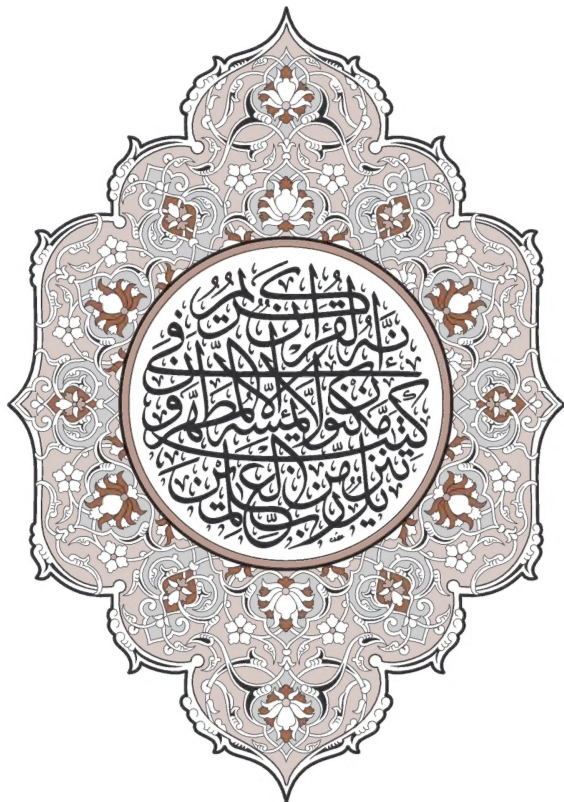

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَنۡزَلَ عَلَیۡنَا الۡكِتٰبَ الۡحَقَّ

Гъаб хирияб Къуръан ва гъелъуд таржама ва тафсир зарбояда бахъсян амру гъабуна
кИиябго хIарамалъе хъулухъ гъабулсв хан ГабдулГазизил вас Габдуллагъица
СагIудиял Гарабиязул пачалихъалъуд ханлъун жив вутсв

تَتَرَفَّعُ بِالْأَمْرِ نِطَاسَةٌ هَكَذَا الْمُسْتَحْفِ الْمَتَرِفِينَ وَرَبِّهِمْ مَعَانِهِ
خَالِصًا لِلْمَوْلَى الْمَوْلَى الْمَوْلَى الْمَوْلَى الْمَوْلَى الْمَوْلَى الْمَوْلَى الْمَوْلَى
مَلِكُ الْمَلِكِ الْعَرَبِيِّ السُّعُودِيَّةِ

وَقَفَّيْ لَهُ تَعَالَى مِنْ خَادِمِ الْحَرَمَيْنِ الشَّرِيفَيْنِ
الْمَلِكِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ آلِ سَعُودٍ
وَلَا يَجُوزُ بَيْعُهُ

شَوْعَ مَجَانًا

المجلد الثاني

مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف

Гъаб жив Аллагъасе гЮоло бутеб вакъфу буго кНиябго
хПарамалъе хъулухъ гъабулев хан ГПабдулГПазизил вас

ГПабдуллагъидасан
бичизе бегъуларо

Гъаб чЮобого бикъула

КПиабилеб жилд

Фагъд ханасул Къуръанал зарбоялде рахъунеб мужаммаГ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمة

بقلم معالي الشيخ: صالح بن عبدالعزيز بن محمد آل الشيخ
وزير الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
المشرف العام على المجمع

الحمد لله رب العالمين، القائل في كتابه الكريم:
﴿... قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾.

والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، نبينا محمد، القائل:
«خيركم من تعلم القرآن وعلمه».

أما بعد:

فإنفاذاً لتوجيهات خدام الحرمين الشريفين، الملك عبدالله بن عبدالعزيز آل سعود، -حفظه الله-، بالعناية بكتاب الله، والعمل على تيسير نشره، وتوزيعه بين المسلمين، في مشارق الأرض ومغاربها، وتفسيره، وترجمة معانيه إلى مختلف لغات العالم.

وإيماناً من وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد بالمملكة العربية السعودية بأهمية ترجمة معاني القرآن الكريم إلى جميع لغات العالم المهمة تسهيلاً لفهمه على المسلمين الناطقين بغير العربية، وتحقيقاً للبلاغ المأمور به في قوله ﷺ: «بلغوا عني ولو آية».

وخدمةً لإخواننا الناطقين باللغة الأوارية يطيب لمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة أن يقدم للقارئ الكريم ترجمة معاني القرآن الكريم وتفسيره إلى هذه اللغة التي قام بها الشيخ عبدالرحيم بن محمد،

وراجعها من قبل المجمع الشيخ عباس بن أمير حمزة، والشيخ شامل غائر
بيكوف.

ونحمد الله سبحانه وتعالى أن وفق لإنجاز هذا العمل العظيم الذي نرجو أن
يكون خالصاً لوجهه الكريم، وأن ينفع به الناس.

إننا لندرك أن ترجمة معاني القرآن الكريم -مهما بلغت دقتها- ستكون قاصرة
عن أداء المعاني العظيمة التي يدل عليها النص القرآني المعجز، وأن المعاني التي
تؤديها الترجمة إنما هي حصيلة ما بلغه علم المترجم في فهم كتاب الله الكريم،
وأنه يعتريها ما يعتري عمل البشر كله من خطأ ونقص.

ومن ثم نرجو من كل قارئ لهذه الترجمة أن يوافي مجمع الملك فهد لطباعة
المصحف الشريف بالمدينة النبوية بما قد يجده فيها من خطأ أو نقص أو زيادة
للإفادة من الاستدراكات في الطباعات القادمة إن شاء الله.

والله الموفق، وهو الهادي إلى سواء السبيل، اللهم تقبل منا إنك أنت السميع
العليم.

Цебе раѓи

Хурматив шайх СсалихI, ГабдулГазизил вас, МухАмад Али-шайхил васас хъвараб, Исламиял ишазул, вакъфуялзул ва даГватгун тУритИялзул вазирлун жив вугев, Мадинаялда бугеб Къуръанал къватИр риччалеб мужамаГалзул бетерлунги жив вугев.

Кинабго рец Аллагъасе буго, тIолго гIаламалзул бетергъанлун жив вугев, жиндир хирияб Къуръаналда жаниб жинцаги абулев: (хIакълунго нужехъе Аллагъасул рахълъан бачIана нур, (канлъи) ва жиб баянаб тIехъ).

Аллагъасул цIоб ва рахIмат лъеги аварагабазул ва мурсалиназул бищунго хирияв нилъер авараг МухАмадида, жинцаги абурав: *«Нужер бищунго лъикIав вуго жинца Къуръан лъазабурав ва жинца гъеб цогидаздаги лъазабурав»* – абун.

Гьалда хадуб:

Хирияб кIиябго хIарамалъе (Макка ва Мадина) жинца хъулухъ гъбулев, Аллагъас жив цIунаяв, СаГIудиязул хан Габдуллагъ, ГабдулГазизил вас Ал-саГIудил бихъизаби (нух малъи) тIубазабун: Аллагъасул тIехълзул кIвар гъабе, гъеб тIибитИялъе бигълъи гъабе, машрикъ магърибалда ругел киналго бусурбабазе гъеб бикъе, гъелъие тафсир гъабе ва гъелзул маГIнабазе батIи батИял мацIазда таржамаги гъабе -ян абураб.

СаГIудиязул гIарабиязул пачалихълзул Исламиял ишазул, вакъфуялзул ва даГватгун тУритИялзул визараталъ гъабураб ишараги тIубазабун: хирияб Къуръаналзул маГIнаби киналго мацIазда таржама гъариялзул бугеб кIудияб кIвар букIин, гъеб Къуръан гIараб мацI лъаларел бусурбабазе бичIи бигълъизе. Хирияв аварагасул амруги тIубазабун: *«Нужеца дир рахълъан умматалъухъе цвезабе цохIо аят бугониги»* - абураб.

МаГIарул мацIалда кIалъалел нилъер вацалазе хъулухъ гъабун Мадина шагъаралда бугеб Ал-малик Фагъдил

Къуръанал къватІир риччалеб мужамагІалъе лъикІаблъун бихъана хІурматияв Къуръан цІалулесе гъаб магІарул мацІалда бугеб таржама къватІиб биччазе. Гъеб хІадур гъабунa **ащейх ГІабдуррахІим МухІаммадил васас.** МужамагІалъул рахъалъан гъелъул хал гъабунa ащейх ГІаббас АмирхІамзал васас ва ащейх Шамил Гъаирбековас.

ТІадегІанав ва Жив вацІадав Аллагъасе рецц гъабулеб буго жинца гъаб кІудияб иш тІубазе квер бакъарав. Нижер хъулги буго гъаб гІамал цохІо Аллагъ разилъиялъе сабаблъун букІина абун ва гъелдалъу гІадамазе мунфагІатги букІина абун.

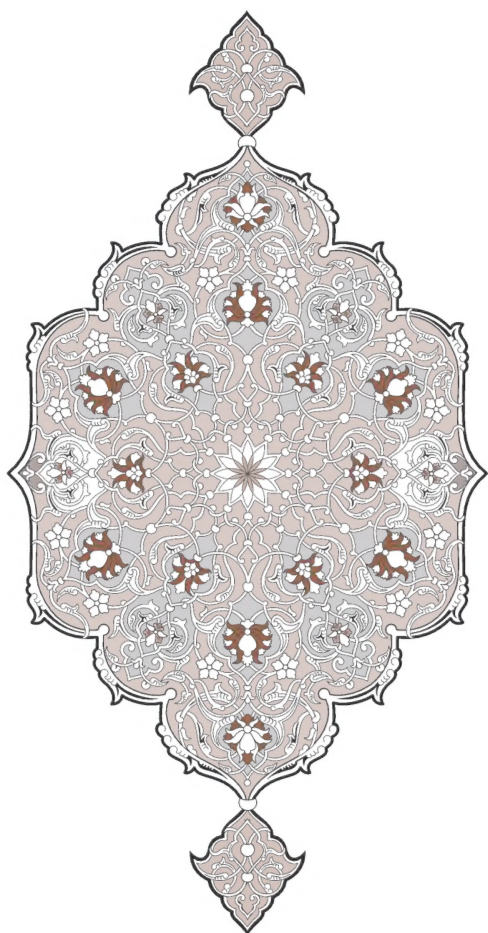
Нижеда лъала хирияб Къуръаналъул магІнабазул таржама, кигІанго лъикІ гъабун бугониги, гъеб букІуна жинда тІубанго Къуръаналъул кІудиял магІнаби рагъизе кІолороблъун. Гъеб Къуръаналъул рагІаби ругелъул жинца инсан гІажиз гъавулеб мугІжизатлъун.

Таржамаялъ жидеда тІоритІел гъабулел магІнаби рукІуна гъеб таржама гъабурасул Аллагъасул хирияб тІехъ лъаялъул гІелму цвараб къадаралда. Гъеб таржамалда тІадги бачІуна кинабго инсанасул гІамалалда тІаде бачІунеб хатІаъ ва нукъсанлъи.

Гъедин бугелъул, нижер хъул буго гъаб таржама цІаларас Мадина шагъаралда бугеб Ал-малик Фагъдил Къуръанал къватІир риччалеб мужамагІалде цвезабила абун гъелда жаниб жиндие батараб хатІаъ ва нукъсанлъи. ИншаАллагъу, нижеца хадусеб нухалъ таржама къватІиб биччалеб мехалъ гъездасан мунфагІат босила.

Аллагъ вуго жинца тавфикъ гъабулев. Гъев вуго жинца битІараб нухалда тІоритІулевги.

Я нижер Аллагъ! Дуца гъаб нижер гІамал къабул гъабе, мун вуго кинабго жо дуда рагІулев ва лъалев.

20. Сурату Т1а-гъа

Маккаялда решит1изабураб, жинда жаниб нусиялда лъебералда цуго аят бугеб.

Гъаб сураталъул аслияб мурад буго диналъул аслаби рицин ва гъел рац1ц1ад гъари. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1ин ч1езабиялъул далилал рицингун цадахъ гъев Аллагъ жив цогояв вук1ин, гъесие г1ахьалчи гъеч1еблъиги бицунеб буго. Аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام ва гъел рит1иялъул х1икматги бицунеб буго. Ахират бук1ин, х1исаб-мизан ва жезаъ бук1иналъулги бицунеб буго.

Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагас Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб г1ибадаталъулъ ях1 бахъи, жиндие гъабулеб къварилъи ва заралалда сабро гъаби бицунеб буго. Жинда т1ад къараб рисалат т1убазабун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие г1ибадат бац1ц1ад гъабиялда уммат ах1ана хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, амма гъесда т1ад къан бук1инч1о х1ал-зулму гъабун г1адамал исламияб диналде ах1изе.

Сураталда жаниб лъик1го г1ат1ид гъабун бицунеб буго жив аллагъ вуго абун хъвадулев вук1арав тирг1авнил ва гъесул къавмалъул. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг Т1адег1анав Аллагъасда к1альаялъул, гъесда рисалат т1ад къаялъул ва Мусалги عَلَيْهِ السَّلَام тирг1авнилги бах1с бицун буго.

Адам عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул къисаялда бакка-бахъи гъабун буго, инсанасул рак1 х1инкъулеб х1алалъ къиямасеб къоялъул ва гъелъул зах1малъабазул бицун буго. гъеб къиямасеб къоялъ х1исаб мизан гъабун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1асилъарал гъев жидер Бет1ергъан вук1иналда инкар ккураб халкъ жуужах1алда иналъулги бицун буго.

Сураталда ц1ар лъун буго: «Сурату Т1агъа» - абун. Гъеб Т1агъа аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ц1араздаса цо ц1ар буго. Хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ц1аралдалъун сурат байбихъиялда жанибги гъесул рак1 нарахат гъаби буго. Мушиказул къварилъабазда сабру гъабизе гъесие квербакъи гъабиги буго.

*Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طه

1. Тіа. Гъа! ТіадегІанав Аллагъасда лъала гъаб кІиго хІарпалдалъун жиндир щиб мурад бугеб.

«Я МухІаммад»-абураб магІнаги гъабуна гъеб кІиго хІарпалъул, гъаб хадуб бугеб аяталъул магІна ва тафсир хал гъабураб мехаль.

2. Дуда гъаб Къуръан рештІинабичІо,

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ

МухІаммад ﷺ мун къосизавизелъун

ва дуца дурго напсалъе къварилъи гъабизелъунги.

Гъаб Къуръан дица рештІинабун буго дуеги, тІолго умматалъеги рахІматлъун ва бахъибуготълъун букІине.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва хириял асхІабзабаз как бай халат гъабулеб букІана ва гъеб какиль Къуръанги гІемер цІалулеб букІана. Цинги Маккалъул мушрикаб абун: «Гъаб Къуръан МухІаммадида рештІинабун буго гъев къосизавизе ва гъесие захІмалъи гъабун»-абун. Гъел мушриказул рагІи нахъчІван ТіадегІанав Аллагъас гъал аятал рештІизаруна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас сардилъ тІаде вахъун какал ралел рукІана ва гъеб какиль Къуръан цІалулаго халат вахъун чІун гъесул хІатІалги гъорон рукІана: кІиябго хІетІе гІодоб лъун чІезе кІоларого цин цояб цинги цогідаб хІетІе борхун гъел хІатІазе свабичи гъабулевги вукІана. ТіадегІанав Аллагъас гъесухъе Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаик витІана ва гъесда абун: «Дуца дур напсалъе захІмалъи гъабуге, гъеб напсалъе тІадаб хІакъги буго. Дица мун витІун вуго бигъаяб ва бацІадаб диалдалъун»-абун.

3. Дица гъаб Къуръан рештІизабун гъечІо

إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, гъесул гІазабалдаса

хІинкъулел муъинзабазе вагІзальун гурони.

Гъезул ракІазуль бугеб иманалъул нур Къуръаналъул вагІзаялъ жегиги цІикІинабула ва гъезул Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъиги, гъесул гІазабалдаса хІинкъиги цІикІІула.

МугІавиятидаса ﷺ бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Аллагъасе бокъараб мехаль жиндир цо лагъасе лъикІлъи гъабизе гъев лагъасда дин бичІинабула»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъев чи жинца гъабулеб гІамал Къуръан хІадисалда боцунев, гъеб гІамал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун ва аварасда ﷺ нахъвилълъун гъабулев вукІуна.

Аллагъ разилъаяв СагІлабат ибну ХІакимидасан бицараб ХІадисалда буго: аварагас ﷺ абуна:

«Къиямасеб къоялъ халкъалъул хІисаб гъабизе жиндир тахиди чІараб мехалъ, ТіадегІанав Аллагъас гІалимзабазда абула: дица дир гІелмуги дир хІикматги нужее къун букІинчІо дие бокъун букІун гурони нужеда гурхІизе ва нужсер мунагъал чуризе- щиб гІамал нужеца гъабун бугониги»-абун

4. Гъаб Къуръан рештІинабуна жинца تَزِيلًا مِّنْ خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ﴿١٠﴾ **ракъалги рижарав, тіадегІанал зобалги рижарав Аллагъас** جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца кинабго гІалам щибго жо гъечІеб ва мисал-сурат гъечІеб бакІалда батизабуров, жидер гІорхъаби лъаларел, жидер борхалгІиялда ва гъезда жанир ругел махлукъатазда инсан хадув гъоларел зобалги рижарав.

5. Гъал церехун рехсарал камилал сипатал الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴿١١﴾ **жиндие ругев, жиндир гурхІел цІоб гІемерав БетІергъан Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ **гІаршалда тіадегІанлъун вуго.**

Жиндир заталда рекъараб тіадегІанлъи буго гъеб: жиндир тіадегІанлъи нилъералда рельегынаб гъечІого. Гъеб тіадегІанлъиялда инкар кквечІого ва гъельіе сипатал чІезаричІого: « Аллагъас абураб ва гъесие бакъараб хІалалъ вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІаршалда тіадегІанлъун»-абула жидер иман камилал муъминзабаца.

6. Гъев БетІергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ **мулк** لَهُ وَمَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ﴿١٢﴾ **ва милк буго зобалазда бугебги, ракъалда тіад бугебги, зоб- ракъалда гъоркъоб бугебги ва ракъазда гъоркъ бугебги жо.**

Ракъазда жанир ругел магІданиял жал ва гъенир ругел, нилъеда лъаларел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталги.

7. Дуца дур рагІи загъир гъабун абуниги وَإِنْ تَجَهَّرَ بِأَقْوَلٍ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿١٣﴾ **МухІаммад** ﷺ, **бальго дурго напсалъе рагІун абуниги,- ХІакълъунго гъеб кинабго жо БетІергъан Аллагъасда лъала. Гъев**

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ **вуго жинда бальгояб жо лъалев ва рекІел хиялалги лъалев.**

Жегиги ракІалда хъвачІел, нахъа рекІель рачІулел хиялалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъаб аяталдаса мурад буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракІ парахат гъаби. Гъесда абуреб буго: ТіадегІанав Аллагъ кидаго мунгун цадахъ вуго, дуца бицунебги гъебулебги жо бихъулев ва лъалев

вуго, дур реклел хиялалги жинда лъалев вуго. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун цохлого тезе гъечло ва дуге квербакъи буклине буго. Дуца сабро гъабе дуда гІад къараб рисалат гъеб къавмалда швезабиялда абун.

8. Жив цогояв, цоги гъечлел Аллагъ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۚ لَا يَأْخُذُهُ سِنٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَّيْسَ لَهُ كَفٌّ وَلَا يَدٌ ۚ يَدْرُسُ السَّجْدَ ۚ يَدْرُسُ السَّجْدَ ۚ يَدْرُسُ السَّجْدَ ۚ
гІадав БетІергъан. Жидер магІна гъваридал, берцинал цІарал ва сипаталги руго гІадегІанав Аллагъасе.

Щибаб хІалалъ ва щибаб бакІалъулъ гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ загъирлъула гъеб хІалалда ва бакІалда рекъараб сипаталдалъун.

Жидеца кидаго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ пикру гъабулел, гъев ракІалда чІезавулел ва гъесул сипатал ракІалъ хал гъабун, гъесде машгъулъун ва гІашикълъун рукІунел гІадамал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъарал ва Аллагъасе рокъарал гІадамал. Гъел гІадамазда абула: «Авлияуллагъи»-абун.

Гъадин жидер ракІазда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ сипатал лъалел ва гъел сипатал хал гъабулел муъминзабазда «الرَّحْمَنُ» «الرَّحِيمُ» «الرَّؤُوفُ» «الْحَلِيمُ» - абурал цІарал ракІалда швараб мехалъ, яги жидеда аскІор гъел цІарал рехсараб мехалъ, яги Къуръаналдаса гъел цІарал цІалараб мехалъ, жидеда гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел-рахІмо ракІалда щола, ва гъезул ракІазеги чурхдузеги гъелъул асар лъугъун, гъелда хъул лъун, гъеб гурхІел рахІмо жидеда рештІун бугеблъун пикру гъабула.

«الْعَفْوُ، الْعَفْوُ، التَّوَابُ» - абурал цІарал ракІалда рачІараб мехалъ гъезул хъул лъола Аллагъас мунагъал чуриялда, тавбо къабул гъабиялда ва гъев тІаса лъугъиялда. «الْعَزِيزُ، الْغَبَّارُ» - абурал цІарал ракІалда швараб мехалъ гъел цІакъ хІинкъула Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъун, гъесул гІазабалъе жал хІакълътиялда. Гъадианаб мисал буго гІадегІанав Аллагъасул киналго цІаразул. Гъел цІаралги гъезул магІнаги суратул ИсрааІул ахиралда хъван руго.

9. Духъе Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ **аварагасул хабар ва** وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ۖ
гъесул кІаса бачІана гуриш МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Дуда гъеб хабар рагІана абураб магІна буго гъаб рагІиялъул. Гъаб рагІи абулеб буго гІенеккарав чиясул гІин цІодор гъабизе ва гъев бицунел жоялда кІвар къун гІенеккизавизе.

10. Гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ **аварагасда цо**
цІа бихъараб гІужалъ ва гъес жиндир
агълуялдаги абураб мехалъ: «Нуж
гъаб бакІалда чІа. ХІакълъунго дида
доба рикІклад цо цІа бихъулеб буго.

إِذْ رَأَىٰ أَنَا فَقَالَ لِّأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا عَلَىٰ عِتَابِكُمْ مِنْهَا يَقْبَسُ أَوْاجِدٌ عَلَى النَّارِ هُدًى ۝

Дун нужехъе гъенисан цІадул сунтур босун вачІина, яги гъеб

**ц1а бугеб бак1алда ниль унеб нух бицунев чи ватун гьесда нух
малъгъизабун вач1ина»-абун.**

Мадяналда Шуг1айб عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе хъулухъ гъабун, гьесул г1и-боц1и хъихъун вук1ун хадув, Мисриялда вач1унеб заман буго гъеб. Къаси сардилъ нух къосун хут1ана, ц1а бакизе лъугъиндал гъеб бакизеги к1веч1о. Гъедин квачан, нух къосун, гъабизе жо т1аг1ун ругеб мехалъ Мусада доба рик1клад цо ц1адулг1адаб кунч1и бихъана. Гъеб бак1алда хъизанги тун, Муса عَلَيْهِ السَّلَام жинда канлъи бихъараб рахъалдехун ана. Гъеб бук1ана «Т1урсайнаъ» абулеб мег1ералъул кваранаб рахъ.

**11. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг жинда канлъи бихъулеб
бак1алда г1агарлъараб мехалъ, гьесда цо
гъаракъаль ах1ана: Я Муса!**

**12. Х1акълъунго Дун вуго дур Бет1ергъан
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ : дуде калам гъабулев ва мун
гъаб бак1алда вачарав. Дуца дур к1иябго
хъит х1ат1аздаса бахъе. Мун вуго жиб
бац1ц1адаб «Т1ува» абулеб ракъалда т1ад.**

Г1алимзаби хилиплъана Мусада عَلَيْهِ السَّلَام хъитал рахъсян амру щай гъабураб абун. Цо г1алимзабаца абуна гъел хъитал дабагъ гъабич1еб х1амил т1омалъул рук1анин, жал хъубал рук1ун т1аса рахъун рик1клад гъаре абун амру гъабунин. Цогидал г1алимзабаца абуна гъеб бац1ц1адаб ракъалда т1ад х1ат1ал г1иц1го лъугъа абураб маг1на бугин, г1иц1ц1ал х1ат1аца гъеб ракъ мерхьи мурадалда.

**13. Дица мун т1аса вищана Муса гъаб дур
заманаялъул кинабго халкъалдаса дица
дуда калам гъабизе ва мун расуллъун
гъавизе. Гъанже мун г1енекке дица вах1ю гъабулеб жоялда.**

Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг Т1урсайнаалда иналъул сипат бицунаго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурх1аяв сайид Къут1буца абуна: бец1аб ва ц1орораб алахалда Муса авараг живго цох1о вук1аго, гьесда т1аде сардил сих1къот1араб ва х1инкъараб бец1лъиги бук1аго, Муса عَلَيْهِ السَّلَام унев вук1ана жинда канлъи бихъараб рахъалдехун жиндиеги хъизаналъеги ц1а босизе, яги жинца нух бицунев чиниги ватилин хъулгун. Гъеб х1алалда жив вук1аго жинда сверухъ бугеб кинабго жо к1алъараб г1адаб мисал лъугъун, гьесда ах1улеб гъаракъ раг1ула: «Дун дур Бет1ергъан Аллагъ вуго»-абун.

**14. Х1акълъунго, дун вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ,
гъеч1о цох1о Дун гурого жиндие лагъльи
гъабизе мустах1икъав щивго, Дуца**

гИбадат цохло дие гъабе ва дун разилъи т1алаб гъабун какалги рай. Гъеб как балеб мехаль дуда дун раклалда щевезе.

Как баян абиялъул х1икмат буго, гъеб как гуреб цогигаб гИбадатги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раклалда щевезаулеб бук1ингун цадахъ,- как бук1ин жиб балеб мехаль ракл1ги, мац1ги ва цогигал лугбиги г1ахьаллъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб гИбадат. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун «лаилагъа илла Ллагъ»- абуралдаса хадуб бишун хирияб гИбадат как бай буго.

15. Къиямасеб къо бач1ин жиндиль щибго щаклъи гъеч1еб амру буго, дица гъеб бач1унеб заман балъго гъабун бук1уна. Гъеб къиямасеб къоялъ щибаб напсалъе жазаъги гъабула.

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا إِلْتِجَاؤِي
كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿١٥﴾

Иман лъун лъик1аб г1амал гъабурал г1адамал алжаналда лъугъинарула. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун купру-ширкалда ч1арал жужах1алда лъугъинарула.

Тафсиралъул г1алимзабаца абуна: П1адег1анав Аллагъас инсан холеб ва къиямасеб къо ч1олеб заман балъго гъабиялъул х1икмат бук1ине бегъулин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къот1и гъабун бук1ин хвалда г1агарлъарав чиясулги къиямасеб къо ч1еялъул г1аламат загъирлъараб мехаль тавбо гъабурасулги тавбо къабул гъабич1ого бук1ине. Гъедин бугельъул (инсанасда жив холеб заман лъалеб гъеч1елъул ва къиямасеб къо кида ч1олебги лъалеб гъеч1елъул) гъев даимго тавбо гъабун, хвалиде х1адарун вук1ине ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1асильгизеги х1инкъизе.

16. Мун гъеб къиямасеб къоялъул амруялдаса вуссиनावуге Муса عليه السلام, Аллагъасда иман лъеч1ев чиясул хабараль. Жиндир гъава-напсалда нахъвилълъарав ва дунялалъул лазатаздаса кеп босулевлъун вугев. Гъесул хабаралда божун хъвадани дие ахират к1очезе буго ва гъелдалъун мун гъалагълизе вуго.

فَلَا يَصْبِرْكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَأَتَّبَعْ
هُوَ لَهُ فَرَدَى ﴿١٦﴾

17. Гъеб дур кваранаб квералъухъ бугеб жо щиб, я Муса عليه السلام!

وَمَا تِلْكَ بِسَمِينِكَ بِمُوسَى ﴿١٧﴾

Гъеб жо г1анса гъеч1ищ? Гъаб суал гъабиялдаса мурад буго Муса к1алъазе сабаб гъаби ва гъелда хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ загъир гъабизе бугеб муг1жизат бицин.

18. Мусаца абуна: Гъаб буго дир г1анса. Дун гъелда т1аде ваччула нухда унеб мехаль. Дица гъеб г1анса къабун

قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَأَهْشُ
بِهَا عَلَى غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَى ﴿١٨﴾

гъут1буздаса т1амах гъарщизабула г1иязе кваназе. Дица гъаб
г1ансаялдалъун цогиги х1ажалъаби т1орала.

Нухдаса хъарахъ-заз нахъе реххула, данде бач1унеб гъвеялда
хъваг1ула.

Галимзабаца абунa: Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварaгасе г1олеб бук1ана «гъаб г1анса
бугин»-абун жаваб къуниги. Кинниги Мусаца калам халат гъабуна
Т1адег1анав Аллагъасда калам гъабулеб бугелъул ва жиндие вокъулев
чиясда хит1аб гъаби рек1е бокъулеб жо бугелъул.

19. Хадубги Т1адег1анав Аллагъас абунa: дуца гъеб قَالَ لَهَا يَا مُوسَى ١٩
г1анса г1одобе рехе я Муса!»-абун.

20. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام г1анса г1одобе рехана ва гъеб قَالَ لَهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى ٢٠
ракъалда хъвадулеб борохълъун лъугъана.

К1удияб, жиндир хъвади хехаб борохъ лъугъана.

Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абунa: жинца ганч1алги ц1улги
кваналеп к1удияб борохъ лъугъана. Гъеб бихъараб мехалъ Мусал
عَلَيْهِ السَّلَام рек1елъе х1инкъи рехана ва гъес борохъалдаса мугъ бан лъутизе
къасд гъабуна. Гъаб жинда калам гъабулеб бак1алда Муса аварaгасда
гъеб муг1жизат бихъизабиялъул х1икмат бук1ана Муса عَلَيْهِ السَّلَام гъелда
ругъунл1и ва пирг1авнида цебе гъеб г1анса рехун гъелъул борохъ
лъугъараб мехалъ гъев х1инкъич1ого вук1ин.

21. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ абунa: «Дуца гъеб борохъ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى ٢١
ккве, Муса عَلَيْهِ السَّلَام ва мун гъелдаса х1инкъуге.
Дица гъеб цебе бук1араб х1алалъ г1ансалъун
сверизабизе буго»-абун.

Мусаца борохъалда квер хъвараб мехалъ гъелъул цебе бук1араб г1анса
лъугъана.

22. Дуца дур квер къвалакъе лъе, وَأَضْمَمَ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخَوُّجَ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سَوْءٍ ؕ إِلَٰهٌ أُخَرَىٰ ٢٢
цинги гъеб къват1ибе бахъе жиб
гвангъараблъун, шибго унти
къварилъиги гъеч1ого. Гъеб буго две
цогг1аламат ва муг1жизат.

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварaгас жиндир къвалакъеги лъун квер къват1ибе бахъараб
мехалъ гъеб гвангъун, ц1ураб моц1алъул нуралда рельлъараб нургун
лъугъунаан. Хадубги къвалакъ лъун къват1ибе бахъараб мехалъ жиб
цебе бук1араб х1алада верулаан.

23. Гъел муг1жизатал дица две гъарулел руго لِيُرِيكَ مِنْ ءَايَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ٢٣
Муса عَلَيْهِ السَّلَام, дуда дир х1алк1олъи лъазе ва дир
г1ажайбал жалаздаса дагъабго жо две загъир гъабизе.

Гьелдалъун дур иман камиллъизе ва дица дуда т1ад къазехъин бугеб к1удияб иш т1убазе дур къасд ва гъунар ц1ик1изе.

24. Мун ае пирг1авнихъе дир расулъун.

أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٤﴾

Гъев Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ах1изе, гьесда жиндир г1асилъи ва г1адамазе гъабулеб зулму тезабизе. **Х1акълъунго гъев ц1акъ къосун вуго.** Гьесул зулмуги г1емерлъун буго, г1амал к1одолъи ва ч1ух1и г1орхъолъан ун буго, х1атта «жив алагъ вугин» абураб раг1и абизе х1инкъулев гъеч1о гъев малг1ун.

Вагъбо ибну Манабигъ абулев г1алимас абунa: Т1адег1анав Аллагъас Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварaгасда абунa: «Мун дир рисалатги босун пирг1авнихъе а! Мун дица ц1унарав вуго, дир квербакъиги дуге буго. Мун дица дир хиралъиялгъул рет1ел дуда рет1арав вуго, дуге къуват-гуч бук1ине буго ва дуге щибго х1инкъиги гъеч1о. Мун вуго дир аскаразул цо аскар, заг1ипаб, жидер щибго гъунар гъеч1еб къавмалда дица вит1улев вугев. Гъеб къавм буго жидеца дир ниг1матазда щукру гъабич1ел, дир макроялда божун, дуныл т1аса бищун ругел. Гъезда дун Аллагъ ﷻ вук1ин к1очон буго, дие лагълъи гъабизеги ч1ух1ун руго, жидеда дун лъалароян къецандулелги руго.

Дун, дир к1одолъиялдалъун, гъедулев вуго: Дица халкъалъе лъураб нух бук1инч1ебани- гъел гъалаг гъарулареб жидехъе расул вит1ун хадуб гурони, дица зобалазда амру гъабуни, гъез гамач1 ва ц1а рехилаан гъеб къавмалда т1аде. Дица ракъалда амру гъабуни, ракъаль гъел киналго жиндир чохъонир ккезарилаан. Дица муг1рузда амру гъабуни, гъел муг1рул гъезда т1аде рортун гъел гъалаг гъарилаан. Дица ралъадалда амру гъабуни, ралъадалъ гъел киналго гъанкъизе гъарилаан.

Киниги дир гурх1ел-рах1му ц1ик1к1араб буго. Гъеб къавмалъ киг1ан к1удияб г1асилъи гъабуниги дие гъелдалъун щибго зарал бук1унаро. Дун щибго жоялда х1ажатав гъеч1о. Мун а гъев пирг1авнихъе дир рисалат босун ва дуца гъев ах1е дун цо гъавиялда, дие г1ибадат гъабиялда, гъеб г1ибадат цох1о дие гъабун ширкалдаса рик1к1алъе абунги абе.

Гъесда лъазабе дир ццим бахъи ц1акъ гучаб бук1ин, дир г1азабги жиб щибго жоялъ нахъч1валареб бук1ин. Тавбо гъабун, г1асилъи тун, дун цо вук1иналда мук1урлъун дида вуссарасдаса т1аса лъугъунев, гьесул мунагъал чурулев вук1ин. Мун х1инкъуге Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесухъ бугеб дунылалгъул ханлъиялдаса, гьесул боял г1емерал рук1иналдасаги. Гъев пирг1авн дир квералда гъоркъ вуго. Гъев дида данде ч1ун, дида вагъун бергъуларо ва дир г1азабалдасаги ворч1уларо»-абун.

25. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Я дир Бет1ергъан

فَقَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿١٥﴾

Аллагъ ﷻ! Дуца дир керен иманалъул

цIезабун гIатIид гъабе.

26. Дуца дир амруги бигъа гъабе.

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٣٦﴾

Гъеб дур рисалат тIубазе дие тавпикъ гъабе, дидаса хIинкъи тIаса инабе, дир къуватги цIикIкIизабе.

27. Дуца дир мацIалда бугеб гарацIги биче.

وَأَحْلَلْ عَقْدَ مَنْ لَيْسَانِي ﴿٣٧﴾

28. Гъел гIадамазда дица бицунеб рагIи бичIчIизе
ва гъез дир вагIза босизе.

يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٣٨﴾

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварaг пиргIавнил рукъов вукIана жив гъитIинав вугеб мехаль. Гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъавиялъул ва гъев пиргIавнил рукъов хъихъун вукIиналъул къиса хадуб бицине буго, иншаАллагъ. Цо къоялъ пиргIавница гъев Муса жиндир накабазда гIадлъун вездудев вукIаго, Мусаца пиргIавнил мегеж цIана. Гъелда ццим бахъун пиргIавница гъев чIвазе къасд гъабидал, гъесул муъминай чIужу Асиятица абунa: «Гъеб гъитIинав лъимер буго жиндир гIокъло гъечIеб, гъеб чIвазе бегъиларо цин хIалбихъи гъабун гурони»-абун. Цинги гъез Мусадe ццебе ккуна кIиги цIадул терет ва кIиги луъ-луъ жаниб бугеб шурун. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварaгас квер бегъун терет босана ва гъеб кIалдиб лъуна. Гъеб цIаялъ бухIун гъесул мацIалда гарацI лъугъун букIана. Ва гъев кIалъалеб мехаль дагъаб мацI бай букIанаян абун.

29. Дуца дие вазир ва кумекчи гъаве Аллагъ ۞ جَلَّ جَلَّكَهُ ۞ وَجَعَلْ لِي وَفِي رَأْفَتِ أَهْلِي ۞
дирго агълуялдаса.

30. Гъарун гъаве дие вазирлъун, дир вацлъун жив вугев. ۞ هَرُونَ أَخِي ۞

31. Гъесдалъун дуца дир къуватги цIикIизабе жиб
къосараб, гIасияб къавмалда дагIват гъабизе.

أَشَدُّ بِهِ أَزْرَى ﴿٣٩﴾

32. Дуца гъев дир амруялъуль гIахъалги гъаве.

وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٤٠﴾

Гъесиеги аварaгалъи къун, Гъарун дунгун цадахъ чIун дур рисалат тIобитIулевлъун гъаве.

33. Нижеца due тасбихI гIемер гъабизе.

كُنْ سُبْحَانَكَ كَبِيرًا ﴿٤١﴾

34. Мун рехсей, due рецц гъаби, дуда дугIа гъабун,
due хIели гIемер гъабизе.

وَنَذِّرُكَ كَبِيرًا ﴿٤٢﴾

35. ХIакълъунго, мун нижер хIал лъалев вуго,
нижер калам рагIулев, пишаби рихъулев вуго.

إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٤٣﴾

Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда ۞ جَلَّ جَلَّكَهُ ۞ гъарана жиндие кумекалъе жиндир вац Гъарун вазирлъун гъавейн ва живгун цадахъ аварaглъунги гъавейн. Гъарун عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесдаса кIудияв вукIана, жиндир мацI пасихIавги вукIана. Гъесул гIакъло ва рекIел чIей камилаб букIана. ПиргIавнил къосинги, гъесул гIамалкIодолъиги Мусадa عَلَيْهِ السَّلَامُ лъалеб букIиндалго

гъесие бокъана жиндир ургъел бикъулев ва жинца мугъ ч1вай гъабулев чи вук1ине живгун цадахъ. Гъевги жиндирго вац Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام вук1ине бокъана.

36. П1адег1анав Аллагъас абун:

«Х1акълъунго Дица дуе дуца гъарараб жо къуна я Муса!

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَمُوسَى ﴿٣٦﴾

37. Х1акълъунго Дица дуда ц1об-рах1му гъабуна цогиги нухаль.

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى ﴿٣٧﴾

38. Дур эбелалда дица вах1ю гъабураб г1ужаль гъелда вах1ю гъабураб жо.

إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمَمِكَ مَا يُوحَى ﴿٣٨﴾

Пирг1авница васал ч1валел ругеб мехаль гъев пирг1авнидаса мун хвасар гъавиялъе сабаб вах1ю гъабуна дица дур эбелалда.

39. Дица гъелда вах1ю гъабуна:

«Дуца гъеб гъит1инаб лъимер лъе цо гъамасалда жаниб, цинги гъеб гъамасги Нил г1урулъе рехе»-абун.

أَنِ أَقْضِيهِ فِي التَّابُوتِ فَأَقْضِيهِ فِي آلِيهِ فَلْيَلْقِهِ
آلِيَهُمُ بِالسَّالِحِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَهُ، وَالْقَبْتُ
عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِصْصَعٍ عَلَىٰ عَيْنِي ﴿٣٩﴾

Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелалъул рекелъе пикраби рач1индал: «Цинги щиб жоха бук1унеб! Дир гъит1инаб лъимер гъанкъула гурищ гъеб г1урулъ! Щив вугев жинда гъев хвасар гъавизе к1олев чи?»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго:

«Гъеб г1ораль гъамас рехизе буго жиндир раг1алда бугеб ракъдаллъиялде ва гъеб гъамас кодобе босизе буго гъеб лъимералъулги дирги тушманлъун вугев чияс»-абун. Дица г1адамазул рак1азуль мун вокъиги рехана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ Муса авараг вокъана ва гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَام вихъарав чиясеги гъев вокъулев вук1ана. Мун гъев пирг1авница хъихъизе ва дида вихъун, дир ц1униялда гъоркъ мун к1удиявги г1езе г1оло гъабуна дица гъаб рехсараб вах1ю ва гъаб х1укму.

40. Пирг1авнил агълуяль мун кодов

восараб мехаль ва жидер рукъов хъихъизе вачараб мехаль мун ц1ехезе

дуда хадуй дур яц яхъараб мехальги гъабуна, Муса عَلَيْهِ السَّلَام дица дуда гурх1ел.

Гъей яцаль пирг1авнил агълуялда

абун: «Дица г1орит1илищ нуж гъев вас

хъихъизе ва хахизавизе мустах1икъай

г1адалалда»-абун.

إِذْ تَمَثَّلَ لَكَ الْخُفَّاءُ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن
يَكْفُلُهُ، فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمَمِكَ كَيْ تَفَرَّغَ عَلَيْهَا
وَلَا تُحْمَزَ، وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ
وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِثْتَ سِتِينَ فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
ثُمَّ رَجَعْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَمُوسَى ﴿٤٠﴾

Г1алимзабаца абун: Пирг1авнил агълуяль Муса عَلَيْهِ السَّلَام рукъов вачараб

мехаль, гъев цониги г1аданальул керен хахизе мук1урл1ич1о. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ х1арам гъабун бук1ана гъесие жиндир эбел гурей г1аданальул рахъ. Гъей эбел ц1акъ пашман йик1ун гъель жиндир яс йит1ун йик1ана Мусал хабар лъалародай абун ц1ех-рех гъабизе. Пирг1авнил к1алг1аялда г1агарде швараб мехаль гъелда г1адамаз бицунеб батана пирг1авнил агълуялъ цо гъамсинив лъун г1урулъе рехун вук1арав вас рукъов вачун вугин ва гъев цониги г1аданальул керен хахич1ого ч1ун вугин абун. Мусал яцаль к1алг1аялда жаний ине нух батизабуна ва Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ вугеб бак1алда ун гъезда абуна дица лъазабилин нужеда гъев вас хахизе ва хьихъизе мустах1икъай г1адан йигеб бак1 абун.

Пирг1авнил агълуялъ гъей г1адан жидехъе яче абун абидалго, Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ эбел гъенний ячун яч1ана ва Мусаца гъельул керен к1алдиб босун хахана. Пирг1авнил ч1ужу Асият ц1акъ ёхана гъеб лъимераль керен хахидалго ва жидер к1алг1аял1уй ч1а абуна Мусал эбелалда. Гъель абуна: «Дида дир рукъги, лъималги рехун тезе к1оларо. Дица гъев дир рукъов вачун хахизавила ва две бокъараб мехаль гъевги вачун духъеги яч1инааян»-абун. Асият гъелда разилъана ва лъик1ал сайгъаталги кьун гъей Мусаги عَلَيْهِ السَّلَامُ вачун рукъой йиччана. Гъаб къиса бицун Т1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

«Цинги дица мун дурго эбелалъухъе вуссиनावуна гъельул рак1 бохизе, берги г1орц1изе ва гъей пашманл1ич1ого йик1ине. Цинги мун к1удияв г1ураб мехаль дуца пирг1авнил къавм Къибт1иязул цо чи ч1вана, ва гъеб къварилъиялдасаги дица мун хвасар гъавуна. Пирг1авнил къавмалъухъ швезе теч1ого Мадяналда т1овит1ана. Ва цогиги г1емерал х1албихъиял гъаруна дица две, мун авараг1ъун гъавизег1ан церехун. Гезег1анго соназ Мадяналдаги вук1ана мун Шуг1айб عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда аск1ов. Гъелдаса хадув мун вач1ана, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъаб Т1урсайнаалда, дица мун расул1ъун гъавизе х1укму къадар гъабураб бак1алде.

41. Ва дица мун т1аса вишана дир расул1ъун вук1ине, дуда калам гъабизеги, ва духъе дир т1ехъ къезеги.

وَاصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

Т1адег1анав Аллагъас гъаб шуго аяталда жаниб жинца Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ гъабураб ц1об-рах1муял1ул цо чанго мисал бицана. Гъединаб ц1об-рах1му Муса аварагасе ц1акъ г1емер гъабуна Аллагъас. Гъев Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир расулазе квербакъулев вук1инч1евани, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг пирг1авница къабул гъавилароан.

Гъал аятаз рицарал Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ц1об-рах1муял1ул мисалал руго:

1) Гъесул эбелалда илгъам гъабун гъамасги гъабун Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ г1урулъе

рехи, гъенисан пирг1авнил агълоялъ нахъе восун жиндир рукъов хъихъизе ва жив ч1вайлдасаги хвасарлъизе.

- 2) Аллагъас ﷺ гъев Муса вихъарав чиясе гъев вокъулевлъун гъавун гъесда т1ад жиндир рокъиялъул асар гъаби.
- 3) Аллагъас кидаго гъев ц1унун вук1ин жиндир бер балагъиялда гъокъ ч1езавун.
- 4) Муса жиндир эбелалъухъе вуссиनावи жив хира гъавун, жиндие г1емераб сайгъат- саламги гъабун.
- 5) Мусаца ﷺ Къибт1ияв ч1вараб мехалъ гъезул квралдаса жив хвасарлъи ва Мадъяналда ун Шуг1айб аварагасул хъизаналда гъоркъов ккей.
- 6) Мадъяналдаса т1ад вуссараб мехалъ Аллагъас ﷺ жинда к1алъай гъаби ва жив расуллъун гъави.

Аллагъразилъаяв Шуг1айбил вас Ах1мадица Жабирил вас Саг1идидасан ﷺ х1адис бицана. Жинда Аллагъразилъаяв Саг1идица абуна: Дица Г1аббасил вас Г1абдуллагъида ﷺ гъикъана Т1адег1анав Аллагъасул «Дица дур г1емерал х1ал бихъиял гъаруна»-абураб раг1иялъул маг1на, щал х1ал бихъиял гъел рук1аралин?-абун.

Жинда Аллагъразилъаяв Ибнуг1аббасица абуна: «Мун метер радалго вач1а гъеб суалалъе жаваб раг1изе, гъеб ц1акъ халатаб х1адис буго»-абун. Т1асияб кьо бач1арабго дун хекого Ибнуг1аббасихъе ана, гъес дие бицине кьот1и гъабураб х1адисалда г1енекизе бокъун. Ибнуг1аббасица ﷺ абуна:

Пирг1авнги гъесул гъалмагълъиги хабаралда ругеб мехалъ, гъез рак1алда щвезабуна Аллагъас ﷺ Ибрагъим аварагасе гъабураб кьот1и: гъев Ибрагъимил наслоялъулъ жинца ханзабиги аварагзабиги гъаризе ругин абун. Пирг1авнил къавмалъул цояс абуна: «Бануисраилал кидадай гъеб ханлъиги, аварагълъиги жидехъе бач1ина абун гъелда балагъун ругин ва гъезул щибго щакълъиги гъеч1ин гъеб кьот1и х1акъаб бук1иналда»-абун. Гъезул рак1алда кколеб бук1ана гъев авараг Яг1къубил Юсуп вугин абун. Гъев хвараб мехалъ гъез абуна: «Гъадин гъеч1о Аллагъасул амру, гъев авараг цоги вук1ине ккола»-абун. Цинги пирг1авница абуна: «Щибха бугеб нужер г1акъло ва щиб жо гъабун лъик1 бугеб нильеца»-абун.

Цинги гъел цо-цалъ ургъана ва гъез х1укмуги гъабуна: «Бануисраилазул росабалъе ва шагъаразде г1адамал рит1изе: жидер къуват бугел жидеда кодор лебалал нусалги ругел. Кирехун ратаниги гъел бануисраилазул г1исинал лъималги хъвезе»-абун. Гъеб х1укму гъез т1убазеги гъабуна.

Гьедин щибаб сональ бануисраилазул бихьинал лъимал ч1вараб мехаль, херал г1адамал жидерго г1ажал шунги хвараб мехаль, пирг1авнил къавмалда бихьана гьедин бануисраилал т1аг1ине бегъулеблги ва жиде лагълги гъабизе ва жидеда цере х1алт1изе г1адамал хут1улареблги. Гъанже гъез ц1идасан данде руссун х1укму гъабун: «Цо сональ гъарурал васал хъвезе, цо сональ гъарурал нахъе тезе»-абун. Гьедин гъабун гьел бануисраилал т1обанго т1аг1ине гьеч1о ва нилье лагъзал рук1ине руго. Пемеерго Пемеерлгизеги гьеч1о нильехъан ханлги бахъулеб х1алалъ абун г1акълу гъабун Къибт1ияз.

Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелаль Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام гъавуна васал ч1валареб сональ ва гъев щибго х1инкьи гьеч1ого хьихъулев ва к1удияв г1олеб вук1ана. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг гъавизе эбел къинай йигеб сон бук1ана васал хъолеб сон ва гъей эбелалда кутакаб ургъел ккун бук1ана жинца вас гъавуни щибдай гъабила абун. Гъаб буго, я Ибнужабир, т1оцебесеб питна ва х1ал бихьи Муса авараг эбелалъул чохъонив вук1аго гъесда т1аде бач1араб.

Т1адег1анав Аллагъас Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелалда вах1ю гъабун: «Мун х1инкъуге ва мун пашманлъуге. Дица гъев вас ц1унизе вуго, гъев дудаса ват1алъун хадув духъе вусинавизеги вуго, ва гъев дица аваргзабадса гъавизе вуго»-абун. Муса гъавураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабун гъансинив лъун гъев Нил г1урулъе рехана. Гъеб амру т1убан хадуб гьелъухъе щайт1ан бач1ана ва гъей вас-васазда, щакдариялда т1амун щайт1аналь гьелъул рек1елъе рехана: «Дица гъабураб жого щиб дир васасе! Дицаго хъвезеги хъун ракъуль лъун вук1арав ани лъик1 бук1инч1ищ дие гъев чуг1бузе кваназе г1урулъе рехиялдаса»-абун.

Цинги г1ораль бачун ун гъеб гъамас швана пирг1авнил ч1ужу Асиятил гъарабашаз лъим босулеб ва рет1ел чурулеб бак1алде. Гьел ясалаз гъамас къват1ибе бахъана гъениб жаниб хазина батилин абун рак1алда ккун ва гъеб рагъизе къасд гъабун. Ясазул цояз абун гъеб гъамас рагъани нильеда нильер сайидат (хан) божуларо, гьелда жаниса нильеца щибго жо босич1о абураб раг1иялда. Гъамас рагъич1ого босизе буго сайидаталъухъ»-абун. Асиятихъе босун, гьелда себе лъун гъамас рагъараб мехаль гъенив жанив гьит1инав вас ватана. Гъев вас вихъаравго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Асиятил рек1елъе гъев вокьи рехана.

Мусал эбелги гъеб заманаялъ ц1акъ рак1 бакъван йик1ана васасе ккараб жо лъаларого. Гъев васасул хабар пирг1авнил къавмалда раг1ун жидерго нусалги росун гьел Асият йигеб бак1алде ана ва Муса عَلَيْهِ السَّلَام хъвезе къасд гъабун. Гъаб буго, я Ибнужабир رَحِمَهُ اللَّهُ, цоги питна ва х1ал бихьи Мусаде عَلَيْهِ السَّلَام т1аде бач1араб гъев гьит1инаб лъимерлъун вугеб мехаль. Пирг1авнил ч1ужуялъ гъезда абун: «Нуж

нахъе къае гъев васасдаса, гъав цо вас сабаблъун бануисраилал нужедаса гӀемерлъуларо»-абун. Гъел вас хъвечӀого тезе бегъуларилан кӀалъадалго, Асиятица абун: «Гъедин бугони гъев те ниль пиргӀавнида аскӀор швезегӀан. ПиргӀавница гъев вас дие тани нуж дие лъикӀлъи гъабурал рукӀина, гъес вас хъвезе хӀукму гъабуни дица нужеда гӀайиб гъабиларо»-абун.

ПиргӀавнида цее чӀун Асиятица абун: «Гъеб лъимер чӀаго те дурги дирги ракӀ гъезе ва бер бохизе»-абун. ПиргӀавница абун: «Дуе вукӀина гъев ракӀ гъезе гъабулевлъун, амма дун гъесда хӀажатав гъечӀо»-абун. Гъедин абуниги пиргӀавница вас чӀавачӀого тезе хӀукму гъабун.

Цинги Асиятица сверухълъиялда гӀадамал ритӀун гъев вас хахизе гъавизе чӀужугӀадан цӀехана, амма Мусаца ﷺ цонигиялъул керен кӀалдибе босулеб букӀинчӀо. Гъев вас вакъун, гъев хвеялда хӀинкъун Асият гъевги вачун гӀадамал ругеб базар къотӀной яхъана, гъенийгӀаги ятилародай абун васас керен хахулей гӀадан.

Мусал эбелалда Аллагъас ﷻ гъабураб къотӀи кӀочон, сабро гъабизе кӀвечӀого, гъель Мусал яц йитӀана гъесул хабар цӀехезе абун ва гъей гӀаде ккана Асиятил руччабазул къокъа бугеб бакӀалда. Гъез цӀехолеб жо жинда лъараб мехаль Мусал ﷺ яцаль ёхун абун дида лъалин гъев васас керен хахулей гӀадан абун. Гъанжеги пиргӀавнил къавмалъул квешал гӀадамаз гъей яс ккуна ва гъелда кӀал гъикъизе бай бихъана дуда гъев вас лъалищ? Дуда кин лъалеб гъес лъил керен хахулеблъи абун. Гъабги букӀана, я Ибнужабир رَضِيَ اللهُ عَنْهُ, Мусалги гъесул яцальул ва эбелалъул хӀал бихъулеб, гъезие питна гъабулеб, хӀинкъи бугеб бакӀ.

Мусал ﷺ яцаль абун: «Дида гъев лъаларо, амма дида лъала гъев хахизавулей чӀужу йикӀин пиргӀавнилгун лъикӀаб гъоркъоблъи бокъарай, гъесде гӀагарлъи жубазе бокъарай. Гъелъул керенги жегиги цониги лъимераль хахичӀого течӀо. Жиндир рахъги гъуинай хӀалги тамахай гӀадан йиги гъей»-абун. Гъеб хабар рагӀараб мехаль, яс нахъе йиччана ва Мусал ﷺ эбелалда хадур ритӀун, гъей ячун ячӀана. Гъелъул кодове къуравго вас керен хахизе лъугъана. Асиятида гъеб рохел бицана ва гъель гӀалаб гъабун Мусал эбел жиндир кӀалгӀаялъуй чӀун гъев вас хахун, гъев хихъун йикӀайилан. Жиндир хъизан лъимал рехун тезе бегъуларин, жий рукъой йиччай абун Мусал ﷺ эбелалъги абун. Цинги гӀемер сайгъаталги къун васги вачун эбел рукъое йиччана. Гъеб мехаль гурони гъелъул ракӀги хӀалхъечӀо ва Аллагъасул ﷻ къотӀи хӀакъаб букӀиналда рекӀелчӀейги мухӀканлъичӀо. Гъедин берцинго эбелаль хихъун кӀудияв гӀолеб вукӀана Муса авараг.

Муса ﷺ цо дагъав кӀудияв гӀун берцинав ва васандулев

лъугъиндал, Асиятица Мусал эбелалда жиндир вас вачун жиндихъе зияраталгъе ячІайилан хабар бит Іана. Гъев вас жиндихъе вачІунеб къоялъ киналго жиндир агълуялъул руччабаздаги лъазабуна сайгъаталги росун рачІайин абун. Гъедин кІодо гъавун Мусал хІурмат гъабуна киналго руччабаз, гІемерал сайгъаталги рачІана. Цинги Асиятица абун гъанже пиргІавнихъеги ине руго ниль гъесги гъав вас кІодо гъавизе абун. ПиргІавнихъе ун гъесда Муса عَلَيْهِ السَّلَام вихъизавидалго, Муса кодове вачун накалда гІодов чІезавураб мехаль, Мусаца гъесул мегеж ккун гІодобехун цІцІана.

Гъенир рукІарал пиргІавнил гІакълучагІаз абун: «Гъав васас мун гІодовегІан гъавулев вуго ва гъес духъа ханилъиги бахъулеб буго. Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе къотІи гъабураб жоялъул гІаламат»-абун. Цинги лъимал хъолел чагІазда хадур ритІун, гъел Муса عَلَيْهِ السَّلَام хъвезе риччазе къасд гъабуна пиргІавница. Цинги Асиятица абун: «Гъеб гъитІинаб, гІакъло гъечІеб лъимераль гъабураб жо буго. Цин хІалбихъи гъабун гъев васасул гІакъло бугищ абун лъазабизе ккела»-абун.

Цинги Мусада цере луъ-луъалги цІадул тереталги ккуна. Мусаца квер бегъун цІа кодобе босана, гъель квер бухІарабго кІалдибеги босана. Гъебги букІана я Ибнужабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Муса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ аварагасе гъабураб цоги питна ва гъесул хІал бихъи. ТІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Муса гъеб бакІалдаги цІунана ва пиргІавнил зулмуялдаса ворчІун Асиятица нахъе вачана.

Цинги Муса кІудияв гІун гІолохъанчи лъугъараб мехаль, пиргІавнил къавмалъул цониги чиясда кІолеб букІинчІо Муса вугеб бакІалда бануисраилазе къварилъи гъабизе. Цо сордоялъ шагъаралъул рагІалдаса унаго Мусада عَلَيْهِ السَّلَام кІиги чи ватана цо-цазде рагъулел: цояв пиргІавнил, цогидав бануисраилазул. Муса вихъараб мехаль жиндие кумек гъабе абун ахІана бануисраилазулас. Муса аварагасул ццим бахъана ва гъес тункараб жоялдакъун дов пиргІавнил чи хвана. Гъеб хІалалъ Муса عَلَيْهِ السَّلَام рекІекълъана жиндаса ккараб жоялда ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъун, гъесда гъарана жинда тІаса лъугъа абун. Гъеб жо жив цайтІаналь гуккун, гъель ццим хех гъабун лъугъараб жо букІинги лъана Мусада.

Нахъияб къо, щиб квешаб хабардай жинда рагІилаян абун, хІинкъунго, гІадамазда гІенеккун ана. ПиргІавнихъе рачІун КъибтІияз абун: «Бануисраилазул чияс нильер чи чІван вугин гъесдаса къисас босизе кколин абун. ПиргІавница абун жинца чІварав чи вачун рачІаха ва нугІги ваче абун. КигІанго квешав хан вугониги, щибго

хIужа гъечIого бокъарав чи чIвазе хIукму гъабун гIадло битIуларо.

Гьел КъибтIиял жидер чи чIварав чи цIехолел рукIадго, жиндирго ишалъе къватIив вахъун унев Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ довго бануисраилазул чи ватана цоги КъитIбиясда вагъулев. Муса вихъараб мехаль истраилияс жиндие кумек гъабейн ахIана. Цебесеб къоялъ ккараб жоялда пашманлъун вукIарав Мусae عَلَيْهِ السَّلَامُ жакъаги гъев истраилияв вагъула ватидал, гьесда кIалъана: «Мун цIакъ квешав чи вихъула дида»-абун. Гьедин абуниги истраилиясе кумек гъабизе къасд букIана Мусал. Гъев Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ доб рагIиги абидал, гьесул ццим бахъунги бихъидал, истраилияв хIинкъана жинда къабизе бугин Мусаца абун ва гьес абуна: «Я Муса! Дуе дун чIвазейиш бокъун бугеб жакъа, сон дов чиги чIвараб гIадин»-абун.

Цинги дов КъитIбияв лъутун ана ва гьес пиргIавнил къавмалда бицана жинда рагIараб хабар. ПиргIавница жиндир чIвадарухъаби ритIана Муса кквезе ва гъев чIвазе абун. Гьел жидерго нухаль унел рукIана, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ кивего ворчIиларин жидехъаян раклалда ккун, амма цо истраилиясе пиргIавница гъабизе бугеб жо лъараб мехаль, гъев къокъаб нухаль Мусаде аскIов ана ва гьесда бицана мун чIвазехъин вугин, мун хехго шагъаралдаса къватIив айилан абун. Гъабги цогиги питна ва хIал бихьи буго, я Ибнужабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасе гъабураб.

Цинги Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагшагъаралдасакъватIиве вахъун Мадяналъул рахъалде валагъун ана. Гъеб заман щвезегIан Муса берцинго, къварилъи бихъичIого хутIун вукIана. Гъанже гъев унев вукIана жинда нухги лъалареб, киве унеб ва киве щвелеб лъалареб бакIалде. Гьесул божи букIана цохIо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ: гьес жив битIараб нухде ккезавилин абун. Гьедин жив щвана Мадяназул лъим бугеб бакIалде. Гьенир боцIи гьекъезе рачIарал гIемерал гIадамал ратана ва жидерго гIиялги батIаго чIезарун, гьел лъеда раччичIого чIун кIиги чIужугIаданги ятана.

Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ гьезда абуна: «Нужее бугеб жо щиб гьел гIиял лълъималда рачун, гьал гIадамазда цадахъ гIиязе лъим къечIого чIезе ккани»-абун. Ясалаз абуна: «Нижеда кIоларо гьел гIадамазда гьоркъор лъугъун, гьезда къецандун гIиязе лъим къезе. Гьел гIадамал нахъ руссараб мехаль гьездаса нахъе хутIараб лъим къола нижеца гIиязе»-абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ гьезул гIиял лъималда аскIоре рачун гьезие лъим къуна ва гьелги жидерго нухда ритIун жив хIохъ бахъизе цо гъветIалъул рагIдукъе лъугъана. Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ жив цIакъго вакъун вукIин бичIана, гьесда кодоб щибго кваналеб жоги букIинчIо. Мусаца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дугIа гъабун абуна: «Я дир БетIергъан! Дуца рештIинабураб

ризкбиялда хIажалгун вугоха дун»-абун.

ШугIайбил ﷺ ясал хехго рокьоре рачIиндал гъев тамашалгун лгъугъана ва гъес гыкъана жакъа кин нуж хехго рачIаралин абун. Ясалаз бицана Мусаца жидее гIиял гъекъезаризе кумек гъабураблгъи. ШугIайбица ﷺ цояй яс хадуй йитIун, Муса ﷺ жиндихъего ахIана. Гъес жиндир къиса бицараб мехаль ШугIабица абун: «Дида асклов вугеб мехаль две щибго хIинкъи гъечIо. Мун пиргIавнил къавмалдаса хвасарлъарав вуго. Нижеда тIад гъесул ханлгъи гъечIо»-абун.

Цинги ШугIайбил ﷺ ясаль абун: «Я дир эмен! Дуца гъав чи нилгъее хIалтIи гъабизе ужра къун нилгъеда асклов те. Гъев жиндир къуват бугев ва жинда божизе бегъулевги вуго»-абун. Ясаль гъеб рагIи абидалго ШугIайбица ﷺ абун: «Дуда кин лгъалеб гъев къуватав вукIин ва божизе бегъулев вукIин»-абун. Ясаль абун: «Гъев къуватав вукIин дида лгъана гъес гъуялдаса лгъим бахъулеб мехаль. Цониги чи вукIинчIо гъесгIадин гIемераб лгъим галиниб босулев. Гъев жинда божизе бегъулев вукIин дида лгъана дун гъесда асклой унеб мехаль ва дун чIужугIадан йикIин лгъараб мехаль гъес бетIер гIодобе тIамуна ва цониги нухаль дида валагъичIо. Цинги нухда лгъугъараб мехаль гъес дун жинда хадуй чIезаюна: дун цее йигони гъесда дир черх бихъизе букIиндал, гъелдаса цIунун дун хадуй тана ва дица нух бицунеб букIана гъесда хадуй йикIадго. Гъаб иш гъабулев чи жинда божизе бегъулев чи вукIуна»-абун. Гъеб хабар рагIараб мехаль ШугIайбил ﷺ ракI паракхалгъана, жиндир ясалгъул цIодорлъиялдасаги вохана.

Гъес Мусада ﷺ абун: «Дица мун, гъай кIияйго ясалгъул цояй две чIужулгъунги къун дида асклов тани, дуца дие микъго сональ гIиязул тIалаб гъабизе ва цогигаб хIажалгъи ккараб жо гъабизе разилгъилиш мун? Цоги кIиги сон тIадеги бани нижеда асклов, гъеб дур лгъикIлгъи букIинаха. Иншааллагъ дуда дун лгъикIав чилгъун ватила ва мун нижеда асклов лгъикI вукIине вуго»-абун. Муса ﷺ гъеб хабаралда разилгъана ва анцIго сональ ШугIайбида асклов чIана.

Цинги жиндир хъизанги бачун Муса ﷺ Мадяналдасан вачIулеб мехаль гъесул ккараб къиса Къуръаналь бицараб хIалалъ букIана. Аллагъас ﷻ Мусал гъари къабул гъабун гъесул мацIалдаса гарацI бичун гъесул мацI пасихIаб гъабуна ва гъесие гъалмагългъун Гъарунги ﷺ гъавуна. Аллагъас ﷻ гъев Гъаруниде вахIю гъабун гъев Мусад данде ана. Цинги Муса ва Гъарун пиргIавнил кIалгIаялгъул рагъдугъе ун жал жанир риччай абун кIалгъана. ГIемер мехаль гъезие жаваб къечIого гъенир чIезарун рукIана, ахирги гъезие жаваб къун, гъел жанире риччана ва пиргIавнида тIаде ана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнужабирил х1адис гъаб бак1алда къокъ гъабун тана. Иншааллагъу, гъелгул ахир дагъаб хадуб бицине буго.

42.43. Т1адег1анав Аллагъас Мусадe

абуна: «Мунги дур вац Гъарунги а пирг1авнихъе дир муг1жизаталги росун.

أَذْهَبَ أَنتَ وَأَخُوكَ بِعَايَتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي ﴿٤٣﴾

**Х1акълъунго гъев пирг1ав ц1акъго къосун
вуго ва г1амал к1одолъун вуго. Ва нуж свакаге
ва к1вах1аллъуге дун рак1алде ч1езавиялдаса
ва дун рехсеялдаса.**

أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٢﴾

Аллагъасул тушманасда т1аде унеб мехаль Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ г1емер рехсезе рекъараб буго, гъелдалъун рек1елъ иман камиллъизе ва черхалье къуватги ц1ик1к1изе, гъев тушманасда т1ад бергъенлъи босулеб гучлъунги бук1ине.

44. Нужеца гъесда берцинаб, тамахаб мац1

**бицун даг1ват гъабе, гъев Аллагъасда
иман лъеялда, гъесда мут1иг1лъиялда ах1е. Гъедин тамахаб
хабар бицани, гъев Аллагъасдаса х1инкъизе бегъула яги жинца
ваг1за босизе бегъула.**

فَقُولَا لَهُ ۖ هَٰؤُلَاءِ إِنَّا لَعَالَمُهُۥ بِتَذَكَّرُ أَوْ تَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾

Гъаб аяталда жаниб к1удияб х1икмат ва г1ибрат буго. Ракъалда т1ад бицунго квешав, жиндир г1асилъи ва зулму бергъарав, жив аллагъ вуго абун халкъ жиндие лагълъи гъабизе т1амурав пирг1авнихъе Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг вит1улев вуго: гъеб заманаялъул бицунго лъик1ав чилъун жив вугев, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ т1аса вищарав ва Аллагъас жинда калам гъабурав. Гъев Мусадe عَلَيْهِ السَّلَام амруги гъабулеб буго мун гъев пирг1авнида тамахго, х1еренго к1алъае абун. Гъединго Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварасдаги: «Дуца г1адамал Аллагъасул диналда ах1е г1елму-х1икматалдалъун ва берцинаб ваг1заялдалъун»-абуна.

Гъаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ах1улеб къаг1ида. Гъадин ах1араб мехаль иман лъеч1ев чиясда иман лъезабизе лъидаго к1оларо ва гъеб иман лъезабе абун цониги аварасда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амруги гъабич1о. Жиндир расулазе жаваб къеч1еб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб къавмалъе жиндие бокъараб х1укму гъабула ва гъеб х1укму т1убазабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахъе ч1валерб щибго жоги бук1уларо.

45. Мусаца ва Гъаруница абуна:

«Я нижер Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ !

فَلَا رَبَّآئِنَا فَتَحَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ

**Х1акълъунго ниж х1инкъулел руго гъев
нижеда г1енеккич1ого ва нижер раг1и**

يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾

**босич1ого, нижее г1акъуба-г1азаб хех гъабизе лъугъилин абун, ва
нижее гъес квешаб, г1орхальа араб зулму гъабизе гурын абун.**

Гъев вуго ц1акъ квешав, зулмуяв хан, жив аллагъ вуго абун халкъалда к1алъалев. Гъесухъе рач1ун нижеца дуца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва гъесие лагълъи гъабе абураб мехаль, гъес ниж ч1вач1ого теларо.

46. Т1адег1анав Аллагъас абунa: «Нуж х1инкъуге! Нужеца дир амру т1убазабе!

قَالَ لَا تَخْأَفْ فَإِنِّي مَعَكُمْ أَسْمَعُ وَأَرَى ﴿٤٦﴾

Х1акълъунго Дун вуго нужгун цадахъ:

нуж ц1унулев, нужеца гъабулеб жо бихъулев, бицулеб раг1инги раг1улев»-абун.

47. Нуж к1иявго гъесухъ а, ва гъесда

абе: «Х1акълъунго ниж руго дур

Бет1ергъанасул расулал. Дуца гъал

бануисраилал нижгун цадахъ гъаб

Мисриялъул ракъалдаса нахъе риччай

ва дуца гъезие г1азаб гъабуге.

فَأَنبِئَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا

بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بَيِّنَاتٍ مِّن

رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى ﴿٤٧﴾

Дуца гъел зах1матал ва квешал х1алт1аби гъаризе т1амуге. Х1акълъунго

Ниж духъе рач1ун руго дур Бет1ергъанасул муг1жизаталги росун.

Аллагъасул салам буго, гъесул ц1об рах1мат ва гъесул г1азабалдаса

хвасарлъи буго жидехъе х1акъаб дин босун, гъеб диналда ах1улев чи

вач1араб мехаль жидеца гъеб ах1и къабул гъабурал г1адамазе.

48. Х1акълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда

вах1ю гъабун лъазабун буго жинца

дунялалдаги ахираталдаги г1азаб гъабизе

бугин жиндир расулал гъереси гъарурав,

жинда иман лъезе ч1ух1ун, мугъ бан вуссун ч1арав чиясе абун.

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَن

كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿٤٨﴾

49. Пирг1авница абунa: «Щивха вугев гъев нужер

Бет1ергъан, я Муса عَلَيْهِ السَّلَام»-абун.

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يُمُوسَى ﴿٤٩﴾

Жиндир г1амал кодолъялъул гучаль гъес абич1о «Дир Бет1ергъан»-

абун, яги «Нильер Бет1ергъан»-абун. Ай: щив вугев гъев дица жинда

иман лъезе кколев чи? Дида гъедиनाव чи лъаларо!.

50. Мусаца абунa: «Гъев вуго нильер

Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца

кинабниги жо бижарав ва гъелъие

щибалда рекъараб ч1аголъи кьолев. Гъеб

махлукъ т1обит1арав жидер дунялалъул маслах1атазда»-абун.

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ وَرَفُّهُ

هَدَى ﴿٥٠﴾

Т1адег1анав Аллагъасул махлукъалъулъ пикру гъабурав чиясда лъала

цох1о гъаб аяталда жаниб т1орит1ел бук1ин ва х1ужа-далилги бук1ин

гъаб махлукъ бижарав Халикъ ц1акъ х1акимияв, жиндир гъунар-къуват

ва г1елму-г1акълу камилав, жинца гъабулеб жоялъул тадбир мух1канав

вукІиналда. Инсан жиндир квералда валагъани, гьесда бихъула гьєб квер жинца инсанасул хІажат тІубазе. цІакъ камилаб хІалалъ бижун букІин Гьєб квер гьєлдаса лъикІаб ва мунпагІат цІикІараб хІалалъ гьабизеян цо инсан ургъани, гьесда кІоларо гьаб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бижаралдаса батІияб хІалалъ квер ургъизе ва гьєлъул мунпагІат цІикІинабизе. Гьєб мисал буго инсанасул щибаб лагаялъул, гьединго буго цогідаб кинабго махлукъатги.

51. Цинги пиргІавница абун: «Цересел умматазул щибха ккараб? Гьезул хІал щиб бугеб ва гьєл кире ругел»-абун.

قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَى ۝٣١

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хІисаб- мизан гьабизе бугин, жазагъи гьабизе бугин, жив гуресе лагълъи гьабуре гІазабги гьабизе бугин абидалго, пиргІавница гьесул рагІи махсараде гьабун ва гьесда рагІ белги гьабун, абубеб буго: «Гьедин батани цайха цересел умматал тІаде рахъинаруларел ва гьезие гІазабги гьабурареб? Гьєл умматазги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гуресе лагълъи гьабун букІана гурищ?»-абун.

52. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: Гьєл умматаз гьабураб гІамалги, гьезие гьабизе бугеб жазагъи дир БетІергъан Аллагъасда аскІоб бугеб тІехъалда (ЛавхІул-махІфузалда) хъван буго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо кІочоларо ва гьєсул хІукмуялдаса щибго жо борчІуларо.

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ابْنُ آدَمَ قَالَ لَمْ يَكُنْ لِأَبِيضِلْ رَبِّي وَلَا لِيَنْسَى ۝٣٢

Гьєсие бокъараб мехаль, бокъараб хІалалъ гьабула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир лагъзадерие жазагъ.

53. Гьєв БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца нужеє гьаб ракъ, гьитІинаб лъимералгье кини гІадин, рекъезабурав. Нужеє рахІатаб хІалалъ гьєлда тІад хъвадизе ва яшав гьабизе. Гьєб ракъалда тІад

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَّكَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى ۝٣٣

нужеє нухалги гьарурав. сапаралда ине, даран базар гьабун нужер магІишат лъикІ гьабизе. **Нужеє зодиса цІадги базабулев. Цинги гьєб цІадалдалъун жинца нужеє батІи-батІиял хурдул рижизарулев.** Ахал хурзал рижизарулев. Нужеє ризкъильун батІи-батІиял пихъал, тІощел ва бахча бижизабулев.

54. Нужеца гьєб ризкъиги кванай, нужер боцІиги гьєб алахалда бачун хьихье. Гьаб кинабго дир махлукъаталъул пикруги гьабе.

كُلُوا وَارْزُقُوا أَنْعَمَ كَرَّمَ اللَّهُ فِي ذَلِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۝٣٤

Х1акълъунго жидер г1акълло бугел, жидеца пикру гбабулел
г1адамазе г1емерал далилал руго гъеб махлукъаталъулъ. Гьелъул
 Халикъ вук1иналда жидеца г1орит1ел гбабулел. Гъев Халикъ ц1акъ
 гуч ва къуват бергъарав вук1иналдаги г1орит1ел гбабулел. Гъединав
 Халикъасе г1ибадат гъабич1ого, гъесдаса х1инкъич1ого гъесде
 г1асилъун хъвадизе кин бегъулеб? Гъев Бет1ергъан Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**
 абулеб буго:

55. Дица нуж гъаб ракъалдаса рижана.

Нужер к1удияв эмен Адам **عَلَيْهِ السَّلَامُ** гъеб
 ракъалдаса вижун. **Дица нуж гъеб**

ракъулъе руссинаризеги руго.

**﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا
 نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ۝﴾**

Нуж хвезарун, ракъулъе лъун, нуж ракълъун лъугъизе руго, гъан
 ва рукъби турун. **Цинги дица нуж гъеб ракъул чохъониса г1аде**
рахъинарун дида цере ч1езаризе руго. Х1исаб гъабизе ва жазаъ
 гъабизе. Гъаб ваг1заги кин босулареб нужеца ва Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавун
 гъесие г1ибадат бац1ад гъабиялда кин русунаре?

56. Х1акълъунго Дица гъев пирг1авнида

дир киналго г1аламатал ва далилал

рихъизаруна.

Муса **عَلَيْهِ السَّلَامُ** аварасе къурал муг1жизаталги рихъизе гъаруна. **Цинги**
гъес дир аятал гъереси гъаруна, гъеб жо сих1ро бугин абуна ва дида
 иман лъезе, дие мут1иг1лъизе мук1урлъич1о. **Жиндирго къосиялъулъ**
ва ч1ух1иялъулъ ч1ана.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى ۝﴾

Жинда Аллагъ разильяв Ибнужаририл х1адисалда буго: Муса
عَلَيْهِ السَّلَامُ аварасе жал Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расулал ругин абидал, ва
 гъаб ццебехун бицараб х1алалъ Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вук1иналда, гъесие
 г1ибадат гъабизе ккеялда г1орит1ел гбабулел далилал рачун даг1ват
 гъабидал, пирг1авница абуна: «Мун авараг ватани, гъеб дуца бицулеб
 жогит1араб батани, нижее дурго муг1жизат бихъизабеха»-абун.
 Цинги Мусаца **عَلَيْهِ السَّلَامُ** г1анса г1одобе рехана, гъеб к1удияб борохълъун
 лъугъун багъа-бачарана ва бет1ерги эхеде борхун пирг1авнидехун
 буссана, цинги гъев вугеб рахълде ине лъугъана. Пирг1авн кутакалда
 х1инкъана, жиндирго тахидасан вортун ана ва гъес гъарана гъеб
 борохъ жинда г1аде биччагъеян. Мусаца **عَلَيْهِ السَّلَامُ** г1анса кодобе босана
 ва гъеб жиндирго сураталда сверана. Хадуб Мусаца къвалакъеги
 лъун квер къват1ибе бахъана. Гъеб квер гвангъараб нур балеблъун
 лъугъана. Хадубги квер къвалакъе лъун цебе бахъидал жиндир
 бук1араб сипаталда сверана. Пирг1авн гъеб к1удияб муг1жизат
 бихъараб мехалъ Масаде нахъвилъльгинч1о ва гъеб дуца гъабураб жо

сихІро буго абун кІалъана.

57. ПирГІавница абунa: «Мун нижехъ вачІунищ вугев, я Муса; гъеб дур сихІруялъ ниж гъаб ракъалдаса къватІире гъезеян».

قَالَ أَجِئْنَا لِنُخْرِجَكَ مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ
يَمُوسَى

58. БичасхІаги, гъеб дуца гъабураб гІадаб сихІру нижецаги гъабула. Дуца нижее къотІи гъабе мунги нижги сихІру гъабизе данделъизе ва нилъеца гъеб къотІиги хвезабичІого букІине. Гъеб данделъиялъе мухІканаб заманги ва бакІги чІезабе»-абун.

فَلَمَّا تَبَيَّنَكَ بِسِحْرِ مِثْلِهِ فَأَجْعَلَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا
سُورَى

Гъеб букІана сихІру чагІи гІемераб заман, гъедин букІиналъ къун букІана Муса аварагасе мугІжизатлъун гІансаялъул борохъ лъугъин, гъелдалъун сихІручагІазул сихІру хвезабизе. ПирГІавнил гІакълучагІацаги абунa: «Нилъер ракъалда гІемерал сихІручагІи руго. Гъел данде рақларун сихІру гъабизе риччазе ккола ва гъев Муса сихІрочи вукІин лъараб мехаль, гъев чІвазе бегъула»-абун.

59. Муса аварагас абунa: «Нужее къотІи гъабулеб буго гІид къоялъ ниль данделъизе ва гъеб къоялъул бакъ баккун хадуб халкъ данде бакІарун гъезда цере нильги къецандизе»-абун.

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُخَشِرَ النَّاسُ
ضَحَى

ТІадегІанав Аллагъасул амру загъир гъабулеб, жиндир аварагасе квер бакъулеб, Аллагъасул тушбаби къезарулеб къо букІиндал гъеб, Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас абунa: кинабго халкъ хІалтІи-пишаялдаса хІалхъараб, гъез рохел загъир гъабулеб, гъел киналго данделъизе рес бугеб гІид къоялъ рахъине руго ниль халкъалда цере. Гъеб цере рахъинги зухІаялъул гІужаль букІине буго: канлъиги гвангъараб къоги гІатІидаб гІужаль. Кинабго халкъалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къудрат загъирлъизе ва пирГІавниги гІодовегІанлъизе.

ГІалимзабаца абунa: гъеб къо мухІарам моцІалъул анцабилеб къо букІана: «гІашураъ» абун жиб машгъурлъараб. Гъеб къоялъ рештІана НухІ عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул гама ракъалда, гъеб къоялъ хвасарлъана Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг ва бануисраилал пирГІавнил къавмалдаса, ралъдалъе гъелги гъанкъун.

60. Цинги пирГІавн Мусадаса ватГІалъана ва жиндирго сихІручагІи данде гъарун гъелги рачун вачІана

فَقَوْلَىٰ فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَفَ

жиндиль данделъизе къотIи гъабураб къоялъ.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибнуГаббасица абуна: «Гъезул гъабкъоялда анцила кIиазарго чи вукIана ва щивасда кодоб гIансаги кварги (рохъенги) букIана»-абун.

Ибнукасирица абуна: «Гъеб къоялъ кинабго Мисриялъул халкъ данделъана. ПиргIавние кIудияб тах лъун, гъелда тIад живги гIодов чIана. Гъесул квараниса ва кIвергIиса мухъал гъарун хIакимзаби, гIакълочагIи ва кумекчагIиги чIана. Гъезда данде ритIун кIудияб майданалда халкъги эхетун чIана. ПиргIавнида цере мухъ гъабун сихIручагIиги чIана. Гъел сихIручагIаца пиргIавнида гъикъидалго щиб жоялдалъун Мусаца сихIру гъабурабин абун, гъес абуна гIансаялъ гъабунаян. СихIручагIаца абуна: «Гъеб гIансаялдалъун ва рухъбуздалъун сихIру гъабизе нижедаса щивго бергъунаро»-абун.

Гъеб кIудияб майданалда пиргIанида цере мухъ гъабунги чIун сихIручагIаз абуна: «жакъа ниж сихIру гъабун бергъани нижее щиб ажро букIине бугеб»-абун. ПиргIавница абуна: «Дица нуж дида гIагар гъаризе руго, дир кумекчагIилъунги гъаризе руго. Щиб жо нужеца гъараниги гъебги къезе буго»-абун.

Гъеб гIалам данде буссараб бакIалда жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял Муса ва Гъарун рачIана щивго цадахъ чиги гъечIого, жидерго гIансаги гIунтIун, Аллагъаги جَلَّ جَلَّالَهُ рехсолого, гъесда божун ва таваккал тIамун.

61. Гъел сихIручагIазда Мусаца абуна:
«Нуж Аллагъас гъалаг гъареял, нужеца гIадамал гуккун сихIруги гъабун, гъезда гъечIеб жо бугеблъун бихъизабуге.

قَالَ لَهُمُ مُوسَىٰ وَيَلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَيَّ اللَّهِ
كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ وَقَدْ خَابَ مَن
أَفْتَرَىٰ

Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бижицIеб жо

бижанаян аби. Гъедин хъвадани нужеда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гучаб гIазаб щвела. ХIакълъунго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гIунтIизабун гъереси бицарав, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ данде вахъарав чи цIакъ чIового хутIарав ва гIадада хварав чи вуго»-абун.

Аллагъасул салам лъеяв Муса аварас гъеб мажлисги ва гъеб лахIзатги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рисалат тIобитIулеб мажлислъун гъабун ва гъел сихIру чагIазе берцинаб вагIза- насихIат гъабун.

62. Цинги гъел сихIручагIи цоцадехун
бахIс гъабун кIалъана ва бальго,
шуршудун цо жо бицине лъугъана.

فَتَنَزَّلُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَىٰ

Гъезул цояз абуна: «Валлагъи, гъав чияс бицунеб жо сихIручияс бицунелда релъарабго гъечIо. Гъав чи унгого аварас ватизе вуго ва

нилъ гъес халкъалда къватІир чІвазарун инжит гъаризе ругин абун. Ва амма сихІручагІазул гІемерисел гъезда рекъенЧо.

63. Гъез абунa: «Гъав кІиявго аварагъ гъечІо. Гъал руго сихІручагІи. Гъезие бохъун буго жидер сихІруядалъун жидеда хадуб халкъ бачине ва пиргІавниги гъесул къавмги гъаб ракъалдаса къватІир гъезе. СихІручагІазул сихІру батІул гъабун, гъезие щолеб магІишатги гъукъизе»-абун.

قَالُوا إِن هَذَا لَسِحْرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكَ مِنْ أَرْضِكَ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكَ كَمَا الْمُنْثَلِ ﴿٦٣﴾

64. Нуж киналго цадахъ рахъа ва киназго цадахъ сихІруги гъабе. ГІунсби ва рухъби гІодоре рехе. Гъеб мехаль Муса хІинкъизе вуго ва гъесул сихІруги хвезе буго. ХІакълъунго жакъа гъаб майданалда бергъарав чи жиндир кІудияб лъикІлъиялда кверщел батараб вукІине вуго»-абун.

فَاجْمَعُوا كَيْدَكُمْ ثَوَاتُوا صَفَا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مِنْ أَسْتَعْلَى ﴿٦٤﴾

Нилъ бергъани пиргІавница къотІи гъабураб къадро-макъам ва гІемерал сайгъатал щвела нилъее. Гъев Муса бергъани гъев кІудияв ханлъиялда вахине вуго ва гъесул мурадги гІубазе буго.

65. СихІручагІаца абунa: «Я Муса! Дуцайиш бай бихъулеб сихІру гъабизе дур гІансаги гІодебе рехун, яги нижищ рукинел гъеб сихІру гъабизе бай бихъулеллъун»-абун.

قَالُوا يَمْوَسَّىٰ إِنَّمَا أَنْتَ نَلْقَىٰ وَوَيْمَانَ نَكُونُ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ ﴿٦٥﴾

Гъез Муса عَلَيْهِ السَّلَام виччана бай бихъи тІаса бищизе гъезул рақІ чІун букІиналъ жал бергъине руқІиналда.

66. Мусаца абунa: Нужеца байбихъе ва нужерго сихІру гъабе абун.

قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِجَابُهُمْ وَعَصِيَّهُمْ يَخِيتَلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَىٰ ﴿٦٦﴾

Муса аварагасги гъезул пишаялда рельлъун гъезие лъикІаб рагІи бицана «нужеца байбихъе»-абун.

Гъелда жаниб далил букІана Муса عَلَيْهِ السَّلَام гъездаса хІинкъун гъечІолъиялда ва щиб сихІру гъез гъабуниги Мусаца гъеб батІул гъабизе букІиналда. ТІадегІанав Аллагъас хІакъаб жо бергъинабун батІулаб жо къезабизе букІиналдаги.

СихІручагІаз жидехъ руқІарал гІунсби ва рухъби цадахъ гІодоре рехана ва гъезул гІемерал борхъал лъугъун, гъел чехъалда хъуршун ракъалда хъвадулел руго абун рақІалда ккезабуна Мусада, гъез гъабураб сихІруялъ. Гъеб майдан цІун, цоял цоязда тІаде рахун гъаналда бараб хІапараялда рельлъун лъугъана гъел жидер

гЕмерлтЪиялъ.

67. Гъеб иш бихъараб мехаль Мусада лъана فَأَوْحَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةَ مُوسَى ﴿٦٧﴾
 жиндир рекълелье х1инкЪиялъул асар
 лъугъараблъи.

Гъесул х1инкЪи бук1ана гъел сих1ручаг1азда божун кинабго халкъ
 купруялда ккезе гурин абун.

68. Дица Мусада абун: «Мун х1инкЪуге, فَلَمَّا لَاخِيفَ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾
 Х1акълъунго мун вуго жакъа бергъарав ва
 г1адег1анав»-абун .

69. Дуца г1одобе рехе Муса, дур وَأَلْقَى مَا فِي يَمِينِهِ تَلْقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا
 كَيْدَ سِحْرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾
 кваранаб квералъухъ бугеб г1анса,
 гъель к1алдире рачун къулч1изе
 руго гъез сих1ру гъабурал г1унсбиги
 рухъбиги. Х1акълъунго гъез гъабураб жо буго сих1ру, г1адамазул
 бер гуккулеб. Сих1ручиясул лъик1лъиялда каершел батизе гъеч1о
 киве жив вугониги ва щибжо жинца гъабуниги.

Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ г1анса г1одобе рехана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абураб
 х1алаль гъельул к1удияб борохъ лъугъун гъель дол киналго борхъал
 къулч1ана. Ибнукасирица абун: Мусаца г1анса г1одобе рехараб мехаль
 жинца г1адамал х1инкЪизарулеб сипаталъул к1удияб борохъ лъугъана,
 жиндир х1ат1алги, к1удияб габур-бет1ерги бугеб, гажалги ч1ах1ияб.
 Балагъун г1адамалгун гъель цо-цо ккун къулч1ун гъел сих1ручаг1азул
 борхъал т1аг1изаруна.

Гъеб иш бихъарабго сих1рочаг1ада лъана Муса аварагас гъабураб жо
 сих1ру гъеч1еблъи. Гъеб щибго щаклъи гъеч1ого х1акъаб жо бук1инги
 лъана. Гъединаб иш гъабизе цох1о Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурони х1ал
 к1олареблъиги лъана.

70. Цинги гъел киналго сих1рочаг1и فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجْدًا قَالُوا أَمْ مَنَّا رَبِّ هَؤُلَاءِ
 وَمُوسَى ﴿٧٠﴾
 Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабун гъумер
 г1одоб цуйзабун ч1ана ва гъез абун:
 «Нижеца иман лъуна Мусалги

Гъарунилги Бет1ергъанасда абун.

Гъаб кинабго г1аламалъул Бет1ергъанасда иман лъуна нижеца. Нижеца
 гъабураб сих1руялдаса ва цогидал купру-ширкалъул г1амалаздасаги
 ниж тавбо гъабун руссана. Гъедин Мусал муг1жизат кинабго халкъалье
 загъирлъана, х1акъаб х1ужа-далилги бихъана, бат1улаб сих1роги
 хвезабун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: «Радалиса гъел

с1х1ручаг1и рук1ана, къасилалде гьел шагьидзабилъун ва лъик1ал г1адамаллъун лъутъана»-абун. Гъаб раг1и абиялъе сабаб буго: пирг1авница гьел с1х1ручаг1азе х1инкъи къун бук1ана дица нужер кваранаб квер ва квег1аб х1ет1е къот1илин, цинги чамастакил гъот1ол г1аркъалабазлда дализарун телин гъеб х1алалда хвезег1ан абун. Пирг1авница гъаб къот1и т1убазабуна ва гьел с1х1ручаг1и муъминзабилъун хвана. Гъаб раг1и бицана Сабунияс, тафсиралъул г1алимзабазул раг1и бутин абун.

71. Пирг1авница абуна: «Нужеца гъев Мусада иманищ лъолеб дица нужее изнуги къеч1ого ва дидаги гъикъич1ого? Х1акълъунго гъев Муса вук1ун вугоха нужеда с1х1ру малъарав, нужер бищунго к1удияв муг1алим.

Гъевги нужги ургъун рук1ун руго дунги къавмги гъаб ракъалдаса къват1ир къот1изе.

Бичасх1аги, дица нужер квералги, х1ат1алги къот1ила цояб квег1аб цояб кваранаб ва, бичасх1аги, дица нуж чамастакил гъут1бузда дализарила. Гъединаб г1азаб гъабила дица нужее. Ва квешаб х1алалъ хвезеги гъарила дица нуж. Бичасх1аги нужеда лъазе буго дунищ вугев г1азаб гъабиялъул рахъалъан гучав ва г1азаб халат гъабулев, яги гъев Мусал Бет1ергъанищ вугев»-абун.

72. С1х1ручаг1аца абуна: нижехъе х1акъаб жо бач1ун хадуб нижеца мун т1аса вищиларо ва дудаса ниж х1инкъиларо. Нижеда якъинго лъана нижер Бет1ергъан Аллагъасул

х1алк1олъи ва гъесул къудрат. Ниж гъедула ниж рижарав Аллагъасдалъун, гъаб иманалдаса руссинаро абун. Дуца дуего бокъараб х1укму гъабе. Гъеб дуца гъабураб х1укму гъаб дунылалъул ч1аголъиялда гурони жиб хъвадулареб буго. Дуда к1ола ниж ч1вазе, амма ахираталда нижеца х1укму гъабизе бугев цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

73. Нижеца иман лъуна ва ниж мут1иг1лъана нижер Бет1ергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Нижеца тавбо гъабуна гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижер мунагъал чуризе ва дуца ниж гъабизе т1амураб с1х1руялъулги мунагъ чуризе. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда божизе ва хъул лъезе

قَالَ آمَنُو لَهُ وَقِيلَ اَنْ اَدْنٰ لَكُمْ اِنَّهٗ وَلِكَيْدِكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا قِطْعَنَ اَيْدِيكُمْ وَاَنْزَلَكُمْ مِنْ خِالْفِ وَلَا تُصَلِّبُنَا فِيْ جُذُوْعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمَنَّ اَيْنَا اَشَدُّ عَذَابًا وَّاَنْتَقَى ﴿٧١﴾

قَالُوْا لَنْ نُّؤَيِّدَكَ عَلٰٓى مَآجَاةٍ نَّامِنَ الْبَيْتِ وَالَّذِيْ فُطِرْنَا فَاقْضِ مَا اَنْتَ قَاضٍ اِنَّمَا تَقْضٰى هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾

اِنَّا عَلَّمٰۤاِبْرٰهِيْمَ الْاَيْمٰنَ لَنَّا خَطِيْئَتَا وَمَا اَكْرَهْتَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌ وَّاَنْتَقٰى ﴿٧٣﴾

лъикIав. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие хвел гъечIев, даимго нахъе хутIулев.

Гъесул глазабалдаса хIинкъила ниж. Дур глазаб буго гъаб дунялалда гъабулеб глазаб, гъеб нахъе хутIулеб гъечIо, гъеб нижее бигъаяб буго абадияб ахираталъул глазабалдаса.

74. ХIакълъунго ТIадегIанав

Аллагъасда цеве купру-ширк гъабун,
гъелдаса тавбо гъабичIого вачIарав
чиясе жужахIалъул глазаб букIине

إِنَّهُ وَمَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ

فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾

буго. Гъенив жанив жив хун хIалхъиги букIунаро, жиндаса глазаб борхараб чIаголъиги букIунаро.

75. Жидеца иманги лъун лъикIаб
гIамалги гъабун Аллагъасда ﷻ данде
чIвай гъабурал гIадамазе Аллагъасда
ﷻ askIоб гIадегIанав макъам ва
нигIматазул алжанал руго.

وَمَنْ يَأْتِهِمْ مُؤْمِنًا فَعَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ

لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

76. Даимго жанир чIолел алжанал
руго гъел гIадамазе: жидеда жаниса
нигIматазул гIоралги хъвадулел. Гъаб
буго купру-ширкалъул чороклъиялдаса
жив вацIцIалъарав чиясе бугеб жазаъ.

جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿٧٦﴾

Жинца цохIо Аллагъасе ﷻ гIибадат гъабурав, гъесул расулал ритIухъ гъарун, гъезда нахъвильлъун хъвадарав.

Жидее квешаб глазаб гъабизе къотIи гъабурав, гъеб къоялда швезегIан жидер ханлъун вукIарав ва жидеца гъес малъараб жо гъабун сихIруги гъабулел рукIарал гIадамал, цохIо лахIзаталда жанир гъеб кинабго жо кIочон тун, щибго пиргIавнил кIвар гъабичIого, гъесул хIинкъи къеялдаса нахъ къачIого, жегиги гъесие вагIза гъабун кIалъалеллъун лъугъана. Гъаб буго рекелъе иманалъул нур лъугъураб заман. Гъеб буго гIадамазда нахърилълъун яги эбел- инсул малъиялда гIенеккун, гъез гъабулеб батараб жо гъабун гъечIого, унгого жидеда лъан, жидер ракI чIун Аллагъ ﷻ цо гъавураб заман. Гъев Аллагъасул ﷻ глазабги гъесул рахIматги кинабго жоялдаса гучаб букIин лъараб заман. ГъединачI иман лъеялда сихIручагIи рачана Муса аварагас бихъизабураб мугIжизаталь.

Цогидаб халкъалъе гъеб майданалда ккараб жо, цо сихIро чи цогидаздаса бергъинлъун бихъана ва гъезул раклъазе гъелъ щибго асарги гъабичIо. Гъал сихIручагIазда лъана Мусаца гъабураб жо сихIру гъечIеблъи ва гъезул рекелъ хIинкъи бачIана жидеца гъабулеб

бат1улаб жо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهٗ бихъулеб ва лъалеб бук1ин бич1ч1ун. Ва гъел г1едег1ана Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهٗ сужда гъабизе ва гъесда гъаризе жидер тавбо къабул гъабеян ва жидер цересел мунагъалги т1аса лъугъун теян абун.

Цересел умматазул г1емерисезул г1адат ва къаг1ида бук1ана жидеда цо г1адат бихъараб, жал гъелда ругъун гъеч1еб жо бихъараб мехаль жидеца Аллагъасада иман лъолеб. Гъеб иш гъедин бук1иналь, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ щибаб заманаяль щибаб къавмалда аварагзаби рит1улел рук1ана ва гъезда цадахъ муг1жизатги решт1инабулеб бук1ана.

Т1адег1анав Аллагъас свалат салам лъеяв Мух1аммад гъавуна ахирав авараглъун. Гъев т1олго г1аламалъего авараглъунги гъавуна: г1адамазеге, женазеге. Кинабго заманаялъе авараглъунги гъавуна. Гъев вит1ун хадуб (ай хун хадуб) муг1жизаталги рук1инч1о. Гъелда жаниб Бет1ергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ к1удияб х1икмат буго. Цересел аварагзабазул къисабиги, гъезие къурал муг1жизаталги, гъезда иман лъеч1еб къавмалъе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ гъабураб г1азабги лъазе рес буго щивав инсанасул. Жив вижарав ва гъаб кинабго г1аламги бижарав Бет1ергъан Аллагъ жَلَّ جَلَّالَهٗ цо вук1ин лъазе, кинабго мут1иг1лъиги, хъуллъейги, г1ибадат гъабиги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهٗ гъабизе т1адаб бук1ин лъазеге рес буго.

Гъел цересел умматазулги аварагзабазулги къиса лъаларев, гъелъул к1вар гъабуларев чиясеги жакъа къоялда жаниб цакъ г1емераб муг1жизат ва г1аламат буго гъаб махлукъ бижарав Халикъ цо вук1иналъе. Гелмияб ц1ех-рех гъабулел, дунялалъул гелмуялда т1ад ч1арал к1удиял г1алимзаби ахир-къадги мук1урлъулел руго инсанасул гелму-лъай нахъ г1унт1улареб, гъесда жиндир авал-ахир лъалареб ва гъесда жинда рельлъараб гъабизе к1олареб жо г1емераб бук1иналда гъаб дунялалда т1ад. Гъедин бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ иманалда г1овит1ич1ев чи иманалда вач1унев гъеч1о ва гъеб кинабго жо т1абиг1аталъул гъунар бугин, гъелъул балъголъаби ругин абун толеб буго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ тавпикъ гъабурав чи иманалдаги вач1ун, исламаияб диналъе квер бакъулевлъун лъугъунев вуго.

Инсанасе жиндир Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ вук1ин лъазе, жинца гъабулеб кинабго г1амал гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ разилъи бокъун гъабизе кколеблъи лъазе, жив гъадинго, г1ададаго вижун гъеч1еблъи лъазе г1ураб г1акълоги къун буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ. Инсанасда т1адаб жо буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ жиндие ниг1матлъун къурал лугби: бер, г1ин, раk1 х1алт1изабизе жиндие къураб г1акълуялда рекъон ва пикру гъабизе жинда сверухъ бугеб махлукъаталъул. Гъедин пикру гъабулеб гъеч1ебг1ан мехаль гъев

инсанги цогидаб рухІаголъиги цохІо даражаялда рухІуна, гьесул хІайваналдаса жив вагІа гъавун, жиндие тІокІлъильтун Аллагъас جَلَّالَهُ

кьураб гІакълоги гІадада хун букІуна.
Ва амма ахираталда БетІергъан Аллагъасда جَلَّالَهُ цере чІезарураб мехаль гъев инсанасда гьикъизе буго дица дуге гІакълу-лъай кьун букІана гуриш? Дуца шай гъеб хІалтІизабичІеб? абун. Гъелъие кьезе гьесул жавабги букІунаро, гьесие Аллагъасул جَلَّالَهُ гІазабги хІакълъула.

Аллагъас جَلَّالَهُ цІунаги гьес хІайваназул даражаялдаса тІокІ гъарун, тІадегІан гъарун, гІакъилал гІадамаллъун гъарун рукІаго, нильецаго хІайваназул даража тІаса бишиялдаса ва гьелда хъвадиялдасаги.

77. ХІакълъунго Дица Муса عَلَيْهِ السَّلَام

аварагасда вахІю гъабуна: «Мун дир лагъзал бануисраилалги рачун сардилъ къватІив вахъун ральад бугеб рахъалдехун а. Гъеб ральаде аскІов

швараб мехаль дур гІанса кьабун ральад бикъизабун гьенисан нуж церехун ине бакъвараб нухги гъабе. Мун хІинкъуге гъеб ральдалъ нуж гъанкъилин абун ва нужеда нахъ регІун пиргІавница нуже гІазаб гъабилин абун.

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي

فَأَضْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَفُ

دَرْكًا وَلَا تَخْشَ ۖ

78. Бануисраилал рачун Муса عَلَيْهِ السَّلَام

авараг араблъи лъарабго жиндир боялги ракларун пиргІав гьезда

хадув вахъана. Амма гьел ральдалъе

лъугъарабго гьезда тІаде ральад данде бачІана ва гьезда цІакъ кІудияб хІинкъи ва гъалагІи рештІана.

فَاتَّبَعَهُمْ فَرَعَوْنُ يَجْزُوا دَرَجَتَيْنِ فَوَشَّيْهُم مِّنَ الْيَمِّ

مَآعِشَهُمْ ۖ

79. Гъев пиргІавница жиндир къавм

къосиялда жаниб чІезабун букІана: «Дун вуго

нужер бишунго тІадегІанав бетІергъан»-абун, жиндие лагълъи гъабизе тІамун, Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъеялдаса нахъе чІван.

Гъев пиргІавн жинца къавм битІараб диналда тІобитІулевлъун вукинчІо.

وَأَصْلَ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ، وَمَا هَذِي ۖ

Гъеб кІудияб купру-ширкалда данде Аллагъас جَلَّالَهُ гьесие дунялалдаго гІазаб гъабуна. Ахираталда шведалги жиб тІасаго босулареб абадияб гІазаб букІине буго гьесие ва цогидаб капураб къавмалъе.

Аллагъ разилъаяв Ибнужабиридасан бицараб халатаб хІадисалда жаниб буго: Муса جَلَّالَهُ авараг гІезегІанго мехаль чІана пиргІавнида бануисраилалги рачун жив Мисриялдаса нахъе виччай абун абулевлъун ва пиргІавница батІа-батІаяб къотІи гъабун гъев нахъе виччазе заман цІалевлъун. Щибаб нухаль пиргІавница тІалаб гъабулеб букІана цо

г1аламат, муг1жизат бихъызабе жинда абун. Гъеб муг1жизат бихъызабун х1инкъизавурав мехаль гъес абулеб бук1ана: «Гъаб къварилъи т1аса борхе нижедаса, нуж нахъе риччазе руго»-абун. Гъеб къварилъи т1аса борхарабго ц1идаса жиндир къот1иги хвезабулеб бук1ана. Гъедин Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraгасе муг1жизатлъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъев пирг1авнил къавмалда т1ад ракъи биччана, гарц1иги, нац1иги, къверкъалги риччана, т1упан т1ун ц1ад бана, кинабго лъим ва квен биялда сверизабуна. Цогиги муг1жизатал ва г1аламатал рихъизаруна.

Ахирги Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ изну къуна Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraгасе жиндир къавмги бачун Мисриялдаса къват1иве вахъине. Гъесда амруги гъабун бук1ана ральдал раг1алда щвараб мехаль гъеб ральдалда г1анса къабе-ян ва гъеб анц1ила к1иги бут1аялда бикъун нужер щибаб къокъа жанисан унеб нух лъугъизе бугин абун. Мусада хадуб бахъарб пирг1авнил ах1и рогъалил г1ужаль бануисраилазда хадуб гъезе г1агарлъана, гъелги ральдал раг1алде шун, церехун ине нух гъеч1ого хут1ун рук1ана. Муса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraгасда ральдалда г1анса къаби к1оченабун бук1ана жиндир къавмаллъул х1инкъи ва зигарди ц1ик1инег1ан ва пирг1авнил боял жидеде рихъулеб бак1алда щвезег1ан.

Цинги бануисраилал ц1акъ х1инкъана ва Мусаде عَلَيْهِ السَّلَام г1айиб ч1ван к1алъазе лъугъана дуца ниж гъаб рес къот1араб бак1алда ккезарунин ва гъанже ниль киналго пирг1авнил г1ашт1ичаг1аца ч1ван ральдалъе ралилан. Гъеб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Муса аvaraгасда рак1алда щвезабуна ральдалда г1анса къабизе. Гъеб г1анса къабурабго к1удиял муг1рузда гъоркъор ругел к1к1алал г1адин ральдалъан нухал лъугъана ва гъенир жаниса ун бануисраилалги ральдал цогигаб рахъалъан къват1ире рахъана. Гъезда хадурго ральдалъе лъугъана пирг1авниги ва гъесул боялги. Гъезул ахирияв чи жанив лъугъараб мехаль, жидер переселги къват1ир рахъич1ого рук1адго, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ ральад гъезда т1аде биччана.

Цингиги бануисраилазул цо къокъаялъ абуна: «Ниж божулел гъеч1о пирг1авн ральдалъ гъанкъана абун, гъев хвана абун». Муса аvaraгас Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ гъарун гъев пирг1авнил къаркъала ральдалъа къват1ибе рехана ва киназдаго бихъун ральдал раг1алда гъорон, ч1ег1ерлъун, мах1цун бук1ана.

80. Я Бануисраилал! Нужеца рак1алда щвезабе: х1акълъунго, дица нужер умумул гъезул тушман пирг1авнил зулмуялдаса хвасар гъаруна.

Нужер васал хъолев вук1арав, ц1акъ зах1матал

يَبْنَئِ إِسْرَءِيلَ قَدْ أَفْجَيْتَكُم مِّنْ عَدُوِّكُمْ
وَوَعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ
الْمَنَّاءَ وَالْمُنَّاءَ

хІалґлаби малъун нуж лагъзаллъун ккунги вукІарав. Гъев пирґлавлн гъанкъизавуна ва нужер умумул хвалдаса хвасар гъаруна. Цинги дица Муса аварагасе кьотІиги гъабуна гъев ТІурсайнаъ меґІералда ахІун гъесухъе таврат къезе ва гъесда калам гъабизе. Гъеб амру тІубан хадуб бануисраилал «Тигъ» абулеб ракьалда сверула ругеб мехаль гъезие зодисан «манна» ва «сальва» рештІинабуна гъезда шибго гІакъуба- захІмат бихъичІого жидеца гъеб ризкьи кваназе.

81. Ва дица гъездаги абуна: «Нужеца кванасе хІалалаб ва лазатаб гІаґІам дица нужеа ризкьиьлун къураб жоялдаса. Гъеб Дир ризкьи Дида гІасильгиялъе сабаблъунги гъабуге.

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ
فَيَحْلِلَ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ
غَضَبِي فَقَدْ هَوَىٰ ﴿٨١﴾

Дица нуж берцинал ва хІалалал нигІматал къун хъихъараб мехаль, нужеца дие шукру гъабе ва дир амруялдаги гІасильуге.

Гъедин нуж гІасильгани ва дир нигІматазда шукруги гъабичІони нужеда дир гІазаб шцезе буго»-абун. Гъеб дир цим бахьи ва гІазаб жинда рештІарав чи жив гъалагътарав ва гІадада хварав вукІуна.

82. ХІакълъунго Дун цІакъ гурхІулев ва мунагъал чурулев вуго жинца тавбо гъабун купру-ширк тун, дида иман лъурав ва дир аварагазабазда нахъвильлъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарав чиясда.

وَأِلَىٰ لَعْنَتَيْنِ تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ
صَالِحَاتٍ ثُمَّ اهْتَدَىٰ ﴿٨٢﴾

83. Мун дур къавмалдаса ватІалъун дихъе гІедегІун вачІинавураб жо шиб бугеб я Муса عَلَيْهِ السَّلَام!

﴿٨٣﴾ وَمَا أَعْبَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يَمْوَسَىٰ ﴿٨٣﴾

Замахшарияс абуна: Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кІалъазе ТІурсайнаалда унеб мехаль Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе живгун цадахъ къавмалъул лъикІал гІадамал рачун рукІана. Гъеб ТІур меґІералда гІагарлъараб мехаль Муса авараг гъалмагъльбиялдаса ватІалъун цеве ун вукІана, БетІергъанасда кІалъазе гІашикълъун.

84. Мусаца абуна: «Гъеб дир къавм гъаб бакІалда гІагарда руго. Гъел дида хадурго рачІунел руго. Дун духъе гІедегІана, дир БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ мун дида разилъизе бокъун»-абун.

قَالَ هُمْ أُولَاءِ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ
رَبِّ لِتَرْضَىٰ ﴿٨٤﴾

85. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абуна: Мун гъездаса ватІалъун хадуб дур къавм хІакълъунго дица питнаялда ккезабуна. Гъеб къавм

قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ
السَّامِيُّ ﴿٨٥﴾

хІакъаб диналдаса къосизабуна Самирияс.

Гъес ГІарац меседальул бачил сурат гъабун, гъеб бече алагъ бугин абун, гъельгие лагълъи гъабизе тІамуна бануисраилал. Гъев Самирияв вукІана бануисраилазда гъоркъов жив лъугъарав сихІручи, гІакаялъе лагълъи гъабулеб къавмалдаса жив вугев.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнужариридаса бицараб халатаб хІадисалда буго: жиндир къавмги бачун Муса Шамальул рахъалда унаго гъезда цо къавм батана хъанчал алагъзабилъун ккун гъезие лагълъи гъабулел. Мусада гъесул къавмаль абун: «Я Муса! Дуца нижееги гъаре гъадинал алагъзаби нижеца гъезие лагълъи гъабизе»-абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: «ЦІакъ жагъилаб, ахІмакъаб къавм буго нуж! Гъал руго жидеца батІулаб жо гъабулел, жидее жужахІ букіине бугел гІадамал. Нужеда гІезегІанго вагІза рагІана, гІемерал мугІжизаталги рихъана, гъанжеги гъеб ахІмакъаб жо бицине бегъилищ нужеца?»-абун.

Дагъалги ццерегІан индалго Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас къавм цо бакІалда рештінабун тана, гъезда тІад амирлъун Гъарунги тана ва гъес абун: «Дун унев вуго дир БетІергъангун кІалъазе. Нуж гъав Гъарунида мутІигІлъе ва гъес малъараб хІалаль Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ гІибадат гъабе»-абун. Мусаца гъезие къотІи гъабун букІана лъеберго къоялдаса жив вачІине вугин абун.

Цинги къавмалъул лъикІал муъминзабазул цо къокъаги цадахъ бачун Муса عَلَيْهِ السَّلَام ТІурсайнаалде ана. Лъеберго къоялъ ва сордоалъ жинца кІалги ккуна. Лъеберго къо гІураб мехаль Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ кІалъалелде себе жиндир кІалдиб бугеб квешаб махІ инзабизе бокъун, дагъабго хер қванана. БетІергъан Аллагъасда кІалъазе къасд гъабидал Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гъесда абун дуца кІал шай биччараб?-абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Дир кІалдиб бугеб махІ инзабизе бокъун, гъеб махІгун дуда калам гъабизе бокъичІого биччана»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ абун: «Я Муса! Дуда лъаларищ кІал ккурав чиясул кІалдиб бахъараб махІ дида аскІоб мискалъул махІалдасаги лъикІаб букІунеблъи? Мун тІад вусса ва анціго къоялъ кІалги ккун вачІа дида кІалъазе»-абун. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амру тІубан цоги анціго къоялъ кІалги ккун гъеб магІарда аскІов чІана.

Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام авараг бануисраилалгун вукІана. Гъес цо къоялъ гъездехун хитІаб гъабун абун: нуж Мисриялдаса къватІир рахъулеб мехаль нужехъ букІана Къибтіияз къураб ГІарац меседальул курхъен-кІиликІ. Гъеб къун букІана нужеца хъулухъ тІубараб мехаль нахъе къезеян абун. Гъеб ГІарац-месед нужеа хІалалаб нужер боцІи гъечІо. Гъеб Къибтіиязухъе къезеги нилъее рес гъечІо. Дида лъикІаблъун бихъулеб

буго гъеб г1арац-месед данде гъабун цо гвендиниб бан бух1изе. Гъедин гъабун и нуж мунагъалдаса рахъун ккелаян абун. Цинги гвенд бахъана ва жидехъ бук1араб Къит1биязул г1арац-месед гъениб жаниб бан гъелда ц1аги бакана.

Самирияв вук1ана бануисраилалгун цадахъ Мисриялдаса къват1иве вахъарав сих1ручи. Ральад бихъун, гъеб ральдалъа къват1ире рач1унеб мехаль Жабраил малаик вук1ана Муса аварагасе нух бихъизабун гъелгун цадахъ вильлъунев. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُه Самириясда гъев Жабраил малаикасул чол лъалк1 бихъизабун, Самирияс гъеб лъалк1алдаса хъатиниб ракъ босун бук1ана ва кидаго хъат рагъич1ого кодоб гъебги ккун вук1ана. Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام аварагас гъесда абун: «Дуца г1одоб щай рехулареб дур хъатиниб бугеб жо»-абун. Самирияс абун: «Дица гъаб г1одобе рехиларо дуца Аллагъасда гъарун гурони дица гъеб рехараб мехаль дие бокъараб мурад т1убаян»-абун. Гъаруница Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُه дуг1а гъабун ва Самирияс, ракъги г1одобе рехун абун гъаб гвендиниб бугеб жоялъул бече лъугъинабе-абун.

Цинги гъениб бук1араб г1арац-меседниги, т1охъи-маххниги цоцаде жубана ва гъелъул бачилалда рельлъараб сурат бугеб къаркъала лъугъана. Гъеб къаркъалаялда рух1 бук1инч1о, гъелъул гъаракъги бук1инч1о. Ибнуг1аббасица абун: «Валлагъи, гъеб бечелъул гъаракъ бук1инч1о. Гъеб бече жаниса гъодораб бук1ана ва гъелъул нахъияб рахъалдаса жаниб лъугъун к1алдиса къват1иб гъури бач1унеб мехаль, гъеб гъуриялъул сас бахъулеб бук1ана»-абун.

Цинги бануисраилал чанго къокъаялде рикъана. Цо къокъаялъ Самириясда абун: «Гъаб жо щиб бугеб, дуда гъеб щиб бугеблъи лъалеб батизе кколина»-абун. Самирияс абун: «Гъаб буго нужер бет1ергъан. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг жиндир Бет1ергъанасухъе анин абун нух къосун ккун вугоян»-абун. Цоги къокъаялъ абун: «Нилъеца гъав Самирияс бицулеб жо гъереси гъабиларо Муса г1ад вуссун вач1инег1ан. Гъаб нильер бет1ергъан ватани нилъеца гъелъие зарал гъабич1ого бук1ина. Гъеб гъереси батани ниль Мусаца бицараб жоялда нахърилълъина»-абун. Лъабабилеб къокъаялъ абун: «Гъаб жо щайт1аналъул г1амал буго, гъаб нильер бет1ергъан гъеч1о. Гъаб нилъеца рит1ухъ гъабулари ва нилъеца гъалда иманги лъоларо»-абун. Цо къокъа цакъго гъеб бечеги бокъун, гъеб алагълъун ккун гъелъие лагълъи гъабизе лъугъана.

Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام аварагас гъезда абун: «Я дир къавм! Нуж гуккун руго ва питнаялда ккезарун руго! Нужер Бет1ергъан, Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه вуго, гъев цакъ гурх1улевги вуго! Нуж дир амруялда нахърилълъа ва дие мут1иг1лъе»-

абун. Гъеб къавмалъ абунa: «Муса кивеха арав; лъеберго къоялдаса вачIине абун арав кIикъого къо гIолеб мехалъги вачIуларев?»-абун. Гъезул бишунго ахIмакъаз абунa: Муса жиндир БетIергъанги вилун гъев цIехолев вугин»-абун.

ТIадегIанав Аллагъ Мусадe عَلَيْهِ السَّلَامُ кIалъана, гъесул къавмалъ гъабураб жоги гъесде бицана. Мусахъe عَلَيْهِ السَّلَامُ Таврат тIад хъварал хъарщал къуна ва гъев къавмалъухъe вачIана.

86. Цинги Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир къавмалъухъe вуссана цIакъ ццим бахъун ва ракI къварилъун. Гъес абунa: «Я дир къавм! Аллагъас جَلَّالَهُ нужеe цIакъ берцинаб къотIи гъабун букIана гурищ?

فَرَجَّ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَنَ أَسَفًا
قَالَ يَقُولُونَ لِمَ يَدْعُوكُم مَّرْجًا وَعَدَاحَسَنًا
أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَن يَحِلَّ
عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُم

مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾

Нужеe тIехъ рештIинабизе къотIи гъабун, ун вукIана гурищ дун БетIергъан Аллагъасде جَلَّالَهُ кIалъазе. Гъеб заман цIакъго халалъунишха ккараб, нужеe гъабураб къотIи кIочезе ккани, яги нужеe бокъунищ бугеб Аллагъасул جَلَّالَهُ ццим бахъи ва гIазаб нужеде рештIизе, гъедин нужеца дие гъабураб къотIиги хвезабун бугеб?»-абун. Гъел бануисраилаца Мусae عَلَيْهِ السَّلَامُ къотIи гъабун букIана кидаго гъесул рагIиялда хилиплъи гъабиларин ва гъес малъухъин динги гъабилин абун.

87. Гъеб къавмалъ абунa: «Нижеца дие гъабураб къотIи хвезабичIо нижеего бокъун. Киниги нижгун цадахъ букIана КъибтIиязул гIарац месед. Нижеца гъеб гвендиниб рехана Гъаруница амру гъабун. Гъединго Самириясги рехана гъеб гвендиниб живгун цадахъ букIараб гIарац-месед.

قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا
حَمَلْنَا آوْرَارًا مِّن زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَدْتُنَّهَا
فَكَذَّبْتَكَ اتَّقَى السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

Цинги гъеб гвендиниб Самирияс рехана живгун цадахъ букIараб Жабраил малаикасул чол лъалкIалдаса босараб ракъ.

88. Самирияс гъеб гIарац-меседалъул бачил сурат бугеб къаркъала гъабунa. Жиндир гъаракъги букIунеб бачил гъаракъалда рельлъараб. Самирияс

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا
هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَىٰ فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾

ва гъес къосизабун бачие лагълъи гъабураб къокъаялъги гъеб къавмалдаги абунa: «Гъаб буго нужерги Мусалги аллагъ. Мусae гъаб гъаниб кIочIон буго, живго Аллагъ цIехезе ун

вуго»-абун.

89. Т1адеГ1анав Аллагъас гъезул

ах1макълъи баян гъабун абулеб буго:

«Гъез пикруго гъабуларищ гъеб жо бук1ин

щибго гъездехун хит1аб гъабулареб, рух1

гъеч1еб къаркъала. Жидее щибго хайир ва зарал гъабизеги

к1олареб»-абун.

أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا

يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

90. Х1акълъунго Муса عَلَيْهِ السَّلَام вач1инелде

цебе Гъаруницаги абун бук1ана

гъел банунсраилазда: «Я дир къавм!

Х1акълъунго нуж гуккун руго гъаб

бачил сураталь. Нужер Бет1ергъан

жиндир гурх1ел ц1об к1удияв Аллагъ Ж1агъла1е вуго. Нуж дида

нахърильгъа ва дир амруялда мут1иг1лъе»-абун.

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَقَوْمُ إِنَّمَا

فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي

وَاطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾

91. Бачие лагълъи гъаби бокъараб

къокъаялъ Гъарунида абун:

«Нижеца гъаб бечеялъе лагълъи гъабизе

буго ва гъеб лагълъи гъаби тезеги гъеч1о

Муса нижехъе вач1ун гурони»-абун.

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ

إِلَيْنَا مُوسَى ﴿٩١﴾

92.93. Мусаца къавмалъухъе

вач1идалго ва гъел бачие лагълъи

гъабиалда т1ад ч1унги ратидал, гъесул ц1акъ

ццим бахъана ва Мусаца Гъарунида

абун: «Я Гъарун! Мун щиб жоялъ нахъе ч1варав гъал чаг1и къосун

рихъараб мехаль дур ццим бахъич1ого вук1ине, гъаб дир ццим

бахъараб х1алалъ! Мун дир амруялда г1асилъунищ вугев»-абун.

قَالَ يَهُرُونَ مَأْمَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾

أَلَا تَتَّبِعَنِ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٣﴾

Аллагъасул салам лъеяв Муса авараг Гъарунида аск1ове шведеалго

жинда кодор рух1арал хъаршалги г1одоре рехун гъес кваранаб квераль

Гъарунил бот1рол рас ккун, квег1аб квераль мегежалъул расги ккуна ва

ц1акъ ццим бахъун Гъарунги к1овок1улаго Мусаца абун: «Гъаб къавм

ширк гъабулеб бихъараб мехаль дуца кин ах1 гъабураб гъезда ццим

бахъич1ого ва гъел нахъе ч1вач1ого! Аллагъасул дин г1одобег1ан

гъабулеб бихъараб мехаль дуца кин гъеб х1ехъараб? Гъаб дир ццим бахъи

Аллагъасе г1оло буго! Дурги чай гъадин ццим бахъулареб?»-абун.

94. Гъаруница абун: Мусал ццим

г1одобе буссине ва гъесул рек1ель

гурх1ел реш1ине бокъун: «Я дир

эбелалъул вас»-абун. Эбелалъул ц1ар

قَالَ يَبْنَؤُمْرًا تَأْخُذُ بِلِحَيَّتِي وَلَا بَرَأْسِي ۖ إِنِّي

خَشِيتُ أَنْ أَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ

وَلَا تَرَوْهُ فَقُولِي ﴿٩٤﴾

рехсараб мехаль инсан г1одове виччалеб г1адат бугелъул. Дуца дир мегеж ва бет1ер ккоге ва дун к1овок1уге! Х1акълъунго Дун х1инкъана дуца дида г1айиб ч1ваялдаса дица бануисраилал рикъизарун цоцазде рагъизарунин»-абун.

Дица къуваталдалъун бачие лагъл1и г1абулел нахъе ч1ван рук1аралани нижедаги гъезда гъоркъоб рагъ ккезе бук1ана ва ниж цояз цоял ч1вазе рук1ана абун. Цинги дица бицараб жоялда мунги г1енеккиларин х1инкъана дун. Муса аварагас Гъарунил рас биччан тана, гъесда т1аса лъугъинги гъарана ва жив Самириясда аск1ове ана.

95. Мусаца абуна: «Гъаб щиб жо кколеб дуца قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَسْمُرِي ١٥ г1абураб, ва сунца мун т1амурав гъеб иш г1абизе я Самирияв»-абун.

96. Самирияс абуна: «Дида бихъана бануисраилазда бихъич1еб жо»-абун.

Жабраил малаик вихъана духъе вач1арав. Дида рак1алда ккана гъеб чуялъул лъак1алдаса ракъ босизе. Дица гъеб ракъ босана ва дица гъеб рехана доб бечеялъул сураталда бугеб къаркъалаялда. Цинги гъелъул гъаракъги лъугъана. Гъаб иш дица г1абуна дирго напсалъе бокъун»-абун. Цоги щибго жоялъ т1амич1о дун гъеб г1абизе.

Цоги Г1алимзабаца абуна: «Самирияс гъеб ракъ рехана жиб биараб г1арац-меседалда т1аде ва жинца абуна: «Гъаб биараб г1арац-меседалъул бече лъугъа»-абун. Гъелъул бечеялда релъараб къаркъала лъугъана жиндир бачил г1адаб гъаракъги бугеб»-абун.

97. Муса аварагас абуна: «Мун нижеда аск1оса нахъе а! Х1акълъунго гъаб дунялалъул рокъоб две бугеб г1азаб буго «Дида хъат1уге»(хъваге) абун ах1улев вук1ин мун хвезег1ан. Гъев Самирияв цониги чиясда хъат1ич1ого, г1адамаздаса ват1алъун ч1езавуна

Аллагъас قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ ۚ وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُْحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْبَحْرِ نَسْفًا ١٧ Х1акълъунго две ахираталдаги гучаб г1азаб бук1ине къот1и буго ва гъебги жиб хисулареб мух1канаб къот1и буго. Гъанже мун валагъе дурго алагъасда (бечеялда) жиндие дуца ва дуда нахърилълъараз лагъл1и г1абураб. Дица гъеб бух1ун х1урлъун лъугъинабила ва гъеб х1урги дица ралъдалъе бала. Щибго асар нахъе хут1иларо нужер хъанчалъул, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк

гъабизе нужеца ургъараб. Гьединаб жойищ алагъ бук1унеб?. Жибо ц1унизе к1олареб, гьель цогидазе щиб кумек гъабулеб?

98. Х1акълъунго жиндие г1ибадат
гъабизе х1акъав нужер Бет1ергъан жив

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ

كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, жив гурев
цогг гьеч1ев, гьев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

г1елмуги зобал ракъазда бугеб кинабго жоялда жиб щвараб буго.

Гьесие щибго жо бальго хут1уларо. Нужеца гъабураб лъик1абги квешабги г1амал гьесда лъала ва нужеце гьелда рекъараб жаза гъабила. Сабунияс абуна: гьал бануисраилал хъанчие лагълъи гъабизе г1едег1иялъе ва гьезие гьеб бокиялъе сабаб бук1анин гьел г1емерал соназ хъанчие лагълъи гъабулеб пирг1авнил къавмалда гьоркьор рук1ин ва гьезул ракилъан гьеб квешаб асар т1аг1унарого бук1ин-абун. Гъаб х1ал бук1унеб буго инсанасул жиндирго напсалъул къадро лъач1еб мехаль, жив щиб бугониги жоялъул лагъ ва гьелда божарав вугеб мехаль.

Гьельие мисал буго нилъеда гьоркьор рук1ин жал бусурбабилъун ругел ва жидее жакъаги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун, гьесда данде рагъ балел рук1арал каммунистал рокулеул, гьезул х1акъикъат щиб бук1араб жидеда бич1ч1уларел г1адамал.

99. Гъадин дица дуда рицуна Мух1аммад

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, чересел умматазул харбал.

ءَاتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул къиса бицараб г1адин

цогидал аварагзабазул ва гьезул умматазул къисабиги рицуна, гьелдалъун дуца къавмалъе ваг1за гъабизе ва гьез гьелдаса г1ибратги босизе. Х1акълъунго Дица духъе Къуръанги къун буго дир рахъалъан бугеб т1орит1еллъун. Две муг1жизатлъун ва умматалъе рах1матлъун.

100. Гьеб Къуръаналда иман лъеялдаса
ва гьелда нахъвильгъиялдаса вуссарав
чи къиямасеб къоялъ ц1акъ к1удиял

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

وِزْرًا ﴿١٠٠﴾

мунагъалги раччун вач1уна ва жагъанамаялда жанив ккола.

101. Даимго вук1инелъун лъугъинавула

خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

гьев жужах1алда ва ц1акъ к1удияб ва

квешаб гьир буго гьеб къоялъ гьез баччун бук1унеб мунагъазул гьир!

102. Исафил малаикас ссур

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ

пураб къоялъ дица гьел капурзаби

يَوْمَ يُدْرِكُ رُكَّاءُ ﴿١٠٢﴾

мах1шаралда данде рак1арула гьезул

гъурмал ч1ег1ераллгъун, бералги цикараллгъун.

Гъеб ц1акъ сураараб сипат буго, жиндаса инсан х1инкъулеб.

103. Мах1шаралгъул зах1малгъи жидеда

бихьидал гъел балгъого цо-цазде

шуршудула нильеца дунялалда цо анц1го

къо гурони бан батиларин абун.

يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ۝١٠٣

104. Дида лъала гъез цо-цазде шурун

бицугеб жоги, гъезул г1акъло бугез абулеб

раг1иги: нильеца цох1о къо гурони

бач1ин дунялалдаян абун.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ

طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ۝١٠٤

105. Дуда гъикъулеб буго Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къиямасеб къояль гъал

муг1рузул щиб х1ал бук1унеб абун. Дуца

гъезда абе: Дир Бет1ергъанас гъел муг1рул

х1ур лгъугъинабун, гъороца росизарун, шушазе гъарула.

وَيَسْتَلُوكَ مِنَ الْجِبَالِ فَفُلٌ يَنْسِفُهَا رَبِّي

نَسْفًا ۝١٠٥

106. Цинги гъеб бак1ги ц1вакараб къоно г1адин

лгъугъуна жинда т1аде щибго жо гъеч1еб.

فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ۝١٠٦

107. Дуге гъениб гъет1араб бак1ги бихьуларо,

борхатаб ва гвенд бугеб бак1ги бихьуларо.

لَا تَرَىٰ فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ۝١٠٧

108. Гъеб къиямасеб къояль кинабго

халкъ билгългъуна жинца мах1шаралда

халкъ ах1улев чияса хадур: цониги

чи гъеб ах1иялъе жаваб къеялдаса

вуссунаро. Киналго гъаркъалги гъеб къояль сих1 къот1ун,

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ х1елун рук1уна. Гъеб къояль ц1акъ гъит1инаб,

жиб раг1улареб сас гурони бук1унаро.

يَوْمَ يَذِيَّتْ يَنْتَعَرَتُ الدَّاعِي لَاعِوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ

الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ۝١٠٨

Гъеб сасги мах1шаралдехун унеб халкъалгъул х1ат1азул гъаракъ бук1уна.

109. Гъеб къояль щивниги чиясул

шапаг1аталь кумек гъабуларо, Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ жиндие изну къун ва жиндир

раг1иялда разилгъун шапаг1ат гъабизе

виччарасул шапаг1аталь гурони.

يَوْمَ يَدْعُ لَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا الَّذِينَ أَذِنَ لَهُ

الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ۝١٠٩

Гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда разияб раг1иги буго раклалъ камилго иман

лгъун лагъас абураб «лаилагъа илла Ллагъ» абураб раг1и.

110. Т1адег1анав Аллагъасда лъала

жиндир лагъзадерица дунялалда

гъарурал г1амалал, ахираталда гъезул

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا

يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ۝١١٠

бук1унеб х1алги. П1адамазул г1акъло ва г1елму нахъ г1унт1уларо
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1елмуялда ва гъесул пишабазда.

111. Къиямасеб къояль кинабо *وَعَنْتِ الْأَوْجُوهَ لِحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ حَابَ
халкъ мут1иг1лъун, мук1урлъун ва مِّنْ حَمَلٍ ظُلْمًا ﴿١١١﴾
х1елун бук1уна жиндир къуват гуч

бергъарав, жив ч1агояв, жинца кинабо
махлукъаталъул тадбир гъабулев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Х1акълъунго
гъеб къояль жив ч1ового хут1арав ва инжитлъарав вуго жинца
дунялалда вугеб мехаль ширк гъабулевлъун вук1арав чи.
Гъесул цониги г1амал къабул гъабуларо ва гъев жиндир мурадаздаги
щоларо.

112. Жинца иманги лъун, лъик1аб *وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا
г1амалги гъабун хъвадарав чи يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾
ахираталда жиндие щибго х1инкъи
гъеч1ев вуго:

Гъесул лъик1аб г1амал камизе гъабун гъесие зарал гъабуларо. Гъес
гъабич1еб квешаб г1амал т1аде ц1ик1инабун зулмути гъабуларо.

113. Гъаб Къуръаналда жанир цересел *وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ
умматазул къисаби ругеб г1адинго, مِّنَ الْأَعْيَادِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ
дица гъаб Къуръан дуда решт1инабуна ذِكْرًا ﴿١١٣﴾
жиб пасих1аб ва баянаб г1араб
мац1алда.

Гъелдалъун г1адамазда лъазе гъаб Къуръан инсанасул калам гъеч1еблъи.
Дица гъаб Къуръаналда жаниб такрар гъабун х1инкъиги къолеб
буго дида г1асилъаразе бук1ине бугеб г1азабалдалъун. Гъел
г1адамал х1инкъизе бокъун ва гъезул рак1азулъ ваг1за лъугъизе
бокъун. Гъелдалъун жидеца купру-ширк ва г1асилъаби тезе ва тавбо
гъабун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие г1ибадат бац1ц1ад гъабиялда
гъел руссизе.

114. Гъел мушриказ ва капурзабаца *فَتَعَلَّى اللَّهُ الْمَالِئُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ
жиндие гъарулел сипатаздаса بِالْقُرْآنِ إِن مِّنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ
Т1адег1анав ва вац1ц1адав вуго وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾
кинабо махлукъалъул х1акъав
ханлъун жив вугев Бет1ергъан Аллагъ.

Дуца Къуръан ц1ализе хехлъи гъабуге Мух1аммад, дуда гъеб
Жабраилас вах1ю гъабун т1убазег1ан. Ва дуца Аллагъасдаги
гъаре Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, г1елму ц1ик1изабе абун.
Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: жинда Аллагъасул

свалат салам лъеяв аварас хехлѣи гѣбулеб букІана Жабраиласда
цадахъ гѣс жиндие цІалулеб Къуръан цІализе. Гѣб Къуръан жиндир
ракІалда чІезе бокъун ва гѣлѣул щибниги жо жинда кІочена абунги
хІинкъун. Гѣб хехлѣи гѣбуге абун абулеб буго ТІадегІанав Аллагъас,
цогі аяталдаги абураб гІадин: «Дуца дур мацІ багъаризе гѣбуге гѣб
Къуръан хехго цІализе»-абун.

115. ХІакълъунго Дица Адам
аварасдаги амру гѣбун букІана
цебесеб заманалъго пуланаб

وَلَقَدْ عَهِدْنَا إِلَى آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَى وَهَنًا
يَجِدُهُ وَعِزًّا ۖ

гъветІалдаса кванаге абун. Гѣсие дир
амру кІочана ва дида гѣсул къвакІараб гІад чІейги батичІо
жинда гѣбуге абун абураб жо гѣабичІого тезе.

116. Дуца умматалда бице МухІаммад
дица малаикзабазда абураб гІуж:
«Нужеца Адамие сужда гѣбе»-абун. Гѣл
киназго сужда гѣбуна цохІо иблисаль

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى ۖ

хутІизегІан. Гѣб иблисаль Аллагъасул عَلَّاهُ амру тІубачІо ва
жиб гѣсда гІасиябълъун лъугъана.

Ассави абулев гІалимас абуна: «ТІадегІанав Аллагъас гѣб Адамил
عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса анкъго батІияб сураталда жаниб такрар гѣбун бицана
лагъзадерида лъазе Аллагъасул амруялда нахърилълъине ТІадаб букІин
ва иблисги, гѣлѣул насло щайтІабиги инсанасул тушбаби рукІинги
лъазе.

117. Цинги дица Адамида абуна: «Я
Адам! ХІакълъунго Гѣаб иблис дур
тушман буго, дур чІужуялъеги тушман
буго. Нуж гѣб иблисаль мутІигІлъуге.

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوُّكَ وَلِزَوْجِكَ
فَلَا يُخْرِجَنَّكَمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَى ۖ

Гѣлѣие нуж мутІигІлъани гѣлѣь нуж алжаналдаса къватІире
рахъизе гъарула ва нужги бахъикъосаралълъун лъугъуна»-абун.

Мун цІакъаб захІмалъиялда ккезе вуго дунялалъул ризкъи тІалаб
гѣабизе ккун.

118. ХІакълъунго дуе гѣаб алжаналда
жаниб вакъи гѣчІо, ва мун гІицІогои
хутІуларо, регІел къваригІунаро.

إِنَّ لَكَ أَلًا تَجُوعُ فِيهَا وَلَا تَعْرِىٰ ۖ

119. ХІакълъунго Дуе гѣениб жаниб
бакъл бухІи гѣчІо ва къчалълъул ургѣлги
гѣчІо.

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْبَىٰ ۖ

Гѣб алжан буго хІалхъиялълъул ва рохалил рукъ, гѣениб свакай-гІакъуба

гъечІо, бухІи-цІоройги гъечІо. Гъениса къватІив вахъани гъал киналго умурал дуда тІаде ричІине руго.

120. Цинги гъеб шайтІаналь Адамил рекІель вас-вас ккезе гъабун абуна: «Я Адам! Дица дуда малъилищ кидаго мун алжаналда жанив хутІулеб къагІида ва дуца жиндаса кванани мун чІаго хутІулеб ва дур нигІматалги кидаго тІаса унареб гъветІалда тІовитІилищ мун?»-абун.

فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَّخِذُكَ هَلْ
أَذْلَكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى ﴿١٢٠﴾

121. Адамицаги ХІавацаги Аллагъас жиндаса кванаге абураб гъветІалдаса кванана ва гъезда жидер гІавратал загъирлъана. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абуна: Аллагъас

فَأَنَّكَ لَا مَنَعَهُ فَبَدَّتْ لُهُمَا سَاءَةٌ تُنْمَا
وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِن وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

гъезда тІад ретІун букІараб нуралъул ретІел тІасан ине гъабуна ва гъезда жидер чурхдул рихъана ва жидер ничал бакІал загъирлъун цоцадаса нечана.

Цинги гъел жидер черхалда гъутІбузул тІамхал рекІине гъаризе лъугъана ва гъелдалъун гІаврат бахчизеги лъугъана. Адам авараг жиндир БетІергъанасул амруялда гІасилъана ва жив къосунги ккана. Даимго жанир рукІунеб алжаналдаса къватІире рахъине ккана.

Ибну ХатІибица абуна: «ТІадегІанав Аллагъас жиндир авараг Адамил хІакъальбулъ «Гъев Аллагъасда гІасилъана ва къосунги ккана»-абун бугониги нильеца гъеб рагІи нильерго рахъалъан абизе бегъуларо, Аллагъасул калам цІалулеб мехаль гъесул калам цІалун абун гурони. Аллагъасе рес букІуна жиндие рокъарал, ва жинца тІаса рищарал гІадамазда гІайиб чІвазеги, гъезда амру-нагъю гъабизеги, гъеб рес нильеб букІунаро. Гъелъие мисал буго: Ханас жинда бишунго гІагарда ругел вазираздаги, гІакълу чагІаздаги гІайибги чІвала, гъезда ццим бахъунги кІалъала, амма цогідаб халкъалъул ихтияр букІунаро гъел ханасул вазиразда гІайиб чІвазеги гъезда данде калам гъабизеги. Нильеца абизе бегъаларо: «Адам Аллагъасда гІасилъана ва гъев гъесул амруялъеги мутІигІлъичІо»-абун. Гъаб рагІи буго купруялда иналда хІинкъараб рагІи.

122. Хадувги БетІергъанас Адам жинда гІагар гъавуна, гъесул тавбоги къабул гъабуна. ХІакъаб нухалда тІовитІун, гъелда чІолевлъун гъавуна.

عَلَيْهِ السَّلَامُ

ثُمَّ رَأَيْنَاهُ رَبَّهُ وَقَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾

Аллагъасе тІагІат гІибадат гъабиялда тІад чІаравлъунги гъавуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу Гъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун:

«Муса аварас ва Адам аварас жидер БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ cere чІун цоцазде къец гъабун гаргадана. Муса аварас абун: «Мун вуго Адам, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндирго квераль вижсара, дур чорхолъ жиндир рухІегі пурав, дуге сужда гъабизе киналго малаикзабиги тІамурав, жиндир алжаналда жанив мунги чІезе гъавурав. Цинги дуца дур зурият алжаналдаса къватІибе бахъине гъабун ракъалда рештІине гъабун, дур хатІаъ сабаблъун»-абун. Адам аварас абун: Мун вуго Муса, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир расуллъун гъавурав, дуда жинца каламги гъабурав, духъе Таврат тІад хъварал хъарцалги къурав, мун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинда гІагарги гъавурав. Дуда Таврат дун вижсилелдего цебе хъван батанищ? Мусаца абун: «Мун вижсизе кІикъого сональ цебехун хъван батана»-абун. Адамица абун: Гъеб Тавраталда хъван батанищ дуда: «Адам БетІергъанасда гІасилъана ва къосана»-абураб рагІи? Мусаца абун: «батана»-абун. Цинги Адамица абун: «Дуца дида гІайиб кинха чІвалеп дун вижсизе цебего Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму гъабураб гІамал дица гъабун»-абун. Гъаб хІадисги бицун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: Муса аварасдаса Адам аварас бергъана жиндир хІужа-далилалъулъ»-абун. ХІадис ибну аби ХІатимица бицана.

123. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абун: «Гъанже нуж киналго гъаб алжаналдаса къватІире лъугъун ракъалда рештІа!»-абун. Нуж гъеб ракъалда тІад дунялалъул магІишат сабаблъун цоцаде тушманлги гъабулел рукІизе руго.

قَالَ أَهْطِا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ فَإِنَّمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِّنِّي هُدًى فَمَنِ
اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾

Нужер тІабигІатал ва къасдалги батІа-батІаял рукІине руго. Нужер гІакъидаги цо букІине гъечІо. ГІалимзабаца цоги магІна гъабун: «Иблисалъул наслоги Адамил наслоги цоцазе тушбаби рукІизе руго»-абун.

Нужехъе дир аварасзабиги ва тІахъалги рачІараб мехаль, нуж хІакъаб диналда тІоритІизе, гъеб дир тІоритІелалда чІун ва аварасзабада нахъ рильлъун хъвадарал гІадамал дунялалда жал мекъи ккезе гъечІо ва ахираталдаги бахъи къосараздаса рукІизе гъечІо.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГаббасица абун: ТІадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гъоркъе чІун вуго жидеца Къуръанги цІалун, гъелда гІамалги гъабун хъвадарал гІадамал дунялалда къосизе теларин, ахираталда

бахъи бугелги гъарилин абун.

**124. Дир Къуръаналда ва цогидал
т1ахъазда т1амал гъабиялдаса
жив вуссарав чиясе Х1акълъунго
дунялалълул рокълб ц1акъл зах1матаб**

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً
ضَنْكَاً وَنَحْسَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

**яшав бук1ине буго, гъев бечедав вугониги. Лъимал-хъизан г1емера
вугониги жиндие х1алхъи гъеч1еб, рек1елгъей гъеч1еб яшавалда
вук1ине вуго.**

Т1адег1анав Аллагъас иман лъеялда жаниб гъабун буго дагъаб бугониги
дунялалълул боц1и г1уравълун вук1ин, жинда т1ад щиб къварилгъи
бач1аниги гъеб Аллагъасул ﷻ рахълъан бук1ин лъан Аллагъасе
ﷻ мут1иг1лъи. Жиндир рак1 г1одоб биччан вук1ин: жиндие х1укму
гъабураб жо лъугъунеблъи лъан, жиндие хъвараб ризкъиги жиндаса
борч1улареблъи лъан. Жиндие къураб жоялда разилъиги бук1уна
имангун цадахъ, хадусеб ишалълул Аллагъасда ﷻ таваккал т1амиги
бук1уна.

Гъев муъминчи кидаго вохарав ва разияв вук1уна, гъесул мугъч1вай
Аллагъасда ﷻ бук1иналъ. Гъев бечедавги вук1уна жиндие бакъвараб
чадил моч1о гурони щолеб гъеч1ониги. Гъесул рак1 бахъи бугеб
бук1уна жинда т1ад къварилгъаби рац1араб мехалъги. Гъаб амру
гъадин бук1иналъе далил буго Т1адег1анав Аллагъасул раг1и: «Дица
гъев муъминчиясул ч1аголгъи гъабила ц1акъл берцинаб ва лъик1аб
ч1аголълълъун»-абураб.

Аллагъас ﷻ гъесде инкар кквеялда цадахъ дунялалълул маг1ишаталда
хъл халалгъи, бахилгъи гъабун буго. жиндие къуралда разилълунгут1и,
г1емераб жо бокъи, кинабго пикру ва к1вар боц1и-малалда буссин
гъабун буго. Аллагъасда ﷻ иман лъеч1ел, гъесул ниг1матазда шукру
гъабуларел г1адамал кидаго г1емераб жо т1алаб гъабулел рук1уна ва
гъезие г1оларо т1олго дунялалълул кинабго маг1ишат жидее къуниги.
Гъесул кверги щвакуларо садакъа къезе, гъесда киналго г1адамалги
тушбабилълун рихъула. Гъедин бугелълул гъев даимаб ургълел
къварилгъиялълул вук1уна ва гъезул яшавги ц1акъл зах1матаб бук1уна.
Гъесие хабал г1азабги ц1акъл гучаб гъабула.

**Къиямасеб къоялъ дица гъев т1аде вахъине гъавула жив
беццавълъун гъесул щибго х1ужа далил бук1унаро жив хвасар гъавизе.**

**125. Гъев капурчияс абула: «Я дир
Бет1ергъан! Дуца дун беццавълъун щай
т1аде вахъине гъавурав. Х1акълъунго дун
дунялалда канлъи бихъулевълъун вук1ана**

قَالَ رَبِّ لِي حَسْرَتِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ
بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

гуриш?-абун.

126. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абула: дунялалда

духъе дир аятал рачлун руклана.

Духъе авараг вит1ана гьесда т1ехъги

решт1инабуна, г1емерал г1аламатал ва

муг1жизаталги гъаруна, дун Бет1ергъан Аллагъ вук1иналда жидеца

т1оритгел гъабулел. Гъеб кинабго жо дуда бихъич1о, дуца гьелда

г1амал гъабич1о ва гьел к1очон тана. Жакъа мунги к1очон тезе

вуго жужах1алда жанив абадияб г1азабалъуль»-абун.

127. Гъадианаб жазъ гъабула дица

киналго капурзабазе ва мушриказе:

дир аятазда иман лъеч1ел ва жидеца

дунялалъул ч1аголъи т1аса бищун ахират

к1очон тун рукларал. Гъеб ахираталъул г1азаб ц1акъ зах1матаб ва

жиб т1аса унареб буго.

128. Мун жидеца гьереси гъавулел

Маккаялъул мушриказда лъала гуриш

Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца цере

рукларал къавмаз жидер аварагзаби

гьереси гъарураб мехаль гьел кин

гъалаг гъарураблъи. Гьел мушрикал жидер сапаразуль дол

къавмаз нахъе тарал ч1унтарал росабальги щола.

Гадилал, Самудиял руклараб бак1алда щола ва гъезул нахъе хут1араб

жоги бихъула. Х1акълъунго гьел ч1унтелазуль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

г1аламатал руго иман лъезе бокъарал, жидер г1акълго бугел

г1адамазе жидер Бет1ергъан Аллагъ жиндир гуч бергъарав жив

цогояв хан вук1иналда т1оритгел гъабулел.

129. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укму-къадар

бук1инч1ебани гьел мушриказе г1азаб

гъаби нахъ бахъун теялдалъун бугеб, ва

гъеб г1азаб гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къадар

гъабураб г1ужги бук1инч1еб ани, гьал мушриказда т1ад г1азаб

решт1ине бук1ана ва гъезда гъеб даимлъизеги бук1ана.

130. Дуца сабро гъабе Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъез дуда бицунеб квешаб

раг1иялда. Мунги, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

каламги гьереси гъабиялда, Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ гъезие жазъ гъабич1ого толаро

قَالَ كَذَلِكَ أَنتَكَ ءَايَتُنَا فَتَسِيئَهَا وَكَذَلِكَ

الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ سَفَرَفَ وَلَمْ يُؤْمَرْ بِإِيَّاتِ

رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾

أَفَلَا يَهْدِي لَهُمْ كُرْهُهُنَّ أَهْلَكُنَّ فَلْيَأْمُرْ بِالْقُرُونِ

بِمَسْئُونٍ فِي مَسْئِكِهِمْ ءَانَ فِي ذَلِكَ لَا يَبْتَ

لَ الْأُولَى النَّهَى ﴿١٢٨﴾

وَلَوْلَا كَيْدُهُ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا

وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾

فَأَصْبَحَ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ

طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ ءَآثَانِ

الْأَيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى ﴿١٣٠﴾

жидер ч1ух1иялъе ва г1амал к1одол1иялъе.

Дуца дур Бет1ергъан Аллагъасе тасбих1 гъабе, гъев г1емер рехсе ва гъесие какалги рай бакъ баккилелде цебеги, бакъ т1ерхьилелде цебеги, сардильги рехсе дуца Аллагъ, къоялъул щибаб г1ужальги рехсе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун рази гъавизе вуго ва due квербакъиги бук1ине буго. Гъел мушрикалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ г1одорег1ан гъаризе руго.

Тафсиральул г1алимзабазул г1емерисез абуна гъаб аяталда жанир къойил балеб шыабго паризаяб какил г1ужал рицун руго абун: бакъ баккизе себе рогъалил как, бакъ т1ерхьинелде себе бакъанил как, сардиль балеб богол как. Къоялъул раг1аллъабазуль абураб раг1иялдаса къальул ва марк1ач1ул как бай абураб маг1на босула: къальул как балеб заман буго къоялъул авалаб башалъи абураб г1уж. Марк1ач1ул как балеб заманги буго къоялъул к1иабилеб башалъи араб г1уж.

131. Мун г1ажайблъун валагъуге

Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица гъел

капурзабазул бат1и-бит1иял къокъабазе

къун бугеб дуниялалъул муг1ишаталда:

гъезул ч1ух1арал минабазда, ч1ах1иял

ахазда, пахруяб рет1елалда, бечедал ниг1матазда.

Гъеб буго дица гъел гуккизе къураб дуниялалъул берцинлъи. Гъезул х1албихъи гъабиги буго гъез ниг1матазе шукру гъабуладай абун. Ва гъел ниг1матал жидее къурав Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1ин лъан, гъесие г1ибадат гъабуладай абун. Жидеца иман лъеч1еб мехалъ гъезие ц1акъ гучаб г1азабги бук1ине буго гъел ниг1матазда шукру гъабун гут1и сабаблъун, купру-ширкалда данде гъабулеб г1азабалда т1адги.

Дур Бет1ергъанас due къураб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъай ва гъесие г1ибадат гъаби, ц1акъ лъик1аб ва жиб нахъе хут1улеб, ахираталда жиб бат1улеб ризкъи буго. Гъаб хит1аб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъабун бугониги, гъаб буго гъесул умматалда бугеб хит1аб. Хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ц1акъ дуниялалдаса вуссарав вук1ана, гъелъул бечелъи ва берцинлъи бихъуларев вук1ана ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ажру-кириялда хъул лъурав, гъелдальун г1ей гъабулев вук1ана.

132. Дуца дур агълуялда амру гъабе

Мех1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ как бай абун ва гъеб

как баялда т1ад ч1ун дуцаги сабро гъабе.

Дица дуда амру гъабулеб гъеч1о дуца

ризкъи т1алаб гъабе абун.

Ва гъеб т1алаб гъабиялъуль ях1 бахъе абунги. Дун вуго due ризкъи

وَلَا تَمْدَنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَاهُ أَزْوَاجًا

مَتَّعَهُمْ زَوْجَةً آلَيْمَةً أَلْهَتْهُمُ الْغِيَا فِيهِ وُزْرُفٌ

رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٣١﴾

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلْكَ

رِزْقًا تَحْنُ نَزْفُكَ وَالْعَقِبَةُ لِلتَّقْوَى ﴿١٣٢﴾

къолев. Ва дуца дида таваккал т1амураб мехаль дуда т1ад ризкъи бач1изе буго дуда рак1алдаго гъеч1еб рахъалдаса. **Дунялалъул рукъор Аллагъасдаса** جَلَّالَهُ **х1инкъун хъвадарал г1адамазе лъик1аб ахират бук1ине буго.** Алжаналъул ниг1матал рук1ине руго.

Ибну аби Х1атимица жинда Аллагъ разилъаяв Сабит асх1абасдаса бицараб х1адисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса вакъи т1ад бач1араб мехаль гъес агълуялда амру гъабулеб бук1ана *нужеца как бай*»-абун. Цогидал аварагабазулги г1адат бук1ана жидеда т1ад цо къварилъи бач1араб мехаль как баялда т1ад ч1ей гъабулеб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицана: Т1адег1анав Аллагъас абула: «Я Адамил лъимер! Мун дие г1ибадат гъабизе лъугъа, дица дур керен бечелъиялъул ч1езабила ва дудаса пакъирлъиги инабила. Мун дие г1ибадат гъабизе рег1ич1они дица дур керен ургъалил ч1езабила ва дур пакъирлъиги т1аса инабиларо»-абун. Х1адис имам Тирмизияс ва ибну Мажатица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Зайд ибну Сабитидасан х1адис бицана: Дида раг1ана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса абулеб: «Дунял т1алаб гъаби жиндир мурадлъун бугев чиясул амру Аллагъас бикъ-бикъизабула, гъесда берда цебе пакъирлъиги ч1езабула. Киз1ан гъев вортанхъаниги Аллагъас جَلَّالَهُ хъвараб жо гурони гъесиеги цоларо. Жиндир мурад ахират бугев чиясул Аллагъас جَلَّالَهُ амру данде гъабула, гъесул рек1елъ бечелъиги гъабула, гъесухъе дунялалъул маг1нишатги бач1уна жиб мут1иг1аблъун (жинца т1алаб гъабич1ониги)»-абун. Х1адис имам ибну Мажатица бицана.

133. Маккаялъул мушрикаца абулеб

буго: «Гъав Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жив

рит1ухъав вук1иналда т1орит1ел гъабулеб

мут1ижизат бачун вач1уневани жиндир

Бет1ергъанасул рахъалъан»-абун. Гъезухъе бач1ун буго гуриш

киналниги цересел т1ахъазда бугеб жо жинца бицулеб Къуръан.

Мушриказе бокъун бук1ана гъез абураб мут1ижизат гъаби: Маккаялъул мут1рул шуццазарун гъениб ах-хур бижулеб майдан гъаби, Сафа мег1ер меседил гъаби, аварасдаса хасаб хазина решт1и, ва цогидалги гъезул напсазе бокъарал, гъезул г1амалк1одолъиялъ ва х1алхъублъиялъ ургъарал. Щайт1аналъ жидеда берцин бихъизарурал мут1ижизатал рачун вач1а мунаб абулеб бук1ана гъез. Т1адег1анав Аллагъас гъезда абулеб буго: «Жиб решт1ине бук1иналъул рохел цересел т1ахъазда бицараб, гъел т1ахъазулги, цересел умматазулги, аварагабазулги хабар жинца бицулеб, жинда къец гъабун чи бергъунареб, къиямасеб

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِيَانَا بَيِّنَاتٌ مِّن رَّبِّنَا أَوْ لَمْ
تَأْتِهِم بَيِّنَةٌ مَّا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٣﴾

къо бачИнег1ан жиб нахъе хут1улеб Къуръан къун буго Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварагасе мут1жизатлъун. Жидер г1акъло бугел чаг1азе гъеб г1езе буго Мух1аммад ﷺ рит1ухъав вук1иналъе далиллъун»-абун.

134. Дица гъел мушрикал дир г1азаб г1ад биччан, гъалаг гъарун рук1аралани гъезухъе Мух1аммад ﷺ аварагги Къуръанги бит1илелде цере, гъез абизе бук1ана: «Я нижер Бет1ергъан! Дуца

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بَعْدَ أَنْ مَرْجِعَ رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْنَا إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نُنْذِرَ وَلَخَرَجَ

нижехъе авараг вит1ун вук1аравани: ниж гъесда нахърилъльине ва дур аятазда иман лъезе, гъаб г1азабги г1одог1анлъиги нижеда щвелелда себе»-абун.

Гъадиаб г1узру бачун г1азабалдаса хвасарлъи т1алаб гъабич1ого бук1ине г1оло Т1адег1анав Аллагъасул г1адат буго щибаб умматалда авараг вит1ун гъел бит1араб диалда ва Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ах1улеб. Гъелдаса худаб гъезие г1узру бук1уларо ва гъеб г1узру къабулги гъабуларо.

135. Дуца гъезда абе Мух1аммад ﷺ: нужги нижги балагъун ч1ун руго ахиралда щибдай ккелеб ва квербакъиги лъие бук1илеб»-абун. Нуж

قُلْ كُلُّ مَرْبُوعٍ فَتَرْجِعُوا فَنَسْتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى

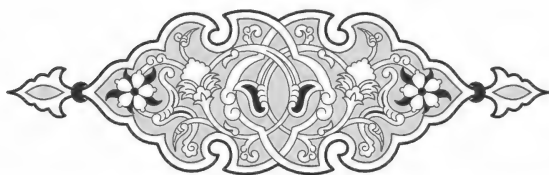
балагъун ч1аха нужер ахир киндай ккола абун! Гъаб раг1и буго мушриказе х1инкъи къун абулеб раг1и. Дагъаб хадуб лъазе буго нужеда, х1акъаб, бит1араб нухалда щал ругел, ва Аллагъасул ﷻ рахъалъан т1орит1ел лъие бугебги.

Гъединго лъазе буго жидер нух къосарал, жал бат1улаб диалда ругел щал ругебги.

Т1адег1анав Аллагъасул квербакъиналдалъун сурату

Т1агъаялъул тафсир ва таржама хъван т1убана.

Кинабго рецги Аллагъасе ﷻ буго.

21. Суратул Анбияъ

Сурату Ибрагъималдаса хадуб Маккаялда реиштинабураб, жинда жаниб нусиялда анцила кIуго аят бугеб.

Маккаялда реиштинабураб бугелъул гъаб сураталъул аслияб мурад буго инсанасул гIакъида баян гъаби: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, расулал ритIухъ гъари къиямасеб къо букIинги, гъениб хIисаб- мизан ва жазаъ букIинги ритIухъ гъаби.

Сурат бай бихъулеб буго инсан гъапул вукIин бициналдалъун жинда тIаде бачIине бугеб ахиркъоялдаса ва гъениб букIинесеб хIисаб-мизанги гIакъуба- гIазабалдасаги. Хадуб жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул динги, ахиратги гъереси гъабулел купру-ширкалгъулъ гIорхъолъан рорчIарал гIадамазул бицен гъабулел буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда, гъесул къудраталда тIоритIел гъабулел гIаламаталги рицунел руго; зобал ракъазда жанир ругел, инсанасул черхалгъулъ ругелги.

Аллагъасде عَلَيْهِ السَّلَام ширк гъабулел гIадамаз гъесул расулазе عَلَيْهِ السَّلَام гъабулел къварилъи бицун буго, дунялалдагоги хадуб ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъабулел гучаб гIазабги бицун буго. Хадуб сураталда жанир аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام къисаби рицун руго: Ибрагъим аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَام, гъесул къавмалгъулги къиса бицун буго гIатIид гъабун, гъелдаса вагIза ва гIибрат цолеб хIалалъ. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хIужжса далил ва баянаб калам загъир гъабун буго. Хадуб ИсхIакъ, ЯгIкъуб, ЛутI, НухI, Давуд, Сулайман, Аюб, ИсмагIил, Идрис, Зулкифли, Зун-нуни, Закария, ГIиса аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام къокъалго къисаби рицун руго, гIадамаз гъездаса гIибрат босине ва пикру гъабизе.

Ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рисалат кинабго гIаламалъе рахIмат букIин ва ахираб рисалат букIинги бицун буго. Сураталда цIар лъун буго «аварагзабазул сурат»-абун: гъелда жаниб чанго аварагасул бецен гъабун бугелъул, гъезул дагIваталгъул, гъезда бихъараб къварилъиялгъул ва гъез гъабураб саброялгъулги бицун бугелъул.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гадамаз гъарурал гIамалазул
хIисаб гъабулеб заман гIагарлъун
буго. Амма гъел жидерго гъава
напсалда мутIингIлъун ва шагъватазда
нахърилълъун рукIун, къиямасеб къоялъул амруялдаса
гъапуллъун руго.

اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
مُعْرِضُونَ ﴿١﴾

Гъез ахираталда батулеб лъикIаб гIамал гъабулеб гъечIо, гъеб къоялда
данде чIвазе щибго хIадурлъиги гъабулеб гъечIо. Гъаб аяталда жаниб
къиямасеб кьо гIагарлъун бугин абиялъе сабаб буго жиб букIин ва
бачIин хIакъаб жо гIагарда бугелда релълъун букIин.

2. Гъел мушриказухъе бачIунеб гъечIо
гъезие вагIза гъабулеб ва хIинкъи кьолеб
Къуръаналъул цIияб аят ва хабар,-гъеб
Къуръан махсароде гъабизелъун жал
гIенеккун рукIун гурони.

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنْ رَبِّهِمْ تَخَذُوا إِلَّا
أَسْمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾

Гъелда иман лъечIого, гъеб гъереси гъабун. Жидехъе Аллагъасул
аятал рацIун щинахъе гъезул жагъиллъиги ахIмакълъиги цIикIкIунеб
буго.

3. Гъезул ракIал Аллагъасул
каламалдаса гъапул руго, гъелъул
пикру гъабуларел, гъелъул нур
жидеда жаниб лъугъуларел руго. Гъел
мушрикал жидедаго гъоркъоб шурун
хабар бицулел руго: «Гъев МухIаммад
нилъедаго релъарав чи гурони, гъесда Аллагъас
вахIю
кин гъабулеб? Гъев тIагIамги кваналев, къватIахъги сверулев
чи вуго. Нужеца гъес гъабураб сихIро ва гъес бицараб хабар
къабулищ гъабулеб, нужеда гъеб сихIро букIин лъалаги
букIадго»-абун.

لَا هَيْبَةً قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأُ النَّجْوَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ
السَّحَرَ وَأَنْتُمْ تَصِفُونَ ﴿٣﴾

Гъез абулеб букIана Аллагъас расуллъун витIулев чи малаик вукIизе
кколин, гъав МухIаммад нилъеда лъалев, нилъеда гъоркъоса
чи вугин абун. Гъеб абиялъе сабабги букIана Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварагасда иман лъеялдаса гIадамал нахъчIвай.

4. Аллагъасул расулас
дир БетIергъан Аллагъасда лъала зобал
ракъазда жаниб бицулеб хабар.

قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

Гьесда шибго жо бальго хутIуларо. Нужер бальгояб шур-шудиги лъала Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**. Гьев БетIергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго жинда кинабго жо рагIулев ва кинабго жо лъалев.

5. Жегиги мушрикаца Къуръаналъул хIакъалъуль абунa: «Гьев МухIаммадида **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** макъиль бихъараб жо бугин, гьев МухIаммадица **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жинцаго ургъун бицунеб жо бугинги, гьев шигIру гъабулев чи вугоянги абунa.

بَلْ قَالُوا أَضْغَتْ أَحْلَامٌ بَلْ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

Гъаб чанго батIияб рагIи мушриказ абиялъ бихъизабулеб буго гьел цо жоялда чIун гьечIеблъи, гьезул гIакъло хисардулеб букIин ва гьез бицунеб жо гьереси букIин. Мушриказ гьелдаги тIад абулеб буго: Гьев МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нижехъе вачIаха ццересел аварагзабигIадин жив ритIухъав вукIиналда тIоритIел гъабулеб мугIжизатги бачун абун.

6. Гьезда цере рукIарал умматазул цониги росдал агълуялъ ва цохIо къавмалъ иман лъечIо жидехъе рачIарал аварагзабаздаги **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** гьезие бугеб мугIжизаталдаги. Гьез гьел гьереси гъаруна ва дица гьел къавмалги гъалаг гъаруна. Гъал Маккаялъул мушриказ иманишха лъезе бугеб дуда, я МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, дуца гьезие мугIжизат бихъизабунин абун. Лъезе гьечIо гьез иман.

مَاءَ أَمْنَةٍ قَبْلَهُمْ مِّنْ قَوْمٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

Иман лъолеб букIарабани гьезие Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг ритIухъав, гьереси бицуларев, хиянат гъабуларев чи вукIин лъалеблъи гIезе букIана, ва гьес жидея цIалулеб Къуръанги гIезе букIана мугIжизатлъун. Гьез тIалаб гъабураб мугIжизат къун хадуб гьез иман лъечIеб мехалъ жал гъалаг гъаризе рукIана, гьезул рижиги бакъвазе букIана. Маккаялъул мушрикал нахъе хутIизаризе Аллагъасул хIукму букIиналъ къечIо гьез тIалаб гъабураб мугIжизат. Гьезда гьоркъоса тавбо гъабун, аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахърилълъун исламалъе квер бакъи гъабурал бахIарзал гIемер рахъана.

7. Дудаса цереги дица аварагзабилъун гIадамаздаса бихъинал ритIана ва гьезда дица шаригIатги вахIю гъабуна.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا

Цониги къавмалда дица малаикзаби

تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

ритIичIо расулалъун. Нужеда гъаб амру

гъадин букIин лъалеб батичIони нужеда гьикъе жидеца Инжил ва Таврат цIалулел гIадамазда. Гьез бицина нужеда цересел къавмаздаги

аварагзабилъун жидедаго гьоркъоса гIадамал ритIун рукIанин абун.

8. Гьел аварагзаби дица гьаричIо
жидеца тIагIам кваналарел
чурхдулълун, ва гьел хвечIого чIаго
хутIулеллълунги гьаричIо.

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا آيَاتٍ كُنُوزِ الطَّعَامِ

وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾

Гьел рукIана нужеда релъгьарал гIадамал: жидеца квенги кваналел,
лълымги гьекъолел, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиде бихъизабураб гIумру
лълугьараб мехаль жалги холел.

9. Цинги Дица гьезие гьабураб
къотIиги гIубазе гьабуна: аварагзабазе

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ

وَأَهْلَكَ نَأْمُرُ الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

عَلَيْهِمُ السَّكَّاتُ квербакъи гьаби ва гьезул
тушбаби гьалаг гьари. Дица гьел
аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّكَّاتُ, гьезда иман лълурал гIадамалги гIазабалдаса
хвасар гьаруна. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, аварагзаби
عَلَيْهِ السَّكَّاتُ гьереси гьарурал ва зулму-пасалъи гьабураб къавм гьалаг
гьабуна.

Гьаб жо гьабизе хIал кIола Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гьал Маккалълул
мушриказеге.

10. ХIакълълунго дица нужеда Къуръан
рештIинабуна я гьал гIарабиял, нужер
мацIалда жиб бугеб ва жинда жаниб
нужер бицен бугеб.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا

تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

Гьелда релъгьараб цоги тIехъги гьечIеб. Гьаб иш кин нужеда
бичIчIулареб ва нужеца иман кин лълolareб?.

11. Дица гIемер гьалаг гьаруна росабиги
шагьаралги жидер агълуялъ зулму
гьабураб мехаль:

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً

وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун аварагзаби

عَلَيْهِ السَّكَّاتُ гьереси гьарун хъвадараб мехаль. Гьезул бакIалда дица цоги
къавмалги рижизаруна.

12. Жидеда дир гIазаб рештIиялълул
гIаламатал загьирлгьараб мехаль гьел цIакъ
хеаб хIалалъ гьеб гIазабалдаса лълутулел руго.

فَلَمَّا أَحْسَبُوا أَنَّهُمْ أَبَاسَتْ إِذَا هُمْ مِنْهَا

يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾

13. Гьел махсароде гьарун малаикзабаца
абула: Нуж лълутуге! Нуж нахъе руссун
рачIа нужерго нигIматазда ва минабазда.

لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أَتَرْتُمْ فِيهِ

وَمَسْكِنِكُمْ هَلْ أَعَلَّكُمْ تَسْعَلُونَ ﴿١٣﴾

Нужеца лазат-рахIат босулеб букIараб жоги

тун кире нуж тIурун унел! Нужеда кIал гьикъи гьабизе бегъула

нужеца гъабураб гIамалалъул!»-абун.

14. Лъутун ва тIурун унаго гъез абула: «Вай
нижее бугеб къварилъи! ХIакълъунго ниж
нижерго напсазе зулму гъабулеллъун рукIана ширк гъабун,
Аллагъ ﷻ аварагъ ﷻ гьереси гъавун»-абун.

Гъел мукIурлъула жидер купруялъе ва зулмуялъе, гъеб мукIурлъиялъ
жидее щибго мунпагIат гъабулареб гIужалъ.

15. Гъедин ахIулел ва зигардулел рукIуна
гъел инкарчагIи дица гъалагъ гарун
лъилъараб хур гIадин чIван гIодоре
разегIан.

16. Дица зобал ракъалги, гъезда гъоркъоб
ва жаниб бугеб махлукъги бижицIо дун
гIададесеб жо гъабулевлъун вукIун.

Дица гъеб бижана дир хIалкIолъиялда ва къудраталда тIоритIел
гъабулеблъун. Гъел зобал-ракъал рижун ратараб мехалъ гъел рижарав
Халикъ вукIин гIадамазда лъазе ва гъелъул пикру гъабун, жиндие
гIибадат гъабизе хIакъав хан цохIо Аллагъ ﷻ вукIинги гъезда лъазе.

17. Дие бокъун букIарабани ва дир
хIажалъиги букIарабани дие рекIел
гъеялъе лъимал-хъизан гъабизе, гъеб
рекIел гъей гъабулеб жо дица дида
аскIор ругел маланкзаби яги хIурулгIинал гъарилаан.

Дун гъелда хIажатав гъечIо ва дир лъимал хъизан ва цогигаб щибго жо
гъечIо. Гъаб аят рештIинабуна мушрикаб абураб мехалъ «Аллагъасул
вас вуго, малаикзаби гъесул ясал руго»-абун. Гъезул рагIи гьереси
гъабуна Аллагъас ﷻ гъаб аятадалъун.

18. Дица батIулаб диналда гIад хIакъаб
дин рештIинабуна гъеб дин хвезабизе.
ХIакъаб диналъ батIулаб жо гъалагъ
гъабула ва гъеб тIагIун уна. Нужее цIакъ
квешаб гIазаб ва гъалагъти букIине буго, я гъал мушрикал ва
капурал гIадамал, нужеца Аллагъасе ﷻ гъарулел батIулал
сипатал сабаблъун.

Гъесул вас вуго, чIужу-хъизан буго абураб гьересияб рагIи сабаблъун.

19. Гъев Аллагъасул ﷻ мулк буго ва
гъесул лагъзал руго зобал- ракъалда
жанир ругел киналго махлукъатал.

قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾

حَصِيدًا خَلِدِينَ ﴿١٥﴾

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
لَعِينٍ ﴿١٦﴾

لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُمْ آلًا تَتَّخِذُهُ مِنْ لَدُنَّا
إِنْ كُنَّا فَعَلِينَ ﴿١٧﴾

بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا
هُوَ رَاقٍ وَكُنَّا الْوَيْلَ مِمَّا تَصْنَعُونَ ﴿١٨﴾

وَلَهُمْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾

Гъедин бугелъул жиндирго лагъ Аллагъасе ﷻ васлъун яги гIахъалчилъун вукIине бегъуларо. Гъев Аллагъасда ﷻ гIагарда ругел малаикзаби чIухIуларо Аллагъасе ﷻ тасбиxI гъабизе ва гIибадат гъабизе. Гъеб гIибадат гъабун гъел гIорцIуларо ва жидее гъеб чIалгIуларо.

20. Гъез тасбиxI гъабула релъедалги къадги ﷻ ва гъеб гIибадат гъабун гъел свакаларо ва тасбиxI- гIибадат гъабизе загIиплъуларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв КагIбул АхIбаридаса бицана: Гъесда гъикъана гъаб аяталъул хIакъалъуль: «Гъез релъедалги къадги тасбиxI гъабула ва гъел свакаларо»-абураб. Гъезул цоги ишго букIунариш?. Гъел щибго жоялда хIажалъулариш?»-абун. КагIбуца абун: Я дир вацасул вас! Малаикзабазе тасбиxI гъабун буго нужее хIухъел цIай гъабураб гIадин. Мун вуго гурищ квен кваналев, лъим гъекъолев, кIалъалев, эхеде вахъулев, гIодов чIолев ва гъеб кинабго мехалъ дуца хIухъел цIала ва дуге щибго квалкал букIуларо. Гъеб хIалалъ буго малаикзабазе тасбиxIги»-абун.

21. Гъал мушриказ ракъалда гIад алагъзабийищ гъарун ругел, гъезда хварал чагIи чIаго гъаризе кIолел?

أَمْ أَخَذُوا مِنَ اللَّهِ مِنَ الْأَرْضِ هَرْ يُنشِرونها ﷻ

ГъечIо гъезие алагъзаби жидецаго гъарурал хъанчал гурони ва гъезда щибго жо гъабизе кIоларо.

22. Гъал зобал ракъазул ханлъиялда цохIо Аллагъ ﷻ гурев цогиги алагъзаби рукIаралани, гъезул гIадло- низам биххизе букIана.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَأَسَدَّا
فَسُبْحَنَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُون ﷻ

Гъел алагъзаби цо-цазде къацандичIого рес букIуларо ва гъел къецандараб мехалъ гIадло хвей ва пасалъи гIаде бачIуна.

Нилъеда лъалеб жо буго цо шагъаралъул яги цо улкаялъул кIиги хан вукIуларо: нагагъ кIигояв ханлъи гъабизе лъугъани гъезда гъоркъоб рагъ лъугъун, гъезул цояв къола цояв бергъуна, цинги жив бергъарав ханлъун вукIуна. Алагъзаби цоял цояздаса къолел кин рукIунел? Гъаб иш гъадин бугелъул нужеда лъай: ГIарщалъул БетIергъанлъун жив вугев, цогидаб кинабго махлукъаталъулги БетIергъанлъун вугев Аллагъ вацIадав ва гIадегIанав вуго жагъилаб агълоялъ ва мушриказ гъесие гъарулел, гъесул къадроялда рекъоларел сипатаздаса.

23. Гъев Аллагъасда ﷻ гъикъуларо гъес гъабулеб жоялдаса.

لَا يَسْتَلْ عَمَّا يُفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﷻ

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гьикъизе гьесда вашадав яги гьесдаса тIадегIанав чи гьечIо. ПIадамал жидер гIамалаздаса гьикъизе бугел ва гьезул хIисаб-мизан гьабизе бугел руго.

24. Жидеца гьев Аллагъги **جَلَّ جَلَالُهُ** тун цоги алагъзабийщ кколел гьезие гIибадат гьабизе ва гьел кIодо гьаризе? Дуца гьезда абе МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: рачIаха нужерго хIужа-далил бачун гьеб нужеца гьабулеб ширк битIараб букIиналье.

РачIунаро гьел хIужжа бачун ва гьез гьабулеб ширкги батIулаб жо буго. Гьаб дида рештIинабураб Къуръаналда жаниб ва гьелда цебехун рештIинабураб Тавраталдаги Инжилалдаги гьечIо Аллагъасдехун **جَلَّ جَلَالُهُ** ширк гьабизе бегъиялъе хIукму. Нужеца кисаха гьеб хIукму босулеб? Гьел мушриказул гIемерисел жагъилал ва ахIмакъал гIадамал руго. Жидеца гьабулеб жо хIакъабищ бугеб, батIулабищ бугеб гьезда лъаларо, гьел хIакъаб диналдаса руссун чIун руго. ХIакъаб жо лъазе гIоло пикру гьабулел, гьелъие далил цIехолелги гьечIо.

25. Дица дудаса цевеги цониги расул витIичIо МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьезда вахIю гьабун гурони, ХIакъълунго дун гурев цоги Аллагъ гьечIо абун жиндие лагълъи гьабизе бегъулев ва жинца кинабго махлукъ бижун гьелъул тадбир гьабулев. Нужеца гIибадат цохIого дие гьабе! Нужеца жиндие гIибадат гьабун дидахун щибго жо гIахьал гьабуге.

26. Мушриказ абун: «Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндие лъимал ккун руго»-абун.

Малаикзабздаса цо къокъа лъималлъун ккун руго абун. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вацIадав вуго, гьез жинда гIунтIизабулеб сипаталдаса. Гьез абухъ гьечIо гьеб амро, гьел малаикзабиги Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** хира гьарурал гьесул лагъзал руго.

27. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** амру гьабун гурони гьез рагIиги абуларо, гьес амру гьабураб жо гурев гьез гьабуларо. Жидер мутIигIлъи камилал лагъзал руго гьел малаикзаби.

28. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** кинабго махлукъаталъул

أَمَّا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَانُوا
بُرْهَانُكُمْ هَذَا ذِكْرٌ مِنْ مَعِيَ وَذِكْرٌ مِنْ قَبْلِي كُلٌّ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقُّ فَهُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي
إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ بَلْ
عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

لَا يَسْفُوتُهُ، يَا قُلُوبُ وَهُمْ بِأَمْرِهِ
يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا

хІал жинда лъалев вуго: цебехун араб

жо лъалев вуго, хадуб букІинесебги

лъалев вуго. Къиямасеб къоялъ

шапагІат гъабизеги кІоларо Аллагъ ﷻ

жиндаса разияв чиясе гурони. Кинабго халкъги гъеб къоялъ

Аллагъасдаса хІинкъун сородулел рукІуна. Жидеда гъеб

къоялъ лъала Аллагъасул гучги къудратги.

يَشْفَعُونَ لِلَّهِ لَمَنْ أَرْزَقْنِي وَهُمْ مِّنْ

حَسْبَتِهِمْ مُّشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾

29. Гъел малаикзабазул понигияс абун

букІарабани дун алагъ вугин, дие

Аллагъасе гІадин лагълъи гъабулев абун,

гъесиени жужахІалъул гІазаб букІинаан.

Гъедианаб жазаъ гъабула дица жинца зулму

гъабурав ва шаргІалъул гІорхъаби хвезарурав чиясе.

* وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِّنْ دُونِهِ

فَذَلِكْ جِزْيُهُ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي

الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

30. Гъал Аллагъасда инкар ккурал

гІадамазда лъалариш гъал зобалги

ракъалги цоцазде хурхарал, цогояб

жо букІараблъи. Цинги дица гъел

цоцаздаса ратІа гъаруна.

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّا السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ كَأَنَّا ثَقَفْتُمَهُمَا وَجَعَلْنَا

مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

Зобал гІаде рорхун, ракъги бугеб бакІалда тана ва гъезда гъоркъоб
бакІ гъаваялъул цІезабуна. Гъаб рагІи буго Къатадатица ва ХІасанул
Басрияс абураб.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абуна: «Зобал рукІана жал
руччарал, рацарал ва жидеца цІад балерел. Ракъги букІана жинда гІад
щибго жо бижулареб. Аллагъас зобал цІад балел гъаруна ва ракъ
жинда гІад хур-хер бижулеб гъабуна»-абун.

Гъединго дица лъимги гъабуна кинабго жо чІаголъялъе
сабаблъун. Гъеб лъим гъечІого рухІ бугеб жо чІаго хутІуларо ва
ракъалда гІад жоги бижуларо. Гъал гІаламатал лъараб мехалъги
жидеца Аллагъасда иман лъолариш ва гъесул къудрат
ритІухъ гъабизе ккелариш?.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІумарихъе цо гІолохъанчи вачІана
жинца гъаб аяталдаса гъикъун: «Зобал ракъал жал руччарал, рацарал
рукІана, цинги дица гъел рагъизаруна»-абураб. Гъеб кин букІараб ва
гъелъул магІна щиб абун. ИбнугІумарица абуна: «Дуца гъеб масъала
гъикъе жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасида ﷺ ва гъесул
жавабги босун дихъеги вачІаян»-абун. ГІолохъанчи ИбнугІаббасихъе
ун гъесда гъаб масъала гъикъидалго, гъес абуна: «Зобал рукІана
жал руччарал, жидеца цІад баларел. Ракъалги рукІана жал руччарал
жидеда гІад хер бижуларел. Цинги БетІергъан Аллагъас халкъ

бижана; гІадамал, хІайванал, хІанчІи ва цогидабги. Гьєб халкъ бижун хадуб гьелъие маслахІаталъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобал цІад балел гьаруна, ракъал тІад хер бижулелги гьаруна»-абун.

Гьаб жавабги босун гІолохъанчи ИбнугІумарихъе вачІидал, жинда гьєб жавабги бицинда, гьєс абуна: «Дун разилъуларого вукІунаан ИбнугІаббасица Къуръаналъе тафсир гІемер гьабулеб бугин, гьєв тафсир гьабизе хІинкъулев гьєчІин абун. Гьанже дида бичІана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ИбнугІаббасие رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Къуръаналъул бичІчІи ва гІелму къун букІин»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасида гьикъидалго сордойищ себе букІараб, къойищ себе букІараб абун, гьєс абуна: «Зобги ракъги цого жо бугеб мехаль гьєб кІиялдаго гьоркъоб бугеб жо бецІлъи букІана»-абун: ай сордо себе букІана абураб магІна буго гьаб рагІиялъул.

31. Дица ракъалда тІад мугІрулги гьаруна, гьєб ракъ гІадамаз тІад гІумру гьабизе бегъулеб, цо бакІалда чІараб букІизе. Гьел мугІрузда гьоркъор гІатІидал нухалги гьаруна, гІадамал сапаралда ине ва гьєз магІишат тІалаб гьабизе.

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ
وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ
يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

32. Дица зобалги гьаруна ракъызда тІад тІох гІадин тІаде рорхарал ва жал цІунарал, гІодоре рортиялдаса цІунарал, щайтІаби зодор

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَفًّا مَّخْفُوظًا وَهُمْ عَنْ
عَائِنَتِهَا مُعْرَضُونَ ﴿٣٢﴾

рахиялдасаги цІунарал. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гьєсул къудраталда божуларел гІадамал гьелъул аятаздаса (жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда тІоритІел гьабулел) руссун руго.

Гьаб махлукъаталъул гІажаибал жал рихъулелани ва гьезул пикру гьабулебани, цониги капурчи вукІинароан ракъалда тІад. ГьитІинаб бугониги кІудияб бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб щибаб жоялъулъ гІаламат буго гьєб бижарав Халикъ вукІиналда жинца тІоритІел гьабулеб. Гьал аятазда рицулел руго цІакъго загьирал ва кІудиял махлукъатал: зобал, ракъал, бакъ, моцІ, мугІрул, сордо-къо. Гьел мухлукъатазул цоцалъ рекъейги, гьезул даимаб хъвадиги ва гьєб низамалъул камилаб гІуцІиги жинца тІоритІел гьабулеб буго гьєб махлукъ бижарав Халикъ жиндир Къудрат бергъарав, пиша хІакимияв, жиндир амруялъе щибго жоялъ квалквал гьабуларев вукІиналда.

Гьадиनाव БетІергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе тІадаб букІинги, гьєсие шарик гьєчІеблъйиги, гьєсул гІазаб ва щим бахъи гучаб букІинги гІакъилав чиясда бичІчІизе ккола. Гьаб кинабго жоялъул пикру

гъабичіого чІун, жиџеца напсазе зулму гъабурал гІадамазул, гІузру къабул гъабуларо ахираталда шун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ цере чІезарураб къояль.

33. Гъев БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жив цогояв ва жиндие гІабадат гъабизе хІакъав жинца сордо-къо бижарав, бакъ-моцІги бижарав. Гъеб щібаб цоябги жидер зобалда жаниб, жиндир нухалда хъвадулеб буго.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

Нильер бералъе бихъулеб хІалалъ бакъги моцІги, цогидал цІвабиги жал хъвадулел, ракулел ва тІерхъулел руго. ХІакъкъаталдайин абуні ниль тІад ругеб ракъ бакъалда сверун свери бахъулеб буго ва жибго жиндир хІосалда сверун свери бахъулебги буго. Гъеб кІиябго свериялъул хІасил буго нильее сордо-къо букІинги, бакъ, моцІ ва цІваби жал ракулеллъун ва тІерхъулеллъун рукІинги.

МоцІ буго гъаб ракъалда сверун сверулеб цІва. Гъеб моцІги сверун сверула букІадго ракъаль цо соналда жаниб цо свери бахъула бакъалда сверун. Гъеб свери бахъизе гІоло ракъальул хъвадиялъул (боржиялъул) хехлъи бахула цо секундалда жаниб 29.78 км. гъаб хІалалъ хъвадулеблъун бугеб ракъ нильеда щібго жо лъачіого, цохіо бакІалда чІун бугеб гІадин букІуна.

Гъел зобал ракъазул гІелму гъаб ахираб заманаялъ гІезегІанго лъазе гъабун буго инсанас. Гъединаб бугониги гъеб гІелмуялъул гІалимзаби мукІурлъулел руго гъаб гІалам (вселенное) жиндир гІорхъабазе гІорхъи лъалареб букІиналда ва гъел мукІурлъулел руго гъаб камилаб хІалалъ гъадинаяб кІудияб гІалам жибго жинцаго хъвадизабулеб бугин абураб рагІи ва гъаб махлукъ жибго бижараб бугин абураб рагІинги батІулаб букІиналда. Гъаб хІужжа-далил ва гъал кІудиял аятал ва гІаламатал гІоларищ инсанасе гъезул пикру гъабизе ва гъелги живги вижарав Халикъ вукІин лъазеги. Гъев Халикъги ГІадегІанав Аллагъ вуго.

34. Дуда цеве дица пониги чи гъавичіо МухІаммад ﷺ, жив даимго чІаго вукІуневлъун, мунги хъвезе вижарав вуго. Мун хун хадуб даимго чІаго рукІунелишха ругел гъел мушрикал ва мун гъереси гъавулел инкарчІагІи?

وَمَا جَعَلْنَا الْإِنسَانَ فِتْنَةً مِّنْ فَتْنِكَ الْخَالِدَ أَفَإِنَّ مَتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾

Гъаб аят рештіинабуна мушриказ абураб мехаль: гъев МухІаммад ﷺ вугин шигІрочи ва сихІрочи. Гъев хъвезе вугин ва нильеда гІаса ине вугин абун. Аятальул магІна буго: гъевги хъвезе вуго, нужги

хвезе руго, щибаб напсалъе жиндир ажал буго абураб.

**35. Гъеб ажал лъугъараб мехаль
кинабго напс жинца хвел чIамизе
бугеб буго. Дунялалда дица нужер
хIалбихъи гъабула нигIматал**

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ
وَالْحَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٢٥﴾

**къун шукру гъабуладай абун, къварилъи тIад биччан сабро
гъабуладай абунги. Ахир нуж киналго диде руссине руго ва нужер
гIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.**

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГIаббасица гъаб аяталъе тафсир гъабун абун: «Дица нужер хIалбихъи гъабила бечелъи-рахIаталдалъун, захIмалъи-къварилъиялдалъунги. Унти-шокълъиялдалъун ва сах-саламат тунги. Мискинлъи-язихълъиялдалъунги. ХIалалаб-хIарамаб жоялдалъунги. Дида мутIигIлъи-гIасилъиялдалъунги, хIакъаб нухалда тIоритIи ва къосиналдалъунги»-абун. Ибнузайдицаги абун: «Дица нужер хIалбихъи гъабила нуже бокъулеб, лъикIаб щинаб жоялдалъун, нужеца шукру гъабулищан абун. Нуже рихулеб захIматаб щинаб жоялдалъунги, нужеца сабро гъабулищан»-абун.

**36. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул
диналда инкар ккурал гIадамазда мун
вихъараб мехаль, гъез мун махсароде
гъавулев вуго МухIаммад ﷺ:
гъавищ вугев нужер алагъзабазда ва
нужер диналда гIайиб чIван кIалъалев чиян абулеб буго гъез.
Амма гьел руго жиндир гурхIел бергъарав Аллагъасда инкар
кколел ва гьесие мутIигIлъуларел.**

وَإِذْ أَرْأَى الَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَتَّخِذُونَكَ
إِلَٰهَهُمْ أَهْدًا لِّلَّذِي يَدْعُونَ إِلَٰهَهُمْ
وَهُمْ يَدْعُونَ الرَّحْمَنَ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾

ХIакъав БетIергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гIадамаз, батIулаб хъанчие лагълъи гъабиялда инкар кколезда гIайиб чIвай цакъго ахIмакъаб иш гъечIишха?

**37. Инсанасул тIабиГIат ва вижин буго
жив хехлъулев, ГIедеГIулев вукIин.
Гъеб ГIедеГIиялдаса жо буго муъминзабазе
бокъулеб букIин Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ**

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ
آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾

аварагасдаги инкар ккурал, авараг махсароде гъавулел мушриказе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хекого гIазаб ва жазаъ гъабизе. Гьелъие жаваблъун тIадеГIанав Аллагъас абулеб буго:

**Дица нужеда дагъаб нахъа бихъизабизе буго дир аятал, гьел дидехун
гIасилъарал гIадамаздаса ццин ва рецIел босулеб кушги. Нужеца
жиндир заман швелелдего цо амру бачIин тIалаб гъабуге.**

Гъединго инсан хехлъулев вукІиналъул ГІаламат буго гъаб хадусеб аяталь бицунеб жогі:

**38. Мушриказги абулеб буго: кидаха
букІине бугеб (хехго щай бачІунареб)
нижее гъабизе къотІи гъабураб гІазаб?**

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ

صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾

**Нуж битІараб жо бицулел ратани, я гъал
муъминзаби, бачеха гъеб гІазаб нижеда гІаде!**

Гъаб рагІи мушриказ абулеб буго аварагги صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муъминзабиги махсароде гъарун, гъеб гІазаб жидеда швезе гъечІин раклалда ккун. Гъезул рагІиялъе жаваблъун ГІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

**39. Гъел инкарчагІазда лъалеб
букІарабани гъеб гІазаб рештІараб
мехаль жидеда гъеб цІаялдаса гъурмал
цІунизе кІолареблъи ва жидер мугъалги,
гІолго черхги цІунизе кІолареблъи,
гъезие квербакъулев ва гъездаса гІазаб
нахъчІвалев щивго чи гъечІеблъи,**

لَيَعْلَمَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ لَا

يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ

ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٢٩﴾

гъел капурзабаца абизе букІинчІо: «Киб бугеб нижее къотІи гъабураб гІазаб»-абун. Гъезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъангутІиялъ, ахираталда иман лъунгутІиялъ ва гъениб бугеб алжанги, жужахІги лъангутІиялъ руго гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъуларого ва гъадианаб ахІмакъаб хабар бицулел.

**40. Гъеб гІазаб гъезда гІаде бачІине
буго тохлъукъего: гъезда раклалдаго
гъечІеб мехаль ва гъез пикруго гъабичІеб
рахъальанги. Цинги гъел цІакъ**

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبَٰهَتْهُمْ فَلَ

يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤٠﴾

**хІинкъизе ва хІайранлъизе руго. Гъезда гъеб гІазаб нахъчІвезеги
кІвезе гъечІо, гІокІал нахърахъун тезеги гъечІо. Жидее гІазаб
гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къадар гъабураб гІуж гІаде швараб мехаль
гъеб гІазаб гъаби нахъбахъуларо ва гъезие тавбо гъабизе, лъикІаб
гІамал гъабизе рес букІуларо.**

**41. ХІакълъунго дуда церехун ритІун
рукІарал дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام
махсароде гъаруна МухІаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур къавмалъ мун гъавурав гІадин.**

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ

بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ

يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾

**Гъел къавмазда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее
хІакъаблъун гъабураб гъалагъи ва гІазабги рештІана, гъел
гъелда божун рукІинчІеб ва гъеб махсароде гъабулеб букІараб.**

Гъаб дур къавмалъеги гъабила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул гI амалалда рекъараб жазаъ. Гъесул щибаб амруялъе цIараб ва къадар гъабураб заман буго.

42. Мун махсароде гъавулел мушриказда дуца абе МухIаммад: «Жив гурхIулев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ релъедалниги, къадниги нужеда гIазаб рештIизабиялдаса нуж цIунарав чи щив вугев?»-абун.

قُلْ مَنْ يَكْلُؤُكُمْ بِالْأَيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

ГъечIо гъел цIунарав чи. Жиндие бокъараб гIужаль гъезие гIазаб гъабизе кIолев вуго БетIергъан Аллагъ. Гъел руго жидерго бетIергъан гъаларел, гъесул каламалъул вагIза босуларел, гъесул аятаздаса ва гIаламатаздаса мугъ бан чIараб къавм.

43. Гъезул Дун гурев цоги алагъзанийиш ругел, Дир гIазабалдаса гъел цIунулел ва квер бакъи гъабулел? Гъезул алагъзаби руго жидерго напсазе щибго лъикIлъи гъабизе кIоларел ва жидер напсал дир гIазабалдаса хвасар гъаризе кIоларел.

أَمَلَهُمْ إِلَهَهُ تَمَنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

Гъал алагъзабиги, гъезие лагълъи гъабурал мушрикалги цого даражаялда руго ва гъел жужахIалда цадахъ рукIине руго.

44. Дица гъал инкарчагIиги, гъезул умумулги лъикIаб магIишат-яшав къун дуниялалда лазат- рахIаталда тедал, гъедин жидер гIумруги унеб бугельул, гъезда ракIалда ккана гъаб дуниялIаса унареб жо бугин, жидер бечелъи-ханлъиги даимаб бугин абун ва дуниялалъ гуккун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIочон, гIамал кIодолгъиялда хъвадана.

بَلْ مَتَّعْنَاهُمْ لَوْلَاءَ وَءَاءَهُمْ حَقٌّ طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا فِي الْأَرْضِ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَفَيْهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

Гъезда кинбихъулареб дица дир аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабазе квербакъиги гъабун гъезда сверухъ ругел мушрикал ва капурал гIадамазул ракъал исламияб диналъул ракъаллъун гъарулел рукIин. Гъал Маккаялъул мушрикал бергъунелишха ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму-къадаралдаса?

ГъечIо гъел бергъулел, гъел цIакъго гIодорегIан гъаризе руго ва мутIигI гъаризе руго.

45. Дуца гъезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ХIакълъунго дица нужее хIинкъи къолеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида вахIю гъабураб жоялдалъун. Дун вуго Аллагъасул

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصَّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يَنْذَرُونَ ﴿٤٥﴾

рисалат нужехъе щвезабулев гьесул расул. Амма гьел мушриказда жидеда бицунеб хIакъаб жо рагIулеб гьечIо, гIинкъав чиясда ахIараб гьаркъ рагIулареб гIадин.

Жидер хIалхъублги ва тушманлги кутакаб букиналь гьезие щибго жоялъул вагIза лъугъулеб гьечIо ва гьел хIинкъулелги гьечIо.

46. Гьел мушриказе жиндалъун хIинкъи

къолеб Аллагъасул ﷻ глазабалдаса

цо гьитIинабго жо гьезда хъвалебани,

гьел ахIдезе рукIана: «Вай нижее бугеб

къварилги! ХIакълъунго ниж напсазе зулму гьабулел рукIун ругоха

Аллагъасул авараг гьереси гьавун, гьесие къварилги гьабун»-абун.

47. Дица къиямасеб къоялъ цIакъ

ритIарал цIадираби лъезе руго

гIадамазул гIамалал цIазе. Цинги

цохIо напсалге щибго зулмуги

гьабизе гьечIо. ЛъикIлги дагъ

гьабун яги квешлги цIикIинабун. ЦохIо хардалалъул мугъ

гIадаб жо бугониги гьев инсанасул гIамал, гьеб гIамал дида цебе

бачIине буго. Малаикзабаца гIамал хъвалел даптаразда хъван

букIине буго гьеб. Гьеб къоялъ цохIо дун гIезе вуго кинабниги

халкъалъул хIисаб гьабизе.

Дие гьеб щибго захIматаб жо гьечIо ва дица щивасул гIамалалда рекъараб жазаъ гьабизе буго.

Гьаб аяталдасаги мурад буго инсан кантIизави. Гьес гьабураб

гIамалалъул цохIо заррагIадаб жоги балъго хутIулареб мехаль ва гьеб

гIамалалда рекъараб жазаъ жиндие букIинги хIакълъараб мехаль, гьев

чи хIинкъизе Аллагъасда ﷻ гIасилгизе ва гьес тавбо гьабун, Аллагъ

ﷻ разилги тIалаб гьабун, гIибадат гьабизе.

Хардалалъул мугъ буго гьанжелъизегIан гIалимзабаца цIех-рех

гьабурал хурдузул хьоналъул бицунго гьитIинаб мугъ. Цо кг.

хардалалъул мугъазул рикIкIараб мехаль гьениб батана 913 азарго мугъ.

Цо мугъалъул цIайи башалъулеб буго цо грамалъул 913 бутIаялда: цо

грамалда жаниб букIунеб буго (913) хардалалъул мугъ. Гьаб гIелмияб

цIех-рехалдалъун лъазабураб хIакъикъат аварагасда ﷺ Аллагъас

ﷻ лъазаби ва гьеб умматалда бицун баян гьаби Къуръаналъул

мугIжизатаздаса цо мугIжизат буго.

48. ХIакълъунго, дица Муса ва Гьарун

аварагасе ﷺ Таврат къуна, жинца

хIалалаб ва хIарамаб жо, гьединго

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ

وَضِيَاءَ وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

хІакъаб ва батІулаб жо батІа гъабулеб. хІакъаб нух бихъизабулеб
нурлъун бугеб, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал гІадамазе
вагІазлъунги бугеб.

49. Гъезда бихъичІеб жоялда божун
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал ва гъесдаса
хІинкъулел руго гъел муъминзаби.
Ахираталгул гІазабалдасаги гъел
хІинкъун рукІула.

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِّنَ
السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

50. Гъаб жиндилъ баракат бугеб хирияб
Къуръанги буго дица нугер мацІалда
жиб рештінабураб. Гъалдаги инкаришца
нужеца кколеб, я гъал гІарабал?

وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ
مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

Гъеб цІакъ пасихІаб, магІна гъваридабги букІаго, нугер хиралъи ва
къадро гъелда жаниб рехсонги букІаго.

51. ХІакълъунго Дица Ибрагъим
аварагасеги عَلَيْهِ السَّلَامُ къуна гъев гъитІинав
вугеб мехальго диналъгул ва дуниялалъгул
маслахІаталда гъев вачунеб тІоритІел ва
гІакъло.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُسْدَهُ وَمِنَ قَبْلِ
وَكُنَّا بِهِ عَلِيمِينَ﴾ ﴿٥١﴾

Бакъ-моцІалда ва цІвабазда валагъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналъе
далил бачунев вукІана Ибрагъим жив гъитІинав вугеб мехальго. Дун
лъалев вукІана Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ хира гъавизе ва жиндихъе рисалат
къезе мустахІикъав вукІин.

52. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир
инсуда ва къавмалда абун: «Гъал
хъанчал шал жал ругел нужеца жиде
гІибадат гъабулел ругел?»-абун.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ
الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

Жинда лъалеб букІаниги мушриказ гъел хъанчазул къадро гъабулеблъи,
Ибрагъимица гъел сан гъаричІого ва гъел жолъунго рикІикичІого абун:
«Гъал хъанчал шал жал ругел»-абун.

53. Мушриказ абун: «Нижеда умумул ратана ﴿٥٣﴾ гъезие гІибадат гъабулел.

Гъезда нахърилълъун нижецаги гъабулеб буго гъезие гІибадат»-абун.

54. Ибрагъимица абун: «ХІакълъунго,
нужги нугер умумулги баянабго
къосиналда жанир руго»-абун.

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ
مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

55. Къавмалъ Ибрагъимида عَلَيْهِ السَّلَامُ
абун: «Мун хІакъаб жо босун

قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴿٥٥﴾

вачІун, гьєб бицуневиш вугев, яги мун гьадинго махсароде жо бицуневиш вугев?»-абун.

56. Ибрагъимица абуна: «ГьечІо дун махсароде жо бицунев. Нужеца гІибадат гьабизе хІакъав БетІергъан гьал зобал-
ракъазул БетІергъан вуго, жинца гьел рижарав ва гьезул тадбир гьабулев.

قَالَ بَلْ رَزَقَكُمُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾

Гьел нужецаго гьарурал хъанчал гьечІо жидее гІибадат гьабизе кколел. Дунги вуго гьєб ишалъе нужее нугІлъи гьабулев. Гьелъие мухІканал хІужжабиги руго, жал нахъ чІвазе кІоларел далилалги руго.

57. Ва, Таллагъи, дица нужер хъанчазе цо макро ва зарал гьабичІого теларо, нуж гьезда аскІоса нахъе аралго.

وَتَاللَّهِ لَآ كَيْدَآ أَصْتَمَكُم بَعْدَآنَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

Гьєб къавмалъул лъагІалида жаниб цо нухалъ гьел дандельулеб гІид (празник) букІана. Азарица Ибрагъимида абуна: «Мунги вачІа нижгун цадахъ нижер гІидалда, цинги бокъизе буго дусе нижер дин»-абун. Ибрагъим аварагъ عَلَيْهِ السَّلَام гьелгун цадахъ къватІиве вахъана ва нухда унаго цо бакІалда ракъалда вегун чІана: жиндир бох унтулеб бугин, вилъине кІолеб гьечІин»-абун. Къавмалъ гьєв гьєб бакІалда тана ва жал церехун ана. Гьезда хадув валагъун Ибрагъимица абуна: «Таллагъи, дица нужер хъанчазе цо макро гьабичІого теларо»-абун. Цинги гьєв нахъвуссун росулъе ана ва цо кІудияб гІаштІиги босун гьезул хъанчал хвезаризе жувана.

58. Ва Ибрагъимица гьел хъанчал рекизарун кескал ва кьотІелал гьарун гІодоре рана, цо бишунго кІудияб хъанч хутІизегІан.

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كَيْدَآ لَهُمْ لَعَالَهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾

Гьєб хъанч хвезабичІого тана ва гьелъул габуралда тІад жинца хъанчал хвезарураб гІаштІиги лъуна: къавм тІад буссун бачІараб мехалъ гьезда дагІба-къєц гьабизе ва гьел махсароде гьаризе. Къавмалъ гьєб кІудияб хъанчалда гьикъизе лъица цогидал хъанчал хвезарурал абун. Цинги гьелъ щибго жо бищичІєб мехалъ гьезда лъазе гьел хъанчал гІажизал рукІин жалго цІунизе, гьедиал алагъаз жидее щибго кумек гьабулареблъиги лъазе.

59. Къавм тІад буссун бачІараб мехалъ ва жидер хъанчал рекун, гьурун гІодоре ран ратараб мехалъ, гьєз абуна: нижер алагъабазе гьаб жо гьабурав чи жидеца

قَالُوا مَن فَعَلَ هَٰذَا بِإِلَهِنَا إِنَّا لَهُ لَمَنَ الْأَطْلَامِيتَ ﴿٥٩﴾

зулму гьабулел чагӀаздаса вуго»-абун.

60. Къавмалъул цояз абуна: «Нижеда цо
глодохъанав вас рагӀун вукӀана жинда
Ибрагъимилан абулев, жинца нильер
алагъзабазда квешаб рагӀи абулев»-абун.

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ
إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾

Гьес нильер алагъзабазда рогъоб балеб букӀана, гьел какулел рукӀана
ва гьезие цо квешлӀги гьабичӀого теларин абулеб букӀана.

61. Къавмалъул цогидаз абуна: «Нуж
рачӀа гьев Ибрагъимги вачун гьал
гӀадамазда цере. Гьев киназдаго вихъизе
ва гьесие гьабулеб гӀазабги бихъизе.

قَالُوا فَأَنَّى يُدْعَىٰ عَلَىٰ آعِينَ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

Гьелдаса хадуб цоги щивго чиясда кӀвезе гьечӀо нильер алагъзабазда
рагӀи абизе ва гьезие зарал гьабизе»-абун. Гьаб рагӀи абулев чи
гьезул хан Намруз вукӀана, жиндир ханлӀги гӀемераб ракъалда тӀад
тӀибитӀарав.

62. Ибрагъим عليه السلام вачун вачӀараб мехаль
Намрузил къавмалъ абуна: «Мунищ вугев
я Ибрагъим, нижер алагъзабазе гьаб жо
гьабурав чи?»-абун.

قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَٰذَا يَا إِبْرَاهِيمَ
يَا إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٢﴾

63. Ибрагъимица абуна: «Гьеб жо дица
гьабичӀо, гьеб гьабуна гьале гьаб кӀудияб
хьанчалъ»-абун.

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ، وَكَيْفَ لَهُمْ هَٰذَا فَسَعَوْهُمْ إِنْ
كَانُوا يَطْفُقُونَ ﴿٦٣﴾

Гьеб кӀудиялъул ццим бахъана нужеца
гӀисиназеге лагълӀги гьабулеб бугин абун ва гьелъ киналго гъурун
гӀодоре рана. Нуж дида божулел ратичӀони нужеца гьел алагъзабазда
гьикъеха лъица жал хвезарурал абун гьел кӀалгӀалел ратани ва
гьез нуже жавабги къолеб батани.

Гьаб рагӀи Ибрагъимица عليه السلام абуна къавмалъул ахӀмакълӀги загьир
гьабизе ва гьезда бичӀчӀизе жидеца гьабулеб жо батӀулаб букӀин.
«Нижеца кин гьел кӀалгӀазарилел, гьезда кӀалгӀазе лъалареб мехаль»-
ян, къавмалъ абидал, Ибрагъимицаги абизе: «Гьединал алагъзабазе
нужеца кинха лагълӀги гьабулеб ва гьездаса нуже щиб хайир бугеб?»-
абун. Цинги гьезул жаваб букӀунаро ва гьез гьабулеб жо батӀулаб
букӀин чӀола.

64. Цинги Намрузги гьесул къавмги
жидерго напсазде руссана, гьез жидер
ишалъул пикруги гьабун, абуна:
«ХӀакълъунго нуж руго нужеого зулму

فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ
أَنْتُمْ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾

гъабурал: нужеца лагъльи гъабун бугелъул кІалъазе кІолорел, жалго жидеда цІунизеги кІоларел алагъзабазе»-абун.

65. Хадурги гьел жидер пикру-

гІакълуялдаса руссана ва жидерго

гІамал кІодолъи ва чІухІиялда ана. Гьел

Ибаргъимиде руссана ва ццим бахъун

гаргадана: «ХІакълъунго дуда лъалагурищ гьал алагъзаби жал кІалъаларел рукІин?

Дуца щай нижги нижер алагъзабиги махсароде гъарулел?»-абун.

66. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Гъедин

бугони жиндие гІибадат гъабизе гІадав

Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун, нужеи щибго

мунпагІат гъабулареб, яги зарал

гъабулареб жоялъе гІибадат щайха гъабулеб?

67. КъабихІлъи ва хІакъирлъи буго

нужеи ва нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун

жидеи гІибадат гъабурал алагъзабазеги.

Гъеб жо кин нужеда бичІ чІулареб?

Нужеца жиндие гІибадат гъабизе хІакъав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щай гъабулареб гІибадат?»-абун.

68. Гъеб къавмалъ цояз цогизадехун

абуна: «Нужеца гъев Ибрагъим цІадаве

рехун вухІе ва гъедин рецІел босе нужер

алагъзабазе, нуж рецІел босулеллъун

ратани»-абун.

Залимзабазул, гІасиял ва пасикъал гІадамазул гІадат буго жидеда битІараб нухда чІун бажаричІеб мехалъ, жидер хІакъаб жоялда данде хІужжа-далилги гъечІеб мехалъ гъеб хІакъаб жоялда данде рагъ базе рахъунеб. Гъеб хІукму гъабуна Намрузицаги гъесул къавмалъги: жегиги балугъльичІев, цохІо жив гурев жинда хадув чиги гъечІев Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ цІадаве рехун вухІизе.

Тафсиралъул гІалимзабаца абуна: Гъев Намрузица амру гъабун гъесул къавмалъ цо моцІалъ Ибрагъим вухІизе цІа бакизе цІул хІадурулеб букІана. Жидеи гъеб цІул бакІари къадро кІудияб, алагъзаби разилъулеб амрулъунги бихъун букІана. Цо чІужу унтун йигони гъель назро гъабулеб букІана жий сахлъани жинца Ибрагъим вухІизе цІа бакизе цІул баччила абун. Хадуб гъез кІудияб гвенд гъабун, гъениб цІулал гІарахъги гъабун, гъелда цІа бакана.

ثُمَّ نَكْسُوْا عَلٰٓى رُءُوْسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا

هٰٓؤُلَآءِ يَنْطِفُوْنَ ﴿٦٥﴾

قَالَ أَفَتَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا

يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

أَفِ لَكُمْ وَلَمْ تَعْبُدُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ

أَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿٦٧﴾

قَالُوا حَرِّقُوْهُ وَانصُرُواْ آلِهَتَكُمْ إِن كُنْتُمْ

فَاعِلِيْنَ ﴿٦٨﴾

Гъеб цIаялда аскIор къазе кIолеб хIалги букIинчIо. Гъеб бакIалда тIаса боржун унеб хIинчIги цIаялъ бухIун гIодобе бортулеб букIана. Цинги гъез Ибарагъим аварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ кIараз вухъун ганчIил гIарадаялдаги лъун гъель хъвагIун цIадаве рехана. Гъев цIадаве кIаравго гъесухъе Жабраил малаик вачIана ва гъес абун: «Дур хIажат батани гъеб бице дида»-абун. Ибрагъимица абун: «Дуда дир хIажат гъечIо»-абун. Жабраил малаикас абун: «Гъедин батани Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъареха дур хIажат»-абун. Цинги Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дир БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ дица гъаричIониги лъалев вуго дир хIал»-абун. ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

69. Дица гъеб цIаялда абун: «Я цIа! Мун قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ цIорораблъун букIа Ибарагъимие عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъесие зарал гъечIеблъунги букIаян»-абун.

Гъеб цIаялъ Ибрагъим вухъун рукIарал кIарал гурони рухIинчIо. ТIадегIанав Аллагъас «Ибрагъимие зарал гъечIеб букIа»-абураб рагIи абичIебани, Ибрагъим цIорон хвелаан гъеб цIеда жанив вукIагоян абун وَرَجَّعْنَاهُ إِلَىٰ نَارِ اللَّهِ.

70. Гъезие бокъун букIана Ибрагъим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ цIаялъ вухIун зулму гъабизе, амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул мурад тIубазе течIо ва гъелги цIакъ чIорого хутIараллъун ккана.

ИбнухатIибица абун: «Гъев Намрузил къавмалда тIад Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кIкIара биччана гъезие гIазаб гъабизе ва кIкIараялъ би цIун гъалаг гъаруна гъел. Намрузил магIарзухъе ун цо кIкIараялъ хIанчIулеб букIана ва гъев гъабизе жо тIагIун жиндир бетIер къадалъ къабулев вукIана. Гъес къавмалдаги абун жиндир бетIералда къабейн абун. Гъедин гIазабалда хвана Ибрагъимие عَلَيْهِ السَّلَامُ гIазаб гъабизе ургъарав Намруз.

Жиндир къавмалда гъоркъов гIемер мехаль чIун, гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ахIулев вукIана Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну къун гъев жив вижараб ГIиракъальул ракъалдаса къватIиве вахъана. ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

71. Дица гъев Ибарагъимги, гъесул вацасул вас ЛутIги хвасар гъаруна وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ купру-ширк гъабулеб къавмалъул

зулмуялдаса ва дица гъел жиндиль гIаламалъего баракат бугеб Шамалъул ракъалде рачана.

Гъеб Шам букIана аварагзабаца عَلَيْهِ السَّلَامُ жинда гъижра гъабулеб ракъ. Шамалъул бищунго лъикIаб букIана Палестиназул ракъ: Жинда тIад

Байтул-мукъадас масжид бугеб. Гьеб Шаматълул ракъалда махшаралълул ракъиланги абула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Жинда салам лъеяв Ибрагъим аварас лъабго гьереси бицана жиндир дин ва напс цIунун. Цо гьереси букIана жив къавмгун цадахъ гIид гъабизе унеб мехалъ «дун унтун вугин»- абун къавмалдасан ватIалъи. КIиабилеб букIана нижер алагъаби лъица хвезе гъарурал абураб мехалъ «гъаб кIудияб хъанчалъ хвезарунаян»-аби.

Лъаббилеб букIана: Жиндир хъизан Саратгун цадахъ Шамалда унеб мехалъ цо бакIалда рештIун рукIадго, гъезда тIаде вачIана гъеб ракъалълул залимав ханасул хIалтIухъан ва гъесда Сарат цIакъ берцинай чIужулълун йихъидал, ханасухъе ун гъесда бицана гъаб нилъер бакIалда цо чи рештIун вугин живгун цадахъ цIакъ берцинай чIужугIаданги йигин абун. Ханас гIадамал ритIана гъев жиндихъе вачун рачIа абун. Гъел гIадамал Ибрагъимихъе рачIун гъев ханасухъе вачиндал ханас гъесда гъикъана: «Гъай мунгун цадахъ йигей чIужугIадан щий дуе кколей»-абун. Ибрагъимица абун: «гъей дир яц йиги»-абун. Дов ханас абун: «гъей дихъе йитIе»-абун. Ибрагъим аварас عَلَيْهِ السَّلَام Саратихъе вачIана ва гъелда бицана гъав залимав ханас дида мун щий абун гъикъидал дица мун дир яц йигин абунин, гъанже дуцаги гъебго рагIи абейин дун гьереси гъавичIого. ХIакъикъаталдаги мун дир диналълул яц кколин, гъаб ракъалда тIад мунги дунги гурони Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавулел бусурбаби гъечIелълул абун. Цинги Сарат ханасухъе йитIун Ибрагъим аварас عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как базе ва дугIа гъабизе вахъана.

Сарат гъев ханасде тIаде цвезайидалго, гъелълул берцинлъи бихълун хан гъелда тIаде къана ва гъев цо гучаб жоялъ ккун, щибго вагъаризе кIоларого чIезавуна. Ханас гъарана Саратида жив виччаян дугIа гъабейилан. Саратица дугIа гъабун гъев виччана ва гъанжеги гъелдехун гъетIаравго жив ккун чIезавуна. Лъабго нухалъ гъедин ккун хадув гъев хан цIакъ хIинкъана ва жиндир хIалтIухъабазда цIакъ вагъана: «Нужеца дихъе чIужугIадан абун щайтIан бачун бачIун бугин»-абун. Хехго гъей нахъе цвезае абун ва гъелъие сайгъаталъе Гъажарги къуна. Сарат ячIуней йикIин лъараб мехалъ Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام как бай жибго тун, гъелда гъикъана: «Щиб хабар бугеб!»-абун. Саратица абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дун гъев капурчиясул квешлъиялдаса цIунана ва дие хълухъалъе Гъажарги къуна»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъай Гъажар йиги ИсмагIилил эбел. Саратица цониги лъимер

гъабун букѝнчѝо гъай Гъажарица Исмаѝил гъавун анѝила анкъо
сон инегѝанги. Гъеб мехаль Ибраѝгимѝи عَلَيْهِ السَّلَام херлѝун вукѝана ва
Саратилги лѝимер букѝиналдаса хѝул кѝотѝун букѝана. Гъелдаса
хадув гъавуна Саратица Исхѝакъ абулев вас. Пѝадегѝанав Аллагъас
абулеб буго:

72. Дица гъев Ибраѝгим аварагасе
سَاحِىَّاتٍ عَلَيْهَا السَّلَام сѝайгъат гъавуна Исхѝакъ абулев
вас, гъесда пѝадеги Ягѝкъубѝи кѝуна

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا
جَعَلْنَا صِلَىٰ بَنِي إِسْرَٰءِيلَ

Исхѝакъил васлѝун жив вугев. Дица
гъел киналго лѝикѝаб агъолѝлѝун гъаруна.

Аварагзабилѝун гъаруна, жидеца исламияб диналда халкъ ахѝулел.

73. Дица гъел, гѝадамазе имамзабилѝун
ва гъезул церехъабилѝун гъаруна,
дир амруялдалѝун жидеца халкъ
хѝакъаб диналда пѝоритѝулел. Дица

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا
وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فَعَلِ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ
الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا
عَلِيْدِينَ

гъезда кинабго лѝикѝаб гѝамалги
вахѝю гъабуна. Как бай абун, закѝат кѝе
абунѝи амру гъабуна. Гъел киналго дие
гѝибадат гъабулелѝи рукѝана. Ширк гъабуларел, дие гѝибадат
баѝѝаѝад гъабулел рукѝана.

74. Дица Лутѝиѝи عَلَيْهِ السَّلَام гѝелму ва
хѝикмат кѝуна. Гъесие аварагѝиѝи
кѝуна ва гѝадамал диналда ахѝизе
пагъмо-гѝакъѝологи кѝуна. Гъесул дагѝват
кѝабул гъабичѝлеб пасикъаб кѝавмалѝул
росабазда гѝазаб рештѝунеб мехаль дица гъев хвасар гъавуна.

وَلُوطًا أَتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَجَعَلْنَاهُ
مِنَ الْفَرِيقَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ
إِنَّهُمْ كَانُوا أَقْوَمَ سَوْءٍ فَلَيْسَ قَيْنَ

ѝаѝаб кѝешаб кѝавм букѝана гъеб, цониги кѝавмалѝго гъабичѝлеб
кѝабихѝаб пиша гъабурал. Бихѝиназда жимагѝ гъабулел, руччабазда
аскѝор кѝаларел рукѝана.

75. Дица гъев Лутѝ عَلَيْهِ السَّلَام дир рахѝматалѝулѝ
лѝугъинавуна. Хѝакълѝунѝо гъев вукѝана
жидеца дие тѝагѝат- гѝибадат баѝѝаѝад
гъабурал лагъзадеридаса.

وَأَذَلَّلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِّنَ
الصَّالِحِينَ

76. Гъал аварагзабаздаса гѝезегѝанѝо
цеве вукѝарав Нухѝил عَلَيْهِ السَّلَام кѝысаѝи
ракѝалда швезабе Мухѝаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
дуца.

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ

Азарго сон гѝагарун замаяялѝ жиндир кѝавм Аллагъа гѝаѝаѝаѝа цо гъавун,

гьесие гIбадат гIабиялда ахIараб мехаль ва гьезул цIакъ дагIал гIадамаз гурони жиндир дагIват кIабул гIабицIеб мехаль; гьев НухIица АллагIасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гIарана жиндир кIавм гIалаг гIабе абун: «Я дир БетIергIан АллагI! Дуца гIаб капураб кIавмалъул цохIо чи чIаго тоге гIаб ракъалда тIад»-абун.

Дица гьев НухI аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَام** дугIаялъе жаваб гIабуна ва дица гьевги гьесда иман лъураб агIологи хвасар гIаруна капурзабазда тIадебиччараб балагIалдаса, ва кутакаб пашманлъиялдаса. Щибго жидер гIунар гьечIого, лъутизе, рахчизе бакIги гьечIого балагIун бералгун жал лъеда гIокъ кIолеб заман цIакъ пашманаб заман букIана капурзабазе. Гьеб кIварилъиялдаса дица НухI авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** ва гьевгун цадахъ рукIарал муъминзаби хвасар гIаруна

77. Дица НухI аварагасе **عَلَيْهِ السَّلَام** квербакIи гIабун капураб кIавмалъул квешлъиялдаса гьев цIунана. Жидеца дир аятал гьереси гIарурал ва дидехун ширк гIабун хIанчие лагIлъи гIабурал. ЦIакъ квешаб кIавм букIана гьеб. Дица гьел киналго гIанкъизаруна.

وَصَرَّفْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

78. Давуд ва Сулайман аварагасул **عَلَيْهِمَا السَّلَام** кIисаги ракъалда швезабе МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** дуца. Гьев Kиясго хуралъул бетIергIабазе хIукму гIабураб гIуж ракъалда швезабе: цо кIавмалъул гIиял гьеб хурире ун гьез гьеб хвезбураб гIужаль. Дида гIалеб букIана гьев Kиясго гIабулеб хIукму ва дун гьелдаса гIапулав вукIинчIо.

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْتَصِمَانِ فِي الْوَرْتِ
إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَمَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا
لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

79. Дица гьеб хIукму битIун гIабизе гIелму ва пагIму къуна Сулаймание **عَلَيْهِمَا السَّلَام**. Давудги Сулайманги Kиявго авараг **عَلَيْهِمَا السَّلَام** вукIана ва дица жидее гIелмуги гIакълоги къурал лIикIал гIадамаздаса рукIана. Дица Давуд **عَلَيْهِ السَّلَام** аварггун цадахъ жидеца тасбихI гIабулеллъун гIаруна мугIрулги, хIанчIиги ва дун дие бокъараб жо бокъухIин гIабизе KIолев вуго.

فَفَقَهُمَهَا سُلَيْمَانُ وَكَأَنَّا اتَّيْنَا حُكْمًا
وَعَلَّمْنَاهُ صَحْراً مَعَ دَاوُدَ الْإِسْبَاحِ
وَالطَّيْرُ وَكَانَ فَقِيلِيتَ ﴿٧٩﴾

Дир хIалкIолъиялъе гIорхIи гьечIо ва гьелъие квалквал гIабулеб щибго жо гьечIо.

ГIалимзабаца абуна: жинда АллагIасул салам лъеяв Давуд аварагасухъе Kиги дагIбадулав вачIана: цоясул гIиял сардил гIужаль цогидасул

хурире ун гъеб хур тІубанго хвезабун букІана. Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ хІукму гъабуна гъел гІиял хуралъул бетІергъанчиясе тезе. Гъев кІиявго къватІире рахъараб мехаль гъезда рагъда чІун Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ватана ва гъес гъикъана щиб хІукму гъабураб абун. Доз жидее гъабураб хІукму бицидал Сулайман Давудиде тІаде ана ва гъес абун: «Я набияллагъ! Гъеб хІукмуялдаса лъикІаб цоги хІукму буго гъел киналго жинда рекъолеб ва жиндир мунпагІат цикІараб»-абун. Давудица абун: «Щиб хІукмуха бугеб»-абун. Сулайманица абун: «Хуралъул бетІергъанасухъ гІиял кьезе руго гъезул рахъалдаса, тІинчІалдаса ва квасалдаса мунпагІат босизе. ГІиязул бетІергъанас доб хур цІадаса бекъун, хъан себеб букІараб хІалалъ къачІазе буго. Гъедин хур къачІан тІобараб мехаль гъесул гІиял гъесухъе кьезе руго, хуралъул бетІергъанас жиндирго хуралъул милат гъабизе буго»-абун. Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дуе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къун бугоха дир вас битІараб хІукму гъабизе»-абун.

Жидеца хІукму гъабулел гІадамал жиндаса гъапулаб масъала буго гъаб; цогидас гъабураб хІукму битІараб букІин лъараб мехаль гъеб къабул гъаби ва гъелда гІамал гъаби. Жагъиллъи ва напс бокъи цикІараб букІиналъ чанги жив гІалимчийн вугев чи вуго кигІанго мекъаб хІукму жинца гъабун бугониги гъеб хІукму битІараблъун бихъизабизе бокъулев ва гъельие гІоло Аллагъи جَلَّ جَلَالُهُ ахиратги кІочон хъвадулев. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІунаги ниль гъеб ахІмакъаб чІухІиялдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тІовитІарав муъминчи жинда хІакъаб жо лъараб мехаль гъеб босулев вукІула ва кигІанго жиндир напсалъе бокъараб бугониги батІулаб жо рехун толевги вукІула.

Цоги гъаб аяталдаса бичІчІизе кколеб масъала буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун гурони хІукму битІун гъабизе гъунар букІунареблъи. Чанги гІакъилав чи хатІаълъун вихъула нильеда ва чанги гІантав чияс битІараб хІукму гъабунги бихъула.

ГІалимзаби жинда рекъараб, жиндие далил бугеб рагІи буго: цо гІалимчийн жиндир гІелмуялда рекъон, жиндир напсалъе бокъараб жоялда гъетІичІого хІукму гъабураб мехаль, гъев гІалимчи хатІаълъун кканиги гъесие жиндир ижтигъалъул (яхІ бахъиялъул) кири буго. Жив хІукмуялъулъ витІун ккараб мехаль гъесие кІинго кири буго: цо жиндир ижтигъадалъул, цо жив витІун ккеялъулги.

ХІасанул Басрияс абун: ТІадегІанав Аллагъас жидеца хІукму гъабулел гІадамазе ажро букІиналъе лъабго шартІ гъабун буго:

ТІоцебесеб шартІ буго: гъеб хІукму гъабулеб гІужаль цохІо Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гурого хІинкъунгутІи ва гъев разилъи тІалаб

гъабун хІукму гъаби.

КІабилеб шартІ буго: гъеб хІукму дунялалъул боцІи тІалаб гъабун, гъелъие ГІоло гъабунгутІи: ай шарГІалда хилипаб хІукму гъабунгутІи дунялалъул магІишат жиндие цвей мурадалда.

Лъабабилеб шартІ буго: гъеб хІукму жиндирнапсалъе бокъухъин жиндирго ГІакълуялда нахъвильлъун гъабунгутІи.

Гъединго ГІалимбазда гъоркъоб машгъураб хІадисалда буго: «*Жидеца хІукму гъабулел ГІадамазул кІигояв жуужахІалда уна цо алжаналда уна. Жив алжаналда унев хІаким вуго жинца хІукму Къуръан хІадисалда рекъон гъабулев, гъеб хІукму гъабизе жиндаги лъалев. Жив жуужахІалда унев хІаким вуго жиндир ГІелму лъайго гъечІого хІукму гъабулев ва жинда хІакъаб жо лъалев букІаниги жинца гъелъул хілапалда хІукму гъабулев*»-абун. ХІадис имам абу-Давудица ва Тирмизияс бицана.

Гъаб бакІалда бицине мустахІикъаб хІадис буго жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абуна: «*КІуго чІужугІадан йикІана жий кІиялъулго цо-цо гъитІинав васгун цадахъ. Гъезда тІаде бацІ бачІун гъелъ цо вас вickъун ана. Цинги гъей кІияйго Давуд аварасасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ рачІана хІукму гъабизе ва гъес чІаго хутІарав вас кІудиялай чІужугІаданалъе вуго абун хІукму гъабуна. Давуд аварасасда عَلَيْهِ السَّلَامُ аскІоса къватІир рахъаралго гъел Сулайман аварасасде عَلَيْهِ السَّلَامُ тІаде ккана. Сулайманида عَلَيْهِ السَّلَامُ жидер даГІба бицинал гъес абуна: «Дихъе цо нус босун рачІа, дица гъев вас нуж кІияздаго гъоркъов вацІад гъавун вickъизе вуго абун. Цинги гъитІинай ГІаданалъ абуна две талихІ къеги, гъабуге гъеб жо!»-абун. Гъев вас гъай гъитІиналъул вуго абун хІукму гъабуна Сулайман аварасас عَلَيْهِ السَّلَامُ.*

Аллагъасул свалат салам лъеяв Давуд аварасас цІакъ гъаракъ берцинав вукІана. Гъесул Забур цІалулеб ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсолеб гъаракъ раГІараб мехалъ гъаваялда роржун унел хІанчІи чІун хутІулел рукІана, ва гъесулалда релъараб бакъан бачун чІирчІидулел рукІана. Гъединго мугІрузулги дандерижи раГІулеб букІана гъес цІалараб жо такрар гъабун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасасда цо сордоялъ Абумусал АшГІарияв абулев асхІаб раГІана, жинца цІакъ берцинаб гъаракъалъ Къуръан цІалулев. Аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул Къуръан цІалиялда ГІенеккун чІана ва абуна: «*ХІакълъунго гъев Абумасае Давуд аварасасул عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб бакъан къун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ*»-абун. Гъеб хабаралдаса вохун Абумусацаги абуна: Валлагъи, бичасул аварасас мун ГІенеккун вукІин лъалев букІарабани дица жегиги берцинаб гъаракъалъ

цІализе букІана Къуръан»-абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

80. Дица Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام тІад ретІулеб ретІел гІабизеги лІазабуна рагІда ругеб мехаль нугер черх цІунулеб.

وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكَفَرٍ لِّنُحْصِنَكَ
مِّنْ يَّأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾

ГІелде швезегІан рагІухІабазухІ маххул я цоги магІданалІул хІаршал рукІунаан жалго цІунизе кодор кколел. Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام АллагІас جَلَّالُهُ махх тамах гІабуна ва гІес гІабуна бишун цебе кІолденги, тІагІурги ва цогидаб алатги. ГІал нигІматал АллагІас جَلَّالُهُ нужее кІураб мехаль гІезда данде АллагІасе جَلَّالُهُ шукуру гІабилариш нужеца ва гІев разилІи тІалаб гІабун гІесие гІибадат бацІ цІад гІабун хІвадилариш?

81. Давудил вас Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام мугІжизатІгІун ва гІесие маслахІаталІе Дица гІури квегІана, жиб кутакалда хех пулеб ва гІев Сулайманил عَلِيمِينَ

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى
الْأَرْضِ الَّتِي بَنَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ
عَالِمِينَ ﴿٨١﴾

عَلَيْهِ السَّلَام амруялдалІгІун гІесие бокІараб бакІалда жиб хІвадулеб. ЖиндилІ баракат гІабураб ШамалІул ракІалда жинца ахал-хурзал рижиялІе сабабги гІабулеб.

ГІенире накІкІал рачун, гІветІ-хер цоцаде гІуршун (опиление гІабун). ШамалІул ракІ букІана Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ватІанги, гІесул ханІиялІгІул аслуги. Дица гІабулеб кинабго жо гІельІул хІикмат ІІан гІабулев ва дир махлукІяталІгІул маслахІатал дида ІІалевги вугу Дун.

82. ЩайтІабаздаса цо кІокІаги квегІана дица Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَام, гІесие жавгІарал ва лІуІлуал балагІизе ралІдалІ жанир тІерхІулел ва гІел гурел цогиги хІалтІаби Сулаймание حَفَظِينَ

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَن يَغُوصُونَ لَهُ
وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ
حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

عَلَيْهِ السَّلَام гІарулел. ГІел щайтІабаца кІудиял шагІарал ва берцинал кІалгІаби ралел рукІана. Ва дица гІел щайтІаби Сулаймание мутІигІІгІун чІезаруна, гІесул амруялда гІасилІиялІдаса дица гІел цІунана. Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَام гІез жиндие зарал гІабиялІдасаги цІунана.

Жинда АллагІ разилІаяв СагІид ибну Жабиридаса бицараб хІадисалда буго: «Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام лІабкІоазарго тах лІолеб букІана жидеда тІад гІудор чІолеб. ГІел тахазда тІад Сулайманида аскІор муІминал гІадамал чІолел рукІана, гІезда хадур муІминал жсундул

чолел руклана. Цинги гьезда тIаде рачIун хIанчIаз гьесие рагIад гьабулеб буклана ва гьуриялда амру гьабун, гьелъ Сулаймание бокьараб бакIалдаги рачунел руклана»-абун. ХIадис ХIакимица кьучIаблун бицана.

83. Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ **къисаги**

ракIалда швезабе МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьес жиндир БетIергъанасда

ахIараб гIуж рехсе, гьесие хIелун ва

мутIигIлун: «ХIакълунго дида къварилъи хьатIун буго Аллагъ

дир хьул ва божи»-абун. جَلَّ جَلَالُهُ. Мун цIакъ гурхIулев вуго, дур гурхIел- рахIмуялда буго

дир хьул ва божи»-абун.

Гьав Аюб عَلَيْهِ السَّلَامُ румазул авараг вуклана. Гьесул кIудияб хьизанги, лъикIаб бечелъиги буклана. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул хIалбихьи гьабун васал хвезегъаруна, Аюбица сабро гьабуна. Цинги гьесул бечелъи тIаса инабуна гьелдаги гьес сабро гьабуна. Хаду гьесда тIад унти-шокълъи биччана, гьелдаги Аюбица عَلَيْهِ السَّلَامُ сабру гьабуна. Гьесул хIал бихьараб мехалъ ва гьесда тIад рачIарал балагъалги рихьараб мехалъ, жиндир къавмалгъул капурал тIадамаз абуна: «Гьаб къварилъи- балагъ Аюбида тIаде бачIараб буго гьес гьабураб кIудияб мунагъ сабаблун»-абун. Гьеб мехалъ гьарана Аюбица عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ жиндаса унти борхе абун. Гьеб гьариги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бугеб къварилъи загьир гьабун ва «Аллагъ гурхIулев вугоян» абун гурони, жиндаса унти-балагъ тIаса босеян абун загьираб гьари гьабун гьабичIо.

84. Дица Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ

дугIаялъе жаваб гьабуна ва гьесда

букIараб унти тIаса босана. Ва дица

гьесие агъло- хьизан кьуна щере

рукIарабIан къадар, гьелгун цадахъ

цогI гьедигIанабго къадарги кьуна. Гьеб иш дица гьабуна дир

рахъалъан Аюбие عَلَيْهِ السَّلَامُ **бугеб рахIматлун ва Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ **цо**

гьавурал муъминзабазе вагIзалъун букIине. Гьез къварилъиялда

саброги гьабизе.

Муъминзабазда ракIалда швараб мехалъ Аюб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ швараб хIалбихьи ва гьес гьабураб берцинаб саброги, гьезие тIад бачIараб къварилъи бигъалъула ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалда хьулги цIикIкIула.

Аюб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ къварилъабазда жаниб анцIила микьго сон бана.

Гьесда гурхIун цо нухалъ чIужуялъ абуна: «Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

гьарулебани гьеб къварилъи тIаса босеян»-абун. Аюбица абуна:

«Нилъеца сах-саламат, рахIаталда ва нигIматазулъ чан сон бан

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ وَآتَى مَسْجِدَ

الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

فَأَسْتَجَبْنَا لَهُ وَفَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرِّ

وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِنْهُمُ مَعَهُمْ رَحْمَةً

مِّنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَالَمِينَ﴾

букIараб?»-абун. Чужуялъ абунa: «Ункъого сон бан букIана»-абун. Аюбица абунa: «Дун Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ нечола гъедигIаналго сонал къварилъиялда жанир инчIого гъесда гъаризе»-абун.

Ибнукасирица абунa: Аюб аварaгасул عَلَيْهِ السَّلَام кинабго боцIи-малги, лъымал-хъизанги тIагIиндал ва гъев унтун босадеги ккедалго, Аюб عَلَيْهِ السَّلَام киналго гIадамазда кIочон тана, цохIо жиндир чIужуялда хутIизегIан. БетIергъанас къадар гъабураб мех шведалго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесдаса унти борхана, цебе букIарабго боцIи-малги къуна лъымалги гъаруна. Цо гIалимзабаца абунa: Аюбида عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вахIю гъабуна: «Дур лъимал алжаналда жанир руго. Две бокъани чIаго гъарун гъел къела две, бокъани гъелги алжаналда тун цогиги лъимал къела две»-абун. Аюб аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Дица гъел лъимал алжаналда жанир тела»-абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесие гъедигIаналго васал ва ясал къуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидасан бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa:

«*ТIадегIанав Аллагъас Аюб аварaг عَلَيْهِ السَّلَام сах гъавураб мехалъ гъесда тIаде меседил гарцIазул цIад базабуна. Аюб аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام гъел гарцIал росун жиндир ретIелалъуль лъолел рукIана. Гъесда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абунa: «Я Аюб! Мун гIорцIун гъечIицI две къураб магIишталдаса»-абун. Аюбица عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дур рахIматалдаса гIорцIулев чи цив вукIунев?»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.*

85. ИсмагIил аварaгасул عَلَيْهِ السَّلَام, Идрис аварaгасул عَلَيْهِ السَّلَام ва Зулкифлил къисаги бице МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца, дур къавмалъе вагIзальун. Гъел киналго жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялъуль сабро гъабурал лъикIал гIадамаздаса рукIана.

Жидеда тIад къараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат тIобитIулел ва гъеб сабаблъун жидеда швараб къварилъиялда сабро гъабулел рукIана.

Жидеда тIад къараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат тIобитIулел ва гъеб сабаблъун жидеда швараб къварилъиялда сабро гъабулел рукIана.

86. Дица гъел киналго дир рахIматалъуль лъугъизаруна.

Хира гъариялъул ва нигIматазул рукълъун бугеб алжаналда лъугъизаруна. ХIакълъунго гъел рукIана гурхIел- цIобалъул ва лъикIлъи гъабиялъул агълу.

Гъав Зулкифли аварaг عَلَيْهِ السَّلَام вукIанин абунa цо гIалимзабаца. Гъезул далилги буго гъесул цIар Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварaгзабазда гъоркъоб рехсон букIин. Цоги гIалимзабаца абунa: гъев бануисраилазул гIибадат

وَأَسْمِعِلْ وَادْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلِّ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

Гемер гѣбулев, гѣдилава чи вукланин-абун. Ибну Хатѣбица абун: цо гѣлимзабаца абулѣб буго гѣв Будда вугин-абун: «Буддизма» абулѣб дин гѣбулѣл гѣамазул бетѣрлѣун (цевехѣанлѣун) вугев ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гѣавун гѣсие гѣбадат гѣабиялда халкъ ахѣулев вукларав. Гѣб кѣавм гѣсие мутѣгѣлѣун буклана, хадуб жидѣца гѣв Аллагълѣун ккун, гѣсие гѣбадат гѣабизе лѣугѣана ва гѣесул цѣаралда хѣанчалги гѣаруна.

87. Зу-ннунил кѣсаги раклалда швѣзабѣ وَذَا التَّوْنِ إِذْ هَبَّ مَعْصِفًا فَظَنَّ أَنْ
Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **дуца. Гѣв Зу-ннуни** لَنْ تَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ
жиндир кѣавмалда цим бахѣун لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ
гѣзда гѣоркъосан нахѣ араб гѣуж рѣхѣс.

Гѣв вуго Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гѣс кѣавм مِنَ الظُّلُمَاتِ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гѣавиялда ахѣараб мехалъ

гѣз Юнусие عَلَيْهِ السَّلَام гѣазаб-кѣварилѣи جَلَّ جَلَالُهُ гѣабилѣин абун хѣинкѣи кѣуна. Гѣб кѣавмалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин босулѣб гѣчѣин, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин сабаблѣун гѣзда цим бахѣун ана Юнус гѣзда гѣоркъосан.

Цо гѣелму- лѣай гѣчѣл ахѣмакъал гѣамаз гѣаб рагѣиялѣѣ тафсир гѣабун буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цим бахѣун ана Юнус, عَلَيْهِ السَّلَام гѣс жиндѣи квербакѣи хѣх гѣабичѣогоян абун. Гѣадианаб рагѣи абизе бегѣуларо ва аваргзабазда гѣунтѣзабун гѣереси бицине бегѣуларо. Гѣев Юнусида **раклалда ккана дица жиндѣи кѣварилѣи ва хѣал бѣхѣи гѣабиларѣин абун.** Кѣурѣаналда хѣван буго لَنْ تَقْدِرَ абураб рагѣи. Пагѣму загѣипал, гѣакълу дагѣал гѣамазѣ гѣѣб рагѣиялѣул магѣна бѣчѣчула: «Юнусида раклалда ккана жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хѣал кѣолароян»-абун. Гѣадианаб пѣкру Аллагъасул хѣакъалѣулъ гѣаби бусурманчѣиясе бегѣуларѣб, гѣев купруялда иналдѣ хѣинкѣараб рагѣи буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хѣалкѣолѣи кѣинабго жоялда гѣамлѣарав вуго; -гѣсие шѣб жо бокѣаниги гѣѣб жо букѣуна ва лѣугѣуна. Бусурманчѣиясул раклалда ккезе бегѣуларѣб жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ халкъалда гѣоркъосан вишун, гѣездасан тѣокѣ гѣавун, авараглѣун гѣавурав чѣиясул раклалда ккезе кѣин бегѣулѣб? Доб рагѣиялѣул магѣна буго кѣадар гѣаби, хѣукму гѣаби, кѣварилѣи гѣаби, цо жо дагѣ гѣаби абураб.

Жинда Аллагъ разилѣаяв Ибнугѣаббас Мугѣавият асхѣабасухѣ араб мехалъ Мугѣавиятица абун: «Дун цѣакъ гѣажиз гѣавун вуго Аллагъасул Кѣурѣаналъ, дун гѣѣлѣул ралѣдалѣѣ тѣѣрхѣунев вуго ва дуца хвасар гѣавуни гѣурони диѣ хвасарлѣиги бѣхѣулѣб гѣѣчѣо»-абун. Ибнугѣаббасица абун: «Шѣб жоха бугѣб мун гѣажиз гѣавураб?»-абун. Мугѣавиятица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Аллагъасул авараг Юнусида عَلَيْهِ السَّلَام раклалда ккун букѣиналѣ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ жинда хѣал кѣоларѣин»-абун. Ибнугѣаббасица абун:

Гъеб рагІиялъул магІна гъеçІо «хІалкІолъи»-абураб, гъельзул магІна буго «къварилъи ва хІал бихъи» гъабуларо абураб.

Гъаб магІна букІиналда тІоритІел гъабулеб буго гъалда хадуб Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** абулеб рагІиялъ. (88 абилеб аят ва гъельзул тафсир цІале). ТІадегІанав Аллагъас Юнус авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** халкъалъул цІураб гамидаса ралъдалъе кІанцІизавуна: гама гъанкъиялда хІинкъараб мехаль можоро тІамун ва можораялъе Юнус къун. Гъеб мехаль Юнус кІудияб ччугІил чохьонив ккезавун, гъенив жанив чІаго хутІизавуна Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**. Гъеб хІалалда ккарав Юнусада бичІІІана жинца сабру гъабизе кколеб букІараблъи ва жив хехлъун вукІин къавмалдаса ватІалъизе, жиндие Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** рахъалъан изно бачІинегІан чІеçІого:

Цинги жив цІакъ кІудиял бецІлъабазулъ ккараб мехаль: Сардил бецІлъи, ралъадальзул бецІлъи ва ччугІил чохьониб бугеб бецІлъи, **Юнус аварагас** **عَلَيْهِ السَّلَام** Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** **ахІи** гъабуна: «Мун гурев цоги Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гъеçІо я дир БетІергъан! Мун цІакъ вацІадава ватІадегІанав вуго. Дун дир напсалъе зулму гъабуравлъун ккана»-абун.

Гъаб буго жидее пашманлъи-къварилъи ккарал гІадамаз гІемер абизе рекъарб рагІи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисги буго цо ургъалилъ ккарав чияс гъаб дугІа гъабун, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъесдаса ургъел борхилин абун.

88. Дица гъев Юнус аварагасе **عَلَيْهِ السَّلَام** **жаваб** гъабуна ва гъев ургъалидаса хвасарги гъавуна.

فَأَسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ
وَكَذَلِكَ نُشِىِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

ЧчугІил чохьониса къватІив рехун ралъдал

рагІалде рехана. Гъенивги жиндие дарулъун ва рагІадлъун бугеб хъабхъил тІанхазда гъоркъе ккезавуна. **Гъадин хвасар гъарула дица дида иман лъурал ва дидаса кумек ва квербакъи тІалаб гъабурал муъминзаби.**

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Юнус аварагасул къиса цоги сураталда дагъаб гІатІидго бицун буго(сурату ссафати, сурату нун).

Жинда Аллагъ разилъаяв СагІд ибну Аби Вакъасидаса бицараб хІадисалда буго: «Дида бичасул расулас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абулеб рагІана: «Исмуллагъил агІзам» (Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** кІудияб цІар) буго Юнус аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَام** дугІа: жиндалъун гъарараб жо кьолеб ва жиндалъун гъабураб дугІаялъе жаваб гъабулеб»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

89. Закария аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَام** **къисаги** рехсе МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** дуца

وَرَكَّعًا يَأْتِيَانِي رَبِّي لَا تَذَرْنِي

умматалъе вагІзалъун. Гъев Закарияца жиндир БетІергъанасда **جَلَّ جَلَالُهُ** **ахІараб**

فَرَدَّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾

Гуж рехсе: «Я дир БетІергъан Аллагъ ۞! Дуца дун зурият гьечІого цогоявлъун тоге».

Дир аварагІли ирсалтѐ босулев вас кѐе дие. **Жидеца ирс босулезул мун бищунго лъикІав вуго.** Ва кинабго жо ахирги дуде буссине буго. Гъаб дугІа гъабулеб мехалъ Закариял нусго сон букІана, гьесул чІужуялълуги гьелда Іагарун сонал рукІана.

Ал-алуси абулев Іалимас абуна: Закария аварагасул ۞ (ирс босулезул мун бищунго лъикІав вуго) абураб рагІиялълул ІадегІанав Аллагъасе рецц гъаби буго гъев жив холарев, даимго нахъе хутІулев вукІин бициналдалълун. Аллагъ ۞ гуреб жо паналълуб букІиналда ишараги буго, гъев Аллагъасул ۞ гурхІел рахІмо жинда щвеялѐ пал Іламиги буго (хъл лъей).

90. Дица гъев Закариял ۞ дугІаялѐ жаваб гъабуна ва гьесие дир рахълъан сайгъатълун ЯхІа авараг ۞ кьуна.
Дица Закариял чІужуги жинца лъимер гъабулейлълун гъаюна.

Гъей жегиги лъимер гъабичІей йикІана.

ИбнугІаббасидаса бицараб цо рагІиялълул буго:

«Гъей жиндир мацІ халатай, Іамал квешай

йикІана, гьелдасан хадуь жиндир Іамал берцинай лъугъана»-абун.

ХІакълълунго Дица жидер дугІаялѐ жаваб гъабурал аварагзаби ۞ рукІана Дир амру тІубазе ва лъикІаб Іамал гъабизе жал гІедегІулел. Дир алжаналда хъл лълун ва дир гІазабалдаса хІинкълун гІибадат-дугІаги гъабулеб букІана, гъал аварагзаби ۞ жидер загъираб ва батІинаб Іамалалълул дие хІелулел, мутІигІлълулел ва дидаса хІинкълулел рукІана.

91. Гъединго дуца рехсе МухІаммад

۞ жинца напс къабихІаб жоялдаса

цІунарай Марьямил късаги. Дица

амру гъабун Жабраил малаикас жиндир

черхалда хІухъл пурай ва гьелдалълун

къинай лъугълун ГІиса авараг ۞ гъавурай. Дица гъей

Марьямги, гьелълул вас ГІисаги ۞ кинабниги Іаламалѐ

Іаламатълун гъаруна, жинца дир хІал кІолъліялда тІоритІел

гъабулеб ва гьелдалълун вагІза насихІатги букІунеб.

92. ХІакълълунго гъаб Аллагъ цо гъавун,

гьесие гІибадат бацІцІад гъабун гъабулеб

дин буго, я гъал гІадамал, нуж киназулго

فَأَسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ
وَأَصْلَحْنَاهُ وَرَوْحَهُ ۖ وَانَّهُمْ كَانُوا
يُكْفِرُونَ فِي الْخَبَرَاتِ وَيَدْعُونَنَا
رَعْبًا وَرَهْبًا ۖ وَكَانُوا آتِنَا

خَشَعِينَ ۝

وَأَلْقَىٰ أَحَصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا
فِيهَا مِنْ رُّوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا
آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ۝

إِن هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ۝

١٢

цогояб дин.

Нуж киназго гѡабизе тѡадаб ва жиндиль хилиплѡизе бегѡулареб. Гѡеб буго исламияб дин, киналго аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام жиндалѡун ритѡараб, киналго тѡахѡаздаги жиб бицараб. **Дунги нуж киназулго БетѢргѡан Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ **вуго.** Нуж киналго дица рижарал руго, дир лагѡзалги руго дир мулкги буго, ва дун гурев цоги БетѢргѡан нуже гѡечѡ, нуже лѡикѡлѡи гѡабизе яги зарал гѡабизе кѡлев. Гѡаб амру гѡадин бугелѡул нуж киназго лагѡлѡи цохѡо дие гѡабе!

93. Ва амма тѡадамал дир амруялда
гѡасилѡана, ва жидер диналѡулѡ гѡемер
батѢи-батѢиял кѡкѡабазда рикѡана.

وَنَقَّطُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ كُلُّ
إِلْتِنَارِ جَعُولٍ ﴿٩٣﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гѡавун гѡесие гѢибадат бацѡцѡад гѡабулеб буго бищунго дагѡаб кѡокѡа. Цогидал кѡокѡаби цоял Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукѢиналда ва гѡесие гѢибадат гѡаби тѡадаб букѢиналда жидеца инкар ккурал руго. Цоял мушрикал руго, жидеца цѡаялѡе, бакѡалѡе, хѡайваназе лагѡлѡи гѡабулелги руго. Гѡел киналго кѡокѡаби **ахираталда дида руссулел руго** ва дица щивав чиясе гѡесул тѡамалалда рекѡараб жазагѡи гѡабизе буго.

Ар-рази абулев тѡалимас абун: жидеца Аллагѡасе جَلَّ جَلَالُهُ гѡабизе тѡадаб дин бикѡана жидеда гѡоркѡоб: тѡарац-месед, боцѢи-мал бикѡулеб тѡадин ва хѡакѡикѡияб дин гѡабиги кѡючон тана, жалги батѢи-батѢиял жамагѡаталѡун ва кѡокѡабилѡун лѡугѡанин-абун.

94. Аллагѡасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лѡун, гѡесул
аварагасда нахѡ вилѡун лѡикѡаб
тѡамал гѡабурасул тѡамал тѡадада хвезе
гѡечѡо ва гѡеб лѡикѡаб тѡамалалѡул
жазагѡ гѡесие мулѡсан гѡабизе гѡечѡо.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ
كَاتِبُونَ ﴿٩٤﴾

Хѡакѡлѡунго Гѡесул кинабго тѡамал дир малаикѡабаз хѡвалеб буго ва нахѡе цѡунулеб буго.

95. Дица жал гѡалаг гѡарурал росабазул
агѡло дунялалда тѡад руссунаро
кѡиямасеб кѡо чѢезегѢан.

وَحَرَّامٌ عَلَى قَرِيْبَةٍ أَهْلَكَ نَهَا أَنْهُمْ
لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾

Хун хадуб гѡел ахираталда гурого тѡаде рахѡизаруларо. Гѡаб аяталѡул магѢна буго: Аллагѡасул جَلَّ جَلَالُهُ тѡазаб гѡабизе бугеб хѡукму ва кѡадар тѡаде швараб мехалѡ гѡеб тѡазаб тѡаса борхуларин абураб. Гѡедин бугелѡул Аллагѡасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хѢинкѡун гѡесие гѢибадат бацѡад гѡабун хѡвадизе кѡола гѡесул щим бахѡи ва

Ғазаб жидеде швезе бокычІел Ғадамал.

**96. Яьжуж маьжужалда гьоркьоб
гьабураб сангар рагьун гьеб кьавм
щибаб goxI-щобалдаса чвахун рачІунеб
мехаль.**

حَقِّقْ إِذَا فَتَحْتَ يَاجُوجُ وَمَاجُوجُ وَهُمْ
مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

Жидер Ғемерльияль гьел чвахун бачІунеб Ғоральул сураталда рачІула, майдангьи, эхеде рег Іел бугеб бакІалдаги цоял цоязда Ғаде рахун, цояз цоял мерхьун церехун унел рукІула, жидер нухда батанщинаб жо пасат гьабулагь. Гьел араб ракьалда Ғад щибго рухІ бугеб жо яги гьветІ-хер хутІуларо. Гьаб кьавм кьватІибе бахьиги кьиямасеб кьо цакьго Ғагарльун букІиналгье Ғаламат буго. Гьедин бугельул ҒадегІанав Аллагьас абулеб буго.

**97. Кьиямасеб кьо чІеялдалъун
бугеб хІакьаб кьотІиги Ғагарльараб
мехаль.**

وَأَقْرَبُ الْوَعْدِ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ
أَبْصُرُ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَوِّكُنَا فَقَدْ كُنَّا
فِي عَقْلٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾

Жинда Аллагь разильаяв ИбнумасгІудица абуна: яьжуж маьжуж загьирльун хадуб кьиямасеб кьо бачІин Ғадамазда Ғагарльун букІуна лъимер гьабизе мех щварай чІужугІаданальул мисалалда. Щибаб лахІзаталь гьеб лъимер гьабиялгье унти чІвазе бегьулеб Ғадин, кьиямасеб кьо чІейги гьеб мехаль релъедалги кьадги жиб Ғаде бачІиналда божи гьеч Іеб букІуна. Гьеб кьиямасеб кьо бачІараб мех буго жинца капурзабазул берал ҒачІихинарулеб заман. Рагьараб бер данде бачизе кІоларого, гьеб добе-гьаниб буссиабизе кІоларого жал хутІулеб. Гьел капурзабацаги абула: «Вай нижее бугеб кьварилгь! Ниж гьаб кьо бачІиналда божуларел, гьелдаса гьапулал ва гьелда дандчІвай гьабизе хІадуричІел, ниж нижерго нафсазе зулму гьабураздаса рукІана»-абун. Нижехье авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІараб мехаль, гьес нижее гьаб кьоалдалъун хІинкьиги кьураб мехаль, ниж гьесда ҒенеккичІо. ҒадегІанав Аллагьас гьеб капураб кьавмалда хитІаб гьабун абулеб буго:

**98. ХІакьльунго нужги, нужеца
жиде лагьльги гьабулел хьанчалги
жидедалъун жужахІ боркьулеб цІул
Ғадин руго ва нуж киналго гьенир
жанир рехизе руго.**

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
حَصْبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرَدُونَ ﴿٩٨﴾

ҒадегІанав Аллагьас гьал мушрикалги хьанчалги цадахь рехсеяльул мурад буго гьез алагьзабилъун ккурал хьанчал щибго гьунар гьечІел

жал рукІин баян гъаби.

99. Гьел хъанчал алагъзаби
рукІаралани жужахІалда жанир
рукІинароан. Жидее лагълъи гъабурал
ва жидеца лагълъи гъабуралги киналго
цадахъ даимго рукІинелъун жужахІалда лъугъизарула.

لَوَكَّانَ هَؤُلَاءِ إِلَهَةٌ مَا وَدَّوْهَا
وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾

100. Гъеб жужахІалда жаниб квешаб, ^(١٠٠)
ракІ унтун зигардулеб гъаракъги
букІине буго ва гъезда гъениб жаниб цоги щибго жо рагІуларо.

لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

101. ХІакълъунго жидее дир рахълъан
алжаналъул рохел бицарал муъминзаби
гъеб жужахІалдасан рикІкІад гъарурал
руго.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ
أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

Гъезда жужахІалъул бухІи хъваларо, гъелъул квешаб махІги чІваларо.

102. Жидеда цІаялъул гъелегъинги,
гъелъул гъаракъги рагІуларо ва гъел
муъминзаби алжаналда жанир жидеого
бокъараб нигІматазулъ рукІуна.

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَتَهَا وَهُمْ فِي مَا
أَسْتَهْتَأْنَفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Гъеб къиямасеб къоялъул кІудияб
хІинкъиялъ гъел пашман гъаруларо,
гъезде гъеб хІинкъи бачІуларо.

لَا يَخْرُجُ مِنْهُمُ الْفَرْعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمْ
الْمَلَائِكَةُ هَٰذَا يَوْمُهُمُ الَّذِي كُنتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Алжаналъул рагъабазда гъезда
малаикзабаз дандчІвай гъабула ва гъезда
абула: «Гъаб буго Аллагъас ^{عَلَّاهُ} нужее къотІи гъабун букІараб, нуж
даимго рукІинелъун алжаналда лъугъинарулеб кьо»-абун.

104. Дуца ракІалда щвезабе МухІаммад
^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}, Дица зобал сукІулеб гІуж, жинда
жо хъвараб кагъат сукІулеб хІалалъ.

يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِ
لِلْكِتَابِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ
وَعَدًا عَٰثِيًا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

ГъедигІан бигъаго сукІула дица зобал
абураб магІна буго гъаб рагІиялъул.

Дица нуж къиямасеб къоялъ тІаде рахъизарула нуж рижизе
байбихъараб мехаль рукІараб хІалалъ. ТІаде ретІел гъечІого,
хІатІида гІицІго ссунат гъабичІеллъун. Гъаб буго дица дидаго тІад
гъабураб къотІи ва хІакълъунго дица гъеб къотІи тІубазабула.

105. ХІакълъунго Дица Забуралда хъван
буго, гъелдасаги цебе ЛавхІул-махІфузалда
хъван бугеб хІалалъ: «Дица алжан
ирсалъе къезе буго дун цо гъавун дир

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ
الَّذِي كُنَّا فِي الْأَرْضِ يَرْتُهَا عِبَادِيَ
الصَّٰلِحُونَ ﴿١٠٥﴾

аварагази **رَبِّهِمُ السَّلَامُ** ритхъ гьарун хьвадарал муъминзабазе»-абун. Давуд аварагасда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** рештIараб Забуралдаги, хадуб Тавраталда ва Инжилалдаги хъван буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул умматалъул муъминзаби алжаналда рукIине руго абун. Цоги гIалимзабаца абун дунялалъул ракьги ахир заманаял муъминзабаца ирсалъе босизе бугин, ахираталда алжанги гъез ирсалъе босизе бугин абун.

106. ХIакълъунго Гъаб сураталда жаниб **إِنَّ فِي هَذَا الْبَلَاءِ لَقُوَّةً عِيدِينَ** бицараб аварагазбузл къисабазулъ, къиямасеб къоялъул хабаралъулъ ва алжан-жужахIалъул хабаралъулъги вагIза буго, ва гIибрат босизе, кангIизе гIураб гIоритIелги буго Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъурал, гьесие мутIигIлъун гьесул аварагазбазда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** нахърилълъун гIибадат гъабулел гIадамазе.

107. Дица мун витIун гьечIо **وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ** МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, кинабго гIаламалъе рахIматлъун гурони.

ГIадамазеги, жундузеги, бусурбабазеги, капурзабазеги, дунялалдаги ахираталдаги, рахIматлъун вуго хирияв МухIаммад авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг вуго дунял ахираталъул кIудияб бахъибуголъиялдалъун жив витIарав, къиямасеб къоялъул балагъаздаса ва абадияб бахъикъосиялдаса гIадамал ва жундул хвасар гъарулевлъунги жив витIарав. Гъев аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** иман лъеялдалъун гIемераб лъикIлъи ва кIодолъи щола муъминзабазе дунялалдаги ахираталдаги. Жиндир уммат жагъиллъиялъул бецIлъиялдаса иманалъул ва гIелмуялъул нуралда гIобитIана МухIаммад аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**. Купру-ширкалъулъ къосиналъулъ букIараб уммат хIакъаб исламияб диналдаги гIобитIана. Гъев хирияв авараг кинабго гIаламалъе рахIматлъун лъугъана.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гIасилъарал, купру-ширк гъабурал гIадамазеги рахIматлъун вуго гъев МухIаммад авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: пересел умматал гIадин гьесул уммат гъалаг гъабичIо гъез кигIан кIудияб пасалъи ва зулму гъабуниги, гъезие гIазаб гъаби Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нахъбахъун тана, гъезул маймалакал болъонал гъаричIо, гъел тIупан тIун гъанкъызаричIо, цIа речIун рухIичIо, ракъальги къулчIичIо. ХIатта рухI бугеб ва рухI гьечIеб Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** махлукъаталъеги рахIматлъун вуго хирияв авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**. Гъев аварагасда нахъвилъарав чи жиндир гIабигIат-гIамал берцинав вукIун, жиндир гурхIел цIоб бугев вукIун, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** махлукъаталъе лъикIлъи гъабиялда гьесарав вукIула, гъельие

зарал гъабиялдаса нахъчIваравги вукIула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Я расулаллагъи! Гъал мушриказе квешаб дугла гъабе дуца»-абун. Аллагъасул аварасда абун: «Дун Аллагъас умматалъе рахIматлъун витIун вуго, гъезие лагIнат кьолевлъун витIун гъечIо»-абун. ХIадис ибну Iасакирица бицана.

Гъев хирияв аварасда ﷺ жинда нахърильгъарал муъминзаби дунялалгъулги ахираталгъулги балагъаздаса ва Iазабалдаса цIунана, жинда инкар ккурал ва жив гъереси гъавурал инкарчагIи дунялалдаго Iазаб гъабун, гъалаг гъарун тIагIинариялдасаги цIунана. Муъминзабда дунялалда рачIулел къварильаби ва балагъал руго гъезул мунагъал сабаблъун гъез Аллагъасул амру-нагъю теялдакъун, гъел Аллагъасда ﷻ гIасилгъиялдакъун гъезие гъабулеб Iазаб. Гъез тавбо гъабураб мехаль ва жидер мунагъаздаса гъелги рикIкIалъараб мехаль, Аллагъас ﷻ гъездаса къварильи- балагъ тIаса босула.

108. Дуца гъел мушриказда абе

МухIаммад ﷺ: «ХIакълъунго

дида Аллагъас ﷻ вахIю гъабун буго

жиндие гIибадат гъабизе тIадав Аллагъ

цохIо Аллагъ ﷻ вуго»-абун.

Гъесие гIахъалчагIи гъечIо. Нужеца гIибадат гъабулел хъанчалги гъересиял алагъзаби руго. Нужеца гъев Аллагъасда ﷻ иман лъелариш ва нуж гъесул амруялъе мутIигIлъулариш? Нуж Аллагъасе ﷻ мутIигIлъе, я гъал гIадамал.

109. Цинги гъел мушрикал Аллагъ

ﷻ цо гъавиялдаса руссани ва дуе

мутIигIлъичIони, дуца гъезда абе: дица

нужеда хIакъаб жо лъазабуна киназдаго

гIам гъабун. Ва дида гъаларо Аллагъас ﷻ нуже Iазаб гъаби

ва къиямасеб кьо бачIин гIагардайш бугеб яги рикIкIадиш

бугеб -абун.

Гъеб бачIине букIин хIакъаб буго ва нугер гIамалалда рекъараб жазаъ нуже гъабизеги буго.

110. ХIакълъунго гъев Аллагъ ﷻ

жинда лъалев вуго нужеца загъир

гъабун бицулеб хабарги ва нужеца

балъго, нужедаго гъоркъоб бицулеб

хабарги.

قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ

وَإِذْ قَهَلْتُمْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَعَلَّاءَ أَذْنُكُمْ عَلَى سَوَاءٍ وَإِنْ

أَذْرَيْتُمْ أَقْرَبَ أَمْ بَعِيدٌ مَّا تَوْعَدُونَ ﴿١٠٩﴾

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا

تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

Гьесда щибго жо балъго хутлуларо ва гьесул хІисаб- мизаналдаса щибго жо борчІун кколаро.

111. Ва дида лъаларо ТіадеГІанав
Аллагъас нужеє ГІазаб гъабичІого тей
нужер хІалбихи батизе бегъула ва нуж
купру-ширкалъул халат гъарун, гьелда
данде нужеє ГІазаб цІикІкінальєги батила. Нужеє ГІазаб гъабизе
къадар гъабураб ГІуж швезегІан бугеб рахІат ва нигІмат буго
гъаб дунялалъул чІаголъи.

وَأَن أَدْرِىَ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ
إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾

112. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Я нижер
БетІергъан! Дуца гъаб купру-ширкалъул
къавмалда гъоркъобги ниж муъинзабазда
гъоркъобги битІараб, ГІадилаб хІукму
гъабе. Нижер гурхІел цІоб кІудияв БетІергъан нижеє квербакъи
гъабулев вуго нужер купру-ширкалда ва нужер гьересиял
алагъабазде дандеги.

قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ
الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

Нижер таваккал тіами гъев БетІергъан Аллагъасда буго, кинабго квер
бакъи ва бергъенлъиги гъев Аллагъасдаса бугеб-абун.

ТіадеГІанав Аллагъасул квер бакъиялдалъун суратул Анбиялъул
тафсир ва таржама хъван тіубана.

Кинабго рецц ва щукру ТіадеГІанав Аллагъасе буго.

22. Суратул Хіаж

سُورَةُ الْحَجِّ

Мадинаялда рештінабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аниџила микъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рештінабураб бугелъул, гъалда жаниб шаргІял хІукмабазул бицен буго. Гъедин бугониги Аллагъ ﷻ цо гъави, гъесие гІибадат баџІџІад гъаби, ахираталъул хабар биџиналъги гъалда жаниб гІураб бакІ ккун буго. ШаргІял ахІкамаздаса хІажалъул ва жигъадалъул хІукму биџун буго.

Сураталъул байбихъи, жинца ракІал хІинкъизарулеб, къиямасеб къоялъул гІаламатлъун бугеб, кутакаб ракъ багъари биџиналдалъун гъабун буго. Хадуб, хун хадур тІаде рахъинариялъул ва къиямасеб къоялъ ТІадегІанав Аллагъас халкъалъул хІисаб-мизан гъабун жезагъ гъабизе букІиналъулги биџун буго.

Сураталда жаниб хъанчие лагълъи гъабулел мушириказул ахІмакълъи ва гъезул алагъабазул щибго жо гъабизе гъунар гъечІеблъиги биџун буго.

Сураталда џІар лъун буго ХІажалъул биџунеб сурат абун. ИбрагІим ﷺ халилас кагІба рукъ бан лъугъараб мехалъ, Аллагъасул ﷻ амруялдалъун кинабго гІаламалда ахІи бана Аллагъас ﷻ хІаж тІад гъабун бугин нужедаян абун. Аллагъасул ﷻ хІалкІолъиялдалъун гъеб ахІи кинабго гІаламалда рагІана, жегиги гъарун гъечІел, инсанасул гъодринир ругел заррабаздаги рагІана ва Аллагъас ﷻ иманалда тІоритІарал, жидеца хІаж гъаби къадар гъабурал муъминзабаца гъеб ахІиялъе жсавабги гъабуна: «Лаббайка лагъума лаббайк»-абун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул џІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъал гІадамал! Нуж БетІергъан
Аллагъасул гІазабалдаса хІинкъа! Нуж
гъев Аллагъасе ﷻ мутІигІлъе! Гъесул
амру-нагъю тІубазабе, шаргІалъул
гІорхъабиги џІуне.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ كُنْتُمْ رَزَاقَهُ
السَّاعَةَ شَيْءٌ عَظِيمٌ

Аллагъасдаса ﷻ хІинкъа абураб рагІиялъе магІна гъабуна: «Аллагъас
ﷻ гъабе абураб жо гъабичІого тоге ва Аллагъас ﷻ гъабугеян
абураб жогі гъабуге»-абун. ХІакълъунго къиямасеб къо чІелелде

ццебе бук1унеб ракъ багъари ц1акъ к1удияб гучаб амру буго ва жиндир бицине лъалареб х1инкъи-къварилъиги буго.

2. Гъеб ракъ багъари бихъараб мехаль
ва гъелъул х1инкъиги т1аде швараб
мехаль, каранда лъимер хахулей
эбелалъе гъеб лъимер к1очон тола.

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا
أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا
وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَهُمُ بِسُكْرَىٰ
وَلَا يَكُنْ عَذَابُ اللَّهِ شَدِيدًا ﴿٢٢﴾

Бишунго дунялалда т1ад хирияб жо
буго эбелалъе жиндир каранда хахулеб
лъимер. Гъеб лъимерги к1очон гъелда

к1алдисан керенги бахъун, эбел жиндир напсаль машгъул
гъаюлеб амру ц1акъ к1удияб иш бук1инаришца.

Ва щибай къинай ч1ужуялъ жиндир чохъониб бугеб, жиб гъабизе
мех швеч1еб лъимерги г1одобе рехулеб къо буго гъеб. Гъеб
къоялъ дуда г1адамал рихъизе руго жал мехтун ругел г1адин
г1акъло гъеч1ого, черх кквезе к1оларого. Гъел мехтун рук1унаро.
Гъел рук1ула х1инкъиялъул гучаль г1акъло инзабун. Кинниги
Аллагъасул جَلَّ جَلَّاب г1азаб гучаб буго. Жидеда т1аде г1азаб шолёб
бук1ин лъараб мехаль рук1уна г1адамал гъединаяб х1инкъиялъулъ ва
чара т1аг1иналъулъ.

Ибнужаририца жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб
«Ссуралъул» х1акъалъулъ бугеб халатаб х1адисалда жаниб буго:

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Т1адег1анав Аллагъас
зобал- ракъал рижун т1убараб мехаль «Ссур»-ги бижана ва гъеб
Исрафил малаикасукъ къуна. Гъев Исрафил жиндир к1алалда цебе
Ссурги ккун Аллагъасул جَلَّ جَلَّاب г1арщалдехун бералги балагъун, гъел
берал къатич1ого ч1ун вуго кидатай жинда гъеб ссуралъуб пуйян амру
гъабилебин абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абун:
«Я расулаллагъ ﷺ! Щиб жо бугеб гъеб ссур?»-абун. Аварагас
ﷺ абун: Гъеб буго к1удияб лълар, жинда жаниб лъабго нухаль
пулеб. Т1оцебесеб пуй бук1уна жинца халкъ х1инкъизабубеб. К1ибилеб
пуй бук1ула жинца кинабго рух1 бугеб жо хвезабубеб лъабабилеб пуй
бук1уна кинабго г1алам г1арасат майданалда Бет1ергъан Аллагъасда
جَلَّ جَلَّاب цере ч1езе рахъинарулеб.

Т1адег1анав Аллагъас Исрафил ﷺ малаикасда амру гъабула
т1оцебесеб ссуралъуб пуй абун: «Дуца пуй жинца халкъ х1инкъизабубеб
пуйлъ»-абун. Гъеб гъаракъ раг1арабго зобалаздаги ракъаздаги бугеб
агъло х1инкъула, Аллагъасе جَلَّ جَلَّاب бокъун гъес х1инкъиялдаса ц1унарав чи
хут1изег1ан. Гъеб пуй Аллагъасул جَلَّ جَلَّاب амруялдалъун халат бахъизабуба
ва нахъаса къот1изе гъеч1о абун кколеб х1алалъ бук1ула. Гъеб гъаракъаль

мугІрул гІодоре рортисарун ракълѳун лѳугѳула. Ракъги багѳарулеб букІуна ралѳдаде тІаде бугеб гама кутакал карачелаз къапезабулеб гІадин, яги квариде делизабураб чирахѳ гѳороца хѳвагІизабулеб гІадин.

Гѳаб ракъалда тІаде гІадамалги гІодоре ккола, эбелалда каранда букІараб лѳимеркІочона, къинай чІужуялѳ чохѳониб букІараб лѳимерги реххула, гІисинал лѳималги хѳахІрас баккун хералчагІазда релѳлѳуна, жидер гІакѳло ун мехтарал чагІи гІадин гІадамалги хутІула, гѳеб гѳаракъалдаса хІинкѳун, тІурун цайтІаби дунялалѳул рагІалда кланцІула. Гѳенир данде рачІун малаикзабаца гѳурмал рухун гѳел нахѳе русинарула. Падамалги цоял цояздаса ратІалѳун, цоцазде ахІделаго лѳутун уна.

Гѳедин рукІаго ракъ бихѳун, хѳвалхѳун уна цояб рагІалдаса цогидаб рагІалда цвезегІан. Цинги цІакѳго Аллагѳасдаса ﷻ хІинкѳун халкъги хутІула. Гѳел зобалаздехун ралагѳараб мехалѳ жидеда гѳел рихѳула биараб тІохѳи гІадин яги бухІун гѳалдолеб нахул ахакѳ гІадин. Цинги гѳеб зодиса бакѳги моцІги нахѳе босун уна, цІваби рортун тІагІула ва гѳел зобалги тІаса росун уна. Гѳеб хІинкѳиги, гѳаб ссур пуйги цереккун хун ругел гІадамазе рагІуларо ва гѳезда гѳелѳул цибго жо лѳаларо»-абун.

Абугѳурайратица ﷺ абуна: «ТІадегІанав Аллагѳас гѳаб ссур пуй жидеда рагІизабуларел гІадамал шагѳидзаби руго. Гѳаб гѳаракѳ чІагоял гІадамазда рагІула, гѳел шагѳидзаби жидер хабазулѳ чІаго руго. Гѳедин бугониги Аллагѳас ﷻ шагѳидзаби цІунана гѳаб хІинкѳиги, гѳаракѳги жидеда цвезелдаса»-абун. Гѳаб авалаб ссур пуйги, гѳаб кутакаб хІинкѳи-къварилѳиги Аллагѳас ﷻ тІаде биччала муѳминзаби жидеда гѳоркъоса нахѳе рачараб (гѳел хун хадуѳ) квешаб, зулмуяб ва гІасияб халкъалда.

Цоги ГІалимзаби руго гѳаб аяталда жаниб рехсараб хІинкѳиги, ракъ багѳариги къиямасеб къоялѳ тІеде рахѳизарулеб мехалѳ букІизе бугин абулел. Гѳезул далилги буго жинда Аллагѳ разилѳаяй ГІаишатидаса бицараб хІадис.

ГІайшатица абуна: дица Бичасул расулалсда абуна: «Я расулаллагѳ ﷺ! Къиямасеб къоялѳ жиндие вокѳулев чиясда гѳев вокѳулев чи ракІалда цолищ?»-абун. Аллагѳасул свалат салам лѳеяв аварагас абуна: «Я ГІаишат! Лѳабго бакІалда вокѳулесда вокѳулев ракІалда цоларо. ГІамал цІалел цІадироялда аскІов ракІалда цоларо. Жиндир лѳикІаб гІамал дагѳиш бугеб гІемерищ бугеб лѳаларого. ГІамал хѳварал кагѳтал кодоре къолеб мехалѳги ракІалда цоларо. Жиндир

г1амал хъварал кагътал кваранисанищ кьолел яги квег1исанищ кьолел лъаларого.

Жужсах1альул ц1адасан къват1ибе баккун цо сурукъаб ц1адул габураль (х1убиялъ) гьел г1адамазда т1аде гьет1ун, гьезда цим бахъун абулеб къоялъги раклалде цоларо: «Дун вакил гъабун буго лъабго бат1ияб къокъа ц1адабе бачине, дун вакил гъабун буго Аллагъгун ﷻ цадахъ цогиги алагъ вуго абурал г1адамал ц1адаре рачине. Дун вакил гъабун буго къиямасебкьо бук1иналда божун рук1инч1ел г1адамал ц1адаре рачине. Дун вакил гъабун буго киналниги ч1ух1ун, г1амал к1одолъун дида инкар ккун хъвадарал г1адамал ц1адаре рачине- абун. Цинги гьеб ц1адул габур гьезда т1аде гьет1ула ва гьел рехсарал г1адамал жуужсах1альул ц1адаре рехула. Гьеб жуужсах1алда т1ад кьо (сират1) буго расалдаса жиб т1еренаб, хвалченалдаса жиб рек1араб. Гьеб къоялда т1адги жуужсах1альул гъаби руго ва гъунц1би (крючки) руго. Гьез Аллагъас ﷻ амру гъабурал г1адамал жуужсах1алда рехула. Гьеб кьодаса г1адамал тириг1адин хехги уна. Гьеб къоялада т1аде ч1ун Аллагъасде ﷻ гъарулел малаикзабиги рук1уна: «Я Бет1ергъан! Дуца ц1уне, дуца ц1уне!-абун. Гьеб кьодаса жанив вортич1ев чи жуужсах1алдаса ц1унарав вук1уна!»-абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абусаг1идил Худрияс бицараб х1адисалда буго: “Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Къиямасеб къоялъ Т1адег1анав Аллагъас абула: «Я Адам! Аллагъас ﷻ дуда амру гъабулеб буго дур зуррияталъул жуужсах1алда унеб къокъа къват1ибе бахъизабе»-абун. Адамица абула: «Я дир Бет1ергъан! Щиб бугеб гьеб жуужсах1алда унеб къокъа»-абун. Аллагъасул ﷻ рахъалъан абула: «Шивав азарго чиясдаса ич1нусиялда ункъоялда аниц1ила ич1го чи вуго»-абун. Гьеб раг1и абураб мехаль къинай ч1ужуялъ лъимер рехула, г1исинал лъималги бет1ер хъах1лъун лъугъуна, г1адамалги мехтарал г1адин рук1уна г1акъло ун, жсал мехтун гьеч1ониги»-абун. Гъаб х1адис бицараб мехаль асх1абзабазе ц1акъ зах1малъана ва гьезул гъурмазул кьер хисана. Цинги аварас ﷺ абуна: «Гьеб жуужсах1альул агълуялъул ич1нусиялда ункъоялда аниц1ила ич1го чи яъжууж маъжуужалдаса вук1ине вуго ва цо чи нужедаса вук1ине вуго»-абун. Хадубги аварас ﷺ абуна: «Дир хъул буго алжаналъул агълоялъул ункъил бут1а нуж рук1инин абун. Асх1абзабаца «Аллагъу акбар» абуна. Аварас ﷺ абуна: «Алжаналъул агълуялъул лъабил бут1а нуж рук1инин хъул буго дир абун. Цингиги асх1абзабаца «Аллагъу акбар» абуна. Аварас ﷺ абуна дир хъул буго алжаналъул агълуялъул бацадал нуж рук1инин»-абун. Цингиги асх1абзабаца «Аллагъу акбар»-абун.

Х1адис имам Бухарияс бицана.

3. Гадамазда гьоркьор цо чаг1и руго жидер щибго г1елму ва х1ужжа гьеч1ого Аллагъасда ﷻ г1айиб ч1ван к1алгьалел ва бищунго Аллагъасда ﷻ г1асильтарал шайт1абазда нахърильгьарал.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَسْتَعِزُّ بِكُلِّ شَيْطَانٍ مُّرِيدٍ ﴿٣﴾

4. Гьеб шайт1аналгье кьадар гьабураб Аллагъасул ﷻ х1укмуги буго: гьелда нахъвилгьарав чи х1акъльгунго гьель х1акъаб диналдаса кьосизавизе вугин ва гьев ахираталда жужах1алгьул г1азабалдаги г1овит1изе вугин абун.

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾

Ас-судию абулев г1алимас абуна: гьаб к1иго аят решт1инабуна Назар ибну Х1арис абулев чиясул х1акъальгуль. Гьав Къурайшиязул инжитал г1адамазул бищунго инжитас абуна: «Дида бице нужер Аллагъ ﷻ сундул гьавурав вугев, меседилищ, г1арцулищ, г1охъидулищ?»- абун. Цинги зобалазул гьугъай бахъана ва гьев Назарил бет1ералгьул шурун (череп) гьесда цебе г1одобе бортана»-абун. Гьав Назарица абулеб бук1ана малаикзаби Аллагъасул ясал ругин абунги, Къуръан пересел умматазул гьересиял кьисаби ругин абунги, хун хадур г1аде рахъинариги бук1изе гьеч1ин абун.

5. Я гьал г1адамал! Нуж кьиямасеб кьо бук1иналда ва хун хадур г1аде рахъизариялдаги шакдарулел ратани. Гьеб дир жинда х1ал к1олареб жо буго абун нужеда рак1алдеги кколеб батани нужеца пикру гьабе: Х1акъльгунго Дица нуж рижана ракъалдаса. Нужер эмен Адам ракъалдаса вижун. Цинги манидал кьат1райлдаса рижана, цинги бидул гороялдаса, цинги цо к1алдиб лъолеб жо г1адаб гьанал кьот1елалдаса рижана: гьеб гьанал кьот1ел жиндие сурат гьеч1еб бук1ун, хадуб жиндир сурат бугеб гьабуна. Гьадин дица нужер рижин кьадар гьабуна дир х1ал к1олгьиялда г1орит1ел гьабизе.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن نَّرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لَّئِيْن لَّكُمْ وَنُقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِيَبْلُوَكُمْ أَشَدَّكُمْ وَمِنكُم مَّن يُتَوَقَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدِّ إِلَىٰ أَزْوَاجِ الْأُمَمِ لِئَلَّا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ أَخْضَرَّتْ وَرَبَّتْ وَابْتَتَتْ مِّنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾

Замахшарияс абуна: Гьаб х1алалгь нуж рижи

кьадар гьабуна Дица баян гьабизе нуж авалалда ракъалдаса рижарав,

хадур манидал къатІраялдаса рижарав, хадур бидул горо ва гъанал къотІелалдаса рижарав БетІергъан нуж хун хадур тІаде рахъинаризе кІолев вукІин.

Дица эбелалъул рахІмуялда жаниб (тІончІорукъ) дие бокъараб жо чІезабула жиндие къадар гъабураб заман швезегІан. Кинабго рахІмуялда жаниб ккараб жоялъул лъимер бижуларо. ЦохІо нухаль кІиги лъабго лъимерги бижула, цо-цо лъимер мех швечІого къватІибе рехула, цогидаб мех шведалги гъабичІого гъеб рахІмуялъуб кватІун хутІула. Гъаб кинабго жо буго БетІергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ къадар гъабиялдалъун ва тадбир гъабиялдалъун бугеб.

Цинги дица нуж рахІмуялдаса къватІире рахъизарула гытІинаб лъимерлъун. Жиндир шибго гъунар гъечІеб, жиндир лугби загІипаб. Гъеб лъимер дица дагъ-дагъ ккун кІудияб гІезабула ва гъеб бахула жиндир къуваталде. Гъедин нужер гІакъло ва черх камиллъула ва гучлъула. Нужедаса цоял гытІинго ва гІолохъанго хвезарула, цогидал херлъун, загІиплъун лъугъизегІан чІаго тола. Жив гытІинав вукІараб мехаль гІадин гІелму-гІакъло дагълъун лъугъизе ва жинда лъалеб букІараб жоги кІочолев лъугъизегІан, бихъираб-рагІараб жоялдаги инкар кколев лъугъизе тола.

Аллагъ разилъаяв ГІабдуллагъ ибну МасгІудидаса бицараб хІадисалъуль буго: «Манидал къатІра чІужуялъул рахІмуялда жаниб цун гъениб чІараб мехаль, малаикас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб къатІра жинда хъатиниб лъун, БетІергъан Аллагъасдехун хитІаб гъабун абула: «Я Рабби, гъаб къатІра рухІлъун бижулебищ я бижуларебищ?»-абун. Бижулареб буго абун гъеб рахІмуялда жаниб бижуларо ва биялъ (хІайзалъ) къватІибе рехула. Гъеб рухІлъун бижулеб буго абун малаикас абула: «Я Рабби, гъаб бихъинабищ яги цІуябищ букІунеб, бахъи бугебищ яги бахъи къосарабищ букІунеб. Гъальул гІумру щиб? Гъальул гІамал щиб? Щиб ракъалда гъаб холеб?»-абун. Цинги гъеб манидал къатІраялда гъикъула: «дур БетІергъан щив?» – абун. Гъель абула Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго абун. Цинги гъелда гъикъула: «дуе ризкъи кьолев щив?»-абун. Гъель абула: «Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго»-абун. Хадуб малаикасда абула: «Мун а ЛавхІул-махІфузалда балагъизе. Гъениб дуда батизе буго гъаб къатІраялъул къиса»-абун. Гъеб къатІраялъул инсан лъугъуна, гъесие бихъизабураб заманаль чІагоги букІуна, жиндие къадар гъабураб ризкъиги кванала, жиндир гІамалги гъабула, гІажал швараб мехаль хвезеги хола»-абун. ХІадис ибну аби ХІатимица бицана.

Гъединго дуда бихъулеб буго, Я гъав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІалкІолъиялда щаклъулев инсан. Бакъвараб, жинда тІад щибго жо гъечІеб ракъ.

Гъеб ракъалда т1ад дица ц1ад базабураб мехаль жиб ц1илъун, багъарун лъугъулеб буго, жиб берцинаб хур хералдалъун ц1олеб буго ва бечелъулеб буго.

6. Гъаб цебе бицараб инсан вижиги, ذَٰلِكَ يَٰأَنَّا ٱللَّهُ هُوَ ٱلْحَقُّ وَٱنَّهُ يُحْيِي ٱلْمَوْتَىٰ وَٱنَّهُ
бакъвараб ракъ ч1аголъиги буго عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

х1акълъунго нужер Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жив цогояв, жиндир къудрат гуч
бергъарав хан вуқ1иналда т1орит1ел гъабулеб т1аламат ва далил.
Х1акълъунго Гъев Аллагъасе хварал ч1аго гъаризе к1всаялдаги ва
гъев кинабго жоялда х1ал к1олев вуқ1иналда т1орит1ел гъабулеб
т1аламат ва х1ужа-далил.

7. Гъединго гъель т1орит1ел гъабула وَٱنَّ ٱلسَّاعَةَ ٔآتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَٱنَّ ٱللَّهَ
х1акълъунго къиямасеб къо бачинги يَبْعَثُ مِن فِى ٱلْقُبُورِ ﴿٧﴾
жиндиль щибго щаклъи гъеч1еб, жиб
х1акъаб х1укму вуқ1иналда ва хварал
т1адамал хабалъан т1аде рахъинарун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул
х1исаб-мизан ва жазаъ гъабизе вуқ1иналдаги.

8. Гъаб амру гъадин бугониги; гъаб وَمِنَ ٱلتَّٰنِىْنَ مَن مَّجْدِلٌ فِى ٱللَّهِ يَغَيِّرُ عَلَيْهِ وَلَا
махлукъ бижарав, гъелъул жинца هَدًى وَلَا كُتُبٍ مُّنِيرٍ ﴿٨﴾
тадбир гъабулев Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуқ1иналда т1орит1ел гъабулел т1емерал
т1аламатал ва далилал ругониги, т1адамазда гъоркъор руқ1унел
руго жидер щибго т1елму-т1акълоги, х1ужжа-далилги гъеч1ого,
жидехъе решт1араб т1ехъги, жал т1орит1улев аварагги гъеч1ого,
жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде даг1ба-къец гъабулел т1адамалги.

9. Ах1макъаб ч1ух1и гъабун, х1акъаб ثَٰنِى عَظْمِهِۦ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ ٱللَّهِ لَهُ فِى ٱلدُّنْيَا
жоялдаса габур-бет1ер къурун خِزْيٌ وَنَذِيقُهُ يَوْمَ ٱلْقِسْمَةِ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ﴿٩﴾
буссинабулев, гъелда инкар кколев.
Гъеб т1амал жинца гъабулев цогидал
т1адамалги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса руссинеризе, гъел
х1акъаб диналдаса къосинаризе. Гъадиав чиясе дунялалъул
рукъобги т1одог1анлъи ва инжитлъи вуқ1ине буго. Ахираталда
дица гъесда боркъараб жужах1алъул т1азаб ч1амизабизе буго.

10. Гъев инжит гъавун гъесдехун ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَكَ وَٱنَّ ٱللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ
абизе буго: Гъаб буго дуца дунялалда لِّلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾
гъабураб т1амалалда данде бугеб жазаъ.
Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца
лагъзадерие зулму гъабулев гъеч1о.

Нуж руго нужеого зулму гѣабурал: дунялалда рук1аго гѣаб ахираталда инкар ккун, аварагасда ﷺ нахърилъльинч1ого, Аллагъ ﷻ цо гъавич1ого хъвадун рук1иналь.

11. Гьел г1адамаздаса цо кьокъа буго жидеца Аллагъасе ﷻ лагъльи гѣабулел цо раг1алда ч1ун. Х1акъикъияб иман лъеч1ого, жив щакдарулевльун вук1ун. Жиндие дунялалъул ч1аголъиялъе лъик1льи бугони: сах-саламат вук1ун, ризкъи г1ат1идго бук1ун, гъев Аллагъасул ﷻ диналда разильун, гьелда х1алхъолев вуго.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الَّذِينَ وَالْآخِرَةُ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾

Жинда цо къварильи- балагъ швани ва цо бокулареб иш т1аде бач1ани, гъев муртадлъун купруялда вуссунев вуго. Гъав вуго жиндир дунялги ахиратги г1адада хварав чи. Гъеб буго т1обарабго ва х1акъикъияб г1адада хвей. Гьелда хадуб щибго лъик1льи гъеч1еб. Жинца гъабураб кинабго лъик1аб г1амалги г1адада хварав. Гьел г1адамал руго мунапикъзаби.

Гьел руго рагъде унеб мехаль жал богун цадахъ къват1ире рахъун, гъеб бодул цо рик1к1адаб раг1алда рук1унел. Бергъенлъиги гъаниматги щолеб бугони жал церег1ан къалел, рагъуль зах1малъи ккун, риха-хочи кколеб бугони жал лъутун унел.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасица абун: «Цо чи Мадинаялде вач1унев вук1ана. Гъенив жив вук1адго жиндие лъимер гъабун, г1алаялъ тайги гъабун гъес абубеб бук1ана гъаб лъик1аб дин бугин абун. Жиндие лъимер гъабич1они, г1алаги къинлъич1они гъес абубеб бук1ана гъаб квешаб дин бугин»-абун.

Гъал г1адамазул г1акълу щолеб бак1, гъаз кинабго жо борцунеб роцен дунялалъул ч1аголъи буго. Гъазда Аллагъ ﷻ жидер Бет1ергъан вук1ин ва ахират бук1унеблъиги лъалеб гъеч1о.

12. Цоги г1адамал руго Аллагъ ﷻ гуреб жоялъе г1ибадат гъабулел, щибго лъик1льи гъабизе к1оларел, яги зарал нахъе ч1вазе к1оларел алагъзабазе лагъльи гъабулел. Гъабги буго жиб баянаб къосин, х1акъаб диналдаса жиб рик1к1адаб, жинда данде г1азаб гъаби х1акъаб.

يَدْعُوا مَن دُونِ اللَّهِ مَا يَضُرُّهُ وَمَا يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾

13. Гъев чияс г1ибадат гъабула жиндие зарал гъабизе бегъулеб ва амма гъесие хайир гъаби ц1акъ рик1к1адаб жоялъе.

يَدْعُوا لِمَن ضَرُّهُ أَقْرَبُ مَن نَّفَعُوهُ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

Жидее шапаг1ат гъабизе буго абун хъанчазе лагълыгъабура л1адамазда дуниялалдаг1азаб т1аде бач1ине бегъула, амма гъел хъанчазул жидее щибго мунпаг1ат бук1ине гъеч1о. Ц1акъ квешаб жо бугоха гъеб хъанч гъав чияс гъудулъун ва жиндие квер бакъулеблъун гъабураб, ц1акъ квешаб г1агарлъи ва гъалмагълыи буго Аллагъасда ﷻ ширкги гъабун хъанчаздехун гъабулеб г1агарлъи ва гъалмагълыи!

14. Х1акълъунго, Аллагъас ﷻ алжаналда жанир лъугъинарула жидеца Аллагъасда ﷻ иман лъун, аварагасда нахърилъун лъик1аб г1амал гъабурал муъминзаби; жидеда жаниса ниг1матазул

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

г1орал чвахулел алжаназда жанире лъугъинарула. Х1акълъунго, Аллагъ ﷻ жиндие бокъараб жо гъабулев вуго. Жиндие бокъарасе г1азаб гъабула, жииндие бокъарав алжаналда лъугъизавула. Гъев жиндир мурад т1убазе нахъе ч1валеб щибго жо гъеч1о.

15. Т1адег1анав Аллагъас жиндир авараг Мух1аммадие ﷺ дуниялалдаги ахираталдаги квербакъи гъабиларин рак1алде ккун вугев чи жиндирго рукъалъул мокърукъе кварги бухъун гъелда жаниб габурги лъун живго жинцаго гъанкъе абе!

مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ لَنْ يَصُرَهُ اللَّهُ فِي الْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدَهُ مَا يَعْتَظُ ﴿١٥﴾

Цинги балагъе абеха гъесул ццим бахъиялъги, гъев гъанкъун хвеялъги Аллагъасул ﷻ х1укмуялдаса щибго жо хисизабуладай абун. Жиндир ццимги буссунадай абун.

Гъаб аяталъул маг1на буго: Т1адег1анав Аллагъас жиндир аварагасе ва жиндир диналъе квербакъи гъабизе бук1ин х1акъаб жо буго, гъеб квербакъи гъаби рихарал капурзаби ва мушрикал ццим бахъун хванигиян-абураб.

Цо г1алимзабаца дагъаб бат1ияб тафсир гъабуна: жиндие къварилъи ккараб мехаль Аллагъасдаса ﷻ хъул къот1улев, гъес жиндие квербакъиларин ва къварилъи т1аса босуларин абун рак1алде кколев чи сабро гъабич1ого хвайин абеха, цингиги щибго бат1ияб жо лъугъинаро ва Аллагъасул ﷻ х1укму билъгъанхъила. Гъадин бутелъул балагъазда сабро гъаби ва ниг1матазда шукру гъаби буго инсанасул дуниял ахираталъул ургъел- къварилъи т1аса иналъе сабаб.

16. Гъал церехун рицарал х1укмаби баян гъарун ругеб г1адин дица кинабго Къуръан решт1инабун буго жидеца

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ يُتْلَى وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

тIоритIел гъаби ва хIужжа- далил бицин баянал аятааллун.

Х1акълъунго ТIадегIанав Аллагъ ﷻ вуго жиндие бокарав чи битIараб нухда ва х1акъаб диналда тIовитIулев.

17. Х1акълъунго жидеца Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесда иман лъун хъвадарал гIадамалги; ягъудиялги, насраниялги, сабиниалги (жидеца цIвабазе лагълъи гъабулел гIадамал) мажусиял (цIадуе лагълъи гъабулел гIадамал), жидеца Аллагъасдехун ﷻ ширк

гъабун хъанчазе лагълъи гъабулел гIадамалги: - Гъал киназдаго гъоркъоб Аллагъас ﷻ хIукму гъабизе буго къиямасеб къоялъ.

Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие гIибадат гъабурал муъминзаби алжаналда лъугъизаризе руго, хадусел киналго къокъаби жужахIалда лъугъизаризе руго. ТIадегIанав Аллагъ кинабго жо жинда лъалев ва бихъулев вуго. Гъев Аллагъ ﷻ жинда разилъулеб динги исламияб дин буго: Аллагъ ﷻ цо вукIин чIезабулеб, гъесул аварагзаби ва тIахъал ритIухъ гъарулеб, ахир къиямасеб кьо букIинги ва хIисаб- мизан гъабиги, жазъ гъабиги ритIухъ гъабулел.

18. Дуда бихъулариш я гъав инсан!

ТIадегIанав Аллагъ вукIин зобалаздаги ракъалдаги жаниб бугеб кинабго жоялъ жиндие сужда гъабулев ханлъун. Гъесие сужда гъабула бакъальги, моцIальги цIвабазги, мугIрузги, гъветI-херальги, рухIчаголъиялги. Гъев Аллагъасе сужда гъабула гIадамазул ва жундзул гIемерал муъминзабацаги.

Гъал киназго сужда гъабула Аллагъасе ﷻ

хIелун, гъесул амруялда нахърилълъун гъесул къадро кIодолъи лъан. Гъал кIудиял махлукъал: зобал-ракъал, бакъ-моцI ва цIваби Аллагъасе ﷻ сужда гъабулел рукIин бициналдаса мурад буго жидеца ТIадегIанав Аллагъасе гъабичIого цоги щиб бугониги жоялъе лагълъи гъабулел гIадамазда бичIчIизаби гъеб кинабго махлукъ Аллагъасул ﷻ мулк букIин, гъесие мутIигIаб букIин, гъесул лагълъал рукIинги. Гъедин бугельзул жиндие лагълъи гъабизе х1акъав хан цохIо ТIадегIанав Аллагъ гурев гъечIо.

гIадамазул гIемериселги жидее Аллагъасул ﷻ гIазаб х1акълъарал руго. Жидеца Аллагъасда ﷻ инкар ккурал, гъесдехун

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا
وَالصَّالِحِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ
أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمِنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ
وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكثيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ
وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ
يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿١٨﴾

ширк ґябурал ґіадамал руго ґьел. Аллаґьас **جَلَّ جَلَالُهُ** жив ґіодовеґІан ґьавурав чи хира ґьавулев щивго чи вукІунаро. Бахьикьоси ва купру жинца тІаса бицарав чиясе ґьесдаса Аллаґьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ґІазаб нахьчІвазе квербакьулев чи вукІунаро. **ХІакьІъунго ТІадеґІанав Аллаґь жиндие бокьараб хІукму ґьабулев ва ґьеб хІукму жинца тІубазабулев буго.**

ґьев Аллаґьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІукму ва кьадар буго цояв бечедав вукІин цогідав мискинав вукІин. Цояв аґіжаналде ин, цогідав жужахІалде ин, цояв кІодо ґьави, цогідав ґіодовеґІан ґьави. ґьев Аллаґьас **جَلَّ جَلَالُهُ** ґьабулеб жоялда тІад кІалъалев, ґьесул хІукму хисизабулев щивго чи вукІунаро. ґьаб аят цІалидал сужда ґьабизе суннатаб буго.

19. ґьаб кІинго кьокьа буго жал

БетІерґьанасул хІакьальуль кьацандулел ругел.

Муъминзаби руго кидаго Аллаґьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** **هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ ۚ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ نِيَابٌ مِّن تَارِيصٍ مِّن فَوْق رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ۖ** диналѐе квербакьи бокьарал, ґьелъул нур ва гуч цІикІкІизе бокьарал. Капурзаби руго кидаго диналде данде чІарал, ґьеб хвезабизе, ґьелъул нур свине бокьарал.

Жинда Аллаґь разилъаяв Абузар абулев асхІабас, ґьа ґьедун абулеб букІана ґьаб аят рештІинабуни Бадроялда раґь бугеб кьоялѐ цо-цаде данде раґьизе рахьарал муъминзабазул ва капурзабазул хІакьальуль. Муъминзаби рукІана, жидеда Аллаґь разилъаял ХІамзат асхІаб, ґІали асхІаб ва ґІубайдат асхІаб. Капурзаби рукІана: Шайбат ибну РабигІат, ґІутбат ибну РабигІат ва Алвалиду ибну ґІутбат. ґьав лъабавго капурзабазул cereхьаби чІвана дов лъабавго асхІабас.

Алаґьасда инкар ккурал ґьесул диналда данде рахьарал ґіадамал руго жиде жужахІалъул цІадул ретІел хІадурун бугел. Дунялалда инсанас жинда тІад ретІел ретІулеб ґІадин ґьезул чурхдузда тІад цІадул ретІел букІине буго. ґьезул бетІералда тІадги жиб ґьалдолеб цІакь бухІараб ва махІцараб хІамим тІезе буго.

20. ґьеб цІаялдалъун ва хІамималдалъун жидер черхалда бугеб ґьанги, жаниб бугеб ургьимесги бухІун, биун ґіодобе уна.

Жинда Аллаґь разилъаяв ИбнуґІаббасица абуна: «ґьеб хІамималъул цо кьатІра дунялалъул мегІералда тІад тІинкІизабуни, ґьеб мегІер биун инаан»-абун.

Аллаґьасул свалат салам лъеяв авараґасдаса бицараб хІадисалда жаниб буго: «ґьеб хІамим бетІералда тІад тІураб мехаль ґьенисан жаниб лъугьун хІатІазул ґьоркьияб рахьалѐа кьватІлибе бачІуна кинабго

يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ

гъангин биинабун. Цингиги гъесул гъан букIухъин бижизабула»-абун.
Х1адис имам Тирмизияс бицана.

21. Гъеб жужахIалъул агълуялъе гIазаб гъабизе وَلَهُمْ مَقْلُوعٌ مِّنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾
маххул гъенцIокъал ва цIцIалал руго.

Жидеда къабулел ва гъездалъун жал цере къотIулел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Х1адисалъуль буго:
«Гъеб цо гъенцIокъ дунялалда тIад гIодобги лъун гъеб эхеде борхизе
абун гIадамалги жундулги данделъаниги гъезда гъеб эхеде борхизе
кIвелароан»-абун. Х1адис имам АхIмадица бицана.

22. Жиде гъеб жужахIалъул къварильти- كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ
гIазаб цикIкIун гъениса къватIире
рахъизе бокъанщинахъе, гъезда
гъенцIокъал къабун жидерго бакIалда
руссинарула ва гъезде абула: أَعِيدُوا فِيهَا وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾

гъенцIокъал къабун жидерго бакIалда
руссинарула ва гъезде абула:
«нужеца гъеб бухIиялъул гIазаб чIаме дунялада ругеб мехаль гъеб
гъереси гъабун букIин сабаблъун»-абун.

23. Х1акълъунго ТIадегIанав Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ жидеца иман лъун ва лъикIаб

гIамал гъабун хъвадарал муъминзаби

жидеда жаниса нигIматазул гIорал

чвахулел алжаназда лъугъизарула.

Жиде гъениб жаниб меседил ва

луълуазул курхъин-кIиликI ва цогигаб

берцинлъи букIула. Гъезул ретIелги

алжаналда жаниб дарайдул букIула.

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ
مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

24. Гъез бицунеб каламги берцинаб,

лъикIаб букIула. ГIададисеб, цоцазул

ракI холеб рагIи гъениб букIунаро.

Гъединаб берцинаб калам ахираталда

бициналда гъел тIоритIана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Аллагъас гъел

муъминзаби дунялалдаги тIоритIун рукиана битIараб нухалда ва

хIакъаб диналда.

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى
صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾

25. Х1акълъунго жидеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ дин босун вачIарав расуласда

нахърильтIиналдаса руссун чIарал

ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рукълъун бугеб

масжидулхIарамалда хIаж ва гIумра

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً
الْعَكْفُ فِيهِ وَالْبَاءُ وَمَنْ يَرِدْ فِيهِ بِالْحَاِمِ
يُطْمِرْ نُذْقُهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

гъабиялдаса жидеца муъминзабиги нахъе чІвалел гІадамазда
дица гучаб гІазаб чІамизабизе буго. Дица гъеб кагІба рукъ ва
масжидул хІарам гъабун буго гъенирго чІарал гІадамазе ва хІаж
гъабизе рачІунел гІадамазегі гІаммабълун, башадабълун.

Гъеб бакІалда чІарал гІадамазул ихтияр гъечІо гъенир цоги бакІалдаса
хІаж гъабизе ва гІибадат гъабизе рачІулел гІадамал нахъчІвазе. Гъеб
масжидулхІарамалда жинца зулму гъабизе ва квешлги гъабизе
къасд гъабурав чиясдаги дица гучаб гІазаб чІамизабизе буго.

Гъаб масжидулхІарамалда гъабураб гІибадаталълун кири цІикІ кІинабулеб
гІадин, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъениб гъабураб зулмуялълун гІазабги
цІикІ кІинабула. Гъаб хІукму гІадин букІиналълун гІаламат буго гъениб
жинца зулму гъабизе къасд гъабурав чиясда гучаб гІазаб чІамизабилеб
букІин. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму буго инсанас цо квешлги гъабизе
къасд гъабураб мехаль гъесие гъеб къасд сабабълун гІазаб гъабулареб.
Гъеб квешаб гІамал гъабизе байбихъараб мехальги гъев чиясе мунагъ
хъваларо, гъеб квешаб гІамал гъабун гурони. Гъаб масжидулхІарамалда
жинца квешлги гъабизе къасд гъабурав чиясе гъеб квешлги гъабичІониги
мунагъ хъвалеб буго ва гъев гІазабалъе хІакълълев вуго.

Цо гІалимзабаца абуна масжидулхІарамалда зулму гъаби абураб
рагІиялдаса мурад бугин, гъениб купру-ширк гъаби абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хІадисалда буго: «*КагІба
рукъалда рагъ гъабизе абун цо бо къватІибе бахъуна. Гъел ракъалдаса
рачІунел рукІадго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел киналго ракъулъе тІерхъинарула*»-
абун.

26. Дуца ракІалда швезабе

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица Ибрагъим
аварасда عليه السلام КагІба рукъ бугеб
бакІ лъазабураб гІуж. Ва дица гъесда
амруги гъабураб дуца гъеб КагІба
рукъ бай абун. Гъеб рукъ бай цохІо дие гІоло, дие гІибадат
гъабулебълун ва Дидехун ширкги гъабуге.

Гъеб рукъ тІаваф гъабулел ва как балел гІадамазе бацІцІад гъабе
кинабниги чорокаб жоялдаса: жал гІибадат гъабизе рахъун чІун,
рукугІ ва сужуд гъабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълги гъабулел, гъев
разилги тІалаб гъабулезе.

27. КагІба рукъ бан лъугъараб мехаль
дица Ибрагъим аварасда عليه السلام амру
гъабуна: «Дуца гІадамаздаги ахІе ва
гъезда лъазегі гъабе гъаб Аллагъасул

وَاذْبُوحًا لِلْإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ
لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٦٦﴾

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى
كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ

جَلَّالَهُ **рукъалда рачлун нужеца хІаж гъабейн»-абун.**

Жинда Аллагъ разильяв ИбнугАббасица абун: ПІадеГІанав Аллагъас амру гъабун Ибрагъим аварасда **عَلَيْهِ السَّلَام** дуца ГІадамазда ахІеян хІаж гъабе-абун. Ибрагъимица **عَلَيْهِ السَّلَام** абун: «Я дир БетІергъан! Лъида раГІилеб дир гъаракъ?»-абун. Аллагъас **جَلَّالَهُ** абун: «Дуца ахІе, гъеб раГІизаби дида тІад буго»-абун. Цинги Ибрагъим авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** абукъубайс абулеб мегІералде тІаде вахана ва гъес ахІана: «Я гъал ГІадамал! ПІадеГІанав Аллагъас нужеда амру гъабулеб буго гъаб КаГІба рукъалда хІаж гъабе абун, гъелдалъун Аллагъас **جَلَّالَهُ** нужее алжан къезе, ва нуж жужахІалъул цІаялдаса цІунизе. Нужеца гъаб Аллагъасул **جَلَّالَهُ** рукъалда хІаж гъабе!»-абун. Ибрагъим аварасул **عَلَيْهِ السَّلَام** гъеб ахІи раГІун гъелъие жаваб гъабун «Пабайк» абун эбелалъул рахІмуялда жаниб бугеб рижиyльги инсул гъодиниб бугеб зарраyльги»-абун. Аллагъас **جَلَّالَهُ** гъеб гъаракъ раГІине гъабун гъеб заманayль ругел муъминзабазда ва къиямасеб кьо бачІизегІан хадур рукІине ругел муъминзабазул заррабаздаги.

Гъел ГІадамал КаГІба рукъалда хІаж гъабизе рачІине руго жидерго хІатІазда рилълъун ва рикІкІадаб сапаралдаса жал свакарал ва хІалакъал варанабазда рекІунги.

ГІалимзаби жиндилъ хилиплъараб масъала буго КаГІба рукъалде хІаж гъаби лъелго (жиндирго хІатІазда) ун гъабийищ хираyб бугеб yги рекІунеб жоялда тІад рекІун ун гъабийищ хирияб бугеб абун. Цо-цо ГІалимзабаца абулеб буго: лъелго ун хІаж гъаби хирияб бугин, Аллагъас **جَلَّالَهُ** Къуръаналда жаниб гъеб раГІи цебе рехсон бугин варанабазда рекІун рачІила абураб раГІиялдасаян абун. Цоги ГІалимзабаца абун рекІулеб жоялда тІад рекІун гъаби лъикІ бугин, Аллагъасул свалат салам лъеyв аварас вараниялда тІад рекІун гъабунин хІаж, гъесул вильгъанхъизе къуват букІанигиян абун. Гъаб хилапалъул хІасил буго хІаж гъабулеб заманayль: минаялда ин, ГІарапа маГІарда ин, муздалипалда ин ва цогидалги хІажалъул арканал ва шурутІал тІубалеб мехаль гъел кин тІуралел абун.

ГІалимзабазул хилап гъечІеб масъала буго рикІкІадаса вачІунев чиясда, ай Маккаялдаса кІиги кьоал нухаль рикІад вугев чиясда, хІаж тІалъуларо гъесие тІад рекІунеб жо гъечІони, yги гъеб рекІунеб жоялъухъ къезе ужра- мухъ гъечІони. Жинда тІадаб гъечІониги хІатІазда вильун рикІкІадаб манзилаль ун жинца хІаж гъабилаян къватІиве вахъарав чиясда шарГІаль ГІайибги чІваларо.

Гъедин тІадаблъун гъечІеб хІаж гъабизе рикІкІаде сапараль лъелго (хІатІазда вильлъун) ун хІаж гъабизе иналъул ГІемераб кири-ажро

букІуна абун гѣаб заманаяль кѣватІиве лѣугѣарав чи рияальѣ, гІадамазе вихъизе, жиндир цІар рагІизе жо гѣабулев чи вукІиналда гІагараб масъала буго, гѣев чи унгого Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гѣабулев чилъун вукІиналдасаги.

Гѣеб гѣедин букІиналъѣ далил буго Аллагъасе ﷻ гѣабулеб гІибадат гѣабизе ккола Аллагъас ﷻ ва гѣесул расулас малъараб хІалалъ. Гѣелдасаги тІокІаб, лъикІаб жо жинца гѣабила абун лѣугѣарав чи гѣаван-напсалъул мурад тІубазабулев, щайтІаналъ гуккарав чи вукІиналда хІинкъи буго. Цо мискинав, пакъирав чиясе садакъа кѣей, цо гІажизав, ятимав чиясда гурхІел гѣаби, Аллагъасул диналъѣ гІоло жигъад гѣабулел гІадамазе напакъа кѣей ва гѣезие квербакъи гѣаби хирияб ва кири-ажро цІикІараб буго, жинда тІадаблъун гѣечІеб хІаж гѣабизе абун кѣватІивги вахъун жиндир напсалда гІемераб гІакъуба-захІмат бихъизабиялдаса.

Гѣаб садакъа кѣейги, гурхІел цІоб гѣабиги, Аллагъасул диналъѣ квербакъи гѣабиги Аллагъас ﷻ нилъеда тІадаблъун гѣабураб жо буго. Нилъеда тІадаблъун гѣабураб жо гѣабиялъул кириги, гѣелдалъун Аллагъ ﷻ разилъиги гІемераб ва цІикІараб буго тІадаблъун гѣечІеб жо гѣабун нилъеца тІалаб гѣабулеб кириялдаса ва Аллагъ ﷻ разилъиялдаса. Гѣаб масъала цІакъ лъазе кколеб ва бичІчІизе кколеб масъала буго. Гѣалда релъѣараб гІамал гІемераб буго гѣаб заманалъул жагъилал гІадамаз гѣабулеб; Аллагъасе ﷻ гѣабулеб гІибадат жиндир напсалъе бокъараб жоялда боцун гѣаби. Гѣеб буго жиндир гІамал гІадада хвараб букІиналъѣ сабаб.

Аллагъ ﷻ разилъи бокъарав чи Аллагъасул ﷻ амруялда нахъвилълъун, гѣес дин малъизе жив витІарав хирияв расул МухІаммадил ﷺ нухдаса хъвадун гІибадат гѣабулев вукІуна.

Аллагъас ﷻ нилъее тавфикъ гѣабеги хІакъаб жо хІакъаблъун бихъизе ва гѣелда нахърилъизе, квешаб жо квешаблъун бихъизе ва гѣелдаса рикІІалъизеги.

28. ТІадегІанав Аллагъас

муъминзабазда хІаж тІад гѣабун буго ва гѣеб Аллагъасул ﷻ амру тІубазе ва жидее ругел гІемерал мунпагІатал рихъизе ва гѣел швезе муъминзабиги рачІуна.

Дунялалъул мунпагІат букІуна гІемерал

муъминзаби рихъи, гѣезулгун гъудуллъи-гъалмагълъи ккей, даран-базар гѣабун щолеб хайир. Ахираталъул мунпагІат букІуна жинда

لَيْشَهِدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ
اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَةٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم
مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا
وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْفَقِيرِ ﴿٢٨﴾

т1адаб парз т1убан шолеб ажро-кири. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ г1ибадат бац1ц1ад гъабизе, гъев разилъи т1алаб гъабизе гъеб бац1ц1адаб ракъ бихъун бач1унеб тавфикъги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хира гъабураб Макка Мадина бихъун, хирияв аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул асх1абзабиги رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ т1ад хъвадараб, гъез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе г1оло жидер рух1ги, кинабго дунялалъул ч1аголъиги бичараб ракъ бихъун муъминчиясе шолеб баракат, гъесул рек1ель лъугъулеб иманалъул нурги. Цогиги г1емерал мунпаг1атал руго муъминчиясе гъеб х1ажалда иналдалъун шолел. Щивав инсанасул нияталда рельлъун, г1елму-г1акълюялда рельлъун бат1и-бат1иял рук1уна гъел мунпаг1атал.

Жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ г1емер рехсезеги рач1уна муъминзаби гъеб х1аж гъабизе. Жал лъалел къояз бук1уна гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ г1емер рехсейги. Гъел къоялги Зулх1ижаялъул анц1го къо буго: авалаб къоялдаса бай бихъун Къуръбан хъолеб къогун цадахъ. Гъаб раг1и буго имам Шафиг1ияс ва имам Ах1мадица абураб.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Ах1мадица Ибнуг1аббасидасан бицараб х1адисалда жаниб буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Т1адег1анав Аллагъасда аск1об гъаб анц1го къог1ан хириял къоял гъеч1о, жидеда жаниб гъабураб г1амал къабул гъабулел ва гъеб г1амалалъул ажро-кириги ц1ик1к1унел. Нужеца гъел къояз Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсей г1емер гъабе: Лаилагъа илла Ллагъ абе, Алх1адулиллагъ абе, Аллагъу акбар абе»*-абун.

Имам Бухарияс бицараб раг1иялъулъ буго: жидеда Аллагъ разилъаял Ибнуг1умар ва Абугъурайрат гъал къояз г1адамазда гъоркъор базар къот1норе рахъунел рук1ана ва жидеца «Аллагъу акбар» бачунеб бук1ана (такбир), гъезда цадахъ г1адамазги такбир бачунеб бук1ана»-абун.

Абудавудица бицараб х1адисалда буго Аллагъасул свалат свалам лъеяв аварагас гъал къояз к1алги кколеб бук1анин абун. Анц1абилеб къоялъ к1ал ккола къурбан хъвезег1ан, гъелдасан хадуб к1ал кквезе х1арамаб буго гъеб къоялъ ва хадуб бач1унеб лъабго къоялъги. Гъал къоял г1емер хира гъариялъе сабаб буго гъезда жаниб г1арапа къо ва къурбан хъолеб къо бук1ин.

Рамазан моц1алъул ахираб анц1го къо хирияб буго абунги абуна цо г1алимзабаца гъаб анц1го къоялдаса, рамазан моц1алъул ахираб анц1го сордоялда жаниб лайлатул къадруялъул сордо бугелъул. Цоги г1алимзабаца абуна: гъаб анц1го къо хирияб буго рамазаналъул ахираб анц1го къоялдаса, амма рамазаналъул ахираб анц1го сордо хирияб буго гъал къоязул сардаздаса абун. Цоги имамзабаца абуна гъал хириял

кѡял ħарапа кѡ кѡурбан кѡ ва гьелда хадуб бугеб лѡабго кѡѡи буго жидель такбир ва лабайк бачулел абун.

Ва жидеца Алагъасул ħарги рехсолел кѡял руго гьел Аллагъас جَلَّالُهُ **жидеенигматлѡун кѡурал хħайванал хѡлеб мехаль:** варанаби, хħайванал ва ħиял-ħаниги. Кѡурбан хѡлеб мехаль, гѡдю ва ħакладе хѡлеб жо хѡлеб мехаль Аллагъасул جَلَّالُهُ ħар рехсон хѡла. Гьедин хъвезе тħадаб буго. суннатаб бугин, абулел ħалимзабиги руго. Амма Аллагъасул جَلَّالُهُ ħар гуреб цоги щибго жоялѡул ħар рехсон хъвезе хħарамаб буго, гьедин хѡураб жоялѡул гѡан кваназеги хħарамаб буго.

Гьеб Аллагъасул جَلَّالُهُ ħарги рехсон, Аллагъ جَلَّالُهُ разилъи тħалаб гѡабун хѡураб жоялѡул гѡан нуѡецаго кванай, мискинав, пакъирав чиясади кваназабе! Аллагъ разилъаяв Ибнугħаббасица абун: «يٰٓزَيْدُ» абураб раħиялѡул маħна буго жив пакъирав вукħин жинда тħад бугеб ретħелалъи, гѡумералъи сипаталъи загъир гѡбулев. «الْقَفِيرُ» абураб раħиялѡул маħна буго жиндир ретħел баħħадав, гѡумералда балагъунги жив пакъирав вукħин лѡаларев, жив бечедав вугин кколев»- абун. Гѡав чи пакъирав вукħин лѡала гъасул гѡалмагълъиялда ва гъасул хħал ħехараб мехаль.

29. Кѡурбан хѡун хадуб жидер черхалѡул раħħалъи гѡабе!

Хіеж бухыналдалѡун гѡабизе гѡукъун

букħараб малъ-рас кѡтħи, гѡуин махħ

гѡабигħадаб жо гѡабе. ħарапа маħардаса муздалипаялда раħħун, гьениб сордоги бан минаялда раħħун «жамратул ħакъабат» абудеб цо чħинхал речħудеб бакħалда гьел чħинхал речħун хадуб хħажи чиясе рес букħуна рас-малъ кѡтħизе, гѡуин махħ гѡабизе, ихħрам тħаса бахъун жиндирго ħадатияб ретħел ретħизе. Гѡалда абула аввалаб хħаж бичи абун.

Гѡав хħажичиясе гѡукъун букħула рос-лѡади цоцаде аскħор лѡугъи (жимаħħ гѡаби), Маккаялдаги ун Каħħабаялда сверун тħавап гѡабизегħан. Гьеб тħавафалда ħар буго «Тħавафу рукни» абун, яги «Тħавафу ифаза» абун. Гѡаб тħаваф гѡабун хадуб гьев чи хħажалѡул киналго арканал тħубарав вукħуна сафа-марва меħħералда гѡоркъов жив хъвадун вукħун ватани ħарафа маħарда иналде цева. Нагагъ гьеб саħħю гѡабун букħун батичħони дол чħинхал речħун хадуб Маккаялда вачħун «Тħавафу рукну» гѡабизе ккола, гьелда хадуб саħħюги гѡабизе ккола. Саħħю цева гѡабун, тħавап хадуб гѡабизе бегъуларо гѡаб хħалалѡулъ. Маккаялда щвараб мехаль гѡабудеб «Тħавафу кѡудумалда» хадуб саħħю гѡабун бугони гѡанже ħħидаса саħħю гѡабизе кколари.

Цинги жидеца гѡабураб назроги тħубазабе. Назро гѡабун букħун

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُؤْتُوا أُذُنَهُمْ
وَلِيُخْطِئُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

батани гьєб хІажалда садакъя гьабизе, кІал кквезе ва цоги щиб бугониги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гьабулеб шаргІалда рекъараб назро тІубазабе. **КагІба** рукъалда сверун тІавафги гьабе «ТІавафу ифаза» гьабе.

30. Гьадин буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру ва хІукму хІаж гьабиялъул хІакъальуль. Жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин тІадегІан гьабурав ва кІодо гьабурав чи:

хІалалаб хІалал гьабун, хІарамаб хІарам гьабун, амру-нагъю тІубан; гьєсие жиндир гІамал цІакъ кІудияб ажро-

даражалъун батизе буго БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ askİob.

Нужєє кинабго боцІи хІалал гьабун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ варанаби, хІайванал, гІи-цІани, жиндир хирияб тІєхъалда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІарамаб буго абураб жо хутІизегІан. Гьєбги капурго хвараб жо буго, жиб хъолеб мехалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІар гуреб цоги цІар рехсон хъураб жоги буго. **Нуж гьєл мушриказ Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьабулел алагъабаздаса цІакъ рикІкІалъє:** жал нажасал, чорокал жал руго гьєл. Гьединго нуж рикІкІалъє гьєрисињаб нугІлъи гьабиялдасаги, гьєреси бициялдасаги.

31. Нуж рикІкІалъє кинабго батІулаб жоялдаса, Аллагъасє جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб дин гьабулеллъунги рукІа. Аллагъасде ширкги гьабуге. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьабулев чи рельтъун вуго зодиса яги цо борхатаб бакІалдаса вортарав чиясда. Гьєб вортинальульги хІанчІаца жив тІетІєзавун кваналєв. Яги жив кутакаб гьуриялъ восун ун рикІкІадаб алахалда гьалаг гьавурав.

Гьаб буго мушриказул мисал, гьєз гьабураб гІамал гІадада хун гьєзие щибго мунпагІат шун гутІиялъуль.

32. Гьадин буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму гьєсде ширк гьабурал гІадамазе бугєб. жидєца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин (ай диналда хурхел бугєбщинаб жо) кІодо гьабулел гІадамал руго хІакълъунго жидер ракІазуль гьєсдаса хІинкњи бугєл ва жидєца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гьабулел. Гьєб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин тІадегІан гьаби буго паризаяб хІаж гьаби ва

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ
خَبِيرٌ لَهُ، عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ لَكُمْ
الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا بَيَّنَّا عَلَيْكُمْ فَأَجْتَنِبُوا
الرِّجْسَ مِنْ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ
الرُّزُورِ ﴿٢٠﴾

حُفَاءَ لِلَّهِ عَلَيْهِمْ شُرُكُيْنِ بِهِ، وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَكَانَ تَخَوُّنَ السَّمَاءِ فَتَحَطُّهُ الطَّيْرُ
أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٢١﴾

ذَٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى
الْقُلُوبِ ﴿٢٢﴾

гъеб х1аж гъабулаго гъелъул шурут1ал ва арканал т1уран хъвадиги.

33. Нужеца къурбаналъе хъвезе абун
бачулеб боц1иялъулъ нуже пайда буго
гъеб жиндир хьолеб бак1алда шун ва
хьолеб г1уж шун хъвезег1ан.

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فُتُوحَهَا
إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٣﴾

Гъелда т1ад рек1ине бугъула, гъелъул рахъалдаса, квас-расалдаса
мунпаг1ат босизе бегъула. Цинги гъеб хьолеб бак1ги Каг1ба рукъалда
г1агарда ва мина абулеб бак1алда буго.

34. Дица щибаб умматалъе цоцо
г1ибадат гъабулеб бак1 ва г1ибадат
гъабулеб къаг1ида гъабуна.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا لِّذِكْرِهِمْ
أَسْمَاءَ اللَّهِ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَيْمَاتٍ الْأَنْعَامِ
فَالْهَيْكَلُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْمَاءُ وَبَشَرِ
الْمُحْتَبَيْنِ ﴿٢٤﴾

Ибраг1им аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام бай бихъун
Маккаялда бачун къурбан хъвейги гъабуна
г1ибадатлъун. Гъел хьолеб жалазда

т1ад Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1арги рехсезе,
гъев разилъи т1алаб гъабунги хъвезе. Гъелдалъун Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ щукруги гъабизе гъес ризкъилъун къураб боц1иялда данде.

Нужер Бет1ергъан Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ жив цогояв, цоги жинда
рельгъарав ва жинда ващадав гъеч1ев вуго. Жиндие г1ибадат
гъабизе х1акъавги вуго. Нуж гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мут1иг1лъе ва
гъесул амруялда нахърилъгъа. Купру-ширкги рик1клад гъабе. Дуца
рохел бице Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ х1елун х1инкъун
рук1унел муъминзабазда гъезие алжан бук1ине буго абун.

Шалха кколел гъел ﴿الْمُحْتَبَيْنِ﴾ абун, Т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел
баян гъарун абулеб буго.

35. Гъел руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рак1алда
швараб мехаль жидер рак1ал
х1инкъулел, т1урк1улел. Гъезда бач1араб
къварилъи- балагъалдаги жидеца сабро
гъабулел, х1укъукъал т1убан паризаял

الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِاللَّهِ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ
وَالصَّالِينَ عَلَى مَا آصَابَهُمُ وَالْمُقِيمِي
الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقَهُمْ يَنْفِقُونَ ﴿٢٥﴾

какал ралел. Г1уж ц1унун, жамаг1ат гъабун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
рак1 х1узурлъун ва гъесдаса х1инкъун. Дица ризкъилъун къураб
жоялдаса дун разилъи т1алаб гъабун напакъаги кьолел.

Садакъа кколел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин т1адег1ан гъабизе г1оло боц1и
харж гъабулел, цогидалги муъминзабаде мунпаг1ат бугеб бак1алда гъеб
боц1и харж гъабулел.

36. Нужеца къурбаналъе хъвезе кьолел
ч1ах1иял, къариял варанабиги гъаруна
дица дир динаял г1аламатлъун. Гъел

وَالَّذِينَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ سَعَايَرِ اللَّهِ لَكُمْ
فِيهَا خَيْرٌ فَأَذْكُرُوا أَسْمَاءَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ

варанабазуль нужее лъикІлъи буго;

дунялалда гъездаса мунпагІат боси буго,

ахираталда гъел садакъаде къеялдалъун

ажроги буго. **Нужеца Аллагъасул** جَلَّ جَلَالُهُ

цІар рехсе гъел варанаби хъвезе хІадур

гъарун рахъун чІун ругеб мехаль. Гъел хъун гІодоре рехидал ва

гъезул гъан ччукІун хІадурун бугеб мехаль, гъеб нужецаги кванай

ва жинца гъарарасеги къе, гъаризе нечарав мискинасеги къе.

Гъединго дица варанаби нужее квегъана тІад рекІун сапаралда

рачине, гъезул рахъ бечІчІизе ва гъел нигІматал нужее къурав

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукруги гъабизе.

37. **ТіадегІанав Аллагъасе гъел**

варанабазул гъан шоларо ва гъезул

биги шоларо, гъелда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

хІажатавги гъечІо. **Кинниги гъесда**

шолеб жо буго нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

мутІигІлъун, гъесдаса хІинкъун рукІин. Гъеб буго кинабго

инсанасда тІад лъураб таклифальул мурад. Гъедин квегъана

дица нужее гъел варанаби ва цогидаб боцІиги: **нужеца Аллагъ**

جَلَّ جَلَالُهُ **кІюдо гъавизе ва гъесие рецци гъабизе нуж иманалда**

тІоритІиялда. Дуца алжаналдалъун рохел бице МухІаммад

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал**

муъминзабазда.

38. **ХІакълъунго ТіадегІанав Аллагъас**

муъминзабаздаса капурзабазул ва

мушриказул зулму ва къварилъи нахъе

чІвала, гъесие цІакъ вокъуларо жинца

хиянат гъабулев ва нигІматазда инкар кколев чи.

39. **Жидее зулму гъабураб мехаль, зулму**

гъабулел гІадамазда рагъизе изну къуна

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. **Рагъизе изну къечІого**

хІакълъунго жиндир муъминал

лагъадерие квербакъизе кІюлев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Кинниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ **бокъун буго гъел муъминзабазе ажро швезе:**

гъез жигъад гъабун ва гъезие шагъидлъи шун.

Тафсиральул гІалимзабаца абуна: гъаб аят буго жигъадалъул бишун

рештІинарурал аятазул бишун себе рештІараб. Гъаб аяталда рехсарал

чагІи руго хирияв аварагги صَلَّي اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва Аллагъ разилъаял асхІабзабиги.

Маккаялъул мушриказ гъезие кутакаб къварилъи гъабулеб букІана.

فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا

الْقَائِمَ وَالْمَعْرُوفَ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ

تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ

التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا

اللَّهِ عَلَىٰ مَا هَدَيْتُكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

﴿٣٨﴾ إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا

يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٩﴾

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ

نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

Гьел асхIабзаби аварагасухъе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рачIунел рукIана жидеда ругънал гъарун, жал рухун унтизарун ва гъез аварагасдаса صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIалаб гъабулеб букIана жиде зулму гъабураздаса рецIел босизе изну кье абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъезда абулеб букIана: «Нужеца сабро гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дие изну кьун гъечIо гъезда рагъ гъабизе!»-абун. Цинги гъижра гъабун гьел Мадинаялда араб мехаль рештIинабуна гъаб аят жигъад гъабизе изну кьун. Гьелдаса цебе лъабкъоялда анцIго аяталда жаниб аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нагъю гъабун букIана гьел капурзабазда рагъ гъабуге абун.

40. Жиде рагъ гъабизе изну кьурал муъминзаби руго щибго жидер гIайиб гъечIого ватIаналдаса кьватIире рахъинарурал мугъажирал; Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг ва жидеда Аллагъ разильаял асхIабзабиги. Гъез гъабулеб жо букIана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави ва гъесдехун ширк гъабун хъанчазе лагълъи гъабунгутIи. Гъаб исламияб диналда ахIулел рукIана Маккаялъул мушрикалги. Амма гъез хIакъикъияб дин босичIо, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавизеги мукIурлъичIо.

ТIадегIанав Аллагъасул гIадат букIинчIебани цо гIадамал цогидал гIадамаздакъун нахъе чIвалелеб: жидеца зулму гъабулел гIадамазда данде рахъун муъминзабаца рагъ балеб ва гьел купру-ширкалъул гIадамал жидер гIорхъода чIезарулеб. Гъеб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккураб къавмаль ракъалда тIад цониги бакI тезе букIинчIо жинда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIар рехсолеб ва гъесие гIибадат гъабулеб. Гъез чIунтизе гъаризе рукIана насраниязул килисабиги ягъудиязул сенагогалги, жидеда жаниб радалги бакъанидаги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIемер рехсолел бусурбабазул масжидалги. ХIакълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квербакъи гъабизе буго гъесул диналъе ва аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квер бакъи гъабулел гIадамазе. ХIакълъунго Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жиндир хIал кIолъи камилавги вуго. Гъесдаса щивго чи бергъуларо ва гъесие бокъараб жо гъабиялдаса гъев гIажиз гъавулеб щибго жо букIунаро.

41. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиде квер бакъи гъабулел муъминзаби руго жиде ракъалда тIад ханлъи ва бергъенлъи щваниги жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат

الَّذِينَ آخَرُوا مِنْ دِينِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفُتِحَتْ صَوْمُعُ وَبِيعَ صَلَواتٌ وَمَسْجِدٌ ذِكْرُهَا أَسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿١١﴾

الَّذِينَ إِنْ مَكَتَّهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عِقَابُ الْأُمُورِ ﴿١١﴾

гъабиялда т1ад ч1олел,

(мугъажиралги, ансаралги). Ва гъезда нахърилъгъарал, гъез гъабураб лъик1аб г1амал гъабурал муъминзабиги. Жидеца паризаяб как балел, закатги къолел, лъик1аб жоялдагъун амру гъабулел квешаб жо гъабиялдаса нахъеги ч1валел. Киналго умуразул ахир ва гъезул х1асил Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буссунеб буго.

42. Гъаб дур къавмалъ мун гъереси гъави وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَنُحُودٌ ва гъез дугъварилъи гъаби г1ажаиблъи гъабизе ккараб жо гъеч1о Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Дудаса цере рук1арал

аварагазбиги عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъаруна Г1адилаз, Сумудияз ва Нух1ил къавмалъги.

43. Ибрагъим ва Лут1 аварагасул وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ عَلَيْهِمَا السَّلَام къавмалъги гъел гъереси гъаруна.

44. Мадян шагъаралъул ва ракъалъул къавмалъ Шуг1айб авараг وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَى فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъавуна. Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъавуна.

Гъал гурел цогидал аварагазби عَلَيْهِ السَّلَام жидер

къавмалъ гъереси гъаруна, гъезие къварилъиги гъабуна. Дица гъел капурзаби г1азаб гъабич1ого нахъе рахъун тун рук1уна, гъезие х1укму гъабураб заман швезег1ан. Цинги гъезие г1азаб гъабулеб мехалъ гучаб г1азаб ва гъалаг1ъи гъабуна. Кинха бук1араб дица гъездехун гъабураб инкар?

Ц1акъ унтгизабулеб г1азаб гъабула дица. Гъезул минаби ч1унтизарула, бечелъи т1аг1изабула, гъезул агъло- хъизан ва жалгоги насло-тухум бакъвазабун гъалаг гъарула. Гъадинаяб г1азаб гъабизе к1ола Мух1аммад عَلَيْهِ السَّلَام, гъаб дур къавмалъеги. Дол пересел аварагазабаца صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сабро гъабуна, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккалги т1амуна. Дуцаги, дур асх1абазабацаги сабро гъабе! Муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъи бач1изе бук1ин х1акъаб буго.

45. Чан Г1емерал росабиха ругел дица فَكَأَيُّ مَنَ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيهَا فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَيَبْنَؤُ مِعْطَلَةٌ وَقَصْرِ مَشِيدٍ жидер агъло гъалаг гъарурал, гъеб агълуялъ зулму ва пасалъи Г1емер гъабураб мехалъ. Купру-ширк гъабун,

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун, аварагазби عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъарун хъвадараб мехалъ. Гъанже гъел росаби ч1унт1ун руго, т1охалги къедалги т1ат1ала ккун руго. Жидер

лѝм гьекъчѝлого тарал гѝмерал гъуял ва ищалги руго. Жанир гѝдамал гьечѝлого риххун ва чѝунтун руго кѝудиял ва берцинал кѝалгѝаби. Гѝаб кинабго жо гѝелариш пикру гѝабулев чиясе гьес гѝибрат босизе ва жив кантѝизе.

46. Гѝаб Маккаялъул мушрикал даран-
базар гѝабизе сапаразда хъвадулариш
ва гъезда бихъулариш цересел
умматал гѝалаг гъарун нахѝе хутѝарал
чѝунтарал росаби ва шагъарал? Гъезул
жо бичѝчѝулел раклалги гьечѝиш,
жидеда рагѝулел гѝундулги гьечѝиш?

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ
يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا
فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ
الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٥٦﴾

Гъезда Аллагъ ﷻ цо вукѝн лъазе рес бугел гѝмерал далилал
рихъулариш ва гъез пикру гѝабулариш?
Х1акълъунго гьел мушрикал жидер берал беццал гьечѝо, кинниги
гьел руго каранда жанир ругел раклал беццал. Бишунго квешаб ва
захѝматаб жо буго инсанасул ракл беццаб букѝн.

47. Мушриказ дудаса гѝалаб гѝабулеб
буго Мухѝаммад ﷺ, мун жиде
гѝабулеб гѝазаб бачун хехго вачѝа абун.
Дуда божичѝого, мун махсароде гъавун
абулеб рагѝи буго гьеб. Ва амма

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ
وَعْدَهُ وَكَانَ يُومِنُ بَعْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ
مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥٧﴾

Аллагъасул къотѝи х1акъаб буго ва гьел мушриказе Аллагъас
ﷻ гѝазаб гѝабизе буго, гьес жиндир къотѝи хъезабизе гьечѝо.
Гъеб гѝазаб гѝабизе цѝараб заман ва къадар гѝабураб гѝуж букѝуна
Бетѝергъан Аллагъасул.

Х1акълъунго гѝадегѝанав Аллагъасе цохѝо къогѝадин дагъаб жо
буго нужеца азарго сонлъун рикѝкѝунеб заманги. Гъедин бугельул
Аллагъ ﷻ гѝедегѝуларо гѝазаб гѝабизе. Гъесул рахѝмат цѝикѝкѝараб
буго. Сабро кѝудияб буго. Хасго муъминзабазе гѝазаб хех гѝабуларев,
гъезие тавбо гѝабизе заман къолев вуго Бетѝергъан Аллагъ ﷻ.

48. Гѝемерал росаби руго жидер
агълоялъ зулму гѝабулеб бугониги дица
жал гѝалаг гъаричѝого нахѝе рахъун
тун рукларал.

وَكَايْنِ مَنْ قَرَيْتُ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ
ثُمَّ أَخَذْتُهَا إِلَى الْمَصِيرِ ﴿٥٨﴾

Гъез тавбо гѝабичѝо, Аллагъасдаса ﷻ х1инкъичѝо, жидерго купру-
ширкалда чѝана ва дир гурхѝел цѝобаль гьел гуккана. Гъезда раклалда
ккана жал гѝадин рахѝат-лазатлда руклѝнин кѝадаго абун. Цинги дица
гьел гѝалаг гъаруна, гъезул хабар бицунев чиги нахѝе хутѝичѝо.
Гѝадин дида руссине руго киналго умматал ва къавмал. Ва

ахираталда дица гъезул г1амалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго шивав чиясе.

Гьал аятал руго Маккаялъул мушриказе ваг1за гъабун ва гъезие х1инкьи кьун решт1изарурал. Гьел кант1изарулел руго П1адег1анав Аллагъасул х1ал к1ой гучаб бук1иналда ва гъесул г1азабалдаса шивго чи ворч1изе гъеч1олъиялда.

49. Дуца абе Мух1аммад ﷺ: «Я гьал г1адамал! Х1акълъунго Дун Аллагъас قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا كَارِهُ نَذِيرٌ
مُنِيرٌ ﴿٤٩﴾
 нужее х1инкьи къезе вит1арав авараг вуго.

Дица нужеда бицулеб жог1и щибго жиндилъ шаклъи гъеч1еб амру буго». Дир ихтияралда гъеч1о нужее г1азаб гъаби, гъеб хех гъаби яги гъабич1ого тей. Гъеб кинабго жо буго П1адег1анав Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ кодоб.

50. Аллагъасдаги قَالِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
 иман лъун, авараг مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾
 рит1ухъ гъавун, лъик1аб г1амал гъабун хъвадарал
 муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ
 рахъальъан мунагъал рахчи ва хирияб алжан буго.

П1адег1анав Аллагъас г1емерал аятазда жаниб рехсон буго: «Жидеца иманги лъун лъик1аб г1амал гъабурал г1адамазе мунагъал рахчи (г1аса лъугъи) ва алжан буго»-абун. Жиндилъ пикру гъабизе кколеб раг1и буго гъаб. Цох1ого иман лъеялдакъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ мунагъал рахчи ва алжан бук1ин кьот1и гъабун гъеч1о; иман лъеч1ого гъабураб лъик1аб г1амал г1адада хвараб бук1инги мух1канаб масъала буго. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гурх1изе ккани, гъев мунагъазда г1асаги лъугъизе ккани ва ахираталда алжанги къезе ккани шарт1 буго иманалъул ва исламалъул арканал цадахъ рук1ин. Иман буго рак1ил пиша. Ислам буго лугбузул пиша. Гъаб к1иябго г1амал цадахъ бугев чи вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гурх1илин абун хьул лъезе бегъулев.

51. Аллагъасда وَالَّذِينَ سَعَوْا فِيْٓ اٰيٰتِنَا مُعٰجِزِيْنَ
 иман лъеч1ого, гъесул اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ﴿٥١﴾
 Къуръан гъереси гъабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ
 диналъул нур свинабизе ва гъеб къезабизе
 бокъун хъвадулел мушрикал руго даимго
 рук1инелъун жужах1алда лъугъинарулел гъеб жужах1алъул
 агълу.

52. Дица дудасан цере аварагзаби وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُوْلٍ وَلَا نَبِيٍّ
 рит1ич1о Мух1аммад ﷺ, жидее اِلَّا اِذَا تَمَيَّىٓ اَلْقٰ الشَّيْطٰنُ فِيْٓ اُْمْرِيْٓتِهٖٓ
 жо бокъараб мехалъ ва жидеца гъелда

къасдги гъабураб мехаль шайтланаль
гъезул ракиль вас-васал рехун рукун
гурони.

فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُخَوِّمُ
اللَّهُ عَائِيتَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٥٦﴾

Гъел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер уммат х1акъаб
диналда т1обит1изе бокъун хъадараб мехаль гъезул даг1ваталъул нухда
данде лъугъун шайтланаль г1адамазул рек1ель купру-ширк бокъи, гъел
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъари ва гъел махсароде гъари реххун.

Цинги аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рек1ельги пашманлъи лъугъуна жидер
даг1ват къабул гъабулеб гъеч1ин, жидер рисалатги квербакъи гъеч1ого
хут1улеб бугин абун. Гъаб пикруги аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рекъараб
гъеч1о. Гъезда т1ад гъабураб жо буго умматалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рисалат швезаби. Гъеб умматаль рисалат къабул гъабич1ин абун
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ пашманлъизе кколаро. Уммат иманалда т1обит1и
гъезул ихтияралда гъеч1о. Гъеб буго цох1о Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укму
ва къадар. Гъадинаб рак1 пашманлъи г1адаб жоялдасаги аварагзабаца
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ тавбо ва истигъфар гъабулеб бук1ана.

Т1адег1анав Аллагъас аварагзабаздаса عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъеб шайтланалъул
вас-вас т1аса инзабуна. Ва жив цох1о вук1иналъул, жиндир
х1алк1олъи гучаб бук1иналъул, жиндир х1укму-къадар шаклъи
гъеч1еб, жиб лъидаго нахъе ч1вазе к1олареб амру бук1иналъул
х1укму ва далил гъезул рак1азуль камил гъабула. Х1акълъунго,
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жоялъул х1укму лъалев вуго, жиндир
пишабазуль х1икмат-пайда бугеб жо гъабулев вуго.

Абусаг1удица абун: Гъаб аяталда жаниб далил буго шайтланаль
аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рак1алда вас-вас рехизе, гъел сагъвил гъаризе
ях1 бахъулеб бук1иналда ва Т1адег1анав Аллагъас жиндир аварагзаби
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъеб шайтланалъул заралалдаса ц1унулел рук1иналдаги.

53. Гъаб шайтланалъул квешаб г1амал
Т1адег1анав Аллагъас гъабун буго иман
заг1инал г1адамазе, жидер ракиль
унти бугел мунапикъзабазе, ва жал
ц1акъго къосарал, жидер рак1 ссог1ал
капурзабазеги питналъун бук1ине.

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي
قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ
الْظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٧﴾

Гъел гъеб шайтланалда нахърилъула ва гъель малъараб жо берцин
бихъун хъадула. Х1акълъунго, гъал мунапикъзаби ва капурзаби
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул аварагзабаде тушманлъи бугел, жидер
тушманлъи ва г1асилъи гучал руго.

54. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее г1елму-г1акъло
къурал г1адамаздаги бич1ч1изе ва лъазе

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ

х1акълъунго гъаб Къуръан дур
Бет1ергъан Аллагъас решт1инабураб,
гъесул х1акъаб калам бук1ин ва гъелда
иман лъезе, гъезул рак1ал Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъун, гъесие х1елун рук1изе.

مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ
قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ
آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥١﴾

Х1ахълъунго, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидеца иман лъурал г1адамал
х1акъаб диналда ва бит1араб исламияб нухда г1орит1ула.

55. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ, гъесул
аварагасдаги инкар ккурал г1адамал
къиямасеб къо швезег1ан гъаб

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مَرِئَةٍ مِنْهُ حَتَّى
تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ
يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

Къуръаналъуль шакдарулел, х1акъаб
дин бокъуларел, гъелда божуларел
рук1ине руго. Гъеб х1алалда рук1адго, жидеда рак1алдаго
гъеч1ого, къиямасеб къо ва гъелъул гучаб г1азаб гъезда швезе
буго.

Къурт1уби абулев г1алимас абуна: Г1адег1анав Аллагъас пересел
умматал гъалаг гъаруна гъел бишунго дунялалда рак1гъун, гъелда
божун, бечелъи, рах1ат-лазаталда жанир т1ерхъун жал ругеб мехаль.
Гъеб буго инсан ц1акъ Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ гъапуллъараб заман. Гъеб
х1алалда жив вук1аго гъалаглъи г1аде бач1араб мехаль инсанасда ч1олеб
къо, гъесда бач1унеб къварилъи жиби бичине к1олареб, жиндие сипат
гъабизе лъалареб бук1уна. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ниг1матаздальун гуккун
рук1ин муъминзабазул г1амал гъеч1о. Ниг1матал г1емерлгъанаг1ан шукру
г1емер гъабизе ккола ва гъел ниг1матал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ балагълъун,
г1азаблъун свезизариялдаса х1инкъун рук1ине ккола.

Абусаг1удица абуна: Гъаб аяталда жаниб къиямасеб къоялда ц1ар тана
﴿يَوْمٍ عَقِيمٍ﴾ абун. (рах1му бакъвараб, лъимер гъеч1еб). Гъелъул маг1на
буго дунялалъул къоял цоялда хадур цогидал рач1улел ругелъул, цо
къоялъ цогидаб къо гъабураб г1адин бук1ула. Къиямасеб къо жинда
хадуб цоги къо гъеч1еб бугелъул гъелда ц1ар тана «жиндир рах1му
бакъвараб къо»-абун.

56. Гъеб къиямасеб къоялъул кинабго
ханлъи Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

أَلَمْ لِكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ يَخْضَعُونَ كُلٌّ مِنْهُمْ
فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فِي حَيَاتِ التَّعِيمِ ﴿٥٣﴾

Гъеб къоялъ кинабг1аги ханлъи ва маликлъи
бук1унаро цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ тун бат1ияв
чиясе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда гъоркъоб

х1укму гъабула, х1исаб-мизан гъабун муъиминзаби ва капурзаби
бат1а гъарула. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун лъик1аб г1амал
гъабун хъвадулел рук1арал муъминзаби ниг1матазул алжаналда

лъугьизарула.

57. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун, гьесул Къуръан ва мугIжизатал гьереси гьарун хьвдарал гIадамазе жал гIодорегIан гьарулеб гIазаб букIине буго.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥٧﴾

58. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гьижра гьабурал, гьеб дин тIадегIан гьабизе жидеца ватIан тун къватIире ун гьазаватги гьабурал, цинги жал гьеб гьазаваталда чIван, яги жидерго рукъор рукIун бусада регун хварал гIадамазе, БичасхIаги, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие алжаналгъул нигIматал къезе руго.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُلُوا
أَوْسَاوُا لِيَرْزُقَهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا
وَأَنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّزُقِينَ ﴿٥٨﴾

ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жидеца ризкъи къолезул бищунго лъикIав.

59. БичасхIаги, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел лъугьизарула жал разилъулеб алжаналда жанир. ХIакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лагъзадерил кинабго гIамал лъалев ва муъминзабазда жив гурхIулев вуго.

لَا يَدْخُلَنَّهُمْ فِيهِمْ مُّذَخَلٌ وَلَا يَصُورُنَّ وَلَا
اللَّهُ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

60. Гьадин буго тIадегIанав Аллагъасул хIукму. Жинца залимчиясе гьес жиндие гьабураб зулмуялда релгъараб жазаб гьабурав чиясе, цингиги гьев залимас жиндехун тушманлъи гьабураб мехалъ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесие квербакъи гьабизе буго.

﴿٥٩﴾ ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبْ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ
بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

Гьаб аяталгъул магIна буго: цо чиясе зулму гьабураб мехалъ гьев жинца зулму гьабурав чиясе жаваб къун, гьесул зулму нахъчIван тамихI ва гIакъуб гьабизе бегъула. Гьадин тамихI гьабун хадувги дов жинца зулму гьабулев чи чIолев гьечIони, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда рагъ гьабулев муъминчиясе квербакъи гьабизе буго. ХIакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал рахчулев ва жив тIаса лъугьулев вуго.

61. Гьаб амру гьадин буго ХIакълъунго тIадегIанв Аллагъ вукIин сабаблъун жиндир гуч бергъарав хан: Жинца сордо къоялда жаниб лъугьинабулев вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ва къо сордоялда жаниб лъугьинабулевги вуго.

﴿٦٠﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي
النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

Риидал ва къиндал сордо-къоялгъул халалгъи хисула, цояб кIодолъун

цояб гытІинлѳула. Х1акълѳунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лагъзадерил рагІи рагІулев ва гъезул гІамал бихѳулев вуго.

62. Гъаб амру гъадин буго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие гІабадат гъабизе х1акъав БетІергъан вукІиналь. Мушриказ гъев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун жидее лагълѳи гъабулел алагъзаби батІулал, гъересиял жал рукІинальги. Х1акълѳунго, Аллагъ вуго жив ТІадегІанав ва жиндир къуват- гуч кІудияв хан.

ذَٰلِكَ يَأْتِ اللَّهُ هُوَ الْحَقُّ وَأَتَتْ مَا
يَتَعَوَّنَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَتِ اللَّهُ
هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾

Гъесда башадаб щибго жо гъечІо, гъесдахун гІахъаллѳи гъабулеб кинабгІаги къуват ва ханлѳи гъечІо.

63. Дуда лъаларищ я гъав инсан, ТІадегІанав Аллагъ вукІин жинца зодисан цІад рештІизабулев. Цинги гъеб цІадалдалѳун ракъалда гІад ах-хур бижула ва гъеб гІурчинлѳун берцинлѳун, бечелѳун лъугъуна, жиб бакъвараб букІун хадуб.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَتَخْضِبُ بِهِ الْأَرْضَ فَخَضِرَتْ وَأَتِ اللَّهُ
لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾

Х1акълѳунго, Аллагъ жив гурхІулев, жинда лагъзадерил ахІвалал ва гъезул маслахІатал лъалев вуго.

64. Гъев БетІаргъан Аллагъасул мулк буго зобал ракъалги гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги. Х1акълѳунго, Аллагъ вуго кинабго хІалалѳулъ жив вещарав, гъев бечедави вуго,- щибго жоялда жив хІажалѳуларев, жинда кинабго жо хІажатав.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَفِيُّ الْخَمِيدُ ﴿٦٤﴾

65. Дуда бихѳуларищ ва лъаларищ, я гъав инсан, х1акълѳунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин нужее ракъалда гІад бугеб кинабго жо квегъарав. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалѳун рагІадалда гІад хъадулел гумиги квегъана нужее. Ракъалда гІаде рорхун зобалги чІезарун руго гъесул амруялдалѳун. Гъел зобал гІодоре рортуларел гъарун руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалѳун гурони.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي الْأَرْضِ
وَأَلْفَلَاكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ
السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ
اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾

къиямасеб къо чІолеб мехаль сукІун нахъе росун гурони. Х1акълѳунго, ТІадегІанв Аллагъ гІадамазда цІакъ гурхІулев вуго. Гъесул гурхІел цІобалдаса буго нужее ракъалда гІад магІишат-яшав гъабизе сабабал рекъезари. Гъедин бугелѳул гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кидаго щукру гъабизе

т1адаб буго.

66. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер
Бет1ергъан, жинца нуж ч1аго гъарурав
щибго жо гъеч1ого бук1араб бак1алда.

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
يُخَيِّمُ إِنَّ الْأَنسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

Цинги жинца нуж хвезеги гъарулев ва
ахираталда ч1аго гъарун т1адеги рахъизарулев. Х1акълъунго,
инсан вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ниг1матазда инкар кколев, гъезда
щукру гъабуларев.

Гъав инсан вуго купру-ширкалда жив вугев. Гъазда бадиб ч1вай
гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: Мун вижарав, дуе ризкьи кколев,
ахираталда мун т1аде вахъизавун а х1исаб- мизан ва жазаъ гъабулев,-
гъев Бет1аргъан Аллагъасдаса х1инкъич1ого, гъесие г1ибадат гъабич1ого,
гъесдехун ширк кин гъабулеб ва цоги алагъзабазе ва хъанчазе лагълъи
кин гъабулеб абун.

67. Дица щибаб умматалъе ва
къавмалъе гъезда хасаб г1ибадат ва
шариг1ат гъабуна.

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ
نَاسِكُوهُ فَلَا يُنْصِرُكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ
إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾

Щивав аварагасда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хасаб шариг1ат
гъабуна, амма киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
ва киналго шариг1атал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавиялдалъун ва гъесие г1ибадат гъабиялдалъун рач1арал рук1ана.
Дуда даг1ба гъабуге абе гъел Маккаялъул мушриказ! Дуда
решт1инабураб Къуръан ва мун жиндалъун вит1араб исламияб
динги гъелда данде къец гъабизе рес гъеч1еб х1акъаб дин буго.
Дуца гъел г1адамал ах1е Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасе
г1ибадат гъабиялда ва бит1араб исламияб диналда. Х1акълъунго,
мун жинца алжаналда рачулеб бит1араб нухда вуго. Гъеб буго
исламияб дин.

68. Дудехун гъел мушрикаца даг1ба гъабулеб
бугони, дуца гъезда абе Мех1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъик1 лъалев вугин
нужеца гъабулеб г1амал.

وَإِنْ جَدَلُوكَ فَقُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

69. Т1адег1анав Аллагъас къиямасеб
къоялъ х1укму гъабизе буго нужеда
гъоркъоб бугеб хилапалъул.

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْفِتْنَةِ فِيمَا
كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

Муъминзабиги капурзабиги бат1а гъаризе
руго, гъезие жидер г1амалазда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

70. Дуда лъала гуриш, Мух1аммад

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ

صلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Х1акълъунго Т1адег1анав
Аллагъ вук1ин зобал-ракъызда жаниб
бугеб жо жинда лъалев. Х1акълъунго
гъеб кинабго лавх1ул-мах1фузалда
хъванги буго. Х1акълъунго гъаб киналъулго г1адло-низам гъаби
ва гъезие жазаъ гъаби Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ ц1акъ бигъаяб ишги буго.

71. Мушрикаца жиндие г1ибадат гъабизе
г1адав Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالُهُ гъабич1ого гъеб
гъабулеб буго гъезие г1ибадат гъабиялъе
щибго х1ужжа-далил гъеч1ел ва щибго
жидер гъунар гъеч1ел хъанчазе.

Гъеб г1ибадат гъабулел рук1ин гуреб жидер щибго г1елму-лъайги
гъеч1о. Ва жидеца гъабулеб жо жидедаго бич1чулебги гъеч1о. Гъел
мушриказе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ г1азаб нахъе ч1вазе к1олев щивго чи
вук1изе гъеч1о. Гъел алагъзабазги гъезие щибго квербакъи гъабизе
гъеч1о.

72. Дир Къуръаналъул баянал ва
мух1канал аятал ц1алараб мехаль,
гъезул гъумералда дуда бихъулеб буго
Мух1аммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб Къуръан
рихиялъул ва гъелда инкар кквеялъул
асар. Гъел г1агарлъулел руго жидеца
Къуръан ц1алулел муъминзабада
рагъизе ва къабизе. Дуца гъезда абе
Мух1аммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: дица бицилищ нужеца муъминзабазе
гъабулеб къварилтъиялдасаги квешаб жо щиб бугеб? Гъеб
буго жужах1алъул ц1а, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ капурзабазе жиб къот1и
гъабураб. Ц1акъ квешаб бак1 буго гъеб жужах1 жинда жанир
руссизе.

Гъел купру-ширкалъул г1адамаз нуже къварилтъи гъабуниги нужеца
гъелда сабро гъабе. Гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ х1адурун бугеб г1азаб ц1акъ
гучаб буго.

73. Я гъал г1адамал! Нуже цо кици
г1амулел буго Аллагъги جَلَّ جَلَّالُهُ тун
жиде лагълъи гъабулел хъанчазул
х1акълъуль, нуж гъелда г1енекке ва
гъелъул пикру гъабе! Х1акълъунго
Жиндие лагълъи гъабизе г1адав
Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالُهُ гъабич1ого нужеца

وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ
ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِمْ
سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِمْ عِلْمٌ وَمَا
لِظَّالِمِينَ مِنْ تَنْصِيرٍ ﴿٧١﴾

وَإِذْ اتَّخَذْتُمْ آلِهَتَكُمْ آيَاتِنَا تَبَيَّنَتْ تَعْرِفُ فِي
وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُشْكِرُ كَكَذُونَ
يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ آلِهَتَهُمْ آيَاتِنَا قُلْ
أَفَأَنْتُمْ تُبْشِرُونَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَدَّاهُمْ اللَّهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا وَبَشِّرِ الْمُصِيرِ ﴿٧٢﴾

يَتَّخِذُهَا النَّاسُ صُرُبَ مَثَلٍ قَالَتْ سَمِعُوا اللَّهَ
إِذْ قَالَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ
يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ
يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ
مِنْهُ ضَعُفَ الظَّلَامُ وَالْأَعْمَلُ يُؤْبَ ﴿٧٣﴾

Гiбадат гябулел хянчал руго жидеда цохЮ тIутIин бижизе
кЮларел. Гьел хянчал ва алагъзаби цадахъ лъугъун хIалтIаниги
кЮларо гьезда гьедигIанго загIипаб тIутIин бижизе.

ГIакъло бугел гIадамаз гьединаб хянчалъе лагълIи кин гябулеб жал
рижарав, жиде ризкъи кюлев Аллагъасе جَلَّالَهُ гябичIого!

Нагагъ гьeб тIутIаль хянчазда тIад бахараб нах ва махI гьуинаб
жо босун ани гьелъухъан гьeб бахъизеги хIал кЮларо гьел
хъанчазул. ЦIакъ загIипаб, хIакъираб жо буго инсанас жиндие
лагълIи гябулеб хъанч. Гьединавго загIипав ва хIакъираб вуго
гьeб хъанчие лагълIи гябулев инсанги. Жиндир гIакъло гьечIев
вукIун, жинца гябулеб жо щиб бугеб лъаларев вукIун.

74. Гьел мушриказ ТIадегIанав

Аллагъасул къадро лъан гьесие букIизе
кколеб къадро-къимат гябулеб гьечIо,
гьесдаса хIинкъун Гiбадатги гябулеб
гьечIо. ХIакълъунго Аллагъ цIакъ гуч бергъарав, кинабго
бергъенлIи жиндие бугев вуго.

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ

عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾

Гьесул гIазабги жиб лъидаго хIехъезе кЮлареб буго. Гьeб гIазаб
мушриказе букIинги хIакъаб буго.

75. ТIадегIанав Аллагъас

малаикзабаздаса рищула аварагзабазда
жиндир вахЮ щвезабизе

ритIулел Жабраил малаик гIадал

малаикзаби. Гьединго Аллагъас جَلَّالَهُ гIадамазда гьоркъоса
вищула авараглъун витIулев чиги.

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا

وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

Гьаб буго Аллагъасул جَلَّالَهُ гIадат жиндир вахЮ ва дин умматалде
щвезабиялъулъ. ИнкарчагIаца гIалаб гябураб хIалалъ малаикзби
ритIуларо гIадамазда дин малъизе расулаллъун. ХIакълъунго, Аллагъ
جَلَّالَهُ гьел мушрикаца бищулеб хабар рагIулев ва жинца гябулеб
гIамал ва хIукму- къадар жинда лъалев вуго. Гьев гIакълу чагIазда
хIажалъуларо.

76. Гьев Аллагъ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго

гъанжелъизегIан цебехун букIараб жо,

гъанже бугебги, дунял ахирлъизегIан

букIунеб ва цинги ахираталда букIунеб

жоги. Гьев Аллагъасда جَلَّالَهُ буго кинабго амруялъул буссин ва
ахир.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

وَاللَّهُ يُرْجِعُ الْأُمُورَ ﴿٧٦﴾

77. Я гьал иман лъурал гIадамал!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا

Нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гѣбадат гъабе
гъесие рукугI ва сужда гъабун, гъесул
амру-нагъю тѣубан, шаргIалъул

وَأَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾

гIорхъаби цIунун. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
разилъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамалги гъабе.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда нахърилълъун гъесул суннат
тѣубан, садакъа-хайрат гъабун, мискин пакъирасда, загIипасда гурхIун
хъваде. Пагарлъиялда, мадогъаллъиялда гъоркъоб гурхIел-рахIму
гъабе. Гъедин хъвадани нужер лъикIлъиялда кверщел батизе буго
ва нужеес Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва гъесул алжанал швезе руго.

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

78. Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин
гIадегIан гъабиялъе гIоло хIал кIвараб
яхI бахъе.

Нужерго напсаздалъун, боцIи-малалдалъун

ракъалда гIад цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

гIибадат гъаби букIинабиялъе гIоло хIалтIе

нуж. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж гIаса ришун

руго гъаб ракъалда гIад цохIо гъесул

дин букIинабиялъе. Нужеда бишунго

хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIун вуго, хирияб

Къуръанги рештIизабун буго, гъалдаса

цере дуниялалда рукIарал умматаздаса

бишунго хирияллъунги гъарун руго нуж.

Исламияб диналда гIоритIун, гъеб дин кинабго халкъалъухъе швезаби

гIаде къан, гIелму-гIакълуги къун, боцIи-мал, сахлъи ва гъунар-къуват

къун рижун руго нуж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Ва амма нуж дуниялъ гуккун

руго, нужер дин долорал-гъуршал руго, нужеца гIадамал разилъи

тIалаб гъабулеб буго, нуж шайтIаналда нахърилъун гъелъул суннат

тѣубалел руго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло боцIи-мал ва напс

хIалтIизабизе нужеда ракъалдаго шолел гъечIо, гъелда нуж ахIулел

чиги нужер бишун кIудияв тушман вуго.

Гъаб дуниялалда гIад бусурбабазул би гIодобе тIей гIемерлъун буго.

Гъеб бусурбабазул би гъабун буго жиндир щибго къимат гъечIел,

жиндие рецIел босулареб жолъун. Кинабго бакIалда купру-ширкалъул

агъло данделъун, гъел цоцазде рекъон бусарбаби чIвалел руго, гъезул

ракъалги рахъулел руго, гъел инжитги гъарулел руго.

Бусурбабазда капурзабаца лъураб цIар «Террористал» буго, гъеб

цIар ритIухъ гъабун, гъел капурзабигун цадахъ лъугъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ

أَجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي

الَّذِينَ مِنْ حَرَجٍ مِّمَّا يَصِفُ أَيْبُكُمْ أَنْ يَرْهَبَهُ هُوَ

سَمِعَكُمْ الْمُسْلِمِينَ مَنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا

لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا

شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا

الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ

الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

цо гъавиялда, гъесул дин ракъалда букІинабиялда тІад хІалтІулел муъминзаби ракъалдаса тІагІинаризе хІалтІулел «бусурбаби» абун жидеда цІар бугел мунапикъзабиги руго.

Америкаялъ ГІиракъ кодобе босана, гъезул росаби ва шагъарал рухІана, гІемерал бусурбаби чІвана, гІемерал гІолохъаби квешал туснахъзда жанир тІамун вахІшияб хІалалъ жиде гІакъуба-гІазаб гъабулелги руго. Кубаялъул ракъалда хассаб туснахъ гІуцІун, террористал абун цІарги лъун, гъенир жанир тІамулел руго бусурбабазул гІолохъаби.

ГІажамиял улкабазда ругел, жидер ихтиярал кодоса рахъун капурал пачалихъазул колонияллъун гъарун ругел бусурбабазул гІисинал ракъазда тІад ругел муъминзабазда гъабизе кІолеб жогі гъечІо. Гъел бусурбабазда тІад гучаб хъаравулгІи гъабун, гъез исламияб диналда ва тушбабазул хангІи тІаса инзабиялда халкъ ахІизе гурина абун хІинкъун кинабго жидер къуват-гуч цолъизе гъабун капурзаби, ва мунафикъзаби гъел бусурбабаде тІаделъун руго. Гъел туснахъ гъарулел руго, гъезул гІолохъаби рухун хвезарулел руго, гъезул боцІи-мал бахъулеб буго.

Гъаб кинабго иш ТІадегІанав Аллагъасда бихъулеб ва лъалеб букІин хІакъаб, щибго жиндилъ щакІги гъечІеб амру буго. ТІадегІанав Аллагъас жиндир диналъе квер бакъиги гъабизе буго, гъеб диналъе квер бакъи гъабизе бокъун жидеца жигъад гъабурал ва жиде зулму къварилгІи гъабурал муъминзаби, шагъидзаби алжаназул нигІматазулъ рукІизе руго. Гъеб исламияб диналъул тушбабигун цадахъ рекъон хІалтІарал, жидеца Аллагъасдаса جَلَّالُهُ гуреб гІадамаздаса хІинкъи тІаса бищарал мунапикъзаби абадияб жужахІалъул гІазабалъулъ рукІине руго.

Я гъал гІадамал! Нуж кантІе! Нужеца берал рагъе! Нуж шивгун цадахъ ва щиб дин гъабулелдай ругоян пикру гъабе. Аллагъас جَلَّالُهُ цІунаги гъаб паналъулеб дуниялалъул дагъалго къоязул рахІат-лазат тІаса бищун абадияб гІазабалда кколеллъун рукІиналдаса.

ТІадегІанав Аллагъас нуже дин гъабун буго жинда жаниб захІмалги гъечІеб. Нужеда гъабизе кІолареб жо тІад къан гъечІо. Гъеб дин буго нужер кІудияв эмен Ибрагъам аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъабулеб букІараб бацІадаб исламияб дин. Аллагъ جَلَّالُهُ цо гъавун гъесие гІибадат гъабулеб. Аллагъас جَلَّالُهُ нужеда цІар лъун буго цересел гІахъзадаги, гъаб Къуръаналда жанибги «Муслимунал» абун. Гъеб рагІиялъул магІна буго Аллагъасул جَلَّالُهُ диналда мутІигІлъун, гъесул амруялда нахърилъгІарал абураб. Аллагъас جَلَّالُهُ нужеда лъураб цІаралъул къадро цІуне ва нуж гъев Аллагъасул جَلَّالُهُ диналда тІадчІун хъваде. **Исламияб уммат Аллагъас جَلَّالُهُ гъабун буго гъесда**

цебе жидее аварагас нугІъи гьабулеблъун гьезухъе рисалат швезабуна абун. Цинги гьеб исламияб умматаль нугІъи гьабизе буго цогидал умматазухъе гьезул аварагзабацаги عَلَيْهِمُ السَّكَّامُ рисалат швезабуна абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж гьадин хира гьарун рутелъул, нужер даража цогидал умматазул даражаялдаса тІокІ гьабунги бутелъул: **Нужеца паризаял какал камилаб хІалаль рай, боцІудаса закатги къе. Кинабго нужер амруялъуль Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божун, гьесул квербакъи тІалаб гьабун рукІа. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетІергъан ва гьев жидеца квер бакъулезул бищунго лъикІав вуго ва жив валилъун вукІине, жинда божун ва хьуллъун рукІине лъикІав вуго.**

ТІадегІанав Аллагъасул квер бакъиялдалъун суратул ХІажалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

23. Суратул Муъминун

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

Маккаялда решитинабураб, жинда жаниб нусиялда аниџила микъго аят бугеб.

Гьаб сураталда џар тун буго «Суратул Муъминуна»-абун; муъминзабазул џар кIодо гьабун, гьезул рехсей абадиялъего џунун, гьезул хиралъаби ва тIокIлъаби гIемерал рукIиналда тIоритIел гьабун ва гьел алжан ирсалъе босулел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзал рукIинги загъир гьабун.

Сураталда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ џо гъави, аварагзаби رِيتُ لُحْ ритIухъ гъари, ахираталда иман лъей биџун буго. Гьаб сурат Маккаялда решитинабураб бугелъул ва гьеб заманги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Маккаялълул мушрикал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ џо гъавиялда ахIулеб, гъезие хIужа-далил бачун гъев жиндие гIибадат гьабизе хIакъав хан вукIин биџулеб, џогидал хъанчалги, алагъзабиги жидее гIибадат гьабизе бегъуларел рукIин биџулеб заман букIана. Гьединлъидал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ џо вукIиналъе далилал рачун, гьесул хIалкIолъи ва къудрат гучаб букIин биџун, зобал ракъазул, бакъ-моџIалълул, гъветI-хералълул, хIайваназул пикру гьабизе тIамулев вуго инсан.

Гьединго аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рекIел гъеялъе ва гьесул умматалъе вагIзаялъе цересел аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гьезул умматазул къиса биџун буго, Марьямилги ГIиса аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَامُ къисаги биџун буго. Дуниялълул рокъобго, жидер рухI бахъиялда аскIоб капурзабазда џолел къварилъабазул, гьезде тIаде бачIунеб хIинкъиги биџун буго. Цидаса дунял гьабизе риччалеланиџ жал абун ракIалда ккола гьеб захIматаб гIужалъ капурзабазда, амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ џараб заман џвараб мехалъ џониги напс џохIо лахIзаталъ нахъе бахъун толаро.

Сураталълул ахиралда къиямасеб къоялълул биџен гьабун буго, гъениб кинабниги халкъалълул кIиго къокъа гурони букIулареблъи баян гьабун буго: Алжаналда унел муъминзабиги жуужахIалда унел капурзабиги. Гьеб къоялъ џибго жоялъ инсанасе мунпагIат гьабуларо, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун лъикIаб гIамал гьабун хъададарав чиясе гьеб иманалъ ва гIамалалъ мунпагIат гьабун гурони.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидер киналго анишазда ва хьулазда кверщел батана муъминзабул. قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Гьал хадур рехсарал сипатал жидее ругел муъминзаби руго дунялалдаги ахираталдаги жал бахьибугеллъун ругел.

2. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как балеб мехаль жал الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ цIакъ хIинкъун, хIелун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадро кIодолъи ва жидер загIиплъи лъан рукIулел.

3. Жидеца кинабниги гIададисеб, батIулаб, وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ гьересияб калам ва гьеб калам гьабулеб мажлиси рикIклад гьабун толел.

Купру-ширкалда кколеб, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьесул аварагасда гIасильулеб рагIи бицуларел ва гьединаб гIамал гьабуларел.

4. Жидеца боцIи-малалда, гIарац-меседалда وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ тIалъараб паризаяб закатги кьолел.

РагI разилъун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гьабун шаргIалда бихьизабураб хIалалъ закат бахъулел ва гьеб мустахIикъаб бакIалда кьолел.

5. Жидерго гIавраталги хIарамаб وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ жоялдаса цIунулел:

зина гьаби, ливатI гьабигIадаб къабихIаб гIамал гьабиялдаса ва гьеб гIаврат гIадамазе загьир гьабигIадаб, хIарамаб жоялдаса цIунун хьвадулел.

6. ХIалалал рос-лъадиялъе хутIизегIан, إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ﴿٦﴾ гъезие бихьизе бегъила гьеб гIаврат ва فَأَنَّهُمْ عَلَيْهِمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ гъезулгун гьабизе бегъила жимагIи цогидаб напсалъул шагъват тIубайги.

Жидер гъарабашазеги хутIизегIан, гъезиеги бегъила гIаврат загьир гьаби ва гъезулгун жимагI гьаби. Гьаб шаргIалда хIалалаб хIалалъ жидер гIаврат хIалтIизабунин абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIайиб чIваларо ва гъезие мунагъ-хIакъги букIуларо.

7. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бихьизабураб шаргIияб فَمَنْ أَبْغَىٰ وَرَأَىٰ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ нухги тун цоги хIарамаб хIалалъ чорхол шагъват тIубарал гIадамал руго жидеца чороклъи ва пасалъи гьабурал, жидее

Ғазаб ғабулеб Ғамал ғабурал.

8. Жидеца тIад къараб аманат
тIубалел ва ғабураб къотIиги
цIунулел, ғеб биххизбуларел.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴿٨﴾

Жидеда ғабураб божилъялзе хиянат ғабуларел, жидеца ғабураб къотIиги тIубазабулел. Аллағасе **جَلَّ جَلَالُهُ** ғабураб къотIи ва аманат бугониги, Ғадамазе ғабураб къотIи-аманат бугониги батIалъи ғечIо, ғаб кIиябго жо тIубай муъминчиясул сипат буго, ғаб кIиябго жо тIубангутIи мунафикъасул сипат буго.

9. Жедеца паризаял какал тIужда раялда
ва хIукъукъал тIубан раялда тIадчIей
ғабулел.

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

10. Ғал сипатал жидее ругел муъминзаби руго
жидеца алжанал ирсалъе росизе мустахIикъал
Ғадамал.

أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾

11. Ғез ирсалъе босула алжаназул бищунго
лъикIаб фирдавус алжан ва ғел даимго
рукIинелъун Аллағасе **جَلَّ جَلَالُهُ** ғеб алжаналда
жанир лъугъизарула.

الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿١١﴾

Жинда Аллағъ разилъаяв Пумар асхIабадасан бицараб хIадисалда буго: «Аллағасул свалат салам лъеяв аварасда вахIю рештIунеб заманаялъ ғьесул ғьумералда аскIюса найидул тIалаялъул Ғадаб ғъаракъ раҒулаан. Ғедин вахIю рештIун хадуб, цо къоялъ аварасас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** кверал эхеде рорхун, живгоги къибляялда вуссун дугIа ғабуна: «Я нижер БетIергъан Аллағъ! дуца нижее **цIикIкIел** ғабе (исламияб уммат Ғемер ғабе) ва дуца ниж нукъсан ғъаруге! Дуца ниж хира ғъаре, ниж ҒодорегIан ғъаруге, дуца ниж капурзабаздаса бергъинаре, ғел нижедаса бергъинаруге. Мун нижедаса разилъе ва ниж дудасанги рази ғъаре!-абун. Цинги аварасас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абун: «Дида Аллағасе **جَلَّ جَلَالُهُ** анцIго аят рештIизабуна, ғел аятал цIунарав, ғьезул хIакъ тIубарав чи алжаналде лъугъинавула»-абун. Цинги аварасас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ғаб цебехун бицараб анцIго аят цIалана. ХIадис имам АхIмадица бицана.

12. ХIакълъунго дица инсан вижана
хIарщалдаса тIаса бицараб ва данде
ғабураб жоялдаса.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

Адам аварағ **عَلَيْهِ السَّلَام** хIарщалдаса вижун, ғьесдаса бачIараб насло бугелъул, кинавго инсанасул вижиналъул асло ва байбихьи хIарщалдаса буго.

13. Цинги хадусеб инсанасул вижи гъабуна ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾
 бихъинчиясул гъодидаса чIужугIаданалгъул
 рахIмуялда жаниб тIинкIун унеб манидал къатIраялдаса. Гъеб
 рахIмуги кIиязулго мани данделгъун жинда жаниб чIезе ва
 бижизе мустахIикъаблгъун гъабуна.

14. Цинги гъеб манидал къатIра бидул ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ
 горолгъун гъабуна, гъеб бидул гороги مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْلًا فَكَسَوْنَا
 гъанал къотIеллгъун гъабуна (по нухаль الْعِظْلَ لَحْمًا ثُمَّ أَشْأَنَاهُ خَلْقًا آخَرَ
 кIалдиб льолеб нана гIадаб жо гъабуна). فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾
 Хадуб гъеб гъанал къотIелалдаса
 рукъби гъаруна ва гъел рукъбузда гIад
 гъанги бижизабуна. Гъелдасаги хадуб гъеб рижи кIудияб гIун
 жиндир сипат-сурат бугеб инсанасул къаркъала лгъугидалго
 гъелда жаниб рухIги биччана.

Жинда жаниб рухI биччазегIан гъеб къаркъала букIуна щибго
 жо бихъулареб, рагIулареб, лгъалареб, жиб кIалгъалареб, жиндир
 лугби рагъарулареб. Жинда жаниб рухI беччараб мехаль гъеб
 къаркъала чIаголгъула ва гъеб чIаголги БетIергъан Аллагъас عَلَّاهُ
 жиндие мухIканаб заман чIезабураб букIула, гъеб заман тIобарабго
 инсанасул къаркъала добго рухI гъечIеб жо лгъугъула, хадуб гъеб
 биун, турун тIагIула ва жиб бижин жиндаса бай бихъараб ракъалда
 сверула.

гIадегIанав Аллагъ цIакъ берцинаб ва камилаб хIалалъ жинца
 жо бижувел вуго. Ва жиндир къудрат-гуч гIадегIанав, жив
 нукъсанлги гIажизлгъиялдаса вацIадаб вуго.

15. Цинги гъаб берцинаб хIалалъ рижун хадур ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾
 нуж хвезе ругел руго.

16. Цинги къиямасеб къоялъ чIаго гъарун ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾
 нуж гIаде рахъинаризегIи руго.

Дунялалда нужеца гъабураб гIамалалда рекъараб жазаъ гъабун
 муъминзаби алжаналда жанир, капурзаби жужахIалда жанир
 лгъугинаризегIи руго.

17. ХIакългъунго, дица нужеда гIад وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا
 анкьго зобги бижана жал цояб цоялда عَنِ الْخَالِقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾
 гIад ругел.

ГIарабияз цо жо цогидалда гIад бугеб
 мехаль гъелда «Парикъат» абула: жиб гIад бугеб, гIад бачIараб.
 Гъедин бугелгъул гъаб аяталда жанибги «Парикъат» абуна цояб цоялда

тIад буго абураб магIнаялда. Цоги магIна гьабуна: «Гьел зобал жидеда жанир малаикзаби хьвадулел нухалтIун гьаруна»-абун.

Дун Дица бижараб махлукъ кIочарав, гьелдасан гьанулав гьечIо. Дица гьеб махлукъаталтIул тадбир гьабула, гьелтIул маслахIаталги цIунула.

18. Дица зодисан цIадалги разаруна, жидер къадар чIезабун.

Гемераб цIад бан гIадамазе ва рухIагологиялте зарал гьабичIого ва цIакъго дагъаб бан хур-хер бижулареб хIалги гьабичIого, гьоркьохъеб хIал гьабуна. Гьеб цIадал лIим ракъалда тIад ва жаниб чIун, **жинца мунпагIат гьабубеблIунги гьабуна.**

ХIакълIунго Дие бокълун букIарабани Дида кIолаан гьеб лIим ракъултIу жанибе ун нужеи шибго мунпагIат гьечIеблIун гьабизе. Киниги дир гурхIел- рахIмуялдалтIун Дица гьеб цIадал лIим нужер чIагологиялте пайда бугеблIун гьабуна. Ракъалда тIад чIун жиб гьекъезе, жиндалтIун ах-хур лIалIазе бегъулеб гьабуна, ракъалда жаниб араб жиндалтIун жо бижулеб гьабуна. Гьеб лIималдалтIун ицал, лIарал чвахизаруна нужеи берцинлIиялте ва рацIалIиялте.

19. Гьеб цIадалдалтIун Дица нужеи рижизаруна цIолбол ва чамастакил ахал. Гьел ахазултIу гемераб батIи-батIияб пихъ бугеб, нужеца жиб кваналеб ва жиндаса лазат-кеп босулеб.

Цибилги чамастакги гIарабиязул бишунго гIемерал пихъал рукIиналтIу рехсана гьел Къуръаналда жанир. Гьеб кIиябго пихъ гIарабиязе риидалги, хасалоги кваналеб жолтIун букIана, гьелтIул лIим (сок) гьабулаан, къанцIа ва гьекъолеб жо гьабулаан.

20. ТIурсайнаъ мегIералда аскIоб жиб бижулеб ва цогидабги ракъалда жиб бижулеб зайтуналтIул гьветIги бижижабуна

Дица гьеб цIадалдалтIун, нужеца мунпагIат босизе. Гьеб гьветIалда бижараб пихъ нужеи квен букIула, гьелтIул нахги букIула ва гьеб нужеи квенгун цадахъ дандежолтIунги букIула.

Гемераб бакIалда хIалтIизабулеб ва жиндаса гIемераб пайда босулеб нах буго зайтуналтIул.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: «Нужеца зайтун кванеи ва гьелтIул нахги черхалда бахе. Гьеб

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَبٍ لَّكُم فِيهَا أَفْوَاجٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنبُتُ بِالدَّهْنِ وَصَيْغٍ لِّلْأَكْلِ كَلِيلُ ﴿٢٠﴾

зайтуналъул гъветI баракат бугеб гъветI буго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

**21. ХIакълъунго нужеца пикру гъабизе
ва гIакъло босизе гIаламат буго нуже
квегъун бугеб боцIиялъульги: варанаби,
хIайванал ва гIи-цIани. Дица нужеда
гъекъезабула гъезул чохъониса бачIараб
бацIадаб ва тIагIамаб рахъ. Гъеб гуреб цогиги гIемер мунпагIат
буго нужеа гъеб боцIиялдаса.**

وَإِنْ لَّكَ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِّتُزَكَّرَ بِمَا فِي
بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا
تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾

Гъезда тIад рекIун хъвадула нуж, гъезул кvas-расалъул ретIел гъабула.
Гъезда тIадлъун къайиги баччула ва цогиги хIалтIиги гъабизабула. **Ва
нужеца гъеб боцIиялъул гъан, хIан, нах кванала.**

**22. Варанабазда ва гумузда рекIун нужги нужер
къайиматахIги рикIкад сапараздаги уна.**

Гъал цере арал аятазда жаниб ТIадегIанав Аллагъасул хIалкIолъиялда,
гъесул къудраталда ва гъес махлукъ бижиялда тIоритIел гъабулел
кIудиял гIаламатал рицун руго. Гъел гIаламатазул авалаб ва бишунго
гIажаибаб буго живго инсан вижиялъул хабар. Гъев инсан вижиялъул
хал гъабураб мехаль ичIго батIияб хIал буго жиндир зарра бижаралдасан
байбихъун жив хун хадув тIаде вахъинавизегIан инсанасда тIаде
бачIунеб.

КIиабилеб кIудияб гIаламат буго зобал- ракъал рижи, гъезул абадияб
хъвади, гъезда жаниб бугеб цоцаль рекъей, цояль цояб камил гъабулеб
гIуцIици. Лъабабилеб гIаламат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодисан цIад базаби
ва гъеб цIадал лъим кинабниги жиб бижулеб жоялъе: рухI бугеб букIа,
рухI гъечIеб букIа, аслолъун гъаби. Гъеб лъим гъечIони чIаголъи
букIуларо, лъим гIемерлъараб мехальги чIаголъи букIуларо.

Ункъабилеб гIаламат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасерухI чIаголъи квегъун
букIин ва гъеб жиндаса гIемерго къуватаб бугониги жиндир хIажат
тIубалеблъун гъабун букIин. Гъел хIайваназдаса босулеб мунпагIатти
гIемер батIи-батIияб буго, гъельул бишунго кIвар бугеб рахъалдаса,
гъаналдаса, квасалдаса мунпагIат боси буго. Гъел хIайваназда тIад
рекIун, къай-матахI баччун сапаралда иналье мунпагIат босиги буго.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабулеб мехаль чужада,
варанабазда рекIун гъездалъун квер бакъи гъабиги буго.

**23. ХIакълъунго Дица НухI авараг
вигIана жиндир къавмалда,
гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахIулев
расулъун. Гъес жиндир къавмалда**

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَّبِعُونَ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾

абуна: «Я дир къавм! Нужеца лагълъи гъабе жив цогояв нужер БетІергъан Аллагъасе ﷺ. Нужеє гъев гурев цоги Аллагъ ﷻ гъечІо жиндие лагълъи гъабизе бегъулев. Нуж хІинкъулариш гъев Аллагъасул ﷻ гІазабалдаса, гъевги тун цоги жоялъе лагълъи гъабураб мехаль?»-абун.

24. Аллагъасда ﷻ инкар ккурал НухІил ﷺ къавмалъул церехъабаца абуна: «Гъав НухІ гъечІо нужедаго релълъарав инсан гурони. Гъесие бокъун буго нужедаса жив хириявлъун ва тІоклавлъун вукІине.

Аллагъасе ﷻ нужехъе авараг витІизе бокъун букІарабани, гъес малаикзаби ритІизе рукІана нуж диналда ахІизе. Гъав НухІица бицунеб жо нижеда нижер умумуз бицунеб рагІичІо ва гъездасаги церехун рукІарал умматазулъги рагІичІо гъес жинда ахІулеб дин.

25. «Гъев НухІ ﷺ гъечІо жив жундуца ккурав, ахІмакъаб жо бицулев чи гурони. Нужеца яхІ-сабро гъабе гъев хвезегІан, цинги ниль гъесул гІадалаб хабаралдаса хІалхъезе руго»-абун.

26. НухІ аварагас ﷺ абуна: «Я дир БетІергъан! Дуца дие квербакъи гъабе гъаб къавмалъ дун гъереси гъавиялъ»-абун.

Гъаз дир дагІватги къабул гъабичІо, мун жидер БетІергъан вукІиналдаги мукІурлъичІо. Дица гъезие гІемераб заманаялъ вагІза-насихІатги гъабуна. Гъанже дир хъул къотІана гъаз иман лъеялдаса. Дуца гъаб къавмги гъалаг гъабун гъезул бакІалда цоги лъикІаб къавм гъабе гъаб ракъалда тІад.

27. Дица НухІ аварагасда ﷻ вахІю гъабуна дуца гама гъабе абун Дир квер бакъиялдальун ва Дир цІуниялда гъокъ мун вугеб хІалалъ, дица вахІю гъабураб хІалалъ. Цинги дица гъеб къавм гъалаг гъабизе цІараб гІуж щвараб мехаль ва чед бежулеб кориниса къватІибе лъимги чвахараб мехаль, дуца гъеб гамида жанире лъугъинаре щибаб рухІІаголъиялдаса цо бихъинаб цо

فَقَالَ الْمَلَأُو الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا
إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَفْضَلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ
اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي
آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ حِجَّةٌ قَدَرَضُوا بِهِ حَتَّى
حِينَ ﴿٢٥﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كُنْتُ فِيهِ ﴿٢٦﴾

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحَيْنَا إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا فَارْتَحِلْ فَاسْتَلْقَ
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا
مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تَخْطِطِ فِي
الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾

цІуяб кІиго жо.

Дуда иман лъураб дур агълоги рекІинабе гамида тІаде; жал гъалаг гъаризе къотІи гъабурал капурал гІадамал хутІинегІан. НухІил чІужуги гъесул цо васги рукІана жидеца иман лъечІел, жал гъалаг гъарулезда гъоркъор хутІулел. Дуца Дида хитІаб гъабуге купру-ширкалдалъун зулму гъабурал гІадамал гъалагІтиялдаса хвасар гъаре абун. ХІакълъунго гъел киналго лъълымалда гъокъ ккун жал гъанкъизе ругел руго.

28. Мунги дур агълоги гамида тІад рекІераб мехаль дуца абе: «Кинабо рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго жинца ниж капураб, залимаб къавмалдаса хвасар гъарурав»-абун.

فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَعَكَ عَلَى الْفُلِّ فَقُلِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّنا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾

29. Жегиги дуца абе: «Дуца ниж гъаб гамидаса рештІинаре БетІергъан, жиндиль баракат бугеб, нижее къварилъи- зарал гъечІеб хІалалъ. Мун вуго БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца рештІинарулезул бищунго лъикІав»-абун.

وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْمُنزِلِينَ ﴿٢٩﴾

30. ХІакълъунго гъаб НухІил къавмалъул къисаялъул ГІемерал ГІаламатал ва далилал руго жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІал кІолъиялда тІоритІел гъабулел: гІакъло бугел, пикру гъабулел ГІадамазе. Дица гъеб ишги гъабуна, ва цогигаб гъединаб ишги гъабула дир лагъзадерил хІалбихъи гъабун, гъезул дие мутІигІал ва дида ГІасилъулел загъир гъаризе бокъун.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

31. Гъеб НухІил عَلَيْهِ السَّلَام къавм гъалаг гъабун хадуб дица цоги къавм бижана гъезул бакІалда.

ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٣١﴾

Гъеб букІана Гъуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام жидеда витІарал «ГІАдилал» абулеб къавм. Гъазда цересел ГІадилал абула. Гъал гъалаг гъарун хадур цоги ГІадилал рижун рукІана.

32. Цинги гъел ГІАдилазда дица расулъун Гъуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام витІана, гъездаго гъоркъоса чилъун жив вугев.

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ أَنْ عِبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم
مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾

Гъудица عَلَيْهِ السَّلَام гъезда абуна: «Нужеца лагълъи гъабе жив цогояв, жиндие лагълъи гъабизе тІадав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ. Жиндие лагълъи гъабизе бегъулеб цоги щибго жо гъечІо. Нуж гъев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъуларищ гъесдехун

ширк гъабизе ва хъанчазе лагълъи гъабизе?»-абун.

33. Гъев Гъудил къавмалъул Аллагъасда инкар ккурал, ахират буклинг и ва гъениб хИсаб-мизан буклинг гьереси гъабурал, дица жидее дунялалъул бечелъиги къурал церехъабаца абун: «Гъев чи гъечІо нужедаго рельлъарав инсан гурони. Нужеца кваналеп квенги кваналев, нужеца гъекъолеб лъимги гъекъолев»-абун.

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِإِيقَاءِ الْآخِرَةِ أَتُنْثَرُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا الْبَشَرُ مِثْلُكُمْ بِأَكُلِ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٢٣﴾

Гъав чи нужедаца хирияв вуклине ва нуж гъесда нахърилълъине щибго гІилла гъечІо.

34. Гъав нужедаго рельлъарав чиясда нуж мутІигІлъани ва гъес жинда ахІулеб динги гъабун, хІакълъунго нуж цІакъ гІададе хварал, чІорого хутІарал гІадамал руклине ругин абун.

وَلَيْنِ أَطْعَمْتُمْ بَشَرًا مِثْلُكُمْ أَنْكُمْ إِذَا لَخْسِرُونَ ﴿٢٤﴾

35. Гъав Гъудица عَلَيْهِ السَّلَام нужее къотІийщ гъабулеб бугеб хун хадур турараб ракълъун ва рукъбилъун лъугъун рукІадго, цІидаса чІаго гъарун тІаде рахъизаризе ругин абун.

أَيَعِدْكُمْ أَنْكُمْ إِذَا مِتُّمُ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنْكُمْ تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

36. Кисан гъеб букІунеб! Гъединаб жо букІинего букІунаро! Гъеб цІакъ рикІадаб, Гьересияб жо буго гъев Гъудица нужее къотІи гъабулеб.

* هِيَ هَاتِ هِيَ هَاتِ لِمَا تَعْدُونَ ﴿٢٦﴾

37. ХІакълъунго, нилъее бугеб чІаголъи буго гъаб дунялалъул рукъоб бугеб чІаголъи. Ниль гъанир цоял рижула ва цоял хола.

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٧﴾

Гъаб буго нилъее бугеб чІаголъиги, хвелги. Гъелдаса хадуб щибго жо гъечІо: тІаде рахъинариги гъечІо, хИсаб- мизанги, алжан жужахІги гъечІо.

38. Гъев Гъуд гъечІо жинца Аллагъасул цІар гъоркъоб ккун гьереси бицунев чи гурони. Нижеца гъесда иман лъоларо.

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ أَخَذَ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٢٨﴾

Ниж гъесда нахърилълъунаро, нужги нахърилълъунге, нижер амруялда хилиплъани нижеца нужее гІазаб гъабизе буго абун.

39. Жиндир къавм купру-ширкалда тІад чІараб мехаль ва гъез Гъудил عَلَيْهِ السَّلَام дагІват къабул

قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَبُونَ ﴿٢٩﴾

гъабичIого, гъев гьереси гъавураб мехалъ. Гъуд аварагас عَلَيْهِمُ السَّلَامُ абуна: «Я дир БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Гъаб къавмалъ дун гьереси гъавуна, дуца дие квер бакъи гъабе гъазда тIад дун бергъине ва гъазда лъазе дун дуца витIарав хIакъав авараг вукIин.

40. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан Гъудида قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَّيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾ вахIю гъабуна: «Дагъабго заманалдаса гъел цIакъ пашманлъизе руго жидеца гъабураб гIамалалда»-абун.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялда, мун гьереси гъавиялда, ахираталда иман лъунгутIиялда пашманлъизе руго гъеб дур къавм.

41. Гъеб Гъудил عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къавм гучаб فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ гъаракъалъул гIазабалъ ккуна ва гъел عُشَاءً فَبَعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ бакъван, гъаршун ракъалда араб турараб хер гIадин гъалагъIун тIагIана.

Лъималъ босун унеб, щибго жиндаса пайда гъечIеб рищни-къул гIадин лъугъана гъел. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалдаса рикIкIад гъариги, дуниялалъул балагъги, ахираталъул гIазабги буго купру-ширкалдалъун напсазе зулму гъабурал гIадамазе.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абуна: «ТIадегIанав Аллагъас амру гъабун Жабраил عَلَيْهِمُ السَّلَامُ малаикас гъаракъ гъабуна, гъеб гъаракъалдалъун кутакаб ракъ багъариги лъугъана ва гIадил къавм щибго жиндаса пайда гъечIеб рищнигIадин хун гIодобе ккана ва гъезул насло-тухум къотIана.

42. Гъезда хадурги дица цогидал ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ﴿٤٢﴾ умматал рижана.

СсалихI аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, Ибрагъим, ЛутI ШугIайб аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ умматал рижана. Гъел умматазги жидер аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъарураб мехалъ ва дун жидер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIиналда инкар ккураб мехалъ, дица гъел умматалги гъалаг гъаруна.

43. Цониги умматалдаса гъезие цIараб مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَعْرِفُونَ ﴿٤٣﴾ заман ва гъел гъалаг гъаризе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб хIукму- къадар цохIю лахIзаталъ цебе кколари ва хадуб кколари.

ТIадегIанав Аллагъасул азалияб хIукму хвезабизе ва хисизабизе кIолеб щибго жо гъечIю.

44. Гъелдаса хадурги Дица шибаб ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلًّا مَّجَاءً أُمَّةً رَّسُولُهَا къавмалда цоязда хадур цогидал كَذَّبُوهُ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُم بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ русулал ритIана. Жидехъе Дир расул

вачІунщинахъе гъеб къавмалъул гІадамаз
гъев расул гьересиги гъавуна. Дица гъел
капурал, залимал ва зулмуял къавмал цоязда хадур цогидал
гъалаг гъаруна ва хадур рачІунел умматазе бицине хабар гуреб
жо гъезул нахъеги хутІичІо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда тІоритІарал муъминзабаца гъел умматазул
хабаралдаса вагІаза насихІат босана, гъезул пикру гъабун гІибрат босун
гъезул иманги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъиги цІикІкІана. Аллагъасда
гІасилгъараб къавмалъе гъел умматазул хабар жидер годекІабахъ
бицунеб, жиндаса пайда босулареб гІададисеб хабарлъун лъугъана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІаматалдаса рикІкІалъи ва гІазаб буго
гъадинаб пикру гъабулареб ва жидеца иман лъолареб къавмалъе.

45. Гъел къавмал гъалаг гъарун хадур ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلَاطِنٍ
дица Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесул
вац Гъарун аварагги عَلَيْهِ السَّلَام ритІана,
бануисраилаздаса жал ругел, дир
баянал хІужабигун ва загъирал мугІжизаталгун.

46. Мисриялъул хан пиргІавнида ва إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
гъесул къавм къибтІияздаги ритІана.

Гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ахІизе, гъезда
зулму те абизе ва бануисраилазе гІазаб
гъабичІого гъел Мисриялъул ракъалдаса нахъе риччай жидерго ватІан
Шамалдехун инеял абизеги. Гъел цІакъ чІухІана Мусада عَلَيْهِ السَّلَام
гІенеккизе, гъез гІамал кІодолъи загъир гъабуна. ПиргІавниги гъесул
агълоги цІакъго залимаб къавм букІана, жидеца гІадамал лагъзалъун
ккун гъезие зулму гъабулеб, жидер купру-ширк кутакал.

47. ПиргІавнил къавмалъ абун: «Нижеца فَقَالُوا أَأَتُونَا مِنْ بُشْرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا
иманищ лъелеб ва ниж нахърилълъулищ
гъав кІиги чиясда, гъазул къавм нижер
лагъзалги рукІадго?»-абун. عِيدُونَ

48. Жидеца гъев кІиявго гьереси гъавуна ва فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ
гъел гъалаг гъарураб къавмлъун лъугъана.

ПиргІавниги гъесул къавм къибтІиялги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб гъабун
ралъдалъе гъанкъизаруна.

49. ХІакълъунго дица Муса وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ
аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَام Тавратги къун
букІана, пиргІавнил къавмалъ иман лъун гъел хІакъаб диналда
тІоритІизе бокъун.

Гъеб къавмалъ Муса ва Гъарун гъереси гъаруна, гъезда мутиглъизе чIухIана, жидер БетIергъан Аллагъ ﷻ вукIиналда инкарги ккун, пиргIавн вуго жидер алагъ абуна. Гъел кIудиял мунагIал сабаблъун жал ралъдалъе гъанкъизаруна ва жидер насло тухум тIагIинабуна.

50. Дица Марьямил вас ГIиса авараг

ﷺ ва гъесул эбел Марьям гъаруна

дир хIалкIолътиялда тIоритIел гъабулеб

гIаламатлъун. Дица гъел кIинялго чIолеб

бакIлъун гъабуна Байтул-мукъадасалъул ракъалдаса бищунго

берцинаб ва лъикIаб бакI.

Жиб борхалъуде бугеб, гъениб битIараб майданлътиялда пихъил ахги бугеб, жаниб цIорораб иццул лъимги бугеб, гъеб ахикъан чвахун унеб.

Цо-цо гIалимзабаца ГIиса авараг ﷺ ва гъесул эбел Марьям Сириялда Димашкъ шагъаралда аскIор рукIанин абураб магIна гъабун буго, цогидаз Палестинаялда бугеб Рамлат абулеб бакIалда рукIанин абун буго. Цогидал аятазда бугеб жоги хал гъабидал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалъулги хал гъабидал, ГIиса вараг ва гъесул эбел Марьям Байтул-мукъадасалда аскIор рукIана абураб рагIи битIараб букIин бичIунеб буго.

51. Дица киналго аварагзабазда ﷺ ва

гъезда иман лъурал муъминзабазда хитIаб

гъабун абуна: «Я гъал аварагзаби ﷺ!

Нужеца хIалалаб, бацIадаб ризкъи кванай,

лъикIаб гIамал гъабун Аллагъ ﷻ разилъи, гъесда гIагарлъиги

гIалаб гъабе! ХIакълъунго Дун вуго нужеца гъабулеб кинабго

гIамал лъалев ва гъелда рекъараб жазаъ нужее гъабизе бугев»-

абун.

ТIадегIанав Аллагъас жиндир хириял аварагзабазе ﷺ хIинкъи къун гъезда абулеб буго Дида нужер киналго гIамалал лъала, нуж хIинкъа дир амру-нагъюялда хилиплъизе абун. Гъаб рагIи гъезул умматалда бугеб хитIаб буго ва жидер мунагъ-хатIа гъечIел аварагзаби ﷺ Аллагъасдаса ﷻ хIинкъун хъвадизе тIадаблъун гъабураб мехалъ, гъезул умматалъул хIинкъи ва цIодорлъи цIакъго гучаб букIине ккола абураб магIна буго.

Ибнукасирица абуна: гъаб аяталъ тIоритIел гъабулеб буго Аллагъасдаса ﷻ хIинкъи ва гъесие мутигIлъиялъе сабаб букIин хIалалаб, бацIадаб ризкъи кванай. Жидеда Аллагъасул салам лъеял аварагзаби хIалалаб жо кваналел, гъеб тIалаб гъабулел рукIана. Пемерисел аварагзаби ﷺ

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَهُمَا إِلَى

رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا

صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

Ғи хьихуелел рукІана. Ғиса авараг عَلَيْهِ السَّلَام эбелалъ квас хІалтІизабун цвараб жоялдаса қваналев вукІана. Давуд аварагги عَلَيْهِ السَّلَام жиндир квер хІалтІун цвараб жо қваналев вукІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг Маккаялгул Ғадамазул Ғиял хьихуелев вукІана ғьез кьураб мухъ босун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуғьурайратидаса бицараб хІадисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Я ғьал Ғадамал! ҒадеҒанав Аллагъ жив вацІцІадав вуго. Ғьес бацІцІадаб жо гурони къабул ғьабуларо. ХІакълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَام амру ғьабураб жо, жиндир муъминал лағъзадерида амру ғьабураб жо буго»-абун.* ХІадис имам Муслимица бицана.

52. ХІакълъунго Ғаб Дица нуж жиндалъун ритІараб дин я ғьал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام, цохІо дин буго.

وَأَنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ

فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

Ғьеб динги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо ғьавун ғьесие Ғибадат бацІцІад ғьаби, ғьесул аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритІухъ ғьари, ахираталда иман лъей буго. Дунги вуго нуж киназулго БетІерҒан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нуж рижарав, нуж хьихуелев, ахираталда нужее жазаъ ғьабулев. **Нуж дир Ғазаб-Ғакъубаялдаса хІинкъя.** Дун разилъи тІалаб ғьавун хъваде, дие ғьабулеб Ғибадаталъуль щибало жо Ғахьалги ғьабуге.

53. Ва амма умматал ғьеб цо диналда чІечІо, ғьел цІакъ рикъ-рикъана. жидецаго ургъун хъварал тІахъазда нахърилъьана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам хисизабуна.

فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلٌّ حِزْبٌ بِمَا

لِيُفْتِنَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

Цоял цІадуе лағълъи ғьабизе лъугъана, цогидал бакъ-моцІалъе, цІвабазе лағълъи ғьабизе лъугъана, цогидал Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк ғьавун хъанчазе ва Ғадамазе лағълъи ғьабизе лъугъана. Жидехъе тІехъ рештінабурал яғъудиял ва насраниялги цо-цаздохун тушманлъи ккун хъвадана. Ғьеб щибаб кьокъаги жидеца ғьабулеб дин битІараблъун рикІкІун ғьелдалъун рохулел ва чІухІулел руго. Цогидал динал ғьереси ғьарулел, ғьеб дин ғьабулеб Ғадамалги ҒодореҒан ғьарулел руго.

ИбнухатІибица абуна: ғаб аят: «Нужер дин цо дин буго»-абураб, жинца тІоритІел ғьабулеб буго исламияб уммат, дунялалъул щиб рахъалда бугониги, цо уммат букІине тІадаб букІиналда. Жидер цохІо ракІ бугеб Ғадин, жидер цохІо квер бугеб Ғадин цольун рукІине тІадаб букІиналдаги. Ғьезул шаригІатги цо буго, ғьезул кьасдалги

цохло руклине ккола, гъезул мурадги цо буклине кола. Гъел киналго руго цо Аллагъасда جَلَّالُهُ божулел, гъев Аллагъасе جَلَّالُهُ гIибадат гъабулел. Киназго малаикзаби ва аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIухъ гъарула, гъезда рештIинарурал тIахьалги ритIухъ гъарула. Ахираталда, алжан-жужахIалда, хIисаб-мизаналда иман лъола.

Гъадин букIингун цадахъ бусурбаби цIакъ кьокъаби гъарун рикъ-рикъун руго. Цохло росдал ва шагъаралъул агълуялъулги рагIи данде кколеб гъечIо. Щибго мурад гъечIеб, щайтIаналь раkIалда рехарал багъанаби рицун цоцаздехун тушманлъи ккун хъвадулел руго. Гъедин хъвадулел рукIиналь киналго Аллагъасул جَلَّالُهُ тушбабазул раkI боххулеб буго, гъезул мурадги тIубалеб буго, гъезул рагIиги цебехун унеб буго.

Дунялалда тIад бусурбаби ругел ракъазда рагъал унел руго, гъел буссурбаби цолъизе, цоцазе кумек гъабизе регIизе толел гъечIо. Гъел бусурбабазда гъоркъор ругел мунапикъаца купру-ширкалъул рахъккун, гъезие квербакъи гъабун, Аллагъасул جَلَّالُهُ диналъе гIоло рагъулел мужагъидазда квешал цIарал лъолел руго. Дунялалъул чIаголъи тIаса бищун, ахират кIочон хъвадулеб буго гIемерисеб халкъ.

ТIадегIанав Аллагъасул амру буго гъаб ракъалда тIад исламияб дин букIинабе, гъаниса купру-ширкги тIагIинабеян абун. Гъаб амру тIубазе тIадаб букIин лъалев, гъаб тIубаялъе гIоло яхI бахъизе кколеблъи лъалев чиги цIакъ дагъ гурони гъечIо. Гъеб тIадаб букIин лъалел гIалимзабаца гIадамазда гъеб бицунеб гъечIо, гIадамазе бокъулеб гъел жидеда разилъулеб хабар бицунеб буго. Купру-ширкалъул ихтияралда гъоркъ ккун ругел бусурбаби ва исламияб ракъ эркен гъабизе кколаян абизецин гъел гIалимзаби хIинкъулел руго. «إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ». Аллагъ جَلَّالُهُ гурхIун, гъес квербакъун гурони квербакъиги гъечIо.

54. Дуца гъел Маккаялъул мушрикал жидерго فَذَرُهُمْ فِي عَمْرِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾ **жагъиллъиялъуль ва ахIмакълъиялъуль те**

МухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезда тIаде хвел бачIизегIан.

Гъез иман лъечIо абун дуца раkI къварид гъабуге. Гъезие дир гIазаб букIин хIакъаб буго ва гъелдаса гъел рорчIизе гъечIо.

55. Гъел капурзабазда раkIалда ккуниш أَيْحَسِبُونَ أَنَّمَا يُدْرِكُهُمْ يَوْمَئِذٍ مَّالٌ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ **бугеб жиде къураб боcи-мал ва васал**

56. Дица гъезие гъабулеб лъикIлъи буго نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾ **абун ва жидер гIамалалда дун рази вуго абун.**

Гъедин гъечIо амру. Дица гъел ахираталъул гIазаб гъезие цIикIине

дунялалъул бечелъи ва рахлат кьун тун руго. Гьеб амру гьедин букӀин гьездаги лъалеб гьечӀо. Гьел руго хӀайваназда рельлъарал, щибго жоялъул пикру гьабуларел, ахӀмакъал гӀадамал. Гьез абулеб буго жиде дунялалда бечелъиги, васалги цогигаб кинабго хӀажатаб жоги кьун бугин, гьеб кинабго жо ниже ахираталдаги букӀине бугин, нагагъ ахират букӀунеб батаниян абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «*ТадегӀанав Аллагъас дунялалъул магӀишат кьола жиндие вокъаравги, вокъичӀевги чиясе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дин гьабизе тавтикъ кьоларо жив разияв чиясе гурони*»-абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

ТадегӀанав Аллагъас капурзабазул бицинда, гьезие бугеб гӀазабги бицинда, гьелда нахъ регӀизабун муъминзабазул сипатал ва гьезие бугеб лъикӀлъи бицана.

57. ХӀакълъунго жидеца Аллагъасда
иман лъун, гьесул гӀазабалдаса
хӀинкъун гӀибадат гьабулел муъминзаби;

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

58. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ аятазда ва
мугӀжизатазда иманги лъурал;

وَالَّذِينَ هُمْ بِعَابَتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

59. Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо гӀахьал
гьабун ширкги гьабуларел;

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

60. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъун, гьесие
мутӀигӀлъун паризаяб закӀат-сахӀги кьолел.
Цогидал Аллагъ разилъулел лъикӀал

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً آتًا وَفَلَوْهُمْ وَجَلَةً أَنَّهُمْ

إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

гӀамалалги гьарулел. Гьеб лъикӀаб гӀамал

гьабигун цадахъ жал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ русулел рукӀинги лъалел.

Ва хӀакълъунго жидеца гьабураб лъикӀаб гӀамал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ
къабул гьабичӀого хутӀиладай абун жал хӀинкъун рукӀулел.

ХӀасанул Басрияс абун: «Муъминчиясул сипат буго жив лъикӀаб гӀамал гьабулев вукӀулев, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъунги вукӀулев. Мунапикъасул сипат буго жинца квешаб гӀамал гьабулев ва жив Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гӀазабалдаса хӀинкъуларев»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГӀаишатица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гьикъана гьаб аяталъул хӀакъалъулъ ва гьелъ абун: «ЗакӀат-сахӀ кьураб мехалъ жал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъун рукӀунел гӀадамал жидеца зина гьабулел, цӀогъ гьабулел, жа гьекъолел гӀадамалищ ругел?»-абун. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гьел гьечӀо я Ссидикъил яс! Гьел руго жидеца какги балел, кӀалги колел, закӀат-сахӀги кьолел ва гьебгун цадахъ жал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъун рукӀунел гӀадамал»-

абун. Хладис имам Ахлмадица бицана.

61. Церехун рицарал сипатал жидее ругел муъминзаби руго лъиклаб гIамал гъабизе гIедегIулел ва гъеб лъиклаб гIамал гъабизе жал цереги кколел.

أُولَٰئِكَ يَسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَاهُونَ ﴿٦١﴾

Пахру Рази абудев Галимас абун: ГIадегIанав Аллагъас муъминзабазул сипатал рицунаго гъабураб тартиб буго цIакъ берцинаб ва пасихIаб тартиб.

Бишунго себе рехсон буго: Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъураб мехаль гъесул гIазабалдаса хIинкълеллълун рукIин. Гъеб хIинкълеллълун тIад гъабулеб жо буго кинабго квешаб гIамал тей, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабун хъвади.

КIиабилеб буго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави ва гъесул хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел аятал ва гIаламатал лъан гъезда иманлъей.

Лъабабилеб буго: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб гIибадаталъулъ щибго жо гIахъл гъабун гутIи.

Муъминзабазе гъаб сипат гъабураб мехаль ширк абураб рагIиялдаса мурад буго рияъ гъаби, ГIадамал разилъи тIалаб гъабун, гъезие берцин вихъизе бокълун гIамал гъаби. Гъаб буго муъминчияс гъабураб лъиклаб гIамал гIадада хвезабулеб сипат. Гъаб сипат жинда жаниб гъечIого Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъаби буго хIакълкълеллълун иман лъеялъул гIаламат.

Ункъабилеб сипат буго: Гъал цере рехсараб гъабалго сипаталги цIунун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тIагIат-гIибадат гъаби ва гъеб тIагIаталъулъи жидер гъалатIлъи, жагъиллъи ва такъсир ккеладай абун хIинкълун рукIин. Гъал рехсарал сипатал жидее ругел муъминзаби руго жидер иманалъулъ ритIухъл «Ас-сидикълуна»-абун жидеда абулел муъминзаби.

62. Дица напсалда тIад къларо гъельие гъабизе кIолеб таклиф гурони.

وَلَا تَكِلُفْ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَبِئْسَ أَكْرَبُ يَخِطُّ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

Муъминзабаздаги тIад кълан гъечIо гъезда гъабизе кIолеб жо гурони. Дида

аскIор руго лагъзадерица гъабураб кинабго гIамал тIад хъварал кагътал. Ахираталда гъел кагътазда рекълон лагъзадерил хIисаб-мизан гъабизе буго ва цониги чиясе зулму гъабизе гъечIо.

Гъезул лъиклаб гIамал дагъ гъабизе гъечIо, гъезул квешаб гIамал гIемерги гъабизе гъечIо.

63. Гъел инкарчагIазул раклал гъаб Къурълан бичIиялдаса гъапуллълун руго ва жидеда тIад тIалълел лълун бугел гIадин

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمَرٍ مِّنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَلٌ مِّنْ دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَمِلُونَ ﴿٦٣﴾

руго. Капурал Ғадамазул погиги Ғемерал квешал Ғамалал руго жидеца Ғярулел ва хадурги Ғяризе ругел.

Ғел Ғамалал сабаблун жидеа ахираталда абадияб Ғазабги букӀине буго.

64. Ғел капурал кӀавмазул церехӀаби ва бечедал Ғадамал дица Ғаб дунялалдаго рукӀун ҒазабалдалӀун кӀварид Ғярураб

мехаль: унта-щокӀлӀи, ракӀи, рағ ва цогидал кӀварилӀаби тӀаде риччан, Ғел цӀакъ Ғяракъ борхун ахӀдолел руго ва жидеа кумек Ғярун ахӀи балелги руго.

65. ТӀадеҒанав Аллағас ғезул хӀакӀалӀулъ абулеб буго: «Жакъа нуж кумек тӀалаб Ғабун ахӀдоге! ХӀакӀлӀунго нужеа щибго квербакӀи букӀине ҒечӀо дир Ғазабалдаса нуж цӀунулеб!»-абун.

66. ХӀакӀлӀунго нужеа дир КӀурӀаналӀул аятаӀ цӀалулел рукӀана. Амма нужеца Ғел махсароде Ғяруна ва ғезда Ғамал ҒабичӀого мугӀбан лӀутун унел рукӀана.

67. Ғеб КӀурӀаналда иман лӀеялдаса нуж чӀухӀун рукӀана ва сардилъ дандеги руссун нужедаго ғюркӀоб КӀурӀан какун ва аварағ ғереси Ғавун, ғезда тӀасан квешаб, кӀабихӀаб хабар бицунелги рукӀана.

Нужеца Ғеб КӀурӀан сихӀру бугин абуна, ғереси бугин, шигӀру бугин абуна, ва цогиги батӀулал харбал рицана. Аварағасдаги шағӀир вугин, кағбин вугин, сихӀрочи вугин абуна.

Цоги мағӀна Ғабуна Ғаб аятаӀе: «МаккаялӀул мушрикал КағӀба рукӀалдалӀун жал чӀухӀарал рукӀана ва жидеа лӀицаго кӀварилӀи Ғабиларилан абун божунги рукӀана»-абун.

68. Ғез Ғаб КӀурӀаналӀул пикру ва тадбир Ғабуларищ жидеда лӀазе Ғаб жо инсанасул калам ҒечӀеблӀи.

ҒелӀул рағлабазул ғуцӀцӀиги, мағӀнаялӀул ғӀварилӀиги, бицунеб жоялӀул пасихӀлӀиги бихӀуларищ ва жидеца Ғеб КӀурӀаналда иман лӀеларищ? Яги жидехе бачӀараб Ғаб КӀурӀан цересел умматазухе бачӀинчӀеб жойнищ бугеб жидеца Ғелда инкар кквезе?. ТӀадеҒанав Аллағасул ғадат буго умматалда расул витӀулеб, Ғесухе тӀехги рештӀинабулеб. Ғеб ғадаталдалӀун

حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتَفِيعَهُم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْتَرُونَ ﴿٦٤﴾

لَا تَجْعُرُوا الْيَوْمَ اِكْزَمًا لَّا تَنْصُرُونَ ﴿٦٥﴾

فَذَكَاتُ الْعَذَابِ ثُمَّ نُنَادِيكَ فَكُنْتُمْ عَلَىٰٰ آعْقَابِكُمْ تَنْكَبُونَ ﴿٦٦﴾

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَعِيرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَا يَأْتِٰٓءَ آبَاءَهُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

вуго нужехъе МухАммад авараг ﷺ вачІун ва гьесда Къуръанги рештІинабун.

69. Яги гьал Маккаялъул мушриказда жив лъаларев чийиш вугев гъезухъе расуллъун витІарав МухАммад ﷺ:

Гъезда цІакъ лъала МухАммад ﷺ жинда божилъи гъабулев, жинца хиянат гъабуларев ва гьереси бицунарев чи вукІин. Жиндир тІабигІат-тІамал берцинав, тІакъло камилав чи вукІинги.

70. Гъадинал камиал сипатал жиндие ругев МухАммад ﷺ жундуца ккурав чи вугин абунги кин гъез абудеб? гьел мушрикаца абухъин гъечІо иш. Гъев

МухАммад ﷺ вуго гъезухъе хІакъаб дин босун витІарав Аллагъасул ﷺ расул. Гъаб амру гъадин букІин лъалеб бугониги Маккаялъул агълуялъул тІемерисел жидее хІакъаб дин бокъичІел, гъеб рихарал руго.

Хъанчие лагълъи гъабиялъ, гьел алагъзабилъун кквеялъ жидер тІакъло арал, рекелъ ахІмакълъи ва батІулаб пикру бугел руго.

71. ХІакъаб Аллагъасул ﷺ динги дунялалъул тІуцІиги гьел тІадамазе бокъараб жоялда, гъезул тІакъло-тадбиралда рекъон хъвадулеб букІарабани, гьал зобал ракъалги, гъезда жаниб бугеб кинабго тІадлу-низамги пасалъилаан, кинабго жоялъул тадбирги хвелаан.

ГъедигІанго загІпаб жо буго инсанасул тІакъло ва тадбир, гьесда лъаларо жиндирго напсалъе маслахІат бугеб ва зарал бугеб жо батІа гъабизе, цогигаб тІаламалъул тадбир кин гьесда лъалеб. Кинабго жо лъай ва кинабго жоялда хІалкІолъи цохІо тІадертІанав Аллагъасе ﷺ буго ва гьесул тадбиралдалъун хъвадулеб гъаб кинабго тІаламги буго. Дун гьел Маккаялъул мушриказухъе гьел хира гъарун, чІухІизарун, гъезие Къуръан рештІинабун, гъездаса авараг ﷺ гъавун вачІана. Амма гьел мушрикал жидее бугеб хиралъиялдаса ва Къуръан кІодо гъабиялдаса руссун чІана.

72. Дуца гьел Къурайшияздаса ужра-мухъ тІалаб гъабулеб гъечІо гуриш МухАммад ﷺ, гъезухъе Къуръан шцевабиялда данде. Дуге бугеб ажро-

أَمَرَهُمْ بِعِرْفَانٍ سَوَّلَهُمْ فَمَهُرَهُ وَمُكْرُونَ ﴿٦٩﴾

أَمَرَهُمْ بِعِرْفَانٍ سَوَّلَهُمْ فَمَهُرَهُ وَمُكْرُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾

أَفَرَأَيْتُمْ لِهَيْمَرَ خَرَجًا فَخَرَجَ رَيْكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرٌ أَلَمْ تَرَ قَيْنَ ﴿٧٢﴾

кири Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** буго ва гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жидеца ризкъи кьолезул бищунго лъикIав вуго.

73. ХIакълъунго мун вуго МухIаммад

وَأَنَّكَ لَتَدْعُهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел гIадамал хIакъаб диналда ва битIараб нухалда ахIулев расул .

74. ХIакълъунго жидеца ахираталда иман лъоларел, гъениб хIисаб-мизан ва алжан -жужахI букIин гьереси гъабулел гIадамал битIараб нухдаса кьосарал руго.

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ

الصِّرَاطِ لَنَذِبُونَ ﴿٧٤﴾

Ахираталда иман лъоларел гIадамазул Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъейги, аварагзаби **عَلَيْهِمُ السَّلَام** ритIухъ гъариги букIунаро. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъурав чи гьесул аварагасдаги иман лъурав вукIине ккола ва гъев аварагас бицараб кинабго жо жинца къабул гъабулевги вукIине ккола. Аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** бицараб динияб ва дунялияб хIукмуялъул цояб ритIухъ гъабун, цогигаб гьереси гъабун хъвадулев чи жиндир иман къабул гъабуларев вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг кьижун вукIаго гьесда тIаде кIаго малаик вачIана ва гъезул цояв хIатIазда аскIов, цогигаб бетIералда аскIов гIодов чIана. Цинги хIатIазда аскIов гIодов чIарас бетIералда аскIов чIарасда абуна: «Дуца гъав аварагасул ва гъасул умматалъул хIакъалъул цо мисал баче»-абун. КIиабилес абуна: «Гъав аварагасулги гъасул умматалъулги мисал буго рикIадаб сапаралъ ун нух башалъуда щун, квен ва лъим тIагIун хутIараб къавмалъул мисал: церехун инеги рес гъечIого, нахъе руссинеги рес гъечIого. Цинги гъезда тIаде вачIун цо тIабигIат- гIамал берцинав, ретIел-хъит чIухIарав чияс жидеда абурал: «Дица нуж берцинаб ах-хурги бугеб, гъуинаб, гIемараб лъимги бугеб бакIалде ахIани нуж дида цадахъ рачIилищ?»-абун. Гъеб къавмалъ рачIинилан абула ва гъевгун цадахъ ун жал берцинаб ах-хур ва гIемараб лъим бугеб бакIалде щола.

Гъенир чIун квана-гъекъон жидеда рухI бачIиндал, захIмалъи-къварилъиги КIочендал, дов чияс гъезда абула: «Дида лъала гъалдаса лъикIаб ах-хур ва лъим бугеб бакI. Дунгун цадахъ нуж гъенир рачIилищ?»-абун. Гъеб къавмалъул цояз абула: «Валлагъи, дуца битIараб жо бищунеб буго ниж мунгун цадахъ рачIила»-ян, цогигаз абула: «Ниж гъанирго чIела, нижее гъаб лъикIлъиги гIун бугин»-абун.

ХIадис имам АхIмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Къатадатидаса бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда цо чи данде чIвараб мехалъ, аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**

гъесда абунa: «Дуца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва мун исламйаб диналда вачІа»-абун. Гъев чияс абунa: «Дуца дун ахІулев вуго дие бокъулареб жоялде»-абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дуе бокъичІониги иман лъе дуца. Дуца пикру гъабе ва дида бице; мун квешаб гвендал ругеб, къваридаб нухдасан унев вуго ни, цинги дуда аскІов вачІун цо чияс абуни «Дида лъала гъалдаса лъикІаб, битІараб ва санагІатаб нух»-абун. Мун гъев чиясда божун гъевгун цадахъ ине вугищ»-абун. Дов чияс абунa: «Ине вуго»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалъун гъедулев вуго дун, мун цІакъ квешаб нухда вуго ва дица мун битІараб нухда ахІулев вуго»-абун.

75. Дица гъел мушриказда гурхІел гъабуни * وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلْجُورِ فِي ظُلْمِهِمْ يَعْمَهُونَ ٧٥ ва гъезда тІад бугеб къварилъи борхани, гъел цІидаса жидер купру-ширкалда жанир лъугъине руго, ва жидеца гъабизе кколеб хІакъаб дин гъабичІого къосиналъулъ ва гІасильтиялъулъ хъвадизе руго.

76. ХІакълъунго Дица дуниялалъул рукъоб وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْأَعْدَابِ فَمَا أَصْبَرُوا ٧٦ гъезул хІал бихъи гъабунa батІи-батІияб гІазаб гъабун:

ракъи тІадбиччан, унти къварилъи тІадбиччан.

Гъел жидер БетІергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъичІо, гъесие хІеличІо. Жидерго къосиналда чІана ва гъеб жидеда бачІараб къварилъи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан букІиналда мукІурлъичІо. Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъаричІо гъеб къварилъи тІаса босе абун ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъечІо. Гъезул гІамалкІодолъи, чІухІи ва ахІмакълъи кутакаб букІиналъ гъанжелъизегІан гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъичІо, гъанжеялдаса хадурги мутІигІлъизе гъечІо.

Гъаб цебехун бугеб (75-76) аят рештінабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абунa: Аллагъ разилъаяв Сумамат ибну Асал абулев асхІаб жив асирлъун ккун вукІаго гъес Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда иман лъуна ва жив исламйаб диналде вачІана. Цинги гъев асирлъиялдаса тархъун виччараб мехаль жиндир къокъаги цадахъ бачун Ямаматалдаса Маккаялда тІорщел бичизе къапилаби рачІунеб нухда чІана ва гъес абунa: «Валлагъи, цохІо мугъ тІощалил инаро гъаб нухдаса Маккаялъул мушриказе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас изну къун гурони»-абун.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Къурайшиязда цІакъ гучаб ракъи бихъизабуна. Гъез капурго хвараб жо кванана, гъвеялъул гъанги кванана, бигун

цадахъ бежун квас-расги кванана. Цинги Абусуфян Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе вачIун гьесда абун: «Дица дуда гъарулеб буго Аллагъасул ﷺ цIаралдалъун ва нилъеда гъоркъоб бугеб гIагарлъиялъул цIаралдалъун: дуца абулеб буго гуриш: «Мун Аллагъас ﷺ кинабго гIаламалъего гурхIел-рахIмуялдалъун витIарав авараг вуго абун? Аварас ﷺ абун: «БитIараб буго, дун гьедин витIарав авараг вуго»-абун. Абусуфяница абун: «Валлагъи, дида мун вихъулев вуго нижер умумул хвалчадалъун чIвалевлъун, нижер лъималги ракъун хвезарулевлъун»-абун.

Гъаб хIадисалъул магIна буго: «Жидеда якъинго лъалеб букIаго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад, авараг вукIин, гьес бицунеб жо битIараб букIинги, Аллагъас ﷺ жидеда ракъи ва къварилъи бихъизабулеб бугониги гьел къосарал Къурайшияз МухIаммад авараг ﷺ ритIухъ гъавичIо, гьесда иман лъечIо ва жидерго купру-ширкалда чIана. Гьелтие бицун кIудияб сабаб букIана гьев МухIаммад аварасда ﷺ мутIигIлъун гьесда нахърилълъине Къурайшиязул ханзаби чIухIи, Адам аварасе ﷺ сужда гъабизе иблис чIухIараб гIадин. Гъаб чIухIараб къавмалъул ахирияб хIасил бицун TадегIанав Аллагъас абулеб буго.

77. Гъеб квешаб, чIухIараб ва залимаб
къавмалда тIаде дица кутакаб

حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ

гIазабалъул рагъо рагъараб мехаль:

إِذَا هُمْ فِيهِ مُبَسْئُونَ ﴿٧٧﴾

къиямасеб къо бачIун гьелъул гучал

гIазабал жидея рукин якъинго лъараб мехаль, гъеб къавм

кинабго гурхIелалдаса ва лъикIлъиялдаса хъул къотIараллъун

рукине руго ва гьел абадияб жужахIалъул гIазабалъульги

рукине руго.

78. Гъев БетIергъан Аллагъ ﷺ вуго

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ

нужеца жиндие гIибадат гъабизе

قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

гIадав, жинца нужея берги, гинги,

ракIги бижарав, гьездалъун нужеда

жо бихъизе, рагIизе ва нужеца пикру гъабизе. Гъаб кинабго

махлукъалда балагъун гьелъул Халикъ вукIин лъазе, гъев

Халикъги Аллагъ ﷺ вукIин лъазе. **Ва амма жидеца пикру**

гъабулел ва гьел кIудиял нигIматазда шукру гъабулел гIадамал

цIакъго дагъал руго.

Гьел нигIматазда шукру гъаби буго Аллагъасда ﷺ иман лъей, гьесул аварасда нахърилълъин ва Аллагъ ﷺ разилъи тIалаб гъабун

Аллагъасги **جَلَّ جَلَالُهُ** гъесул аварагасги малъухъин гИбадат ва цогидаб гАмал гъаби.

79. Жинца нуж рижарав ва гъаб ракъалда
гІад хъвадизаруравги вуго БетІергъан
Аллагъ. Ахирги нуж киналго Аллагъасде
جَلَّ جَلَالُهُ руссине руго.

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ
تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

Къиямасеб къоялъ гІаде рахъинарун хІисаб-мизан гъабизе ва жазъ гъабизе Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** цере чІезе ругел руго.

80. Жинца нуж чІаго гъарулев ва нуж
хвезе гъарулев вуго нужер БетІергъан
Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**. Сордо къо цоялъ цояб

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

хисиги, лъагІел свериги, зобал- ракъазул
хъвадиги гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** тадбиралдалъун буго. Гъаб иш кин
нужеда бичІулареб ва Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман кин лъолареб?.

Амма гъаб къосараб умматаль Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІал кІольиялъул
пикру гъабичІо, гъев жидер БетІергъан вукІиналдаги мукІурлъичІо,
гъесул расуласдаги мутІигІлъичІо.

81. Гъез цересел къосарал умматаз
абуралда релълъараб рагІи абун:

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالِ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

82. Гъез абун: «Ниж хвезеги хун
ракълъун ва турарал рукъбилъун
рукІун хадурги гІадейиш
рахъинарулеб?»-абун. Гъеб жо
абадиялъго букІунеб жо гъечІо.

قَالُوا آءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذَا نَا
لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

83. ХІакълъунго гъадинабго къотІи
гъабун букІана нижеда цере рукІарал
умматазеге, нижееги ва нижер
умумузеге.

لَقَدْ وَعَدْنَا لَاحِقًا ءِتَابًا وَنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ
إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

Амма нижеда гъеб хІакъикъияб жолъун батичІо. Жегиги хун хадур
гІаде рахъизарурал умматалги гъечІо. «Гъав аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
нижеда бицулеб жо церегосел гІадамаз ургъараб гьересияб хабар
буго»-абун.

Гъалда хадуб гІадегІанав Аллагъас жиндир хирияв аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
амру гъабулеб буго гъеб капураб къавмалъул мугъ бекизабулеб, гъезие
цоги батІияб жаваб къезе рес гъечІеб жо гъезда гъикъе абун.

84. Дуца гъезда абе МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**:
«Нужеда жо лъалеб батани дида бицеха
дуниялъулги, гъалда гІад ва жаниб

فَلْيَمْنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

бугеб жоялълуги бетІергъанлъи лъихъ бугеб?»-абун.

85. Гъез абизе буго: «Аллагъасухъ جَلَّ جَلَالُهُ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾
буго»-абун. Дуца гъезда абе: «Гъедин
бугеб мехаль нужеца гъелълул пикру шай гъабулареб ва гъелълул
вагІази шай нужеца лъугъунареб?»-абун.

86. Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъал анкъалго зобалазулги, жиб цІакъ
кІудияб гІаршалълуги бетІергъан шив
вугев?»-абун. الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

87. Гъез абизе буго: «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго»-абун. Дуца гъезда абе: «Нуж гъев
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъизе хІинкъуларел шай?»-абун. ﴿٨٧﴾

88. Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъаб кинабго
махлукъаталълул ханлъи ва ихтияр
лъида кодоб бугеб? жиндихъ
кІанцІарасе квербакъулев шив вугев? киналго данделълун
ургъаниги жиндир амру хвезабизе ва хисизабизе хІал кІоларевги
шив вугев? Гъеб жо бице дида, нуж гІелму-гІакъло бугел
гІадамал ратани»-абун. ﴿٨٨﴾

89. Гъез абизе буго: «Аллагъасе буго
кинабго ханлъи, кинабго ихтияр ва гъунар-
къуватги»-абун. Дуца гъезда абе: «Цинги нуж щиб жоялъ гуккун
ругел ва нуж кире руссун ругел?»-абун.
Нужеца гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман шай лъолареб ва гъесие гІибадатги
шай гъабулареб?. سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

90. Дун гъел мушриказухъ хІакъаб дин بَلْ أَتَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾
ва хІакъаб Къуръан босун вачІана, Дица
гъезухъ расулги витІана, амма гъез кинабго жо гъереси гъабуна
ва иман лъеялдаса руссун жидерго купру-ширкалд чІана.

Гъезие къиямасеб къоялъ щибго хІужа ва сабаб букІунаро Дир
жужахІалълул гІазабалдаса жал цІунулеб, Дица шивниги чиясе зулмути
гъабуларо гъезухъ авараг витІичІого ва гъезухъ дин швезабичІого
гІазаб гъабун.

Капурзабазе инкар гъабизе кІоларел хІужаби рицун ва далилал рачун
гъезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІин лъазабун хадуб ва гІибадат гъаби
цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони букІине бегъулареблъи бицун хадуб,
ГІадегІанав Аллагъас гъедиалго мухІанал хІужаби рицун мушриказ

гъабулеб ширк батІулаб дин букІин бицана.

91. Тадегіанав Аллагъас жиндие

васлъун шивго чи кквечІо. ГІиса

авараг عَلَيْهِ السَّلَام, ГІузайр авараг عَلَيْهِ السَّلَام

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ васал гъечІо. Гъединго

малаикзабиги гъесул васал яги ясал

гъечІо.

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ رَمِيزٌ

إِلَهِ إِذَا لَدَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا

يَصِفُونَ ﴿٩١﴾

Гъев Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цоги аллагъги гъечІо. Жинца жо

бижулев, бижараб жоялъул тадбир гъабулев, гъеб хыхъулев, жиндие

лагълъи гъабизе бегъулев цоги аллагъ гъечІо, гъев вукІинги гІакълуялъ

къабул гъабуларо.

Нагагъ цогиги аллагъ вукІаравани гъев кІиясулго щивав цояв

жинца бижараб жоялъул тадбир гъабулевлъун вукІинаан, цинги

гъел цоцазде къацандун, цояв цоясда тІалъи гъабун хъвадилаан.

Гъедин хъвадараб мехаль жив бергъарав Аллагъгъун хутІилаан, жив

къарав гъесул лагъгъун ккелаан. Жив къолев, жив цоги жоялъе лагъгъун

вукІунев аллагъ кин вукІинев? **Жив Тадегіанав ва вацІадава вуго**

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъел мушрикаца жиндие гъарулел сипатаздаса. Гъаб

гІаламалъулго ханлъун жив вугев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Гъесда

дандехун къеркъолеб кинабгІаги къуват букІарабани, гъаб гІаламалъул

гІадлу низам бихулаан.

Гъаб махлукъат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб къоялдаса бай бихъун жакъа

къоялда щвезегІан гъалъул гІадлу-низам биххун гъечІо, гъениб щибго

хис-баси ккун гъечІо. Гъаб буго бишунго кІудияб хІужжа ва далил

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб. Дунялалъул

ханзабазул гІадлу-низам нилъеда лъала щибаб заманаялъ хисулеб

букІин. Цо хан бергъараб мехаль гъокъ вукІарав ханасул низам биххун

уна, цинги цогидав хан бергъараб мехаль гъав ханасулги низам биххун

уна. ГІакълияб далил къваригІарав ва жинда жо бичІчулев чиясе гъаб

аят гІезе буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб

далиллъун.

92. Жинда загъирабги, батІинабги, бихъуда

бугебги, жиб рикІадабги жо лъалев вуго

гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

عَلَيْهِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا

يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

Жинца махлукъат бижилелдего гъеб бижиги,

гъелъул тадбирги жинда лъалев букІана. Гъаб дунял паналъун

ахираталда руссиндал гъениб букІунев кинабго жоги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

лъалев буго. Гъел мушриказ жиндехун ширк гъарулел гъересиял

алагъзабаздаса ваццIадав ва ПIадегIанав вуго Аллагъ.

93. Дуца абе МухIаммад ﷺ: «Я дир БетIергъан! Дуца гъаб къавмалъе гъабулеб гIазаб дида бихъизабулеб бугони,

94. Дуца дун гъавуге БетIергъан, гъеб залимаб къавмгун цадахъ, ва гъелгун цадахъ гъалагги гъавуге»-абун.

Гъаб дугIа гъабейан абун Аллагъас ﷺ жиндир аварагасда амру гъабулеб буго: жиндир мунагъ-хатIаъ гъечIого, жиндие гIазаб гъабулареблIи хIакъаб жо бугониги, гъев авараг ﷺ Аллагъасул лагъ вугелъул жинца жив лагълъун вукIин загъир гъабизе ва Аллагъасда хIелизе.

95. ХIакълъунго дида кIола МухIаммад ﷺ, гъеб дур капураб къавмалъе къотIи гъабураб гIазаб дудаги бихъун гъезие гъабизе.

Амма гъеб гIазаб гъаби нахъе бахъун буго дица хIукму гъабураб заман щвезегIан.

96. Мушриказ ва мунапикъаца две гъабулеб квешлIи дудаса нахъчIвай гъездехун лъикIаб мушавара гъабун ва берцинаб хабар бицун.

Дида лъикI лъала гъез бицунеб хабар ва гъез две гъабулеб къварилъиги. Дица гъезие гъеб гIамалалда рекъараб гIазаб гъабизе буго.

Гъаб аяталда жаниб ПIадегIанав Аллагъас жиндир хирияв аварагасда лъазабулеб буго квешаб къавмалъул квешлIиялдаса жив цIунулеб дару ва сабаб. Гъеб буго жиндие квешлIи гъабурасеги лъикIлIи гъаби. Гъедин гъабураб мехаль тушманасулги гъудул лъугъула, цим бахъиги рокъа-хинлIиялда сверула.

Гъаб гIамал буго залимал гIадамазул зулмуялда данде чIезе гъунар гъечIеб мехаль, тIасан (загъиралда) черхаль ва мацIаль гъездехун гъабулеб рекъел ва хIал цIуни. Амма квешал гIадамазулгун гъудуллIи гъабизе бегъуларо, гъел рокъизеги бегъуларо. Гъезулгун гъудуллIи гъабурав ва гъел рокъарав чи гъелгун цадахъ къиямасеб къоялъ тIаде вахъинавула абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул къучIаб хIадисалдаги буго.

97. Дуца жегиги абе МухIаммад ﷺ

صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дица дур цIаралдалъун гъарулеб буго БетIергъан, дун цIуне абун щайтIаналъ вас-вас ккезабиялдаса ва гьелъ дун батIулаб жоялда гьетIизавиялдаса.

98. Жегиги дица дурго цIаралдалъун цIуни وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾
гъарулеб буго БетIергъан, гьел щайтIаби дир
амруялъуль гIахьаллъиялдаса ва гьез дие зарал гъабиялдасаги.
Гъаб дугIа гъабе абунги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хирияв аварагасда
صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабуна гьеб дугIа гьесул умматалъул муъминзабаца
гъабизе гIоло.

99. Гьел мушриказул пояса хвел тIаде حَقَّقْ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ
щвараб мехалъ ва рухI бахъиялъул ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾
захIмалъиги жинда бихъараб мехалъ,
гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ хIелула ва жинца
абула: «Я дир БетIергъан! Дуца дун чIаго тун цIидаса дуниялалда
гIамал гъабизе виччай.

100. Дица гIадада биччараб гIумру لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا
лъикIаб гIамал гъабун мун разилъулеб إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِم
рахъалда свериабизеян абун. Кисаха بَرَزَخْ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾
гъесие дуниялалда гIад вуссин букIинеб?
ХIакълъунго гъаб буго гьес щибго хайир
гьечIеб, гIададисеб рагIи абулеб мех.

Гьесул рухI бахъарабго, гьесдаги дуниялалдаги гьоркъоб пардав
лъугъула ва гьеб пардавалда нахъвукIула, къиямасеб къо чIун
гIад вахъинавизегIан.

Гьелда абула: «Барзахалде» балеб заман абун. Инсан хварабла хIзаталдаса
бай бихъун къиямасеб къо щвезегIан гьоркъоб бугеб заман буго гьеб.

101. Къиямасеб къо чIун хварал فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ
гIадамал гIаде рахъинаризе ссур пураб وَلَا يَسْأَلُونَ ﴿١٠١﴾
мехалъ, гьел гIадамазда гьоркъоб
букIараб гIагарлъи ва гьудул-
гьалмагълъи тIагIун букIула.

Гьеб къоялъ кинавго чи жиндир напсалда машгъулъун вукIула. Гьезул
цониги чи вукIунаро цогидав чиясул хIал цIехолев. Щивасда тIад
бугеб ургъел ва къварилъи цогидаб кинабго жо жинца кIочезабураб
букIула.

102. Гьеб къоялъ жиндир цIадираби лъикIаб فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ، فَأُولَٰئِكَ هُمُ
гIамалалдалъун бакIлъарав чи вуго الْمُقْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾
лъикIлъиялда каерщел батарав ва жиндие

алжан насиблъарав.

103. Жидер цIадираялда лъикIаб гIамал
дагълъарал гIадамал руго жидеца напс
чIобого хутIизабурал, гIадада хвезабурал
гIадамал. Гьел жужахIалда жанир
лъугъинегI гьарула даимго гьенир жанир рукIинелъун.

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾

104. Гьезул гьурмалги цIаялъ рухIулел
рукIула, кинабго черхги цIаялъ
бухIулеб ва цIидаса гьан бижун цогиги,
цогиги нухаль цIаялъ бухIулеб букIула.

تَلْفَحُ وُجُوهُهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

Гьезул сипатги жинда балагъизе хIинкъараб букIула. ЦIаялъ бухIараб
бетIер кин букIунеб лъалеб батила цониги нухаль гьеб бихъарав
чиясда: кIутIби тIагIун, цаби цере лъун, беразул картIал хутIун рукIула
гьезул гьурмал.

105. Гьеб къоялъ жужахIалъул агълуялда
бадиб чIвай гьабун, гьезул раkI
бекизабун, гьездехун абула: «Нужее дир
тIехьалъул аятал цIалулел рукIинчIиш,
ва нуж гьел гьереси гьарун, гьезда иман лъечIого хьвадулел
рукIинчIиш.

أَلَمْ تَكُنْ أَتَيْنَاكَ عَلَىٰ كُرْسِيِّكَ فَيَذَلُوكَ ﴿١٠٥﴾

Жакъа бихъана гуриш нужеда дунылалда аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلام бицунеб
букIараб жо хIакъаб букIараблъи?»-абун.

106. Гьеб капураб къавмалъ абула:
«Я нижер БетIергъан Аллагъ! Нижер
бахъикъосиялъ гьаруна ниж гьаб
къоялде ккезе, ниж хIакъаб диналдаса
къосараллъунги рукIана.

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا
ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾

107. Я нижер БетIергъан! Дуца ниж гьаб
жужахIалдаса къватIир рахъизарун цIидаса
дунылалде риччай дуе гIибадат гьабизе. Гьеб
мехаль нижеца дудехун гIасилъи гьабун
цинги ниж рукIунаха тIобанго къосарал, нижерго напсазе зулму
гьабулел гIадамал»-абун.

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا
ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾

Жиде мукIурлъиялъ щибго мунпагIат гьабулареб къоялъ гьел
мукIурлъизе руго гьезул купру-ширкалъе. Жидер гьари къабул
гьабулареб къоялъ гьез Аллагъасдаса حَرَجَلَهُ гурхIел ва тIаса лъугъиги
гьаризе буго. Гьез бицунеб жо щиб бугеб лъачIого, жал цIидаса
дунылалда риччаянги абизе буго. Амма гьезе жаваб цIакъ къокъаб ва

къвакIараб букIула.

108. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан гъезда абула: قَالَ احْسُوفِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ «Нуж тIагIа цереса! гъеб цIеда жанир тIепун чIа ва дидехун щибго калам гъабуге!»-абун.

109. ХIакълъунго Дида иман лъурал إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ муъминзабазул цо къокъа букIана صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеца абулел: «Я нижер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Нижеца дуда иман лъуна, дур аварагги ритIухъ гъавуна, дур Къуръанги къабул гъавуна. Дуца нижер мунагъал чуре ва мун нижеда гурхIа! ГурхIел гъабулезул бишунго лъикIав вуго Мун»-абун.

Гъал муъминзаби руго Маккаялъул къурайшиязул къосарал ва залимал гIадамаз жиде гIакъуба ва гIазаб гъабулел рукIарал; Билал, Хабаб, Ссугъайб, ГIаммар ва цогидалги мискинал ва загIипал асхIабзаби رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ.

110. Гъел муъминзаби махсароде гъарун فَاتَّخَذَتْهُمْ سِحْرًا حَتَّىٰ أَنسَوُا ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ قَضْحَكُونَ нуж гъезда тIад релъанхъулелги рукIана. Гъеб гIамалалда руссун нужеда дун БетIергъан вукIинги кIочон тана ва дир гIазаб ракIалда щолебги букIинчIо.

Гъеб гIамалалда рекъараб жазаъ буго жакъа нуже гъабулеб жужахIалъул гIазаб.

111. ХIакълъунго гъел муъминзабазе إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا إِنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ Дица жакъа цIакъ лъикIаб жазаъ гъавуна, гъез дунялалъул рукъоб дие гIибадат гъабиялда тIад чIун ва нужер къварилъи- гIазаб хIехъон сабро гъабиялда данде. ХIакълъунго гъел алжаналъул нигIматазда жидер каерщел батараздаса руго.

112. Капурзабазде Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула: «Нужеца дунялалъул рукъоб чан сон бараб?»-абун. قُلْ كَلِمَاتٌ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ

113. Гъез абула; «Гъениб нижеца цо къо قَالُوا الْبَيْنَاءُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمِ قَسَلِ الْعَادِينَ бан батила, яги цо тIобараб къоцин бан батиларо. Гъеб жо гъикъе жидеда хIисаб гъабизе лъалел гIадамазда»-абун.

Гъезул гIакъло ун, дунялалда бараб заман кIочон букIуна, гъеб къоялъул

хІинкѣи ва захІмалтѣи цѣикІлараб букІиналь.

114. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальѣан
абула: «БитІараб буго нуѣца бицунеб
жо. ЦІакъ дагъаб заман бана нуѣца

قَالَ إِن لَّيْسَتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَنكُم كُنْتُمْ

تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

дуњялалда, гъанже хадуб абадияб
жуѣахІалда базе бугеб заманалда данде ккун.

ХІакъълунго нуж гІакъло бугел, жо лъалел гІадамал рукІаралани
нужеда дуњял хІакъираб, жиб тІаса унеб жо букІин лъазе букІана ва
ахиратги кІочон дуњял тІалаб гъабулеллѣун рукІизе рукІинчІо.

115. Нуѣда ракІалдайш кколеб, я
гъал гІадамал, ХІакъълунго Дица
нуж гІададаго, щибго мурад гъечІого
риѣанин ва нуж ахираталда дида
руссинеги гъечІин абун.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا

لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

Гъедин гъечІо амру. Дица нуж хІайваналгІадин кванан-гъекъон
гІалахалда рукІине, цинги хун ракъълунги рукІине риѣарал гъечІо.
Нужее гІакъло- лъайги кьун, лъикІаб квешаб жоги баян гъабун, нуѣда
дин малъизе аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلامُ ритІун,- дица нуж риѣун руго дие
гІибадат гъабизе ва ахираталда нуѣер гІамалазда релъълъараб жаѣаги
нужее гъабизе.

116. Жив ТІадегІанав, жиндир гуч ва
ханлъи бергъарав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ

الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

Жиндир махлукъаталъул тадбир

гъабулев, жиндие бокъараб хІалалъ
гъеб хъвадизабулев, гІададисеб, мурад-пайда гъечІеб жо
гъабуларев хан вуго гъев БетІергъан Аллагъ.

Жиндир ханлъи тІаса унарев хІакъав хан вуго Аллагъ. Жив гурев
цоги Аллагъги гъечІо. Хирияб гІарщалъул БетІергъанги вуго гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

ГІарш хирияб буго гъеб гІарщалъул БетІергъан хирияв вукІиналдалъун
ва кинабго баракат ва рахІмат гъеб гІарщалдаса рештІунеб бугелъул.

117. Щибго жидее хІуѣа-далилго
гъечІого гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ширк
гъабун жидеца алагъзабилъун ккурал
хъанчазе, хІайваназе ва гІадамазе
лагълъи гъабулел гІадамазул хІисаб-
мизан гъезул БетІергъанас гъабизе буго.

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ

بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

ХІакъълунго гъеб хІисаб-мизан гъабулеб къоялъ капурзабазул ва

мушриказул лъикІлъиялда каершел батуларо.

Гьел жиде хІакълъараб жужахІалтур лъугъинарула ва даимго гьенир жанирги рукІула.

118. Дуца абе МухІаммад ﷺ «Я **»**
дир БетІергъан: Дуца дир мунагъал
чуре, мун дидаги гурхІа, жидеца гурхІел-рахІму гъабулезул
бишунго лъикІав вуго мун»-абун.

Гъаб дугІа буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас ﷺ «дуца абейн»- амру гъабун бугониги, гъев аварагасул ﷺ умматаль гъабизе тІадаб дугІа. Гьел ругелъул жидер мунагъ-хатІа кколел, жидеца Аллагъасда ﷺ гІасилгъаби гъарулел ва гъев Аллагъ ﷺ гурхІун, гъев тІаса лъугъун гурони жиде хвасарлъи гьечІел.

Аллагъума я нижер БетІергъан Аллагъ! Мун нижеда гурхІа кинабго махлукъаталда гІаммаб дур гурхІелалдалъун. Дуца нижер мунагъалги рахче, мун нижеда тІасаги лъугъа. Церехун гъарун арал квешал гІамалаздаса гъабураб нижер тавбоги къабул гъабе, хадусеб гІумруялъ мун разияб гІамал гъабун хъвадизе тавпикъги гъабе. Нижер ахирияб хІухъелги мун цо гъавун, дур авараг ритІухъ гъавун босулеблъун гъабе. Ахираталда дуда цере чІараб къоялъги мун гурхІун, дур цІоб-рахІматалдалъун мун разияб агълугун падахъ нигІматазул алжаналда лъугъинаре: «Аллагъума Амин».

ТІадегІанав Аллагъас гъаб хирияб суратальул бай бихьи гъабун букІана: «Муъминзабазул лъикІлъиялда каершел батана»-абураб рагІиялдалъун. Гъеб сурат тІубалеб бакІалдаги ТІадегІанав Аллагъас абун: «Капурзабазул лъикІлъиялда каершел батуларо»-абун. Гъаб кІиги рагІиялда жаниб хирияв Аллагъас ﷺ гІемераб магІна лъун буго. Гъеб кІиги рагІиялъул пикру гъабурав чиясе гьелъул вагІза лъугъине ва гьелдаса гІакъло босизе тІадаб буго.

Дунял- ахиратальул лъикІлъиялда каершел батубеб, кІиябго рукъальул бахьи бугольи жиндие щолеб, жив вижарав, жив хьихъулев, жив хвезавулев БетІергъан Аллагъасда иман лъун, гьес дин малъизе витІарав хирияв аварагасда ﷺ нахъвилълъун хъвадизе тІадаб буго кинавниги инсанасда. Аллагъас ﷺ гъев инсан вижиги гъеб мурадалда буго. Хирияв Аллагъас ﷺ жиндир Къуръаналда жаниб абун бугелъул: «Дица гІадамалги жундулги рижицІо дие лагълъи гъабизе гурони»-абун. Гъадин Аллагъасда ﷺ иманги лъун, гьесул расуласда нахъги вильтъун хъвади цІакъ ракІ паракхатаб, жинца гъабубеб жо жиндаго лъалеб, жиндир кинабго гІамал борцулеб ва цІалеб цІадиро жиндие бугеб хъвади буго. Щибго щаклъи гьечІого

гъев муъминчи алжаналда ине вуго.

Къуръан-хІадисалда жаниб Гемеераб къотІи буго Аллагъасул ﷻ ва гъесул расуласул нух ккурав чи алжаналда вукІине вуго абун. Гъалдаги тІаде Аллагъасе ﷻ гъабулеб лагълъи гъев Аллагъ ﷻ разильулеб, гъесие бокъулеб, гъесул мурад бичІІчун гъабураб мехаль, гъев муъминчи алжаналда жаниб жиндир даража-макъам тІадеГІанавлъун вукІула. Гъеб макъамалда щолел чагІазул бищун Аллагъас ﷻ абун буго: «Гъел руго аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام, жидер иманальуль цІакъ ритІухъал муъминзаби, Аллагъасул ﷻ диналъе ГІоло рухІ бичарал шагъидзаби, жидеца гъабулеб ГІамал кинабго рахъалъан лъикІ гъабурал муъминзаби»-абун. Гъал жидер макъам тІадеГІанал, жидеда Аллагъ ﷻ вихъулел, гъес жидеда калам гъабулеллъун рукІине бокъарал муъминзабазда тІадаб буго гъаб ракъалда тІад цохІо Аллагъасул ﷻ дин букІинабиялъе яхІ бахъизе.

Исламалъул бай бихъи, гъелъул асло; (Лаилагъа илла Ллагъу МухІаммадун расулуллагъ) абураб раГІи абун Аллагъасдаги ﷻ гъесул расуласдаги иман лъун гъезда мутІигІлъун, гъезул амру-нагъю тІубан хъвадизе бай бихъи буго. Исламалъул бищунго тІадеГІанаб макъам гъев Аллагъасул ﷻ дин цІунун, Аллагъасда ﷻ иман лъурал муъминзаби цІунун, гъел жинда тІад ругеб исламияб ракъ цІунун хъвади буго. Жиндир черхалда рухІги бугев, рекІеда яхІги бугев, жиндир иманги камилав муъминчияс гъаб тІадеГІанаб макъам цІехола.

Жидер иман загІипал, рекІелъ яхІ гъечІел, черхалда божи гъечІел ГІадамаз гъаб тІадеГІанаб макъам цІехолел муъминзабазе квалквал гъабула, гъезул иманги динги дуњялалъул лазат-рахІат тІалаб гъабиялда буссун букІуна. Аллагъасул ﷻ нухалда, гъесул дин цІунун хъвадичІого рукІиналъе азарго батІияб ГІузруги бачуна.

Багъа тІадеГІанаб, къимат-къадро кІудияб жо цІакъ дагъаб букІула. Гъедин бугельуль гъаб тІадеГІанаб макъам бокъарал ГІадамалги цІакъго дагъал руго. Жинда Аллагъ разильаяв ГІабдуллагъ ибну МасГІудица абун: «ХІакъаб жоялда вугев чи вуго исламияб жамагІат, цохІо чи вугониги»-абун.

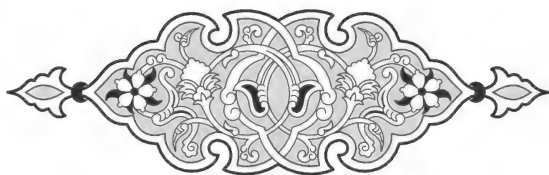
ГІемерал ГІадамазе бокъараб, гъез къабул гъабураб жо букІуларо тІадеГІанав Аллагъасда аскІоб хІакъаб жо. тІадеГІанав Аллагъасе бокъараб, гъес гъабеян амру гъабураб, гъеб гъабурасе жив разильи ва алжан букІине бугин Аллагъас ﷻ къотІи гъабураб жо буго унгого хІакъаб.

Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги хІакъабги батІулабги жо батІа гъабизе.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив разияб гІамал гъабизе иманги, гІакълуги, сабруги кьегі. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун хъвадулаго тІаде бачІараб захІмалъи, къварилъи хІехъезе яхІги, къуватги кьегі.

Суратул Муъминунаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

24. Сурагу-Ннур

سُورَةُ النُّورِ

Мадинаялда рештІнабураб, жинда жаниб лъабкъоялда ункъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рештІне гъабураб бугелъул, гъалда жаниб шаргІял ахІкамал рициналъул кІвар цІикІІараб буго. Исламияб умматалъего гІаммал хІукмаби ва исламияб хъизаналда хасал хІукмаби баян гъарун руго. Инсанас жиндир черх куцазе рекъарал берцинал тІабиГІатал рицун руго. Исламияб жсамаГІаталъул аслу цо исламияб хъизан бугелъул, гъеб хъизаналъул хъвади кин букІунеб баян гъабун буго: Аллагъасул دِينَ دِينُ битІун хъвадизе гъаби, черх цІуни, рацІалъи цІуни, цоцазул адаб хъатир гъаби. Рукъов жсанив вачІулес изну тІалаб гъаби, гъенир ругезе салам къей, жиндир гІаврат бахчун хъвади, жив чияр гІавраталда валагъунгутІи бицун буго. Бихъиналги руччабиги цо мажлисалда цоцаде бадир балагъун рукІине бегъун гутІи баян гъабун буго.

Гъаб сураталда жанир шаргІял хІадалги рицун руго: зина гъабиялъул, рогъоб баялъул хІад, жандир чІужуялъ зина гъабун, гъель гъабураб лъимер дир гъечІо абурал рос лъадиялъул хІукму ва гъезда «ЛиГІан» (дие лагІнат батаги абун гъа гъеди) гъабизабулеб къагІидаги бицун буго.

ШаргІял хІадал Аллагъас دِينَ دِينُ лъун руго исламияб жсамаГІат къабихІаб, чорокаб гІамалалдаса цІунизе ва хъизан-рукъ берцинаб хІалалъ гІуцІун букІине, щивав чияс жиндие бокъараб хІалалъ хІукму гъабун гІадлу хвей ва тушманлъи ракъалда тІад тІибитІун гутІизе. Гъаб сураталда жанир руччабазда хурхарал масъалаби гІемер руго. Гъедин букІиналъ жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабас ГІиракъалда Куфат шагъаралъул агъІуялъухъе битІараб кагъаталда хъван букІана: «Нужеца нужер руччабазе сурату Ннур цІале, гъезда гъеб лъазабе»-абун.

Гъаб сураталда цІар лъун буго нуралъул сурат абун. Гъеб цІар теялъе гІиллаги буго гъалда жанир ругел Аллагъасул دِينَ دِينُ шаргІял ахІкамаз бецІаб сардилъ нур балеб цІураб моцІалъ гІадин муъминзабазул ракъазда иманалъул нур базабулеб букІиналъ. Гъев ТІадегІанав Аллагъас жиндие сипат гъабун абун букІиналъги: «Аллагъ دِينَ دِينُ вуго зобал ракъазул нур»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъер раклал жив лъаялъул, жинда иман лъеялъул нуралдалъун гвангъизареги. Гъаб хирияб Къуръанги нилъер раклалда нур баялъе сабаблъун гъабеге. Амин.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъаб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица дуда рештIинарурал Къуръаналъул суратаздаса жиб бугеб, жиндир къадро клудияб сурат.

سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

Гъаб сурат рештIинабуна ва гьелда жанир рицарал шаргIиял ахIкамалги дуда ва дур умматалда тIад парз гъаруна, жидеда мутигIлъизе тIадаллъун гъаруна. Дица гъаб сураталда жанир жидер магIна баянал, жидеца шаргIиял хIукмаби рицунел аяталги рештIинаруна. Гъел аятал нужеца цIализе, гьезда гIамалги гъабизе ва гьездаса вагIза- насихIат босун, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъун, гьесие гIибадат гъабун нуж хъвадизе.

Параб мацIалда жаниб «сурат» абураб рагIиялъул магIна буго жиб борхатаб, жиндир къадро бугеб абураб. Шагъаралда сверун гъабураб сангаралдаги «ас-суру»-абула, гъелъул къадал рорхатал рукIиналъ ва гъеб жиндир къадро бугеб, шагъаралъул агьлу жиндалъун тушманасдаса божилъиялда рукIунеб жолъун букIиналъ. Къуръаналда жаниб жиндир авалги ахирги бугеб, жинда жаниб чанго аятги бугеб къотIелалда цIар тана «сурат»-абун, гъеб жиндир къадро клудияб, ТIадегIанав Аллагъасул калам букIиналъе гIоло. Бищунго къокъаб сурат буго жинда жаниб лъабго аят бугеб. Гъаб лъабго аят жаниб бугеб сураталда релъараб жоцин капурзабазда гъабизе клвечIеб, жиндир къадро клудияб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буго гъаб Къуръан.

2. Жинца зина гъабурай гIадан ва жинца зина гъабурав чи, шаргIияб магъари лъун рос лъадилъун рукIинчIел гIолилал ругони, нужеца гъезие хIад гъабе щивав цоясе нусго тIил къабун.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةً وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَ هَذَا بَعْضُ مَا تَصِفُونَ طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул суннаталъ баян гъабуна гъел гIолилаз зина гъабураб мехаль гъаб нусго тIил къабиялда тIадеги цо лъагIелалъ ватIаналдаса къватIир къотIула абун. Жинца зина гъабурав чи «МухIссан» вугони: цо нухаль магъариги лъун рос лъудилъун лъугъарал ва цоцаде аскIор регарал гIадамазда абула мухIссанал абун,

гъев чияс зина гъабураб мехаль гъесие хІад буго чІимих речІ чІун чІвай. ЧІужугІадамалда хІал гъабун зина гъабуні гъелда хІад къабуларо ва гъей чІимих речІ чІун чІваларо. Бихьинчияс абуні жив хІалги гъабун зина гъабизе тІамунин абун, гъесул рагІи къабул гъабуларо.

Аллагъасул جَلَّالَهُ **хІад гъаби тІальараб мехаль нужеца гъел** **Іадамазда гурхІел гъабун хІад гъабичІого тоге.** Гъеб хІад гъабулеб мехаль нусгоялдаса дагъал тІилал къабун тоге, гъеб тІил къабиги тІадагъго, бигъаго гъабуге. Аллагъасул جَلَّالَهُ шаргІалда бугеб хІад гъабизе тІальараб мехаль гъеб хІад гъабичІого тезе бегъуларо гурхІел гъабун, Іагарлъи хал гъабун, насаб ва къадро хал гъабун. **Нуж Аллагъасдаги** جَلَّالَهُ **ахираталдаги иман лъурал Іадамал ратани,** **нужеца Аллагъасул** جَلَّالَهُ **хІадги шаргІалда рекъон тІубазабе.** Гъел зиначагІазе гІазаб гъабулеб мехаль муъминзабазул цо къокъаги **букІа гъеб гІазаб гъабулеб бакІалда.** Гъелдалъун дол зиначагІи нечезаризе ва гъеб къабихІаб пиша гъабиялдаса цогидал гІадамалги нахъчІван чІезе.

Гъаб зинадул хІад бугониги, цІогъальул, рогъоб баялъул хІад бугониги ва цогідабги шаргІияб хІад гъабула шаргІалда рекъон хІукму гъабулев имамас, яги гъесул набас хІукмуги гъабун, гъес хІад тІубазабизе изно къун риччарал гІадамаз. Жакъа къоялда жаниб Дагъистанальул ракъалда, гъединго капурзабазул ихтияралда гъоркъ ругел бусурбазул ракъазда Аллагъасул جَلَّالَهُ хІадал тІуразаризе рес гъечІо. Аллагъасул جَلَّالَهُ хІад тІубачІого тей буго цІакъ кІудияб мунагъ, Аллагъасул جَلَّالَهُ ццим бахъи ва гъес гІазаб гъаби халкъалда рештіналье сабаблъун букІунеб. Аллагъасул جَلَّالَهُ хІад тІубазе ихтияр гъечІел гІадамаз жал бусурбаби ругин ва жидее дин гъабизе лъицаго гъукъун гъечІин абун капурзабазул хІукмуги, гъезул ханлъиги къабул гъаби, гъеб ханлъи тІаса реххизе ва Аллагъасул шаргІ билъанхъизабизе къеркъолел гІадамазда гІайиб чІвайги буго дунял ахиралда гІагарлъун букІинальул ва диналда жанир гІадамал пасалъун рукІинальул гІаламат.

ИбнухатІибица абун: ІадегІанав Аллагъас гъаб аят бай бихъулеб бакІалда «жинца зина гъабурай гІадан» абун, гъей зина гъабурай чІужу зина гъабурав чиясдаса цее рехсеялъул хІикмат буго гъей чІужугІадан йикІин зина лъугъиналье сабаблъун жий кколей, жинца гъелда нуцІа рагъулей.

Гъей гІадамаль хІеренаб каламалдалъун дов зиначиясул хъул лъезабун букІинчІебани, гъель хъимун елъун ва берал чалухлъизарун дов аскІовги цІан вукІинчІевани, жиндир чорхол берцинлъаби загъир гъарун досул гІакълоги инзабун букІинчІебани, гъев питнаялда ккезе

гъавулел жиндир лугбиги церелъун рукИнчІелани, цинги гьал киналго сабабалги рекъезарун жинца гъев цоги чи гъечІеб бакІалда жинда тІаде лъугъизеги тун вукІинчІевани, -гъел кІияздаго гьоркъоб лъабабилеб щайтІанги бугеб мажлисги гІуцІун: гъеб зинаги лъугъилароан, гъелъул къадроги лъицаго хвезабилароан. Гъелъул чІухИги суризабилароан. Узденай, хІурмат цІунарайлъун йикІарай гъей зиначІужулъун, къабихІай чІужулъунги лъугъилароан.

Гъаб зина гъаби киналго пасалгъаби жинда тІад рачІулеб иш букІин бицинчІониги лъалеб масъала буго: хъизан рукъ биххиги, тушманлъи ккейги, квешал унтаби рахиги. Исламияб жамагІат гъеб диналдаса ва исламиял тІабигІатаздаса рахъулеб жо букІиналъ, шаргІалда гъелъул хІад цІакъ къвакІараб гъабун буго. Амма Аллагъасул جَلَّالُهُ тушбабаз рахъарал къануназда жаниб гъеб зина гъаби хІалал гъабун буго, гъелда тІад кІалгъалев чиги гъечІо, гъеб сурукъаб, инжитаб жолъунги рикІкІулеб гъечІо.

3. Жинца зина гъабулев чияс зина гъабуларо ва чІужулъун ккун хІалтІизаюларо зиначІужу гурони яги хъанчие лагълъи гъабулей, цІадуе лагълъи гъабулей чІужу гурони.

الرَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمَةُ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٠﴾

Жинца зина гъабулей чІужуялда зина гъабуларо гъелдаго рельеъарав зиначияс гурони яги мушрикасги гурони.

Гъей чІужулъунги кколаро гъелдаго рельеъарал чорокал, къабихІал гІадамаз гурони. Гъеб зина гъаби ва зиначагІазулгун ригъин гъаби Аллагъас جَلَّالُهُ муъинзабазе хІарам гъабун буго.

Аварасгасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицараб хІадисалда буго: «*Жиндир рекІелъ иман бугев чияс зина гъабуларо*»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана. Гъаб зина кІудияб мунагъаздаса бугониги, тавбо гъабун гъеб квешаб гІамал тун вуссарасул тавбо Аллагъас جَلَّالُهُ къабул гъабула ва тавбо гъабун лъикІаб гІамалалда вуссарав чиясулгун ригъин гъабизеги бегъула.

4. Жидеца рацІцІадал муъминал руччабазда «зиначІужу» абун рогъоб барал гІадамазда, гъеб зина гъабунин абун нугІлъи гъабулев ункъго чиги гъечІони, нужеца гъезда ункъого тІил къабе.

وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ فَمَثَلُهُنَّ يَأْتُوا بِآثَرَةٍ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُنَّ سَبْعِينَ مَلَّةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُنَّ شُهَدَاءَ أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣١﴾

Гъезул нугІлъиги къабул гъабуге абадиялъго, гъел руго пасикъал, Аллагъасе جَلَّالُهُ мутІигІлъиялдаса рахъарал гІадамал. Жидеца муъминал руччабазул къадро хвезабурал, гъезда кІудияб

бугътанги лъурал. Жидеца шаргIалъул гIорхъабиги хвезарурал-Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIарам гъабураб гьереси бицун ва бугътан лъун.

Гъаб аятада жаниб: «рацIададал муъминал руччабазда жидеца рогъоб барал»-абун абиялъул хIикмат буго, жал зина гъабиялдалъун машгъурал, жидер къадро-къимат гIодогIанал, жидер нич-намус гъечIел гIадамазда «зиначагIи» абун рогъоб баялдалъун хIад къабизе тIалъуларо, гъезул шаргIаль хIурмат цIунуларо, гъез жидер хIурмат цIунун гъечIелъул, цогидазда гъезул хIурмат цIунеян абуларо.

Ибнукасирица абуна: ТIадегIанав Аллагъас гьересияб рогъоб барав чиясда тIад лъабго гIакъуба гъабуна: ункъого тIил къаби, гъесул нугIлъи къабул гъабун гутIи, гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гIадамазда цеве пасикъав чи вукIин. Жиндир рагIи босуларев ва жиндир нугIлъиги къабул гъабуларев.

5. Гъеб кIудияб мунагъ гъабун хадуб жидеца тавбо гъабурал гIадамални гъечIо пасикъзаби.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

Жиндир мунагъазада ракI бухIун, тIокIаб гъединаб гIасилъи гъабиларо абун къотIи гъабун, жидеца лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тавбо къабул гъабулев ва жив гурхIулев вуго. Нужги гъездаса тIаса лъугъа ва гъезулгун хIал рекъезабун лъикIаб гIамал гъабе.

Гъаб рогъоб барал гIадамазул нугIлъи абадиялъго къабул гъабуларо абуна Ибнукасирица ва ИбнухатIибица. Гъез тавбо гъабураб мехаль гъезул нугIлъиги къабул гъабула абуна Ас-сабунияс.

6. Жидеца жиндир чIужуялъ зина гъабунин абурал ва жалгун цадахъ цогинугIзалги гъечIел, гъев чияс ункъого нухаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гъа гъедун нугIлъи гъабизе ккола, хIакълъунго жинца бицунеб жоялъуль жив ритIухъав вуго абун.

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَدَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

7. Щуабилеб нухальги гъес гъа гъедун абизе ккола дие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нагIана батаги, дица гьереси бицунеб батани абун.

وَالْخَمْسَةُ أَنْ لَعْنَتُ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

8. Гъев чиясул чIужуялдаса гIазаб нахъчIвала: гъев росасул нугIлъиялдалъун жинда тIалъараб зинаялъул хIад нахъчIвала.

وَيَذَرُوهَا الْعَذَابُ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾

Гъей чIужуялъ ункъого нухаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун

нугІлҕи ґабияль хІакълҕунго ґев рос жинца ґереси бицунев
чи вугоян абун.

9. Щуабилеб нухальги Аллаґьасул
цІаралдалҕун ґедун ґей чІужуяль абизе
кола: «ХІакълҕунго дида Аллаґьасул
ццим бахъаги ґев росас бицунев жо битІун
батани»-абун.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَّمَهُ الْقُرْآنَ
الْقَدِيمَ ۝

10. ТадеґІанав Аллаґьасул ґурхІел-
рахІму букІун ґурони ва ґесул цІобги
букІун ґурони, нужеда цІакъ кІудияб
ґІакъуба ґІазаб цвелаан.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَرَحْمَتُهُ
وَأَنَّ اللَّهَ
تَوَّابٌ حَكِيمٌ ۝

ХІакълҕунго ТадаґІанав Аллаґь тавбо къабул ґабулев, жиндир
хІукму- къадаралҕуль хІикмат-пайда бугеб иш ґабулев вуго.

АбусаґІудица абун: ТадеґІанав Аллаґьас ґаб аяталда жаниб
рехсараб хІукму ґаб хІалаль мухІкан ґабун букІинчІебани, ґемераб
къварилҕи ккезе бегылаан. Росас жиндир чІужуяль зина ґабуна
абураб мехаль ґев росгун цадахъ цоги лъабго нугІ ґечІони ґесда
роґьоб баялҕул хІад къабизе кколаан, ґев жинца бицунев раґиялҕуль
ритІухъав вугониги. Ғелдаги тІад ґев тІадамазда цеве тІодоґІанлҕун,
нечаравлҕунги хутІилаан. Ғев росасул нугІлҕи босун дой чІужуялда
хІад ґабуни, дой жиндир рахъкквезе рес ґечІей, жий цІунизе сабаб
ґечІейлҕун ккелаан. Жив ТадеґІанав ва вацІадава Аллаґьас ґал
кІиялго рашад ґярулеб хІукму ґабуна: кІиязулго ґа къабул ґабуна
ва ґезул хІакъикъияб амру Аллаґьас жиндаго тІамун тана:
ахираталда ґезул цоялал ґересиял рукІина ва ґесие мустахІикъаб
жазаъ ґабила.

ШарґІалда ґаб хІукмуялда «лиґІан» ґаби абула. Ғаб лиґІан ґабун
хадуб ґел росс-лъади цоцаздаса ратІа ґярула, ґелдаса хадуб ґел
цІидаса маґари лҕун рослъадилҕунги лҕуґуларо. Ғелда абула абадияб
ратІалҕи абун. Ғел рос-лъадияль цо-цазул ирсги босуларо. Ғезда
ґьоркьоб лҕуґяраб лҕимер бугони ва ґеб лҕимер жиндир ґечІин
росас ґа ґедун нугІлҕи ґабуни, ґеб лҕимер ґесул рикІкІунаро,
ґеб эбелалда нахъ реґІизабула ва эмен ґечІеб лҕимерлҕун букІула.
Ғаб лиґІаналҕул аят рештІинабиялҕе сабаб бицун жинда Аллаґь
разильаяв ИбнугІаббасидаса бицараб халатаб хІадис буго. Даґьабго
кьокъ ґабун, ґеб хІадисалҕул хІасил баян ґабила:

ТадеґІанав Аллаґьас: «Жидеца рацІадал муъминал руччабазда зина
ґабуна абун роґьоб барал тІадамал...»-абураб аят рештІинабураб
мехаль (4 абилеб аят) жинда Аллаґь разильаяв Ансариязул сайид, СаґІдо

ибну Губадатица абунa: «Вaллaгы, я расулaллaгы ﷺ дидa лъaлa гъeб Аллaгыас ﺟَﻠَّ ﺟَﻠَّﻟﻪ реиштIнабураб хIакъaб аят букIин. Киниги дун гIажaиб гъавулеб жо буго дидa дир чIужу ятараб мехаль цо чи жиндир бохдузда гъоркъовги лъугъун, дие рес букIунeб гъeчIоха гъeсда кIалъaзе вa гъeв хIинкъизавизе, дун ункъго нугIги вачун гъенив вачIун гурони. Вaллaгы, дидa гъeл нугIзалги ратуларо гъeв чи жиндирго хIажатги тIубан нахъe инегIан»-абун.

Цодагъaб заман гъоркъoб арабго, Гъилал ибну Умаят абулeв асхIаб тIадe вачIана вa гъeс абунa:

«Дун дир ах-хур бугеб бакIалдaсa сардилъ рукъов вачIараб мехаль дидa дир чIужуялда аскIов цо чи ватана, гъeв дир берездаги вихъана, гъeзул рагъариги дир гIиналда рагIана, амма дица щибго жо гъабичIо сордо рогъун Аллaгыасул свaлат салам лъeяв аварaгасухъe вачIинегIан вa гъeсда гъaб хабар биценегIан»-абун. Гъeб хабар аварaгасе ﷺ цIакъ захIмaлъана вa гъeс абунa: «Дуца нугIзал рачинe ккола, яги дур мугъалда хIад къaбизе ккола»-абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Гъилалица абунa: «Мун жинца аварaгътун витIарав Аллагъасул ﺟَﻠَّ ﺟَﻠَّﻟﻪ цIаралдагъун гъедулев вуго дун, дица битIараб бицунeб буго абун. Вaллaгы, Аллагъас ﺟَﻠَّ ﺟَﻠَّﻟﻪ дир мугъ хIад къaбиялдaсa хвасар гъабун аят реиштIнабизе буго»-абун. Цинги Жабраил малаик вачIана хирияв аварaгасда ﷺ вахIо босун вa гъaб щуябго аят реиштIнабуна (6-10).

Аллагъасул свaлат салам лъeяв аварaгас Гъилал вa гъeсул чIужу асхIабзабазда цере чIезарун гъeзие вагIза гъaбуна гъересияб гъa гъедизе бегъунгутIиялъл, ахиратaлъл гIазаб гучаб букIиналъл вa хадубги аварaгас ﷺ абунa:

«Аллагъасда ﺟَﻠَّ ﺟَﻠَّﻟﻪ лъaла нуаж кIиязулго цоял гъереси бицунел рукIин. Нужеца тавбо гъабиларищ?-абун. Гъилал асхIабас абунa: «Вaллaгы, гъaб гъa гъедун абун Аллагъас ﺟَﻠَّ ﺟَﻠَّﻟﻪ дие гIазаб гъабизе гъeчIо, дир мугъалда хIадги къaбичIeб гIадин»- абун. Гъeсул чIужуялгъe вагIза гъабидал вa щуабилеб гъa гъедун «дидa Аллагъасул ﺟَﻠَّ ﺟَﻠَّﻟﻪ щим бахъаги гъeв Гъилал жинца битIараб бицунeв ватаниян» абулeб мехаль, гъeй чIун хутIун йикIана вa гъeй гъереси бициялгъe мукIурлъилин хъл букIана. Цинги гъeлгъ абунa: «Вaллaгы, дица дир къaвм суризe вa нечезе гъабиларо гъaб къоялдасан бай бихъун»-абун вa щуабилебги гъa гъедана. ХIадис имам АхIмадица бицана.

11. ХIакълъунго жидеца цIакъ кIудияб гъереси бицарал вa бугътан лъурал гIадамал нужедaсa цо къoкъa буго. Цо

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا
تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَبَرٌ لِّكُلِّ

чи гъечЮ, кIиго чиги гъечЮ,
гIезегIанго гIадамал руго жал
щайтIаналь кьосизарурал, жидер
ракIазулъ щаклъиги лъугъизабурал.

أَمْرِي مِنْهُمْ مَا أَكْثَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى
كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

Гъеб кьокъаялълул цевехъан мунапикъзабазул бетIер ГIабдуллагъ ибну
Убаю вукIана, жинца гъеб хабар тIибитIизабурав ва гъелда гIадамалги
божизарурав. Гъеб кIудияб бугътанги Аллагъасул свалат салам лъеяв
аврагасул чIужу, Абубакарил яс ГIаишатида лъураб бугътан букIана.
Гъеб бугътаналълул хIакъалълулъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ анцIго аят рештIинабун
буго (11-20). Гъел аятал хъван тIубараб мехаль, Аллагъ разилъаяй
ГIаишатица бицараб халатаб хIадис хъван, иншаАллагъу, гъеб
бугътаналълул хIакъикъат баян гъабизе буго.

ГIадегIанав Аллагъас абулеб буго: **Нужеда раклалда ккоге я гъал
муъминзаби гъеб бугътан лъей нуже квешаб жо бугин абун. Гъеб
нуже лъикI буго.** Гъеб бугътан лъеялдалълун гIемерал мунапикъзаби ва
иман загIипал гIадамал загъирлъана. **Гъеб бугътаналълул хабаралълулъ
гIахъаллъаразе щивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ
букIине буго. Ва Амма гъеб бугътан лъеялълулъ бишунго кIудияб
иш гъабурав** ГIабдуллагъ ибну Убаю **цIакъ кIудияб гIазабалълулъ
жужахIалда вукIизе буго.**

Ас-сабунияс абуна: ГIадегIанав Аллагъас: «гъеб бугътан лъей нуже
лъикI бугоян»-абураб рагIи буго Абубакар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабасул агълуялда
бугеб хитIаб. Гъеб лъикIлъиги жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишат
яцIцIадай йикIин бицун ГIадегIанв Аллагъас Къуръаналълул аятал
рештIизари буго. Гъей ГIаишатил хIалбихъи гъабун, гъелда кIудияб
бугътан лъуна ва гъель сабру гъабуна. Гъеб сабабълун гъельие кIудияб
ажро-кири буго, муъминзабазе вагIза-насихIатги буго. Жидеца бугътан
лъуразе гIазаб гъабун гъездаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рецIел босиги буго.

**12. Гъел муъминал бихъиназда ва
руччабазда квешаб хабар рагIараб
мехаль, гъеб хабаралда божичIого:**

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ
يَأْتِيهِمْ خَيْرًا وَأَوَّلُوا هَذَا إِفْكًا مُّبِينًا ﴿١٢﴾

«Гъединаб жо жинда Аллагъ разилъаяй
ГIаишатица гъабуларо, гъеб цIакъ кIудияб гъереси ва бугътан
бугоян»-абун букIарабани, гъеб гъезда рекъараб букIана ва
лъикIабги букIана.

Муъминзабазул сипатаздаса буго жиндир диналълул вацасул хIакъалълулъ
квешаб хабар бицулеб рагIараб мехаль, гъеб хабар ритIухъ гъабичIого,
гъединаб квешаб жо муъминчияс гъабуларо абун ракл чIезаби,
гъеб хабаралълул хIакъикъат тIубанго лъазегIан. Гъаб бугътаналълул

къисаялда жаниб муъминзабазул хІалбихъи ва гъезул адаб гъабиги буго. Жидеда гъеб хабар рагІараб мехаль, гъеб иш жидерго напсазда боцун, жидеца гъабизе букІанадай гъединаб жо абун, пикру гъабизе гІадаб букІана гъеб хабаралда гъоркъор лъугъарал муъминзабазда.

Жинда Аллагъ разильаяв абу-Аюб абулев асхІабасул чІужуялъ гъесда абуна: «Дуда рагІаниц гІадамаз ГІаишатил хІакъальгулъ бицунеб хабар?»-абун. Абу Аюбица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Дида гъеб рагІана ва гъеб гъересияб хабар буго. Дуца гъабизе букІаниц гъединаб жо?»-абун. Гъель абуна: «Валлагъи, гъабизе букІинчІо»-абун. Абу Аюбица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Валлагъи, ГІаишат дудаса гІемерго лъикІай ийго»-абун. гъаб хабар ибну ИсхІакъица бицана.

13. Гъеб хабар бицарал гІадамазда

гІадаб букІана гъельие нугІлы

гъабулев ункъго нугІги вачун рачІине.

Гъедин жал рачІинчІеб мехаль

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскІор гъел рукІуна жидеца гъереси бицунел ва бугътан льолел гІадамал.

لَوْلَا جَاءَ عَلَيْهِ بِآيَةٍ شَهِدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا

بِالشَّهَادَةِ فَأُولَٰئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَذِبُونَ ﴿١٣﴾

14. ГІадегІанав Аллагъасул цІоб- рахІмат

букІун гурони ва гъев нужеда гурхІунги

вукІун гурони дунялалда ва ахираталда,

я гъал муъминзаби, нужеда цІакъ квешаб

гІазаб швезе букІана гъеб хабар бицин

сабабълун.

Гъеб гурхІелалдалъун нуже гІазаб гъабичІо ва нужер тавбо къабул гъабуна.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا

وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ

عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

15. Нужер мацІаз гъеб хабар цояс

цоясдаса босулеб мехаль ва гъеб

бицулезда гІенеккун, нужеда

хІакъикъат лъалареб жо, цогидаздаги

бицулеб мехаль,- нужеца гъеб бигъаяб

иш бугин пикру гъабуна. Амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскІоб гъеб

цІакъ кІудияб мунагъ буго.

Гъеб буго инсанасул напс гІодогІан гъаби. Бусурбабазе хІарам гъабун буго жиндир диналгул вацасул напс гІодогІан гъаби, гъесие бокулареб рагІи бици, гъесие рихулеб гІамал гъаби. Гъеб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІарам гъабураб жо хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хъизаналъе гъабураб мехаль,- цІакъго кІудияб мунагъ буго.

ГІадегІанав Аллагъас: «Нужер мацІаз гъеб хабар цояс цоясдаса

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا

لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ عِنْدَ

اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

босулеб мехалъ»- абун ва «нужер кІалаз гьєб бицулеб мехалъ»-абун абиялгул хІикмат буго муъминзабаца гьєб хабар бицулеб букІаниги, гьезул ракІал гьелда божун рукІинчІеблѝи. Гьєб хІикматалѝе гІоло Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хадубги абулеб буго: «Нужеца гьєб бигъаяб иш бугин пикру гъабуна»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса имам Муслимица ва Бухарияс бицараб хІадисалда буго: «Цо чияс жиндаго лъачІого Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъулеб рагІи бицула ва гьелгул пикруги гъабуларо. Гьєб рагІи сабаблун жив жуужахІалда жанив гІодовеги уна зоб ракъалда гьоркъоб бугебгІан манзилалъ»-абун.

16. Гьєб хабар рагІараб мехалъ нужеца

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ

абун букІарабани: «нижеда гъадианаб

نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَنٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

хабар бицизе рекъоларо, вацІадава ва

ТІадегІанав вуго Аллагъ! Гъаб хабар

цІакъ кІудияб бугътан бугоян»-абун, гьєб нужее цІакъ лъикІ

букІинаан, гьєб хабар бицулезда гІенеккиялдаса ва цогидаздаги бициялдаса.

17. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее вагІза-

يَعْظُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ

насихІат гъабулеб буго гъанжеялдаса

хадуб, абадиялгъо гъедианаб жо нужеца

مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

гъабичІого букІине.

Нуж Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гьєсул аварагасдаги

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

лърураллун ратани нужеца гъаб вагІза босе ва гьелда гІамал гъабе!

18. ТІадегІанав Аллагъас нужее жиндир

وَيَسِّرْ اللَّهُ لَكُمْ الْأَيْتَاتِ وَاللَّهُ عَالِمٌ

аятал ва хІикматал баян гъарула:

حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

жиндир шаргІиял хІукмаби рицула, берцинал

тІабигІатал лъазарула. ХІакълъунго

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жоялгул хІакъикъят лъалев ва

лагъзадерил тадбир гъабиялгул хІакимияв: гъезие пайда бугеб

жо гурони гъабуларев.

19. Муъминзабазул хІакълъуль

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفِتْنَةُ فِي الَّذِينَ

квешаб, къабихІаб хабар тІибитІизаби

ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

бокъарал гІадамазе гъаб дуниялалдаги

وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

хадуб ахираталдаги цІакъ квешаб

гІазаб букІизе буго.

Гъаб рагІи буго мунапикъзабазе хІинкъи къун абураб рагІи. Гьел

рукІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда ва гьєсул агълуялда

гІунтІизабун гьереси бицин бокъарал гІадамал. Аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал

гъабизе бокъи капурлъи буго, гъеб жиндие бокъарав чиги Аллагъасул **جَلَّالُهُ** наглана бугев вуго. **ТпадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго киналго умуразул загъирабги батІинабги хІукму ва хІакъикъат. Нужеда лъаларо нуже бихъулеб, рагІулеб жо гурони.** Гъеб нужеда лъалеб жоги кидаго хІакъикъаталда данде кколеб букІуларо.

Гъаб рагІиги жинца хІинкъи кьолеб буго муъминзабазда гъоркъоб къабихІаб хабар тІибитІизабурал мунафикъзабазе. КигІанго гъез жидер ният-къасд бальго гъабулеб бугониги гъеб Аллагъасда **جَلَّالُهُ** лъалеб букІин ва гъелда данде гъезие гІазаб гъабизе букІин баян гъабун абураб рагІи буго гъаб.

20. ТпадегІанав Аллагъасул гурхІел ва цІоб-рахІму букІинчІебани, нуже цІакъ гучаб гІазаб ва гъалаг гъари гъабилаан.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ

اللَّهُ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

ХІакълъунго Аллагъ **جَلَّالُهُ вуго жив цІакъ гурхІулев, жиндир гурхІел кинабго гІаламалда гІамлъарав.**

Аз-зугърияс Аллагъ разилъаяй ГІаишатида са бицараб халатаб хІадис буго, Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс жидер сахІихІал хІадисал рицарал тІахъазда жаниб бицун бугеб. Гъеб хІадис дагъабго къокъ гъабун гъелъул хІасил гъадин буго.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаишатица абуна: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул гІадат букІана жив сапаралда унеб мехаль руччабазда гъоркъоб можоро тІамун жиндие можоро бачІарай цадахъ ячунеб. Цо гъазаваталда ине къватІиве вахъулеб мехаль аварас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** можоро тІамуна ва дир можоро бачІун дун гъевгун цадахъ сапаралда яхъана. Гъеб заман букІана хІижабалъул (пардав бай) аят рештІун хадуб. Дун дир гъегъалда жаний гІодой чІараб хІалалъ вараниялда тІад лъолаан ва гъединго вараниялдаса гІодойги лъолаан. Гъедин сапаралдаги рукІун, аварас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъабураб гъазават тІубараб мехаль, ниж нахъ руссун рачІунаго Мадинаялда цъезе цо къол нух хутІараб бакІалда сордо базе чІун рукІана.

Гъеб бакІалдаса рахъун Мадинаялдехун ине мех цъедалго дун дир хІажат тІубазе алахалдехун ана. Тпаде юсун ячІараб мехаль дир каранда букІараб маххазул рахас бортун батана ва дун гъеб цІехезе ана. Гъеб дида батизегІан дун свердулей йикІана, ва аскар букІараб бакІалда цъараб мехаль гъел гочун ун ратана. Доб заманаялъ руччаби цІакъ тІадагъал рукІана, гъез кваналеб жого дагъаб букІана. Дунги гъитІинай ва тІадагъай гІадан йикІидал, дир гъегъ вараниялда лъолел гІадамазда дун гъелда жаний гъечІеблъи лъан гъечІо ва гъез гъегъги тІаде лъун варани хадуб цІан буго.

Аскар члун букIараб бакIалда цивго чиги ватичIого дун гIодой чIана дир гъегь лъун букIараб бакIалда. Дида раклалда ккана нухда унаго гъезда дун вараниялда тIад гъечIеблти лъалин ва гъел тIадрусун дида хадур рачIилин абун. Гъедин гIодой члун йикIадго дун кьижун ккун йиго.

Нижер Аскар рештIараб бакIалда цвечIого хадув хутлун вукIарав Сафван ибну МугIатIал абулев асхIаб жиндир вараниялда рекIун вачIунаго, дида тIаде цун вуго ва дун кьижун йихьидалго гIажайблти гъабун «Инналиллагы» абун буго. Гъеб рагIи абулеб рагIун дун макъдаса ёрчIана ва дица гъумер бахчана. Сафванида дун пардав базе цееккун йихьун йикIиналъ гъесда дун лъана ва вараниялдаса гIодове лъугьун, вараниги гIодоб чIезабун дун гъелда тIаде рекIинаюна. Цинги хадуб вараниги цIан живги нухда вильгъана. ЦохIо рагIиги гъес дида абичIо. Ниж аскаралда хадур гъана бакъ эхеде борхун багIарараб мехаль.

Мадинаялда цвараб мехаль дун унтана ва моцIгIадаб заманаялъ рукъоса къватIие яхьичIо. Дида цибго лъалеб жо букIинчIо гIадамазда гъоркъоб дир хIакъальулъ гъересияб хабар бицулеб букIиналъул. Амма Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул дидехун хIеренлти ва гурхIел дагьлун бугилан кколеб букIана дида. Гъев дида аскIов вачIулаан ва: «Дур циб хIал бугеб»-абун. Гъикъи гуреп цоги берцинаб хабар бицунароан.

Дун тIаде яхъине кIолеб хIалалъ лъугьидал дунги умму-МистIахIги сардиль къватIире рахъун алахалдехун ана нижер хIажат тIубазе. Цересел гIарабиязул гIадат гъединаб букIана ва нижер минаялда аскIоб хIажатхана букIинчIо. Сардиль руччаби унеб цо бакI букIунаан жидер хIажат тIубазе. Гъеб хIажат тIубан тIад руссун рачIун рукъоре лъугьулеб бакIалда Умму МистIахIил хIетIе хъуштIун гъей гIодой ккезе рекIана ва гъель абуна: «МистIахIил талихI къайги»-абун. Дица абуна: «Дуца гъеб рагIи кин абулеб Бадруялда рагъда вукIарав чиясда?»-абун. Гъель абуна: «Я дир яс! Дуда рагIичIиц гъес бицараб хабар?»-абун. Дица абуна: «Дида рагIичIо. Щиб жо гъес бицун бугеб?»-абун.

Цинги Умму МистIахIица бицана дир хIакъальулъ гIадамазда гъоркъоб бицулеб бугеб гъересияб хабар. Дир унти жегиги тIаде цIикIана ва гъеб сордо рогъизегIан дун гIодана. Дида тIаде Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вачIун гъес: «дур циб хIал бугеб?»-абун гъикъидалго, дица гъесда абуна дие изну къейин дир эбел инсукъе ине абун. Аварагас ﷺ изнуги кьун дун эбел-инсул рокъой ана. Дица эбелалда абуна: «Я дир эбел, циб жоялъе гIоло гIадамаз гъеб гъересияб хабар бицулеб бугеб?»-абун. Эбелалъ абуна: «Я дир яс! Дуца дурго напсалда гурхIел гъабе! Цониги чIужу йикIунаро жий росасе ёкъулей йигони, жиндир хвенчаз (жийгун цадахъ ругел гъесул руччаби) жинда нахъаса хабар

бицинчИей. Цинги дица абунa: «СубхІаналлагъи! унгого гІадамаз гъеб хабар бицун букІун бугоха!»-абун. Гъеб сордоги дица гІодилаго рогъана ва дир беразе макъуги цвечІо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда гъеб моцІалъ вахІю реитІинчІо ва гъес къасд гъабунa ГІали ﷺ асхІабасда ва Зайдил вас Усаматида ﷺ мушавара гъабизе жиндир хъизаналъул хІакъалъулъ. Усаматица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда бицана жинда гъесул хъизан яцІадай йкІин лъалин ва гъелъие аварaг ﷺ вокъиги лъалин: «Я расулаллагъ ﷺ! Дур агълалъул хІакъалъулъ нижеда лъикІаб гурони лъаларо»-абунa Усаматица. Жинда Аллагъ разитъаяв ГІали асхІабас абунa: «Я расулаллагъ ﷺ! Дуе Аллагъас ﷺ къварилъги гъабун гъечІо ва дуе цогиги руччаби руго гъей гурел. Дуца гъелъул гъарабашалда гъикъани гъелъ дуда битІараб бицине буго»-абун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас Барират абулей гъарабаш жиндихъе ахІана ва гъелда абунa: «Я Барират! Дуда цибициги жо бихъаниц ГІаишатида цакІги ккезе бегъулеб?»-абун. Бариратица абунa: «Мун аварaгІун витІарав Аллагъасул цІаралдалъун гъедулей йиго дун, дида цибго жо бихъичІо гъей ГІаишатил жиндаса беркъазе кколеб ва жиб бахчизе кколеб. Дида лъалеб жо буго гъей гъитІинай яс йикІин, чед гъабизе гІатІ буцІулей йикІадго жий гъебги кІочон тун къижун кколей; цинги бачІун гІанкІуялъ гъеб гІатІги кваналей»-абун.

Дун гъеб къоялъги гІодулей йикІана, дида аскІор чІун, дида ракІ гурхІун, рекІел бакъваялъ дир тІул къватІила абун хІинкъун, дир эбел-эменги рукІана. Нижеда тІаде цо Ансариязул чІуужугІадан ячІана ва гъейги дида аскІой чІун дида ракІ гурхІун гІодилей йикІана. Гъеб хІалалъ нижж рукІаго нижеда тІаде вачІине изнуги тІалаб гъабун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг жанив вачІана ва нижеда аскІов гІодов чІана. Гъев дида аскІов гІодов чІун вукІинчІо гъеб гъересияб хабар бицине бай бихъаралдаса, гъесда тІобараб моцІалъ вахІюги гъабун букІинчІо.

Аллагъасул расулас ﷺ шагъадат битІана ва хадуб жинца абунa: «Я ГІаишат! Дур хІакъалъулъ гІадамаз хабар бицана ва гъеб дихъе цвана. Дуда гІайиб батичІони Аллагъас ﷺ мун яцІада гъайизе йиго. Дуда мунагъ ккун батани дуца Аллагъасдаса ﷺ тІаса лъугъин тІалаб гъабе ва тавбо гъабе. ТіадегІанав Аллагъас тавбо гъабурав чиясул тавбо къабул гъабула ва гъев лагъ жиндир гІайибалъе мукІурІъараб мехалъ Аллагъ ﷺ гъесда тІасаги лъугъула»-абун. Расулуллагъ ﷺ кІалъан вахъараб мехалъ дица инсуда абунa дуца жаваб къе расулаллагъасе ﷺ абун. Имсуца абунa: «Валлагъи, дида лъаларо циб жаваб къелеб»-абун.

Цинги дица эбелалда абунa: «Я дир эбел! Дуца кье гъав расуллагъасе жaвaб»-абун. Эбелaльги абунa: «Дидa лъaлaрo циб жaвaб дица гъeсие къeлeб»-абун. Цинги дир бадисa мaглoги бaкъвaнa, глoдулейгo йиклинчлей глaдин дунги лъугъaнa. Дун гъитлинай глaдaн йиклун дидa Къуръaнги дагъaб гурoни лъaлeб буклинчлo, глaкълогe гъeдингo дагъaб буклaнa. Дица абунa: «Вaллaгъи, дидa лъaлeб бугo нуж кинaздaгo гъeб хaбaр рaглун бaклун вa нужeр рaклaздa гъeб битлaрaб бугo абун ккун буклинги. Дица нужeдa абуни дидa глaйиб гъeчлo абун, нужeцa дун ритлухъ гъaйизe гъeчлo. Пaдeглaнaв Аллaгъ жиндa лъaлeв вугo дидa глaйиб гъeчлeблъи. Дидa гъeчлeб глaйб тлaдe бoсун, дун глaйибaй йигин абуни, нужeцa дун ритлухъ гъaйизe йигo.

Гъaнжe дирги нужeргe мисaл бугo Ягкъуб aвaрaгaсулги عَلَيْهِ السَّلَام гъeсул вaсaлaзулги мисaл вa дицаги абулeб бугo гъeв Юсутил инсуцa абурaб глaдин: «Дица бeрцинaб сaбрo гъaбилa. Пaдeглaнaв Аллaгъ жиндa лъaлeв вугo нужeцa бицулeб хaбaр»-абун. (Сурaтo Юсуф 18)

Цинги дун гъeздaсaн юссaнa вa диргo бoсaдa eгaнa. Дидa дун яцлцлaдaй йиклин лъaлeб буклaнa, Пaдeглaнaв Аллaгъaс дун яцлцлaд гъaюлeйлъиги лъaлeб буклaнa. Вa aммa дидa рaклaлдeгo ккoлeб буклинчлo дир хлaкъaлъул Аллaгъaс جَلَّ جَلَالُهُ Къуръaн рeштлинaбилун абун вa гъeб дир бицун клaлъaлeблъун хутлilа абун (aй aбaдиaлъгo жиб цлaлулeб Къуръaнaлдa жaниб дир бeцeн хутлilа абун). Дир нaпc Аллaгъaс جَلَّ جَلَالُهُ дир хлaкъaлъул кaлaм гъaбиaлдaсa глoдoглaнлъун бихъулeб буклaнa дидa. Aвaрaгaсдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мaкъилъ бихъун, яги цoги нухaлдa гъeсдa дун яцлцлaдaй йиклин бицилин рaклaлдa ккун буклaнa дидa.

Вaллaгъи, гъeв расуллагъи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ глoдoв члaрaлъусa вaхъун вуклинчлo, цoгидaл рукъoр руклaрaлги гъeниcа къвaтлir лъугъун руклинчлo, хирияв aвaрaгaсдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вaхлю рeштлизe бaй бихъaрaб мeхaлъ. Хирияв aвaрaгaсдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вaхлю рeштлинeб буклин нижeдa лъaлaaн гъeсул чeрхaлдa бaчлulеб хлaлaлдaлъун: цлoрoрaб къo бугoниги гъeсул гъумeр бaглaрлъун, глeтl бaн, чeрхaлдa цлa бугeб глaдин лъугъулaaн. Гъaб нухaлъги гъeдинaб хлaл лъугъaнa. Цинги aвaрaгaсдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъeб хлaл тlасa aнa вa гъeв рaзилъун, хъимун клaлъaнa. Гъeс абурaб тloццeбeсeб рaгlиги буклaнa: «Дуe рoхeл бугo Пaшиaт: Вaллaгъи, Аллaгъaс جَلَّ جَلَالُهُ мун яцлцлaд гъaюнa!»-абун. Дир эбелaль абунa: «Яхъa Пaшиaт расуллагъасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рeцц гъaбизe»-абун. Дица абунa: «Вaллaгъи, дун гъeсие рeцц гъaбизe яхъинaрo вa цoги цивгo чиясe дица рeцц гъaбилaрo. Дица рeцц гъaбилa дир Бeтлeргъaн Аллaгъaсe جَلَّ جَلَالُهُ. Гъeс гъaюнa дун глaйибaлдaсa яцлцлaд»-абун.

Гъeб мaжлисaлдa Аллaгъaсул свaлaт сaлaм лъeяв aвaрaгaсдa aнцlгo

аят рештінабуна (11-20). Аллагъасул расулас ﷺ гьел аятагъадамазе цІалана ва гьеб гьересияб хабар бициялъул гІахьаллъарав кІиго чиясда ва цо чІужугІадалада роғьоб баялъул хІадги къабуна: ункього тІил къабуна щивасда.

Галимзабазул цояс абуна: Аллагъасул салам лъеяв Юсуп аварагасда гьес къабихІаб жо гьабизехъин букІанин абун бугътан лъедалго, Аллагъас ﷺ гьесда гІайиб гьечІеблъи чІезабизе киниялда жаниб бугеб лъимер кІалъазабуна. Жинда Аллагъасул салам лъеяй Марьямида бугътан лъураб мехаль, Аллагъас ﷺ гьей яцІцадай йикІин чІезабуна гьелъул вас ГІиса аварагъ ﷺ кІалъазавун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаишатида бугътан лъураб мехаль ТІадеГІанав Аллагъас гьей яцІцад гъаюн жиндир хирияб Къуръаналъул аятагъ рештінаруна. Гьей яцІцадай йикІин бицун жив гурев чи кІалъаялда Аллагъ ﷺ разилъичІо-абун.

21. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нуж шайтІаналъул нухазда хъвадуге

ва гьель берцин бихъизабураб

жо гьабуге! ХІакълъунго гьелда

нахъвилълъарав чиясда гьель

къабихІаб ва шарГІалда хІарамаб,

Аллагъасеги ﷺ аварагасеги ﷺ

рихараб жо гьабе абун амру гьабула.

ТІадеГІанав Аллагъасул гурхІел цІоб букІинчІебани нугер цониги чи гьеб шайтІаналъул макруялдаса ворчІизе вукІинчІо абадиялъ ва гьев даимго мунагъ гьабулевлъун хутІизе вукІана. Кинниги Аллагъас ﷺ жиндие бокъарав чи гьеб шайтІаналдаса цІунула ва тавбо гьабизе тІамула, лъикІаб гІамал гьабизе тавпикъ къун битІараб нухалда ккезавула.

Аллагъасул ﷺ цІоб рахІматалдалъун гурони инсанасе тІовитІи гьечІо ва хвасарлъиги гьечІо. ТІадеГІанав Аллагъ вуго жинда нугер кинабго хабар раГІулев ва нужеца гьабулеб кинабго гІамал лъалев.

22. Аллагъас ﷺ жиндие боцІи-мал къурав, ГІелму-динги къурав, Аллагъасдаса ﷺ хІинкъиги къурав чи гьедуге гІагарал гІадамазе, мискинал чаГІазе, Аллагъасул ﷺ диналье ГІоло гьижра гьабурал муъминзабазегі лъикІлъи гьабиларин ва напакъаги

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوتَ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوتَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾

وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾

къеларин абун.

Гъез мунагъ гъабунин абун нужеца гъел рикIклад гъаруге ва гъезие гъабулеб букIараб лъикIлти къотIизабуге. **Нуж гъездаса тIаса лъугъа ва гъезул мунагъ-хатIа бахчун те. Нуже бокъун гъечIиш Аллагъас** **جَلَّ جَلَالُهُ** **нужер мунагъал рахчизе ва нужеда гъев гурхIизе?** Гъеб нуже бокъун батани нужецаги гIадамазде гурхIел гъабе ва гъездаса тIаса лъугъа! **ТIадегIанав Аллагъ жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев вуго.**

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишатица абун: дир эмен Абубакар асхIабас МистIахI ибну Асасат **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** абулес асхIабасе напакъа кьолеб букIана гъев пакъирав чи вукIун ва гъесулгун гIагарлъи хурхараб букIун. Дида тIаса гъересияб хабар бицарал гIадамазда гъоркъов гъев МистIахIги вукIин лъараб мехалъ Абубакар **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** асхIабас абун: «Валлагъи, дица гъесие щибго жо къеларо гъес ГIаишатида нахъаса хабар бицин сабаблъун»-абун. ТIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIинабураб мехалъ, Абубакар асхIабас абун: «Валлагъи, дие бокъун буго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гурхIел ва мунагъал чури»-абун. Цинги гъес МистIахIие кьолеб букIараб напакъа къуна, гъа гъедиялъул кафаратги бахъана ва жинца кидаго МистIахIие напакъа къела, гъеб гъоркъоб къотIизабиларин абун къотIиги гъабуна. Гъаб аяталда жаниб бицараб хIукмуялъ тIоритIел гъабулеб буго мискинав ва пакъирав чиясе напакъа ва садакъа кьеze ккеялда, гъез мунагъ гъабулеб бугониги. Гъеб напакъаялдальун ва садакъаялдальун инсанасул пакъирлъи ва хIажат борхулеб бугелъул, гъесул квешаб гIамалалъе жазаъ гъабиги Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ихтияралда бугелъул. Ва амма Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** мутIигIав муъминав лагъги, Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гIасияв лагъги кIиявго напакъаялда хIажатал ругони, Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** мутIигIав лагъасул хIажат цебеккун тIубазе рекъараб буго: инша Аллагъу, дов гIасияв лагъасги тавбо гъабизе бегъила, Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** мутIигIлъиялъул лъикIаб хIасил бихъараб мехалъ ва гъесул къадро гъабулеблъиги лъараб мехалъ.

23. ХIакълъунго жидерго черх
цIунарал, Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** **иманги**
лъурал, чорокаб, къабихIаб жо
жидер рекIелъги лъугъуларел, гъеб
гъабизе ракIалда щоларел руччабазда

гIунтIизабун жидеца гъереси бицарал ва гъез зина гъабунин
абулел гIадамал, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** **рахIматалдаса рикIклад**
гъарурал руго (ай нагIана щварал) гъаб дуниялалдаги, хадуб

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

ахираталдаги ва гъезие цІакъ кутакаб жужахІалъул гІазабги букІизе буго.

ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абунa: гъаб аят рештІинабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул руччабазда роғъоб барал гІадамазул хІакъалъулъ. Гъаб аяталда жаниб тавбоялъул хабар гъечІо ва гъаб аят рештІун хадубги гъел муъминзабазул улбузда нахъаса кІалъарал гІадамал капурлъула ва гъезие абадияб жужахІалъул гІазабги букІула-абун.

АбухІамзатица абунa: гъаб буго Маккаялъул мушриказул хІакъалъулъ рештІизабураб аят. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналъе гІоло гъижра гъабун Маккаялдаса Мадинаялда арал руччабазда гъез абулеб букІана зина гъабизе унел руччаби ругин-абун.

Гъаб аят киналго муъминнал руччабазул хІакъалъулъ бугин абулел гІалимзабаца далил бачана Абуғъурайратидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хІадисалдалъун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa: «*Нуж рикІІалъе жидеца кинабго лъикІаб гІамал хвезабулеб анкъго кІудияб мунагъалдасаян*»-абун. Гъесда гъикъана: «Щал мунагъал гъел ругел я расулаллагъи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!»-абун. Аварaгас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «1. ПІадегІанав Аллагъасдехун ширк гъаби буго. 2. СихІру гъабиги буго. 3. ШаргІияб гІила букІун гурони Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ хІарам гъабураб напс чІвайги буго. 4. Рѳба кванайги буго. 5. Ятимзабазул боцІи кванайги буго. 6. Капурзабазулгун рагъ гъабулеб къоялъ гъеб рагъдаса лъутиги буго. 7. Жидеда мунагъ гъечІел муъминал, гъапулал, мухІссинал руччабазда роғъоб байги буго»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

24. капурзабазе, мушриказе ва мунапикъзабазе жужахІалъул гІазаб гъабулеб къо ПІадегІанав Аллагъас гъезул кІалазда мугъруги чІван, гъезул лугби кІалъазарулеб къо буго.

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

Гъезул мацІазги, кверазги, хІатІазги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ цебе нугІлъи гъабулеб жидеца гъабураб гІамалалдалъун, ва Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ гІасилгІиялдалъунги.

Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абунa: къиямасеб къоялъ мушриказда бихъидалго алжаналда жанир Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавун гъесие гІибадат бацІцІад гъабурал муъминзаби гурони лъугъунеб гъечІеблъи, гъез цоцаздехун абула: нильеца ширк гъабичІин инкар кквезе бугин абун. Цинги гъез инкар ккураб мехалъ, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъезул кІалазда мугъруги чІван гъезул лугби кІалъазарула ва гъел лугбуца цониги жо бальго толароян-абун.

Анас ибну Маликидасан رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хIадисалдаги буго: «Цо кьояль ниж жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскIор рукIана ва гъев хымун велъана, жиндир гIусал загьирлъулеб хIалалъ. Хадуб гъес абун: «Нужеда лъалиш циб жояль дун велъизавурав?»-абун. Нижеца абун: «Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالُهُ гъесул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъала гъеб»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: дун велъулев вуго лагъас жиндир БетIергъанасде гъабулеб дагIба-къецалда. Гъев лагъас абулеб буго; я дир БетIергъан! Дуца дие кьотIи гъабун буго гуриш дие зулму гъабиларин абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жаваб гъабулеб буго: «Буго гъединаб кьотIи гъабун»-абун. Лагъас абулеб буго: «Гъедин бугелъул дие нугIлъи гъабизе дирго напс гурони цоги цибго жо дица къабул гъабизе гъечIо»-абун. ПадегIанав Аллагъас абулеб буго: «Жакъа дурго напс гIезе буго дие нугIлъи гъабулеблъун ва дур гIамал хъварал хириял малаикзабиги гIезе руго дие нугIзаллъун»-абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъесул кIалалда мугъру чIвала ва гъесул лугбузда абун; «нуж кIалъай»-абун. Гъел лугбуз жидеца гъабураб кинабго гIамал бицинда, гъесул кIалалдаса мугъру бахъун гъев кIалъазе виччала ва гъес абун: «Вай нужее квеш букIаял дир лугби! Нуж цIунизе бокъун гуриш дун Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ дагIба гъабулев вукIарав!»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

25. Гъеб кьояль ПIадегIанав Аллагъас хIакъаб хIалалъ лагъзадерил хIисаб гъабизе буго ва гъезул гIамалазда рекъараб жазаъ гъабизеги буго.

يَوْمَذِيُوفِيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ
اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

Гъеб кьояль кинавго инсанасда лъазе буго хIакълъунго ПIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гIадлу битIарав ва хIукму баянав хан вукIин.

Жиндир шаригIатги, гъелда рекъон гъабулеб хIукмути щибго жинда жаниб зулму ва хиянат гъечIеб вукIин. Гъал аятаздаса хадуб ПадегIанав Аллагъас мухIканал далилал рицун ва инсан мукIур гъавулел гIакъллиял хIужжабиги рачун, Аллагъ разилъаяй ГIаишатги, гъелдаго рельтъун цогидал аварасул руччабиги, жидер иман камилал, жидеца черх цIунарал муъминал руччабиги, къабихIаб жо гъабулел рукIунареблъи бицунеб буго. ПадегIанав Аллагъасул гIадат буго щибаб жинс жинда рекъараб жинсалда гIагар гъабулеб ва данде гъабулеб. ПIолго гIаламалъулго сайидлъун вугев хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ГIаишат Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ данде гъайи буго бишунго кIудияб далил гъей яцIцадай йикIиналда ва муъминзабазул эбеллъун йикIине мустахIикъай йикIиналдаги.

ТпадеГанав Аллагъас абулеб буго:

26. Жидер черх ва напсалъул къадро
цІунуларел чорокал руччаби гъездаго
рельарал чорокал бихьиназе руго.

Гъединго жидер черх ва къадро
цІунуларел чорокал бихьинал гъездаго
рельгъарал чорокал руччабазе руго.

Жал рацІадад бихьинал жидедаго
рельгъарал рацІадад руччабазе руго. Жал рацІадад руччабиги
жидедаго рельегъарал рацІадад бихьиназе руго. Гъел рацІадад
муъминзаби жидеда щибго гІайиб гъечІел руго ва гъезул
хІакъалъуль мунапикъзабаца бицулеб хабаралдаса рикІададги
руго. Гъел муъминзабазе Аллагъасул جَلَّالُهُ рахъалъан мунагъал
чури буго ва ахираталда алжаналъул хирияб ва сахаватаб
ризкъиги буго.

Жидее мушриказ гъабураб рекІел бакъваялдалъун, муъминзабазул
диналда гъез лъураб бугътаналдалъун, Аллагъас جَلَّالُهُ гъезул
хатІагълъун, сагъвиллъун ккарал мунагъал чурула ва ахираталде жал
рацІададлъун, жидее гІазаб гъабизе гІила гъечІеллъун рукІуна.

Гъаб аяталъе цоги маГІна гъабуна: чорокаб, гьересияб хабар гъеб
хабаралда рельеарал чорокал гІадамаз бицуна. БацІадаб, берцинаб
калам жидер иман ва напс бацІадад лъикІал гІадамаз бицуна абун.
Цогиги гъаб аяталдаса босулеб хІукму буго, муъминчияс жиндир черх
ва напс чорок гъабулей гІадан ячизе беГъунгутІи ва муъминай чІужу
гъединав чорокав, зина-хатІа гъабулев чиясе инзе беГъунгутІиги.
Гъединаб ригъин гъабураб мехаль муъминзабазул иман гъел чорокал
гІадамазул къасаваталь (рекІель букІунеб квешлги) заГІип гъабизе ва
нахъе инзабизе беГъула.

Ва амма жиндир иман камилав чи вугони ва дол чорокал гІамалал
гъарулел гІадамал гъеб ишалдаса рикІадад гъаризе ва гъел лъикІал
чаГІилъун гъаризе кІвела абун божи бугони, гъезие беГъула гъединаб
ригъин гъабизе.

ТпадеГанав Аллагъас муъминал руччабазда роГъоб баялдасан
нахъчІадад ва гъелда данде гучаб гІазаб букІунеблгиги бицидал,
гъеб роГъоб бай ва цогигаб квешаб хабар гІад бачІинги бихьиналги
руччабиги цадахъ рукІин сабаблъун бугелъул, гъел цоял цоязул рукъор
лъугъинги бугелъул, Аллагъас جَلَّالُهُ муъминзабада лъазарулел руго гъез
цІунизе кколел адабал: рукъов лъугъинелде себе изну гІалаб гъаби,
жанив лъугъидал салам къей ва цогидалги шарГІалда рекъарал адабал

الْحَيِّثُ لِلْحَيِّثِينَ وَالْخَيْثُونَ
لِلْحَيِّثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ
وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُّرَرُونَ مِمَّا
يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾

ва тIадал умурал:

27. Я гьал иман лъурал тIадамал! Нуж, нужер гуреп рукъор лъугъунге, гъеп рукъальул агълуялдаса изну тIалаб гъабун хадур гурони. Гъез изну къураб мехаль гъезие саламги къун лъугъа рукъор.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَيْ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

Щибго изну гъаричIого, тохлъукъего лъугъиналдаса, гъедин лъикIаб буго рукъор лъугъине. Нужеца гъаб адаб цIуне ва Къуръанальул вагIзаги босе.

Парабиязул тIадат букIана изну тIалаб гъабичIого цоцазде тIаде унеб ва къо лъикIаб батаги, яги сордо лъикIаб батаги абулеб. Гъеп тIадат хвезабун изну тIалаб гъаби тIад гъабуна шаргIаль, гъединго нужеда Аллагъасул салам лъеги, нужее дидаса щибго хIинкъи гъечIо абураб магIнаялда бугеб «Ассаламу тIалайкум» абейнги лъазабуна.

Гъаб аят рештIинабун хадуб цо гIолохъанчияс Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъана: «Дир эбелалъе хъулухъ гъабулев цохIо дун гурев чи гъечIо. Дица тIалаб гъабизе бугищ изну эбелалдаса дун гъелъул рукъов лъугъизе?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Дуцаги тIалаб гъабе изну эбелалде тIаде лъугъизе»-абун. Цинги дов гIолохъанчияс абун: «Дун гIемер лъугъизе ккола гъелда тIаде. Щибаб нухаль изну тIалаб гъабизейищIа дица кколеб?»-абун. Хирияв аварасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуе бокъилищI дур эбел тIаде ретIел гъечIого йихъизе?»-абун. ГIолохъанчияс абун: «Бокъиларо»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Гъеп дуе бокъулеб батичIони дуца гъелда тIаде лъугъине щибаб нухаль изну тIалаб гъабе»-абун.

28. Нужеда гъеп чияр рукъов щивго чиватичIони, нужее изну къезегIан гъенир жанир лъугъунге. Гъеп рукъальул хIурмат ва хIарамлъи цIунизе тIадаб буго. Изну гъечIого чияр рукъов лъугъиги хIарамаб буго.

فَإِنْ لَّمْ يَجِدْ فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هَٰؤُلَاءِ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

Нагагъ нужее жанир лъугъизе изну къечIого, нуж нахърусса абун, нуж нахърусса. Ва гъарун, хIелун гъеп рукъальул агълуялъе зарал гъабуге. Гъедин нахъруссин нужее лъикIаб буго гъенир эхетун чIеялдаса ва гъезие къварилъи гъабун гъариялдаса. Чияр рагъалда эхетун чIун, гъениб жаниб бугеб жо цIехей, гъениб бицунеб жоялда бальго гIенеккун чIей, шаргIаль хIарам

гъабураб жо буго. Гьелда жасустъи гъаби абула (шпионлъи). Аллагъ **جَلَّالَهُ** жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб жо.

29. БетІергъанчи гъечІеб, киналго
гІадамаазе гІаммаб бакІалда жанир
лъугъанин абун нужее мунагъ-хІакъ
гъечІо.

لَيْسَ عَلَيْهِ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

Гъеб буго сапарчагІазе нухда бараб питер (гостиница), гьединго гІадамал цІализе ва жанир чІезе рарал мадрасаби ва цогидалги гьезда рельтъарал гІаммал бакІал. Гьел **руго нужее мунапагІаталъе рарал рукъзал.** Нуж сордо базе жанир чІезе, яги бакъул багІариялдаса рахчизе, яги нужер къайи-матахІ жаниб лъезе гъабураб бакІ. **ГІадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца загъирго ва балъго гъабулеб жо.** Нужер гІамалазе Аллагъас **جَلَّالَهُ** жазаъ гъабизе буго ва шибго жо гьесда балъго хутІизе гъечІо.

Аварасул **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** суннаталда чияр рукъор лъугъиялъул адабал рицун руго. Гьел адабздаса буго: жанив лъугъизе изну лъабго нухалъ гІалаб гъаби. Гьедин изну къечІеб мехалъ нахъ вуссун ин. Изну гІалаб гъабулев чи рагъоялда данде витІун чІечІого рагъоялъул кваранаб яги квегІаб рахъалда чІей. Изну гІалаб гъабулев чияс: «Ассаламу гІалайкум ва рахІматуллагъи»-аби.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас вачІана СагІдо ибну Губадатихъе ва гьесул рагъда чІун: «Ассаламу гІалайкум ва рахІматуллагъи»-абуна. Жинда Аллагъ разилъаяв СагІдоца: «ВагІалайкумуссалам ва рахІматуллагъи»-абуна, аварасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** рагІулареб хІалалъ. Гьедин хирияв аварасас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** лъабго нухалъ салам къуна ва лъабго нухалъ СагІдоца салам буссизабуна гьессда рагІулареб хІалалъ.

Цинги аварас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахъвуссун инзе рекІиндал, вортун вачІун СагІдоца **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** гьесда абуна: «Дир эбел -эмен хунги мун хвасарлъаяв расулаллагъи **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** дида лъабго нухалъ дур салам рагІана ва лъабабго нухалъ дица гъеб буссинабуна. Амма дица дуда рагІизабичІо, дур саламги, дур баракатги нижее гІемерлъизе бокъун»-абун.

Цинги СагІдоца **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндир рукъов лъугъине гъавуна ва гьесда цебе бакъвараб цІибил (кишмиш) лъуна. Аварасас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъеб цІибилалдаса кванана ва хадуб жинца дугІаги гъабуна: «Нужер **тІагІам** лъикІал муъминзабаца кванайги, нужее малаикзабаца лъикІаб дугІаги гъабеги, нужеда аскІоб кІал ккун рукІарал гІадамаз кІал биччан нужер **тІагІам**ги кванайги»-абун. ХІадис

имам АхIмадица бицана.

Муслимица ва Бухарияс бицараб сахIихIаб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: *«Нужер рукъов изну гьечIого цо чи валагъани ва дуца речIараб гамачIаль гьесул берги бахъани, дуе щибго мунагъ букIине гьечIо»*-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнумасIудидаса бицараб хIадисалдаги буго: *«Нужеца изну тIалаб гъабе нужер эбелалда ва яцалда тIаде лъугъине»*-абун. ХIадис АтIабарияс бицана.

ТIавус абулев гIалимас абун: дие бихъизе рихараб, бокъулареб, гIаврат буго дирго гIагарал руччабазул гIаврат-абун. Гьелъул магIна буго: эбел, яц, яс йиги дие жиндир чер бихъизе бишунго бокъуларей абураб. Жиндирго чIужу йигеб рукъов лъугъунеб мехаль изну тIалаб гъабизе суннатаб буго: гьелда тIад тохлъукъего лъугъун гьей хIинкъязайичIого ва гьелъие загьирлъизе бокъичIеб жо гьесие загьирлъичIого букIине.

Жиндирго агълу-хъизаналда тIаде вачIунеб мехаль, рагъда цеве щведалго ухIудун, хIетIе гIодоб къабун ва цоги щиб бугониги гIаламат гъабун жив вачIунев вукIин лъазабизеги суннатаб буго. Сардилъ кватIараб мехаль сапаралдаса вачIарав чи рогъинегIан хъизаналда тIаде инчIого вукIинги рекъараб буго: сардилъ нуцIа бухун гьел хIинкъязаричIого рукIизе.

30. Дуца муъминзабазда абе

МухIаммад ﷺ, хIарамаб бакIалда ралагъиялдаса берал цIуне абун, хIарамаб хIалалъ хIалтIизабиялдаса жидер алатги (гIавратги) цIуне абун.

Гьедин хъвади гьезие лъикIаб буго ва гьел къабихIаб, хIарамаб жоялдаса цIунулебги буго. ХIакълъунго Аллагъ ﷻ лагъзадерица гъабулеб гIамал жинда лъалев вуго.

Гьез балъго гъабулебги, загьирго гъабулебги жо щибго батIалъи гьечIого жинда лъалев вуго. Гьедин бугелъул нуж Аллагъасдаса ﷻ хIинкъа кинабго хIалалъулъ ва гьесдаса балъго хутIилин абун ракIалда ккун, шаргIалъул гIорхъаби хвезаруге.

Гъаб аяталда жаниб бер цIуни себе рехсана гIаврат цIуниялдаса. Гьеб бер букIиналъе гIоло зинаялъул чапар ва къабихIаб иш жиндалъун бай бихъулеб бакI. Бер балагъиялдаса бай бихъула дуе хIарамай чIужуялъулгун лъай-хъвай гъабизе, гьелъул черхалъул хал гъабизе ва гьеб бер нахъбусинабичIони ва Аллагъ ﷻ ракIалда шун, гьесдаса хIинкъун хIарамаб жоялда валагъи течIони, гьелда тIаде цIакъ кIудиял балагъал рачIуна.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَيْدِيهِمْ
وَيَحْفَظُوا أَرْوَاحَهُمْ ذَلِكَ أَرْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Цо бусурманав чияс чІужугІаданалъул берцинлъиялда бер балагъараб мехалъ, цинги гъеб бер нахъе босун жив Іодов вуссараб мехалъ, гъесие Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ* гІибадат гъабизе квербакъи ва гъуинлъи кьола»-абун.

31. Дуца муъминал руччабаздаги абе МухІаммад ﷺ, жидеца бер цІуне абун хІарамаб бакІалда балагъиялдаса ва жидер гІавратги (фарж, алат) цІуне абун. ХІарамаб хІалалъ хІалтІизабиялдаса гІаврат цІуне абун ва хІарамаб хІалалъ черх цебе лъун хъвадиялдасаги жал цІунун рукІа абун. Ва жидер берцинлъи загъир гъабугеянги абе гъел муъминал руччабазда, жиб загъирабго, бахчун букІунареб берцинлъи гурони. Загъираб берцинлъи бугин абун гІалимзабаца тІад ретІараб ретІел ва гъумерги, кІиябго кверги. Гъаб гъумерги кІиябго кверги как балеб мехалъ загъирлъизе бегъаниги, жий ячизе бегъулев чиясе бихъизабизе хІарамаб буго гІемерисел гІалимзабазул хІукмуялда

рекъон. Жиндихъ бихъинчи валагъулев вукІин лъараб мехалъ гъей чІужугІаданалъ гъумер бахчизе ккола. Гъелда валагъизе бихъинчиясеги хІарамаб буго. **Гъел руччабаца жидерго кІазал тІаде раче абе жидер габуралда ва кереналда,** гъеб бахчун, щибго жо бихъулареб хІалалъ бетІералдаги черхалъул тІасияб рахъалдаги кІаз чІвай (бай).

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаишатидаса хІадис бицана: «*Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІаги бищун цебе гъижра гъабун Мадинаялда рачІарал муъминал руччабазда. ТІадегІанав Аллагъас: «КІазал жидер габуралдаги карандаги тІаде раче»*-абун аят рештІизабураб мехалъ, гъел руччабаца жидер халгІатал (плашал) риххана ва жидер габурги керенги бахчулел кІазал гъаруна»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

ТІафсиралъул гІалимзабаца абун: исламалда цебесеб жагъилияб заманаялъ руччаби гъаб цІияб жагъилияб заманалъул руччабазда рельтъун хъвадулел рукІана: бохдул-гъуждулги церельъун, башадаб бетІерги бахчичІого, керен-габур бахчичІого. Бихъинал жидеда

وَقُلْ لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ
أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا
يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ
بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يَبْدِينَ
زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ
بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ
بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ
أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ
أَوْ التَّالِيَيْنِ غَيْرَ أُولِي الْأَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ
أَوِ الْطِفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَطْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ
النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا
يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا
إِنَّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

ралагъизе гюло хIатIазда, гъуждузда лъурал курхъиназул гъаракъ бахъизабун, кIутIбузда, кIаркъеназда тIаде жо бахун, беразда сурма лъун. Цо-цояз жидер чорхол сурат загъирлъулеб ретIел ретIун, релълъен чалух гъабун, гIадамал питнаялда кколеб хъвади гъабулеб букIана. ТIадегIанав Аллагъас гъеб жагъилияб хъвадиги хвезабун исламияб хъвади гъабе абун рештIинаруна гъал аятал.

Гъеб исламияб ретIелги, исламияб хъвадиги цIакъ берцинаб, дунялалдаги ахираталдаги жиде хайир бугеб, жидер черхги, напси, къадроги цIунулеб буго.

Жидеца черхалъул берцинлъи ва курхъин кIиликI лъолел бакIал рихъизаруге абе жидерго росабазе гурони. Жидерго инсуге яги росабазул инсуге гурони. Жидерго васазе яги росабазул васазе гурони. Жидерго вацазе яги вацазул, яцазул васазеги гурони. Муъминал руччабазе, яги жидер лагъзадерие гурони. Руччабазда хъул лъоларел херал, гIузруял гIадамазе яги гIисинал лъималазе гурони. Жидеца хIатIалги гIодор къабуге абе гъел хIатIазда ругел курхъабазул гъаракъ рагIизабизе. Нуж киназго тавбо гъабун нуж Аллагъасда جَلَّالُهُ русса, я гъал муъминзаби. ТIадегIанав Аллагъас нугер тавбо къабул гъабила ва нугер дунялалъулги ахираталъулги лъикIлъиялда каерщел батила.

Гъаб заман цIакъго пасалъи цIикIIараб, ручаби тIаса ретIел бахъун хъвадулеб, гъел сапаразда цадахъ махIрамияв гъечIого хъвадулеб заман бугелъул, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул ва хириял асхIабзабазул хIадисал ва малъиял хъвала, иншааллагъу цониги бусурманчиясе жив кантIиялъе сабаблъун ккезе бегъула.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабас абун: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас дида абун: «Я ГIали! Дуца цо нухалъ бер щвараб хIарамаб бакIалда кIиабизе бер балагъуге! Дуге изну буго авалаб бер балагъиялъулъ, амма кIиабизе валагъизе изну гъечIо»-абун. ХIадис имам абу Давудица ва Тирмизияс бицана.*

Гъаб хIадисалъул магIна буго: Аллагъас جَلَّالُهُ инсанасе бер жиндалъун валагъизе бижун бугелъул, гъеб бер балагъун букIуна ва гъеб хIарамаб жоялда тIад ккезеги бегъула. Гъедин хIарамаб бакIалда бер щвараб мехалъ гъеб нахъе босизе ккола ва гIодоб буссиабизе ккола. Гъедин гъабичIого валагъун чIани, яги тIад вуссун валагъани, гъелъул мунагъ ва хIарамлъи букIула.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагIидица бицараб хIадисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нуж нухалъ гIодорчIун рукIунге! Нагагъ нухда чIун рукIине ккани нугеца гъеб*

нухальул хІакъ тІубай!»-абун. Нижеца абун: «Я расулуллагъ ﷺ! Щиб бугеб гъеб нухальул хІакъ?»-абун. Жинда свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъеб буго хІарамаб бакІалда балагъиялдаса бер цІуни, гІадамазе зарал гъабунгутІи (гъибат-бугътан гъабун гІадамазда нахъаса кІалъангутІи). Салам къурав чиясул салам бусинаби. ЛъикІаб жоялдагъун амру гъаби, квешаб жоялдаса нагъю гъаби»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб хІадис буго бихъинал нухахъ чІогеган бугеб. Гъаб заманаялъ ручабаца нухал ккун руго ва годекІабиги рагъун руго. Гъеб иш хІарамаб бугин абун бицаниги гъезда яхІ-намусги кколеб гъечІо. Гъезул безадаса ва кІалаздаса хІинкъун хъвадизе кколел руго Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарал муъминзаби. Аллагъасдаги ﷻ, аварасдаги ﷺ божулей чІужугІаданалъе хІарамаб буго гІадамал хъвадулеб нухда эхетун чІезе, яги гъеб нухлул рагІалда гІодой чІун годекІан гъабун цогидал руччабигун харбида йикІине. Гъеб нухлул рагІал жиндирго рукъальул кІалтІу бугониги, цогидазул рагъо бугониги гъаб хІарамлъи тІаса унаро.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Адамил лъималазда Аллагъас ﷻ тІад гъабун буго зина гъабиялдаса цІуни. Беральул зина буго хІарамаб бакІалда балагъи, мацІалъул зина буго жинда кІалъазе хІарамай чІужуялда, яги чиясда кІалъай. ГІундузул зина буго Аллагъас ﷻ гъукъараб жоялда гІенекки. Кверазул зина буго гъел хІарамаб жоялда квали, хІатІазул зина буго хІарамаб жо гъабизе хъвади»-бун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб хІадис бихъиназеге, ручабазеге гІаммаб буго. Бихъиназе ручабазда балагъи хІарамаб бугеб гІадинго, ручабазе бихъиназда балагъиги хІарамаб буго. Гъельие далил буго жинда Аллагъ разилъаяй Уммусаламатица бицараб хІадис: «Дунги Маймунатги рукІана жинда свалат салам лъеяв аварасда аскІор. Гъеб заман букІана гъумер бахче абун (пардав бай абун) аят рештІинабун хадуб. Нижеда тІаде Уммумактум رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абурав беццав, херав асхІаб вачІана. Аварас ﷺ нижеда абун: «Гъесдасан нужеца гъумер бахче»-абун. Нижеца абун: «Я расулуллагъи ﷺ! Гъев беццав чи вуго гурищ, ниж рихъуларев ва ниж лъаларев»-абун. Аварас ﷺ абун: «Нуж кІияйго беццай гъечІо гурищ»-абун. ХІадис имам абу Давудица ва Тирмизияс бицана.

ГІемерисел гІалимзабаца хІарам гъабун буго жиндир гъурмада рас бижичІев берцинав гІолохъанчиясда бихъинчи валагъи. Гъеб буго

жидер иман загIипал, шайтIанги гьаваги жидеда тIад бергьарал гIадамал кьабихIаб ишалда ахIулеб бакI. Жиндир гьурмада рас бижичIесда релългун вукIула жинца рас кIкIван гьумер цIвакизабун, чIужагIаданалда релългунлти гьабулев бихьинчиги. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нагIана кьун буго жидеца руччабазда релългунлти гьабулел бихьиназе ва жидеца бихьиназда релългунлти гьабулел руччабазеги. Гьеб релългунлти гьаби букIула тIад ретIараб ретIелалдалгунги, гьумералдалгунги, гьаракьалдалгунги ва цогидал пишабаздалгунги. Гьединго шаргIалда хIарамаб буго муъминай чIужуялгь жиндир черх капурай чIужугIаданалда бихьизабиги. Жинда Аллагь разилъаяв ГIумар асхIабас АбулIубадат رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абулев асхIабасухъе кагъат битIана: «Дихъе хабар швана мун амирлгун вугеб бакIалда муъминал руччаби капурал руччабигун цадахъ хIамамалда унел ругин абун. Аллагьасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварасдаги иман лъурай чIужугIаданалгьул гIавраталда капурай гIадан балагьизе бегьуларо!»-абун.

Гемемерал асхIабзабаца хIарамаблгун гьабуна бусурманай гIаданалгь капурай чIужугIаданалгьул квер боси ва гьелда убач гьаби. Ва амма гьаб заманаялгьул бусурбабазул руччабазе ва ясалазе жидедаса мисал босулеллгун, жидеда нахьрилълти чIухIи-рецц бугеллгун руго капурзабазул руччаби ва ясал:

Гьез гьабулеб кинабго кьабихIаб хьвади жидеца босулеб буго, жидер ретIел-тIех, куц-бер, хьвада-чIвади капурзабазулалда релългизабулеб буго. Жегиги чанги бусурбабазул ясал руго дол капурзабаца цIунулеб кьадарцин нич-намус жидеца цIунуларел, гьезулалдаса жидер хьвади сурарал ва кьабихIал. Гьаб буго исламияб диналде данде купру-ширкалгь гьабураб загьирабги, бальгоябги рагъалгьул хIасил. Гьаб буго шайтIаналгь гьел руччаби тIубанго жиндие лагълти гьабизе квегьун рукIиналгье гIаламат.

Капурай гIадан жиндир гьарабашлгун йигони гьелда бихьизе бегьула бусурманай чIужуялгьул черхалгьул цIиноялда тIадехун ва накоялда гьоркъехун бугеб бакI. Муъминай чIужуялгьул руччабазда хьул лъоларев херав яги гьитIинав гьарабаш вугони, гьезда бихьизе бегьула гьелгьул хIетIе-квер габур-бетIер гIадаб жий жиндирго рукъой йигеб мехалгь бахчун букIунареб бакI.

Жинда Аллагь разилъаяв Анас асхIабасдаса бицараб хIадисалда буго: «Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас вачIана жиндир яс ПатIиматихъе гьелъие цо гьарабашиги вачун. Гьев чи вихьараб мехалгь жинда Аллагь разилъаяй ПатIимат жинда тIад ретIун бугеб гордеялдалгун жийго яхчизе лъугьана. Амма гьеб горде букIана

бетІералда хун бачани бохдул цере лъолеб, бохдуздехун бачани бетІер цебе лъолеб. Гъей ПатІиматида бачІараб къварилъи бихъираб мехалъ аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дуе мунагъ гъечІо гъев чиясда дур хІатІал яги бетІер бихъана абун. Гъев дур гъарабаш вуго ва дун дур эмен вуго»-абун. ХІадис имам абу Давудица бицана.

Амма гъаб заманаялъ гъел гъарабашал гъечІо ва цо-цo бечедал гІадамаца рукъор хІалтІизарулел бихъинал, яги руччаби: жидеда балагъизе ва жалгун цадахъ халват гъабизе (цоги лъабабилев чи гъечІого хутІизе) хІарамал руго ва гъаб цІакъ къабихІаб жо ккеялда хІинкъараб бакІги буго. Гъединго руго росасе жиндир чІужуялъул яц, яцІал гІадай гІадан: гъезулгун халват гъабизе хІарамаб буго. ЧІужугІаданалъе росасул вацгун, вацІалгун халват гъабизеги хІарамаб буго. Гъаб масъалаги гІадамаз цІакъ кІвар гъабичІого тараб буго ва жиб сабаблъун питна кколеб бакІги буго.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадис буго: «Нуж гІагарав чиясдаса цІуне! Гъев гІагарав чи хвел буго»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъелъул магІна буго магъариги лъун жиндие ячине бегъулей гІаданалдаса ва жий росасе ине бегъулев гІагарав чиясдаса нуж цІуне абураб. Гъездаса цІуниялдалъун мурад буго гъезулгун халват гъабуге абураб.

Гъаб дагъабго насихІат буго жидер иман загІипал, шаргІияб гІелму лъаларел муъминзаби кантІизе бокъун гъабураб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги жив разилъи тІалаб гъабун хъвадизе.

Инсан зина-хатІаялдаса цІунулеб, гъесул гъава-напс гІодобе бусинабулеб, гъесдаса шайтІан рикІклад гъабулеб жо буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда нахърилълъун, хирияв расуласул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нухги ккун хІалалаб ригъин гъаби. Гъеб амру баян гъабун ТІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго:

32. Нужеца ригъин гъабе, я гъал муъминзаби, ва рослъадилъун гъечІел гІадамал цоцазде данде гъаре. Гъединго нужеца ригъин гъабун данде гъаре нужер иман-дин бутел лъикІал гъарабашалги.

Гъел ригъин гъабун данделъулел гІадамал жидер боцІи-мал гъечІел пакъирал гІадамал ругони, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие магІишат къезе буго.

ТІадегІанав Аллагъас шибаб рухІчаголъи жиндие ризкъигун цадахъ

وَأَنذِكُوا آلَآيَتِي مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
وَأَمَّا بِكُمْ إِن يَكُونُوا أَفْقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

бижун буго. Ригьин гьабунин абун нуж ризкъи гьечӀого хутӀизе гьечӀо. **ХӀакъльунго Аллагъ** ﷻ **жиндир сахавалъи бергъарав вуго,** **жинца ризкъи къолев ва жинда лагъзадерил маслахӀат лъалев вуго.**

Гьаб аяталда жаниб ТадегӀанав Аллагъас жиндир амруялда мутӀигӀлъун, жинда гӀасилъи ккеялдаса хӀинкъун ригьин гьабурал муъминзабазе ризкъи къезе ва гъезие бечелъи къезе къотӀи гьабулеб буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хӀадис буго: *«Лъабго чи вуго Аллагъас* ﷻ *жидее квербакъи гьабизе бугев: Жиндир напс хӀарамаб жоялдаса цӀунизе гӀоло ригьин гьабурав чи. Жив тархъун узденавлъун лъугъизе бокъун хӀалтӀи гьабизе тӀаде босарав лагъги. Аллагъасул* ﷻ *дин тӀадегӀан гьабизе гӀоло жигъад гьабулев чиги»*-абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

33. Ригьин гьабизе рес рекъечӀел **гӀадамаз Аллагъасдаса** ﷻ **хӀинкъун** **жидер черх цӀуне ва хӀарамаб** **жо гьабуге, Аллагъасул** ﷻ **цӀобалдалъун жидее гьеб ригьин** **гьабизе рес рекъезегӀан.** Аллагъасдаса **хӀинкъун хӀарамаб жо тарав** **чиясе Аллагъас** ﷻ **квербакъи** **гьабула ва гъасдаса ургъел-къварильтӀ** **гӀаса босула.**

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Я гьал гӀолохъаби! Нужер рес рекъарав чияс чӀужу яче! Гьеб нужер берги гӀавратги цӀунулеб жо буго. Рес рекъечӀев чияс кӀал ккеялда тӀад чӀей гьабе. Гьеб кӀал ккей гъесул шагъват дагъ гьабулеб жо буго»*-абун. ХӀадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гьаб ХӀадисалдаса далил босун ГӀемерисел ГӀалимзабаца жиндир рес рекъарав чияс чӀужу ячизе гӀадаб бугин абун: жиндирго напс цӀунун, жинца ячаралъули напс цӀунун ва исламияб умматалъул къадрокъимат цӀунун, гьеб къабихӀал пишабаздаса бацӀад гьабун. Гьединго ригьин гьабиялдаса мурад буго исламияб уммат ГӀемерлъи.

Аварагас **хӀаӀа** ﷺ абун: *«Нужеца лъимал ГӀемер гъарулел руччаби раче! Къиямасеб къоялъ дун чӀухӀаравлъун вукӀине вуго дида нахърилъгъарал муъминзаби ГӀемерал рукӀиналдалъун»*-абун. ХӀадис имам абу Давудица ва Аннасиас бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхӀабасги абун: *«Нуж Аллагъасе*

وَلَيْسَتَفِيفَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى
يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ
مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكُلُوا مِنْهُمُ إِن عِلْمُكُمْ
فِيهِمْ خَيْرٌ أَوْ أَوْفُرُوا مِنَ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ
وَلَا تُكْهِلُوا قَتِيلَتَكُمْ عَلَى الْبِعَاءِ إِنْ أَرَدْتُمْ تَحَصُّنًا
لِّتَبْتَغُوا عَرَصَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْهِلْهُمْ
فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ أَكْرِهٍمْ عَفْوٌ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾

мутИгІлъе гьес нужеда ригьин гьабейн гьабураб амруялгулъ.
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ нужееги тІубазабизе буго жинца нуже боцІи-мал кьун
гІейи гьабила абураб кьотІи)-абун.

Хирияб Къуръаналдаги, аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІадисалдаги данде
кколареб жо буго лъимер гьабунгутІи, гьеб лъимер лъугъунареб сабаб
гьаби ва цо-кІиги лъимер гурони гьабичІого чІей. Гьаб буго Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالُهُ тушбабаз ургъараб, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъечІеб, гьесул ризкьи
тагІилин абун хІинкъарал гІадамаз гьабугеб гІамал. Аллагъги جَلَّ جَلَّالُهُ
аварагги разилъи жинца тІалаб гьабугев чиясул хьул лъезе ккола
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жиндие иман бугеб, бахьи бугеб насло кьеялда ва гьел
лъимал хьихьизе кІоларо абун хІинкъизе бегъуларо.

ГІакъилал гІадамазул аби буго: «Гьеллъималазе ризкьи кьей Аллагъасда
جَلَّ جَلَّالُهُ тІад буго, гьел лъимал раччиги ракъалда тІад буго»-абун.

**Нужер гъарабашаллъун ругел гІадамазе бокъани гьезда тІаде
къотІараб боцІиги нуже кьун, жал тархъун хІурияллъун рукІине,
нужеца гьел тІад боцІи кьотІун хІалтІизе риччай, гьез хІалтІи
гьабугеблъи ва гьел аманат бугел рукІин нужеда лъалеб бугони.
Нужеца гьел тархъун инзе, цинги гьезие квербакъиялъе букІизе,
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ кьураб боцІиялдаса садакъаги кье.**

Исламалда жаниб лагъзал рукІин бегъизабун бугониги, гьел лагъзал
тархьи ва гьезие лъикІлъи гьаби гІемер бицун буго. Жидер мунаг ккун
гІакІа тІаде ккарал гІадамазе лагъ тархьи тІад гьабурал хІукмабиги руго.
Гьел лагъзал тархъиялгулъ хиралъи бицун гІемерал хІадисалги руго.
Гьаб кинабго жоялгулъ хІасил гьабураб мехаль тІадегІанав Аллагъас
бусурбабазе лагъзал кквезе бегъизабиялда жаниб кІудияб хІикмат буго:
гьел лагъзал тархъун жиде ахираталда алжан щвей. Гьебго хІикмат
буго бусарбабазе хІалалаб магІишат кигІан гІемер бугониги бегъугеб
букІиналгулъги: гьеб хІалалаб магІишат Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи тІалаб
гьабун харж гьабизе ва гьелдалъун жиндие ахираталда алжан босизе.

**Жиде кьабихІаб жо гьабизе бокъуларел, жидер напс цІунарал
гъарабашал нужеца хІалги гьабун зина гьабизе тІамуге! Гьелдалъун
нуже боцІи тІалаб гьабун ва нужер гьудулзаби-гьалмагъзаби гьезда
аскІор регизе ритІун. Гьедин зина гьабизе гъарабашал тІамураб
мехаль ва гьел жидер напс цІуниз кІоларелги ругеб мехаль,
гьездаса Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ тІаса лъугъула ва гьезда Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ
гурхІула. Ва амма гьел зина гьабизе тІамурал гІадамаздаса Аллагъас
جَلَّ جَلَّالُهُ цІакъ рецІел босизе буго ва гьезие гучаб гІазабги гьабизе буго.**

ШаргІалда рекъон гъарабаш магъариги лъун росасе кьезе ккола, яги
гьелгулъ сайидас жиндиге босаде кквезе ккола. Цоги батІияб хІалаль

гъездаса мунпагІат босизе хІарамаб буго.

Гъаб аят рештІинабиялъе сабаб бицана: мунапикъзабазул цевехъан Пабдуллагъ ибну Убай абулев чиясул кІиго гъарабаш йикІана, жинца гъел зина гъабизе тІамулел ва гъелъухъ мухъги босулел. Гъезул цояй (МугІазат) жинда Аллагъ разильаяв Абубакар асхІабасухъе ячІун, гъесда бицана жиндие гъабулеб бугеб зулму. Абубакар асхІабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда бицана ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабуна гъей гъарабаш дов мунапикъасухъан нахъе яче абун. Цинги гъев мунапикъ къватІивги вахъун ахІдана: «Гъанже гъев МухІаммадица нижер гъарабашалги нахъе рахъулел руго, ниж гъасул зулмуялдаса цІунулев чиго гъечІиш?»-абун. Цинги ПадегІанав Аллагъас гъаб аят рештІизабуна (33 аят).

Гъаб ригъин гъабиялъул ва зинаялдаса рикІкІалгъиялъул бицараб бакІалда нахъ регІизабизе ккараб масъала бугин абун ИбнухатІибица цо-цо бусурбабаца жидерго ясал ригъин гъабизе мех щвараб мехаль ригъин гъабичІого чІезари, бечедав дурц цІехолел рукІун. Гъеб буго шаргІалда дандего кколареб хІукму.

Бусурманал гІадамаз жидер яс къезе муъминчи тІалаб гъавизе ккола ва гъев муъминчи яс гъарун вачІараб мехаль нахъе чІвазеги бегъуларо. Пемеераб магъари тІалаб гъабун мискинчи нахъчІвайги шаргІалда бегъулеб жо гъечІо. Гъедин мех щвараб мехаль яс россасе къечІого тейги, васасе чІужу ячичІого тейги буго гъел хІарамаб жоялда ккеялъе сабаб.

Гъединго гъаб бакІалда бицизе кколеб масъала буго бусурбабазул ясал ва руччаби зина гъабулел рукъзалги рагъун гъенир жанир хъвадулел рукІин. ПадегІанав Аллагъас амру гъабун буго гъарабашалцин зина гъабизе тІамуге абун, гъел зина гъабизе тІамулезе кІудияб гІазабги бицун буго. Жидеего бокъун узденал ясал ва руччаби зина гъабизе ин ва гъез гІарцохъ жидер черх бичи цІакъго гІодобегІанаб, инжитаб пиша буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадис буго ахир заманальул ва къиямасеб къо гІагарлъун букІиналъул гІаламат бугин бихъиналги руччабиги хІайваналгІадин нухлул хъибилалда лъугъун жимагІ гъабулел рукІинин-абун. Гъеб гІаламат загъирлъун буго бусурбабазул ракъалда тІад, бусурманал гІадамазда гъоркъоб.

Жив бусурманчи вугин абулев, жинца как балин, кІал кколин абулев чи шагъра нухазул хъибилалда, рохъил рагІалазда квана-гъекъолел бакІалги ран, кІиги чи жанив унел гІисинал рукъзалги гъарун гІолохъаби зина гъабизе тІамулев вихъараб мехаль, гъесда щиб цІар

лѣолеб? Жив бусурбабазул цевехъан вуго абун кІалѣалев чияс гІаракъи пиво гѣабулел заводалги росун гьел хІалтІизаризе лѣимал тІамураб мехаль, гьесда щиб цІар лѣолеб?

КІудиял гІалимзаби, имамзаби, щайихзаби руго абулел цІаларал гІадамал хІакимзабазул амру тІубазе, гьезул рагътІателал гІадин мукІурлѣараб мехаль, гьездаги щиб цІар лѣелеб? Гьалдасанги кІудияб ахир заман щиб букІинеб? гѣаб пасалгьи гІасилгьи хІехъон ниль гьалаг гьаричІого тарав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цІакъ сабро бергъарав, гурхІел цІикІІарав вуго!

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ муъминзаби цІунаги гьеб кьосараб кьавмгун цадахъ гьалаг гьариялдаса. Амин, Амин, Амин, Я Аллагъ.

34. ХІакълѣунго Дица нужеда жал баянал ва жидеца хІакъаб жо бицунел Къуръаналѣул аятал рештІизаруна, я гьал муъминзаби!

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا
مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

Нужеда цере рукІарал умматазул мисалалги рачана, гьезул кьисабиги рицана нужеца пикру гьабизе ва вагІза босизе. Гѣаб Къуръанги, гьалда жанир ругел ахІкамалги Аллагъасдаса хІинкъарал муъминзабазе мунпагІат босизе, гьел хІакъаб нухалда тІоритІизе бугеб вагІза-насихІатал руго.

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва гьесул Къуръаналда инкар ккурал гІадамазе гьелъ дунялалда щибго мунпагІат гѣабуларо, ахираталдаги Къуръаналда инкар кквей сабаблѣун гьел жужахІалѣул абадияб гІазабалѣулъ рукІуна.

35. ТІадегІанав Аллагъ вуго зобал ракъал жинца гвангъизарурав Нур.

Зобал гвангъизаруна гьенир бакъ, моцІ цІваби гьариялдалѣун. Ракъал гвангъизаруна жиндир исламияб диналѣул шаргІиял хІукмабаздалѣун ва гьеб дин босун ритІарал

аварагзабаздалѣун عَلَيْهِ السَّلَام. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ зобал-ракъазул агьлу жинца хІакъаб нухалда тІобитІулев вуго. ХІакъаб нухалда тІобитІулеб жо нур ва канлгьи букІуна, гьедин бугелѣул гьев Аллагъа جَلَّ جَلَّالَهُ нур вуго.

ИбнугІатІауллагъица абуна: «Гѣаб кинабго гІалам бецІлгьи буго. Гьеб загьир гѣабурав чиги ТІадегІанв Аллагъ вуго. ТІадегІанав Аллагъ вукІинчІебани щибго жо букІине букІинчІо»-абун.

﴿٣٥﴾ اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ
كَشَفَ قُورُوفِهَا مِصْبَاحٌ مِّمَّ الْمِصْبَاحِ فِي
زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةِ كَأَنَّهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِن
شَجَرَةٍ مُّبَرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ
يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُّورٌ
عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَلَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасги абунa: «Я дир Аллагъ ﷻ! Кинабго рецц дуе буго. Мун вуго зобал ракъазул Нур ва гъел Кияздаго жаниб бугеб жоялълуги Нур»-абун. Хладис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Ибнукъайимица абунa: «ТпадегІанав Аллагъас жиндир напсалда цІар тана Нур абун, жиндир Къуръанги нурлълун гъабунa, жиндир аварагги ﷺ нурлълун гъавунa, халкъалдаса Живги нуралдалълун вахчана»-абун.

ИбнухатІибица абунa: «Нур буго инсан зарал бугеб, квешаб бакІалдаса цІунулеб, гъев хІакъаб, битІараб нухдаги ТовитІулеб жо. Гъеб нур букІинчІебани инсан хІайранлълун, щибго жо гъабизе лъаларевлълун хутІилаан. ТпадегІанав Аллагъ вугелълул жинца хІакъаб нухалда тІоритІулев, кинавго чи жинда хІажатав, жинда божун ва мугъчІван рукІунев, гъев Аллагъ ﷻ хІакъикъияб Нур вуго. Гъеб Аллагъасул Нур гъечІеб бакІ тІобараб бецІлти ва жагъиллти буго»-абун.

Ал-мунтахаб абураб тафсиралда абунa: «ТпадегІанав Аллагъ зобалазул ва ракъалълул канлъиялълул аслу вуго. Аллагъас ﷻ нилъеда бихълулеб канлъиялдалълун нур базабула ва нилъеда бихълулареб иманалълул, диналълул нуралдалълунги нур базабула. Гъеб нур буго хІакъаб ва битІараб жоялълул, гІелму-лъаялълул, къадро- къиматалълул, яхІ-намусалълул ва лъикІабщинаб жоялълул нур. Аллагъасде ﷻ унеб битІараб нухалълул ва хІакъаб диналълул нур. Жив цохІо вукІиналда тІоритІел гъабулел Аллагъасул ﷻ мухІканал ГІаламатазул нур. Щибаб жоялда жаниб жиб бугеб «жиб бижарав Халикъ вуго»-абун жинца абулеб ва Аллагъасда ﷻ иман лъеялда ахІулеб хІужа-далилалълул нур»-абун.

Жиб загъирлъиялълул, жиндир гвангъиялълул Аллагъасул ﷻ нуралълул мисал буго жинда жаниб чирахъ бугеб рукълълул къадалъ гъабураб гъитІинаб гордоялде рельеълун. Гъеб гордо цІвакараб матІугІадаб, жинца канлъи цІикІкІизабулеблълун бугеб. Гъеб чирахъги цІорол шишаялда (лампаылда) жаниб бугеб. Гъеб цІорол лампаги жавгъар якъут гІадин жиб кенчІолеб. Гъеб чирахъ бакуллеб нахги жиндир баракат бугеб зайтуналълул гъветІалълул пихълалдаса бугеб. Гъеб зайтун тІад бижараб гъветІги бакъ баккуда гъечІого яги бакъ тІерхъуда гъечІого бацІадаб алахалълул гохІа тІад бугеб. ТІубараб къоялгъо жинда бакълул чІорал речІІулеб ва гъелдалълун жиндир пихъги лъикІ барщулеб, ва жиндир нахги цІакъ бацІадаб, берцинаб букІунеб.

Гъеб гъветІалълул пихълалдаса гъабураб нах жинда цІа бакинчІониги канлъи къелеб гІадаб бугеб. Нуралдаги тІад нур бугеб гІадаб мисал

буго гъаб. Жиб бакараб чирахъалъул нур, гъеб чирахъалда тIад лъураб цIорол шишайлъул нур, гъеб чирахъ жаниб лъураб матIугIан цIвакараб гордолялъул нурги. Гъал киналго нурал цоцалъ журан жиб камилаб, гвангъараб нур лъугъун букIунеб.

Жиндир нурлъун бугеб Къуръаналда тIовитIула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **жиндие бокъарав чи. ТIадегIанав Аллагъас гIадамазе мисалал рачула,** гъезда жив цо вукIин ва жиндир хIалкIолъи гучаб букIин бичIизабула, иман лъун хIакъаб дин гъабиялда рачIизе бокъун. **Гъев Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ **вуго жинда кинабго жо лъалев.** Гъесда лъала хIакъаб дин гъабулевги, хъанчие лагълъи гъабулевги лагъ. Мунапикълъи гъабулел гIадамалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ, ва гъезул щивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъги гъабула.

Гъаб заманаялъул гIадамазе ТIадегIанав Аллагъас Къуръаналда жанир рачарал мисалал берзукълъун ккезеги бегъула. Гъедин ккечIого букIине муъминзабазда бичIчIизе кколеб масъала буго гъаб: ТIадегIанав Аллагъас хирияб Къуръан жиндие хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештIинабулеб заман букIана гъанжеялдаса анцила ункъго къарноялъ цебе. Гъеб заман букIана гIадамазул гIемерисел жидер росо-рукъ гуру бихъичIеллъун рукIунеб. Гъезул гIелму-гIакълоги жидеда сверухъ бугеб жоялдаса босараб, гъелда рельлъараб букIана. Гъел гIадамазе цIализе ва гъел диналда ахIизе рештIинабураб Къуръанги гъезул гIакълуялда рельлъараб мацIалдалъун кIалгъалев букIана.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб гвангъараб нуралъе бачараб мисалги гъезда лъалев чирахъалдалъун бачана. Гъезул гIемерисел чирахъцин гъечIел рукIана. Нагагъ чирахъ бугесулги гамачI бикIун яги хIашул буцун гъабураб гориниб жаниб нах-тIатIиги биун, гъелда жаниб квасул чIологи лъун, гъабураб чирахъ букIана. Жидер бечелъи бугел гIадамазул бацIадаб нахги, цIорол шишаги букIана. Гъаб хIакъикъат бичIарав чиясда бичIизе ккела ТIадегIанав Аллагъас кинаб берцинаб мисал бачун бугеб жинца цIикIкIун гвангъи кьолеб чирахъалъе.

Гъединабго мисал буго БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив цо вукIин лъаялъе пикру гъабизе ва далил бачизе лъазабун, гIарабиясда абублеб рагIиги: «Гъел гIарабиял балагъуларищ жидер вараниялда, киндай гъеб бижун бугеб абун. Зобалаздаги балагъуларищ, киндай гъел тIаде рорхун ругел абун. МугIруздаги балагъуларищ, киндай гъел рахъун чIун ругел абун, ракъалдаги балагъуларищ, киндай гъеб тIибитIун бугеб абун».(88 сураг.17-20 аят) Гъаб рагIи абулаго ТIадегIанав Аллагъас гъев гIарабияв бищунго цеве жиндирго вараниялда балагъизе ва гъелъул пикру гъабизе тIамулев

вуго, гьєб варани букІиндалго гьєсие бишунго хирияб, жиндир кинабго маґишат-яшав гьаби жинда хурхараб хІайван. Гьадианаб буго ПадеґІанав Аллаґьасул кьаґІида жиндир лаґьзадерида дин лъазабиялؤلъ.

36. ПадеґІанав Аллаґьасул рукъзал
руго масжидал, гьєс раеян амру
гьабурал ва гьєл кІодо гьарєянґи
абурал.

فِي يُؤْتِي أَذْرَبَ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذَكِّرَ فِيهَا
أَسْمُهُ وَيُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْعُدْوَةِ الْوَاصِلِ ﴿٣٦﴾

Муъминзаби жидеда жанир руссунел ва гьєзул иман ва дин тІибитІулеб ва камиллؤلъ бабІлжун жал ругел. Гьєл **рукъзабахъ Аллаґьасе** جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гьабула, гьєсие какал ран, Къуръан цІалун, гІєлму лъазабун. Радал бакъанида ва щибаб паризаяб какил гІужалъ **Аллаґьасе** جَلَّ جَلَّالَهُ какалґи рала.

37. Гьєнир жанир гІємер чІолел
бахІарзал руго жал дунялалؤلъ даран-
базаралъ Аллаґь **جَلَّ جَلَّالَهُ** рехсеялдаса
машгъл гьаруларел, паризаяб как
гІужда бан, рукуґІ-сужда камил гьабун
баялдаса, закат кьєялдасаґи машгъл гьаруларел.

رَجَالٌ لَا تُلْمِيزُهُمْ فَتْرَةٌ وَلَا يَبِيعُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ يَخَافُونَ يَوْمًا
تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

Жидер ракІалґи, бералґи хІинкъун сверседулєб кьиямасєб кьоялؤلъ гІазабалдаса хІинкъун, Аллаґьасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** гІибадат гьабулел.

Гьаб аят рєштІинабуна жидеда Аллаґь разилъаял асхІабзабазул хІакъальؤلъ: Жидеда как ахІулєб гьаракъ раґІарабго кинабго хІалтІиги рєххун тун масжидалда унел рукалар, гьєнир игІтикафалда чІун Аллаґьасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** гІибадат гьабулел рукалар.

Гьаб аяталда жаниб Аллаґьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** абулєб буго: «Масжидазда жанир чІун бихъинал рукула»-абун. Гьаб раґІиялъ лъазабулєб буго масжидал ралелґи, гьєл гІибадаталдалжун берцин гьарулелґи бихъинал рукиґн. Руччабазе как бай ва цогидаб гІибадат гьаби жидерго рукъоб гьабизе хирияб буго.

Жинда Аллаґь разилъаяв ГІабдуллаґь ибну МасІудидаса бицараб хІадисалда буго: Аллаґьасул свалат салам лъєяв авараґас абун: «ЧужугІаданалъ рукъоб бараб как хирияб буго, Рукъоб баралдасаґи хирияб буго жийго жаний чІолєб рукъальؤلъ бокІоналда бараб»-абун. ХІадис имам абу Давудица бицана.

Берцинаб ретІєл ретІичІого, гьуин махІал гьаричІого, хІатІазда курхъинал рачІого масжидалда рачІинєґи бєґула жидер напс цІунарал,

Аллагъасдаса **جَلَّالَهُ** хІинкъарал руччаби. Жинда Аллагъ разилъаяв Пабдуллагъ ибну Пумаридаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «*Нужеца Аллагъасул **جَلَّالَهُ** лагъзал (руччаби) Аллагъасул **جَلَّالَهُ** рукъор рачІиналдаса нахъе чІваге!*»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

38. ПадегІанав Аллагъас гъезул гІамалазда данде жазаъ гъабула гъез гъабураб гІамалалдаса гІемерго лъикІаб.

لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَبِزَيْدِهِمْ
مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

Гъезул гІайибалги Аллагъас **جَلَّالَهُ** гІаса лъугъун тола, **жиндирго цІоб-рахІматалдалъун Аллагъас **جَلَّالَهُ** гъезие жегиги лъикІлъи цІикІкІлизабула** ва лъикІаб гІамал гъабизе тавпикъги гъабула. Аллагъасе **جَلَّالَهُ** бокъарав чиясе ризкъиги кьола гІатІидго, щибго хІисаб гъечІого.

Имаму Р-разияс абуна: ПадегІанав Аллагъас кантІизарулел руго жив жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабизе хІалкІолев вукІиналда. Жиндир сахавалъи ва гурхІел кІудияб букІиналдаги. Жиндир лагъзадерица гъабураб гІамалалда данде гъелдасаги цІикІкІараб ажро-кири гъабулеб буго Аллагъас **جَلَّالَهُ**. Гъелдаги тІаде, гъел лагъзал жиндир гІазабалдаса хІинкъи сабаблъун, жидее гІорхъиги гъечІел ахираталъул нигІматалги кьолев вуго Аллагъ **جَلَّالَهُ**-абун.

39. Аллагъасда **جَلَّالَهُ инкар ккурал гІадамаз дуниялалда гъарулел рукІарал лъикІал гІамалал, гъез жидее ахиратада мунпагІат гъабилин хъулги букІарал, гъел гІамалал руго бакъ багІарараб мехалъ алахалда бихъулеб мираж гІадаб жо:**

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَلُوهُمْ كَسْرَابٍ بِقَيْعَةٍ يُحْسِبُهَا
الْظَّالِمُونَ ۖ مَا لَهُمْ لَبَّاسٌ إِذَا جَاءَهُمْ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا
وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوْقَهُ حِسَابُهُ ۖ وَاللَّهُ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾

Ракъалда тІад лълъин билълъун унеб бугин ккола цо-цо мехалъ гІемерго багІари цІикІидалго. Гъелда абула мираж абун. Гъаб **мираж къечон вугев чиясе лълъим бугилан раклалда ккола. Цинги жив гъеб тІалаб гъабун цевехун индал, жинде щибго жо батуларо. Гъединаб буго капурчиясул гІамалалъул мисал. Гъесие гъеб ахираталда батуларо.**

Ахираталда гъесие Аллагъ **جَلَّالَهُ ватула жиндие жазаъ гъабизе хІадурун ва гъесул гІамалазда рекъон гъесие жужахІалъул гІазаб гъабула. ПадегІанав Аллагъ жинца хІисаб цІакъ хех гъабулев вуго. Гъесие щибго квалкал букІуларо гІемераб халкъалъул хІисаб**

цохло саглаталъ гъабизеги: гъесие заманалъул халалгъи- кьокългъи гъечІо, гъев цо ишалъ цоги ишалдаса машгъл гъавуларо.

40. Яги гъел капурал гIадамазул мисал гъваридаб ральдал гIинада букIунеб бецIгъиялда релъгъун буго; цоялда гIад цоги карачел бачIунеб. Гъел карачелазул бецIгъиялда гIадги накIкIазул бецIгъи бугеб.

أَوْكُظِّلْمَتْ فِي بَحْرِ لَيْحٍ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ مَّوْجٍ
مَّوْجٌ مِّنْ مَّوْجٍ سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ
بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَهَا وَمَنْ
لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾

Цоязда гIаде цогиги бецIгъи букIунеб ва жинца квер цебе ккун валагъани, жинда гъеб квер бихъулареб. Гъадианаб хIал буго капурчиясул мунагъазул бецIгъабазул. Гъесул рагIиги бецIгъи буго, гIамалги бецIгъи буго, гъев лъугъунеб бакIги бецIгъи букIуна (хоб), гъев къватIив вахъулеб бакIги бецIгъи букIула. Ахираталда гъев жанив вуссунеб жужахIиги бецIаб, махIцараб рукъ буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие нур гъабичIев чиясе (иманалда гIовитIун хIакъаб диналда вачичIев чиясе) гъев нуралда вачулев ва гъев гIовитIулев чи вукIуларо.

ГIабигIаталъул гIелму лъалев цо гIалимчиясда гъаб аят цIалулеб рагIараб мехалъ (40 аят) гъев чияс гъикъана: авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гамаялда рекIун ральдадалда гIаде хъваданищ абун?. хъвадичIоян абидалго, дов чияс абун: дица нугIгъи гъабулеб буго гъев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул расул вугин- абун. Дуда гъеб кин лъарабан гъикъидалго, гъес абун:

«Ральдадалъул карачелазул хъвади бицараб гъаб гIелму лъаларо гIумруялъго ральдада гIад гамида рекIун хъвадулев, гъеб ральад багъарун, гъелгъул хIинкъиги чIамурав чиясда гурони. Гъев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ральдада гIад хъвадичIо абун бицидал дида лъана гъес бицараб рагIи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букIин»-абун.

Ральдадалъул бецIгъиялъул бицулаго ГIадегIанав Аллагъас баян гъабуна гIелмияб цIех-рех гъабун азаргоялдаса цIикIун сонал гъоркъор араб мехалъ гIалимзабаца тасдикъ гъабураб хIукму: ральдадалда жанир цоязда гIаде цоги карачелазул гъатал рукIунел рукIин ва гъел карачелазул хъвади батIи-батIияб букIун, гъезул борхалги, хехлги ва унеб рахъ (направление) батIияб букIун, кигIан бацIцIадаб лъим бугониги, гъел карачелазда гъокъ бецIгъи букIунеблги. Нилъеда загъиралда лъалеб хIакъикъат буго карачелал гъечIеб хIорил лъималда гъоркъосан гъелгъул гIино бихъулеблги, гIезегIанго бицатаб лъим бугониги. ГIелмияб цIех-рех гъабун гурого жиб лъалареб хIукму бицинги Къуръан мугIжизат букIиналда

тҀоритҀел гҀябулеб гҀаламат буго.

41. Дуда лҀялариш МухҀаммад

صلی اللہ علیہ وسلم, тҀадегҀанав АллагҀь вукҀин
зобалаздаги ракҀалдаги бугеб кинабго
махлукҀаталҀ жиндие тасбиҳҀ гҀябулев.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالْأَطْيَرُ صَفَّتْ كُلُّ قَدَعٍ صَلَاتَهُ
وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

Жив вацҀцҀад гҀявулев ва тҀадегҀан гҀявулев.

Зобалазда мохҀал гҀярун, куркҀби швакун роржулел хҀанчҀацаги
АллагҀьасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбиҳҀ гҀябулеблҀи лҀялариш дуда? ХҀакҀльунго
кинабго махлукҀ гҀель гҀябулеб гҀибадаталда АллагҀьас
توبیت یون буго Малаикзаби, гҀадамал, жундул, жидеца гҀябулеб
гҀибадат: тасбиҳҀ гҀяби, как бай ва цогидабги,- гҀьезда тҀад кҀяраб
гҀибадат, АллагҀьас جَلَّ جَلَالُهُ жидеда лҀязабун, гҀесул тҀоритҀелалдалҀьун
гҀябулел руго. тҀадегҀанав АллагҀьасе лҀала жиндир лагҀзадерица
гҀябулеб гҀибадат. Ва гҀезие лҀикҀаб жазагҀи гҀябизе буго.

42. тҀадегҀанав АллагҀьасе буго зобал
ракҀязулги, кинабго махлукҀаталҀьулги
ханлҀи. Ахир кинабго халкҀалҀьул
руссинги АллагҀьасде جَلَّ جَلَالُهُ буго.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ
الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

ГҀес хҀисаб-мизан гҀябун, жидер гҀамалазда рекҀяраб жазагҀ гҀябун
муғминзаби алжаналда, капурзаби жужахҀалда лҀугҀинаризе руго.

43. Дуда бихҀулариш ва лҀялариш
МухҀаммад صَلَّى اللہ علیہ وسلم, ХҀакҀльунго
тҀадегҀанав АллагҀь جَلَّ جَلَالُهُ вукҀин
жинца накҀкҀал хҀвадизарулев.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُرْسِئُ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ
يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَدَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ
وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ مَرْذُولٍ فُصِيبَ بِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَآ
بَرْقُهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَرِ ﴿٤٣﴾

Цинги жинца гҀел накҀкҀал цоял-
цоязда аскҀоре рачун, цоцаде тҀад
руссизарун бакҀлҀьизарулев ва цҀадал
лҀымалҀьул цҀезарулев. Цинги дуда гҀел
накҀкҀалздаса чваххун балеб цҀадги бихҀула.

ГҀединго АллагҀьас جَلَّ جَلَالُهُ зобалазда ругел муғрузда рельгҀьарал
накҀкҀалздаса гҀазо ва горо (цҀер) рештҀизабула. ГҀеб горо жиндие
бокҀяразул ах-хуралда тҀаде бан гҀеб гҀялаг гҀябула. Жиндие
бокҀяразул ах-хур гҀеб гороялҀ зарал гҀябиялдаса цҀунула.
ГҀеб горо балеб мехалҀ зодиб пирхулеб пириялҀ берзул канлҀи
инзабулеб хҀалги букҀула.

44. Жинца сордо-кҀьо хиса-сверизе
гҀябулевги вуго АллагҀь جَلَّ جَلَالُهُ. Цояб кҀодо
гҀябун, цояб гҀьитҀин гҀябун, цояб бецҀаб

يُقَابِلُ اللَّهَ آيِلٌ وَالتَّهَارُ أَنْ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ
لِأُولِي الْأَبْصَرِ ﴿٤٤﴾

цояб нур бугеб гъабун, цояб хинаб цояб квачараб гъабун.

Х1акъльгунго Гъаб т1адехун бицараб зобал ракъазул ва нак1к1-ц1адалъул хабаралда жаниб жидеца пикру гъабулел, жидер г1акъло-лъай бугел, рек1ель иманалъул нур бугел г1адамазе г1акъло босизе, ваг1за-насих1ат босизе далилал руго.

Нак1к1азул г1уц1и бицулаго т1адег1анав Аллагъас абуна: «муг1рул г1адал» абун. Гъел нак1к1ал муг1рузда релъгъун рук1ин лъазе ккани нак1к1аздаса т1адег1ан рахун ралагъизе ккола. Аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан решт1инабулеб заманаялъ г1арабиязул ракъалда ц1акъго рорхатал муг1рулги рук1инч1о, жал роржунел алаталги рук1инч1о, гъел нак1к1азул т1асияб рахъ бихъизе ва гъел муг1рузда релъгъун рук1унеблъи лъазе. Х1акъикъаталда нак1к1алдаса т1адехун рахараб мехаль самалеталда рек1ун унел г1адамазда гъел нак1к1ал рихъула муг1рузда, к1к1алазда, гох1-щобалда релъгъун. Гъабги Къуръан муг1жизат бук1иналда т1орител гъабулеб г1аламат буго.

Гъединго инсан кант1изавулев вуго цох1о нак1к1алдасан къват1иб лъимги, ц1адги, гороги, бец1лъиги, нурги загьирлъулеб бук1иналда. Гъеб нак1к1алдаса бараб ц1адалдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъаразе мунпаг1ат ва жиндие бокъаразе зарал гъабулеб бук1иналдаги.

45. т1адег1анав Аллагъас кинабго рух1 бугеб жо лъималдаса бижана. Жидер т1абиг1ат, жинс, черх бат1иял, жидер сипат-сурат бат1ияб, гъаб г1аламалда жаниб бугеб кинабго махлукъаталъул бижиналъе аслолъун лъим гъабуна.

Рух1 бугеб бук1а, рух1 гъеч1еб бук1а жиб

бижулеб, ц1обалеб, к1одолъулеб жо лъим гъеч1ого бижулареб буго.

Гъел рух1ч1аголъаби цоял чехъалда хъурщун унел руго, х1апара ва борохъ г1адаб. Цоял к1инго х1ат1ида хъвадулел руго: г1адамал ва х1анч1и г1адал. Цогиги г1емерал х1ат1ал ругел рух1ч1аголъаби руго, лъеда гъокъе милъир хъваг1улел ччулби руго. Инсанасда жиб лъалареб г1емер бат1ияб махлукъат буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо бижула ва гъев бокъараб жо гъабизе х1ал к1олеви руго.

46. Х1акъльгунго, дица Къуръаналъул аяталги решт1изаруна,- жидеца х1лукму баян гъабулел.

Г1акъло бугел г1адамаз пикру гъабизе

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّا لَ فِيهِمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ بَطْنِيٍّ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

لَقَدْ أَنزَلْنَا آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥١﴾

ва гъаб махлукъ бижарав Халикъ вукІин лъан, гъесда иман лъезе ва гъесие гІибадат гъабизе. **ТпадегІанав Аллагъас жиндие бокъарав чи битІараб нухалда ва исламияб диналда тІовитІула.**

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда, гъев жинца жо бижулев ва жиндир хІалкІолъи камила вукІиналда тІоритІел гъабулел гІаламатал рицунаго, ТпадегІанав Аллагъас абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго рухІчаголъи лъималдаса бижана»-абун. Мунтахаб абураб тафсиралда абун: хирияб Къуръаналда жаниб рехсараб лъималдаса мурад буго бихъинаб ва цІуяб жоялъул насло лъугъизе данделъулеб мани. Гъедин бугониги гъаб аяталда жаниб «кинабго хІайван лъималдаса бижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ »-абураб рагІиялда жаниб гІелмияб хІужжадалилги буго кинабго жоялъул чІаголъи ва бижи лъималда хурхараб, гъелдалъун бугеб букІиналда. Инсанасул чорхоль нусгоялдаса лъабкъоялда анцІго бутІа лъим буго. Гъеб лъим квеналдасаги цебе инсанасе хІажалъулеб жо буго. Квен гъечІого кІикъоялда анцІго лъабкъого къоялъ чІаго хутІула инсан, лъим гъечІого щуго-анцІго къоялдаса халат чІаго хутІуларо. Кинабго чорхоль хъвадулеб биалъул, нахалъул, нервабазул аслоги лъималдаса буго. Квен биинабиялъе, гъеб чорхоль инзабиялъе, гъединго черхалъе хІажат гъечІеб лъим ва гъиз къватІибе бачІинабиялъеги лъималъ кумек гъабула. Гъаб хІисабалда цогидал киналго рухІчаголъабиги лъималдаса рижарал ва гъеб лъим гъечІого жидее гІейи лъугъуларел руго.

47. Гъел мунапикъзабаца абулеб буго нижеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ **иман лъуна ва гъесул расуласдаги**

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **иман лъуна, ниж гъесдаги мутІигІлъана абун. Цинги гъезул цо къокъа Аллагъасул** جَلَّ جَلَالُهُ **хІукму къабул гъабичІого, гъелдасан руссунел руго, жидеца доб рагІиги бицун букІадго. Гъал гІадамал муъминзаби гъечІо.**

Гъал руго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъезда иман лъурал муъминзабиги жидеца гуккулин абун раклалда бугел гІадамал. Амма гъез жидерго напсал руго гуккулел ва гъелъул балагъги гІазабги жидеого букІизе буго.

48. Жидеда гъоркъоб шаргІияб хІукму гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ **Къуръаналда ва аварасул** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **суннаталда рачІа абун абураб мехалъ гъезул цо къокъа**

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

(мунапикъзаби) гьелдаса руссун чӀолел руго.

49. Гьeб хӀукму гьaбулeб маcьaлa жидeр وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾
 рaхьaлдa хӀaкьaб жo бугeб батaни гьeл
 цӀaкь хeхгo вa мутӀигӀльyн рaчӀунeл руго рaсулyллагьaсyхьe
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьeс хӀукму гьaбизe.

Жидeдa льaлeб бyкӀинaльe гӀoлo Аллaгьaсул свaлaт сaлaм льeяв
 aвaрaгac хӀaкьaб хӀукму гьaбизe бyкӀин. Жидeдa гӀaйиб ккoлeб хӀукму
 бyгoни гьeл aвaрaгacдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ aскӀор кьaлeл гьeчӀo. Гьeб бyгo гьaл
 гӀaдaмaл мyнaпикъзаби рyкӀинaльyл кӀудияб гӀaлaмaт.

Гьaб гӀaлaмaт гӀeмeрaб бyгo гьaб зaмaнaяль бyсyрбaби aбyн рyгeл
 гӀaдaмaздa гьoркьoбги: жидee дyнaлaльyл хaйир ккoлeб рaхьaлдe
 yнeл руго хӀукму гьaбизe. Жидeр мyрaд гӀyбaлeб бyгoни шaргӀaлдa
 рaчӀунeл руго, гьeдин гьeчӀoни кaпyрзaбaзyл кьaнyнaлдe yнeл руго.
 Мyминзaбaзyл cипaт гьeчӀo гьeб. Мyминзaбaздa гӀaдaб бyгo жидee
 бoкьyлeб бyгoниги, рихyлeб бyгoниги Аллaгьaсул جَلَّ جَلَالُهُ вa гьeсул
 рaсулaсул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хӀукму кьaбyл гьaбизe вa гьeлдa рaзильизe.
 Аллaгьaсул جَلَّ جَلَالُهُ шaргӀaлдa хӀукму гьaбичӀoгo кaпyрзaбaзyл кьaнyнaлдa
 хӀукму гьaбизe apл гӀaдaмaл кaпyрзaбaзyл хӀукмyялдa рyкӀyнa.

50. Гьeл мyнaпикъзaбaзyл рeкӀeль
 yнтийнщ бyгeб? Яги гьeл aвaрaгacдa
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шaкдaрyлeлищ рyгeл?

أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَنْ يَحْفَظُوا أَنْ يُحَيِّفَ
 اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولَهُ ۚ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

Яги гьeл хӀинкьyнищ рyгeл жидee

Аллaгьaсги جَلَّ جَلَالُهُ aвaрaгacги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мeкьaб, зyлмyяб хӀукму
 гьaбила aбyн?

Гьeдин гьeчӀo aмpy, гьeл гӀaдaмaл руго жидeцa жидeргo нaпcазe
 зyлмy гьaбyлeл.

Гьeзyл кӀигьyмeрчильи гӀaдeгӀaнaв Аллaгьaсe бихьyнeб вa льaлeбги
 бyгo, гьeлдa рeкьaрaб жaзaь гьaбyн гьeзиe aхирaтaлдa жyжaхӀaльyл
 гӀaзaбги бyкӀинe бyгo.

51. ХӀaкььyнгo имaнaльyль ритӀyхьaл
 мyминзaби жидeдa гьoркьoб хӀукму
 гьaбизe Аллaгьaсдa جَلَّ جَلَالُهُ вa гьeсул
 рaсулaсдa صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ aхӀaрaб мeхaль гьeз
 aбyлa:

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ
 وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا
 وَأَطَعْنَا ۚ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾

«Нижeдa гьeб aхӀи рaгӀaнa вa ниж гьeльгьe мyтӀигӀльaнa»-aбyн.
 Гьaл руго жидeр дyнaлaльyл вa aхирaтaльyл льикӀльнялдa
 кaeрщeл батaрaл гӀaдaмaл.

52. Жaл Аллaгьaсдaги جَلَّ جَلَالُهُ гьeсул

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ

расуласдаги **мутигилъарал**,
Аллагъасул **жӀӀаба**лдаса **хӀинкъун**,
гъесда **гӀасилтъиял**даса **цӀунунги**
хъвадарал,-гъал **гӀадамал** руго жидер **бахъибуголъарал**.

فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَٰلِقُونَ ﴿٣٦﴾

Гъел руго Аллагъасул **жӀӀаба**лдаса жал хвасарлъарал, жидеда
Аллагъ разилъарал, ва гъесул алжанал жиде насилъарал **гӀадамал**.

53. Гъел мунапикъзаби **цакъ** кутакаб
гъа гъедун жидеца кьотӀи гъабулел руго
жидеда аварагас **амру** гъабун
жал гъевгун **цадахъ** гъазаваталда
рахъине руго абун.

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ
لَيَخْرُجُنَّ ۚ قُلْ لَا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَّعْرُوفَةٌ ۚ
إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا نَعْمُونَ﴾ ﴿٣٧﴾

Дуца гъезда абе **МухӀаммад** «**нужеца** гъересияб гъа
гъедуге! **Нуж** кин **мутигил**ал **ругеблӀи** Аллагъасдаги **гъесул**
расуласдаги **лъала!**

Нужер **мутигил**ъи буго мацӀаздакъун бугеб, **нужер** **ракӀал** **мутигил**ал
гъечӀо. **Нуж** **кӀалал**далъун **мутигил**ъун руго, **амма** **нужер** **гӀамал**
мутигилъаразул гъечӀо. **ХӀакъ**лъунго Аллагъ **жинда** **лъалев** **вуго**
нужеца гъабулеб **гӀамал**; **загъиралда** гъабулеб **ва** **бальго** гъабулеб.
РекӀел **ниятги** **кӀалалъ** **бицулеб** **хабарги** **лъала** Аллагъасда **жӀӀаба** .

54. Дуца гъезда абе **МухӀаммад** :
Нуж Аллагъасе **ва** **гъесул** **расул**асе
мутигилъе **гъал** **гӀадамал!** **Нуж** гъаб
амру **тӀубаял**даса **руссани**, **хирияв**
расуласда **тӀад** бугеб **жо** буго
Аллагъас **тӀад** къараб **амру** **нужехъ**
щвезаби.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَإِنْ تَوَلَّوْا
فَأِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ ۚ
وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٨﴾

Нужеда **тӀадги** буго гъев **аварагасе** **мутигил**ъи **ва**
гъесул **амруялда** **нахърилъ**ъин. Аллагъасул **расуласда**
мутигилъун **нуж** хъвадани **нуж** **хӀакъаб** **диналда** **тӀуритӀарал**лъун
рукӀине руго **ва** **нужее** **бахъибугол**ъи, **дунял** **ахиратал**ъул **лъикӀлӀи**
щвезе буго. **Гъев** **расуласда** **тӀад** къараб **жо** гъечӀо Аллагъасул
дин **нужехъе** **щвезаби** **гурони**. **Нужеца** гъабураб **мутигил**ъиялъул **яги**
гӀасилтъиялъул **жазаъ** **нужее** **букӀине** буго.

55. **Нужеда**са **жидеца** **иманги** **лъун**
лъикӀаб **гӀамал** гъабун **хъвадарал**
муъминзабазе Аллагъас **къотӀи**
гъабун буго **гъел** гъаб **ракъ** **ирсалъе**
бусулеллъун **гъарила** абун, **нужеда** **цере**
рукӀарал **муъминзабиги** **гъедин**

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
كَمَا أَسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ

ханзабилъун ва варисзабилъун
гъарураб гIадин.

Капурзабазда гIад бергъун, гъезул ракъазда
бусурбаби маликлъун, гъенибги исламияб
дин тIибитIизабун хъвадизе руго Аллагъасул

لَهُمْ وَلَيْسَ لَهُمْ مِّنْ يَعْدُوهُمْ أَفَمَنَّا
يَعْدُوْنَنِي لَا يَبْسُوْنِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ
بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

амруялда мутIигIлъун, гъесул расуласда ﷺ нахърильлъун
хъвадарал муъминзаби.

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун тафсиралъул гIалимзабаца
абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва хириял асхIабзаби
гъижра гъабун Мадинаялда рачIараб мехаль, киналго гIарабиял гъезда
рагъ гъабизе цолъун рукIана. Аллагъасул расулги ﷺ гъесул
асхIабзабиги ﷺ релъедалги къадги жидерго ярагъ кодоб ккун
рукIунел рукIана. Гъел асхIабзабаца цоцаздехун абубеб букIана: нужеда
ракIалда кколищ ниль цохIо Аллагъасдаса ﷺ гурого хIинкъичIого,
гъесие гIибадат гъабун гIодоре риччан рукIунеб къо бачIинин?-
абун. Цинги гIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIинабуна ва гъеб
къотIи жинца тIубазабуна: Исламияб дин ва уммат машрикъалдаги
магърибалдаги гъоркъоб тIибитIана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хIадисалдаги буго:
«гIадегIанав Аллагъас дида гъаб кинабго дунялалъул ракъ дандеги
сукIун (данде цIуIан, гъитIин гъабун) бихъзабуна. Дида гъеб дунялалъул
киналго рахъал рихъана. Дир умматалъул ханлъи цевезе буго Аллагъас
ﷺ дида бихъзабураб кинабго бакIалда»-абун. Гъаб хIадис бицана
мигIражалда ун худуб, гъеб мигIражалда рихъарал гIаламатал рицунеб
мехаль. ХIадис имам Муслимица бицана.

Дица гъел муъминзабазул дин, Дун жинда разильараб, погидал
киналго диназда гIад бергъинабун, гъелъул къадроги тIокI
гъабила. Гъеб дин гъабулел гIадамалги жидер гуч бугел гъарила,
Аллагъасул ﷺ диналда халкъ ахIулеллъун гъарила. Гъел
хIинкъараллъун рукIун хадур жал божарал, жидее щибго хIинкъи
гъечIел гъарила. гъез дун цо гъавун, дун разильи гIалаб гъабун
гIибадат гъабулеллъун гъарила. Дидехун щибго жо гIахъал
гъабун жидеца ширк гъабулареллъун гъарила. Хъанчал ругониги,
малаикзаби ругониги, жидедаго релъгъарал гIадамал ругониги, гъел
алагъзабилъун кколарел, гъезда божун, гъезда хъул лъун рукIунасел
гъарила.

Гъал кIудиял нигIматал къун хадурги гъезда инкар ккурал,
гъезда данде щукру гъабун дие гIибадат гъабун ва дун разильи гIалаб
гъабун хъвадуларел гIадамал Аллагъасде ﷺ гIасильарал, гъесул

амруялда нахърилълы тарал пасикъал гIадамал руго.

56. Нужеца хIукъукъал тIубан,
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелун паризаял
какал рай паризаяб закатги къе,

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

нуж Аллагъасул расуласеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

мутIигIлъе! Гъадин нуж хъвадани Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда гурхIила
ва нуже дунял ахираталъул бахъибуголъи швела.

Ибнукасирица абун: ПaдегIанав Аллагъас къотIи гъабулеб буго
жиндир хирияв расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда свалат салам лъеяв МухIаммад
аварагасе, гъесул уммат жинца гъабизе бугин абун дунялалъул
ханзабилъун, имамзабилъун ва гъел имамзабаздалъун улкабазул хIал
лъикIлъизе бугин. Гъезие купру-ширкалъул агълуги мутIигIлъизе
бугин, гъезул хIинкъи тIаса инабун гъезие божилъи ва парахалъиги
гъабизе бугин абун. ПaдегIанав Аллагъас хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
гъабураб къотIи тIубазабуна, кинабго рещ ва шукру гъев Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ буго жинца муъминзабазе квербакъулев ва гъезул мунагъал
чурулев.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг хвелелдего Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесие
рагъана Маккаги, Хайбарги, БахIрейниги, тIобарабго гIарабиязул
башадаб чIинкIиллъиги (Аравийский полуостров). Гъединго исламияб
дин тIибитIана кинабго Яманалъул ракъалдаги. Хирияв аварaгас
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жият тIадлъун мукIур гъарун рукIана Гъажар абулеб
ракъалъул мажусиялги, Шамалъул улкабазул рагIаллъиялда ругел
цо-цо къавмалги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасе сайгъатал
ритIун гъев кIодо гъавуна Румазул хан Гъиракълиа, Мисриялъул
ва Искандриялъул хан Мукъавкъисица, ГIамманалъул ханзабаз,
ХIабаш улкаялъул жинца МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурав хан
Нажашиясги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда хадув гъесул амру
тIубазабизе халипалъун ва муъминзабазул имамлъун чIана жинда
Аллагъ разилъаяв Абубакар асхIаб. Хирияв аварaг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хун хадуб
раккарал питнаби жинца къезаруна, гъереси аварaгзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام чIвана
ва закaт къоларел гIадамалги рагъги бан мукIур гъаруна. ГIарабиязул
ракъалдаса питна тIагIинабун гъеб хIалхъезабун хадуб жинда Аллагъ
разилъаяв Халид ибну Валидил амирлъиялда гъоркъ боял ритIана
Персазул улкаялда (Иран, ГIиракъ). Гъезул гIемерал гIадамалги
чIвана, гъезул улкаялъул цо бутIа исламияблъунги гъабуна. Жинда
Аллагъ разилъаяв АбугIабайдатил амирлъиялда гъоркъ Шамалъул
улкабазда ритIана цогидал боял. Жинда Аллагъ разилъаяв ГIамру ибну

Гассил амирлѣялда гѳоркѳ Мисриялдаги ритІана исламиял аскарал. Абубакар асхІабасул халипалѳи тІубалелде Димашкѳ ва Бусра шагъар исламияб лѳугъун букІана, гъезда сверухѳ ругел ракъалги бусурбабазул давлалъун, гъаниматлъун лѳугъун рукІана.

ТІадегІанав Аллагъас исламияб умматалда цѳоб-рахІмат гъабуна хирияв Абубакарида ﷺ жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІаб халипалъун тезе илгъам гъабиялдалъун. Жинца хІакъабги батІулабги жо батІа гъабурав ГІумарулфарукѳ унго унгояб хІалалѳ исламияб умматалѳе амирлѳи гъабун, Аллагъасул ﷺ диналѳе хъулухѳ гъабун хъвадана. Аллагъасул свалат салам лъеял аварагъабазда хадув гъев ГІумар асхІабгІан жиндир гІадлу камилав, къуват-гуч бергъарав, тІабигІат къвакІарав Аллагъасул ﷺ лагѳ вукІинчІю, жинца Аллагъасул ﷺ дин ракъалда тІибитІизабун ва гъеб цІунун хъвадарав.

Гъесул халипалѳиялъул заманаялѳ тІобанго Шамалъулги Мисриялъулги улкаби исламияллъун гъаруна. Гемеерисеб Пурсазул ракъги исламияб лѳугъана. Кисра ханасул ханлѳи хвезабун, гъев гІодовегІан гъавун жиндир ханлѳиялъул рикІкадаб ракъалда лъутана. Шамалъул улкабазул хан Къайсарги КъустІантІиниялда кІанциनावуна (Кастантинополь, гъанже Станбул). Гъел улкабазул бечелѳиги мужагъидазе гъаниматлъун ва Аллагъасул ﷺ диналѳе квербакѳи гъабизелъун бикъана. Аллагъасул хирияв расуласе ﷺ гъабураб гъел улкабазул ханлѳи бусурбабазе букІине бугин абураб къотІиги загъирлъана ва тІубана:

Цинги ГІусман асхІаб халифалъун вачІана ва гъесул улка машрикѳ-магърибалда гѳоркъѳоб цІакѳ гІатІилъана. Бакѳ баккул рахъалда Испания ва Киприялда швезегІен Европаылда исламалѳ ханлѳи гъабун. Гъелдаса гѳоркъехун бахІрул МухІитІалъул (Индияский океан) рагІаллъабазда шунги гъеб исламияб давлат букІана. Бакѳ баккул рахъалда Китайлъул ракъалдаги исламияб дин цъвана. Кисра ханги чІван тІубанго гъесул ханлѳи тІагІана. Турказулгун рагѳ гъабун гъезул гІемераб халкѳ чІвана ва гъезул вишунго кІудияв хан Ханкъанги Аллагъас ﷺ гІодовегІан гъавуна.

Машрикѳ-магърибалдаса жизъятги, магъалоги жинда Аллагъ разилъаяв ГІусман асхІабасул амруялда гѳоркѳ, гъесул хазина цІунулел бакІазда чвахун, гъениса исламияб диналъул хІукмуялда рекъон бусурбабазул хІажатазе ва Аллагъасул ﷺ дин тІадегІан гъабиялѳе хІалтІизабун. Гъеб кинабго жоялѳе сабаблъун ккана жинда Аллагъ разилъаяв ГІусман асхІаб; жинца Къуръан гІемер цІалулев, цѳогидазда гъеб лъазабулев, Къуръан данде гъабун, гъеб гІадада хвеелдаса ва жинда жаниб хис-бас

ккeялдасаги жинца цІунарав.

Гъадианаб божилтъиялда ва дин себе тІеялда букІана исламияб уммат жидеда Аллагъ разилтъаял Абубакр, Пумар ва Пусман, халипальун ругеб заманаялъ. Цинги бусурбабада гьоркъоб иблис хІалтІана, ягъудиязул макроги гІемерлъана. Жинда Аллагъ разильяав Пусман асхІаб чІваралдаса хадуб муъминзаби ракІ паракатго, божуда рукІунеб замана дагълъана. Имамзабаца жал цІунулел гІадамал цадахъ чІезаруна, цогидал бусурбабаз ярагъ кодоб ккуна. Халипальи ханлъиялда сверана, динги дунял швей сабаблъун хІалтІизабуна, халкъалда гьоркъоб зулму ва пасалъи цикІІкІана.

Жинда Аллагъ разильяав имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: *«Гъаб дир умматалъе рохел бицун буго гъезул дин тІадегІанаб букІина абун ва гъезие квербакъиги букІина абун. Ракъалда тІад гъезие бергъенлъиги букІина, гъел гІадамал жидер дин дунял тІалаб гъабизе гІоло гъабулел гъечІебгІан мехаль. Цинги гъез ахират тІалаб гъабун гъабулеб гІамал дунял тІалаб гъабун гъабураб мехаль, гъезие ахираталда алжаналгъул щибго бутІа букІунаро»*-абун.

Жидеда Аллагъ разилтъаял асхІабзабиги, гъезда хадур рукІарал лъикІал муъминзабиги жидеца амру-нагъю гъабиялъулъ, жидеца Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* дин цІуниялъулъ ва гъеб тІадегІан гъабиялъулъ цІакъ яхІ бахъулел рукІиналъ Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* гъезие квербакъи гъабун исламияб дин дунялалгъул гІемерал улкабазда тІибитІун букІана. ГІемерал халкъазда ва шагъаразда исламияб хІукму хъвадизабулеб букІана. Цинги гІадамазул яхІ бахъи дагълъарабгІан Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* гъезие квербакъи дагъ гъабун, гІадамазул гІасилъи цикІІкІанагІан Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* гъезда тІаде залимзаби, капурзаби риччана ва жакъа исламияб дин кин бугеб ва бусурбабазул хІал щиб бугеб киназдаго лъалеб, загъираб амру буго. ТІадегІанав Алласда божи ва хъул буго жиндир цІоб-рахІматалдалгъун бусурбаби кантІинарили абун, гъел Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* гІибадат гъабиялдеги руссинарилин абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бицараб сахІихІаб хІадисалда буго: *«Дир умматалдаса цо къокъа кидого камизе гъечІо жидеца хІакъаб исламияб диналъе квербакъулеллъун. Гъезие зарал гъабизе гъечІо гъелгун цадахъ чІечІого, гъезие квербакъи гъабичІого чІарал гІадамаз, яги гъездехун хилиплъи гъабун чІарал гІадамазги. Гъедин букІине буго къиямасеб къо швезегІан»*-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Цогиги сахІихІаб хІадис буго: *«Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* диналъе гІоло жигъад гъаби къиямасеб къо швезегІан букІине буго»*-абун.

Аллагъасуллахъ ниль гъесул диналъе квербакъулездаса гъареги. Нильер рекъелъ иман, яхI камил гъабун Аллагъасуллахъ диналъе гIоло жигъад гъабулеб къокъагун цадахъ ккезареге ва шагъадат насиб гъабеге. Купру-ширк бокъарал, гъезул гIадлу-низамалда разияб агълоялдаса рикIкIад гъареги. Аллагъасуллахъ диналъе гIоло жигъад гъабизе кколларин абулеб къосараб къавмалдасаги рикIкIад гъареги! Гъаб кинабго гIаламалда кверщел гъабулеб исламияб давлат гIуцIуцIулеллъун Аллагъасуллахъ ниль гъареги. Гъеб давлат букIине букIин щаклъи гъечIеб амру буго.

Ал-Базарица бицараб сахIихIаб хIадисалда буго: «*Нужер диналъул авал аварагъи ва Аллагъасуллахъ рахIмат буго. Гъеб нужеда гъоркъооб Аллагъасе бокъарабгIан мехаль букIина. Цинги гъебги тIаса ун зулмуяб ханлъи букIина (диктатура). Цингиги Аллагъасуллахъ гъебги тIаса босун Аллагъасуллахъ свалат салам лъеяв МухIаммад аварагъасуллахъ суннаталда рекъараб хилапат букIина, гIадамалги исламияб диналда хъвадила. Ракъальул киналго умматаз гъеб дин къабул гъабила, гъелда зобалазулги ракъазулги агълу разилъунги букIина. Зодисан балеб цIадги камиларо, ракъалдаса щолел нигIматалги камиларо*»-абун.

ИншаАллагъу, гъаб ахиралда бицараб заман жиб бачIине бугеб буго. Гъелъие далилги буго ПIадегIанав Аллагъасуллахъ рагIи: «Дица гъезие хIинкъиялда хадуб божилъи къела»-абураб.

Аллагъасуллахъ диналъе гIоло къеркъолев чиясе жагъилал гIадамаз рекъел бакъвай гъабичIого толаро. Гъеб буго Аллагъасуллахъ нух: хIакъабги батIулабги жо кидаго цоцазде къеркъелеб букIин. Аллагъасуллахъ хIукму къадар буго ва гъесул хIалкIолъиялда буго муъминзабазе квербакъи гъаби ва гъел купру-ширкалъул зулмуялдаса хвасар гъарун жиндие гIибадат гъабизе гIодоре риччан, хIалхъезарун тей. Ва амма Аллагъасуллахъ муъминзабазда гъазе гъабун буго: «Нужеца Аллагъасуллахъ диналъе гIоло хIакъаб жигъад гъабе»-абун. Гъеб амру тIубалездаса вукIине бокъарв чи жагъилал, ахIмакъал, хIинкъарал гIадамазул хабаралъ гуккизе бегъиларо.

57. Дуда ракъIалда ккоге я гъав авараг

**ва гъал муъминзаби, гъел
капурал гIадамал Аллагъасуллахъ
гIазабалдаса рорчIизе ругин абун.**

Аллагъасуллахъ хIалкIолъиги букIинарин гъаб ракъалда тIад гъезие гIазаб гъабизе. Жиндие бокъани Аллагъасуллахъ гъезие гъаб дунялалда рукIадго квешаб гIазаб гъабила. Ахираталда гъел руссунеб бакI жужахIалъул цIа буго ва гъеб жужахI цIакъ квешаб бакI буго

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ
وَمَا لَهُمُ النَّارُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ

жинда жанир руссизе ва даимго жанир чіезе.

58. Я гьал иман лъурал гIадамал!
Нужеда тIаде рачIине изну тIалаб
гьабе абе нужер гьарабашаз ва жал
балугълъиялда рахичIел лъималазги
сордокъоялда жаниб лъабго гIужалъ.
Рогъалил как базегIан цереккун.
Къальул какил гIужалъги. Нуж тIасан
ретIел бахъун свак бичизе ва макъу
гьабизе регулеб мехалъ. Богол как
бан хадурги, рогъалил как базегIан
нуж кьижун рукIунел ва нужерго
хъизаналгун рукIунеб гIужалъ.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَيْسَتْ ذٰلِكُمُ الَّذِيْنَ
مَلَكَتْ اَيْمٰنُكُمْ وَالَّذِيْنَ لَمْ يَتْلُوْا الْحٰمِيَّتُمْ
ثَلَاثَ مَرٰتٍ مِّنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَحِيْنَ
تَضَعُوْنَ ثِيَابَكُمْ مِّنَ الظُّهْرِ وَمِنْ اٰخِرِ
صَلٰوةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرٰتٍ لَّكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌۢ بَعْدَ هٰذِهِۦٓ اَنْ تَلْبِسُوْا
بَعْضُكُمْ عَلٰی بَعْضٍ ذٰلِكُمْ بَيِّنٰتٌۢ لِّلّٰهِ
لَكُمْ الْاٰيٰتُ ۖ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ حَكِيْمٌ ﴿٥٨﴾

Гьаб лъабго гIуж буго нуж гIадамаздаса рахчун рукIунеб ва нужер
ретIел бахъун гIаврат цебелъун рукIунеб.

Гьел гIужазулъ изну тIалаб гьабичIого нужеда тIаде лъугъунгеган лъазабе
нужерго лъималазда ва гьарабашазада. Гьел гурел цогидал гIадамал
изну босичIого тIаде лъугъине бегъуларо кинабго заманаялъ.

Гьаб лъабго гIуж гуреб цогидаб мехалъ нужер лъимал ва
гьарабашал тIаде рачIанин абун нужеа ва гьезие къварилъи
гьечIо. Нуж цоцазде тIаде хъвадулел руго, нужер хIажалъабазе
гIоло ва гьел гьарабашалги нужеа хъулухъалъе рачIулел руго.

Гьадин тIадегIанав Аллагъас нужеа баян гьабула жиндир
шаргIиял ахIкамал. Нужеа гьел лъазаризе ва хъвадизаризе.
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго лагъзадерие маслахIат бугеб жо.
Ва жиндир пишабазулъ хIакимияв вуго. Лагъзадерие пайда бугеб
хIукму гьабулев вуго.

59. Нужер лъимал балугълъиялда
рахараб мехалъ, гьезги изну тIалаб
гьабе абе нужеда тIаде рачIине,
цогидал гIадамаз изну тIалаб гьабулеб
гIадин ва цебе бицун араб хIалалъ.
Гьадин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа баян
гьабула жиндир шаргIиял хIукмаби.

ХIакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев ва жинца
гьарулел тадбиразулъ хIакимияв.

60. Жал херлъун, кIодолъун, росасе
иналдаса хъул къотIун гIодор чIарал
руччабаца тIасияб ретIел бахъана абун

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ
فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ ءَايٰتِهِۦ
وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ حَكِيْمٌ ﴿٥٩﴾

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ
نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ

гъезие мунагъ гъечІо. Гъез кІудиял
кІазал ва плащал рахъун гъумер ва
хІетІе-квер цебе лъезе бегъула.

Жидерго черхалъул берцинлъи

бихъизабиялда къасд гъабулеб гъечІони.

Гъеб цІакъго сурукъаб пиша букІуна. Гъел херал руччабацаги, цогидал
ГІолохъанал руччабаца ГІадинго, кІазал ран, плащ ГІаде ретІун

жидер хІетІе-квер бахчани, гъезие лъикІаб буго. Аллагъасул جَلَّالُهُ
ва аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амруялда нахърильтъун чІеялъул ажро букІине
гъезие. ГІадеГІанав Аллагъ جَلَّالُهُ вуго жинда кинабго жо рагІулев ва
лъалев. Щивасе жиндир ГІамалалда рекъараб жаза букІине буго.

61. Жив унтарав, рекъав, бецав чиясе
мунагъ-къварилъи гъечІо ва гъезда
ГІайибги гъечІо жал гъазаваталда
инчІого чІчІанилан абун. Гъединго
гъел цогидал сахал ГІадамалгун
цадахъ кванида аскІор ГІодорчІун
квананин абунги гъезда ГІайиб гъечІо.
Гъединго нужее мунагъ хІакъ гъечІо я
гъал ГІадамал, нужеца квен кванана
абун нужерго рукъзабахъ рукІун, нужер
руччабазул ва лъималазул рукъзабахъ
рукІун. Гъединго мунагъ хІакъ гъечІо
нужеца квен кванана абун нужер эбел
инсул рукъоса.

Нужер ваццазул ва яцазул рукъосаги,
нужер эбел-инсул вац-яцазул рукъоса
квен кванана абунги. Нужеда божизе
гъарун нужехъе кІулал къун тарал
рукъзабахъанги ва нужер гъудулзабазул
рукъзабахъанги квен квананин абунги
нужее мунагъ хІакъ гъечІо. Гъединго
нужеца квен кваназе бегъула киналго цадахъ ГІодорчІун ва цо-
цаздаса батІаго чІунги.

Гъаб ахираб рагІи абиялъе сабаб бицана: Кинанат абулеб къибилакъул
ГІарабиязул ГІадат букІана цадахъ чи гъечІого кваналареб. Сапаралда
вугони варанидул рахъцин гъекъолареб цадахъ чи вукІун гурони. Гъедин
квен кваначІого рахъ гъекъечІого ГІубараб сордо-къоги балаан. Гъеб ГІадат
хвезабун, цохІого вукІун квен кванаялъул щибго мунагъ гъечІеблъи бицун

ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ
يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَّهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ

عَلِيمٌ

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى
أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
عَمَمَتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ
مَفَاتِحُهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ
أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسُبِّحُوا عَلَى
أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَرَكَاةً طَيِّبَةً
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

абураб буго гъаб рагги. Аварагасул ﷺ суннаталь баян гъабунa тлолго хъизан цадахъ глдор члун кваназе лъиклаб ва баракатаб буклин.

Нуж рукъор лъугъараб мехаль, гъенир жанир ругел глaмазе салам кьун нужеца гъел кюдо гъаре. Гъеб салам кьей Аллагъасул ﷺ рахъалъан бугеб, жиндиль баракат бугеб тахият (кюдо гъари) буго. «Нужеда Аллагъасул салам лъеги»-абун дугла гъаби буго. Нужее дидасан хинкьи гъечло абураб магйна буго, жинда гъеб рагларасул раклалье хлалхъей ва рохел щолеб берцинаб рагиги буго. Гъадин Тlадегlанав Аллагъас нужее баян гъарула шаргlальул ахlкамал, нуж гъезда нахърилълъизе, гъезда гlамал гъабизе ва нужеда гъел хlукмаби ва гъезул хlинкмат бичlизе ва лъазе.

62. Хlакълъунго Жидер иман камилал, гъелъулъ жал хlалхъарал муъминзаби руго жидеца Аллагъасдаги ﷺ гъесул расуласдаги ﷺ тlубараб, жиндиль шаклъи гъечлеб хlалалъ иман лъурал. Гъев аваратгун ﷺ данделъун, бусурбабазе кlвар бугеб иш тlобалел жал ругеб мехаль, гъесдаса изну босун гурони гъеб мажлисалдаса нахъе унарел.

Гъаб аят рештlинабуна Хандакъальул (окопазул) гъазават бугеб мехаль. Гъел

хандакъал рухъулеб бакlалдаса жидер хlажат тlубазе ине изну тlалаб гъабулеб букlана муъминзабаца, мунапикъзаби щибго изну тlалаб гъабичlого унел рукlана. Гъел муъминзабазе рецц гъабун ва мунапикъзабазда гlайиб чlван рештlинабуна гъаб аят.

Хlакълъунго Дудасан изну тlалаб гъабулел гlадамал руго жидеца Аллагъасда ﷺ ва гъесул расуласда ﷺ иман лъурал. Жидер цо хlажаталье гlоло гъез дудаса изну тlалаб гъабураб мехаль дуге бокъарав чиясе изну кье ва Аллагъасда ﷺ гъаре гъезул мунагъал чуре абун. Хlакълъунго Аллагъ вуго жив гурхlулев ва жинца мунагъал чурулев.

63. Аллагъасул расуласда ﷺ нуж ахlдоге нужеца цояз цоязда ахlулеб гlадин. Гъесул цlаралдалъун ахlуге. Я расулуллагъ ﷺ, я набияллагъ абун ахlе. Гъесул къадро кюдо гъабун, гъесул адаб гъабун ахlе. Тlадегlанав Аллагъасда ﷺ лъала нужер цо

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا
حَتَّى يَسْتَأْذِنُوا مِنَ الَّذِينَ يَسْتَعِزُّونَكَ أَُولَئِكَ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا
أَسْتَعِذَّكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذْنِ لِمَنْ
شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

لَا تَجْعَلُوا أَدْعَاءَ الرُّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعَاءِ
بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
يَسْتَأْذِنُونَ مِنْكُمْ لَوْ أَذْنَى فَاحْذَرِ الَّذِينَ
يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ
أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

къокъа цоял цоязда нахъаги рахчулаго жамагIаталда гьоркъоса нахъе унел рукIин.

Расуласул ﷺ амруялда хилишлти гьабулел гIадамал хIинкъе абе жидеда дуниялалдаго цо питна-балагъ швеялдаса гьезул рекIель купру, ширк, бидгIа лъугьиналдаса, яги ахираталда жинца унтизабулеб жужахIалъул гучаб гIазаб швеялдаса.

64. Нужеда лъай, я гьал гIадамал,
ТIадегIанав Аллагъасул мулк ва гьесул
махлукъат букIин зобал ракъалги
ва гьезда жаниб бугеб жоги. Гьев

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ
يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَیَوْمَ یَرْجَعُونَ إِلَیْهِ
فَیَنْتَقِمُ مِنْهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ ﴿٦٤﴾

Аллагъасда ﷺ лъала нужеца гьабулеб
кинабго гIамал, нужеца бицулеб рагIиги ва нужер рекIел
пикрабиги. Нужер иман лъурал ва мунапикълти гьабулелги
лъала Аллагъасда ﷺ.

Къиямасеб къоялъ гьев Аллагъасде ﷺ русинарула киналго
гIадамал ва гьез дуниялалда гьабураб кинабго гIамал жидеда
бицула; гьезул гIамал хъварал кагътал кодоре къола ва жидер
гIамалалда рекъараб жазагги гьабула. ХIакълъунго Аллагъ ﷺ
жинда кинабго жо лъалев вуго. Кинабго гIалам гьесул махлукъат
бугельул, гьелда жаниб гьесдаса бальго шибго жо лъугьуларо.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату-Ннуралъул
таржама ва тафсир хъван гIубана.

Кинабго рецги Аллагъасе ﷺ буго.

25. Суратул Фуркѡан

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

Маккаялда рештІнабураб, жинда жаниб лѡабкъоялда аниѡила анкъо аят бугеб.

Гѡаб сураталъ исламйаб гІакъидаялѡул масъалаби риѡунел руго, хирияв аварасда ﷺ ва Къуръаналда сверухъ Маккаялѡул мушириказ рижизарулел рукІарал шубгъаязул ва ѡакдариязул биѡунеб буго. Хирияв аварасул ﷺ рисалат ва гъесда рештІнабураб Къуръан ритІухъ гъабулел далилалги рачун руго. Умматалѡе вагІзалѡун рукІине ѡересел умматазулги, гъезда ритІарал аварагъабазулги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ кѡисаби риѡун руго.

Гѡаб сураталда ѡІар тун буго «Алфуркѡан» абун. Гъеб буго хирияб Къуръаналда лѡурал ѡІараздаса ѡо ѡІар. Гъелѡул магІнаги буго «жинѡа хІакъабги батІулабги жо батІа гъабулеб», «хІалалаб ва хІарамаб жо батІа гъабулеб», «купруги иманги батІа гъабулеб»-абун. Гѡаб сураталда жаниб Къуръаналѡул биѡен гъабун бугелѡул лѡуна сураталда гъеб ѡІар.

Мушириказдаса иман лѡун рукІун хадурги муртадлѡарал Гукъбат ибну АбумугІитІил ва Убай ибну Халафил хабарги биѡун буго. Гъединго Аллагъ ﷻ ѡо вукІиналда, гъесул кѡудрат-гуч кІудияб букІиналда тІоритІел гъабулел Аллагъасул ﷻ махлукъаталѡул гІажжаибал умуралги баян гъарун руго. Сураталѡул ахиралда Аллагъ ﷻ разиял муъминзабазул сипатал риѡун, Аллагъас ﷻ гъезие ахираталда хІадурун ругел алжсаналѡул нигІматал ва кІудияб рохел баян гъабун буго.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул ѡІаралдалѡун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиндир баракат гІемерав, жив
ТІадегІанав ва къадро гуч бугев вуго
жинѡа хІакъабги батІулабги жо батІа
гъабулеб хирияб Къуръан жиндир лагъ

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ
الْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾

МухІаммадида ﷺ рештІнабурав Аллагъ ﷻ.

Кинабго гІаламалѡе жужахІалѡул гІазабалдалѡун хІинкѡи кѡолевлѡун вукІине гІоло рештІнабуна гъесда Къуръан,
Аллагъасда ﷻ инкар ккурал, гъесдехун ширк гъабурал, авараг ва ахират гъереси гъабурал гІадамазе жужахІалѡул гІазаб букІине буго

абун хІинкѡи кѡолев, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гѡавун гѡесие гІибадат бацІаѡад гѡабурал муѡминзабазе алжаналѡул нигІмтал рукІине ругилан рохелги бицунев.

2. Зобалазул ва ракъязул ханѡи
жиндие бугев вуго гѡев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жинца хъизан лѡимал кквечІев ва
жиндие гІахъалчи гѡечІевги вуго.

Ва жиндие лагъѡи гѡабизе тІадав

Аллагъѡун вукІиналѡул жиндие гІахъал чи гѡечІев вуго.

Жинца кинабго жо бижарав, гѡелѡул къадар чІезабулев ва гѡеб
бижин мухІкан гѡабун, гѡелѡул тадбир гѡаби камил гѡабуравги
вуго.

3. Аллагъасдехун ширк гѡабулел
гІадамаз жидее алагъзабилѡун хъанчал
ва суратал (статуяби) ккуна. Гѡел
алагъзаби руго жидеда щибго жо
бижинабизе кІоларел, жалго Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ рижарал ва инсанасул квералѡ
гѡарурал рухІ гѡечІел, гІакъѡо гѡечІел,
гѡунар гѡечІел жал.

Гѡел хъанчал руго жидерго напсазе щибго лѡикІлѡи яги квешѡи
гѡабизе кІоларел, жидеда цониги рухІ бугеб жо хвезабизе ва
чІаго гѡабизе кІоларел, ахираталда гѡел тІаде рахъинаризеги
кІоларел.

Гѡаб кинабго иш гѡабулев, кинабго жо жинца бижарав ва хвезабулев,
жиндие лагъѡи гѡабизе тІадав Аллагъи جَلَّ جَلَالُهُ тун, щибго гѡунар
гѡечІел хъанчазе лагъѡи гѡабулел гІадамал руго гѡел мушрикал ва
гѡеб иш цІакъ ахІмакъаб иш буго.

4. Маккаялѡул капурзабаца
абулеб буго: «Гѡаб Къуръан бугин
МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъараб
гѡересияб хабар. Гѡеб ургъизе гѡесие
цоги къавмалѡ кумекги гѡабун бугин»-
абун.

Жидехъ тІехъ рештІинабурал ягъудиязул, насраниязул гІадамаз кумек
гѡабун бугин Къуръан ургъизеян абуна гѡел къурайшиял мушрикал.
Гъез бицунев жо цІакъ кІудияб гѡереси ва бугътан буго. ПасихІал
гІарабиял жинда къец гѡабун бергъунареб Къуръан гІарабиял гурел

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ
وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ
كُلَّ شَيْءٍ فَقَدْ رَدُّوهُ تَقْدِيرًا ﴿٢٥﴾

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا
وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْ نَنْفُسَهُمْ
صَرًّا وَلَا تَفْعَا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً
وَلَا نُشُورًا ﴿٢٦﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا إِفْكٌ
أَفْتَرَتْهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ
جَاءَ وَطْمَأْزُورًا ﴿٢٧﴾

Ғадамаз кин ургѝилеб?.

5. Цогиги гьел капурзабаца абун
ццересел умматазул гьересиял кѝисаби
ругин гьел Къуръан, МухІаммадица

وَقَالُوا أَأُطِيعُوا أَلْوَلِيَّاتَ كَتَبَهَا فَهِيَ
تُمَلَّى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥﴾

җиндие хъваян амру гьабун,
цоги Ғадамаз гьесие хъван данде гьарурал.

Гьев МухІаммадие җгьел кѝисаби кѝасиги кьадги цІалун,
рицун, гьес рекІехье лъазарулелги ругин абун.

Гьаб гьереси бицунезул цевехъан Ан-назар ибну ХІарис абудев мушрик
вукІана. Гьез бицунеб жо батІулаб букІин бицун ТІадеҒанав Аллагьас
абудеб буго.

6. Дуца гьезда абе МухІаммад
җгьел Къуръан рештІинабуна
зобалаздаги ракъалдаги бугеб бальгояб
жо жинда лъалев Аллагьас җгьел.

قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

Гьесул хІалкЮлѝиги гучаб буго, Гьелму лъайги кутакаб буго. Гьесда
щибго жо бальго хутІуларо ва гьел нугер гьересиял харбалги
Аллагьасда җгьел лъала.

ХІакълъунго гьев Аллагь жив цІакь гурхІулев ва жинца мунагьал
чурулев вуго. Нуж гІакьуба-гІазаб гьабичІого нахье рахъун тейги гьев
Аллагьсул җгьел гурхІел цІоб кІудияб букІиналъул ГІаламат буго»-абун.

7. Аллагьасда җгьел инкар ккурал,
авараг гьереси гьавулел капурзабаца
абун: «Гьав расуласул хІал шиб
бугеб жив базаралда хъвадулев
ва Ғадамалгун цадахъ тІаҒІам

وَقَالُوا مَا لَ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ
الطَّعَامَ وَيَتَشَبَّهِ فِي الْأَشْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ
إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ وَنَذِيرًا ﴿٧﴾

кваналевлъунги вугев гьадиनाव чийиш авараг җгьел вукІунев,
я малаиклъун гьечІев жиндие квен лъим хІажальуларев,
яги ханлъунги гьечІев жив рукъов гІодов чІун вукІунев ва жиндир
хІажатазуль цогин Ғадамал хъвадулев. Гьаб буго мушриказ авараг
җгьел махсароде гьавун бицунеб хабар. Цогиги мушриказ абудеб
буго: Аллагьас җгьел гьев ритІухъав авараг җгьел вугин нугІлѝи
гьабизе ва живги аварагълъун вукІизе малаик рештІизавун
вукІаравани.

8. Яги гьесие зодисан гІодобе хазина
рештІизабун букІарабани, гьев базаралда
инзе ккечІого вукІизе ва бечедавълъун
вукІизе. Яги гьесие бечедаб ах букІараб

أَوْ يُلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ رِجَّةٌ
يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن
تَتَّبِعُونَ إِلَّا أَرْجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٨﴾

ани жинца гьениса батIи-батIияб тIагIам ва пихъ кваналѣб»- абун.

Аварасда ﷺ иман лъурал гIадамазда, гьел купру-ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гьабулѣб къавмалъ абун: «Нуж нахърильгъарав чи вуго жундуца ккурав, жиндие сихIру гьабун гIадаллъызавурав чи»-абун.

9. Мун валагъеа МухIаммад ﷺ

أَنْظُرْ كَيْفَ صَرُّوا لَكَ الْأَمْثَلُ

ва дуца пикру гьабе гьѣб капураб къавмалъ чан батIияб мисал бачун мун гьересиявлъун гьавулев вугев! Гьаб иш сабаблъун жалго къосараллъун руго гьел ва гьезда битIараб нухги хIакъаб динги батулѣб гьѣчIо ва лъалѣб гьѣчIо.

فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

10. Аллагъ ﷻ баракат гIемерав ва тIадегIанав вуго, жиндие бокъани гьел мушриказ абулѣб хазинаялдасаги, ах-хуралдасаги лъикIаб ва гIемераб жо дуге къѣзе кIолев вуго.

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

Жидер пихъал гIемерал, жидеда жаниса гIорал-лъимал чваххулел ахал къелаан Аллагъас ﷻ дуге ва гIарац меседаль къачIарал кIудиял кIалгIабиги къелаан.

Шайх Задаца Аз-захIакидаса бицана: «Маккаялъул мушрикаца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас пакъирав вуго абун гьесда тIад махсараби гъарун харбал ричиндал, гьев аварас ﷺ цIакъ пашманлъана ва жинда тIад къараб рисалат тIобитIизе кIоларо абун ракI къварилъун лъугъана. Гьесие рекIел гьѣй гьабизе, гьесул ракI гIодобе биччазабизе Жабраил малаик вачIун гьесда аскIов вукIадго зодиса цо рагъо рагъана ва Жабраил малаикас абун: «Я расулаллагъ ﷺ! Дуге рохел вуго! Гъав вуго Ризван малаик, алжаназул хазиначи. Гьев духъе вачIун вуго Аллагъасул ﷻ разилъи босун»-абун. Цинги Ризван малаикас гьезие саламги къун, абун: «тIадегIанав Аллагъас дуге ихтияр къун буго дуца тIаса бищизе аварагъи ва ханлъи дуге букIине яги аварагълунги лагълъунги мун вукIине»-абун. Гьев Ризванида кодор жидеца нур базабун кенчIолел ракъалда тIад ругел киналго хазинаязул кIулалги рукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жинца мушавара гьабулев гIадин Жабраил малаикасда валагъана. Жабраилас гьесие ишара гьабун Аллагъасе ﷻ хIелун, гIодогIанлъун вукIин лъикI бугин абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дица лагълъунги аварагълунги вукIине тIаса бищана»-абун. Гьелдаса

хадув авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хьибил чІван кваналев вукІнчІо. Ай чІухІараб хІалалъ гІодов чІолев вукІнчІо»-абун.

11. Гьел мушрикаца ахират букІинги гьереси гьабулеб буго. Гьеб къямасеб кьо гьереси гьабурал гІадамазе дица цІакъ гучаб гІазаб хІадурун буго.

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

Гьаб аятаљул магІна буго: мушрикаца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялъеги, гьез мун гьереси гьавиялъеги сабаб буго гьез ахираталда иман лъолеб гьечІеблъи, гьениб хІисаб- мизан ва жазаъ букІиналда гьез инкар кколеб букІинги. Къямасеб кьо бачІинги хІакъаб амру бугин ва гьениб капурзабазе гучаб гІазабги гьабизе бугилан лъазабулеб буго БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб квешаб къавмалда.

12. Жал гьеб жужахІалда рикІадасанго рихъараб мехаль, гьезда рагІула гьелъул цІакъ ццим бахъараб гьаракъ.

إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهُمْ
تَغِيظًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾

ЖужахІалъул цІаялъул гьалдолеб гьаракъ буго гьагІулеб хІамил гІадаб, ццим бахъун гьалагІъарав чиясул каранзул гьаракъ гІадаб.

13. Цинги гьел мушрикал жужахІалда жанире реххун гьенир къваридаб бакІалда ккезаридал, жидер квэрал гудур бан габуралдаги рухъиндал, гьел жидеда бугеб къварили бицун ахІдолел рукІула: «Вай нижер гьалагІли, вай нижее бугеб гІазаб»- абун.

وَإِذَا ألقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّبِينَ
دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

14. Гьезда жужахІалъул забаниятаца абула: «Нужеца жакъа цо нухаль ахІуге «Вай нижер гьалагІли»-абун. Гьеб нужеца гІемер нухаль ахІе.

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَعَسِيرًا ﴿١٤﴾

Нужее бугеб гІазаб цІакъ гучаб буго ва гьеб гІазаб нужеда тІасан ине гьечІо ва нужер ахІиялъе жавабги къезе гьечІо.

15. Дуца гьел капурзабаде абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гьаб квешаб жужахІалъул гІазабищ лъикІаб бугеб, яги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал муъминзабаде къотІи гьабураб, даимго жинда жанир чІолеб нигІматазул алжанищ лъикІаб бугеб?»-абун.

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعدَ
الْمُشْفِقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءٌ وَمَقِيرًا ﴿١٥﴾

Гьеб алжан буго дуниялалда гьабураб лъикІаб гІамалалда данде

бугеб жазаъ ва гъеб буго муъминзаби жанир русунеб бакI.

16. Гъел муъминзабазе алжаназда жаниб бокъанщинаб нигIмат букIлизе буго ва
гъел даимго гъенир рукIлизе руго. لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رَيْبٍ وَعَدًا مَّسْئُولًا ﴿١٦﴾

Гъаб къотIги буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир напсалда тIаде босараб,
жиндаса гъикъизе бегъулеб ва жиб гъаризе бегъулеб.

17. Гъеб къиямасеб къо буго жиндиль кинабго халкъ данде гъабулеб ва мушрикаца алагъзабилъун ккурал хъанчал ва цогидал жалги данде гъарулеб. وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فِيَقُولُونَ أَنَّهُمْ أَضَلُّوا عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمَرُهُمْ فَاتَّبَعُوهُمْ فَانفَلَتُوا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾

Малаикзаби рукIа, Писа عَلَيْهِ السَّلَام, Пузайр авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукIа ва цоги шив вугониги тIадамаз жив кIодо гъавун Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабурав чиги данде гъарулеб къо буго гъеб. ТIадегIанав Аллагъас жидее лагълъи гъабурал жалазда гъикъула: «Нужецайиш дир лагъзал къосизарурал, яги гъел жалгойиш къосарал рукIарал?- абун.

18. Жидее лагълъи гъабурал жалаца абула: «Мун вацIцIадав ва ТIадегIанав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Нижее рекъараб гъечIо мунги живго тун цоги гъудулзаби кквезе ва гъезие лагълъи гъабизе. قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَءَابَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا اللَّهَ الَّذِي كَرَّمُوا فَاتَّبَعُوا فَلَمَّا بَوْرًا ﴿١٨﴾

Гъал лагъзал дуца нигIматал къун хъихъидал, гъезул умумулги гъелги рахIат- лазаталдаги тедал, гъезда мун рехсей ва дуе гIибадат гъаби кIочана ва жал гъалагъараб къавмлъун лъугъана»-абун.
Гъезда тIадаб букIана дур нигIматазда шукру гъабизе ва дуе рещ гъабун, мун разилъи тIалаб гъабун тIагIат-гIибадат гъабизе. Амма гъел щайтIаналь гуккана, жидерго напсалда нахърилълъана ва дуе гъабизе хIакъаб гIибадат кIочон, мун гуресе лагълъи гъабуна.

19. ТIадегIанав Аллагъас жидеца лагълъи гъабураздехун абула: فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمِ مِنْكُمْ نَذِقْهُ عَذَابًا كَاسِيرًا ﴿١٩﴾
«ХIакълъунго нуж гъереси гъарунаха нужеца жидее лагълъи гъабурал алагъзабаца. Гъез къосизаруниш нуж гъезие гIибадат гъабизе тIамун, абураб нужер хIужаги тIададе хвана.

Гъанже нугер хІал кІоларо гъеб гІазаб нахъчІвазе ва нугер гъелдаса рорчІизе бакІ гъечІо. Жидеца ширк гъабурал гІадамазда дица цІакъ кІудияб гІазаб чІаμισабизе буго»-абун.

20. Дуда цереги дица аварагзаби
 ритІичІо МухІаммад ﷺ,
 хІакълъунго жал базаралдаги,
 къватІахъеги хъвадулеллъун
 ругел гурони ва жидеца тІагІам
 кваналеллъун ругел гурони.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

Маккаялъул мушриказ абухъе малаикзаби ритІичІо дица аварагзабилъун. Щибаб къавмалда гъезда гъоркъоса чи витІула гъел Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ва гъесие гІибадат гъабиялде ахІизе. Дица дир лагъзал гъарун руго цоял цоязе питналъун ва хІалбихъилъун. Цоял бечедал цоял мискинал гъарун, цоял тІадегІанал цогидал гІодорегІанал гъарун. Цоял унтарал, цогидал сахаллъун гъарун. Гъаб амру гъадин гъабиялъул хІикматги буго: гъел лагъзадерица сабру гъабуладай ва гъезие дун жидер БетІергъан вукІин гъаладайд абун хІалбихъи гъаби. Дида иман лъуралги инкар ккуралги гІадамал загъир гъари.

Дур БетІергъан Аллагъ жинда бихъулев вуго МухІаммад ﷺ, лагъзадерил ахІвалал, загъиралги батІиналги. Гъаб хІалбихъи гъабиялдалъун гъесул мурад букІуна гъел лагъзадерида жидедаго загъир гъаби гъезул иманги купруги ва гъелда данде ахираталда жазаъ гъабулеб мехаль лагъзадерил щибго хІужа-далил букІун гутІи, жиде зулму гъабулеб бутин абизе.

21. Дида иман лъоларел, ахират
 букІинги гъереси гъабун, гъенир
 дида данде чІвазе гъечІин
 абулел мушрикаца абулел буго:
 «Нижеда малаикзаби рештІизарун
 рукІаралани, МухІаммад ﷺ аварагълъун вукІин ритІухъ
 гъавизе.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًا كَبِيرًا ﴿٢١﴾

Яги нижее БетІергъан вихъулевани, гъес жинцаго бичине»- абун. ХІакълъунго Гъеб буго мушриказул гІамал кІодолтъиялъул ва купруялъул гІорхълъан ин.

Гъезие иман лъезе гІурал мугІжизатал рукІана Аллагъас ﷻ гъезда рихъизарун, амма гъел иман лъезе къваригІарал гъечІо ва гъез тІалаб гъабулел жал руго жидер ахІмакълъи бихъизабулел. Жидерго напсал кІодолтъун рихъун, гъел чІухІун руго ва гІорхълъан рорчІун

зулмуялгуль ва купруялгуль тІерхъун руго.

22. Жидер рухІал росизе рачІунел
малаикзаби мушриказда рихъараб
къояль, гъезие щибго рохел букІуларо.

يَوْمَ نَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾

Гъеб къояль лъала гъезда жидеца гъабураб
купру-ширкалгул ва зулмуялгул жазаъ жидее гъабизе букІин.
Малаикзабацаги, гъезул ракІ бекизабун, гъезда абула: «Нужее
хІарамаб буго алжанги, рохелги ва мунагъал чуриги. Нужее
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жужахІалгул ца хІадурун буго ва гъеб жужахІалгул
рохел буго нужее»- абун.

Гъезул рухІ бахъулеб мехаль малаикзабаца абула: «Мун къватІибе
бахъа гъаб чорокаб рухІ чорокаб къаркъалаялдаса»-абун. Цинги гъеб
рухІ чорхолъан къватІибе бахъизе хІинкъун чІола ва малаикзабаца
маххул гъецІокъал къабун глазаб гъабун, къватІибе кІанцІизабула.
Муъминзабазул рухІ босулел малаикзабаца гъезда алжаналгул рохел
бицула ва щибго захІмалъи гъечІого гъезул рухІги босун уна.

23. Гъел капурзабаца гъабураб лъикІаб
гІамалги Дица, щибго мунпагІат гъечІеб
хІурлгул гъабун, гІадада хвезабула:

وَقَدْ مَنَّآ إِلَىٰ مَاعْمَلُوا مِن عَمَلٍ فَعَلْنَاهُ
هَبَاءً مَّنْشُورًا ﴿٢٣﴾

Жидеца иман лъечІого гъабураб гІамалалгул
гъезие ахираталъе мунпагІат букІуларо. Капурзабаца гъабураб садакъа-
хайрат ва цогидабги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъе мунпагІат бугеб
лъикІаб гІамалалъе дунялалдаго жазаъ гъабун букІула: гъезие сахлъи
къун, лъимал-хъизан къун ва дунялалгул балагъаздаса цІунун.

24. Жал алжаналгул бетІергъабилгул
ругел муъминзаби гъеб къояль жидер
чІолеб бакІ цІакъ лъикІал руго ва
жидеца хІалхъи гъабулеб къалгул гІуж
цІакъ берцинал руго.

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

ИбнумасгІудица абуна: къиямасеб къояль цо къо къальизегІан
заманаяда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІисаб-мизан гъабун, алжаналгул
агылу алжаналда ва жужахІалгул агылу жужахІалда лъугъизабула»-
абун. Гъаб магІна буго хирияб аяталгул: «Къалгул гІуж цІакъ берцинал
руго»-абураб: Жидер хІисаб мизан гъабун, жидее Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи
щун, жал алжаналда лъугъизарулеб гІуж бугелгул гъеб къалгул гІуж.

25. Гъеб къиямасеб къо буго зобалги
накІкІалги цадахъго рихъун,
хъвалхъун унеб ва малаикзаби ракъалда

وَيَوْمَ تَشْقَىٰ السَّمَاءُ بِأُغْمِرٍ وَنَزَّلَ الْمَلَكُ
تَنْزِيلًا ﴿٢٥﴾

рештІун махІшаралда халкъалда сверун лъугъунѳб, жиндир захІмалъи ва къварилъи кІудияб къо.

26. Гъѳб къоялъ кинабго ханлъи
ва кІодолъи цохІо жив гурхІулев

أَلَمْ تَكُنْ يَوْمَئِذٍ لِّلْحَقِّ لِلْحَمْنِ وَكَانَ يَوْمًا
عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾

Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** буго

ва гъѳб къо буго капурзабазе цІакъ

захІматаб ва хІинкъараб къо. Къиямасѳб къоялъ дунялалда чІухІун рукІарал ханзабиги, къуват-гучалда рукІарал залимзабиги цІакъ хІелун, гІодогІанлъун рукІуна, гъел киналго цохІо БетІергъан Аллагъасда цере чІола ва гъесул гурони хІукму гъаби ва жазаъ гъаби гъѳб къоялъ букІуларо.

Гъѳб къо капурзабазе захІматаб бугин абиялдаса мурад буго муъминзабазе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъѳб къо бигъа гъабулеб букІин ва гъезда гъелъул къварилъи щолареб букІинги.

Аллагъасул свалат салам лъѳѳав аварагасул хІадисалда буго: «Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъѳб къо муъминчиясе бигъа гъабула жинца дунялалда цохІо паризаяб как балаго унеб гІадаб заман бугин абун гъесда раклалда кколеб хІалалъ»-абун. ХІадис има АхІмадица бицана.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нилъѳѳе насиб гъабегѳи гъѳб бигъалъи ва жив разилъи.

27. Дуца раклалде швезабе МухІаммад

وَيَوْمَ يَعْصُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дунялалда залимавлъун

يَلْبِثَنِي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَيْيِدًا ﴿٢٧﴾

вукІарав купручияс жиндирго квѳрал

хІанчІулеб къиямасѳб къо.

Гъѳв капурчиясги абулеб: «Вай дир Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**! Дун аварагасда нахъвилълъун вукІаравани ва гъѳвгун цадахъ Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавун хъвадун вукІаравани, жакъа гъаб гІазабалда дун вукІилароан!

28. Вай дие бугѳб къварилъи!

يَوْتِلَنِي لَيْسَنِي أَلَمْ أَخَذْ فَلَا تَاْخِلِيلًا ﴿٢٨﴾

Дица пуланав чи гъудуллъун ккун

вукІинчІевани!

29. ХІакълъунго гъѳв чияс дун хІакъаб

لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي

нухалдаса къосизавуна, дун гъѳб нухда

وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

лъугъун вукІун ва дида гъѳб лъан букІун

хадуб»-абун.

ХІакълъунго шайтІан жинца инсан къосизавулеб ва щибго кумек гъабичІого гъѳв инсан толеб буго. Инсан къосизавизе шайтІаналъ гІемераб жо къотІи гъабула, амма гъѳв гІазабалда ккараб мехалъ шайтІан гъесдаса рикІІалъула ва жиндир къотІиги тІубазабуларо.

Гъаб лъабго аят (27,28,29) рештИнабиялъе сабаб бицана: Пукъбат ибну абу МугИтI абулев чияс цо бертин гъабун квен-тIех хIадурун букIана ва гъеб бертиналда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагги ахIун вукIана. Квен цебе бачIун гъеб кваназе мех шведалго, аварагас ﷺ абуна: «Дица гъаб квен кваназе гъечIо дуца дун Аллагъасул расул вуго абун нугIлъи гъабун гурони»-абун. Цинги гъев Пукъбатица шагъадат битIун, МухIаммад ﷺ Аллагъасул расул вуго абун нугIлъи гъабуна ва аварагас ﷺ гъеб квенги кванана.

Гъаб хабар швана Убаю ибну КагIбо абулев квешав мушрикасда, жив Пукъбатил гъудулгъун вукIарав ва гъес абуна: «Мун умумузул диналдаса вуссун вуго»-абун. Пукъбатица абуна: «Дун гъеб диналдаса вуссун гъечIо. Киниги гъев къадро кIудияв чи (МухIаммад) дихъе вачIиндал ва гъес дир тIагIам кваназе инкар гъабидал гъев Расулуллагъ ﷺ вуго абун дица нугIлъи гъабун гурони, дица гъеб нугIлъи гъабуна»-абун. Убаю ибну КагIбица абуна: «Дир гъумер дур гъумералъе бихъизе дица хIарам гъабулеб буго, дуда МухIаммад вихъараб мехаль дуца гъесда хIацIу тучIони ва дуца гъесда рогъоб бан квешал рагIабиги абицIони»-абун. Аллагъасул ﷺ тушман Пукъбатица жиндир гъудул Убайица малъараб жо гъабуна, жив аварагасда ﷺ иман лъеялдасаги вуссана. ПадегIанав Аллагъас гъезул хIакъальулъ гъал аяталги рештIизаруна.

30. Аллагъасул расулас ﷺ абуна: وَقَالَ الرَّسُولُ يَرْبِّ إِنِّي قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾
«Я дир БетIергъан! ХIакълъунго дир къавмалъ гъаб Къуръан ккун буго жиб мугъалда нахъ рехараб, жинда гIамал гъабулареб жольун.

Дида гъел мутIигIлъулел гъечIо, дир рисалатги гьереси гъабулеб буго»-абун. Хирияв аварагасе ﷺ жаваб гъабун ПадегIанав Аллагъас абулеб буго.

31. Гъедин Дица киналго аварагзабазе وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ ۖ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًّا وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾
жидер къавмалда гъоркъоса тушбаби гъаруна ва гъел аварагзабацаги сабро гъабуна.

Дуцаги сабро гъабе МухIаммад ﷺ. Две дур БетIергъан Аллагъ гIезе вуго жинца мун хIакъаб нухалда тIовитIун гъелда чIезавулевлъун ва две квер бакъулевлъун. Дуца кIвар гъабуге дудехун тушманлъи гъабулел гIадамазул. Дица дуда тIад къараб

рисалат умматалъухъе швезабе.

32. Аллагъасда جَلَّالَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ инкар ккурал
ва авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавурал
гIадамаз абулеб буго: «Гъев аварагасда

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ
وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٢٢﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан цохIо нухаль, цадахъго
рештIинабун букIарабани»-абун.

Мусада عليه السلام Таврат рештIинабураб гIадин, ГIисада عليه السلام Инжилги
рештIинабураб гIадин. Дица гъеб Къуръан дуда рештIинабуна
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, бикъ-бикъун, хIажат бихъухъе, гъелдалъун
дур ракI парахатлъун букIине. Дуде жиб рекIель цIунизе бигъаяб
букIине ва гъелда гIамал гъабизеги бигъаяб букIине. Гъеб Къуръан
цIакъ берцинаб, пасихIаб хIалалъ дуде баянги гъабуна.

33. Гъел капурзабаца дуде къец гъабун цо
рагIи бицараб мехаль, дица дуде хIакъаб
рагIи рештIине гъабула ва гъезул рагIи
батIул гъабулеб берцинаб баянги гъабула.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ
وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٢٣﴾

34. Гъел мушрикал руго къиямасеб
къоялъ жидер гъумералда хъуршулага
гIаде рахъинарун жужахIалда рачун
унел.

الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ
أُولَٰئِكَ سُوءُ مَا كَانُوا أَصْلُ سَبِيلًا ﴿٢٤﴾

Гъеб жужахI цIакъ квешаб бакI буго ва гъел мушрикалги цIакъ нух
къосарал гIадамал руго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда
гъикъана къиямасеб къоялъ мушрикал гъумералда кин хъуршулел
(рилълъунел) абун. Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъел гIадамал
кIиги хIетIеялда гIад рилълъинарурав Аллагъ جَلَّالَهُ жиндир хIал кIолеу
вугу гъел гъумералда рилълъинаризеге»-абун. ХIадис имам Муслимица
бицана.

35. ХIакълъунго дица Муса
аварагасухъе عليه السلام Таврат къуна ва
гъевгун цадахъ гъесул вац Гъарунги
гъавуна гъесие вазирлъун ва
кумекчилъун.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ
أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٢٥﴾

36. Дица гъев кIиясдаго абун: «Нуж
кIиявго а дунги дир аяталги гьереси
гъарун ругел пиргIавнил къавмалда.

فَقُلْنَا أَذْهَبَ إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا
بِعَايَتِنَا فَذَمُّهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٢٦﴾

Баянал хIужабигун ва загъирал мугIжизаталгун
ана гъев кIиявго пиргIавнил къавмалде гъел Аллагъ جَلَّالَهُ цо гъавиялда
ахIизе. Амма гъез иман лъечIо, Мусаги гъесул къавм бануисраилалги

гъалаг гъаризе къасд гъабуна пиргѡавница. Цинги дица гъеб пиргѡавнил къавм дир гѡазабалдалъун гъалаг гъаруна. Пиргѡавнги гъесул къавм къибтѡиялги ралъдалъе лъугъине гъаруна цинги гъезда тѡад ралъад данде бачана.

37. Гъединго НухI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام
къавмги гъалаг гъабуна дица. Гъез
дир аварагазаби عَلَيْهِ السَّلَام гъереси
гъарураб мехалъ дица гъел тѡупантѡун
гъанкъизаруна ва гъел хадур рачѡарал
умматазе вагѡзалъун ва гѡибратлъун гъаруна.

وَقَوْمٌ نُّوحٌ لَّمَّا كَذَّبُوا الرَّسُولَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٧﴾

Гъал гъалаг гъарурал къавмазе ахираталдаги дица цѡакъ гучаб
гѡазаб хѡадурун буго. Дунялалда гъалаг гъари гуребги ахираталдаги
гъалаггъарал рукѡине руго гъел капурзаби.

38. Гъединго дица гъалаг гъаруна Гѡадил
къавм, Самудил къавм. Гъуялда жанир
ккезарун гъанкъизарурал Шугѡайбил
къавмги.

وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّيْسِ وَقُرُونًا
بَيِّنَاتٍ ذَلِكَ كِبِيرًا ﴿٢٨﴾

Гъел къавмазда гъоркъоб бугеб заманаялъ цогиги гѡемерал
умматал гъалаг гъаруна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ: гъезул рикѡкѡен Аллагъасда
гъурони гъаларел.

39. Гъел киналго къавмазе гъалаг
гъарилелде цере аварагазаби عَلَيْهِ السَّلَام ритѡун
хѡакъаб дин баян гъабуна ва гъезие
гѡазабалдалъун хѡинкъиги къуна.

وَكُلًّا ضَرَبْنَاهُ الْأُمُثْلَ وَكُلًّا
تَبَرَّزْنَا تَبِيرًا ﴿٢٩﴾

Гъел аварагазаде гѡенеккичѡеб мехалъ ва жадее вагѡза-насихѡаталъ
пайда гъабичѡеб мехалъ: дица гъел умматал гучаб гъалаггъиялъ
гъалаг гъаруна ва гъезул хабар ва насло тѡагѡизабуна.

40. Хѡакълъунго Жидер даран
базаралъе Шамалда Маккаялъул
мушрикал Лутѡил къавмил росабалъан
уна гуриш? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодиса
ганчѡал речѡѡун жал гъалаг гъарурал
гъел Лутѡил عَلَيْهِ السَّلَام къавмги.

وَلَقَدْ آتَيْنَا آلَ فِرْعَوْنَ الْفَرِيَةَ الَّتِي أَكْثَرَتْ مَطَرِ
السَّوءِ أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنها بَلْ كَانُوا
لَا يَرَوْنها نُشُورًا ﴿٣٠﴾

Гъезда гъел росаби рихъуларогойиш ругел ва гъезда цъараб
гѡазабалъул пикруго гъабулариш? Гъел мушриказда гъел росаби
рихъула, гъениб букѡараб къавмалъе лъугъараб жоги гъезда гъала.
Амма гъел Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, ахираталда иман лъун, гъениб
хѡисаб-мизан ва жазаъ букѡиналда божулел гъечѡо. Гъедин бугелъул

жидее шибго вагІза ва асар лѡугѡнеб гѡечІо.

41. Мушриказда мун вихъараб мехаль
гъез мун махсароде гъавулев вуго ва
абулеб буго:

وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا
الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

«Гъав чийиш вугев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда
расулѡун витІарав?-абун.

42. «Гъав чияс ниж нижер алагъзабазе
лагъѡи гъабиялдаса къосизаризе
дагъаб жо хутІана. Нижеца сабро гъабун
букІинчІебани ва гъесул ахІиялда
данде рагъги гъабичІебани, ниж гъес
къосизаризеги рукІана»-абун.

إِنْ كَادَ أَنْ يُنْزِلَنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَن
صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ
يَرْفَعُونَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

Ахираталда жужахІалѡул гІазаб бихъараб мехаль гъезда лъазе
буго нух къосаралги, мекъаб диналда ругелги шал ругебѡи.

43. Дуца гІажаибѡи гъабулариш
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндирго гъава напс
алагъѡун ккун вугев чиясул!

أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ
تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾

Гъел мушриказул шиб гІакъѡло лъай букІунеб
ва гъезул динги шиб букІунеб! Муниш вугев гъезул вакил, гъел
жидерго гъаваялда нахъ рилъизе гъукъулев?! ГъечІо мун гъезул
вакил ва кІоларо дуда гъел гъукъизе.

Жинда Аллагъ разилъяв ИбнугІаббасица абун: «Цо мушрикал рукІана
жидеца ганчІазе лагъѡи гъабулел. Гъеб жидехъ бугелдаса берцинаб
гамачІ батараб мехаль кодоб букІараб гамачІги гІодоб реххун гъеб
берцин бихъараб гамачІ кодобе босулаан ва гъелъие лагъѡи гъабулаан»-
абун. Гъав чи битІараб нухалда гІовитІизе кІолиш МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
дуда?

Гъаб аяталѡул мурад буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул
ракІ паракхат гъаби ва гъесда бичІчІизаби гъел мушрикал цІакъ
жагъилал, хІайваназда релъѡларал гІадамал рукІин ва гъез иман лъечІо
абун аварагасда гІайиб гъечІебѡи. Гъесда гІадаб жо гъезухъе дин
щвезаби бугелѡул. Амма гъел иманалда гІоритІи, яги гІоритІун гутІи
ГІадегІанав Аллагъасул иш буго.

44. Дуда ракІалдайиш кколеб бугеб
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хІакъѡунго гъел
мушриказе дуца бицулеб жо рагІулеб
бугин ва гъеб бичІулебги бугин абун.

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ
يَعْقِلُونَ إِن هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ
سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

Гъедин гъечІо иш. Гъезда дуца бицулеб

жоялъул хІакъикъат бичІуларо. Гьел хІайваназда рельеъун руго, хІатта гьел хІайваназдасаги къосарал руго.

Гьел хІайваназда жидер вехъасда мутІигІлъизе лъала, жидер бетІаргъабиги лъала, жиде лъикІлъи гъабулев ва квешлъи гъабулев чи ватІа гъавизеги лъала. Гъал мушриказда жидер БетІергъан Аллагъ ﷺ лъалев гъечІо, гъесул расуласда ﷺ нахъги рильлъунел гъечІо, жидерго напсазе лъикІаб ва квешаб жо батІа гъабизеги лъалеб гъечІо.

45. Дуда бихъулариш МухІаммад ﷺ, أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَائِمًا تُجَعَّلُنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ دَلِيلًا ۝٤٥
 ва дуца пикру гъабулариш ТіадегІанав
 Аллагъасул махлукъаталъул ва гъезда
 жанир ругел хІикматазул?

Дуца пикру гъабе Аллагъас ﷺ рагІад
 киндай гъабун бугеб жиб цІан унеб, хъвадулеб абун. Гъеб рагІадалдалъун инсанасе ва цогідаб рухІ чІаголтъиялъе бакъул бухІиялдасан цІуни букІизе. Аллагъасе ﷺ бокъараб ани гъеб рагІад цо бакІалда чІІараблъун гъабилаан. Киниги Аллагъас ﷺ гъеб рагІад жиб хъвадулеблъун гъабуна ва гъеб рагІад букІин лъазабулеб далиллъун бакъги гъабуна.

Бакъ баккараб мехаль гурони рагІад бихъуларо ва гъеб бакъул хъвадиялдалъун рагІадги хъвадула. Аллагъасул ﷺ гІадат буго чІегІераб жо хъахІалда данде ккун лъалеб, нур бецІлъиялде данде ккун лъалеб, гІелму жагъиллъиялда данде ккун лъалеб. Гъеб гІадаталда рекъон бакъ гвангъараб нур букІин нилъеда лъала гъеб бакъ гъечІеб бакІ бецІаб букІиналдалъун.

46. Цинги дица гъеб рогъалидаса хадуб تُفَضِّلُهُ الْإِنَّا فَبَصَّيْنَا سِيرًا ۝٤٦
 букІунеб рагІад дагъ-дагъ ккун нахъе босула
 ва бакъ баккараб мехаль гъеб рагІад тіагІула.

47. Гъев Аллагъ ﷺ вуго нужер وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِيَأْسَوا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ رُشُورًا ۝٤٧
 БетІергъан, жинца гІад ретІулеб
 ретІелаль гІадин нуж рахчулеблъун
 сордо гъабурав,

гъеб сардилъ нуж рахІаталда рукІине, дунялалъул хІалтІи-иш гъабиялдаса хъизан рукъалда руссун рукІине. Аллагъас ﷺ макъуги гъабуна нуж хІалхъон чІолеблъун ва нужер черхалъул свак бичулеблъун.

Аллагъас ﷺ къоги гъабуна жинда жанир нуж хъвадулеблъун. Нужеца хІалтІи иш гъабизе ва магІишат тіалаб гъабизе. Гъединго Аллагъ ﷺ разилъи тіалаб гъабун, гъесул амру-нагъю тіубан, хирияв

аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннат тубан, абадияб ахираталъул рукъальс батуллеб лъикIаб гIамалги гъабизе.

48. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие лагълъи гъабизе тIадав БетIергъан, жинца жиндир рахIматлъун бугеб цIад балелде цере роххалил чапарлъун гьурал ритIулев.

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾

Дица нуже зодисан жиб бацIадаб ва жинца цогидаб жоги бацIад гъабулеб лъимги рештIизабуна. Гъеб цIадал лъим бацIадаб жо букIин гIелмуялдалъун тасдикъ гъабураб амру буго. Жиб зодиса ракъалда цIвелелде жиндир нухда бугеб гъаваялдаса чороклъи жубан дагъабго рацIцIалъи хисула.

49. Гъеб цIадалдалъун дица хвараб ракъ чIаго гъабула. Бакъвараб, тIаде хур-хер гъечIеб ракъалдаги, гьелда тIад дица рижуна ругел хIайваназда ва гIемерал гIадамазда гъекъезеги гъабула. Лъим гъечIого чIаголъи букIуларо.

لِنُخَيِّطَ بِهِ بَلَدَةً مَّيْمَنًا وَنُقِضَ لَهُ وَمَا خَلَقْنَا الْأَعْمَاءَ أَنا سَبِيَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾

Зодиса рештIунеб цIадал лъимги, ракъалда тIад ругел ицIал, лъарал ва гIорал тIадегIанав Аллагъасул хIал кIолъиялда тIоритIел гъабизе бокъарав чиясе кIудияб хIикмат ва хIужа буго. Нахъаса къотIичIого рорхатал мугIрузул тIогъаздаса чIвахулел ицIал, лъаралги, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб мехаль чанго къоялъ гьоркъоса къотIичIого тIупантIун ралел цIадалги лъил гьунар бугеб? Гъеб лъим лъица бижулеб ва киса чвахулеб? Гьалда рельлъарал суалал гIемерал руго ва гъеб кинабго тIадегIанав Аллагъасул хIалкIолъи ва хIукму-къадар буго.

50. ХIакълъунго Дица гъаб Къуръаналда жанир гIемерал мисалал рачана, хIужаби ва далилалги рицана, гIадамал кантIизе бокъун, гъез пикру гъабизе ва вагIза босизе бокъун. Ва амма гIемерисел гIадамаз гъеб вагIза-насихIат къабул гъабичIо ва жидеца дида иман лъеялда, дир Къуръан ва дир расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритIухъ гъавиялда инкар ккуна.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا الْآكُفُورًا ﴿٥٠﴾

51. Дие бокъун букIарабани щибаб росуль цо-цо авараг витIилаан дир гIазабалдалъун гIадамазе хIинкъи къезе

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾

ва дир алжаналъул нигматаздалъун рохел бицинеги.

52. Мун гьел капурзабазе мутигІлгьуге

МухІаммад ﷺ гьез жидер

алагъзабазда гІайиб чІвагьсян абулеб

рагІиялгьулъ.

Дуца гьаб хирияб Къуръаналдалъун гьездехун рагъги гьабе кІудияб рагъ гьабиялъ. Гьел Аллагъ ﷻ цо гьавиялда ахІиялгьулъ мун свакаге ва кІвахІаллгьуге. Кинабго заманаялъ гьезие дагІват гьабе.

53. Гьев БетІергъан Аллагъ ﷻ

вуго жиндие гІибадат гьабизе тІадав

хан, жинца кІуго батІияб лъим

чвахизабурав цоцада аскІоб, цояб

цоялда цун.

Цояб лъим жиб гьуинаб, жиб гьекъезе бигъаяб, цогигаб лъим жиб цІакъ цІамхІалаб, кьогІаб. Гьеб кІиябго лъим цоцаде жубазе толареб пардавги гьабун буго Аллагъас ﷻ ва гьел цоцадаса нахъ чІвалеб къуватги гьабун буго. Гьабги буго Аллагъасул ﷻ хІалкІолгьиялда тІоритІел гьабулеб гІаламатаздаса цо гІаламат.

54. Жинца манидал къатІраялдаса инсан

вижаравги вуго тІадегІанав Аллагъ.

Гьев инсан жинда жо бихъулев,

рагІулев гьавурав, жинца чІужу ячун

ригъин гьабун насло-насаб халат гьабулевлгьунги гьавурав.

Дур БетІергъан Аллагъ ﷻ жиндир хІалкІолгьи бергъарав вуго

МухІаммад ﷺ.

Маниялгьул цо зарраялдаса инсан вижизавулев. Гьев инсан бихъинав, яги цІуав гьавулев. Гьев инсан, кигІан гІемер ругониги, цояв цогисда релгьларав гьечІого щивасул сипат-сурат ва тІабигІат-гІамал батІияблгьун вижулев, гьезул къуват ва загІиплгьи батІияб гьабун, лагачерх батІияб гьабун рижулев.

55. Гьел мушрикаца жиндие гІибадат

гьабизе тІадав Аллагъги ﷻ тун щибго

жидее мунпагІат гьабуларел яги зарал

гьабуларел хъанчазе буго лагългьи

гьабулеб.

Гьев капурав инсан щайтІаналда нахъ вильлгьун, гьелгьие мутигІлгьун Аллагъасде ﷻ гІасилгьулев вуго ва гьесда гІасилгъараб щайтІаналгье квербакъулевги вуго: гьеб щайтІаналгьул

فَلَا تُطِيعُوا الْكُفْرِينَ وَجَهْدُهُمْ بِهِ جَهَادًا
كَبِيرًا ﴿٣٢﴾

﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذَبٌ
فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا
بَرْزَخًا حَجَرًا مَّحْجُورًا ﴿٣٣﴾

وَصَهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٣٤﴾

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا
يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٣٥﴾

мурад т1убазабун, гьелъул раk1 боххизабун.

56. Дица мун вит1ун гьеч1о Мух1аммад

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

дуца муъминзабазе алжаналдалъун рохел бицуневлъун ва капуразе жужах1алъул г1азабалдалъун х1инк1и кьолевлъун гурони. Дуда т1ад гьеч1о гьел иманалда т1орит1изе ва г1асилътиялдаса ц1унизе.

57. Дуца абе Мух1аммад

فُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مِنْ شَاءِ

نُجЕдаса ужра-мухъ т1алаб гьабубеб

أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رِيِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

гьеч1о нужехъе Аллагъасул

щевезе гьабиялда данде.

Нужее Аллагъ г1агарт1иги бокъун буго. Нуж гьеб нухаль хъвадун Аллагъасда

58. Дуца таваккал т1аме Мух1аммад

وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ

жив холарев, жиндир ч1аголъи

يَحْمَدُهُ ۚ وَكَفَىٰ بِهٖ بِدُؤَابِّ عِبَادِهِ

даймав Аллагъасда

ва дуца гъев вац1ада гъавун, гьесие

خَيْرًا ﴿٥٨﴾

рециги гьабе. Гъев Аллагъ г1езе вуго

жиндир лагъзадерил мунагъал лъалевлъун. Гъесда щибго жо бальго хут1уларо ва щивасул г1амалалда рекъараб жазаъги гьабизе буго.

59. Жинца зобал-ракъалги, гъезда

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

гъоркъоб бугеб кинабго мухлукъатги

فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ

анлъго кьоалда жаниб бижарав Цинги

الرَّحْمَنُ قَسَلَٰ بِهٖ خَيْرًا ﴿٥٩﴾

живги г1арщалда г1адег1анлъарав

Халикъ вуго нужер Бет1ергъан Аллагъ

г1агарт1и.

Жиндир гурх1ел-ц1об г1емерав ва г1аммав Рах1ман вуго гъев.

Аллагъасдаса т1алаб гьабе дуца дуда лъалареб жо лъазе. Гъев вуго жинда кинабго жо лъалев ва гьеб дуда лъазабизе к1олев, цоги щивго чи гьеч1о. Цоги маг1на гьабуна гьаб раг1иялъе: Гъев Рах1манасул х1акъальуль дуца гьикъе жидехъе г1ехъ кьурал, гьеб лъалел г1адамазда абун.

60. Гъел мушриказда абураб мехаль

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا

нужеца г1ибадат ва сужда гьабе жиндир

الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ

рах1мат кинабго жоялда г1амлъарав

نُفُورًا ﴿٦٠﴾

«Рах1манасе»-абун,

мушрикаца абулеб буго: «Щив чи вугев

гъев Рах1ман?» Жидеда лъалеб бугониги гъев Рах1ман щив вугев гъесда инкар ккун, г1амал к1одолъи гьабун абулеб раг1и буго гьеб. Нижеда лъаларев Рах1манасе суждайищ гьабубеб дур амруялда

нахърильтьун?»-абун. Гъаб инкар ккураб рагIияль гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалдаса жегиги рикIклад гъаруна, гьесул диналдасаги жал тIурана.

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе суннатаб буго.

61. Жив ТIадегIанав ва баракат гIемерав وَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا
вугу Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца зобалазда цIваби وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿١١﴾
хъвадулел нухал гъарурав
ва гъениб бакараб чирахъ гIадин бакъги
гъабурав, нур базабулеб моцIги гъабурав.

62. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вугу нужеца وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن
гIибадат гъабизе хIакъав БетIергъан, أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿١٢﴾
жинца сордо-къо цояль цояб
хисулеблъун гъабурав ва цояб цоялда
хадуб бачIунеблъунги гъабурав;-

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсезе ва гьесул махлукъаталъул пикру гъабун
вагIза босизе бокъарал гIадамазе. Яги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIемерал
ва кIудиял нигIматазда шукру гъабизе бокъаразегги.

АтI-гIабари абулев гIалимас абуна: «ТIадегIанав Аллагъас сордо-къо
цояль цояб хисулеблъун гъабун жидеца лъикIаб гIамал гъабун Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабулел муъминзабазул къад гъабичIого хутIараб
лъикIаб гIамал гъез къаси гъабизе ва къаси гъабичIого хутIараб лъикIаб
гIамал къад гъабизе»-абун.

63. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзалилан абизе وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا
рекъарал гIадамал ругу жал ракъалда وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿١٣﴾
гIад рильтьунеб мехаль бигъаго,
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелун рильтьунел.

ЧухIараб рильтъен гъабуларел ва хIатIал гIодор къабун гъаракъ
бахъзабуларел. Жидедехун жагъилал, ахIмакъал гIадамаца хъачIаб
рагIи бицараб мехаль гъездаги квешаб рагIи абуларел. Гъезда данде
тамахаб рагIи бицун, жалго мунагъальуль ккеялдаса цIунун хъвадулел.

64. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабулаго وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿١٤﴾
сордоги рогулел.

Гъесие какал ран, суждаялда чIун ва Къуръан цIализе гIаде рахъун
рукIунел.

65. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ дугIа ва хIели وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
гIемер гъабулел ва гъеб дугIаялъуль جَهَنَّمَ إِنَّا عَذَابَهَا كَانُوا غَرَامًا ﴿١٥﴾
жидеца абулел:

«Я нижер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

Дуца нижедаса буссизабе ва рикІклад гѡабе жужахІлѡул гІазаб.
ХІакълѡунго гѡеб гІазаб жиб щварав чиясдаса тІаса унареб буго.

66. ХІакълѡунго гѡеб жужахІги цІакъл
квешаб рукъл буго

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾

жинда жанир чІезе ва жиб абадияб рукълѡун букІлине»-абун.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкѡун, гѡевразилѡи тІалаб гѡабун кѡасиги кѡадги
гІибадат гѡабулел муъминзабазул дугІа буго гѡаб. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ
хІинкѡиго гѡечІел, гѡев раклалдаги щоларел, дунял гѡабулел рукІун
ахиратги кІочон ругел, бусурбаби абун жидеда цІар бугел гІадамазул
щибго дугІаги гѡечІо, ракл кѡварилѡи-тавбоги гѡечІо.

Я Аллагъ! Дуца хІакѡаб нух бихѡизабе ва гѡеб нухда хѡвадизе
тавпикѡи кѡе.

67. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилѡи тІалаб гѡабулел
муъминзаби руго жидеца хѡизаналѡе

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا

ва жидерго напсаазе напакѡа кѡолеб

وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

мехалѡ испрапчилѡи гѡабуларел.

ЧІухІларал минаби ран, хириял машинаби рекІун, ретІел-тІехалѡулъ
кванай гѡекѡеялѡулъ испрапчилѡи ва чІухІи гѡабуларел. ГІемерго
дагѡаб напакѡа кѡун напсазе кѡварилѡиги гѡабуларел. Рес-
махІал букІингун цадахъ бахиллѡун ва сутурлѡун напсалѡе хІажатаб
жо гѡабичІого толарел. Жидер напакѡа кѡейи гѡоркѡохѡеб ва
шаргІалда рекѡараб букІунел.

68. Аллагъгун جَلَّ جَلَّالَهُ цадахъ кѡун цоги

алагѡзабазе лагълѡи гѡабуларел,

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ чІвазе хІарам гѡабураб

напсги чІваларел, шаргІияб гІилла

букІун гурони:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا

يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ

وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾

кѡисасалѡе ва хІаддалѡе чІван гурони. Жидеца зинаги гѡабуларел.

Гѡал кІудиял мунагѡал жидеца гѡарурал гІадамал: ширк гѡаби,
гІадан чІвай, зина гѡаби ахираталда гѡчаб гІазабалѡулъ кѡолел
гІадамал руго.

69. Гѡезие Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кѡиямасеб

кѡоялѡ гІазаб цІакълго цІикІизабула ва

жал гІодорегІан гѡарун,

хІакър гѡарун даимго рукІунеб

жужахІлѡул гІазабалѡулъ лѡугъизарула.

يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ

فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾

70. Жидеца тавбо гѡабурал,

Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ ахираталдаги иман

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا

лъурал, хадуб лъикIаб гIамал
гъабунги хъвадарал гIадамал
хутIизегIан,

فَأُولَٰئِكَ يَدْعُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧٠﴾

гъезул церехун гъарурал квешал
гIамалалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лъикIаллъун сверизарула. ХIакълъунго
Аллагъ жиндир лагъзадерида цIакъ гурхIулев ва гъезул мунагъал
рахчулев вуго.

71. Жинца тавбоги гъабун лъикIаб
гIамал гъабурав чи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндир тавбо къабул гъабулев, жинда
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулев вуго.

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى
اللَّهِ مَنَابًا ﴿٧١﴾

АтI-гIабарияс бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас абуна: «Валлагъи, дида лъала бищун ахиралда алжаналда
жсанив лъугъинавулев чиги, бищун ахиралда жуужахIалдаса къватIиве
вахъинавулев чиги (гъав вуго муъминчи, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилтъи
гъабиялдалъун жуужахIалда лъугъизавун вукIарав). Къиямасеб къоялъ
цо чи вачун вачIуна БетIергъан Аллагъасда цеве. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
малаикзабадехун абула: «Нужеца гъасул гIисинал мунагъал цере рахъе
ва чIахIиял мунагъал рахчун те»-абун. Цинги гъев лагъасда жиндир
гIисинал мунагъал рихъизарула ва гъесдехун абула: «Дуца гъабги,
гъабги мунагъ гъабуннищ?»-абун. Гъес абула гъабуна абун ва гъев цIакъ
хIинкъун вукIуна жиндир кIудиял мунагъалги цере рахъилин абун.
Гъев лагъасда абула: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуе щибаб мунагъалъул бакIалда
лъикIаб гIамал къолеб буго»-абун. Цинги воххун гъев лагъас абула: «Я
дир БетIаргъан! Дица гъарурал цогиги гIамалал рукIана, дида гъел
гъанир рихъулел гъечIо!»-абун. Гъаб рагIиги абун Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг жиндир гIусал рихъулеб хIалалъ хъимана; ХIадис
имам Муслимица бицана.

Ай дов жиндир кIудиял мунагъал цере рахъиялдаса хIинкъун вукIарав
лагъасда абидалго дуе щибаб квешаб гIамалалъул бакIалда лъикIаб
гIамал гъабулеб бугин абун, гъесие бокъана жинца рахчи гIалаб гъабулел
рукIарал кIудиял мунагъалги загъир гъаризе ва гъезда дандеги жиндие
лъикIаб гIамал щевезе.

ТIадегIанав Аллагъ жиндир муъминал лагъзадерида гурхIулев
вукIиналълуги, гъел лагъзал жидер хатIаъ кколел, жидеда Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ амру кIочонел рукIиналълуги мисал буго жиндие кутакалда
жиндир лъимер бокъулей эбелалълуги, гъей эбел жиндие ёкъулеб
лъимералълуги мисал. Гъеб лъимералълул ракIчIчIун букIула гъаб
дунаялалда гIад гъей эбелгIан жинда гурхIулейги жив цIунулейги,

жиндие лъикІлтъи гѡабулевги цоги щивго чи гъечІолъиялда.

Гъедин бугониги гъеб лъимераль цо-цо мехаль эбелалъул ракІ бакъвалеб иш гѡабула. Гъелъул амру кІочон, гъелъул мурад тІубачІого хъвадула, жидерго гІанчІаб ва гІадалаб рекІел мурадазда нахърилълъуна. Гѡаб гІамал жиндаса кканиги гъев эбел ёкъиялдаса вахъун кколаро ва гъей эбелалъул каранде кІанцІани гурони гъесул кІанцІулеб бакІги букІуларо.

Гъей эбелалъул щимги бахъула жиндир лъимераль гѡабураб квешлъиялда, гъеб лъимералда жий ягъдола, гъелда къабизеги къабула, ва амма, жинца ракІ къварид гѡабун гІодизабураб лъимер жиндирго каранде къан бездула ва гъелъул къварилъи тІаса инзабизе яхІ бахъула. Жинда Аллагъ ﷻ лъалев, гъев вокъулев ва гъесдаса хІинкъулев муъминнав лагъасулги цо-цо мехаль Аллагъасдехун гІасилъи ккола, гъесул амру-нагъю хвезабун щайтІаналь, гъава-напсаль гуккун хъвадула. Гъедин хъваданиги гъев жинда Аллагъ ﷻ кІочон вукІуларо ва хеккого жив кантІун, тавбо гѡабун Аллагъасде ﷻ вусула.

ТІадегІанав Аллагъасулги гъев муъминчи гІасилъун ккараб мехаль гъесда щим бахъула ва гъесие гІазабги гѡабула. Жинда швараб къварилъи-гІазабалъ пашман гъавун, тІаса лъугъа ва жинда гурхІа абун гъев муъминчи жиндие хІелараб мехаль, Аллагъасул ﷻ щим бахъи тІаса уна, гурхІел-рахІмуялъул бералдалъун жиндир лагъасда валагъула ва гъесул квешаб гІамалги лъикІаб гІамаллъун хъвай абун, малаикзабазда амруги гѡабула.

СубхІаналлагъи! Гъав Аллагъ ﷻ лъалел, гъесие гІибадат гѡабулел, гъасул хирияв расул МухІаммадие ﷺ жаваб гѡабураб умматалдаса ниль гъарун ругелъул даимаб шукру ва рецц Аллагъасе ﷻ гъаби нильеда тІалъун буго. Аллагъасе ﷻ шукру гъаби буго гъев разильулел гІамалал щалдай ругоян цІехон, гъел гІамалал гъаризе яхІ бахъи. Аллагъасе ﷻ рецц гъаби буго гъес тІад къараб парз тІубан хъвади ва киналго нигІматал гъесдаса рукІин лъан гъезда данде «АлхІамдулиллагъ»-абун Аллагъ ﷻ рахсей, гъесие мутІигІлъун ва мукІурлъун хъвади.

72. Жидеца гъересияб нугІлъи

гѡабуларелги руго Аллагъасул ﷻ
лъикІал лагъзаллъун ругел гІадамал.

Цо гІададисеб, хІарамаб жо бицунел

мажлисал ратараб мехаль гъенир чІечІого, жидерго напс цІунун
ва гъеб хира гѡабун, гъеб мажлисалдаса рикІклад унел.

ГІалимзабаца «اللغو»-абураб рагІиялъе магІна гѡабун абун: гъеб буго

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا

بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

кинабго къабихІабщинаб жо бицулеб ва гѣбулеб мажлис: зухІамат, зурма-къали бутеб мажлис, кино ва канцертал ругеб, рекІее рокъулел гѣб разилъулел (азартные игри) хІаял гѣарулеб мажлис; гІадамал какулеб, гѣезда тІаса гѣибат-бугътан гѣбулеб мажлис; къватІахъе чІун бихъинал ва руччаби гІададисеб хабар бицун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсей кІочон гІарІадун рельанхъулел мажлисал ва гѣезда рельтъарал жинда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гѣаби гѣечІеб, жал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеяддаса машгъуллъун рукІунел киналго данде руссиял.

Гѣаб хІарамаб жо жиндилъ гѣабулареб, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсолеб, Къуръан, хІадис ва цогідаб гІелму цІалулеб мажлис буго «мажлису-ллагъви».

73. Хирияб Къуръаналдальун вагІза гѣабураб мехаль гѣеб рагІулареллъун ва бихъулареллъун жал чІоларел, жидеца гѣеб вагІза босулел ва гьелда нахърилълъун гІамалги гѣабулел.

وَالَّذِينَ إِذَا دُعُوا بِعَاقِبَتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخْزَوْا عَلَيْهَا صُمًْا وَعُمِيًّا أَنَا ﴿٧٣﴾

74. ДугІа гѣабулеб мехаль абулел: «Я нижер БетІергъан! нижер руччабаздаса ва лъималаздаса ниж роххизарулел, нижер бер ва ракІ рази гѣабулел лъикІал муъминзаби гъаре. Дуца нижгоги гъаре нижеда нахърилълъарал дудаса хІинкъулел гІадамазе имамзабилъун. Гѣезда лъикІаб жо малъулеллъун ва гьел исламияб диналгул нухда хъвадизарулеллъун»-абун.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا لِمُقْتَدِرَاتِ إِمَامًا ﴿٧٤﴾

75. Гъал цере рехсарал сипатал ругел муъминзаби руго жидеес жазаълъун алжаналгул рукъ къолел; гъез Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гѣабиялда тІад чІун ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъиялдаса цІунун чІун сабро гѣабидал. Гѣеб алжаналда жаниб жидеес данд чІвай гѣабулел малаикзабаца салам къун тахІият ва кІодолъи гѣабун.

أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْعُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلْقَوْنَ فِيهَا حَاجَةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

76. Данимго рукІунеллъун лъугъизарула алжаналда жанир ва гѣеб алжан цІакъ лъикІаб рукъ буго жанир лъугъизе ва абадиялъго жанир чІезеги.

خَالِدِينَ فِيهَا حَسَنَتْ مُسَقَّرًا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾

77. Дуца гьел мушриказда абе МухІаммад ﷺ! Дир БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеца гѣабулеб ширкалъул кІвар гѣабуларо, гъесие

فَلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

нужер квешаб гІамалалъ щибго заралги гьабуларо. Гьев Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** нужедаса щибго хІажатаб жогі гьечІо, Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гьавун Гібадат гьаби гуріб. ХІакълъунго нужеца Аллагъасул расулги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гьесул Къуръанги гьереси гьабуна ва гьезда нахърильтъинегі чІухІана. Гьіб гІамал сабаблъун жиб тІад чІараб, **абадияб жужахІалъул гІазаб букІизе буго нужее»-абун.**

ТІадегІанав Аллагъас гьаб сураталда жаниб **﴿عِبَادَ الرَّحْمَنِ﴾**-абун жидеда абулел лъикІал муъминзабазе ругел сипатал рицун ва гьезие бугеб жазаъ бицун анцІго аят рештІизабуна. Гьел сипаталги гьал руго:

1) Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гьесул лагъзадерие хІеларал, хІалимал рукІин, чІухІи гьечІел рукІин.

2) Сардилъ тІаде рахъун Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** тІагІат-гібадат гьабулел рукІин.

3) Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гІазабалдаса хІинкъарал рукІин.

4) Исапчилъи тарал, бахиллъи ва сутурлъи тарал рукІин.

5) Аллагъасдехун ширк гьабиялдаса рикІкІадал рукІин.

6) Инсан чІваяалдаса, зина гьабиялдаса жал цІунарал рукІин.

7) Тавбо гьабулел, гьелда тІад чІолел рукІин.

8) Гьереси бицуларел, жидеца гьересияб нугІлъи гьабуларел рукІин.

9) ХІарамаб жо гьабулел мажлисалда гІахъалтъуларел рукІин.

10) Жидеца вагІза-насихІат къабул гьабулел, гьелда гІамал гьабулел рукІин.

11) Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** дугІа гьабулел рукІин, жидер хІажатал гьарун ва къварилъи-балагъ тІаса борхигі гьарун.

Гьал сипатал жиде ругел муъминзабазе ТІадегІанав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** алжаналда жаниб бищунго лъикІаб бакІ къотІи гьабун буго ва малаикзабаца жиде тахІият (кІодолъи) гьабиגי бицун буго. Гьаб киналдаго тІадегі гьезие бугеб хиралъи ва тІокІлъи буго жидеда ТІадегІанав Аллагъ вихъулев вукІин.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** тавфикъ къеги жив разияб гІамал гьабизе. Амин.

Суратул Фуркъаналъул тафсир ва таржама хъван тІубана

ТІадегІанав Аллагъасе буго кинабго рецц ва щукру.

26. Сурату ЩугIараъ

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

Маккаялда рештIизабураб, жинда жаниб Kинусиялда къоло анкъго аят бугеб.

Гъаб сураталъ KIвар гъабулеб буго инсанасул гIакъида (реклел чIей) битIизабиялгъул. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَتُهُ цо вукIин, гъесул расулал ва тIахъал ритIухъал рукIинги бицунеб буго.

Гъаб хирияб Kъуръан инсан жинца тIовитIулеб букIин баян гъабун хадуб, цо-цо аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام ва гъезул умматазул къисаби рицун руго: Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَتُهُ тушман тиргIавнил къиса буго. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام, гъесул имсул ва къавмалгъул къисаги буго.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَتُهُ хIинкъарал муъминзабазул ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَتُهُ гIасиял, бахъикъосарал гIадамазул сипатал рицун руго, гъезул ахир кин букIулебги баян гъабун буго. НухI, Гъуд, СсалихI, ЛутI, ШугIайб аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام къисабазадаса цо-цо баянал рицун хадубги, гъаб Kъуръан хирияв МухIаммад аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ алжаналгъул рохел бицизе ва жуужахIалгъул гIазабалдалгъун хIинкъи къезеги рештIизабураб букIин баян гъабун буго.

Сураталда цIар тун буго «ШагIирзабазул сурат»-абун, гъаб сураталда жаниб шагIирзаби гIададисеб, батIулаб иш гъабулел, жидеца гъабулареб жо бицулел гIадамал рукIинги бицун букIиналъ. Гъеб бициялъе сабаб буго Маккаялгъул мушириказ авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шагIир вугин абун букIиндал, гъезул рагIи гъереси гъабун баян гъабунa шагIирзаби щал чагIи ругеб ва хирияв МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шагIир гъечлеблги, гъес цIатулеб Kъуръанги шигIру гъечлеблги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسم

1. Tа. Син. Мим.

TадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго гъал хIурупаздалгъун щиб мурад бугеб ва гъезул щиб магIна бугеб.

2. Гъал аятал руго жиб баянаб, жиндир тIоритIел ва мугIжизат баянаб Kъуръаналгъул аятал.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

3. Мун цIакъ раkI къварид гъабулев,

لَعَلَّكَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ لَا يَكُونُ آمُومِينَ

дурго напсалъе захІмалъи гъабулев вуго МухІаммад ﷺ,
гъел капурал гІадамаца иман лъолеб гъечІо абун. Дуца ракл къварид
гъабуге!.

4. Дие бокъун букІарабани дица
гъезие мугІжизат бихъизабилаан ва
зодиса гъел хІинкъызарулеб ГІаламатги
рештізабилаан, гъел хІинкъун, иман

إِنْ نَّشَاءُ نُنْزِلُ عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾

лъун гІодогІанлъун чІолеб. Амма дица гъеб иш гъабиларо. Дие
бокъун буго дир лагъзадерица жидерго гІакъІо ва пикру хІалтІизабун,
гъезда дун жидер БетІергъан Аллагъ ﷻ вукІин лъазе ва гъез дун цо
гъавун гІибадатги гъабизе.

5. Аллагъасда ﷻ иман лъоларел,
авараг ритІухъ гъавуларел капурал
ГІадамал хирияв аварасда ﷻ
Аллагъасул ﷻ рахъалъан

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّن ذِكْرٍ مِّنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ إِلَّا كَانُوا
عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾

Къуръаналъул аятал ва шаргІиял ахІкамал вахІю гъарун
щинахъе,

гъел къабул гъаричІого, гъезда мугъ бан руссунел руго. Гъел
махсароде гъарулел руго, гъезул ваГІза къабул гъабулеб гъечІо.

6. ХІакълъунго гъез дир Къуръанги
аварагги ﷻ гъереси гъаруна ва гъезда
мутІигІлъичІо.

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ أَنْبَأُوا مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦﴾

Гъезда нахъа лъазе буго ва бихъизе буго
гъез гъереси гъабураб жоялъул ахир кин букІунеб ва жидер
махсарабазул хІасил щиб букІунебги.

7. Гъел ГІадамал ралагъулариш ва гъез
пикру гъабулариш дица гъаб ракъалда
ГІад чан берцинаб ва хирияб нигІмат ва
хур-хер бижиабун бугебали?

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ أَنْشَأْنَاهُمَا مِنْ كُلِّ رَوْحٍ
كَرِيمٍ ﴿٧﴾

8. ХІакълъунго Дица бижараб
махлукъаталъулъ мухІканал
ГІаламатал руго жидеца дун цо вукІин
ва дир хІалкІолъи бицунел.

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

Гъедин бугониги ГІемерисел ГІадамал иман лъоларел руго.

9. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ ﷻ
вуго МухІаммад ﷺ, жив цІакъ гучав,

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

жиндир къуват бергъарав ва муъминзабазда жиндир гурхІел
ГІемерав. Иман лъечІездаги гурхІел гъабулев вуго Аллагъ ﷻ,

гъезие гIакъуба-гIазаб хех гъабичIого тун, гъез тавбо гъабизе бокъун.

Гъаб аяталда жаниб буго ва цоги гIемерал аятаздаги TадегIанав Аллагъас абун букIуна: «АлгIазизу-ррахIиму»-абун ва гъелда релъгъарабги рагIи: Аллагъасул ﷺ къуват-гуч бергъараб букIиналда, гъесие щим босизе ва гIазаб гъабизе кIолеб букIиналда тIоритIел гъабулеб ва гъелда хадуб цузабун жив гурхIулев, тIаса лъугъулев ва мунагъал рахчулев вукIин бицунел рагIабиги ругеб.

Гъаб ишалъул хIикмат буго TадегIанав Аллагъ жиндир къуват-гуч бергъарав, жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабизе рес бугев вукIингун цадахъ, гъев жиндир лагъзадерида гурхIулев, гъездаса тIаса лъугъулев вукIин баян гъаби. Гъедиनाव гуч бергъарав ханас гъабураб гурхIел цIакъ жиндир асар лъугъунеб букIуна.

10. Дур умматалъе вагIзальун букIине ﷻ **дуца бице МухIаммад** ﷺ,

дур БетIергъан Аллагъас ﷺ Муса аварагасда **ахIараб гIуж:** Мун гъаб залимаб къавмалъухъе вачIа абун. купру-ширкалдалъун жидерго напсазе зулму гъабурал ва лагъзаллъун ккун гIакъуба-къварилъи гъабун бануисраилазеги зулму гъабурал.

11. ПиргIавнил къавмалъухъе а мун. ﷻ

Гъел Аллагъасул ﷺ гIазабалдаса хIинкъулел гъечIо ва жидер зулму гъабиялдасаги руссулел гъечIо. ЦIакъ гIажаибаб жо гъечIишха гъел Аллагъасдаса ﷺ хIинкъун гутIи?!

12. Мусаца **абуна: Я дир БетIергъан** ﷻ **Аллагъ** ﷺ!

XIакълъунго Дун хIинкъулев вуго гъез дун гъереси гъавилин ва дир рисалатги къабул гъабиларин абун.

13. Цинги дир керен-ракI цIакъ ﷻ **къварилъизе буго ва дида тIадаб** **рисалат тIобитIун кIалъазе дир** **мацIалдаги кIвезе гъечIо.** ﷻ

Дуца Гъарунихъе **чапар витIе.** Гъев дие квер бакъулевлъун гъаве дур рисалат гъеб залимаб къавмалда щвезабизе.

14. Гъел къибтIиязул чи дица чIван ﷻ **вукIиндал, гъезул дидехун щим бахъиги** **буго.**

Гъез дун чIвала абунги хIинкъулев вуго, жидехъе рисалат босун

вачIараб мехаль.

15. TадегIанав Аллагъас абуна: «Кисан мун гъез чIвалев! قَالَ كَلَّا فَادْهَبْ يَا نَبِيَّ إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَعِينُونَ ﴿١٥﴾

Мун Аллагъасда جَلَّالَهُ божун вукIа, гъезул хIалкIолародуешибгозаралгъабизе. НужкIиявго пиргIавнихъе а дир мугIжизаталги росун. ХIакълъунго Дун нужгун падахъ вуго. Нужеца бицунеб жо дида рагIула ва нужеца гъабулеб жогIи дида бихъула. Дун нуже квер бакъи гъабулевги вуго.

16. Нуж пиргIавнихъе ун гъесда абе: فَأَيَّا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾
«ХIакълъунго ниж руго кинабго гIаламалъулго БетIергъанлъун вугев Аллагъасул جَلَّالَهُ расулал, гъес дуде ритIарал, мун битIараб нухалда ва хIакъаб диналда ахIизе.

17. Дуца нижгун падахъ Бануисраилал гъаб أَنزِيلُ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٧﴾
Мисриялъул ракъалдаса къватIире риччай. Гъезие зулму гъаби те ва гъел Шамалъул ракъалда ине квал-квал гъабуге»-абун.

Муса ва Гъарун авараг عَلَيْهِمَا السَّلَام пиргIавнихъе рачIана ва TадегIанав Аллагъасул амруялда рекъон гъев Аллагъ جَلَّالَهُ цо гъавиялде ахIана, хадуб Бануисраилал лагълъиялдаса тархъе абунги абуна.

18. ПиргIавница абуна: «Мун гъитIинаб قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾
лъимер бугеб мехаль нижеца хъихъана гуриш,

ва гIемерал соназ нижеда гъоркъовги вукIана гуриш? Дуде нижеца гIемераб лъикIлъи гъабуна, мун нижеца хъихъун кIудиявги гIуна, гъаб дуца бицунеб жо кисан дуца босараб ва щиб амруги босун нижеда Tаде вачIарав?

19. «Гъел нигIматал дуде къун рукIаго وَفَعَلْتَ فَعَلَتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾
дуца нижер чиги чIвана ва дуде гъабураб лъикIлъиялда инкарги гъабуна»-абун.

20. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъеб иш дица гъабуна дун жагъилав вугеб мехаль. قَالَ فَعَلْنَهَا إِذَا أُولَئِكَ الْأَصْبَالِينَ ﴿٢٠﴾

Дида Аллагъасул جَلَّالَهُ вахIюги решTичIеб, дун авараглъунги гъавичIеб мехаль. Гъеб ишги дир хатIаъ букIана. Дие гъев чIвазе бокъун букIинчIо, гъесда адаб малъизе бокъун букIана.

21. Цинги дун нужедаса хIинкъун فَفَزَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفَّ كُفْرُ هَبْ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾
лъутунги ана. Гъелдаса хадуб Аллагъас гъелму ва хIикмат къуна ва

дун аварагзабаздаса عَلَيْهِ السَّلَام гъавуна.

Дуде дун расуллун витIун вуго: дуца иман лъуни мун хвасарлъизе вугин, дуца инкар ккуни две гъалагъи букIизе бугин-абун.

Хадубги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна:

22. Дуца дие нигIматал къуна абун кин

абулеб дир къавм Бануисраилал дуца

лагъзаллун ккун рукIаго!

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تُمُنُّهَا عَلَىٰ أَنْ عَبَّدَتْ بَنِي

إِسْرَءِيلَ ﴿٢٢﴾

Гъеб жо дие нигIмат гъечIо. Дир къавм

лагълъиялдаса тархъин буго дие нигIмат ва лъикIлъи.

23. Цинги пиргIавница гIамал кIодоллун ва

чIухIун абуна:

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

«Шив вугев гъев дуца гъаб кинабго гIаламалъл БетIергъан вуго

абулев чи»-абун. «Дун вуго алагъилан» чIун вукIана пиргIавн. Гъедин

вукIиндал гъев цIакъго чIухIана Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام бицараб жоялда гIенеккизе.

24. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъев

вуго гъал зобалазулги ракъалълуги,

гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго

махлукъаталъл БетIергъан.

قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ

كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

Жинца гъеб бижарав ва гъелъл тадбир гъабулев. Нужеда жо бичIунеб

батани ва гIакъло-пикру бугел гIадамал нуж ратани гъаб амру

нужеда лъазе тIадаб буго.

25. ПиргIавница жинда сверухъ ругел

вазирзабазда абуна:

قَالَ لِمَنْ حَوَّلَهُ ۖ أَلَا سَتَمُعُونَ ﴿٢٥﴾

«Нужеда рагIулищ гъав чияс бицунеб жо?»-абун. Дица гъасда

гъикъулеб буго «БетIергъан»-щив абун, гъас дида гъесул цIар биичIого,

гъесул сипатал рицунел руго.

26. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъев вуго

нужерги ва нужер умумузулги БетIергъан»-

абун.

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

Жинца нуж ва нужер умумул рижарав вуго гъев БетIергъан. Жинца

рижулев, хъихъулев ва хвезарун, хадурги тIаде рахъинарулев Аллагъ

гъагIагIа вуго кинабго махлукъаталъл БетIергъан.

27. ПиргIавнил ццим бахъана ва гъес абуна:

«ХIакълълунго, гъав нужеда витIарав расул

жундуца ккурав чи вуго»-абун.

قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ

لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

Гъесда «расул»-абиги гъев махсароде гъавураб

рагIи букIана, гъесда ракI белълун, жинда сверухъ ругелги гъесда

тIад релъизе бокъана пиргIавниe. Муса аварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесул рагIиялъ хисизавичIо ва жиндирго дагIват гъабун цоги хIужжа бицана:

28. Мусаца абунa: «Машрикъальулги, قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا
магърибалъулги, гъеб кIиялдаго гъоркъоб
бугеб кинабго махлукъаталъулги إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ
БетIергъан вуго гъев»-абун.

Щибаб къоялъ бакъ баккудаса баккун, бакъ терхъудаса тIерхъун, бакъ хъвадизабулев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер ва кинабго махлукъаталъул БетIергъан. Нужеда гIакъло батани нужеда лъазе ккола гъаб гъунар ва къудрат жинца кинабго тIалам бижарав БетIергъанасул букIин.

Цинги пиргIавнил бицине жо тIагIана, гьесул хIужжа-далилги букIинчIо. Жидер хIужжа тIагIарал залимзаби зулму гъабизе рортулелъул, пиргIавнигI гьелда вортана ва цим бахъун, хIинкъи къун кIалъана.

29. ПиргIавница абунa: «Дуца дун гурев قَالَ لَنْ اَتَّخِذَ لِلْهَامِغَرِيِّ لَأَجْعَلَنَّكَ
цоги аллагъ вуго абуни ва гьесие лагълъи
гъабизе къасдги гъабуни, مِنَ الْمَسْجُونِينَ
бичасхIаги, дица мун квешаб туснахъалде
рехила»-абун.

30. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Дун духъе قَالَ أَوْلَوْجِئُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ
баянаб хIужжагун вачIаниги рехилищ дун
туснахъалъув»-абун.

31. ПиргIавница абунa: «ВачIаха мун قَالَ فَأْتِ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ
гъеб хIужаги бачун мун битIараб жо
бицунев ватаниян»-абун.

32. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир гIанса قَالَ لَقَدْ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَعْبَانُ مُبِينٌ
гIодобе рехана ва гъеб кIудияб борохълъун
лъугъана.

33. Къвалакъеги лъун квер къватIибе وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ
бахъана ва гъеб жинда балагъаразе
гвангъун нур балеблъун лъугъана.
Бакъул гIадаб кунчIи бугеб, жинда бер балагъизе кIолареб гIадаб нур
букIана.

34. Цингиги пиргIавница иман лъезе قَالَ لِمَ لِحَوْلَتِهِ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ عَلِيمٌ
къасд гъабичIо ва жинда сверухъ бугеб
къавмалда абунa:

«Гъав чи хIакълъунго сихIрочи вуго, жинца кутакалда гъеб сихIру
гъабулеб гIелму лъазабурав ва гIадамал гуккизе къасд бугев»-

абун. Гъаб рагIиги пиргIавница абунa жиндир къавмалъе Мусал мугIжизаталъ асар гъабун, гъез Мусадa иман лъезе гури^н абун хIинкъун. Гъелда тIадеги пиргIавница абунa:

35. Гъасие бокъун буго сихIроги гъабун يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ لِيَسْخَرَهُ
нуж нужер ватIаналдаса къватIир فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾
къотIизе.

Нужеца щиб жо гъабейн дида абулеб гъав
сихIрочиясе»-абун. ПиргIавн кидаго гIадамазда мушавара гъабулев вукIинчIо, жиндирамру тIубазабулев вукIана. Гъаб мугIжизат бихъидалго гъев хIинкъана гIадамал Мусадa ^{عليه السلام} нахърилътIине гури^н ва жинца хIал тамах гъабун, мушавара гъабулев гIадин кIалъана.

36. ПиргIавнил къавмалъул قَالُوا أَزْجَاهُ وَأَخَاهُ وَأَعْتَفَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾
церехъабаца абунa: «Дуца Мусаги
Гъарунги дагъаб заманаялъ те.

Гъезие тIубараб хIукму гъабуге. шагъаразда чапарзаби ритIе жидеца гIадамал данде ахIулел.

37. Гъезда амруги гъабе духъе киналго лъикIал يَا تَوَكَّلْ كُلُّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾
сихIручагIи рачун рачIа абун.

Кутакалда жидеда сихIру гъабизе лъалел ва жидеца Мусал сихIру хвезабулел.

ПиргIавница сихIрочагIи ракларизе чапарзаби ритIана ва гIемераб гIалам данделъулеб жидер гIид къоялъ Мусаги ^{عليه السلام} гъел сихIро чагIиги къец гъабизе риччазе руго абун кинабго халкъалда лъазабуна. Ибнукасирица абунa: гъеб букIана тIадегIанав Аллагъасул хIикмат ва хIалкIолъи. Живго пиргIавн тIамуна Аллагъас ^{جَلَّ جَلَّالُهُ} гъеб гIалам данде гъабизе ва гъеб кIудияб мажлисалда Мусадe ^{عليه السلام} иман лъезе сихIрочагIиги тIамуна.

38. Цинги гъел сихIручагIи данделъана فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾
жал данделъизе къотIи гъабураб къоялъ.
ГIид къоялъул зухIаялъул гIуж букIана гъеб.

39. Кинабго халкъалдехунги абунa: «Нуж وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾
данделъун ругищ?

40. Ниль киналго сихIрочагIазда لَعَلَّنَا نَتَّبِعَ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾
нахърилътIине руго гъел Мусадаса
бергъани»-абун.

41. СихIру гъабизе абун жал цере فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا الْفِرْعَوْنُ أَبْنَىٰ مِنَّا لَأَجْرًا
рачIиндал сихIручагIацаги пиргIавнида إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾
абунa:

«Ниж Мусадаса бергъани нижее ажро букӀине бугиш?»-абун.

42. ПирГӀавница абун: «БукӀине буго.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذًا لَّيَمَّ الْمُحْقَرِينَ ﴿٤٢﴾

ХӀакълъунго нуж бергъани нуж рукӀине руго

дида бишунго гӀагарда рукӀунеллъун»-абун. Гьесда гӀагар гъарурал гӀадамал жиде бокъараб жоги кӀолел, жидер къадроги гъабулел гӀадамал рукӀунаан.

43. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъезда абун:

قَالَ لَهُم مُّوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُّقْنُونَ ﴿٤٣﴾

«Нужеца цебе рехе нужерго сихӀру гъабизе реххулеб алат»-абун.

Дун нужер сихӀруялдаса хӀинкъун гъечӀо ва дица гъеб батӀул гъабизе буго. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божи букӀиналъ абун Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام гъезда нужеца бай бихъе сихӀру гъабизе абун. Гъез гъабураб сихӀру Мусаца хвезабураб мехаль, гъелъул асар цӀикӀараб букӀине гӀологи абун гъеб рагӀи.

44. Гъел сихӀручагӀаца жидерго кварал ва гӀунсби гӀодоре рехана ва жидеца абун:

قَالُوا جِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ

فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْعَالِيُونَ ﴿٤٤﴾

«ХӀакълъунго ПирГӀавнил кӀодолъиялдалъун

ниж бергъине руго»-абун. Гъезул кваразул ва гӀунсбузул гӀемерал борхъал руго абун кколеб сихӀру букӀана: Гъеб майданги, кӀкӀал-кӀоноги цӀун рукӀана борхъал цоцаде гӀаде рахун цо-цалъе жемун жунун унел.

45. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир

قَالَ لَقَدْ أَخَذَ مَوْسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا

гӀанса гӀодобе рехана.

بِأَفْئُكُونَ ﴿٤٥﴾

Гъелъул цӀакъго кӀудияб борохъ лъугъун гъель сихӀручагӀазул сихӀру гъабурал кварал ва гӀунсби кӀуълчӀун гӀагӀизаруна.

46. Гъеб мугӀжизат бихъараб мехаль киналго сихӀрочагӀи Мусаде цере суждаялда гӀодор речӀчӀана.

قَالَ لَقَدْ أَخَذَ السَّحَرَةُ سِجِّينَ ﴿٤٦﴾

Гъезда лъана Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام гъабураб жо сихӀру гъечӀеблъи ва гъел Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъана жал гъалаг гъарилин абун.

47. Гъезги абун: «Нижеца иман лъуна гъаб кинабго гӀаламалъул БетӀергъан Аллагъасда

قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

جَلَّ جَلَالُهُ.

48. Мусалги Гъарунилги عَلَيْهِ السَّلَام БетӀергъанасда»- абун.

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾

Ай гъев Мусаца ва Гъаруница жинда иман лъеялда кинабго халкъ ахӀулев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуна нижеца абураб магӀна буго гъаб

рагIиялтъул.

49. ПиргIавница абуна: «Нужеца гьесда иманиш лъолеб бугеб дидаса изнуги тIалаб гьабичIого ва дидаги гьикьичIого? ХIакълъунго гьев Муса вукIун вугоха нужеб бишунго кIудияв, нужедаги сихIру малъарав чи.

Нужеда нахъа лъазе буго дица гьабулеб гучаб гIазаб! Дица нужеб квералги хIатIалги къотIила цояб квегIаб цояб кваранаб. Цинги, бичасхIаги, дица нуж киналго гьутIбузул гIаркъалабазде ран гьенир делизарун тела нуж хвезегIан»-абун.

50. СихIручагIаца абуна: «Нижее зарал гьабиларо гьел дур хIинкъи къеяз.

ХIакълъунго Ниж ПIадегIанав Аллагъасде руссине руго ва гьев тIаса лъугьиялда нижер божиги буго.

51. «Нижер хьул буго нижер бетIергъанас нижер мунагъал чурилин.

Нужеца иман лъезегIан цере гьарурал сихIруялтъул мунагъал чурилин абун

хьулги буго: «Ниж ругелъул гьаб къавмалдаса бишун цебе иман лъурал»-абун.

Аллагъасул جَلَّالُهُ лагIнат батарав пиргIавница жидеца сихIру гьабулел рукIарал гIадамал гIазаб гьабун хвезаруна. Бануисраилалги жиндир лагъльиялда чIезарун, бишунго захIматал хIалтIаби гьаризе тIамун, гьезие гIазаб гьабулеб букIана. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дагIватти гьес босичIо, гьевгун цадахъ Бануисраилал Шамалда риччазеги разильчIо.

52. Дица Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام вахIю

гьабун амру гьабун мун Дир лагъзал Бануисраилалги рачун сардилъ вахъун ралъад бугеб рахъалде а!

Нужеда хадур жиндир боялги рачун пиргIавниги вачIине вугин абун: Мисриялтъул ракъалдаса къватIире риччачIого нуж чIван тIагIинаризе къасдги гьабун.

Аллагъасул جَلَّالُهُ амруялда нахъ вильлъун Муса авараг жиндир къавмги бачун сардилъ къватIиве вахъана. Гьеб хабар пиргIавнида рагIарабго жинца боял данде ахIизе бай бихъана Бануисраилазда хадув ине. ПIадегIанав Аллагъас абулеб буго.

53. Цинги пиргIавница боял данде ахIулел

قَالَ أَمْ نُمِيتُكُمْ وَلَمْ يَمْلِكْ أَنْ يَنْزِلَ إِلَيْكُمْ فَأَنذَرْنَاكُمْ
لَكَيْدِكُمُ الَّذِي عَالِمُكُمْ السَّحَرِ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ
لَا قُطْعَانَ أَيْدِيكُمْ وَأُجَلَ كُمْ مِنْ خَلْفٍ
وَلَأَصْلَبَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾

إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَاتِنَا إِنَّ كُنَّا
أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

﴿٥٢﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكُمْ
مُتَّبِعُونَ ﴿٥٣﴾

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٤﴾

чапарзаби ритГана жиндир шагъаразда.

54. Гъес абулеб букГана: «Х1акълъунго гьал Бануисраилал дагъалго г1адамал руго.

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾

55. Х1акълъунго гьел г1адамаз нильер ццим бахъизабун буго нильер изноги гьеч1ого Мисриялдасан лъутизе къасд гъабун.

وَأَنَّهُمْ لَتَالغَابُؤُونَ ﴿٥٥﴾

56. Ниль киналго данделъун руго ва ниль ц1акъ ц1одораб, х1адураб къавм буго»-абун.

وَأَنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ ﴿٥٦﴾

Нильеца гьел рорч1изе риччаларо Мисриялдаса къват1ире. Бануисраилазул анкънусгоазар г1адав чи вук1ана, гьедин бугониги пирг1авница гьел дагъаллъун рик1к1ана, гьесул къавм къибт1иял ц1акъго г1емерал рук1иналь.

Г1адеГ1анав Аллагъас абулеб буго:

57. Дица гъеб пирг1авнил къавм къват1ибе бахъизабун жидер бечедал ахал ва г1емерал лълъимал жалго тезарун.

فَأَخْرَجَهُمْ مِّنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾

58. Жидеца данде гъабун бук1араб г1арац-меседги, ч1ух1арал минабиги тезарун.

وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

Гъабги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1икматаздаса к1удияб х1икмат бук1ана: Г1адеГ1анав Аллагъасе Муса عَلَيْهِ السَّلَام х1акъав расул вук1ин кинабго г1аламалда загъир гъабизе бокъараб мехаль, гъес пирг1авн г1амуна жиндир улкаялда ругелщинал сих1рочаг1и данде гъаризе ва кинабго г1алам г1ид къоялъ цо майданалда бак1аризе. Гъеб г1аламалда цере аза-азарго сих1рочи Мусадә عَلَيْهِ السَّلَام цеве суждаялда ч1ана ва жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام рисалат рит1ухъ гъабун.

Г1адеГ1анав Аллагъасе бокъидалго жидеца иман лъеч1еб ч1ух1араб залимаб ва г1асияб пирг1авнил къавм гъалаг гъабизе, гъес живго пирг1авн виччана жиндир къавмалъул боял данде рак1аризе. Цониги сахав чи гъоркъ теч1ого къибт1иязул боял данделъана. Пирг1авнги, гьесул г1акълочаг1и ва вазирзаби, рагъул церехъаби данделъун, гьел цере лъугъун Муса аварагасдаги عَلَيْهِ السَّلَام Бануисраилаздаги хадур лъугъине абун къват1ире рахъана. Т1ок1алъ г1адги руссинч1о.

Жив вац1адаб ва Г1адеГ1анав вуго Аллагъ! Жинца гъабулеб иш лъалев, гьелъул тадбир камил гъабулев, жиндир х1икмат бергъарав ханги вуго кинабго г1аламалъул Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

59. Гъеб пирг1авнил къавм гъанкъизабун хадуб гъеб кинабго Мисриялъул ракъ

كَذَٰلِكَ وَأُورِثْنَاهَا بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾

жиндир ахал-хурзалгун, г'арац месед ва ч'лух'ларал минабигун
дица Бануисраилазе ирсалъе къуна.

60. Пирг'авнил къавм Бануисраилазда хадубе
гъезе г'агарлъана бакъ баккулеб г'ужалъ.

فَاتَّبَعُوهُمْ مُتَتَّبِعِينَ ﴿٦٠﴾

61. Гъеб к'инябго къавм цоял цоязда
рихъулеб бак'алде швараб мехалъ
Мусал عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ абун: «Нильеда
хадур гъолел руго пирг'авнил къавм»-
абун.

فَلَمَّا تَرَأَى الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى
إِنَّا لَمَذْكُورُونَ ﴿٦١﴾

62. Муса аварасгас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Нужеда хадур
гъеларо гъел!

قَالَ كَلَّا إِنِّ مَعَ رَبِّي سَيِّدِينَ ﴿٦٢﴾

Х'акълъунго дунгун цадахъ дир Бет'ергъан
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго ва гъес дида х'акъаб нух бихъизабизе буго ниль
пирг'авнил къавмалдаса хвасарлъизе»-абун.

63. Цинги дица Муса аварасгасда عَلَيْهِ السَّلَام
вах'ю гъабун ралъадалда дур г'анса
къабейн абун.

فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ
الْبَحْرَ فَأَنفَلَقَ فَمَا كَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабураб х'алалъ
Мусаца ралъадалда г'аде г'анса къабун. Гъеб ралъад бикъ-бикъун
ана ва щибаб къот'елги к'лудияб мег'лералда рельътун бук'лана.
Гъеб ралъадалда жаниб ан'цила к'лиго нух лъугъана ва Бануисраиазул
ан'цила к'лиго бат'ияб к'йбилалъул г'адамал цо-цо нухалдаса жанир
лъугъана.

64. Дица пирг'авнил къавм гъеб ралъадалда
аск'лоре рачана.

وَأَرْفَعْنَا أَمْوَاحَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فَهِيَ كَالَّذِي تَرْفَعُ الصَّوْغَ إِلَى الدُّمَيْيَاتِ ﴿٦٤﴾

Ва гъелги Бануисраилал жанире лъугъараб х'алалъ ралъдалъе
лъугъана.

65. Дица Муса аварасгас عَلَيْهِ السَّلَام ва гъевгун
цадахъ бук'араб къавм цох'ю чи хут'ич'лого
ралъдалъан къват'ире рахъинарун,
гъел пирг'авнидаса ва гъанк'иялдаса хвасар гъаруна.

وَأَنفَجْنَا مَاءَ الْيَمِّ فَأَصْبَحَتْ بِحَارُهُمْ حَمَلُ الْعِجَالِ ﴿٦٥﴾

66. Цинги дица цогидаб къавм ралъдалъ
гъанк'изабун.

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأَخْرِينَ ﴿٦٦﴾

Тафсиралъул г'алимзабаца абун: Муса аварасгасула عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъул
ахирив чи ралъдалъан къват'иве вахъиги пирг'авнил къавмалъул ахирив
чи ралъдалъе лъугъинги цадахъ ккана ва гъеб лах'изаталъ г'адег'ланав
Аллагъас ралъад цоцаде г'аде биччана.

Бануисраиазул цо-цо г'адамал: «Пирг'авн гъанк'изе рес гъеч'ю,

гъев алагъ вук'лана»-абун к'алъалел рук'индал Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялдалъун ралъадалъ гъесул къаркъала Бануисраилазе бихъулеб бак'алда ралъдалъан къват'либе рехана ва киналго мук'лурлъана гъеб къаркъала пирг'авнил бук'иналда.

67. Х'акълъунго гъаб Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва пирг'авнил къисаялъуль ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушман пирг'авн مُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

гъанкъизе гъавиялъульги

пикру гъабулел г'адамазе г'аламат буго жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х'ал к'олъиялда п'орит'ел гъабулел. Гъединаб г'аламат Аллагъас J бихъизабуниги г'адамазул г'емерисел жидеца иман лъоларел руго.

68. Х'акълъунго дур Бет'ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гуч бергъарав хан вуго:
Жинда г'асилъгъаразе г'азаб гъабулел, гъездаса цим босулев вуго.
Жинда мут'иг'ал муъминзабазда гурх'ел ц'об к'удиявги вуго.

69. Дуца къавмалъе бице Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хабарги. وَأُنْزِلَ عَلَيْهِمْ نَبَأُ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾

70. Гъев Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام жиндир имсуда إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ ва къавмалда абураб г'уж бице:

«Нужеца щиб жоялъе бугеб лагълъи гъабулел?»-абун. Ибрагъимиде лъалел бук'ана гъез хъанчазе лагълъи гъабулеллъи. Гъеб жинда лъалел бук'аниги жинца гъезда гъикъиялъе г'илла бук'ана: «Щиб жоялъе нужеца лагълъи гъабулел»-абун, гъез гъабулел иш ах'макъаб бук'ин гъезда бицизе ва гъезда лъазабизе жиндие лагълъи гъабизе г'адав хан цох'о Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вук'ин.

71. Гъесул къавмалъ абуна: «Нижеца قَالُوا تَعْبُدُونَ أَصْنَامًا فَظَلُّوا عَن كَيْفِيَّتِهِنَّ ﴿٧١﴾ лагълъи гъабулел буго хъанчазе.

Нижеца кидаго гъезие лагълъи гъабизеги буго»-абун.

72. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъезда нужер قَالِ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ гъаракъг'аги раг'улищ нужеца гъезда ах'араб мехалъ?

73. Гъез нуже кинабг'аги мунпаг'ат яги أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يُضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ заралги гъабулищ?»-абун.

74. Къавмалъ абуна: Нижеца хъанчазе قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾ лагълъи гъабулел буго нижер умумул гъезие лагълъи гъабулел ратиялдалъун»-абун.

Нижее гъез мунпаг'атги гъабуларо, заралги гъабуларо. Ниж руго нижер

умумуз гьабулеб батараб дин гьабулел гьадамал абун.

Гьаб буго гьезул щибго хIужа-далил гьечIелъул бицараб рагIи. Гьадинаб хIал буго киналго гIелму-лъайги гьечIого, гьадамаз бицараб харбида нахърилълун рукIунел гьадамазул хIал. Аллагьас جَلَّالُهُ жиде кьураб гIакъло-пикруги хIалтIизабичIо, жидеда хIакъикъат лъалареб жо гьабулел руго гIемерисеб халкъ. Гьединго руго жал бусурбаби ругин абун ругел, жидер иман ва дин загIипал гьадамалги. Гьаб заманаялъ гьезул кIалдиб ругьунаб рагIилъун лъугъун буго «Нижер умумузул дин»-абурб рагIи. Аллагьасул جَلَّالُهُ дин абураб рагIи хисун буго «ГIадат билъараб» (традиционный!) дин абураб рагIиялдакъун. Гьеб дин гьабиги жидер чIухIилъун рикIкIулеб буго. ХIакъикъияб, битIараб хIалалъ Аллагьасул جَلَّالُهُ дин гьабейн абулел гьадамалги квешал чагIилъун рикIкIун руго!.

75. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Гьал хъанчал ۞ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ۝

76. Нужецаги, нужер ццересел умумузги ۞ أَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ أَأَلْقَدُمُونَ ۝

77. ХIакълъунго гьел хъанчал дир тушбаби ۞ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِلْإِلَهِ الْعَالَمِينَ ۝

78. Гьев Аллагъ جَلَّالُهُ вуго жинца дун вижарав ва ۞ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ۝

79. Гьев Аллагъ جَلَّالُهُ вуго жинца дун ۞ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ۝

80. Дун унтарав мехалъ дие дару-сабаб ۞ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ۝

81. Дун хвезавулев, ахираталда чIаго гьавун ۞ وَالَّذِي يُبَيِّتُنِي ثُمَّ يُنَحِّينِ ۝

82. Къиямасеб къоялъ дир мунагъал чурила ۞ وَالَّذِي أَمْلَأُكُمْ أَنْ تَعْرِفُوا حَيْثُ أَنْتُمْ ۝

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

يَوْمَ الَّذِينَ

83. Я дир БетIаргъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِالْأَصْلِحِينَ

Дуца дие гIелму лъай къун дун хIакъаб

дин гъабулевълун гъаве

ва жидеда мун разиял лъикIал муъминзабазда нахъ регIизавун,

гъелгун цадахъ гъаве.

84. Дуца дун хун хадубги гIадамазда

وَأَعْلَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ

гъоркъоб дир цIар лъикIаб, ритIухъаб

жоялдаълун рехсолебълун гъабе.

ТIадегIанав Аллагъас гъав Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام киналго диназда

жанив жив рехсолевълун гъавуна ва киналго умматазул муъминзаби

гъесул диналда нахърилъълунеллъунги гъаруна.

85. Дуца дун нигIматазул алжанал ирсалье

وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ

росулездасаги гъаве.

86. Дуца дир инсул мунагъал чуре, гъев

وَأَغْفِرْ لِي إِنِّي رَكَّانٌ مِنَ الضَّالِّينَ

иманалда тIовитIе!

ХIакълъунго гъев жал къосарал гIадамалгун цадахъ хъанчие

лагълъи гъабулездаса вуго.

87. Дуца дун хIакъир гъавуге кинабго халкъ тIаде

وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُعْتَذِرُونَ

бахъинабулеб къоялъ.

88. Жиндиль лъималаз ва боцIи-малаль щибго

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ

мунпагIат гъабулареб къиямасеб къоялъ дун

гIодогIан гъавуге.

89. БетIергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цеве купру-

إِلَّا مَنْ أَمَّنْ أَنَّ اللَّهَ يَقْلِبُ سُلَيْمٍ

ширкалдаса, нипакълдасан ва хIасадгин щим

бахъиялдаса ракI бацIадавлъун вачIарав муъминчиясе гъесул

иманаль ва лъикIаб гIамалаль гурони цоги щибго жоялъ

мунпагIат гъабулареб къиямасеб къоялъ.

Гъаб бакIалда Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дугIа тIубана. Гъаб дугIа

жинда хадусел умматазул муъминзабаца гъабизе гIоло гъабураб

буго. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дугIаялъе ТIадегIанав Аллагъас

жавабги гъавуна «дир имсул мунагъал чуре»-абураб рагIи хутIизегIан.

Гъесул эмен иман лъечIого хведал, гъеб дугIаялъе жаваб гъабуларо.

Имсуца иман лъеялда хъулълун гъабураб дугIа букIана Ибрагъим

аварагаси عَلَيْهِ السَّلَام. Хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъазабидал гъесул эмен

мушриказдаса вугин абун, Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام имсуе лъикIаб дугIа

гъабичIо.

ТIадеГIанав Аллагъас ахираталъул ахIвалал баян гъарун абулеб буго:

90. Гъеб къиямасеб къоялъ Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъни **وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾**

тIалаб гъабун, гъесул гIазабалдаса хIинкъун
хъвадарал муъминзабазда алжан гIагар гъабула.

91. Къосараб капураб къавмалъе жужахIги **وَبَرَزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾**
загъир гъабун гъезда цебе бачуна.

Гъеб къоялъ муъминзаби цIакъ роххун жидер гъурмал нурлъун
гвангъулеллъун рукIула. Капурзабиги цIакъ хIинкъун, пашманлъун
жидер гъурмал чIегIерлъун рукIула.

92.93. Капурзабазда бадиб чIвай гъабун абула: **وَقِيلَ لَهُمْ أَنْ مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾**

«Жакъа киреха арал нужеца Аллагъги **مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَضُرُّكُمْ أَوْ يَنْصُرُونَ ﴿٩٣﴾**
جَلَّ جَلَالُهُ живго тун жидее лагълъи гъабулел
рукIарал алагъзаби?»

Гъез нужее квербакъи гъабулеб бугиш? Яги гъезие жидерго
напсаздасагIаги гIазаб нахъчIвазе кIолеб бугиш?-абун. Гъел
капурзабаца щибго жаваб къоларо.

94. Цинги гъел капурзабиги, гъез жидее лагълъи **فَكَذَّبُوا فِيهَا هُزْوًَا وَالْغَاوِينَ ﴿٩٤﴾**

гъабурал алагъзабиги бетIер беххе гъабун
жужахIалда жанире реххула.

95. Киналниги иблисалъул боялги гъеб **وَجُودُ إِلَاسٍ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾**
жужахIалда реххула.

96. Гъеб жужахIалда жанир цо-цалъ **قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾**
къацандулел рукIун капурзабаца абула:

97. Таллагъи, ниж цIакъ къосараллъун **تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾**
рукIун руго.

98. Нижеца халкъул гIаламалъулго **إِذْ تُسَوِّدُكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾**
БетIергъанасда цадахъ алагъзабилъун ккун,
нужее лагълъи гъабулеб букIиналъ.

99. Ниж къосизарурал гIадамалги нижер **وَمَا أَصْلَاقٌ إِلَّا الْمَجْرُمُونَ ﴿٩٩﴾**
церехъаби гуруго гъечIо, ханзаби, хIакимзаби
руго. Гъез берцин бихъизабуна нижее купру ва гIасилъаби.

100. Жакъа нижее шапагIат гъабулев чи гъечIо. **فَتَالَمِنْ شَفِيعِينَ ﴿١٠٠﴾**

Дунялалда нижеца алагъзабилъун ккун гъезул
шапагIаталда божун рукIарал хъанчалги, цогидал алагъзабиги жакъа
нижгун цадахъ жужахIалда жанир руго.

101. Нижеда раkI бухIарав гъудул-гъалмагъги гъечIо, **وَلَا صَدِيقَ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾**
нижее кумек гъабизе кIолев.

102. Вай аман Аллагъ, ниж гъанже

فَلَوْلَا نُنَاكِرُكَ فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

дунялалда тIад русинарулел аниш, нижги
муъминзабилъун рукIине!-абун.

103. ХIакъълъунго Гъаб жужахIалъул

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

агълуялъул хабаралъулъги гIакъло-

пикру бугел гIадамал кантIизе гIураб гIаламат буго.

Киниги гIемерисел гIадамал жидеца пикру гъабуларел ва иман
лъоларел руго.

104. ХIакъълъунго дур БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, капурзабазе гIазаб гъабизе

жиндир гуч бергъарав, муъмизабазда гурхIел-рахIмоги гIемерав
вуго.

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб хех гъабуларо ва жиндир лагъзадерида
гурхIун, гъез тавбо гъабизе бокъун, гъезие гIазаб гъабичIого тун
букIуна. Гъел лагъзал купру-ширкалда даимлъун жидее гIазаб гъаби
хIакъаллъун лъугъиндал ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гIазаб гъабизе
къадар гъабураб заман шведал, гъеб гIазаб нахъчIивазе кIолев щивго чи
вукIуларо.

Гъаб хIукму бичIчIизе тIадаб буго жидеца иманги лъурал,
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъабиги гъарулел гIадамазда. Гъез тавбо
гъабизе ккола, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъун гъесие гIибадат
гъабиялдаги руссизе ккола. Нагагъ тавбо гъабичIого Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ къадар тIаде щвани гъезие жужахIалъул гIазаб букIин хIакъаб
жо буго. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадарги инсанасе лъалареб
балъголъи буго. БахIарав херав чи ватIа гъавулареб Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ азалияб хIукму буго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги тавбо гъабизе ва Аллагъ гIазаб разилъи
тIалаб гъабун хъвадизе.

105. НухIил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъги аварагзаби

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

гъереси гъаруна.

НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъереси гъави киналго аварагзаби гъереси
гъари буго ва гъел аварагзаби ритIарав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар квей
буго.

106. Гъеб къавмалда жидер насабалъул вац

إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

НухIица абураб мехаль: «Нуж Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ гIасиллъизе хIинкъулариш?-абун. Нужеца хъанчие лагълъи
гъабураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее гIазаб гъабубелъи лъалариш
нужеда ва нуж гъеб гIазабалдаса хIинкъулариш?

107. ХІакълъунго дун вуго нужеда гурхІун нужеа إِنِّي لَكُمُ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾

хІакъаб жо бицулев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ расул.

Дица гьереси бицунеб гъечІо, хиянатги гъабулеб гъечІо.

108. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъа ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

мутІигІлъе.

Гъаб дица гъабулеб вагІза къабул гъабун, хъанчие лагълъи гъаби жибого тун, Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавун гъесие гІбадат бацІад гъабе.

109. Дица нужедаса узра-мухъ тІалаб وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَنِ

гъабулеб гъечІо. Гъаб рисалат нужехъе

щвезабиялда данде. Дие бугеб ажро-

кири дир БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ

гІад буго, цоги чиясда гъечІо.

110. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъа ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

мутІигІлъе!»-абун.

ТІадегІанав Аллагъас гъаб аят такрар гъабуна гъаб бакІалда ва хадур ругел къисабазульги, гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъи ва гъесул расулазда мутІигІлъи букІиналъе гІоло бишунго кІвар бугеб масъала.

111. НухІил къавмалъ абун:

«Нижеца дуда иманищ лъолеб, дуда

нахърилъгъарал чагІи гІодогІанал пакъирзабигурони гъечІеб

мехалъ?-абун.

Гъеб къавмалъул ахІмакълъи загъир гъабуна жидер рагІиялъ. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавун гъесие гІбадат гъабиялда ахІулев расул НухІида عَلَيْهِ السَّلَام гъез абулеб буго дуда иман лъурал гІадамал мискинзаби гуруго гъечІилан, гъелгун цадахъ муъминзабилъун ниж кин рукІинел абун.

112. НухІица абун: «Дун гъечІо гъел قَالَ وَمَا عَلَيَّ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾

гІадамазул гІамал ва гъезул хІал цІехолев

чи.

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъурав чи муъминчи вукІин лъала дида. Гъесул бечелъи-мискинлъи яги раклалда жаниб бугеб ният дида лъаларо.

113. Гъезул хІисаб-мизан гъаби дир إِنْ حَسَابُهُمْ إِلَّا عَنِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾

БетІергъан Аллагъасда буго. Гъесда лъала

гъезул балъгоял ва загъирал хІалал. Гъаб

амру нужеда бичІулеб батани нужеца иман лъе.

114. Дун гъечІо дида иман лъун аскІор рацІарал وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾

муъминзаби рачахъулев чилъун.

115. Дун гьечЮ дида тІад къараб хІалалъ
Аллагъасда ﷻ ГІассилъарал ГІадамазе хІинкъи
къолев расул гурони.

إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾

116. НухІил къавмалъ иман лъезе къасдго
гъабичЮ. Гъез абунa: «Дуца ниж Аллагъ
ﷻ цо гъавиялда ахІиги, нижер хъанчие
лагълъи гъаби ахІмакъаб иш буго абиги
течІони, нижеца мун ганчІал речІІІун чІвазе вуго»-абун.

قَالُوا إِن لَّمْ تَنْتَهِ يَنُوحُ لَنَكُونَنَّ مِنَ
الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾

117. Цинги НухІ аварaгасул ﷻ хъул къотІана
жиндир къавмалъ иман лъеялдаса ва гъес
къавмалъе квешаб дугІа гъабунa. НухІица абунa: « Я дир
БетІергъан! Дир къавмалъ дун гьереси гъавуна.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾

118. Дуца гъездаги дидаги гъоркъоб
дуго бокъарб хІукму гъабе ва дур
ГІадлоялдалъун ва гурхІелалдалъун
дунги дида цадахъ ругел муъминзабиги
гъезул купру-ширкалдаса ва зулмуялдаса хвасар гъаре»-абун.

فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَخَارُجِي وَمِن مَّعِيَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

119. Дица гъев НухІ аварaг ﷻ ва
гъевгун цадахъ рукІарал муъминзаби
хвасар гъаруна ГІадамаз ва цогидаб рухІІаголъиялъ цІезабун
бугеб гамида тІад рекІизарун.

فَأَنجَيْنَاهُ وَمَنْ مَّعَهُ فِي الْفُلَاكِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

120. Цинги гъоркъ хутІараб капураб къавм дица
тІупан тІун гъанкъизабунa.

ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

121. ХІакълъунго гъаб НухІил ﷻ
къисаялъульги буго Аллагъ ﷻ цо
вукІиналда ва гъесул хІалкІолъиялда
тІоритІел гъабулеб ГІаламат ва далил.
Киниги ГІадамазул ГІемерисел жидеца иман лъоларел руго.

إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

122. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ
ﷻ МухІаммад ﷺ, жинда инкар ккуразе
ГІазаб гъабизе гуч бергъарав, жинда иман лъуразе гухІел-рахІму
ГІемерав хан вуго.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهْوَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿١٢٢﴾

123. ГІадил ﷻ къавмалъги аварaгзаби
гьереси гъаруна.

كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Гъезул насабалъул вац Гъудица ﷻ
жидеда абураб мехаль: «Нуж Аллагъасул
ﷻ ГІазабалдаса хІинкъулариш?

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

125. ХIакъльунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужехъе إِنِّي لَكُم رَسُولٌ أَمِينٌ ١٢٥
 витIрав дида божизе бегъулев, нужее хиянат
 гъабулерев расул.

126. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъа ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٢٦
 мутIингIлъе!

127. Дица нужедаса щибго мухъ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرْتُ إِلَّا عَلَىٰ
 тIалаб гъабулеб гъечIо гъаб рисалат رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٢٧
 нужехъе швезабиялда данде. Кинабго
 гIамалалъул ужра-мухъ дир БетIергъан
 Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ тIад буго, цоги щивго чиясда гъечIо.

128. Нужеца щибаб борхатаб бакIалда мина أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ١٢٨
 балеп буго жиб борхатаб ва кIудияб, гъеб мина
 баялдасан щибго мунпагIатги гъечIого!

Гъеб тIадил къавм букIана щибго хIажат гъечIониги гIадамал хъвадулел
 шагъранухалда аскIор кIудиял, чIухIарал ва шулиял минаби (хъулби)
 ралел. Гъеб гIададисеб хIалтIи гъабун нужерго боцIи-малги ва заманги
 щай хвезабулеб абун гIайиб чIвана гъезда Гъуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ.

129. Нужеца шулиял, кутакал وَتَتَّخِذُونَ مَصَابِعَ أَعْيُنِكُمْ مَخِيلُونَ ١٢٩
 кIалгIабиги ралел руго, нуж хвезего
 гъечIеб гIадин ва даимго дунялалда рукIине ругеб гIадин.

130. Нужеца цо чиясда къабизе ккараб وَإِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ جَبَّارِينَ ١٣٠
 мехалъ гурхIел гъечIел залимзабаца гIадин
 къабулеб буго.

Пахру-Рази абулев гIалимас абунa: тIадегIанав Аллагъас Гъудил
 къавм тIадилазе лъабго сипат гъабуна: чIахIиял минаби рай, щибго
 хIажалъиги гъечIого. Гъеб буго исрапчилъи ва кIодолъи, тIадегIанлъи
 бокъи. Шулиял кIалгIаби рай буго жал хвезе гъечIо абун ракIалда
 ккей. Гъеб буго дунял бокъи, ахират кIочон букIин. Залимзабазул
 пиша гъаби жидер кIодолъи ва гуч бихъизаби буго. Гъаб лъабго сипат
 буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъи гъечIел, ахираталда иман лъоларел
 гIадамазул сипатал. Жегиги гъел сипатал руго жал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
 лагъзаллъун рукIиналдаса рахъун, «алагъзаби руго жалин»-абун гъезда
 ракIалда кколеб букIиналъул гIаламат.

Хадубги Гъудица жиндир къавмалда абунa:

131. Нужеца гъел квешал гIамалал те! Нуж فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٣١
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса хIинкъа ва дие
 мутIингIлъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве!

132. Нуж хIинкъя гъев БетIергъан

وَأَتَفَوْا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَآئِعَآمُونَ ﴿١٣٢﴾

Аллагъасул Iазабалдаса гъал Iемерал

ва кIудиял, нужеда жал рихъулел ва лъалел нигIматал нужее кьурав.

133.134. Нужее боцIи-малги васалги кьурав, ахал-хурзал, иццал-лъаралги кьурав.

أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَمِ وَبَيْنَ ﴿١٣٣﴾

وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾

135. ХIакълъунго дун хIинкълун вуго

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾

нуж гъеб хIалалъ иман лъечIого, тавбо

гъабичIого хвани, нужеда жиндир хIинкьи гучаб кьиямасеб кьоалъул Iазаб швела абун.

Гъудил къавмалъе гъесул ваIааялъ щибго асар гъабичIо, гъезул рекелъе хIинкьи рехичIо, иманги лъугъичIо.

136. Гъеб къавмалъ абунa: «Нижее щибго

فَالَوْ سَاءَ عَلَيْنَا أَوْعَظْتَ أَمَلْنَا تَكُنْ مِنَّا

батIалъи гъечIо: дуца нижее ваIаа

الْوَعَّظِينَ ﴿١٣٦﴾

гъабуниги, ваIаа гъабичIого таниги.

137. Гъеб дуца бицунеб жо гъечIо пересел

إِنَّ هَذَا إِلَّا اخْلَقَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

Iадамаз ургъарал гьересиял харбал гурони.

138. Нижее ахират букIине гъечIо ва гъениб

وَمَالِحِينَ بَعْدَ بَيْنٍ ﴿١٣٨﴾

Iазабги гъабизе гъечIо»-абун.

139. Гъуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъ гъев

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكَكُمُوهَآ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا

гьереси гъавуна ва дица гъеб къавмги

كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

гъалаг гъабунa.

Гучаб гьорол Iазаб биччана гъезда тIаде:

жиб свер-сверун пулеб, жибгун цадахъ цIоройги бугеб гъури букIана гъеб. Бакъвараб гъветIалъул тIамах Iадин гьороца эхеде росун унел рукIана гъел Iадамал цинги ракъалда рортун тIутIун унел рукIана. Гъединаб гучаб Iазаб гъезие гъабунa жал цIакъ чIухIарал, гучал ва залимал Iадамал рукIин сабабълъун.

ХIакълъунго гъаб Iадил къавмалъул кьисаялъулъги буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гъесул хIалкIолъбиялда тIоритIел гъабулеб Iаламат ва далил. Гъедин бугониги Iадамазул Iемерисел жидеца пикру гъабуларел ва иман лъоларел руго.

140. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда Iасильгъараздаса

рецел босизе цIакъ гуч бугев, жиндие мутIигIгъаразда гурхIелги Iемерав хан вуго.

141. Самудиязул къавмалъги аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾

гьереси гъаруна.

142. Гъел Самудиязда жидер вац إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ١٤٠

Ссалих'ица عَلَيْهِ السَّلَام абураб мехальт: «Нуж

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г'асилтъизе х'инкъуларищ?

143. Дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда вит'арав дица إِنِّي لَكِرَسُولٌ أَمِينٌ ١٤١
гьереси бицуларев ва хиянат гъабуларев расул.

144. Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г'азабалдаса х'инкъун, فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٤٢
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва дун расул вук'ин рит'ухъ
гъабе. Нуж диеги мут'иг'лъе!

145. Дица нужедаса ужра г'алаб гъабулеб وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٤٣
гъеч'о нужехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин
щвезабиялъухъ. Дие ажро ва кири
г'аламалъул Бет'ергъанав Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ буго, цоги шивго чиясда гъеч'о.

146. Нужеда раклалдайищ кколеб нуж أَتَذْكُرُونَ فِي مَا هُمْ بِإِيمَانٍ ١٤٤
гъаб дунялалда рук'ине ругин абун, шибго
х'инкъи- къварилтъи гъеч'ого, хвелги гъеч'ого.

147. Ахал- хурзалгун лъльимал-иццалгун. فِي جَنَّتٍ وَعُمُورٍ ١٤٥

148. Бат'и-бат'иял рекъулел ниг'маталгун, وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضْبٌ ١٤٦
гъуинаб чамастакил ахалгун.

Галимзабаца абуна: Самудиязул ракъ бук'ана ах-хур г'емераб,
лъльим гъуинаб гъава-бакъ рекъараб. Гъедин бук'иналь Самудиялги
рах'ат-лазаталда рук'ана, ракъи-къеч бихъич'ого бечедго рук'ана.
Гъедин даимго рук'унаро нужан абулеб буго гъезда Ссалих'ица: нуж
хвезе рук'ин лъай, нужер Бет'ергъан вук'инги лъай, гъел г'емерал
ниг'матазда щукруги гъабе.

149. Нужеца муг'рулги рорлъун кутакал, وَتَتَجَوَّعُونَ مِنَ الْجِبَالِ يَوْمَ تَذْهَبُ ١٤٧
ч'ух'ларал минабиги ралел руго нужер гуч
бихъизабизе.

150. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х'инкъа ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٤٨
мут'иг'лъе!

151. Жидеца мунагъ гъабулел ва г'адада, وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُشْرِكِينَ ١٤٩
ч'ух'идае боц'и хвезабулел х'акимзабазе
мут'иг'лъе,

152. ракъалда г'лад пасалъаби гъарулел, الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ١٥٠
лъик'аб г'амал гъабуларел квешаб

къокъаялда нахъги рильгъунге.

153. Самудияз гъесул вагІзаялда гІинго тІамичІо ва гъев сан гъавичІого гІодовегІан гъавун, гъез абунa:

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾

«ХІакъгъунго мун вуго цо гІадамаз сихІроги гъабун гІадалгъизавурав чи. Дуца бицулеб жо нижеда цебехун рагІичІеб, гІадалав чияс бицулеб хабар буго. Мун авараг кин вукІунев?

154. Мун вуго нижедаго рельегъарав инсан. Мун авараг вуго абураб рагІиялгъул ритІухъав ватани цо мугІжизат бачун вачІаха нижее»-абун.

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾

ГІалимзабаца абунa: СсалихІил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ гъесдаса тІалаб гъабунa анцІго сон бараб къинаб варани баккизабе нижее гъаб пуланaб къурулгъан къватІибе ва гъеб нижедаги бихъун къинлгъизеги гъабе абун. СсалихІ авараг عَلَيْهِ السَّلَام цІакъ пашманлгъун, ургъалилъ ккун гІодов чІун вукІаго гъесухъе Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаик вачІана ва гъес абунa: дуца кІиги ракагІат как бай, цинги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъаре гъеб къавмалъ тІалаб гъабулеб варани кье дуеян-абун. СсалихІица гъедин гъабунa ва доб къавмалъ тІалаб гъабураб хІалалъ къурулгъан къватІибе бачІун къинаб вараниялъ гъезда себе тІинчІ гъабунa.

155. СсалихІица عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Гъале нужеи варани. Гъаб вараниялъ гъекъезе буго иццул лгъим цо къоялъ. цогідаб къоялъ нужеца гъекъезе буго.

قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لِّهَا شَرْبٌ وَلَكُم مِّشْرَبٌ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾

156. Нужеца гъеб вараниялгъе щибго къварилгъиги гъабуге. Нагагъ нужеца гъелгъие къварилгъи гъабуни нижеда цІакъ гучаб гІазаб швезе буго»-абун.

وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٥٦﴾

Гъеб варани дагъаб заманаялъ жидеца парахат тун букІана. Гъелгъул рахъги бечІун гъелдаса мунпагІатги босулеб букІана. Цинги жидеда гъеб вараниялгъе цо къоялъ лгъим тей чІалгІана ва жидер бахъикъосарал гІадамалгун ургъун варани чІвазе хІукму гъабунa.

157. Цинги жидеца гъеб варани хъуна.

فَعَقَرُوهَا فَاصْبِرُوا لَدِمِينِ ﴿١٥٧﴾

Цоги гІалимзабаца абунa: ЧІорал речІун чІвана абун. Гъеб варани хъурав чи Къудар абун вукІана, амма гъеб хъвезе киналго разилгъун рукІана. Гъеб хъун хадуб жал цІакъ пашманлгъунги лгъугъана. Гъеб букІана жидеда гІазаб рештІинилан абун хІинкгъун бугеб пашманлгъи, гъеб букІинчІо жидер мунагъалда ракІ бухІун тавбо

гъабураб пашманлги.

158. Цинги гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гъазабалъ ккуна ва гъалагъ гаруна.

Кутакаб гъаракъаль ракъ багъаризабун, раклал

къватлун хун гюдоре ккана, зодиса ганчлалги

речлчана гъезда тлад. Хlакълъунго гъаб Самудиязул къисаялъулъги

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуклиналда ва гъесул хlалклълъи гучаб буклиналда

гюритлел гъабулеб глаламат буго глакълло-пикру бугел гладамазе.

Амма гладамазул гемемерисел иман лъоларел руго.

159. Хlакълъунго дур Бетлргъан Аллагъ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ١٥٩

Мухlаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав

ва жиндир гурхlел гемемерав хан вуго.

Жинда гласилъаразе гъазаб гъаби гучав вуго, жинда иман лъуаразе

гурхlел гъабиги клудияв вуго.

160. Лутлил عَلَيْهِمُ السَّلَام къавмалъги аварагзаби كَذَبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ١٦٠

гьереси гъаруна.

161. Гъеб къавмалда жидер вац Лутлиа إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ١٦١

абураб мехалъ: «Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

гъазабалдаса хlинкъуларищ гъесда глассилъизе?

162. Хlакълъунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда إِنِّي لَكُم رَسُولٌ أَمِينٌ ١٦٢

витlарав, дица хиянат гъабуларев, дида божилъи

бугев расул.

163. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хlинкъа ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٦٣

мутлгилъе!

164. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا

нуж ахlанин абун дица нужедаса عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٦٤

ужраги тlалаб гъабулеб гъечlо. Гъеб

ужра дие къезе кинабго глаламалъул

Бетлргъанас тlаде босун буго.

165. Нуж бихъиназда асклорищ лъугъулел أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ١٦٥

жимагl гъабизе, цониги халкъалъ гъабичlеб

къабихlаб пишаги гъабун.

166. Нужеда жалго толел руго وَيَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَنْ

чlужулъун ячине ва жимагl гъабизе تَنْتَفِقُوا عَادُونَ ١٦٦

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеэ рижарал руччаби.

Нуж цlакъ глорхълъан ун къосараб ва

пасадаб къавм буго. Хlайваназцин гъабулареб къабихlаб пиша

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا

كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ١٥٨

وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ١٥٩

كَذَبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ١٦٠

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ١٦١

إِنِّي لَكُم رَسُولٌ أَمِينٌ ١٦٢

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٦٣

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا

عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٦٤

أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ١٦٥

وَيَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَنْ

تَنْتَفِقُوا عَادُونَ ١٦٦

буго нужеца гъабулеб.

167. ЛутИл عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ абуна: «Мун нахъе къан ч'еч'они я ЛутI, гъеб дуца бицунеб хабаралдаса, нижеда гъоркьоса мун нахъе къотIизе вуго»-абун.

قَالُوا لَيْنَ لَّمْ تَنْتَه يَلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

168. ЛутИца абуна: «ХIакълъунго дун нужеца гъабулеб гIамалалда цIакъ ццим бахъарав ва нужедаса рикIкIадав вуго.

قَالَ إِنِّي لَعَمَلِكُمْ مِّنَ الْفَالِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Я дир БетIергъан! Дуца дунги дир агълоги гъаб къавмалъ гъабулеб къабихIаб пишайлдаса цIуне!»-абун.

رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Дица гъев ЛутIги عَلَيْهِ السَّلَام гъесда иман лъураб агълоги киналго хвасар гъаруна.

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

171. Гъесул херай чIужу хутIана жал гъалаг гъаруразда гъоркьой.

إِلَّا جُوزًا فِي الْغَدِيرِ ﴿١٧١﴾

Гъей ЛутИл гъалбадери хъе квешаб къавм ахIулей йикIана ва гъеб къавмгун цадахъ гъалаг гъаюна.

172. Цинги нахъе хутIарал дица кутакаб гIазабалдалъун гъалаг гъарун тIагIизаруна.

فَرَدَّ مَنَا الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾

173. Дица гъезда тIаде ганчIазул цIадги базабуна. ЦIакъ квешаб цIад букIана гъеб, аварагас хIинкьи къураб мехалъ гъесда мутIигIлъич'леб ва гъев гъереси гъавураб къавмалъе.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا قِسَاءً مَّطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾

174. ХIакълъунго гъаб ЛутИл عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъул къисаялъульги буго жидеца пикру гъабулел гIадамазе

إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гъесул хIалкIолъи гучаб букIиналда тIоритIел гъабулеб гIаламат ва хIужжа. Амма гIадамазул гIемерисел жидеца иман лъоларел руго.

175. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав ва жиндир гурхIел гIемерав хан вуго.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

176. «АсхIабул-айкат»-абулеб къавмалъи гъереси гъаруна аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام.

كَذَّبَ أَصْحَابُ لَيْكَةِ الْأُمْرُسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

177. Гъеб къавмалда ШугIайб аварагас абураб мехалъ: «Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

Ғазабалдаса хІинкјулариш ғьесда Ғасилъезе?

178. ХІакълъунго дун вуго Аллағъас جَلَّ جَلَّاهُ нужеда
витҒарав, дица хиянат ғъабуларев, дида божилъи
бугев расул.

إِنِّي لَكُرَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾

179. Муж Аллағъасдаса جَلَّ جَلَّاهُ хІинкъя ва дие
мутҒиглье!.

فَأَتَقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ ﴿١٧٩﴾

180. Дица нужедаса мухъ тІалаб ғъабулеб
ғъечІо нужехъе Аллағъасул جَلَّ جَلَّاهُ дин
щвезабунин абун. Дие ажро къезе буго
кинабго Ғаламалъул БетҒергъан Аллағъас جَلَّ جَلَّاهُ.

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

181. Нужеца жиндалъун тІощел ва цогидаб
жо боцулеб къали цезабе ва тІубазабе, ва
нуж рукІунге цадиро-къалиялдаса жо дағъ
ғъабулеллъун.

﴿١٨١﴾ أَفَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ

182. Цалерб жоги ритҒарал цадирабаздалъун
цІай.

وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَيْ الْمُسْتَقِيرِ ﴿١٨٢﴾

183. Ғадамазе кколеб хІакъги мукъсан
ғъабуге:

وَلَا تَحْسَبُوا النَّاسَ شَيْئًا هُمْ وَلَا تَعْتَوُوا

цадиро-къалиялдалъун бугониги, гуккун,
хІал ғъабун ккун бугониги. Ва муж рақълда
тІад квешал пасалъаби ғъарулеллъунги рукІунге.

الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

184. Жинца нужги, ццере арал киналго
умматалги рижарав Аллағъасде جَلَّ جَلَّاهُ
Ғасилъизеги хІинкъя-абун.

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِيلَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾

185. ШугҒайбил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъги ғъев
ғьереси ғъавуна, ғьесда иман лъезе
къасдги ғъабичІо. Ғъев авараг ҒодовеҒан ғъавун жидеца
абуна: «ХІакълъунго мун вуго цо Ғадамаз сихІроги ғъабун
Ғадаллъызавун, дуца бицунев жо дудаго лъаларого гаргадулев
чи»-абун.

فَالْوَأَنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾

186. Мун нижго Ғадав инсан гурого
ғъечІо, авараг вукІине ккани дур
нижедаса щибго тІокІлъиги ғъечІо.

وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَطْنُكَ لَمِنْ

Нижеда рақІалда кколеб буго мун ғьереси бицунев чи вугин абун.

الْكَذِبِينَ ﴿١٨٦﴾

187. Авараг вугин абун дуца битҒараб
бицунев батани, нижеда тІаде зобалъул
цо къотІел бортизабеҒа!-абун.

فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ

مِّنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾

188. ШугІайбица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дир БетІергъан وَاللَّهُ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъикІ лъалев вуго нужеца гъабулеб гІамал.

Нужее жазагъи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе буго: гъесие бокъани гъеб зодил къотІелги бортизабила нужеда тІаде. Дида тІадаб иш буго нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гІбадат гъабиялда ахІи.

189. Гъеб къавмалъ ШугІайб аварагъ وَاللَّهُ гъереси гъавуна. Цинги гъелги гъалаг гъаруна бецІаб накІкІалъул гІазабалдалъун.

Галимзабаца абуна: ШугІайбил къавм кутакалда бакъ багІарун, хІохъел цІазе кІолареб хІал лъугъун, рукъоса къватІире рахъун алахалда ана. Цинги гъезда тІаде цо бецІаб накІкІ бачІана ва бакъул бухІиялдаса лъутун, киналго гъеб накІкІалъул рагІдукъе руссана. Гъеб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ накІкІалдаса къватІибе гъезда тІаде цІа беччана ва гъелги цІаялъ рухІана. Цадул гІазаб цІакъ гучаб букІунелъул, тІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «ХІакълъунго Гъеб гІазаб букІана жиндиль хІинкъи ва къварилъи кІудияб къоялъул гІазаб»-абун.

190. ХІакълъунго гъаб ШугІайб وَاللَّهُ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъул къисаялъулъ буго гІакълъо бугел гІадамазе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул къудрат кІудияб букІиналда тІоритІел гъабулеб гІаламат ва далил. Гъедин бугониги гІемерисел гІадамал жидеца иман лъоларел руго.

191. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ وَاللَّهُ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав ва жив гурхІулев хан вуго.

Гъаб бакІалда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул ракІ парахат гъабизе ва гъесул умматалъе вагІзалъунги букІине Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бицараб аварагабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ анкъго къиса тІубана. Хирияв хІабиб МухІаммадил хІурмат гъабун гъесул уммат жидеца кигІан кІудиял мунагъал гъаруниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъарун тІагІазаричІого толел руго. Гъеб нигІмат нильее букІун гурони, цІакъ кІудиял мунагъал ва пасалъаби ракъалда тІад тІиритІун ругониги гъадин берцинго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль хйххилароан.

192. ХІакълъунго гъаб хирияб Къуръан وَاللَّهُ буго кинабго гІаламалъул БетІергъанас وَاللَّهُ рештІизабураб,

жинца гIадамал гIажиз гъарулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам.

193. Гъеб босун МухIаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام маланк вачIана, зобалазул божарав чапарлъун жив вугев.

194. Дур ракIалда гъеб Къуръан عَلَى قَلْبِكَ لَتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

рештIизабуна МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIадамазе хIинкьи кьолездаса мун вукIизе.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккуразе жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкьи кьолевлъун вукIизе, гъесда иман лъурал муъминзабазе алжаналъул рохел бицулевлъунги вукIизе.

195. Жиб пасихIаб ва баянаб гIараб мацIалда يَلْسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾
рештIизабуна гъаб Къуръан.

Дудехун къецандулел инкарчагIазул хIужжа къотIизабизе. Гъезда жинда рельеъараб гъабизе кIолареб мугIжизатлъунги букIизе.

196. ХIакълъунго гъаб Къуръаналъул бицен وَإِنَّهُ لَفِي زُجُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾

цересел умматазда рештIизарурал гIахъазда жанибги буго.

197. Маккаялъул мушриказе гъаб أُولَئِكَ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي

Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам إِسْرَءِيلَ ﴿١٩٧﴾

букIиналда тIоритIел гъабулеб гIаламат буго гурищ гьелъул хабар Бануисраилазул гIалимзабазда лъалеб букIин!

198. Дица гъаб Къуръан цо гIажамияв чиясда وَلَوْزَلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾
рештIизабун букIарабани.

199. Цинги гъев чияс Маккаялъул فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

агълоялъе гъебги цIалун букIарабани, гъез иман лъезе букIинчIо.

Гъеб цIакъ чIухIараб агъло букIиналъ, кигIан пасихIго ва берцинго гIажамияс гъеб Къуръан цIаланиги, гъелда иман лъезе букIинчIо.

200. Гъединго дица гъаб Къуръан كَذَلِكَ سَأَلْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾

лъугъизабуна капурзабазул ракIазульги.

Гъезда гъеб цIализе лъала, гъель бицунеб жоги бичIчула гъеб пасихIаб букIин ва жал гIажиз гъарулеб жо букIинги лъала.

201. Амма гъез Къуръаналда иман لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾

лъоларо, жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб бихъун гурони.

Гъеб буго къямасеб къо ва гъеб къояль иман лъунин абун гъезие щибго пайдаги букIуларо.

202. Гъеб къямасеб къоги гъезда тIаде тохлъукъего бачIизе буго ва гъезда щибго лъалеб жоги букIизе гъечIо. فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٢﴾

Тавбо гъабизе ва лъикIаб тIамал гъабизе ресги букIизе гъечIо.

203. Цинги гъел капурзабаца абизе буго ниж дагъаль нахъе рахъун толариш, нижеца иман лъезе ва лъикIаб тIамал гъабизеян абун. فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٣﴾

204. Дуниялалда гъел капурзаби жидеца тIазаб хех бачIин тIалаб гъабулеллъуниш ругел. أَفَيْعَذَابِنَا لَا يَسْتَعِجِلُونَ ﴿٢٤﴾

Гъелда божичIого, гъеб махсароде гъабун. Гъеб тIазаб жиде хIакълъараб мехаль гъеб нахъе бахъеян гъардолел руго.

205. Дуца пикру гъабе МухIаммад أَقْرَبَتْ إِنَّمَتَّعْتَهُمْ سِنِينَ ﴿٢٥﴾ : صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
Дица гъел капурзабаце тIемерал соназул тIумру къуниги; сах-саламат, нигIматал къун гъел таниги.

206. цингиги гъезие гъабизе хIакъаб тIазаб гъабулеб тIуж гъезда тIаде бачIараб мехаль; ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٦﴾

207. гъезие щибго мунпагIат гъабизе гъечIо гъеб халатаб тIумруялъги тIемерал нигIматазги. مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ ﴿٢٧﴾

Ай: капурзабаца иманги лъун лъикIаб тIамал гъабичIеб мехаль, кигIан халат гъел чIаго ругониги гъезие тIазаб гъабизе буго. ТIумру халалъанагIан, нигIматал тIемерлъанагIан капурзабазул тIасилъаби цIикIкIизе руго ва гъеб сабаблъун гъезие гъабулеб тIазабги гучлъизе буго.

208. Дица цониги росдал агъло гъалаг гъабичIо, гъезие хIинкъи къолеб авараг витIун хадуб гурони. وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٨﴾

209. Гъеб гъалаг гъариги дица гъабула хадусел умматазе вагIзальун букIине. ذِكْرَى وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

гъалаг гъарурал къавмазе дица щибго зулмуги гъабичIо. Гъезухъе аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلام ритIун, хIакъаб динги малъун, хIужжа-далилги бачун, хадуги гъез иман лъечIеб мехаль гъаруна гъел гъалаг.

210. Гъаб Къуръан щайтIабаца босун бачIараб гъечIо. وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿٣٠﴾

Гъеб босун жинда божарав зобалазул чапар Жабраил вачIана.

211. Гъезда рекъараб гъечIо вахIю босун
рачIизе ва гъезул гъелда хIалкIюльгиги гъечIо.

وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾

212. ХIакъълъунго гъел нахъчIварал руго
зобалазда бицулеб хабар жидеда рагIиялдаса.

إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعُزُولُونَ ﴿٢١٢﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг витIилелде цере гъел шайтIабаца зодиса хабаралда гIинтIамун, цинги гъеб хабаралда гьоркъоб гьересиги жубан, жидеда нахърилъгъарал гIадамазе гъеб хабар бицулеб букIана гъеб жо вахIю бугин абун. Хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIун хадур гъел нахъчIвана зодире рахиялдаса ва гъениб бицулеб жо рагIиялдаса. Гъедин бугельул шайтIабаца Къуръан босун бачIунгутIи чIчIезабулеб лъабго кIудияб хIужжа ва далил буго:

- 1) Гъел руго жидеца гIадамал къосизарулел, гъеб ишалда тIад чIарал, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъарал капурзаби; шайтIаби жинца гIадамал хIакъаб диналда тIоритIулеб Къуръан босун рачIин гIакълуяллъго къабул гъабулареб иш буго.
- 2) ШайтIаби гъеб амру тIубазе къасд гъабун лъугъаниги (Къуръан рештIизабизе), гъезда гъеб иш гъабизе кIоларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир калам ва шаригIат цIунун буго шайтIабаца ва цогидал жалаз жиб хисизе ва свериабиялдаса.
- 3) Нагагъ Къуръаналда гIенеккизе ва гъеб рештIизабизеян шайтIаби зодире рахулел рукIаралани, гъенире рахиялдасаги гъел нахъчIварал руго ва гъезда цохIо хIарпги гъеб Къуръаналъул рагIуларо.

213. Дуца гъев Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ
щибго жоялъе лагълъи гъабуге! Гъедин
лагълъи гъабунни мунги жидее гIазаб
гъабулел мушрикалгун цадахъ вукIуна.

فَلَا تَنْفَعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونُ مِنَ
الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾

Гъаб хитIаб буго аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъабураб, амма гъаб хитIабалдальун мурад буго гъесул уммат. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ширк гъабулареблъи жиб якъинго лъалеб жо буго, гъесда «дуца ширк гъабугеян» абиги жиндир умматалъе гIоло абураб рагIи букIула.

214. Дуца хIинкъи кье дурго гIагарал къолбол
гIадамазе!

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

Гъезда лъазабе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIибадат бацIцIад гъабичIев чиясе жужахIалъул гIазаб букIизе бугин абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда «Дурго гIагарал гIадамазе хIинкъи кье»-абун абиялъул хIикмат буго: гIадамазда раклалда ккечIого букIине гъев аварагас жиндир гIагарлъиялъе бигъалъи гъабулеб бугин абун. Хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндирго напсалъе ва гIагарал гIадамазе цIакъго къвакIараб амру гъабулеб букIин бихъараб мехалъ, цогидал

Гіадамаз. гьесда иман лъезе ва гьесие мутІгІлЪизе хехлти гьабула.
 Жидеда Аллагъ разилгъаял имамзабаца бицараб хІадисалда буго: «Гьаб аят жинда рештіІнабураб мехалъ, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гьиндир гІагарлти данде гьабуна ва гьес абун: «Я Къурайишиязул жмагаІат! Нужеца напсал ричун росе нужер БетІергъан Аллагъасдаса. Дида КІоларо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскІоб нужее щибго квербакти гьабизе. Я ГІабдулмутІалибил лъимал! Нужее квербакти гьабизеги КІоларо дида Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазаб тІаде щвани. Я ГІаббас ГІабдулмутІалибил вас! Две квербакти гьабизеги КІоларо дида Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазаб дуда щвараб мехалъ. Я Сафият! Расулллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ имсул яц! Две квербакти гьабизеги КІоларо дида. Я ФатІимат! МухІаммадил яс! гьаб дунялалъул яшавалдаса дуего бокъараб жо гьаре дидаса. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазаб дуде цолеб бугони две квербакти гьабизеги КІоларо дида»-абун.

215. Дуда нахърилъгъарал муъминзабазе وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
 гурхІелалъул кваркъи тІибитІе дуца
 МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гьездехун хІалимав,
 хІеренав вукІа.

216. Гьел ГІадамал две мутІгІлЪиялдаса فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِيَّايَ بَرِئْتُ مِمَّا تَعْمَلُونَ
 рахъун дуда ГІасилъун чІани, дуца
 гьезда абе: «ХІакълъунго дун вацІадав вуго нужеца гьабулеб
 ГІамалалдаса»-абун.

ГІадеГІанав Аллагъас жиндие хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъазабулеб буго жиндир рисалат къабул гьабулелги ва гьеб нахъчІвалелги ГІадамал рукІизе рукІин. Гьезулгун жинца гьабизе кколеб хурхенги баян гьабулеб буго: дуда иман лъун мунгун цадахъ Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавун гьесие ГІибадат бацІада гьабулел муъминзабазда гурхІел-рахІмо гьабе, гьездехун хІеренаб тамахаб бухъенги гьабе. Дуда инкар ккурал ГІадамал дуца дорегІан къазарун те ва гьезда абе нужеца гьабураб ГІамалалъул жазаъ нужеого букІизе бугин абун.

217. Дур киналго ишазулъ дуца таваккал ГІабе وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ
 МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав ва
 гурхІел ГІемерав БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ.

218. Дуца гьабулеб ГІибадат бихъулев: الَّذِي يَرْكَحُ حِينَ تَقُومُ
 мун гьесие как базе вахъун чІараб мехалъги;

219. ва дуца жамаГІатгун цадахъ рукуГІ-сужда وَقَفُّكَ فِي السَّجْدَيْنِ
 гьабун как балеб мехалъги.

220. ХІакълъунго гьев Аллагъ вуго жинда إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
 кинабго жо раГІулев ва лъалев.

221. Дица дуда бицилищ МухIаммад

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٣٣﴾

ﷺ, шайтIаби жидер гьересияб вахIю
босун лъиде рештIулеблъи?

222. Гъел рештIула бишунго жидер гьересиги
капурлъиги бергъарал къосарал гIадамазда.

تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٣٤﴾

223. Гъел шайтIабаца жидеда рагIараб жо
гъезул гъудулзаби кагъанатазда реххула

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْتَهُمْ كَذِبُونَ ﴿٣٥﴾

ва гъезул гIемерисел жодоца гьереси

бицунел руго. Гьереси бицун жал гIалимзаби руго, балъгояб жо лъалел
чагIи руго абун жидеца гIадамал гуккулел, «гIадамазул шайтIаби»-
руго гъел кагъанатал. Гъез абула жидеца жундул кIалъазарулин,
хваразул рухIал рачIулин жидехъе хабар бицине, жидее сихIручагIазул
сихIру хвезабизе кIюлин. Гъел кагъанатазда божун гъезухъе хъвадулел
бусурманал гIадамалги рукIуна. Гъал кIиялго жужахIалъул агълу буго,
Аллагъас جَلَّالَهُ жидее тавбо гъабизе тавпикъ къечIого гъеб батIулаб
гIамалалда жал хвани. Щай гурелъул гъеб хIалтIи гъабиги, гъезухъе
инги капурлъулеб иш бугелъул.

Маккаялъул мушрикаца хирияв аварагасда ﷺ гъев шигIручи
вугин абидал, IадегIанав Аллагъас гъезул рагIи гьереси гъабун баян
гъабулеб буго гъев шигIручи гъечIеблъи ва гъесда нахърильтъаралги
къосарал чагIи гъечIеблъи.

224. ШагIирзабазда нахърильтъуна жал
къосарал гIадамал.

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٣٦﴾

Гъез шагIирзаби ккола жидер мажлис берцин гъабулеллъун, жидее
реклел гъей гъабулеллъун. Муъминзаби нахърильтъуларо шагIирзабазда.
Жидер гIакъло камилал жидеда Аллагъ جَلَّالَهُ лъалел гIадамал гъел
шагIирзабаздаса рикIклад чIола.

225. Дуда рихъулариш ва лъалариш
МухIаммад ﷺ, хIакълъунго

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٣٧﴾

гъел шагIирзаби рукIин кинабго батIулаб бакIалда гъоркъор
лъугъулеллъун.

Жидеда лъалелбги лъаларелбги жо бицуна гъез. Гьересиги бицуна.
Цо чи жакъа жидеца вещула, метер гъевго чи какула. Гъезие щибго
ничги букIуларо жидеца бицунелб жоялъул. Гъедин бугелъул гъезда
кIола хIакъаб жо батIулаблъун бихъизабун кIалъазе ва батIулаб жо
хIакъаблъун бихъизабун кIалъазеги. Гъаб сипат жидее букIиналдалъун
гъел шагIирзаби шаргIалда какарал гIадамал руго.

226. Ва хIакълъунго Гъез жидеца гъабулареб

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٨﴾

жоги гъабулин абун бицуна.

Гъал сипатал жидее ругел шагГирзабазул чи вукІунищха авараг صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ расултун витІарав чи вукІула киналго тІабигІатал берцинав, жинда божарав, жиндир гьереси ва хиянат букІуларев.

227. Гъел шагГирзаби квешал гІадамал

руго: жидеца тавбоги гъабун, Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, лъикІаб гІамалалда

жал руссарал гІадамал хутІизегІан.

Жидеца Аллагъаги جَلَّ جَلَالُهُ гІемеррехсолел,

исламалъе зарал гъабулел рукІин жибго тун гъеб исламалъе квер бакъулеллъун ва капурзабиги мушрикалги какулеллъун лъугъарал. Жидеца зулму гъабулел гІадамазда нахъа лъазе буго кинаб квешаб гІазабалъ жал кколеблтъи ва кинаб квешаб руссунеб бакІ жидее бугеблтъиги. Гъел жидеца зулму гъабулел гІадамазда гьоркъор ккола шагГирзабиги.

ШигІруялъул хІакъикъат буго гъеб букІин инсанас бицунеб каламалъул цо тайпа. Гъеб шигІру лъикІаб бугони лъикІаб букІула, квешаб бугони квешабги букІула. ТІадегІанав Аллагъас шигІруги шагГирзабиги какиятъул хІикмат буго гъеб шигІруялъул гІемерисеб жиб хІарамаб, шаргІалда данде кколареб букІин.

Гъеб шигІруялда жаниб гІорхъольан араб рецц гъаби яги каки букІула. ШагГирасда кІола бишунго цІумахІав, хІалихъатав чи багъадурлъун вихъизавизе, бахилав, хъангІарав, сутурав чи цІакъ сахаватав чилъун вихъизавизе. ВацІ цІадав, гІадилав чипасикъав, чорокавлъун вихъизавизе. Гъел шагГирзабаца жидее гІарац къурав чи зобалазда вахизавула, гъесие рецц бакъ гъабун. Цинги жидер гъесда ццим бахъараб кьо бачІани гъев зодиса восун жужахІалъул тІиналдаги рехула. Гъал ва цогидалги шаргІалда хІарам гъарурал умурал хІалтІизарула шагГирзабаца.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда тІовитІарав, Аллагъаги جَلَّ جَلَالُهُ аварагги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъарав чияс хъвалел берцинал назмаби гъел шигІручагІазул шигІруялда гьоркъор кколаро. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъул пикру гъабун абурал рагІаби, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло жигъад гъабулел мужагІидал ва шагъидзабазе рецц гъабун абулел рагІабиги муъминзабазул иман цІикІиналъе сабаблъун рукІула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб диналда ва битІараб нухда чІезареги.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату ЩугГараалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا
وَسِعَعُمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا إِلَىٰ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ

27. Сурату Ннамль

سُورَةُ النَّامِلِ

Маккаялда рецитинабураб, жинда жаниб ункъоялда аниџила лъабго аят бугеб.

Гъаб суратги Мккаялда решитизарурал суратаздаса бугелъу, жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукӀин, гъесул аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام хабар бицунеб буго. Ахират букӀин ва гъениб хӀисаб-мизанги алжан-жужсахӀги букӀин бицунеб буго. Галимзабаца абунa: Гъаб лъабго сурат гъел решитизариялъульги цояб цоялда хадур рачӀларал руго ва гъезул аятаӀги аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام кӀисаби рицун, гъелдалъун гӀадамал иман лъеялда ахӀиялда тӀад чей гъабурал ругин абун. Гъеб лъабго сурат буго: «сурату ЩугӀараъ, сурату Ннамль ва суратул Къасас».

Хирияб Къуръан аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб музӀжизат букӀин бицун, гъеб кӀиямасеб кӀо чӀезегӀан умматал тӀоритӀулеб нур букӀинги баян гъабун хадуб, ПадегӀанав Аллагъас аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام кӀисаби рицана. Дагъабго бицен гъабун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام, СсалихӀ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва ЛутӀ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кӀиса бицана, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда жидер кӀавмал ахӀулаго гъезда цвараб кӀварилъиги бицана. Хадуб гӀатӀид гъабун бицана Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесул вас Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кӀиса Сулейман аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَام Сабаъ абӀулеб ракъальул хан БилкӀисил кӀисаги бицана.

Гъаб Сулейман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кӀисаялда жаниб ишара буго жидехъ ханлъи ва бечелъи бугел гӀадамаз гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кӀудияб нигӀмат Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун харж гъабизе ва хъвадизабизе тӀадаб букӀиналда. Гъедин гъабӀулел гӀадамал жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разиял, жидее тӀокӀлъи бугел гӀадамал рукӀуна: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀибадат гъабӀулел ва лъикӀаб нухда магӀишат харж гъабӀулел рукӀун. Гъединго гъаб сураталда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукӀиналда, гъесул хӀалкӀолъиялда тӀоритӀел гъабӀулел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъатальул ругел гӀаламатал ва далилал баян гъарун руго.

Гъаб сураталда цӀар тун буго гъелда жаниб цӀунцӀраялъул хабар бицун букӀиналъ «сурату Ннамль»-абун. ЦунцӀраялъул сурат. Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рухӀ чӀагольабазул калам лъазабун букӀиндал, гъесда цӀунцӀраялъ жиндир боязда абӀулеб жо рагӀана ва Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру ва рецц гъабунa жив гъев лъалевлъун вижун вукӀиналда ва жиндие хӀайваназул калам бичӀулев гъавиялдаги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та. Син. ТадегIанав Аллагъасда

طَسَّ تِلْكَ ءَايَتُ الْفُرْقَانِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

лъала жиндир мурад гьал

xIурупаздалъун бугеб.

Гъаб Къуръан жинца гIадамал гIажиз гъарулеб калам букIиналда

tIорителги буго гьел xIурупазуль. Гьал дуда рештIизарурал аята

руго МухIаммад ﷺ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам Къуръаналъул ва

жиб баянаб tIexьалъул аята. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ахIкама

баян гъарураб, уммат tIобитIиялъе нурлъун бугеб, две мугIжизатлъунги

бугеб Къураналъул аята

2. Жинца муъминзаби xIакъаб диналда

هُدًى وَيُضَيِّقُ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

tIоритIулеб ва гъезда алжаналъул рохелги

бицулеб Къураналъул аята

3. Жидее алжаналъул рохел бицунел

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ

муъминзаби руго xIукъукъал tIубан

وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

къойил шуябго как балел, паризаяб

закатги къолел ва жидеца якъинго,

шаклъи гъечIого ахираталда иманги лъолел муъминзаби.

4. XIакълъунго жидеца ахираталда иман

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ رَبَّنَا لَهُمْ

лъоларел гIадамазе дица гъезда жидерго

أَعْمَالُهُمْ فَهُمْ فِيهَا يَوْمُونَ ﴿٤﴾

гIамалал берцин рихъизаруна.

Гъез гъабулеб къабихIаб ишалъул лъикIаб рахъ

гурони гъезда бихъуларо. Масала мехтел гъекъолев чиясда гъеб гъекъон

дагъабго мехалъ черхалъе бачIунеб tIадагълъи ва аваданлъи бихъула

ва лъала. Гьелъул гIемерал квешал рахъалги, гьелда жанир ругел

балагъалги гъесда раkIалдацин щоларо. Ва жидерго къосиналъуль

xIайранлъун свердулел рукIуна гьел. Жидеда xIакъабги батIулабги

жо батIа гъабизего лъачIого.

5. Гьал гIадамал руго жидее квешаб

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي

гIазаб букIине бугел ва ахираталда чIорого

الْآخِرَةِ هُمْ الْآخَسَرُونَ ﴿٥﴾

хутIараллъун рукIунел.

6. XIакълъунго Гъаб Къуръан дуда

وَإِنَّكَ لَتَلْقَىٰ الْفُرْقَانَ مِن لَّدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

рештIизабулеб буго МухIаммад ﷺ

жиндир тадбир xIакимияв, махлукъаталъул маслахIатал лъалев

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

7. Дуца умматалъе вагIзалъун

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لَأَهْلِيهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَآتِيكُمْ مِنْهَا

букӀине Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кӀыса
бице МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьес жиндир
чӀужуялда абураб гӀуж бице:

«ХӀакълъунго дида цо цӀа бихъулеб буго.

Дун гьенивги ун цо хабар босун вачӀина, яги цӀадул сунтурги босун
вачӀина гьелдалъун нуже хинлӀи букӀине»-абун.

ГӀалимзабаца абуна: гьеб букӀана Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام Мадьяналдаса тӀад
вусун Шамалдехун вачӀунеб заман. Гьевгун цадахъ лӀимер гьабизе
мех щварай гьесул чӀужуги йикӀана. БецӀаб, цӀад балеб, цӀорораб
сордоги букӀана. Унеб рахъ лӀаларого нух кӀосун, алахалда рукӀана
гьел. Гьеб мехаль бихъана Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام рикӀкӀидаса бакун
бугеб цӀаялъул сипат. Гьебги букӀана Турсайнаъ мегӀералда аскӀоб
бугеб бакӀ. Цинги Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьеб канлӀи бихъараб рахъалда
ана, гьенив ватарав чияса жал унеб нух ва рахъ гьикъизе ва гьениса
цӀадул сунтур босизе кӀасдалда.

8. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьеб канлӀи
бихъараб бакӀалда шведалго жив
гӀажаиблъулеб ва хӀайранлъулеб сурат
бихъана:

فَإِنَّمَا جَاءَهَا نُورٌ يُدْىِى أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ
حَوْلَهَا وَسُبْحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾

Гьесда бихъана цо гьветӀалда рекӀараб гучаб цӀа бугеб гӀадин, гьеб
гьветӀги бухӀулеб букӀинчӀо, цӀадул кӀуватги дагълъулеб букӀинчӀо.
Жив эхедехун валагъидал гьесда бихъана гьеб цӀа зодобе швезегӀан
бахараб нур букӀин. Гьеб хӀалаль гӀажаиблъун ва хӀайранлъун Муса
вукӀадго гьесдехун цо гьаракъаль ахӀана: Гьаб цӀаялда аскӀов
вугесда ва гьесда аскӀор ругездаги баракат лӀуна. Гьаб кинабго
гӀаламалъул БетӀергъанлъун вугев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цӀакъ вацӀадава
вуго киналго жиндие мукъсанлӀи бачӀунел сипатаздаса.

9. Я Муса! ХӀакълъунго Дун дур БетӀергъан
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, дир гуч бергъарав, дир
ишазулъ хӀакимияв.

يَمُوسَى إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

10. Дуца дур гӀанса гӀодобе рехе!- Муса
аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьеб гӀанса гӀодобе
рехана:

وَأَنِّي عَصَاكَ فَمِنَ آهَاتِهِزْكَ أَنهَا جَانٌ وَلِي
مُذِيرٌ وَلِي يُعَقِّبُ يَمُوسَى لَاتَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ

Жинда гьеб цӀакъ хехго унеб борохъгӀадин
багъарун, шурун унеб бихъиндал, Муса

لَدَى الْمَرْسُولِ ﴿١٠﴾

عَلَيْهِ السَّلَام гьелдаса хӀинкъун, мугъ бан вуссана, ва гьелда аскӀов
къачӀого чӀана. Цингиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан Мусада
абуна: «Я Муса! Мун хӀинкъуге! Мун дир расул вуго ва дир расулал

дидаса гурони цоги щибго жоялдаса хІинкъяларо.

11. Дида мутІигІлтычІого жидеца
напсазе зулму гъабурал хадуб тавбо
гъабун жидеца лъикІаб гламалги
гъабурал гладамал хІинкъяун рукІуна
дир глазабалдаса.

إِلَآمَن ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي عَفُورٌ

رَحِيمٌ ۝١١

Гъезиеги дун мунагъал чурулев ва гъезда гурхІулев вуго.

12. Хадубги Мусадe عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: дуца
дур квер бегъе гордеялъул рагъараб
бакІалдаса жанибе. Цинги гъеб
къватІибегі бахъе.

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْجُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ
سُوءٍ فِي تَمِيعَةٍ أَلَيْسَ إِلَآ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ أَنَّهُمْ

كَأُولَآ قَوْمًا فَاسْقِينَ ۝١٢

Гъеб квер жиб кенЧіолeблтъун бахъизе
буго къватІибe ва дyе щибго заралги букІизе гъeчІо. Гъаб кІиго
кІудияб мугІжизат буго дyе, ичІго мугІжизатазда гъоркъоб бугеб,
гъел мугІжизаталгун мун а пиргІавнихъе ва гъесул къавмалъухъе.
ХІакълъунго Гъеб буго цІакъ пасикъаб ва гІасияб къавм. Купру-
ширкалъул тІерхъун ругел, жидеца бануисраилазе зулму гъабулелги
ругел.

ТІадегІанав Аллагъасул амруялда рекъон, цадахъ Гъарунги عَلَيْهِ السَّلَامُ вачун
Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ пиргІавнихъе ана ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие
гІибадат гъабиялда ахІана. Гъесие ва гъесул къавмалъе мугІжизаталги
рихъизаруна. Амма гъеб къавмалъ иман лъeчІо, Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ
ритІухъ гъавичІо. ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

13. Гъев пиргІавнил къавмалъухъе баянал
хІужаби рачІараб мехалъ ва жидеда
загъирал мугІжизаталги рихъизаридал
гъез абуна: «Гъаб жо буго жиб баянаб
сихІру»-абун.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ هَؤُلَاءِ ابْتِغَاءَ مَبْصَرَةٍ قَالُوا هَٰذَا

سِحْرٌ مُّؤْمِنٌ ۝١٣

14. Жидеца гъел баянал хІужабазда
инкар ккуна гъезие гъел хІакъал
рукІин лъалеб букІаниги: жидеца
напсазе зулму гъабун ва хІакъаб жо
къабул гъабизе чІухІун.

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا

وَعُلُوًّا فَأَنظَرُ كَيْفَ كَانَ عَقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ۝١٤

Мун валагъеа МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинаб квешаб ахир букІараб
гъеб пасадаб ва залимаб къавмалъул. Дунялалда ральдалъе
гъанкъизаруна гъел, ахираталда абадияб цІадар рухІулелги рукІизе
руго. Аллагъасул салам лъeяв Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гІасилъаразе
гъаб глазаб гъабураб мехалъ кинабго гламаллъул хириявлъун вугев

МухІаммад аварагасда ﷺ гІасилъаразегі гъабіла Аллагъас جَلَّالَهُ
гъадиаб гІазаб. Гъеб гІазаб гъабичІого букІине бокъарав чІяс тавбо
гъабе ва Аллагъасе جَلَّالَهُ гІибадат гъабе!

15. ХІакълъунго Дица ГІелму ва
хІикмат къуна Давуд ﷺ ва Сулайман
аварагасе ﷺ ва гъев кІиясго
Аллагъасе جَلَّالَهُ рецц гъабун абун:
«ТІадегІанав Аллагъасе рецц буго жиндир

муъминал лагъзадерил ГІемерисездаса ниж хира гъарурав» - абун.
Давуд авараг ﷺ вукІана ГІиса ﷺ гъавизе азарго гІан сональ цева,
хадув Сулайман аварагги ﷺ вукІана.

16. Давуд аварагасул ﷺ ирс босана
Сулайман аварагас ﷺ. Давудил ﷺ
боцІи-мал ва цогідаб бечелъи-хазина
босичІо Сулайманица ﷺ ирсалъе.
Гъес ирсалъе босана аварагІи ва
ГІелму.

Калбий абугев гІалимас абун: Давуд аварагасул ﷺ анцІила
ичІго лъимер букІана. Гъезда гъоркъосан Сулайман аварагас ﷺ
босана ирсалъе Давуд аварагасе ﷺ букІараб ханІи ва аварагІи.
ТІадегІанав Аллагъас Сулайман аварагасе ﷺ щайтІабиги, жундулги,
гІадамалги квегъун рукІана. РухІ чІаголъгІиялъул мацІги лъалеб букІана.
Сулайман аварагасе ﷺ Аллагъас جَلَّالَهُ жегиги цІикІараб ГІелму-
хІикмат къуна, кІудияб ханІиги къуна.

Сулайман аварагас ﷺ абун: «Я гъал гІадамал! Аллагъас
جَلَّالَهُ дида лъазабун буго хІанчІазул мацІ. Ва цогідаб кинабго
рухІаголъгІиялъул мацІги. Гъединго Аллагъас جَلَّالَهُ дие дунялалъул
ханІи къун буго цониги ханасе ва маликасе къечІебгІан камилаб
ва ГІемераб. ХІакълъунго Гъаб иш буго ТІадегІанав Аллагъасул
рахъалъан бугеб жиб баянаб ва загъираб цІоб-рахІмат.

17. Сулайман аварагас ﷺ жиндир
киналго боял данде гъаруна; жундулги,
гІадамалги, хІанчІиги.

Гъел цІакъ нечон ва мутІигІлъун рукІана
Сулайман аварагасда ﷺ цере рачІине. Гъезул боял мухъал гъарун,
гІадло-низам камил гъабунги рукІана.

18. Цинги гъев Сулайманил аскарал
цо цІунцІраби ругеб кІкІалахъе щолеб

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ
عِلْمَنَا مَنَاطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ
هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمَلَةٌ

мехаль, гьенир ругел цӀунцӀрабазул
ханаль абун:

«Я гьал цӀунцӀраби! Нуж нужерго
рукъзабахье лъугъа! Нуж мерхъизе
гурин Сулайманица ва гьесул бояз, гьезда нуж рихъичӀого»-абун.
Гьезие хӀинкъи къуна жал рахчизе ва жидеца цӀодорлъи гьабизе. Гьеб
хӀинкъи кьейгун цадахь жинца гӀузру бачун абун: «Гьезда лъачӀого
мерхъизе бегъула нуж»-абун. Гьеб цӀунцӀраялда лъалеб букӀуна
Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вукӀин ва гьес бокъун, лъан жиде зарал
гьабизе гьечӀеблъи.

19. Гьелъул рагӀиялдаса вохун
Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ хьимун
велъана. Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гьесул
боязе цӀунцӀраялъ берцинаб рецц
гьабидал: «Гьезда лъачӀого мерхъизе
бегъула нуж»-абун.

Цинги жинца абун: «Я дир БетӀергъан

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дуца дие тавпикъ кье дие ва дир инсуе къурал
дур нигӀматазе шукру гьабизе. Мун разильулеб лъикӀаб гӀамал
гьабизеги тавфикъ кье. Дур цӀоб-рахӀматалдалъун дуца дун
мун жинда разиял лъикӀал гӀадамалгун цадахь алжаналдаги
лъугъизаве»-абун.

Гьал цӀунцӀраби Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлуқалда гьоркъор цӀакъ хӀалтӀи
гӀемер гьабулел, жидер гӀакъло ва цӀодорлъи бугел, сихӀирлъи ва
лебаллъи бугеб жамагӀат буго. Гьезул гӀуцӀараб низамги букӀуна,
щибаб цӀунцӀраялъ гӀобазабугеб хӀалтӀиги букӀула. Инсанасдаса
хадуб цӀунцӀрабазул жамагӀат буго жидеда гьоркъоса цояб хвараб
мехаль гьеб хабаль лъолеб жамагӀат. Гьал цӀунцӀрабазул батӀи-батӀиял
жамагӀатал цо-цо заманаялъ цоцазде аскӀор ун даран- базар гьабулел
гӀадамазда релълъун рукӀула. Гьел базаралда унеблъи нильеда лъала
батӀи-батӀияб бакӀаздаса халатал мухъал гьарун гьел цо бакӀалде унел
рихъараб мехаль.

Нахъраталие гӀошел ва харил хьонал ракӀарула цӀунцӀрабаз; гьеб
мугъ каратӀ гьабун, жиб бижизе лъугъулареб хӀалалъ лъола хазина
лъолеб рукъоб. Жидер гьеб рукъ гӀемераб цӀад бан биччараб мехаль
гьеб нахъраталие бугеб ризкъи жидеца бакъалда бахъун бакъвазеге
гьабула. Жидеда борхизе кӀолареб жо хадуб бехъерхъун босула яги
цебе гиризабула. Цо-цо мехаль цо мугъалъул къотӀелал гьарун, гьел
къотӀелал росун швезарула жидер рукъор.

يَا أَيُّهَا النَّعْلُ ادْخُلُوا مَسْكِنَكُمْ لَا يَخْطُمَنَّكُمْ

سَأَيَمِّنَنَّ وَجُودُهُ وَهِيَ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

فَتَبَسَّ صَاحِبُكَ مِنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي

أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى

وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي

بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

Гьал рехсаралги ва цогиги г1емерал х1икматал руго Аллагъас ﷻ гьел г1исинал рух1чагольабазе кьун ругел. Гьелъул пикру гьабулев чиги Аллагъасда ﷻ иман лъеч1ого вук1ин г1ажаибаб жо буго.

20. Цинги Сулайман аварас ﷺ **жндир х1анч1азул боязул хал гьабуна**
ва гьес абун: «Дие гьуд-гьуд бихьулеб гьеч1огуриш?»
وَتَقَفَّذَ الْأَطْيَرُ فَقَالَ مَا لِي لَا أَرَى الْهَيْدَهْدَ
أَمَرَكَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾

Гьеб гьуд-гьуд гьаниб гьеч1ого рик1клад униш бугеб? Яги нужеда гьоркьоб бугониги дида бихьуларогойиш бугеб?

Гьаб аяталдаса бич1чулеб буго кинавниги т1ад вугев чиясда жндир раг1ияталъул т1алаб-агъаз гьабизе т1адаб бук1ин. Жинда Аллагъ разилъаяв Г1умар асх1абас абулеб бук1ана: «Фурат г1урул раг1алдаса цо кьег1ер бац1ица бикъун аниги Г1умар ﷺ асх1абасда гьелъул х1акъальтуль гьикъизе буго»-абун. Гьев Г1умар асх1аб ц1акъ ях1 бахъун жндир раг1ияталъул х1ал ц1ехолев ва гьезул х1ажатал т1уразарулев халифа вук1ана.

Сулайман аварас ﷺ х1анч1азул боязул хал гьабуна, гьезда гьоркьоб унтараб, заг1ипаб бугодай абун ц1ех-рех гьабуна. Гьезда гьоркьоб гьуд-гьуд бихьич1еб мехаль, гьеб бихъун гут1и жндир г1айиб бук1иналда ишара гьабун, жинца абун: «дие лъугъараб жо щиб бугеб гьуд-гьуд бихьич1ого бук1изе ккани? Дир канлъиги ун гьеч1о, цогидал х1анч1иги дида рихьулел руго»- абун. Гьаб Сулайманица ﷺ жндир напсалда г1айиб ч1вай ва гьуд-гьудулда г1айиб ч1вангут1и инсанасул ц1акъго т1адег1анаб макъам буго, гьес напс г1одог1ан гьабиялъуль ва ч1ух1и рещ гьеч1олъбиялъуль.

Т1адег1анав Аллагъас жндие авараг1ьиги кьедал, к1удияб улкаялъул ханлъунги гьавидал, гьел ниг1аматазда шукру гьабизе т1адаб бук1ана Сулайманида ﷺ. Гьев шукру г1емер гьабулездасаги вук1ана.

Боязда гьоркьоб жндир х1ажат т1убалеб гьуд-гьуд бихьич1еб мехаль, Сулайманица ﷺ гьеб иш г1унт1изабуна жндирго напсалъул такъсиралда ва гьев х1инкъана Аллагъас ﷻ гьеб гьуд-гьуд жндир мунагъ-хат1а ккун, жндие тамих1 гьабун нахъе бачун батилин абун.

Гьаб г1амал буго жидеца Аллагъ ﷻ лъай, гьев разилъи т1алаб гьабун г1ибадат гьабулел, жидер макъам т1адег1анал муъминзабазулги. Жидер мурадазда швеч1ого, г1ибадаталъуль икъбал гьеч1ого хут1араб мехаль, гьез хал гьабула жидер напсалъул ва гьель гьабулеб г1амалалъул: щиб жодай жидеца тохго тун бугеб абун. Нильеда т1ад бугеб паризаяб какцин берцинго баларел нильеес Аллагъасул ﷻ рахъальтан щиб квербакъи бук1инеб ва нильер х1ал кин лъик1лъилеб? Ниль тушбабаздаса кин

бергынел?.

21. Гьєб гьуд-гьуд гьєчлєблъи
якьинлъараб мехаль, Сулайман аварагас
абуна:

لَا عُدَّةَ لَهُ وَعَدَابًا شَدِيدًا أَوَّلًا أَدْبَحْتَهُ
أَوَّلِيَّاتِي بِسُلْطَانِي مُبِينٍ ﴿١١﴾

«Дица гьєлъие гучаб гIазаб гьабила, яги
дица гьєб хъвєла, яги гьєб дихъє бачIана баянаб хIужаги бачун,
жиб щиб сабаблъун дир изну гьєчIого рукIкIалъараб»- абун.

Гьуд-гьуд букIана Сулайман عَلَيْهِ السَّلَام сапаралда вугєб мехаль гьєсда
цадахъ букIунєб хIинчI. Жиндир куркьбаздалъун гьєсие рагIад
гьабулаан. Сулайманил боязе лъим хIажалъараб мехаль гьуд-гьудалъ
ракъулъан лъим баккизе бугєб бакI бицунаан, цинги щайтIабаца
бухъун ракъгун гьєниса лъим баккизабулаан. Гьєб къоялъги Сулайман
عَلَيْهِ السَّلَام жиндир аскаралгун цадахъ цо бакIалда чIараб мехаль, гьєзие
лъим хIажалъун букIун валагъана Сулайман عَلَيْهِ السَّلَام жиндир боязда
гьоркоб гьуд-гьуд бихъизе бокъун ва гьєб лъим гIалаб гьабизе битIизе
къасд гьабун.

22. Дагъабго мех гьоркьоб индалго
гьуд-гьуд бачIана ва гьєлъ абуна: «Дида
лъана ва бихъана дуда лъачлєб жо я
Сулайман!

فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ
تَحُطُّ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَاءٍ يُقِينُ ﴿١٢﴾

Дун духъє бачIана Сабаъ абулєб ракъалдаса дугє баянаб хабарги ва
цIакъ кIвар бугєб амруги босун.

23. ХIакълъунго дида чIужу гIадан
ятана гьєб Сабаалъул къавмалъул
ханлъун. Гьєлда цар Билкъис букIана.

إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ
كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

Гьєлъие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьун буго ханзаби
жинда хIажалъулєб кинабго жо. КIудияб улкаги буго, бєчєдаб ракъги
буго, рагъ гьабизе бахIарзалги руго, ярагъ-матахIги буго. Гьєлълул
жий гIад чIолєб цIакъ чIухIараб ва кIудияб тахги буго Жавгъар
якъуталъ къачIараб, меседил тах буго, жиндир кьимат ва багъа гьабизе
кIолареб.

24. Дида гьєй Билкъисги гьєлълул
къавмги батана жидєца ПадєгIанав
Аллагъасє гьабичIого бакъує лагълъи
гьабулєлълъун.

وَجَدْنَاهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنُ الشَّيْطَانِ أَعْمَالُهُمْ
فَصَدَّ هُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿١٤﴾

Гьєзие гьєб гIамал берцин бихъизабун
буго щайтIаналъ ва гьєлги руссизарун руго битIараб нухдаса ва
хIакъаб дидалдаса. Гьєл руго жидєда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавизе ва

гьесие лагългь гьабизе кколеблгь лъаларого.

25. Гьез лагългь гьабулеб буго Аллагъас
 جَلَّ جَلَالُهُ бижараб бакъалъе ва гьал зобал
 ракъал жинца рижарав ва гьезда жаниб
 бугеб кинабго бальголъиги жинда лъалев
 Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьечІо лагългь гьабулеб:
 нужеца бальго гьабурабги загьирго гьабурабги кинабго иш жинда
 лъалев.

أَلَا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبَاءَ فِي
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ
 وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾

26. Жив цогояв, цоги жинда релъарав ﷻ
 гьечІев БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго
 жиндие лагългь гьабизе тІадав. ЦІакъ кІудияб гІарщальул
 БетІергъанги вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гьаб (25-26) аят цІалидал сужда гьабизе сунатаб буго.

Гьаб шуго аят буго (22-26) гьуд-гьудальул хабар. Гьеб калам рагІараб
 мехаль Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьуд-гьудальул гІузру къабул гьабуна,
 гьедин бугониги Сулеймание عَلَيْهِ السَّلَام бокъана гьелъул калам битІараб
 букІин тасдикъ гьабизе

27. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Ниль
 балагъизе руго дуца бицараб рагІи
 битІарабищ бугеб, яги мун гьереси
 бицунездасанищ бугеб абун.

﴿قَالَ سَتَنظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ
 الْكَاذِبِينَ﴾ ﴿٢٧﴾

28. Мун гъанжеги а гьеб Сабаалъул
 ракъалда гьаб дир кагъатги босун.
 Гьезул мажлисалда цебе гьеб кагъатги
 рехун мун нахъе бусса ва рикІІад
 инчІого, гьез бицулеб жо рагІулеб бакІалда чІа.

أَذْهَبَ بِكَ نِكْئِي هَذَا فَأَلْفَيْهِ إِلَيْهِمْ قُلْ عَنْهُمْ
 فَأَنْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

Дуца лъазабе щиб жавабдай гьез дир кагъаталъе кьезе бугоян
 абун. Гьеб жавабги босун мун дихъе бачІа.

Тафсиральул гІалимзабаца абуна: гьуд-гьуд гьеб кагъатги босун
 Билкъисил къалгІаялъуб ун, гьелъул тахалда тІад цо чанго свери
 бахъана, цинги жинца гьелъул кІварчІиниб Сулайманил кагъатги
 реххун гьезие бихъулареб бакІалда гІодоб чІана. Билкъисица гьеб
 кагъат кодобе босун гьелда тІад хъвараб жо цІалана.

29. Билкъисица жинда сверухъ ругел
 вазирзабазда ва гІакълучагІазда абуна:
 «Я гьаб жамагІат! ХІакълъунго дида цебе
 рехана жиндир къимат кІудияб кагъат.

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُأِيَ الْبَغْيِ إِلَى كَيْتَبَ
 كَرِيمٍ ﴿٢٩﴾

30. Гьеб кагъатги Сулайман

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾

аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام рахъалъан буго ва гьелда тIадги хъван буго:
«Жив гурхIулев, гурхIел даймав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун
байбихъи гъабун хъвалеб буго гъаб кагъат.

31. Нужеца дида данде чIун чIухIи ва гIамал لَا تَلْعَلُوا عَلَيَّ وَأَتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٢١﴾
кIодолъи загъир гъабуге. Нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъун, дун гьесул авараг вукIин ритIухъи гъабун, дида
аскIоре рачIа»-абун.

32. Цинги Билкъисица абунa: «Я гъаб قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ
жамагIат! Нужеца дие фатва (хIукму) кье قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ ﴿٢٢﴾
дица щиб жавабдай къела абун.

Дида лъалеб гьечIо ва дие бокъун гьечIо
дицаго хIукму гъабизе нужеца нугIлъи гъабун, нужер хIукмуялда
рекъон гурони»-абун.

33. Гъеб жамагIаталь абунa: «Ниж руго قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا الْقُوَّةِ وَأَوَّلُوا بِأَيِّ شَيْدٍ
къуват-гуч бугел, рагъуе махшел бугел, وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٢٣﴾
ярагъ лебалал гIадамал. Мун йиги хан ва
дуца гъабе хIукму.

Дуца дуего бокъараб хIукму гъабе, нижеца гъеб тIубазабизе буго»-абун.
Гъаб буго гъезул мутIигIлъи камилаб букIин бихъизабулеб жаваб.
КъуртIубияс абунa: Билкъисица цIакъ берцинаб гIамал гъабуна жиндир
амруялъуль гъеб жамагIат гIахъал гъабун ва гъезда мушавара гъабун.
Гъеб жамагIатальги гъей разилъулеб жаваб къуна, жидер къуват-гуч
букIин бицун ва жидер камилаб мутIигIлъи бицун. Гъаб цоцаздехун
бугеб берцинаб мушавара ва берцинаб калам жиндаса мисал босизе
рекъараб букIана, гъезул амруялъул бетIер чIужугIадан йикIинчIебани.
Билкъис гIакъло бугей ва цIодорай йикIин бихъизабулеб буго гьелъул
хIукмуяль-абун.

34. Билкъисица абунa: «ХIакълъунго قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا
ханзабазул гIадат буго жал цо أَعْرَآ أَهْلَهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٢٤﴾
шагъаралда лъугъараб мехаль, гъеб
шагъар пасад гъабулеб.

Рагъ гъабун шагъар бахъараб мехаль гъеб биххизабун, бухIун пасат
гъабула, гъениса бечелъи ва хазина нахъе бакIарула, гьелъул гIадамал
асир гъарун лагълъиялда ккезарула. Гъеб шагъаралъул бищунго
къадро бугел гIадамалги цIакъго гIодогIан гъарула. Гъадин
гъабула жал бергъарал ханзабаз.

Гъаб кагъат битIарав Сулайманицаги гъебго иш гъабила нильеца
дандечIей гъабун и ва нильер гъунар-къуватги гIечIони. Нилье

лѣикІ буго цин гьел шал гІадамал ругел ва гьезул мурад щиб бугеб лѣзабуни.

35. ХІакълъунго дица гьев

Сулайманихье сайгъаталги росун цо кьокъа битІизе буго ва гьел щиб жаваб босундай рачІулаян балагъун чІезе йиго»-абун.

وَأَنِّي مُرْسَلٌ إِلَيْهِمْ بِهَدْيَةٍ فَنَاطِرَةٌ يُعْرَىٰ رَجُوعُ
الْمُرْسَلُونَ ﴿٢٥﴾

Гьелда лѣалек букІана сайгъатаца ва берцинаб каламалъ гІадамал кверде росулелъи.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун: Билкъисица абун: гьел гІадамаз сайгъатал къабул гьаруни гьел рукІине руго ханлъи бокъарал ва дунялалъул кІодолъи бокъарал. Нилъеца гьезда рагъ гьабизе буго. Гьез сайгъатал къабул гьаричІони гьев ритІухъав авараг вукІизе вуго ва нилъ гьесда мутІигІлъун нахърилълъине руго абун.

Билкъисил амруялдалъун меседил хІарччал (гъадараби) росун ва цоги жавгъар-якъуталъ, маржан луъ-луалъ къачІарал алатал росун Сулайманихье عَلَيْهِ السَّلَام ине цо кьокъа хІадурана. Гьеб хабарги босун гьесухье гьуд-гьудги бачІана.

36. Гьел чапарзаби жидер сайгъаталги росун Сулайманихье рачІараб мехалъ гьев сайгъатазда валагъичІо ва гьес абун:

فَإِنَّمَا جَاءَ سُلَيْمَنَ قَالَ أُمِدُّوَنِي بِمَالٍ فَمَنَّا
ءَاتَيْنَاهُ اللَّهُ خَيْرَ مِمَّا أَتَىٰ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدْيَتِكُمْ
تَفْرَحُونَ ﴿٢٦﴾

«Нужее бокъунищ бугеб боцІи-малги

къун дун кодове восизе ва нуж купру-ширкалда тезе? Аллагъас ГІадамаз дие кьураб бечелъиги, ханлъиги цІакъ гІемераб ва кІудияб буго. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام дун аварагІиги къун халкъалда гІаса вищун вуго, гьел Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَام гІибадат гьабиялда ахІизе. Нуж руго дунялалъул ханлъи ва бечелъи бокъарал гІадамал, гьедин бугелъул нуж роххулел руго нужее сайгъатал кьураб мехалъ.

37. Гьеб кьокъаялъул бетІерасда хитІаб гьабун Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Мун гІад вуссун а дурго къавмалъухье ва дуца гьезда лѣзабе дун вачІизе вукІин рикІкен гІемерал боялги рачун, гьезда данде чІезе жидер хІал кІоларел.

أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَا أَتَيْتَهُمْ بِجُنُودٍ لَّا قِيلَ لَهُمْ بِهَا
وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٧﴾

БичасхІаги, дица гьел жидер ханлъиялдаса ва ватІаналдаса къватІире рахъинарила гІодорегІаналлъун ва хІакъираллъун гьарун.

Жидеца иман лъечІони ва дун авараглъун вукІин къабул гъабун дир амруялъе мутІиГІлъичІони»-абун.

Жиндир чапарзаби тІадруссун рачІиндал ва гъез Сулайманил عَلَيْهِ السَّلَامُ хабарги бициндал Билкъисиди лъана гъев ханлъи бокъарав чи гъечІеблъи, гъесда данде рагъ гъабун жий бергъунареблъиגי. Цинги Билкъисица Сулайманида عَلَيْهِ السَّلَامُ хабар битІана жий ячІине йигин жиндир улкаялъул ханзаби ва церехъабиги рачун, ва жийги балагъизе йигин щиб жодай Сулаймание бокъун бугеб ва щиб диналдедай жий ахІулей йиго абун.

Жиндир бодул церехъабазул анціла кІиазарго чиги вачун Билкъис къватІие яхъана Сулайманихъе عَلَيْهِ السَّلَامُ ине. Гъеб хабар рагІараб мехаль ва Билкъис жиндир улкаялда гІагарлъараб мехаль, Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ бокъана Аллагъасул عَلَّاهُ хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулеб ва жиндир авараглъи ритІухъ гъабулеб гІаламат Билкъисиди ва гъелъул къокъаялда бихъизабизе.

38. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я гъаб жамагІат! Щив вугев нужеда гъоркъов гъей Билкъис дие мутІиГІлъун ва иманлъун гъание щвелелда гъелъул тахги бачун вачІине кІолеб чи?»- абун.

قَالَ يَتْلَاهَا الْمَلَأُوا أَفْكُ مَا بَيْنِي بِعَرْشَهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾

Гъелъ иман лъун хадуб гъелъул тахалда ханлъи гъабизе бегъуларелъул, гъей разилъун гурони, гъей жинда аскІой щвелелдего гъелъул тах бачІун букІине бокъана Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Билкъисил ханлъиялъул гІаламатлъун бугеб цІакъ чІухІараб тах букІана. Гъей Сулайманихъе ине хІадурлъараб мехаль, тах жаниб бугеб кІалгІаялъул анкъго батІияб рукъги тІаде рахан, кІулал нахъе росана. Гъеб кІалгІа цІунун тарал бояздаги лъазабуна жий тІаде юсун ячІинегІан щивго чи кІалгІаялда аскІов къазе тогеян.

39. Жундузул цІакъ къуватаб ва гучаб цо женаль абуна: «Дун бачІина духъе гъеб тахги бачун мун хІукму къотІизе гІодов чІараб мажлисалдаса тІаде вахъинелде.

قَالَ عَفَرْتُ مِنَ الْجِنَّ أَنَاءَ إِلَيْكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾

Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир рагІияталъул тадбир гъабизе ва гъезул гІарз къабул гъабун, гъезда гъоркъоб гІадлияб хІукму гъабизе гІодов чІолаанрадал бакъ баккаралдаса къальул гІуж щвезегІан. ХІакълъунго дун гъеб тах бачун бачІине кІолеб буго ва гъеб сах-саламат, гъелда тІад бугеб жавгъар- якъут цІунун бачІине дида божилъи бугебги буго»-абун.

Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ бокъана жегиги хехго тах бачун вачІунев чи халкъалда

загьир гьавизе ва гьелдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие кьун бугеб кудияб ханлъиги ва жиндие квегъун ругел боялги загьир гьаризе.

40. Жинда асклоб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан гелму бугев чияс абун:
«Дун вачлина духъе гьеб тахги бачун,
дуца балагъараб бер къапилебган
хекого»-абун.

Гьев вуклана Асиф ибну Бархия абулев
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ мутиглаб муъминчи
Сулайманил катиб (писарь). Гьесда лъалеб

буклана жиндалъун гьарараб жо лъугъулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цар.

Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام гьесул рагги къабул гьабуна ва Асифица дуглаги
гьабун гьеб саглаталь Билкъисил тах гьезда цебе бачлана.

Сулайман аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام жинда цебе бачлун члун гьеб глажаибго берцинаб тах бихьидал гьес абун: «Гъаб иш буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
дие гьабураб кудияб цлоб- рахIмат. Гьалдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
дир хIалбихьиги гьабулеб буго дун жиндир нигIматал лъан, гьезда
шукру гьабулездаса вугодай абун, яги гьел нигIматазул къимат
лъачIого гьезда инкар кколевдай вугев абун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
нигIматазда шукру гьабулев чи вуго жиндиого лъикIлъи гьабулев
чи: гьес шукру гьабураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесие жегиги
нигIматал цикIизарула. Гьел нигIматазда цо гIадамаз инкар ккунин
абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щибго асар буклуларо. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ хIажатав
гьечIо гIадамазул шукруялда. ХIакълъунго Гьев цIакъ бечедав ва
сахаватав вуго. жидеца шукру гьабуларезеги жинца нигIматал кьолев
вуго.

41. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Нужеца
гьей Билкъисиде лъалареб хIалалъ
гьелъул тахалъул сипат хисизабе! Нильги
балагъизе руго гьей гелму- гIакъло бугей
йигодай ва гьеб тах жиндир букIин гьелда лъаладай абун, яги
гьей гьеб тах лъаларейдай йиго абун.

42. Цинги Билкъис жиндир ханзабазул
ва къавмалъул церехъабазул аскаргун
цахъахъ ячлун, Сулайманида аскIое
щведалго, гьелда жиндир тах
бихьизабуна ва гьелда абун: «Гьадинаб бугиш дур тах»-абун.

«Гъаб бугиш дур тах»-абун абичIо, гьей хеккого кантIизе бегьила абун

жиндир тах Сулайманихъ букIиналда, ва гьес тахалъе хис-басги гьабун

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ
بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ
مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِن فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي
أَ أَشْكُرْ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ
وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَذِيبٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنظُرُ أَتَهْتَدِي أَمْ
تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤٢﴾

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ
وَأُوتِينَا آلَاءًا مِّن قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٣﴾

буклиналда. Билкысицаги абунa: «Гъеб дир тах бугеб гIадин буго»-абун. Гъеб жиндир тах букIин лъана Билкысида, гъедин бугониги дозул суалалда релъгынабун къуна жаваб. Гъелдалъун Билкысица жиндир гIакъиллгъи ва цIодорлгъи бихъызабунa.

Амма Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَامُ живги, жиндир къавмги гъелдаса гIемерго цIодораб букIин загъир гъабун абунa: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижее гIелмулгъай къуна гъай Билкысие къелелде цебего. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниж гъаруна гъев лъалеллгъун ва гъесие гIибадат гъабулеллгъун,- гъеб буго бищунго кIудияб гIелму ва нигIмат.

43. Гъей Билкыс Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса нахъчIвана жинцаги жиндир къавмалгъи бакъ-моцIалгъе лагългъи гъабулеб буклиналъ.

XIакългъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гуреб жоялгъе гIибадат гъабиялдалгъун гъейги йиголгъана капураб къавмалдаса.

Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъей Билкыс ячIинелда, гъей жаний чIезе цIакъ берцинаб, борхатаб кIалгIа бан букIана. Гъеб кIалгIаги бацIадаб цIералгъул бан букIана. Гъенир жанире унеб нухги бацIадаб лъималда гIад гъединабго цIер ккураб букIана. Балагъарав чиясда кколаан гъеб бацIадаб, гъваридаб лъим буго абун, ва гъелда гIаде ккураб цIерги батIа гъабизе лъалеб букIинчIо.

44. Цинги Билкысида гъеб кIалгIаги бихъизе гъабун «Мун гъений жаний лъугъаян»-абунa. Гъелда гъений унеб нух бацIадаб, берцинаб лъим бугин ккана ва жинца гурде эхедегIан гъабун бохдул ва XIатIал загъир гъаруна.

Лъималда жаниса доvehун ине къасд

гъабурав чияс гъабулеб XIалалъ. Сулайманица абунa: «Гъеб жо лъим гъечIо, гъеб буго бацIадаб цIералгъул гъабураб кIалгIа»-абун.

Гъал киналго гIаламатал рихъидалго ва Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ дагIват гъабун гъелда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIин ва жиндие гIибадат гъабизе бегъулеб цоги щибго жо гъечIелблги бичIизабидал, Билкысица абунa: «Я дир БетIергъан! XIакългъунго дица дирго напсалгъе зулму гъабун буго гъанжелъизегIан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIин лъан гъесие гIибадат гъабичIого. Гъанже дун гъав Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъабулеб диналда божана ва кинабго гIаламалгъулго БетIергъанлгъун жив вугев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъана ва гъесул амруялда нахъ йильгъана»-абун.

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

فِيلَهَا أَدْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِرٍ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْمَأْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

Гъаб бакІалда Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва Билкъисил къиса хъван тІубана. Тафсиралъул ГІалимзабаца гъаб къисаялда жанир цогиги ГІемерал, берцинал хабарал рицун руго. Гъел киналго жидее къучІаб хІадис гъечІел рукІиналъ гъаб таржамаялда хъвачІого тана. Жидеца гъел хъварал ГІалимзабаздаги нилъеца ГІайиб чІваларо. Гъезул мурад букІана жидер заманаялъул муъминзабазул ГІакълуялда рекъараб хІалалъ хабар бицун, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ГІажаибал ГІаламатазда кантІизари.

Гъел къисаби руго Инжил-Тавраталъул агълуялъ рицунел ратарал къисаби. Гъел ритІарал руго абун, гъезда божизе бегъуларо, гъел киналго гъересиял руго абун гъезда инкар гъабизеги тІадаб гъечІо. Нилъеда тІадаб жо буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо гъабизе хІал кІолев вукІиналда иман лъезе. ГІелмуялъ ва ГІакълуялъ тІобанго нахъе чІвалареб жо Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ГІунтІизабун бицараб мехалъ, гъеб жо нилъеца тасдикъги гъабиларо, нахъеги чІваларо, гъеб бицараб жо хІакъаб букІиналда яги гъеб гъересияб букІиналда тІоритІел гъабулеб хІужа-далил нилъее щвезегІан. Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къиса «сурату Ссвад»-алдаги бицине буго. Инша Аллагъу.

45. ХІакълъунго Дица Самудиязул
къавмалда расуллъун витІана
гъезулго вац СсалихІ. Гъес жиндир
къавм ахІана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун
гъесие ГІибадат гъабиялда.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ
اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾

Амма гъеб къавм СсалихІида عَلَيْهِ السَّلَام ГІенеккичІо ва батІи-батІиял къокъаби гъарун цоцазде къацандулел рукІана. Гъезул иман лъураб къавм ва купру-ширкалда чІараб къавм жидеца гъабулеб дин битІараб буго абун къецандулел рукІана.

46. СсалихІица عَلَيْهِ السَّلَام **абуна:** «Я дир
къавм! Нужеца нужеого квешаб жо
хехго бачІин щай тІалаб гъабулеб,
лъикІлъи тІалаб гъабиялдасаги цебе
гъабун.

قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ
الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تَرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾

Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІулеб ГІамал гъабун, гъев разилъи ва гъесул рахІмат щай тІалаб гъабулареб, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъулеб, гъесул ГІазаб нуже хІакълъулеб ГІамал гъабичІого. **Нужеца Аллагъасдаса** جَلَّ جَلَالُهُ **мунагъал рахчи тІалаб гъабун** **ва тавбо гъабун лъикІаб** **ГІамал гъабун**, **нужеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІила.** **Ва нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ**

разияб агьлогун цадахь алжаналде лъугъила.

47. СсалихIил къавмалъ абунa: «Нижее баракат гьечIолъи бахана дудаса ва мунгун цадахь ругел муъминзабздаса»- абун.

قَالُوا أَطِيعُوا نَارَكُمْ وَيَمْنُ مَعَكُمْ قَالَ طِيعُوا
عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾

Гьeб заманаялъ бакъбан, хур бижичIого ракъи бачIун букIана СсалихIил къавмалда. СсалихIица абунa: «Нужее бугеб баракат гьечIолъи буго нужер купру сабаблъун Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ нужее гъабулеб гIазаб. Нуж руго шайтIаналъ питнаялда ккезарурал гIадамал.

Нужеда хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе лъалеб гьечIо ва Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ нужее гъабураб хIалбихьи ва къварилъи нужер аварагасулги гьeсда мутIигIлъарал муъминзабазулги гIайиб бугин абулеб буго.

48. СсалихIил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъул, «Xижду» абулеб шагъаралда рукIана ичIго залимав чи.

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ
يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يَصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

Гъез ракъалда тIад цIакъ пасалъи гъабулеб букIана ва гIадамазе зулму-къварилъи гъабулеб букIана, гъезул пониги лъикIаб гIамалги букIинчIо.

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: «Гъев ичIго чи вукIана СсалихIил капураб къавмалъул церехъабазул лъимал. Гъез жидеда хадур ракларун рукIана киналго иман гьечIел, пасалъи гъабулел квешал гIолохъаби ва жидеца гъеб шагъарада ва цогигаб бакIалдаги гIадамазе зулму гъабулеб букIана. Гъез гIадамал СсалихIида иман лъеялдаса нахъчIвалел рукIана ва иман лъурал муъминзабазеги къварилъи гъабулеб букIана. Цоги гIалимзабаца абунa гъезул пасалъиялда гъоркъоб гьересияб гIарацги букIанин абун.

Аллагъасул салам лъеяв СсалихI аварагасул заман тIад буссун бачIараб гIадин буго жакъа дунялалда бугеб хIал хал гъабураб мехалъ. Ханзаби, бечедал гIадамал, кIудиял хIакимзаби улкаялъул киналго бечелъабазул кIулалги кодоре ккун, гъел жидедаго гъоркъор рикъулел, гъеб бечелъи жидерго агълуялде буссизабулел руго. Гъезул лъималги гIорцIун, ццулъун, гъабизе жо тIагIун, чIахIиял минабигун, чIухIарал машинабигун, чIухIарал гIамалалгун хъвадулел руго. Гъезие раклалде цшараб квешаб гIамал гъабизе гъел гъукъулеб иман, нич-яхIги гьечIо. Гъез гъабураб зулму ва пасалъи гъезул умумуз бахчулеб буго.

Мискинал, пакъирав гIадамазул кIвар гъабулев пониги хIакимги гьечIо. Аллагъасдаса عَلَيْهِ السَّلَامُ хIинкъулел имамзаби ва ханзабиги гьечIо. БетIергъан Аллагъасул гIадат буго гIадамазул гIамалалда релълъарал ханзаби гъезда тIаде риччалеб. Гъаб умматалда бугеб балагъ ва

къварилъи буго гъаб умматалда гьоркъор иман камиал, Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** хIакъикъат гъалел муъминзаби цIакъго дагълъун рукин. «Аллагъ **جَلَّ جَلَّالُهُ** вуго» абуни гIолеблъун рикIкIун буго гIемерисеб халкъаль. Гъезда хадуб цо къокъа буго паризаяб как бани ва кIал ккуни, закат-хIажги тIубани, цоги щибго жо гъабизе кколларин абулел.

Аза-азар чиясда гьоркъов цо чи вуго тIадегIанав Аллагъас гъаб кинабго махлукъатги жиде квегъун, инсан жиндие лагълъи гъабизе вижун вукIин жинда бичIчIулев ва гъеб лагълъи цохIо Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъабизе ккани гъаб ракъалда тIад цо исламияб дин букIизе тIадаб букIинги гъалев. Исламияб дин ракъалда тIад бищунго тIадегIанаблъун гъечIебгIан заманаялъ Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** иман гъурал муъминзабазда тIадаб букIула жиндир напсалдалъун, боцIи-малалдалъун, гIелму-гIакълуялдалъун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** дин ракъалда букIинабиялъе гIоло къеркъезе. Гъелда цIарги абула «жигъад» абун. Гъеб жигъад гъаби буго муъминчиясул бищунго тIадегIанаб макъам.

Гъаб масъала бищунго цебе бусурбабазул церехъабилъун ругел цIаларал чагIазда, дибирзабазда ва имамзабазда бичIчIизе тIадаб масъала буго. Гъезда гъебги бичIчIун, гъез битIараб дагIватти гъабун, гIолохъанаб гIелалъ Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** диналъе гIоло къеркъеялъул байрахъ борхараб мехаль, инша Аллагъу, Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** муъминзабазе квербакъи гъабила ва ракъалдаса пасалъиги тIагIила.

49. Гъеб пасадаб къавмалъул церехъабилъун ругел гIолохъабаз цояз цояздехун абун:

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَهُ وَوَأَهْلَهُ ثُمَّ
لَنَقُولَنَّ لَوْ يَدْعُونا هَهُنَا مَاشِئَةً مِّمَّا يَشَاءُ
وَأِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾

«Нужеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** цIаралдалъун гъа гъедун къотIи гъабе сардиль къвагIире

рахъун СсалихI1 авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** ва гъесда иман гъурал муъминзабиги чIвaze. Гъел чIван хадуб нильеца СсалихIил валиясда (гъесул къисас босизе кколеб бищун цевесев гIагарав чи) абила: «Нижеда бихъичIо гъев СсалихI1ги гъесул агълоги гъалагълъараб куц. Нижеда гъаларо гъев ва гъесул агъло чIвараблъи. ХIакълъунго Нижеца бищунег рагIиги битIараб буго»-абун. Цинги гъересияб гъаги гъедун гъев вали божизавила нильер рагIиялда.

Гъаб букIана СсалихIил **عَلَيْهِ السَّلَام** къавмалъ вараниги хъун гъезие СсалихIица гъабго къоялдаса Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** нуж гъалаг гъаризе руго абун къотIи гъабураб заман. Гъел квешал гIолохъабаца абун: гъабго къоялдаса ниль гъалаг гъаризе ратани нильеца СсалихI1ги гъесул агълоги жегиги хехго гъалаг гъарила абун.

Цинги гъел сардиль рахъун жидер ярагъги босун СсалихIил рукъ бугеб

бақлалде ана. Гьел СсалихIил рукъалда гIагарлгъараб мехаль Аллагъас
جَلَّالَهُ амру гъабун малаикзабаца гъезда тIаде кIудиял ганчIал рехана
ва гьелги гъалагIъана. Гьел гIолохъаби тIад руссине кватIараб мехаль
гъезул къавм къватIибе бахъун СсалихIил рукъалде аскIоре шведал
гъезда чIван гIодоре реххун рихъана жидер церехъаби.

Гьеб иш бихъидал гъез къотIи гъабуна СсалихIги гъесул агълоги чIвазе,
СсалихIил къавмалги рагъе хIадурлги гъабуна. Муъминзабазул
цояс капураб къавмалда абунa: «Нуж щай гIедегIулел рагъ гъабизе?
СсалихIица къотIи гъабураб лъабго кьо араб мехаль гъесул рагIи
ритIухъльчиIони нуже ихтияр буго бокъараб иш гъабизе»-абун. Гьеб
гIакълуялда рекъон капурзаби нахъ руссана.

гIадегIанав Аллагъас абулеб буго.

50. Гьеб капураб къавмалъ СсалихIие
عَلَيْهِ السَّلَام ва муъминзабазе макро гъабизе
къасд гъабун букIана.

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

Дицаги гьел капурзабазе макро гъабуна
гъезда щибго жоги лъалареб хIалалъ.

51. Дуца пикру гъабе МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинаб ахирдай гьел
макрочагIазул букIана абун.

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِهِمْ أَنَا
دَمَرْنَا لَهُمْ وَقَوْمَهُمُ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

ХIакълъунго Дица гьел квешал
гIадамалги ва гъезул къавмги гъалаг гъарун гъезул насло-тухум
гIагIизабуна.

52. Гьел жанир чIун рукIарал рукъзал ва
шагъарал чIунтун чIвадал лъугъун руго
гъезул зулму ва купру сабаблъун.

فَتِلْكَ بَيُوتُهُمْ خَاوِيَةٌ بِمَا ظَلَمُوا إِنَّا
فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

Гьел гъалаг гъаруна, гъезул росаби ва
шагъарал чIунтун гIагIана. ХIакълъунго Гъаб СсалихIил къавмалгъул
къисаялъулъ ва гъезул чIунтун гIагIарал шагъаразулги жидеда
жо лъалел ва пикру гъабулел гIадамазе Аллагъ جَلَّالَهُ цо вукIиналда
ва гъесул хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламат ва хIужа-
далил буго.

53. Дица гъалаг гъариялдаса хвасар
гъаруна Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъун
гъесдаса хIинкъулеллъун рукIарал муъминзаби.

وَأَنجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

54. ЛутI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къисаги бице дур
умматалъе вагIзалъун букIине.

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّا أَنَا نَذِيرٌ

Гьес жиндир къавм Садумалгъул агълуялда

أَلْفَحْشَةً وَأَنَّهُمْ تَبَصَّرُونَ ﴿٥٤﴾

абуна: «Нужеца гьєб цІакъ къабихІаб пишайиш гьабулеб, гьєб иш къабихІаб ва инжитаб букІин нужеда якъинго бихьулеб лъалебги бугІадго?»- абун.

55. Унго-унго нуж бихьиназда нахьейиш лъугьулел, нужер шагьват тІубазе ва гьєб нужер напсазе берцинги бихьун,

أَيُّكُمْ كُنَّا نُوتِ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ
النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ بِمِجَالُوتٍ ﴿٥٥﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьєб шагьват тІубазелъун рижарал руччабиги жалго тун? Валлагъи, нуж ахІмакъаб, лъикІаб квешаб жо батІа гьабулареб къавм буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІалал гьабураб жоги тун хІарам гьабураб гьабизе унел руго, хІайваназцин гьабулареб пишаги гьабулеб буго.

56. ЛутІ аварасул عَلَيْهِ السَّلَام дагІваталъе къавмалъ къураб жаваб букІинчІо гьєсда гІин тІами ва гьєсул рагІи боси. Гьезул жаваб букІана жидеца аби:

* فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْفُسُ
يَتِّظُهُوٓرُ ﴿٥٦﴾

«Нужеца ЛутІги гьєсул агьлоги нужер росолъан къватІире къотІе! Гьел руго жал хьубаб жоялдаса цІунарал, нильер гІамалги къабихІаб жольун рикІкІунел гІадамал»-абун. Гьедин махсароде гьавуна ЛутІил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ жидер авараг: гьез гьабураб къабихІаб гІамал гьабуларев чи жидеда гьоркъоса къватІиве ине кколилан абун.

57. Дица ЛутІ авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гьєсул агьлоги хвасар гьабуна гьєб къабихІаб пиша гьабулеб къавмалдаса ва гьєзда тІаде биччараб гІазабалдасаги.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا
مِنْ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾

ЛутІил عَلَيْهِ السَّلَام чІужу хутІизегІан, гьей жал гьалаг гьаруразда гьорлъ йикІинне къадар гьабун букІиналъ, хвасар гьайинчІо гІазабалдаса.

58. Дица гьєзда тІаде цІакъ квешаб цІад базабуна. Гьєб букІана жиде хІинкъи къураб мехалъ гьелда гІенеккичІеб къавмалда базабураб жужахІалъул роркъарал ганчІазул цІад.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا نِسَاءَ مَظَرُ
الْمُنذَرِينَ ﴿٥٨﴾

59. Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинабго шукру ва рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго, гьєс къурал кІудиял нигІматазда данде ва гьєсул цІоб-рахІматалда дандеги.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ
أَصْطَفَيْنَا اللَّهُ خَيْرَ مَا يُسْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

Гъев Аллагъасул ﷺ саламги буго жинца аварагътиялъе тІаса ришарал гъикІал муъминзабазда.

ТІадегІанав Аллагъас амру гъабунa жиндир калам бай бихъуда Аллагъасе ﷺ рецц гъабе ва гъесул аварагъзабазда свалат-салам битІе абун. Гъаб амру аварагъси тІубазабуна, гъесда хадур рукІарал хириял асхІазабаца ва киналго гъикІал имамзабаца ва гІалимзабацаги тІубазабуна. Нильехъе бачІараб хІалалъ нильедаги тІадаб буго гъикІаб гІамал гъабизе бай бихъулеб мехалъ: вагІза гъабизе, дарс цІализе, ва дагІават гъабизе, ригъин гъабизе ва цогидалги ишал гъаризе Аллагъасул ﷺ цІаралдалъун бай бихъун, гъесие рецц гъабун, гъесул расулазда свалатги битІун бай бихъизе.

Дуца гъезда абе МухІаммад ﷺ, жинца кинабго жо бижарав, гъеб хъихъулев, гъелгул тадбир гъабулев Аллагъиш гъикІав вугев жиндие лагълъи гъабизе ва жив БетІергъанлъун вукІине, яги жидеца щибго мунпагІат яги зарал гъабуларел, Аллагъасде ﷺ ширк гъабун нужеца лагълъи гъабулел хъанчалиш гъикІал ругел?-абун.

60. Жинца зобалги ракъалги рижарав, жинца зодиса цІад рештІизабурав ва гъелдалъун нужеа ахал-хурзалги рижизарурав, берцинал, гъуинал пихъал рижизарурав щив вугев ва гъеб пихъ тІад бижулел гъутІбиги рижизарурав.

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ۗ أَلَمْ يَعْزِزْهُمُ قَوْمُ يَعْدُولُونَ ﴿٦٠﴾

Нужер хІал кІолеб букІинчІо гъел

гъутІби ва гъаниб рехсараб жоялдаса щибго жо бижизабизе. Гъав Аллагъгун ﷺ цадахъ цогиги алагъишха вугев?

Гъаб камилаб хІалалда зобал ракъалги рижарав, гъезда жаниб бугеб гІажаибаб жоги бижарав Аллагъ ﷺ гурев цоги щив вугев жиндие лагълъи гъабизе хІакъав? ГъечІо цоги аллагъ. **Жидеца ширк гъабулеб къавм буго Аллагъасда ﷺ бащад гъарун хъанчал ва цогидал гъес рижарад жал лъолел ва гъезие лагълъи гъабулел.**

61. Гъаб ракъ нуж тІад чІолеб бакІлъун гъабурав, гъеб ракъалда тІад чвахуелл гІорал-лъарал гъарурав, гъеб ракъалда тІад бутІрулгІадин мугІрулги гъарурав, жинца кІиги батІияб ральдал лълъималда гъоркъоб пардаври гъабурав щив вугев?!

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ أَلَمْ يَعْزِزْهُمُ اللَّهُ بِمُؤَيَّدَاتِهِ ۚ كَذَّبُوا لَآئِمَاتِهِمْ ۚ لَا يَبْعَثُونَ ﴿٦١﴾

Гъав Аллагъгун ﷺ цадахъ цогиги алагъишха вугев, гъаб рехсараб

жо бижизе хІал кІолев? ГьечІо цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца жо бижулев ва жиндие гІибадат гъабизе хІакъав.

Жидеца ширк гъабун алагъзабилъун хъанчал ва гІадамал кколезул гІемерисел, жидеца гъабулеб жо щиб бугебцин лъаларел руго. Цо гІадамаз гъабулеб батараб жо гъаби гуреб, жидер гІамалалъул пикру гъабуларел руго.

62. Жинда къварилъи-балагъ щварав чияс ахІи бараб мехалъ гьесие жаваб къезе кІолев ва гьесдаса къварилъи борхизе кІолев чи вугиш? ГьечІо гьедиав чи цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев.

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمُ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ أَوَّلَهُ ۖ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуж гъаб ракъалда гІад халифабилъун гъарурав. Цояб уммат ва къавм тІагІун хадуб, цогиги уммат ва къавм гъабун гъаб ракъ къачІалел, гьелда гІад гІумру гъабулеллъун нуж гъарурав. Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цоги аллагъишха вугев? Гъаб жо бичІІулев ва гъалъул вагІза босулев чи цІакъго дагъ гурони гьечІо.

63. Гъаб ракъалда гІадги, ральдада гІадги бецІлъуда ккараб мехалъ гьеб бецІлъуда рукІадго нужеда нух лъазабулев щив вугев? Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматлъун бугеб цІад балелде цебе рохалил чапарлъун гъурал ритІулевги щив вугев? Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьеб иш гъабулев.

أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيْحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۗ أَوَّلَهُ ۖ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾

Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги аллагъишха вугев, жинца гьеб иш гъабулев ва жиндие гІибадат гъабизе бегъулев? ГьечІо гьедиав цоги аллагъ. Жив гІадегІанав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьел мушрикаца жиндехун ширк гъабулеб жоялдаса. Кинабго жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъат буго ва гьесул махлукъат гьевгун цадахъ алагъзабилъун рукІуларо.

64. Жинца кинабго жоялъул бижи бай бихъулев ва ахираталда цІидаса рухІлъун гІадамал гІаде рахъизарулев щив вугев? Зобалаздаса ва ракъалдаса нужеэ ризкъи кьолевги щив вугев?

أَمَّنْ يَدْعُوا الْخُلُقَ يُرْعِدُهُ وَمَنْ يَرْفُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ أَوَّلَهُ ۖ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَٰؤُلَاءِ بَرَهَنُكُمْ أَن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾

гІадегІанав ва жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьеб иш жинца гъабулев. Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги алагъишха вугев жинца жо бижулев ва жинца ризкъи кьолев? ГьечІо цоги алагъ цохІо Аллагъ

гурев. Дуца гьел мушриказда абе МухАммад ﷺ: «Нуж рачIаха нужерго хIужа-далил бачун, гьеб дагIбаялъуль нуж ритIухъал ратани»-абун.

65. Дуца абе МухАммад ﷺ: Гьаб ракъалда гIад ругел ва зобалазда ругел Аллагъасул ﷺ махлукъаталда:

гIадамазда, малаикзабазда ва жундузда

бальгояб жо лъаларо, гьеб бальгояб жо лъала цохIо Аллагъасда ﷺ. Жал кидал гIад рахъызарулебги лъаларо гьаб халкъальул цониги чиясда.

Гьаб аят рештIизабиялъе сабаб бицана: мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун букIана дуца нижеда бице къиямасеб кьо кида чIезе бугебин абун. Гъезие жаваблъун Аллагъас ﷺ гьаб аят рештIизабуна.

Гьаб аяталь TюритIел гьабулеб буго бальгояб жо лъалев шивго чи гъечIолъиялда гIадамал ругониги, жундул ругониги, малаикзаби ругониги.

Жинда Аллагъ разилъайй ГIайшатидаса бицараб хIадисалда буго: «МухАммад аварасда ﷺ метер букIинесеб жо лъалин абурав чи Аллагъасде ﷺ гьереси гIунтIизабурав чи вуго ПадегIанав Аллагъас абун буго: «Зобал ракъазда ругезда лъаларо бальгояб жо цохIо Аллагъасда ﷺ гурони»-абун. ХIадис ибну АбихIатимица бицана.

ГIажаибаб жо буго нилъеда гьоркъор цо гIадамал рукIин жидеда цебехун арабги хадуб бачIунебги жо лъалайн абулел. Гьел ритIухъ гъарун, гъезухъе хъвадулел гIадамал рукIинги цIакъго гIажаибаб жо буго. Гьел гIадамал руго гьаб хирияб Къуръаналда жидеца инкар ккурал, хирияв аварасул ﷺ хIадисалдаги гIамал гьабуларел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хIадис буго: «Жинда бальгояб жо лъалайн абулев чиясухъе ун гъесда жо цIехарав чиясул кIекъого кьоаль как къабул гьабуларин»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Гьел гIадамазул гIемерисел руго жидеца гьереси бицунел, яги сихIру гьабулел, яги инсанасул хиялал цIалулел. ХIажаж абулев чиясухъе цо бальгояб жо лъалин абулев чи вачун вачIана. ХIажажига цо чанго гамачI рикIкIун ва гъезул рикIкIен жиндир ракIалдаги ккун, гьел ганчIал хъатикъе ккуна ва дов чиясда абуна: «Чан гамачI бугеб дир хъатикъе?»-абун. Дов чияс чан гамачI бугеб битIун бицана. Цинги ХIажажига гьел ганчIалги гIодоре рехун цоги ганчIал ккуна хъатикъе, жинда чан гамачI бугеб лъаларел. Гъанже чан гамачI бугеб

дир хъатикъеян абидалго, дов чиясда лъачІо чан гамачІ бугеб. Гьелъие гІилла щибан гьикъидал дос абун: «Дуца ганчІал рикІкІараб мехалъ, ва гъезул рикІкІен ракІалдаги ккураб мехалъ, гъеб жо балъгояб жо букІиналъул хІукмуялдаса бахъана, -(щайгурелъул дуда цадахъ бугеб щайтІаналдаги лъалеб бугелъул дур рикІен чан бугебали, ва гьелъ гъеб рикІен бицула гъев балъго жо лъалин вугев чиясда, амма дуца рикІичІеб мехалъ дуда цадахъ бугеб щайтІаналдаги лъаларо гьелъул рикІен)- ва дида гъеб рикІкІен лъана. Гъанжесалалъ дудаги лъалеб букІинчІо чан гамачІ бугеб, дидаги лъачІо»-абун.

66. Гьел мушриказул гІелму-лъай нахъ **реГІуларо ахираталъул амруялда.**

Гьел ахират букІиналда божулелги гъечІо.

بَلْ أَذَرَكَ عَلَيْهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ
مِّنْهَا بَلْ هُمْ عَنْهَا غُمُوتٌ ﴿٦٦﴾

Гъезул мурад гъечІо ахираталъул хІукму лъай, дуда гъеб гьикъулеб мехалъги. Гьел руго цІакъ щакдарулел гІадамал ахираталда иман лъеялда. Жегиги гьел мушриказул ракІал бецал руго гъеб ахират лъаялдаса ва гьелдаса хІинкъиялдаса.

67. Аллагъасда **гІагІагІа** ва ахираталда инкар ккурал гІадамаз абун: «Нижги, нижер умумулги хун, ракълъун лъугъун хадур хІакълъунго тІадейищ рахъизарулел?»- абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِذَا كُنَّا تُرَابًا
وَأَبَآؤُنَا إِنَّا الْمُحْرَجُونَ ﴿٦٧﴾

68. ХІакълъунго нижее гъеб жо къотІи гъабулеб буго гъав МухІаммадица **церехун рукІарал нижер умумузегі къотІи гъабураб гІадинго.**

لَقَدْ وَعَدْنَا هَٰذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِن قَبْلُ إِن
هَٰذَا إِلَّا أَسْطِيرٌ الْأُولَىٰ ﴿٦٨﴾

Гьел цересел умумул жегиги тІаде рахъизарун гъечІо, нижги тІаде рахъизаризе гъечІо. Гъеб рагІи буго цереселго гІадамаз ургъараб гьересияб хабар абун. Гьел гІадамазда кІочон буго ТІадегІанав Аллагъас **гІагІагІа** жал щибго жо гъечІеб бакІалдаса рижун рукІин, ва гъедин инсан вижарав Аллагъ **гІагІагІа** гъев хун хадув тІаде вахъинавизе кІолев вукІинги.

69. Дуца гъезда абе МухІаммад **«Нуж гъаб ракъалда тІад хъваде ва пикру гъабе нужеда церехун Аллагъасда гІасиял ва пасикъал гІадамазул ахир кинабдай кканаян»-абун.**

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

Аллагъас **гІагІагІа** гьел киналго гъалаг гъаруна, гъезул росаби ва шагъаралги

чIвадазда свeрана. Гъeб иш нужеeги гъaбизе бeгъула ПaдeгIанaв Аллaгъaс, нужeцa имaн лъeчIони вa Аллaгъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалaб гъaбун тъикIaб тIамaл гъaбунги хъвaдичIони.

70. Гъeл мушpиказ имaн лъeчIо aбун мун وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ пашманлъуге МухIаммад.

Гъeз дyе гъaрулел макpабаздалъун дур керен-pакIги унтуге, дyе гъeб захIмaлъуге.

Мун Аллaгъaс جَلَّ جَلَالُهُ цIунизe вyго гъeзул макpабаздaсa.

71. Гъeл мушpикацa aбyлeб бyго: «Кидаха бyкIинe бyгeб гъeб нижeе къотIи гъaбyлeб гIазаб, нyж битIараб жo бицунeллъун ратани?»-aбун. وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Гъeб pагIи бyго имaн лъeзe чIухIун, имaн лъyрал махсарoдe гъaрун aбyлeб pагIи.

72. Дyцa aбe МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъeб нужeе къотIи гъaбyраб вa нужeе хeгo бачIинe бoкъун бyгeб гIазабaлъун цo бутIа нyжeдa гIагaрлъун бyкIинe бeгъyлаян»-aбун. فَلْيَعَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ

Пaлимзабацa aбyна гъeб гIазаб бyкIанa Маккаялъул мушpиказдa Бaдрoялдa цвapaб -aбун.

73. ХIакълъунгo, дур БeтIeргъaн Аллaгъ вyго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гIадамаздa цIоб-pахIмy бyгeв, гъeзиe лъикIaб жo гъaбyлeв. وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ

Амма гъeзул тIемерисел жидеца Аллaгъaсул

جَلَّ جَلَالُهُ нигIмaтаздa дандe шyкpу гъaбyларeл рyго. ПaдeгIанaв Аллaгъaс جَلَّ جَلَالُهُ жиндa тIасилъарал гIадамазe гIазаб хeх гъaбyларo гъeз тавбо гъaбизе бoкъун, гъeл лъикIaб нyхдa pачIизe бoкъун. Пaдамазул тIемерисeзe гъeб гyрхIел-pахIмy бичIчyларo вa жидеца тавбо гъaбун Аллaгъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалaб гъaбун хъвaдуларo.

74. ХIакълъунгo, дур БeтIeргъaн Аллaгъ гъeл гIадамазул pакIаздa бyгeбги жo жиндa лъалeв вyго, гъeз загъиралдa гъaбyлeб жoги жиндa лъалeв вyго. وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ

75. Зoбал pакъадa жаниб цониги бaлъгoяб вa рикIкIадаб жo гъeчIо Аллaгъaс جَلَّ جَلَالُهُ лавхIул-махIфузалдa хъван, къадар وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ

гъабун буклун гурони.

76. ХІакълъунго гъаб хирияб Къуръан
буго жинца бануисраилазда бицунеб гъел
жиндилъ хилиплъун ругеб диналълул
гІемерисеб хабар.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَنْفُصُ عَلَىٰ نَبِيِّ إِسْرَءِيلَ
أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

Гъез МухІаммад аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъесда рештІинабураб
Къуръаналдаги иман лъолебани ва гъеб Къуръаналда хъвараб жоялда
гІенеккун, гъелълул пикру гъаублебани, ягъудиязул ва насраниязул
гІемераб щаклъи ва балъголъи тІаса ине букІана ва жидеда гъоркъоб
бугеб тушманлъиги тІагІизе букІана.

77. ХІакълъунго гъаб Къуръан буго
муъминзаби хІакъаб диналда тІоритІулеб ва
гъезие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматълун бугеб.

وَأَنَّهُ يَهْدِي وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ
гъел бануисраилазда гъоркъоб жинца
хІакъаб хІукму гъабулев вуго.

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

Ва Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч ва къуват
бергъарав, жиндир гІелму-лъай кинабго жоялда гІамлъарав вуго.

79. Дуца таваккал тІаме МухІаммад
جَلَّ جَلَالُهُ Аллагъасда, хІакълъунго
мун вуго жиб баянаб, хІакъаб диналда ва битІараб нухда.

فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىٰ الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

80. ХІакълъунго дуда кІоларо хварал
гІадамазда жо рагІизабизе ва дуца
гІинкъав чиясда ахІараб гъаракъги
рагІизабуларо, гъел дудаса мугъбан
руссараб мехаль.

إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْكَلِمَ وَلَا تَسْمَعُ الضُّعْفَ الدُّعَاءَ
إِذَا قُلُوا مُذِيرِينَ ﴿٨٠﴾

Гъаб буго капурал гІадамазе бачараб мисал. Гъел гІинкъал, беццал,
хварал гІадамазда рельеълун руго жидеца вагІза-насихІат босун
гутІиялълул рахъалъан.

81. Мун гъечІо МухІаммад
جَلَّ جَلَالُهُ, бецав чи хІакъаб нухда
тІовитІулевълун, гъев къосаравълун
чІараб мехаль.

وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمَىٰ عَنْ صَلَاتِهِمْ
تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

Дуда кІоларо хІакъаб жо рагІизабизе жидеца дир Къуръаналда
иман лъурал ва жал дие мутІигІлъарал гІадамазда гурони.

Гъал аятаз баян гъабулеб буго тІадегІанав Аллагъасул каламалдаса
жиндие мунпагІат щолеб чи вукІин жинца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман
лъурав, гъесул авараг ритІухъ гъавурав чи. Жиндир рекІель иманалълул

нур гьечIев, гьeб раkI купру-ширкалъул бецIлъиялъ ва мунагъазул къавуялъ цIун бугев чиясда, кигIан гIемераб Къуръан цIаланиги, кигIан пасихIав вагIзачияс вагIза гъабуниги, гьесие щибго асар лъугъуларо. Гъаб рагIиялда тIаде суал бачIине бегъула: иман лъурал гIадамазе гурони Къуръаналъ мунпагIат гъабулеб гьечIони, гьелдалъун капурал гIадамазе вагIза кин гъабулеб абун. Гъаб бакIалда капурал ва иман лъурал абураб рагIиялдаса мурад буго: жидеца иман лъолел, гьeб иман лъеялъе жидер зарра азалалдаго мутIигIлъарал гIадамал ва жидеца иман лъоларел, жал жужахIалъе рижарал гIадамалги.

Аллагъасул ﷺ хIукму-къадаралда иман лъолеллъун ругел гIадамаз гъаб махлукъаталъул пикру гъабула, гьелъул Халикъ вукIине кколеблъи жидеда бичIчула. Гьeб жо бичIчIараб мехаль гъезул раkIаз ва напсаз тIалаб гъабула щивдай вугев гъев Халикъ ва щиб мураддай бугеб гъаб махлукъат бижиялдасаян абун. Гъев чи вуго жиндир рекIелъ иманалъул нур лъугъарав чи. Гъев чиясда хирияб Къуръан ва хирияв расуласул ﷺ хIадисал цIалулел рагIараб мехаль, гьес гъезул пикру гъабула, гъезда нахъвилълъине къасд гъабула. Аллагъас ﷺ гьесие квербакъи гъабун гьесул иман цIикIчула ва гьесул гIамалги Къуръан-хIадисалда рекъола.

Жинца иман лъоларев чияс гъаб махлукъаталъул пикру гъабун гьелъул Халикъ вукIин чIезабураро. Гъев хIайваналда релълъун кванан-гъекъон, цохIо жакъасеб къоялъул ва дагъабго заманалъул дунялалда раkI гъун, гьелда божун, ахираталда иман лъечIого вукIула. Гьесда Къуръан-хIадис рагIуларо, гьелъул пикру гъабураро ва гьелъ жиндие щибго асарги гъабураро.

Нилъеда иман лъолевги, лъоларевги чи ватIа гъавизе лъаларелъул, нилъеда тIадаб буго Къуръан-хIадисалдалъун вагIза гъабун, Аллагъ ﷺ цо гъавун гьесие гIибадат гъабиялда гIадамал ахIи. Гъез вагIза къабул гъаби яги къабул гъабун гутIи Аллагъасул ﷺ хIукмуялда рекъон букIила.

82. Гьел гIадамазе къотIи гъабураб къиямасеб къо гIагарлъараб мехаль дица гъезие цо хIайван бахъизабила жинца капурал гIадамазда калам гъабулеб; ХIакълъунго гьал гIадамал дир аятазда божуларел ругелъул.

Гъеб хIайваналъул каламалдаса букIизе буго, Аллагъасул ﷺ лагIнат лъеги гьесда иман лъоларел, гьесул аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلام ритIухъ гъаруларел залимал гIадамаздаян аби.

﴿وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً فَرَسَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ﴾ (٨٢)

Гъаб хІайван бахъулеб заман буго цІакъ гІадамал пасалъараб ахир замана. Гъез Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ дин тараб, хІакъаб дин хвезабун жидерго напсазе бокъарал диал ургъун, гъел диал гъарулеб.

Жинда Аллагъ разилъаяв ХІузайфатидаса имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Къиямасеб къо чІоларо гъелда цебе анигго гІаламат нужеда бихъун гурони: 1. Бакъ тІерхъудаса бакъ бакки буго гъеб гІаламат. 2. Ракъалда тІад кІкІуй тІибитІиги буго. 3. Ракъалда тІад цо хІайван бахъинги буго. 4. Яъжуж-маъжуж загъирлъиги буго. 5. ГІиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вачІинги буго. 6. Дажал загъирлъиги буго. 7. Лъабго батІияб ракъулъе рортиги буго (ракъ жаниб борти): цо маширикъалда. 8. Магърибалда. 9. Парабиязул жазираталдаги. 10. ГІаданальул (бакІалда цІар) гъварилъудаса цо цІа загъирлъиги буго жинца гІадамал цере къотІун рачунеб, гъел чІаралъуб жиби чІолеб, гъез сордо баралъуб жинцаги сордо балеб»-абун.

Цоги хІадисалда буго: Гъеб хІайван бахъараб мехалъ гъелъ капурчиясул ва муъминчиясул гъумералда гІуж гъабулин ва гъеб гІужалдалъун капуралги иман лъуралги гІадамал батІа гъаризе лъалин абун.

83. Гъеб къиямасеб къоялъ

дица щибаб умматалдаса дир

мугІжизаталги аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

гъереси гъарулел рукІарал къокъаби

тІаде рахъинарун цере къотІула, жал данде гъарун ва

гІодорегІан гъарун.

وَيَوْمَ نَخْسِفُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مَّمَّنْ يُكَذِّبُ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا نَحْنُ الْغَوَّاسُونَ ﴿٨٣﴾

84. ХІисаб-мизан гъабулеб бакІалда гъел

щвараб мехалъ гъезда бадиб чІвай гъабун

ва гъезул мугъ бекизабун Аллагъасул

عَلَيْهِ السَّلَامُ рахъалъан абула:

«Нужеца щибго кІвар гъабичІого ва нужер щибго лъайги гъечІого дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, гъезда рештІинарурал тІахъалги гъересийищ гъарулел рукІарал? Гъеб гуреб цоги гІамал букІанищ нужеца дунялалда гъабулеб?-абун. Ай: нужеца гъабураб лъикІаб гІамалго гъечІогурищ, дир аятал гъереси гъари гуреб.

85. Гъеб къоялъ капураб къавмалда жидеца

напсазе зулму гъабиялдалъун жидеа къотІи

гъабураб гІазаб швела ва гъезул щибго

каламги букІуларо.

Гъез гІузро баччуларо ва гъезул щибго хІужжаги букІуларо жидедаса

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ وَقَالَ أَكْذَبْتُمْ بَيِّنَاتِي وَلَمْ

يُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَّا أَذْكُرْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

يَنْطِفُونَ ﴿٨٥﴾

глазаб нахъчIвазе кIолеб.

86. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хIалкIолъиялъул пикру гъабун гъесул
махлукъаталдаса вагIза босулариш гъел
инкар чаглаца? Гъезда бихъулариш Дица
сордо гъабун букIин жиндиль хIалхъи
гъабулеблъун.

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا آلَآءَ الْبَيْتِ لَيْسَ كُنُوفِيهِ
وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

Къоялъ ризкъи тIалаб гъабун ва дуниялалъул хIажалъабазда хъвадун
свакарал гладамал сардиль свак чучизе регун, кьижун рахIаталда
рукIуна. Гъединго дица къоги гъабуна жиндиль канлъи
бихъулеблъун жидер хIажатазулъ гладамал хъвадизе. ХIакълъунго
гъаб сордо-къоялъул пикру гъабурав чиясеги тIаламат буго
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялда жинца тIоритIел гъабулеб, гъелда
иман лъолел гладамазе.

87. Исапил малаикас ссур пулеб
къоялъ зобалазда ва ракъызда бугеб
махлукъ цIакъ хIинкъула.

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ
أَنفٍ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

Гъеб буго тIоцебесеб ссуралъуб пуй,
жиндалъун гладамазул гIакъло инеабулеб,
гъезул хIинкъиялъе тIорхъи гъечIеб, тIисинал лъималцин рас
хъахIлъун херал гладамазда релълъунеб. Гъеб къоялъ хIинкъичIого
хутIула Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарал, гъес тIаса ришарал малаикзаби,
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, шагъидзаби гладал гладамал.
Гъалда хадуб ссуралъуб пурабго кинабго тIалам хола ва ракъалде
буссуна. Лъабабизе пураб мехаль хварал тIаде рахъизарун махIшаралда
ракIарула ва хIисаб-мизан гъабизе Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чIезарула.
Гъаб ахираб ссур пураб мехаль кинабго махлукъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
цере рачIуна жал цIакъ мутIигIаллъун ва тIодогIаналлъун. Гъеб
къоялъ ханзаби ва чIухIарал гладамал рукIуларо. Къадро-къимат бугел,
чIухIи-рещ бугел гладамалги рукIуларо.

88. Дуда гъеб ссур пураб къоялъ
мугIрулги рихъизе руго жал жидер
бакIалда чIун ругеб гIадин, гъел
мугIрул цIакъ хехго, накIкIал гIадин
унел ругониги. Риххун, хIур лъугъун,
ракъалда тIад тIиритIун уна мугIрул.

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَمَادًا وَهِيَ تَمُوتُ مَرَّةً
السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي لَآ تَنفِكُ كُلُّ شَيْءٍ
إِنَّهُ وَحْدَهُ يُحْيِي الْمَيِّتَ وَيَمُوتُ ﴿٨٨﴾

Гъаб буго тIадегIанав Аллагъасул иш, жинца кинабго жо цIакъ
каmilго бижарав ва шибаб жоялъул мухIканаб тарбияги гъабурав,
хIакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго кинабго нужеца

гъабулеб гІамал: Гьесда щибго жо бальго хутІуларо ва шивав инсанасул гІамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

89. Дуњялалда иманги лъун лъикІаб
гІамалги гъабун ахираталда вачІарав
чиясе гьесул гІамалалдаса гІемерго
лъикІаб жазаъ гъабизе буго ва гьел
къиямасеб къоялъул хІинкъиялдаса божараллъунги рукІизе
руго.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَهُوَ فِي رَجَعٍ

يَوْمَئِذٍ أَمْنٌ ﴿٨٩﴾

90. Жидеца купру-ширк гъабун квешаб
гІамалги босун ахираталда вачІарав
чи гьумер гІодобе гъабун жужахІалъув
реххула ва гьезда бадиб чІвай гъабун
абула:

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ

هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

«Жакъа нужеес гъабулеб жазаъ бугищ нужеца гъабураб квешаб
гІамалалда рекъараб жазаъ гурони»-абун. Дуца гьел мушриказда
абе МухІаммад ﷺ:

91. ХІакълъунго гІадегІанав Аллагъас
дида амру гъабун буго дица лагълъи
гъабе абун гъаб Макка хІарамалъул ва
КагІба рукъалъул БетІергъанасе.

إِنَّمَا أَمْرُنَا أَنْ عِبْدَ رَبِّ هَذِهِ آيَاتُهُ

الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُنَا أَنْ أَكُونَ

مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

Гьев Аллагъ ﷻ вуго кинабго жоялъул
БетІергъан; гьеб бижарав, гьеб хъихъулев ва хвезарулев. Гьединго
дида амру гъабун буго дун Аллагъасе ﷻ мутІигІлъарал, гьесул
амруялда ва хІукмуялда нахърилълъараздаса вукІаян абун. Аллагъ
ﷻ цо гъавун, гьесие гІибадат бацІцІад гъабун, гІобанго гьесул
мурадазе напс къуравлъун вукІа абун.

92. Гьединго дида амру гъабун буго дица
Къуръан гІемер цІале абун, дие гьелъул
хІакъикъат загъирлъизе ва дица гьеб
умматалдаги лъазабизе.

وَأَنْ أَتَأْتُوا الْقُرْآنَ بِمُنْهَدٍ فَأَنْتُمْ

يَهْتَدُونَ لِنَفْسِكُمْ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ

الْمُنْذِرِينَ ﴿٩٢﴾

Гьеб Къуръаналдалъун жив гІовитІун
ккарав чи жиндирго напсалъе лъикІлъиялъе, гьеб напс ахираталда
Аллагъасул ﷻ гІазабалдаса хвасар гъабиялъе гІовитІарав
чи вуго. Гьеб Къуръаналъул вагІза-насихІат босичІого жив
къосаравлъун чІарав чиясда дуца абе МухІаммад ﷺ:
ХІакълъунго дун вуго Аллагъас ﷻ нужеес гІазабалдалъун
хІинкъи кьезе ва алжаналдалъун рохел бицизе витІарв авараг»-
абун. Дида гІадаб рисалат дица гІобитІана, нужер къосиналъул балагъ

нужеего букIизе бугин абун.

93. Дуца абе МухIаммад ﷺ:

кинабго шукру ва рецц ТIадеГIанав
Аллагъасе буго, жинца дун аварагIьи
къун хира гъавурав, дие тIадеГIанаб
макъам ва шапагIат гъабизе изну къурав.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا
وَمَا رَبُّكَ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

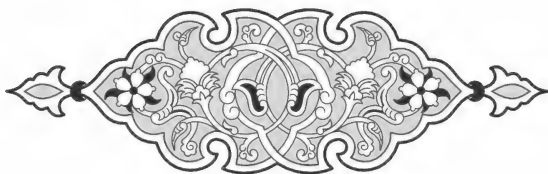
Нужеда Аллагъасул ﷺ хIалкIояIьяиялда тIоритIел гъабулел
аятал ва мугIжизатал рихъизаризе руго. Нужеда гъел ГIаламатал
лъазеги руго гъел лъаялдалъун нужее щибго мунпагIат гъабулареб,
нужер тавбо къабул гъабулареб гIужаль. Гъеб буго ахирзаман
гIагарлъараб мех, гъелъул ГIаламатги буго бакъ тIерхъулеб рахъалдасан
бакъ бакки.

Дур БетIергъан Аллагъ гъел мушрикаца гъабулеб гIамал
лъаларого, гъелдаса гъапуллъун гъечIю. Гъесда кинабго жо бихъула
ва лъала. Жиндир хIукму-къадаралда рекъон гъезие гIазаб гъаби
нахъе бахъун букIуна ва гъеб къадар гъабураб заман тIаде щвараб
мехаль Аллагъасул ﷺ гIазабалдаса гъел цIунизе кIюлев щивго чи
вукIуларо.

Аллагъас ﷺ ниль цIунаги жиндир щим бахъулеб гIамал гъабиялдаса.
Аллагъас ﷺ ниль тIоритIаги жив разияб гIамал гъабиялда.

ТIадеГIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун «сурату Ннамли»-ялъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго реццги гъев Аллагъасе ﷺ буго.

28. Суратул Къасас

سُورَةُ الْقَصَصِ

Маккаялда решитизабураб, жинда жаниб ункъоялда микъго аят бугеб.

Жинда себе бугеб кIиябго сураталда релтълун, гъабги Маккаялда решитизабураб, жинда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, гъесул хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатал рицин, аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام ва гъезул умматазул къисаби рициналда тIад чIей гъабураб сурат буго.

ХIакъабги батIулабги жо батIа гъаби, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIизIлъиги гъесда гIасилъиги баян гъабулел буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ боязда гъоркъобги щайтIаналъул боязда гъоркъобги букIунел даимаб къеъ ва къеркъей бицунел буго. Бицунго къосарав ва залимав, жив аллагъ вугин абизе хIинкъичIев, пиргIавнил къиса бицун буго, гъес гъарулел рукIарал зулмабиги баян гъарун. Гъелда хадуб Къарумил къиса бицун, боцIи-мал сабаблъун инсан гъалагIтиялъе мисал бачун буго.

ЛъикIаланго гIатIид гъабун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хабар бицун буго: гъев гъавиялъул, хадув пиргIавнил рукъов хIихъун кIудияв гIеялъул, жив гIолохъанлъуда вахараб мехалъ гъес къибтIияв чIваялъул бицун буго. ШугIайбил Мадяналдаса тIад вуссараб мехалъ Мусае аварагIи عَلَيْهِ السَّلَام къеялъул ва жив цIидасан Мисриялда ун жинца пиргIавниел дагIват гъабиялъул бицун буго.

Сураталда цIар лъун буго «Къисабазул сурат»-абун. гъелда жанир аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام къисаби рицун рукIиналъ.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسّم ١

1. Та. Син. Мим.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго гъел хIурупаздалъун щиб мурад бугеблъи. Гъал гIараб хIурупаздаса данде гъабураб жо буго Къуръан, жинда релътъараб гъабизе щивниги чиясда кIвечIеб.

2. Гъал руго жиб баянаб, жиндир хIукмуги загъираб Къуръаналъул аятал.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ٢

3. Дица две бицине буго ва две цIализе буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва пиргIавнил къиса

نَتْلُو عَلَيْكَ مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ٣

жиб хІакъаб, жинда жаниб гьереси ва батІулаб жо гьечІеб.

Гьеб къиса бицунеб буго жидеца Къуръан ритІухъ гьабулел муъминзабаде вагІзалъун.

4. ХІакъълъунго пиргІавн цІакъ чІухІун ва гІамал кІудолъун хъвадана Мисриялъул ракъалда. Гьес гІадамал къокъаби гьарун рикъана жиндие лагълъи гьабиялъе.

Бануисраилазул гІадамал гІодорегІанал, жидеца квешаб ва захІматаб хІалтІи гьабулел лагълъалъун гьаруна. Гьезул киналго бихъинал лъимал жинца хъолел рукІана ва ясал нахъе толел рукІана, жиндие ва жиндир къавм къибтІиязе хъулухъ гьабизе. ХІакъълъунго гьев пиргІавн вукІана ракъалда гІад зулму ва пасалъи гьабулел гІадамазул бищунго залимав.

Гьесул бищунго кІудияб зулму ва пасалъи букІана жив алагъ вугин абун жиндие лагълъи гьабизе гІадамал гІами. Бануисраилазул бихъинал лъимал хъвеялъе сабаб букІана гьев пиргІавнида бихъараб макъу. Гьесда бихъана Байтул-мукъадасалъул ракъалдаса бачІун кІудияб цІаялъ Мисриялъул ракъалда ругел къибтІиял рухІулеллъун, бануисраилалги сах-саламат тун.

Гьеб макъу кагъанатазда ва цІвабазул гІелму лъалел гІадамазда бициндал гьез абун: бануисраилазул гьавурав цо вас вукІине вугин дудаса ханлъи гІаса иналъе ва мун гъалагІтиялъе сабаблъун абун. Цинги пиргІавница амру гьабун букІана бануисраилазул киналго бихъинал лъимал хъвейин абун.

5. ГІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

Дие бокъула жидеца зулму гьабулел гІадамазда гурхІел-цІоб гьабизе ва жал загІипал, гІодорегІанал лагълъалъун рукІун хадур, гьел цогидалги жидеда нахърилълъулел имамзабилъун ва церехъабилъун гьаризе.

Гьезие пиргІавнилги гьесул къавм къибтІиязулги ракъ ва кинабго бечелъи ирсалъе къезе. Гьаб къавмги гъалаг гьабун гьезул шагъарал ва росаби бануисраилазе ирсалъе босараб гІадин къезе.

6. Дица бануисраилал ракъалда гІад ханзабилъунги гьарун, гьелдалъун хІакъ гьабила гьел къибтІиял жиндаса хІинкъун рукІараб амру:

إِنَّا فَرَعَوْتَ عِلَافِي الْأَرْضِ وَجَعَلْ
أَهْلَهَا شِيْعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ
يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا
مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٢٨﴾

وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا
فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ
الْوَارِثِينَ ﴿٢٩﴾

وَنُمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ
وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَكَانًا
يَحْذَرُونَ ﴿٣٠﴾

пиргIавнида, Гъаманида ва гъезул боязда дица бихъизабила бануисраилаздалъун жидер ханлъи тIаса ин ва жал гъалаг гъари.

7. Мусаги عَلَيْهِ السَّلَام гъавун, гъев киндай къибтIияздаса цIунилаян ургъалида йигеб мехалъ, малаик витIун дица

Мусал эбелалда вахIю гъабуна дуца гъев вас хахизавеян абун.

КъибтIиязда дур васасул амру лъаялда мун хIинкъараб мехалъ, дуца гъев вас

цо гъамасалда жанивги лъун Нил гIорулъе рехе. Мун гъев вас гъалагIъилилан абун хIинкъуге ва гъев дудаса ватIалъанин абун пашманлъуге. ХIакълъунго Дица гъев вас духъе тIад вуссинавизе вуго ва Дица гъев хириял аварагзабаздаса عَلَيْهِ السَّلَام гъавизе вуго -абун. Гъаб пасадаб, залимаб къавмалдаса бануисраилал хвасар гъаризе ва гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гIибадат гъабиялда ахIизе расулъун гъавизе вуго абун.

Мусал эбелалда вахIю гъабуна абураб рагIиялъул магIна гъечIю гъей авараг йикIана абураб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзадериди малаикзаби ритIун цо-цо жо лъазабула, гъел аварагзаби гъечIониги.

ТIадегIанав Аллагъас вахIю гъабураб хIалалъ Мусал эбелалъ гъев гъамасалда жанивги лъун Нил гIорулъе рехана:

8. Муса عَلَيْهِ السَّلَام жанив вугеб гъамас гIорулъан къватIибе босана пиргIавнил кумекчагIаца ва гъесул кIалгIаялъубе бачIана.

Гъеб ишги гъез гъабуна гъелъул ахир жидее балагълъун ва пашманлъилъун букIине. ХIакълъунго пиргIавниги, гъесул вазир Гъаманги, гъезул киналго боялги жал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъарал, жидеца ширк ва пасалъи гъабулел гIадамал рукIана.

Гъамас рагъараб мехалъ гъелда жанив берцинав вас ватана. Гъев вихъарабго пиргIавнил чIужу Асиятил гъесда ракл ана ва гъев жиндие васлъун тезе бокъана.

9. Цинги пиргIавнил чIужуялъ гъесда абуна: «Гъаб лъимер буго диеги дуеги рекIел гъеялъе, бер боххиялъе бугеб.

Гъав вас чIвачIого те! Гъев васас нилье мунпагIат гъабизе бегъула яги нильеца гъев васлъун тела»-абун. ПиргIавнида ва гъесул къавмалда лъалеб

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمُومُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَاذًا
خِيفَتْ عَلَيْهِ فَأَلْقَاهُ فِي الْبَيْمِ وَلَا تَخَافِي
وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا آدُوهُ وَإِنَّا إِلَيْكَ وَجَاءُوهُ مِن
الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

فَالْقَظْطَةُ ذِي الْفِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ
عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَمْلَانَ
وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي لِي
وَلَكِنِّي لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ
نَسْتَحْذَرَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

букІинчІо гъев вас вукІин гъел гъалагІьялгъе сабабІъун вугев.

Асиятил гъари пиргІавни рекІее гІечІо. Гъес абунa: дуге рекІелгъей ва бербоххи вукІизе бегъула гъев, амма дие гъев хІажат гъечІоян-абун. Цинги Асиятица гъарана гъев вас жиндие сайгъат гъавун тейин. Гъедин Асиятил квербакъиялдалъун Муса عَلَيْهِ السَّلَام пиргІавнил рукъов хутІана.

10. Мусал эбел цохІо гъесул гурони ургъел гъечІого, цогідаб кинабго жо кІочІон лъугъана; гъев пиргІавнил рукъов ккарабІъи лъараб мехаль цІакъго чара хун лъугъана ва гъев дир вас вугоян ахІизе гІагарІъана.

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَرَجًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾

Дица гъелъул рекІель сабру рехун букІинчІебани гъей цІакъ ракІ къварилъун лъугъун йикІана. Гъей жиндие гъабураб къотІи ритІухъ гъабулей, гъелда божарайлъун йикІине боқъун, дица гъелъие сабру къуна. Гъелъие гъабураб къотІи букІана Муса гъелъухъ гІадвусинавизе вуго абураб.

11. Мусал эбелалъ гъесул яцалда абунa: «Мун а гъев Мусал хІал лъазабизе»-абун. Гъей пиргІавнил кІалгІаялда аскІой ун бальгого гъениб жаниб гъабулеб жоялда балагъизе жуяна. ПиргІавнил къавмалда гъей щий йигей ва щиб гъабулей йигей лъалеб букІинчІо.

وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ ۖ فَبَصَّرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾

12. Дица гъев Мусae хІарам гъабуна цониги чІужуялъул керен хахизе жиндирго эбелалъул керен щвелелде цебе.

﴿وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلَ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصْحُونَ﴾ ﴿١٢﴾

Гъев хахизавизеян рачун рачІарал руччабазул керен гъес кІалдиб босичІо. Цинги гъел кІалгІаялдаса къватІире рахъун Муса хахизавизе чІужугІадан цІехезе лъугъана. Гъезда данде ячІана Мусал яц ва гъель абунa: «Дица гІоритІилищ нуж гъев вас жидеца хахизе гъавулеб хъизаналде. Гъев берцинго хыхъулел ва хиянат гъабуларел?»-абун.

Гъелда абунa аха гъей чІужугІадан ячине абун. Мусал эбел кІалгІаялгъе ячун ячІараб мехаль, Муса пиргІавнида кодов ккун, вакъун гІодилев вукІана ва гъесул гІоди чІезабизе кІоларого, гъесда ракІ гурхІун, сверун лъугъун агІуги букІана. Муса эбелалъухъе къураб мехаль гъес гъелъул керен хахана ва гъесул гІодиги гІагІана.

ПиргІавница абунa: «Мун щий кколей гъас керен хахизе ккани, цониги чІужугІаданалъул хахичІеб?»-абун. Гъель абунa: «Дир каранзул рахъ

махI берцинаб буго ва дирги махI берцинаб буго. Дица керен къураб цониги лъимераль дир керен хахичIого толаро»-абун. Цинги гъев Муса хахизе гъелгъухъе къуна ва гIемерал сайгъаталги къун, кIодо гъаюн, жиндирго рукъой йитIана. Гъаб амруялгъул бицун ПадегIанав Аллагъас абулеб буго.

13. Дица Муса жиндир эбелалгъухъе
вуссизавуна: Гъелгъул бер боххизе ва
гъей пашманлъичIого йикIине. Гъелда
лъазе хIакългъунго Аллагъас
гъабураб къотIи хIакъаб букIин.

فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمَمِهِ ۚ لَئِيَّا تَعْلَمُونَ
وَلَا تَحْزَنْ وَلَا تَعْلَمْ أَنَّا وَعَدُ اللَّهُ حَقًّا وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

ПиргIавнил квешлъиялдасанги цIунун, Муса гъелгъухъе гIад вуссинави кIудияб нигIмат букIана. Ва амма гIадамазул гIемерисел жидеда лъаларел руго Аллагъ жиндир къотIуе ритIухъав вукIин. Ва гъесул ахират букIизе бугин, гъениб хIисаб-мизан ва алжан-жужахI букIизе бугин абураб къотIиялда божуларел руго.

14. Муса аварагъ жиндир
гIолохъанлъиялда вахараб мехаль ва
жиндир гIакъллоги, къуватги камиллъараб
мехаль, дица гъесие гIелмуги къуна ва
хIукму гъабизе гъунарги къуна.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا
وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

Диналгъул бичIчи къунин ва аварагъли къунин абуна цо гIалимзабаз. Цогидаз абуна: гъеб заманаялгъ Мусал лъеберго сон букIана, гъесие аварагъли гъелдаса хадуб къуна абун. Гъаб кIиябго рагIи цоцазда гIагар гъабизе кIолеб буго: Аллагъас гъев аварагългъун вукIиналгъе гIаса вицун вукIиндал, гъесул гIелму ва гIакълло камилаб букIана аварагъзабазул гъелгъунеб хIалалгъ. Дица гъадианаб жазаъ гъабула лъикIлаб гIамал гъабун хъвадулел гIадамазе.

15. Муса пиргIавнил къавм бугеб
шагъаралда жанив лъугъана гIадамал
гъапулаб гIужаль.

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا
فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ
وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ ۖ فَاسْتَغْنَاهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ
عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ
عَلَيْهِ ۖ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ۖ إِنَّهُ عَدُوُّ
مُضِلٌّ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

Къальгъул гIужаль, гIадамал жидерго рукъзабахъе руссун бакъул бухIиялдаса цIунун хIохъ бахъи ва рахIат гъабулел рукIунеб мехаль. Яги маркIачIудаса хадуб.

Гъесда кIиго чи ватана цо-цазде
рагъдолел: гъезул цояв къибтIиязул
вукIана, цогидалав бануисраилазул вукIана. Цинги
бануисраилазулас Мусад ахIи бана жиндие кумек гъабе абун,

гъев къибтІиясул зулмуялдаса хвасарлъизе. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесда цо зар къабуна ва гъев чи хун гІодове ккана.

Мусал гъев чІвазе къасд букІинчІо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадар тІаде шварав гьесда Мусаца зар къабиги, малаикас гьесул рухІ босиги цадахъ ккана. Гъедин бугониги Муса цІакъ пашманлъана жиндаса ккараб жоялда.

Мусаца абунa: «Гъаб иш буго шайтІаналь дие гъабураб макру. Гъель дир щим багъаризабуна ва дун гъев чияса зар къабизе тІамуна. ХІакълъунго гъеб шайтІан Адамил наслуялъул тушман буго ва гъел битІараб нухдаса къосизарулебги буго, жиндир тушманлъи загъираб, жиндаса цІунизе цІакъ захІматабги буго»-абун.

16. Хадубги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Я дир قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَهُ БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! ХІакълъунго إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ дица дир напсалъе зулму гъабуна:

Гъев чияса зар къабун ва гъелдалъун дун мунагъалъулъ ккун. Дуца дир мунагъал чуре»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул мунагъал чурана. ХІакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго мунагъал чурулев ва жив гурхІулев.

17. Мусаца абунa: «Я дир БетІергъан! Дуца дие къураб кІудияб нигІматалдалъун дица къотІи гъабулеб буго, зулмучагІазе квербакъулевлъун дун кидаго вукІизе гъечІоян»-абун.

قَالَ رَبِّ بِمَا أَتَيْتُكَ عَلَىٰ ظَهْرٍ لِّلْمُجْرِمِينَ

18. Цинги Муса гъеб шагъаралда хІинкъун ва цІодорго хъвадулев вукІана.

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اٰسْتَنْصَرُهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَعَوِيُّ مُبِينٌ

гьесдаса ккараб иш къибтІиязда лъани гъез жиндие къварилъи гъабулеблъи лъан, кисан щиб хабардай рагІилаян абун цо къо ана. Гъедин Муса вукІадго цебесеб къоялъ гьесдаса кумек тІалаб гъабурав бануисраилазул чияс жакъаги гьесда ахІи бана жиндие кумек гъабеян абун.

Гъев чи вугоан цоги къибтІиявгун вагъдолев ва гьесда Муса вихъараб мехаль гьесда ахІинги балеб буго кумек гъабеян абун. **Мусаца гьесда абунa:** «ХІакълъунго мун тІубанго къосарав, ахІмакъав чи вуго»-абун. Мун сабаблъун сонги дидаса инсан хвана, жакъаги мун нечолев гъечІо дидаса кумек тІалаб гъабизе.

19. Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ, кІиясулго тушманлъун вугев дов къибтІияса къабизе къасд гъабураб мехаль, гьес

فَلَمَّا أَن آرَادَ أَنْ يَنْطَشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يَمْوَسَّىٰ أَتُرِيدُ أَنْ نَقْتُلَٰنِي كَمَا قُتِلْتَ

абуна: Я Муса! Дие бокъуниш бугеб
дун чIвазе, сонги дуца цоги чи чIвараб
гIадин? Дие бокъун гьечIо мун
ракъалда гIад зулму гьабулев, цIакъ
гIамал кIудияв, залимав чилъун вукIине гурони.

نَفْسًا بِأَلَا مَيْسٌ إِنَّ نُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا
فِي الْأَرْضِ وَمَا نُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

Дие бокъун гьечIо мун маслахIат ва лъикIлъи гьабулев чилъун
вукIине»-абун. Цоги гIалимзабаца абуна гьаб рагIи абунин
бануисраилазул чияс.

Гьаб рагIи абураб мехаль дов къибтIиязул чи пиргIавнил къавмалда
лъазабизе ана Мусаца гьезул чи чIван вугин абун. ПиргIавница амру
гьабуна хехго гьев Муса кквезеги ккун жиндихъе вачеян абун. Мусада
ﷺ хадуб ахIи бахъараблъи лъараб мехаль гьеб шагъаралда вукIарав
цо муъминчи къокъаб нух цIехон Муса хвасар гьавизе вежерана ва
гьесда гIаде швана:

20. Шагъаралъул рикIкIадаб рахъалдаса
векерун вачIун, гьев чияс абуна: «Я Муса!
ПиргIавнил агьлу данде руссун, мун
чIвазеян ургъулел руго.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ
يَمُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُوكَ
فَأَخْرِجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾

Мун хехго шагъаралдаса къватIиве а!

ХIакълъунго дун дие лъикIлъи бокъарав ва дие лъикIаб жо
бицунев чи вуго»-абун.

21. Гьеб мехаль Муса ﷺ
шагъаралдаса къватIиве ана, жив
хIинкъун вугеб хIалалъ ва хадур
гIадамал рачIуладаян жинца
хъаравуллъиги гьабулага.

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

Мусаца абуна: «Я дир БетIергъан Аллагъ ﷻ! Дуца дун хвасар
гъаве гьаб квешаб, зулмуяб къавмалъул гIазабалдаса»-абун.

22. Мадяналда унеб нухда лъугъун,
гъенивехун унаго, Мусаца абуна дир
БетIергъанасда божи буго, дун битIараб
нухда тIовитIилин, дир мурадлъун
бугеб бакIалда дун шолел-абун.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ
يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

Гьев къватIиве вахъана цадахъ щибго квен-тIех гьечIого, гIад рекIунеб
жоги гьечIого. Мадяналда швезегIан микъго къоялъул нух букIана.
Гьесие нухги лъалел букIинчIо, цохIо Аллагъасда ﷻ божун, гьесул
квербакъиялда хьуллъун унев вукIана гьев гьеб Мадяналъул рахъалда.
Аллагъас ﷻ гьесда нух бихъизабизе малаик витIана. Гьесул

кваналѣб квенги гъутбузул тламах ва хер буклана.

23. Мадяналъул гIадамазул
лъималъул гъуй бугеб бакIалда
щвараб мехаль Мусада عَلَيْهِ السَّلَام **гIемерал**
гIадамал ратана жидерго боцIиги
бачун гъеб гъекъезабизе рачIарал.
Дагъалго дорегIан чIун жидер гIиял
цогидазул гIиязда гъоркъор журазе
ва гъуялда аскIоре ине гъукъун кIиги
чIужугIаданги ятана.

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً
 مِّنَ النَّاسِ يَسْفُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ
 أُمَرَائِينَ نَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا
 النَّاسُ فَقَالُوا لَمْ يَأْتِكُمْ نَبِيٌّ يَحْذَرُ الْكَافِرِينَ
 وَسَقَىٰ حَتَّىٰ يُصَدِّرَ الرِّعَاءَ وَأَوْبَنَا سَوِيحٌ
 كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾

Мусаца гъезда абунa нужецаги шай гъал гIиял гъекъезе риччаларел-
абун. Гъей кIияльго абунa: «Нижеца гIиял гъекъезаруларо гъал
киналго гIадамал нахъруссун хадур гурони. Нижер къуват гъечIо
гъезда гъоркъор лъугъун гъезулгун дагIба-къец гъабизе, гъез ниж
цереги риччаларо. Цоги гIиязул тIалаб гъабулев чиги гъечIо, нижер
эменги жив кIодолъарав, херав чи вуго»-абун.

24. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام **гъезул гIиял**
гъекъезаруна. Цинги жив цо
гъветIалъул рагIдукъеги ун гъенив
гIодов чIана ва гъес абунa: «Я
БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ **ХIакълъунго дун хIажатав вуго дур**
цIоб-рахIматалда»-абун.

فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ
 إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾

Дир черх загIиплъун буго ва рухIги дагълъун буго. Дир рахьи нахъчIвaze
ва загIиплъи тIаса инзе дун дур ризкъиялда хIажалъун вуго абун.
Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абунa: Аллагъасул свалат
салам лъеаяв, жив халкъалъул лъикIав ва жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ **гаргадарав**
«Калимуллагъ» Муса عَلَيْهِ السَّلَام **анкъго къоялъ тIагIам кванацIого вукIун**
жиндир чохъониб бугеб гIурччин хер бихъулеб хIалалъ хIалакълъун
вукIана, жиндир хIатIазул тIомги тIаса ун буклана. Гъев хIажалъун
вукIана чамастакил цо бащалъи бугониги жинца кваналѣб жоялда»-
абун.

Гъей кIияйго чIужугIадан ШугIайб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام **ясал рукIана.**
ГIиялги гъекъезарун гъел хехго рачIиндал ШугIайбица عَلَيْهِ السَّلَام **гъезда**
гъикъана жакъа щиб ккараб нуже, нуж хехго рачIана гуриш абун. Гъез
бицана жиде кумек гъабурав чиясул хабар. ШугIайбица гъел ясазул
поцIалай йитIана гъев чи вачун ячIаян абун.

25. Цинги гъел кIиязулго цояй ячIана
Муса عَلَيْهِ السَّلَام **вугеб бакIалда жий нечон,**
жинца гъумер бахчун хъвадулей йигеб

فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَىٰ اسْتِحْيَاءٍ
 قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا

хІалалъ ва гьель Мусадe
 абуна: «Дир инсуца мун рукъов
 ахІулев вуго, дуца нижее гІиял
 гьекъезе кумек гьабиялъул ажро
 гьабизе»-абун.

Муса ШугІайбихъе вачІараб мехалъ ва гьесда жиндир къисаги
 бицараб мехалъ, ШугІайбица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Гъанже мун хІинкъуге!
 Мун хвасарлъана гьeб квешаб къавмалъул зулмуялдаса»-абун.
 ШугІайб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вугеб Мадяналъул ракъ пиргІавнил хангІиялда
 гъокъ букІинчІо ва гьенив вугебгІан мехалъ Мусae عَلَيْهِ السَّلَامُ хІинкъиги
 букІинчІо.

26. Гьей кІияйго ясазул цоялъ инсуда
 абуна: «Я дир эмен! Дуца гъав чи жиндие
 мухъги къун нилъеда аскІов хІалтІизе те.

قَالَتْ إِحَدُهُمَا يَا بَنِيَّ اسْتَجِرْهُ إِنِّي خَشِيتُ
 مِنْ اسْتَجْرَتِ الْقَوِيَّ الْأَمِينُ ﴿٢٦﴾

ХІакълъунго жив мухъ къун хІалтІизе
 толев чи къуватав ва аманат бугев вугони лъикІ букІуна»-абун.
 Гъав чи жиндир къуват бугев ва жинда божизе бегъулев, хиянат гьечІев
 чиги вуго.

ШугІайб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ ясалда гьикъана дуда кин лъалеб гьев къуватав
 вукІин ва жинда божилъи гьабизе бегъулев вукІин абун. Ясаль абуна:
 «Нижее гІиял гьекъезе кумек гьабулеб мехалъ гьес гъуялда тІад лъун
 букІараб анцІго чиясда жиб борхизе кІолареб гамачІ цохІо жинцаго
 борхана. Дун гьесухъе араб мехалъ гьев рукъов ахІизе, гьев гІодов
 къулун чІана ва дида бадив валагъичІо. Нухда рачІунеб мехалъги гьес
 дун жинда хадуь чІезаюна, цеехун йиччан дида нахъаса валагъичІого»-
 абун. Цинги ШугІайб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ раклалда ккана гьев чиясулгун
 гІагарлъи хурхизабун лъикІин абун.

27. ШугІайбица Мусадa абуна:

ХІакълъунго дие бокъун буго гьей
 кІияйго ясалъул цояй due чІужульун кьезе
 дуца микъго сональ гІиял хьихьи тІаде
 босани. АнцІго сональ мун гІиял хьихьун
 чІани, гьeб дур рахъалъан бугеб лъикІлъи
 букІина. Дие бокъун гьечІо due захІмалъи
 гьабизе анцІго сональ гІиязул тІалаб
 гьабе абун.

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَ وَإِنَّكِ أَحَدِنَا بُنَيَّ
 هَتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَبْشَ
 فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا
 أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَ سَتَجِدُنِي
 إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

Мун нижеда аскІов чІани, иншаАллагъ, дуда дун лъикІав чилъун
 ватизе вуго»-абун. Дун къотІи тІубазе гьабулевлъун ватила дуда,
 дургун хІал рекъезабугев, тІабигІат тамахов чилъунги ватила.

Къуртлуби абулев галимас абуна: гъаб аяталда жаниб глорител буго инсуца жиндир яс яче абун лъиклав чиясда аби суннатаб буклалда. Жинда Аллагъ разилъаяв Гумар асхIабас жиндир яс ХIапсат ячеян Гусман асхIабасда ва Абубакар асхIабасда абун буклана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда цо чIужуялъги абуна жий ячеян абун.

28. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ ШугIайбил عَلَيْهِ السَّلَامُ рагIи къабул гъабуна ва гъес абуна: гъаб къотIи дудаги дидаги гьоркъоб тIубараблъун буго.

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ
فَضَيْتُ فَلَا عُدْوَتَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ
وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

Дица микъго сональ яги анигIо сональ дуе хъулухъ гъабунин абун дида гIайиб букIизе гъечIо. Дица дие берцин бихъараб заман бала дуда аскIоб. Гъаб нилъер къотIиялъе нугIлъун ТIадегIанав Аллагъ вуго»-абун.

29. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ къотIи гъабураб заманги тIубазабун, хъизанги бачун гъев Мисриялдехун вачIунеб мехаль, гъесда рикIладасанго цо цIа бихъана. Гъеб буклана ТIурсайнаъ мегIер бугеб рахъ.

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَىٰ الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ
آنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا
إِنِّي آنَسْتُ نَارًا عَلَىٰ آتِيكُمْ وَنَهَايْتُمْ
أَوْجَذُوا مِنِّي النَّارَ لَعَلَّكُمْ
تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾

Мусаца хъизаналда абуна: «Нуж гъаб бакIалда цIа. ХIакълъунго Дида цо цIа бихъулеб буго. Дун гъенив ун цо хабар босун вачIила, яги цIадул сунтурги босун вачIила, нужеи цIа бакун нуж хинлъязаризе»-абун. Тафсиралъул гIалимзабаз абуна: цIакъ бецаб, цIад балеб, гъури пулеб квачараб сордо буклана. Гъезда себе къотIун букIараб боцIиги билана, нухги къосана. Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ чIужуги лъимер гъабизе мех шун унтун йикIана. Гъаб захIматаб хIалалда ругеб мехаль бихъана Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ ТIурсайнаалъул рахъалда цIа бакараб гIадаб гвангъи.

30. Муса гъеб бакIалда гIагарлъараб мехаль гъеб жо цIа батичIо, кIудияб гъветIалдасан зодобе бахун унеб нур батана. Гъеб гъветI бугеб бакIалдасан, жиндиль баракат бугеб ракъальул кIкIалалъул кваранаб рахъалдасан, Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ цо гъаракъ рагIана: «Я Муса! ХIакълъунго Дун вуго кинабниги гIаламалъул БегIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ».

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَلْطِي الْأَوْدِ الْأَيْمَنِ
فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَن
يُمُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾

31. Дуца гIанса гIодобе рехе-абун. Мусаца гIанса гIодобе рехидалго жинда

وَأَن أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا

гъеб цакъ кІудияб, лебалаб борохъ
лъугъун багъарулеб бихъана. Гъелдаса
хІинкъун, гъелда аскІов къачІого, Муса
мугъбан лъутизе лъугъана.

جَانُّ وَلِيٍّ مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَمُوسَىٰ
أَقْبَلَ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِ ﴿٢١﴾

Хадубги Мусадехун абуна: «Я Муса! عَلَيْهِ السَّلَام Мун нахъвусса ва хӀинкъуге! ХӀакъльунго мун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ божильи гъабурав вуго»-абун.

عليه السلام Мун нахъвусса ва
جَلَّ جَلَالُهُ с божильи гъабурав

32. Дуца дур квер лъоробе бегъе. Гъѣб
квер къватѣбе бахъизе буго жиѣ
гвангъараблъун, дуѣ щибго унти-заралги
гъѣчѣго. Мун хѣинкъараб мехаль
дуца квер каранда лъѣ: кваранаѣ квер
каранда лъѣ квеѣлаѣ гъѣжги гъѣлда тѣлаѣ
лъун, цинги дудаса хѣинкъѣи инзе буго.

أَسْأَلُكَ يَدَكَ فِي حَيَاتِكَ تَخْرُجَ بَيْضَاءَ
مِنْ عَيْرٍ سَوَوْتُ وَأَضْمُمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنْ
الرَّهْبِ فَذَايَكَ تُرْهِئَانِ مِنْ نَبَاتِكَ إِلَى
فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا اقْوَمًا
فَلْيَسِقِرْ

Гъѣб ꙗнсаги кверги буго дѹе кѣлго
мугѣжизат, мун пирꙗвнихѹе ва гъесул къавмалѹхѹе инзе.
Хѣакълѹунго Гъел цѣакъл пасикълѣб къавм буго.

ТпадеГанав Аллагъас мун витІулев вуго жиндир рахъалъан расуллъун
гъеб къосараб къавм Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ цо гъавияда ахІизе ва мун ритІухъав
Расул вукІиналъе далиллъун ва две мугІжизатлъун гъеб гІансаги
кверги гъабулеб буго.

33. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Я дир
БетІергъан Аллагъ جَعَلَهُ ! ХІакълъунго
дица гъев пиргІавнил къавмалъул чи
чІван вукІана ва дун хІинкъулев вуго
гъез дунги чІвалин абун.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ
يَقْتُلُونِ ﴿٢٣﴾

34. Дир вац Гъарун вуго дидасанги мацI
бицине пасихIав. Дуца гъев Гъарунги
витIе дунгун цадахъ дие кумек гъабизе
ва жинца дун ритIухъги гъавизе. Дун
хIинкъун вуго пиргIавнил къавмалъ
дун гьереси гъавилин абун.

وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ
مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ
يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾

ТпадеГанава Аллагъасада Мусаца гъарана жиндие вазирлгъун ва кумекчилгъун жиндир вац Гъарун гъаве абун: гъев кГудиявги вукГун, мацГ пасихГавги вукГун, дагГба-къец гъабизе ккараб бакГалда гъесул махшел цГикГ кГараб букГинин абун.

35. Тадегіанав Аллагъас Мусал عَلَيْهِ السَّلَام
гъари къабул гъабун **абуна: Дица две**

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ

квербакъи гъабила дур вац
Гъарунидалъун, ва дица нужее гъев
пирГанида гIад бергъунеб къуватги
гъабила.

لَكُمْ سُلْطٰنًا فَلَا يَصْلُوْنَ إِلَيْكُمْ يٰٓأَيُّهَا
أَنْتُمْ وَمَنِ اتَّبَعَكُمْ الْغٰلِبُونَ ﴿٢٥﴾

Гъезул хIал кIвезе гъечIо нуж кIиясего зарал гъабизе. Дир
нужее бугеб квербакъиялдалъун ва баянал хIужжабаздалъун,
нуж кIиявгоги, нужеда нахърильгъарал киналго гIадамалги
пирГавнил къавмалдаса бергъизе руго» - абун.

36. Дол баянал гIаламаталгун ва
мугIжизаталгун пирГавнихъе ва
гъесул къавмалъухъе Муса вачIараб
мехаль, гъез абунa: «Гъаб жо гъечIо жиб
ургъараб гьереси ва сихIро гурони.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسٰى بِآيٰتِنَا بَيِّنٰتٍ قَالُوا مَا
هٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا
فِي ءَابَآئِنَا الْاَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

Нижеда гъадианаб жо бицунеб рагIичIо нижер умумуз ва нижедаса
цере рукIараз»-абун.

37. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Дир БетIергъан
жинда лъикI лъалев вуго хIакъаб
диналдалъун щив витIараблъи ва лъие
букIине бугеб лъикIаб ахиратги.

وَقَالَ مُوسٰى رَبِّىْٓ اَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدٰى
مِنْ عِنْدِهٖ وَمَنْ تَكُوْنُ لَهُ وِعٰقِبَةُ الدَّارِ
اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظَّٰلِمُوْنَ ﴿٢٧﴾

ХIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهٗ
иман лъечIел, гъесул аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام гьереси гъарурал
залимал гIадамазул лъикIлъиялда кверщел батулaро»-абун.

38. ПирГавница абунa: «Я гъаб
жамагIат! Дида лъалaро нужее дун гурев
цоги аллагъ вукIин. Дуца хIарщуа цIа
бакун, бежараб хIаршалъул кIудияб
ва борхатаб си гъабе я Гъаман! Гъелда
гIадеги вахун дун валагъизе вуго кивдай
вугев гъав Мусал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهٗ абун.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يٰٓأَيُّهَا الْمَلَآئِكَةُ مَا عَلِمْتُ
لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِىْ فَاَوْفِدْ لِىْ بَنِيَّ
عَلَى الطَّيْنِ فَاَجْعَلْ لِّىْ صَرَْحًا لِّعَلِّىْ اُظْلِعُ
إِلَى اِلٰهٍ مُّوسٰى وَاِلٰى لِأُظَنُّهُ مِنْ
الْكَذِبِيْنَ ﴿٢٨﴾

Дида гъев Муса жидеца гьерсал рицунел
гIадамаздаса вугин кколеб буго»-абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهٗ тушман пирГавница гъадигIанго чIухIараб рагIи
бицана, жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهٗ вукIинги лъалев букIадго. Цоги бакIалда
гъав пирГавница абунa: «Дун вуго нужер бищунго гIадегIанав
бетIергъан»-абун.

ГIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

39. Гъев пирГавнги гъесул боялги
ракъалда гIад цIакъ чIухIун ва гIамал
кIодолъун, батIулаб нухда хъвадана,

وَأَسْتَكْبِرْهُوَ وَجُنُودُهُ فِى الْاَرْضِ
يَغْيِرِ الْحَقَّ وَطَنُوْا اَنْهُمْ اِلَيْنَا لَا يَرْجِعُوْنَ ﴿٢٩﴾

гъедин хъвадизе шибго гІиллаги гъечІого.

Гъезда раkІалдаги кколеб букІана жал хун хадур диде руссизе гъечІин абун ва жидее гІазабги гъабизе гъечІин абун.

40. Дица гъев пиргІавнги гъесул боялги дир гІазабалдалъун ккуна ва гъел ралъдалъ гъанкъизаруна. Мун валагъеха, я гъав инсан, ва дуца пикру гъабе, киндай ккана гъеб залимаб ва зулмуяб къавмалъул ахир абун.

فَأَخَذَتْهُ وَجُودُهُ فَبَدَّ نَهْمٌ فِي الْيَمِّ فَأَنْظَرَ
كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Гъеб ралъад буго Мисриялдаги ХИжаз гІарабияздаги гъоркъоб бугеб багІараб ралъад. Гъелда цогиги цІар абула «бахІрул къулзум»- абун.

41. Дица гъел гъаруна жидеца жужахІалда гІадамал ахІулел имамзабилъун. Къиямасеб къоялъ гъел капурал гІадамазе кинабгІаги квербакъи букІуларо.

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يَدْعُونَ إِلَى التَّارِكِ
وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

42. Дица гъезие гъаб дуниялалдагo нагІана къуна. Дир рахІматалдаса рикІклад гъаруна.

وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَٰذَا الدُّنْيَا لَعْنَةً وَوَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾

Къиямасеб къоялъги гъел рукІизе руго жал къабихІ гъарураздаса. дир алжаналдаса рикІклад гъарурал, жидее лъикІлъи гъечІел.

43. ХІакълъунго жинда церехун рукІарал умматал гъалаг гъарун хадуб къуна Дица Мусахъе عَلَيْهِ السَّلَام
Таврат, гъесул уммат хІакъаб нухда тІоритІулеб, жинца хІакъабги батІулабги жо батІа гъабулеб нурлъун жиб бугеб.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ
بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بِبَصَائِرِ
لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَالَمِهِمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

Гъезие рахІматлъун ва битІараб нухлъунги жиб бугеб. Гъел банунсраилаз Тавраталдаса вагІза босизе бокъун ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
цо гъавун, гъесул расул ритІухъ гъавун гъел хъвадизе бокъун.

44. Мун вукІинчІо МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
ТІур мегІералъул бакътІерхъл рахълда: Гъеб буго Муса аварагасда

وَمَا كُنْتَ بِخَاجِبِ الْغَرْبِ إِذْ قُضِيَٰنَا إِلَىٰ مُوسَى
الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾

جَلَّ جَلَالُهُ Аллагъ кІалъараб бакІ.

Дица Мусадe عَلَيْهِ السَّلَام дир амру вахІю гъабураб мехалъ ва гъев

расулгун гъавун пиргIавнил къавмалда витIулеб мехалъ. Ва мун гъеб бакIалда гIенеккун ва нугIлъунги вукIинчIо.

ТIадегIанав Аллагъас МухIаммад ﷺ хIакъав авараг вукIиналда инкар гъабулел гIадамал мукIур гъаризе абубеб рагIи буго гъаб аят. Ягъудиязда гьереси гъабизе кIолареб Муса аварагасда ﷺ Таврат рештIизабиялгун хабар ва гъесул пиргIавнилгун ккараб къиса бицунеб буго, жив гъел ягъудияздаса рикIкладаб бакIалда гIурав, жинда хъвазе ва цIализе лъаларев гIарабиязул чияс.

Аяталгун магIнаги буго: мун гъеб заманаял гъеб бакIалда вукIун лъалеб гъечIо дуда Муса аварагасул ﷺ хабар. Гъеб дуда лъалеб буго ТIадегIанав Аллагъас вахIю гъабун лъазабиялдалгун.

45. Киниги Дица гъев Муса аварагасда хадубги гIемерал умматал риждана; гъезги гIемераб гIумру бана ва жидеда Аллагъ ﷻ кIочон дунял гъабиялда руссана.

Гъединач Аллагъасул ﷻ диналдаса

руссарал гIадамазда витIана дица мун

расулгун я МухIаммад ﷺ. Мун Мадяналдаги вукIинчIо

МухIаммад, дуда Муса ва ШугIайб аварагасул ﷺ къиса лъазе

ва гъезул хабар бицарал дир аятал Маккаялгун агълуялъе дуца цIализе.

Киниги дун вуго дица аварагзаби ﷺ ритIулев ва гъезда вахIю гъабун дир шаригIат бицулев. Гъедин мунги витIана МухIаммад ﷺ, Маккаялгун агълуялда авараггун ва дуда вахIю гъабун дур умматалгъе исламияб дин ва дуда цере рукIарал аварагзабазул ﷺ къисаби. Гъедин лъана дуда Муса аварагасул ﷺ ва ШугIайб аварагасул ﷺ къисаги.

46. Мун ТIур мегIералгун хъибилалдаги вукIинчIо МухIаммад ﷺ, Дица Муса аварагасда ﷺ калам гъабулеб мехалъ. Дица дуда гъаб кинабго жо вахIю гъабун дур умматалгъе рахIматлгун букIизе.

Дуца гъезие цересел умматазул къисаби рицун Аллагъасул ﷻ гIазабалдалгун хIинкъи къезе ва жидехъе дудаса цева авараг вачIун вукIинчIел гIарабиязда Аллагъасул ﷻ дин лъазабизе. Гъел гIарабияз ва цогидал къавмаз дур рисалат къабул гъабун Аллагъ ﷻ цо гъавиялда хъул лгун ва дуда рештIизабураб Къуръаналгун

وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا فُرُوقًا فَفَتَّawَلْ عَلَيْهِمُ
الْعُمَرَاءُ وَمَا كُنْتَ تَأْوِيهِمْ أَهْلُ مَدْيَنَ
تَتَلَوْا عَلَيْهِمْ ءَايَتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا
مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾

وَمَا كُنْتَ بِمَنْبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا
وَلَكِن رَّحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا
مَّا أَتَاهُمْ مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

вагІаза босизе бокъун.

47. Дица гьел умматазда аварагзаби

ритІана, жидер купру-ширк
сабаблъун гьезда дир гІазаб швараб

мехаль, гьез абичІого букІизе: «Я нижер

БетІергъан, нижеда аварагзаби

ритІун рукІаралани ва нижеда хІакъаб

динги лъазабун букІарабани.

Ниж дур расулазда нахърилълъизе рукІана ва дур аятазда иман
лъуралги рукІинаган»-абун.

Дида лъала гьез иман лъолареблъи ва гьез хІакъаб дин къабул
гъабулареблъи. Дица аварагзаби ритІана гІадамазул хІужжа
къотІизабизе ва гьезие щибго гІузру бачизе рес гьечІого букІизе.

48. Маккаялъул агълоялда хІакъаб

жо бачІараб мехаль: жиндир

ритІухълъи лъалев МухІаммад

вачІараб мехаль Аллагъасул

калам Къуръанги босун ва цогиги

мугІжизаталги рачун, жив хІакъав

Аллагъасул авараг

вукІиналда тІоритІел гъабулел.

Маккаялъул мушриказ абун: «Гъев МухІаммадие

Муса аварагасе къуралгІадал кІудиял мугІжизатал къун

рукІаралани жив авараг вукІиналда тІоритІел гъабулел»-абун.

Гъезие жаваб гъабун ТіадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Гъев Муса

аварагасе къурал мугІжизатаздаги, гьесда рештІизабураб

Тавраталдаги инкар ккуна гурищ ягъудиязги, Къурайшиязги ва

цогідал къавмазги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг гьереси гъави

гьесда цере рукІарал киналго аварагзаби гьереси гъари

букІула: гьел киналго аварагзабиги гьезухъе рештІизабураб

шаригІатги, гъезие къурал мугІжизаталги цохІо Аллагъасул

амру бугелъул.

Жегиги Маккаялъул мушрикаца абун: «Гъеб Тавратги Къуръанги

кІиябго сихІро ва гьереси буго, цоялъ цоялъе кумек гъабун,

цоялъ цояб ритІухъ гъабун кІалъалев. ХІакълъунго нижеца

гъеб кІиялдаго инкар кколеб буго»-абун. Гъаб буго Маккаялъул

мушриказул къосиналъул ва Аллагъасдаги аварагасдаги

وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ يَمَاقِدَتْ

أَيْدِيَهُمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا

رَسُولًا فَنُفِيعَ إِلَيْنَكَ وَنَكُونَ مِنَ

الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا

أَوْفَى مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَى أَوَّلَهُ

يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ قَالُوا

سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَافِرُونَ ﴿٤٨﴾

бугеб тушманлъиялъул Гюрхълъан иналъе Глаламат.

49. Дуца гъезда абе Мухаммад

قُلْ فَأَنُؤِ بِكِتَابٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нуж рачлаха Аллагъасул

مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾

рахълъан гъеб Тавраталдаса ва

Къуръаналдаса жиб лъикаб, жинца

хIакъаб диналда ТюритIулеб ТIехъги босун.

Дун гъеб ТIехълда нахъвилълъине вуго, нуж битIараб жо бицунел
ГIадамал ратани»-абун.

Нилъеда якъинго лъала ПIадеГIанав Аллагъас ритIарал аварагзабазул
бишунго хирияв Мухаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIин, гъесда
рештIизабураб Къуръанги бишунго хирияб, жиб камилаб, жиндир
шаригIат къиямасебкъо бачIизегIан хисулареб ТIехъ букIин. Муса авараг
عليه السلام ва гъесда рештIизабураб Тавратги хирияб буго гъаб Къуръаналда
хадуб ва гъеб Къуръан жинда рештIизабурав Мухаммад аварагасда
عليه السلام хадув. ГIиса авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесда рештIизабураб Инжил букIана
Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام шарГIалда рукIарал цо-цо хIукмаби хисизарун,
Таврат жинца камил гъабулеб, гъеб ТIубазабулеб ТIехълда рельеълун.

Гъаб хIакъикъат гъадин бугелъул, Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас Маккаялъул мушриказда абулеб буго: гъал ТIахъазда нужеца
иман лъолеб батичIони нуж рачлаха Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештIизабураб
гъеб кIиялдасаго жегиги камилаб ТIехъги босун абун. Гъел абадиялъ
рачIуларо гъеб ТIехъ босун, гъел руго жидер хIалхъублъун,
ГIамалКодолъун, хIакъаб жоялда нахърилълъинчIого чIарал ГIадамал.
Гъезул хIал лъалеб букIун ПIадеГIанав Аллагъас абулеб буго:

50. Гъез дур ахIиялъе жаваб гъабичIони,

Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда лъай

хIакъълунго гъел рукIин жидерго гъава-
напсалда нахърилълъарал ГIадамал.

Щивха вукIинев жиндир къосин баянав

чи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахълъан хIакъаб

хIужа-далилго гъечIого, напсалъе

бокъараб жоялда мутIигIлъун вугев чиясдаса? ПIадеГIанав

Аллагъас хIакъаб диналда ТюритIуларо жидеца купру-ширк

ГIаса бищараб залимаб къавм.

51. ХIакъълунго Дица Маккаялъул

Къурайшиязе дир хирияб калам цоялда

хадуб цогигаб гъабун, хIажалъи бихъухъе

рештIизабуна:

إِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَأَعْلَمْ أَنَّمَا

يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ

هُوْنَهُ يُغَيِّرُ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ

لَآ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

﴿٥١﴾ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ

يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

Гъез вагІза босизе бокъун ва гъез купру-ширк тун хІакъаб дин гъабизе бокъун.

Гъаб Къуръаналда жаниб гъезие Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІналда тІоритІел гъабулел баянал хІужжаби руго, гъесул хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел гІемерал гІаламаталги руго. Алжаналдалъун рохел бицинги жужахІалдалъун хІинкъи къейги буго. ГІемераб вагІза-насихІатти буго, къисабиги руго, гъез гІибрат босизе ва гъезда хІакъаб жо бичІчІизе. ШаргІиял ахІкамалги руго, хІалалаб, хІарамаб жоги баян гъабун буго.

52. Къуръан рештІизабилелде цебе жидехъе тІехъ рештІизабурал умматазул МухІаммад аварасда иман лъурал гІадамаз гъаб Къуръаналдаги иман лъолеб буго.

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِشَيْءٍ مِّن دُونِ اللَّهِ
يُوَفِّيهِمْ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٥٢﴾

53. Жидее Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль гъез абулеб буго: «Нижеца гъелда иман лъуна. Гъеб нижер БетІергъанасул рахъалъан бугеб хІакъаб тІехъ буго.

وَإِذَا بُدِّئَ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ آمَنُوا بِمَا بَدَأَهُ اللَّهُ ثُمَّ إِذَا تَوَدَّدَ كَذِبُ الْمَلَائِكَةِ بِالْكَذِبِ
وَأُتِيَ الْمُلُوكُ بِالْغُلَامِ الَّذِي دَعَا أُمَّتَهُمْ أَن يَكُونُوا مِثْلَهُ ۖ فَتَوَلَّوْا وَكُنَّا لَهُمْ حِصْبًا ۚ فَإِذَا أَتَى الْمُلُوكَ الْحَبَشَةُ أُمِرُوا بِالْأُفْئُكَةِ ۚ وَكَذَلِكَ تَتَرَفَّعُ الْعُلَا
مُ بِالْأُفْئُكَةِ ۚ وَكَذَلِكَ تَتَرَفَّعُ الْعُلَا

ХІакъълъунго ниж гъаб Къуръан рештІизабилелде цереги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гъесул аварагъабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва тІахъазда мутІигІлъарал рукІана»-абун.

Нижеца иман лъолеб букІана гъав МухІаммад аварагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витІизе вукІналда ва гъесда тІехъ рештІизабизе букІналдаги. Гъеб жо нижеда рештІизабураб тІехъалда хъван букІана. Нижее гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру ритІухълъана ва хІакъълъана.

54. Гъал гІадамал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кІиго нухаль цІикІизабун жидее ажру-кири кьолел. Гъез сабру гъабун букІин сабаблъун

أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا ۚ وَيَذَرُونَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ ۚ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾

жидеда рештІизабураб тІехъалда иман лъун гъелда гІамал гъабиялда, хадуб МухІаммад аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъун Къуръаналда гІамал гъабиялдаги. Жидеца квешаб, къабихІаб рагІиялда дандеги лъикІаб рагІи бицун, гъеб квешаб рагІиялъул зарал нахъе чІвалел. Дица къурал нигІматаздаса садакъа-хайрат, закат-сахІ кьолел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналгъе гІоло жигъад гъабизеги жидер боцІи-мал кьолел.

55. Жидеда гІададисеб ва мунпагІат гъечІеб хабар бицулеб рагІараб мехаль, гъеб мажлисалдаса нахъе унел ва жидеца

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا
أَعْمَالُ وَلَكُمْ أَعْمَالُ ۚ سَلِّمُوا عَلَيْكُمْ

гьел гъапулал, жагъилал гIадамаздаги
абулел:

لَا تَبْتَغِ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

нужеца гъабураб гIамалалгъул жазаъ нужее букIизе буго, нижеца гъабураб гIамалалгъул жазаъ нижеее букIизе буго. Нужее нижедаса зарал гъечIо, нижеца нуж тана нужерго ишалда. Нижеца жагъилал гIадамазулгун гъалмагълги гъабуларо»-абун.

ГIадегIанав Аллагъас китабияздаса иман лъурал гIадамазе лъабго лъикIаб ва берцинаб сипат гъабуна: гьел муъминзаби рукIин, гьел жидеца лъикIлги гъабулел рукIин, гьел гIадамаздаса тIаса лъугъулел рукIин.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: «Лъабго чи вуго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жиндие кIуго нухалъ цIикIкIун ажро кьолев. Китабиязул чи вуго, жиндир аварагасда иман лъун вукIарав, хадуб дидаги иман лъурав. Жив лагългун вугев чиги вуго, жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хIакъ тIубарав ва жиндир сайидасул хIакъги тIубарав. Жиндир гъарабаш йигев чиги вуго: гьелгье берцинаб тарбия къурав ва гъей тархъун хIуриялгун гъаюн хадуб расасеги къурав»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Китабияб агълуялдаса исламияб дин босарав чиясе кIуго ажро буго. Гъесие нилъее бугеб хIукму буго (ай гъев нилъеда вашад вуго) гъесда тIадги нилъеда тIад бугеб жо буго. Мушиказул цо чияс исламияб дин босараб мехалъ гъесие жиндир ажро буго ва гъесие нилъее бугеб хIукму буго, гъесда тIадги нилъеда тIад бугеб жо буго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

56. ХIакълъунго дуда кIоларо

МухIаммад ﷺ дуе вокъарав

чи иманалда тIовитIизе. Аллагъас

جَلَّ جَلَّالُهُ жиндие вокъарав чи тIовитIула

иманалда ва хIакъаб диналда.

Гъев Аллагъ ﷻ жинда лъикI лъалев вуго иман лъолел ва хIакъаб диналда рачIулел шал ругеблги.

Тафсиралгъул гIалимзабаца абуна:

Гъаб аят рештIизабиялъе сабаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас, жиндир инсул вац АбутIалиб хвалда гIагарлъараб мехалъ, гъесда абуна: «Я дир инсул вац! Дуца «лаилагъа иллааллагъ» абун абе.

Дица къиямасеб къоялъ нугIлги гъабизе буго дуца Аллагъ ﷻ цо гъавуна абун. АбутIалибица абуна: «Къурайшиязул ханзабаз абизе букIинчIебани хвалил унтиялгъул гучалъ АбутIалиб заглIун гъавунин ва гъев шагъадат битIизе тIаманин абун, дица гъеб шагъадатги битIун

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَئِنَّ اللَّهَ

يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِأُمْتِّهِدِينَ ﴿٥٦﴾

дур раkI рази гъабизе букIана ва дур бер бохизабизе букIана»-абун. ХIадис имам АхIмадица ва Тирмизияс бицана. Хирияв аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIакъ бокъун букIана жиндие гIемер квер бакъи гъабурав АбутIалиб исламияб диналда вачIин. Гъаб иш бицана ТIадегIанав Аллагъас гъениб себе хъвараб аяталда жаниб.

57. Маккаялъул Къурайшаз абун:
«Ниж дуда нахърильгъани ва дуца
жинда ахIулеб дин босани, ниж
хIинкъун руго Маккаялда сверухъ
ругел гIарабияз нижеда рагъ гъабилин
ва ниж гъаб Маккаялдаса къватIире
къотIилин»-абун.

وَقَالُوا إِنَّا تَتَّبِعُ الْهُدَى مَعَكَ نَتَّخِظُكَ
مِنْ أَنْصَبْنَا أَوْلًا نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا
يُجَيِّئُ إِلَيْهِ تَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رَزَقًا مِنْ لَدُنَّا
وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Гъезул рагIи хвезе гъабун ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго: «Дица гъезие МаккахIарам гъабун буго гуриш жал щибго хIинкъинго гъечIого гъенир рукIунеблъун ва жидее кинабго бакIалдаса батIи-батIияб пихъги ва тIагIамги дир рахъальгъан бугеб ризкъилъун бачIунеблъун. Киниги гъел гIадамазул гIемерисел жидеда хIакъаб жо гъаларел руго.

ТIадегIанав Аллагъас Маккаялъул мушриказда бадиб чIвай гъабун абулеб буго: Дида инкар ккурал, Дунги живго тун хъанчазе лагълъи гъабулеллъун ругел нужеэ Дица божилъи гъабун буго цогигдал гIарабиязе гъечIеб, нужеэ кинабго рахъальгъан ризкъинги тIаде бачIунеб буго. Нухер ахIмакълъинго щиб ва нужеэца пикру кин гъабулареб, Дида иманги лъун, Дир аварагги ритIухъ гъавун нуж хъвадараб мехаль-кигIандай Дица нужеэ лъикIлъи цIикIкIизабила абун!

**58. Дица цIакъ гIемерал росабазул ва
шагъаразул агълу гъалаг гъабун гъел
жидее къураб магIишат-яшавалдалъун
чIухIараб мехаль ва гъеб магIишат
дица къураб букIиналда инкар ккун,
гъелда щукру гъабичIого хъвадараб мехаль.**

وَكُذِّبَتْ نَجْمَانِ قَرِيْبَةٍ بِطَرْتِ مَعِيْشَتِهَا
فَتَلَاكَ مَسْكَنُهُمْ لَمْ يَسْكُنْ مِنْ بَعْدِهِمْ
إِلَّا قَلِيْلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِيْنَ ﴿٥٨﴾

Гъал нужеэца сапаралда унаго ратулел чIунтарал росаби руго гъел жанир чIун рукIарал росаби. Гъанже гъенив щивго чи чIоларо дагъалго гуруго, сапаралда вугев чи сордо базе чIун гурони. Дун вуго дица кинабго жо ирсалье босулевлъун.

Дида иман лъезе чIухIарал, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ гьереси гъарурал, Дир ракъалда тIад Дир лагъзадерие зулму ва пасалъи гъабун хъвадарал гIадамал Дица гъалаг гъарула ва гъезул кинабго магIишатги, гIарац-меседги нахъе хутIула. Гъадианабго жо гъабизе кIола Дида Маккаялъул

агылуялъеги гъез иман лъечIони ва Дир расул ритIухъ гъавичIони.

59. Дур БетIергъан Аллагъ гъечIо

МухIаммад ﷺ, жинца цониги

росдал агълу гъалаг гъабулевлъун, цин

гъезухъе расулги витIун гъел хIакъаб

диналда ахIун гурони.

وَمَا كَانَتْ رُبُّكَ مُهْلِكَ الْفَرَى حَتَّى يَبْعَثَ

فِي أُمَّهَاتِهَا رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا

كُنَّا مُهْلِكِي الْفَرَى إِلَّا وَأَهْلَاهَا

ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾

Гъезул бищун кIудияб росолъ расул витIула

гъел киналго диналда ахIизе ва гъезухъе рисалат шъезабизе. Гъезие дир

аятал цIалулев ва дун жидер хIакъав БетIергъан вукIин бицулев.

Дица цониги росдал агълу гъалаг гъабичIо гъеб росдал агълуялъ

зулму-пасалъи гъабун гурони.

ТIадегIанав Аллагъасда жиндир лагъзадерил хIал лъалеб бугониги,

гъесул гIадат буго гъеб къавмалда расул витIун гъезул хIужжа-далил

къотIизабулеб, нижеда лъачIо, ниж гъапулал рукIана, нижехъе чапар

вачIинчIо абурал гIузраби рачиналдасан. Гъедин расул витIун хадуги

Аллагъас ﷺ гъеб къавм гъалаг гъабуларо гъез купру-ширк гъабигун

цадахъ зулму ва пасалъи гъабураб мехалъ гурони.

Киналго диналги насхо гъарун, кинабниги халкъалда аварагIун

витIарав вуго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг. Гъев

витIун хадуб гIадамазул цониги къокъаялъе ихтияр букIуларо жидехъе

расул витIичIин ва жал диналда ахIичIин абизе.

Дунялалда тIад исламияб диналъул хабар шъечIеб бакI букIин цIакъго

надираб жо буго. Гъедин хабар шъечIого гIумру гъабурал ва гъединго

хварал гIадамазе Аллагъас ﷺ гIазаб гъабуларо. Машгъураб жо буго

кинабниги инсанасул рес лъугъун букIин жинца хIакъабги батIулабги

жо батIа гъабизе. Гъесие Аллагъас ﷺ гIелму ва гIакъло къун буго,

гъесда себе кинабго дунялги, гъенир ругел диналги загъирлъун руго.

Гъел диназда гъоркъоса хIакъаб исламияб дин босичIев чиясе Аллагъас

ﷺ гIазаб гъабизе букIинги хIакъаб жо буго. Ахираталда гъесие гIузру

букIизе гъечIо дида лъачIо, бихъичIо, рагIичIо абураб рагIиялдалъун.

60. Нужее къураб дунялалъул щиб жо

бугониги: ханлъи букIа, бечелъи букIа,

къуват-гъунар букIа, къимат-къадро

букIа, гъеб кинабго жо буго дунялалъул

рукъоб бугеб берцинлъи ва гъениб бугеб

мунпагIат босиги.

وَمَا أُولَئِكَ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

وَزَيَّنَّهَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى

أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

Гъеб паналъулеб, даимлъулареб буго. Жиби кодоса ун рекIел бакъвай
щолебги буго.

ТIадегIанав Аллагъасда аскIоб ахираталда бугеб ажро ва гъесул

алжан цлакъ лъикIаб жо буго ва жиб даимго нахъе хутIулебги буго. Гъаб иш кин бичIулареб нужеда ва жиб паналъулеб дунял тIалаб гъабиги тун, даимго букIунеб ахират кин тIалаб гъабулареб?

61. Дица жиндие цлакъ берцинаб къотIи гъабурав ва гъеб къотIи тIубазабун гъелда данд чIвазе вугев,

أَفَمَن وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَن مَّتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴿٦١﴾

дидаса хIинкъун, дун цо гъавун, жинца тIагIат-гIибадат гъабун хъвадарав муъминчийщ вугев

лъикIав, яги жиндие дунялалъул чIаголъи къурав, гъелдалъун вохун вукIарав, ахираталда дида цеве жиндие гIазаб гъабулевлъун чIезавулев капурчийщ вугев лъикIав? Гъав кIиги чи цо-цазда релъун вутиш?

ЦIакъ кIудияб батIалъи буго гъазда гъоркъоб! Жидер гIакъло бугел гIадамаз гъалъул пикру кин гъабулареб ва гъалдаса гIибрат (гIакъло) щай босулареб?

62. Мушриказде ахIулеб къо буго гъеб къиямасеб къо ва Аллагъасул гъахъалъан гъезда абулеб:

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ

الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

Кире арал дол дидехун ширк гъабун нужеца жидее лагълъи гъабурал алагъзаби? Нужеца абулеб букIана гуриш гъез нужее кумек гъабизе бугин абун. Гъел нужер вализаби ругин ва нужее квербакъи гъабулел ругин абун! Дида гъел нужгун цадахъ рихъулел гъечIо гуриш?

63. ГIадамал къосизариялдалъун жидее гIазаб хIакълъарал, купру-ширкалъул церехъабилъун ругез абула: «Я нижер БетIергъан! гъал гIадамал руго гъел нижеда нахърилълъун, нижеца къосизарурал.

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ

الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا

تَبَرَأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِنَاءً يُغْبَدُونَ ﴿٦٣﴾

Нижеца гъезие щибго зулму-хIал гъабичIо. Ниж къосарал рукIиналъ, нижеда релълъун гъелги къосараллъун лъугъана. Гъез нижее лагълъи гъабунин абураб рагIиялдаса ниж рацIадал руго. Гъез лагълъи гъабуна жидерго гъава-напсалъе бокъараб жоялъе, гъел нижее лагълъи гъабулел рукIинчIо»-абун.

64. Цинги жидеца лагълъи гъабурал мушриказда абула: «Нужеца ахIи бай нужеца алагъзабилъун ккун рукIарал жалазда»-абун. Гъез ахIи бала жидер алагъзабазда, амма доз щибго жаваб гъабуларо.

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ

يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ

كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾

Гъезда жиде хІадурун бугеб жужахІалъул гІазаб бихъула ва гьел цІакъ пашманлъун лъугъула. Гъезда раклалдаги ккола дунялалъул рукъор битІараб диналда тІоритІараздаса рукІарал анищ ниж абун. Гъеб къоялъ жал пашманлъана абун гъезие щибго мунпагІат букІуларо. Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерица дунялалда гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ гъезие гъабулеб къо.

65. Гъеб къоялъ мушриказда бадиб чІвай وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾
гъабун абула: нужехъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
рачІун рукІана гурищ, нужеца щиб жаваб
къураб гъезул ахІиялъе?-абун.

66. Гъеб къоялъ мушриказда кинабго فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾
жо кІочон букІула, щиб жаваб къелебги
гъезда лъаларо.

Гъезул цоцаздохун кІалъезецин гъунаргин
букІуларо, жидеда бугеб хІинкъиялъул ва къварилъиялъул гучалъ.

67. Ва амма жидеца купру-ширкалдаса فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾
тавбоги гъабун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъун, лъикІаб гІамалги гъабун
хъвадарал гІадамал, гъал гІадамал
жидер лъикІлъиялда кверщел батараздаса рукІиялда хъул буго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хъул буго абураб рагІи абураб мехалъ гьелъул магІна букІуна гъеб жо хІакъаб букІин. Гъаб аяталъул магІнаги «гьел гІадамал бахъибуголъарал руго ва жидер ахиараталда алжаназда кверщел батулел руго»-абун буго.

68. Дур БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾
жиндие бокъараб жо бижула ва
жиндие бокъараб жо тІасаги бищула.

Гъесул пишаялда данде кІалъалев,
гъесда гІайиб чІвалев щивго чи вукІуларо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб махлукъаталъул цонигиязе ихтияр гъечІо жидеца цо жо тІаса бищизе ва гъеб гъабизе: ай цо пуланаб жо лъикІаб буго яги квешаб буго абун хІукму гъаби ТІадегІанав Аллагъасул ихтияралда бугеб жо буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацІадаб ва ТІадегІанав вуго мушрикаца гъесда гІунтІазарулел, гъесие мукъсанлъи бачІулел сипатаздаса.

69. Дур БетІергъан Аллагъ жинда وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾
лъалев вуго МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гІадамазул раклалда жаниб бахчарабги,

гъез загъиралда гъабулебги кинабго гIамал.

Гъелда данде жазаб гъабиялдаса цониги инсан ворчIизе гъечIо.

70. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив гурев
цоги алагъ гъечIев. Гъесие буго кинабго
щукру ва рецц дунялалъул рукъобги
хадуб ахираталдаги.

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى
وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

Кинабго жоялъул хIукму-къадарги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кодоб буго
ва ахир киназулго руссинги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго. Дунял
ахираталъул киналго умуразул хан цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Гъединав
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъаби хIакъаб ва тIадаб жо буго. Гъесдехун
щибго жо ширк гъаби ахIмакълъи ва къосин буго.

71. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъоларел,
дур рисалат ритIухъ гъабуларел
капурзабазда дуца абе МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нужеца пикру гъабе ва нуж
ургъун жаваб къе.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ
سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُ اللَّهِ
يَأْتِيَكُمُ بَصِيرَةٌ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

ТIадегIанав Аллагъас кидого сордо букIунеблъун гъабунни ва
къиямасеб къо щвезегIан жинца гъеб амруги хисизабичIони,
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги шив алагъха вугев жинда кIолев нуже
канлъи бихъизабизе ва нур базабизе? Гъаб рагIи рагIуларищ гъел
инкарчагIазда ва гъелъул гъез пикру гъабуларищ?».

72. Хадубги дуца абе МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Нужеца пикру гъабе ва нуж
ургъун рихъе: ТIадегIанав Аллагъас
къиямасеб къо щвезегIан къо
букIулеблъун гъабунни.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ
سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُ اللَّهِ
يَأْتِيَكُمُ لَيْلٌ تُسْكُونُ فِيهِ أَفَلَا
تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги шив алагъха
вугев нуже сордо бачун вачIине кIолев, нужеца хIалхьи гъабизе?
Нужеда бихъулеб ва лъалеб гъечIищ нуж кинаб къосиналъулъ
ругеблъи.

73. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кIудияб
рахIмат ва гурхIел буго жинца нуже
сордоги къоги гъабиялда жаниб:
Сардиль нуж хIалхьи гъабизе чIолев,
къоялъулъ нужеого яшав гъабизе
къватIире рахъунеб.

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалда нужеца щукру гъабизе.
ТIадегIанав Аллагъас гъаб низам хисизабунни инсанасул гIумру

жиндиль къварилъти, квал-квал бугеблун лъугъула, гъеб низам битIизабизе кIолеб кинабIаги къуватти букIуларо.

74. Гъеб къиямасеб къоялъ ТIадегIанав
Аллагъас халкъалда цере жидеца ширк
гъабулел рукIарал гIадамал гIодорегIан
гъарун, гъезда ахIула:

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ
 كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾

«Кире арал дол нужер алагъзаби, дидехун ширк гъабун нужеца гъезие лагълъти гъабулел рукIарал? Дица нужее гIазаб гъабизехъин буго, гъел алагъзаби рачIа абе нужее квербакъи гъабизе!»-абун.

75. Дица щибаб умматалдаса жинца
нугIлъти гъабулел чIа цева вахъизавула.
Гъев вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ **авараг.**
Авараг ццеве чIезавун,

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ سَهيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا
 بُرْهَنَكُمْ فَعْلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ
 وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْعُرُونَ ﴿٧٥﴾

ТIадегIанав Аллагъас капурзабадехун

абула: «Гъанже бачеха нужерго хIужа-далил нуж купру-ширкалда
чIеялъе»-абун. Гъезул щибго хIужа букIуларо ва гъаб рагIиги гъел
 гIодорегIан гъарун гъезул кIанцизе бакI тIагIизабун абулеб рагIи
 буго.

Цинги гъеб капураб къавмалда лъала цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ **гурев**
цогIи аллагъ гъечIеблъти ва кинабго хIукму-къадар гъесда кодоб
букIин. Гъездаса рикIкIалъун, цересан тIагIун чIола дунялалда
 гъез жидее лагълъти гъабулел рукIарал хъанчалги, цогIидал
жалги. Гъел киналго цадахъ, бетIер бехе гъабун, цоязда хадур цоял
 реххун, жужахIалда жанире уна ва гъеб жужахI жидер чурхдуздальун
 боркъулеб алатлъун гъел гъарула.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ цIунаги гъаб агълугун цадахъ ккеялдаса.

Гъаб агълу бокъарав чи гъелгун цадахъ вукIулин абун Аллагъасул
 свалат салам лъеяв аварасул мухIканаб хIадис буго. Аллагъас
 جَلَّ جَلَّالُهُ нилъ рикIкIад гъареги гъеб купруялъул агълу бокъиялдаса,
 гъезул кумекчагIилъун рукIиналдаса ва гъезул щайтIанияб къанун
 бокъиялдаса.

ТIадегIанав Аллагъ вуго жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ, жиндие лагълъти
 гъабизе тIадав, гъесул гIазабалдаса хIинкъизе ва гъесул рахIматалда
 хъул лъезе тIадав. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ тун батIияб жоялъе лагълъти гъабизе
 бегъуларо, гъесдаса гурони хIинкъизеги бегъуларо гъесда гурони хъул
 лъезеги бегъуларо, гъесдасан гурони гъаризеги бегъуларо.

ТIадегIанав Аллагъ вуго жив цогояв хан: Кинабго хIукмуги гъес гъабула,
 гъесул гуреб хIукму бусурбабаз хIалтIизабун гъел капурлъиялда
 хIинкъи буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хIукмуялдалъун хIукму гъабизе рес

букIаго цоги батIияб хIукму бокъун гъеб тIасса бишарав чи капурчи
вукIин щибго щакIти гъецеб жо буго.

ТIадегIанав Аллагъ вуго жинца рижизарулев (الْخَالِي) жинца ризкIи
къолеv (الرِّزَاقُ), жинца хвезарулев (الْمُمِيتُ). Ва жинца ахираталда чIаго
гъарун тIаде рахъизарулев (الْبَاعِثُ). Гъал сипатал цохIо Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ гурони гъечIо. Гъал сипатал лъазе ва ричIчIизе тIадаб буго. Гъал сипатал
ричIчIун, гъезда гIамал гъабурав муъминчиясул раkI хIалхьола, гъесул
иман камиллъула ва гъев кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раkIалда вукIуневлъун
лъугъула. Гъав ТIадегIанав Аллагъги нахъегIан къазавун, цоги щиб
бугониги жоялда хъул лъурав, гъелдаса хIинкъарав, гъелда божарав,
гъелда ахIи барав чи жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабулев чи
вукIула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб ширк гъабиялдасаги ниль цIунаги.

76. ХIакълъунго Къарун абулев
бечедав, бахилав, залимаv чи Мусал
къавмалдаса вукIана. Мусал вацIал
вукIана абуна ИбнугIаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.
Гъев Къаруница жиндир агълуялъе
зулму ва къварилъи гъабуна.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие кърал гIемерал
нигIматазде щукру гъабичIого, гъезда инкар ккураздаса вукIана.
Дица гъев Къаруние гIемераb хазина къуна: гъеб жаниб лъурал
хизанатазул (складал) кIулал къуватал гIадамазул жамагIаталда
раччизе кIолорегIан гIемераb.

Гъеб гIемераb бечелъи ва хазина жиндие букIиналдалъун Къарун
чIухIун ва гIамал кIодолъун вугеб мехалъ, гъесул къавмалъ абуна:
«Мун гIемерго воххун вукIунге Къарун! ТIадегIанав Аллагъасе
гъединал чIухIараб рохел загъир гъабулел гIадамал рокъуларо»-
абун. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъула жидее нигIматал къураб мехалъ гъел
къурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин лъан, гъесие щукру ва рецц гъабун роххулел
гIадамал.

77. Две Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кърал
нигIматаздалъун дуца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
разилъи ва ахираталъул рукъоб
две алжан щолеb гIамал гъабе. Две
дунялалъул рукъобго лъикIлъи
гъабизеги кIочонге. Гъеб боцIи данде
гъабулев вукIун ахираталда батулеб
лъикIаб гIамал гъабизе кIочонге.

﴿إِنَّ قُرُونًا مِّن قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَعَثْنَا عَلَيْهِم
وَأَتَيْنَاهُ مِنَ الْكُفُورِ مَا إِنَّ مُفَاجَأَهُ لَتَنُوءُ
بِالْعَصْبَةِ أَوْ لِي الْقُوَّةُ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ
إِنَّا لَنَنظُرُكَ وَلَا يَحِبُّ الْأَفْرَاحِينَ﴾

وَاتَّبَعُوا فِي مَاءِ آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا
تَنَسْ نَفْسِيكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا
أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ
إِنَّا لَنَنظُرُكَ وَلَا يَحِبُّ الْأَفْرَاحِينَ ﴿٧٧﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ две лъикІлгъи гъабун бугеб гІадинго дуца гІадамазегі лъикІлгъи гъабе. Мун ракъалда гІад пасалгъи гъабулевлгъун, гъеб гъабизе бокъулевлгъунги вукІунге. ХІакългъунго гІадегІанав Аллагъасе рокъуларо жидеца пасалгъи ва зулму гъабулел гІадамал»-абун.

78. Къаруница абун: «ХІакългъунго гъаб кинабо жо дие щвана дир гІелмуялдалгъун ва дир гъунаралдалгъун»-абун. Гъав Къарунида лъаларищ гІадегІанав Аллагъас гъасдаса цере рукІарал гъасдаса гІемерго къуватал ва гучал гІадамал гъалаг гъарураблгъи.

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي ۖ أَوَلَمْ يَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ مَنَ الْفُرُونِ ۖ هُوَ أَشَدُّ مَنَهُ قُوَّةً وَكَأَنَّكُمْ جُمُعًا وَلَا تَسْأَلُ عَنْ دُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

Гъесдаса боцІи-малги гІемерал ва къибил-тухумги гучал. Гъел къосарал гІадамал гъалаг гъаризе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадар гІаде щвараб мехаль гъезда гыкъуларо жидер мунагъазул хІакългъуль. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кинабо жо лъалеб букІуна ва гъезул хІисаб мизан гъаби ахираталда букІуна.

79. Цо къояль гъев Къарун къавмалда цеве вахъана жиндир берцинлъиялгъуль: ЧІухІараб ретІелгун, гІемерал хъулухъагІи-гъарабашалгун. ЧІухІарал чуызда рекІун, зурма-къали, дарай-зарбалгун.

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ ۖ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا إِنَّا كُنَّا مِثْلَ مَا أَوتِيتُمْ قَدْرًا ۖ إِنَّهُ لَدُونُكُمْ عَظِيمٌ ﴿٧٩﴾

Гъев Къарунги гъесул чІухІараб къокъаги бихъараб мехаль, дуныалгъул чІаголгъи бокъулел гІадамаз абун: «Нижееги бугеб анищ гъав Къаруни бугеб гІадаб бечелгъи ва кІодолгъи. ХІакългъунго гъеб цІакъ кІудияб талихІ-рохел буго»-абун. Дуныалда къолеб жоялгъул цІакъ кІудияб ва гІемераб жо буго гъаб Къаруни къураб жоян абун.

80. Жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъалел, ахираталда божулел муъминзабаца абун: «Вай нужее лъикІ букІаял! Нужеца гъединаб рагІи абуге.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ تَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَن ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّادِقُونَ ﴿٨٠﴾

Ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къолеб ажро-кири цІакъ кІудияб буго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал ва лъикІаб гІамал гъабулел гІадамазе. Гъеб ажро-кириги къоларо ва щоларо жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялда сабру гъабураб

гIадамазе гурони»-абун.

81. Дица гъев Къарунги гъесул мина-
мулкги ракъулъ гъанкъизабуна. Гъеб
къоялъ Къаруние квербакъизе кIолеб
цониги къокъа букIинчIо, Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса Къарун хвасар
гъавизе.

Гъев Къарунида жиндагоги щибго жо гъабизе кIолеб букIинчIо
жив гъеб гIазабалдаса хвасарлъизе. Ва гъев Къарун жив
хвасарлъараздасаги вукIинчIо

82. Гъеб мехаль дол Къаруние бугеб
гIадаб бечелъи ва кIодолъи жидеги
бугеб анишилан рукIарал гIадамал
гъабизе жо гIагIун хутIана ва гъез
абулеб букIана:

«Вай Аллагъ! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир
лагъзадеридаса жиндие бокъарав
чиясе цIакъ гIатIидго ризкъи кIолеб буго ва гъеб ризкъи нахъеги
босулеб буго. Жиндие бокъарав ризкъи дагъ гурого къечIого
толев вуго. Гъеб иш инсанасул хиралъиялда яги лъикIлъиялда бараб
букIун гъечIо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда цIоб-рахIмат гъабун букIинчIебани,
нижги гъев Къарунида цадахъ ракъаль кквелаан. Вай Аллагъ!
ХIакълъунго Аллагъасда инкар ккурал гIадамазе дунялалдаги
бахъибуголъи гъечIо, гъезул ахираталдаги лъикIлъиялда кверщел
батулеб гъечIо»-абун.

Дунялалъул рукъор цодагъаб мехаль чIухIун, гIамал кIодолъун
хъвадулел рукIаниги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал зулмуцагIазул ахир
цIакъ квешаб букIунеб буго. Ахираталдаги гъел абадияб жужахIалда
рукIизе руго.

83. Ахираталъул рукъ буго гъаб
дуняладда жиде гIадегIанлъи
бокъуларел ва жидеца зулму-
пасалъиги гъабуларел гIадамазе дица
хIадурун бугеб.

Гъеб ахираталъул рукъ абадияб алжан буго, щиб жо напсалъе бокъаниги
гъеб жо жиндие бугеб, жинда жаниб кинабгIаги захIмалъи-къварилъи
гъечIеб, рихараб, бокъулареб жоги гъечIеб. Гъаб алжан щолеб

فَحَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا
كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُتَصَرِّينَ ﴿٨١﴾

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَتَّوا مَكَانَهُ بِأُلَافٍ
يَقُولُونَ وَكَانَ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْ لَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا
لَخَسَفَ بَيْتًا وَكَانَهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ
عُلُوفًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

лъикIаб ахират буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хIинкъун дунялалъул
рукъор хъвадарал муъминзабазе.

84. Жидеца лъикIаб гIамал гъабурал
гIадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гьелдасан
гIемерго лъикIаб жазаъ гъабула.
Жидеца квешаб гIамал гъабурал
гIадамазе жазаъ гъабуларо гъез
гъабураб гIамалалда рельгъараб гурони.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا
السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

85. ХIакълъунго дуда Къуръан
рештIизабурав дур БетIергъан
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ мун дур анишлъун бугеб
Маккаялда гIад вуссизавизе вуго.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدٌ إِلَيَّ
مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ
هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨٥﴾

Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Макка бахъизе
букIиналдалъун рохел бицин. Гъижра гъабун гъенисан къватIиве ине
ккедал, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг кидаго Маккаялде гIад
вуссизе бокъун вукIана. Гъесул ракI парахат гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ
гъаб аят рештIизабун.

Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дир БетIергъан жинда лъикI лъалев
вуго битIараб жоялдалъун жив вачIаравги ва жив баянабго
къосиялъулъ вугевги чи. Гъаб рагIи буго Маккаялъул мушриказдехун
абудеб. Гъезда лъазабудеб буго щивав чияс гъабураб гIамалалъул жазаъ
гъесие букIизе бугин ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ кинабго жо жинда лъалев вугин
абунги.

86. Дуда ракIалда кколеб букIинчIо
ва дур хълуги лъолеб букIинчIо мун
авараг ﷺ вукIинин абун, дуда
Къуръанги рештIизабиллин абун. гъеб
буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ две бугеб рахIмат.

وَمَا كُنْتَ تَتَجَوَّعُ أَنَّ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ
إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

Гъедин бугелъул мун вукIунге капурзабазе квербакъулевлъун
ва гъезул батIулаб дин ритIухъ гъабулевлъунги. Гъезулгун хIал
рекъезабудаян абун гъезул къосин ва купру къабул гъабуге.

Гъаб хитIаб хирияв аварагасдехун ﷺ гъабураб бугониги, гъаб буго
гъесул умматалда гъабураб хитIаб; гъез капурзабазе квербакъичIого
букIизе ва гъезул диналда нахъ ритлъгъинчIого рукIизе.

87. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ дуда рештIизабураб
хIакъаб Къуръаналдаса мушриказ мун
гъездехун вуссизавуге абе! гъеб Къуръан
дуда рештIизабун хадуб мун цоги жоялда

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ ءَايَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ
إِلَيْكَ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾

Генеккуге ва валагъуге.

Дуца гІадамалги ахІе Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ва гъесие гІибадат гъабиялда. Мун вукІинего вукІунге жидеца Аллагъасде ﷻ ширк гъабулел гІадамаздаса: гъезда хІал рекъезабун, гъезие бокъараб жо гъабун хъвадарав чи гъел мушриказдаса вукІула.

Капурзабазул зулмуялдаса цІунизельун, рес къотІараб бакІалда, ракІалъе гъел рихун рукІингун цадахъ, гъездехун тІасагояб хІал рекъезаби шаргІаль бегъизабураб буго.

88. Дуца жив цогояв Аллагъгун ﷻ цадахъ цоги кинабгІаги жо алагъльтун ккун, гъельние гІибадат гъабуге. Жив цогояв, цоги гъечІев вуго гъев Аллагъ ﷻ. Гъев Аллагъ ﷻ тун нахъияб

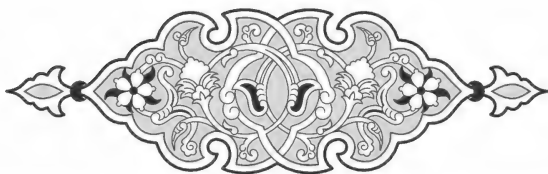
وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ
وَالِيَهُ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

жо жиб гъалагълъулеб ва паналъулеб буго. Аллагъасе ﷻ буго кинабго жоялъул хІукму-къадар гъаби. Ахир кинабго жоялъул буссинги гъесде буго. ХІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе нуж киналго Аллагъасда ﷻ цере чІезе ругел руго.

ГІалимзабазул хилап буго: «Аллагъ ﷻ тун нахъияб жо гъалагълъулеб буго»-абураб рагІиялъул тафсир гъабиялъуль. Цо гІалимзабаз абуна: гъельул магІна бугин Аллагъ ﷻ тІалаб гъабун гъабураб гІамал гуреп кинабго жо жиб гъалагълъулеб, жиндаса мунпагІат гъечІеб бугин абураб. Цоги гІалимзабаз абуна: Аллагъасул ﷻ зат тун нахъияб жо паналъулеб бугин абураб магІна бугин-абун. Гъаб рагІиялда тІад гІемераб кІалъай буго, гІелму тІалаб гъабулел гІадамазе жиндаса мунпагІат бугеб. Дица гъеб бахІс хъвачІого тана.

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун суратул Къасасалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещги ТІадегІанав Аллагъасе буго.

29. Суратул ГІанкабут

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

Маккаядла рештІизабураб, жинда жаниб лъабкъоялда ичІго аят бугеб.

Гъаб сурат Маккаядла рештІизабураб бугелъул, гъалда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІухъ гъари, ахират букІин ва гъениб хІисаб-мизан, алжан-жужахІ букІин бицун буго. Маккаядла ругеб мехаль муъминзаби мушриказ къварид гъарулел рукІиндал, гъезие вагІзалъун ва гІибратлъун букІизе аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къисаби рицун руго, гъезда бихъараб гІакъуба-захІматги баян гъабун.

Сураталъул бай бихъудасаго муъминзабазда абулеб буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъиги алжанги цъезе ккани, гъеб щибго гІакъубаго бихъичІого цолеб жо гъечІин, ниж иман лъурал чагІи ругин абураб рагІиялдалъун алжаналдаги лъугъизаруларин абун. Хадуб хириял аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъабураб хІалбихъи ва къварилъи бицун НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ, хадуб Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ, ЛутІ, ШугІайб аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къиса бицун буго. Гъел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъарурал умматал кин гъалаг гъарурабги баян гъабун буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул рисалат ритІухъаб букІин чІезабун, гъесда рештІизабураб гъаб хирияб Къуръан жинда къеџ гъабун бажарулареб мугІажизат букІинги бицун буго. ПадегІанав Аллагъасул хІал кІолъиялда тІоритІел гъабулел, гъаб махлукъаталда жанир ругел загъирал гІаламатаздаги кантІизарулел руго.

Гъаб сураталда цІар лъун буго «нусиречалъул сурат»-абун. Гъалда жаниб жидецахъанчиелагълъи гъабулел гІадамазул диналъул загІиплъи ва пайда гъечІолъи бицун ПадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун букІиналъе гІоло: «Аллагъги тун цоги вализаби ккурал гІадамазул мисал буго нусиречалъул мисал: жинца тІеренаб, загІипаб куналь хъухъун рукъ гъабураб»-абун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَمَّ

1. Алиф, Лам, Мим.

ГIадегIанав Аллагъасда лъала гьал хIурупал абиялдалъун
бугеб мурад ва гьезул магIна.

2. ГIадамазда ракIалдайиш кколеб бугеб

жидеца иман лъуна абураб рагIи абураб

мехаль, жал щибго питна-къварилъи

гъабичIого телин абун.

أَحْسِبُ النَّاسَ أَنْ يَبْرُنَ أَنْ يَقُولُوا

ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿١﴾

Гъедин гьечIо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру. «нижеца иман лъуна»-ян абурал
гIадамазул Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIалбихьи гъабула хIакъикъаталда жидеца
иман лъуралги, кIалалъ гъеб рагIиги абун ракIалъ иман лъечIел
мунапикъзабиги рагIа гъаризе.

Ибну Жавзи абурев гIалимас абунa: гъаб аят рештIизабунa Маккаялда
рукIарал ГIамар ибну ясир, Билал رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ва цогидалги асхIабзабазе
мушрикаца кутакаб къварилъи гъабулеб букIиндал, гьезул ракIал шула
гъаризе ва гьез сабру гъабизе сабаблъун букIине. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ баян
гъабулеб буго гъеб муъминзабазул хIалбихьи гъаби жиндир суннат
(нух) букIин, жидер иманалъуль ритIухъал муъминзабаца сабро
гъабураб мехаль, гъезие ахираталда ажро цикIкIинабизе ва гьезул
даража-макъамги гIадегIан гъабизе.

3. ХIакълъунго дица хIалбихьи

гъабуна гьезда цере рукIарал

умматазул муъминзабазулги.

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ

صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٢﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ чара гьечIого гьелдалъун

загъир гъарун лъазарула иманалъуль ритIухъал гIадамал
ва гъединго лъазарула жидеца гьереси бицулел, мунапикъал
гIадамалги. Ва амма Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жоялъул загъирги
батIинги лъалев вуго.

4. Жидеца квешаб гIамал гъабурал

гIадамазда ракIалдайиш кколеб бугеб гьел

дир гIазабалдаса рорчIилин абун.

أَمْ حَسِبُ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ

يَسْفُتُوا نَسَاءً مَا يَحْكُمُونَ ﴿٣﴾

Дида гьез гъабулеб жо лъаларин абун ва Дида

гъазие гIазаб гъабизе кIоларин абун. Гъедин гьечIо амру. РорчIуларо
гьел Дир гIазабалдаса. Гьезул ракIалда ккараб жо ва гьез гъабулеб
хIукму цIакъ квешаб хIукму буго.

5. Жинца ахираталда иман лъурав ва

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде чIвазе вукIин

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ

лъалев муъминчиясе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

лъиклаб жазаъ гъабизе буго

ва гъеб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде чӀвалеб

къо щибго щаклъи гъечӀого бачӀизе буго. ТадеҒанав Аллагъ вуго
жинда кинабго жо раҒулев ва лъалев. Гьесие жиндир лагъзадерил
Ғамалал бальго хутӀуларо, шивасе жиндир Ғамалалда рекъараб жазаъ
гъабула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

6. Жинца напсалда жигъад гъабун
гъеб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ таҒат-Ғибадат
гъабиялда ругъун гъабурав чиясе
хӀакълъунго гъеб жигъадалъул
лъиклъи жиндиге буго.

وَمَنْ جَاهَدْ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ

عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб Ғамал гъабиялда ва гьесде Ғасилъи гъабун
гутӀиялда напс куцарав чиясе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва лъиклаб ахират
щола. ХӀакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца Ғейи гъабулев вуго
кинабниги Ғаламалдасаго. Гъев щибго жоялда хӀажатав гъечӀо.
Инсанас гъабураб Ғамалалъулги гьесие щибго лъиклъи яги квешлъи
букӀуларо.

7. Жидеца иманги лъун лъиклаб Ғамал
гъабурал Ғадамазе, дица гъезул киналго
мунагъал чурила ва гъезие жидеца
гъабураб лъиклаб Ғамалалдаса Ғемерго
лъиклаб жазаъги гъабила.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ

عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي

كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

8. Дица инсанасда васият гъабун
буго гъес жиндир эбел-инсуе лъиклъи
гъабе абун.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ

لِتُشْرَكَ بِمَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ

مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

Гъаб васият буго жиб тӀубазабизе тадаб
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру. Гъел эбел-эмен

руго гъев инсан ватиялъе сабаблъун ругел. Гъев хӀихъун, гьесие
тарбия гъабун жидеда Ғакъуба бихъарал. Гъев инсан унтараб мехаль
гъесда ракӀ гурхӀун жалги унтулел, гъесда Ғакъуба-къварилъи
щвараб мехаль гъеб жидеэ цӀакъ захӀмалъулел, гьесие лъиклъи ва
рохел бугеб къо бачӀараб мехаль жидер ракӀ цӀакъ бохулел, гъелдаса
кӀудияб рохел жидеэ букӀуларел.

Ассави абулев Ғалимас абуна: ТадеҒанав Аллагъас лъималазда
амру гъабуна эбел-имсуе лъиклъи гъабе абун. Гъелъул хӀикмат буго
лъималазул табиҒат-Ғамал букӀин жидер эбел-инсудехун гурхӀел
гъечӀеб, гъезие мутӀиҒӀуларел, гъезул амруялда Ғасилъун, гъезие
бокъараб жоялъул Ғаксалда Ғамал гъабун хъвадулел. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

гъезда амру гъабуна жидер напсазе бокъулареб ишги тIадкъан. Гъеб амру тIубаразе ажро-кири букIизе, къеб амруялда тIасильаразе жинца тIазабги къабизе.

Эбел-инсул тIабигIатго буго жидер тIымалаздехун цIикIараб гурхIел-рахIму букIунеб, къезие тIыкIлти букIине бокъулеб. Гъедин бугельзул къезул амру Аллагъас ﷻ жидедаго тIамун тана ва къезул тIамал-тIабигIаталда жив разиявлъунги тIуъгъана.

Гъел эбел-инсуца дудехун хIал къабуни ва къез кигIанго яхI бахъаниги дуца дидехун щиб бугониги жо ширк къабун къельие лагъти къабиялда мун вачизе, къеб ишалъуль мун эбел-инсуе мутIигIлъуге, къезул амруялдаги нахъвилълъунге. Аллагъасдехун ﷻ тIасилъе абун амру къабураб мехаль щивниги чиясе мутIигIлъизе бегъуларо: Аллагъасул ﷻ амру хвезе къабун, къебги тIодоб тун Аллагъас ﷻ бижараб махлукъаталъул амру тIадегIан къабизе бегъуларо. Гъаб бакIалда щвараб мехаль эбел-инсудаги мутIигIлъуларо ва къездаса ватIалъун Аллагъасул ﷻ амру тIубай тIаде босизе ккола.

Нуж киналго ахираталда дида руссизе руго ва къениб дица нуже баян къабизе буго къаб дуниялалъул рокъор нуж жиндиль хилиплъун рукIараб диналъул амру. Нужеца къабураб тIамал тIад хъварал кагъталги цере рахъун, къеб хъварал малаикзабиги нугIлъун чIезарун, хадуб нужерго лугби кIалъазарун, къезда нугIлти къабизабун, нужер хIужа-далил тIагIараб хIалалъ, нуж мукIур къарун хадуб щивасул тIамалалда рекъараб жазаъ къабизе буго.

Жинда Аллагъ разилъаяв СагIд ибну Абивакъасица абун: ТIадегIанав Аллагъас ункго аят рештIизабун, жидеда жаниб дир бицен бугел. Гъел аятаздаса буго къаб аятги (8 абилеб аят).

Дун вукIана дир эбелалъе цIакго тIыкIлти къабулевлъун. Дица исаламияб дин босараб мехаль, эбелалъ дида абун: «Гъаб щиб дин бугеб дуца босараб я СагIд? Дуца къеб дин рехун тун мун умумузул диналда вусса. Дуца къеб дин рехун течIони дица щибго тIагIам кваназе гъечIо, тIымги гъекъезе гъечIо, дуца къеб дин тезегIан яги дун хвезегIан. Цинги тIадамазда цеве мунги нечаравлъун хутIила ва дуда абила я гъав жиндир эбел чIварав чи»-абун.

Дица гъелда абун: дуца къеб иш къабуге, я дир эбел! Дица къаб дин тезе гъечIо щибниги жоялъе тIоло ва кидагоян-абун. Цинги дир эбел жинца квен кванацIого ва тIым гъекъечIого чIана цо сордо-къоялъ. Дица къарун яхI бахъана гъелда квен кваназабизе. Гъель квен кванацIого цогиги сордо-къо ана. Цинги дица абун:

я дир эбел! Дуда тIай, Валлагъи, дица къаб дин толаро ва дун гъалдаса

вуссуларо дур нусго батІяйб рухІ бугониги ва цо-цо ккун гьєб рухІ бахъулеб бугониги. Дуде бокъани дуца квен кванасе дуде бокъани кваначІого теян-абун. Гьелда дица дир дин толареблѣи лъараб мехалъ, гьелъ квен кванана ва ПадегІанав Аллагъас ﷻ гъаб аятги рештІизабуна»-абун.

Гъасан ХІамдунил тафсиралда абун: гъаб аяталда жаниб ва жинда Аллагъ разилъаяв СагІд ибну Абивакъасил хабаралда жаниб мухІканаб далил буго жагъилаб, капураб хъизамалда гъоркъов ккарав, гъенив жаниса исламалда вачІарав гІолохъанчияс гъабизе кколеб гІамалалъе жаваблъун бугеб. Гьел гІолохъабазда тІадаб буго жидер хъизаналдаги исламияб диналда рачІа абун дагІват гъабизе. Жиндир эбел-инсуе къварилъи гъабиларо, амма гъезул мурадги гъабун жинца Аллагъасде ﷻ гІасилъулеб, гъесул дин мукъсанлъулеб гІамал гъабизе бегъуларо. ХІакъаб жо буго гъєб капураб, жагъилияб хъизаналъ бусурманчиясе къварилъи гъабизе букІин. Гъєб къварилъиги хІєхъон жиндир иманалда чІарав чи вукІуна Аллагъ ﷻ разилъи жиндие щолєв. Жив хисардарав, жинца загІиплѣи бихъизабурав чиясул иманги загІипаб букІула.

Гъаб заманаялъ гІемерлъун буго эбел-инсуца лъимал жидеє бокъараб иш гъабизе тІами, гъєб иш шаргІалда рекъон кколеб гъєчІониги. Гъезул хІужжаги букІула эбел-инсуе мутІигІлъизе кколин абураб рагІи. Жидер устарасухъе рачула, кигІанго лъимал гьелда рази гъєчІониги. Жидеє вокъарав цІаларав чи лъималазєги вокъаян абула, гъєв шаргІалда хилилпъулев вугониги. Жидеє рихарав гІалимчиясхъє лъимал риччаларо, гъєс хІакъаб жо малъулеб букІаниги.

Жегиги капурзабазе бокъараб гІамал гъабизе, гъєзие мутІигІлъизе лъимал ругъун гъарула. ХІарамаб, бидгІаяб иш гъабулєл ругониги хІакимзабигун рекъарал дибирзабазда нахърилъаян абула. ХІукуматалъє рихарав муъминчи гъєзие тушманлъун вихъизавула. Рєхъалъє чакъабигІадин, тІад вугєс щєре къотІун рачиялда лъимал ругъун гъарулєл руго. Жалгоги чияр лагъзаллъун ратидал, лъималги лагъзаллъун рукІиналда гьєл разиял руго.

ПадегІанав Аллагъас эбел-эменги, гъезул лъималги хІакъаб жо лъалєллъун гъарєги. Гъезул бералдаса пардав борхун хІакъаб жо бихъулєллъун гъарєги, гІиналдаса гІинкълѣи босун битІараб калам рагІулєллъун гъарєги, раклалдаса тІалъєл бахъун Аллагъасул ﷻ амру-нагъю бичІІулєллъун гъарєги.

9. Жидєца Аллагъасда ﷻ ва ахираталда иманги лъун, гъесул расуласда ﷺ мутІигІлъун, лъикІаб гІамалги гъабун

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾

хъвадарал гIадамал, дица лъикIал гIадамалгун цадахъ
алжаналгъул нигIматазулъ лъугъизарила.

10. Аллагъасда иман лъунин ругел
гIадамаздаса цо къокъа буго жидее
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин сабаблъун
къварилгъи гъабураб мехаль,
гъел мушрикаца жидее гъабураб
къварилгъи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб
бугин абун ракIалда кколел ва жидеца
хекого купру загъир гъабулел.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ
فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن
جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ
أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

Гъел руго мунапикъзаби, жидее лъикIлгъи швараб мехаль гъелдаса
рохулел, гъеб жидер гъунар буго абун ракIалда ккун рукIунел. Жидеда
исламияб дин сабаблъун дагъабниги захIмалгъи швараб мехаль, гъеб
исламияб динги тун купруялда унел.

Аллагъасул рахъалъан муъминзабазе квербакъи бачIараб мехаль
гъез абула: ХIакълъунго нижги нужгун цадахъ рукIанин, нижееги
бутIа гъабе нуже швараб давлаялдасаян-абун. Гъезул рагIи
нахъчIван Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго. «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъикI
лъалев гъечIишца гIадамазул ракIазда жаниб бугеб жоги?».

Гъел мунапикъабазул хIалги лъала Аллагъсда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъезие жазагъи
гъабила:

11. ПIадегIанав Аллагъас лагъзадерил
хIалбихъи гъабула ва гъезда гIаде
батIи-батIияб къварилгъи ва гIазаб
биччала:

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ
الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

Жинда загъираб лъаялдалгъун лъазе хIакъикъияб иман лъурал
гIадамал ва жидеца мунапикългъи гъабулел гIадамалги. Гъел
мунапикъзаби къватIир чIвазарун гIадамазда ццере инжитги гъаризе.

12. Аллагъасда инкар ккурал гIадамаз
муъминзабазда абуна: нуж нижер
диналда рачIа ва исламияб дин те.
Нагагъ ахиратги батани, нуже гIазабги
гъабизе батани гъеб гIазаб нижеца
баччила нужедасаян-абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا
اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَكُمْ وَمَا
هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ
إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾

Гъел капурзаби жидергоцин мунагъал
раччизе кIоларел руго. Гъез цогидазул мунагъалги раччуларо.
ХIакълъунго гъел руго жидеца гъереси бицулел гIадамал.
Жегиги гъел руго муъминзабазда гIад релъанхъулел, ахираталда иман

лъеч1ого, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ х1инкъич1ого к1алтъалел г1адамал.

13. Чара гъеч1ого гъел капурзабазда къиямасеб къоялъ жидер мунагъал раччизаризе руго ва жидеца къосизарурал г1адамазул мунагъалги раччизаризе руго.

وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ
وَلَيْسَ لَكَ يَوْمَ الْفِتْمَةِ عَمَّا كَانُوا
يَقْتُرُونَ ﴿١٣﴾

Гъел г1адамазда жидедагоги раччизарила жидер къосиналъул мунагъал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул х1адисалда буго: «Жинца г1адамал къосиналде ах1арав чиясе гъесда нахърилълъарал г1адамазул мунагъал рук1ула. Жал нахърилълъаразул мунагъалги щибго мукъсан гъарич1ого гъезда т1адего рук1ула»-абун. Х1адис имам Муслимица бицана.

Чара гъеч1ого къиямасеб къоялъ гъел капурзабазда гыкъизеги буго жидеца дуниялалда гъабураб гъересияб г1амалалдаса. Аллагъ гъеч1ин абиялдаса ва гъесда г1унт1изабун гъереси бицун хъвадиялдаса.

14. Х1акълъунго дица Нух1 авараг вит1ана жиндир къавмалда, гъел Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавун гъесие г1ибадат гъабиялда ах1изе.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ
أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ
الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

Нух1 аварас гъабм جَلَّ جَلَّالُهُ

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналда ах1улаго гъезда гъоркъоб бана азарго сон, к1икъоялда анц1го сон т1аса бахъараб. Гъеб къавмалъул г1емерисез иман лъеч1о, Нух1 аварагги جَلَّ جَلَّالُهُ гъереси гъавуна. Цинги гъезда г1аде т1упан биччан, гъелдалъун гъел гъалаг гъаруна, купру-ширкалда ва зулмуялда г1ад ч1ун ругеб х1алалъ.

15. Дица Нух1 авараг جَلَّ جَلَّالُهُ ва гъевгун цадахъ гамида рек1ун рук1арал г1адамал хвасар гъаруна гъеб т1упаналдалъун гъалаг гъариялдаса.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَبَ السَّفِينَةَ وَجَعَلْنَاهَا
آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

Нух1ил جَلَّ جَلَّالُهُ къавм гъалаг гъаби хадусел умматазе дир х1алк1олъиялда т1орит1ел гъабулеб г1аламатлъунги гъавуна.

Гъелдалъун муъминзабаца ваг1за босизе, гъеб къиса бицун аваразбаз جَلَّ جَلَّالُهُ ва муъминзабаца г1адамал Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавиялда, гъесул г1азабалдаса х1инкъиялда ах1изе.

16. Ибрагъим аварагги вит1ана дица жиндир къавмалда. Аллагъасда гъел ах1изе. جَلَّ جَلَّالُهُ

وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

Ибрагъимица къавмалда абураб гIужбице МухIаммад ﷺ дуца умматалъе вагIазлъун: «Нужеца лагълъи гъабе цохIо Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** ва нуж гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** гIазабалдаса хIинкъа. Гъеб буго нужее дунялалдаги ахираталдаги лъикIаб гIамал, нуж лъикIаб ва квешаб жо батIа гъабизе лъалел ратани нуж дида нахърилъа ва купру-ширк те.

17. ХIакълъунго Жиндие гIибадат гъабизе хIакъав Аллагъги **جَلَّ جَلَّاهُ** тун, нужеца хъанчазе буго гIибадат гъабулеб. Нужеца гьересиял алагъзабиги рижизарулел руго: гамачIалъул, цIулалъул ва цогидаб жоялъул хъанчал гъарулел руго, гъел алагъзаби ругинги абулеб буго.

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَاتَّبِعُوا عِنْدَ اللَّهِ الزَّرْقَ وَاعْبُدُوهُ وَأَشْكُرُوا لَهُ إِنِّي إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

ХIакълъунго гъел, Аллагъги **جَلَّ جَلَّاهُ** тун нужеца лагълъи гъабулел алагъзаби руго нужее ризкъи къоларел, гъеб къезеги къоларел. Нужее щибго хайир яги зарал гъабизе къоларел. Нужеца гъездаса щибго жо тIалаб гъабуге, гъезда нужер хьулги лъогел! Нужеца ризкъи тIалаб гъабе нужер БетIергъан Аллагъасдаса, гъесие гъабе гIибадатги ва гъесие гъабе щукруги, нужее къурал нигIматазда. Нуж ахираталда Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ** руссизаризе руго ва нужее жазабги гъес гъабизе буго.

18. Нужеца дун гьереси гъавуни ва Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ** иманги лъечIони,- гъеб нужеого квеш буго.

وَإِنْ تَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبْتُمْ مَنْ قَبْلَكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

Нужеда цере руқIарал умматазги гьереси гъаруна жидехъе рақIарал аварагзаби.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** гъел дунялалда гъалаг гъаруна, ахиараталда гъезие жужахIалъул гIазабги букIизе буго. Аллагъасул расуласда ﷺ тIадаб жо букIуна жинда тIад къараб рисалат умматалъухъе щвезаби. Гъел гIадамал иманалда тIоритIи гъесда тIадаб жо гъечIо. Гъел аварагасда мутIигIлъичIин абун гъесие гIакъуба-къварилъиги букIуларо.

19. Жидеца ахираталда ва хварал тIаде рахъизариялда инкар кколел гIадамал кин балагъуларел ва гъез пикру щай гъабулареб Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** щибго жо гъечIеб бакIалдаса киндай халкъ бижун бугеб абун.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾

Гьелъул пикру гьабун жидеца далилги бачизе Аллагъасе ﷻ гьел
гIадамал цIидасанги рижизе кIолеб букIиналда. ХIакълъунго хун
хадуб халкъ чIаго гьаби Аллагъасе ﷻ бигъаяб иш буго.

20. Гьел инкарчагIазда дуца абе

МухIаммад ﷺ: нуж гьаб

ракъалда гIад хъваде ва нужеца пикру

гьабе киндай Аллагъас ﷻ махлукъат

бижун бугеб абун.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ

الْحَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

ГIадегIанав Аллагъас цIакъ гIемерал ва батIи-батIиял хIайванал,
рухIчаголъаби, хIанчIи, чугIби рижун руго щибго жо букIинчIеб
бакIалдаса. БатIи-батIиял гIадамалги рижун руго: жидер кьер батIиял,
мацI батIиял, гIабигIат-гIамал батIиял.

Нуж балагъе ццересел умматал жанир рухIарал, гьелги гIагIун
чIунтун ругел росабазда. Гьедин балагъун, пикру гьабун, нужеда лъазе
ккола ГIадегIанав Аллагъ жиндир гуч бергъарав, къудрат камилав хан
вукIин.

Цинги Гьев Аллагъас ﷻ къиямасеб къоялъ цIидаса гIадамал
рижизарула ва гIаде рахъизарула. ХIакълъунго гьев Аллагъ
ﷻ вуго кинабго жоялда хIалкIолъи бугев, жиндие бокъарб жо
бокъухъин гьабулев.

21. ГIадегIанав Аллагъас жиндие

бокъарв чиясе гIазаб гьабула ва жиндие

бокъарасда гурхIел гьабун гьесда гIаса

лъугъула.

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ

تُقَابَلُونَ ﴿٢١﴾

Гьев Аллагъасда ﷻ руго къиямасеб къоялъ киналго гIадамал
руссинеги.

22. Нуж гьечIо Аллагъ ﷻ гIажиз

гъавулеллъун, гьесул гIазабалдаса

рорчIулеллъун, нуж зобалазда

ругониги, ракъалда гIад ругониги.

Гьев Аллагъ ﷻ гурев цоги нуже вали

гьечIо, жинца нугер умуразул тадбир гьабулев ва нуже квербакъулев
чиги гьечIо.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي

السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ

وَلِيِّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

23. Жидеца Аллагъасул ﷻ

гIаламатаздаги инкар кколел,

ахираталда гьесда данде чIваялдаги

божуларел гIадамал руго Дир

рахIматалдаса жидер хъул къотIарал.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ

أُولَٰئِكَ يَسْأَوْنَ مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

Гъезие ахираталда цІакъ гучаб гІазабги букІизе буго.

24. Ибрагъим аварагас гъаб цебе
бицараб хІалалъ дагІват гъабураб
мехаль, гъесул къавмалъ къураб
жаваб букІинчІо, гъез аби гуреб: «Гъев
Ибрагъим чІвае, яги гъев цІадавеги
рехун вухІе»-абун.

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

Аллагъас ﷺ Ибрагъим ﷺ гъезул цІаялъ вухІиялдаса хвасар
гъавуна. ХІакълъунго гъаб Ибрагъимил ва гъесул къавмалъул
къисаялъулги Аллагъ ﷻ цо вукІиналда, гъев къуват-гуч
бергъарав хан вукІиналда тІоритІел буго, жидеца иман лъолеб
къавмалъе.

Намрузица жинда аскІоре къазе кІолареб хІалалъ боркъараб кутакаб
цІаги бакун, цинги ганчІил гІарадаялда жанивги лъун цІадаве рехарав
Ибрагъим ﷺ, щибго къварильти ккечІого гъеб цІадаса къватІиве
вачІин цІакъ кІудияб гІаламат буго, Аллагъасул ﷻ хІалкІолтъиялда
тІоритІел гъабулеб. Гъеб гІаламат бихъараб мехальги жидеца
Аллагъасда ﷻ иман лъолареб къавмалъул купру-ширкги цІакъ гучаб
буго, гъезие ахираталда бугеб гІазабги гъезул гІамалалда рельлъараб
букІизе буго.

25. Ибрагъим аварагас ﷺ жиндир
къавмалда абуна: ХІакълъунго нужеца
гъел хъанчал алагъзабилъун ккун
гъезие лагълъи гъабулеб буго, нужер
дуњялалъул рукъоб цоцаздехун бугеб
гъудултъи ва рокъа-хинлъи цІунун, гъеб
сабаблъун.

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ
وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوِلُكُمُ
النَّارُ وَمَالُكُمْ مِّن نَّصِيرِينَ ﴿٢٥﴾

Гъеб ширк гъаби буго нуж щибго
ургъичІого, гъелъул пикру гъабичІого, ахираталда нужеа букІунеб
гІазабалъул кІвар гъечІого гъабулеб ахІмакъаб пиша. Нужеца
цояз гъабулеб батараб жо цогидазги гъабулеб буго, гъеб жоялъул
хІакъикъатги цІехолеб гъечІо.

Цинги ахираталда щун, Аллагъасда ﷻ цере чІезаридал ва гъениб
нужеа букІунеб гІазабги бихъидал, нуж цоял цоязда инкар ккун,
цоцазе лагІнат къун рукІизе руго. Амма гъеб къоялъ нужер тавбо
гъабиялъ ва нужеца алагъзабаздаса инкар кквеялъ нужеа щибго пайда
гъабуларо. Гъеб къоялъ нуж киналго руссунеб бакІ жужахІалъул цІа
буго ва нужеа квербакъи гъабулев, нужедаса гІазаб нахъчІвалев

щивго чиги вукIизе гьечIо.

26. Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام иман
лъуна ЛутIица عَلَيْهِ السَّلَام. Гьев вукIана
Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام вацасул
вас ва гьесда иман лъуразул бищун
цевесевги.

Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абунa: ХIакълъунго дица хъанчазе лагълъи
гъабулеб къавм ва гьезул ватIан тана ва дун БетIергъан Аллагъасде
عَلَيْهِ السَّلَام вуссана, гьесул диналъе гIоло гъижра гъабун къватIивеги
вахъанаян-абун. Пиракъалъул ракъалдаса вахъун Ибрагъим авараг
عَلَيْهِ السَّلَام Шамалъул ракъалдехун ана, Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام дин загъир гъабизе
ва гьелда гIадамал ахIизе бокъун. Ибрагъимгун цадахъ ЛутI аварагги
عَلَيْهِ السَّلَام ана добго Шамалъул ракъалдехун. Гьев дир БетIергъан Аллагъ
вуго жиндир гуч бергъарав ва хIукму битIарав хан.

27. Дица Ибрагъим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام
ИсхIакъ абун вас къуна, гьесул вас
ЯгIкъубги къуна. Ибрагъимил عَلَيْهِ السَّلَام
наслуялъулъ аварагълъиги гъабунa,
гьезда тIехъги рештIизабунa.

Дунялалъул рукъобги дица Ибарагъимие

عَلَيْهِ السَّلَام берцинаб ва лъикIаб ажро къуна. Киналго диназда жаниб
гьев Ибарагъимие рецц гъаби, гьев къабул гъави буго. ХIакълъунго
ахираталъул рукъовги Ибарагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام бищунго лъикIал,
жидер къадро-къимат тIокIал муъминзабаздаса вукIизе вуго.

Ибрагъим аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام хадур ругел киналго аварагаби عَلَيْهِ السَّلَام
гьесул наслуялъул руго. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام рештIизарурал тIахълги гьезда
рештIизаруна. Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир гьудуллъун ккурав ва киналго
гIадамазе имамлъун гъавурав Ибрагъим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام гъаб цIакъ
кIудияб нигIмат буго ва Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام цIоб-рахIматги буго.

28. Дуца дир расул ЛутIил къисаги
бице умматалъе вагIзальун. Гьес
жиндир къавмалда абураб гIуж бице:
«ХIакълъунго нуж руго цIакъго
къабихIаб пиша гъабулел гIадамал.

Гьединаб къабихIаб гIамал гъабичIо нужеда цере рукIарал цониги
умматазул гIадамаз.

29. ХIакълъунго нужеца жимагI
гъабулеб буго бихъиназда. Гьеб гIамал

﴿فَقَامَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ
إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّوْمَ
وَالْكِتَافَ وَأَتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا
وَأَنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

﴿وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأَنثَوْنَ
أَفَلْتَحِشْتُمْ مَا سَبَقُكُمْ بِهَا مِنْ آحَدٍ مِّنَ
الْعَالَمِينَ﴾

﴿إِنَّكُمْ لَأَنثَوْنَ الزَّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ﴾

буго жегиги жиб гъабун рагичеб
къабихIаб ва инжитаб гIамал.

Нужеца гъачагъгъи гъабун гIадамал
чIвалел руго,

гъезул боцIиги бахъулеб буго. Гъаб
гIамалги буго дунялалда жинда данде бишунго кIудияб гIакъуба
гъабизе исламияб диналда бихъизабураб квешаб гIамал. Гъачагъгъи
гъабурал гIадамазул кваранаб квер, квегIаб хIетIе къотIула, хадур гъел
чIвала ва лъабго къоялъ гIадамазе рихъулеб бакIалда дализарун тола.

Нужер годекIабахъ ва нуж дандельулеб бакIалдаги цIакъ
мункарал, сурукъал пишаби гъарула нужеца.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIаббасица абунa: Гъезда аскIоса унел
гIадамазда къабихIаб жо бицун гъезда гIад релъанхъулел рукIана, гъезда
ганчIал речIулел рукIана. Жидер гIажу бичун гIаврат бихъизабулеб
букIана. Цо-цазде бицулеб хабарги нич гъечIеб къабихIаб букIана.
Жидер кIалалъ гъиштIулел рукIана, гъелда цадахъ нахъаса къаял
риччалел рукIанаян-абун.

Гъеб къавмалъ ЛутIие къураб жаваб букIинчIо жидеца аби гуреб:
«Мун вачIахадуца нижее къотIи гъабураб Аллагъасул гIазабги
бачун, мун битIараб жо бицунел гIадамадаса ватани»-абун.

30. ЛутI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Я
дир БетIергъан Аллагъ! Дуца

дие квербакъи гъабе гъаб жидеца пасалъи ва зулму гъабулеб
къавмалда данде.

Дуца гъел гъалаг гъаре. Гъез иман лъеялда хъул гъечIо ва гъез пасалъи-
зулмуги толеб гъечIо»-абун.

31. Ибрагъимида рохел бицун гъесухъе
дир русулал рачIараб мехалъ, дуе вас
гъавизе вугин абун.

Гъел рукIана малаикзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام ЛутIил
къавм гъалаг гъаризе цере Ибрагъимихъе,
хадур ЛутIихъе жал рачIарал. Гъез абунa: «Нижеца Аллагъасул
амруялдалъун гъал ЛутIил къавмалъул росабазул агълу гъалаг
гъабизе буго. Гъел росабазул агълу жидеца зулму ва пасалъи
гъабулел руго»-абун.

32. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абунa:
«ХIакълъунго гъеб росоль ЛутI авараг
ЕГЪИПЪУС вуго гурищ? Гъевгийищ нужеца
гъалаг гъавизехъин вугев?»-абун.

وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ
جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَتَيْنَا بِعَذَابِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى
قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ
إِنْ أَهْلُهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

قَالَ إِن فِيهَا لُوطٌ فَأُولَٰئِكَ نَفْخُ لَهَا فَيْجًا
فِيهَا لَنَنْجِيَنَّهٗ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرًا نَّهٗ
كَأَنْتَ مِنَ الْغَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

Малаикзабаца абунa: «Нижеда лъик1 лъала гъеб росоль щал
г1адамал ругеб.

Нижеца гъев ЛутIги, гъесул иман лъураб агълуги г1азабалдаса
хвасар гъаризе руго. Гъесул ч1ужу хутIизег1ан. Гъей жал гъалаг
гъарулезда гъоркьой йикIизе йиго»-абун. Гъей пасикъаб къавмалда
рекъарай, ЛутIие хиянат гъабудей йикIана.

33. Цинги дир русулал ЛутIихъе
рач1араб мехаль, гъев ц1акъ
пашманлъана ва гъесул керенги
къварилъана.

Ц1акъ берцинаб гъумер бугел
г1олохъабилъун гъел рихьидалго, жиндир
къавмалъ гъезие къварилъи гъабиялда
х1инкъана ЛутI.

Гъесул х1ал бихъараб мехаль малаикзабаца абунa: Мун х1инкъуге ва
мун пашманлъуге! Ниж руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ русулал. Х1акълъунго
Нижеца мунги дур иман лъураб агълуги хвасар гъабизе буго гъаб
квешаб къавмалъул зулмуялдаса ва гъезда рештIизабудеб г1азабалдаса,
цох1о дур капурай ч1ужу хутIизег1ан. Гъей жал гъалаг гъарулеб
къавмгун цадахъ хутIизе йиго»-абун.

34. Нижеца гъаб росдал агълуялда г1аде
рештIизабизе буго ц1акъ квешаб г1азаб.
Зодисан гъезда г1аде жужах1алъул
ц1аялъ роркъарал ганч1ал реч1Iизе
руго, гъезул росаби зодореги рорхун к1ала гъокъе свержизарун ракъалда
рортизе риччан хадубги. Гъеб г1азаб буго гъезул г1асильтиялда ва
пасикълъиялда данде бугеб жазавъ.

Гъезул росаби рук1араб бак1алда квешаб, мах1цараб лъим жаниб бугеб
х1ор гъабунa, ахираталдаги гъезие ц1акъ зах1матаб ва гъел инжит
гъарулеб г1азаб букIизе буго. Гъеб ЛутIил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъул къисаги
киналго умматазе ваг1залъун гъабунa къиямасеб къо швезег1ан.

35. Х1акълъунго Дица гъеб росдал
бак1алда гъабураб мах1цараб х1ор ва
ч1унтарал минаби баянаб ва загъираб
г1аламатлъун гъабунa, жидеца никру гъабудел ва жидер г1акълу
бугел г1адамaзе.

36. Мадяналъул агълоялдаги дица
аварагълъун вит1ана гъезулго вац

وَلَمَّا أَن جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِوًى
بِهِمْ وَصَافٍ بِهِمْ ذُّعَاءُ وَقَالُوا لَا تَخَفْ
وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجُوكَ وَآهْلَكَ إِلَّا
أَمْرًا نَّكَ كَانَتْ مِنَ الْغَايِينَ ﴿٢٣﴾

إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا
مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٢٤﴾

وَلَقَدْ تَرَكْنَا مَنَافَءَ آيَةٍ بَيِّنَةٍ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٢٥﴾

وَالِى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَتَقَوَّمُ

Шугайб. Гьес абуна:

«Я дир кьавм! Нужеца лагълъи гьабе
жив цогояв, жиндие лагълъи гьабизе
гIадав Аллагьасе عَلَيْهِ السَّلَامُ. Нужер хьулги
лъе ахираталда букIине бугеб абадияб алжаналда. Нужеца гьаб
ракьалда гIад пасилъи ва зулмути гьабуге.

اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا
تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٢٦﴾

37. Гьеб кьавмалъ Шугайб авараг

гьереси гьавуна, ва гьел
ккуна гучаб гьаракьалъул ва ракъ
багъариялъул гIазабалъ.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جثثٍ مَيِّتٍ ﴿٢٧﴾

Цинги гьел киналго жал рукIараб бакIалда гIодор ккун хвараллъун
лъуна. Ракъ багъариялда цебе гучаб гьаракъ рагIун гьезул ракIал
хIинкъун, рихъун ана, хадуб ракъ багъарун бихъ-бихъун ун, гьелги
гьезул минабиги ракъгун журана ва ракъулъе ана.

38. ГIадилазул ва самудиязул кьавмалги

гьалаг гьаруна дица. ХIакълъунго
нужеда гьел кьавмал рукIарал бакIал
рихъула, я Маккаялъул агьлу!

ХIижазалдаги, Яманалдаги руго гьезул
росабазул чIунтелал. Нужеца гьелъул пикру
гьабиларищ ва гьелдаса вагIза босиларищ?

وَعَادَا وَثمودَا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُم
مِّن مَّسَاسِكِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ
الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ
السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٢٨﴾

Гьел кьавмазе щайтIаналъ берцин бихъизабун букIана жидеца
гьабулеб купру-ширк ва хIакъаб диналдаса гьел нахъеги чIвалел
рукIана. Гьел гIадамал жидер гIакъло-лъай бугел, жидеда жо
бичIулел, хIакъабги батIулабги жо батIа гьабизе рес бугел рукIана.
Амма гьез жидер гIелму-гIакълу хIалтIизабичIо ва щайтIаналда
нахърилълъун хьвадана.

39. Къарунги, пиргIавнги, Гьаманги

гьалаг гьаруна дица. ХIакълъунго
гьезухъе Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вачIана
баянал хIужабаздалъун ва загьирал
мугIижизатаздалъун.

وَقُرُونًا وَفِرْعَوْنَ وَهَمَلْنَا وَلَقَدْ جَاءَهُمْ
مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا فِي
الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِيقِينَ ﴿٢٩﴾

Амма гьелги, гьезул кьавмалги чIухIана Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
иман лъезе, гьез ракъалда гIад гIамал кIодолъи ва пасалъи гьавуна.
Гьел капурал ва пасикъал гIадамалги дир гIазабалдаса рорчIичIо.

40. Щивав чи дица ккуна жинца
гьабураб мунагьалда релъгьараб
гIазабалдалъун. Гьездаса цоял руго

فَكَرًّا أَخَذْنَا بِنَبِيِّهِ فَبُهِتَ مِمَّنْ أَرْسَلْنَا
عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ

дица жидеда тIаде зодисан ганчIал
речIчIарал. Гъездаса цогидал гучаб
гъаракъалдалъун ккуна.

وَمِنْهُمْ مَّنْ حَسَفْنَا لَهُ الْآرْضَ وَمِنْهُمْ
مَّنْ أَعْرَفْنَا وَمَا كَانُ اللَّهُ لِيُظِلَّهُمْ وَلَكِنْ
كَأَنَّا أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤١﴾

Цо гIадамал ракъалда жанир
ккезаруна, цоял ральдалъе ва тIупан
тIун гъанкъызаруна. ТIадегIанав Аллагъ вукIинчIо гъезул
цонигиязе жинца зулму гъабулев. Кинниги гъел къавмал рукIана
жидеца напсазе зулму гъабулеллъун.

41. Жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIабадат
гъабиги тун, цоги вализаби кколел
гIадамазул мисал буго, жинца
хъухъараб кун рукълъун ккураб
нусиречалъул мисал.

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ
بَيْتًا وَلَهَا أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبِيتُ
الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَأَنَّا نُوَاعِلَمُونَ ﴿٤١﴾

ХIакълъунго бищунго загIипаб
ва мунпагIат гъечIеб жо буго гъеб
нусиречалъ хъухъараб кун ва гъеб рукъ. Гъадианаб загIипаб,
щибго мунпагIат гъечIеб жо буго мушрикаца хъанчазе ва цогидаб
жоялъе гъабулеб лагълъи. Гъаб амру гъадин букIин лъалебани гъел
мушриказ жидерго квераз гъарурал хъанчазе лагълъи гъабилароан.
Нусиречалъул рукъ бихъарав ва гъелъул пикру гъабурав чиясда бичIчIула
гъеб цIакъ загIипаб жо букIин. Инсанасул кIалалъ хIухъел пуниги тIун
унел, тIеренал, загIипал куназ хъухъараб сетка букIула гъеб. Гъелда
кIоларо цIорой яги хинлъи нахъчIвазе, цIад баниги, гъури пуниги гъеб
тIутIун уна. Гъадианаб щибго жидее мунпагIат гъечIеб жоялъе лагълъи
гъабулел руго хъанчазе лагълъи гъабулел гIадамалги: жидеца гъел
алагъзабилъун ва жидер амру тIубалел вализабилъун кколел. Хъанчазда
рельлъун рукIула гIадамалги, гъез жидее кумек гъабилин абун гъезда
хъул лъураб мехалъ ва гъезда ахIиги бараб мехалъ.

42. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ
жинда лъалев вуго гъел мушриказ жидее
гIабадат гъабулеб жо щиб бугебали.

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ
شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾

Гъесда щибго жо балъго хутIуларо ва гъезие
ахираталда жазаъ гъабичIогоги толаро. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир
гуч бергъарав ва жиндир пишабазулъ хIакимияв хан.

43. Гъаб Къуръаналда жанир дица
рицулел къисаби ва рачулел мисалал
руго гIадамаз гъездаса вагIза ва гIакълъо
босизе ругел.

وَيَذَٰلِكَ الْأَمْتَلُ نَصْرُهَا لِلنَّاسِ وَمَا
يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾

Гъел мисалал ричIчIунел гъечIо, гъезул вагIзаги лъугъулеб

гъечІю жидее Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІелму-лъай къун, жал тІоритІарал муъминзабазе гурони.

44. ТІадегІанав Аллагъасе зобалги
ракъги бижун буго жинца хІакъаб жо
гъабулевлъун вукІун.

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

Гъеб гІададаго бижараб жо гъечІю, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цо хІикмат- пайда гъечІеб жо гъабуларо. Гъеб зобал ракъал рижиалда жанирги гІемерал гІаламатал руго жидеца иман лъолел гІадамазе.

Щибаб махлукъаталъуль пикру гъабураб мехаль, гъелда жаниб гІемераб гІажайбаб жо бихъула, инсанасул гІакъло нахъ регІулареб, гъесда гъабизе, ургъизе кІолареб. Гъеб махлукъаталъул камилаб бижи ва гІуцІи бихъарав, гъелъул пикру гъабурав чиясе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда, гъесул хІалкІолъи гучаб букІиналда тІоритІел гъабулел гІаламатал гІемер руго.

45. Дуца умматалъе цІале МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
Хирияб Къуръаналдаса дуда
вахІю гъабураб жо. Гъеб Къуръан
цІалиялда, гъелъул пикру гъабиялда тІад
чІа мун.

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ
الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْجِبُ عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ
أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

Паризаяб какги бай гъелъул шурутІал тІуран, арканал камил гъарун, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун. ХІакъълунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ балеб как буго жинца инсан къабихІаб жоялдаса нахъчІвалеб, гъев шаргІалда какараб жо гъабизе гъукъулеб.

Унго-унго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ раклалда вукІун, гъесда цеве чІун, гъесие лагълъи гъабун, как балеб чияс карагъатабги, хІарамабги, къабихІабги жо гъабуларо. Жинца гъабулеб жо щиб бугебцин лъаларого, гІадамаз гъабулеб жо гъабун, гъезда рельтъун вукІине гІоло как бай Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как бай букІуларо ва гъединаб как баялъ гъев инсанасе щибго мунпагІатги гъабуларо.

Жинда Аллагъ разильаяв ГІимранидаса ва ИбнугІаббасидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат саламлъеяв аварагас абун: «Жинца бараб какаль жив къабихІаб ва мункараб жо гъабизе нахъчІвалареб чиясе гъеб какалдалъун Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ жив рикІІалъи гуреб хайир букІуларо»-абун. ХІадис АтІабаранияс бицана.

Жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раклалда вукІин ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсей буго дуниялалъул рукъоб цогитаб кинабго жоялдаса жиндир пайда кІудияб. Как балеб мехальги, хІалтІи- пиша гъабулеб мехальги,

киналго хІалазуль жиндир БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин, жив гьесул лагъ вукІин хал гъабун хъвади буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялзул мағІна.

Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кІодолъиги, жиндир загІиплъиги хал гъабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел-цІобги, жиндир гьесда хІажалъиги хал гъабун вукІин буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракІалда вукІин. Гъаб рағІиялзул мағІна гъабун цоги Ғалимзабаца абун:

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъ рехсей, гьесда амру нагъю гъаби, гьес гъабураб лъикІаб Ғамал къабул гъаби лъикІаб буго лагъасда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракІалда вукІиналдасагиян-абун. Гъаб кІиябго рағІиялзул хІасил буго: ТіадеҒанав Аллагъас жиндир гурхІел-цІобалдалъун, иман-исламалда тІовитІиялдалъун лагъ рехсейги, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гъабун, гьесул амру-нагъю тІубан лагъ хъвадиги буго дунялалда тІад бишунго кІудияб нигІмат ва лъикІлъи.

ТіадеҒанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб кинабго Ғамал ва гъезие жазаъ гъабулевги вуго.

46. Жидехъе тіехъ къурал Ғадамал исламияб диналда ахІулеб мехаль гъездехун берцинаб калам гъабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал рицун, баянаб хІужа-далил бачун ахІе.

Гъездаса нужедехун тушманлъи ккун рагъбалел ва нужее зулму гъабулезде бегъула гъез гъабуралда рельеъараб

Ғамал гъабизе. Нужеца китабиязда абе: «Нижеца иман лъун буго нижеда рештІизабураб Къуръаналда ва нижеда рештІизабураб Инжилалдаги Тавраталдаги, нужерги нижерги БетІергъан цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, ниж гьесие мутІигІлъун руго»-абун.

Абугъурайратица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: китабияб агълоялъ Таврат цІалулеб букІана Ғибранияб мацІалда ва гъелъул мағІна гъабулеб букІана Ғараб мацІалда. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нужеца гъел китабиял *ритІухъги гъаруге, гъересиги гъаруге. Нужеца гъезда абе нижеца иман лъун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда рештІизабураб жоялдаги нужеда рештІизабураб жоялдаги*» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

47. Дудаса цере рукІарал аварагзабазда رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ рештІизабураб Ғадинго дица дудаги тіехъ рештІизабун МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ

Жидехье тѣхь кѳурал умматазул
муѳминзабаца духье кѳураб

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

Кѳурѳаналдаги иман лѳолеб буго. Гѳаб Маккаялѳула гѳулаулдасаги
руго жидеца Кѳурѳаналда иман лѳолел гѳадамал. Гѳеб
Кѳурѳаналдаги цогидал дир тѳахъздаги инкар кѳоларо жидеда
гѳеб хѳакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букѳин лѳараб мехальги
гѳелда иман лѳезе чѳухѳарал капурал гѳадамаз гурони.

48. Гѳаб Кѳурѳан рѳштѳизабилелде цебе
дуца тѳехь цѳалулевлѳун вукѳинчѳо
мун ва дур квералдалѳун гѳеб
хѳвалевлѳунги вукѳинчѳо.

وَمَا كُنْتُمْ تَشْعُرُونَ قَبْلَهُ مِنْ كِتَابٍ
وَلَا تُخْطِئُ بِسَمِينِكَ إِذَا الْأَرْتَابُ
الْمُطْلُوتُ

Гѳедин мун хѳвазе, цѳализе лѳалев

вукѳаравани жидеца Кѳурѳанги цогидаб хѳакъаб жогѳ батѳул гѳабулел
гѳадамазе рес лѳугъинаан гѳеб Кѳурѳан дуцаго хѳвараб жо бугин абѳизе,
цересел гѳадамазул тѳахъздаса цѳалун ва данде гѳабун. Цинги гѳелги
шакдарилаан дуца бицунеб жо битѳараб букѳиналда.

Маккаялѳул агѳулалда лѳалев букѳана Аллагъасул свалат салам лѳеяв
авараг жинца тѳехь хѳваларев ва цѳалуларев вукѳин. Гѳединав умияв
Мухѳаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гѳезда гѳелда рельѳѳараб гѳабѳизе кѳолареб,
пасихѳаб, рагѳи берцинаб, магѳна гѳваридаб Кѳурѳанги босун гѳезухье
вачѳинго букѳана аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб бишунго кѳудияб мугѳѳизат.
Гѳелда инкар кѳурал гѳадамалги рукѳана жидеда гѳеб хѳакъаб
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букѳин лѳалев бугониги гѳелда инкар кѳун
чѳарал.

49. Гѳеб Кѳурѳан буго жиндир
аятал баянаб, жиб мугѳѳизат букѳин
загѳираб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам.

بَلْ هُوَ آيَاتٌ يَبَيِّنُ فِي صُورٍ آيَاتٍ أَوْفُوا
الْعَمَلُ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ

Жиб гѳалимзабаца рекѳехье лѳзабун
цѳунун букѳулеб.

Гѳел дир аятазда инкар кѳун чѳарал гѳадамалги гѳечѳо жидеца
цѳакъго зулму гѳабулел, жидер купру-ширкалѳуль гѳорхѳольѳан
рорчѳарал гѳадамал гурони.

50. Маккаялѳул мушрикаца абун:
«Гѳев Мухѳаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир
Бегѳергъанас мугѳѳизат рѳштѳизабун
букѳарабани»-абун.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ
إِنَّمَا الْأَنْبِيَاءُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُبِينٌ

Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام гѳанса гѳадаб, Ссалихѳ

аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام варани гѳадаб, Гѳиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام рѳштѳизабураб
тѳутѳ гѳадаб (Маидат, квен тѳад бугеб тепси). Дуца абѳе Мухѳаммад

جَلَّ جَلَّالُهُ, «ХІакъълъунго гьел муҗизатал руго Аллагъасул ихтияралда ругел, гьесие бокъаразе къолел. Дун вуго нужеде витIарав авараг, нужее баянаб хІинкьи къезе»-абун.

51. Гьел Маккаялъул мушриказе
Голарогунищ бугеб дица дуда хирияб
Къуръан рештIизабун букІин, жиде
гьеб цIалулеб.

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ إِنْ فِي ذَٰلِكَ لَرَحْمَةٌ
وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

Гьелдаса кIудияб муҗизат щиб гьезие
къваригІун бугеб? Гьелда иман лъечІел, гьелда инкар ккурал мушриказ
цоги щиб жоялда иман лъолеб?

Мушриказ «МухIаммадида муҗизат рештIизабулебани»-абураб
рагІи буго жидерго ахІмакълъи бихъизабулеб рагІи. ХІакъълъунго гьеб
Къуръаналда жаниб кIудияб рахІмат буго, гьелдалъун жужахIалдаса
гIадамал хвасар гъарулел ругелъул. Иман лъезе бокъарал гIадамазе
баянаб вагІза-насихIатги буго.

52. Дуца гьезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
нужедаги дидаги гьоркъов нугІлъун
живго IадегІанав Аллагъ Iезе вуго.
Гьев вуго жинда зобалаздаги ракъалдаги
бугеб кинабго жо лъалев.

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا
بِاللَّهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿٥٢﴾

Жидеца батІулаб жоялда иманги лъун:

Хъанчие лагълъиги гъабун щайтIаналда,
гъава напсалда нахъги рильлъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ инкаргги ккун
хъвадарал гIадамал, -гъал руго тIубанго чIорого хутIарал гIадамал.
Жиде ахираталъул щибго бутIа гьечІел, цохIо жужахIалъул гIазаб
гуреб.

53. Гьел мушрикаца дудаса тIалаб
гъабулеб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мун
жиде хехго гIазабги бачун вачIаян
абун.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى
لَّجَاءَ هُمُ الْعَذَابِ وَلَئِذَا تَبَهُهُمُ بَعْتُهُ وَهُمْ لَا
يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

Мун махсароде гъавун, дуца бицулеб
жо хІакъаб букІиналда божичIого абулеб буго мушриказ гьеб рагІи.
Нижеда тIаде зодил къотІелал рортизареха, яги гьенисан ганчIал
рортизаре абун. Гьезие гIазаб гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ къадар гъабураб
заман букІинчIебани, гьезие гIазаб гъабилаан. Амма Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالُهُ амру гьезул тIалабалда рекъон хъвадуларо. БичасхIаги, гьезухъе
гIазаб бачIила тохлъукъего, гьезда ракIалдаго гьечIеб мехаль ва
жидеда гьеб гIазаб бачIунеб мехги лъазе гьечIо. Гьелда дандчIавазе

гьел хIадурунги рукIизе гьечIо.

54. Гьел мушрикаца дудасан тIалаб
гьабулеб буго мун гIазабги бачун хехго
вачIа абун ва гьезда гьалеб гьечIо

يَسْتَعِجْلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنْ جَهَنَّمَ
لَمَحْطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

хIакьлунго кьиямасеб кьоалъул гIазаб гьел капурзабазда
сверун лъугьун букIунеблхи ва гьезие рорчIизе, лъутизе бакI
букIунареблхи.

55. Гьеб кьиямасеб кьо буго гьезда
бетIералда тIасаги, хIатIазда
гьоркьанги ва киналго рахъздасаги
гIазаб сверун лъугьараб.

يَوْمَ يَعْشَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ
تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ دُوُّوْا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

ТIадегIанав Аллагьас гьезда абула: «Гьанже чIае нужеца
дунялалда гьабула букIараб гIамалалъул жазаъ»-абун. Аллагьасда
гьIагIа инкар кквейги, авараг гьереси гьавиги, муъминзаби гIодорегIан
гьариги букIана нужер гIамал. Гьаб ахират букIиналдаги, гьаниб
хIисаб-мизан ва алжан-жужахI букIиналдаги нужеца инкар кколеб
букIана. Гьанже нуж абадияб жужахIалъул гIазабалъуль рукIа-абун.

56. Я Дида иман лъурал дир лагъзал! Дир
ракъ цIакъ гIатIидаб буго.

يَعْبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ
فَإِنِّي فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

Нужее Маккалъул мушриказ къварилъи
гьабулеб батани нуж гьижра гьабун гьенисан
къватIире рахъа ва нужее къварилъи гьабулареб бакIалда а! **Нужеца**
гIибадатги цохIо Дне гьабе! Гьеб гIибадат гьабиялъуль щибго жо
гIахьалги гьабуге!.

57. Кинабго напс буго жинца хвел
чIамизе бугеб, ва ахираталда киналго
дида руссизаризе руго.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

Гьаб амру гьадин бугелъул нужеда кидаго Аллагь гьIагIа кIочIон тоге,
гьесие гIибадатги гьабе, гьесда гIасилъизеги хIинкъа.

58. Аллагьасда иманги лъун, гьесул
расуласда мутIигIлъун,
лъикIаб гIамалги гьабун хьвадарал
муъминзабазе дица алжаналда жаниб
гьел руссунеб ва чIолеб бакI гьабила

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ
مِّنَ الْجَنَّةِ غُرًّا فَتَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرًا لِلْعَمِلِينَ ﴿٥٨﴾

рорхатал кIалгIаби: жидеда гьоркьан нигIматазул лъарал
чвахулел. Абадиялъго рукIинелъун гьенир жанирги лъугьызарила.
Гьаб бугоха цIакъ лъикIаб ажро, Аллагь гьIагIа разилъи тIалаб
гьабун, лъикIаб гIамал гьабун хьвадарал гIадамазе.

59. Гьал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи жидее الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾
шварал гIадамал руго жидеца Аллагъасе

جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялда гIад чIун сабро гъабурал,
гъижра гъабиялъул ва мушриказул къварилъиялъул захIмалъи
хIехъонги сабро гъабурал гIадамал. Кинабго амруялъулъ
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккал гIамунги рукIулел. Гъаб кIиги сипат буго
муъминзабазул бишунго лъикIал сипатал. Саброги таваккалги бугев
чиясул цогидал лъикIал сипаталги рукIула. Гъесул гъабулеб гIамалги
гIакъло бугеб букIула.

60. Чан бугеб ракъалда гIад хъвадулеб وَكَيْتَ أَتَيْنَ مِنْ دَابَّةٍ لَّا يَحْمِلُ رُقُوعَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾
рухIчIаголъи, жинца ризкъи цадахъ
босулареб ва гъеб ризкъи гIалаб гъабизе
жиндир хIалги кIолареб.

ГIадегIанав Аллагъас къола гъельие ризкъи, нужееги жинца
ризкъи къолеб гIадин. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда нужер рагIи
рагIулев ва нужер хIал гъалев.

Гъаб аяталда жаниб далил буго инсанасе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ризкъи къезе
букIиналда щиб ракъалда гъев вугониги. Гъаб аят рештIине гъабуна
муъминзабазул ракI парахат гъабун. Гъижра гъабиялъул амру гъезда
гIаде бачIараб мехаль жидер ватIан гуреб бакIалда кин жидеца яшав
гъабилеб абун гъезул ракIал къварилъун лъугъиндал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъезие мисал бачана гIисинал рухIчIаголъабазул: Жидер щибго гъунар
гъечIел ризкъи гIалаб гъабизе, гъедин бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал
хъихъун ругел.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун: мушриказ гIемерго
къварид гъарураб мехаль, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас
муъминзабазда амру гъабуна гъижра гъабун Маккаялдаса къватIире
аян-абун. Мадинаялъул ракъалда а нуж ва капураб, залимаб къавмалда
аскIор чIогейн абун. Хириял асхIабзабаца абун: «Нижер гъениб
рукъги гъечIо, ракъги гъечIо. Нижее квенги, лъимги къезе нижер
гIагарал гIадамал, гъобол гъудулги гъечIо. Нижеца кин гъениб яшав
гъабилеб?»-абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят рештIине гъабуна (60
аб. аят).

Жиндир диналъе зарал бугеб ракъалдаса нахъе ине ва гъеб дин загъир
гъабизе рес бугеб бакIалда гIумру гъабизе гIадаб буго бусурбабазда.
Дунялалъул ризкъи гIалаб гъабун бусурбабазул ракъги жибго тун
капурзабазда гъоркъор чIезе унел гIадамал руго жидеца динги бичун
дунял босарал гIадамазда рельеъун. Гъез гIалаб гъабулеб буго жидеего
ризкъи бигъаго щолеб бакI ва амма гъезда кIочон толеб буго жал ризкъи

тlалаб гьабизе рижун гьечlеблъи. Гьезие ризкьи кьезе Аллагъас ﷻ тlаде босун буго. Гьезда тlад кьан буго Аллагъасе ﷻ гlибадат гьаби, Аллагъ ﷻ разилъи тlалаб гьаби, ахираталда алжан шолeб гlамал гьаби. Аллагъас ﷻ жидеда тlад кьараб ва жидеда тlамун тараб амруги гlодоб тун, гьeб тlубазабичlого ва гьелъул кlварги гьабичlого, Аллагъас ﷻ жинда тlаде босун бугеб ризкьи тlалаб гьабизе яхl бахъи муъминзабазул сипат гьечlо.

Ибнукасирил тафсиралда жаниб буго, гlалимзабазул цояс бицана:

Чlегlер гьедоялъ тlанчlи рахъулеб мехалъ хоноялда жаниса тlинчl кьватlибе бачlуна хьахlаб рас тlад бугеблъун. Гьел хьахlал тlанчlи жидер гьечlо абун, жидер тlанчlи чlегlераб хlули тlад бутел рукlине кколин абун тlанчlазул эбел-эменлъун ругел гьудул жидер тlанчlи цlехон роржанхъулел рукlуна. Гьезул тlанчlи гьакlклан кlалалгун кваназе жоялда хlажалъун ругеб мехалъ гьезда тlаде руссуна гlисинал рухlчlаголъаби: кlклара ва машкара. Гьел рухlчlаголъабиги кванан жидер хьахlаб рас тlаса ун чlегlераб хlули бижизегlан тlанчlиги рукlуна, гьезда тlаде роржун рачlун, цингиги гьел жидер тlанчlи гьечlо абун нахъе ун гьезул эбел-эменги рукlуна.

Гьаб буго Аллагъас ﷻ жиндир махлукъ хьихьиялъул цо мисал. Гьeб мисалалда жаниб Аллагъасул ﷻ хlал кlолъиги, гьесул махлукъаталъул гlажайбал жал ричинги буго. Аллагъасда ﷻ иман лъезе бокъарав чlясе пикру гьабизе гlезегlанго гlемерал гlаламатал ва хlужжабиги руго.

61. Дуца гьел инкарчагlазда гьикъани Мухlаммад ﷺ: шивха вугев гьал зобалги ракъги жинца бижарав, бакъги моцlги жинца квегъарав абун.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى
يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

Гьез дуа абизе буго Аллагъ ﷻ вуго абун. Гьезие цоги жаваб кьезе рес гьечlо. Гьаб иш гьадин букlингун цадахъ гьел Аллагъ ﷻ цо гьавун, гьесие гlибадат бацlцlад гьабиялдаса кинха руссун чlолел?.

62. Тlадегlанав Аллагъ вуго жиндие бокъарал лагъзадерие гlатlидго ризкьи кьолев. Жиндие бокъаразе ризкьи дагъ гьабунги кьола.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

Гьeб буго лагъзадерил хlалбихъи гьаби. Ризкьи гlатlид гьабула гьел гlадамаз шукру гьабуладай абун хlалбихъи гьабун. Ризкьи кьварид гьабула (дагъ гьабула) гьез сабро гьабуладай абун хlалбихъун. Хlакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо лъалев вуго. Ва жинца гьабулеб жоялда

жаниб хІикмат-пайда бугев, гьелтълул маслахІат лъалев вуго.

63. Дуца гьел мушриказда гьикъани
 МухІаммад ﷺ: щивха вугев
 жинца зодисан цІадги рештіне гьабун,
 гьелдалтун хвараб ракъ чІаго гьабулев
 абун, гьез дуда абизе буго Аллагъ ﷻ
 вуго абун.

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
 فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ
 اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا
 يَعْقِلُونَ ﴿٢٩﴾

Дуца гьезда абе: кинабго рецц ва
 шукру Аллагъасе ﷻ буго, жинца хІакъаб жо загьир гьабулев,
 инкарчаҒиги мукІур гьарулев-абун. Гьел мушриказул Ғемерисел
 жидер гІакъло гьечІел, жидеца пикру гьабуларел руго.

Гьел мукІурлълел руго жал рижарав, жидее ризкѝи кьолев хан цохІо
 Аллагъ ﷻ вукІиналда, цингиги гьев Аллагъасда ﷻ цадахъ ккун,
 яги Аллагъги ﷻ живго тун цоги алагъзабазе буго жидеца лагълѝи
 гьабулеб. Гьеб гьечІишха ахІмакълѝиялтъл гІорхьолъан ин?.

64. Гьаб дуниялалтъл чІаголѝи гьечІо
 Ғададисеб махсаро-хвечІ Ғадаб жо
 гурони. Дагъабго заманаялдаса жиб
 тІаса унеб, жиб даимлѝулареб, жиб
 цІакъ хисардулеб жо буго.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُمْ وَلَبٌ وَأَن
 الدَّارِ الْآخِرَةِ أَلْحَى الْحَيَاةُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

ХІакъикъияб чІаголѝи буго ахираталтъл рукъ. Жиб тІаса унареб,
 абадияб бугелтъл гьеб ахираталтъл рукъ. Гьаб амру гьадин букІин
 Ғадамазда лъалев букІарабани ва гьеб бичІчІулеб букІарабани,
 гьез жиб хІакъираб дунял тІаса бищизе букІинчІо ва абадияб
 ахират кІочон тезе букІинчІо.

65. Аллагъасда инкар ккурал мушрикал
 гамида рекІун ралъадалда тІад ругеб
 мехаль ва гьениб жидее хІинкѝи-
 къварилѝиги ккараб мехаль,
 гьез ахІи балеб буго цохІо Аллагъасда

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
 لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ
 يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

ﷻ ва гьесда гьарулеб буго къварилѝи тІаса босеян абун, ва
 гъанкъиялдаса цІуне абун. Гьезда лъалев букІиналтѝе гІоло гьеб жо
 гьабизе кІолев цохІо Аллагъ ﷻ гурого гьечІеблѝи. Цинги Аллагъас
 ﷻ гьеб къварилѝиялдаса жал хвасар гьарун ракъдаде щвараб
 мехаль цІидаса гьез Аллагъасде ﷻ ширк гьабулеб буго.

66. Жидеца инкар ккве абе дир нигІматазда
 ва жидеца дагъабго мехаль дуниялалтъл
 чІаголѝиялдаса мунпаҒІат босе абе.

لَيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلَيَسْتَمْتِعُوا
 فَسَوْفَ يَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾

Амма жидеда нахъа лъазе буго ва бихъизе буго кинаб гучаб г1азаб
дица гъезие гъабулебали.

67. Гъел Маккаял тул мушриказда
бихъулеб гъеч1иш ва лъалеб гъеч1иш
дица жиде Макка гъабун бук1ин
жиндилъ божилъи бугеб шагъар тул.

أَوَلَيْسَ رُؤُوسُ أَتَانَا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا
وَيُحْطَفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ
يُؤْمِنُونَ وَيَنْعِمُونَ اللَّهُ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾

Жинда жаниб би г1одоб т1олареб, зулму
гъабулареб, боц1и кодосан бахъулареб. Гъезда сверухъ ругел
г1арабиялги ругеб мехаль цояз цоязе зулму гъабулел ва цояз
цогидал ч1валел. Х1акъав Аллагъасул к1удиял ниг1матазда
инкарги ккун, бат1улаб жоялда иманги тун хъанчазе лагът1и
гъабунисха гъел рукинел? Гъеб буго цакъ ах1макъаб иш. Гъеб буго
жидер ч1ух1иял тул ва г1амал к1одолтъиял тул г1аламат.

68. Жиндир зулму к1удияв чи шивха
вук1инев, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1унт1изабун
гъереси бицунев чиясдаса, яги
жиндихъе бач1араб х1акъаб жоги
гъереси гъабулев?

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

Хирияб Къуръанги гъереси гъабун жидеца хъанчие лагът1и гъабулел
г1адамал руго цакъ зулму к1удиял г1адамал. Гъал г1адамазул руссунеб
бак1 жужах1алда жаниб гъеч1ишха?

69. Дун разилъи т1алаб гъабун ва дир
дин т1адег1ан гъабун жидеца жигъад
гъабулел г1адамал дица т1орит1изе руго
дун разилъи шолел нухазда.

وَالَّذِينَ جَعَلُوا فِينَا لَهَا تَهْدِيَةًهُمْ سُبُلًا
وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾

Гъеб жигъад гъаби жиндирго напсалдехун бук1ула, щайт1аналдаги
бук1ула, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ динал тул тушбабил тул ругел капурзабаздаги
бук1ула.

Гъеб жигъад гъаби жиндир напсалдал тул бук1ула. Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ динал т1е г1оло, гъеб ц1унун ва гъеб т1адег1ан гъабун рух1 бичи
буго напсалдал тул жигъад гъаби. Жиндир боц1и-малалдал тулнги,
г1елмуялдал тулнги, жиндир мац1алдал тулнги бук1ула жигъад гъаби. Гъеб
жигъадал тул бицун заг1ипаб макъам буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулареб
жоялда рак1аль инкар гъаби.

Х1акъ тулнго т1адег1анав Аллагъ жидеца т1ик1лъи гъабулел
г1адамалгун цадахъ вуго. Гъезие квербакъулев ва гъезул х1ажат
т1убалев вуго.

Жидеца т1ик1лъи гъабулел г1адамал руго жидеда лъараб т1ик1лаб жо
цогидаздаги лъазабулел. Гъединго жидеца т1ик1лъи гъабулел руго

жидеда аман гъарун вачIарав чиясул хIажат тIубалел гIадамалги.
Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварагасдаса бицараб хабаралтIуль буго:
ихIсан гъаби (лъиклъи гъаби) буго дуе квешлъи гъабурав чиясе дуца
лъикIлъи гъаби. Дуе лъикIлъи гъабурав чиясе лъикIлъи гъаби ихIсан
гъечIоян-абун.

Цоги хабаралда буго: жинда лъараб гIелмуялда рекъон гIамал гъабурав
чиясда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесда лъалареб гIелмуги лъазабулин абун.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги лъикIаб гIамал гъабизе.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул ГанкабуталтIул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

30. Сурагу Ррум

Маккаялда рештИзабураб, жинда жаниб лъабкъого аят бугеб.

Гъаб сурат буго жинца исламияб диналгул гIакъида баян гъабулеб, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَمُ ритIухъ гъариялда ахIулеб. Ахират букIиналгул ва гъениб хIисаб-мизан гъабизе букIинги жинца бицубеб. Сураталгул бай бихъиялда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул мугIжизатлун бугеб Румазул аскарал Персазул аскараздаса гIагараб заманаялъ бергъизе рукIин бицун буго ва гъеб аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицухъ ккезеги ккана.

Хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къокъалтун бугеб муъминзабазда гъоркъобги цайтIаналгул къокъалтун бугеб капурзабазда гъоркъобги бугеб даимабго рагъалгул бицунеб буго. Гъеб рагъ жиб лъугъулареб ва жиндие ахир гъечIеб буго хIакъабги батIулабги жо ракъалда тIад бугебгIан мехалъ. Ахир-къадги хIакъаб жо бергъизе букIин бицун, гъелъие далилал рачун руго.

Къиямасеб къоялгул хабарги буго, гъениб капурзабазул букIунеб захIматаб ва хIинкъараб хIал бицун буго, муъминзабазе алжаналда ругел нигIматалги рицун руго.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда, гъесул хIал кIолъиялда тIоритIел гъабулел махлукъаталда жанир ругел цо-цо гIаламатазулги бицен гъабун буго. Сураталгул ахиралда Къурайшиязул капурал гIадамазул хIал баян гъабун буго: жидеца вагIза босуларел, Къуръанальги жидее мунпагIат гъабуларел, мугIжизатазулги жидеца никру гъабуларел.

Сураталда цIар лъун буго Румазул сурат абун, гъаб сураталгул авалалда гъел Румазулги Персазулги рагъалгул хабар бицун бугелгул.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалтун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الْعَمَّ

ТIадегIанав Аллагъасда лъала жиндир мурад гъал хIурупаздалтун бугеб.

2. Румал къана ва гъезул аскарал
риххизаруна,

عَلَيْتِ الرُّومُ

3. Румазда гIагарда бугеб ракъалда.
Амма гъел Румал Персаз жал къезарун

فِي آذَانِ الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَلَيْهِمْ

سَيَعْلَمُونَ ﴿٢٠﴾

хаду, Персаздаса бергъизе руго

4. дагъалго соназдаса: лъабгоялдаса
ичІгоялда швезегІан гьоркъор ругел
соназда жаниб.

فِي يَضَعُ سِينُهُ لِلَّهِ الْأَمْرَ مِنْ قَبْلِ وَمِنْ

بَعْدُ وَيَوْمَ يَقْرَأُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٢١﴾

ТІадеГІанав Аллагъасул амру ва хІукму

къада^р буго гьел Румал бергъилелде цебе букІараб ва гьел
бергъун хадуб бугебги. Гьеб кинабго иш Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бихъун ва
лъан лъугъараб буго. Гьел Румал Персаздаса бергъараб мехаль
муъминзабиги роххизе руго. Румал къараб мехаль мушрикал роххун
рукІараб гІадин.

Тафсиралъул гІалимзабаца абуна: Румаздаги Персаздасаги гьоркъоб
рагъ букІана. Гьеб рагъулъ Румал къанилан рагІиндал Аллагъасул
свалат салам лъеяв авараг ва муъминзаби цІакъ пашманлъана,
Маккаялъул мушрикал гьеб хабар рагІараб мехаль роххана. Гьелъие
гІиллаги букІана Румал китабиял рукІин, гьел мажусияллъун ругел
(цІадуе лагълъи гьабулел) Персаздаса къараб мехаль, мушрикал
рохана. Муъминзаби пашманлъана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеда тіехъ
рештІизабурал Румал мажусияздаса къеялдалъун.

Мушрикаца асхІабзабаздаги абуна, нижер вацал мажусиял нужер вацал
Румаздаса бергъана, ниж нужедасаги бергъизе ругоян-абун. Абубакр
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхІабас абуна нижедасаги бергъун нуж рохизе гьечІин-абун.
Цинги ТІадеГІанав Аллагъас гьаб аят рештІизабуна: «Гьел Румал къун
рукІун хадуб гьел бергъине руго дагъалго соназдаса»-абун. Гьаб аят
рештІизабун хадуб анкъго сон араб мехаль цІидаса Румал ва Персал
цоцазде рагъизе рахъана ва гьеб рагъулъ Персал къана. Гьелдалъун
муъминзабиги рохана.

Гьаб аяталь нугІлъи гьабуна хирияб Къуръан аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
бугеб мугІжизат букІиналда. Гьеб Къуръаналь бицараб жо хІакълъун
киназдаго бихъана. Гьеб балъгояб ва рикІіадаб жо лъазе ресги
букІуларо цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони. Жинда Аллагъ разилъаяв
ИбнугІаббасица абуна: «Гьел Румал Персаздаса бергъараб къо данде
ккана Бадроялда муъминзаби мушриказдаса бергъараб къоялда. Гьеб
букІана цІадуе ва хъанчие лагълъи гьабулел гІадамазул талихІ къараб
къо»-абун.

5. Гьеб къоялъ муъминзаби рохизе руго
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун.

يَنْصُرُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квербакъула жиндие
бокъарал гІадамазе.

الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч бергъарав ва жиндир гурхІел

Гемерав хан. Аллагъасда ﺟَﻟَّﻟَﻪُ гласилъараздаса цим босизе гучав вуго Аллагъ ﺟَﻟَّﻟَﻪُ. Гъев разиял муъминзабазе гурхIел гъабулевги вуго.

6. Аллагъасул ﺟَﻟَّﻟَﻪُ къотIи буго
муъминзабазе квербакъи гъабилин
абураб. Гъев Аллагъ ﺟَﻟَّﻟَﻪُ жиндир
къотIуе хилиплъуларев вуго.

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنْ أَكْثَرُ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

Гъедин бугониги Гадамазул Гемерисел гъаб жо жидеда лъаларел
руго ва жидеца Аллагъасда ﺟَﻟَّﻟَﻪُ иман лъун гъесул амру-нагъю ГIобан,
гъесие ГIибадат гъабун хъвадуларел руго.

7. Гъел Гадамазда лъалеб буго жидер
дунялалъул чIаголъиялъе гъабизе
кколеб ГIамал ва гъелъул маслахIат.

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ
الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ﴿٧﴾

Гъезда лъалеб буго жидер хур бекъулеб
заман, гъеб бакIарулеб заман, даран-базар гъабулеб хIал, боцIи
хъихъулеб къагIида ва цогигабги жидер магIишат-яшав гъабизе
хIажатал ишал. **Ва амма гъел жидер ахираталъул амруялъуль**
цIакъ гъапулго руго. Гъез щибго пикру гъабулеб гъечIо ахираталъе
гъабизе кколеб ГIамалалъул.

Пахру Рази абулев ГIалимас бицана: ГIадеГIанав Аллагъас абуна: «Гъел
Гадамазда жидер дунялалъул чIаголъиялъул загъираб рахъ лъалеб
бугоян»- абун. Гъелъул магIна буго: «Гъезда дунялалъул хIакъикъат
лъалеб гъечIоян»- абураб. Гъезда лъалеб буго дунялалъул лазат, гъелъул
ниГIматал, гъениб бугеб рекIелгъей. Амма гъезда лъалеб гъечIо гъеб
дунялалъул зарал, гъелъул хиянат, гъель гуккулеблъи. Гъезда лъалеб
буго дунял жакъа букIин, амма гъезда лъалеб гъечIо дунял жиб
паналъулеб букIин. Гъаб амру гъадин бугелъул, Аллагъас ﺟَﻟَّﻟَﻪُ инсан
кантIизе бокъун, гъесие мисал бачун зобал-ракъал рижиялъул хабар
бицунеб буго ва жинца абулеб буго:

8. Гъел Гадамаз пикру гъабулариш
гъезул напсаззулъ ругел Аллагъасул
ﺟَﻟَّﻟَﻪُ хIалкIолъиялда ГIоритIел гъабулел
ГIаламатазул.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَّا خَلَقَ اللَّهُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ
وَآجَلٍ مُّسَدَّدٍ وَإِنَّ أَكْثَرًا مِّنَ النَّاسِ
يَلْقَوْنَ رَبَّهُمْ لَكَاكِرُونَ ﴿٨﴾

ГIадеГIанав Аллагъас зобалги ракъги ва
гъезда жаниб бугеб щинаб жоги бижицIо
жинца хIакъаб жо гъабулевлъун вукIун
гурони. Гададаго бижун гъечIо, гъеб бижиялда жаниб хIикмат-пайда
буго. **Ва гъеб кинабго жоялъе бихъизабураб заманги буго.**

Дунялалгул рокъобго жиндир ажал Тобалеп буго Геме́рисеб жо. Ахирабги ажал къиямaseб кьо чIезегIан буго. Гьeб кьоялда швезегIан цебехун букIараб жо жиндие ахир бугеб буго. Къиямaseб кьо чIун хадуб нахье хутIулеб жо абадияльго жиб букIулеб буго. **ХIакълъунго гIадамазул гIемерисел жидеца ахираталда иман лъоларел, гъенир Аллагъасда** جَلَّ جَلَالُهُ **дандчIвaze рукIиналда ва жидее хIисаб-мизан гъабизе букIиналда инкар кколел руго.**

9. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лъоларел гIадамал ракъалда гIад жидер сапаразуль хъвадуларищ? Гъезда бихъуларищ кин ккараблъи жидеда церехун рукIарал, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъарал къавмазул ахир, гьел къавмал гьал Маккаялъул мушриказдаса къуватал рукIана. Гъез ракъалда гIад ГIемер заманги бана,

ГIемерал шагъаралги гIуцIана. Гьал мушрикаца гъабуралдаса цIакъго ГIемераб магIишат-яшавги гъабуна, бечелъи-хазинаги бакIарана. Гъезухъеги аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام рачIана баянал гIаламаталгун ва мугIжизаталгун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расуласда мутIигIлъичIеб мехаль, жидеца ракъалда пасалъиги гъабураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гъалаг гъаруна.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIинчIо гъезие зулму гъабуравлъун. Гьел жалго рукIана жидерго напсазе зулму гъабулеллъун. Жидер гIамалалда рекъараб жазаъ гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гьeб жазаъ гъабиялда зулму гъаби абуларо. Гъез жидер напсал гIазаб гъабиялъе хIакъ гъаридалго, гьел гIадамал ккана жидеего зулму гъабураллъун.

10. Цинги гьал купру-ширкалда чIун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъарал гIадамазул ахир букIана гъезие цIакъ квешаб гIазаб гъаби.

ЖужахIалгул гIазаб буго гьeб. Гьeб гIазаб гъабиялъе гьел хIакълъана жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аята́л гьереси гъарулел ва махсароде гъарулел рукIиндал.

11. ГIадегIанав Аллагъ вуго жинца кинабго жо авалалда бижарав ва гьeб бижи цIидасан гъабулевги.

ЧIаго гъарун хадур нуж киналго Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссизарула

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ
مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا
أَكْثَرُ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُظِلَّيَهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٠﴾

ثُمَّ كَانَتْ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسْتَفْتُوا السُّورَىٰ أَن
كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١١﴾

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٢﴾

xИсаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

12. Гъеб къиямасеб къо чIараб мехаль
ва xИсаб-мизаналъе цереги рачараб
мехаль,

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун мунагъал гъарурал гIадамазул кIал-
мацI багъаруларо, гъезда кIалгъазе кIоларо жидер гIамалалгъе xИужа-
далил бачун. Гъезул хьулги къотIула жидеда гурхIел гъабиялдаса.

13. Гъеб къоялъ жидеца лагъли
гъабурал алагъзабаз гъезие шапагIатти
гъабуларо.

وَلَا يَكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ
وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

Жидеца ширк гъабурал ва жидедехун
ширк гъабуралги гъеб къоялъ цо-цаздаса ратIалъула ва гъез
цоцазде инкар ккола.

14. Гъеб къиямасеб къо чIараб мехаль
муъминзабиги капурзабиги цоцаздаса
ратIалъула.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُنْفِقُونَ ﴿١٤﴾

Ва гъезул кIиги батIияб къокъа лъугъула. Цоял алжаналде унел, цогидал
жужахIалде унел.

15. Амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва ахираталда
иманги лъун, жидеда витIарав
аварагасдаги ﷺ мутIигIлъун,
лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал
муъминзаби алжаналъул нигIматазулъ рукIула.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

16. Амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал,
дир тIахьалги ахираталда дида данде
чIвайги гъереси гъабурал ва гъелда
инкар ккурал гIадамал жужахIалъул
гIазабалъуль рукIизе руго ва гъениса
кидаго къватIиреги рахъизе гъечIо.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَلَقِيَ الْآخِرَةُ فَاُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ
مُخْتَصِرُونَ ﴿١٦﴾

17. Нужеца Аллагъа جَلَّ جَلَالُهُ вацIцIад
гъаве ва тIадегIан гъаве,
мушриказ гъесдехун гIунтIизарулел гъесие мукъсанлъи бугел
сипатаздаса радал тIад рахъараб мехальги, къаси сордо бачIараб
мехальги.

فَسَبِّحْ لِلَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

18. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго кинабго
рецц ва щукру зобалазул агълуялъул ва
ракъальул агълуялъулги.

وَالَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

Къаси сардилъ гъабе нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

тасбихІ. Кьалъул гІужалъги гьабе. Гьаб кІиябго аяталъул магІна буго: нужеца кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацІацІад гьаве ва ПІадегІан гьаве. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго зобалазулги ракъалъулги агьлуялъ жиндие рецц гьабизе мустахІикъав ва жинца гІибадат гьабизе тавпикъ гьабулев.

19. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца хвараб жоялдаса чІагояб жо гьабулев капурчиясул муъминчи гьавулев.

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُخْرِجُ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْنِهَا وَكَذَلِكَ نُخْرِجُكَ

Жинца чІагояб жоялдаса хвараб жогі гьабулев. Муъминчиясул капурчиги гьавулев.

Жинца манидал кьатІраялдаса инсан вижулев, гьев инсанасдаса кьватІибе манидал кьатІраги бачІизабулев. Мугьалдаса хур бижизабулев, хурги бижизабун, гьелдаса мугъ гьабулев. Жинца хун букІараб ракъ чІаго гьабулевги вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Бакъвараб, тІаде хур-хер гьечІеб ракъалда хур- хер бижизабулев. Гьаб кинабго жо жинца бижулеб гІадин, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хун хадур тІадеги рахъизарула, хІисаб-мизан ва жазаъ гьабизе.

20. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда, гьев жинца жо бижулев ва жиндир кьуват-гуч камила вукІиналда тІоритІел гьабулел гІаламатаздаса буго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж ракъалдаса рижи.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾

Нужер тІоцевесев эмен Адам ракъалдаса вижун. Цинги хадур нуж гІадамаллъун гьаруна цоял цояздаса рижулел ва тІиритІулел.

Манидал кьатІараялдаса бидул кьотІел лъугъун, цинги гьанал кьотІел лъугъун, цинги инсанасул сипат-сурат лъугъун. Гьелдасаги хадур кІудиял гІун гІакъло-лъай бугел лъугъун. Зобал-ракъалги инсанасе квегъун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб дунялалъул ханзабилъун ва халипабилъун гьарун.

Щивав инсан жинда хасаб тІаби-гІат-гІамалгун, сипат-суратгун вижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Щивав инсанасул гІакълу-лъай, бечелъи-мискинлъи батІияб гьабуна. ЛъикІал-квешал гьаруна, бахъибугел, бахъикъосарал гьаруна. Гьаб дунялалда тІад ругел миллионал гІадамал цояв цоязда рельлъарав гьечІого рижин ва щивасе хасаб хІукму-къадарги букІин, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялъул цІакъ кІудияб гІаламат буго, гьаб кинабго халкъ жиндаса бижин бай бихъараб жо ракъул гІерекъ букІиналда балагъараб мехалъ. Гьединго гІажаибаб жо буго ахирги гьеб кинабго халкъ ракъалде буссунел букІин.

21. ПІадегІанав Аллагъасул хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел гІаламатаздаса буго гьес нужеэ руччаби

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ

рижун рукІин, нужерго жинсалдаса.

ХІава эбел йижана Адамил хьабалухъа

гІучІалдаса, цинги хадусеб насло

гьел кІияздасаго бижана. **Нуж**

гьел руччабаздехун **рак1** парахалъун, гьелгун цадахъ **хІал**

рекъон **рукІизе**. Бихьинчиясе чІужульун жундузул гІадан гьаюн

йикІарабани, гьел кІияздаго гьоркъоб камилаб **хІал** рекъей ва рокъа-

хинлги букІилароан. КІиги батІияб аслуялдасан бижараб жоялъул

хІал рекъей ва дандеккей камилаб букІизе рес гьечІо.

Аллагъас جَلَّالَهُ **нужеда** гьоркъоб цоцадехун гурхІел гьабуна **ва**

рокъа-хинлги гьабуна. **Аллагъас** جَلَّالَهُ инсанасул рекІель гьаб

гурхІел ва рокъа-хинлги бижун букІинчІебани, цо жинсалдаса

ругониги бихьинал ва ручаби цоцазда аскІор чІолел, рос-лъадильтун

рукІулел рукІилароан. **ХІакълъунго** гьаб **рехсараб** жоялъульги

Аллагъасул جَلَّالَهُ **хІалкІольиялда** ва гьев жив цогояв **Халикъ**

вукІиналда тІоритІел гьабулел гІаламатал **руго**, **жидеца** **пикру**

гьабулел ва **жидеда** жо бичІулел гІадамазе.

22. Гьединго **Гьев** **Аллагъасул** جَلَّالَهُ

гІаламатаздаса буго **жинца** зобал **ракъал**

рижи ва **нужер** **щибаб** кьокъаялъ **бицулеб**

мацІ батІияб гьаби, **нужер** кьер батІияб

гьабиги.

ХІакълъунго **Гьаб** **рехсараб** жоялъульги **руго** гІаламатал **жидеца**

Аллагъасул جَلَّالَهُ **хІалкІольиялда** тІоритІел гьабулел **жидеда** жо

лъалел, **жидер** гІакъло **пикру** бугел гІадамазе.

23. Гьединго **Гьев** **Аллагъасул** جَلَّالَهُ

гІаламатаздаса буго **нуж** **сардилги**,

къадги кьижулеллъун **гъари**.

Гьеб макъу букІинчІебани **нужер** чорхол

сахлги хвелаан, **нужер** **тадбирги** биххилаан.

Гьединго **нуж** **ризкъи** тІалаб гьабулеллъунги **гъаруна** **Аллагъас**

جَلَّالَهُ. **ХІакълъунго** **Гьаб** **рехсараб** жоялъульги тІоритІел гьаби буго

Аллагъасул جَلَّالَهُ **хІалкІольиялда**, **жидеда** жо **рагІулел** гІадамазе.

24. Гьединго **Аллагъасул** جَلَّالَهُ

хІалкІольиялда тІоритІел гьабулел

гІаламатаздаса буго **нужеда** **пири** **пирхи**

ва зоб гъугъай бихьизаби.

Гьелдальун **нуж** **хІинкъизе** **гъарула**

нужее гІазаб гьабиялдаса, **нуж** **роххизеги**

مَوَدَّةَ وَرَحْمَةٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ

يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

وَمِنْ ءَايَاتِهِ خَلْقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

وَاٰخِلَافِ السِّنِّتِ وَالْوٰنِكِ اِنَّ فِي

ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٢﴾

وَمِنْ ءَايَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِالْاَيْلِ وَالنَّهَارِ

وَاِتِّغَاؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهِ اِنَّ فِي ذٰلِكَ

لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَّسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

وَمِنْ ءَايَاتِهِ بُرْءُكُمْ بِالْبَرْقِ خَوْفًا وَطَمَعًا

وَيُنَزَّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَآءٌ فَيَخْضِيْ بِهِ الْاَرْضَ

بَعْدَ مَوْتِهَا اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ

يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

гъарула цIад бан нуже хур-хер бижилин абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ зодиса цIадги рештIизабула ва гьелдалъун жиб хвараблъун бугеб, бакъвараб ракъ чIаго гъабула, хур-хер бижизабун. ХIакъльунго Гъаб рехсараб ишалъульги буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатал, жидер гIакъло бугел, жидеца пикру гъабулел ва гIибрат (гIакълу) босулел гIадамазе.

25. Ва гьединго Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIаламатаздаса буго гъал зобал-ракъал жидер гIадлу-низамалда даимго чIун рукIин, гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялдалъун, гьесул хIукму-къадаралдалъун.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنتُمُ خَارِجُونَ ﴿٢٥﴾

Цинги къиямасеб къоялъ нуж чIаго гъарун ракъульан тIаде рахъаян ахIараб мехъаль, нуж цIакъ хехго тIаде рахъулелги руго. Гъеб буго Исапил малаикас тIаде рахъизариялъе ссур пулеб заман. Гъеб ссур пураб мехаль дунял бижаралдаса бай бихъун гъеб паналъизегIан рижарал киналго гIадамал тIаде рахъизарула ва гIарасат майданалда (махIшаралда) ракларун гъенир чIезарула хIисаб-мизан гъабизе.

26. ТIадегIанав Аллагъасул мулк буго зобал-ракъалги, гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги.

وَلَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَلْبُونَ ﴿٢٦﴾

ГъебмахлукъатАллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мутIигIаб, гьесие хIелун ва гьесдаса хIинкъун букIунебги буго.

27. Гъев БегIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца кинабго жо байбихъун бижулев, цинги ахираталдаги чIаго гъарун рижулев.

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Цин бижул букIараб жо кIиабизе бижи бигъаяб букIула Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ.

ТIадегIанав Аллагъасе щибго батIалъи гьечIо авалалдаго бижиялдаги, хадуб цIидаса бижиялдаги гьоркъоб: Жиндир хIалтIи гьечIо, гьесда бихъулеб захIмат гьечIо. Жиндие цо жо гъабизе бокъарб мехаль гъеб жо гъабун лъугъуна жиндие бокъиялдалъун. Гъеб гъабуларо гьесул лугби рагъарун Гъаб рагIи абун нильер гIакълоялда рекъезе гъабун, нильеда бичIчIулеб мацIаль.

Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тIадегIанал сипатал руго, зобал-ракъазул агълоялъ гьесие гъарулел. Гьесда рельеъараб щибго жо гьечIо, гьесие тIобараб сипат гъабизе инсанасда кIоларо. «Аллагъ ТIадегIанав

вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ваццIадав вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гуч бергъарав вугоян»- сипат гъабула Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ, амма гъеб тIадегIанлъиялъул ва цогигдал сипатазул гIорхъи чIезабизе кIоларо инсанасда. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие бокъараб жо гъабизе къуват гуч бугев, жинца гъабулеб жоялда жаниб хIикмат-пайда букIулев.

28. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее мисал бачулеб буго нужерго напсазул мисал бачиялдалъун: нужер лагъзадеридаса нужее гIахъалчагIи ругишха, дица нужее къураб ризкъи ва нигIматал нужеца гъезие бикъун къолел.

Гъеб ризкъи нужеца гъезулгун башад كَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ^{٢٨} гъабулел ва нужгъездасаги хIинкъулел, цогиял хIуриял (узденал) гIадамаздаса хIинкъулеб хIалалъ.

ГъечIо нужер лагъзал нужее гIахъалчагIилъун, гъездаса нужги хIинкъуларо, гъезие нужеца щибго жоги кIоларо. ТIадегIанав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ милк ва лагъзал руго кинабго махлукъ. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ живгун цадахъ жиндир лагъзал гIахъал гъарилишха, нужеца гъарулареб мехаль?

Гъадин мисал бачун Дица баян гъарула Дир аятал ва гIаламатал жидеда жо лъалел ва бичIулел гIадамазе, гъез вагIза босизе ва пикро гъабизе.

29. Гъел мушриказе щибго гIилла ва гIузру гъечIо жидеца ширк гъабиялъе. Гъел руго жидерго напсалъе бокъараб жоялда нахърилълъун ругел гIадамал, жидеца гъабулеб жо щиб бугебцин жидедаги лъаларел.

Жидер умумуз гъабулеб батараб дин гъабулел руго гъелги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир къосиналда тарав чи тIовитIизе лъидаха кIолев? Гъел мушриказе квербакъулев чиги вукIуларо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалъе гъел хIакълъараб мехаль.

30. Дуца дур напс цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ дин гъабиялде буссизабе ва гъелда тIад чIезабе. Кинабго батIулаб динги жибо тун цохIо исламияб дин гъабе. Исламияб дин буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ киналго гIадамал гъеб диналда рижараб.

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَآرَرَقَاتِكُمْ فَأَن تَمَّ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنَّفُسَكُمْ ۚ كَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نَّصِيرٍ

فَأَفَرَوْحَهِكَ لِلَّذِينَ حَنِيفًا فِطَرَتُ اللَّهِ إِلَيَّ فِطَرُ النَّاسِ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الْبَدِيعُ الْفَئِيمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

Гьелъул аслоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави буго. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруги жиб хисизабуглареб буго. Гъедин бугелъул нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва исламияб диналда хъваде. Гъеб жиндиль щибго захІмалъи гъечІеб амру буго. Гъеб буго жиб битІараб ва хІакъаб дин. Гъедин бугониги гІадамазул гІемерисел гъеб амру жидеда лъаларел руго.

31. Гъеб исламияб диналда чІа нуж,
тавбо гъабун, тІагІат гІибадат бацІцІад
гъабун, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссун ругеб
хІалалъ.

*مُتَّبِعِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

Нуж гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильizeги хІинкъа, паризаяб какги бай ва нуж рукІунге жидеца ширк гъабулел гІадамаздаса.

32. ХІакъаб исламияб динги тун, батІи-
батІиял кьокъаби гъарун, Аллагъасдехун
ширк гъабулел гІадамал руго гъел.

مِنَ الَّذِينَ فَرَّغُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شُعَبًا
كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

ЩайтІаналъ гуккарал, жидер гъава-напсалда нахърилъларал. Ва щибаб кьокъа жиндир дин битІараб бугин абун, гъелъул рахъккун цоцазде къацандулел руго. Щибаб кьокъа жидеца гъабулеб диналдалъун роххунги рукІунел руго. Щибаб жамагІат ва щибаб кьокъа жидеца гъабулеб дин гурони къабул гъабуларел руго.

33. ГІадамазда цо къварилъи щвараб
мехалъ гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ балеб буго
ахІи, гъесие хІелун ва гъесда хьулъун.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسُ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُتَّبِعِينَ إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَفْقَهُمْ فَتَنَهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ
بَرَّيْهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

Унта-шокълъи бугониги, ракъи-къеч
бугониги, мискинлъи-пакъирлъи бугониги

щвараб мехалъ гъезда лъалеб буго гъеб къварилъи жидедаса борхулев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони гъечІеблъи. Цинги гъеб къварилъи гІаса ун жидее нигІматал кьураб мехалъ, гъел гІадамазул цо кьокъаялъ Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабулеб буго.

Гъал мушриказе хІинкъи къун ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

34. Гъез дир нигІматазда инкар ккве
абе ва дуниялалъул дагъабго заманаялъ
мунпагІатги босе абе.

لِيَكْفُرُوا بِمَا ءَاتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ
تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

Нужеда нахъа лъазе буго нужеца гъабураб
ширкалъул кинаб гІазаб ва къварилъи нужеда щолеблъи.

ИбнухатІибица абуна: гъел гІадамал рижарав Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ вукІаго, гъез гІибадат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб махлукъалъе гъабулеб буго. Гъезие нигІматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьолел руго, гъез шукру Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги жоялъе гъабулеб буго. Гъеб ширк абулеб жо гІемер батІияб хІалалъ

загьирлъулеб жо буго ва гьелъие гIорхъи чIвезеги захIмат буго.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги жоялъе лагълъи гъаби бищунго кIудияб ширк буго. Гьелдаса хадуб ширкалъул гIемерал тайпаби руго, инсан гьезда кантIичIого вукIине бегъулел. Масала: тушманасда тIад рагъуль бергьенлъи босараб мехаль ва гьеб бергьенлъи жидер къуваталдалъун щванин абун раклалда ккани,- гьеб жо ширк буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун гурони бергьенлъи букIуларо. Даранчиясе хайир лъугъани ва гьеб хайир жиндир махшелалдалъун лъугъанин абун раклалде ккани, гьебги ширк буго, жиндие ризкъи къурав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб.

Цо пиша гъабулев чи (махшелчи, устар) гьеб ишалъуль лебаллъани ва гьеб жиндир гъунар бугин ва жиндир гIакъло-лъаялдалъун бугин абун раклалде ккани, гьебги ширк буго, жинда жо малъарав ва жиндие тавпикъ къурав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб. Гъадинаб балъгояб ширкалдаса цIуне мун, я гъав инсан! Нужеда цере рукIарал умматал гъалагълиялъе сабаб букIана гъединаб балъгояб ширк. ХIакълъунго Аллагъас абун буго: «Гъезул гIемерисез Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабулеб гьечIо, гьесдехун ширк гъабун гурони»-абун.

35. Гьел мушриказда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальан хIужжа-далил рештIунищ бугеб, гъез гъабулеб ширк битIараб дин бугилан жинца бицунеб?.

أَمْ أَنْزَلْنَاهُمْ سُلْطَانًا فَهُمْ يَكْفُرُونَ
كَانُوا بِهِ يُبْشِرُونَ ﴿٣٥﴾

РештIичIо гъезда хIужжа. Гъез гъабулеб дин батIулаб жо буго.

36. Дица гIадамазе лъикIлъи гъабураб

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُضِيقْهُمْ
سَيْتَةً يَمُوتُوا قَدْ قَامَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْتُلُونَ ﴿٣٦﴾

мехаль: нигIматал къун, сахлъи къун, гьел роххулел руго. Гъез

гъабураб квешаб гIамал сабаблъун

жидеда цо къварилъи щвараб мехаль гъезул хъул къотIулеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалдаса.

Гъаб муъминзабазул гIамал гьечIо. Муъминзабаца нигIматал къураб мехаль щукру гъабула, къварилъи бачIараб мехаль саброги гъабула.

37. Гьел мушриказда лъаларогойиш бугеб ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вукIин жинца нигIматал къолев.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ فِي ذَلِكَ لَا تَسِرْ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

Жиндие бокъарасе гIемер гъарун гIатIид

гъарун къола, жиндие бокъарасе къварид гъарун къола.

ХIакълъунго гъаб цебе бицараб жоялда жанибги жидеца иман лъолел гIадамазе аятал ва хIужжаби руго, жидеца Аллагъасул

хӀалкӀолъиялда тӀоритӀел гъабулел. جَلَّ جَلَّاهُ

38. Дуца дур гӀагарав чиясе кье
кколеб хӀакъ кье! Гьесие лъикӀлъи
гъабе, гьесдехун гурхӀел гъабе ва хӀал
рекъзабе. Гьединго дуца хӀакъ кье
мискинчиясеги, сапаралда вугев чиясеги.

Гъаб гӀамал буго жиде Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ разилъи бокъарал
гӀадамазе лъикӀлаб, ва гьел руго жидер лъикӀлъиялда кверщел
батулелги.

39. Нужеца риба босизельун
гӀадамазухъе кколеб жо ва гьелдалъун
нужер боцӀи-мал гӀемерлъиялда хьулги
лъолеб,- гъеб жо Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ
аскӀоб жиб гӀемерлъулеб ва лъикӀлаб
гъечӀо.

Гъеб буго хъубаб боцӀи, гьелъуль Аллагъас
جَلَّ جَلَّاهُ баракат гъабуларо. Нужеца закӀат бахъун, Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ разилъи
гӀалаб гъабун кколеб ва садакъаде кколеб боцӀи буго лъикӀлаб.
Гьал гӀадамал руго жиде ажро-кири цӀикӀкӀизабулел ва жидеда
Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ разилъулел.

40. ГӀадегӀанав Аллагъ вуго жинца нуж
рижарав, цинги нуже ризкъинги кӀолеб.
Хадур нуж хвезеги гъарула Аллагъас
جَلَّ جَلَّاهُ, ахираталда чӀаго гъарун гӀадеги
рахъизарула.

Нужеца жиде лагълъи гъабулел
алагъзабазул цонигияв вугишха гьал
рехсарал ишазул цониги жо жинда гъабизе кӀолеб? ГъечӀо гъеб
жо гъабизе кӀолеб щивниги чи. Жив ГӀадегӀанав ва вацӀадав
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ гьел мушрикаца жинда гӀунтӀизе гъарулел
сипатаздаса.

41. ГӀадамаз гъарулел гӀасильаби ва
зулмаби гӀемерлъиялдалъун ракъалдаги
ралъадаги пасалъи ва гӀазаб
загъирлъана,- гьел гӀадамазда чӀамизабизе
гъез гъарурал гӀасильабазул цо-цо жазаъ.
Гьел кантӀизе бокъун ва квешаб гӀамал гъаби тун, лъикӀлаб
гӀамал гъабиялда гьел руссизе бокъун.

فَقَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ
السَّبِيلِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ
اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

وَمَاءَ آتَيْتُم مِّن زَيْلٍ يُرَبُّوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ
فَلَا يَرَبُّوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَاءَ آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ
تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُضْغِفُونَ ﴿٣٩﴾

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَفَعَكُمْ ثُمَّ يُعَمِّدُكُمْ ثُمَّ
يُخَيِّطُكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَفْعَلُ
مِن ذَٰلِكُمْ مَن شَأْنٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ
أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

Ибнукасирица абунa: цццад кьотИги ах-хур бижунгутИги гIадамазул гIасилгьи цИкИиналдалгун букIула. Зобал-ракъазул амру лгьиКIлгула ракъалда ругел гIадамал Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهٗ мутИгИгIаъараб мехалгь-абун.

42. Дуца Маккаялгул мушриказда абе **МухIаммад** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: нуж ракъалда гIад хъваде ва нужеца пикру гъабе нужеда цере рукIарал умматазул ахир кинабдай кканаян-абун.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ гьел гъалаг гъаруна. Гьел умматазул гIемерисел жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهٗ ширк гъабулел рукIана.

43. Дуца дур гьумер ва черх чIезабе **МухIаммад** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасе гъабизе хIакъаб исламияб дин гъабиялда, жиндие нахбуссин гьечIеб, жиндир хIинкьи кIудияб къяямасеб кьо бачIилелде себе. Гьеб кьоялгь гIадамал кIийиде рикгун рукIула: цо кьокъа алжаналда уна, цогияб кьокъа жужахIалда уна.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَدِيمِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ بَيِّنَاتٍ يَوْمَ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يُصَدِّقُونَ ﴿٤٣﴾

44. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهٗ инкар ккурал гIадамазе гьеб инкаралгул гIазаб ва балагь жидеего букIизе буго.

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَهُوَ عَنْ عَمَلٍ صَالِحٍ فَلَا نَفْسٍ لَهُمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

Иманги лгун лгьиКIаб гIамал гъабун хъвадулел гIадамал, ахираталда жиде лгьиКIаб рукь кьачIалел гIадамал руго.

45. Гьел муъминзабазе гIадегIанав Аллагъас лгьиКIаб жазаъ гъабизе буго жиндир цIоб-рахIматалдалгун. ХIакългунго гьесие рокьуларо жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهٗ ахираталдаги инкар кколел гIадамал.

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

46. гIадегIанав Аллагъасул гIаламатаздаса буго гьес гьурал ритИги: жидеца цIад баялдалгун ва хур-хер бижиялдалгун рохел бицулел. Гьелдалгун жинца нуже рахIматлгун бугеб цIадги кьезе. хвараб ракъ чIаголгулеб ва гIадамазе нигIматалги рижунеб. Гьеб гьуриялдалгун ральдада гумулги хъвадизаризе жиндир амруялдалгун. Нужеца сапаралда ун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ ризкьи гIалаб гъабизе. Ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ гIемерал ва кIудиял

وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيَذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِيَجْزِيَ الْفُلْكَ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

нигІматазда данде гьесие шукруги гьабизе.

47. ХІакълъунго Дица дудаса цереги

жидер кьавмазда аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

ритІана МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьел

расулал гьезухъе баянал хІужабигун ва

загьирал мугІжизаталгун рачІана.

Гьез дир аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гьарураб мехалъ, дица гьел

капурзабаздаса рецел босана. Дида рекъарабги буго Дица Дида

тІад гьабураб хІакъги буго, муъминзабазе квербакъи гьабизе. Ва

дида инкар ккурал гІадамаздаса рецел босизе.

48. ТІадегІанав Аллагъ вуго нужер

БетІергъан ва нужеца жиндие

лагълъи гьабизе тІадав хан, Жинца

гьурал ритІулев, гьел гьураздалъун

накІкІалги хъвадизарулев.

Гьел накІкІалги зобалазда жиндиего

бокъараб хІалалъ ва бокъараб бакІалда

тІиритІизарулев. Гьел тІутІурал кьотІелаллъунги гьарулев.

Цинги дуда бихъула гьел накІкІазда гьоркъоса чвахун балел цІад.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарал гІадамазул цо кьокъаялда гьеб цІад

щвараб мехалъ, дуда гьелги рихъула жал цІакъ роххараллъун.

49. Гьел гІадамал жидеда цІад балелде

цереккун гьеб цІад баялдаса хьул

къотІун рукІана.

ЦІад бачІого гІемер замана ун букІун.

50. Мун валагъеа, я гъав гІакъло

бугев инсан, пикру гьабиялъул

валагъиялдалъун: гьеб цІад баялдалъун

загьирлъулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

рахІматалъул асаралда.

Кин гьель хун, бакъван букІараб ракъ чІаго гьабулеб бугеб абун.

ХІакълъунго, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца хварал гІадамал чІаго

гьарулевги. Ва Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир кинабго жоалда

хІалкІолъи гІамлъарав. Гъев гІажиз гъавулеб щибго жо гьечІо.

51. Дица гьезул хур-хералда тІаде

гьельие зарал гьабулеб гьури биччан

букІарабани ва гьезда лъилъизе мех

щвараб хур тІогьиллъун, бакъван унеблъун бихъарабани,

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ

فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَأَنْتَقِمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُبْرِسَ حَابًا وَيَسْطُرُ

فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ رِجْفًا فَأَمْرًا

الْوَدْقِ يَخْرُجُ مِنْ خَلْقِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ

يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُزَلَّ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِمْ

لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾

فَأَنْظِرْ إِلَى آثَرِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي

الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي

الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

وَلَيْنَ أَرْسَلْنَا رِجْفًا رَوْعًا مُصَفَّرًا لَظْلُومًا

بَعْدَهُ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

цингиги гъез инкар кквезе букІана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее къун
рукІарал нигІматазда.

Гьел капурал гІадамазул гІамал буго гъезие лъикІлъи гъабуни жал
роххулеб, шукру гъабулареб роххиялдажун. Жидеда къварилъи бачІани
пашманлъулеб ва жидее къун рукІарал киналго нигІматалги кІочолеб.

52. ХІакълъунго дуда кІоларо МухІаммад فَإِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хварал гІадамазда жо
рагІзабизе. الدُّعَاءَ إِذَا أُولُواْ مَذْرَبِينَ ﴿٥٢﴾

Гьединго дуда кІоларо гІинкъав чияса
рагІзабизеги гъев чи дуда мугъ бан, дудаса вуссун чІараб мехаль.

53. Мун гъечІо МухІаммад وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعُمَى عَنْ صَلَواتِهِمْ إِنْ تُسْمِعُ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
беццав чи тІовитІизе кІолевлъунги,
гъев жиндир къосиялъуль вугеб мехаль. إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

Дуе рагІзабизе кІоларо дир аятазда
иман лъурал муъминзабазда гурони, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда
нахърилълъун гъесие мутІигІаллъун ругел.

Гьал аятазда жанир гІадегІанав Аллагъас капурзаби релълъизаруна
хварал, беццал, гІинкъал гІадамазда: гъез Къуръаналъул вагІза
босун гутІиялъ ва гъезие аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дагІваталь асар
гъабунгутІиялъги.

54. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер
БегІергъан, нужеца жиндие лагълъи
гъабизе гІадав: нуж цІакъ загІпаб
жоялдаса рижарав: манидал
къатІраялдаса. Цинги эбелалъул
чохъониб загІпаб лъимер букІун,
хадубги жиндир щибго гъунар гъечІеб
гъитІинаб лъимерлъун букІун.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб загІиплъиялда хадуб къуват гъабун:
гІолохъанлъиялда вахизавуна. Цинги гъеб къуваталда хадубги
загІиплъи ва херлъи гъабун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо
бижула ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жо лъалев, кинабго
жоялда хІал кІолев вуго.

55. Къиямасеб къо чІун гІадамал гІаде وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ
рахъизарураб мехаль капурал гІадамал
гъа гъедун кІалъала жидеца дуњялалда
цІакъ дагъаб заман гурони бачІин абун. مَا يَسْأَلُونَ سَاعَةً كَذَلِكَ كَانُوا
Гъеб къиямасеб къоялъул хІинкъи гІаде يُوقِفُونَ ﴿٥٥﴾

бачиндал, гьелда хадуб буклунеб абадияб гIазабги лъадал, гьел капурзабазда дунялалда бараб заман цIакъ дагъаб жо букIин лъала. Цоги гIалимзабаца абуна гьезда кIочолин жидеца дунялалда бараб заман абун. Гьединго дунялалдаги капурзаби хIакъаб жоялдаса батIулаб жоялде унел рукIана. БитIараб жо тун гьереси тIаса бишулел рукIана.

56. Жидее гIелму-лъай кьурал ва жал иманалда тIоритIарал гIадамаз абула: ХIакълъунго нуж дунялалда рукIана Аллагъас ﷻ нужее бихъизабураб ажал тIубазегIан, цинги хун хадур тIаде рахъизаризегIанги.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكُمْ فِي كُتُبِ الْبَعْثِ ٥٦

Гъаб буго халкъ тIаде бахъизабун гьезул хIисаб-мизан гъабулеб кьо, ва амма нуж гъеб кьо бачIизе букIин лъаларел рукIана: гьелда иман лъечIого инкар ккун чIарал рукIана.

57. Гъеб кьоаялъ дунялалда жидерго напсазе зулму гъабун хъвадарал гIадамаз тIузру бачиялъ гьезие щибго мунпагIат гъабуларо.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ٥٧

Гьезда «тавбо гъабе, Аллагъ ﷻ рази гъаве» абунги абуларо. Гъеб буго жазаъ гъабулеб кьо, гъеб кьоаялъ гъабураб гIамал къабул гъабуларо.

58. ХIакълъунго гъаб Къуръаналда жанир Дица гIадамазе мисалал рачана кинабго жоялъе ва щибаб мисал бачун вагIза-насихIатги гъабуна.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتُم بِآيَةٍ لَيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا سَمِعْنَا إِلَّا مِطْلُوتَ ٥٨

Гьел мушрикаца тIалаб гъабулеб мугIжизатги бачун мун вачIун вукIараваниги, гьез абизе букIана нуж ругин батIулаб жо гъабулел гIадамал абун. СихIро гъабулел, ниж гуккулел гIадамал руго нужан абизе букIана. Гьезул хIал хъублъи ва инкар кквей гучаб буго, гьезул муъминзабадахун бугеб тушманлъиги гIорхъольан араб буго.

59. Гьадин мугъру чIвала Аллагъас ﷻ жидеда хIакъаб жо лъаларел капурзабазул ракIазда.

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْمُرُونَ ٥٩

Гьезул рекIелъ иман лъугъуларо, гьезда Аллагъги ﷻ лъаларо.

60. Гьел мушриказ due гъабулеб къварилъиялда ва гьел Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ахIиялда дуца сабро гъабе

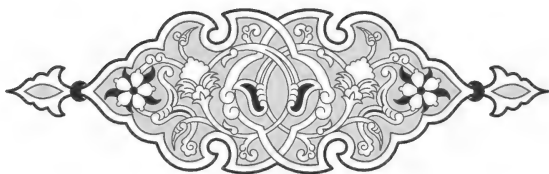
فَأَصْبَحُوا رِجَالًا غَدًّا وَكَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْمُرُونَ ٦٠

Мухаммад ﷺ.

Хіакълъунго дуге квербакъи гъабизе буго абураб Аллагъасул ﷻ
къотІи хіакъаб къотІи буго. Гъеб щибго щаклъи гъечІеб иш буго.
Гъел иман лъечІел гІадамаз бицулеб жоялъ мун загІи гъавуге ва
дуца ракіги къварид гъабуге гъез иман лъечІин абун.

Аллагъасул ﷻ квер бакъиялдалъун сурату Ррумалъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТіадегІанав Аллагъасе буго.

31. Сурату Лукъман

سُورَةُ لُقْمَانَ

Маккаяда решитизабураб, жинда жаниб лъебералда ункъго аят бугеб.

Гъаб сураталда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, ахираталда иман лъей ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат ритлухъ гъабиялгъул баян буго. МухАммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугъжизатлгъун бугеб Къуръаналгъул биценалдалгъун байбихъи гъабун буго гъаб сураталгъе. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хАлкЮлгъиялде тлоритлел гъабиялда ахлүлел руго. Къиямасеб къоялгъул глазаб-глакъуба цвевлдаса цлүниялгъул бицен гъабун буго.

Сураталда жаниб глатидаб баян гъабун буго эбел-инсуе лъиклгъи гъаби, берцинал тлабиглатал хъвадизегъари, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабизе бегъунгутлгъиялгъул бицун, Лукъманица жиндир васасе гъабураб васияталгъул. Гъев Лукъманил бицен жаниб букллалдалгъун гъаб сураталда цлар лгъун буго Лукъманил сурат абун.

Жив гурхүлев, гурхлел гIамав
Аллагъасул цларалдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الْعَم

ПадегIанав Аллагъасда лъала гъал хIурупаздалгъун жиндир щиб мурад бугеб.

2. Гъал руго жиб пасихIаб, жиндир хIукму баянаб Жинда жанир магIна ва мурад гъваридал хIикматал ругеб, Къуръаналгъул аятал. ГIажаибал масъалабиги ругеблгъун буго гъеб Къуръан.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ

3. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лгъун лъикIаб гIамал гъабулел гIадамазе рахIматлгъун ва гъел тлоритIулелблгъунги буго.

هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ

4. Жидеца паризаял какал камил гъарун ралел, паризаяб закатги къолел, жидеца ахираталда якъинго, щибго шаклгъи гъечIого иманги лъолел;

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

5. Гъал сипатал жидеце ругел муъминзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб диналда ва битIараб нухда тлоритIарал гIадамал.

أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ

Ва гьал муъминзаби руго жидер дуњялалъулги ахираталъулги лъикІлъиялда кверщел батулел, бахъибугел ГІадамал.

6. Мушриказдаса цо ГІадамал руго жидеца дуњялалъул махсаро-кеп бичун босулел, гьелдалъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса ГІадамал къосизаризе ва жидее щибго хІужа-далилги гьечІел, гьез гъабулеб ГІамал ритІухъ гъабизе.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ
عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾

Жидеца Къуръаналъул аяталги махсароде гъарулел, гьезда ГІад релъанхъулел. Гьел ГІадамал руго жидее ахираталда цІакъ ГІодореГІан гъарулеб ГІазаб букІизе бугел.

7. Гьесие дир Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль, чІухІун мугъ балев, жинда гьеб Къуръан раГІулаго гьечІеб ГІадин, жиндир ГІундузда жаниб ГІинкълъи бугев ГІадин.

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَآلَىٰ مَسْتَكْبِرًا
كَانَ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَسَّطَهُ
بِعَذَابِ إِلَهِهِ ﴿٧﴾

Дуца гьесда рохел бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесие жинца цІакъ унтизабулеб ГІазаб букІизе бугин абун.

Гъаб кІиги аят (6-7 аят) рештІизабиялъе сабаб бицана: Назар ибну ХІарис абулев мушрикас лагъзал ричун росулел рукІана. Исламияб дин босарав яги гьеб бокъарав лагъ жиндихъе ккараб мехаль, Назар унев вукІана гьевги вачун жиндир кечІ ахІулей, жа гьекъолей гъарабашалъухъе ва гьелда абулеб букІана: дуца гъав чиясда жа гьекъезабе, гьесие квенги къе, кечІги ахІе-абун. Дов лагъасдаги абулаан: гъаб жо две лъикІ буго мун МухІаммадица жинда ахІулеб диналдаса ва гьесда цеве мун рагъда вагъулев вукІиналдасагян-абун.

Гъаб аяталда жаниб жиндир бицен гъабураб «لَهْوٌ» абураб жоялдаса мурад буго кинабниги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялдаса жинца машгъл гъарулеб жо: кагъат хІай, шахматал хІай, азарт бугел хІаял гъари, ГІададисеб хабар бицун релъун-рохун рукІин. Гъаб заманаялъул балагълъун лъугъараб жо буго телевизоралда балагълун рукІин, торГІо хІай, гугари ГІадал къецазда балагълъизе хъвади.

«لَهْوٌ» абулеб жоялъул бицунго кІудияб буго зурма-къали ва цогигдал алатал хІалтІизарун макънал рачи, гьеб мажлисалда ГІахъаллъи, гьенир бихъинал ва руччаби цоцаль журан къурдун, кечІ ахІун рукІин. Гъаб буго цІакъ кІудияб мунагъазда гьоркъооб рикІкІараб лагъву. Гъаб иш гъабулел ГІадамазул рекІелъ иман букІуларо, гьел рукІуна мунапикъзаби, щай абун гьез чанго батІияб кІудияб мунагъ гъабулеб

буго ва щибго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ ничги гъезие гъечІо.

8. ХІакълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ
иманги лъурал, лъикІаб гІамалги
гъабурал гІадамазе ахираталъул рукъоб
нигІматазул алжанал руго.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

9. Алжаналда гъел лъугъизарула даимго
рукІинелъун. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІакъаб
къотІи буго гъеб.

خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндир гуч
бергъарав, жив хІакимияв хан.

10. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ зобал рижана жал
рорхатал ва гІатІидал. Гъел жинца
гІаде рорхунги чІезаруна жал кколел
хІубалги гъечІого. Жинца ракъалда гІаде
рорхатал мугІрулги гъаруна нуж гъеб
ракъгун цадахъ цохІалалда чІун рукизе.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَقَالَتْ فِي
الْأَرْضِ رَوِّبِي أَنْ تُبِيدِيكُمْ وَيَتَّ فِيهَا مِنْ
كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

Гъеб ракъалда гІад гІемер батІиял
рухІчаголъабиги гІиритІизаруна. Дица нужее зобалаздаса цІадги
базабуна, гъелдалъун нужее чІаголъи бугеб. Гъеб цІадалдалъун
нужее ракъалда гІад бижижабуна батІи-батІияб хур-хер, пихъ ва
бахча,- жиб хирияб, жиндир гІагІам лазатаб.

11. Гъаб цебе бицараб жо буго
ГІадегІанав Аллагъас бижараб. Гъанже
нужеца бихъизабеха дида, щиб жо
бижараб нужер алагъзабаца. Щибго жо
бижичІо гъез.

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ
دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечІого, хъанчие лагълъи гъабун жидеца
напсазе зулму гъабурал гІадамал загъираб ва баянаб къосиналъулъ
руго.

ГІадегІанав Аллагъас Къуръаналда жаниб гъанжеялдаса анЦила
ункъо къарноялъ (векалъ) цебего абунa: «Дица ракъалда гІад щибаб
тайпаялъул кІиги жо бижижабуна»-абун. гъеб рагІиялъул магІна буго:
хІайваназул кІиги жинс бугеб гІадин цо бихъинаб цо цІуяб, гъединго
дица кинабго жиб бижунеб ва холеб жоялъул кІиги жинс гъабуна-
абураб.

Гъаб буго гІелмияб цІех-рехалдалъун ахираб заманаялъ тасдикъ
гъабураб хІукму: щибаб гъветІ-хералъул бихъинал ва цІуял зарраби
(клеткаби) руго. Гъел зарраби цохІо гІегъалда гІад рукулa кІиялго

падахъ, яги цо тегъалда бихъинал, цоги тегъалда цуял руклула. Гьел бихъинал ва цуял зарраби цохло кьибилалда тIад бижараб жоялда руклула, яги цо кьибилалда тIад бихъинал, цогидаб кьибилалда тIад цуял руклула. Гьеб гелмияб цех-рех гъабун инсанасе азарго соналдаса хадуб гурони загъирлъичIеб хIикмат Къуръаналь доб заманальго бицун буго. Гъаб буго Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букIин тасдикъ гъабулеб, Къуръан жинда рештIизабурав МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъав авараг вукIин жинца бицунеб мухIканаб хIужжа ва далил.

12. ХIакълъунго дица Лукъмание гелму وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ
ва хIикмат къуна. وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

ХIикмат абураб рагIиги гелму абураб магIнаялда буго; кинниги хIикмат буго гелмугун падахъ камилаб гIакълъо букIин, бицунебги гъабулебги жо мухIканаб ва тадбир бутеб букIин, жинца бицараб рагIи кидаго шаргIалда данде кколеб букIин. Къокъаб къагIидаялъ хIикмат абула; щибаб жо жиндие рекъараб бакIалда лъезе лъаялда.

Дица гъев Лукъманидаги абуна: **дуца Аллагъасе** جَلَّ جَلَالُهُ **шукру гъабе дуе къурал кIудиял нигIматазда данде.** Дуе къураб хIикматалда дандеги, цогидал гIадамазе къуралдаса жиб гIемераб ва камилаб. **Жинца Аллагъасе** جَلَّ جَلَالُهُ **шукру гъабулев чи хIакълъунго жиндирго напсалъе шукру гъабулев вуго:** гьелгул ажро жиндиге буго. **Аллагъасдаги** جَلَّ جَلَالُهُ **гьесул нигIматаздаги инкар ккурав чи жиндирго напсалъе квешлъи гъабурав вуго. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ жинца гIейи гъабулев вуго гIадамазул шукруялдаса.** Гъев щибго жоялда хIажатав гъечIо. **Жив вещцарав, кинабго реццалъе мустахIикъавги вуго гъев Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъев Лукъман щив вукIарав абун гIалимзабазул хилап буго. Цояз абула гъев гIакъилав, хIакимияв, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъарав, Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ вокъулев чи вукIанин абун. Цогидаз абула гъев авараг вукIанин абун. ГIемерисел гIалимзабаца авалаб рагIи битIараблъун гъабуна. Гьелъие далиллъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисги бицана: «Лукъман авараг вукIинчIо. Гъев вукIана жинца пикру гIемер гъабулев, жиндир гIелму-лъай берцинав лагъ. Гьесие Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъана, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъевги вокъана. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесда цIоб-рахIмат гъабуна, гьесие хIикматги къуна»-абун. ХIадис ибну ГIатIиятица ва СагIлабияс бицана.

Мунтахаб абураб тафсиралда абуна: гIарабиязе Лукъман абун цIар бугев кIиго чи лъала: Лукъман ибну ГIад вуго цо, гъев гIарабияз цIакъ

кЮодо гъавулев вуклана. Гъев жиндир гІелму-гІакъло бугев, гІадамазе цевехъанлъун вукІизе кЮолев чи вуклана.

КІиабилев вуго ЛукъманулхІаким абулев чи. Гъев вуго жиндир хІикматалдалъун машгъурлъарав, Къуръаналда жаниб жиндир цІаралдалъун суратти бугев Лукъман. ГІарабиязда гъоркъор цІакъ машгъурал руклана гъев Лукъманил гІакъилал, хІикмат бугел рагІаби. Ибнугъишамица бицана: «Сувайд ибну Самит абулев чи вачІана Маккаялда. Гъев вуклана жиндир къавмалъул хирияв ва къадро бугев чи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъев исламйаб дин босиялда ахІараб мехаль гъес абун: «Гъеб духъ бугеб жоги дихъ бугеб гІадабго жо батила»-абун. Аллагъасул расулас ﷺ гъесда абун: «Духъе циб жо бугеб?»-абун. Сувайдица абун: «Лукъманил хІикматал хъвараб тІехъ буго»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъеб жо дие цІалеха дуца»-абун. Сувайдица гъеб цІалун хадуб аварас ﷺ абун: «Гъеб берцинаб калам буго. Ва амма дихъ бугеб жо ПадегІанав Аллагъасул калам буго, гъеб Лукъманилалдаса гІемерго хирияб буго, жинца гІадамал битІараб диналда тІоритІулебги буго, жинца хІакъаб жо загъир гъабулеб нурги буго»-абун.

Гъев Лукъман Суданалъул чи вукІанинги абула: «Нуби»-абулеб бакІалдаса вуклана, «Абисиналдаса»-вукІанин абунги абун.

Гъав Лукъман Давуд аварасдаса цеве вуклана. Давуд аварагІъун ﷺ витІизегІан жинца гІадамазда гъоркъоб хІукмуги гъабулеб буклана. Давуд авараг ﷺ витІун хадуб жинца хІукму гъаби тана. «Щай дуца хІукму гъаби тараб?»-абун гъесда гъикъидалго Лукъманица абун: «Аллагъас ﷻ тезабураб мехаль тана»-абун. ай: Аллагъас ﷻ авараг витІана жинца гІадамазда гъоркъоб хІукму гъабизе абун.

Ибнужаририца абун: «ЛукъманулхІаким вуклана ХІабашияв лагъ, жиндир тІом чІегІерав, кІутІбиги рицатав, хІатІалги согІав, гъел рихъ-рихъарав. Цо нухаль гъесда жиндир сайидас абун: дуца гъаб чяхъу хъве ва гъелдаса бишунго гъуинаб (лъикІаб) кІиги лага босун вачІаян абун. Лукъманица чяхъу хъуна ва гъелъул мацІги ракІги къотІун гъеб сайидасухъе къуна. Цогиги нахуль сайидас Лакъманида абун: дуца гъаб чяхъу хъве ва гъелдаса бишунго квешаб кІиги лага босун вачІаян абун. Лукъманица чяхъу хъуна ва гъелъул мацІги ракІги бахъун гъеб сайидасухъе къуна. Сайидас гъесда гъикъидал гъаб ишалъул хІикмат щиб абун, Лукъманица абун: гъеб мацІги ракІги буго жиб кІиябго лъикІлъани цІакъ лъикІаб жо, ва амма жиб кІиябго квешлъани цІакъ хъубаб, къабихІаб жоги бугоян- абун.

Габдуллагъ ибну Вагъбица бицана: «Цо чияс Лукъманулхакимида абунa: Гьал гIадамаца мун кIодо гъавиялъулги, гьел дур рагъда гIемер хъвадиялъулги хIикмат щиб бугеб абун. Лукъманица абунa: Я дир вацасул вас! Дица бицараб жоялда мун гIенеккани ва дица гъабураб гIамал дуцаги гъабун, дуеги щевезе буго гъеб кIодолъи. Дун гъаб макъамалда щвана дица хIарамаб бакIалда бер балагъичIелъул. Дица Аллагъ ﷻ рехсей гуреб жоялдаса мацIги цIунидал. Дица кваналeб жоги хIалалаб гIалаб гъабидал. Дица дир гIавратги цIунидал. Дица бицулeб рагIиги битIараб, хIакъаб бицидал. Дица гIаде босараб къотIиги тIубазабидал. Дица гъобол кIодо гъавун гъесие хъулухъги лъикI гъабидал. Дица мадугъаласул хIурматги цIунидал. Дица дир ахираталъе жиндаса пайда гъечIеб жоги рикIклад гъабидал-абун.

ИбнуабихIатимицаги бицана: Гъев Лукъманулхаким вукIана жиндир калам дагъав, жинца пикру гIемер гъабулев, жинда сверухъ бугеб жоялдаса гIакъло ва вагIза босулев. Гъев кидаго къад кьижулев вукIинчIо. Гъев цониги чиясда вихъичIо жинца мегIер бацIулeвлъун ва хIацIу тулeвлъун. Гъев цониги чиясда вихъулeб бакIалда жинца хIажат тIубазе лъугъинчIо, жинца гIадамазе бихъулeб бакIалда черхги чуричIо. Гъес гIададисеб махсаро гъабулeб букIинчIо, жив кеп щун вельанхъулeвги вукIинчIо. Цониги рагIиги абулeб букIинчIо, жинда жаниб хIикмат-пайда бугеб гурони.

Гъав Лукъманулхакимидаса гIалимзабаз гIемераб къиса ва хабар бицун буго гIадамазе вагIзальун букIизе, гъез пикру гъабизе. ЛъикIаб гIамалалдаса мисал босун гъелда нахърильлъин гIадаб буго жив витIун ккезе бокъарав инсанасда. ГIадегIанав Аллагъасги ﷻ гьал къисаби нилъее рицун руго нилъеца гъездаса пайда босизе гIоло. Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги жив ризияб гIамал гъабизе.

13. Васасе вагIза гъабулeвлъун Лукъман وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَبْنَى
вугеб мехаль, гъес васасда абураб гIуж لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾
бице МухIаммад ﷺ **дуца умматалъе**
вагIзальун:

«Я дир вас! Дуца гIибадат гъабе цохIо Аллагъасе ﷻ ва дуца гъев Аллагъасде ﷻ щибго жо гIахъал гъабуге. ХIакълъунго ширк гъаби буго цакъ кIудияб зулму»-абун.

Жиндир гIелму-гIакъло камилав, Аллагъас ﷻ жиндие хIикмат къурав вукIиналъ, Лукъманица васасе насихIат гъаби байбихъулeб буго бицунго жиндир кIвар бугеб масъалаялдакъун: гъеб буго Аллагъасе ﷻ гIибадат бацIад гъаби. Жиндир лъимал дунял ахираталъул бахъибугеллъун рукIизе бокъарав чиясеги гъезие гъаб васият гъабизе

рекъараб буго. Гьалдаса кIудияб лъикIлътиги гьечIо, нагагь Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабуни гьелдаса кIудияб мунагъги гьечIо.

Гьедин букIиналъ ПIадегIанав Аллагъас абунa: «ширк цIакъ кIудияб зулму буго»-абун. Гьеб ширк бугелъул гъаб кинабго гIалам жинца бижарав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде гьес бижараб махлукъ лъей. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ хъанчги жинца башад гъабулев чиясдаса кIудияв ахIмакъ шивха вукIинев! Гьеб хъанчалда релъгъун вукIула Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб гъари, божи, хул лъей жинде гъабурав чиги.

14. Дица инсанасда васият гъабунa, гьес эбел-инсуе лъикIлъти гъабейн абун. Гьеб лъикIлъти гъабизе цIакъго мустахIикъай йиги эбел. Эбелалъ гьев инсан чохъонив ваччана, щибаб къоялъ жиндир черхги загIиплъулаго, захIмалътиги цIикIулаго, гьеб лъимер гъабизегIан.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَلَدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ
وَهَنَّا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ
اشْكُرْ لِي وَلِوَلَدِكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾

Гьеб лъимер хахизабун кIиги сон тIобараб мехалъ карандаса гIезеги гъавуна. Дица гьев инсанасда абунa дуца дие щукру гъабейн две къурал кIудиял нигIматазда. Гьел нигIматазул бишунго кIудияб буго иман-исламалда тIовитIи. Дур зебел инсуеги щукру гъабе гьез мун хъихъун, тарбияги къун кIудияв гIезавиялда. Ахир нуж киназулго руссин дида буго. Ва дица нужер гIамалазда рекъараб жазаъ гъабун цоял алжаналда, цоял жужахIалда лъугъызаризе руго. Гъаб кIиги рукъ гурони ахираталда гьечIо. Гъаб кIиябго рукъалъул алжан щолеб гIамал гъабичIев чи цIакъ гIадада хварав чи вуго.

15. Гьел эбел-инсуца дуда хIал гъабун, две гIакъуба гъабун дидехун щибниги жо ширк гъабейн абун, гьедин ширк гъабизе кколеб букIиналъе две щибго хIужжа гьечIеб,-мун гьел эбел-инсуе мутIигIлъуге ва дуца ширк гъабуге! Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъизе бегъуларо гьесул махлукъат рази гъабизе гIоло.

وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُكُمْ فِي
الدُّنْيَا مَعْرُوفٌ أَتَتَّبِعُ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ
ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

Гьел эбел-инсуда дунялалъул рукъоб гьалмагълъти гъабе гьезие къварилъти гъабичIого.

Гьесул эбел-эмен капурал ругониги, гьез лъимералъе тарбия гъабулаго гIемераб къварилъти баччун бугелъул, гьез жиндие гъабураб лъикIлътиялда данде гьезие квешлъти гъабулевлъун вукIизе бегъуларо инсан. Гьез гъабулеб купру-ширк буго гьездаги Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гьоркъоб бугеб хIукму, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьелъие жазаъ гъабулевги.

Цо-цо гІалимзабаз фатва (изно) кјуна гьел килисаялда (церковь) унел ругони, гьел херлѳун, кІодолѳунги ругони, гъезие квербакѳи гъабизе ккелин килисаялда гьел щвезаризеги, гъениса рукѳор рачизеги абун. Цояз абун килисаялде щвезаризе бегѳиларин, гъениса рокѳор рачизе ккелин абун.

Гъаб заманаялѳ жиндир кІвар цІикІараб масъала буго гъаб. Лѳимал исламияб диналда рачІунѳб, эбел-эмен купру-ширкалда чІолѳб заман бугѳлѳул. Цо-цо гІелму дагъал гІалимзабаз гІолохъабазе фатва (изну) кѳолѳб буго эбел-инсуе мутІигІлѳичІого рукІизе, гъез балъгояб (гъитІинаб) ширк гъабулѳб бугониги, гъез мунагъал гъарулел ругониги, гьел эбел-эменги бусурбабилѳунги ругѳб хІалалѳ. Гъаб фатва битІараб гъѳчІо. Эбел-инсуе къварилѳи гъабизе бегѳуларо. Гьел берцинго битІараб исламияб диналда ахІизе ккола. Гъедин рачІулел гъѳчІони, гъезие гъабизе тІадаб лѳикІлѳиги гъабун жидерго хІалалда тезе ккола, гъез Аллагъасе ﷻ гІибадат гъабизе лѳимал гъукѳулел гъѳчІѳбгІан мехалѳ. Гъедин гІибадат гъабизе гъукѳун гъезда аскІор чІезе бегѳуларѳб хІал лѳугъани, гъездаса ватІалѳун жиндие гІибадат гъабизе рес бугѳб бакІалда ине ккѳла.

Мун нахъвилѳлѳа ва мун цадахъ чІа жидѳца иманги лѳун Аллагъ ﷻ цо гъавун, гъѳсие тІагІат-гІибадат бацІцІад гъабулел муѳминзабазда. цинги ахираталда нуж киналго Дида руссизаризе руго, гъѳниб Дица баянги гъабизе буго нужѳца гъабулѳб букІараб гІамал ва гьѳлда рекъараб жазаѳги гъабизе буго.

МухІаммадгІали Сабунияс абун: ТІадегІанав Аллагъас жиндѳхун ширк гъабугѳян васият гъабураб бакІалда хадуб цуйзабун эбел-инсул хабар бициялѳул хІикмат буго, инсанасда бищунго гІагарда ругѳл гІадамал эбел-эмен ругѳлѳул, гъѳзул амруялдеги мутІигІлѳун Аллагъасдѳхун ﷻ гІасилѳи ккезеги рес бугѳлѳул, Аллагъас ﷻ амру гъабулѳб буго: эбел-инсуе лѳикІлѳи гъабѳ, гъезда гурхІѳл-рахІмути гъабѳ, ва амма Аллагъасде ﷻ гІасилѳиялдалѳун гъез амру гъабураб мехалѳ, гъѳзие мутІигІлѳугѳ абун.

16. Я дир вас абулѳб буго

Лукъманица: дуда лѳай гъѳб

Аллагъасде ﷻ гІасилѳи ва

мунагъ-хатІа кигІанго гъитІинаб жо

бугониги, цо хардалалѳул мугъ гІадаб

жо бугониги, цинги гъѳб гІасилѳи шулияб кѳуроялда жаниб лѳун

бахчун бугониги, яги зобалазда бугониги, яги ракъалда тІад щиб

бакІалда бугониги,

يَبْنِيَّانَهَا إِنْ تَكَرَّرَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ
فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ
بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾

гъеб гIасилъи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ къиямасеб къоялъ цебе бачIизе буго ва гьелда рекъараб жазаъги гъабизе буго. ХIакъълъунго Аллагъ вуго жив лагъзадерида цIакъ гурхIулев ва гъезул киналго умурал жинда лъалев.

Аяталъул магIна буго: Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ бальго хутIилин раклалда ккун квешлъи гъабизе бегъуларо, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ щибго жо бальго хутIуларо.

17. Я дир вас! Дуца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как бай, жиндир хIукъукъал тIубан ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелун. Дуца лъикIаб жоялдалъун амруги гъабе, квешаб жо гъабугеян абун нагъюги гъабе.

يَبْنِي أَفْهَمَ الصَّلَاةِ وَأَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنَّهُ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ
مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

Гъеб амру-нагъю гъабулаго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ дин гъабулаго дуда швараб къварилъиялда сабруги гъабе.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда гIадамал ахIулел муъминзабазда къварилъи бачIин, гъезие квал-квал гъаби ва зулму гъаби гIадатияб жо буго. Гьелда сабру гъабиялдалъун гъев муъминчиясул ажроги цикIкIула. ХIакъълъунго гъал церехун рицарал лъикIал гIамалал гъари ва гIаде бачIараб къварилъиялда сабро гъабиги бищунго кIвар бугел, жал гъаризе гIадал умурал руго.

18. Дуца гIадамал гIодорегIан гъарун, мунго чIухIаравлъун вихъун, гъездаса гъумер бусизабуге. Мун ракъалда гIад чIухIараб рильтъен гъабунги хъвадуге.

وَلَا تَصْعَقْكَ لَتَأْتِيَ وَلَا تَمِشْ فِي الْأَرْضِ
مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾

ХIакъълъунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ вокъуларо жиндир гIамал кIудияв жив чIухIарав чи. ГIадамаздаса жив лъикIавлъун вихъулев, жинца гIадамал гIодорегIан гъарулев.

19. Дуца рильтъенги гъоркъохъеб хIалалда гъабе. ГIемерго гIедегIун вукIунге ва гIемерго бигъаги вукIунге. Дуца дур гъаракъги гIодобгIан гъабе.

وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَأَعْصِضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ
أَنكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

ГIакъилав чиясда рекъоларо гъаракъ борхун ахIдолевлъун вукIизе. ХIакъълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб бищунго рихараб гъаракъ буго хIама гъагIулеб гъаракъ. Гъеб гъаракъалъул авал борхатаб, гучаб гIергIеди букIула, гъельул ахирги захIматго хIухъел цIалев гъургъуди букIула. Ццим бахъун ахIдолев чиясул мисалги хIамил гъагIиялда рельтъун букIула.

Ибнукасирица гъаб ЛукъманулхIакимил васиятал хъван тIубараб

бақІалда хирияв аварагасул ﷺ хІадисал рицун руго чІухИ-
рец какарал, жиндирго напс гІодобегІан гьабиялда, тІабигІат
берцинлгьяялда хурхарал. Гьаб бақІ вагІзаялгул бақІ бугелгул, цо чанго
хІадис нильцаги хъвала, хирияв аварагасул ﷺ баракат шцезе ва
муьинзабазе вагІза-насихІат букІизе.

Напс гІодобегІан гьабун, гІадамаздаса вахчарав вукІиналгул бицун
аварагас ﷺ абун: «*Гіемер чи вуго жиндир рас бигъарав, retIel
tIutIурав, гІадамаз жидер рагъабаздаса нахъе кьотІулев. Гьев чияс
Аллагъасул ﷺ цІар бахъун гьа гьедани Аллагъас ﷺ гьесул гьа
ritIухъ гьабулев*»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Жидеда Аллагъ разилъаял Пумар асхІабас бицана: дида МугІаз
ибну Жабал ватана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хобалда
аскІов чІун гІодулев. Дица гьесда щиб жоял мун гІодизавулев
вугеван гьикъидал, МугІазица ﷺ абун. Дида рагІана Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварагас абулеб: «*Цодагъабго риягги ширк
буго. Аллагъасе ﷺ рокъула жиндаса хІинкъарал, жал гІадамазе
лъаларел, жал цІакъ лъикІал гІадамал, гьел рикІкІалгъараб мехалъ
гІадамазда гьеб лъаларел, гьел аскІор ругониги жидер кьадро-
къимат гьабуларел. Жидер рақІал иманалгул нуралъ цІурал,
кинабниги бецІлгьяялдаса жал хвасарлълел*»-абун. ХІадис имам ибну
Мажатица бицана. Ай, жал дунялалгул питнабаздасан ва ахираталгул
гІазабалдаса хвасарлълел.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІабдуллагъ ибну ГІамридасан хІадис
бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Аллагъасе
ﷺ бицунго хириял гІадамал руго гъурабаал*»-абун. Щал чагІи гьел
гъурабаал абидал, гьес абун: гьел руго жидер дин цІунун гІадамаздаса
лутарал муьминзаби. Къиямасеб кьоял гьел ГІиса авараггун ﷺ
цадахъ рукІула»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

ГІадамазда гьоркьоб машгурлгги какун, Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас абун: «*БахІарчиясе квешлги гІела гІадамаз жинда кишал
ritIулев вукІин, диналгул бугониги дунялалгул бугониги, Аллагъас
ﷺ жив цІунарав чи хутІизегІан*. (ХІадис имам Тирмизия бицана.) Аллагъ
ﷺ валагъуларо нужер суратазда. Аллагъ ﷺ валагъула нужер
ракІазда ва нужер гІамалазда»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Муса аварагасдаса ﷺ бицараб хабаралгул буго: «Муса аварагас
ﷺ бануисраилазда абун: нуж дихъе рачІунге вализабазул
(монахазул) ретІелги ретІун, бацІазул рақІалги росун. Нужеца
ханзабазул ретІел ретІе, амма рақІал тамах гьаре Аллагъасдаса ﷺ
хІинкъиялдалгун»-абун.

ТѡабигІит берцинлъиялъул хІакъалъулъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицараб хІадисалда буго: «Жиндир *тѡабигІат* берцинлъиялдагъун инсан вахула ахираталъул даражасялда ва хириял макъамазда, гъев чи жиндир *гІибадат* дагъав вугониги. Жиндир *тѡабигІат* квешлъиялдагъун инсан жуужахІалъул тІиналдеги ккола гъев чи *гІибадат* гъабулев вугониги»-абун. ХІадис АтІабаранияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаишатида са бицараб хІадисалда буго: «Жиндир *тѡабигІат* берцинлъиялдагъун инсан вахуна къад кІалги ккун, къаси рогънегІан какалги ран *гІибадат* гъабурав лагъасул даражасялда»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Абугъурайратидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъана алжаналда жанир гІадамал лъугъизарулел гІамалаздаса. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Аллагъасдаса хІинкъиялъ ва *тѡабигІат* берцинлъиялъ лъугъизарула гІемерисел гІадамал алжаналда»-абун. Цинги аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъана жуужахІалда жанир гІадамал лъугъизарулеб жоялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: кІалалъги гІавраталъги»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Усама ибну Шарикидасан رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ хІадис бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе гІемерал гІарабиял рачІун рукІана батІи-батІияб бакІалдаса. Гъез аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъана инсанесе къолеб бищунго лъикІаб жо щиб бугебан абун. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: *тѡабигІат* берцинлъи бугоян»-абун. ХІадис ибну ХІибаница бицана. Цогиги аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Муъминчиясулъ кІиго *тѡабигІат* данделъуларо: Бахиллъиги гІамал берцинлъиги»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хІадисалда буго «ГІамал кІодолъи какун аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Алжаналда лъугъуларо жиндир рекІель цохІо зарра гІадаб чІухІи бугев чи. Жиндир рекІель цохІо зарра гІадаб иман бугев чи жуужахІалдаги лъугъуларо»-абун. ХІадис имам ибну Мажатица ва Тирмизияс бицана.

ИсхІакъ ибну ИсмагІилица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Цо инсан жиндир напс лъикІаблъун бихъун хъвадула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев чи залимзабазда гъоркъов хъвазегІан, цинги гъезие гъебулеб гІазабги гъабула гъев чиясе»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар ибну ГІабдулГІазиз вукІана ГІумар асхІабасул наслоялъул чи, Гъев ритІухъав халипалъунги вукІана. Жив халипалъун тезегІан цевеккун гъесда данде ккана ГІавус абулел лъикІав гІабид (жинца Аллагъасе гІибадат гъабулев чи). ГІумарил чІухІараб

рилътьеналдаги валагъун, гьесул хьибилалда килишги тункун
ТIавусица абунa: «Гъаб чIухIараб рилълъен рекъараб гьечIо чороклъи
жаниб бугеб къаркъалаялда»-абун. Пумарица ТIавусида абунa: «Я дир
инсул вац! Дуда щибха лъалеб гъаб рилълъен гъабейн абун чан нухалъ
дида тIилал къабурал»-абун. Бану Умаятал халипалъи ханлъиялда
сверизабун рукIиндал, гъез жидер лъимал куцалел рукIана ханзабазул
гIадаб хъвади гъабизе. Гъеб магIна буго Пумар ибну ГIабдулгIазизил
рагIиялъул.

Цо хIадисалда буго: «*Жинца чIухIдаегIоло ретIел хадуб бехъерхъарав
чийсада ахираталда Аллагъ ﷻ валагъуларо*»-абун. ХIадис имам Бухарияс
бицана.

Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги жив разияб гIамал гъабизе.

**20. Нужеда бихъуларищ, я гъал
гIакъло бугел гIадамал, Аллагъас ﷻ
нужее квегъун букIин зобалаздаги
ракъалдаги жаниб бугеб кинабго
махлукъат.**

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمِمَّا
الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ رِعَاقَهُمْ وَظَهَرَهُمْ وَبَاطِنَهُ
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٢٠﴾

Бакъги, моцIги квегъун руго нужее гъездаса
мунпагIат босизе. МугIрулги, гIоралги,
ралъадалги квегъун руго нужее нужеца гъездаса нигIматал росизе.
Аллагъас ﷻ нужее загъиралги батIиналги нигIматалги цIакъго
гIатIид гъарун къун руго. Иман-ислам къун буго, бихъи-рагIи къун
буго. ГIелму-гIакъло ва бичIчи къун буго.

Гъаб амру гъадин букIингун цадахъ гIадамаздаса цо къокъа буго
жидеца Аллагъасде ﷻ дагIба гъабулел, жидее щибго хIужа-далил
гьечIого, жидехъе рештIараб тIехъги гьечIого, жал тIоритIулев
аварагги гьечIого. Жидеца ширк гъабулел руго. Аллагъ ﷻ цо
вукIиналда ва гьесул сипатазда инкар кколел руго.

**21. Гъел гIадамазда абураб мехалъ
нуж нахърилъгъайин Аллагъас ﷻ
рештIизабураб Къуръаналда, гъез
абулеб буго: «Ниж нахърилъгъизе
руго нижер умумуца гъабулеб батараб
диналда»-абун.**

وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْمِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ
نَنبَغُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ
السَّيِّئُونَ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

Гъел умумул къосараллъун рукIанигийишха жал гъезул диналда
нахърилъгъулеб? Хъанчие лагълъи гъабулел мушрикал руго гъезул
умумул. ЖужахIалъул цIадул гIазаб жидее букIунеб гIамал
гъабизе жал ахIулел рукIанигийишха гъел щайтIаналда нахъ

рилъулел?.

22. ТадегІанав Аллагъасе мутІигІлъун
жив гьесдехун вуссарав чи, аварагасда
ﷺ нахъвилълъун лъикІаб
гІамалги гъабулев, хІакълъунго гьев чи
вуго жинца цІакъ шулияб рохъен (квар)
ккурав чи.

وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ
فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ
عَقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾

Гьеб рохъенги Аллагъасда ﷺ бугеб божи, гьесда гІамураб таваккал
буго.

Аллагъасул ﷺ амру-нагъюги тІубан, аварагасул ﷺ суннатги
тІубан жив хъвадараб мехаль гьев инсанас Аллагъасул ﷺ рохъен ккун
букІула. Жинда гІад къараб жоги тІубан, гьелда данде Аллагъас
ажро гъабиялда валагъун вукІуна гьев чи. ТадегІанав Аллагъ жинца
ажро гъабудезул бищунго лъикІав вуго ва гьесде божарав чиги гІадада
холаро. Киналго умуразул ахир ва хІасил ТадегІанав Аллагъасде
буссулеб буго. Щивав инсанасе жазаги Аллагъас ﷺ гъабизе буго.

23. Аллагъасда ﷺ ва Къуръаналда
инкар ккурав чиясул купруялъ мун
пашман гъавуге МухІаммад ﷺ!
Гьесул купруялъул жазаъ гьесие
букІила.

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ ۚ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
فَنُنَبِّئُهُم بِأَعْمَالِهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

Гьел киналго дида руссизаризе руго ва дица гьезда бицизе буго
жидеца дунялалда гъабураб гІамал ва гьелда рекъараб жазаъги
гъабизе буго. ХІакълъунго Аллагъ ﷺ жинда гъалев вуго ракІалда
жаниб бугеб пикруги.

24. Дица гьезие дунялалда дагъабго
заманаялъ нигІматал къела, цинги
ахираталда щвараб мехаль гьезие
жужахІалъул къвакІараб гІазабги
гъабила.

نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ
غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾

25. Гьел мушриказда дуца гьикъани
МухІаммад ﷺ гъал зобал ракъал
рижарав шив вугев абун. Гьез дуда чара
гьечІого абизе буго, Аллагъ ﷺ вуго
абун.

وَلَيْنَ سَاءَ لَتْهُمْ مِّنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَقُولُونَ إِنَّ اللَّهَ فُلٌ الْخَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

Гьезул цоги жаваб къезе рес гьечІо. Дуца абе: «АлхІамдулиллагъ,
кинабго рецц Аллагъасе ﷺ буго», Аллагъ ﷺ цо вукІиналъул
ва гьев жинца кинабго жо бижулев вукІиналъул хІужжа нуже

мухІканлъун бугелъул, кигІанго нужеца гъев Аллагъасдехун **جَلَّ جَلَالُهُ**
ширк гъабулеб бугониги. Гъел мушриказул гІемерисел жидеца
пикру гъабуларел ва жидеда Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** лъаларел руго.

26. ТІадегІанав Аллагъасул мулк буго **لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ**
зобал ракъалги гъезда жаниб бугеб **الْحَمِيدُ** (٢٦)
кинабго махлукъатги.

ХІакълъунго гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго жив
щибго жоялда хІажат гъечІев ва жив веццаравги вуго кинабго
жоялъуль.

27. Гъаб дуниялалда ругел киналго **وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ**
гъутІбузул къаламалги гъарун, гъаб **وَالْبَحْرِ يَمْدُهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ**
дуниялалда ругел ралъадал анкъо **مَا نَفَذْتُ كَلِمَتُ اللَّهِ إِلَّا اللَّهُ عَزِيزٌ**
нухаль цІикІизарун, гъелъул шакъиги **حَكِيمٌ** (٢٧)
гъабун хъваниги Алагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
калимаби ва гъесул нигІматал хъван
тІубаларо.

КигІан гІемер ругониги гъутІби тІагІула, ралъадалги ракъвала ва амма
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** калимаби ва гъесул нигІматал жидее ахир гъечІел,
жал лъугъуларел, тІагІуларел руго. ХІакълъунго ТІадегІанав
Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жиндир пишаби хІакимиявги
вуго.

28. ТІадегІанав Аллагъасе нуж киналго **مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْصِيكُمْ إِلَّا أَوْفَى وَحْدَهُ**
рижизариги ва хун хадур нуж киналго **إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ** (٢٨)
тІаде рахъизариги цохІо напс бижи
гІадин буго.

Гъеб цо напс бижизеги Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** щибго захІмалъи букІуларо,
кинабго гІалам бижизеги Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гъебго хІал буго.
ХІакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо рагІулев ва кинабго жо
бихъулев вуго.

29. Дуда бихъуларищ ва лъаларищ, я **أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ**
гъав инсан, хІакълъунго ТІадегІанав **النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِّ**
Аллагъ вукІин жинца сордо къоялда **يَجْرِيَ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ**
жаниб лъугъизабулев ва къо сордоялда **تَعْمَلُونَ خَيْرٌ** (٢٩)
жаниб лъугъизабулевги.

Жинца бакъги моцІги квегъарав. Гъеб
кІиябго хъвадула жидее бихъизабураб
нухдаса, жидее бихъизабураб заман швезегІан. Нужеда лъаларищ
ТІадегІанав Аллагъ вукІин нужеца гъабулеб кинабго гІамал жинда

лъалев ва гьелда рекъараб жазаъ нужее гьабулевги.

30. Гьел киналго нужеда рихъулел
Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукІиналда ва гьесул

ذَٰلِكَ يَٰۤاَنَّهُ ٱللَّهُ هُوَ ٱلْحَقُّ وَآَنَ مَا يَدْعُوْنَ مِنْ
دُونِهِ ٱلْبَاطِلُ وَآَنَ ٱللَّهُ هُوَ ٱلْعَلِىُّ ٱلْكَبِىْرُ ﴿٣٠﴾

хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел
аятал ва гІаламатал жидеца баян
гьабулел руго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жив хІакъав БетІергъан вукІин,
хІакъълунго гьев Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ тун мушрикаца жиде лагълъи
гьабулел алагъзаби гьересиял, батІулал жал рукІинги. Ва гьев
Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жив ПадегІанав вукІин, жиндир ханлъи ва гуч
кІудияв вукІинги баян гьабулел руго.

31. Дуда бихъуларищ я гъав инсан,
хІакъълунго ралъадалда тІад гумул

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱلْفُلْكَ تَجْرِى فِى ٱلْبَحْرِ بِنِعْمَتِ ٱللَّهِ
لِيُرِيَهُمْ ءَايَتِهِۦٓ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾

хъвадулел рукІин Аллагъасул
нигІматалдалъун:

нужее ралъад квегъун ва гьелда тІад
хъвадулел гуми гъаризе нужеда лъазабун. Гьелги Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ гІаламатал руго, нужеда рихъизарулел. Гьел аятазулъги
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІал кІолъиялда тІоритІел гъаби буго,
кинавниги жинца сабро гьабулев ва щукру гьабулев чиясе.

ПадегІанав Аллагъас ралъад квегъиялъулъ, гьелда тІад хъвадулел
гуми гъариялъулъ, рикІІад сапаразда ун даран гъабун, жиде ризкъи
тІалаб гъабизе квербакъиялъулъ, жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІабидат
гъабиялда сабру гьабулел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигІматазда щукруги
гьабулел муъминзабазе гІаламатал руго ва хІужжаби руго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ
цо вукІиналда жидеца тІоритІел гьабулел. Гьел гІаламатазул пикру
гъабун муъминзабазул иманги цІикІІула, гьез гьабулеб гІибадат ва
щукруги гІемерлъула.

32. Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гьабулел
гІадамал гамида рекІун ралъада тІад
хъвадулеб мехаль ва гьеб ралъадги
багъарун мугІрул гІадал карачелал
жидеда тІад рацІараб мехаль гьез ахІи
балев буго цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ

وَإِذْ أَغْرَسَهُمْ مُّوْسَىٰ كَٱلْظُّلُمِ دَعَا ٱللَّهَ
مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلَّذِينَ ءَلَمَّا نَجَّيْنَهُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ
فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمَا يَحْدِثُ أَيَّتَآءَ ٱلْآ
كُلِّ خَتَّارٍ كُفُورٍ ﴿٣٢﴾

ва гьесда хъул лъолеб буго жал хвасар
гъариялда. Гьезда лъалеб букІиналъе гІоло гьеб хІалалдаса жал хвасар
гъаризе кІолев цоги щивго чи гьечІеблъи, жидер алагъзабиги гьезул
ахІи рагІуларел рукІин.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хвасар гъарун жал ракъаде щвараб мехаль

гъезул цо къокъа жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ бараб ахли раклалда шолел, гъесда иман тьолел руго, амма гъезул гемемерисел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кколел, жал гъес хвасар гъарураблъи кӀочолелги руго. Жидеда дир гӀаламатал рихъун хадурги гъезда инкар кколаро цӀакъго купру-ширкалъул тӀерхъарав, жиндир хӀила-макро бергъарав чияс гурони.

33. Я гьал гӀадамал! Нуж хӀинкъа БетӀергъан Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ. Гъесда гӀасилъизе хӀинкъа ва гъеб кӀиямасеб къоялъул гӀазабалдасаги хӀинкъа: жиндиль инсуе жазаъ гъабулареб васас гъабураб гӀамал сабаблъун ва васасеги жазаъ гъабулареб инсул гӀамал сабаблъун.

يَأْتِيهَا النَّاسُ أَنْفُورًا يَكْفُرُ وَأَخْشَوُا يَوْمًا لَا يَخْزِي وَالِدَ الدَّعْنِ وَلَدِيهِ وَلَا مَوْلُوهُ هُوَ جَارٍ عَنِ وَالِدِيهِ شَيْئًا إِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٣٣﴾

Гъезул цоцазе кумек гъабизе ресги букӀулареб, гъел цоцазде регӀунги рукӀулареб.

ХӀакълъунго Аллагъасул къотӀи хӀакъаб буго гӀаде рахъизаризе руго абураб, ахираталда кири ва гӀазаб букӀизе буго абурабги. Гъедин бугелъул нуж дунялалъул чӀаголъялъе гуккизе чӀоге ва нуж гуккизе чӀоге жинца гуккулеб шайтӀаналъул макроялъе. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхӀулев вуго, гъев тӀаса лъугъулев вугоян абун, шайтӀаналъул нуж мунагъазуль ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀасилъиялъул чӀезарула, тавбо гъабизе ва лъикӀаб гӀамал гъабизе кӀвахӀал гъарула.

34. ХӀакълъунго ГӀадегӀанав Аллагъ вуго жиндаго аскӀоб бугев, халкъалда загъир гъабичӀого тарав, кӀиямасеб къокида чӀолеблъи, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цӀадги рештӀизабула жиндие бокъараб гӀужаль ва жиндие бокъарб бакӀалда.

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ عَذَابًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала эбелалъул

чохъониб бугеб жоги. Бихъинабищ цӀуябищ бугеб, цойищ яги гӀемерищ бугеб, чӀагойищ гъабулеб, яги хварабгойищ гъабулеб.

Цониги напсалда лъаларо жинца метер щиб жо гъабизе бугебги. Гъесул анищал рукӀуна батӀи-батӀияб иш гъабизе, амма Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотӀи-къадар гъесул анищазда данде кколаро ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукму билтъгъанхъула, гъев чиясул анищалги чӀорого хутӀула.

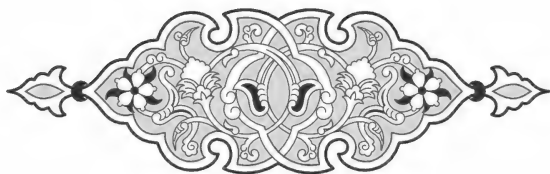
Гъединго цониги напсалда лъаларо жиб щиб ракъалда хвезе бугеблъиги. ХӀакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев,

гьелъул загьирги батІинги лъалев, гьитІинабги кІудиябги жо лъалев.

Гъаб аятада жанир рицун руго Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони жидер хІакъикъат лъалареб щуго жо. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІумаридаса бицараб хІадисалда Буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Гъайибaб (багъгояб) жоялъул кІулал щуго руго, гьел лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. Метер букІинесеб жо лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. Къиямaсеб къо кидал чІолебги лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. РахІмоялда (эбелалъул тІончІорукъоб) жаниб бугеб жоги лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. ЦІад кидал балеблъиги лъаларо цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони. Цониги напсалда лъаларо жиб щиб ракъалда хвезе бугеб цохІо Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гурони»- абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* тавфикъалдалъун сурату Лукъманалъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

32. Сурату Ссаждат

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Маккаялда решитИзабураб, жинда жаниб льеберго аят бугеб.

Гьаб сурат Маккаялда решитИзабураб бугелъул, гьалда жаниб бицунеб жого гIакъидаялъул масъалаби руго: Аллагъ ﷻ цо гъавун аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритIухъ гъари, ахираталда ва хIисаб-мизаналда иман лъеялъул бицунеб буго. Муширикаца жинда инкар кколеб ва гъез дагIба-къец гъабулеб хун хадур тIаде рахъизариялъул бахIс буго сураталъул аслияб масъала.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугIажизатлъун бугеб Къуръаналда сверухъ капурзабаца ва мушириказ рижизарулел шубгъаби (щаклъаби) нахъчIван, баянал хIужаби ва далилал рачун, Къуръан ТIадегIанав Аллагъасул калам букIин тасдикъ гъабулеб буго.

ТIадегIанав Аллагъас бижараб махлукъаталъул мисалал рачун, Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ва гъесул хIалкIолъиялда инсан кантИзавулев вуго. Сураталда цIар лъун буго «Суждаялъул сурат» абун, гьелда жанир муъминзабазул сипатал рицун гъезие рецц гъабун букIиналъ: «Жидеда Аллагъасул ﷻ аятал рагIараб мехалъ гьел муъминзаби суждаялда уна ва жидеца Аллагъасе ﷻ тасбихIги гъабула, гьел чIухIуларо Аллагъасе ﷻ сужда ва тасбихI гъабизе»-абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

آلَم

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гьал хIурупаздалъун бугеб жиндир мурад. Гьал хIурупал руго жидедаса Къуръан данде гъабурал, нужер гIарабияб каламги гъездаса данде гъабун бугеб гIадинго. Нужеда кIвечIеб мехалъ гъаб Къуръаналда рельтъараб жо гъабизе, гьелдалъун баянлъулеб буго гъаб Къуръан ТIадегIанав Аллагъасул калам букIин, гъеб инсанас данде гъабураб жо гъечIеблъги (мунтахаб).

2. Гъаб дуда вахIю гъабулеб бугеб
Къуръан, я МухIаммад ﷺ, шибго
шаклъи гъечIого кинабго гIаламалъул
БетIергъанлъун вугев Аллагъас ﷻ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَأَرْبَبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ

الْعَالَمِينَ

рештИзабулеб гьесул калам буго.

3. Маккаялъул мушрикаца абулебиш
бугеб гьеб Къуръан МухІаммадица

ﷺ жинцаго ургъун цІалулеб жо

бугин абун? Гьедин гьечІо амру.

Гьеб Къуръан буго дур БетІергъан

Аллагъасул ﷺ рахъалъан бугеб хІакъаб калам. Гьелдалъун
дуца хІинкъи къезе жегиги жидехъе дудаса цеве авараг
вачІинчІеб къавмалъе.

Дудаса цеве жидехъе авараг вачІинчІел ГІарабиязе Аллагъасул
ГІазабалдалъун хІинкъи къезе, гьез хъанчие лагълъи гъаби течІони
ва Аллагъ ﷺ цо гъавун, гьесие ГІибадат ГІицІ гъабичІони. Мун
авараггъун витІун, дуда Къуръанги рештИзабун, дур даГІват босун,
гьеб къавм хІакъаб исламияб диналда ГІоритГизе бокъун.

Гъав МухІаммад авараг ﷺ витІун вуго ва гъаб Къуръан
рештИзабун буго ГІиса аварагасда ﷺ хадуб авараг гьечІого
гъоркъоб ГІемер заман ун, диналдаса буссун бугеб халкъ исламияб
диналде ахІизе, цебеккун жидехъе ГІехъ рештИзабурал умматалги
гъав МухІаммад ﷺ аварагасда нахърилълъизе.

4. Гьев Аллагъ ﷺ вуго нужер

БетІергъан, жинца анлъго къоялда

жаниб зобалги ракъги бижарав

ва гьезда жаниб бугеб кинабго

махлукъатги бижарав.

Цинги жив ГІаршчалда ГІадеГІанлъана

жиндир заталда рекъараб, инсанасе сипат гъабун бицине лъалареб

хІалалъ. Нужее, гьев Аллагъ ﷺ гурев, цоги вали гьечІо,

нужер умуразул тадбир гъабулев, нужее квербакъи гъабулев

ва шапаГІат гъабулев чиги гьечІо. Гъаб амру гъадин букІин

бичІІулариищ нужеда ва Аллагъ ﷺ цо вукІиналда иман лъун,
гьесие ГІибадат гъабуларищ?

5. ГІадеГІанав Аллагъас зобалаздаса

амру рештИзабула ракъалда. Жинца

бижараб кинабго махлукъаталъул

хІукму-къадар гъабула Аллагъас ﷺ.

Къиямасеб къоялъ гьеб кинабго амру ва

хІукму Аллагъасде ﷺ буссула, гьес хІукму ва жаза гъабизе. Гьеб
къиямасеб къоги цІакъ халатаб къо буго: нужеца рикІІунеб азарго

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
لَتُنذِرَنَّهُمْ مَّا آتَاهُم مِّنْ نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ
لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣٢﴾

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى
الْعَرْشِ مَا لَكُم مِّنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٣٣﴾

يُذِيرُ الْأُمَمَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعُجُّ
إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا
تَعُدُّونَ ﴿٣٤﴾

сонгІан халатаб буго гьєб кьо.

6. Гьєв кинабго махлукъаталъул тадбир
гьабулев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жо
лъалев вуго:

ذَٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ
الرَّحِيمُ ﴿٦﴾

загъирабвагъаибияб(бальгояб,рикІадаб)

жоги цохІо хІалалъ лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жиндир гуч
бергъарав ва жив цІакъ гурхІулевги вуго. Жинда гІасилъараздаса
ццим босизе кІолев вуго, жинда мутІигІлъаразе гурхІел-рахІму
гьабулевги вуго.

7. Жинца кинабго жоялъул бижин цІакъ
мухІканго гьабурав вуго гьєв Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ, инсанасул вижиналъул байбихьи
хІаршаддаса гьабуравги вуго.

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ
الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

8. Цинги гьєв инсанасул наслу
гьабуна жиб цІакъ загІапаб

نُورَجَعَلَ نَسْلُهُ مِنْ سُلالَةٍ مِنْ مَّاءٍ مَهِينٍ ﴿٨﴾

лъималдаса: манидал къатІраялдаса рижулеллъун гъаруна Адамил
عَلَيْهِ السَّلَامُ наслу.

9. Цинги эбелалъул рахІмомаялда жанир
гьєв инсанасул киналго лугби камил
гъарун рижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ва гьєб
къаркъалаялъулъ жиндир рахъалъан
рухІги лъуна.

فَرُسُولَهُ يُنْفَخُ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا
تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

Инсанасул чорхолъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рухІалдаса рухІ лъуна абураб
рагІи буго инсан цІакъ хира гъавураб ва кІодо гъавураб рагІи.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее канлъи бихъулеб бер гьабуна, гъаракъ
рагІулеб гІинги гьабуна, кинабго жоялъул пикру тадбир гьабулеб
ракІги гьабуна. Ва амма гІадамазда гьоркъор цІакъ дагъ
гурони гьечІо жидеда гьєб хІакъикъат бичІІулеб ва гьал кІудиял
нигІматазде данде Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гьабулел. Гьел нигІматазе
шукру гьаби буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижарал лугбал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи
гІалаб гьабун, гьесул амру-нагъю тІубан хъвадизари. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жидее нигІматлъун кьурал лугбаздалъун гьесде гІасилъунгутІи.

10. Маккаялъул инкарчагІаца абуна:

«Ниж хун ва ракълъун лъугъун, гьєб
ракъгун журан рилараб мехаль,
хІакълъунго цІидаса рижизаризейишха
ругел?» - абун.

وَقَالُوا أَءِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَءِنَّا لَفِي خَلْقٍ
جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

Гьел гІадамал руго жидеца ахират букІиналда ва гьенир

Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дандчІвазе руқІналда инкар кколел.

11. Дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : قُلْ يَتُوبَ فَمَنْ مَكَائِلُ الْمَوْتِ الَّذِي يُكَلِّ
 «Нуж хвезаризе руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 нужер рухІал росизе вакил гъавурав
 малаикас ва нужер БетІергъан
 Аллагъасде руссинаризе руго.

ХІсаб-мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе».

Гъеб къяямасеб къяялъ Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун ва ахираталде иман лъечІого руқІарал гІадамазул букІунеб хІал бицун, ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

12. Дуда бихъизе бугебанишха,
 МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел капурзаби
 бутІрулги гІодор далizarун жидер
 БетІергъан Аллагъасда цере чІун
 руқІунеб кьо!

وَلَوْ تَرَى إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا
 رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا
 فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

Гъеб къяялъ жидеца ахираталда инкар ккун руқІарал гІадамаз абула:
 «Я нижер БетІергъан, гъанже нижер беразда бихъана гъаб ахират хІакъаб жо букІин, нижер гІундуздаги рагІана ниж аварагабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жинде ахІулел руқІараб жо. Дуца ниж дунялалде руссизаре мун разияб лъикІаб гІамал гъабизе, дуе тІагІат-гІибадат гъабун хъвадизе. Гъанже нижее якъинго (мухІканго) лъана Мун кинабго махлукъатальул хІакъав БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуқІин, гъаб ахиратальул амруги хІакъаб жо букІин. Дуца хвезарулеблъи ва чІаго гъарулеблъи, дуца жазаъ гъабулеблъиги якъинлъана нижее» - абун.

Ва амма гъел дунялалде тІад руссизаруларо, гъезул муқІурлъиялъ жидее щибго мунпагІатги гъабуларо. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала тІад руссизарун дунялалде риччаниги гъез добго купру-ширк гъабулеблъи. Гъезул рагІи нахъчІван, тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

13. Дие бокъун букІарабани
 дица кинабниги напс иманалда
 тІобитІараблъун гъабилаан.

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى
 وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ
 مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

Гъеб дир хІалкІольиялда бугеб иш буго.

Амма дир хІикматалда рекъон дица гІадамал иман лъезе ва иман лъечІого букІине ихтияралда тана. Гъез гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ гъабизе къотІиги гъабуна. **Ва кинниги Дица хІакъаб**, жиндие хиси ва хилиплъи гъечІеб къотІи гъабуна: иман лъурал алжаналде лъугъизариллин, дида гІасилгъарал, иман лъезе чІухІун купру-ширкалда чІарал, гІадамалги жундулги жанире рехун

жужахІги цезабилин абун.

14. Гьєб жужахІalde жанире рехун
хадуб, гьезул рақІ унтизабун, керен
туризабун, абула: «Гьанже чІаме нужеца
гьаб жужахІальул гІазаб; дуњялалда
ругеб мехаль нужее ахират букІин кІочон
букІиналда данде жазаълъун.

فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا
نَسِيتَكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

ХІакълъунго жакъа дида нужги кІочон тезе руго даимабго
гІазабалълъ. Гьаб абадияб гІазаб чІаме нужеца дуњялалда
гьабураб гІамалалълухъ жазаълъун» - абун.

ТІадегІанав Аллагъас жинде гІасилълараб къавмалълул бицен гьабун ва
гьезулахираталда букІунеб гІодобегІанаб хІалбаян гьабун хадуб, жинда
иман лъун, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІухъ гьарун хъвадарал муъминзабазе
ахираталда букІунеб даража-макъам бицун абулеб буго:

15. ХІакълъунго Дир Къуръаналда иман
лъурал руго жидее гьелдалълун вагІза
гьабураб мехаль гьєб вагІза босулел,
жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлълун, гьєсие
сужда гьабун гьумералда гІодорги
кколел. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гьабун гьєсие рещ гьабулел ва
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе жал чІухІуларел,
Гьаб аят цІалидал сужда гьабизе суннатаб буго.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا
خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

16. жидеца, сардил макъу тун, хинаб
бусеналдаса хьибил тІаде борхулел ва
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе тІаде
рахълел.

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُسْفِكُونَ ﴿١٦﴾

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкълун ва гьєсда
хьулълун дугІа гьабулел. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее ризкълълун къураб
боцІи-малалдаса гьєв разилтъи тІалаб гьабун садакъа ва напакъа
кьолел гІадамал.

17. Цониги напсалда кІоларо
ТІадегІанав Аллагъас жив разиял
муъминзабазе ахираталда кьолел
нигІматазе къимат гьабизе, гьезул сипат
гьабизе.

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

Гьєл нигІматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьола дуњялалда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гьавун, гьєв разилтъи бокълун гьабураб гІамалалълє жазаълълун.
Ахираталда алжаналда жанир рукІулел нигІматал дуњялалълул

нигІматазда рельльарал гьечІо, гьезул цІарал нилъеда лъаниги, тІагІам-лазат бицизе лъаларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас, Аллагъасул ﷺ рахъалъан бугеб хІадис бицун абуна: ТІадегІанав Аллагъас ﷺ абуна: «*Дица дун разиял лъикІал лагъзадерие хІадурун буго гьезул беразда бихъичІеб, гьезул гІиназда рагІичІеб, гьезул ракІазда хъатІичІеб нигІмат*»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Цоги хІадисалда буго: «*Алжаналде лъугъарал гІадамазе нигІматал къола нахъаса къотІуларел, гьезул ретІелги туруларо, гьезул гІолохъанлъиги тІаса унаро*»- абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнумасІудидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «*Нильер БетІергъан гІажсаиблъула кІиго чиясда: цо чи вуго жиндир хинаб бусен тун, жиндие бокъараб хъизан-агълуги тун тІаде вахъун как балеб. Гьесул хІакъальулъ ТІадегІанав Аллагъас абула: «Я дир малаикзаби, нуж балагъе гъав дир лагъасда, гъав дие как базе тІаде вахъана жиндир бусеналдаса, жиндие бокъараб агълуялдаса, дидасан бугеб лъикІлъиялда хъул лъун ва дир гІазабалдаса хІинкъун*»-абун.

Цоги чи вуго Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло гъазаваталда вугев: жиндир гъалмагъзаби туцманасдаса хІинкъун лъутараб мехалъ живги лъутулев вукІарав. Цинги жинда лъарав рагъдаса лъутиялда жаниб бугеб кІудияб мунагъ, жив рагъде вуссани жиндие бугеб алжанги. Цинги жив тІад вуссун туцманасда вагъарав, жиндир би гІодобе тІезегІан. ТІадегІанав Аллагъас абула: «*Я дир малаикзаби, нуж балагъе гъав дир лагъасда, гъав вагъизе тІад вуссана дида аскІоб бугеб лъикІлъиялда хъул лъун ва дир гІазабалдаса хІинкъун*»-абун.

ХІадис имам АхІмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв МугІаз ибну Жабалидаса бицараб хІадисалда буго: «*Дун сапаралда вукІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгун цадахъ. Цо къоялъ дун гьесде гІагардегІан ккана ва ниж кІиявго цадахъ унаго дица абуна: «Я Набиюллагъ ﷺ! Дуца дида бице жинца дун алжаналда лъугъизавулеб ва жуужахІалдаса рикІклад гъавулеб гІамал чиб бугеб?»* - абун. Аварас ﷺ абуна: «*Дуца цІакъ кІудияб амруялдасан гъикъана. Амма Аллагъас ﷺ бигъа гъабурав чиясе гъеб цІакъ бигъаяб амру буго. Дуца Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабе, гъеб гІибадаталъулъ чибго жо ширк гъабичІого. Дуца какги бай, закагІатги къе, Рамазан моцІалъ кІалги ккве, КагІба рукъалда хІежги гъабе*»-абун. Хадубги аварас ﷺ абуна: «*Дица мун тІовитІилищ лъикІал*

ишазул рагъабазда? КIал кквей буго жинца цIаялдаса хвасар гъабулеб жо, садакъялгъ квешал гIамалал свинарула (тIагаIизарула). Сардилгъ тIадеги вахъун инсанас балеб как буго бицунго лъикIаб гIамал»-абун. Цинги аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб кIиго аят цIалана (16-17 аят), хадубги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун:

«Дица дуда бицилиц кинабго жоялгъул бетIер щиб бугеб, гьелгъул хIубал щал ругел, гьелгъул борхалгиялгъул тIогъиб бакI щиб бугеб?»- абун. Дица абун: «Бице, я расуллагъи»-абун. Аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Кинабго жоялгъул бетIер ислам буго, гьелгъул хIубал как бай буго, гъеб амруялгъул борхалгиялгъул тIогъиблги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналгъе гIоло жигъад гъаби буго»-абун.

Хадубги аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъеб кинабго жоялгъул хан щиб бугеб бицинищ дуда?»- абун. Дица абун: «Бице, я набиоллагъи»- абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндир мацI ккуна ва абун: «Дуца гъаб мацI ккве дуего»-абун (ай мацIалдалгъун мунагъал гъаруге). Дица абун: «Я, расуллагъи صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! МацIаль гъабураб жоялгъулги гIакъубайнищ букIунеб?»-абун. Аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Вай дур эбел гIодаяв МугIаз! ЖужахIалда жанир гъумералда гIадамал ккезарулеб жо мацIаль гъабураб жо гуреб цоги щиб жо бугеб?»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Пикру гъабулев чиясе цохIо гъаб хIадисги гIела гьелда гIамал гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилги тIалаб гъабизе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги лъикIаб гIамал гъабизе.

18. ТIадегIанав Аллагъасда иман лгъун أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾ лъикIаб гIамалалда хъвадарав чиги,

жинца купру-ширк ва пасикълги гъабулев чиги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIор ращад рукIунищха жидее ахираталда гъабулеб жазаалгъул? РукIуларо гьел ращад ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ гъабула.

Гъаб аят рещтIизабиялгъе сабаб бицана: ГIалиасхIабасда رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ва Пукъбатил Валидида гъоркъоб цо дагIба букIана. Валидица ГIалиасхIабасда رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ абун: «Мун вуцIцIухIун чIа! Мун гьитIиав чи вуго. Валлагъи, дун дудасаги мацIлебалав вуго, дудасаракI бахIарчиявги вуго, гIагарлги ва тухум кIудиявги вуго»-абун. ГIалиасхIабас رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ абун: «Мунго вуцIцIухIун чIа, мун вуго пасикъав чи»-абун.

Пасикъав чи абураб рагIиялгъул магIна буго жиндир квешлги ва къабихIаб пиша гIемерав чи абураб. Капурчиясаги пасикъав чи абула, гьес Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквей къабихIаб, ахIмакъаб пиша бугелгъул. Пасикъавги муъминавги чиясе ахираталда бугеб батIалги

бицун гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

19. Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъун лъикIаб гIамал гъабурал гIадамал руссулеб бакI алжан буго.

أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Гъеб буго Аллагъас جَلَّالَهُ хIадур гъабун бугеб гъоболлъи, гъез гъабураб лъикIаб гIамалалъе жазалъун.

20. Аллагъасде جَلَّالَهُ гIасилъарал пасикъал гIадамазул руссулеб бакI жужахI буго. Гъезие жужахIалдаса къватIире рахъизе бокъанщинахъе, жужахI хъихъун тарал забаниятаца гъел, бутIрул рухун, гъелде жанире руссизарула ва гъезда абула: «Нужеца чIаме гъаб жужахIалъул гIазаб, нужеца гьереси гъабулеб букIараб ва гъелда иман лъолеб букIинчIеб» - абун.

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كَلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ دُفُّوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تَكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

21. Дица гъел капурзабазда гъаб дунялалъул гIазабги чIамизабичIого толаро, ахираталда кIудияб гIазаб чIамизабилелде цебе, гъел кантIилародаян ва гъез тавбу гъабун Аллагъ جَلَّالَهُ по гъавилародаян абун.

وَلَنَذِقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾

22. Щив чиха вукIинев жиндир зулму кIудияв жиндие Аллагъасул جَلَّالَهُ Къуръаналдалъун вагIза гъабураб мехаль гъеб къабул гъабичIого, гъелда мугъ бан чIарав чиясдаса?

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ دُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

ХIакълъунго дица рецел босизе буго дида гIасилъарал, дир Къуръан гьереси гъабурал, дир авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гъавурал гIадамаздаса.

23. ХIакълъунго, дица Муса аварагасухъги عَلَيْهِ السَّلَام кyuна гIехъ. Мун щибго щаклъуге, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб дуде вахIю гъабулеб Къуръан Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام кyuраб Таврат гIадаб гIехъ букIиналда.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٢٣﴾

Дица Таврат гъабун букIана бануисраилал тIоритIулеблъун, гъезда хIакъаб исламйаб дин лъазабулеблъун.

24. Дица бануисраилаздаса имамзаби

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا إِنَّا

гъаруна: жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавурал, Тавраталда бугеб жо
хисизабичлого гъелда гIамалги гъабулел, жидеда муъминзабиги
нахърилълъулел.

صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٤١﴾

Гъел гъикIал гIадамал имамзабилъун гъаруна дица, гъез сабру
гъабидалго дица рещтIизабураб Тавраталда гIамал гъабиялда ва
гъеб сабаблъун жидеда швараб къварильтиялдаги. Гъел рукIана
жидеца дир аятазда якъинго иман лъолел.

Гъаб аяталда жаниб Маккаялъул къурайшиязе ишара буго гъел
МухIаммад аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIлъани ва Къуръаналда гIамал
гъабун хъвадани, гъезулги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIадамазе имамзаби гъарилин
абун.

25. ХIакълъунго дур БетIергъан
Аллагъ вуго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жинца къиямасеб къоялъ капурзабиги
муъминзабиги ратIа гъарулев ва гъел
жиндилъ хилиплъун рукIараб диналъул амруги гъезие баян
гъабулев.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُم يَوْمَ الْقِيَمَةِ
فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٢﴾

Жинда иман лъун, ахират ритIухъ гъабун хъвадарал муъминзаби
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ алжаналда лъугъизарула. Жинда инкар ккурал, авараг
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавун, ахираталде иман лъечлого хъвадарал залимзаби
гIодорегIан гъарун жужахIалде рехула.

26. Гъал мушриказда лъаларогонищ
бугеб кигIан гIемерал умматал Дица
гъалагъ гъарурал гъез Дир аварагзаби
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъарураб мехалъ.

أُولَئِكَ يَهْدِي لَهُمْ كَمَ أَهْلَكْتَنَا مِنْ قَبْلِهِمْ
وَمِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٤٣﴾

Гъел мушрикал жидер сапаразулъ
хъвадулел руго гурищ гъел гIадамал яшав гъабун рукIарал,
гъездаса нахъе хутIарал, чIунтарал росаби къотIун. ХIакълъунго
гъел умматал гъалагъ гъариялъулъ ва гъез нахъе тараб асаралъулъ
гIаламатал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гъесул хIалкIолъи
гучаб вукIиналда. Гъаб Къуръан рагIулареб щай Маккаялъул
мушриказда? Гъез пикруги кин гъабулареб ва вагIзаги щай
босулареб?

27. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гъесул
хIалкIолъиялда инкар кколел гIадамазда
бихъуларогонищ бугеб ХIакълъунго Дица
бакъвараб, бихъ-бихъараб ракъалда гIад

أُولَئِكَ يَرْوُونَ أَنَّا نَسْوَؤُ الْمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ
الْجُرُزِ فَخَرَجَ بِهِ زُرْعَاتُ كُلِّ مِثْ
أَنَعْمُهُمْ وَأَنفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٤﴾

лѣим тѣлеблѣи:

зодиса цѣад базабун, муѣруздаса гѣазул ва гѣималгѣул гѣарал чвахизарун. Гѣеб гѣималдалгѣун дица гѣезие ракъалдаса къватѣибе биѣизеги гѣабула батѣи-батѣиѣб хур-хер ва пихѣал. Гѣеб ризкъи кванаала гѣез ва гѣезул хѣайваназги. Гѣаб иш кин гѣел инкарчагѣазда биѣхѣулареб ва гѣелгѣул пикру гѣабун жидеца иманги щѣй лѣолареб?

28. Дуда ва муѣминзабазда Маккаялгѣул وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْفَتْحُ إِن كُنتُمْ

мушриказ гѣикгѣулеб буго кидаха

букѣизе бугеб нужеѣ Аллагѣас صٰدِقِيْنَ ﴿٣٨﴾

къѣтѣи гѣабураб бергѣенлѣи, нуж

битѣараб бищунеллгѣун ратани-абун.

Гѣелда божичѣого, муѣминзаби махсароде гѣарун абулеб рагѣи буго гѣеб. Муѣминзабаца абураб мехаль тѣадегѣанав Аллагѣас нужедаги нижедаги гѣоркъѣоб хѣукму гѣабизе бугин, хѣакъабги батѣулабги жо батѣа гѣабизе бугин абун, мушрикаца абулеб букѣана рачѣаха нужерго гѣазабги бачун абун. Гѣезие жаѣаб гѣабун тѣадегѣанав Аллагѣас абулеб буго:

29. Дуца гѣезда абе, Мухѣаммад فَلْيَوْمَ الْفَتْحُ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا, إِيْمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٣٩﴾

муѣминзабазе квербакъи гѣабизе бугин

абураб Аллагѣасул صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къѣтѣи тѣаде

бачѣараб мехаль,

капурзабазе щибго мунпагѣат гѣабизе гѣечѣо гѣезул иман лѣеѣлѣ ва гѣел нахѣрахѣун тезе гѣечѣо жидеѣ гѣазаб гѣабичѣого. Тавбо гѣабизе ва лѣикѣаб гѣамал гѣабизе гѣезие заман букѣуларо ва гѣезие хѣакъѣараб гѣазаб гѣабичѣогоги толаро.

30. Мун гѣел мушриказдаса вуссун فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿٤٠﴾

чѣа, Мухѣаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гѣезда

кинаб гѣазабдаѣ щѣела абун балагѣун чѣа!

Хѣакъѣунго гѣелги балагѣун чѣун руго муѣминзабазе гѣазаб ва къѣварилѣи бачѣиналда.

Гѣаб сурат Маккаѣлда рещтѣизабураб бугелгѣул, Аллагѣасул свалат салам лѣеѣв аварагасда Аллагѣас صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сабру гѣабеѣан абулеб букѣана мушрикаца гѣабулеб къѣварилѣиѣадаги гѣезухѣе исламѣиѣб дин щѣезабѣиѣадаги. Мадинаѣалде щун хадур гурони рагѣул аѣтал рещтѣизаричѣо ва исламѣиѣб диналде данде чѣарал, гѣелѣие зарал гѣабулел гѣадамазда рагѣ бѣан амру гѣабичѣо.

Гѣаб сурату Саждаталгѣул хиралѣи бищун жинда Аллагѣ разилѣѣѣв Абугѣурайратица абунѣ: «Аллагѣасул свалат салам лѣеѣв аварагас

гъаб сурат џадулеб букІана рузман къоялълул рогъалил какиль»-абун.
ХІадис имам Бухарияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабиридасан бицараб хІадисалдаги буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг къижулев вукІинчІо жинца
«сурату Саждат» ва «суратул Мулк» џадул гурони-абун. (гъеб буго
67 аб. сурат). ХІадис имам АхІмадица бицана.

ТіадегІанав Аллагъасул тавфикълалдалгун сурату Ссаждаялълул
тафсир ва таржама хъван Губана.

Кинабго рецц цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

33. Сурагул АхІзаб

سُورَةُ الْاَحْزَابِ

Мадинаялда рецтІизабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аниџила лъабго аят бугеб.

Гъаб сурат буго жинда жаниб исламияб умматалъул шарџиял масъалаби рицунеб. Бусурбабазул гІаммаб чІаголъиялда, хъизамалъул ва цохІо чиясул чІаголъиялдаги жинца цвей гъабулеб. Жагъилиял гІадастал ва игІтикъадал батІул гъарун, гъезул бакІалда шарџиял хІукмаби баян гъарулел руго гъалда жанир.

Исламиял адабал ва малъа-хъваял гъарулел руго: гІаврат бахчи гІадаб, жий ячине бегъулев чиясдаса гъумер бахчи гІадаб, бертин гъаби гІадаб. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда хассал адабалги рицун руго.

Жагъилияб заманалда букІараб васлъун кквей, зигъар гъаби, ирс боси гІадал хІукмаби хвезарун, гъезул бакІалда шарџалъул хІукму бицун буго. Аварасда ﷺ свалат битІиялъул адаб, шарџияб черх бахчулеб ретІел ретІиялъулги баян буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва гъесул асхІабзабаца гъарурал гъазаватазулги баян буго гъаб сураталда жаниб. Хандакъалъул гъазават, Банукъурайзатазда гъабураб гъазаваталъул бицун буго. Гъел гъазаватал гъарулеб мехалъ мунапикъабазул букІараб хІал бицун, гъезул макруялдаса цІуни баян гъабун буго. Сурат байбихъулеб бакІалда ва сураталъул ахиралдаги гъел мунапикъабазул лъикІаланго бицен гъабун буго, муъминзабазда гъезул хІал балъго хутІулареб хІалалда. Гъазават гъабулеб мехалъ Аллагъас ﷻ муъминзабазе квербакъи гъабиги бицун буго малаикзаби рецтІизариялдалъун, цІорораб гъури битІиялдалъунги.

Сураталда цІар тун буго «суратул ахІзаб»-къокъабазул сурат абун, гъалда жаниб Мадинаялда сверухъ ругел киналго капурзабазул къокъаби данделъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасде ва гъесул асхІабзабазде ﷻ данде рахъиналъул бицен букІин сабаблъун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав Аллагъасул аварас
ﷻ! Мун Аллагъасдаса
хІинкъа гъесда гІасилъизе ва мун
капурзабазулги мунапикъабазулги

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ
وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا

хабаралда мутІлІл҃уге:

гъезул аллагъзабазда гІайиб чІваге абураб рагІиял҃уль ва гъездехун хІал рекъезабун вукІа абураб рагІиял҃ульги. **ХІакъл҃унго Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго гьел капурал ва мунапикъал гІадамазул хІал ва жинца гъабулѐб хІукмуял҃уль гІадлу битІарав, маслихІат бугѐб жо гъабулѐв вуго.

2. Мун нахъвилъІа, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур БетІергъанас дуда вахІю гъабураб Къуръаналда.

وَأَتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِيَّاكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٦﴾

ХІакъл҃унго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда лъалев нужѐца гъабулѐб кинабго гІамал. Ва гъесда щибго жо бальго хутІуларо. Ахираталда щибго жо гъоркь течІого нужѐе жазаъги гъабизе буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

3. Дуца киналго ишазул Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІаѐме таваккал. **Гъев Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ гІѐзе вуго дуѐги дур асхІабзабазѐги вакил҃л҃ун: жинца нужѐе квербакъулѐвл҃ун ва нуж цІунулѐвл҃ун.

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٧﴾

4. ТІадегІанав Аллагъас цо чиясул черхалда жаниб кІиги ракІ гъабичІо. Къурайшияздаса цо чи вукІана жив цІодорав, жинда рагІараб щинаб жо ракІалда чІолѐв.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِۦٓ
وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ
مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ
أَبْنَاءَكُمْ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٨﴾

Гъес абулѐб букІана: «Дир кІиги ракІ буго, щибаб ракІги МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІѐмер жо лъалѐб буго»-абун.

Гъѐб рагІи хвѐзабун абулѐб буго ТІадегІанав Аллагъас жинца цониги чиясе кІиги ракІ гъабичІин абун.

Нужѐца жидѐдаса зигъар гъабулѐл руччабиги гъаричІо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **нужѐр улбул҃л҃ун.**

ГІарабиязул гІадат букІана жиндѐе чІужу нахъѐ йиччазе бокъараб мехаль гъелда абулѐб: мун дир ѐбелалда рельл҃л҃ун йигоян. Цинги гъѐй чІужу гъесдаса нахъѐ уней йикІана ва гъел тІокІал дандел҃уулѐл рукІинчІо. Гъаб жагъилияб хІукму хвѐзабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулѐб буго гъѐл руччаби нужѐр улбул рукІуларо абун.

Нужѐца васал руго абун ккурал чагІиги нужѐр васал рукІуларо: гъѐб буго нужѐр кІалалъ абулѐб рагІи. Нужѐр васал рукІуна нужѐца ячарай чІужуял҃ гъарурал. Гъаб рагІиги абуна жагъилиял гІарабиязул букІараб жидѐр вас гурѐв чи васл҃л҃ун кколѐб гІадат хвѐзабун.

ТIадегIанав Аллагъ вуго жинца хIакъаб рагIи бицулев, битIараб хIукмуги гъабулев. Гъев Аллагъас ﷺ тIоритIула битIараб нухдаги, хIакъаб динул исламалдаги.

5. Гъел нужеца васал ругин ккурал чагIазда цIар ахIе гъезул инсул цIаралдалъун, гъеб буго Аллагъасда ﷺ аскIоб битIараб рагIи. Гъел гIадамазул умумул нужеда лъалел ратичIони, гъел нужер диналъул вацал руго; гъезда «я дир вац» абун абе. Гъел нужер диналъул гъудулзабиги руго: гъезда «я дир гъудул» абун абе.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас васлъун ккурав Зайд ибну ХIарис رَحِمَهُ اللهُ عَنْهُ вукIана. Гъесда гIадамаз Зайд ибну МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абулеб букIана гъаб хирияб аят рештIизегIан цебеккун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Зайдида абун: «Мун нижер диналъул вац вуго ва нижер гъудулги вуго»-абун.

Нужее мунагъ-хIакъ гъечIо нуж хатIаьлъун ккараб жоялъул, шаргIияб хIукму рештIизегIан цебехун араб жоялъулги. Амма шаргIияб хIукмуги лъалеб букIаго нужеца бокъун гъеб хIукму хвезабураб мехаль буго нужее мунагъ. ХIакъьлунго Аллагъ жив гурхIулев ва жинца мунагъал чурулев вуго.

6. Аллагъасул авараг ﷺ лъикIав вуго муъминзабазе жиндирго напсаздасаги: гъезда гурхIел-рахIмо гъабиялъул рахъалъан ва жидеца гъев разилъи тIалаб гъабизеги. Дуниялъулги ахираталъулги умуразуль муъминзабазе лъикIаб жо гъев аварагасда ﷺ лъала ва гъесда мутIигIлъарав, гъесдехун мушавара гъабурав чи витIун ккола.

Гъев аварагасул ﷺ руччабиги муъминзабазул улбул руго. Жидер адаб-хIурмат гъабизе тIадаб букIиналъул рахъалъан ва гъезулгун ригъин гъабизе хIарамаб букIиналъул рахъалъанги. Цогидал умуразуль: жидеде балагъи, кIалъай, квер хъвайгIадал, -гъел руго муъминзабазе махIрамиял гурел руччабазул хIукмуялда.

Муъминзабазул наслабазул гIагарал гIадамал цоял цоязе рекъарал руго, ирс босиялъул ва къисас босиялъул рахъалдаса, Аллагъасул ﷺ

أَدْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِنْ لَمْ تَعْمُوا أَتَابَهُمُ فَاخُونُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦١﴾

الَّذِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَرْوَاحُهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَعْلُوا إِلَيْنَ أُولِيَاءُكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦٢﴾

шаргІалда жанир, погидал муъминзабздаса ва мугъажираздаса. Ирсалгул ва кысасалгул хІукму бицун аятал рещтІизарун хадуб рещтІараб буго гъаб аят. Гъал аятал рещтІизаризегІан цебеккун жагъилиял гІарабиязул гІадатазда рекъон букІана ирс боси ва кысас боси. Муъминзабазулги цояз-цоязул ирс босулеб хІукму букІана.

Муъминзабаца цояз цоязе лъикІлЪи гъабизе бегъула – гъедин лъикІлЪи гъаби шаргІалда бещарабги буго. Чаго ругеб мехалъ диналгул вацазе боцІи-малалдалъун лъикІлЪи гъабизе бегъула. Хвалида цебе васият гъабун тезеги бегъула гъезие лъикІлЪи гъабе абун.

Гъаб ирс гъабиялгул хІукму Аллагъас ﷺ жиндир тІехьалда хъвараб, жиб хисизабулареб хІукму буго. Гъеб ирс Аллагъасул ﷺ хІукмуялда рекъон гъабизе тІадаб буго, жидее ирс щолел гІадамазе ирс кьечІого букІизе гІоло гъабураб васиятги хІарамаб буго.

Аллагъасул ﷺ шаргІалда жаниб хІилла гъабизе лъугъин цІакъ кІудияб зулму буго. Щиб ният инсанасул бугеблЪи лъалев БетІергъан Аллагъ инсанасда гуккизе кІоларо. Бусурманчиясда тІадаб жо буго, Аллагъ ﷺ разилЪи тІалаб гъабун, гъесул шаргІ тІубан, хирияв аварасул ﷺ суннат тІубан хъвадизе яхІ бахъи. Аллагъасе ﷺ ва гъесул аварасе бокъараб, гъез лъикІаблЪун гъабураб жо нилъееги лъикІаб букІизе ккола, гъез квешаблЪун рикІкІараб жо нилъеца рикІкІад гъабизеги ккола.

7. Дуца рехсе, МухІаммад ﷺ, дица аваразабздаса ﷺ къотІи босараб гІуж. Жидеда тІад къараб рисалат умматазухъе швезабизе.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ
وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ
وَأَخَذْنَا مِنْهُمُ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾

Дудасанги, НухІ аварасдасаги ﷺ,

Ибрагъим, Муса, Марьямил вас ГІиса ﷺ аваразабздасаги къотІи босараб гІуж рехсе умматалъе вагІзалъун. Гъел киназдасаго дица цІакъ мухІканаб шулияб къотІи босана жидеда тІад къараб рисалат тІубабизе.

8. Гъаб къотІи боси дица гъабуна къиямасеб къоялъ гъел аваразабзда гъикъизе жидеца къотІи киндай тІубабазуна абун.

يَسْأَلُ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ
لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

Аллагъасда ﷺ инкар ккурал, аваразаби ﷺ ва ахират гъереси гъабурал капурзабазе дица цІакъ гучаб, жинца унтизабулел гІазаб хІадурун буго.

Къиямасеб къоялъ аваразабзда ﷺ рисалат швезабунищ абун гъикъиялдаса мурад букІула капурзабазе, мушриказе ва мунапикъзабазе

хІужа-далил чІезаби гъезухъе дин швезабун букІиналда ва гъезул кІанцІизе бакІ тІагІизаби, гІузроги кьотІизаби. Къиямасеб кьоял аvaraгзабаздаги عَلَيْهِ السَّلَام кІалгъикъи гъабулеб мехаль, гъеб кІалгъикъиялдаса щивго чи ворчІулареблъиги лъазе кколеб жо буго.

Гъаб аяталда жаниб жидер цІар рехсарал аvaraгзаби: МухІаммад, НухІ, Ибрагъим, Муса, ГІиса жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял – гъал руго бишунго хириял аvaraгзаби. Гъел руго умматазухъе шаргІ босун ритІарал ва жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аманат тІубазе цІакъ яхІ бахъарал аvaraгзаби. Гъезда абула «улул-гІазми»-абун. Гъел киназулго бишунго хириял МухІаммад аvaraг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукІиналь, тІадегІанав Аллагъас гъесул цІар тІоцебе рехсана, хадуб жидер тартибалда цогидалги рехсана.

9. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нужеца раклалде швезабе тІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее кьураб нигІмат ва нужее гъабураб квербакъиги.

Нужеда рагъ гъабизе абун гІемерал

аскарал рачІараб мехаль дица гъел аскаразда тІаде цІорораб гъури биччана ва нужеда рихъуларел дир малаикзабазул боялги рештІизаруна. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев ва бихъулев вукІана нужеца гъабулеб кинабго гІамал ва нужер хІал.

Нужеца хандакъал (окопал) рухъиги, нужеца аvaraгасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъи гъабиги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала ва гъелда рекъараб жазаъ нужее гъабизе буго.

Гъаб аяталда жаниб рехсараб гъазават буго Мадинаялда тІаде гІемерал аскарал гъарун киналго капурзаби ва ягъудиял рачІараб гъазават. Гъелда цІар буго «Гъазватул-ахІзаб» - абун. Капурзабазул анцІила кІиазарго чи вукІана. Гъезда данде рагъизе рахъана лъабазарго асхІаб. Салманул Фариси абулев асхІабасул гІакълуги босун Аллагъасул свалат салам лъеял аvaraгас Маккаялдаса Мадинаялда жанир рачІулеб рахъалда, гъваридаб ва гІебаб хандакъ бухъун вукІана.

Гъеб гъазаваталда муъминзаби дагъал рукІиналь, гІезегІанго хІинкъунги рукІана. Гъезда гъоркъор ругел мунапикъзабацаги гІадамал хІинкъулеб хабар бицулеб вукІана. МугІайтІ ибну Къушайр абулев мунапикъас абун: «Нилъее МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кисралги, къайсарилги хазина швезе бугин хабар бицулеб буго, амма ниль руго тІагъарат гъабизе (туалеталде) ине рес гъечІого тушманас сверунги ккун» - абун.

Гъедин хандакъалгъл цо рахъалда муъминзаби ва цогидаб рахъалда капурзабигун гІезегІанго кьоял рараб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ يُمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾

капурзаби ругеб рахъалде къаси сардиль кутакаб цѳорораб гъури биччана, гъезул чадралги рахъун гѳодоре рехана, квен-гѳех гъабулел хъагалги регизаруна, гѳадамалги цоцаль речІчІзарун гѳодор кколел рукІана. Чуялги хІинкъун тІуризе рекІана. Гъелдаги тІаде Аллагъас جَلَّالَهُ малаикзабиги рещтІизаруна гъел цІакъго хІинкъизаризе ва гъезул боялги риххизаризе. Гъеб гъазаваталъул бицен гъабун тІадегІанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

10. Гъел капурзабазул аскарал нужеде тІаде рачІараб мехаль Мадинаялъул тІасияб рахъалдаса: гъениса рачІулел рукІана бануасад ва банугъатІфан абулеб къибилалъул гІарабиял

إِذْ جَاءَهُ وَكَرِهَ مِنْ قَوْكِهِ وَمِنْ أَسْفَلٍ مِنْكُمْ وَإِذْ رَأَعَتْ الْأَبْصُرُ وَبَلَغَتْ الْفُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾

Мадинаялъул гъоркъияб рахъалдасаги рачІараб мехаль:

гъениса рачІулел рукІана къурайшиязул боял, кинанатилал ва батІи-батІиял гІарабиязул къукъабиги. Гъелгун цадахъ банукъурайзатал абулел ягъудиялги рукІана, жидеца аварагасе гъабураб къотІиги хвезабун, капурзабазе квербакъи гъабизе жураарал. Гъеб хІалалда ругеб мехаль муъминзаби цІакъ хІинкъун рукІана.

Гъезул хІал бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «ХІинкъун гъезул бералги рахъ-рахъалде руссараб мехаль, раклалги шокъроре рахун ругоян кколеб хІалги лъугъиндалго. Гъеб хІалалда рукІадго нужер раклізда батІи-батІиял пикрабиги хІалтІулел рукІана». Муъминзабазе бокъун букІана хеккого Аллагъасул جَلَّالَهُ квербакъи ва жиде кьотІи гъабураб бергъенлъиги швезе.

Мунапикъзабазул раклалде кколеб букІана гъанже киналго муъминзаби тІагІизарилин ва жиде эркенлъи швелин абун. Загъиралда мунапикъзабаца абулеб баукІана нилъе аварагас гъересияб къотІи гъабун буго, ниль бергъине ресги гъечІо абун, гъеб рагІиялдалъун муъминзаби загІип гъаризе ва гъезул рекІелъ васвас реххизе.

11. Аллагъас جَلَّالَهُ муъминзабазул цІакъаб хІалбихъи гъабун гъеб гъазаваталда ва гъел цІакъ хІинкъизарун кІорокІизеги гъаруна.

هَٰذَا لِكِ ابْتِلَائِ الْمُؤْمِنُونَ وَرُلِّ لَوْلَا زَلَّالَا شَدِيدًا ﴿١١﴾

Гъелдалъун Аллагъас جَلَّالَهُ иман камилал муъминзабиги, иман загІипал гѳадамалги, мунапикъзабиги ратІа рахъун лъазаруна ва гъел загъир гъаруна.

12. Гъеб мехаль мунапикъаца ва жидер иман загІипал, рекІелъ унти бугел гѳадамазги абулеб букІана:

وَإِذْ يَقُولُ الْمَتَفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

«Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нилъее бергьенлъи ва квербакъи букIизеян гьабураб къотIи ниль гуккулеб къотIи гурого гьечIоян» - абун. Гьеб рагIи абураздаса МугIайтI абулев мунапикъги вукIана, дагъаб себе нильеца жиндир бицен гьабурав.

13. Мунапикъзабазул цоги къокъаялъ абураб гIужги рехсе, я Мадинаялъул гIадамал! Нуж гьаб хандакъазул рагъуль чIоге, нуж гьаниса нахъе русса! Нилъеда данде вугев тушманги гучав вуго, нилъее аварагас гьабураб къотIиги гьересияб буго-абун.

وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

Мунапикъзабазул цоги къокъаялъ аварагасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну тIалаб гьабулеб букIана жал рагъулье рачинчIого рукIине. Гьез абулеб букIана нижер рукъор бихьинал гьечIо, ниж хIинкъун руго хъизаназе тушманас зарал гьабилин абун. Амма гьезул рукъзабазе ва хъизаназе щибго хIинкъи букIинчIо. Гьезие бокъун буго жал рагъде рачинчIого рукIизе ва гьеб рагъдаса лъутизе.

14. Киналго рахъаздаса тушбаби Мадинаялде жанире рачIун рукIаралани ва гьез мунапикъзабазда абун букIарабани нуж муъминзабазде данде рагъеян абун, гьел мунапикъзабаца бусурбабазде рагъ гьабизе буго ва, гьезул «нижеца иман лъуна»-абураб рагIиги хеккого тIаса инзе буго.

وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَأَنفَقُوا وَمَا تَلَبَّسُوا بِهَا إِلَّا لَيَسِيرًا ﴿١٤﴾

Гьел руго хиянатал гIадамал ва гьезул иман лъейги хиянатаб буго. Гьезул рагI бухIун гьечIо Мадина шагъаралда, гьезие бокъун буго щиб хIилла гьабунги Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасе ва гьесул асхIабзабазе зарал гьабизе ва гьезул исламияб дин загIип гьабизе.

15. ХIакълъунго гьел мунапикъзабаца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ къотIи гьабун букIана жал тушманасдаса мугъ бан лъутизе гьечIин абун.

وَلَقَدْ كُفِّرْنَا عَنْهُمْ لَيْسَ لَهُم مِّنْ قَوْلٍ إِلَّا لَوْنٌ وَالَّذِينَ كَانُوا عَلَىٰ عَهْدِ اللَّهِ رَسُولًا ﴿١٥﴾

Гьеб къотIи гьезда кIочон тун буго. Ва амма Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб къотIи жиндаса жаваб тIалаб гьабизесеб буго. Ахираталда гьеб щай тIубачIеян кIал гьикъизе буго.

16. Дуца гьел мунапикъзабазда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ; нуже щибго кумек гьабизе гьечIо нуж хвалидаса

قُلْ لَّن يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَغْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا لَا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾

яги рагъда чIваялдаса лъутанин абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIараб ажал швараб мехаль хвечIого шивго чи хутIуларо. **Нуж хвалдасан лъутанин абун ГIемераль чIаго хутIуларо.** Шивав инсан жиндие бихъизабураб заман лъугъун хадув хвечIого рес гьечIо.

17. Цоги дуца гъезда абе, МухIаммад

جَلَّ جَلَالُهُ : **нуж Аллагъасул**
гIазабалдаса хвасар гъарулев чи шив
вугев, нуже гIазаб гъабизе гьесие
бокъун бугони?

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ
بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ
مِنَ اللَّهِ دُونَ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا تَصِدْرُوا

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ нужеe рахIмат ва лъикIлъи бокъани, гьеб
нужедаса нахъчIвaze кIолевги шив чи вугев?-абун. ГьечIо шивго
чи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб ва гьесул рахIмат нахъчIвaze кIолев. Гьел
гIадамазда ватуларо ва гъезие гьечIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги
кумекчи ва гьудул-гьалмагъ.

18. ХIакълъунго ГIадеГIанав Аллагъасда

лъала нужеда гьоркъор ругел гъазават
гъабиялдаса гIадамал нахъчIвалел
мунапикъаби, жидеца капурзабазда ва
жидер гьалмагъзабазда абулел:

وَمَا يَدْعُوا إِلَّاهُ الْمَعْرُوفِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ
لِاخْوَانِهِمْ هَلْهُمْ إِلَّا يَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا
قَلِيلًا

«Нуж нижеда аскIоре рачIа, нужеца МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул
асхIабзабиги рехун те»- абун. Гьел мунпикъаби жидеe къварилъи-
захIмалъи бугеб бакIалда ва гъазаваталде рачIуларо, гIадамазе
рихъизе гIоло рачIулел дагъалго гIадамал гурони. Гъазаваталде
рачIаразул мурадги букIула муъминзабазда гьоркъоб гьел рагъдаса
нахъчIвалел хабар бицин.

19. Нужеe лъикIлъи гъабизе гьел
цIакъ бахиллъула. Рагъдаги рукIун
цо хIинкъи гIаде бачIараб мехаль
дуда гъезул берал рихъула дудехун жал
балагъулел ва хIинкъун свер-сведулел,
хвел гIаде бачIун рухI бахъулеб бугев
чиясул гIадин.

أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ
يَظْطَرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَنَبُ
عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذُهِبَ الْخَوْفُ سَلَفُوا
بِالسِّنَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ
يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ
عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

Цинги гьеб хIинкъи гIаса ун хIалхъараб
мехаль, гъез нужеда нахъасан квешаб,
хъубаб хабар бицулеб буго. Гъезие цIакъ
боцIи-малги бокъулеб буго.

Гъазаваталдаса гъанимат (давла) швараб мехаль гьеб бикъизе ва жидеe
гьеб босизе гьел гIедерIулел руго, гьеб гъанимат сабаблъун нужеда

нахъасан кIалгIалелги руго. Гьел гIадамал руго жидеца Аллагъасда
 جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъечIел. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гьез гъабураб гIамалги къабул
 гъабуларо, гъеб гIададе хвараблъун гъабула.

Инсанас гъабураб лъикIаб гIамал къабул гъабун, гьелда данде
 ахираталда лъикIаб жазаъ гъабиялъе шартI буго гъеб гIамал раки
 бацIадго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иманги лъун, аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги
 вильун гъабураб букIин. Гьезул гIамал къабул гъабунгутIи ва гъеб
 гIадада хвараблъун гъаби Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ цIакъ бигъаяб амру буго.

20. Гьел мунапикъзаби, гIемер хIинкъун
 рукIиналъ, божулел гъечIо Мадинаялда
 сверун рукIарал капурзабазул аскарал
 нахъе анин абун. Цогиги нухаль нужеда
 рагъ гъабизеян капурзаби Мадинаялде
 рачIунел ругони, гъезие бокъулеб
 буго жал шагъаралдаса къватIире ун

гIалахалдаго чIезе. Гьенир гIалахалдаги рукIун жидеца нужер
 хIалги цIехезе: муъминзаби къолел гъечIодай капурзабаздаса абун
 хъаравуллъи ккун рукIизе бокъун буго гъезие, нужгун цадахъ рагъда
 рукIизе бокъун гъечIо.

Нагагъ мунапикъзабазул цо къокъа нужгун цадахъ гъазаваталда
 бугониги, гьез цIакъго дагъ гурони рагъ гъабизе гъечIо. Жидерго
 чIаголъи цIунун хъвадизе руго гьел.

21. ХIакълъунго гъав хирияв Аллагъасул
 جَلَّ جَلَّالُهُ расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ буго нуже, я гьал
 муъминзаби, берцинаб нахърильлъин.

Нужедаса Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи ва лъикIаб
 ахират щевезе бокъарал, Аллагъги جَلَّ جَلَّالُهُ
 гIемер рехсолел муъминзабазе.

Нужеца гъев аварасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мисал босе гIибадат гъабиялъульги,
 Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ тавакал гIамиялъульги, гьесул диналъе гIоло гъазават
 гъабиялъульги ва цогидал берцинал ва лъикIал гIаби гIатазульги.
 Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда нахърильлъизе ккеялъе
 сабаб буго гъев вукIин кинабго гIамал Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ вахIюялдалъун
 гъабулев. Хирияв аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нух ккурав чи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ
 нух ккурав вукIула.

22. Жидер иман камилал муъминзабазда
 Мадинаялда сверун лъугъарал
 капурзабазул аскарал рихъараб мехаль,
 гьел хIинкъичIо ва гьез абун: «Гъаб буго

يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ
 الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي
 الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَاكُمْ وَلَوْ كَانُوا
 فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
 كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ
 كَثِيرًا ﴿٢١﴾

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا
 وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
 وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

нижее Аллагъасги **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъесул расуласги къотІи гъабураб жо.

Ва гъев Аллагъги **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъесул расулги жидеца гъабураб къотІиялъуль ритІухъал руго» - абун.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** нижер хІалбихъи гъабизе буго хІинкъизарун, къварилъи тІад биччан, ракъи-къечалдалъунги. Гъеб хІал бихъиялда хадуб Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** нижее квербакъиги гъабизе буго. Гъел муъминзабазул жегиги иман **циклана** ва Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъесул расуласдаги мутІигІлъиги **циклана**. Гъел хІинкъичІо капурзабазул боял гІемерал рукиналдаса ва Мадинаялда сверун лъугъун гъез жал жанир сверизарун рукиналдасаги.

23. Гъел муъминзабаздаса цо бахІарзал **قِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا** руго Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъабураб къотІиялъуль жал цІакъ ритІухъал.

Гъезул цоял руго Аллагъасул

جَلَّ جَلَّالُهُ диналъе гІоло рагъун жал

шагъидлъарал ва жидер къотІиги тІубазабурал.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** диналъе квербакъизе ва гъеб ишалъе гІоло хвезегиян къотІи гъабун букІана хириял асхІабзабаз **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** аварасе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** байгІат гъабулеб мехаль.

Гъезул цогидалги руго жидер къотІи тІубазабизе хІадурун ругел ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** диналъе гІоло рухІ бичизе къватІире рахъун ругел. Гъел бахІарзас Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъабураб къотІи хвезабун гъечІо ва гъеб кидаго хисизабизеги гъечІо.

Гъаб аят рещтізабиялъе сабаблъун ТІабари абулев гІалимас, жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидасан хІадис бицана: дир инсул вац Анас ибну Назр бадруялда рагъ бугеб мехаль гъеб рагъуль гІахъаллъун вукІинчІо. Гъес абуна: «Дун гІахъаллъичІо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе тІоцебе гъабураб гъазаваталъуль. Гъелда ракІ бухІун дица абулеб букІана: гъанжесалалъ Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъазават гъабизе дие изну къуни, дица бихъизабила кин дун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** диналъе гІоло вагъулеблъи» - абун. Цинги УхІудалда рагъ ккараб мехаль ва асхІабзабазул гІемерисел рихха-хочун лъутараб мехаль, Анас ибну Назрица абуна: «Я дир БетІергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَّالُهُ**! Гъал мушрикаца гъабулеб ширкалдаса ва гъез дур авараседе рагъ гъабиялдаса дун вацІадав вуго: дун гъезда цадахъ гъечІо. Гъал асхІабзабаз гъабураб рихха-хочиялдасаги дун гІузру бачун кІалъалев вуго: гъездаса мун тІаса лъугъа Аллагъ» - абун.

Цинги хвалченги бахъун гъев мушриказде тІаде унаго гъесда данде кана СагІдо ибну МугІаз **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** ва гъесда Анасица **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** абуна: «Я

Caɣɪdo! Дие алжаналгъул махI бачIулеб буго гъаб Uxɪud мегIералда ɣIагрдаса» - абун. Цинги гъев мушрикалгун вагъана жив шагъидлгъун хвезегIан. Жинда Аллагъ разилъаяв Caɣɪduца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абун: «Я расулуллагъи ﷺ! Дида кIвечIо гъев Анасица гъабураб ɣIадаб бахIарчилъи гъабизе» - абун. «Гъев Анасил жаназа цогидал шагъидзабазул жаназабазда гъоркъоб батана жинда тIад ункъогоялдаса ɣIемерал ругъналги рукIун: хвалчен къабурал, хеч тункарал, чIор речIарал. Нижеда гъесул жаназа батIа бахъизеги лъачIо, гъесул яц ячIун гъелда лъан гурони» - абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

АсхIабзабаца абублеб букIана гъаб аят бугин гъав Анас ибну Назрил ва ХIамзат асхIабасул хIакъалгъул рещIизабураб абун. Гъел киназдаго Аллагъ ﷻ разилъаги, гъезул баракат нильеги насиб гъабеги Аллагъас ﷻ.

24. ПIадегIанав Аллагъас гъел гъазаваталги, гъениб гъабураб къвакIараб хIалбихъиги жидер иманалгъул ва къотIиялгъул ритIухъал муъминзабазе гъабун, жинца гъезул ритIухългъиялда данде алжаналдалгъун жазаъ гъабизе.

لَيَجْزِيَّ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ
وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ أَوْ يَتُوبَ
عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٤٤﴾

МунапикъзабазегучабIазабги гъабизе, гъез мунапикългъитечIони, гъез тавбо гъабун гъеб тавбоги къабул гъабизе. ХIакългъунго ПIадегIанав Аллагъ жив гурхIулев ва мунагъал чурулев вуго.

25. ПIадегIанав Аллагъас капурзаби нахъе руссизаруна жидер цим бахъараллгъун ва жидер мурадазе швечIеллгъун.

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمَنَّا
خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ
وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٤٥﴾

Аллагъас ﷻ муъминзабазе гIейги

гъабун: рагъги гъабичIого гъел бергъараллгъун гъаруна.

Малаикзаби ритIун, гъури ПIаде биччан, капурзабазул аскарал риххизаруна ва лъутизаруна. ХIакългъунго ПIадегIанав Аллагъ вуго жиндие бокъараб жо гъабизе хIалкIолев ва жиндир къуват-гуч бергъарав. Аллагъасда ﷻ кIола жиндир тушбабазе ПIазаб гъабизе ва жиндие рокъарал муъминзабазе квербакъи гъабизе.

26. Гъел капурзабазе квербакъи гъабулел рукIарал ягъудиялги Аллагъас ﷻ жидер шулиял хъулбуздаса къватIире лъугъизаруна ва гъезул ракIазулъ

وَأَنزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي فُلُوهُمْ الرُّعْبَ
فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٤٦﴾

кутакаб хІинкыиги рехана.

Гъезул цо кьокъа нужеца чІвана, цогідаб кьокъа асирзабилъун гъабуна.

Гъел руго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе кьотІи гъабун, гъесде данде рагъиларин абун рукІарал банукъурайзатал. Мадинаялда сверун Маккаялъул къурайшалги ва цогідал гІарабиял лъугъараб мехалъ, банукъурайзатаз аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабураб кьотІи биххизабуна ва гъел мушриказе квербакъи гъабизе лъугъана. Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ капурзабазул аскарал риххизарун хадуб аварагас кьасд гъабуна банукъурайзатазде тІаде ун гъезда рагъ гъабизе.

Гъезул хъала сверун ккураб мехалъ ва жидер хІалги цІакъ квешлъараб мехалъ, ягъудиял разилъана рагъ гъабичІого кверде рачІизе ва жинда Аллагъ разилъаяв СагІдо ибну МугІазица гъабураб хІукму къабул гъабизе. СагІдоца رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ хІукму гъабуна гъезул рагъ гъабизе кІолел бихъинал чІвазе, руччаби, лъимал ва херал гІадамал асирзабилъун гъаризе, гъезул цогідаб боцІи-мал гъанимат гъабун бикъизе. Гъел ягъудиязул микънусгоялдасаги гІемерав чи чІвана ва цогідал асирзабилъун гъарун гъаниматалда гьоркъор рикІІана.

27. ПІадегІанав Аллагъас нужее ирсалъе кьуна гъел ягъудиязул кинабго ракъи, гъезул росабиги ва гъезул кинабго магІишатги. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее ирсалъе кьуна жеги нужеца жиб мерхъинчІеб ракъ.

وَأَوْثَقُوا أَرْضَهُمْ وَدِينَهُمْ وَأَمْرَهُمْ
وَأَرْضًا لَمْ تَطُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

Гъелда хадуб бахъараб хайбаралъул ракъ ва цогідалги бусурбабаца рахъарал капурзабазул ракъал. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев.

28. Я гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дуца дур руччабазда абе: «Нужее гъаб дунялалъул чІаголъиги, гъелъул берцинлъи-чІухІиги бокъун батани нуж дида аскІоре рачІа,

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنتِ تَرْضَيْنَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرِزْقَهَا فَتَعَالَيْتِ
أُمِّيَعَكَ وَأَسْرَحَكَ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾

дица нужее кколеб къадар напакъа къела ва нужги берцинго нахъе риччан тела.

29. Нуж Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги вокъулел ратани, гъединго берцинаб ва абадияб ахиратги бокъулел ратани: даимал алжаналъул нигІматал рокъулел –

وَإِنْ كُنْتُمْ تَرْضَيْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُمْ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

ХІакълъунго ТіадеГІанав Аллагъас гьел лъикІал руччабазе хІадурун буго цІакъ кІудияб ажро. Дунялалъул рукъоб инсанасул бералда бихъичІел, ГІиналда раГІинчІел, раКІаздацин хъатГІичІел нигІматал жанир ругел алжанал руго гьел.

«АлбахІро» абулеб тафсиралъул тІехьалда хъван буго: ТіадеГІанав Аллагъас аварагасе ﷺ квербакъи гъабидалго, Мадинаялдаса капурзабазул аскаралги нахъе руссиндал, банукъурайзатал ва бануназирал абулел ягъудиязул гъаниматги бакІаридал, гьесул руччабазда раКІалде ккана гьел ягъудиязул курхъин-кІиликІ ва цогідабги берцинлъи аварагасе ﷺ щун батилин абун. Цо нухаль гьел хирияв аварагасда ﷺ сверун руссана ва гъез абун: «Я расуллулагъ ﷺ! Къайсарилги кисралги руччаби ва ясал жавгъар-якъутал, ГІарац-меседги тІад бан руго. Ниж кинаб пакъирлъи ва мискинлъиялда ругеб дуда лъалаха!» - абун.

Гьел руччабазе бокъидал жидеє напакъаги цІикІизаби, ханзабазул руччабазул ва ясазул бугеб берцинлъиги жидеє букІизе, Аллагъасул свалат салам лъеєв аварагасул цІакъ раКІ къварилъана. Гъеб хІалалъ жив вугеб мехаль ТіадеГІанав Аллагъас аварагасде ﷺ рещтІизабуна гъаб кІиги аят.

Имам АхІмадица رحمته الله عليه бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъ разилъаяв Жабир асхІабас абун: «Цо къоялъ Абубакар رحمته الله عليه асхІаб вачІана Аллагъасул свалат салам лъеєв аварагасде тІаде ине абун. Гъесие жаниве ине изну кьечІо ва гъев асхІабзабазда аскІов ГІодов чІана. Цинги ГІумар رحمته الله عليه асхІаб вачІун гъесги тІалаб гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеєв аварагасде тІаде ине изну ва гъесиеги изну кьечІо.

Дагъаб заманалдаса жидеда Аллагъ разилъаял Абубакар ва ГІумар асхІабасе изну кьуна Аллагъасул свалат салам лъеєв аварагасде тІаде ине. Жанире лъугъараб мехаль гъезие хирияв авараг رحمته الله عليه ватана жиндир руччабазда гъоркъов ГІодов чІун ва гъев цІакъго нашман вукІин загъирлъулеб букІана. Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабас абун Валлагъи, дица авараг رحمته الله عليه разилъулеб, гъев воххизавулеб калам гъабилаян. Цинги гъес абун: «Я расуллулагъ ﷺ! Жакъа дуда Зайдил яс йихъун йикІарай ани дидаса напакъа тІалаб гъабулей! Дица гьелъул габуралда цо жо къабана» - абун. Гъеб раГІиялъ аварагасда ﷺ хъими рехизабуна ва гъес абун: «Гъал дида сверун ругелииналги руго дидаса напакъа тІалаб гъабулел» - абун. Цинги Абубакар асхІаб жиндир яс ГІайишатида къабизе тІаде вахъана, ХІапсатида вагъизе ГІумар асхІабги вахъана. Гъез абун:

«Нуж нечолариш хирияв аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ раkI къварид гъабизе ва гъесухъ гъечІеб жо къеян абизе!»-абун. Цинги гъел руччабацаги абун: «Валлагъи, нижеца хирияв расуласдаса tlokaIb tIalaб гъабизе гъечІо гъесухъ гъечІеб жо къей»-абун.

ТІадеГІанав Аллагъас гъаб kIго аят (28-29) рещтІизабураб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ший чІужуялда гъикъана нужея Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ, гъесул расулги, ахиратгийиш бокъун бугеб, яги дунялалъул берцинлъийиш бокъун бугеб абун. Киналго руччабаца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги tIаса вищана. Гъеб мехаль аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ йикІана ичІго чІужу, гъездаса шуго чІужу къурайшияб тухумалъул рукІана

30. Я гъал аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби!

Нужедаса цонигиялъ мунагъ-хІакъ

кколеб tIамал гъабун: аварасдехун

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ барши загъир гъабун, гъесул

амруялъе мутІигІлъийчІони – нужея

глазаб kIго нухаль цикІизабизе буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас хирияв вукІиналъ гъесул руччабиги хириял рукІуна. Гъезул хиралъиялда рельтъун гъезул тІасилъиялде данде жазаъги цикІизабула. Гъеб глазаб гъаби tIадеГІанав Аллагъасе цакъ бигъаяб амру буго. Гъев щибго жоялъ нахъчІваларо жиндир амру tIубазе.

31. Нужедаса хирияв аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъиялда tIад

чІарал, жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ аварасги

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ разилъи tIалаб гъабун тІикІаIб

tIамал гъабурал руччабазе дица ажру-

кири кьола kIго нухаль цикІизабун

(ай цогидал муъминзабазул руччабазе кьолелдаса kIго нухаль цикІун). Гъей Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги мутІигІай чІужуялъе дица ахираталда цакъ хирияб ажру ва ризкъи хІадурун буго.

32. Я гъал аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби!

Нуж гъечІо цогидал руччабазда

рельтъун. Нуж руго аварасбабазулги

бишунго хирияв аварасул

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби. Нужер ажру ва

даражаги гъединго tIадеГІанаб буго.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ مَنْ يَّاتِ مِنْكَ يَفْجِشْهُ
مُبَيِّنَةً يُّضَعِّفُ لَهَا الْعَذَابَ ضِعْفَيْنِ
وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرًا ﴿٣٠﴾

۞ وَمَنْ يَفْعَلْ مِنْ لَّدُنِّيْٓ اَوْسُوْلًاۙ وَتَعْمَلْ
صٰلِحًاۙ تَوْفٰٓئَهَاۙ اَجْرَهَاۙ مَرَّتَيْنِ وَاَعَدْنَا لَهَا
رِزْقًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسْتُۙ كَآخَرٍۙ مِنَ النَّسَآءِ
اِنَّ اَتْقٰٓيُنَّۙ فَلَا تُخْضَعْنَۙ بِالْقَوْلِۙ فَيَطْمَعَ الَّذِیْ
فِیۤ قَلْبِهٖۙ مَرَضٌۙ وَفُلَنۙ قَوْلًاۙ مَّعْرُوْفًا ﴿٣٢﴾

Ва амма нуж рукIизе ккола Аллагъасдаса ﺟَلَّ ﺟَلَّﺎﻟَﻪُ хIинкъарал ва гъесул амруялъе мутIиГIал.

Гъедин нуж гъечIони ва нужеца Аллагъасде ﺟَلَّ ﺟَلَّﺎﻟَﻪُ ва гъесул расуласде гIасилъи гъабулеб бугони, нуж аварагасул ﺻَلَّى ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭَﺳَلَّمَ руччаби ругин абун гIазаб гъабичIого толаро. Цебесеб аяталда бицараб гIадин цогигдал руччабазе гъабуледасаги кIиго нухаль цIикIараб гIазаб гъабула нужее.

Нужеца гъаракъ тIерен гъабун, берцин гъабун, чияр чиясда калам гъабуге. Гъедин гъабуни жиндир рекIель унти бугев, иман загIипав, хIалихъатав чиясул ракIалъе нужедехун хабар бици бокъизе бегъула. Нужеца гъездехун абизе ккараб рагIи кьокъго ва гъаракъ борхичIого абе, щибго щаклъи кколареб мухIканаб рагIи абун тIубазабе гъездехун гъабулеб калам. Гъаб аяталда жаниб тIоритIел буго руччабазул гъаракъги гIаврат букIиналда, цо-цо гIалимзаби гъеб гIаврат гъечIин абун кIалъаниги.

33. Нуж нужерго рукъзабахъги чIа. Щибго хIажалъи гъечIого гъаниса къватIире рачIун гIадамазулгун журай гъабуге. Нужеца жагъилал гIарабияз ва капурал гIадамаз загъир гъабулеб гIадин, нужер черхалъул ва ретIелалъул, курхъин-кIиликIалъул берцинлъиги загъир гъабуге.

Нужеца паризаял какалги рукугI-сужда камил гъабун, Аллагъасе ﺟَلَّ ﺟَلَّﺎﻟَﻪُ хIелун, гъев разилъи тIалаб гъабун рай. Нужер боцIи-малалдаса паризаяб закатги кье.

Нуж Аллагъасеги ﺟَلَّ ﺟَلَّﺎﻟَﻪُ гъесул расуласеги ﺻَلَّى ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭَﺳَلَّمَ мутIиГIлъунги рукIа. Я гъав расуласул рукъалъул агълу! ТIадеГIанав Аллагъасе бокъула нуж цIакъ рацIадал рукIизе, нужедаса кинабго чороклъи тIаса инзабизе ва нуж кинабго мунагъ-хатIаалдаса ва квешал сипатаздаса рацIцIадги гъаризе.

34. Нужеца цIале ва лъазабе нужер рукъзабахъ цIалулеб бугеб хирияб Къуръанги, аварагасул ﺻَلَّى ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭَﺳَلَّمَ суннатги. Гъелда рекъараб гIамал гъабе ва гъеб нух хъвадизабе.

ХIакълъунго Аллагъ жив цIакъ гурхIулев вуго, жинда лагъзадерил киналго гIамалал лъалевги вуго. Гъел лагъзадерие маслахIат бугеб жо гъезда лъазабулев вуго ва дуниял-ахираталъул бахъибуголъиялде

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ
وَأَتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ
الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

وَأَذْكُرْنَ مَا يُكَلِّفُ فِي بُيُوتِكُنَّ
مِنْ أَيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

гьел тІоритІулевги вуго.

35. ХІакълъунго муслимал ва муслиматал: жидеца исламияб диналъул амру-нагъю тІубалел ва гьелда нахърилълъунел. **Муъминзаби ва муъминаталги:** жидеца

Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَّاهُ** гьесул расуласдаги иман лъун, гьеб иман ритІухъ гьабун жал хъвадулел. **Аллагъ** **جَلَّ جَلَّاهُ** разилъи тІалаб гьабун тІибадат гьабулел бихъинал ва гьединалго руччабиги, жидер иманалъуль, рагІабазуль, гІамалалъуль ва нияталъуль ритІухъал бихъинал ва руччабиги, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** мутІигІлъиялда

гьесие тІагІат-тІибадат гьабиялда сабру гьабун гьелда тІадчІей гьабулел, Аллагъасде **جَلَّ جَلَّاهُ** тІасилъулел пишаби теялда тІад чІунги сабру гьабулел бихъинал ва руччабиги,

Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** хІелун ва гьесул гІазабалдаса хІинкъун рукІулел бихъиналги руччабиги, жидер боцІиялдаса Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** гІоло мискин-пакъирасе садакъа кьолел ва закатги кьолел бихъинал ва руччабиги, жидеца Рамазан моцІалъул паризаяб кІал кколел ва суннатал кІалалги кколел бихъинал ва руччабиги, жидеца жидер гІаврат хІарамаб жоялдаса цІунулел бихъинал ва руччабиги: ГІаврат бахчулел, гьеб зина-хатІаалдаса цІунулел, жидеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** гІемер рехсолел бихъиналги руччабиги: Кидаго жидеда Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** ракІалда вукІунел гьев кІалалъги рехсолел, гьесие рецц гьабун АлхІамдулиллагъ абун, гьев кІодо гьавун, Аллагъу акбар абун гьев вацІцІад гьавун субхІаналлагъ абун гьев цо гьавун Лаилагъа иллаллагъ абун абулел. Гьал цере рехсарал муъминзаби тІадегІанав Аллагъас жидер мунагъал рахчулел ва жиде ахираталда цІакъ кІудияб ажруги хІадурун бугел руго.

36. Цониги муъминчиясда ва муъминай чІужуялда рекъараб гьечІо ва гьезие бегъуларо Аллагъасги **جَلَّ جَلَّاهُ** гьесул расуласги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** цо хІукму гьабураб мехалъ, гьеб хІукмуялъул хилапалда иш гьабизе.

Гьеб хІукмуги жибго тун цоги хІукму гьабизе ва гьеб лъикІаблъун

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ
وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ
وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ
وَالصَّاعِمِينَ وَالصَّاعِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ
اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

وَمَا كَانَ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا الْمُؤْمِنَاتِ إِذَا قَضَى اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ
وَمَنْ بَعْضُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
مُتَبَيِّنًا ﴿٣٦﴾

бихъизе бегъуларо. Жинца Аллагъасул ﷺ ва расуласул амруялда
гасилъи гъабурав чи вуго жив баянаб къосиналъ къосарав. Гъев
шаргІалдаса вахъарав чи вуго ва жиндир нухги мекъи ккарав вуго.

Гъаб аят рещтІине гъабиялъе сабаб бицана жинда Аллагъ разилъаяв
ИбнуГаббасица: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъабурав
гъарабаш вукІун тархъун, вас гІадин жиндир рукъов вугев Зейд ибну
ХІарисатие гъарана жиндир яцІал Зайнаб бинту ЖахІш. Гъелтие
Зейдие ине бокъичІо ва гъей гъеб амру тІубазе нахъчІван чІана. ГъелтІул
вац ГІабдуллагъ ибну ЖахІшиегі бокъун букІинчІо Зайнаб Зайдие
къезе, гъей къурайшияб тухумалтІул къадру бугей гІадан йикІун,
ЗайдгІ лагъзадерил вукІарав чи вукІун. Цинги гІадегІанав Аллагъас
ﷺ гъаб аят рещтІизабуна. ГІабдуллагъгІ разилъун ЗайнабгІ Зайдие
къуна. Гъел киназдаго Аллагъ разилъагІ.

37. Дуца рехсе, МухІаммад ﷺ,
Аллагъас ﷺ иман-исламалда
тІовитІун жиндие кІудияб нигІмат
къурав ва дуцагІ жив тархъун, дурго
вас гІадин кІодо гъавун жиндие
нигІмат къурав Зайд ибну ХІарисатида
дуца абураб гІуж: «Дуца чІужу дуего те
ва гъелда цІар тІамуге.

Мун АллагъасдасагІ хІинкъа гъей
Зайнабие къварилъи гъабизе» - абун.
Дуца жанибгІ бахчун букІана Аллагъас

ﷺ жиб загъир гъабизе бугеб амру: Зайдидаса ятІалтІун гъей Зайнаб
жиндир чІужултІун йикІунеблти лъазабун букІана Аллагъас ﷺ
жиндир аварасадса ﷺ. Гъеб амру жинца жаниб цІунун букІана
ва Зайдие гъей Зайнаб нахъе йиччазе бокъараб мехальгІ гъей йиччаге
абун Зайдие насихІат гъабубеб букІана.

Аллагъасул ﷺ хІукму тІубалеблти ва гъесие бокъараб жо
лъугъунеблти якъинго лъалеб букІиналъ хирияв аварасадса ﷺ.
Зайнаб йиччазе Зайдие изну къолеб букІинчІо, Аллагъас ﷺ
къадар гъабураб гІуж шведал, жиндир изну гъечІонигі гъеб ригъин
биххубеблти лъалеб букІун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасадса
бокъун букІинчІо гІадамазда жаниб хабар бицинегІ аварасадса ﷺ
жиндир васлтъун вукІарав чиясул чІужу ячун йгин абун.

Гъеб аварасадса ﷺ бокъичІеб жо хвезабун Аллагъас ﷺ
абубеб буго: «Мун хІинкъулев вуго гІадамаздаса ва гъез бицулеб
рагІиялдаса. Мун гъелдасан хІинкъуге. Мун жиндаса хІинкъизе

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ
عَلَيْهِ أَمْسِكَ عَلَيْكَ رَجُلَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ
وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى
النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ
مِنْهَا وَطَرَ زَوْجَهَا لَوْلَا أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذْ
قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرَ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

хІакъав чи цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Зайдица гъей Зайнабил цІар тІамун гьелъул гІидда тІубараб мехаль дица дуе чІужулъун къуна гъей Зайнаб. Гьеб дица гьабуна жагъилиял гІарабиязул гІадат хвезабун жидер васаллъун ккурал гІадамазул рукІарал руччаби рачизе бегъуларин абураб.

Муъминзабазе щибго къварилъи гьечІого букІизе ва гьезда лъазе жидер васал руго абун рукІарал гІадамаз риччарал руччаби рачизе бегъулеблъи, гьезул гІидда тІубараб мехаль. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб хІукму-къадар жиб тІубалѐб, жиб хисуларѐб букІуна. Гьеб хІукмуялда рекъон къуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Зайнаб жиндир расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІужулъун.

Тафсиралъул гІалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе Зайнаб къурав Вали живго гІадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІана. Гъедин букІиналъ хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Зайнабиде гІаде лъугъана гьелъул изну гьечІого, ригъин гьабичІого, нугІзалги гьечІого, магъариде боцІи къечІого. Гьеб иш буго цохІо аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хасаб хІукму.

Жинда Аллагъ разильяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: «Зайнаб жий чІухІарайлъун йикІунаан цогидал аварагасул руччабаздаса ва гьель абулаан: «Нуж аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къуна нужсер бетІергъабаз. Дун аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къуна анкълго зобазда тІад вугев БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ЖахІшил яс Зайнаб чІужулъун ячиналда сверун исламияб диналда ва хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІегІераб тІанкІ лъезе бокъарал гІадамаз гІемераб гьересияб хабар ургъун буго ва гьеб цо-цо тафсиралъул тІахъазда хъванги буго. Нилъеца рекІелчІей гьабулеб жо буго халкъалъулго хирияв МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кинабгІаги гІодобегІанаб пишаялдаса ва узденлъи-бахІарчилъиялъе мукъсанлъи бачІунел сипатаздаса вацІІадав вукІин.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІикматалдалъун Зайдил чІужулъун йикІарай Зайнаб гьес цІарги тІамун, гІиддаги тІубан хадуб аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къун йиго: гІарабиязда жаниб букІараб васлъун ккевейги, гьелъул хІукмуги хвезабун, гьеб жагъилияб гІадат батІул гьабун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул яцгІалги йикІадго, гьесда йихъулей ва лъалейги йикІиндал, гьев нахъчІвалѐб щибго жо букІинчІо гъей Зайнаб Зайдие чІужулъун къечІого, гьелдаса цеего жинца ячизе. Гьаб хІукмуялъги баян гьабулеб буго исламияб диналда ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІайиб чІвазе бокъарал гІадамаз ургъарал къисаби гьересиял харбал рукІин.

Зайд ибну ХІарисат رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ вукІана аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІужу Хадижатил

Исламияб дин бачІинелде цевего асирлъуда вукІарав ва гьелъ аварасе
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сайгъат гъавун къун вукІарав чи. АварагІи къун хадуб хирияв
 аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Зайд رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ тархъун вукІана ва жидерго хъизаналда
 гьоркъов тун вукІана.

38. Аллагъасул аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 къварилъи букІуларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 жиндие парз гъабураб ва хІалал
 гъабураб жоялъуль. Гъедин хІалал
 гъабураб жоялдаса буго аварасул
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІемерал руччаби рукІинги.

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ،
 سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ
 اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾

Гъеб гІемерал руччаби рукІин церехун рукІарал аварагъабазул
 нух буго. Гъеб нухалда рекъон Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ МухІаммад аварасеги
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну къун буго руччаби рачизе. Аллагъасул свалат салам
 лъеяв Давуд аварасул нусго чІужу йикІанин абуна гІалимзабаца.
 Гъесул вас Сулейман аварасулги лъабнусго чІужу йикІана, цогиги
 гъарабашалги рукІана бусадe ккурал (жидеда аскІов вегулел). Гъаб
 буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиб къадар гъабураб ва жиндие щибго хиси
 гъечІеб хІукму.

39. Гъел аварагъаби عَلَيْهِ السَّلَام руго
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат умматалъухъе
 щвезабулел ва гъесул амруялда
 гІасилъизе хІинкъулел.

الَّذِينَ يَبِغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَحْشَوْنَهُ وَلَا
 يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكُنِيَ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

ЦохІо Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гурони цогі щивго чиясдаса жалги
 хІинкъуларел. Гъел аварагъабазул عَلَيْهِ السَّلَام нухалда нахъвилълъа мун,
 я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуца гІадамазул хабаралъул щибго кІвар
 гъабуге. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІезе вуго кинабго халкъалъе жинца
 хІисаб-мизан гъабулевлъун ва гъезие жазаъ гъабулевлъунги.

40. Аллагъасул свалат салам лъеяв
 МухІаммад гъечІо нужер цониги
 бихъинчиясе эменлъун. Гъев вуго
 Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир дин малъизе
 витІарав расул ва аварагъабазул عَلَيْهِ السَّلَام
 ахиравги.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن
 رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ
 شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

Гъесдаса хадув цогі авараг вукІине гъечІо ва гъес нужехъе щвезабураб
 исламияб динги абадиялъго букІунеб хІакъаб дин буго. ХІакълъунго
 ТІадегІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалевлъун. Жинца
 гъабулеб хІукму-къадаралъул маслихІат лъала гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
 ва жинда жаниб хІикмат-пайда гъечІеб хІукму гъес гъабуларо.

Гъаб аяталъги баян гъабула васлъун чидар чи кквей батІулаб букІин, гъев Зайдги رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вас гъечІеблъи.

41. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсе кигІан кІваниги гІемер ва такрар гъабун рехсеялдалъун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا

كَثِيرًا ﴿٤١﴾

42. Ва нужеца гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацІад гъавун тасбихІги гъабе радалги къасиги гІужаз.

وَسَبِّحْهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾

Даимго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раклалда чІезаве. Гъев нуж рижарав Халикъ вукІин, нуж хихъулев Разикъ вукІин, Ахираталда нуже жазъ гъабулев къиямасеб къоялъул БетІергъан вукІин раклалда чІезабе. Гъес нуже кърал нигІматазда шукру гъабе. Дунял-ахираталъул балагъаздаса цІуниги, киналго умуразулъ квербакъиги гъесдаса тІалаб гъабе. Кинабго лъикІлъи щвеялде хъулги цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъе.

43. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца гІибадат гъабизе хІакъав нужер

هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ

БетІергъан, жив кидаго нужеда гурхІулев, нуже кинабго рахъалъан лъикІлъи щвезеги бокъулев.

إِيْخْرَجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ

بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

Гъединго малаикзабацаги нуже дугІа гъабула ва нужер мунагъал рахчи тІалаб гъабула. Гъеб кинабго лъикІлъи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гъабулеб буго купруялъул ва жагъиллъиялъул бецІлъиялдаса къватІире рахъун нуж иманалъул нуралда тІоритІизе. ХІакълъунго Аллагъ муъминзабазда жив гурхІулев вуго. Гъезул дагъаб лъикІаб гІамалалде данде гІемераб ажру гъабулев вуго. Гъезул гІемерал мунагъазда тІаса лъугъун гъезде гурхІел гъабулевги вуго.

44. Гъел муъминзабазда къиямасеб къоялъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ данде чІвараб мехалъ гъес салам къун гъел кІодо гъарула.

يَحْيَتُهُمْ يَوْمَ يَقُومُونَ، وَسَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا

كَرِيمًا ﴿٤٤﴾

Гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІакъ кІудияб ажруги хІадурун буго. Даимго жанир рукІунеб нигІматазул алжан хІадурун буго.

45. Я гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дица мун витІун вуго дур умматалъе ва цереккун рукІарал киналго умматазеге дуца нугІлъи гъабулевлъун.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا

وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾

Киналго аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматазухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат щвезабуна абун. Дуца муъминзабазда рохел бицуневлъунги. Гъезие ахираталда алжаналъул нигІматал ругин абун. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ

инкар ккураб къавмалъе хІинкъи къолевлъунги, гъезие ахираталда жужахІалъул гІазаб бугин абун.

46. Аллагъасул ﷻ амруялдалъун ва гъесул изнуялдалъун диналде халкъ ахІулевлъунги витІун вуго мун, жинца нур балеб чирахълъунги гъавун вуго Аллагъас ﷻ мун.

Дуца купру-ширкалъул бецІлъиялдаса исламияб диналде рачІулеб нух бихъизабулеб бугелъул, гъел гІадамазе мун вуго бакараб чирахъ гІадин ва гвангъараб бакъ гІадин.

47. Дуца муъминзабазда рохелги бице, ﷺ, хІакълъунго гъезие Аллагъасул ﷻ рахъалъан цІакъ кІудияб цІоб-рахІмат буго абун.

Дунялалъул рокъор гъел иман-исламалда тІоритІун руго, ахираталда гъезие алжаналъул ниғІматалги руго.

48. Мун капурал ва мунапикъал гІадамазе бокъараб жоялда нахъвилъълъун гъезие мутІигІлъуге. Аллагъас ﷻ дуда амру гъабураб хІалалъ ахІе дуца диналде халкъ.

Гъез дуе гъабураб къварилъи хІехъон сабру гъабе, дуца тавакалги гІадегІанав Аллагъасде тІае. Дие Аллагъ ﷻ гІезе вуго жинда дур амру тІамулевлъун ва жинца дуе квербакъулевлъунги. Аллагъасде гІаваккал тІамурав чиясе гъес дунялалъулги ахираталъулги умурал бигъа гъарула.

49. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужеца муъминал руччаби рачараб мехалъ цинги гъезул цІарги тІамураб мехалъ, нуж гъезда аскІорги регичІого – гъел руччабазда тІад гІиддат гъечІо гъез нуже тІубазе кколелб.

Гъеб гІиддат букІуна жинда аскІор регарал руччабаца гъабизе кколелб, гъезул рахІмомялда жаниб лъимер ккун бугеблъи яги гъечІеблъи лъазе, цоги росасе иналде цебе. Гъебги лъабго хІайиз бачІизе гІадаб заман буго. ХІайиз бачІунарей чІужуялъ лъабго моцІалъ сабру гъабизе ккола. Гъел нуж аскІор къачІого цІар тІамурал руччабазе нужеца дагъабго боцІи къе. Гъезда цІар тІамун бугелъул гъезие дагъаб кумек гъабе кваналелб жо къун, яги ретІелниги,

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾

كَيْبَرًا ﴿٤٧﴾

وَلَا تُطْعَمُ الْكُفْرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعَّ أَذْنَهُمْ
وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا
لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عَدْوٍ تَعُدُّوهنَّ فِتْنَةً
وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

гІарацниги кьун. Цинги щибго зарал гьабичІого берцинаб хІалалъ гьелги жидерго агьлудьлукъхе риччай.

50. Я гьав авараг ﷺ хІакълъунго Дица дуе чІужулъун рачизе хІалал гьарун руго дуца жидее магъари кьурал узденал руччаби Диналде халкъ ахІизе бигъалъи букІизе, батІи-батІиял къавмазулгун гІагарлъи хурхизе гІоло дуе изну кьун буго руччаби рачизе. Гьединго гьанимат гьабун шварал гьарабашалги хІалал гьаруна. Дур инсул вацазул ва яцазул ясалги хІалал гьаруна чІужулъун рачизе.

Дур эбелалъул яцазул ва эбелалъул вацазул ясалги хІалал гьаруна, гьел ясаз Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло гьижра гьабун мунгун цадахъ Мадинаялде рачІун ругони. Цо муъминчІужуялъ жиндир напс

аварагасе хІалал гьабун кьуни магъари тІалаб гьабичІого, гьейги бегъула аварагас ﷺ чІужулъун ячизе, гьесие гьей чІужулъун ячизе бокъани. Гьеб хІукмуги аварагасда ﷺ хасаб хІукму буго, цогидал муъминзабазе жиб гьечІеб.

Гьел муъминзабаца руччаби рачула валиясул изнуялдалъун, кІиги нугІги гьоркъов вукІун, магъариде щиб бугониги боцІиги кьун.

ХІакълъунго киналго муъминзабазе парз гьабураб руччаби рачиялъул ва гьезул гьарабашазул хІукму Дида лъалеб буго. Гьаб аяталда жанир ругел хасал масъалаби руго жал аварагасе ругел ва гьесие бигъалъиялъе ругел. Дуе къварилъи гьечІого букІизе гьабуна гьеб хІукму. ХІакълъунго Аллагъ ﷻ вуго жиндир мунагъал рахчи гІемерав ва гурхІелги гІатІидав.

51. Дуе ихтияр буго, я гьав авараг ﷺ, гьел руччабазул дуе бокъарал цар тІамун нахъе риччазе ва дуе бокъарал дудаго аскІор тезеги. Дуца сордо базе аскІове инчІого тун рукІарал руччабазда аскІов аниги дуе щибго къварилъи гьечІо ва дуда гІайиб букІуларо.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا خَلَلْنَاكَ اَزْوَاجَ النَّبِيِّ
ءَاتَيْتْ اُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِيْنُكَ مِمَّا
اَفَاءَ اللّٰهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتٍ عَمَّكَ وَبَنَاتٍ
عَمَّتِكَ وَبَنَاتٍ خَالَكَ وَبَنَاتٍ خَالَتِكَ اَلَّتِي
هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَاةً مُّؤْمِنَةً اِنْ وَهَبَتْ
نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ اِنْ اَرَادَ النَّبِيُّ اَنْ يَسْتَكْحِهَا
خَالِصَةً لِّكَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۚ قَدْ
عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِيْ اَزْوَاجِهِمْ
وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُوْنَ
عَلَيْكَ حَرَجٌ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَفُوًّا
رَحِيْمًا ﴿٣٠﴾

* تُرْجَىٰ مِنْ نِّسَاءِ مِنْهُنَّ وَتُؤَيَّٰ إِلَىٰكَ مِنْ
نِّسَاءِ وَمِنْ اَبْتَعَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكَ ذٰلِكَ اَدْفَا اَنْ تَقْرَءُ عَنْهُنَّ وَلَا
يَحْزَنَ وَبَرَضَيْنَ يَمَاءَ اَتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ
وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَكَانَ اللّٰهُ
عَلِيْمًا حَلِيْمًا ﴿٣١﴾

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруги гъел руччабазул раkI парахалъулеб, гъезул бер бохулеб амру буго. Гъел пашманлъизеги гъечІо ва гъел разиял рукІизе руго дуца гъезул шияй цоялъе къураб жоялдаса.

Гъел руччабазда лъараб мехаль ПтадеГІанав Аллагъас аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ихтияр къун букІин гъес жиндир руччабаздехун гъабулеб гІамал жиндие бокъухъин гъабизе, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда разилъула ва гъезие аварагас гъабураб гІамал квешги бихъуларо.

ПтадеГІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нугер раkІазда жаниб бугеб жоги. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жо лъалев, жинца гъабулеб ишалъуль гІадлу битІарав, хІикмат камилав вуго. Жиндир гурхІел-хІалимлъи гІемеравги вуго.

52. Гъал дуда ругел ичІго чІужуялде
гІаде цогиги чІужу ячизе дуе
хІалаллъуларо, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъел руччаби хисизеги хІалаллъуларо
дуе. Гъезул цІар тІамун гъезул бакІалда
цогиги руччаби рачинеги хІалаллъуларо,
кигІанго дуда гъел цогидал руччаби

берцин рихъун гъел дуе рокъаниги. Дуе гъаниматалдаса шварал гъарабашал хІалаллъула, гъел руччабилъун рукІунарелъул. ХІакълъунго ПтадеГІанав Аллагъ нугер киналго хІалал лъалев, гъезул хъаравуллъи ккурав вуго. Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъаларо абун раkІалде ккун нужеца шаргІалъул гІорхъаби хвезаруге.

ПтадеГІанав Аллагъас хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччабазе ихтияр къедал гъез дунялалъул берцинлъи, бечелъи тІаса бишизе, яги Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги, ахираталъул рукъги тІаса бишизе ва гъел руччабаца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги тІаса вишидал, гъезул хІурмат гъабун, хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабуна гъел руччабада гІаде цогиги руччаби рачунге абун ва гъезул цІар тІамун гъел нахъеги риччаге абун. (28-29 аяталде балагъе).

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатидаца ва цогиги асхІабзабаздаса бицараб цо рагІи буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хвелелде гъесие хІалал гъабун букІанин жиндие бокъарабгІан руччаби рачизеян абун. Цогиги гІалимзабаца абун: жагъилиял гІарабиязул гІадат букІана кІиги чи рекъон жидеца руччаби хисулеб: гъасул чІужу досие къун, досул чІужу гъасие къун. Гъаб жагъилияб гІадат хвезабун ПтадеГІанав Аллагъас абун: «Дуца гъел руччаби хисизеги

لَا يَحِلُّ لَكَ الْبَسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ
بِهِمْ مِنْ أَنْزَوْجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُمْ إِلَّا
مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾

бегъуларо» - абун.

53. Я Гьал иман лъурал гIадамал! Нуж аварагасул рукъзабахъе лъугъунге, нужее изну къун хадуб гурони.

Аварагасул хIурмат цIунун, гьесул руччабазе къварилъи гьабичIого букIизе. Нуж тIагIам кваназе ахIараб мехаль гьесул рукъзабахъе лъугъизе бегъила, гьеб тIагIам бежа-белъизегIан гьесул рокъор гIодор чIун чIечIого, тIагIам хIадурааб мехаль лъугъа рукъоре. Кинниги нуж ахIараб мехаль рокъорги лъугъа, гьеб тIагIам кванараб мехаль тIаде рахъун къватIиреги а.

Гьесул хабаралда ракл гъун гIодор чIунги рукIунге, нужго цоцаде хабар бицунелги рукIунге. ХIакълъунго гьедин нуж рукIин аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал гьабулеб иш буго. Гьев нечонги вукIула нужедаса, нужеда тIаде рахъун къватIире аян абизе, амма Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нечоларо жинца хIакъаб жо бицизе ва битIараб нух лъазабизе.

Гьев аварагасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччабаздаса цо жо тIалаб гьабулеб бугони нужеца гьеб тIалаб гьабе пардавалда нахъа чIун – гьезул бадире балагъун чIечIого. Гьедин гьаби бацIадаб ва лъикIаб буго нужер раклазе ва гьезул раклазеги. Нич тIаса унеб, щаклъи кколареб буго. Нужее изну гьечIо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе щибго жоялдакъун зарал гьабизе. Нужее хIалалаб гьечIо аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рукIарал руччаби рачизеги, абадиялъго. Гьезул хIурмат цIунизе рекъараб буго нужерго улбузул гIадин. Аварагасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ адаб цIунизеги тIадаб буго гьев чIаго вугеб мехальги хвараб мехальги. ХIакълъунго нужеца аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал бугеб жо гьаби Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб цIакъ кIудияб мунагъ буго. Гьелдаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тIаса лъугъуларо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе зарал гьаби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ зарал гьаби буго.

54. Нужеца щиб бугониги жо загъирго гьабуниги, гьеб бухчун, бальго гьабуниги, тIадегIанав Аллагъ жинда гьеб лъалев вуго, ва кинабго

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتَ اَيَّتِيْ
اِلَّا اَنْ يُّؤْذَنَ لَكُمْ اِلٰى طَعَامٍ غَيْرِ نَظَرٍ
اِنَّهٗ وَلٰكِنْ اِذَا دُعِيْتُمْ فَادْخُلُوْا فَاِذَا
طَعِمْتُمْ فَانْشَرُوْا وَلَا مُسْتَنْسِفِيْنَ لِحَدِيْثِ
اِنْ ذٰلِكُمْ كَانَ يُّؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَجِىْ
مِنْكُمْ وَاللّٰهُ لَا يَسْتَجِىْ مِنْ الْحَقِّ وَاِذَا
سَأَلْتُمُوْهُنَّ مَتَاعًا فَسَلُوْهُنَّ مِنْ وَّرَآءِ
حِجَابٍ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقَاۤؤِكُمْ
وَقُلُوْبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوْا رَسُوْلَ
اللّٰهِ وَلَا اَنْ تَنْكِحُوْا اَزْوَاجَهُ مِنْۢ بَعْدِهٖ اَبَدًا اِنَّ
ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيْمًا ۝۳۳

اِنْ تَبَدُّوْا شَيْعًا اَوْ تَخْفُوْهُ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيْمًا ۝۳۴

махлукъаталъул ахІвал-хІал лъалев вуго.

55. Муъминал руччабазда мунагъ-хІакъ гъечІо гъез гъумер бахчичІо абун жидерго инсудасаги, васаздасаги, вацаздасаги. вацазул васаздасаги, яцазул васаздасаги, муъминал руччабаздасаги, жидер рукъор ругел гъарабашаздасаги.

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِمْ فِيءِ آبَائِهِمْ وَلَا أَبْنَائِهِمْ
وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِمْ وَلَا أَبْنَاءَ
أَخَوَاتِهِمْ وَلَا نِسَائِهِمْ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
وَأَتَقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа, я гъал муъминал руччаби, шаргІалъул гІорхъаби хвезаризе. ХІакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо бихъулев ва лъалев. Нужер раклалда хъатІараб хивалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ, нужер щибаб лагаялъул багъяриги лъала.

Бусурманал руччабаца жидер берцинлъи бахчизе тІадаб буго капурал руччабаздасаги: гъез бусурбабазул берцинлъи жидерго росабазда бицун гъезул хъул лъечІого букІизе бусурманал руччабазда.

56. ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъас ва гъесул малаикзабацаги свалат битІула кинабго халкъалда расуллъун витІарав аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ свалат битІула абураб рагІиялъул магІна буго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласда гурхІула, гъесул даража-макъамги тІадегІан гъабула, гъев тушбабазул заралалдасаги цІунула, гъесие квербакъиги гъабула абураб.

Хириял малаикзабаца аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат битІулин абураб рагІиялъул магІна буго гъез аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дугІа гъабула гъесда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІагиян, гъесул даража-макъам тІадегІан гъабегиян абун.

Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужецаги свалат битІе гъев хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва нужеца гъев кІодо гъавун гъесие саламги гъабе. Нужеда тІад цІакъ кІудияб хІакъ буго гъев аварагасе тІубазе кколеб: гъев вугелъул нуж жужахІалъул гІазабалдаса хвасар гъарун нигІматазул алжаналда лъугъизариялъе сабаблъун вугев. Купру-ширкалъул бецІлъиялдаса иманалъул нуралде нуж тІоритІаравги. Гъедин бугелъул нужеца хирияв аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат салам гІемераб битІе. Гъесул цІар рехсанщинахъе: «Аллагъумма ссвали гІала МухІаммадин ва гІала а́лигъи ва саллим» абе.

Гъаб аяталда жаниб тІоритІел буго жинда свалат салам лъеяв МухІаммад авараг Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб кинабго махлукъалъул бицунго

хирияв вукІналда, гъев жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІмат рештІулев вукІналдаги. ПІадегІанав Аллагъас аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат битІараб мехаль, гъев кІодо гъавигун цадахъ гъесда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматалги рештІула. Гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хирияв вукІналдалгун гъесда иман лъурал муъминзабиги хириял руго. ПІадегІанав Аллагъас гъел муъминзабзда абиги: «Дица свалат битІула хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужецаги битІе гъесде свалат» – абун муъминзабазе бугеб хиралги ва тІокІлги буго.

ПІадегІанав Аллагъас хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат алжаналде тІобитІиялге сабаблгун гъавидалго, муъминзабаз Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъари гъев аварасда свалат салам лъе абун – гъеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигІматазда шукру гъабиялгун цо тайпа.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІалиасІабабасдасан бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абунин: «*Бахилчи вугин гъев, дунги жинда аскІов рехсон дида свалат битІичІев чи*»- абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ кьегі гъев разилъулеб ГІамал гъабизе ва гъесие хирияв аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннат тІубазе.

57. ХІакългунго жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расуласе зарал гъабулел ГІадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лагІнат кьун буго дунялалдаги ахираталдаги.

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾

Гъел Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир рахІматалдаса ва гурхІел-цІобалдаса рикІклад гъарун руго. Ахираталда гъезие хІадурун буго жал ГІодорегІан гъарулеб жужахІалгун ГІазаб.

58. Муъминзабазе ва муъминал руччабазе гъезул щибго ГІайибги гъечІого къварилги гъабулел ГІадамал руго жидеца бугътан лъолел ва кІудияб мунагъ гъабулел.

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا
بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

59. Я гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дуца дур руччабазда абе ва ясаздаги абе, киналго муъминал руччабаздаги абе, жидеца бетІералдаги черхалдаги тІад ГІатІидаб кІаз бай абун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ فُلْ لَّا زَوْجَاتِ
وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ
جَلَابِيزٍ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا
يُؤْذِنَنَّ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

Черхалгун сипат бицулареб, гъумерги бахчулеб кІаз бай, жидеда канлги бихъизе цо бер къватІибе баккунги те. Гъаб черх бахчи тІадаб буго руччаби

рукъоса къватире рахъулеб мехалъ. Гъаб рагІиги буго жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица бицараб.

Гъедин черх бахчараб мехалъ гІадамазда лъала гъел рукІин муъминал руччаби: жал уздана, жидеца къабихІаб гІамал гъабуларел. Цинги гъезие заралги гъабуларо квешаб тІабигІат-гІамал хъвадизе гъабулел хІалихъатал гІадамаз. ТІадегІанав Аллагъ вуго муъминзабазда гурхІулев, гъезул мунагъалги рахчулев.

60. Мунапикъзабиги, рекІель унти бугел иман загІипал гІадамалги, гъединго жидеца Мадинаялъул гІадамазда гъоркъоб гъересияб хабар бицун, гІадамазул ракІазулъе хІинкъи ва щакІли лъугъине гъабулел гІадамалги, нахъчІван чІечІони гъел квешал гІамалал хъвадизариялдаса, Дица мун гъезда гІаде гІамизе вуго, МухІаммад ﷺ, гъезда рагъ гъабизе ва гъезие гІазаб гъабизе. Цинги гъел дур мадугъалзабилъун Мадинаялда хутІизе гъечІо цІакъго дагъаб заманаялъ гурони: гъениса лъутун къватире инегІан заманаялъ гурони.

﴿لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا﴾

61. Жидеда Аллагъасул ﷻ ццим бахъараллъун, гъесул рахІматалдаса рикІклад гъарураллъун ине руго гъел Мадинаялдаса нахъе.

﴿مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا تَقِفُوا أَخَذُوا وَقَتَلُوا نَفْسَيْكُمْ﴾

Кир жал ратаниги гъел муъминзабаца кквезе руго ва чІвазеги руго. Гъел ругелъул Аллагъасул ﷻ диналде данде чІарал, гъесул аварагасе ﷺ ва муъминзабазе зарал гъабулел гІадамал.

62. Гъаб буго ТІадегІанав Аллагъасул нух ва гІадат: цересел умматазул мунапикъзабазеги гІазаб жинца гъедин гъабуна. Гъеб Аллагъасул ﷻ нухалъе щибго хиси букІунаро.

﴿سُئِلَ اللَّهُ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ يَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾

Дуца ракІ къварид гъабуге, МухІаммад ﷺ, дуда сверухъ ругел мунапикъзабаца дуе гъабулеб къварилъиялда. Аллагъасул ﷻ гъездасаги ццим босизе буго ва гъел инжит гъарун нужеда гъоркъоса къватир къотІизе руго.

63. ГІадамаз дуда гъикъулеб буго, МухІаммад ﷺ, къиямасеб къоялъул хабар. Мушрикаца мун

﴿يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ فَلَنْ لَمَّا عَمَّا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا﴾

махсароде гъавун, ахират букIиналда иман лъечIого абулеб буго кидаха букIине бугеб гъеб къямасеб кьо абун.

Дуца гъезда абе, хIакълъунго гъеб къямасеб кьо кида букIунеблъи тIадегIанав Аллагъасда лъала. Гъеб буго Аллагъас جَلَّالُهُ гIадамал жинда ракизе гъарулареб гъаибаб иш. Дудаги лъаларо, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб къямасеб кьо цIакъго аскIобе шун батизе бегъулеблъиги. Гъеб буго мушриказе хIинкъи кюн абулеб рагIи. Жиб бачIин хIакъаб жо бугелъул, къямасеб кьо цIакъ гIагарда букIизеги бегъула.

64. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъас إِنَّا اللَّهُ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ٦٤ капурзабазе лагIнат кюна ва гъезие ахираталда жужахIалъул цIадул гIазабги хIадурун буго. Гъел Аллагъасул جَلَّالُهُ гIазабалдаса рорчIизе гъечIо.

65. Даимго рукIинелъун лъугъызарула خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ٦٥ гъел капурзаби жужахIалъул гIазабалъул ва гъезие кумек гъабулев, гъел гIазабалдаса хвасар гъарулев гъудул-гъалмагъги, валиги вукIуларо.

66. Гъеб къямасеб кьо буго يَوْمَ تَقَابُجُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا نَبِيَّنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ٦٦ капурзабазул гъурмал жужахIалда жанир сверсвезарулеб кьо: цIеда жаниб маххул чIоралда тIад ххун, гъан бежизабулеб гIадин.

Гъел капурзабацаги абулеб: «Вай нижее бугеб къварилъи! Вай ниж Аллагъасдаги جَلَّالُهُ гъесул расуласдаги мутIигIлъун рукIараланищ!» - абун.

67. Жидецаги абула: «Я нижер БетIергъан! وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكِبَرَنَا فَأَصْلَحْنَا السَّبِيلَ ٦٧ ХIакълъунго ниж мутIигIлъун рукIана нижер сайидзабазда ва нижер церехъабазда. Гъез кьосизаруна ниж битIараб нухалдаса.

68. Я нижер БетIергъан! Дуца гъезие رَبَّنَا إِنَّهُمْ ضَعَفَيْنَ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَاهُمْ ٦٨ гIазаб гъабе кIиги нухалъ цIикIкIун ва дуца гъезие цIакъ кIудияб лагIнатги кье!» - абун.

Гъеб жужахIалъул агълуялъ бицараб хабаралъухъ гIенеккулев чи вукIуларо, гъезул мукIурлъиги зигардиги къабул гъабуларо. Жидер церехъабиги, хъанчалги, аллагъабиги гъелгун цадахъ жужахIалъур рукIула ва гъел жидер чурхдуздалъун жужахI боркъулеб жолъун

рукІула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІунаги ниль гъеб гІазаб тІад гъабулеб гІамал гъабиялдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги жив разильулеб гІамал гъабизе.

69. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нуж рукІунге жидеца Муса аварасе

عَلَيْهِ السَّلَام къварилъи гъабурал гІадамазда
рельлъун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ ءَادُوا
مُوسَىٰ فَبَرَأَ اللَّهُ وَمَا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ
وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

Гъев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жинца черх

бахчулев вукІиндал, гъесда цояз абун тІомалда тІад барас (проказа)
унти бугин гъесда абун. Цогидаз абун гъесда къркъл буго абун
(грижа паховая). Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Муса عَلَيْهِ السَّلَام вацІцІад гъавуна
гІадамаца жинда чІвараб гІайибалдаса. Гъев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام
БетІергъан Аплагъасда аскІов цІакъ къадру бугев вукІана.
Жиндир дугІаялъе жаваб гъабулевлъун вукІана, жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
кІалъарав, Калимуллагъги вукІана.

Жинда Аллагъ разильаяв Абугъурайратидаса бицараб хІадисалда буго
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام
вукІана жиндие цІакъ гІадамазул берздаса вахчун вукІизе бокълев.
Гъев цІакъ нечолевги вукІана, жиндир черх загъир гъабуларевги вукІана.
Гъесие бануисраилазул цо гІадамаз къварилъи гъабун ва гъез абун:
«Гъав гъадиГІанго вахчизе гІилла гъечІо гъасул тІомалда унти букІун
гурони, яги гъесул цахма гъорораб букІун гурони, яги цоги гІузру букІун
гурони» - абун.

ТІадеГІанав Аллагъасе бокъана Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъел гІадамаз
бицунеб гІайибалдаса вацІцІад гъавизе. Цо къоялъ гІадамал гъечІеб
бакІалде ун, тІаса ретІел бахъун, гъеб цо гамачІалда тІадги лъун,
Муса черх чуризе лъугъана. Черхги чурун тІад ретІел ретІизе абун
Муса гамачІалде аскІове цведал, гъеб гамачІ Мусал ретІелгун цадахъ
гъесдаса лъутун ана. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир ГІансаги босун
гамачІалда хадув лъугъана. «Дир ретІел къе гамачІ» - абун ахІулаго.

Гъедин Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام цо жамагІат бугеб бакІалде аскІове цвана.
Гъезда Мусал черх бихъана цІакъ берцинаб, жинда тІад щибго гІузру
гъечІеб. Гъедин вацІцІад гъавуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъел
гІадамазул гІайибалдаса» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

70. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нуж

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъа.

Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъи гъабуге.

Нужеца хІакъаб, битІараб рагІиги бице.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَفُولُوا قَوْلًا
سَدِيدًا ﴿٧٠﴾

Гьересияб, жинда жаниб инсанасе зарал бугеб рагІиги бицунге.

71. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ **хІинкъун**
хъвадани Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ **нужее**
лъикІаб гІамал гъабизе тавпикъ
къела, гъабураб гІамалги къабул
гъабила.

يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

Нужер мунагъ-хатІаалдаса гъев тІасаги лъугъила. Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالُهُ **гъесул расуласеги мутІигІавлъун хъвадарав чиясул цІакъ**
кІудияб лъикІлъиялда ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ **разилъиялда квершел**
батула.

Дунялалда къварилъи-балагъалдаса цІунаравлъун вукІула, жив битІараб нухда ва хІакъаб диналда вукІиналдалъун. Жинца гъабулеб гІамал Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи, гъесул расул разилъи тІалаб гъабун гъабулеб букІин лъан ракІ парахатлъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ божун ва гъесда тавакал тІамун вукІула. Ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъесие нигІматазул алжаналги хІадурун руго даимго жив жанив вукІизе. Капурав, мунапикъав чиясул дунялалъул чІаголъи кидаго рахІат гъечІеб, хІинкьи цадахъ бугеб букІула, ахираталдаги гъесие абадияб жужахІалъул гІазаб букІула.

72. ХІакълъунго Дица зобалаздаги,
ракъалдаги, мугІруздаги дир аманат
тІад босилищан бакка-бахъи гъабуна.
Гъел разилъичІо аманат тІад босизе
ва гъел хІинкъана жидеда гъеб аманат
баччизе ва тІубазе кІвеларин абун.

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

Дир аманат тІад босана инсанас. Гъеб аманат тІад босулеб гІужаль
инсан жиндирго напсалъе зулму гъабулевлъун вукІана: Жинца гъеб напсазда захІмалъулеб, напсалъе рихараб ва бокъулареб жо тІад босиялдалъун. Гъеб аманат тІаде босиялдалъун жинда тІад бачІунеб амру ва амруялъул хІакъикъикъат лъаларевги вукІана.

Жинца гъеб аманат тІубараб мехаль Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи щун ва нигІматазул рукълъун бугеб даимаб алжан щун жиндие букІине бугеб рохелги бахъибуголъиги лъаларев вукІана. Жинца гъаб аманат тІубачІеб мехаль ахираталда жиндие абадияб жужахІалъул гІазаб букІунеблъиги лъаларев вукІана.

Ва амма гъев инсан Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ цІакъ хира гъавун вижун вугелъул, жиндие гІелму-гІакълуги къун бугелъул, гъев инсан гІедегІана БетІергъан Аллагъас жинда бакка-бахъи гъабураб аманат тІад босизе. Гъев инсанасда лъана БетІергъанас жинда бакка-бахъи гъабураб жоялда

жаниб жиндие маслихат букІунеблти, гьев Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** инсансда гьесие квешаб жо гьабеян абулареблти.

Кинабго рецц буго Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гьев лъалел, гьесул аманат тІад босараздаса ниль гьариялхухъ. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гьари ва дугІаги буго гьеб аманат тІубазе тавпикъ кьун, жив разилти насиблхун гьабеян абун.

Аманат абураб рагІиялхул магІна буго божилти гьаби. Гьаб аяталда жаниб аманат абураб рагІиялхул магІна буго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** парз тІад боси. Гьесул амру-нагъю ва гьесул расуласул нух тІад боси. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нилье аманат гьабун кьун буго нильер кинабго черх ва киналго лугбал.

Гьедин аманат гьабун кьураб жоялхул бищун хирияб буго гІелму ва гІакълу. Гьеб гІелму-гІакълуялдалхун тІад босараб аманат буго тІадегІанав Аллагъ цо вукІин лъан, гьев кинабго махлукълхул Халикъ ва Разикъ вукІин, гьесие лагълти гьабизе тІадаб букІин лъан, гьесда иман лъей ва гьесул расул ритІухъ гьави. Гьеб иман лъейлхун бугеб аманат тІад босараб мехалъ, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нилье аманатлхун кьун ругел киналго лугби Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гьесул расуласе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** бокъараб хІалалъ хьвадизари буго аманат тІубай.

Зобалаздаги ракъалдаги гьеб аманат тІад босиларищан бакка-бахъи гьабунаян абураб рагІиялхул магІна буго аманат цІакъ кІудияб амру букІин баян гьаби. Гьеб магІнаялда буго тІадегІанав Аллагъасул рагІиги: «Гьаб Къуръан мегІералда тІад рещтІизабун букІарабани дуда гьеб мегІер Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** хІинкьун бихъ-бихъун унеб бихъилаан»-абураб. Суратул ХІашр (21). Гьаб аманат инсанасда бакка-бахъи гьабиялгъе сабаб бищун ва гьеб тІаде босун хадуб букІунеб хІасил бищун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

73. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ мунапикълал**

бихъиназе ва руччабазе гІазаб гьабизе,

гьединго жидеца ширк гьабурал

бихъиназеге руччабазеге гІазаб гьабизе.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ муъминал бихъиназул**

ва руччабазул тавбуги кьабул гьабизе,

гьезие ахираталда алжаналги насиб гьаризе. ХІакълхунго тІадегІанав Аллагъ вуго жив муъминзабазда цІакъ гурхІулев, жинца гьезул мунагъл чүрулев.

Гьаб аяталда жаниб мунапикълзаби цере рехсана мушриказдаса гьел мунапикълзабазул гІамал бугелхул аманат тІубангутІи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хІадисалда

يَعَذَّبُ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبُ
اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ
عَفُورًا رَحِيمًا

буго: «Мунапикъчи жиндалъун ватІа гъавизе лъалеб лъабго кІудияб гІаламат буго: жинда гъабураб аманаталъе хиянат гъаби, жинца гъереси бицин, жинца къотІиялъе хилиплъи гъаби, гъеб тІубангутІи.»- абун. ХІадис имам Бухарис бицана.

Гъел мунапикъзабазул гІамалалъул зарал цІикІкІараб буго муъминзабазе мушриказул гІамалалъул заралалдаса. Мунапикъзаби жидеца иман лъуна абун муъминзабазда гъоркъор журан рукІула ва гъезул ракІазуль купру букІун, кидаго гъел муъминзабазе щиб заралдай гъабилаян ургъулел рукІула.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун суратул АхІзабалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТіадегІанав Аллагъасе буго.

34. Сурату Сабаъ

Маккаялда реџтIзабураб, жинда жаниб кIикъоялда аниџила ункъго аят бугеб.

Сурату Сабаъ Маккаялда реџтIзарурал суратаздаса бугелъул, гьелда жаниб исламияб диналъул биџунго кIудияб аслу – Аллагъ ﷻ цо гъави, хадуб аварагзаби ﷺ ритIухъ гъари ва ахираталда иман лъей баян гъабун буго.

Кинабго махлукъат жинца бижарав ва гьелъул тадбир гъабулев БетIергъанасе реџц гъабиялдалъун байбихъи гъабун буго сураталъе. Гьеб махлукъат бижарав Халикъ жиндир кинабго жоялда хIалкIолъи бугев, жиндир гуч бергъарав хан вукIин биџун буго. Гьеб буго Аллагъ ﷻ цо вукIиналъе рачулел далилазул баянаб ва жиндир хIужа гучаб далил.

Хадуб мушириказул хIал биџун буго, гъез ахираталде инкар кколеб букIинги баян гъабун буго. Цо-цо аварагзабазул ﷺ къисабиги риџун руго. Давуд аварагасул ﷺ, гъесул вас Сулейман аварагасул ﷺ ва гъезие Аллагъас ﷻ къураб ханлъиялъул, гъезие квегъараб махлукъаталъул биџен гъабун буго: гъури квегъи, хIайваназул маџI лъай, џайтIлаби квегъи, Давуд аварагасда ﷺ цадахъ рухIаголъиялъ ва гъветI-хераль тасбихI гъаби биџун буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рисалат хIакъаб букIиналъе далилал риџун руго, гъеседехун хIалхъублъи гъабулел мушириказул рагIиги батIул гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги гъел муширикал Аллагъасда ﷻ иман лъеялда ва гъев цо гъавун, гъесие гIибадат баџIадаб гъабиялде ахIулел руго.

Сураталда џIар лъуна Сабаалъул сурат абун, Сабаъ абулеб къавмалъул къиса биџун букIиналъ гъаб сураталда жаниб. Гъаб Сабаъ абулеб къавм буго Йеменалъул ракъалда рукIарал ханзабиги гъезул рагIиятги (халкъ, ханлъиялда гъоркъьругелIадамал). ГьебкъавмбукIана ГIиса витIилелде ункънусго соналъ цебе. Гъезул ракъ џIакъ бечедаб букIана, Iадамалги гIорџIарал, роххарал рукIана. Гьеб халкъалда иблисалъ Аллагъасул ﷻ нигIматазда џукру гъаби кIочезабидал, гъезул рекIелъе чIухIи лъугъун, жидер гъунар-къуваталдалъун бугин гъаб бечелъиги лъикIлъиги абун гъезда ракъIалде ккедал, Аллагъас ﷻ гъел гъалаг гъаруна ва хадусел умматазе вагIзалъун гъезул къисаги гъабуна.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Кинабго рецц ва шукру тIадегIанав Аллагъасе буго.

Киналго нигIматазул бетIергъан гъев Аллагъ
гъелъул, инсанас гъабулеб шукру ва
рецц шив чиясе гъабуниги- гъеб Аллагъасе

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ
الْخَبِيرُ

гъабураб шукру ва рецц букIула. Нилъее нигIматал къеялъе
сабаблъун Аллагъас гъелъул жиндир махлукъат гъабуниги, гъеб нигIмат
къолев ва гъелъул хIакъикъияв бетIергъан тIадегIанав Аллагъ вуго.

Гъев Аллагъасул гъелъул мулк буго зобалаздаги ракъалдаги бугеб
кинабго махлукъат. Ахираталдаги кинабго шукру ва рецц
Аллагъасе гъелъул буго. Гъев вуго жиндир тадбир хIакимияв:
лагъзадерие маслихIат бугеб хIукму гурони жинца гъабуларев, жинда
лагъзадерил киналго хIалал лъалевги вуго; загъирабги бальгоябги,
кIалалда бугебги ракIалда бугебги лъалев вуго.

2. тIадегIанав Аллагъасда лъала ракъалда жаниб лъугъулеб жо:

хварал чагIи ракъулъе лъугъин лъала, цIад
бан гъелъул лъим ракъулъе лъугъинги
лъала, гъветI-хералъул къибил ракъулъе

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا
يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ
الرَّحِيمُ الْغَفُورُ

лъугъинги лъала. Гъеб ракъулъан къватIибе бачIунеб жоги лъала
Аллагъасда гъелъул: хур-хер бижун бачIин, ицIал-лъарал ракъун
рачIинги лъала. Зодиса рещтIулеб жоги лъала Аллагъасда гъелъул: цIад
рещтIинги, рахIматалъул яги гIазаб гъабулел малаикзаби рещтIинги
лъала. Гъел зобалазда бахунеб жоги лъала Аллагъасда гъелъул:
лагъзадерил лъикIал гIамалал ва гъез Аллагъасдехун гъабулеб гъари
ва хIели бахула зобалазда. Гъев Аллагъ гъелъул вуго жив лагъзадерида
гурхIулев, жинца мунагъалги чурулев. Жинда мутIигIал лагъзадерил
гIамал къабул гъабун, гъезул дугIаялъе жаваб гъабун, жегиги лъикIаб
гIамал гъабизе тавпикъ къолев, жинда гIасилгъарал гIадамазе гIазаб
гъаби хех гъабичIого, гъезие тавбу гъабизе рес къолев.

3. Аллагъасдаги гъелъул ахираталдаги
инкар ккурал гIадамаца абулеб буго
нижее къиямасеб къо бачIизе гъечIин
абун. Дуца гъезда абе, МухIаммад
صلی اللہ علیہ وسلم; гъеб бачIизе бугин гъедула дун
дир бетIергъан Аллагъасул

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى
وَرَبِّي لَتَأْتِيَ كُنُوزُ عَلِيمِ الْعَيْبِ لَا يَعْزُبُ
عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا

цIаралдалъун-абун.

اٰكْبَرُ الْاٰفِ كِتٰبٍ مُّبِيْنٍ ﴿٣٠﴾

Жинда бальгоябги жо лъалев Аллагъ

гъуго гъев. Гъесул лъаялдаса

борчIун кколаро цохIо заррагIадаб жоги. Зобалазда бугониги

лъала Аллагъасда гъеб, ракъалда гIад бугониги лъала.

Гъеб заррайлдасаги гъитIинаб бугониги лъала, гъелдаса кIудияб

бугониги лъала. Гъеб кинабго жо Аллагъасда аскIоб бугеб

гIехъалда хъван буго ва гъесул гIелмуялъуль буго.

Гъеб гъитIинаб зарраги бальго хутIулареб мехаль жиндир лагъзадерил

ахIвалалги лъаларишха Аллагъасда. Гъесда аскIоб киналго

лагъзадерил гIамалал малаикзабаца хъван хIадур гъарун рукIула.

Гъаб къиямасеб къо бачIизе буго:

4. Аллагъас алжаназдалъун

لَيَجْزِيَنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

жазаъ гъабизе жинда иман лъун

اُوْلٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ كَرِيْمٌ ﴿٣١﴾

лъикIаб гIамалги гъабун хъвадарал

муъминзабазе.

Гъел руго жидее Аллагъасул рахъальан мунагъал рахчи бугел

ва хирияб, сахаватаб алжаналъул ризкъиги бугел гIадамал.

5. Жидеца дун гIажиз гъавизеян, дидаса

وَالَّذِيْنَ سَعَوْفِيْٓ اٰيٰتِنَا مُعْجِزِيْنَ

жал бергъилин абун ракIалде ккун, дир

اُوْلٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّنْ رَّجْزٍ اَلِيْمٌ ﴿٣٢﴾

Къуръаналда гIайиб чIван ва дир авараг

гъереси гъавун хъвадарал гIадамал руго

жидее ахираталда цIакъ квешаб гIазаб бугел, жинца унтизабулеб

даимаб гIазабалъуль жал рукIунел.

6. Жидее гIелму-лъай къурал

وَيَرٰى الَّذِيْنَ اٰتَوْا الْعِلْمَ الَّذِيْ اُنْزِلَ اِلَيْكَ

асхIабзабазда лъала, (гъел руго

مِّنْ رَّبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِيْٓ اِلٰى صِرَاطٍ

китабияб агълоялъул гIалимзаби

гIабдуллагъ ибну Салам гIадал.)

гъезда хадур рацIарал Аллагъасдаса

хIинкъулел гIалимзабаздаги лъала Аллагъас дуде

рештIизабураб Къуръан хIакъаб жо букIин.

Гъеб Къуръан Аллагъасул хIакъаб диналда ва битIараб нухда

гIоритIулеб жо букIинги: жиндир гуч бергъарав, жив вещарав

Аллагъасул дин буго гъеб.

7. Жидеца Аллагъасде инкар

وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا هَلْ نَدْكُمُّ عَلَى رَجُلٍ

ккурал Маккаялъул мушрикаб абун:

يُنَبِّئُكُمْ اِذَا مَرَقْتُمْ كُلُّ مُمْرِقٍ اِنَّكُمْ لَفِيْ

«Нижеца вихъизавилищ нуж хун ва

гъан-ракъа гIутIун ун хадуб цIидасан

خَلْقٍ جَدِيْدٍ ﴿٣٣﴾

чIаго гьарун тIаде рахъизаризе ругоян жинца абулев чи?» - абун.

Гьеб рагIи мушрикаца абуна Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг махсароде гъавун, ахират букIиналде божичIого.

8. Цогиги гьел мушрикаца абуна:

«Гьев чи вуго жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ

гIунтIизабун гьереси бицулев, яги

жив жундуца ккурав, гIадалаб хабар

бицулев чи» - абун.

Гьезул рагIи нахъчIван тIадегIанав Аллагъас абулеб буго: гъав авараг гьечIо жинца гьереси бицулев яги жив жундуца ккурав. Ахираталде иман лъечIел гIадамал руго жиде жужахIалъул гIазаб букIизе бугел ва хIакъаб жоялдаса цIакъ рикIкIадаб къосиналъулъ жал ругел.

9. Гьел мушрикал балагъулариш

ва гьез пикру гъабулариш жидеда

цебеги, жидеда хадубги ва жидер

киналго рахъазда сверун лъугъун ругел

зобалаздаги ракъалдаги.

Гьеб кинабго махлукъат бижарав, гьелъул

тадбир гъабулев БетIергъан Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ гьел хун хадур тIаде рахъизаризе кIолелблъиги лъазе ккелариш?

Дие бокъани дица гьел мушрикал ракъалда къурчIизе гъарила,

яги гьезде тIаде зодисан гIазаб рещтIизабила. Цинги бугишха гьезул

дир гIазабалдаса рорчIизе бакI ва гьеб гIазаб нахъчIвазе хIалкIолъи?

ХIакълъунго Гъаб бицараб жоялда жаниб жинца пикру гъабулев,

жив тавбуялдалъун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ вуссулев лагъасе гIаламатал

руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукиналде ва гьесул хIалкIолъиялде жидеца

тIоритIел гъабулел.

10. ХIакълъунго, дица Давуд аварасе

عَلَيْهِ السَّلَام кьуна дир рахъальан хиралъи ва

тIокIлъи.

Гьесие аварагIъи кьуна, гьесда Забур

рещтIизабуна, мугIрулги квегъана гьевгун цадахъ жидеца тасбихI

гъабизе, гьесие маххги тамах гъабуна чед гъабулеб гIатI гIадин ва

гьеб маххалъул къолденал гъаризеги лъазабуна.

Дица абуна: «Я гьал мугIрул! Нужеца гъав Давуд авараседа

عَلَيْهِ السَّلَام цадахъ дие тасбихI гъабе, нужецаги гъабе дие тасбихI, я

гьал хIанчIи!» - абун. Давуд аварасул عَلَيْهِ السَّلَام цIакъ берцинаб гъаракъ

букIана. Гьес гъаракъ борхун тасбихI гъабулеб мехалъ ва Забур цIалулеб

أَفَرَأَيْتَ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ
الْبَعِيدِ ﴿٨﴾

أَفَرَأَيْتَ إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنْ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّا نَسْفَحْصِفْ بِهِمُ الْأَرْضَ
أَوْ نُسْقِطُ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنَّا
فِي ذَلِكَ لَأَنبَاءٌ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٩﴾

﴿١٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِمَّا نَشَاءُ فَضَلًّا يَجِبَالٍ
أَوْ يَمِينَهُ وَالطَّلَاطِلَ وَالنَّالَةَ الْحَدِيدَ ﴿١١﴾

мехаль кинабго рухІчаголъи гьесухъ гІенеккун чІолеб букІана, гьев гІодулеб мехаль цадахъ гІодулебги букІана.

Дица гьев Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام маххги тамах гьабуна. Гьєб махх цІаялъ биизабизе кколеб букІинчІо, квартІица бухизеги кколеб букІинчІо. Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام кодоб гьєб гІагІ гІадин букІулаан, жиндиего бокъараб гІагІєл гьєльзул гьабизе.

11. Дица гьєсда абунa: «Дуца гІагІидал, рагъухъабазул черх цІунулел къолденал гьаре.

أَنْ أَعْمَلَ سَبْعَ لَيْلٍ وَقَدْ زُفِيَ السَّرْدُ
وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾

Гьєб къолденалъул хъухъин ва гІуцІи мухІканаб, жиндаса мунпагІат босулеб хІалалъ гьабє: Тєренаб, картІал гІагІидаб гьабун чІор черхалда щєзєє толеб гьабугє. Биццатаб, бакІаб гьабун жиб баччизє захІматабги гьабугє».

Нужєцаги лъикІаб гІамал гьабє, я гьав Давудил عَلَيْهِ السَّلَام агьлу! Инсул хиралъиялда ва гьєсул хІалтІиялда божун рукІунгє. Нужєєго дунялалъєги ахираталъєги гІамал гьабє. ХІакълъунго дун вуго нуж киназго гьабугєлб гІамал дида бихъулєв ва дица нужєр гІамалазда рекъараб жазаъги гьабизє буго.

Жидєда Аллагъ разилъаял асхІабзабаздаса бицараб хІадисалъулъ буго: «Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام къолденал гьарулел рукІана цинги гьєл ричулелги рукІана. Гьєзухъ бачІараб мухъалъул лъабго бутІа гьабун цо бутІа садакъадє кколеб букІана, цо бутІа жиндир хъизаналъє напакъаялъє кколеб букІана, цо бутІа хІажалъи ккараб мехаль садакъадє ва жамагІаталъул гІаммаб амруялъє кьєзє абун нахъє лъун толеб букІана»-абун.

12. Дица Сулейман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام гьуриги квегъана. Гьєб гьуриялъул хєхлъиги цІакъ кутакаб букІана: радалалдаса къальгизегІан гьєль толаан цо моцІалъ лєбалал жидєда рекІунел хІайваназ толеб гІадаб нух.

وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحُ عُدُوهُمَا شَهْرٌ وَرَوَّاحُهَا
شَهْرٌ وَأَسْلَمْنَا لَهُ، عَيْنَ الْقَظْرِ وَمِنْ الْجِنِّ مَنْ
يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَنْزِعْ
مِنْهُمْ عَنْ أَمْرٍ نَّأْتِدْقُهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾

Къальгаралдаса къасилъгизегІанги гьєдигІанабго нух толаан. Гьєб гьуриялъул кумєкалдалъун Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир улкалъул бокъараб бакІалдє унаан цадахъ боялги рачун. Радал къватІирє арал гьєл гІємераб бакІалдєги шун, къаси гІад руссунги рачІулаан.

Дица гьєв Сулеймание عَلَيْهِ السَّلَام гІохъиги чвахизабуна: Лъим гІадин ракъалда гІад хъвадулеб хІалалъ тамах гьабуна Сулеймание гІохъи – гьєсул эмен Давудие махх тамах гьабураб гІадин. Гьєб маххги гІохъиги

тамах гъаби Аллагъасул ﷺ рахъалъан бугеб баянаб ва загъираб мугъизат буклана гъев киявго аварагасе.

Гъединго Сулейман аварагасе ﷺ **дица жундулги квегъана,** гъесие хIалтIи гъабизе ва гъесие хъулухъ гъабулеллгъун рукIизе. Гъез гъабулеб буклана гIадамазда жиб гъабизе кIолареб захIматаб ва гIемераб хIалтIи. Гъеб кинабго жо Аллагъасул ﷺ **амруялдалгъун** ва гъесул хIукмуялдалгъун **буклана.** Сулейманил ﷺ **амруялда** гIасилъарал жундузда дица цIакъ боркъараб жужахIалгъул гIазаб чIамизабизе буго.

13. Гъел жундуца Сулейман аварагасе ﷺ **ралел** руклана гъесие **бокъарал** гIадинал, **рорхатал** ва **кутакал** кIалгIаби. **БатIи-батIиял** къаркъалабиги (статуял) гъарулел **руклана.**

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرِبٍ وَتَمَثَّلُونَ
وَجِفَّانِ كَأَجْوَابٍ وَقُدُورٍ رَاسِيَتٍ أَعْمَلُوا
ءَالَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾

Маххалгъул, тIохъиялгъул ва цогидабиги жоялгъул. Гъеб Сулейманил шаргIалда статуяби гъари хIарамаб букIинчIо, гъезие лагълги гъаби хIарамаб буклана. Нильер шаргIалда статуяби гъари хIарам гъабуна гъезие лагълги гъабизе гIадамал лгъугъинчIого рукIизе.

ЦIакъ кIудиял гъадарабиги (хIарччал, боганал) гъарулел руклана **шайтIабаца:** жидеда жанибе лгъим тIураб мехалъ хIор буго абун кколел. **Гъединго чIахIиял хъагалги гъарулаан** цо бакIалда лгъун **руклулел,** доре-гъанире росизе кIоларел. **Дица гъев Сулейманида** ва **гъесул агълуялдаги** абун: «**Нужеца Аллагъасе** ﷺ **шукру гъабе** гъал кIудиял **нигIматал** **жинца** **нужее** **къурав**» - абун.

Нужее авараглгъиги кIун, жундулги квегъун, махх-тIохъиги тамах гъабун ва цогиги гIемерал **нигIматал** кIун ругелгъул, **нужеца Аллагъасе** ﷺ **шукру** гъабун гъесие гIибадат гъабе ва гъев разилгъулеб гIамал гъабе.

Ва амма **нигIматазда** **жидеца** **шукру** гъабулел **гIадамал** **дир** **лагъзадеридаса** **цIакъго** **дагъал** **гурони** **гъечIо.** Гъеб рагIиялдалгъун **тIадегIанав** **Аллагъас** **кантIизарулел** **руго** **жиндие** **шукру** гъабизе **тIадаб** **букIиналда** **ва** **гъеб** **шукру** гъабиялде **гъесизарулелги** **руго.**

14. Дица гъев Сулейман авараг ﷺ **хвезавураб** **мехалъ** **гъев** **хун** **вукIиналда** **гIадамал** **ва** **жундул** **кантIизаричIо** **гъесул** **гIанса** **кванараб** **хIапараялъ** (хIутIалъ) **гурони.** Гъеб **гIансаги** **бегун** **Сулейманил**

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ
إِلَّا دَابَّةَ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا
خَرَّتْ بَنَاتُ الْجِنِّ أَنْ لَوَّكُنَّ يُعْلَمُونَ الْغَيْبِ
مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

къаркъала гюдобе бортун индал жундузда лъана гъев хун
вуклараблъи ва гъел бальгояб жо лъалел рукларалани жидеда
Сулейман عَلَيْهِ السَّلَام хун вуклинги лъазе кколеб буклана ва жал гемеераб
заманаялъ захматаб халтти гъабулел хутизе руклинчю.

Тафсиралъул галимзабаца абун: гадамаз абубеб буклана жундузда
бальгояб жо лъалаян. Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир как балеб бакладда
как балеб вукладго хвана ва жиндир гансаялда тладги ваччун, жив
члагояб мехаль вуклараб халалъ, тубараб лъагелалъ гъадин вуклана.
Гъев члаго вугин абун гъесдаса хинкъун, жидеца гъабубеб вуклараб
халтти гъабулел жундулги руклана.

Цинги гъесул ганса ракъалда цун бугеб бакладдаса хлапараялъ кваналеб
буклун, гъеб ганса цояб рахъалде гъетлана, хадуб бегунги ана. Гъеб
гансагун цадахъ Сулейманил къаркъалаги гюдобе бегун ана. Цинги
лъана жундузда Сулейман хун вуклараблъи, гадамаздаги лъана дозда
бальгояб жо лъалареблъи.

Сабит ал-Бананиясдаса бицараб хабаралда буго: Аллагъасул салам
лъеяв Давуд аварагас жиндир лъималаздаги, руччабаздаги, цогидаб
агълуялдаги сордо-къоялда жаниб как балеб замана бикъун буклана.
Гъев Давудил агълуялде тладе щиб заманаялъ лъугъаниги, гъесул
рукъов как балеб чи ватулаан абун.

Жидеда Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хладисалда
буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ
бищунго бокъубеб как бай буго Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام как бай. Гъев
сардил бацдаб заманаялъ къижулев вуклана. Цинги тладе вахъун
сардил лъабго бутла гъабун цо бутла как балаго инабулеб буклана.
Сардил ахиралда анлъго бутла гъабун цо батла хутлараб мехаль
къижулев вуклана. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ бищунго бокъубеб клал ккевейги
Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام клал ккевей буго: гъес цо къоялъ клал кколеб
буклана, цоги къоялъ клал биччан вуклулев вуклана. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ
диналъе гюло гъазават гъабубеб мехаль ва тушманасде данде чвараб
мехаль гъев рагъдаса лъутулевги вуклинчю» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабир асхIабасдаса бицараб хладисалдаги
буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Давуд аварагасул
عليه السَّلَام вас Сулейманил эбелалъ Сулейманида عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Я дир
вас, мун сардилъ гемеер къижуге. Сардилъ гемеер къижиялъ инсан
къиямасеб къоялъ пакъиравлъун гъавула»-абун. Ай гъесул лъиклаб
гIамал дагълула абураб магIна буго гъеб рагIиялъул

15. ХIакълъунго, цIакъ клудияб

гIаламат букIана Сабаалъул къавмалъе

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ ءَايَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ

гъез гIумру гIабун бугеб ракъалда
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гIесул
хIалкIолъи гучаб букIиналда тIоритIел

يَمِينٍ وَشَمَالٍ كُلُّ أَمْنٍ رَّزَقٍ رِّبِّكَ وَأَشْكُرُوا
لَهُ، بَلَدَةً طَيِّبَةً وَرَبِّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

гIабулеб, гIелъул жидеца пикру гIабизе
ва Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, гIесул нигIматазда шукру гIабун
хъвадизе. Гъезул шагъаралъул кваранаб ва квегIаб рахъалда
цIакъ кIудиял ахал рукIана гъезда жаниб батIи-батIияб тIагIамаб
пихъ бижулел, жанисан лълъимал хъвадулел, жидер рагIдукъ чIун
гIадамаз рахIат гIабулеб.

Къатадат абулев гIалимас абуна: гIел ахазул пихъ барщараб мехалда
бетIералда тIад гъегъги лъун гъений жанисан чIужугIадан уней йикIана
ва гъеб гъегъ тIасан гъун (бортун) бачIараб пихъаль цIолеб букIана,
щибго гIакъуба бихъичIого-абун.

Дица гIел гIадамазда авараг витIун, гIесул мацIалдалъун абуна:
«Нужеца кванай БетIергъанасул ризкъи ва гъеб ризкъи нуже
къурав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукруги гIабе. Гъаб нуж жанир чIун ругеб
ракъ цIакъ лъикIаб ракъ буго: ах-хур гIемер бижулеб, гIава-бакъ
рекъараб, нигIматал гIемераб. Нужер БетIергъан Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ
мунагъал чурулев ва жив гурхIулев вуго. Гъев БетIергъанасул
ризкъи кванараб мехаль ва гъесие шукруги гIабураб мехаль, Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ нуже дунялалда нигIматал жегиги цIикIкIизарула, нужер мунагъ-
хатIа тIаса лъугъун тола ва ахираталдаги нуже алжаналъул нигIматал
къола.

ЦIакъ кIудияб хIикмат буго БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир
халкъалъул тадбир гIабиялъулъ. Дунялалъул рукъов жиндир лагъ
батIи-батIиял нигIматал къун хъихъулев вуго, гъесие киналго
маслигIаталги рекъезарулел руго. Гъев лагъасда тIад къалеб жоги
буго: «Дуда лъай дур БетIергъан Аллагъ вукIин ва гъес дуе къурал
нигIматалги кванан гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гIабе, дурго
маслахIаталъе гIоло берцинаб тIабигIат-Iамал гIабунги хъваде» - абун.
Гъаб аманат тIубарав лагъасе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дунялалъул рукъобго
бахъибуголъи къолеб буго: гъесие ризкъиги гIатIид гIабулеб буго,
гIесул ракIги парахат гIабулеб буго, гIесул чIаголъиги рахIатаб,
хIинкъи гъечIеб гIабулеб буго. Ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир
аманат тIубарав лагъасе абадиял алжаналъул нигIматал къолел руго.
Жиндие щибго къварилъи-захIмалъи гъечIого гъаб дунялалъулги
ахираталъулги сагIадат (бахъибуголъи) босизе ресги букIаго, инсан
валагъулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда разилъулареб, гъесие бокъулареб,
жиндирго напсалъе къварилъи щолеб гIамал гIабиялде.

Инсанас абадияб рахлат-лазаталдаса таса бишулеб буго дагъабго заманаяль жиндир напсалъе щолерб гьересияб, щайтанияб лазат. Гъеб гIамал инсанасда берцин бихъизабулеб буго Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъесул тушманлъун гъабураб, жиндаса цIунеяб абун лъазеги гъабураб щайтIаналь. Жив вижарав, жив хихъулев, ахираталда жиндир гIамалазда рекъараб жазаъ жиндие гъабулев БетIергъанасдаги гIасилъун, гъев БетIергъан Аллагъасулги жиндирги тушманлъун бугеб щайтIаналь инсан мутIигIлъи гъечIишха цIакъ тамашаяб амру!

16. Гъел Сабаалъул къавмги Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** **иман лъеялдаса ва гъесул расуласе** **мутIигIлъиялдаса руссана, гъез** **Аллагъасул** **جَلَّ جَلَالُهُ** **нигIматазе щукруги** **гъабичIо.**

فَاعْرَضُوا فَاَنرٰسَنَا عَلَيْهِمْ سَبِيلَ الْعَرَمِ
وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ اٰكُلٍ
خَمَطٍ وَّاَثَلٍ وَشَجَّ عَرْمَنِ سَيْدٍ رَّقِيبٍ ﴿١٦﴾

Цинги дица гъезде тIаде биччана жидер сангарал риххулел иххал ва лъарал. Иххал абула кутакаб цIад бадалго сали-хIащгун жубан бачIунерб лъималда. Гъеб иххица гъезул ахалги цIунтизаруна: цоял гъутIби къолболъан рахъана, цогидал лъималда гъоркъ гъанкъана, гъезул росабиги цIунтизаруна ва гIадамалги рикъ-рикъун, цоги ватIан цIехон гъениса нахъе ана.

Гъеб Сабаалъул къавмалъ шулияб сангар гъабун букIана жидер росабаздаги ахаздаги тIаде лъим кIанцIичIого букIизе ва жидер ах-хурги берцинго ва бечедго букIизе. Гъеб сангаралда нахъа лъугъараб хIоралъул лъималдалъун жидеца ах-хурги лъальалеб букIана. Гъаб Сабаъ ракъалда йикIана Сулейман аварасде **عَلَيْهِ السَّلَام** иман лъурай Билкъис абулей ханги.

Дица гъезул бечедал ахазул бакIалда бижизабуна жиндир пихъ къогаб, жибгоги кваназе кIолареб заз-хъарахъ, асалаалъул гъутIби ва дагъабго сидроялъул гъутIбиги. Гъаб кинабго жо буго гIадамаз рехун тараб, жиб къачIалареб гIалахалда бижулерб гъветI-хер.

17. Гъаб жазаъ гъабун дица сабаалъул **къавмалъе, гъез Аллагъасдеги** **جَلَّ جَلَالُهُ**, **гъесул нигIматаздеги инкар ккураб** **мехаль.**

ذٰلِكَ جَزَآءُ مَنۡ كَفَرَٓ بِمَا كَفَرُوْٓا وَهَلۡ يٰحٰجِزُٓ اِلَّا
الْكُفُوْرُ ﴿١٧﴾

Гъадинаяб квешаб жазаъ гъабулишха капурал гIадамазе гурони?

18. Дица Сабаалъул росабаздаги ва **жидель баракат бугел Шамалъул** **ракъалда ругел росабазда гъоркъоб цоял** **цоязда риххулел, жал цоцазда гIагарда**

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمۡ وَبَيْنَ الْفُرۡى اِلٰى بَرَكٰتِنَا
فِيهَا فُرۡى ظٰهِرَةٌ وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيۡرَ سَيۡرُوْٓا
فِيهَا اِلٰى اِيَّامَٓآءٍ اٰمِيۡنَ ﴿١٨﴾

ругел росаби гъаруна.

Сабаалдаса Шамалде унел гIадамазе шибаб къоялъ индал къаси сордо базе цо росульан цоги росулье шолеп хIал гъабуна. Дица гьел гIадамаздаги абун: «Нуж хъваде гьал росабазда гьоркъор ва нужеца сапар гъабе сардилъги, къадги, нуж шибго хIинкъичIого» - абун. Гьез цадахъ квен-тIех баччизе кколеб букIинчIо, цIогъабаздаса, гъачагъаздаса хIинкъи букIинчIо, къаси сордо базе чIолеп бакIалъулги къварилъи букIинчIо.

19. Гьал нигIматазда щукру гъабичIого ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ мутIигIлъичIого жиде бугеб рахIат-лазат чIалгIун, гьел гIадамаз абун: Я нижер БетIергъан!

Дуца нижер сапар халат гъабе: нижер росаби цоцаздаса рикIкIад гъаре- абун.

Гьез жидерго напсазе зулму гъабуна

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ нигIматазда инкар ккун. Дица гъеб къавмги гъабуна хадусел умматазе жидер къиса бицунеллъун. Гьел гъалаг гъарун, гъезул росаби чIунтизе гъарун, гъезул бицен нахъе хутIана, гъезул наслу-тухум тIагIана. Дица гьел тIетIезарун, рикъизарун, батIи-батIияб бакIалде ккезаруна, жидер ватIан гъечIел, магIишат гъечIел, миллат-тухум гъечIел гъаруна.

ХIакълъунго гъаб Сабаалъул къавмалъул къисаялъулъ пикру гъабулев чиясе вагIза-насихIат ва гIибрат буго. Жидеца балагъазда сабру гъабулел, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ нигIматазда щукру гъабулел гIадамазе Аллагъе جَلَّ جَلَّالُهُ цо вукIиналда, гьесул хIалкIолъбиялда тIоритIел гъабулел аятаI ва гIаламаталги руго.

20. Гьал хIакъаб диналдаса къосарал гIадамал иблисаль жиндир мурад тIубарал гIадамал руго:

иблисалъе гьел жинда нахърилъгъинаризе

бокъун букIана, гьел иблисалда нахъги рильгъана, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъурал гIадамазул дагъабго къокъа хутIизегIан.

21. ХIакълъунго гъеб иблисалъул ихтияр ва гъунар букIинчIо гIадамал къосизаризе: гъезул раkIазулъ вас-вас ккезабизе, гьелда жаниб TадегIанав Аллагъасул хIикмат букIун гурони.

Гъеб хIикматги буго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ загъираб лъаялдалъун лъазе жидеца ахираталда иман лъурал ва гъеб ахираталъул хIакъалъулъ

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ
مُمَزَقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ

شَكُورٍ ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَهُسَ ظَنُّهُ فَاتَّبَعُوهُ
إِلَّا أَفْرَاقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا كَانُوا عَلَيْهِمْ مِّنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ
مَنْ يُّؤْمِرُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي
سَكْرَةٍ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيفٌ ﴿٢١﴾

жал шакдарулел ругел гIадамалги. Гъезие ахираталда жидер гIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе, гъел жидер гIамалалда мукIур гъарун, гъелъие нугIзал чIезарун. Дур БетIергъан Аллагъ жинда кинабго жо лъалев ва жинца гъелъул тадбир гъабулев вуго. Гъел лагъзадерил гIамал хъварал кагътал нахъе цIунулев вуго.

ГIадегIанав Аллагъас иблис лагъасде гIад биччана абураб рагIиялъул магIна буго гъев лагъасул хIалбихъизе гIоло гъесда вас-вас ккезабизе, гъев шакдаризавизе биччала шайтIан абураб.

ШайтIаналда инсан къосизавизе кIоларо. Къосин лагъасул гIамал буго, къосизарулел вас-васал ккезари шайтIаналъул гIамал буго. Аллагъас ﷻ цIунарав чиясе шайтIаналъул вас-васаз щибго зарал гъабуларо. ХIасанул Басрияс абуна: нуж ралагъе: гъеб шайтIаналь цониги чиясда гIанса къабуларо, гъезда хIал гъабун щибго жоги гъабизабуларо. ШайтIаналъул гIамал буго гIадамал гукки, гъезул хъул лъезаби. Гъелъул гуккиялъе жаваб къурав чи вуго жив къосарав чиян абун.

22. Дуца гъел мушриказда абе,
МухIаммад ﷺ! Нужеца ахIи бай
Аллагъги ﷻ тун жиде лагълъи
гъабурал аллагъзабазда. Нуже
лъикIлъи гъабе абун ахIе гъезда, яги
нужедаса зарал нахъчIвае абун ахIе.
Гъеб ахIи гIадада хвараб жо букIизе
буго.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَزَقْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا
يَمْلِكُونَ مِنْ قُلُوبِ اللَّهِ دَرَجَاتٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمْ مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُمْ
مِنْهُ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

Гъел аллагъзабазул гъунар гъечIо, гъезул хIалги кIоларо цохIо зарра гIадаб жо гъабизе зобалазда жаниб ва ракъалда гIад бугеб махлукъаталъе. Гъел алагъзаби Аллагъасе гIахъалчагIилъунги гъечIо зобал-ракъал рижиялъулъ ва гъезул тадбир гъабиялъулъ. Гъев БетIергъан Аллагъасе гъезул щибго квербакъиги гъечIо. Гъев Аллагъ ﷻ гъезда хIажатавги гъечIо. Жиндир ханлъиялъул ва хIалкIолъиялъулъ жив цогояв вуго. Кинабго жо жинде хIажатав, жив щибго жоялда хIажатав гъечIевги вуго.

23. Къиямасеб къоялъ Аллагъасда
ﷻ аскIов цогидасе шапагIат гъабун
кIалъазе кIолев чи вукIуларо, гъес
шапагIат гъабизе изну къурав чи гурони.
Гъел руго аварагзаби ﷺ Аллагъ жидеда
разиял муъминзаби ва Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло рухI бичарал
шагъидзабиги. Жидеца шапагIат гъабизе изну къуразул ракъаздаса

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ
حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ
رَبُّكُمُ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

хІинкъи араб мехаль, гъез цояз цояздехун абула: нужер БетІергъан Аллагъас щиб жо абураб?-абун.

Гъел жидерго напсазул ургъалиль, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ цІакъ хІинкъун рукІиндал, гъезда абураб мехаль нужедаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рази вугин ва нужее изну кьолеб бугин гъесде гІасилъарал муъминзабазе шапагІат гъабизе абун – гъел гІажайблъун хутІула ва жидеда рагІараб жо хІакъаб бугодай абун цоцздехун хитІаб гъабула. **Жидеда доб суал гъабураз абула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб жо абунаян абун.** Гъес нилъее изну кьуна муъминзабазе шапагІат гъабизе. **ХІакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир даража гІадегІанав, жиндир ханлъи ва хІалкІолъи кІудияв.**

24. Дуца дудехун дагІба-къец гъабулел мушриказда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Зобалаздасаги ракъалдасаги нужее ризкъи кьолев шив вугев?-абун.

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَكَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْيَاتُكُمْ لَعَلَى هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾

Гъез дуде жаваб гъабуларо ва гъезул жаваб гъабизе ресги букІуларо, гъев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго абун мукІурлъи гуреб. Гъез жаваб гъабичІони дуца абе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъев жинца ризкъи кьолев Разикъ. **ХІакълъунго ниж ругониги, яги нуж рукІаниги нилъер цоял хІакъаб, битІараб диналда ругоха, яги баянаб, тІубараб къосиналъуль ругоха - абун.**

ХІакъаб диналда муъминзаби рукІин мухІканаб иш бугониги, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир аварагасда лъазабулеб буго жинда данде вугев дагІбадуласда квешаб, ракІ бекулеб хитІаб гъабичІого, гъесул ракІ холареб хІалалъ калам гъабизе. Дица бицараб жоялда нуж гІенеккулел гъечІони ва дица бачараб хІужа-далил нужее гІолебги гъечІони дир нужеда гъабизе зулму-хІал гъечІо, ва амма хІакъаб жо бугоха я дун, яги нуж цоял ритІарал рукІин гъаб дагІба-къецалъуль, цоял мекъал рукІин. Гъадианаб калам гъабураб мехаль дагІбадулав ургъизе рес букІула ва гъесие вагІза-насихІаталъ мунпагІат гъабизеги бегъула.

25. Жегиги дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къиямасеб кьоляль нужеда гъикъизе гъечІо нижер мунагъаздаса ва нижедаги гъикъизе гъечІо нужер гІамалаздаса»-абун.

﴿قُلْ لَا تَسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نَسْتَعْمَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾

Гъабги буго жегиги аварагас жиндир напс гІодобегІан гъаби ва жинда данде вугев дагІбадуласул хІурмат гъаби жинца баян гъабулеб рагІи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго дуца гъезда абе: «Нижер мунагъаздаса нижеда гъикъизе буго, нужеца гъабураб гӀамалалдаса нужеда гъикъизе буго» - абун. Мунагъал муъминзабазул напсазда гӀунтӀизаруна, авараг гъезул рахъалда вугев дагӀбадулав вугельул. Жинда данде ругел мушриказда абун «нужер гӀамал» абун. Гъаб рагӀи жиндир пикру гъабизе рекъараб ва жиндаса вагӀза босизе мустахӀикъаб буго.

26. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги нижги данде гъаризе руго къиямасеб къоялъ, цинги нилъеда гъоркъоб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хӀакъаб ва битӀараб хӀукму гъабизе буго.

قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

ХӀакъълъунго гӀадегӀанав Аллагъ вуго хӀакъаб жоялдалъун хӀукму гъабулев, халкъалъул киналго хӀалалги жинда лъалев. Гъес щивго чиясе зулму гъабуларо. ГӀадилаб хӀукму гъабун хӀакъаб исламияб диналда рукӀарал муъминзаби алжаналде лъугъизарула, купру-ширкалда рукӀарал гӀадамал жужахӀалдеги лъугъизарула.

27. Дуца мушриказда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дида рихъизаре нужеца жидее лагълъи гъабулел аллагъзаби; нужеца Аллагъасда ширк гъабун жидее лагълъи гъабулел хъанчал рихъизаре дида.

قُلْ أَرَأَيْتُمُ الَّذِينَ اتَّخَفْتُم بِهِمْ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Дун валагъизе вуго гъезда, щиб жодай буго гъезие лагълъи гъабизе гӀиллалъун ва сабабълъун бугеб абун. Гъаб рагӀи буго мушриказул хӀужа гъечӀолъи тасдикъ гъабизе абулеб рагӀи. ГъечӀо гъел хъанчал жидее лагълъи гъабизе мустахӀикъал. ЦохӀо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие лагълъи гъабизе гӀадав, жиндир гуч бергъарав хан ва жиндир гӀадлу битӀарав хӀаким.

28. Дица мун расулълъун витӀун гъечӀо, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цохӀо гӀарабиязда, Дица мун витӀун вуго кинабго халкъалда расулълъун.

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا قَفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَئِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

Гъезул мутӀигӀазе алжаналдалъун рохел бицизе, гъезул Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀасилгъаразе жужахӀалъул гӀазабалдалъун хӀинкъиги къезе. Кинниги гӀадамазул гӀемерисел жидеда хӀакъаб жо лъаларел руго, жидерго купру-ширкалда ва жагъиллъиялда хъвадулел руго. Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъолеб гъечӀо ва ахират букӀинги ритӀухъ

гъабулеб гъечІо.

29. Авараг махсароде гъавун гъез
абулеб буго кидаха букІизе бугеб нижее
къотІи гъабураб глазаб, нуж битІараб жо
бицунел ратани - абун.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

30. Дуца гъезда абе, МухІаммад ﷺ,
нужее къотІи гъабураб глазаб бачІин
хІакъаб жо буго.

قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَحْشُرُونَ عَنْهُ
سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

Гъеб глазаб гъабулеб къо цохІо лахІзаталь
нахъги бахъуларо, цохІо лахІзаталь цебеги гъабуларо. Нужее
бокъухъин букІуларо Аллагъасул ﷻ амру ва хІукму. Нужеца
Аллагъасул ﷻ глазаб хехго бачІин тІалаб гъабичІого, гъесда иман
лъезе ва гъев разилъи тІалаб гъабизе хехлъи гъабе.

31. Маккаялъул капурзабаца
абуна нижеца гъеб дуца цІалулеб
Къуръаналда иман лъеларин, гъелдаса
цере рещтІизарурал тІахъздеги иман
лъеларин-абун. Дуда рихъизе ругелани,
МухІаммад ﷺ гъел капурзаби
къиямасеб къоялъ Аллагъасда ﷻ
цере эхетизарун чІезарун рукІунеб хІал.
Гъелцоял цояздехун къацандулеб хІалги.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا
الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَى إِذِ
الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ
بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
أَسْضَعُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنَّنَا
لَكِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿٣١﴾

Жал лагълъиялда ва загІиплъиялда рукІарал гладамаз жидеца
ханлъи ва гламалкІодолъи гъабун рукІарал тІадчагІаздехун абула
нуж рукІинчІелани ва нужеда нахърильтъунги рукІинчІелани
ниж Аллагъасда иман лъураллъун рукІилаан- абун. Нужеца
къосизарунин ниж, ва нужее гъабизе кколин нижер къосиналъулги
глазаб - абун.

32. Цинги гъел церехъабаца абула
жидеда нахърильтъун рукІаразда:
нижецайишха нуж битІараб нухдаса ва
хІакъаб диналдаса руссизарурал,
нужехъе хІакъаб дин бачІун хадуб?

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْضَعَفُوا
أَنَّا نَحْنُ صَدْدٌ ذُنُوبِكُمْ عَنِ الْهُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ
بَلْ كُنتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

ГъаричІо нижеца нуж хІакъаб диналдаса руссизе. Нильлъехъ
цохІо авараг вачІана ва нильеда цохІо дагІватги гъабуна. Нуж руго
нужецаго купру-ширк ва мунагъал гъарурал - абун.

33. Цинги жал загІипаллъун рукІарал
гладамаз дол церехъабилъун рукІаразда

وَقَالَ الَّذِينَ اسْضَعَفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا

абула: рукӀинчӀо ниж купру-
ширкалда. Нужеца релъедалги къадги
макру гъабун, гуккун, нахъчӀвана ниж
хӀакъаб дин бихъиялдаса ва гъеб дин
гъабиялдаса.

Нужеца амру гъабулеб букӀана нижеца
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккве абун ва
гъесдехун ширк гъабун хъанчазе лагъльи
гъабе абунги.

Гъаб кӀиябго къокъаялъ цӀакъ кӀудияб пашманлъи рекӀель
бахчун букӀула жидеца ширк гъабиялда ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун
гъесие гӀибадат бацӀиӀад гъабунгутӀиялда. Гъаб пашманлъи
гъезда бачӀула жидеда жужахӀалъул гӀазаб бихъараб мехаль. Дица
капурал гӀадамазул габуралда гудралги рала. Маххул рахсал ва
гудрал рала капурзабазул габуралда, жужахӀалъул цӀадул гӀазабалде
гӀадеги. Гъаб кинабго гӀазаб гъазие гъабулицхӀа жидеца гъабураб
гӀамалалъе жазаълъун букӀун гурони? Гъабуларо.

34. Дица цониги къавмалда ва росдал
агълуялда витӀарав авараг хутӀичӀо,
гъеб къавмалъул чӀухӀарал ва зулмуял
церехъабаца абичӀого:

ХӀакъълъунго нижеца инкар кколеб буго нуж жиндалъун нижехъе
ритӀарав диналдаян абун.

35. Маккаялъул мушриказги абуна:
нижер боцӀи-мал гӀемераб буго, васалги
гӀемер руго, тухум-къибилги кӀудияб
буго. Нижее гӀазаб гъабизе гъечӀоян.

Гъез абуна: нижедасан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разияв вукӀиналъ къун буго
нижее дунялалъул бечелъи. Ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижее
гӀазаб гъабизе гъечӀоян- абун. Гъезул раклазулъе дунялалъул бечелъи
гурони лъугъулеб гъечӀо, гъезул пикруги боцӀи-малалде буссараб,
гъелда машгъулъараб буго. Гъедин бугелъул гъез ахираталъул амруги
дунялалда борцунеб буго.

36. Дуца гъезда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
ХӀакъълъунго дир БетӀергъанас ризкъи
гӀатӀид гъабун къола жиндие бокъарав
чиясе, жиндие бокъарасе ризкъи
къваридги гъабула.

بَلْ مَكْرُ الْإِنْسَانِ وَالنَّهَارِ إِذَا تَأْمُرُونَنَا
نَكْفُرُ بِاللَّهِ وَنَجْعَلُ لَهُ وَآثِدًا وَأَسْرُؤًا
الَّذِي لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَلَ
فِي آعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُخْزَوْنَ إِلَّا مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ
مُتْرُوهًا إِنَّا إِنَّمَا أَرْسَلْنَا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٥﴾

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا وَمَا تَحْنُ
بِمُعَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

قُلْ إِن رَّبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Гъеб гъечІо инсанасул бахъибуголтъиялда ва бахъикъосиналда рекъон букІунеб иш. Инсанасул бахъибуголтъи бараб буго гъесул рекІель бугеб иманалда ва гъесул черхаль гъабулеб гІамалалдаги.

Кинниги гІадамазул гІемерисел жидеда хІакъаб жо лъаларел руго. Дунялалъул боцІи инсан гуккулеб жо букІин жидеда лъаларел руго. Гъеб боцІи жиде къурав БетІергъан Аллагъ вукІин лъаларел, гъесие гІибадат гъабуларел руго. Гъаб амру баян гъабун гІадегІанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

37. Гъаб нугер боцІи-малги, лъималги гъечІо жинца нуж Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІагар гъарулеб жолъун. Аллагъасда гІагарлъула жинца гъесда иманги лъун гъесул расуласда нахъги вильлъун, лъикІаб гІамал гъабурав муъминчи.

وَمَا أَمُولُكُمْ وَلَا أُولَدُكُمْ يَأْتِي تَقَرُّبُكُمْ عِنْدَنَا
زُلْفَىٰ إِلَّا مَنَءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
لَهُمْ جَزَاءُ الْوَعْدِ يَمَآءِمْوْا وَهُمْ فِي الْعُرُقَاتِ
ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾

Гъал руго гъез гъабураб гІамалалъул ажру-кири жиде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІемерго цІикІизабулел ва алжаналда жанир, гъеб алжаналъул рукъзабахъ, щибго жоялъул ургъел ва хІинкъи гъечІеллъун рукІулел гІадамал.

38. Дир Къуръаналъул аятал хвезаризе, диналдаса халкъ нахъчІвазе хъвадулел, жидеда дир гІазаб щвеларин, гъелдаса жал рорчІилин ракІалде ккун рукІулел гІадамал,- жужахІалъул гІазабалъулъ рукІизе руго ва малаикзабаца ракларун гъенир жанире къотІизе руго, гъенисан къватІиб нухги букІизе гъечІо.

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُخَضَّرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хІакълъунго дир БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъарав чиясе ризкъи гІатІид гъабун, хІисаб гъечІого къола, жиндие бокъарасе ризкъи къваридги гъабула.

قُلْ إِن رَّبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَوَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ
فَهُوَ خِلْفُهُ ۖ وَهُوَ حَٰثِرُ الرِّزْقَيْنِ ﴿٣٩﴾

Гъеб ризкъи гІемерлъунин абун нуж гъель гуккизе чІоге. Гъеб ризкъи жинца къурав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру гъабизеги кІочонге. **Нужеца гъеб ризкъиялда** Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гІалаб гъабун напакъаде ва садакъаде щиб жо къуниги, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гъельул бакІалда гъелдасаги лъикІаб жо къола. Яги дунялалдаго гъесие анцІго нухаль гІемер гъабун, гІад буссизе гъабун. Яги ахираталда ажро

кири цликлине гъабун. Хіакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жидеца ризкьи кьолезул бишунго лъикІав-абун.

Цо инсанас цогидасе ризкьи кьола гьелда данде жиндие щиб бугониги мунпагІат щвей хал гъабун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ризкьи кьола жинца лъикІльи гъабулевлъун ва жив щибго жоялда хІажатав гьечІевлъун вукІун.

40. ПІадегІанав Аллагъас кинабго халкъ тІаде бахъизабулеб гІужги рехсе, МухІаммад ﷺ дуца.

وَيَوْمَ يُخْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكِ
أَهْلُوا إِلَيَّ إِنِّي كَأَنُفُوعٌ

Цересел умматазул ва гъаб дур умматалъулги мушрикалги тІаде рахъизарулеб. Цинги малаикзабазда гьикъула гьал гІадамалищ ругел жидеца нуже лагълъи гъабулеб рукІарал?- абун. Малаикзаби алагъзабилъун ккурал мушриказда гъабула гьеб хитІаб.

41. Малаикзабаца абула: СубхІанака – мун вацІадав вуго Аллагъ ва тІадегІанавги вуго. Гьел гьечІо ниже вализаби, Мун вуго нижер вали ва ниж руго дур лагъзал.

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مَنْ دُونُكُمْ بَلْ كَأَنُفُوعٌ
يَعْبُدُونَ إِلَهًا لَّيْسَ لَهُ شَرِكٌ

Нижеда рекъоларо гІадамаз нижее лагълъи гъаби. Гьез лагълъи гъабулеб букІана шайтІабазе ва гьезул гІемерисеца гьел шайтІабазда букІана иман лъолеб.

ЩайтІабаца бицараб жоялда нахърилълъун абулеб букІана мушрикаца малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ясал ругин абун ва гьезие лагълъи гъабулебги букІана.

42. Жакъа нужер цонигиязда кІоларо цоцазе мунпагІат яги зарал гъабизе. Жидеца купру-ширкалдакъун напсазе зулму гъабурал гІадамазда дица абула: гъанже чІаме нужеца гъаб жужахІалъул гІазаб, дунялалда ругеб мехаль гъаб гьереси гъабулеб букІин сабаблъун- абун.

قَالُوا لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا
وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي
كُنتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ

43. Гьел мушриказе Дир Къуръаналъул жидер хІукму баянал аятал цІалараб мехаль, гьез абулеб буго:

«Гъав вуго нуж умумуз гъабулеб букІараб дидалдаса руссизаризе бокъарав чи. Гъав чи авараг гьечІо.

Гъас цІалулеб жоги жинцаго ургъараб

وَإِذَا نُتِلَ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَنْ مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ
أَبَاؤُكُمْ وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا إِفْكٌ مُفْتَرًى وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُؤْمِنٌ

гьереси бугоян абун. ХIакъаб жо жидехъе бачIараб мехалъ гьелда инкар кколел гIадамаз абулеб буго гъаб Къуръан гьечIин жиб баянаб сихIру гурониян абун.

44. Дица Маккаялъул мушриказе гьелдаса **وَإِنَّمَا أَمْرُهُمْ مِنْ كُتُبٍ يُدْرَسُوهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ** цебе цоги тIехъги къун букIинчIо, жидеца гьеб цIалулеб.

Дудаса цевеккун дица гьезухъе цоги расулги витIун вукIинчIо, гьезие хIинкъи къолевлъун. Гьел мушриказ МухIаммад авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** кинха гьереси гъавулев? Щиб жоялда борцунеб гьез гъаб Къуръанги гъав аварагги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьел гьересиял рукIин жидеда лъазе?

45. Гьездаса цере рукIарал умматацаги **وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا تَبَعُوا** **وَمَعَشَارَ مَا أَتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا أُرْسِلُوا** **فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ** гьереси гъаруна жидеда ритIарал аварагзаби **عَلَيْهِمُ السَّكَمُ** . Гьел цIакъ къуват гуч бугел рукIана, жидер ханлъи ва бечелъиги кIудиял рукIана.

Маккаялъул мушриказул къуватги бечелъиги бахунаро дозие къун букIараб жоялъул анцил бутIаялъулги анцил бутIаялде. Гьез дир аварагзаби **عَلَيْهِمُ السَّكَمُ** гьереси гъаруна. Дица кинха гьел гъалаг гъарурал!

Дица гьезул рижин бакъвазабуна, росо-ракъги тIагIизабуна. Гьел къавмал гъалаг гъарурав Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** кIола гъал Маккаялъул мушрикалги гъалаг гъаризе.

46. Дуца абе, МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, *** قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بَوْحِدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا لِلَّهِ** **مَثْنًى وَفِرَادَى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ** **مِنْ حَتَّىٰ إِن هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُمْ يَوْمَ يَدْعَىٰ** **عَذَابٍ شَدِيدٍ** дица нужеда вагIза гъабулеб буго цо жоялдакъун: нуж хIакъаб жо лъазабизе **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гьеб загьир гъабизе Аллагъасе гIоло тIаде рахъа цо-цо ругониги, кIи-кIи ругониги ва нужеца пикруги гъабе гъав МухIаммад аварагасул **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** хIакъальлъ.

Нужеда лъазе буго гъев жундуца ккурав чи гьечIеблъи ва гьес цIалулеб Къуръанги Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** калам букIин. Гъев авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вуго нуже хIинкъи къолев чи, гучаб жужахIалъул гIазаб бачIинелде цебе, нуж кантIеян ва гьеб гIазабалдаса цIунеян абун.

47. Дуца гьезда абе, МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, **قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِن أَجْرِي إِلَّا** **عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ** дица нужедаса узра-мухъ тIалаб гъабулеб гьечIо нужехъе Аллагъасул

рисалат швезабиялда данде. Дие бугеб ажру гъечло цохло
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гуруни – гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго
жо бихъулев ва лъалев.

Дица бицулеб ва гъабулеб жо лъала гъесда ва нужеца гъабулеб жог
лъала. Шивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъги гъабула.

48. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Дир قُلْ إِنْ رَّبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَ الْغُيُوبِ ٤٨
БетIергъан Аллагъ вуго жинца хIакъаб жо
загъир гъабулев ва гъелдалъун батIулаб жо хвезабулев.

Жинда балъгояб жог лъалев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Инсанасда
бихъулареб ва лъалареб жо лъала Аллагъасда ва гъесул хIукму-
къадарги жиндилъ пайда бугеб, жиб гIадлояб букIула.

49. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIакъаб قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ٤٩
динул ислам бачIана, гъелъул нурги
загъирлъана ва гвангъана.

БатIулаб жог тIубанго тIасан ана, гъеб
тIокIаб тIад буссун бачIуларо- абун.

50. Цогиги дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ إِنْ صَلَّيْتَ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنِ أَهْتَدَيْتُ فَمَا يُوجِي إِلَى رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ٥٠
дун къосун ватани хIакълъунго гъеб
къосин дирго напсалъул гIайиб буго ва
гъельие бугеб зулму буго.

Дун битIараб нухда тIовитIаравлъун
ватани гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ бугеб тIоритIел буго ва гъес дида
вахIю гъабураб жоялдалъун буго. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго ахIарасул гъаракъ жинда рагIулев ва гъесие жаваб гъабизе
гIагардаго вугевги. КигIанго балъго гъабуниги къосарав ва витIун
ккарав чиясул гIамал жинда лъалев вуго.

51. Дуда мушриказул хIал бихъизе وَلَوْ تَرَى إِذْ فِرْعَوْنُ أَقْبَتَ وَلَاحِذُوا مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ ٥١
букIарабани, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел
къиямасеб къоялъ тIаде рахъизаридал ва
гъезул хIинкъи бергъун бугеб мехаль!

Гъезие лъутизе ва рортизе бакI букIуларо, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гIазабалдаса рорчIиги букIуларо. Гъел гъеб бакIалдасаго росун
жужахIалде жаниреги рехула.

52. Гъеб гIазаб жидеда бихъараб мехаль, وَقَالُوا أَمْثَلُ إِلَهِهِمْ أَمْثَلُ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ٥٢
Къиямасеб къо букIинги хIакълъараб
мехаль, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун
рукIарал гIадамаз абула:

«Нижеца гъеб Къуръаналда ва гъев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман

лъуна» - абун. Гъезие бокъун буго цлакъ рикIкIадаб бакIалдаса къиямасеб къоялъ тIад рахъизарураб мехаль иман лъезе, дуниялалдаго ругеб мехаль иманги лъечIого. Ва гьелдалъун жал хвасарлъизе. Гъеб гъечIо иман лъолеб бакI. Гъеб буго жазаъ гъабулеб бакI.

53. ХIакълъунго гъез Аллагъасдаги
ахираталдаги инкар ккун букIана
дуниялалда ругеб мехаль,

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ
بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٢٣﴾

ахираталъул амруялъуль гьересияб,
жидеда лъалареб жоги бицулеб букIана, гъеб ахираталдаса жал
цIакъго рикIкIадги рукIун. Ахират букIизе гъечIин, хIисаб-мизан ва
алжан-жужахI букIизе гъечIин абулеб букIана гъез.

54. Гъанже гъез жинда хъул гъабулеб
алжаналдаги гъездаги гъоркъоб пардав
гъабуна ва гъелдаса жал рикIкIад
гъаруна. Гъедин алжаналдаса рикIкIад
гъаруна цересел умматазул жидеца

وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ
بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ
مُزِيٍّ ﴿٢٤﴾

ахираталде инкар ккурал гIадамалги. ХIакълъунго Гъел киналго
рукIана ахираталъул амруялъуль цIакъ жал шакдарулел, гъелда
божуларел.

Ахираталде цвараб мехаль пашманлъиялъ мунпагIат гъабуларо.
Гъениб инсанасе гъаб дуниялалда жинца гъабураб гIамал гуреб
жоги батуларо. Гъеб ахираталъул БетIергъан Аллагъ гъабуго гъаб
дуниялалъул БетIергъанги. Гъедин бугельул инсан кантIизе рекъараб
буго жив Аллагъас гъабуго гIададаго вижун гъечIеблъиялда, жинда тIад
къараб амру-нагъю букIиналдаги. Гъеб амру-нагъю тIубаялда рекъараб
жазаъ ахираталда жиндие гъабизе букIиналдаги. Аллагъги гъечIо,
ахиратги гъечIо абун чIарал инкарчагIи кантIизаризе нилъеда
кIоларо Аллагъасе бокъун гурони. Амма жив Аллагъасдаги,
ахираталдаги божулев чи гъапулго вукIин, жинда тIад къараб амру-
нагъю тIубачIого вукIин цIакъ ахIмакъаб иш буго.

Аллагъас тавпикъ къеги жив разияб гIамал гъабизе.

Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Сабаалъул тафсир ва
таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва шукру тIадегIанав Аллагъасе буго.

35. Сурату ФатИр

Маккаялда рецитИзабураб, жинда жаниб кИикъоялда щуго аят бугеб.

Гъаб сурат рецитИзабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъижра гъабилелде дагъабго цебе. Гъаб сураталда жанибги Аллагъ гъабилелде цо гъави, аваразбаби رَبِّهِمُ السَّامِ ритIухъ гъари бицун буго. Къиямасеб къоялъ хварал тIаде рахъинаризе рукIин, хIисаб-мизан, алжан-жужахI букIинги баян гъабун буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялде тIоритIел гъарулел гIаламатал рицунаго зобал-ракъал рижин, малаикзаби, гIадамал ва жундул рижиги бицунеб буго. ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобалазул рахIматлъун бугеб цIад рецитИзаби, гъелдалъун ах-хур бижиги баян гъабулеб буго. Сордо-къо цоялъ цояб хиси бицун, инсанасул вижи баян гъабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялде тIоритIел гъабулел гIаламатал баян гъарун руго.

Муъминчиги капурчиги цоцаздаса кизIан батIияв вугев бицун, гъельие мисалал рачулел руго. Гъаб исламияб умматалъ ирсалъе босараб зобалазул дин бицунго хирияб дин букIин, гъаб Къуръанги бицунго хирияб тIехъ букIин бицун буго. Мушриказ хъанчазе лагълъи гъаби бицун ва гъезул хIал бицун лъугIизабун буго гъаб сурат.

Гъалда цIар лъуна сурату фатИр абун. Гъелъул магIна буго «Жинца бижулев», «Мисал-сурат цебе гъечIелого тIоцебе жо бижулев» абураб. Гъаб сураталда жаниб ТIадегIанав Аллагъас махлукъат бижияллъул гIажсаибаб хабар бицун букIиналъ лъуна гъалда гъаб цIар.

**Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**1. Кинабго рецц ва щукру ТIадегIанав
Аллагъасе буго: щибго мисал-сурат
цебе гъечIого зобал ва ракъ бижарав.
Жинца малаикзабиги гъарурав
жиндир аваразбазда رَبِّهِمُ السَّامِ ритIулел
чапарзабилъун:**

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ
الْمَلٰٓئِكَةَ رُسُلًا اُولٰٓئِ اٰجِبُوْهُ مَتٰٓى وَوَلَدَتْ
وَرُبَّعٌ يَّرِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ اِنَّ اللَّهَ عَلٰى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١﴾

**Жидее кIи-кIи, лъаб-лъаб, ункъ-ункъ куркъбиги ругел гъел
малаикзаби. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир халкъалъуль бокъараб сипат
цIикIизабула: ЦохIо гъаналдаса рижарал инсанасул лугби цоял**

жидеда бихьулел гьарун, цоял жидеда рагIулел гьарун, цоял жидеда махI лъалел гьарун. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолъи бугев, жиндие бокъараб иш гьабизе гьев щибго жоялъ нахъчIваларо.

2. ТIадегIанав Аллагъас лагъзадерие рахIмат ва ризкъи рагъараб мехаль, гьеб кквезе ва гьукъизе кIолев щивго чи вукIуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مَرْسِلَ لَهُ، مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٧٩﴾

рахIмат ккураб мехаль ва гьеб гIадамазе къварид гьабураб мехаль гьеб кьезе кIолев чиги вукIуларо.

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир къуват-гуч бергъарав жиндир тадбир хIакимняв. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIукму гьабураб иш жиндиль пайда ва маслихIат бугеб букIула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нигIматал гIатIид гьабураб мехаль гьелда шукру гьабизе тIадаб буго лагъасда. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нигIмат ва ризкъи къварид гьабураб мехаль, гьелда сабру гьабизеги тIадаб буго. Ризкъи гIатIидго къураб мехаль, гьелдалъун гIибадат гьабиялдаса машгъул гъавугеян гъаризе ккола Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ. Ризкъи къварид гьабураб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъун батугеги абун хIинкъизе ккола ва тавбуги истигъфарги гIемер гьабизе ккола.

3. Я гьал гIадамал! Нужеца ракIалде щвезаре Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже къурал нигIматал. Ва гьезда данде Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукруги гьабе. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматал рехсей ва гьел ракIалде щвеялдаса мурад буго гьел нигIматал къурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракIалде щвей ва гьесие рецц гьаби.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ
خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٨٠﴾

НигIматазда инкар ккунгутIиги буго, гьел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разияб нухалда харж гъари ва гьел нигIматазул БетIергъанасе мутIигIлъиги.

Нуж рижарав, гьаб кинабго махлукъатти жинца бижарав, жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги халикъ вугишха жинца нуже зобалаздасаги ракъалдасаги ризкъи кьолев. ГьечIо цоги Халикъ ва Разикъ, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев жиндие лагълъи гьабизе тIадав цоги щибниги жоги гьечIо. Гьаб кинабго иш баянлъун хадубги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабичIого хъанчазе лагълъи гьабиялда кин руссунел?

ТIадегIанав Аллагъ жинца кинабго жо бижулев вукIин лъараб мехаль, кинабго жоялъе ризкъи кьолев, гьел хьихьулел ва гьезул тадбир гьабулевги гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин лъараб мехаль, инсанасда тIадаб

буго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие гИбадат гъабизе хІакъав ва тІадав БетІергъан вукІинги лъазе ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гИбадат бацІцІад гъабизе, гъесдехун щибго жо гІахъал гъабичІого букІизеги.

4. Маккаялъул мушриказ мун гьереси
гъавунин абун дуца ракІ къварид
гъабуге, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуда цере
рукІарал аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلام гъареси
гъаруна гъезул къавмалъ.

وَإِنْ يَكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ وَإِلَّ
لَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١﴾

Киналго гІадамазул ва киналго умуразул ахирияб руссин
гІадегІанав Аллагъасде буго. Дуца сабру гъабе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
квербакъи бачІинегІан. Гъеб квербакъи бачІинги хІакъаб буго.

5. Я гъал гІадамал! ХІакълъунго
Къиямасеб къо букІинги, хІисаб-мизан
ва жазаъ букІинги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хІакъаб къотІи буго.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمُ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٢﴾

Гъеб жазаъ гъабугеб къоялъ цониги чи хутІизе гъечІо жиндир гІамалалда
рельлъараб жазаъ гъабичІого. Гъаб амру гъадин бугелъул **нуж гуккизе**
рукІунге дунялалъул берцинлъиялъе ва чІаголъиялъе. Гъеб даимаб
жо гъечІо, гъеб хехго тІаса унеб, жиндаса чІухІизе бегъулареб, жинда
божун рукІизе бегъулареб жо буго.

Гъединго **нуж гуккизе чІоге** Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ **гурхІел-цІобалда**
божун, гъесул нигІматал гІемерлъиялда **божун**. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
нигІматалги, сахлъиги, рахІатги капурчиясеги къола. Гъел нигІматал
дус къунин абун дудаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъун вугин абун ракІалде
ккоге. Гъеб буго щайтІаналъ инсан гуккулеб бакІ. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
гурхІулев вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тІаса лъугъулев вугоян абун щайтІаналъ
инсан Аллагъасде гІасилъиялда жанив чІезавула, гъесул хъулги халат
гъабула.

6. ХІакълъунго щайтІан буго жиндир
нужедехун тушманлъи бугеб, нуже
зарал гъабизе кидаго жиб ургъулеб.
Нужеца гъеб щайтІанги **нужер**
тушманлъун ккве!

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا
يَدْعُو أَحْزَابَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٣﴾

Нуж гъелда божуге, гъелъие мутІигІлъуге. Нуж кидаго цІодорго рукІа
гъеб щайтІаналъул макруялдаса.

ХІакълъунго гъеб щайтІаналъ жинда нахърильлъарал боял ахІула
жужахІалъул бетІергъабилъун **рукІулеб** гІамал гъабиялде. Гъеб
щайтІан абадияб жужахІалда букІизе бугин жиндие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
къотІи гъабураб бугелъул, гъелъул мурад букІула гІадамал къосизари

ва гьелги жиндие буклулеб гIазабалтуль гIахьал гьари.

Цо гIалимчияс абун: «ГIажайбаб жо гьечIишха жиндие кидого тIькилти гьабулев Аллагьасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инсан гIасилти ва жиндир хIакъаб тушмантуьн бугеб шайтIаналъе гьев мутIигIлъиги»-абун.

7. Аллагьасда **جَلَّ جَلَالُهُ ва ахираталда**

инкар ккурал гIадамазе цIакъ гучаб

гIазаб букIизе буго. Жидеца Аллагьасда

гIазаб **جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал ва аварагасда**

нахърилътуьн тIькиIаб гIамалги гьабурал гIадамазе Аллагьасул

гIазаб **جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан мунагъал рахчи ва хирияб алжан букIизе буго.**

Гьеб кIиго рукъ гурони ахираталда гьечIо. гьаб кIиябго рукъалтуьл цояб рукъов лъугъинчIого инсанасе ресги гьечIо. Гьеб амру бичIичинчIого ахIмакълъиялда хьвадиги инсанасда рекъараб гьечIо.

8. ШайтIаналъ жиндир квешал

гIамалал берцин рихъизарун, гьель

гуккун хьвадарав чиги, квешал гIамалал

гьаричIого, Аллагь **جَلَّ جَلَالُهُ разилти**

гIалаб гьабун хьвадарав чиги вашад

вукIинишха? Аллагьас жиндие бокъарав

чи битIараб нухдаса кьосизавула:

гьев жинца тIаса бицараб кьосиналтуль тола. **Жиндие бокъарав чи битIараб нухдаги тIовитIула:** гьесие квербакъи гьабула жинца тIаса бицараб битIараб нухда хьвадизе. Гьел мушриказ иман лъечIогойин абун ракI кьварид гьабун, дур напс пашманлъуге абе, МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**. ХIакълъунго Аллагь вуго гьез гьабулеб гIамал жинда тIькил тIалев ва гьезие ахираталда гIазабги гьабулев.

9. Гьев Аллагь **جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие**

гIибадат гьабизе хIакъав нужер

БетIергъан, жинца наклIал цоцаде

данде рачизе гьурал ритIулев. Цинги

гьел наклIаздаса, ракъалде гIад

берцинаб цIадги базабулев.

Дица гьеб ракъги чIаго гьабула—жиб бакъвараблун ва хвараблун букIараб. Гьаб цIад баялдалун ракъ чIаго гьабулеб гIадин Аллагьас **جَلَّ جَلَالُهُ** хварал гIадамалги гIаде рахъизарула. ТIадертIанав Аллагьасе гьабизе кIолареб жо буклуларо гьесие жиб гьабизе бокъараб мехаль.

Жинда Аллагь разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго:

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

أَمَّا مَنْ زُيِّنَ لَهُ رُشْوُهُ عَلَيْهِمْ فِرَافُهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَاهُ بِالْأَرْضِ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

Абу Рузайнил Глукъайли абулев асхIабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абуна: «Я расулуллагъи! Аллагъас ﷻ хварал гIадамал кин чIаго гъарулел? Гьел чIаго гъариялде тIоритIел гъабулеб гIаламат щиб бугеб Аллагъасул ﷻ махлукъаталда жсаниб?» - абун. Аварагас ﷻ абун: «Мун цониги нухалъ инчIищ жиб бакъвараб, жинда тIад щибго хур-херги гъечIеб ракъалда тIасан? Цинги гъебго ракъ дуда бихъичIищ жиб харил цIун гъелчолелбIун?» - абун. Дица абун: «Гъеб жо дида бихъана, я расулуллагъи!» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъедин чIаго гъарула Аллагъас ﷻ хварал гIадамалги» - абун.

10. Жиндие кIодолъи ва хиралъи
бокъун щив чи вугониги, гъев чиясда
лъай кинабго кIодолъи ва хиралъи
цохIо Аллагъасе ﷻ букIин. Гъев
Аллагъас ﷻ къурав чиясе гурони
кIодолъи ва хиралъи букIуларо.

مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ
 الْكُتُبُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ
 وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ
 شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبَوِّرُ ﴿١٠﴾

Жиндие кIодолъи ва хиралъи къваригIарав
 чи тIадегIанав Аллагъасе мутIигIлъизе ккола. Жинда мутIигIлъарав,
 жив разилъи тIалаб гъабурав чиясе кьола Аллагъас ﷻ дуныалъулги
 ахираталъулги кIодолъи ва бахъибуголъи.

Гъев Аллагъасе ﷻ бахула кинабго лъикIаб рагIи ва гIамал:
 Аллагъ ﷻ рехсей, гъесда дугIа гъаби, Къуръан цIали, тасбихI гъаби,
 Аллагъасе ﷻ шукру ва рецц гъаби. **Инсанас гъабураб лъикIаб**
гIамал Аллагъас ﷻ жиндихъе борхун къабул гъабула.

Гъеб рагIиялъул магIна буго тIадегIанав Аллагъас цохIо лъикIаб рагIи
 абиялда данде лъикIаб жазаъ гъабуларо. Аллагъас ﷻ къабул гъабула
 лъикIаб рагIиги гъелда рекъараб гIамалги кIиябго цадахъ бугеб
 мехаль.

Къатадатица абун Аллагъас ﷻ гIамал цадахъ гъечIеб рагIи къабул
 гъабуларин абун. ИбнухатIибица абун лъикIаб гIамалалъ гъеб гIамал
 гъабурав чиясул даража-макъам тIадегIан гъабула ва гъеб Аллагъас
 ﷻ къабул гъабулеб бакIалде щвезабула-абун.

Жидеца макру гъабулел ва квешал гIамалал гъаризе хIиллаял
нухал цIехолел гIадамазе цIакъ гучаб гIазаб букIизе буго. Гьел
гIадамаца гъабулеб макру ва хIилла гIадада хвезе буго ва гъелги
гIодорегIан гъаризе руго. Гъаб рагIи буго Къурайшиязул мушриказ
 Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе зарал гъабизе батIи-батIиял
 хIиллаби ва макраби ургъулел рукIин баян гъабун, гъезул хIиллаялъ
 аварагасе ﷻ зарал гъабизе гъечIелбIи, Аллагъас ﷻ жиндир

авараг цIунизе вукIин баян гьабун абураб рагIи.

11. ТIадегIанав Аллагьас нуж рижана

ракьалдаса: нужер кIудияв эмен

Адам ракьалдаса вижиналдалъун.

Цинги хадусеб нужер рижин гьабун

манидал къатIраялдаса: Бихьиназул

ва руччабазул мани цоцаль

жубаялдалъун. **Цинги нуж гьаруна**

бихьиналлъун ва руччабилъун:

нуж цоцаль рекъезе, цоцазе рокьун цадахь рукIизе, нужеца лъимал гьаризе ва наслу-тухум нахье хутIизе.

Цониги къинаб жо къинаб лъугьуларо ва гьеб къинаб жоялъ тIинчIги гьабуларо **ТIадегIанав Аллагьасда** лъан гурони ва гьесул хIукму-къадар букIун гурони. **Цониги чияс гIемерал сонал** раларо дунялалъул рукъов жив чIаго хутIун, цогидав чи хеккоги холаро, гьебги Аллагьасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** аскIоб бугеб ЛавхIул-махIфузалда хъвараб хIукму букIун гурони. **ХIакълъунго гьаб кинабго жо** азалияб хIукмуялъулъ къадар гьабиги хадуб дунялалда загьир гьабиги **ТIадегIанав Аллагьасе** цIакъ бигъаяб амру буго.

12. КIиго батIияб ральдал лъим цоцазда

башадаб букIуларо жиндаса мунпагIат

босиялъул рахъалъан: **гьаб цо лъим**

жиб гьекъезе бегъулеб, жиндир тIагIам

лъикIаб ва бигъаго гьекъон унеб.

Гьаб цояб лъим жиб цIамхIалаб, жиндир

цIамхIаллъи гIемерлъиялъ къогIлъараб.

Гьеб кIиябго ральдалдаса къватIибе

гIатIгояб гъан бахъула: ччугIа ккола

ва гьеб нужеца кванала. **Нужеда тIад ретIулеб курхьин-кIиликI** гьабизе луьлуал, маржанал ва жавгьаралги рахъула.

Гьеб ральдалда тIад хъвадулел кIудиял гумиги рихъула дуда.

Гьел гумузда тIад рекIун рикIкIадаб сапаралде ун нужеца даран-

базар гьабизе ва нужеэ ризкъи тIалаб гьабизе. Гьаб кинабго жо

Аллагьас **جَلَّ جَلَّالُهُ** нужеэ бижун буго ва квегъун буго, **нужеца Аллагьасул**

جَلَّ جَلَّالُهُ нигIматазде данде шукру гьабизе ва гьесие гIибадат гьабун

гъев рази гъавизе.

Ибнукасирица абуна: гьаб кIиго батIияб ральдал лъималъул мисал

ТIадегIанав Аллагьас муъминзабазе ва капурзабазе бачараб мисал бугин

абун. Гьаб аяталдалъун мурадги буго Аллагьасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** хIалкIолъиялда

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ نُرَابٍ ثُمَّ مِنْ تَطْفَةٍ ثُمَّ
جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا
تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعْمَرٍ وَلَا
يُنْقَضُ مِنْ عُمْرٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
يَسِيرٌ ﴿١١﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ
سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ
ثَأْكُلُونَ لِحَمَاطٍ يَأْتِي وَتَسْتَخْرِجُونَ
حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاجِرَ
لِيَتَّبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

тӀоритӀел гьабулеб далил бицин. Цогиги жиндир хӀалкӀолъиялда тӀоритӀел гьабулеб далил бицун тӀадегӀанав Аллагьас абунa:

13. Жинца сордо кьоялде жанибе

лӀугьизебулев вуго тӀадегӀанав
Аллагь риидал кьо кӀудияб гьабун,
сордо гьитӀин гьабун гьабулев.

Гьединго жинца кьо сордоалде жанибе
лӀугьизабулевги вуго. Хасало кьо
гьитӀин гьабун, сордо кӀодо гьабун.

Жинца бакьги моцӀги жиндир

амруялдагӀун квегьаравги вуго. Гьеб кӀиябго хьвадулеб буго
жидеа бихьизабураб заман швезегӀан, жиб кӀиялӀулго нухдаса
кьосинчӀого, жидер хехлӀи хисичӀого, кьиямасеб кьо швезегӀан
хьвадулел руго бакьги моцӀги.

Инсанас жидедаса мунпагӀат босизе квегьаралги руго бакьги моцӀги:
бакьул хинлӀиялдаса гӀемер мунпагӀат босула инсанас. МоцӀрол
канлӀиялдаса мунпагӀат босулеб заманги букӀула: сапаралда ва
гӀалахалда ругеб мехаль. Гьеб бакьги моцӀги хьвадулеб букӀин
жагьилияб заманаялӀ хӀисаб гьабулеб букӀана дунял цо бакӀалда чӀун
бугин ва гьеб кӀиябго баккун ва тӀерхьун хьвадулеб бугин. Инсанасул
гӀелму цебетӀураб мехаль гьеб хьвадиялӀул магӀна батӀияб хӀалалӀ
букӀин баянлӀана.

Гьаб Къурьан цӀакь кӀудияб хӀикмат жинда жаниб бугеб тӀадегӀанав
Аллагьасул калам букӀин тасдикъ гьабулел гӀемерал гӀаламатал
руго гьаб дунялалда тӀад. Гьел гӀаламатал муьминзабазда гурони
рихьуларо. Гьаб бакь-моцӀ хьвадиялӀул масъала тӀадегӀанав Аллагьас
Къурьан рещтӀизабулеб заманаялӀ рукӀарал жагьилзабазда бичӀчулеб
хӀалалӀ бицана. хадуб гӀелмуялӀул цебетӀей лӀугьараб мехаль гьеб
гӀелмуялӀги КъурьаналӀул хӀукму тасдикъ гьабуна гӀелмуялда
рекьараб нухалдагӀун.

Гьев Аллагь جَلَّالُهُ вуго нужер БетӀергьан: жинца нуж рижарав ва
нужеа жиндие гӀибадат гьабизе тӀадав. Гьев Аллагьасе جَلَّالُهُ буго
кинабго жоялӀул ханлӀи ва бетӀергьанлӀи. Гьев Аллагьги جَلَّالُهُ
живго тун мушрикаж жидеа лагьлӀи гьабулел аллагьзаби, гагаялда
тӀад букӀунеб тӀеренаб хьал гӀадаб жоцин жидер ханлӀиялда
гьечӀел руго.

14. Нужеа ахӀани гьезда нужер гьаракьги рагӀуларо, гьеб гьаракь рагӀулеб букӀарабаниги гьезда

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي
الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلًّا
يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْعٍ ۝١٣

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَا يَسْمَعُوا
مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ

кIолароан нуже жаваб гьабизе.

يَشْرِكُكُمْ وَلَا يُبَيِّنُكُمْ مَثَلُ خَيْرٍ ﴿١٤﴾

Гьел рухI гьечIел ганчIазул, цIулалгьул ва цогидаб жоялгьул гьарурал хьанчал ругелгьул. Къиямасеб къояль гьез инкарги ккола нужеца жиде гIибадат гьабичIин абун. ПадегIанав Аллагьас гьел рухI гьечIел хьанчалги кIалгьазурула къиямасеб къояль, гIадамазул хIисаб-мизан камилго гьабизе, гьезул хIужа къотIизабизе. Гьедин кIалгьазуруаб мехаль хьанчацаги абула нижеца гьал гIадамазда амру гьабичIин ниже гIибадат гьабейн абун.

Кинабго жоялгьул авалги ахирги лъалев, загьирги батIинги лъалев Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ бицулелдаса лъикI дуе хIакъаб жо бицуларо, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цоги шивниги чияс.

15. Я гьал гIадамал! Нуж киналго Аллагьасда جَلَّ جَلَّالُهُ хIажатал руго. Нуже рес гьечIо гьев Аллагьасде جَلَّ جَلَّالُهُ кIанцIичIого ва гьесда гьаричIого.

* يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

Гьев Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ кьун гурони нуже гIумруги гьечIо, сахлъиги гьечIо, ризкъиги гьечIо. ПадегIанав Аллагь вуго жив щибго жоялда хIажатав гьечIев, кинабго рахъалъан жиндие рецц гьабизе рекъарав хан.

16. Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ бокъани гьес нуж киналго цо лахIзаталда жанир гьаб дуниялалдаса тIагIизарила ва нужер бакIалда цоги халкъ бижила.

إِنْ يَشَاءْ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾

17. Гьедин нужги гьалаг гьарун цоги халкъ бижи Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ щибго захIматаб иш гьечIо.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بَعِيزٍ ﴿١٧﴾

Гьесие бокъараб жо «Кун» абураб рагIи абиялдалгьун лъугьула.

18. Цониги жинца мунагъ гьабураб напсалда цогидаб напсалгьул мунагъ баччизабуларо. Жиндир мунагъазул бакIлъи цикIкIараб цо напсаль жиндие кумек гьабун мунагъал тIаса росеян цоги напсалда гьарани, гьель кумек гьабуларо ва гьеб напсалдаса мунагъазул бакIлъи тIаса босуларо, гьев жинда ахIи барав чи гIагарав вугониги, гьудул-гьалмагъ вугониги.

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جَمَلٍهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

ХIакълъунго дуца гьаб Къуръаналдалгьун хIинкъи кьола, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца Аллагьасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лгьун гьесул

Ғазабалдаса хинкьулел, ғайбаб жоялдаги божулел муъминзабазе, жидеца паризаяб какги рукуҒ-сужда тубан балел. Жинца напс мунағязул чорокльиялдаса баццлад ғабурав чи жиндиего лъикльи ва раццалъи ғабулев чи вуго. Кинабго халкьалъул руссин ахираталда тӀадеҒанав Аллағьасде буго. Ва щивав чиясе ғьесул ғамалалда рекъараб жазабги ғабизе буго.

19. Жинда канлъи бихъулев муъминчиги, وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾
жинда щибго жо бихъуларев капурчиги
кӀиявго къадру башадаб вукӀуларо.

20. Купру-ширкалъул, жағьиллъиялъул وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾
беццӀабиғи иман-исламалъул нурги кӀиябго
къимат башадаб букӀуларо.

21. РаҒадалда рельтъараб батӀулаб жоги, وَلَا الظُّلُ وَلَا الْحُرُورُ ﴿٢١﴾
бакъул бухӀиялда рельтъараб хӀакъаб жоги жиб
кӀиябго башалъуларо.

Къосинги тӀоритӀелги цоцада башалъуларо. Алжанги жужахӀги
цоцаде башалъуларо. Кириги ғакъубаги цоцада башалъуларо.

22. Хварал чаҒӀазда рельтъарал وَمَا يَسْتَوِي الْأَخْيَافُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ
купру-ширкалда чӀарал ғадамалги يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي
жал чӀагоял лъун ругел, жидеца الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾
Аллағьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал

Ғадамалги башалъуларо, жидер ғакълу-
Ғелму камилал ғадамалги жағьилал ғадамалги рашалъуларо.
ХӀакъълунго тӀадеҒанав Аллағьасда кӀола жиндие бокъарав
чиясда иман-исламалда ғьев ахӀулеб даҒват раҒизабизе ва
ғьесда жаваб къезабизеги. Дуда кӀоларо, МухӀаммад, хун хабаль
лъун ругел ғадамазда рельтъарал капурзабазда исламияб
даҒват раҒизабизе. Жидер ракӀал беццал рукӀиналъ, Ғундулги
Ғинкьал рукӀиналъ, ғьел рельтъинаруна хобалда жанир лъурал
Ғадамазда.

23. Мун ғьечӀо, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ғьел капурзабазе إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾
жужахӀалъул ғазабалдалъун хинкьи кьолев чи
гурони.

Дуда тӀадаб ғьечӀо ғьезда иман лъезабизе.

24. ХӀакъълунго Дица мун ғьеб إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن
умматалда расуллъун витӀун вуго, مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾
МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хӀакъаб хӀужагун:
Къуръанги босун ғьеб уммат хӀакъаб

диналде ахИзе.

Дуе мутИгІлъун иман-исламалде рачІарал гІадамазда алжаналдалъун рохел бицизе. Мун гьереси гъавун иман лъезе чІухІун чІарал гІадамазе жужахІалъул гІазабалдалъун хІинкъи къезе. Цересел умматазул цониги уммат гъечІо жидеда авараг витІиЧел, гъезие хІинкъи къечІел.

25. Гъаб дур умматалъ мун гьереси гъавуни гъелда мун гІажаиблъуге ва дуе гъеб захІмалъуге. Гъездаса цере рукІарал умматазги гьереси гъаруна жидехъе ритІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ .

وَأِنْ يَكْذِبُوا فَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ
وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٣٥﴾

Гъезухъ аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачІун рукІана баянал мугІжизаталгун, зодиса рещІизарурал жал баянал гвангъарал тІахъалгун ва забуралгун. Забурал абураб рагІи буго дагъал тІанчал (кагътал) абураб магІнаялда бугеб рагІи. ТІахъал руго жал машгъурал Таврат, Забур, Инжил, Къуръан гІадал тІахъал.

26. Цинги Дица гъел умматазул капурзаби гучаб гІазабалдалъун гъалаг гъаруна. Кинабха букІараб дица гъезда гъабураб инкар!

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ
نَكِيرِ ﴿٣٦﴾

Гъез дида инкар гъабидал дица гъездаги инкар гъабуна: гъезие ниГматазул бакІалда балагъал къуна. Гъедин гъабизе кІола дида МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъезе чІухІарал гІадамазеги.

27. Дуда бихъулариш, я гъав инсан, хІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ вукІин жинца зодисан цІад рещІизабулев. Гъеб цІадалдалъун Дица ракъалда пихъ бижизабула, жиндир тІагІам ва кьер батІи-батІияб.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا
وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٣٧﴾

Дица мугІрулги рижана жидеда жанир нухал ругел ва гъел нухазул кьерги батІи-батІияб бугел: хъахІал нухал ругел ва багІарал нухал ругел. ГамачІ-ракъалъул кьер батІи-батІияб букІиналдалъун гъел нухазул кьерги батІи-батІияб букІула. Гъединго цІакъго чІегІерал къвакІарал къурабиги рижана дица.

28. Гъединго дица гІадамал ва хІайванал рижана жидер кьер ва сипат-сурат батІи-батІиял. ХІакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъулел

وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ
الْمُتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ ﴿٣٨﴾

Ғадамазул бишун цИкІун хІинкьулел Ғалимзаби рукІула.

ХІакьльунго Ғев Аллағъ ﷺ вуго жиндир гуч берғъарав ва жинца мунағьал рахчулев.

Ғьал аятазда жаниб Аллағъасул ﷺ хІалкІолъиялде тІоритІел ғьабулел Ғемерал ва Ғажайбал Ғаламатал рицун ругельул, ғьезул пикру ғьабун гурони ғьез Аллағъасул ﷺ кьудраталда тІоритІел ғьабиги лъаларелъул, ғьал аятазул ахиралда абун: «Аллағъасдаса ﷺ хІинкьулел Ғадамазул бишунго хІинкьулел Ғалимзаби руго» - абун. Ғьел Ғалимзабаз ғьабула Аллағъасул ﷺ махлукъаталъул пикру, ғьез Къуръан-хІадисалдаса босула Ғелму ва Ғакълу.

Ғьеб Ғелму буго инсанас тІалаб ғьабизе кколеб жоялъул ахираб хІасил ва ғьесул ахираб мурад. Ғелмуялдалъун гурони инсанасда жиндирго БетІерғъан Аллағъ лъаларо. Ғьеб Ғелмуяль инсанасда ғьев Ғазабалдаса хвасар ғьавулеб нух бихъизабула, ғьесул рекІелъан щаклъи ва вас-вас инзабула. Жағъилияб рахъкквей тІаса инзабула. Ғьеб буго батІулаб жоялъулги рахъ кквей жиндир напсалъул ва кьибил тухумалъул мурад цІунун.

Ғьединго жиндие хІакъикъат лъалареб жоялда нахъвилъльин, умумузул дин ғьаби абураб, напсалъе заралияб сипат тІаса инзабула. Ғелмуяль инсан вачула хІакъикъияб Аллағъ ﷺ лъаялде ва ғьесул Къуръаналдаги хирияв расуласул ﷺ суннаталдаги нахъвилъльиялде. Ғьедин инсан вачулареб Ғелму, Ғелму букІуларо, ғьеб жағъиллъи букІула, ғьеб шайтІаналь ва напсалъ гукки букІула.

Ғелму ғьечІого дунялалъул ахІвалал ритІун ккезаризе кІоларо, ахираталда витІун кколеб хІалалъ хъвадизеги лъаларо. Дур тушбабазул заралалдаса мунго цІунизеге кІоларо, дуе къварилъи ғьабулел Ғадамазе жаваб къезеге кІоларо. Ғелму абулеб рағІиялда жаниб буго дунял-ахираталъул бахъибутолъи, ханлъи-къуватги, къадру-къиматги, бахІарчилъиги. Дунялалъул Ғелму тІалаб ғьабурав чиясе дунялалъул кІодолъи щола. Аллағъ ﷺ разилъи ва ахират тІалаб ғьабун Ғелму тІалаб ғьабурав чиясе дунялги щола, ахиратги щола.

ХІасанул Басрияс абун: «Ғалимчи вуго жив Аллағъасул ﷺ Ғазабалдаса хІинкьулев, ғьеб Ғазаб рикІкладго букІаго. Аллағъас ﷺ бокъаян абураб жо жиндие бокъулев, Аллағъасул ﷺ ццим бахъулеб жоялдаса жив рикІкладги ЧІолев»-абун.

29. ХІакьльунго жидеца Къуръан
цІалиялда тІадчІей ғьабулел Ғадамал,
хІукъукъал тІубан, Аллағъасе ﷺ
хІелун какги балел, дица къураб

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ
مِجْرَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾

ризкыйялдаса садакъя ва напакъя кьолел.

Гьeб садакъяги загыралда кьолел ва балъгоги кьолел. Гьаб лъиклаб гIамалалдалъун жидеeги бокъулел ахираталъул дармие бергын.

30. Гьал муъминзабазе бокъула Аллагъас لِيُؤْتِيَهُمْ أَجْرَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾
 жидеe ажру-кири тIубазабун къезе
 ва жиндир рахъялъян тIаде цекIелги
 къезе.

ХIакълъунго гъев Аллагъ вуго жинца мунагъял чурулев ва лагъзадерил гIибадат къабул гъабун, гъелда щукру гъабулев.

31. Дица дуда вахIю гъабураб Къуръян وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾
 хIакъяб ва жиндиль щибго щаклъи
 гъечIеб жо буго, МухIаммад ﷺ!
 Жиндаса цереккун рeштIизарурал
 тIахъялги гъезда жаниб бугеб хIукмуги

ритIухъ гъабулебги буго гъеб Къуръян. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ лагъзадерил киналго хIалал лъалев, гъезие маслихIатаб жо жинда бихъулев вуго ва жиндие щибго жо балъго хутIуларевги вуго.

32. Гъел цересел умматазда ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ ۖ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ يُادِنُ اللَّهَ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾
 расулал ритIун, ва тIахъял
 рeштIизарун хадуб гъаб хирияб
 Къуръян Дица ирсалъе къуна
 Дир киналго лагъзадеридаса
 Дица хира гъарурал ва тIокI
 гъарурал МухIаммадил ﷺ

умматалъе. Гъеб умматалъул цо гIадамал руго жидеца напсалъе зулму гъабурал.

Къуръяналда нахърильгынчIел, Аллагъасда ﷻ иман лъечIел, авараг ﷺ ритIухъ гъавичIел.

Гъезул цо къокъя буго жидеца иманги лъун лъиклаб гIамал гъабурал ва амма цо-цо мехаль кIарчанлъи ва гIасилъи гъабулел. Гъезул цо къокъя буго лъиклаб гIамал гъабизе яхI бахъулел ва гъеб лъиклаб гIамал гъабизе жал цере кколел, Аллагъасул ﷻ изнуялдалъун. Гъеб лъиклаб гIамал гъабизе цере ккей буго Аллагъасул ﷻ рахъялъян бугеб кIудияб хиралъи ва тIокIлъи.

Гъаб ахираб къокъя бугин абуна, жидеца гIелму лъазабулел, цинги гъеб гIелму цогидазда малъулел ва гъеб лъиклаб гIамал гъабиялде

ПоритПулел гIадамал.

33. Жидеца Аллагъасде جَلَّالَهُ иманги
лъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал
муъминзабазе ахираталда хIадурун
буго «Жаннату гIаднин» абураб алжан.
Даимго жанир рукIинелъун лъугъула
гъеб алжаналъур.

جَنَّتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُمِخَلَوْنَ فِيهَا مِنْ
أَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

Жидеда гIад месед, жавгъар-якъут ва луълуалъул курхъин-
кIиликIги ретIула. Ва гъезул ретIелги бацIадаб дарайдул
букIула.

34. Гъеб алжаналде жанир лъугъараб
мехаль гъез абула: «Кинабго рецц ва
щукру гIадегIанав Аллагъасе буго,
нижедаса пащманлъи ва хIинкъи тIаса
инзабурав.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ
إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٤﴾

ХIакълъунго нижер БетIергъан Аллагъ жив цIакъл гурхIулев,
мунагъал чурулев вуго, жинца лагъзадерил гIамал къабул гъабун,
гъезие щукру гъабулев вуго.

35. Гъев БетIергъан Аллагъасе буго
даимаб щукру ва рецц, жиндир цIоб-
рахIмуялдалъун даимго жанир чIолеб
алжаналде ниж лъугъызарурав.

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ ۚ لَا
يَمَسُّنَا فِيهَا نُصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا الْغُوبُ ﴿٢٥﴾

Гъеб алжаналда жаниб нижеда щибго захIмалъи-къварилъи
хъвалареб ва нижер напсалъе свакай-кIвахIаллъи щолареб».

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIумаридаса бицараб хIадисалда буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абуна: «Жидеца лаилагъа
иллаллагъ абулел гIадамазе хвалда аскIоб хIинкъи гъечIо, хобалда
жсанибги хIинкъи гъечIо. Дун валагъун вугев гIадин вуго ва дида
рихъулел ругев гIадин вуго, гъеб «лаилагъа иллаллагъ» абулел гIадамал
хабалъан къватIире рахъун рачIулел: жидеца бетIералдаса ракъги
гъарицизабулаго ва гъезги абулаго: «Кинабго рецц гIадегIанав
Аллагъасе буго, нижеда тIаса нижер пащманлъи инзабурав» - абун.
ХIадис ибну АбихIатимица ва гIабаранияс бицана.

36. Аллагъасде جَلَّالَهُ инкар ккурал
гIадамазе жужахIалъул цIа хIадурун
буго. Гъеб цIада жанир хун жидеес рахIат
щолареб ва гъездаса гъеб цIаялъул
гIазаб бигъаги гъабулареб. Абадияб

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَى
عَلَيْهِمْ فِيمُونُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٢٦﴾

жужахІалъул гІазаб буго гьєб.

Гьадинаб жазаъ гьабула дица кинавниги купру-ширкалда чІарав чиясе.

37. Гьєл капурзаби жужахІалда жаниса жидее кумек тІалаб гьабун гьаракъ борхун ахІдолел рукІула. Гьєз абула: «Я нижер БетІєргъан! Дуца ниж гьаниса къватІир рахъизаре нижеца иман лъезе ва лъикІаб гІамал гьабизе. Нижеца гьабулеб букІараб купру-ширк гьабичІого лъикІаб гІамал гьабила нижеца»-абун.

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا
نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ
وَجَاءَكُمُ التَّنْذِيرُ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
مَنْ نَصِيرُهُ

Гьезие жаваб гьабун ва гьезда бадибчІвай гьабун, Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} рахъалъан абула: «Дица нуж дунялалда халатаб гІумруялъ тун рукІана гурищ? Гьєниб замана букІана ва ресги букІана жинца вагІза босулев чияс вагІза босизе. Гьєб гІумруги купру-ширкалда биччан, гьанже цоги гІумру кье абиялъул магІна щиб букІулеб? Нужехье аварагги вачІун вукІана гурищ, жинца гьаб гІазаб букІизе бугин хІинкъи кьолев? Гьанже нужеца гьаб гІазаб чІаме!»-абун. Купру-ширкалдагъун жидерго напсазе зулму гьабурал гІадамазе квербакъи гьабулев щивго чи вукІуларо. Гьездаса гІазабги борхуларо.

38. ХІакълъунго ТіадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго зобалаздаги ракъалдаги жаниб бугеб балъгояб жо, загъираб жо жинда лъалеб хІалалъ.

إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
إِنَّهُ وَعَلَيْمُ بَدَاتِ الصُّدُورِ

Гьединго Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} лъикІ лъала инсанасул ракъІалда жаниб бугеб пикруги. Гьєб Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} лъаялъулъ буго гьал капурзаби гьанжесаги дунялалда риччаниги гьезул рекІелъ купру букІунеблъи ва гьєз иман лъолареблъи.

39. Гьєв БетІєргъан Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ} вуго жинца нуж гьаб ракъалда халифабилъун ва, варисзабилъун гьарурав. Нужеда цереги гІемерал умматал ва къавмал рукІана. Гьєл умматалги тІагІун щвараб буго нужехье гьаб ракъ ва гьалда тІад гІумру гьаби.

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مَن كَفَرَ
فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِندَ
رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ
إِلَّا أَحْسَارًا

Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ** гьесул ниг1матаздаги инкар ккурав чиясул инкаралъул г1азаб гьесие бук1изе буго. Гьел капурзабазул купруялъ Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ццим бахъин т1адеги ц1ик1изабула: гьезул купру ц1ик1кланаган Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ццим бахъинги ц1ик1клуна. Гьезул куфруялъ жидее ч1орого хут1н ва г1азаб ц1ик1кл1н гуреб щибго мунпаг1ат гьабуларо.

Гьаб аяталъул маг1на буго цо къавмалъ купру-ширк гьабунин абун ва гьеб жегиги ц1ик1кл1забунин абунги гьелдалъун т1адег1анав Аллагъасе щибго асар бук1уларо, гьев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** цог1даб махлукъаталъеги гьелъул къварилъи бук1уларо. Гьеб купру-ширкалъул къварилъи ва г1азаб жидеего бук1ула ва киг1ан жидер г1асилъи ц1ик1клараб гьедиг1анго гьезие г1азабги ц1ик1клула.

40. Дуца гьел Маккаялъул мушриказда абе, Мух1аммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: **нужеца** дида бице **нужер** аллагъзабазул хабар, жиндие г1ибадат гьабизе х1акъав Аллагъги тун гьезие лагълъи гьабулел. Щиб жо сабаблъун **нужеца** гьел хъанчал аллагъзабилъун ккун ругел?

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّنْهُ بَلْ إِن يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا الْآخِرُونَ ﴿٤٠﴾

Нужеца дида бихъизабеха щиб жо бугеб гьез бижизабураб гьаб ракъалда т1ад.

Яги гьал зобал Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** рижулеб мехалъ гьесие кумек гьабулелищ гьел рук1арал? Яги Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьезухъе т1ехъищ рещт1избун бугеб, гьеб т1ехъалде г1амал гьабун гьел бит1араб дидалда рук1изе? Гьез абухъ гьеч1о амру.

Гьеч1о щибго жо гьал хъанчаз бижараб, гьеч1о зодисан рещт1изабураб т1ехъги, гьел аллагъзаби руго абун жинца нуг1лъи гьабулеб. Гьез хъанчие лагълъи гьабулеб буго церехун ругел мушрикаца хадур рач1улел гуккун ва жидеца абун гьел хъанчаца нилъее шапаг1ат гьабизе бугин абун. Гьединаб щибго жиндие аслу ва х1ужа гьеч1еб жо буго мушрикаца жидерго квераз гьарурал хъанчал аллагъзабилъун ккун гьезие лагълъи гьаби.

41. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъас зобалги ракъги ккола жидер бак1алдаса инч1ого рук1изе. Гьел зобалги ракъги жиб бугеб бак1алдаса багъарун ине лъугъани, гьел кквезе к1олеб щивго чи вук1уларо, Т1адег1анав Аллагъас гьел кквеч1они.

*إِنَّ اللَّهَ يُمِصُّكَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ عِندِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъ вуго жиндир х1алимлъи ва

гурх1ел бугев, жинца мунагьал рахчулев.

42. Маккаялъул мушрикал Аллагъасул

جَلَّالَهُ ц1аралдалъун ц1акъ ях1 бахъун

къвак1арал гъаял гьедулел рук1ана,

жидехъе Аллагъасул расул вач1ани жал

погидал умматаздаса ц1акъго лъик1 иман

лъурал ва бит1араб нухда ругел рук1илин абун.

Цинги жидехъе расул вач1араб мехаль гьелдалъун гьезул

иман ц1ик1инч1о, гьезул иманалдаса т1ури ва рик1алъи

ц1ик1к1ана.

43. Гьел иман лъеялдаса т1урана

гъаб ракъалда хъвадиялъулъ г1амал

к1одолъи ва ч1ух1и загьир гъабун,

жидеца хирияв расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва

муъминзабазе квешаб макру гъабизе

ургъун; аварагасда нахърильтъиналдаса

г1адамал нахъ ч1вазе, гьесие квалквал

гъабун, гьес бицулеб жо гьереси гъабун, гьесда «сих1ручи вуго,

жундуца ккурав чи вуго»-абун бугътанал лъезе ургъун.

Гъеб квешаб макруялъул зарал ва зулму гъеб макру гъабулеб

агълуялде гурого бусуларо. Гъезие бугеб х1укму гьеч1о гьезда

цехехун рук1арал, жидеца аварагзабазе عَلَيْهِ السَّلَام макру гъабурал

умматазул х1укму гурони. Аллагъас جَلَّالَهُ гьел умматал квешаб

г1азаб т1аде биччан гъалаг гъаруна. Аллагъасул جَلَّالَهُ х1укму-къадар

хисизабизе к1олев шивго чи вук1уларо, Аллагъасул جَلَّالَهُ нух ва

г1адат жиб хисулареб буго. Гъев Аллагъасе جَلَّالَهُ бокъараб мехаль цо

къавмалъе г1азаб гъабизе, гъеб нахъе ч1вазе к1олев, цоги рахъалде

бүссизабизе к1олевги шивго вук1уларо.

44. Маккаялъул мушрикал ракъалда

т1ад хъвадулел гьеч1ищ жидер

сапаразуль. Гъедин хъвадулеб мехаль

жидеца пикру кин гъабулареб

ва гьел рек1ел бералдалъун шай

балагъуларел гьездаса цере рук1арал

умматазул ахир киндай ккана абун.

Гьел умматазул ч1унтарал росаби жидеда рихъулел ругелъул Гьел

г1адамал гъаздаса г1емерго къуват-гуч бугел рук1ана. бечелъи

бугел, аскарал г1емералги рук1ана.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَنِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ

لَيَكُونَنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَى الْأُمُورِ فَلَمَّا

جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾

أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُ السَّيِّئِ لَا يَبْحِثُ

الْمَكْرُ السَّيِّئِ إِلَّا يَأْهْلَهُ ۖ فَمَلَّ يَنْظُرُونَ إِلَّا

سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ ۚ فَلَنْ يَجْعَلَ لُنسَنَ اللَّهُ بُدِيلًا وَلَنْ

يَجْعَلَ لُنسَنَ اللَّهِ بُدِيلًا ﴿٤٣﴾

أُولَٰئِكَ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ لَيَعْلَمُوا كَيْفَ كَانَ

عَقِبُهُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ

قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُمْ شَيْءٌ فِي السَّمَوَاتِ

وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

Тїадегїанав Аллагъ жинца гїажиз гьавулеб, гьев жиндие бокъараб иш гьабиялдаса нахъчївaze кїолеб щибго жо гьечїо зобалазда ва ракъалда. Хїакъльунго Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо лъалев, жиндир махлукъаталъул хїал лъалев, лагъзадерие мустахїикъаб хїукму тїубазе жиндир хїал кїолев.

45. Тїадегїанав Аллагъасул гїадат букїарабани гїадамаз мунагъал гьарунщинахъе гьезда данде гїакъуба гьабулеб - гьаб ракъалда гїад цохїо рухїчїаголъи хутїилароан жиб гьалаг гьабун гурони.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гїадамал гьалаг гьарула гьезул гїасилъаби сабаблун. Гьезул баракат гьечїолъиялдагьун гьеб гїазаб цогидал рухїчїаголъабаздаги гїамлъула.

Кинниги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гїадат буго гьел зулму ва гїасилъи гьабулел гїадамал гьалаг гьаричїого нахърахъун толеб, жинца къадар гьабураб заман щвезегїан. Гьеб заман щвараб мехаль жинца кинабго халкъалье жазаъ гьабула: Муъминзаби алжаназде лъугъизарула, капурзаби жужахїалде лъугъизарула. Хїакъльунго Алагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда бихъулев вуго лагъзадерил хїал ва гьезие гьабизе мустахїикъаб жазаъги.

Аллагъас тавфикъ кьегі жив разияб гїамал гьабизе.

Тїадегїанав Аллагъасул тавфикъалдагьун Сурату Фатїиралъул тафсир ва таржама хъван тїубана.

Кинабго рещц ва щукру гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمَا مِنْ ذَنْبَةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

36. Сурагу Ясин

Маккаялда рецитизабураб, жинда жаниб ункъоялда лъабго аят бугеб.

Гъаб хирияб суратги диналъул кIудиял аслаби баян гъариялъул кIвар гъабулеб буго. ПтадегIанав Аллагъ цо вукIиналъе далилал рицингун цадахъ гъесул хIалкIолъиялде тIоритIел гъабулел гIаламаталги рицун руго. Ахираталда ва хун хадуб тIаде рахъизариялда иман лъейги бицун буго. Гъеб хIукму баян гъабизе цо росдал къиса бицун гъелдалъун мисал бачун буго.

Сураталъул байбихъуда, гъаб хирияб Къуръаналдалъун гъа гъедун, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ вахIю ва рисалат хIакъаб букIин тасдикъ гъабун буго. Цинги Маккаялъул мушириказулги къурайшиязул церехъабазулги къосиналъул ва ахIмакълъиялъул бицун буго. Жинца иманалде халкъ ахIулев чиясул мисал бачун, ХIабибу Нажарил къиса бицун буго. Жиндир къавмалъ гъев чIвай, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъев Алжсаналде лъугъизави ва гъесул къавм гъалаг гъабиги баян гъабун буго.

ПтадегIанав Аллагъ жинца жо бижулев, жиндир къудрат-гуч бергъарав хан вукIин баян гъабиялъе далиллъун зобал-ракъалъул, бакъ-моцIалъул хабар бицун буго. Къиямасеб къо чIей хIакъаб букIин ва гъеб къоялъул захIмалъаби ва къварилъаби рицун руго. Халкъ тIаде бахъизабизе ссуралъуб пуйги, гъел махIшаралда ракIариги бицун буго. Муъминзабазул ва капурзабазул хIукмуги баян гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги ахират букIиналъе, хварал тIаде рахъизариялъе далил бицун, гъеб хIакъаб амру букIин тасдикъ гъабун буго.

Сураталда цIар лъун буго тIадегIанав Алагъас гъеб сурат жиндалъун байбихъараб кIуго хIарналъул цIаралдалъун «Я-син». Гъаб сураталъул хиралъи бицараб хIадисалда буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Гъаб Ясин Аллагъ разилъи тIалаб гъабун ва ахираталъул ажру бокъун цIаларав чиясул Аллагъас мунагъал чурула. Нужеца гъеб Ясин цIале хвалида гIагарлъарав чиясда аскIобги»-абун. ХIадис имам Аннасиаяс бицана.

Гъеб хIадисалдаса бичIчIулеб буго цо къварилъи ккараб мехалъ Ясин цIалани, гъелъул баракаталдалъун гъеб къварилъи бигъалъилин абураб магIна. Инсанасул рухI бахъиги цIакъго захIматаб амру бугелъул, гъеб бакIалда аскIоб Ясин цIалиялъул магIна буго

Тіадегіланав Аллагыасул баракат ва рахІмат рещтілун, гъев чиясул рухІ бахъи бигъалъилин абураб.

*Жив гурхІулев, гурхІел гілавав
Аллагыасул ціларалдаьун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я-син.

يس ١

Тіадегіланав Аллагыасда гъала гъаб рагіиялдалъун щиб мурад жиндир бугеб. Гіалимзабаз абуна гъаб Ясин Аллагыасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул цілар бугин абун. Цоги абуна гъаб рагіиялъул магіна «Я инсан!» бугин абун ва цогиги батіиял магінабиги гъаруна гіалимзабаз гъеб рагіиялъул.

2. Жиб мухІканаб, жинда тіаде хиса-баси бачІулареб Къуръаналдалъун гъедулев вуго Дун,

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ٢

3. ХІакълъунго мун вуго абун, Я МухІаммад

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ٣

жал ритІарал
аварагабаздаса *جَلَّ جَلَّالَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* цо расул.

Жинда Аллагъ разилъаьав Ибнугіаббасица абуна: Маккаялъул къурайшияз абидалго я МухІаммад *جَلَّ جَلَّالَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*, мун Аллагыасул расул гъечІо, мун гъес нижеда расуллъунги витІун гъечІоян-абун, гъел мушриказул рагіи хвезабун, жинца Къуръаналдалъун гъа гъедун, тіадегіланав Аллагыас абуна мун мурсалиназдаса вугоян-абун.

4. ХІакъаб ва битІараб нухалда вуго мун.

عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٤

Гъеб нухги дуда цере рукІарал аварагабазул нух *عَلَيْهِمُ السَّلَامُ* буго- Аллагъ *جَلَّ جَلَّالَهُ* цо гъавун гъесие гіибадат баціціад гъаби. Гъеб буго исламияб дин. Жидеде Аллагыасул *جَلَّ جَلَّالَهُ* рахъалъан бачІараб жо къабул гъабун, гъеб нух ккун хъвади буго гъеб. ТІубанго жал Аллагыасе *جَلَّ جَلَّالَهُ* ва гъесул расуласе мутіигІІьиги буго.

5. Гъаб Къуръан рещтілизабуна жиндир гуч бергъарав, лагъзадерида гурхІел гіемерав Аллагыас *جَلَّ جَلَّالَهُ*.

تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ٥

Гъаб Къуръан дуда рещтілизабуна, МухІаммад *جَلَّ جَلَّالَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* дуца гъелдалъун хІинкьи кьеze жегі жидер умумузухъе ва жидехъе расул вачІинчІеб гіарабиязул къавмалъе,

Аллагыасда *جَلَّ جَلَّالَهُ* иман лъечІого хъанчие лагъІьи гъабиялда тіад чІани, гъезие жужахІалъул гіазаб букІизе бугин абун. Гъел гіарабиял хІакъаб диналдаса ва хІакъаб нухдаса гъапуллъун руго, жидеца гъеб нух лъаze тіалаб гъабулеб гъечІо ва иман лъезе

къасдги гъабулеб гъечло.

Жидехъе расул вачинчлониги глакълу бугел гладамаз пикру гъабизе ккола гъаб махлукъаталъул ва гъезда лъазе ккола гъаб камилаб хIалалъ гIуцIараб ва мухIканго хъвадулеб гIалам жинца бижарав Халикъ вукIизе кколеблъи. Гъев Халикъги жиндир къудрат бергъарав, гъунар камилав, жив цогояв хан вукIизе ккеялдаги кантIизе ккола.

Гъаб хIалалъ жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гъев жиндие лагълъи гъабизе хIакъав БетIергъан вукIиналда далил бачизе лъарал гIадамал руго «агълу тавхIид» - Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавулеб агълу.

7. ХIакълъунго, гъал машриказул гIемерисел жидеца иман лъоларел руго ва гъеб сабаблъун жиде жужахIалъул гIазаб хIакълъарал руго.

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

8. ХIакълъунго Дица гъаб жужахIалъул агълуялъул гарбазда рахсал ва гудрал рала: нильазул хIамайлда гъоркъ рухъун рукIула гъезул кверал; кверал горбода рухъун, бетIер эхеде кIичIизабун чIезарула.

إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْيُنِهِمْ أَغْلَالًا فَبِهِ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴿٨﴾

Гъаб мисал бачанатIадегIанав Аллагъас жидеда хIакъаб жо бихъуларел ва жидеца иман лъезе къасд гъабуларел гIадамазе. Гъезул мисал буго нильазул хIамида гъоркъ квералги рухъун, бетIер эхеде кIичIизабун, жидеда щибго жо бихъуларедухъ чIезарурал гIадамазул мисал. Цоги магIна гъабуна иман лъезе чIухIиялъул, гъелъие мукIурлъизе къасд гъечIолъиялъул мисал бугин гъаб абун.

9. Жегиги гъел капурзаби руго Дица жидеда цебе борхатаб сангар гъабурал, жидеда нахъаги гъединабго сангар гъабурал, жидер бералги Дица беци гъарурал, гъезда щибго жо бихъуларел.

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

Гъезда иманалде унеб хIакъаб нух бихъуларо, гъел иман лъеялдаса нахъчIварал рукIула. Гъаб мисалги буго гъел капурал гIадамаз иман лъунгутIиялъе бачараб мисал; гIадегIанав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ азалияб гIелмуялъульго лъалей бугелъул гъеб къавм жидеца иман лъолареб букIин. Гъаб магIна баян гъабун гIадегIанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

10. Гъал гIадамазе щибго батIалъи гъечло дуца гъезие хIинкъи къуниги, хIинкъи къечIониги. Гъел руго жидеца

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَا تُنذِرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

иман лъоларел гIадамал.

11. ХIакълъунго дуца хIинкьи кьеялъ
жиндие мунпагIат гъабулев чи вуго,
МухIаммад ﷺ, жинца Къуръаналда
иман лъурав ва гьелда гIамалги гъабулев
чи.

إِنَّمَا تُذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ
الرَّحْمَنَ الْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ
كَرِيمٍ ﴿١١﴾

Живго цохIо вугеб бакIалдаги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъун
вукIулев. Жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вихъулев гьечIониги гьесдасан жив
хIинкъулев, гьебхIинкьиживгоцохIовугониги, гIадамаздагъоркъов
вугониги живгун цадахъ букIулев. Дуца гьев муъминчиясда
рохел бице МухIаммад ﷺ, гьесие Аллагъасул рахъальан
мунагъал чури бугин ва жиб хирияб алжанальул нигIматалги
ругин абун.

12. ХIакълъунго дун вуго дица
хварал гIадамал чIаго гъарун тIаде
рахъизарулев, гъезул хIисаб-мизан
гъабизе ва гъезие жазаъ гъабизе. Дица
гъез дуниялалда гъабураб кинабго гIамал
хъвала ва гъез хIетIе чIарабщинаб бакIги хъвала.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا
وَأَنزَلْنَاهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي
إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

Дида иман лъурал муъминзаби масжидалде как базе унаго гъез
бахъанщинаб галиги хъвала.

Жабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабасдаса бицараб хIадисальуль буго: «Банусаламат
абулеб къавмальул гIадамазе бокъун букIана масжидалде гIагардегIан
рачIун, гьенир минаби разе. Гьеб хабар рагIараб мехаль аварагас
ﷺ абун: «Я Банусаламатиял! Нуж нужсерго бакIалда чIа!
Нужеца масжидалде унаго бахъараб гали нужее хъвала»-абун.

Цоги магIна гъабуна: гьел хвараб мехаль гъез нахъе тараб асар хъвала,
лъикIаб букIа гьеб гIамал; гIелму гIадаб, масжид гIадаб, нух, къо,
лъим гIадаб. Яги квешаб букIа.

Кинабго жо Дица малаикзаби хъвазе риччан, жиб баянаб, жинца
щибго жо гъоркъ толареб тIехъальуль хъван буго. Ва гьеб хъвараб
жоялда рекъон ахираталда жазаъги гъабизе буго.

13. Мун гьереси гъавун дуда иман лъезе
чIухIун чIарал Маккаялъул мушриказе
дуца бице, МухIаммад ﷺ,
(АнтIакият) абураб росдал агълуялъул
къиса. Гъезухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расулал рачIараб гIуж бице.

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ
جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

Цо гIалимзабаца абун гьел ГIиса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ритIарал расулал

рук1анин, гьѣб росдал агьлу иман лъѣялде ах1изеян абун.

14. Дица гьѣзухъе к1иго расул вит1ана.

Доб росдал агьлуялъ гьал гьереси

гьаруна ва гьѣзда иман лъѣч1о. Цинги

дица гьѣв к1иясего квербакъизе ва гьѣл

гуч гьаризе лъабабилев расулги вит1ана.

Гьѣл расулаз абун: «Х1акъльунго ниж руго Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} нуж диналде ах1изе рит1арал расулал»-абун.

15. Гьѣб росдал агьлуялъ абун:

«Нуж гьѣч1о нижедаго рельгъарал

г1адамал гурони. Нуж аварагзаби

гьѣч1о ва Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} щибго жо

решт1изабич1о.

Нуж гьѣч1о нижеда гьереси бицунел г1адамал гурони, нуж аварагзаби руго абураб раг1иялдалъун»-абун.

16. Гьѣл расулаз абун: нижер

Бет1ергъанасда лъала ниж нужехъе

рит1арал унго-унго расулал рук1ин.

17. Нижеда т1адаб жо гьѣч1о нижеда амру

гьабураб х1алалъ жиб х1акъаб ва баянаб

рисалат нужехъе щвезаби гурони.

Нужеца иман лъуни гьѣб нужеѣ лъик1 буго. Иман лъѣч1они гьѣлзул г1азабги нужеѣго бук1изе буго-абун.

18. Росдал агьлуялъ абун:

«Х1акъльунго гьѣб нужер даг1ваталь

нижеда квешаб х1ал бич1изабун.

Гьѣб нижѣе рихулеб, нижѣе х1ажат гьѣч1ѣб

даг1ват буго. Нижерго умумуз гьабулеб батараб дин гьабиялдаса ниж нахъч1валел г1адамал нижѣе рокъуларо. Нужѣца гьѣб хабар ч1ѣзе

теч1они ва нуж нижеда гьоркъоса нахъе инч1они, нуж ганч1ал реч1ч1ун ч1ѣѣзе руго ва нужѣе ц1акъ квешаб г1азаб щвѣзе буго нижедасан»-абун.

19. Расулаз абун: «Гьѣб нужѣде бач1араб

квешаб х1ал нужгун цадахъ бугѣб х1ал

буго.

Нижедалъун нужѣе щибго зарал гьѣч1о.

Нижеца нуж дунял-ахиратальул бахъибуголгъиялде ах1улел руго, купру-ширкальул бец1лъиялдаса иманальул нуралде рачулел руго.

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا

بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

قَالُوا مَا أَنُذِرُ إِلَّا بُشْرًا مِّثْلُنَا وَمَا أَنزَلَ

الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا أَنُذِرُ ﴿١٥﴾

قَالُوا رَبَّنَا عَلِّمْنَا لِنَا إِلَيْكُمْ لِمَرْسَلُونَ ﴿١٦﴾

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾

قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا

لَتَرْجِمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾

قَالُوا طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ مَعَكُمْ آيُنْ ذُكِّرْتُمْ بَلْ

أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾

Гъадианаб лъиклаб жоялдагъун нужеа вагъа гъабураб мехалъ
нужеда квешаб хIал кин бачIулеб? Нужеца бицунеб рагIи битIараб
гъечIо. Нуж руго Аллагъасда ﷻ гIасилъиялъулъ ва ва мунагъал
гIемер гъариялъулъ гIорхъолъан ун ругел гIадамал» - абун.

20. Цинги гъеб росдал рикIкладаб

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ

рахъалдаса цIакъ хехго векерун цо чи

يَقُومُ أَتَّبِعُ الْمُرْسَلِينَ ۖ

вачIана ва гъес абун: «Я дир къавм, нуж

гъал расулазда нахърилъгъа» - абун.

Ибнукасирица абун: «Доб росдал агъулялъ расулазул ﷻ дагIват
босичIого, гъел чIвазе къасд гъабураб мехалъ, гъеб бакIалде тIаде
вачIана цIакъго хех векерун ва гIедегIун ХIабибу Нажжар абун
жинда цIар бугев муъминчи. Гъев вукIана жинца хам бессулев (ткач)
ва садакъа гIемер гъабулев чи»-абун.

КъуртIуби абунев гIалимас абун: гъев ХIабибу Нажар вукIана жинца
гIемераб заманаялъ хъанчазе лагъгъи гъабурав ва жинда тIомол унти
бугев чи. (проказа). Гъес хъанчазда щибаб нухалъ гъарулеб букIана
жиндаса гъаб унти нахъе босе абун, амма гъез гъесие жаваб гъабулеб
букIинчIо.

Гъал расулазда ﷻ гъев ХIабиб вихъараб мехалъ гъез гъев
Аллагъасде ﷻ иман лъеялде ахIана. ХIабибас абун: «Нужер
далил бугищха гъев Аллагъ ﷻ вукIиналда ва гъесие лагъгъи
гъабизе тIадаб букIиналда» – абун. Гъел расулаз абун: «Буго нижер
далил, нижеца Аллагъасда ﷻ гъарила дудаса гъеб унти тIаса босе
абун ва Аллагъас ﷻ дудаса унти босила» - абун. ХIабиб цIакъго
гIажаиблъана ва гъес абун: «ТIубараб гIумруялъ дица аллагъзабазда
гъарараб мехалъ гъез босичIеб унти, нужер Аллагъас кин босулеб,
цохIо нухалъ гъесдаги гъарун?» – абун. Гъез абун: «Нижер БетIергъан
Аллагъ кинабго жоялда хIалкIолев вуго. Гъал дуца жиде лагъгъи
гъабулел хъанчал щибго жо гъабизе кIоларел руго» - абун. ХIабибу
Нажарица Аллагъасда ﷻ иман лъуна ва гъел расулаз ﷻ дугIаги
гъабун Аллагъас ﷻ гъесдаса унтиги нахъе босана.

Гъав ХIабибида рагIараб мехалъ жиндир къавм гъел расулал чIвазе
хIадурун рукIин, гъев гIедегIана гъезие кумек гъабизе ва хехго гъезда
тIаде ана. Жинца къавмалдаги абун: «Нужеца гъал расулал чIваге, нужеца
гъазда иман лъун нуж гъазда нахърилъгъа. Гъел руго нуж Аллагъасул ﷻ
гIазабалдаса хвасар гъаризе сабаблъун ругел гIадамал» – абун.

21. Нужедаса щибго ужра-мухъ тIалаб
гъабичIого нуж лъиклаб жоялде ахIулел
расулазда ﷻ мутIигIлъе ва гъезда

أَتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْئَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ

مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

нахърильлъа!

Гьел руго жал бит1араб диналда ругел г1адамал. Гьез нужги ах1улел руго гьеб бит1араб диналде.

22. Жинца дун вижарав ва ахирги гьесда
руссизе ругев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман
лъеч1ого вук1ине ккани дие бугеб щиб жо
бугеб.

وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ

تَرْجِعُونَ ﴿٢٢﴾

Нужеги гьеч1о щибго къварилъи гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъунин абун.

23. Жинца дун вижарав, дун хъихъулев
Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ живго тун цоги
аллагъзаби кин дица кколел жидее
лагълъи гьабулеллъун.

ءَاتَخَذُوا مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً إِن يُّرِيدَنَّ الرَّحْمَنُ

بِضَرٍّ لَا تَغْنَى عَنْهُمْ شَيْعًا وَلَا

يُنْفِقُونَ ﴿٢٣﴾

Дир Бет1ергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ дие
цо зарал гьабизе бокъани гьел алагъзабазда к1оларо гьеб зарал
дидаса нахъч1вазе ва дие шапаг1ат гьабун дун гьеб заралалдаса
хвасар гъавизе. Гьел руго жидель рух1 гьеч1ел ганч1ал яги ц1ул.
Гьезда гъаракъги раг1уларо, щибго жоги бихъуларо, щибго жо бицинеги
к1оларо.

24. Дида Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъав Бет1ергъан
вук1ин лъан хадуб дица цоги аллагъзабазе
лагълъи гьабун дун баянаб къосиналъуль
вук1ула.

إِنِّي إِذَا لَفِيَ ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾

25. Х1акълъунго дица иман лъун буго нужер ﴿٢٥﴾
Бет1ергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ. Нуж дица
бицулеб жоялда г1енекке.

إِنِّي ءَامَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَأَسْمِعُونِ ﴿٢٥﴾

Нужеца гьеб къабул гьабе ва нужецаги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъе.
Гьаб берцинаб ваг1за-насих1ат гьабун жал иман лъеялде ах1араб
мехаль ва жинцаги иман лъун бук1ин загьир гьабураб мехаль, гьеб
залимаб ва г1асияб къавм гьесде т1аде к1анц1ана ва жидеца гьев
ч1вана. Гьеб къавмалда гьоркъов цониги чиги вук1инч1о гьесул рахъ
кколева ва гьесие кумек гьабулев.

26. Гьев Х1абибу Нажар хвараб мехаль
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан гьесда абуна:
«Мун алжаналда жаниве лъугъа»-абун.

قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي

يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Шагъидзабигун цадахъ алжаналда жаниб
жиндие бугеб макъам бихъараб мехаль гьев Х1абибида жиндир къавм
рак1алде щвана ва гьес абуна: «Вай аман Аллагъ, дир къавмалда

Х1акълъунго гьел умматал жидехъе нахъ руссун рач1улел гьеч1о гуриш? Гьал къурайшиялги к1ола Дида гьалаг гъаризе ва гъезиеги

буклуларо дунялалде тлад руссин.

32. Гьал цереселги хадуселги умматал

киналго ахираталда Аллагъасде ﷻ

руссинаризе руго ва жидер хIисаб-мизан

гъабун гъезие жазагъи гъабизе буго.

وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٢٢﴾

Дунялалда гIазаб гъаби ва гъалаг гъари буго дагъабго къварилгъи.

Гъаниб гIазаб гъабуна абун ахираталда гъабулеб абадияб гIазаб купру-ширкалъул гIадамаздаса тIаса босуларо ва гъезие щибго бигъальиги

гъабуларо. Аллагъасда ﷻ иман лъурал гIадамазул мунагъал чури

сабабалгъе гъезда тIаде цо-цо къварилгъи биччала. Гъез тавбу гъабун

Аллагъ ﷻ разилгъи тIалаб гъабун, лъикIаб гIамал гъабураб мехаль,

гъезул мунагъал чурула ва гъезда данде ахираталда гIазаб гъабуларо.

МухIамад ГIали Сабунияс абун: жинда кантIизе рекъараб масъала

буго Къуръаналгъул пасихIлъиялгъул, гъеб жиндир рагIаби дагъаб,

магIна гъваридаб Аллагъасул ﷻ калам букIиналгъул гIаламатаздаса

буго цо къиса бицулеб мехаль гъеб къиса къокъ гъабун бицин, гъеб

къисаялгъул росоялгъул, шагъаралгъул цIар рехсонгутIи, гIадамазул

цIарал рехсонгутIи. Къиса бициналдаса мурад буклула вагIза-

насихIат гъаби ва гъелдасан гIибрат боси. Гъаб мурад тIубала гъеб

къиса лъугъараб бакIалда гъел гIадамазул цIарал рицинчIониги.

Гъединго гIемерисел аварагъабазул عَلَيْهِمُ السَّعَادَةُ цIаралги рехсечIо Аллагъас

ﷻ жиндир хирияб Къуръаналда жаниб.

33. Иман лъезе бокъарал гIадамазе

Аллагъ ﷻ цо вукIиналда, гъесул

хIалкIолгъиялда тIоритIел гъабулел

аятал ва гIаламатал руго, Дица хвараб

ракъ чIаго гъабиги.

وَأَيَّاهُمْ أَهْلُ الْأَرْضِ الْمِينَةُ أَجْبَنَها
وَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْهَا أَهْبَاءً قِيمَتُهُ يَأْكُلُونَ ﴿٢٣﴾

Щибго тIаде жо бижичIеб бакъвараб ракъ Дица зодисан цIад

рештIизабун чIаго гъабула ва гъелдаса Дица тIоршел бижижабула,

гIадамаца кваналев ва гъезул бетIер бахъильун бугеб.

34. Гъеб ракъалда тIад Дица ахалги

гъаруна чамастакил ва цIолбол

пихъ бижулел. Гъел ахазда жаниса

лълъималги раккизаруна.

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَابٍ
وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٢٤﴾

35. Гъел ахакъан пихъал кваназе ва гъез

бекъараб хурил тIагIам ва бахчадул

нигIматал кваназе.

لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ
أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٥﴾

Гъал нигIматал жидее къурав Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالَهُ гьел гIадамаз шукру гьабулариш ва гьев разилъи тIалаб гьабун, гьесие гIибадат гьабулариш?

36. Жив вацIадава ва тIадегIанав
вуго гьев Аллагъ жинца кинабго жо
кIирекъезабун бижарав: цояб бихьинаб,
цояб цIуяб гьабун.

سُبْحَنَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا
وَمَا تُنْثِي الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Ракьалда бижулеб жоги, гIадамалги, ва
жеги нужеда лъалареб жоги кIирекъезабурав.

Гьаб аяталъе цоги магIна гьабун: жинца тIагаIам, кьер, махI, сипат батIиял пихъал ва нигIматал рижарав, гьединго гIадамал ва цогидаб махлукъат батIи-батIияб сипат-сураталда рижарав абун.

«Кинабго жо кIирекъезабун бижана» абураб рагIи цIакъ магIна гьваридаб буго. ТIадегIанав Аллагъас доб заманалъул гIадамазул гIакълу хадуб гьолеб хIалалъ ракъалдаса бижулеб жо ва гIадамал, гьединго цогидаб рухIчаголъиги кIирекъараб букIин бицана. Гьелдаги тIад жинца абун: «Нужеда жиб лъалареб жоги гьабун дица кIирекъараб»-абун.

Гьаб Къуръаналъул мугIижизат загьирлъана анцила ункъго къарну ун хадуб. Жакъа гIелмуялъ тасдикъ гьабулеб буго жиб бишун гьитIинаб зарралъун рикIкIунеб атомалда жаниб нейтрон ва протон букIин. Гьаб кIиябго зарраги цояб бихьинаб цояб цIуяб букIин (положительное, отрицательное). ТIадегIанав БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вуго, гьес бижанщинаб махлукъаталъул бишун гьитIинаб зарраги кIирекъараб буго. Гьаб хIикматалда кантIи цIакъ кIудияб нигIмат буго ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ унго-унгояб иман лъеялъе сабаблъунги буго.

37. Гьединго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
хIалкIолъиялда тIоритIел гьабулеб
кIудияб гIаламат буго Дица сордо цIакъ
бецIлъизаби, гьелдаса кьогин нахъе босун.

وَأَيُّهُ لَّهُمْ أَيْلٌ تَسْلُخُ مِنْهُ النَّهَارُ فَإِذَا
هُمْ مُظْلَمُونَ ﴿٣٧﴾

Цинги гьел гIадамал щибго жо бихьулареб бецIлъукъе ккола. Гьаб аяталъ тIоритIел гьабулеб буго бецIлъи аслу букIин, нур гьелде тIаде бачIараб букIин. Бакъ ва моцI баккараб мехалъ канлъи ва нур бачIула, гьаб кIиябго гьечIеб мехалъ бецIлъи букIула.

38. Жиб ахиралда чIолеб заман швезегIан
хьвадулеб бакъги буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
кIудиял гIаламатаздаса цо гIаламат.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَلِكَ
تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

Гьаб чIолеб заманги Къиямасеб кьо бачIин буго.

Гьаб рагIиялъул цоги магIна гьабун: «Жиб чIейго гьечIого хьвадулеб бакъ» - абун. Гьаб магIна гIалимзабаз къабул гьабулеб гьечIо.

Гъаб даимаб хІалалъ бакъ хъвади ва цогидал цІваби хъвадиги, гъезул цонигияб жиндир нухдаса къосунгутІиги жиндир гуч бергъарав ва гІелму-лъай камилаб ТІадегІанав Аллагъас къадар гъабиялдалъун ва гъесул тадбиралдалъун буго. Жегиги инсанасда гІорхъаби кодоре щвечІел зобал-ракъазул тадбир гъабулев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІелмуги къуват-гучги бергъараб букІин жиндиль щибго щакІги гъечІеб амру буго.

39. МоцІги хъвадизабуна дица. Щибаб

къоялъ гъеб баккулеб ва тІерхъунеб

бакІалъул къадарги чІезабуна,

гъеб моцІ тІеренлъун, тІогъиллъун,

бакъвараб чамастакил гъотІол гІаркъел гІадин лъугъизегІан.

Инсанасул бералда моцІ къоло микъго сордолял бихъула. Цинги гъеб цІакъго тІеренлъун бералда бихъулареб лъугъун цо сордолял яги кІиги сордолял бихъичІого хутІула. МоцІ берда бихъулеб къоло микъго сордолял гъеб баккулеб ва тІерхъунеб бакІ хал гъабун, гъелдалъун заман лъазе ва моцІрол къадар лъазе инсанас гъелдаса мунпагІат босула.

40. Бакъалъул хІал кІоларо моцІалда

хадуб гъезе ва гъебгун данделъизе.

Гъелдалъун жинца моцІрол нур

свинабун, кидаго бакъул гвангъи

букІизе.

Сордоги гъечІо жиб къоялдаса цебе кколеблъун. Гъелдалъун жинца къоялъул канІги свинабизе ва сордогІадин букІизе. Щибаб цІваги, бакъги, моцІги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къадар гъабураб хІалалъ зобалазул нухазда хъвадулел руго.

Гъезул тадбир жиндие биххи ва хиси гъечІеб буго. Гъел цІвабазул кІодолъиги ва нилъедаса рикІкалъиги жиндие гІорхъи инсанасда лъалареб буго. Гъеб кинабго махлукъаталъул тадбир гъабулев, гъеб жинца бижарав нилъер БетІергъан Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие рецц ва шукру гъабун инсан хадув гъоларев вуго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукІиналда рекІелчІей гъабун, гъесул сипатал лъазарун, гъезие гІорхъи чІвазе лъугъинчІого рукІин буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъарал муъминзабазул сипат.

41. Цогиги гІаламат буго гъел гІадамазе

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІалкІолъиялда жинца

гІоритІел гъабулеб,

وَالْقَمَرَ قَدَرْتَهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ

الْقَدِيرِ ﴿٣٩﴾

لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا
أَيُّلُ سَابِقِ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ

يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

وَأَيَّاهُ لَهُمْ أَنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ

الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾

Х1акълъунго Дица цересел умматал – Адамил зуррияталъул
г1адамал, жиб жаниб ц1ураб Нух1ил عَلَيْهِ السَّلَام гамида рек1изари.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун гъабураб Нух1 аварасул
г1амида рек1изабуна щибаб рух1чаголъиялдаса цо бихъинаб,
цо ц1уяб жо. Нух1 аварасда عَلَيْهِ السَّلَام иман лъураб гъесул агьлуги
рек1изабуна.

42. Гъев Нух1ил гамидаса мисал босун Дица وَخَلَقْنَا لَهُمُ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾
г1адамазе гъаруна жал г1ад рек1ун хъвадулел
гуми ва ракъдада жидеда г1ад рек1унел варанаби ва цогидал
х1айваналги рижана.

43. Дие бокъун бук1арабани Дида к1олаан وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾
гъел киналго ральдалъ гъанкъизаризе.
Цинги гъезул ах1иялъе жаваб къолев
щивго чи вук1инароан ва гъел ральдалъ
гъанкъиялдаса хвасарги гъарилароан.

44. Гъел ральдалъ гъанкъизарич1ого тей إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾
дир рахъалъан гъезие рах1мат буго ва дица
гъел ч1аго тун руго жиде къадар гъабураб ажал т1убазег1ан.
Киг1анго мух1кан гъабураб гама бугониги, киг1анго лебалал гама
бачулел г1адамалги ругониги, гъеб гама лъеда г1ад ч1ей ва гъениб
хъвади г1адег1анав Аллагъасул х1алк1олъи буго ва гъес инсанасе
ралъад квегъи буго. Ральдадасан рек1ун хъвадарал г1адамазда лъала
гъеб ральад багъарараб мехаль кинаб гучаб х1инкъи гъезда г1ад
бач1унеблъи. Жиндие бокъани цох1о лах1заталда жаниб гъеб гама
к1алагъоркъе сверизабизе к1ола Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъебго мисал буго гъаваялда боржулеб самолеталъулги, ракъдада
хъвадулеб машиналъулги. Гъел киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе
квегъун руго. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъел хвезаризе бокъараб мехаль,
инсанасда гъеб амру гъукъизе к1оларо ва гъеб иш т1убан хадуб азарго
бат1ияб багъана бати гуреб жидеда гъабизе к1олеб жоги бук1уларо.
Алх1амдулиллагъ, Кинабго рецц г1адег1анав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго
жинца ниль бусурбабилъун гъарун ругелъул ва жиндир х1укму-
къадаралда божулелги гъарун ругелъул.

45. Гъел мушриказда абураб мехаль нуж وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا
х1инкъа нужеда цере рук1арал умматазда خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
щвараб г1адаб г1азаб ва гъалаг гъари
щвеялдаса, гъединго нуж х1инкъа жиб
г1аде бач1изе бугеб ахираталъул г1азабалдасаги, гъедин нуж

хИинкъани Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда гурхИилин абун,- гьел мушрикаца жидее гьабураб вагІза босичІо.

46. Гьезухъе рачІарал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІаламатаздаса цониги гІаламатги хутІичІо, гьелдаса жал руссун рукІун гурони.

Жидеца гьелъул пикру гьабичІо ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе мутигІлъичІо.

47. Гьел мушриказда ва капурал гІадамазда абураб мехаль нужеца садакъа ва напакъа къе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеес къураб ризкъиялдасаян абун, капурал гІадамаз муъминбазул хІакъальгуль абун:

«Нижеца напакъайиш къолеб гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гІадамазе? Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букІараб ани гьес къелаан гури гьезие напакъа? Нуж цІакъ баянаб къосиналъгуль рукІин бихъулеб буго нижеда! Аллъагъас пакъир гьарурал гІадамазе напакъа къе абун нижеда аби нужер ахІмакълыи ва къосин буго-абун.

Жинда Аллагъ разилгъаяв ИбнугІаббасица абун: Маккаялъул мушриказул цІакъго къосарал инкарчагІи рукІана жидеда садакъа къеян абураб мехаль, гьез муъминзабиги, Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ, аварагги махсароде кквеялъул къасдалда абулаан: «Къеларо нижеца садакъа, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинцаго къе абе жинда иман лъурал гІадамазе напакъа»-абун.

Гьел ахІмакъал гІадамазда лъалеб букІинчІо кинабго ризкъиялъул БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин ва жинца цоязе ризкъи гІатІид гьаби ва цогидазе ризкъи дагъ гьаби гьесул хІикмат ва хІалбихъи букІин. Бечелъи къун хІалбихъи гьабула щукру гьабуладай абун, пакъир гьарун хІалбихъи гьабула сабру гьабуладай абун.

Гьел мушрикаца ахиратги гьереси гьабулеб букІана ва жидеда гьеб ахираталъул хабар бицараб мехаль гьелда гІадги релъанхъулел рукІана. Гьелъул хІакъальгуль гІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

48. Гьез абулеб буго кидаха букІизе وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ бугеб нужеца къотІи гьабулеб къиямасеб къо ва гьелъул гІазабги, нуж битІараб жо бицулел ратани?—абун.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَنْطَعِمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٧﴾

ТіадеГіанав Аллагъас абулеб буго:

49. Гъеб ціакъ тіагардаго буго ва щибго مَا يُظِرُّونَ إِلَّا صَيَّحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ
лъачІого гъезда тіад швезеги буго.

وَهُمْ يُخِصَّمُونَ ﴿٤٩﴾

ЦохІо Исрапил малаикас ссуралъуб пуй
гурони гъечІо тіадамал жинда балагъун,
жиб кидал букІунеб лъаларого бугеб къиямасеб къо тіад швеялъул
тіаламат. Цинги гъел къиямасеб къоялъ ккола—гъел гъалагъула,
жидерго даран-базаралда, даГІба-къецалда, дуниялалъул ишазда
рукІадго.

50. Цинги гъезул хІал кІоларо
цоцадехун аманат-васият гъабизе.

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ

يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

Гъединго гъезда кІоларо жидерго агълу-
хъизаналде тіад руссизеги.

Гъеб буго тіоцебесеб ссуралъул пуй. Гъеб пураб мехалъ тіадамал
кутакалда хІинкъула, жал ругеб бакІалдаго хутІула: рагъаризе кІвечІого
ва жидер агълу-хъизаналъухъе ине кІвечІого. Гъеб хІалалда жал
рукІадго Исрапил малаикас кІиабизеги ссуралъубе пула ва гъелдалъун
кинабниги махлукъат хола ва гъалагъула.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Бухарияс бицараб хІадисалда буго,
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Валлагъи, къиямасеб
къо бачІизе буго кІуго чияс жидер ххам бичизе абун тІибитІулеб мехалъ,
гъев кІиясулго даран тІубачІого ва гъеб ххам сукІичІого. Къиямасеб
къо бачІизе буго нугъер цояв гъуй къачІалев вукІаго ва гъеб гъуялдасан
лъимги гъекъечІого. Къиямасеб къо чІезе буго жинца кІалдиб лъезе
абун кодобе босараб тІагІам кІалдибего швечІого»-абун.

Гъаб хІадисалъул ва доб аяталъул маГІна буго гъеб къиямасеб къо
бачІизе буго ракІалдаго гъечІого ва гъеб бачІараб мехалъ инсанасул
кинабго тіамал батІуллъизе буго ва гъевги тіакълу-лъай ун, кІалъазе
яги вагъаргъизе кІвечІого хутІизе вуго.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарабГІан заман кинабго рухІ бугеб жо хун,
ракъалдаса халкъ тіагІун араб мехалъ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабун
Исрапил малаикас лъабабизеги ссуралъуб пула ва гъеб букІула ахирияб
пуй, жиндалъун хварал тіаде рахъизарулеб ва гъел махІшаралда хІисаб-
мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе ракІарулеб.

Гъеб ссуралъуб пуялъул бицун тіадеГіанав Аллагъас абулеб буго:

51. Цингиги ссуралъуб пула ва гъеб
кинабго халкъ жидер хобаздаса

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ

رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

къватІире рахъун, БетІергъанас ахІараб

рахъалде гІедегІун уна.

52. Къямасеб къоялда инкар ккун
рукІарал гІадамазги абула: «Вай нижее
бугеб къварилъи! Шив чи вугев жинца
ниж регун рукІараб бакІалдаса гІаде
рахъизарурав?»-абун.

Гъезие жаваб гъабун муъминзабаца абула: «Гъаб буго гІадегІанав
Аллагъас къотІи гъабулеб букІараб ва гъесул аварагзабаца
جَمِيعًا رِيتُكُمُ الْغَابُورُ»-абун.

53. Гъаб халкъ гІаде бахъизаби
гІадегІанав Аллагъасе шибго захІматаб
жо гъечІо. Гъеб гъечІо цохІо нухаль
Исрапил малаикас ссуралъуб пуй гурони.

Гъеб ссуралъуб пураб мехаль кинабго халкъ Дида аскІоб бакІарун
жидер хІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе хІадурун чІун рукІула.
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ рахъалъан гъеб халкъалда хитІаб гъабула:

54. Жакъа цониги напсалъе зулму
гъабуларо ва шибаб напсалъе жазаъ
гъабула гъель дунялалда гъабураб
гІамалалда рекъараб -абун.

Ас-сави абулев гІалимас абуна: гъаб ахираб ссур пулелде цебе
Исрапил малаикас абула: «Я гъал турарал рукъби! Я гъал тІутІун арал
щукІдул (сухожилия) ва ратІалъарал, рикъ-рикъун арал лугби, гъороца
щушазарурал расал! ГІадегІанав Аллагъас нужеда амру гъабулеб буго
нуж цоцазде данделъе абун ва нуж хІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе
БетІергъанасда цере чІезе хІадурлъе!»-абун. Цинги Исрапилас
ссуралъуб пула ва кинабго халкъ гІаде бахъун хІисаб-мизан гъабизе
гІарасат майданалда (махІшаралда) данделъула.

Гъеб ссуралъуб кІиги нухаль гурони пуларо абуна цо гІалимзабаз:
авалаб ссуралъуб пуй букІула халат бахъараб: гъеб гъаракъ рагІараб
мехаль гІадамал гъалда гІенеккулеб, цинги гъеб Къиямасеб къо
чІеялъул гІаламат букІин лъан жидер гІакълу-лъай ун хІинкъун гІодор
кколеб, гъелдаса хадур хун тІагІунеб. Гъаб ахираб ссуралъуб пуй
букІула хвараб халкъ гІаде бахъизабун махІшаралде бакІарулеб абун.

55. ХІакълъунго гъеб Къиямасеб
къоялъ алжаналъул бетІергъаби
– дунялалъул рукъор Аллагъ

جَلَّالُهُ разилъи гІалаб гъабун хъвадарал муъминзаби, жидерго

قَالُوا إِنَّا بَنَيْنَا لَهُ مَعَاشًا مِّنْ قَبْلِهِ نَفْثَ الشَّيَاطِينِ
وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ
جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

فَالْيَوْمَ لَا تُظَلِّمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تَحْزَنُ
إِلَّا مَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهِونَ ﴿٥٥﴾

нигІматазуль рукІула ва жужахІалъул агьлу ракІалде швеялдаса машгьуллъун рукІула.

ТіадеГІанав Аллагьас гьезда кІочезарула жужахІалъуре ккарал жидер ГІагарал ГІадамал ва гьудулзаби. Гьел кІочезариялъе сабабги букІула гьезие бугеб ГІазаб ракІалде шун жидер рахІат ва лазат хвечІого букІизе. Жидер нигІматазул тІаГІам камилаб букІизе, жидер хІурулГІинзабаздехун хурхен цоги щибго жоялъ мукъсан гьабунгутІизе.

Гьаб маГІна баян гьабун тіадеГІанав Аллагьас хадубги абубеб буго:

56. Гьел муъминзабиги гьезул руччабиги هُمُّوْا زَوْجَهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرْيَافِ
алжаналъул пихъил ахазул раГІдукъ рукІула, مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾
жавгьар-якъутиз къачІарал тахазда ГІад
ГІодор чІун ва хьибилчІван, рахІаталда
рукІула.

57. Гьезие тіадеГІанав Аллагьас لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَّا يَدْعُونَ ﴿٥٧﴾
алжаналда жаниб батІи-батІияб пихъ
бижун буго ва гьезие щиб жо бокъаниги, гьеб щолебги буго.
Гьеб тіалаб гьабизе хадур лъугьинчІого, гьелда къасд ккарабго гьеб
жидеда аскІоб чІун батула.

58. Алжаналъул агьлуялъул цоцадехун бугеб سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾
хитІабги буго: «Салам» аби. Гьеб алжаналъул
агьлуялда Аллагьасул رَحْمَتُهُ рахъальанги абула:
«Нужее салам буго жив гурхІулев нужер БетІергьан Аллагьасул
رَحْمَتُهُ рахъальан» - абун.

Алжаналъул агьлуялде тіаде радал-бакъанида малаикзабиги лъугьула
ва гьезги «Ассаламу ГІалайкум»- абун гьезие тахІият (кІодо гьари)
гьабула.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хІадисалъулги
буго: «Алжаналъул агьлу жидер нигІматазде машгьуллъун рукІадго
гьезда тіаде цо нур баккун бучІула. БетІер тіаде борхун жал
балагьидал гьезда БетІергьан Аллагь رَحْمَتُهُ вихъула жидеда тіаде
ваккун ва гьес абула: «Ассаламу ГІалайкум, я алжаналъул агьлу!» -
абун. Гьаб хІадисаль баян гьабураб маГІна буго гьаб аяталъулги. ХІадис
имам ибну Мажатица бицана.

ТіадеГІанав Аллагьас тавпикъ къеги жив разилъулеб ва жиндир
нигІматазул алжанал щолеб ГІамал гьабизе.

Алжаналъул бетІергьабилъун рукІун бахьибугеллъун лъугьарал
муъминзабазул хІал баян гьабун хадуб, тіадеГІанав Аллагьас

бахъикъосараб жужахІалъул агълуялъул хІал баян гъабуна ва гъес абуна:

59. Гъеб къоялъ тІадегІанав Аллагъас وَأَمَّا نُرُؤُا الْيَوْمَ إِلَيْهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾

абула: «Нуж ратІалъе ва рикІкІалъе, я гъал капурзаби, Дида иман лъурал ва Дие гІибадат бацІцІад гъабурал муъминзабаздаса»-абун. Гъаб рагІи гъезде абула хІисаб-мизан гъабизе махІшаралде ракларараб мехаль ва гъеб хІисаб гъабун алжаналъул агълу алжаналде, жужахІалъул агълу жужахІалде битІулеб мехальги. Гъел капурзабазда бадибчІвай гъабун тІадегІанав Аллагъас жегиги абула:

60. Дица нужеда амру гъабун букІана * أَلَمْ نَعْهَدْ إِلَىٰ كُرْبِيِّ أَدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾
гуриш, я гъал Адамил лъимал, нужеца щайтІаналъе лагълъи гъабуге абун.
ХІакълъунго гъеб щайтІан нужер баянаб тушман бугин, жиндир мурад нуж къосине гъари бугеб.

61. Нужеца дие лагълъи гъабеянги амру وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾
гъабун букІинчІиш нужеда?
ЩайтІаналъе лагълъи гъабичІого ТІадегІанав Аллагъасе лагълъи гъаби буго битІараб нух ва хІакъикъияб дин.

62. ХІакълъунго гъаб щайтІаналъ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِيلًا كَثِيرًا قَالُوا نَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾
нужедаса гІемерал умматал ва къавмал къосизаруна ва Дие гІибадат гъабиялдаса гъел нахъчІвана.

Гъеб жо нужеда щай бичІІулареб ва гъелдасан гІакълу щай босулареб?

63. Гъаб буго нужеа къотІи гъабулеб هَٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾
букІараб, амма нужеца гъереси гъабураб жужахІалъул цІа.

64. Жакъа нуж гъеб жужахІалде жанире أَصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾
лъугъа ва нужеца гъелъул гІазабги чІаме!
Дунялалъул рукъоб нужеца гъабураб купру-ширкалъул жазаълъун буго нужеа гъаб гІазаб.

65. Жакъа Дица гъал капурзабазул الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾
кІалазда мугъру чІвала ва Дида гъезул кврал кІалъазе руго, цогидал лугбалги кІалъазе руго.

Гъезул хІатІаз ва тІоалалго лугбаз нугІлъиги гъабизе буго жидеца гъабураб гІамалги бицун.

Жинда Аллагъразилъаяв Абумуса АлашгІариясдаса бицараб хІадисалда буго: Къиямасеб къоялъ капурзаби ва мунапикъзаби хІисаб-мизан гъабизе цере ахІула ва БетІергъан Аллагъас гъезда цере лъола жидер гІамалал хъварал кагътал. Гъел гІадамаз гъеб гІамалалда инкар ккола ва жидеца абула: «Валлагъи, нижер БетІергъан, гъаб гІамал нижеца гъабураб гъечІо. Гъаб малаикзабаца хъван буго, нижеца гъабунги гъечІого» - абун. Цинги гъеб гІамал хъвалев вукІарав малаик вачІун гъес абула: «Дуца гъаб пуланаб къоялъ пуланаб бакІалда гъадинаяб гІамал гъабуну гуриц?»-абун.

Цинги ПадегІанав Аллагъас гъесул кІалалда мугъру чІвала ва щибаб лага кІалъазе гъабун гъел нугІлъи гъабуну жинца гъабураб гІамал бицун» - абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

Цоги хІадисалда буго: къиямасеб къоялъ инсанас абула: «Я дир БетІергъан, дуца къотІи гъабун буго гуриц щибниги напсалъе зулму гъабизе гъечІо абун. Дица къабул гъабизе гъечІо дие щивниги чияс гъабураб нугІлъи цохІо дирго напсалъ гъабураб гурони» - абун. ПадегІанав Аллагъас абула дие дурго напсалъ гъабураб ва дур гІамал хъварал хириял малаикзабаца гъабураб нугІлъи гІезе буго абун. Цинги Аллагъас гъесул кІалалда мугъруги чІван, щибаб лагайлде абула мун кІалъаян абун.

Гъел лугби кІалъан гъез жидецаго гъабураб гІамал бицараб мехалъ, лагъас абула: «Вай нужее квейш букІаял! Дун нуж сабаблъун нужее гІазаб цевезе бокъичІого вукІана гуриц БетІергъан Аллагъасда عَلَّاهُ جَلَّالَهُ цеве къацандулев» - абун. Цингиги гъел лугбуца абула: «Нижеда гъабизе кІолеб щибго жо гъечІо. Ниж кІалъазаруна жинца кинабго жо кІалъазабулев ва жиндир кинабго жоЯлда хІалкІолъи бугев нижер БетІергъанас» - абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

66. Дие бокъун букІарабани Дица гъел къурайшиязул мушрикал беццал гъарилаан, цинги гъел жидерго нухда инеянги лъугъинаан ва амма кинха гъезда нух бихъилеб?

وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾

67. Дие бокъун букІарабани Дица гъезул къаркъала хисизабилаан жал ругеб бакІалдаго ва гъезда кІвезе букІинчІо гъеб бакІалдасан тІаде рахъун церехун ине яги нахъ руссун рачІизеги.

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَى مَكَائِبِهِمْ
فَمَا اسْتَطَعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

Гъаб кIиябго аят буго капурзабазе кIимат кьолеб: гъезие баян гъабулеб буго тIадегIанав Аллагъ жиндие бокъараб жо гъабизе кIолев вукIин ва гъел капурзабаз Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечIони ва жидер гIасилъиги зулмуги течIони, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезие цо балагъ ва къварилъи гъабизе бегъулеблъи.

68. Дица жидее халатаб гIумру кърал гIадамазул тIабигIаталги гIаксалда свериразула.

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

Полохъанлъи херлъиялда сверизабула, кърват загIиплъиялде сверизабула, гIакълу-тадбирги лъималазул гIадаб гъабула. Жидеда кин бичIчулареб тIадегIанав Аллагъ вукIин кинабго жоялда хIалкIолев ва гъес жидееги бокъараб гIазаб гъабизе бегъулеблъи.

69. Дица Дир расул МухIаммадида щигIру гъабизе лъазабичIо.

وَمَا أَمْنَاهُ النَّبِيَّ وَمَا يُبْعَثُ لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْءَانٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾

Гъесда рекъарабги гъечIо щигIру гъабулев чилъун вукIизе. Гъев вуго жиндир уммат диналде ахIизе витIарав дир хIакъав авараг. Гъев аварагас умматалъе цIалулеб жоги гъечIо гъезие вагIза-насихIат гурони ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинде рещтIизабураб хирияб Къръан гурони.

70. Гъев авараг умматалде витIун вуго жидер ракI чIагоял муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдалъун хIинкъи кьеze ва алжаналъул нигIматаздалъун рохел бицизе.

يُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقُّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал гIадамазе жужахIалъул гIазаб букIин хIакъаблъунги гъабизе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзабиги ритIун хIакъаб нух бихъизабураб мехаль гъеб нухдасан хъвадичIел гIадамазе жужахIалъул гIазаб хIакълъула.

Гъаб кIиго аят (69-70) рещтIизабиялъе сабабги буго Маккаялъул мушрикал Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIамад авараг щигIру гъабулев чи вугин ва гъес цIалулеб Къръанги щигIру бугин абун букIин. Мушриказул рагIи хвезабун рещтIизабуна гъаб кIиябго аят.

71. Гъел мушрикал кин балагъуларел ва жидеца пикру шай гъабулареб Дица жидее батIи-батIиял хIайванал рижун рукIиналъул.

أُولَئِكَ رَأَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِيَنَا أَنْعَمًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾

Гьел хІайванал руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолгьялдалгъун рижарал, жиндие глахьалчагІиги гьечІого, гьел рижизе цебехун мисал-суратги гьечІого. Гьел гІадамал жал бетІергъабилгъун рахъунелги руго дол хІайваназул.

72. Дица гьел хІайванал квегъун руго гІадамаз жидедаса мунпагІат босизе.

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا

يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

Гьел хІайваназда тІад рекІун сапаразде ине ва гьел хІайваназул гъан кваназе.

73. Гьединго гІадамаз гьел хІайваназдаса цогиги мунпагІатал росула: квас-расалдаса, цІоко-тІомалдаса.

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا

يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Гьел хІайваназул рахъги гьекъола, гьелгъул хІан-нахги гъабула. Гъаб кинабго жо жидее бижарав, гъеб квегъарав, гъеб жидее ризкългъун гъабурав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру гъабиларищха гъал гІадамаз?

ТІадегІанав Аллагъас инсанасе квегъун ругел хІайваназул пикру гъабурав чиясеги кІудияб далил ва хІужжа буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул хІалкІолгьялда жинца тІоритІел гъабизе. ГъитІинаб лгъимераль квелъ ккун бачунеб чу, оц, варани нилъеда бихъула. Пилалда тІадги рекІун гъеб хъвадизабулел гІадамалги рихъула. Гьел хІайванал инсанасда гІасилгъани ва тІурун ани, яги рагъизе рортани, гъесул хІалги кІоларо гъезул гІадлу гъабизе ва гъезде данде чІезе.

74. Жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун хъанчал ккуна аллагъзабилгъун гъез жидее квербакъи гъабизе бугин абун.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ

يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾

Гьел хъанчал руго жидер гІакълу-лгъай гьечІел, жидеда щибго жо бихъуларел ва рагІуларел ганчІал ва магІданиял жал.

75. Гьел хъанчазул хІалкІоларо жидее лагългъи гъабулел мушриказе щибго квербакъи гъабизе.

لَا يَسْتَظِلُّونَ نَصْرُهُمْ هُمْ لَّهُمْ جُنْدٌ

مُحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾

Гьедин бугониги мушрикал гъал хъанчазул рахъ кколел, гъезие боцІи-мал харж гъабулел, гъезие хъулухъ гъабулел руго. Хъанчазе мутІигІал боязда рельгъун руго мушрикал жидер пишаялгъуль.

КъуртІубияс абун: гьел мушриказда рихъана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолгьялде тІоритІел гъабулел аятал, гьедин бугониги гъез

хъанчал ккуна жидее гIибадат гъабулел алагъзабилъун. Гъезул щибго жо гъабизе хIалги кIоларо. Мушрикал гъел цIунун, гъезул рахъ ккун кIалъалел рукIула. ХIакъикъаталда мушрикал гъел хъанчазул боязда ва лагъзадерида релълъун руго.

76. Мун пащман гъавуге, МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел мушрикал дуда тIаса

бицIулел хабараль.

فَلَا يَخْزِيكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُهُمْ مُبْسِرُونَ وَمَا

يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

Гъез дуда шагIир вуго, сахIир вуго, жундуца

ккурав чи вуго абулел буго. ХIакълъунго Дида лъала гъез дуда рагIизабун бицIулел жогI, гъезул ракIазулъ бугеб пикруги. Дица гъезие цIакъ квешаб гIазаб гъабизе буго жидер гIамалалде данде ва гъезие рорчIизе бакIги букIуларо гъеб гIазабалдаса.

77. Гъав дида инкар ккурав инсанасда

кин лъалареб ХIакълъунго Дица жив

вижун вукIин манидул къатIраялдаса?

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَنُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ

فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾

Жив жиндаса вижараб жоялъул загIиплъи

кин гъесда лъалареб? Гъеб загIипаб жоялдаса жив вижарав Аллагъасул гъабизе хIалкIолъиги кин лъалареб? Гъеб ишги лъачIого купру-ширкалда вугев инсан жиндир БетIергъан Аллагъасде цIакъ къацандулев вуго!

Гъес Аллагъасда инкар кколеб буго, аварагги гъереси гъавулев вуго, ахираталдаги иман лъолеб гъечIо. Щибго жо гъечIеб бакIалдаса гъаб махлукъат бижарав, хIаршул гIерекъалдаса Адам вижарав, манидул къатIраялдаса гъесул наслу ва зуррият бижарав Аллагъасе хун хадур гIадамал тIаде рахъинари цIакъ бигъаяб жо букIин бичIчулеб гъечIо гъал инкарчагIазда.

Гъаб хадуб бугеб аят рещтIизабиялъе сабаб бицана: *Убаю ибну Халап абулел мушрик вачIана турараб ракъаги босун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскIове ва жинца гъеб ракъаги хъурун гIодобе бан, аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIаде велъун абун: «Я МухIаммад! Дуца абулелиц бугеб Аллагъасе гъабизе рахъинарулин абун гъадианаб турараб ракъалъун лъугъун хадур? – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Аллагъасе мун тIаде вахъинавизе вуго ва жужсахIалъул цIадавеги лъугъинавизе вуго» – абун. ХIадис ибну Касирица бицана Мужагъид ва ГIикрима ва ГIурватидасан.*

78. Гъав капурчIяс Дие мисал бачунеб

буго дица жив кин вижун вугевги кIочон

тун. Гъес абулел буго: «Гъал турарал

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ

يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

ракълъун лъугъарал рукъби жинца чIаго гъарулев чи шив вугев?
- абун.

79. Дуца гъезда абе, МухIаммад ﷺ, قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾
гъел турарал рукъби чIаго гъаризе
руго жинца гъел байбихъудаго рижарав
Аллагъас ﷻ. Гъев Аллагъ ﷻ вуго
жинца бижараб махлукълъул хIал жинда лъикI лъалев, гъеб
кин бижилеб, кин хвезабилеб ва кин ахираталда чIаго гъабун гIаде
бахъинабулеблъиги жинда лъалев.

80. Гъев БетIергъан Аллагъ вуго الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِّنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٨٠﴾
нужеца жиндие гIибадат гъабизе
хIакъав хан - жинца нужее биччараб,
гIатIгояб цIулалдасаги цIа гъабурав,
цинги нужеца гъелдалъун цIа бакула.
ЦIа буго жинца цIул бухIулеб жо. Гъеб жинца цIул бухIулеб цIа
Аллагъас ﷻ гIатIгояб гъветIалъул цIулалдаса баккизабула. Гъеб
цIулги пальма буго ва марахги буго.

81. Гъал зобалги ракъалги жинца أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾
рижарав Аллагъ ﷻ гъечIишца хун
хадур гIадамал гIаде рахъинаризе
кIолев?

Вуго гъев Аллагъ ﷻ хун хадур гIадамал
гIад рахъизарулев. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жинца кинабго жо бижулев
ва кинабго жоялъул маслихIаталги лъалев.

82. ХIакълъунго Гъев Аллагъасе ﷻ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾
цо амру лъугъине бокъараб мехаль, гъес
«Кун»-абураб рагIи абула (ай мун букIа
абун) ва гъеб жиндие бокъараб амруги
лъугъула.

гIадегIанав Аллагъ гъеб «кун» абун абиялда хIажатав гъечIо. Гъесие
бокъараб лахIзаталь бокъараб жо лъугъула. Гъаб рагIи буго нильер
гIакълуялда рекъараб хIалалъ цо иш баян гъабун абураб.

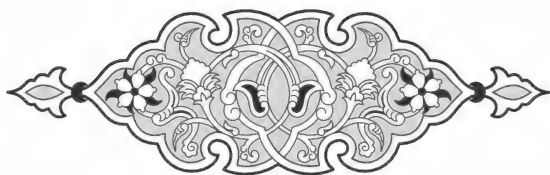
83. Кинабго жоялъул хаплъи ва ихтияр فَسُبْحَنَّ الَّذِي يَسْدُوهُ مَلَكَوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَيَالَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾
жинда кодоб бугев БетIергъан Аллагъ
гIадегIанав ва вацIадав вуго.

Кинабго махлукъ гъесул милк ва мулк буго,
кинабго къуват-къудратги гъесие буго. Гъаб дунялалъул рукъоб бугеб
нилъеда лъалегби лъаларегби, рухI бугегби рухI гъечIегби махлукъ

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тадбиралдалъун хъвадулеб буго. Ахираталда кинабго амру ва хІукму гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буссунеб буго. **Киналго гІадамал ва женал жидер хІисаб-мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссунел руго.**

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Ясиналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго щукру ва рецц ТіадегІанав Аллагъасе буго.

37. Сурату Сәғфат

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

Ғаб сураталда жанибги аслияб бакI кколеб буго Исламияб диналгул аслаби баян ғыариял: Аллағь جَلَّ جَلَّالُهُ цо вукIин, аварағзаби Ғәһсул хIакьал расулал рукIин, ва ахират букIинги хIакьаб амру бугIин баян ғыабиял.

Сураталгул байбихудаса Аллағьас جَلَّ جَلَّالُهُ хириял малаикзабазул кьиса бицунеб буго, зодире рахиналдаса нахъчIварал жсундузул хабарги буго. Хадуб муьминчиясул ва капурчиясул цоцаздехун бугеб бахIс баян ғыабун буго.

Дағьабго бицен ғыабун цо-цо аварағзабазул Ғәһисаги бицун буго: НухI, Ибрағьим, ИсмағIил, Муса, Ғарун, Ильяс, ЛутI аварағзабазул Ғәһиса бицен ғыабун буго. Жинда Аллағьасул салам лъеяв Ибрағьим аварағас, Аллағьас جَلَّ جَلَّالُهُ амру ғыабураб хIалалъ, жиндир вас ИсмағIил Ғәһиса хъвезе кьасд ғыабиги, ғыеб амруялге ИсмағIил мутIигIлгы, бицун буго: киналго муьминзабазе вагIзалъун букIизе ва Аллағьасул جَلَّ جَلَّالُهُ амруялда хIакьикьяб мутIигIлгы кин букIунеб лъазеге.

Сураталгул ахиралда бицен ғыабун буго тIадегIанав Аллағьас жиндир аварағзабазе Ғәһиса ва жиндие рокьарал муьминзабазе квербакьи ғыабиялгул ва хIакьикьяб бахьибуголгы, лъикIаб ахиратги Аллағьасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хIинкьарал гIадамазе букIиналгул.

Сураталда цIар тун буго «жидеца мухьал ғыарулел» абун – Аллағьасе جَلَّ جَلَّالُهُ хириял малаикзабазул бицен букIиналъ ғыаб сураталда жаниб ва ғыеб: «жидеца мухьал ғыарун» гIибадат ғыаби малаикзабазе Аллағьас جَلَّ جَلَّالُهُ ғыабураб сипат букIиналъ.

ТIадегIанав Аллағьас ғыаб сураталге авал ғыабулеб буго жиндир махлукъатлун ругел малаикзабазул цIаралдалъун ғыедиялдалъун ва жинцаги абулеб буго:

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллағьасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. «Дун ғыедулев вуго жидеца мухьал ғыарулел малаикзабадалъун» - абун.

وَالصَّفَّاتِ صَفًّا ۝

Ғез мухьал ғыарула Аллағьасе جَلَّ جَلَّالُهُ какал разе рахьун чIун.

Цоги абуна ғыезул куркьбаз мухьал ғыарула Аллағьасул جَلَّ جَلَّالُهُ амруялде

балагъун чIун: гьeб амру бачIарабго гьeб тIубазе гIедегIизеян-абун. Гьал малаикзабазул цIаралдалгъун гьедиялгъул магIнаги буго гьел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хириял рукIин баян гьаби. Гьел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хиралгъиялгъе сабабги буго малаикзаби даимго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабулел рукIин, цохIо лахIзаталгIи Аллагъаседехун гIасилгъуларел рукIин.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса ХIузайфат асхIабас бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильгъ хира гьарун руго цогидал умматаздасан лъабго жоялдагъун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильгъер мухъал гьарун руго малаикзабазул мухъазда релгъун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильгъее кинабго рагъги гьабун буго масжидлгъун. Нильгъее лъим батичIеб мехалгъ рагъги гьабун буго жинца жо бацIцIад гьабулеблгъун» - абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Жабир ибну Самуратица бицараб хIадисалдаги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нужеца мухъал гьаре малаикзабаца жидер БетIергъанасда аскIор мухъал гьарулеб хIалалгъ» - абун. Нижеца абун: «Кин гьарулел гьел малаикзабаца БетIергъанасда аскIор мухъал?» - абун. Аварас абун: «Гьез авалаб мухъ цIезабула ва гьел цоцзда цунги рукIула» - абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

2. Жидеца накIкIал цере кьотIун рачулел малаикзабаздалгъунги гьедулев вуго Дун.

فَالَّذِينَ زَجَرْنَا

ИбнухатIибица абун: «Гьал руго жидеца квешаб жоялдаса гIадамал нахъ чIвалел, лъикIаб жо гьабиялда гьел ахIулел муъминзаби» - абун.

3. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаI аваразабазе عَلَيْهِمُ السَّكَامُ цIалулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихI гьабун, гьесие рецц гьабун, гьев кIодо гьавун цIалдолел малаикзабаздалгъунги гьедула Дун.

فَالَّذِينَ ذَكَرْنَا

Жидеца Къуръан цIалулел ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIемер рехсолел, гьесие тасбихI ва хIамд гьабулел муъминзаби руго гьал абун ИбнухатIибица.

Цоги гIалимзабаз абун: гьел руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналгъе гIоло рагъ гьабизе жидеца мухъал гьарурал мужагъидал, жал чуялги рачун тушманасда гIадги кIанцIулел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръан цIалун, гьесда дугIа гьабун, гьесдаса жиде квербакъи гIалаб гьабулел.

Гьаб гIалимзабазул рагIи цоялгъ цояб хвезабулеб гьечIо. ПадегIанав Аллагъ гьедулев вуго жиндие хириял малаикзабаздалгъун, жиндие гIибадат бацIцIад гьабулел муъминзабаздалгъун, жиндир диналгъе гIоло жигъад гьабулел бахIарзадалгъунги.

Гъаб гъа гъедиялъе сабаб бицун тIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

4. ХIакълъунго нужеца гIибадат гъабизе хIакъав إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ٤
БетIергъан жив цогояв цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго абун.

5. Зобалазулги ракъалъулги, гъезда رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشْرِقِ ٥
жаниб бугеб кинабго махлукъаталъулги
БетIергъан вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ.

Бакъ баккулеб ва бакъ тIерхъулеб
рахъалъул БетIергъанги вуго гъев.

6. ХIакълъунго Дица дуниялда тIад إِنَّا زَيْنَنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِرَبِّهِ الْكَوَكِبِ ٦
бугеб зоб берцин гъабунa цIавабзадалъун –
жавгъаразда релъълъун инсанасда рихъулел гъел цIабабиги.

7. Гъел цIавабзадалъун дица зобги цIунана وَحَفَظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مُّرِيدٍ ٧
кинабниги Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ мутIигIлъиялдаса
жиб бахъараб щайтIаналдаса.

8. Гъел щайтIабазда кIоларо зобалазда لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ٨
бицунеб хабаралде гIенеккизе.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ малаикзабазда вахIо
гъабулеб, гъез аварагзабазухъе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
щвезабулеб рисалаталда гIенеккизеги. Гъезда зодиса цIадул
сунтурал речIчула.

9. Киналго рахъаздаса гъел щайтIаби دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ٩
нахъчIавазе.

Гъезие ахираталдаги жиндие нахъаса къотIи гъечIеб гIазаб букIизе
буго.

10. Жинца зобалазда бицунеб цо дагъабго إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ١٠
жо бикъизе кIвараб щайтIан хутIизегIан
гъелда хадубги дица цIадул сунтур
речIчула ва гъеб бухIун тIагIизабула.

11. Дуца гъикъе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ١١
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хIалкIолъиялда инкар
кколел, хун хадур тIаде рахъине гъаруларо
абулел капурзабазда:

нуж рижийищ бугеб Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ кIудияб иш, яги гъал зобал-
ракъалги, цогитаб махлукъатги бижийищ кIудияб иш бугеб?
хIакълъунго Дица гъел гIадамазул кIудияв эмен Адам вижана
гурищ жиб тамахаб, биччараб хIащалдасан? Гъаб кинабго жо
бижарав Алагъасе хварал гIадамал тIаде рахъинаризегIи кIола абураб

мағна буго ғыаб аяталұл.

Инсанасул вижин жиндаса данде ғыабураб ункъо аслу буго абуна ғалимзабаца. Рақығи, лымғи, цлағи, ғыавағи. Ғал ункъалғо аслабазул хис-бас ккеялдалъун зағырлұла инсанасул чорхолъ батли-батлиял унтаби.

12. Мун ғажайблұлев вуго Мухаммад ﷺ, ۞ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ
ғыел мушриказул ахмакълғыялда, киндай ғыез инкар кколеб абун Аллағыасул ﷻ кьудраталда.

Ғыел мун махсароде ғыавун дуда ғлад релъанхъулел руго мун жундуца ккун вугин ва дуца ғадалаб хабар бицулеб бугин абун.

13. Ва дуца жидее вағла ғыабураб мехаль ғыез ۞ وَإِذَا ذِكْرُوا لَا يَذْكُرُونَ
вағлағи босулеб ғыечло.

14. Жидеда мухканал ғаламатал ва ۞ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ
мугжизатал рихъараб мехальғи мун махсароде ғыави жегиги цикклизабулел буго.

Къурайшияздағи бихъун моцл кligо кьотлел лъугъун хъвалхъана, гамачлаль ва ғыветлаль аварағ ﷺ ритлұхъ ғыавун калам ғыабуна. Цингиги ғыез иман лъезе ғамал ғыабичло.

15. Ғыез абуна ғыаб аварағас ғыабураб жо ۞ وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ
баянабго сихру гуруго ғыечло абун. Хадубғи ғыез абуна:

16. Ниж хвезеги хун турарал рукъбилъун ۞ إِيَّاكُمْ أَتَيْنَا وَلَكُنَّا أَوَعظَمَاءَ إِنَّا الْمُبْعُوثُونَ
ва рақълъун лъугъун хадубғи ғладейиш рахъизаризе ругел?

17. Ва нижер цересел умумулгийиш ғладе ۞ أَوَآبَاءُؤُنَا الْأَوَّلُونَ
рахъизаризе ругел? - абун.

18. Дуца ғыезда абе, Мухаммад ﷺ, битараб ۞ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ خَيْرُونَ
буго! Нуж ғладе рахъизаризе руго ва нуж ғодореғланғи ғыаризе руго.

19. Хлакълъунго ғыел хварал ғладе ۞ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَخْطُرُونَ
рахъизари ғыечло Исапил малаикас цохло нухаль ссуралъубе пуй гуруни – цинги кинабго халкъ ғладе бахъун балағъун члун буклула.

Щиб амрудай жидеда ғладе бачилиаян хлинкъун ва хайранлъун рукула.

20. Цинги ғыеб халкъалда биччлула щиб кьо ۞ وَقَالُوا يَوَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الَّذِينَ
ва щиб бакл ғыеб бугеб ва ғыезги абула:

«Вай нижее бугеб къварильти! Гъаб къиямасеб къо буго гуриш нижер хИсаб-мизан гъабулеб ва нижее жазаъ гъабулеб» - абун. Гъезие жаваб гъабун малаикзабазги абула:

21. Гъаб бугоха Аллагъас جَلَّالَهُ

هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

муъминзабиги капурзабиги цоцадаса

рагIа гъарулеб къо, дуниялалда рукIаго

нужеца жиб гъересиги гъабулеб букIараб абун.

Хадуб Аллагъас جَلَّالَهُ малаикзабазда хитIаб гъабун абула:

22. Нужеца данде гъаре киналниги

﴿أَحْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا

квешал залимзаби ва гъезул капурал

руччабиги. Цоги магIна гъабун: Жидер

يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾

квешаб гIамал цогоял гIадамазул мухъал

гъаре: цогъабазул, зиначагIазул, мехтел гъекъолел чагIазул. Гъез

жидее лагъльти гъабулел рукIарал хъанчалги данде гъаре.

23. Аллагъасе جَلَّالَهُ гъабичIого гъезие

مِنْ دُونِ اللَّهِ فَأَلْهَدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾

лагъльти гъабурал. Цинги гъел киналго

цахъхъ жужахIалде жанире унеб нухда лъе. Гъезда гъеб нух

бихъизе гъабе. Гъеб буго гъел инжит гъарун, хIакъир гъарун

абулеб рагIи. Дунялалтъул рукъоб гъезда хIакъаб динги битIараб

нухги бихъизабидал гъез гъеб босичIо. Гъанже гъезда бихъизабе

жал жужахIалде унеб нух, жакъа гъезие рес букIизе гъечIо гъеб

нухдаса инчIого.

24. Нужеца гъел СиратIалда аскIор чIезеги гъаре!

وَقَفُّوهُمْ إِنَّا لَهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾

Гъезда гъикъизе буго жидеца гъабураб кинабго

гIамалалдаса.

Гъезда бадиб чIвай гъабун абизе буго:

25. «Жакъа щайха нужеца цоцае квербакъи

مَا لَكُمْ لَا تَنْصَرُونَ ﴿٢٥﴾

гъабулареб?

Нужер аллагъзабацаги гъечIо гурищ нужее шапагIат гъабулеб?»-абун.

26. Жакъа гъел киналго цIакъ мукIурлъун,

بَلْ هُمْ آيَوْمَ مُسْتَسْأِمُونَ ﴿٢٦﴾

мутIигIлъун, кверде рачIун чIун руго.

Гъезул кIалгъазе кIолев чиги гъечIо, дуниялалда букIараб чIухIиги гIамал

кIодолъиги гIагIун ун буго.

27. Гъеб жужахIалъе агълулъун лъугъарал

وَأَقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾

гIадамал цояз цоязда гIайиб чIвазе ва

гъикъардизе лъугъула.

28. Жал нахърильтъун рукIараз жидер

قَالُوا إِنَّا كُنتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

церехъабазда абула:

«Хіакълъунго нуж рукІана нижехье рачІулел хІакъаб, битІараб дин бугин абун хабар бицун, ниж гуккун, батІулаб дин гъабизе тІамулел»-абун. Цоги мағІна буго: нужеца къуваталдалъун тІамуна ниж купру-ширк гъабизе - абун.

29. Церехъабаца абула: «Гъедин букІинчІо амру! ﴿٢٩﴾ قَالَ أُولَٰئِكَ لَا تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ
Нужго рукІана иман лъечІел».

30. Нижер щибго къуват-гъунар ﴿٣٠﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طٰغِيْنَ
букІинчІо хІал гъабун нуж ширк гъабизе тІамизе.

Нужго рукІана къосараб къавмлъун.

Гъедин рукІиналъ нужеца нижее жаваб гъабунa ва нужги нижгун цадахъ ккана.

31. Гъанже ниль киназдаго хІакълъана ﴿٣١﴾ فَحَقَّ عَٰلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذٰٓئِقُونَ
нилъер БетІергъан Аллагъасул рағІи: Хіакълъунго нилье къотІи гъабураб гІазаб хІакълъана ва нильеца гъеб гІазаб чІамизе буго.

32. Нижеца нуж къосиялде ахІана нижгоги ﴿٣٢﴾ فَأَعْوَيْنٰكُمْ إِنَّا كُنَّا عَلٰوِيْنَ
къосарал рукІин сабаблъун.

33. ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Гъел ﴿٣٣﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَ ٱلْمِ ٱذِ ٱلْعَذَابِ مُشْرِكُونَ
киналго къиямасеб къоялъ жужахІалъул гІазабалъул гІахъаллъизе руго.

34. Хіакълъунго гъединаб жазаъ гъабула ﴿٣٤﴾ إِنَّا كَذٰلِكَ نَفْعَلُ ٱلْمُجْرِمِينَ
Дица киналниги жидеца гІасилъи гъабурал гІадамазе»-абун.

35. ﴿لَا إِلٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ﴾-абун, Аллагъ ﴿٣٥﴾ جَلَّ جَلَالُهُ ٱلَّذِ ٱلْعَٰلَمِينَ
гъавеян абидалго, гъел чІухІулел рукІана Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ иман лъезе.

36. Гъез абулеб букІана: «Хіакълъунго ﴿٣٦﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوْهُ ٱلْهَيْتٰنِ ٱلشَّاعِرِ
нижеца нижер аллагъабазе гъабулеб лагълъи телищха гъев жундуца ккурав шағІирасул рағІиялъе гІоло»-абун.

37. Гъез абулеб рағІи гьереси буго. Гъев ﴿٣٧﴾ بَلْ جَآءَ ٱلْحَقُّ وَصَدَقَ ٱلْمُرْسَلِينَ
МухІаммад ﷺ вуго жив хІакъаб диналдалъун вачІарав ва жинца цересел аварагазбиги ﷺ
ритІухъ гъарулев Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ расул.

38. Хіакълъунго нуж руго, я гъал мушрикал, ﴿٣٨﴾ إِنَّكُمْ لَذٰٓئِقُوْا ٱلْعَذَابِ ٱلْأَلِيمِ
нужеца цІакъ квешаб гІазаб чІамизе бугел

Ғадамал.

39. Ғеб нужее ґабулеб ґлазбги букIнзе وَمَا تُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾

ґечIо нужеца ґабураб ґамалалъул жазаъ ґурони. Цоги чиясул ґамалалъул жазаъ нужее ґабуларо. Нужеца ґабичIеб ґамалалъул жазаъги ґабуларо.

40. Жидеца Аллағъ جَلَّ جَلَالُهُ цо ґавун ґесие إِلَاعِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

ґибадат бацIцIад ґабураб муъминзабаца чIамизе ґечIо ґеб жужахIалъул ґлазб.

41. Ғел муъминзаби руго жиде хирияб أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾

алжаналъул ризкIи букIулел ґадамал.

42. БатIи-батIиял пихъалги руго ґел алжаназда ва فِرَاقَهُمْ وَمُزْمِرٌ مَّوْنٌ ﴿٤٢﴾

ґел муъминзабиги цIакъ хира ґарун рукIула,

43. НигIматазул рукълъун бугеб алжаналда жанир. فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾

44. Тахазда тIад ґодор чIун, цоцазде данде ритIун عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾

рукIула. Цоцазул ґурмазде ралағун рохун ва разилъун рукIула.

45. Ғезда тIад алжаналъул хъулухъагIилъун يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِّنْ مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾

ругел лъималги хъвадула жадул цIурал лълъаралги росун, жиб чвахун унеб жадул ґIоралдасан.

46. ЦIакъ хъахIаб ва жиб ґекъезе бокъулеб بَيْضَاءَ لَّدَوِّ الشَّرِبِينَ ﴿٤٦﴾

букIуна ґеб жа. Дунялалъул жа ґадаб кьогIаб букIуларо.

47. Ғелда жаниб ґIакълу сверизабулеб ва لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴿٤٧﴾

жинца бетIер унтизабулеб жо букIуларо.

Жа абун жинда цар букIин гуреб, ґеб дунялалъул жаялда рельлъараб букIуларо. Ғеб жинца ґекъарав чиясе лазат швей гуреб щибго рокъукъаб жоги лъугъуларо.

48. Ғел муъминзабазда аскIор цохIо жидер وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾

россабазда ґурони жидеца бер балағъуларел, жидер берал ґатIидал ва берцинал руччабиги рукIула.

49. ЦIакъ рацIидал, кьер хъахIал, жиндир كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكُونٌ ﴿٤٩﴾

лъелалда (рокъоб) жаниб бугеб луълуалда рельлъарал рукIула ґел руччаби.

АбухIаян абулев ґIалимас абуна: ТIадегIанав Аллағъас ґал аятазда (40-49) жаниб бищун ццебе черхаль лазат босулеб ризкIиялъул бицана, хадуб напсалъе лазатлъун бугеб хира ґари бицана, цинги ґел руссунеб

58.59. Цинги муъминчияс кІалгъикъи гъабун гьесде ﴿أَفَلَا تَحْزَنُ يَمَّيْنِ﴾⁽²⁴⁾
 абула: «Гъанжеги абулишха дуца ниль цо
 нухаль хвезе руго, тІокІаб тІаде рахъинги ﴿إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَى وَمَا نَحْنُ بِمُعَدِّيْنَ﴾⁽²⁴⁾
 букліне гъечІо, хІсаб-мизанги, алжан-

жужахІги букіне гьчІо»-абун?

60. ХІакълъунго гъаб алжаналъул агълуялъе
Аллагъас جَلَّ جَلَّكُلُهْ гъабураб цІоб-рахІму цІакъ
кІудияб лъикІлъи-тІокІлъи буго.

إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَوُّ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

61. Гъаб алжан швеялъе гІоло гІамал гъабе
абе жидеца гІамал гъабулел гІадамаз.

لِمِثْلِ هَذَا أَفَبِعَمَلٍ الْعَمِلُونَ ﴿٦١﴾

АтІ-Пабари абугел гІалимас жиндир тафсиралда жаниб абун: гъал аятаз ишара гъабураб къиса буго кІиги бечедаб гъудуласул къиса: цояв муъминчи вукІана, цогідаб капурчи вукІана. Гъезул гІемераб боцІи-мал букІана ва кІиясго цадахъ лъугъун даран-базар гъабугел букІана. Муъминчияс гъеб даран базаралдаса швараб хайир садакъаде кьолеб букІана, хІалтІудаса эркенаб заманги Аллагъасе جَلَّ جَلَّكُلُهْ гІибадат гъабиялде сверизабугел букІана. Капурчияс жиндир швараб хайир ракъ босиялде, кІалгІаби раялде ва дунялалъул лазат-кеп босиялде сверизабугел букІана. Гъев кІиявго данделъараб мехалъ дов капурчияс чІухІун бицулеб букІана жинца босараб ракъалъул ва гъабураб дунялалъул ишалъул. Муъминчиясда гъикъидал дуца щиб гъабураб абун, гъес абулаан: «Дица садакъаде кьуна дие швараб хайир ва дие алжаналда жаниб букіне буго дуца босаралдасаги лъикІаб ракъги кІалгІаги» - абун. Цинги капурчи гъесда тІад велъанхъулаан ва гъесги абулаан: «Вай гІабдал! нилъ хун хадур тІадейиш рахъизарулел? Гъеб букІугел жо гуро!» – абун.

62. Гъал алжаназул нигІматалишха лъикІал
ругел абадиялъго инсанасе жал рукІизе
хІадурал:

أَذَلِكَ خَيْرٌ نُّزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّاقُومِ ﴿٦٢﴾

лъикІав гъоболас къачІараб бечедаб, сахаватаб гъоболлъиялда релълун жал ругел, яги жужахІалъул агълуялъул тІагІамлун бугеб закълумалъул гъветІиш лъикІаб бугеб?

63. ХІакълъунго Дица гъеб закълумалъул
гъветІ гъабун буго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّكُلُهْ
ва ахираталда иман лъоларел залимзабазе питналъун.

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

Гъел махсароде кколеб жолъун. Мушрикал релъунхъулел рукІана жужахІалда жаниб закълумалъул гъветІ букІулин абураб мехалъ ва жидеца абугел букІана: гъутІби рухІугел шеда жаниб гъветІ кин бижулеб?- абун. ТІадегІанав Аллагъас абугел буго:

64. Гъеб гъветІ буго жужахІалъул
тІиналдаса эхеде жиб бижун бачІугел.

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

65. Гъеб гъветІалда тІад бижулеб пихъги
цІакъ къабихІаб, щайтІабазул бутІрузда

طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾

рельльараб буго:

кутакалда рахъун рухлун гъеб кваназе абун лъугъула жужахIалъул агълу, гъелъул къогIлъиги махIцинги гучаб батун, гъезда гъеб кваназе кIоларо.

66. ХIакълъунго жидеца гъеб пихъ

فَإِنَّهُمْ لَا كُؤُونَ مِنْهَا فَمَا لَوْ مِنْهَا الْبَطُونَ ﴿٦٦﴾

кванан жидер чехъ цIезе гъабула,

чара тIагIиялъ гъеб кванацIого цIезе кIоларо жидеда.

67. Цинги гъеб закълумалъул къогIлъиялъ

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا شَوَابِقَ مِنْ جَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

къеч гъалаг гъабураб мехаль, гъезие хIамим

къола гъелда тIад гъекъезе.

Жинца жаниб бугеб кинабго жо бухIулеб, гъалдезабулеб жужахIалъул лъим буго гъеб. Гъеб хIамим жужахIалъул кIалтIа буго абунатIалимзабаз.

68. Цинги гъел жужахIалде жанир руссизарула

ثُمَّ إِنَّ مَرَجِعَهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

ва тIокIаб жиде гъениса къватIире рахъин

букIуларо.

Абу СугIудица абунатIа: гъеб закълумги хIамимги буго гъезие жужахIалде жанир лъугъулеб мехаль гъабулеб гъоболтъи-абун. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицараб хIадисалда буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунатIа: «*Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъа тIубараб хIинкъиялъ! Закълумалъул цо къатIра тIинкIизабуни дунялалъул ралъдагъе, гъелъ кинабго дунялалъул рухIчIаголтъиялъул гIумру хвезабилаан гъеб лъим хвезе гъабиялдалъун. Гъеб закълум жиндир тIагIамлъун букIулев чиясул хIал кинха букIинеб?*» – абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуумамат ал-Багъилиясдаса бицараб хIадисалдаги буго: Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагас абулеб букIана: «*ЖужахIалъул агълуялда хIамим тIагар гъабула ва гъелъул бухIиялъ гъезул гъумералъул ва бетIералъул тIом гIодобе бортун уна. Гъеб лъим гъекъараб мехаль кинабго ургъимесги бухIун, биун нахъаса къватIибе бачIула*» - абун. ХIадис ибну АбихIатимица бицана.

69. ХIакълъунго гъел мушриказда жидер

إِنَّهُمْ أَقْوَاءُ آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾

умумул ратана жал къосараллъун.

70. Цинги гъел жидер умумузул нухда ине

فَهُمْ عَلَىٰ أَثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

гIедегIулел руго.

Гъез пикру гъабулеб гъечIо дозул дин ва нух битIарабищ букIараб яги батIулабищ букIараб.

71. Гъаб дур умматалда цереги гIемерал

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

умматал рухIана, МухIаммад ﷺ, жал

къосарал ва жидеца купру-ширк гъабулел.

72. ХІакълъунго, Дица гъездаги аварагзаби وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُّذِرِينَ ﴿٧٢﴾
ритІана гъезие хІинкњи кьолеллъун.

Амма гъез аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси гъаруна.

73. Мун валагъеха, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿٧٣﴾
киндай ккана гъел жидехъе авараг

витІарал ва гъев гьереси гъавурал къавмазул ахир абун.

Дица гъел гъалаг гъаруна ва гъел хадусел умматазе ваІзальун хутІана.

74. Жидеца купру-ширк гъабичІел, Аллагъасе إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمَخْلُصِينَ ﴿٧٤﴾

гІибадат бацІаІад гъабурал муъминзаби

гъалаг гъаричІо Дица.

75. ХІакълъунго жиндир къавмалъ وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلْيَعْمَلْ الْمَعْيُوبُونَ ﴿٧٥﴾

исламйаб дин къабул гъабичІелб мехалъ

НухІ аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Дида ахІи бана.

Дун цІакъ лъикІав вуго дида ахІарасе жаваб къезе.

76. Дица НухІ авараг وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
иман лъураб агълуги хвасар гъабуна

тІупаналдалъун гъанкъиялдаса ва кІудияб пащманлътиялдаса.

тІупаналдалъун гъанкъиялдаса ва кІудияб пащманлътиялдаса.

77. Дица гъев НухІил وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمْ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾
зурриятги гъабуна

нахъе хутІулеблъун.

Жинда Аллагъ разильяв ИбнугІаббасица абунa: НухІ аварагас

عَلَيْهِ السَّلَامُ азарго сон гІагарун заманаялъ дагІват гъабураб мехалъ гъесда

иман лъурав ва гамида рекІарав ункъого гІадав чи вукІана. Гамидаса

гІодоре рештІун хадуб НухІил лъабго вас: Сам, ХІам, Яфис лъугъана

ракъалда тІад бижараб халкъалъул аслулъун.

78. Дица НухІ аварагасул وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
лъикІаб бицен

тана хадусел умматазе.

79. Аллагъасул салам буго НухІ аварагасда سَلَّمَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾
кинабго заманаялъ ва киналго умматазулъ.

кинабго заманаялъ ва киналго умматазулъ.

80. ХІакълъунго Дица гъединаб лъикІаб жазаъ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾

гъабула жидеца иман лъун лъикІаб гІамал

гъабурал муъминзабазе.

81. ХІакълъунго гъев НухІ авараг إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾
Дир иман

лъурал лагъазадерида са вуго.

82. НухІ авараг ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ ﴿٨٢﴾
عَلَيْهِ السَّلَامُ ва муъминзаби гамида

рекІизарун хвасар гъабураб мехалъ нахъе

хутларал капурзаби Дица тIупаналдалъун гъанкъызаруна.

Гъезул щивго чи чIаго хутIичIо. Хадусел умматазе вагIза-насихIатлъун хутIана гъеб НухIил عَلَيْهِ السَّلَام къавм.

83. ХIакълъунго гъев НухI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام нухалда вугездаса вукIана Ибрагъим аварагги

﴿وَلَمَّا مَنَّ رَبُّهُ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾

عَلَيْهِ السَّلَام .

Жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахIулев, купру-ширкалдаса гъел нахъчIвалев, хадусел умматазе жиндир дин аслулъун ва нухлъун хутIарав.

Галимзабаца абуна НухI ва Ибрагъимида гъоркъоб кIиазаралда щунусго гIадаб сон букIанилан. Гъев кIиясдаго гъоркъов Гъуд ва СсалихI аварагабиги عَلَيْهِ السَّلَام рукIанин абуна. Гъел киназдаго Аллагъасул свалат салам лъеги.

84. Дуца ракIалда швезабе я гъав авараг, гъев Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام жиндир БетIергъан Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ бацIадаб, щаклъи гъечIеб иман лъураб ракIалдалъун вачIара гIуж.

﴿إِذْ جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

85. Ибрагъимица жиндир инсуда ва къавмалда абураб гIуж рехсе нужеца щиб жоялъе бугеб лагълъи гъабулеб? Абун.

﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ﴾

86. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун гъересиял аллагъзабийищ кколел ругел жидее лагълъи гъабулел жаллъун?

﴿إِنِّي كَآءُ الْهَدَىٰ دُونَ اللَّهِ يُرِيدُونَ﴾

87. Нужеда ракIалда щиб кколеб гъаб кинабго ГIалам жинца бижарав ва гъелъул тадбир гъабулев БетIергъан Аллагъасул хIакълъуль?

﴿فَنَاطِقُكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

Нужеца жиндие гъабизе хIакъаб гIибадат хъанчазе гъабураб мехаль гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гIазаб гъабиларо абунищ нужеда кколеб?»-абун.

88. Цинги Ибрагъим зобалазда ругел цIвабаздехун валагъана, жинца пикру гъабулеб валагъиялъ.

﴿فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ﴾

89. Хадуб гъес къавмалда абуна: «ХIакълъунго, дун унтizeхъин вуго –

﴿فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ﴾

дун нужгун цадахъ нужер байрамалде вачIилароян»-абун. Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъим аварагасе бокъун букIана жиндир къавмалъул хъанчал рек-рекун разе. Гъеб къавмалъул байрам къо гIаде щун букIана ва гъезул гIадат букIана киналго цадахъ рахъун гIалахалде

унeб ва гъениб байрамалда рукIунeб. Гъeб къавм букIана цIвабазде балагъун гъездаса хабар бицулеб ва пал тIамулеб. Жиндир къавмалъ гъабулеб гIамал гъабун, гъезие уйилан ккезе абуна Ибрагъимица дун метер унтизе вугин, гъeб жо дида цIвабзаца абулеб бугин абун.

Гъeб къавм гъанжеги загъирлъун буго, гъeз гIемераб маргъуги бицулеб буго ва гъезда божулел бусурбаби абун рутел гIадамалги руго.

90. Цинги гъесул къавм, гъевги живго тун жидерго فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾
байрамалде ана.

91. Гъeб къавм арабго Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٩١﴾
гIедегIана гъезул аллагъабазухъе, ва жинца
гъел хъанчазде абуна: нужеца гъаб тIагIам щай кваналаребан
абун.

Гъезие назру гъабураб тагIам букIана мушрикаца гъезда аскIоб лъун.
Хъанчаца щибго жаваб къечIеб мехалъ Ибрагъимица абуна:

92. «Нуже бугеб щиб, нуж кIалъалаги гъечIо مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾
гурищ?»-абун.

Гъeб буго Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ хъанчал махсароде ккун бицулеб хабар.
гъесда лъалеб букIана гъел хъанчал рукIин щибго жидер гъунар гъечIел,
жидеда щибго бихъуларел, рагIуларел, рухI гъечIел ясиклаби.

93. Цинги Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٩٣﴾ жинца
цадахъ босараб гIаштIи къуваталда, кваранаб
квераль къабана гъел хъанчазда.

Рек-рекун гъел хъанчалги ран, гъезул бищун кIудияб хъанчалъул
габуралда гIаштIиги дализабун Ибрагъим вугеб мехалъ,

94. Цакъ гIедегIун гъесул къавм Ибрагъимиде عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٩٤﴾
аскIоре рачIана.

Цоги аяталда баян гъабун буго Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъeб бакIалдаса
нахъе ун вукIин ва жидер хъанчал рекун ратараб мехалъ гъeз Ибрагъим
гъeб бакIалдеги вачун гъесда кIал гъикъи гъабун букIин: «Дуца нижер
аллагъзаби щай хвезарурал?» - абун.

95. Ибрагъимица абуна: «Нужеца лагълъи قَالَ اتَّعِدُونَ مَا تَنْتَحِبُونَ ﴿٩٥﴾
нужерго квераз гъарурал хъанчазейщ гъабулеб
бугеб?

96. ТIадегIанав Аллагъ вуго нужги ва нужеца وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾
гъарурал хъанчалги жинца рижарав» - абун.

97. Ибрагъимил къавмалъ абуна: «Гъев ﴿٩٧﴾
Ибрагъимие нужеца цо цIа жаниб

бакулеб бакI бай.

Гъениб жаниб цаги бакун гъеб гъалагъараб мехаль Ибрагъим гъеб цадаве рехе» - абун.

Тафсиральул гIалимзабаз абун: кинабго заманаял капурзабазул ва залимзабазул гIадат буго гIелмияб ва гIакълияб хIужа бачун жал къараб мехаль, жидехъе хIакъаб дингун вачIарав расуласде данде жидеца къуват хIалтIизабулеб. Ибрагъим аварагасеги عَلَيْهِ السَّلَام гъебго зулму гъабизе ургъана гъесул къавм. Гъезул хан Намрузил амруялдалъун цакъ кIудияб цаги бакун, кварацаги вухъун Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام ганчIил гIарадаялда жанивги лъун, гъеб цадаве рехана.

98. Гъеб къавмалъе бокъун букIана
Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام цадаве рехун
вухIизе.

فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

Амма Дица гъеб къавм цакъ гIодобегIан гъабуна. Дица Ибрагъимие ца гъабуна жинца гъев вухIулареблъун ва квачан хвезе гъавулареблъунги. Жидер мурад тIубачIого, жал гIодорегIанлъун ва хIакъирлъун къавмги хутIана.

99. Ибрагъимица абун: «Гъанже дун унев
вуго дирго БетIергъан Аллагъасухъе.

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дун хIакъаб нухда тIовитIизе вуго» - абун. Жиндир къавмалъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавичIеб мехаль, гъезул макруялдаса гъес жив хвасарги гъавидал, Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир чIужу Саратгун цадахъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъижра гъабун жиндир агълу ва ватIан тун Шамалдехун ана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIоло тIоцебе гъижра гъабурав чи вуго Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام.

100. ВатIан тун, агълу тун къватIиве индал,
Ибрагъимица Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дугIа гъабуна ва
гъес абун:

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

«Я дир БетIергъан! Дуца дие къе мун цо гъавулеб, дие гIибадат гъабулеб лъикIаб лъимер» - абун.

101. Дица Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام рохелги бицана дугIа
гъавизе вугин цакъ хIалимав вас.

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

Гъев вас кIудияв гIун балугълъиялде вахизе вуго ва дуда гурхIел-рахIму бугевги вукIизе вуго. Гъев жиндалъун рохел бицарав вас ИсмагIил авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуго, гIарабиязул эменлъун жив вугев, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив хъвеялдалъун Ибрагъимиде амру гъабурав ва гъеб амруялъе инкар тун

жив мутиглъярав.

102. Гъев вас вахараб мехаль

Ибрагъимгун цадахъ хъвадулеб гIужалде,
гъев вахун вукIана анцила кIиго-
анцила лъабго соналда, Ибрагъимица
абуна: «Я дир вас! ХIакълъунго дида
макълъ бихъана дица мун хъолев вугин
абун.

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَى فِي
الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُ فَأَنْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ
يَبْنَؤُا أَفْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن
شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

Мунго ургъеха щиб гъабундай лъикI абун. Ибрагъимица васасда
жиндирго макъу бицана гъесул хIалбихъи гъабизеги, жив гъеб амру
гIубазе хIадуризеги ва ИсмагIилие бигъаяб букIизеги жинда тIад
бачIараб амруялда сабру гъабизе. ИсмагIилица абун: «Я дир эмен!
Дуца гIубазабе Аллагъас ﷻ дуда амру гъабураб иш. Аллагъас
ﷻ хъван батани дуда дун ватизе вуго цIакъ жидеца сабру
гъабулел гIадамаздаса» - абун. Гъаб буго цIакъ берцинаб жаваб.
Гъелда жаниб гIелмуги, гIакълуги, хIелмуги буго. Аллагъасул ﷻ
хIукмуялда разилъиги буго, инсул амруялда мутиглъяиги буго.

103. Эменги васги Аллагъасул ﷻ амруялъе
мутиглъяараб мехаль ва Ибрагъимица

ИсмагIил гъумералда вегизавун гIодов лъураб мехаль,

104. Дица гъесде ахIана: «Я
Ибрагъим!

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾
وَنَدَيْنَاهُ أَنْ يَتَّخِذْ هَيْهٖ

105. ХIакълъунго дуца ритIухъ гъабуна дуда
бихъараб макъу.

فَدَّصَدَّقَتِ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

Дуца хъвезе абун вегизавуна две хирияв, дур
цохIого вугев вас. Гъеб буго мун Дир амруялъе
мутиглъяи ва Дие гъеб гIезе буго. Гъев вас хъвей Дица дуда тIаса
босана. Гъединаб жазаъ гъабула Дица Дие мутигIал ва жидеца
Дун разилъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамал гъабулел гIадамазе.

106. ХIакълъунго гъаб иш букIана цIакъго
кIудияб ва баянаб хIалбихъи.

إِنَّ هَٰذَا لَهُرَبٌ لِّلْأَمِينِ ﴿١٠٦﴾

Аллагъас ﷻ жиндир Халиллъун (вокъулев) гъавурав Ибрагъимил
хIалбихъи гъабуна гъесул халиллъун вугев вас ИсмагIил ﷺ хъве
абун амру гъабун. Ибрагъим аварас ﷺ жиндир БетIергъан
Аллагъасул амру тIаса бицана ва гъев разилъи тIалаб гъабун жиндие
хирияв вас хъвезе разилъана.

107. Дица ИсмагIил ﷺ хвасар
гъавуна алжаналъул цIакъ кIудияб

وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

куйги кьун.

108. Гъев Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб وَتَرْكَبَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾
биценги нахъе хутIзабуна киналго умматазулъ.

Киналго диназда жанив Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жив вещцарав ва жинда нахърилълъулев вуго.

109. Дир рахъалъан салам буго Ибрагъимида, гъев سَلَّمَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾
хира гъавураб ва кIодо гъавураб.

110. Гъединаб жазаъ гъабула Дица жидеца كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾
лъикIаб гIамал гъабулел гIадамазе.

111. ХIакълъунго гъев Ибрагъим авараг إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾
عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIана Дир муъминал лагъзадерида. Иманалъулъ жив камилаб ва хIалхъарав.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъимил عَلَيْهِ السَّلَامُ ва ИсмагIилил عَلَيْهِ السَّلَامُ хIакъалъулъ халатал ва берцинал къисаби руго. Дица гъел хъвачIого тана гъезул бицен батIи-батIияб букIун ва мухIканлъи киб бугеб лъачIого. Гъав жив хъвезе амру гъабурав вас ИсхIакъ عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIанаян абулелги гIалимзаби руго ва гъезулги жидер рагIиялъе далилал руго.

112. Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Дица وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾
жегиги рохел бицана две ИсхIакъ абун
цIар бугев вас гъавизе вугин абун.

Жив авараглъун вукIунев ва лъикIал гIадамаздасаги вукIунев.

113. Дица дунялалъул ва диналъул وَبَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا
амруялъулъ баракат гъабуна ИсхIакъие مُحْسِنٌ وَظَلِمَ لِنَفْسِهِ مُمِينَ ﴿١١٣﴾
عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Ибрагъимие عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Гъезул зуррияталдаса руго лъикIал
муъминзаби ва аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. Гъединго купру-ширкалдалъун
жидер напсалъе зулму гъабулелги руго.

ЛъикIал гIадамазул квешаб зуррият букIин гъел гIадамазул гIайиблъун
букIуларо. Киналго умматазул рукIана аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ иман
лъечIел гъезул умумул, яги гъезул васал. Гъаб мисал буго лъикIал
муъминзабазул квешаллъималрукIиналъулги. Гъеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хIикматалдалъун бугеб иш: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие рокъарал гIадамазул
хIалбихьи гъабула батIи-батIиял хIалаздалъун. Лъимал хъизаналдалъун
хIалбихьи гъаби буго гъел лъимал квешал лъугъин. Гъелдалъун жиде
рекIел бакъвай букIизе ва гъелда сабро гъабун ажроги букIизе.

Жидер щибго гъунар гъечIеблъиги гъел муъминзабада бичIчIизе.
Цониги инсанасе бокъуларо жиндир лъимер квешаб букIизе. Гъесул

хІал кІолеб букІарабани жинца гьєб лъимер цІакъ лъикІаб тарбия кьун гьелда чІезабилаан. Кинниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лъикІал чагІазул лъимал квешалги гьарула, квешал гІадамазул лъимал лъикІалги гьарула. Гьелда жаниб БетІергъанасул хІикматги букІула.

114. ХІакълъунго Дица цІоб-рахІму гьабуна وَلَقَدْ مَنَّا عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ
Муса ва Гьарун аварагасдаги عَلَيْهِمَا السَّلَام.

115. Дица гьєв кІиявгоги ва гьєзул وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ
къавмги хвасар гьабуна цІакъ кІудияб

къварильтіялдаса.
Бануисраилал хвасар гьаруна пиргІавнил къавмалъул зулмуялдаса: гьєзул лагъльтіялдаса ва гьєз васал чІван ясал лагъзалъун гьариялдаса хвасар гьаруна.

116. Дица Муса аварагасе عَلَيْهِمَا السَّلَام ва وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ
Бануисраилазе квер бакъи гьабуна ва гьєл пиргІавнил къавм къибгІияздаса бергъана.

117. Дица Мусе ва Гьаруние عَلَيْهِمَا السَّلَام жиб وَأَتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَشِينَ
баянаб тІехъ Тавратги кьуна, жиндир хІукму баянаб, жиндир магІна гъваридаб.

118. Гьєв кІиявго битІараб нухалдаги وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
тІоритІана.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гьєсисе гІибадат гъабиялде халкъ ахІулел расулаллъунги гьаруна.

119. Гьєв кІиясулго берцинаб биценги нахъе وَتَرَكْنَاهُمَا فِي الْآخِرِينَ
тана хадусел умматазулъ.

120. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ салам ва рахІмат буго سَلِّمٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ
Муса ва Гьарун аварагасда عَلَيْهِمَا السَّلَام.

121. ХІакълъунго Дица гъадианаб лъикІаб إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
жазаъ гьабула жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гьабулел муъминзабазе.

122. ХІакълъунго Гьєв кІиявго вуго дир إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ
иман камилал лагъзадеридаса.

123. ХІакълъунго Ильяс عَلَيْهِمَا السَّلَام вуго Дица وَإِلَّا إِلْيَاسَ لِمَنِ الْمُرْسَلِينَ
расулаллъун ритІарал гІадамаздаса.

Гьєв вуго Ильяс ибну Ясин, Гьарун аварагасул عَلَيْهِمَا السَّلَام лъималазул чильун жив вугєв.

124. Гьєв Ильясица عَلَيْهِمَا السَّلَام жиндир إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَأَتَقُونَ
къавмалда абуна: «Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ

Хинкьуларищ?

125. Нужеца БагІло абулеб хъанчалъе اَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾
лагълыйиш гъабулеб, жинца кинабго
махлукъ берцинго ва мухІканго бижарав Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго
тун.

126. ПадегІанав Аллагъ вуго нужерги اَللّٰهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَائِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾
ва нужер умузулги БегІергъанлъун
жив вугев»-абун.

127. Гъеб къавмалъ Ильяс авараг فَكَذَّبُوهُ فَاِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси
гъавуна.

ХІакълъунго гъеб къавм жужахІалде жаниб лъугъизабун буго.

128. Аллагъ اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٢٨﴾ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гІибадат
бацІад гъабурал муъминзаби хутІизегІан гъел
лъугъизаричІо жужахІалда жанир.

129. Гъев Ильяс аварагасулги وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб
бицен нахъе тана дица хадусел умматазе.

130. Дир салам ва кІодо гъави буго Ильяс سَلَّمَ عَلَىٰ آلِ يٰسِينَ ﴿١٣٠﴾
аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъесул агълуялда.

131. ХІакълъунго гъадианаб жазаъ гъабула اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾
Дица Дир лъикІал лагъзадерие.

132. ХІакълъунго гъев Ильясги اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ вукІана
Дир иман камилал муъминзабаздаса.

133. ХІакълъунго ЛутІги وَإِنْ لُّوطًا لِّمَنِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго Дица
аварагзабилъун ритІарал гІадамаздаса.

134. Дица гъевги кинабго гъесда иман лъураб اِذْ نَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ وَاَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾
агълуги гІазабалдаса хвасар гъаруна.

135. Гъесул херай чІужу хутІана жидее гІазаб اِلَّا عَجُوزًا فِي الْغٰثِرِينَ ﴿١٣٥﴾
гъабуразда гьоркьой.

136. Цинги Дица ЛутІил ثُمَّ دَمَرْنَا الْاٰخِرِينَ ﴿١٣٦﴾ عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм гъалаг
гъабуна цІакъ квешаб гІазабалдалъун.

Гъезул росаби зобалаздеги рорхун кІалагъоркье сверизаруна. Цинги
гъезде гІаде жужахІаллъул ганчІалги рана.

137.138. Нуж унел руго, я гъал къурайшиял, وَإِنَّكُمْ لَسَمُرُونَ عَلَيْهِمْ مُّضْحِكِينَ ﴿١٣٧﴾
гъезул росаби рукІараб бакІалдаса рогъалил
гІужаль, къасиги, къадги. وَيَأْتِلْ أَقْلًا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

Нужеда гъел чІунтарал бакІал рихъулел руго, гъениб

бугеб махЦараб лымалтул хЮрги бихулеб буго. Гьеб ишалтул
нужеца пикру гьабуларишц ва гьелдаса гІакълуги босуларишц?
ТІадегІанав Аллагьас нужееги гьединаб гІазаб гьабила абун раклалдего
кколаришц нужеда?

139. ХІакълунго Юнусги عَلَيْهِ السَّلَام вуго Дица
аварагзабилъун ритІараздаса.

وَلِإِنْ يُّوسُفَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Дуца рехсе гьев Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام
гІадамазул цІураб гамидаги рекІун жиндир
кьавмалдаса лъутун араб гІуж.

إِذْ أَتَى إِلَى الْفُلِّكَ الْمَشْحُونُ ﴿١٤٠﴾

141. Гьеб гама гьанкьиялда хІинкьун
можоро тІамураб мехаль Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام
можороде кьана ва гьев ральдалъе рехана.

فَسَاهِرَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

142. Цинги гьев кІудияб ччугІаяль кьулчІана,
жинда гІайиб чІваравлъунги вукІун.

فَأَتَقَمَّهُ الْوَحْشُ وَهُوَ مُلِمٌ ﴿١٤٢﴾

Жинда тІад кьараб рисалатги тІубачІого ва БетІергьан Аллагьасул
جَلَّ جَلَالُهُ изну гьечІого кьавмалда гьоркьоса кьватІиве анин абун.

Тафсиралтул гІалимзабаца абун: гьев Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир
кьавмалда ракл кьварилъун кьватІиве вахъун вукІана, гьез жив гьереси
гьавидал ва жиндир дагІватги босичІелтул. Юнус عَلَيْهِ السَّلَام ральдал
рагІалде швараб мехаль гьениб гІадамал тІад рекІун ине хІадурараб
гама батидал, гьеб гамида тІад рекІана. Цинги цІакьаб гьури бахъун,
карачелал кІодолъун гама гІанкьиялда хІинкьи бугеб хІал ккана. Гама
бачулел гІадамаз абун: «Гьаб гамида цо ханасдаса лъутарав лагъ
рекІун вуго, гьев чи ральдалъе рехичІони ниль киналго гьанкьизе
руго» - абун. Цониги чи мукІурлъичІеб мехаль жив вуго лъутарав
лагъ абун, гьез можоро тІамуна ва гьеб можороялтуль Юнус авараг
عَلَيْهِ السَّلَام кьана ва ральдалъе рехана. Гьеб хІалаль жив кІудияб ччугІил
чохьонивги ккана.

143.144. ХІакълунго гьев Юнус عَلَيْهِ السَّلَام жинца
Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гІемер рехсолев, гьесие тасбихІ
гьабулездаса вукІун гурони, кьиямасеб кьо
чІезегІан гьеб ччугІил чохьонив хутІилаан.

فَقَوْلًا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾

لَلَّيْلِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

Гьеб ччугІил чехь гьесул хоблъун букІилаан, гьениса кьватІиве живги
вахъилароан.

Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام ччугІил чохьонив вукІадгоги Аллагьасе
جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гьабун, гьев гІемер рехсон, тавбу гьабун Аллагьасде
جَلَّ جَلَالُهُ хІелана. Юнус аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Мун гурев цоги Аллагь
جَلَّ جَلَالُهُ гьечІо. Мун цІакь вацІадава тІадегІанав вуго. Дунги дирго напсалъе

зулму ғыбуравлҭун вуго»-абун. Аллағыас جَلَجَلَهُ ғыесул дугҭаялҭе жаваб ғыбуна, ғыесул тавбуги кҭабул ғыбуна.

145. Дица ғыев Юнус عَلَيْهِ السَّلَام ччугҭил * فَتَبَدَّلَهُ بِالْعُرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾
чоһьониса кҭватҭиве вачун, бухҭараб салул
авлахҭалде рехана ва ғыев заҭҭилҭун, унтунги вуҭлана.

146. Дица ғыесда ҭаде хҭабахҭалҭул * وَأَنْتَبْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾
ғыветҭги бижизабуна, ғыесие раҭад ғыабизе
ва ғыев рухҭаҭаголҭабазул заралалдаса
цҭунизе. Җеб хҭабахҭулҭул ҭанхал цакҭ кҭудиял руҭлана, ғыелҭул
раҭадги ғыогҭен бугеб вуҭлана. Җеб хҭабахҭалда аскҭоре ҭутҭалги
рачҭуларо. Юнус аварағ عَلَيْهِ السَّلَام жиндир хҭал ҭеренлҭун щибго жо
хҭехьоларев ҭадин лҭугҭун вуҭлана. Аллағыас جَلَجَلَهُ берцинаб тадбир
ғыабун ғыев Юнус бакҭул бухҭиялдаса ва ҭутҭазул заралалдаса
цҭунана. Жив сахлҭун хҭвадизе кҭолев лҭугҭараб мехаль, ғыев
жиндир кҭавмалҭухҭе ана. ҭадеҭланав Аллағыас абулеб буго:

147. Цинги дица ғыев Юнус аварағ عَلَيْهِ السَّلَام وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾
витҭана нусазарго чиясда яги ғыездасаги
цҭикҭларал ҭадамазда, ғыел жинца Аллағыасул جَلَجَلَهُ диналде
ахҭулев расулҭун. Җел руҭлана Мавсилалҭул рахҭалда бугеб Нинава
абулеб бакҭалда.

148. Җез Юнус аварағасда عَلَيْهِ السَّلَام فَاقْتَمُوا قَمْعَهُمْ إِلَى حَبِيبٍ ﴿١٤٨﴾
ва дица ғыел чҭаго тана жидеа цҭараб заман
шун, щивав жиндир мехаль хҭвезеҭан.

Аллағыас جَلَجَلَهُ ғыеб кҭавмалҭе ҭазаб ғыабиялҭул ҭаламат заҭыр
ғыубараб мехаль, ғыез тавбу ғыбуна: киналго цадахҭ ҭалахалде
рахҭана жидер лҭымал-хҭызангун, ҭиял, хҭайваналги рачун. Җениб
эбел ҭинчҭалдаса батҭа ғыабун цоцазде ахҭдезе ғыбуна, жалгоги
дугҭа ғыабун Аллағыасде جَلَجَلَهُ ғыардана. Цинги Аллағыас جَلَجَلَهُ
ғыездаса ҭазаб нахҭчҭвана ва ғыез иман лҭун хадуб ғыеб иманги
биххизабичҭо.

Жидеда аварағзаби ритҭларал умматазул ғыав Юнус аварағасул عَلَيْهِ السَّلَام
уммат буго жидеда ҭазаб ҭлад швей хҭакҭҭараб мехаль жидеца
тавбу ғыабурал ва ғыеб тавбу биххичҭого иман-исламалда чҭларал.

149. Дуца кҭурайшиязул * فَاسْتَقِمْهُمْ أَلْرَبَّكَ الْأَبْنَاءُ وَلَهُمُ الْبُؤْسُ ﴿١٤٩﴾
мушриказдаса жаваб ҭалаб ғыбун
ғыезда абе, Мухҭаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуҭеца дир Бетҭерҭган
Аллағыасул جَلَجَلَهُ ясал ругинищ абулеб, нуҭеего васал руҭлизе
бокҭулеб мехаль? Җез абулеб вуҭлана малаикзаби Аллағыасул ясал

160. Жидеца Аллагъасе جَدَّالَهُ ١٦٠ гибадат баццад
гъабулел муъминзабаца гъабуларо Аллагъасе جَدَّالَهُ ١٦٠

мукъсанлгъи бачIулeб сипат.

161. ХIакълъунго нужги нужеца лагългъи гъабулел
алагъзабиги гъечIо,

فَالِكُفُّومَ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾

162. иманалда ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзал
къосизаризе кIолеллъун.

مَا أَنشَأَ عَلَيْهِ فِتْنَتَيْنِ ﴿١٦٢﴾

163. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жужахIалде лъугъызарулел
гIадамал хутIизегIан гьел кIола нужеда
къосизаризе.

إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيدِ ﴿١٦٣﴾

164. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзал рукииялда
мукIурлъун, малаикзабаз абулеб буго нижедаса
щивав малаик вуго щивасе жиндир макъам бугев.

وَمَا مِمَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾

Ниж гъеб макъамалда рекъон мутIигIлъула нижер БетIергъанасе.
Нижедаса руго ризкги босун хъвадулел, цIад ва гъури хъвадизе
гъабулел, рухI босулел, вахIю босун рещтIулел ва цогидалги
къокъаби.

165. Ниж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабизе мухъал
гъарун кIолел руго,

وَأَنَا لَتَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٦٥﴾

166. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кидаго тасбихI гъабулелги
руго. Гъал аятаI рещтIизарун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
мушриказе баян гъабулел буго малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзал
рукIин, гъесул ясал гъечIеблъи.

وَأَنَا لَتَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾

167. Гъел Маккаялъул мушриказ абулеб
букIана

وَأِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾

168. нижедеги гIехъ рещтIизабун букIараб ани
цогидал умматазде рещтIизабураб гIадин

لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا فَرَأَى الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Нижги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат бацIаIад
гъабулездаса рукилаан-абун.

لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾

170. Цинги жидехъе хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
вачIараб мехаль ва гъесда Къуръанги
рещтIизабураб мехаль: гъез Къуръаналда инкар ккуна. Гъезда
нахъа лъазе буго кинаб гIазабдай жидеда щвела абун: гъеб
Къуръан гъереси гъаби сабаблъун, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIлъи тей
сабаблъунги.

فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

171. ХIакълъунго Дица аварагзабилъун
ритIарал Дир лагъзадерие, жиб цебего
гъабураб къотIи буго

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾

172. ХIакълъунго гъел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام жидее

إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾

квербакъи гъабизе бугел ругин абун.

173. Дир боялги: дида иман лъурал Гадамалги
капурзабаздаса бергъизе ругин абун.

وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْعَلَبُونَ ﴿١٧٣﴾

Дунялалда хIужа-далилалдалъун бергъизе руго, гъазаваталдаги бергъизе руго. Ахираталда алжаналде жанир лъугъунги бергъизе руго.

174. Мун гъел мушриказдаса вуссун чIа,
МухIаммад ﷺ, Аллагъас ﷻ дуда амру
гъабизегIан гъезда рагъ гъабеян абун.

فَقَوْلَ عَنْهُمْ حَقِّي حِينَ ﴿١٧٤﴾

175. Мун валагъе, МухIаммад ﷺ, гъезда
гIазаб щвараб мехаль щиб хIалдай гъезул
букIулаян абун.

وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصَرُونَ ﴿١٧٥﴾

Гъезда жидедагоги бихъизе буго кинаб ахир кколеб гъезул купру-ширкалъул.

176. Гъез Дир гIазаб хехго бачIинищ тIалаб гъабулеб
бугеб?

أَفِعْدَا إِنَّا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾

177. Гъеб Дир гIазаб жидер азбаралъуб
рештIараб мехаль цIакъ квешаб къо
букIизе бугоха жиде хIинкъи кколеб букIарал, амма жидеца
иман лъечIеб къавмалъе.

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾

178. Мун гъездаса дагъаб мехаль вуссун чIа,
МухIаммад ﷺ.

وَقَوْلَ عَنْهُمْ حَقِّي حِينَ ﴿١٧٨﴾

179. Мун гъезда бачIулеб гIазабалде валагъе.
Гъездаги бихъизе буго кинаб гIазаб жидеде
бачIулеблъи.

وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصَرُونَ ﴿١٧٩﴾

180. Дур БетIергъан Аллагъ цIакъ
вацIадав вуго гъел мушриказ гъарулел
сипатаздаса.

سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾

Жиндир гуч бергъарав БетIергъанги вуго гъев.

181. Аллагъасул ﷻ салам ва рахIмат
буго гъес халкъалда дин малъизе ритIарал
аварагабазда ﷺ .

وَسَلَّمَ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾

182. Ва кинабго рецц ва шукруги тIадегIанав
Аллагъасе буго, кинабго тIаламалъул
БетIергъанлъун жив вугев.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

Гъеб тIалам жинца бижарав, гъелъул тадбир гъабулев, ахираталдаги

жив цогояв БетІергъанлъун вукІулев. Алжан-жужахІги жиндир мулкІъун бугев, лагъзадерие жазаъ гъабиги жиндир хІакълъун бугев. Гъав БетІергъан лъалеллъун нилъ гъарун ругелъул, даимаб шукру ва рецц буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «*Жиндие тІубараб ажру шевезе бокъарав чияс цо мажлисалда вукІун гъениса тІад вахъизе бокъараб мехалъ абе:* ﴿سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ وَسَلَّمَ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾» - абун. ХІадис ибну Абих Іатимица бицана. (180-181-182 аятал) Шибаб какда хадуб гъаб рагІи абурав чиясе тІубараб ажру швелин абурабги хІадисги буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Ссафаталъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Толго рецц ва шукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

38. Сурату Ссад

Гъаб сураталъ нилъее баян гъабулеб буго Маккаятъл мушириказ Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рисалат къабул гъабизе чIухIун, гъесдехун хIалхъублъи гъабун, гъарурал квешал тишаби ва тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул цибаб рагIи ва гIамал нахъчIван жиндир аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рецтIизарурал аятагIи. Гъел мушириказда цересел умматазда гIадаб гIазаб рецтIизабун букIарабани, гъез авараг гъереси гъавизе вукIинчIеблъиги бицун буго.

Гъел муширикал жидер инкаралдаса нахъчIвазе сабаблъун, гъезие вагIза-насихIатлъун цересел умматазул цо-цо къисаги бицун буго. Гъел къисаби рициналда жаниб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе рекIелгъейги буго ва жиндир дагIваталда тIад чIезе, жинца мушириказул инкар ва макру хIелхъезе ракI къвакIизабиги буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къураб кIудияб нигIматалда цукру гъабизе кантIизавиги буго.

Сураталда жаниб гъединго бицун буго тIадегIанав Аллагъас ахираталда муъминзабазе хIадурун бугеб алжаналъл нигIматазул ва купру-ширкалъл агълуялъе ва мунатикъзабазе хIадурун бугеб жужсахIалъл гIазабалълги. Гъаб умматалъл кIудияв эменлъун вугев Адам аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام ва иблисалда гъоркъоб ккараб хабаралъл бицун буго. Гъеб иблис Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ чIухIи сабаблъун алжаналдаса бачахъараб букIин бицун, нилъее баян гъабулеб буго чIухIи букIин бицунго квешаб сипат ва гъеб чIухIиялъ инсан гъалаг гъавизе бегъулеблъи.

Сураталъл ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул рисалаталъл мурад умматалълхъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин цвезаби букIин бицун буго, гъеб дин цвезабиялде данде гъес ужра тIалаб гъабунгутIиги бицун буго, гъеб рисалат аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъараб жо гъечIеблъи, тIадегIанав Аллагъасул амру букIин баян гъабун буго.

Сураталда цIар лъун буго гъеб жиндалълун байбихъараб «Ссад» хIарпалълун цIаралдалълун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ссад.

ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ١

ТIадегIамав Аллагъ вуго жинда лъалевлъун гъеб Ссад хIарп хъваялдалъун бугеб мурад. **Жинца вагIза гъабулеб**, жинда жаниб гIелму-хIикмат бугеб, хирияб **Къуръаналдалъун гъедулев вуго БетIергъан Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ: гъаб Къуръан жиндир калам буго абун ва хирияв МухIаммадгIи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир расул вуго абун.

2. Гъаб амру гъадин бугониги, Аллагъасде

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عَذَابٍ وَشِقَاقٍ ٢

инкар ккурал Маккаялъул мушрикал иман лъезе чIухIун руго

ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дагIба-къец гъабун гъесда данде чIун руго, гъесие къварильтIи гъабизе ургъулелги руго. Ва амма гъезул инкараль Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва аварагасе щибго зарал гъабуларо.

3. Дица цIакъ гIемер гъалаг гъаруна

كِرَاهِلِكَمَانٍ فَبَلَّاهُم مِّن قَرْنٍ فَنَادَ وَأَلَاتٍ حِينَ ٣

гъединал инкарчагIи гъезда цере рукIарал умматазул ва гъел ахIи бан, кумек тIалаб гъабун зигардулел ва

чIвачIвадулел рукIана, гъеб зигараялъ жидее щибго мунпагIат гъабулареб мехаль. Дица гIазаб гъабизе къадар гъабураб заман ТIаде цIвараб мехаль гъеб гIазаб гъаби нахъбахъуларо, гъеб нахъчIвазе кIолев чиги вукIуларо.

4. Маккаялъул мушрикал гIажаиблъи

وَيَجِبُوا أَن جَاءَهُم مُّنذَرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ ٤

гъабулеб буго жидедаго гъоркъоса чи МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуллъун жидехъ вачIиналда.

Ва гъесда божицIого, абулеб буго гъав вугин жинца сихIру гъаби лъазабурав ва гъереси бицулев чи абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жидее бихъзабураб мугIжизаталда гъеб сихIру бугин абун, гъес жидее Къуръан цIалараб мехаль гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гъечIин, гъев МухIаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси бицунеб бугин абун, гъес ургъараб жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам бугиланги абун.

Гъезда цIакъ лъикI лъалелбги букIана хирияв хIаиб МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сихIручи гъечIелблъиги, гъереси бицулев гъечIелблъиги. Гъев вукIана жиндаса цониги чиясе къадараб пища загъирлъичIев, жинда кинацаго божилъи гъабулев, жиндир къадру-къимат гъабулев чи. Гъев жидеде расуллъун витIараб мехаль гъесдехун хIалхъублъи гъабун

абулеб буклана Маккаялзул мушриказ гъев сихІручи вугин, гьереси бицунев чи вугин абун. ХІакъикъаталда гъел жалго руклана сихІруги, макруги гъабулел, гьересиги бицулел гІадамал.

5. Гъел мушрикаца абулеб буго: «Гъав **МухІаммадица** ﷺ **нижер аллагъзаби цохІо Аллагълъунищ гъарулел ругел? ХІакъълунго, гъеб цІакъ гІажайбаб жо буго» - абун.**

Дунял-ахираталзул бахьи буголми жидее шолеб Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ва гъесие гІибадат бацІІад гъабиялде ахІараб мехалъ, хъанчазе лагълми гъабун ругъунал, жидер ракІазда жаниб гъел рокми лъугъарал мушриказда гъеб цІакъ гІажайбаб жолъун бихъана.

Гъаб аят рещтІизабиялъе сабаб бицун, гІалимзабаца абуна гъел мушриказе цІакъ захІмалъана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас хъанчазе лагълми гъабуге абураб рагІи. Къурайшиязул церехъаби АбутІалибихъе рачІана ва гъез абуна: «Дуца гъав дур вацасул вас нахъчІвай жинца бицунев гІадалаб хабаралдаса. Гъес нижер аллагъзабазда гІайиб чІвалев буго, нижер динги какулеб буго, нижги ахІмакъаб иш гъабулел гІадамаллъун рикІкІулел руго» - абун.

Цинги АбутІалибица МухІаммад ﷺ жиндихъего ахІана ва гъесда бицана къурайшиязул церехъабаца жинда абураб жо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Я дир инсул вац! Дие гъел къурайшияздаса бокъараб жо буго гъез цохІо рагІи аби, гъеб рагІи абиялдалъун жсал киналго гІажамиязул ханзабилъун лъугъулел, цогидал гІарабиялми гъезие мутІигІлъулел» - абун. Цинги Абу Жагъалица ва гъесул гъалмагълмиа гъез абуна: «Ниж разиял руго гъеб цохІо рагІи абизе ва гъелда рельлъараб цогиги анцІго рагІиги абизе» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Нужеца абе «Лаилагъа иллаллагъ»-абун. Цинги гъел къурайшиял цим бахъун, жидер ретІелги кІобокІулаго, тІаде рахъана ва «Гъев чияс нижер аллагъзаби цо Аллагълъунищ гъарулел ругел?»-абун абулаго къватІире ана. ХІадис ибну АбихІатимица ва ибну Жаририца бицана.

6. Къурайшиязул церехъеби аварасда ﷺ **аскІоса нахъе ана ва гъез цоцаздаги абулеб буклана: «Нужеца сабру гъабе нужерго аллагъзабазе лагълми гъабиялда.**

Нуж мутІигІлъуге гъев МухІаммадие ﷺ, гъес цо Аллагъасе ﷻ лагълми гъабе абулеб рагІиялъуль. ХІакъълунго Гъаб иш

وَأَنطَلَقَ الْمَلَكُ مِنْهُمُ أَنَّ امْسُوا وَأَصْبِرُوا عَلَى
ءَالِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾

буго МухАммадица ﷺ жиндиего кЮдолъи ва ханлъи бокъун ургъараб жо. Нужер аллагъзабазе лагълъи гъабиги тезабун жиндир Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабе абураб рагИ буго гъеб» - абун.

7. Нижеда гъаб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъави مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آلِمَلَةِ الْآخِرَةِ إِنَّ هَذَا إِلَّا أَخْتِلَافٌ ۝

абураб дин рагИинчЮ гъаб ахираб
диналда жаниб.

Гъеб буго насраниязул дин. Гъезги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вуго абичЮго лъабго жо буго аллагъ абула. Цоги гАлимзабаца абуна ахираб дин абураб рагИиялъул магИна буго жидер умумуз гъабулеб батараб дин абураб. Гъаб буго гъев МухАммадица ﷺ ургъун бахъараб дин абун.

8. Гъев МухАммадида ﷺ Аллагъас أُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدْفَعُوا عَذَابِي ۝

гъехъишха рещтИзабулеб нижеда
гъоркъоса?

Нижеда гъоркъор руго гъесдаса боцИи-мал гАмерал, къадру кЮдиял гАдамал Ниж мустахИкълал руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ расулаллъун гъаризе ва жиндир калам нижеда рещтИзабизе. Гъел тЮбанго божулел гъечЮ Дица МухАммадида ﷺ рещтИзабураб Къуръан хАкъаб Дир калам букИиналда. Гъезда жеги Дир гАзаб шун гъечЮ. Гъеб гАзаб жидеда чАмизабун букАрабани гъабизе букИинчЮ гъез Дир расуласаги рисалаталдаги инкар.

9. Гъел къурайшиязул чАухАрал أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ۝

капурзабазда кодобишха бугеб,
жиндир гуч бергъарав жинца бокъарав чиясе ханлъиги, бечелъиги
ва аварагълъиги кюлев дур бетІергъан Аллагъасул хазинабазул
ихтияр? Къурайшиял гъечЮ щибго жо жидер ихтияралда бугел
гАдамал. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезда гъикъуларо аварагълъи лъие къелеб
абун.

10. Яги гъел мушриказейиш бугеб أَمْلَهُمْ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ۝

зобал-ракъазулги, гъезда гъркъоб бугеб
махлукъаталъулги мулк ва ханлъи?

Гъеб ханлъи жидехъ батани, гъел
зобалазде гАде рахун ва жидеца гъеб махлукъаталъул тадбирги
гъабе абе! ГъечЮ гъезие гъеб зобал-ракълъул ханлъи ва гъезда
кЮларо махлукъаталъе тадбир гъабизе.

11. Гъел цАкъго дагълал гАдамал руго جُنْدٌ مَّا هُنَا لَكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ۝

аварагасде дандечІей гъабулел ва дагъабго

заманаялдаса жал къезаризе ругел ва мугъ бан лъутизе ругел.

Дуца гъез бицунеб рагIиялгул кIвар гъабуге, МухIаммад ﷺ, ва дуда тIад къараб хIалалъ Аллагъасул ﷻ рисалат умматалъухъе шцезабе!

12. Гъал къурайшияздаса цереккунги
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъаруна НухIил
къавмалъ, ГIадилазги, пирГIавнил
къавмалъги:

كَذَّبَتْ قَبِيلُهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ
ذُو الْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾

жинца цIакъ чIахIиял сиял рарав (пирамиды). Яги жинца ГIадамазе гIазаб гъабуге вукIарав гъезул кверазда ва хIатIазда магIалги чIван, хвезегIан бакъукъе рехун тун.

13. Самудиязги, ЛутIил къавмалъги,
ГIурччинаб рохьил бетIергъабилъун
ругел ШугIайбил къавмалъги гьереси
гъаруна аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ .

وَتَمُودٌ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ أُولَئِكَ
الْأَخْرَابِ ﴿١٣﴾

Гъел киналго рукIана Аллагъасул ﷻ аварагзабаде данде рахъарал къокъаби. Аллагъас ﷻ гъел киналго гъалаг гъаруна. Гъал къурайшиял гъалаг гъаризеги кIола Аллагъасда, авараг ﷻ гьереси гъави ва гъесие зарал гъаби течIони.

14. Гъал киналго къокъаби ва умматал
жидеца аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъарурал
рукIана. Гъезие дир гIазаб гъаби
хIакълъана.

إِنْ كُلُّ الْاِكْذَابِ الرُّسُلَ فَحَقَّ
عِقَابِ ﴿١٤﴾

Дунялалъул рукъорго гIазаб гъабун гъалаг гъаруна Дица гъел къокъаби, ахираталдаги гъезие жужахIалъул гIазаб букIизе буго.

15. Гъаб дида инкар ккураб къавмалъе
нахъехун бугеб цоги заман гъечIо,
МухIаммад ﷺ, Исрапил малаикас
цохIо нухалъ ссуралъуб пузегIан мех
гурони.

وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَّا لَهَا
مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾

Гъеб ссур пузе мех швараб мехалъ гъеб нахъбахъуларо ва гъеб кIиго нухалъ пуларо, ай цохIо нухалъ ссуралъубе пураб мехалъ ГIадамал гIакълу-лъай ун ГIодор ккола, гъелдаса хадуб букIунеб жоги гъезда лъаларо шивасе жиндир ГIамалалда рекъараб хабал гIазаб гъаби гуреб. Къиямасеб къоялъ халкъ тIаде бахъизабизе ссуралъубе пураб мехалъ, киналго тIаде рахъун махIшаралдаги данделъула.

Гъаб аяталдаса бичIIулеб буго ТIадеГIанав Аллагъас гъаб МухIаммад аварагасул ﷻ уммат ГIаммаб хIалалъ гъалаг гъабун тIагIизабизе

гъечІеблѣи ва кѣямасеб кѣоги гѣаб умматалѣул Гадамазда тІад чІезе
букІин.

16. Маккаялѣул мушрикаца абун:

وَقَالُوا رَبَّنَا مَحْلِلْ لَنَا قِطْنًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

«Я нижез БетІергѣан! Нижее гѣабизе

бугеб гІазаб гѣаб дунялалдаго гѣабе, хІисаб-мизан гѣабулеб кѣо
швеладдего цебе» - абун.

Гѣеб рагІи буго авараг махсароде гѣавун, ахират букІиналда божиЧІого
абулеб рагІи.

17. Дуца сабру гѣубе, МухІаммад

أَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدًا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гѣез дуда абулеб рагІиялда ва

дѣе гѣабулеб кѣварилѣиялда.

إِنَّهُ رَأَوُا ﴿١٧﴾

Аллагѣас جَلَّ جَلَالُهُ дѣе квербакѣи гѣабизе буго
гѣел капурзабазе гІазабги гѣабизе буго. Дуца ракІалде швезаве Дир
лѣикІав лагѣ Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гѣев жиндир диналѣулѣ цІакѣ
кѣуватав вукІана ва жив Аллагѣасе جَلَّ جَلَالُهُ цІакѣ хІелулев, гѣесие
гІибадат гѣабиялда тІад чІаравги вукІана.

Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукІана жиндир черх кѣуватав, жинца хІалтІи
гѣабулев. Башадаб сордоалѣ тІаде вахѣун Аллагѣасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат
гѣабулев вукІана. Цо кѣоялѣ кІал ккун, цо кѣоялѣ кІал биччан вукІулевги
вукІана. Жинца шукру гѣабулев, жиндир сабру кІудиявги вукІана.

18. ХІакѣлѣунго Дица Давуд аварагасе

إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعُتَيِّ

عَلَيْهِ السَّلَام мугІрулги квегѣана гѣевгун цадахѣ

жидеца радал-бакѣанида тасбихІ гѣабизе.

وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾

19. ХІанчІиги квегѣана Давуд аварагасе

وَالطَّبِيرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ رَأَوُا ﴿١٩﴾

عَلَيْهِ السَّلَام, гѣесда аскІоре ракІарун жидеца

гѣевгун цадахѣ тасбихІ гѣабизе.

Гѣел мугІрулги хІанчІиги ва кинабниги махлукѣатги тІадегІанав
Аллагѣасе тасбихІ гѣабулеб, гѣесие мутІигІлѣиялда тІад чІараб буго.

20. Дица Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ханлѣиги

وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَءَاتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلْ

щула гѣабун: гѣесул боял ГІемерал

рукІана, кѣуват-гучги букІана, Дица

гѣесие квербакѣиги гѣабулеб букІана.

الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾

Дица гѣесие ГІелму-лѣайги кѣуна авараглѣи кѣейгун цадахѣ.
ГІадамазда гѣоркѣоб битІараб хІукму гѣабизе гѣунар кѣуна.
ГІадамазда бичІЧІулеб пасихІаб, баянаб кІаллѣайги кѣуна.

21. Дуда рагІанищ, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

* وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَضِرِ إِذْ تَسَوَّرُوا

цо дагІбадулал кѣедалда тІасанги рахун

Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام масжидалѣуре

الْخَرَابِ ﴿٢١﴾

лъугьиналгъул хабар?

Гладегланав Аллагъасе гIибадат гIабиялда машгъулгъун, нахъаса нуцIаги рахан Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام вугеб мехаль, къедалда гIасанги рахун гъесда гIаде лъугъана кIиги дагIбадулав ва гъез жидеда гъоркъоб хIукму гъабеян абун.

22. Гъел жинда гIаде лъугъараб мехаль Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام хIинкъана цо зарал гъабизе рачIарал гIадамал ругин абун ва гъезда вагъизе хIадурун вукIана.

Гъез абун: «Мун хIинкъуге! Ниж руго кIиги дагIбадулал, цояв цоясе мукIурлъуларел ва цоцазе зулму гъабулел. Дуца нижеда гъоркъоб битIараб хIукму гъабе ва гъеб хIукмуялъуль зулмуги гъабуге: цоясдехун цIай гъабуге, цогидасе бакIлъизабуге. Дуца ниж гIоритIе битIараб нухда ва хIакъаб хIукмуялда» - абун.

23. Гъезул цояс абун: ХIакълъунго гъав дир гъалмагъасул буго ункъоялда анцила ичIго гIоркIкIен (лемаг). Дир буго цо гIоркIкIен.

Гъас дида абун гъеб дир лемагги жиндихъе къе абун ва дун гъеб къезе мукIурги гъавуна-абун.

24. Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Гъев гъалмагъас две зулму гъабун бугоха дур лемаг жиндир лемагазда цадахъ ккезабун. ХIакълъунго гIемерисел боцIи-мал цадахъ бугел гIадамалги жидеца цоцазе зулму гъабулел руго, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, аварагасда нахърилълъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадулел муъминзаби хутIизегIан.

Гъединал муъминзабиги цIакъго дагъгурони гъечIо» - абун.

Гъаб хIукму гъабун хадуб Давудида عَلَيْهِ السَّلَام лъана жинца хIукму гъабиялда жаниб мекъаб жо гъабураблъи. Ва гъеб мекъаб жо гъабиялде жив гIамураблъи жиндир хIалбихъизе рачIарал гIадамазул хабараль. Гъеб мекъаб жо буго дов цояв дагIбадуласул хабаралда гIенеккиледде цебе жинца хIукму гъаби.

Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام тавбу гъабун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарана жиндир мунагъал рахче абун ва жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабун

إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَتَنَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصِمَانِ يَتَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجَةً وَهِيَ نَجْدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَجَاتِكَ إِلَى تَبَاعُثِهِمْ وَإِنَّا كَاشِرُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ لِيَتَّبِعَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾

Годовеги ккана. Гъаб аят цIалидал сужда гъабула. Гъеб суждаялда царги буго шукру гъабиялъул сужда абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас «Сурату Ссад» цIалараб мехаль сужда гъабуна. хадуб жинцаги абун: «Гъаб сужда жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Давуд аварасас гъабуна тавбу гъабун. Нилъеца гъаб сужда гъабизе буго Аллагъасе جَلَّالُهُ шукру гъабун» - абун. ХIадис имам Аннасаияс бицана.

25. Дица Давуд аварасасул عَلَيْهِ السَّلَام гъеб

гъалатI гIаса лъугъун тана.

ХIакълъунго Давуд аварасасе عَلَيْهِ السَّلَام Дида

гIагарлъи буго ва берцинаб, гIадегIанаб

макъамги буго, ахираталдаги гъесие берцинаб вуссулеб бакIги буго. Гъебги алжан буго.

Ибнукасирица абун: Давуд аварасас **عليه السلام** Аллагъасда جَلَّالُهُ жиндир мунагъал чуре абураб жо букIана дов кIиявго дагIбадулав жинда гIаде лъугъараб мехаль жинда гъел цо квешлъи гъабизе рацIарал ругин абун ракIалде ккей. Гъеб буго цо гIадамазул хIакълъулъ квешаб пикру гъабизе бегъуларин абураб рагIи. Муъминзабаца бегъизего бегъуларо цоцазда нахъаса квешаб пикру гъабизе. Муъминзабазул гIамал букIизе ккола диналъул вацасе гIузру бачи, гъесдаса цо квешаб жо бихъаниги гъеб иш гъес бокъун гъабураб буго абун ракIалде ккецIого гъесул гъалатI батила, сагъвиллъун ккун батила аби ва цогиги гIемерал гIузраби рачин.

Гъаб Давуд аварасасул **عليه السلام** ва кIиго дагIбадуласул кIиса бицулаго, цо-цо гIалимзабаца аварасгабазе **عليهم السلام** мукъсанлъи бачIунеб жоги бицун буго. Гъаб бакIалда гIемераб бахIс буго тафсиралъул гIахъазда. Дица хъвараб жо буго жинда гIаде щибго рагIи абизе бегъулареб, Къуръаналъул рагIабазда рекъараб магIна.

26. Я Давуд! ХIакълъунго Дица

мун гъавуна гъаб ракъалда гIад

халипалъун. ГIадамазе маслихIаталье,

гъезул хIажатал гIуразе, гъел хIакъаб

диналда гIоритIизе. Дуца гIадамазда

гъоркъоб хIукму гъабе хIакъаб

жоялдалъун.

Мун дур гъава-напсалъе бокъараб жоялда нахъвилълъунге. Гъеб напсаль мун къосизавула хIакъаб диналдаса ва битIараб хIукмуялдаса.

فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّا لَهُ وَعْدًا لَّنُفِي

وَحُسْنِ مَقَابٍ ﴿٥٥﴾

يٰۤدَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ يَّمَسُوْنَ اَيَّوْمَ الْحِسَابِ ﴿٥٦﴾

ХІакъаб нухалдаса къосарал гІадамазе ахираталда цакъ гучаб гІазаб букІизе буго, гъезие ахиратги хІисаб-мизанги кІучон букІин сабаблъун. Гъез ахираталда иман лъун букІинчІо. Иман лъун букІараб ани гъез ахираталда батулел гІамал гъабилаан ва Аллагъасда جَلَّالَهُ гІасилъизе хІинкъилаан.

27. Дица гъал зобалги ракъги, гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго махлукъатги бижицІо гІададесеб, батІулаб жо гъабулевлъун Дун вукІун.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا
ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ
النَّارِ ﴿٢٧﴾

Гъеб гІададаго бижараб жо буго абун рақІалде кколеб буго жидеца Аллагъасде جَلَّالَهُ инкар ккурал гІадамазда. Цакъ квешаб жужахІалъул цІаялъул гІазаб букІизе бугоха гъел капурзабазе.

28. Дица иманги лъун лъикІаб гІамалги гъабун хъвадарал муъминзаби, жидеца рақъалда гІад зулму ва пасалги гъабулел рукІарал капурзабазда релълъун гъарилишха?

أَمْ جَعَلُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَأَمْفِيسِينَ
فِي الْأَرْضِ أَمْ جَعَلُوا الْمُتَّقِينَ كَالْفَجَّارِ ﴿٢٨﴾

Гъаруларо Аллагъас جَلَّالَهُ муъминзабиги капурзабиги цоцазда ращадаллъун. Гъаб дуњялалда гъел капурал ва пасикъал гІадамал жидеце нигІматал къун хъихъун ругониги, ахираталда гъезие щибго лъикІлъи букІуларо, муъминзабазе ахираталда алжан ва абадиял нигІматалги рукІула. Яги Дица Дидаса хІинкъун гІибадат гъабурал муъминзаби жидеца къабихІал, инжитал гІамалал гъарулел пасикъал гІадамазда релълъун гъарилишха?.

29. Гъаб дуде рещІизабураб Къуръанги буго, МухІаммад ﷺ, жиндилъ баракат бугеб, жиндир къадру кІудияб гІехъ.

كُتِبَٰ لَهُ الْيَقِينُ ۖ فَكَرَّرَ قَوْلَهُ ۖ أَلَيْسَ
بِذِكْرٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

Жинда жанир дуњялалъул ва ахираталъул гІемерал лъикІлъаби ругебги буго. Гъаб Къуръан рещІизабун буго гІадамаз гъалъул аятазул пикру гъабизе ва гІакълудал бетІергъабаз гъелъул вагІза-насихІат босизе. Ва амма жидер гІакълу гъечІел гІадамазе Къуръаналъул вагІза лъугъуларо, гъел жидерго купру-ширкарда жанир рукІула.

30. Дица Давуд аварагасе ﷺ Сулейман абун вас къуна. Цакъ лъикІав лагъ вуго гъев Сулейман ﷺ.

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ ۖ
أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

Ціакъ Аллагъасе ﷻ гібадат гъабиялда тіад чІарав вуго, тавбу гъабун Аллагъ ﷻ разилти тіалаб гъабун хъвадулевги вуго.

31. Дуца рехсе, МухІаммад ﷺ, إِذْ عَرِضَ عَلَيْهِ بِالْعِثْرِ الصَّفِينَةُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾
гъев Сулейман аварасда ﷺ цере

бакъанил гІужаль ціакъ берцинал, лебалал чуял рачІараб гІуж.

Гъел чуял рукІана жал чІун ругеб мехаль жидер тіогъисан хІетІеялда рахъун чІолел, нухда унеб мехаль ціакъ хехго ва берцинго рекерулел. Сулейман аварас ﷺ гъезул берцинліяялда балагъун хутІана ва жинца Аллагъ ﷻ рехселеб гІуж тіаса ун батана. Бакъанил как балеб гІуж тіаса ун батанаянги абуна цо гІалимзабаца.

32. Сулейманица ﷺ абун:

«ХІакълъунго дица дунялалъул

берцинлти тіаса бищанаха БетІаргъан

Аллагъасе гъабудеб лагълтиядаса

ва дун гъел чуяз машгъл гъавуна бакъ тіерхъизегІан ва гъеб берда бихъулареб лъугъизегІан» - абун.

فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى

تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

33. Цингиги Сулейманица абун: «Нужеца
гъел чуял тіад руссизарун дида цере раче!» -
абун.

رَدُّوْهَا عَلَيَّ فُطِفْتُ مَسْحًا بِالسُّوقِ

وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾

Гъел чуял жинда цере рачун рачІараб мехаль

Сулейманица гъезул гарбал ва хІатІал къотІана ва гъезул гъан пакъирзабаде садакъаде бикъана.

Тіадегіанав Аллагъас гъесие гъел чуязул бакІалда гъездаса тіемерго хегаб ва къуватаб гъури квегъана ва живги жиндир боялги гъеб гъуриялъ бокъараб бакІалде щвезарулел рукІана. Гъаб рагІи буго ХІасанул Басрияс, Ас-судияс ва цогідал гІалимзабаца тіаса бищараб. ИбнухатІибил тафсиралда гъаб рагІиялда ціакъго гІайиб чІван буго ва Сулейман аварас ﷺ чуял хъвечІо абудеб буго. Гъес чуязул габуралда ва бохдузда квер бахъана абураб магіна гъавуна цо гІалимзабаца. Гъеб рагІи Ибнужаририца битІараблъун гъабурабги буго.

Ибнукасирица бегъизабуна Сулейман аварасул ﷺ бакъанил как бачІого хутІана абураб рагІиги. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасулги хутІана бакъанил как бачІого хандакъалъул гъазаваталда ругеб мехаль. Гъеб как бокъун яги ківахІаллъун бачІого тараб гъечІелъул, гъеб буго цо гІузру букІун бачІого хутІараб как, жиндир гІуж инзегІан, жив рагъл ишаль машгъл гъавун вукІун. Аллагъасе ﷻ тіоло щим бахъи бегъиги, гъедин щим бахъун чуял хъвезе бегъиги Ибнукасирица мекъаб жолъун бихъизабудеб гъечІо.

Тіадегіанав Аллагъ вуго жинда битІараб хІукму лъалев ва кинабго гІелмуги гъев Аллагъасухъ جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

34. ХІакълъунго Дица Сулейман
аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَام хІалбихъи гъабуна ва
гъесул тахалда тіад загІипаб жиндиль
рухІ гъечІеб хвараб гІадаб къаркъала
рехана.

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ
 جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٢٤﴾

Гъеб амруялдаса хадуб Сулейман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام тавбу гъабуна ва
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялда тіад чІана.

Жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абун: Аллагъасул аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Цо къоялъ Сулейман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун, Валлагъи, къаси дун лъабкъоялда аниІго чІужуялда аскІов вегизе вуго ва гъел киназго дие цо-цо вас гъавизе вуго, лебалал чүязда рекІун, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе ГІоло жидеца гъазават гъабулел-абун. Гъес абичІо «Иниша Аллагъу» абун. Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъел руччабазда аскІов вегана. Гъезул цо чІужу гурони къинай лъугъинчІо ва гъелъги бацдаб къаркъала бугеб лъимер гъабуна. Дун гъедулев вуго дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ цІаралдалъун, гъев Сулейманица «Иниша Аллагъу» абун букІараб ани гъесие лъабкъоялда аниІго вас гъавизе вукІана ва гъез гъазаватги гъабизе вукІана» - абун. Гъаб хІадисалда рехсараб жо бугин абун Сулейман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хІалбихъи гъабураб.

Пахру-Разияс абун: гъев Сулейман عَلَيْهِ السَّلَام цІакъго унтун загІиплъун, жиндир тахида тіад хварав чияса рельтъун вукІана. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъев сах гъавуна ва Сулейманица Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялда тіад чІейги гъабунаян абун.

ГІалимзабаца рицарал ГІемерал батІи-батІиял къисаби руго гъаб бакІалдаги. Гъел ягъудиязул ГІалимзабаз ургъарал харбал ругин абун хІадис-гІелмуялъул ГІалимзабаца. Гъел къисабиги дица гъаб бакІалда хъвачІого тана.

35. Сулейман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун:
«Я дир БетІергъан Аллагъ! Дуца дир
мунагъал чуре.

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ
 مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٢٥﴾

Дуца дие кье кІудияб ханлъи ва гъунар,
дидаса хадуб цоги чиясе жиб букІулареб гІадаб. Гъеб букІизе дун дур авараг ва дур халипа вукІиналда жинца тіоритІел гъабуреб далиллъун ва мугІжизатлъун. **ХІакълъунго Мун цІакъ цІобал гІатІидав,**

нигІматал гІемер кьолев вуго» - абун.

36. Цинги Дица Сулейман аварасе عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُحَاءَ حَيْثُ أَصَابَ
гьури кевгъана. Гьєб гьури хьвадулєб
букІана Сулейманил амруялдалъун гьєсие
бокъараб бакІалде.

Жиб тамахго, хІеренгоги букІулаан, Сулеймание ва гьєсул боязе
къварилъи кколареб хІалалъ.

37. Гьединго Дица шайтІабиги квегъана وَالشَّيْطَانِ كُلِّ نَفْسٍ وَعَوَاصِرٍ
Сулеймание, минаби разе ва ральдалъан
жавгъар-якъут ва лъулуал рахъизе.

38. Гьєв Сулеймание мутІигІлъичІел وَالْآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ
шайтІабиги Дица кІи-кІи цадахъ гьарун
гудраздалъун ва рахсаздалъун цоцаздаги рухъун туснахъ гьарун
чІезаруна.

39. Цинги Дица Сулейманида абун: هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ
«Гьаб буго дир рахъалъан дує бугєб цІакъ
кІудияб ва гІатІидаб ханлъи ва гьунар.

Дур дугІаялъє жаваб гьабун, дур ракІалда букІаралдасаги кІудиял
нигІматал кьуна дица. Гьал нигІматаздаса дуєго бокъаразе кьє ва
дуєго бокъарал кьєчІого те. Гьєлзул дує хІисаб-суал букІизе гьєчІо.
Мун вуго Дица дує кьураб жоялзул тІубараб ихтияр кодоб бугєв хан

40. ХІакълъунго гьав Сулейман аварасеги وَأَنَّ لَهُ عِنْدَنَا الرُّفَى وَحُسْنَ مَقَابِرٍ
дида гІагарлъи, къадру кІодолъи буго
ва гьєсул ахираталдаги цІакъ лъикІаб жив вуссунєб бакІ буго:
нигІматазул алжанал руго.

Жинда Аллагъ разилъаяй муъминзабазул эбел Абубакарил яс
ГІаишатица бицараб цо хІадис хьвазе бокьун буго гьаб бакІалда, гьєб
хІадис гьаб бахІсалда рекъараб гьєчІониги гьєлзул берцинаб хабар
буго ва, иншаАллагъу гьєлзул цо мунпагІатги букІила.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абусалматица ГІаишатидаса бицана:
«Аллагъасул свалат салам лъєяв аварас Хайбаралзул, яги Табукалзул
гъазаваталдаса тІад вуссун вачІана, жинда Аллагъ разилъаяй
ГІаишатида ракІалда гьєчІєб мехалъ. Гьуриялъ цебе рехараб пардав
борхизабун, ГІаишатил ясикІаби лъун ругеб бакІ загьир гьабун.
Гьєздаги валагъун Аллагъасул свалат салам лъєяв аварас абун: «Гьаб
циб жо бугєб, я ГІаишат?» - абун. ГІаишатица абун: «Гьал дир
ясал руго» - абун. Гьєл ясикІабазда аскІоб цо чуялзул суратги букІана,
жинда тІад чІартил куркъби (милърал) рукъараб. Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварас абун: «Гъаб щиб жоха бугеб, дида гъел ясазда гъоркъоб бихъулеб?» - абун. Жинда Аллагъ разилъай Гайшатица абун: гъеб чу бугоян. «Гъелда тIад рукъарал жал щалха ругел?» - абун аварас ﷺ гъикъидал, Гайшатица абун: «Гъеб кIиго кваркъи буго» - абун. Аллагъасул свлат салам лъеяв аварас гIажсаиблъарав гIадин лъугъун гъес абун: «Чуязда куркъби кин рукIунел?» - абун. Жинда Аллагъ разилъай Гайшатица абун: дуда рагIичIиц жинда Аллагъасул салам лъеяв Сулейман аварасул чуял жидер куркъби ругел рукIанаян абун. Цинги хирияв аварас ﷺ хъимун вельана, жиндир гIусал рихъулеб хIалалъ. ХIадис имам Абудаудица бицана.

Жинда Аллагъ разилъай Гайшат ичIго сон тIубарай яс йикIана Аллагъасул свлат салам лъеяв аварас ячараб мехалъ. Гъей чIартил ясикIаби гъарулей, гъезда рекIелгъей бугей лъимер йикIаниги, гъей Гайшатидаса бицараб гIемераб хIадис буго гъаб умматалъе нахъе хутIараб. Аллагъасул свлат салам лъеяв аварас хун хадубги гъей кIикъогоялдасаги цIикIкIун соназ чIаго йикIиндал, гъелдаса гIемер гIелму босана хIадисалъул гIалимзабаз.

Жий цIодорай, гIакълу камилай йикIун, хирияв аварасул ﷺ диналъул, дуниялъул, хъизан-рукъалда хурхараб хIалалъул амру гъелда цIакъ лъикI лъалеб букIана ва щиб шаргIияб масъала бугониги гъелда рекъараб, гъеб баян гъабулеб хIадисги гъель бицулеб букIана. Аллагъас ﷺ нилъ гъеб баракат бугеб агълугун цадахъ тIаде рахъизареги ва гъелгун цадахъ алжаналдеги лъугъизареги. Амин.

41. Дуца Дир лагъ Аюб аварасги

ﷺ рехсе, я МухIаммад ﷺ, дур умматалъе вагIзалъун ва дуге ракI парахалъи, сабру берцинлъи букIизе.

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾

Гъев Аюб аварас ﷺ жиндир БетIергъанасда ахIараб гIуж рехсе: «Я дир БетIергъан Аллагъ ﷻ! ЩайтIаналъ дида къварилъи щвезабун буго, дир чорхолъ унти ккезабун буго, дир агълу-хъизаналдаса ва боцIи-малалдаса дун ватIаги гъавун вуго» - абун. Гъев Аюб аварас ﷺ анцIила микъго соналъ чорхолъ гIузру ккун, захIматго унтун вукIана. Гъеб унтиги цогигаб къварилъи кинабго Аллагъасул ﷻ амруялдалъун букIунеб бугониги Аюб аварас ﷺ жинда щвараб къварилъи щайтIаналъул рахъалъан бугин абун ТIадегIанав Аллагъасул адаб гъабун. Аюб аварасул ﷺ къиса «Суратун Анбиялда» жаниб дагъаб гIатIидго бицун буго.

42. Дица гъев Аюбида ﷺ абун: «Дуца ﷻ اَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾ дур хIетIе гIодобе къабе» - абун.

Гьес хIетIе гIодоб тункараб мехаль гьеб бакIалдаса бацIадаб лъималгул ицц баккана. «Гъаб буго дуг черх чуризе ва дуца жиб гьекъезе бугеб цIорораб ва бацIадаб лъим» - абун.

Аюб аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьеб лъималъ черх чурааб мехаль, гьелда тIад букIараб унтIялгул асар тIагIана. Лъим гьекъараб мехаль чорхолъ жаниб букIараб унта-щокълъиги тIагIана. ГIолохъанлъун, берцинлъун Аюб عَلَيْهِ السَّلَام тIаде вахъана.

43. Дица гьесие къуна жиндир букIараб وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِمَّا لَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذَكَرَ لِيَ الْأُولَى الْأَلْبَبِ
гIадаб агьлу-хъизан ва жегиги
гьедигIанаб тIадеги къуна.

Гьесул хун рукIарал лъимал чIаго гьаруна абун цо гIалимзабаца. Цоги гIалимзабаца абун гьесие баракат бугеб ва гIемераб хъизан къуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун. Гъаб сахлъи къей ва агьлу-хъизанги, гIемераб боцIи-малги къей, Аюб аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Дир рахъалъан рахIматлъун букIана гьес берцинаб сабру гъабиялде данде, Дие гIибадат бацIадаб гъабиялде дандеги. Гьединго гьеб букIана жидер гIакълу бугел гIадамазе вагIза-насихIатлъунги. Гьезда лъазе къварилъиялда хадуб гIатIилъи букIулеблъиги, сабру гъабурав чиясе бигъалъи щолелъиги.

44. Жегиги Дица Аюбида عَلَيْهِ السَّلَام абун: وَحَذَّيْنِدَافُضَعْنَا فَاصْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ
«Дуца чамастакил гьотIол пихъ тIад
баккулеб гIаркъел кодобе босе, жулгIадин
жиб бугеб ва гьеб жулалдалъун дур
чIужуялда къабе.

Дуца гьедун букIараб гъа хвезе гъабулевлъун вукIунге мун» - абун.

Тафсиралъул гIалимзабаца абун: Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام чIужу йикIана анцIила микъго сональ гьесие хъулухъ гъабун гьесда аскIой чIун. Цогидаб гIагарлъиялъ ва гьудулзабаца гьев рехун тун вукIана. Цо нухаль щайгIаналь вас-вас ккезабун гьелъул рекелъе щаклъи ва сабрухвей рехана ва гьелъ Аюб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام абун: «КидаллъизегIан гъаб гIакъуба-къварилъи дица хIехъезе бугеб?» – абун. Гьелъул сабрухвей бихъараб мехаль Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ццим бахъана ва гьес абун: «Валлагъи, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дун сах гъавуни дица дуда нусго тIил къабицIого толаро!» - абун.

Цоги гIалимзабаца абун: «Аюб авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гьей чIужуги ракъун хутIараб мехаль гьелъ жиндир гъалазул кIиги цIал къотIана ва гьелги ричун кIиги панкъ босун ячIана Аюбихъе. Гьелъ гъабураб иш лъараб мехаль Аюбица гъадаб гъа гьедана» - абун. Цинги БетIергъан

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьел кIияздаго гурхIел гьабун, гьезда тIаса лъугъана ва Аюб аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьа тIубараблъун букIине нусго тIеренаб муцидал хьоп тIад бугеб жул цо нухаль жиндир чIужуялда кьабе абун лъазабуна.

ХIакълъунго Дида гьев Аюб авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ватана жинца сабру гьабулевлъун. ЦIакъ лъикIав лагъ вуго гьев Аюб عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. Гьев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ тавбу гьабун вуссунев ва гьесие гIибадат гьабиялда тIад чIаравги вуго.

45. Дуца Ибрагъим, ИсхIакъ, ЯгIкъуб аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рехсе, МухIаммад

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولَى الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿١٥﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабизе ва жидеда бачIараб къварилъи хIехъезе къуват букIарал ва жидер рекIель иманалъул нур ва хIакъикъияб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъайги букIарал.

46. ХIакълъунго Дица гьал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьаруна цохIо ахираталъул гурони жидеда кIвар гьабуларел, гьельие жал гIицIи гьарураллъун.

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذَكَرَى الدَّارِ ﴿١٦﴾

47. ХIакълъунго Дида аскIор гьел руго халкъалда тIаса ришараллъун ва гьезул бишунго лъикIаллъун.

وَأَنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿١٧﴾

48. Гьединго дуца ИсмагIил, АльясaгI, Зулкифли рехсе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

وَأَذْكُرْ إسماعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلَّ

Гьезул щивав цоявги вуго Дие хириял, Дица тIаса ришарал.

مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿١٨﴾

Гьал киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рехсе абураб рагIиялъул магIна буго гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахIулаго гьабураб сабру ва гьезие жидер къавмаздаса цвараб къварилъиялъул пикру гьаби ва живги гьел аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ релъун вукIин.

49. Гьел аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бицен буго гьезул дуниялалда бугеб берцинаб рехсей.

هَذَا ذِكْرٌ لِّوَلَدِنَا الَّذِينَ كُنَّا مِنَّا لِحُسْنِ مَعَادٍ ﴿١٩﴾

ХIакълъунго кинавго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ

хIинкъарав муъминчиясе цIакъ берцинаб вуссунеб бакI буго.

50. Даимго жанир чIолел алжанал руго гьел, гьезие жидер рагъабиги кидаго рагъун рукIунел.

جَنَّاتٍ عَدْنٍ مِّنْ مَّفْتَحَةٍ لِّهَؤُلَاءِ الْآيُوبَ ﴿٢٠﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жал хириял малаикзабаца муъминзаби алжаналде рачIулеб мехаль гьезие рагъаби рагъула, «Салам» абун гьезие тахIият гьабула ва гьезда сверун лъугъун, гьезда тIад тIавап гьабун жалги

алжаналде жанире лъугъула, гьел муъминзабазул хIажатал тIуразе. Алжаналъул рагъабиги рагъунго рукIула, гьез цоцазде зиярат гъабизе ва жидее бокъараб бакIалде ине.

51. ЦIакъ тамахал, чIухIарал тахазда ﴿مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَكَهْمٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَّابٍ﴾ (31)
гIад гIодор чIун, хьибилчIиван рукIула
ва жидее къваригIараб пихъги, гьекъелги цогидал нигIматалги
гъезухъе росун рачIула.

52. Гъезда аскIор гIодор чIун, жидер ﴿وَعِنْدَهُمْ قَصِيرٌ الطَّرْفِ أَثَرًا﴾ (32)
бер гъезда гурони балагъуларел гъезул
руччабиги рукIула: жидергун гIел башадал алжаналъул хIурулгIинзаби
руго гьел. Дунялалда рукIарал руччабиги рукIуна цIакъго берцинлъун,
гIолохъанлъун.

53. Гьел муъминзабазда абула: « Гъаб бугоха ﴿هَذَا مَا نُوْعَدُونَ يَوْمَ الْحِسَابِ﴾ (33)
нужее дунялалъул рукъор ругеб мехаль
къотIи гъабун букIараб жазаъ: къиямасеб къоялъ нужее лъикIаб
жазаъ букIизеян къотIи букIиндалго, гъеб алжан буго гъеб.

54. ХIакълъунго жиндие ахир гъечIеб, ﴿إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ﴾ (34)
паналъи-пасалъи гъечIеб Дир ризкъи буго
гъаб.

55. Гъаб цебе рехсараб берцинаб руссунеб ﴿هَذَا وَإِنَّ لِلظَّالِمِينَ لَشَرَّ مَقَابٍ﴾ (35)
бакI буго муъминзабазе бугеб жазаъ.
Ва амма жал къосарал, Аллагъасе ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ гIибадат гъабизе чIухIарал
капурзабазе цIакъ квешаб жал руссунеб бакI буго.

56. Даймго рукIинелъун жал жанире рехулеб ﴿جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَيَشْسُ الْجِهَادُ﴾ (36)
жагъаннама буго гъеб ва цIакъ квешаб
рукъги, бусенги, чIолеб бакIги бугоха гъеб жагъаннама.

57. Гъаб буго гъезул купру-ширкалъе бугеб ﴿هَذَا قَلِيدٌ وَهُوَ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ﴾ (37)
гIазаб.

Гъаб гIазаб чIаме абе гъез! ЦIакъ махIцараб жужахIалъул
агълуялъул черхалдаса бецIцIулеб хъверд-рецI буго гъеб ва
жиндир бухIи гIорхъольан араб гъединабго махIцараб, къогIаб
жужахIалъул хIамимги (лъимги) буго.

58. Гьалда рельтъарал цогиги гIазабал ﴿وَأَخْرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ﴾ (38)
рукIизе руго гъезие:

гучаб цIорой бугеб замгъарир абулеб гъури, щайтIабазул бетIералда
рельтъараб закъумалъул пихъ, цIадул борхъал, маххул гъенцIокъал ва
цогидалги гIазабал рукIила, нужеца дунялалда гъабураб зулмуялде ва

пасалгыялде данде жазалъун.

59. Малаикзабаца гьєб жужахІалде цогиги кьокъаби лъугъызарула ва гьєз абула: «Гьалги руго нужгун цадахъ

هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْجَا
بِهِمْ أَنْهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾

руклизе ругел бахьикъосал, нужєє

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нагІана буго, гьєсул гурхІел ва кІодо гьари гьєчІо» - абун. Дунялалъул рукъор Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъиялъулъ цдахъ рукІарал гьел ахираталда жужахІалъул гІазабалъулъги цдахъ рукІула. ХІакълъунго гьал киналго гІасиял къавмал руго жал жужахІалъуре лъугъызарулел.

Щибаб кьокъа жужахІалде жанире реханщинахъє гьєнир гьоркь рукІараз гІаде рачІаразда абула: «Нужєє квешлти буго, нужєє кІодолти гьєчІо» - абун. Гьаб буго жужахІалъул агълуялъ цоцазде гьабулеб «тахІият».

60. Жидер цєрєхъабаздєхун хитІаб гьабун жал нахърилълъун рукІарал капурзабаз ва мушриказ абула:

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْجَاءَ بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا
فَيْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾

«цуж руго нужєє лъикІлти гьєчІел ва нужєє Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нагІана бугел. Нужєца рачана ниж гьаб жужахІалде ва гьаб гІазаб нижєє швєялде. ЦІакъ квешаб чІолєб бакІ буго гьєб нужєєги нижєєги» - абун.

61. Цинги гьел жал нахърилълъарал гІадамаз абула:

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرَدَّ عَذَابًا
ضَعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾

«Я нижєр БетІєргъан! Гьаб жужахІалде унеб гІамал гьабиялде ниж рачарал гІадамазе дуца кІиги нухалъ цІикІкІараб цІадул гІазаб гьабе» - абун.

62. Купру-ширкалъул бутІруллъун ва цєрєхъабилъун рукІарал гІадамаз цоцаздєхун абула:

وَقَالُوا أَمْ لَنَا آلَاتٌ يَرَىٰ رَبُّنَا أَنَّهَا تَعْدُهُمْ مِنَ
الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾

«Гьаб щиб жо бугєб?, нильєда гьаб жужахІалда жанир рихъулел гьєчІо гуриш дунялалда нильєца жал квешаллъун рикІкІунел рукІарал, нильєца жал махсароде гьарулел рукІарал гІадамал?» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абуна: «Маккаялъул мушрикаца Аллагъасул свалат салам лъєяв МухІаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхІабзаби ругодай гьєб жужахІалда абун хал гьабула. Абужагъалица абула: «Кив вугєв Билал, Сугъайб, ГІаммар?» - абун.

Гьел рукIуна тIадегIанал алжаназда жанир. Жив цIакъ мискинав, пакъирав, ахIмакъав чи вуго гьев Абужагъал: Гьасул вас ГIикриматги, гьасул яс Жувайриятги бусурманлъана, гьесул эбелги бусурманлъана, гьесул вацги бусурманлъана. Гьел алжаналъул агьлулъун лъугъана. Гъав Абужагъал купру-ширкалда чIана ва жужахIалъуве ана.

63. Кинго жидеда муъминзаби жужахIалъур рихъичIеб мехалъ гьел капурзабаз абула:

أَتَخَذْتَهُمْ سِحْرِيًّا أَمْ رَأَيْتَ عَنْهُمْ أَن يَنْصُرُوا

«Нильеца гьел дунялалда махсароде гьарулелищ рукIарал? Гьел битIараб нухалда ва хIакъаб диналда рукIингун цадахъищха нильеца гьел махсароде гьарулел рукIарал! Яги гьел гъаб жужахIалда жанир ругониги нильеда рихъуларогониги ругел?» - абун.

64. ХIакълъунго, МухIаммад ﷺ, гъаб Дица дуда бицунеб хабар хIакъаб жо буго ва

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ

гъабги жужахIалъул агьлуялъ цоцаде бицунеб хабар буго.

65. Дуца гьел мушриказда абе, МухIаммад

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِّنْ إِلَهِ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ

ﷺ: «ХIакълъунго дун вуго нужехъе

хIакъаб дин босун витIарав авараг.

الْقَهَّارُ

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечIев, дун гьереси

гъабурав чиясе жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкъи кьолев вуго дун. Муъминзабазда алжаналдалъун рохел бицуневги вуго дун. Нужеца абухъе сахIирги, шагIирги, кагъинги (балъгояб жо лъала абулел гьерсихъаби) гъечIо дун.

Жиндие лагълъи гъабизе тIадав ва хIакъав цоги алагъги гъечIо жив цогояв жиндир гуч ва хIалкIолъи бергъарав цохIого Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони.

66. Зобалазулги ракъалъулги, гьезда

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ

гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго

الْعَفْدُ

махлукъаталъулги БетIергъан вуго гьев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: жиндир гуч бергъарав,

жинца цIакъ мунагъал чурулевги вуго.

«الْقَهَّارُ» - абураб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIар буго жинда гIасилъараздаса ццим босизе, гьезие гIазаб гъабизе жиндир къуват-гуч бергъарав магIнаялда жиб бугеб. Гъеб цIаралдалъун цебесеб аяталда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсараб мехалъ ва гьель муъминзабазул рекIелъе хIинкъиги рехараб мехалъ, тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хадусеб аяталда жаниб лъабго батIияб жиндир цIар рехсана, гьел цIараздалъун муъминзабазул раkI хIалхъезабулеб ва гьезул хьул лъезабулеб. «الرَّءُبُّ»

- абураб цлар буго жинца кинабго жоялзул тадбир гябулев, гьєб жиндир маслихаталда рекъон хьвадизабулев абураб. «الْعَزِيزُ» - абураб цлар буго жиндир къуват-гуч бугев, къадру кIудияв магIнаялда жиб бугеб. Гьєб цлараль баян гябула Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хIалкIолеблти жиндие бокъараб жо бокъухъе гябизе. Жиндир лагъзадерие глазаб гябизе кIолеб гIадин, гьезда тIаса лъугъун тезе кIолеблтиги. «الْفَقْرُ» - абураб цлар буго цIакъго мунагъал чури гIемерав абураб. Гяб цлараль инсанасул хьул лъезабула тавбу гябизе ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жив къабул гъавиялда божизе.

ТIолабго гIумруялъ купру - ширкалда вукIарав чиги жинца унго-унгояб тавбу гябун, жиндир цебехун араб гIумру гIадада хвараб, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ гIасилгъиялда араб букIин лъан, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ вуссараб мехаль, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хIинкъун ва гьєсие хIелун гьєсда цевеги чIараб мехаль, Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гьєсдаса тIаса лъугъула. Инсанасда лъараб мехаль гяб кинабго гIаламалзул тадбир гябулев «رَبِّ الْعَالَمِينَ» - лъун вугев, жиндие бокъараб жо гябизе хIалкIолти бугев «الْعَزِيزُ» - лъун вугев, жинца мунагъал чурулев ва жив тIаса лъугъулев «الْفَقْرُ» - лъун вугев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ жиндир БетIергъан вукIин, гьєв инсанасул хьул лъезе тIадаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ къабул гъавиялда. Гъав инсанас кигIанго кIудиял мунагъал гъарун ругониги гьєсда тIадаб буго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ вуссизе ва гьєсие хIакъаб гIибадат гябиялда жив тIад чIезе. Инша Аллагъу, Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ жиндир гурхIел ццим бахъиналдаса себе ккарав вуго. ЦIорораб лъималь цIа свинабулеб гIадин, жиндир лагъасул бадиса тIинкIараб магIуялъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ ццим бахъинги свинабула.

67.68. Дуца гьєл мушриказда абе, МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гьєб нужехъе бачIараб Къуръан цIакъ
кIудияб амру буго, амма нуж гьєб Къуръаналдаса
руссун чIун руго.

قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾

أَنذَرْتُهُم مَّعْرُضُونَ ﴿٦٨﴾

Нужеца гьєлзул пикру гябулеб гьєчIо, гьєлдалъун нужеє вагIзаги лъугъулеб гьєчIо. ЦIакъ квешаб глазаб щвелаха нужеє гяб хIакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ калам нужеца гьєреси гябиялдалъун!

69. Дида щибго лъалеб жо букIинчIо مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾
Малаул-агIлаялда (тIадегIанал
зобалазда) малаикзабазул Адамил хIакъаль букIараб
хабаралзул.

Гьєб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ вахIю гябун дида лъазабураб жо, ай дун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хIакъав расул вуго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ вахIю гябураб

хІакъаб жо буго дица нужеда бицунеб.

70. Дида Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ вахІю гъабураб
жо буго дун нуже баянаб хІинкьи къезе
витІарав расул вугоян абун.

إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنَّمَا أَنذِيرُ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾

71. Дур БетІергъанас малаикзабазда
абураб гІуж бице, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур умматалье вагІзалъун ва мун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ расул вукІиналъе
далиллъун. «Дица хІарщалдаса цо къаркъала (инсан) бижизехъин
буго. абун

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾

72. Дица гъеб къаркъала гъабун
тІубараб мехаль ва гъелда жаниб Дир
рухІалдаса рухІги пураб мехаль, нуж
киналго гъеб къаркъалайлъе сужда
гъабун, гъелда цере чІа!

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ، وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ،

سَكَجِدِينَ ﴿٧٢﴾

Гъельие тахІият гъабун ва гъеб хира гъабун»-абун. Гъаб сужда лагълъи
гъабиялъул сужда гъечІо.

73. ПІадегІанав Аллагъас Адамил عَلَيْهِ السَّلَامُ
къаркъала гъабун, гъелда жаниб рухІ пураб
мехаль ва гъеб чІагояб инсанлъун лъугъараб
мехаль, киналго малаикзабаца гъев Адамие сужда гъабуна.

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ амруялда мутІигІлъун, гъесие хІелун, Адамие тахІият
гъабун сужда гъабуна.

74. ЦохІого иблис хутІизегІан гъель
гъабичІо Адамие сужда.

إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Гъеб иблис чІухІана Адамие сужда гъабизе ва жиб Аллагъасде
جَلَّ جَلَّالُهُ инкар ккураблъун лъугъана. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ амру тІубангутІи
гъесда инкар кквей буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хІакъикъат лъарав чиясда
гъесда гІасилъизе кІоларо!

Я гъав инсан! Дуда цеде цо инсан эхетани жинда кодоб дуе бокъараб
жо гъабизе ихтияр ва гъунар бугев, цинги гъес дуда амру гъабун цо
иш гъабейн – дуда кІоларо гурищ гъев инсанасда гІасилъизе, нагагъ
мун гъесда гІасилъани дуе гъес гучаб гІазабги гъабула гурищ? Гъаб
амру лъалев чи Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ кин гІасильулев?

75. ПІадегІанав Аллагъас иблисалда
абуна: «Я иблис! Мун щиб жоялъ
нахъчІвараб Дица амру гъабураб мехаль
Дир квераздалъун вижарав Адамие сужда
гъабе абун, гъеб сужда гъабиялдаса?

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتَ

بِيَدِي اسْتَكَبَرْتَ أَفَأَنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

Мун чІухІунищ бугеб Адамие сужда гьабизе? Яги мун гьанжеялдаса цебего гІамал кІудияб, чІухІараблъунищ букІараб?» - абун.

76. Иблисаль абунa: «Дун гьев Адамидаса قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ٧٦ лъикІаб буго. Дун гьесдаса хирияб буго ва тІадегІанаб буго.

Дуца дун бижана цІаялдаса, гьев Адам вижана хІаршалдаса» - абун.

77. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иблисалда абунa: قَالَ فَاحْجُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ٧٧

«Мун кьватІибе бахъа гьаб алжаналдаса.

ХІакълъунго мун буго кинабго лъикІлъиялдаса нахъе кьотІараб, дуе нагІана бугеб.

78. ХІакълъунго гьеб дир нагІана дуе буго кьиямасеб кьо щвезегІан. وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ٧٨

Кидаго дуда гурхІел-цІоб букіине гьечІо»-абун.

79. Иблисаль абунa: «Я дир БетІергъан! قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ٧٩

Дуца дун хвезабичІологІаги те кьиямасеб кьо щвезегІан» - абун.

Гьелда бичІІІана жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъараблъи, гьесул рагІи жиб хисулареб букІин. Абадияб гІазабалъе хІакълъун Адамие сужда гьабунгутІиялъ ккезабидал, гьеб иблисалъе бокаяна Адамил наслу кьосизабизе хІакълъ нухалдаса ва гьелги жужахІалъул агълулъун гьаризе. Жегиги гьеб иблисалъе бокаяна жиб хвалдаса тІубанго хвасарлъизе: кьиямасеб кьоаял хвел букІунарелъул, жиб кьиямасеб кьо чІезегІан чІаго те абун гьарана иблисаль Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ. Гьелъие жаваб гьабун тІадегІанав Аллагъас абунa:

80. ХІакълъунго мун хвалдаса нахъе бахъун тараб буго, قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ٨٠

81. Жиб лъалеб гІуж щвезегІан. إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ٨١

Гьеб буго Исрапил малаикас ссуралъубе пун гІадамал хвезарулеб гІуж. Гьел гІадамалгун цадахъ мунги хвезе буго. Гьел хун хадуб дур хъулухъги тІубан букІинарищца! Гьалдаса хадув щив дуца кьосизавилев?

82. Иблисаль абунa: «Дур قَالَ فِعْزَتِكَ لِأَعُوذَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ٨٢

кІодольиялдалъун гьедулеб буго дун:

дица кинабго Адамил зуррият кьосизабила,

83. Гьездаса дуе гІибадат бацІцІад гьабулел إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخَلَّصِينَ ٨٣

муъминзаби хутІизегІан»-абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагІнат батараб иблисалда лъалеб букІана гьес цІунарав чи жиндие къосизавизе кІолареблѝи. Жинца цІунарав чи къосизавизе дуда кІолароян Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьелда абулеб буго цоги аяталда жанибги.

84. ПІадегІанав Аллагъас абуна: «Дунги гьедулев قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ **вуго хІакъаб жоялдалъун. ХІакъаб хІукму буго**
дица абулеб рагІиги:

85. Дица жагъаннама цІезабила لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ
мунги дуда нахърильгъарал Адамил
зуррияталъул ПІадамалги жанире рехун» - абун. ПІадамазулги
жундузулги гІасияб къавм жаниб букІунеб абадияб гІазабалъул рукъ
буго гьеб жагъаннама.

86. Дуца къавмалда абе, МухІаммад قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ
дица ажру-мухъ тІалаб гъабулеб
гьечІо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат нужехъе
щвезабиялде данде.

Дун дирго рахъалъан хабар бицунев, аварагІлѝи гъабулев чи гуро,
Къуръанги дица ургъараб жо гуро.

87. Гьеб Къуръанги гьечІо кинабго халкъалье إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ
бугеб вагІза гуро,
гьел хІакъаб диналде ахІулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам. Гьел алжаналде
унев нухде тІоритІулеб гвангъараб чирахъ.

88. Гъаб Къуръаналда инкар ккурал, гьеб وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ
гьереси гъабурал нужеда гІемер кватІичІого
лъазе буго Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам
букІин ва гьель бицараб жоги хІакъаб букІин.

Мушриказда гьеб лъазе буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласе квербакѝи
гъабун дин загъир гъабураб мехаль ва жидер гарбал кьотІулеб кьо
тІаде щвараб мехаль. Киналго капурзабазда ва мунапикъзабазда гьеб
Къуръан хІакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букІин лъазе буго ахираталда
жужахІалъуре лъугъизарураб мехаль.

Дуца ниж гъаб Къуръаналде иман лъураздаса ва гьель алжаналде
рачунездаса гьаре БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Ссадалъул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ПІадегІанав Аллагъасе буго.

39. Сурату Ззумар

سُورَةُ الزُّمَرِ

Гъаб сураталда жсанибги аслияб бакI ккун буго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъави ва гъесие гIибадат бацIцIад гъаби баян гъабиялъ. Сураталъул байбихъиги хирияб Къураналъул бициналдалъун гъабун буго, гъеб бугелъул Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул бищунго кIудияб мугIжизат ва Исламияб диналъул аслу.

Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукIин ва гъесул хIалкIолъи баян гъабизе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** бижараб махлукъалъул мисал бачун, гъелъул пикру гъабизе тIамулел руго. Зобал-ракъал рижинги, сордо-къо ин-бачIинги, бакъ-моцIалъул хъвадиги бицун, гъел жинца рижарав ва гъезул тадбир гъабулев БетIергъан Аллагъ вукIин баян гъабун буго.

Цо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** лагълъи гъабулев чиясдаги, хъанчазе лагълъи гъабулел гIадамаздаги гъоркъоб бугеб батIалъи баян гъабун: жиндир цо Сайид вугев лагъасулги жиндир гIемерал сайидзаби ругев лагъасулги мисал бачун буго.

Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гIибадат гъабиялда, тавбо гъабун гъесде русиналде ахIулел руго, гъеб тавбу къабул гъабулареб къо цвелелде цереккун. Къиямасеб къо гIагарлъиялъул, Исрапил малаикас ссуралъуб нуялъул ва гъеб пураб мехалъ халкъалъул букIунеб хIал баян гъабиялдалъун гъабун буго сураталъул ахир.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Къукъабазул сурат» абун гъеб сураталъул ахиралда бицун букIиналъ Къиямасеб къоялъ муъминзабазул къукъаби алжаналде лъугъинариялъул ва капурзабазул къукъаби жуужахIалде лъугъине гъариялъулги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъаб хирияб Къуръан буго
гIадегIанав Аллагъас жиб рещтIине
гъабураб тIехъ.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

Жиндие бокъараб жо гъабизе щибго жоялъ нахъ чIваларев, жинца гъабулеб ишги жиндиль хIикмат-пайда бугеб букIунев.

2. ХIакълъунго Дица дуде гъаб тIехъ
рещтIине гъабуна, МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**,
хIакъаб диналдалъун ва мухIканал

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ
مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

аяталгун. Дуаа Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гИбадат гъабе гъесие дин
баццИад гъабун куфру-ширкалдаса ва рияалдаса.

3. Мун кантIе ва дуда лъае! ЦохIо
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго баццИадаб ва
хIакъаб дин. Гъев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун
цоги Аллагъзаби жидер вализабилгун
ккурал гIадамаца абулеб буго:
«Нижеца гъал алагъзабазе лагълги
гъабулеб гъечIо гъез ниж Аллагъасде
جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ гIагар гъаризе гурони»- абун.

ХIакългунго къямасеб къяль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIукму гъабизе
буго гъезда гъоркъоб жал хилипгъараб диналгун масъалаялгун:
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гИбадат баццИад гъабураздаги, жидеца
хъанчие лагълги гъабун Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабуразда
гъоркъобги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб диналда гIовитIуларо жинца
гъересиги бицунев, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкарги ккурав чи.

4. ПIадегIанав Аллагъасе бокълун
букIарабани жинца васълун цо чи
кквезе гъес жиндир махлукълда
жаниса жиндиего бокъараб жо гIаса
бищилаан гъеб ишалъе.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ваццИадав вуго мушрикаца гъесде гIунгIизе гъабулеб
гъересиялдаса ва гъесие нукъсанлги бачIунел сипатаздасаги.
Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив цогояв, жив щибго жоялда хIажатав
гъечIев, жиндир тушбабаздаса цим босизе, гъезие гIазаб гъабизе
кIолев. Кинабго махлукъ гъесул ханлъиялда ва къудраталда гъоркъ
буго. Гъадинав гучав ханасе гIахълчи ва лъимал хIажалгъуларо.

5. Жинца зобалги ракъалги рижарав
вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб
жоялдагун: камилаб хIалалъ бижарав,
жиндир хIалкIолгъиялда далиллгунги
бижарав. Жинца сордо къялде
гIаде бачIине гъабулев ва жинца кьо
сордоялде гIаде бачIине гъабулевги вуго.
Жинца бакъги моцIги квегъарав вуго.

Гъеб щибаб цояб жиндир нухалда хъвадулебги буго Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жиндие къадар гъабураб заман щвезегIан. Къямасеб кьо
щвезегIан. Мун кантIе, я гъав инсан! Гъев БетIергъан Аллагъ вуго
жиндир къуват-гуч бергъарав, ва жинца муъминзабазул мунагъал

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا
مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا
لِيُقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ
بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا
يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٥﴾

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَى مِمَّا
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَنَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ ﴿٦﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
يُكْوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ
عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ
يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ
الْقَهَّارُ ﴿٧﴾

чурулевги. Нужеца Дие гѣбадат баѣѣаѣд гѣабе ва Дидехун ширкги гѣабуге.

6. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нуж рижана цохѣо Адамил напсалдаса. Цинги гъев Адамил квеѣаѣб рахъалъан хъабалухъан гѣучѣги бахъун гъелдаса Адамие чѣужулъун хѣаваги йижана. Гъел цоцазде ракѣгъун рукѣне ва Адамил наслу-зурриятги бижизе.

Гъединго нужеа гъаруна микъго

хѣайваналги: варанаби, гѣачи, гѣиял,

цѣани гъаруна. Гъел ункъалго бихъинал ва цѣуял гъаруна. Гъаб буго

микъго хѣайван. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нужги рижула нужер збелалъул

рахѣмоялда жанир батѣи-батѣияб рижиялъ. Манидул къатѣраялъул

бидул горо лъугъуна, гъелдаса гъанал къотѣел лъугъуна. Гъеб кѣудияб

гѣун инсанасул сурат лъугъуна. Цинги гъелда жаниб Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**

рухѣ пун чѣагояв инсанлъун лъугъуна. Гъеб инсан вижи лъабго

батѣияб беѣлѣиялда жаниб букѣуна. Гѣончѣорукъалъул беѣлѣи,

рахѣмоялъул беѣлѣи ва чехъалъул беѣлѣиги. Гъав Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго

нижер Бетѣергъан: гъаб кинабго махлукъ жинца бижарав, нужги

рижарав. Гъесие буго кинабго ханлъи: жинца рижулев, жинца

хъихъулев, жинца хвезе гъарулев, ахираталда жинца гѣаде рахъине

гъарун хѣисаб-мизан гъабун жазаъ гъабулев вуго гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**.

Жив гурев цоги Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гъечѣев вуго. Жиндие гурони лагълъи

гъабизе бегъуларев вуго. Гъев Аллагъги **جَلَّ جَلَالُهُ** тун, гъесие гѣбадат

гъабиги тун нуж кире руссунел ругел? Нужеца цоги аллагъзаби

щай кколел жидеа лагълъи гъабизе?

7. Нужеца гъев Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**

инкар ккуниги гъесие щибго зарал ва

къварилъи букѣунаро. Хѣакълъунго

Аллагъ нужер гѣбадаталда хѣажатав

гъечѣо. Амма Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** бокъуларо

жиндир лагъзал куфру-ширкалда

рукѣине. Гъезие лъикѣлъи гъабулев

вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**.

Нужеца Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** шукру гъабун гъеб Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** цѣакъ

бокъула ва Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гъеб шукру гъабулел лагъзадериде разилъула.

Гъеб шукруялъул мунпаѣлат лагъзадерие букѣуна, куфруялъул заралги

гъезие букѣунеб гѣадин. Кинниги Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** бокъула жиндир

خَلَقَكُمْ مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ الْأَنْعَامِ ثَمَنِيَّةً
أَزْوَاجًا يَّخْلِفُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا
مِّن بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآتَى
نَصْرَهُ قُوَّةٌ ﴿٦﴾

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَبْرُحْ
لِعِبَادِهِ الْأَكْفَرُونَ تَشْكُرُوا بِرِضَا لَّكُمْ وَلَا
تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

лагъзадерие дуниялалдаги ахираталдаги лъиклъи букӀине.

Ахираталда цониги напсалъ цоги напсалъул мунагъ-хӀакъ баччуларо. Щибаб напс жиндир гӀамалалда рекъараб жазаъ жиндие гъабулеб буго. Цинги Нуж киналго нужер БетӀергъан Аллагъасде руссине ругел руго, цинги нужеда бицине буго нужеца дуниялалда гъабураб кинабго гӀамал. ХӀакълъунго Аллагъ вуго жинда нужер ракъазда жаниб бугеб жоги лъалев.

8. Инсанасда цо къварилъи хъатӀараб мехалда гъес жиндир БетӀергъанасда ахӀи балев буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутӀигӀлъун, гъесие хӀелун. Жинца жидес лагълъи гъабулел аллагъзабиги гъесда кӀочонел руго.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие нигӀматал къураб мехалъ, доб къварилъиги тӀаса араб мехалъ, гъесда кӀочонеб буго жив дагъав цеве Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ахӀи балев вукӀараблъи. Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀадин жидес гӀибадат гъабизе хъанчалги кколел руго: гъелдалъун жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса гӀадамал нахъе чӀвазе къасд гъабулеб буго. Дуца гъел мушриказда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Дуца дагъаб мехалъ дурго куфруялда чӀун дуниялалъул лазат-кеп босе. ХӀакълъунго ахираталда мун вуго жужахӀалъул бетӀергъабаздаса вукӀине вугев» абун.

9. Жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цӀакъ мутӀигӀав, сардиль тӀаде вахъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рукугӀ-сужда гъабун, Къуръан цӀализе вахъун чӀун жинца гӀибадат гъабулев, жив ахираталъул гӀазабалдасаги хӀинкъулев, жиндир Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахӀматалде хъулги лъолев –

гъав муъминчи вукӀинишха капурчиясда релъгъун ва гъесул даражаялда? ВукӀунаро. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: жинда гӀелму лъалев гӀалимчиги, жинда щибго жо лъаларев жагъилчиги цоцада ващад вугиш? – абун.

Гъав кӀиявго ващад гъечӀо. Гъединго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутӀигӀавги Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гӀасияв чиги ващад гъечӀо. ХӀакълъунго гъаб Къуръаналъул вагӀза босула жидер гӀакълу-лъай бугел муъминзабаца.

ГӀелму буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъай. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялде щоларо жинца

﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو
إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلَّ عَنْ
سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ
أَصْحَابِ النَّارِ ۝﴾

أَمَّنْ هُوَ قَنِيتُ ۚ إِنَّهُ أَلِيلٌ سَاجِدًا وَقَائِمًا
يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ
يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا
يَعْلَمُونَ ۚ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ۝﴾

Аллагъ разилъи тIалаб гъабун, гъес малъухъин, гъесул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ малъухъин гIибадат гъабун гурони. Гъаб аяталда жаниб тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб хIикматалде кантIизе гъарулел руго: цин жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабулел гIадамазул бицен гъабуна, цинги хадуб гIалимзабазул биценги гъабуна. Аяталъул ахиралдаги абун: «ГIелму гIакълу бугел гIадамаз босула Къуръаналъул вагIза» - абун.

10. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жидеца иман лъурал дир лагъзадерида;
нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса
цIуни тIалаб гъабе»-абун. Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жиб хIарам гъабураб жоялдаса
рикIалъун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру
гъабураб жоги гъабун. Гъаб дуниялалда
лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал гIадамазе ахираталда цIакъ
кIудияб ажру ва лъикIлъи буго.

فَلْيَعْبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَتَقُولُ لِلَّذِينَ
أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَأَرْضُ
اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ
حِسَابٍ ﴿١٠﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ракъги цIакъ кIудияб ва гIатIидаб буго. Нуж
а нужеа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин загъир гъабизе ва гъесие гIибадат
бацIцIад гъабизе рес бугеб бакIалде. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру-
нагъю тIубаялда тIад цIун гъеб сабаблъун щвараб захIмалъиялда
сабру гъабурал: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахIулаго щвараб
къварилъиялда сабру гъабурал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло
туцманасе данде рагъулаго сабру гъабурал гъал гIадамазе ажру-
кири къола хIисаб-мизан гъечIого гIемераб.

Гъаб аят рещтIине гъабиялъе сабаб бугин абун жинда Аллагъ разилъаяв
ЖагIфар ибну АбутIалибги гъесда цадахъ рукIарал асхIабзабиги
ХIабаш улкаялде (Эфиопия) гъижра гъабун ине къасд гъабун къватIире
рахъин. Гъезул гъижраялде ракI гъесизе гъабун, гъезда шолеб гIакъуба-
захIматалда сабру гъабиялъул ажру бицун ва ахираталда гъезие бугеб
цIакъ кIудияб ажруги бицун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъижра гъаби цIакъ хирияб ва Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб гIамал буго. Гъеб гъижра гъаби букIуна жиндие дин
загъир гъабизе рес гъечIеб мехалъ, гъеб дин цIунун гъазават гъабизе
ресги гъечIеб мехалъ.

Жакъа къоялда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъижра
гъабун ине бакI гъечIо, гъедин ине санагIаталги гъечIо. Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ хIукмуялдалъун хIукму гъабулеб цониги улка-ракъги гъечIо.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабизе ккола абун кIалъалев
цониги амир яги имамги гъечIо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло
гъижра гъабун жидехъе рацIарал гIадамал цIунулев бахIарчияв ханги

гъечІо. Гъаб хІалалда киналго бусурбаби ругеб мехаль цо ракъалдаса цоги ракъалде бусурбаби ин гъев чияс Аллагъасул ﷻ дин цІуни букІунаро. Гъеб букІуна гъев чияс жиндирго напс цІуни. Напс цІунунги гъижра гъабизе бегъула гъеб гъижра жиндир диналгъе зарал цІикІулеб рахъалде гъабичІони.

Жакъа Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарав муъминчиясе лъикІаб гъижра буго Аллагъасе ﷻ рихарабщинаб жоги тун, Аллагъ ﷻ разилъулеб гІамал гъабиялде гъижра гъаби. Аллагъасул ﷻ дин ва гъеб дин гъабизе кколеб хІал нилъеда лъазе гъабулеб Къуръан-хІадисалда гІадчІей гъаби. Дунял гІалаб гъабулел цІаларал гІадамаз, дибирзабаца, щайхзабаца ургъун рахъарал Аллагъасул ﷻ диналде данде кколарел бидгІаби рикІклад гъари. Гъел бидгІаби гъариялдаса муъминзаби цІуни. Гъел бидгІабазул гІемерисел тайпаби жал руго гъеб бидгІа гъабулев чи Аллагъасе ﷻ гІибадат гъабулев вуго жив абун, щайтІаналгъе гІибадат гъабулевлгъун вукІунел, Аллагъасдехун ширк гъабулел.

ДагІват абураб рагІиялгъул магІна буго цо щиб бугониги ишалда гІадамал гъесизе гъари (агитация). Гъаб заманаялгъ жидеца Аллагъасе ﷻ гІоло дагІват гъабулеб буго, Аллагъасул ﷻ диналде халкъ ахІулеб буго абун хъвадулел цо цІаларал гІадамал руго. Гъезул дагІваталгъул хІакъикъаталда балагъараб мехаль гъеб батулеб буго жив жанив вугеб гІарикъаталде халкъ ахІи ва жиндир устар веци, цогидал гІарикъаталги устарзабиги каки. Гъел дагІватчагІазда абураб мехаль шаргІалгъул хилапалда бугеб жо гъабуге, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул нух цІуне абун – гъеб рагІи жидеда речІІулеб гІарада бугеб гІадин жал хІинкъулел руго ва гъеб хІакъаб рагІи абулев чиясдехун туцманлги кколеб буго. Гъел дагІватчагІазул рагІиги гІамалги цІакъ цоцаздаса рикІкладаб буго.

Аллагъасул ﷻ диналгъе гІоло гъазават гъабизе ккола абураб мехаль гъеб рагІи жидер каранда къазе гъабураб хеч гІадин рихунеб буго цо цІаларал гІадамазда. Халкъалгъ жал цере ккурал, жидер гІадамаз къадру гъабулел устарзаби руго Дагъистаналда исламияб пачалихъ гІуцІизе ккола абураб рагІи абизего бегъуларин, гъеб жо питна ва балагъ бугин абулел.

Жакъа къоялда жаниб жинца Аллагъ ﷻ разилги гІалаб гъабулев, жиндие лъикІаб ахират бокъарав чиясда гІадаб жо буго жив гІумру гъабун вугеб бакІалда чІун жинда сверухъ ругел бусурбаби исламияб дин Аллагъасулги ﷻ, гъесул расуласулги мурадалда рекъон гъабиялда ахІи. Гъаб дагІваталда жив даимлги, гъеб дагІват гъабулаго жинда

щвараб къварилгьялда сабру гъаби буго жиндир ахираталъе батулеб тьиклаб гIамал. Кинавго бусурманчисда гIадаб буго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ١١. ГIоло, гьесул диналъе ГIоло бусурбаби рокьи, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушцабаби рихи. Жиндир напсалъе ГIоло, яги жинца гIаса бишараб нухалъе ГIоло гIадамал рокьиги, гьел рихинги буго шайтIанияб нух. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тавпикъ гъабеге тьиклаб гIамал гъабизе.

11. Дуца абе, МухIаммад ﷺ : قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصَالَهُ الدِّينَ ١١

«ХIакълъунго Аллагъас дида амру гъабун буго дица цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабе абун ва гъеб лагълъиги куфру-ширкалдаса бацIцIад гъабе»-абун.

12. Гъединго дида амру гъабун буго гъаб وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ١٢

умматалъул гIадамаздаса жидеца исламияб дин къабул гъабурал гIадамазул авалавлъун вукIа дун абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вукIана цохIого жив вукIаго мушриказда ва гъезул хъанчазда жинца гIайиб чIварав, гъезда рагъ лъазе гъабурав чи.

13. Цогиги дуца абе, МухIаммад ﷺ : قُلْ إِنِّي أَخَافُ أَنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ عَظِيمٌ ١٣

«ХIакълъунго дун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гIасилъизе хIинкъула Къиямасеб къоялъ гьесул гIазаб диде швеялдаса хIинкъулев вукIиналъ»-абун.

Хирияв авараг ﷺ жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб швеялдаса хIинкъараб мехалъ гъев авараг гурел гIадамал цIакъго хIинкъизе мустахIикъал руго гъеб гIазаб жидеда швеялдаса.

14. Дуца абе, МухIаммад ﷺ : «Дица قُلْ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصَالَهُ دِينِي ١٤

лагълъи гъабулеб буго дир БетIергъан Аллагъасе, гьесие гIибадат бацIцIад гъабун, гъев цо гъавун»-абун.

15. Нужеца нужеого бокъараб жоялъе гъабе лагълъи гъев Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالَهُ гъабичIого! Нужеда нахъа бихъизе буго кинаб гIазабдай нужеда чIамизе гъабулеб абун.

فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّا لِلْحَيِّينِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ١٥

Дуца гъезда абе МухIаммад: унгого ва гIубанго гIадада хварал ва чIорого хутIарал гIадамал руго жалги, жидер агълу-хъызанги къиямасеб къоялъ чIорого хутIулел гIадамал, гъеле гъеб буго жиб баянаб ва хIакъикъияб чIорого хутIи!

Гъаб дуниялалъул рукъоб боцIи-мал гъечIолъи, гъудул-гъалмагъ гъечIолъи, агълу-хъызан гъечIолъи букIунаро чIорого хутIи ва гIадада

хвей. Ахираталда алжаналда жаниве лъугъине гъавурав муъминчиясе агълу-хъизанги буклуна, алжаналъул нигІматалги руклуна, гъудул-гъалмагъзабиги руклуна. Ахираталда жужахІалъуве ккарав чи живго цохІо вуклуна. Гъесул агълу-хъизанлъун щайтІабиги хъанчалги руклуна, гъесул боцІи-маллъун борхъал гІакъраби руклуна, гъесие рекІелгъейлъун жужахІалъул цІадул хІамил гъагІи гІадаб гІергІеди буклуна. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** ниль цІунаги гъеб жужахІ тІад гъабулеб гІамал гъабиялдаса.

16. Гъезие жужахІалда жаниб жидеда тІадги гъоркъги цІадул рагІад буго. ЖужахІалъул цІа гъесда кинабог рахъалъан сверун лъугъун буклуна.

لَهُمْ مِنْ فَتْحِهِمْ ظُلُلٌ مِّنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلُلٌ
ذَٰلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ. يُعْبَادُونَ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

Гъаб цІаялдалъун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** хІинкъи кьолеб буго жиндир лагъзадерие ва гъел нахъе чІвалел руго Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гІасильиялдаса. Я Дир лагъзал! Нуж Дир гІазабалдаса хІинкъа! Гъеб гІазаб нуже гъабулеб гІамал гъабуге. Гъаб вагІза гъабулеб буго Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъурал муъминзабазе. Капурзабазе буклулеб гІазаб бицун хадуб жидеца вагІза босулел муъминзабазе хІинкъи кьолеб буго гъеб жужахІалде кколеб гІамал гъабуге абун.

17. ЩайтІаналъул макруялдаса рикІкІалъун, гъельие лагълъи гъабиялдаса цІунарал, Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялда тІадги чІарал муъминзабазе Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** рахъалъан рохел буго.**

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

18. Дуца рохел бице, МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жал Къуръаналда гІенеккулел дир лагъзадерида: жидеца хІакъаб ва лъикІаб рагІи гІенеккулел ва гъелъул бищунго лъикІалда нахъги рильлъунел. Гъел руго Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** битІараб нухалда тІоритІарал гІадамал. Гъел руго жидер гІакълу бугел, жидеца гъабизе кколеб жо жидеда гъалел гІадамал. Муъминзабазда тІадаб буго жидеца хІакъаб жо тІалаб гъабизе ва гъелда нахърилъгине.**

الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْأَوَّلُونَ ﴿١٨﴾

Жинда бицуна рагІанщинаб жоги къабул гъабизе бегъуларо. Жидер мазгъабалъул, жидер гІелмуялъул устарасул рахъ ккун кІалъазеги бегъуларо. Жидее хІакъаб жо загьирлъараб мехаль гъеб хІакъаб жо кколел ва гъелда гІамал гъабулел муъминзаби руго Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жидее рецц гъабурал, ва жиндир аварагасдаги гъазе гъабурал дуца

гъезда рохел бице абун.

19. Жиндие жужахІалъул гІазаб букІин

хІакълъарав чи тІовитІизе кІолищха

дуда МухІаммад ﷺ ? КІоларо.

ЖужахІалда жанив вугев чи гьениса

хвасар гъавизеги кІолищха дуда? КІоларо.

Гъаб аят рещІиналъе сабаб буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бокъун букІана Абулагъаб гІадав ва цогидалги жиндир гІагарал гІадамаз иман лъезе. Гьел гІадамал Аллагъасул ﷺ азалияб гІелмуялъулъ иман лъоларел рукІиналъ, ГІадегІанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасде ﷺ абублеб буго: «Дуда жужахІалда жанир ругел гІадамал хвасар гъаризе кІоларо» - абун.

20. Кинниги дунялалъул рукъор

Аллагъасдаса ﷺ хІинкъун хъвадарал

муъминзабазе алжаналда жанир

рорхатал кІалгІаби руго: жидер

рукъзал ва рагъаби цоязде тІаде цоял

ругел, жавгъар-якъуталъ жал рарал, жидеда гъоркъан гІоралги чвахулел.

Гъаб буго Аллагъасул ﷺ къотІи. ТІадегІанав Аллагъ жинца гъабураб къотІиялъе хилиплъуларев вуго.

21. Дуда бихъуларииш, я гъав инсан,

хІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ

вукІин жинца зодиса цІад рещІине

гъабулев ва жинца гъеб цІад ракъалда

жаниб иццалъун, иххалъун

лъугъине гъабулев. Цинги гъеб цІадал

лъималдалъун жинца батІи-батІияб

хур-херги бижизе гъабулев.

Цинги гъеб хур-хер бакъван, тІогъиллъун лъугъуна, гьелдаса хадубги бакъван, хъурун гІодобе гъуршун уна. Гъаб рехсараб жоялъулъги жидее гІакълу бугел гІадамазе вагІза буго, тІадегІанав Аллагъасул хІалкІолъиялда жинца тІоритІел гъабулеб кІудияб гІаламатги буго.

22. Аллагъас ﷺ жиндир керен-

ракІ исламияб диналъе рагъарав,

жив Аллагъасул ﷺ нуралъул

канлъиялъулъги вугев чи вацадав

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ
مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا لَهُمْ عُرُفٌ مِنْ فَوْقِهَا عُرُفٌ
مَبْنِيَّةٌ تَخْرُجُ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَ اللَّهُ
لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْوَعْدَ ﴿٢٠﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ
يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا
أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهَيِّجُ فَتَرَكُهُ مُضْفَرًا ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا
لَأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى
نُورٍ مِنْ رَبِّهِ قَوْلٌ لَلْكَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مَنْ ذَكَرَ
اللَّهُ أَوْ لَتَيْكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾

вукІунищ, рельЪьунги вукІунищ куфру-ширкалда вугев чиясада? ВукІунаро.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** глазаб буго жидер раклал Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** рехсеялдаса къосарал, Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** рехсараб ва гъесул Къуръан цІалараб мехаль жидее гъель асар гъабуларел гІадамазе. Гъел руго жал хІакъаб къосиналъуль ругел гІадамал.

23. ПІадегІанав Аллагъас рещгІине гъабуна бищунго берцинаб калам. Жиндир аятал ва ахІкамал цоцада рельЪьараб Къуръан буго гъеб. Жиндиль батІулаб жо гъечІеб, цояб цояль хвезе гъабулеб жоги гъечІеб. Жиндиль вагІзабиги, хІукмабиги такрар гъарун баян гъарулеб.

Аварагзабазул **جَلَّ جَلَّالَهُ** хІалкІолъиялде тІоритІел гъабулел хІужаби жиндиль гІемер рицунеб.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** глазабалдаса жал хІинкъулел муъминзабазул тІом букІкІине гъабула гъеб Къуръан цІалараб мехаль. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** гІасилъарал гІадамазе гъабулеб глазабалдаса хІинкъун. Цинги Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурхІел-рахІмуялъул бищунел аятал цІалараб мехаль гъезул раклал ва тІомал гІодоре риччала ва Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** рехсеялде жалги машгъуллъула. Гъеб Къуръан буго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** рахъальан бугеб хІакъаб диналде тІоритІи. Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жиндие бокъарав чи гъеб Къуръаналдалъун тІовитІула. Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** битІараб нухалдаса къосиналда тарав чи жинца битІараб нухалда тІовитІизе кІолев щивго чи вукІунаро.

24. Жинца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** глазабалдаса хІинкъун жиндир гъумер цІунарав чи рельЪьун вукІунищ Къиямасеб къояль, жив щибго хІинкъиги гъечІого вугев чиясада? ВукІунаро гъев кІиявго чи цоцазда рельЪьун.

«Жиндир гъумер цІунарав чи» абураб рагІиялъул магІна буго жив жужахІалде аскІове гІагар гъавураб мехаль жинца гъеб глазабалдаса хІинкъун гъумер бахчулев абураб. Гъаб сипат буго купру-ширкалда рукІун хварал гІадамазе гъабураб сипат.

Куфру-ширкалдалъун жидеца зулму гъабун хъвадарал гІадамазда гъеб къояль абула: «Нужеца дуниялалда гъабураб гІамалалъул

اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَبِّهًا
مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى
ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ
يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٩﴾

أَفَمَنْ يَتَّبِعْ بِوَجْهِهِ سَوَاءَ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ
تَكْسِبُونَ ﴿٤٠﴾

жазаъ ч!аме жакъа» - абун.

25. Гьал Маккаялъул мушриказда цере
рук!арал къавмазги жидехъе вач!арав
авараг гьереси гъавуна ва гъезухъе

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г!азабги бач!ана
жидеда ракл!алдагъ гъеч!еб рахъалдаса.

26. П!адег!анав Аллагъас гъезда
дунялалъул рукъоб ц!акъ г!одорег!ан
гъари, х!акъир гъари ч!амизе гъабуна.

Ва амма ахираталъул г!азаб гъаб

дунялалда жидее гъабураб г!азабалдаса ц!акъго ц!ик!к!араб
буго.

Гъаб амру жидеда лъалеб ани гъез авараг гьереси гъавизе
вук!инч!о.

27. Х!акълъунго Дица гъаб

Къуръаналда жанир бат!и-бат!иял

мисалал рачана г!адамаз гъездаса ваг!за

босизе ва гъелъул пикру гъабизе.

28. Жиндилъ щибго бат!улаб жо гъеч!еб قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ г!араб мац!алда бугеб Къуръан буго
гъаб, жиб ц!акъ пасих!аб, жиндир п!орит!ел баянаб.

Гъаб Къуръан рещт!ине гъабун буго гъел г!арабиял ва цогидал
умматалги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х!инкъизе ва гъез Аллагъасда
г!асилъи тезе.

29. П!адег!анав Аллагъас

мушриказег! Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавурал

муъминзабазег! мисал бачунеб буго

жиндир цо сайид вугев лагъасул ва

жал цоцаль къацандулел г!емерал

сайидзаби ругев лагъасулги.

Гъев к!иявго чи ващад вук!унищха жидер яшав гъабиялъул?

Рук!унаро гъел рашад. Жиндир цо сайид вугев лагъ лъик! вук!уна

жиндир г!емерал сайидзаби ругев лагъасдаса. Гъаб мисалалдаса

бич!ч!изе ккола жинца цо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ г!ибадат гъабулев лагъ

лъик! вук!унеблъи жинца г!емерал аллагъзабазе лагълъи гъабулев

лагъасдаса. **Кинабго рецц П!адег!анав Аллагъасе буго** жив цогояв,

жиндие г!ибадат гъабизе х!акъав, кинабго амру жинда кодоб бугев,

дунял-ахираталъул ханлъунги жив вугев. Гъел инкарчаг!азул

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاتَّخَذُوا لَهُمْ عَذَابٌ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

فَإِذَا قُفُّوا لِقَائِهِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ
الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَبِّهُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

Гемерисел жидеда хІакъаб жо лъаларел руго, гьедин букІиналъ жидеца хъанчие лагълъи гьабулелги руго.

30. ХІакълъунго мун хвезе вугев вуго

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

МухІаммад ﷺ, ва хІакълъунго гьел

мушрикалги жал хвезе ругел руго.

Гъаб дунылалда даимго чІаго хутІулев шивго чи гьечІо.

31. Цинги Къиямасеб къоялъ нуж

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

киналго нужер БетІергъан Аллагъасда

цере хІисаб-мизан гьабизе эхетун чІезе руго.

Гъениб нужеца цоцаде дагІба-къецги гьабила нужеда гьоркъор

ругел хІукъукъал рицун, диналъул букІа дунылалъул букІа гьеб

дагІба. Цинги нуже хІукмуги гьабизе буго жиндир хІукму гІадилав

хІакимас.

32. Жинца Аллагъ ﷻ гьереси гъавурав

* فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ

ва Аллагъасул ﷻ калам Къуръан

жидехъе бачІун хадуб гьеб гьереси

وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ هُوَ الْيَسَّىٰ فِي

гъавурав чиясдаса зулму цІикІІарав чи

جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

щивха вукІинев?

Жинца Аллагъасе ﷻ гІахъалчи вуго абулев, гьесул лъимал ругол

абулев. Жиндихъе Къуръан бачІараб мехаль гьеб шигІру буго, сихІру

буго абулев. Жидеца Аллагъасда ﷻ инкар ккурал гІадамал

жанире руссунеб бакІ жагъанамма гьечІишха? Буго.

33. Ва амма хІакъаб диналдалъун жал

وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِٓ

рачІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва жидеца

أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

гьел ритІухъ гъарурал муъминзабиги руго

Аллагъасул ﷻ гІазабалдаса хІинкъулел,

гьесие гІибадат бацІцІад гьабулел гІадамал.

34. Къиямасеб къоялъ жидер

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ

БетІергъанасда аскІоб гъезие буго

الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

жидеб бокъанщинаб жо. Гьеб буго

жидеца Аллагъасда ﷻ иман лъун,

аварагзабазда ﷻ нахърильлъун лъикІаб гІамал гъабурал

гІадамазе бугеб жазаъ.

35. ГІадегІанав Аллагъас гьал

لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا

муъминзабазул жидеца цереккун

وَيَجْزِيَ لَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا

гъарурал бишун квешал мунагъал

يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

гІаса лъугъун тола ва гъезие жидеца

гъабураб лъиклаб гIамалалдаса гIемерго лъиклаб ва тIоклаб
жазагIи гъабула.

36. ТIадегIанав Аллагъ гъечIишха
жиндир лагъасе ва расул МухIаммадие

ﷺ жинца гIейи гъабулевлъун.

Ва гъесдехун тушманлъи гъабулел
гIадамаздаса жинца гъев цIунулевлъун.

Гъел къурайшаца абулеб букIана: «Нижер алагъзаби дуда хъандезе
руго, яги гъез мун унтизе гъавун гIадаллъизе гъавизе вуго» - абун.
Гъезул рагIи ахIмакъаб ва батIулаб букIин лъазе гъавун Аллагъас
ﷺ абулеб буго: «Гъез две хIинкъи къолеб буго, МухIаммад
ﷺ, Аллагъас рижарал, гъесул ихтияралда гъоркъ ругел
хъанчаздалъун. Аллагъас ﷺ жив къосаравлъун тарав чи жинца
тIовитIулев щивго чи вукIунароха.

37. Аллагъас ﷺ жив хIакъаб диналда

тIовитIарав чи жинда къосине гъавизе

кIолев чиги вукIунаро. ТIадегIанав

Аллагъ гъечIишха жиндир гуч

бергъарав, жиндир тушбабаздаса щим босизе кIолев, гъезие
гIазаб гъабизе кIолев хан? Вуго.

38. Дуца гъел мушриказда гъикъани,

МухIаммад ﷺ, гъал зобалги

ракъги жинца бижарав щив вугев

абун, чара гъечIого гъез дуда абизе буго

Аллагъ ﷺ вуго абун. Цоги батIияб

жаваб къезе гъезда кIоларо. Кинабго

халкъ мукIураб буго гъаб махлукъ

жинца бижарав, гъалъул тадбир

гъабулев цо хан вукIиналда.

ГIадамал жиндилъ хилиплъараб жо буго

гъаб кинабго махлукъ бижарав Халикъас ГIадамал хун хадур тIаде

рахъине гъаризе рукIиналда. Гъеб ахираталъул амруялда инкар кквеялъ

гъел инкарчагIи тIамулел руго Аллагъасдаги ﷺ гъесул расулаздаги

инкар кквеялде. Гъез бицунеб рагIиялъул магIна буго гъаб махлукъ

бижарав Халикъ вуго, амма гъев гъечIо кинабго халкъаль жиндие

лагълъи гъабизе тIадав, жив къиямасеб къоялъул БетIергъанлъун

вугев, жив цогояв Аллагъ ﷺ абун.

Дуца гъезда абе, МухIаммад ﷺ, нужеца пикру гъабеха ва дида

бице тIадегIанав Аллагъасе бокъани дие цо зарал гъабизе, гъел

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ
بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا
لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ
اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ
كَشِفَتُ ضَرُّهُ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ
هُنَّ مُمْسِكَةٌ رَحْمَتَهُ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ
عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

нужер алагъзаби ругишха жидеда Кюлел гъеб зарал дидаса нахъе босизе? Яги гъев Аллагъасе бокъани дие цо лъикІлъи гъабизе, гъел алагъзабазда Кюлишха гъеб рахІмат дидасан кквезе? Дие гъеб рахІмат гъукъизе? Кюларо гъел хъанчазда щибго жо гъабизе. Дуца абе, МухІаммад ﷺ, дие гІейи гъабула дир БетІергъан Аллагъас. Гъев Аллагъасда тавакал тІамула киналго жидеца иман лъурал муъминзабаца.

39. Дуца абе, МухІаммад ﷺ! Я дир къавм! Нужеца нужерго тІамал гъабе куфру-ширкалъул, макру-хІиллаялъул нухалдаги чІун.

قُلْ يٰقَوْمِ اَعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّىْ عَمِلْتُ فَمَسُوْفٌ تَعْلَمُوْنَ ﴿٣٩﴾

ХІакълъунго дунги дир тІамал гъабулев вукІине вуго: дида тІад къараб хІалалъ Аллагъасул диналде халкъ ахІулев вукІине вуго дун. Нужеда нахъа лъазе буго

40. Лъие букІине бугеб жал гІодорегІан гъарулеб гІазаб дунялалъул рокъоб ва лъида рещтІине бугеб жидеда тІад даимго чІараб ахираталъул гІазаб.

مَنْ يٰاتِهِ عَذَابٌ يُخْزِيْهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. ХІакълъунго Дица дуда рещтІине гъабуна, МухІаммад ﷺ, гъаб хирияб Къуръан. хІакъаб диналдалъун дуца гІадамал Аллагъасул диналде ахІизе. Жив

اِنَّا اَنْزَلْنٰا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنْ اٰهْتَدٰى فَلِنَفْسِهٖ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِمْ وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيْلٍ ﴿٤١﴾

тІовитІун ккарав, жиндие Къуръаналъ пайда гъабурав чи жиндирго напсалъе пайда гъабурав чи вуго.

Жив битІараб нухалдаса къосарав чи хІакълъунго жиндирго напсалъе зарал гъабулев чи вуго. Мун гъечІо, МухІаммад ﷺ, гъезда тІаде тІамурав гъел иман лъеялде хІал гъабун рачине. Ва дуда гъикъизе гъечІо гъез гъабураб тІамалалдасан.

42. ТІадегІанав Аллагъас хвезе гъарула гІадамал жидер рухІалги росун, жидер гІажал шведал. Жал къижун ругеб мехалъ хвечІого ругел гІадамалги Аллагъас жидер гІажал швараб мехалъ хвезе гъарула. Къижун ругел гІадамазул жиндие бокъарав чи Аллагъас рухІ босун хвезе гъавула гъесул гІажал тІаде щун бугони.

اَللّٰهُ يَتَوَكَّلْ الْاَنْفُسَ حَيٰتِ مَوْتِهَا وَالَّذِيْ لَمْ تَمُتْ فِيْ مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الْاَلَى قَضٰى عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلْ الْاٰخِرٰى اِلٰى اَجَلٍ مُّسَمًّى اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿٤٢﴾

Цогидал макьидасан рорчлун ракъалда тIад хьвадулел тола жидее цIараб мех тIубазегIан. Гьаб рехсараб жоялъульги цIакъ кIудиял тIаламатал руго Аллагъасул хIалкIевеялда жидеца тIоритIел гьабулел, жидеца пикру гьабулел ва жидер тIакълу бугел тIадамазе.

43. Ва амма Аллагъасда инкар ккурал тIадамаз гьал тIаламатазул пикру гьабулеб гьечIо, гьездаса вагIзаги босулеб гьечIо. Гьез Аллагъасе бацIадаб тIибадат гьабиגי тун

أَمْ آتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أُولَئِكَ أَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

жидеца шапагIат гьабулел жал руго абун цIарги тIун хьанчал ва цогидал жал аллагъзабилтун ккуна.

Дуца гьезда абе, МухIаммад ﷺ : Гьал аллагъзабазе лагълтийишха нужеца гьабулеб, гьезул щибго тIакълуги гьечIеб мехаль ва щибго жоялда хантIи ва ихтиярги гьечIеб мехаль?»- абун.

44. Дуца абе, МухIаммад ﷺ :

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

«ТIадегIанав Аллагъасе буго кинабго шапагIат гьаби. Гьесие буго зобалазулги ракъальулги хантIиги.

Цинги ахираталда нуж киналго гьев Аллагъасде руссине гьаризе руго нужер хIисаб-мизан гьабизе ва нужее жазаъ гьабизе»-абун.

45. Гьел мушрикал ругеб бакIалда жив цогояв Аллагъасул цIар рехсараб мехаль «Лаилагъа иллаллагъ» - абун

وَإِذَا دُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآخِرَتِهِ وَإِذَا دُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

гьел ахираталда иман лъечIел, Аллагъ цо гьавуларел тIадамазул ракъал

рукIкIун (данде къан), хIинкIун тIугъунел руго.

Аллагъги тун хьанчазул ва цоги аллагъзабазул цIарал рехсараб мехаль ва гьезул биценги гьабураб мехаль гьел цIакъ рохулел руго. Гьаб гьечIишха цIакъ жагъилаб ва ахIмакъаб тIамал?

ТIадегIанав Аллагъасде щевезе мурадалда ахIулеб буго абун жидеца Аллагъ гурев цоги жоялда ахIи байги гьебго ахIмакълIи ва жагъиллIи буго. ТIадегIанав Аллагъ киназего тIаммав БетIергъан вуго. Гьев киназдаго тIагарда вуго ва гьезда тIаде валагъун вуго. Гьев БетIергъан Аллагъасда «Я Аллагъ» абун ахIизе ресги букIаго, гьесда цеве хIелун, мутIигIлIун чIун гьесул гурхIел-рахIму тIалаб гьабизе ва гьелда хьул лъезе ресги букIаго цоги Аллагъасул махлукъ гьоркъооб ккун, гьезул мугъалда нахъа вахчун вукIин кин инсанасда берцин

бихъулеб?! Жиндир гIакълу камилав чиясул гIамал гъечIо гъаб, гъаб буго Аллагъасде ширк гъабулел гIадамазул гIамал. Аллагъас гIакълу ва иман камил гъабеге киналго муъминзабазул.

46. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дуца зобал-ракъал рижарав, дуда загъирабги, бальгоябги, рикIкIадабги жо лъалев!

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلَيَّ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَخْتُصُّ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كُنْتُ أَنْفِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

Мун вуго ХIаким дур лагъзал жиндилъ хилиплъун ругеб диналъул масъалаялъулъ.

Дуца хIукму гъабе Аллагъ гъал мушриказдаги дидаги гъоркъоб» -абун. Дица кинабго амру Дуда тIамун тола. Мун вуго хIакъикъияв ва ахирияв хIаким.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса рицарал хIадисал руго радал тIаде рахъараб мехалъги, къаси босаде регулеб мехалъги гъаб аят цIалун хадуб дугIа гъабизе лъикIаб букIиналда тIоритIел гъабулел.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну ГIумарица цо кагъат бихъизе гъабуна ва жинца абун: Аллагъасул свалат слам лъеяв аврагас нижеда гъаб дугIа гъабизе лъазе гъабулеб букIана: Я дир Аллагъ, я Дуца зобал-ракъал рижарав! Я Дуда загъирабги бальгоябги жо лъалев. Мун вуго кинабго жоялъул Аллагъ ва кинабго жоялъул БетIергъан; Дица нугIлъи гъабулеб буго мун гурев цоги Аллагъ гъечIо абун. Мун цогояв вуго ва дуге щивго гIахъалчиги гъечIо. Гъединго дица нугIлъи гъабула хирив МухIаммад дур лагъ вуго абун, ва дур расулги вуго абун. Гъеб нугIлъи гъабулеб буго киналго малаикзабацаги. Дица дудалъун цIуни гъарулеб буго щайтIаналъул зараладаса ва гъель гъабулеб ширкалдасаги. Дица дудалъун цIуни гъарулеб буго дица дирго напсалъе зарал бугеб мунагъ гъабиялдаса, яги цониги бусурманчиясе дица зарал гъабиялдаса»-абун.

47. Жидеца Аллагъасде инкар ккун жидерго напсазе зулму гъабурал гIадамазе ахираталда гъаб дунялалда бугебщинаб бечелъи ва хазина къуниги, цогиги гъедингIанаб бечелъи гIадеги къуниги гъез гъеб кинабго жо къезе букIана къиямасеб къоялъул квешаб гIазабалдаса жал хвасар гъаризе.

وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ، لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَّ اللَّهُ لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

Гъел залимзабазда къиямасеб къоялъ бихъула ва гъезие загъирлъула жидеда гъеб букIинин абун ракIалде кколеб

букІинчІеб гІазаб.

48. Жидеца дуњялалда гѣбураб
квешаб гІамалалъул гІазаб жезда
бихъула ва жал божуларого рукІараб,
жидеца махсароде гѣбулеб букІараб
ахираталъул гІазабги гезде рештІула.

Гьел мушрикаб абулеб букІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварат
махсароде гъавун: «Гѣаб дуца къотІи гѣбулеб гІазаб нижее гъанжего
(дуњялалдаго) гѣабе!» – абун.

49. Гъев капурав инсанасда цо
къварилъи хъатІараб мехаль гъес
Дида ахІи балеб буго. Цинги Дица
гъеб къварилъи тІаса босун гъесие
нигІмат къураб мехаль жинца абулеб

буго: «ХІакъълунго гѣаб буго Аллагъас дие къураб дида хІалтІи
гѣабизе ва хайир гѣабизе лъалеб букІиналъ» - абун.

Гъес абухъин гъечІо амру. Гъеб къварилъи тІаде биччайги, хадуб
нигІматал къейги буго Дица гъев инсанасул хІалбихъи гѣаби.
Балагъазда сабру гѣбуладай абун, нигІматазда шукруги гѣбуладай
абун. Кинниги гІемерисел гІадамал жидеца гѣаб амру лъаларел
руго. Ва жиде нигІматал швараб мехаль гъездаса роххулел руго
чІухІараб, шукру гъечІеб роххиялъ. Гьел нигІматалги жидер
гъунаралдалъун швана жиде абун раклалде кколеб буго.

50. Гъединаб чІухІараб хабар
бицун букІана цересел умматазул
капурзабацаги. Амма Дица гъезие гІазаб
гѣабизе хІукму гѣбураб мехаль жиде
щибго кумек гѣабичІо жидеца дуњялалда гѣбураб гІамалалъ ва
жидер бечелъиялъ.

51. Гъезие жидеца гѣбураб квешаб
гІамалалъул гІазаб ва къварилъи
швана. Гѣаб умматалдаса жидеца зулму
гѣбулел гІадамаздаги швезе буго жидер
гІамалалда рекъараб гІазаб. Гьел гъечІо
жидеца Аллагъ гІажиз гъавулеллъун ва
гъесул гІазабалдасан жал рорчІулеллъун.

52. Гъал мушриказда щай лъалареб
хІакъълунго тІадегІанав Аллагъ

وَيَذَٰلَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ
مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ عَٰثَلُهُ إِذَا حَوَّلَتْهُ
نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ
فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّا أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

فَذَقَٰلَهَا الَّذِينَ مِنْ قِبَلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ
مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْ هَٰؤُلَاءِ سَيَّصِبُهُمْ سَيِّئَاتُ
مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ

вукІин жиндие бокъарав чиясе
жинца ризкъи гІагІид гъабулев ва
жиндие бокъарасе ризкъи дагъ
къолевги.

وَيَقْدِرُ إِنَّا فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

ХІакълъунго гъаб цебехун бицараб жоялъулъги руго жидеца иман
лъурал гІадамазе Аллагъасул хІалкІолъиялде жидеца тІоритІел
гъабулел аятагІ ва гІаламатал. Гъезул иман жегиги цІикІкІине ва
гъез цогидал гІадамаздехун дагІватги гъабизе.

53. Дуца абе, МухІаммад ﷺ ! Я
гъал жидеца напсазе зулму гъабурал,
гъел мунагъазулъе ккезе гъарурал
Аллагъасул лагъзал! Нугер хъул
къотІуге Аллагъасул рахІматалдаса.

﴿٣٩﴾ قُلْ يٰعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الدُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ﴿٣٩﴾

ХІакълъунго Аллагъас киналго
мунагъал чурула тавбу гъабун жив Аллагъасде вуссарав
чиясул. Гъев Аллагъ вуго жинца мунагъал чурулев ва жив
муъминзабазда гурхІулев.

54. Нуг русса нугер БетІергъан
Аллагъасде гъесие мутІигІлъун ва гъесие
гІагІат-гІибадат гъабун.

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلُمُوا لَهُ مِن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٤٠﴾

Нуг тІубанго гъев Аллагъасул амруялда
нахърилъгъа нужеда цим бахъун Аллагъасул гІазаб нуже
хІакълъилелде цере. Гъеб гІазаб нужеде гІаде бачІараб мехаль
нуже шивго чияс квербакъи гъабуларо ва нужедаса гІазаб нахъеги
чІваларо.

55. Нуг нахърилъгъа нугер
БетІергъанас рештІине гъабураб
бищунго гъикІаб каламалда –
Къуръаналда. Гъелъул амру-нагъю

وَأَنِيبُوا أَحْسَنَ مِمَّا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِّن
رَّبِّكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بِغَتَّةٍ
وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٤١﴾

тІубан, гъель хІарам гъабураб хІарам
гъабун, хІалал гъабураб хІалал гъабун. Нужеда ракІалдаго
гъечІого, нужеда лъазего лъачІого Аллагъасул гІазаб нужеде
щвелалде цереккун.

Гъеб Аллагъасул гІазаб бачІуна гъес хІукму-къадар гъабураб заманаль.
Гъеб бачІунеб заман цониги напсалда лъаларо ва гъел напсазда
гъикъуларо нуже гІазаб гъабилищ абун. Гъеб гІазаб жинде щвезе
бокъичІев чи кигадо Аллагъасдаса хІинкъун вукІине ккола.

Гъал аятагІ руго жидеца мунагъ гІемер гъабурал, куфру-ширкалда

ругел, гІаси-пасикъал чагІи жидеца тавбу гъабиялда ахІулел аятал. Къуръаналда жанир ругел тавбуялълул бицарал аятаздасан бишунго кІудияб аят буго гъаб (53) аят. ТадегІанав Аллагъас «Я дир лагъзал!» абун ахІулеб буго жиндир лагъзал кІодо гъарун ва гъел кантІизе гъарун. Хадуб жинца гъезда амру гъабулеб буго «Нуж Аллагъасул рахІматалдаса хьул къотІун рукІунге» абун. Гъелдаги хадуб жинца гъезда абулеб буго «Аллагъас киналго мунагъал чурула. Аллагъ гурхІулев ва мунагъал чурулев вуго» - абун. Гъаб аят цІаларав ва гъалълул пикру гъабурав чи тавбу гъабиялде вачІине тІадаб буго. Гъаб берцинаб ахІиялъе жинца жаваб къечІев чи абадияб жужахІалълул гІазабалълул вукІин щибго гІажаибаб жо гъечІо: Гъеб бугелълул жинцаги тІаса бицараб бакІ.

Жинда Аллагъ разилъаяв Савбанидаса имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: дида Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг рагІана жинца абулев: «*Дие гъаб кинабго дунялалдаса ва гъениб бугеб лъикІабицинаб жоялдасаги цохІо гъаб аят бокъила*» - абун. Цинги жинца гъаб (53) аят цІалана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хІадисалдаги буго: дида Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца абулев рагІана: «*Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасдалълун гъедула дун: нужеца гъал зобал-ракъазда гъоркъоб бугеб бакІ цІолелгІадал мунагъал гъаруниги, цинги нужеца тавбу гъабун Аллагъасдаса мунагъал чури тІалаб гъабуни Аллагъас нужер мунагъал чурула. Дир напс кодоб бугев Аллагъасул цІаралдалълун гъедулев вуго дун: нужеца мунагъал гъарулел рукІинчІелани Аллагъас нужер бакІалда цоги къавм бижизе букІана жидеца мунагъал гъарулел, хадуб тавбуги гъабулел. Цинги гъезул мунагъалги чуризе рукІана*» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

56. Нужеца тавбо гъабе ва Аллагъасда أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَحْسَرُنِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ
руса. **Нужеда ракІалдаго гъечІого цо** فِي جَنِّ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لِمِنَ السَّخِرِينَ ﴿٥٦﴾
Аллагъасул гІазаб тІаде швараб мехаль
нужеца абичІого букІизе: «Вай дие
бугеб пашманлъи ва къварилъи дица Аллагъасе тІадаб гІибадат
гъабичІого тей сабабълун!

Дун вукІана дица Аллагъги гъесул расулги махсароде гъавулевълун!
Аллагъасда иман лъурал муъминзабазда тІад велъанхъулевълун!
ЦІакъ мекъи ккун вугоха дун!» - абун.

57. Цоги гъеб напсаль абичІого букІизе: أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾
«Аллагъас дунги хІакъаб нухалда тІовитІун
вукІаравани дунги Аллагъасдаса хІинкъарал

муъминзабаздаса вукӀине вукӀана» - абун.

58. Цогиги гъеб напсаль абичӀого букӀизе أَوَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً
 жинда Аллагъасул глазаб бихъараб فَأَكُونُ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾
 мехаль: «Гъанже дун дуњялалде глад
 вуссине гъавулевани дун иман лъун
 лъикӀаб гламал гъабулездаса вукӀинаан» – абун.

Гъев инсанасе жаваб гъабун гладегӀанав Аллагъас абулеб буго:

59. Духъе дир расул вачӀана, хӀакъаб بَلَىٰ قَدْ جَاءَكَ ءَايَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا
 каламги бачӀана. Дуца гъеб гъереси وَأَمْسَكَكَزَّتْ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾
 гъабун, Дида иман лъезеги чӀухӀана.
 Мун вукӀана хӀакъаб диналда жидеца
 инкар ккурал гладамаздаса абун.

60. Къиямасеб къояль жидеца وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوعَلَى اللَّهِ
 Аллагъасде гӀунтӀизе гъабун гъереси وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
 бицунел рукӀарал гладамал дуда рихъизе لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾
 руго, МухӀаммад ﷺ, жидер
 гъурмал чӀегӀерлъун.

ЖужахӀалда жаниб гъечӀищха киналго чӀухӀарал гладамал
 руссунеб бакӀ? Жидер БетӀергъан Аллагъ цо гъавизе чӀухӀарал, гъесие
 гӀибадат гъабизе чӀухӀарал, гъесул нигӀматазда шукру гъабизе
 чӀухӀарал. Гъел гладамал руссунеб бакӀ жагъаннама буго. Гъел
 гладамалгун цадахъ рукӀине руго жидеца Аллагъасул лагъзадериде
 данде чӀухӀи гъабурал, гъел хӀакъир гъарурал гладамалги.

61. Аллагъасдаса хӀинкъарал гладамал وَيُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا
 гъеб къоялъул глазабалдаса хвасар يَمْسُهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾
 гъарула жидер бахъи буголъиялдалъун
 ва жидер мурадазда кверщел
 батиялдалъун.

Гъебги алжаналъул абадиял нигӀматал руго. Гъезда щибго къварили
 хъатӀиларо ва гъезда гладе кинабӀаги пашманлъиги бачӀунаро.
 Цодагъабги цӀикӀкӀун Аллагъасе гӀибадат гъабун букӀарабанищ абун
 рукӀуна гъел.

62. ГладегӀанав Аллагъ вуго жинца اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
 кинабго жо бижулев. Гъев Аллагъ вуго وَكَيِّلٌ ﴿٦٢﴾
 жиндир кинабго жоялда хӀалкӀолъи
 бугев, жиндие бокъараб жо гъабулев,
 жиндие бокъараб гъабичӀого толев.

63. Гъев Аллагъасе буго зобазулги لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ

ракъальулги хазиначул ихтияр ва
кверщел.

كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ

الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾

Гъев вуго гъел хазиначи жиндие бокъухъин
рикъулев, гъезул кӀулал жинда кодор ругев.

Жидеца Аллагъасдаги гъесул аятаздаги инкар ккурал гӀадамал
руго ахираталда жал чӀорого хутӀулел, гъениб жидеи шибго
лъикӀлъи гъечӀел.

64. Дуца абе, МухӀаммад ﷺ : «Я гъал
Аллагъ гъаларел жагъилал ахӀмакъал
гӀадамал!

فَلْأَغَيِّرَ اللَّهُ تَأْمُرُوْنَ أَعْبُدُ أَيُّهَا

الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾

Нужеца дида амруйиш гъабулеб дица

Аллагъасеги гъабичӀого цоги жоялъе гӀибадат гъабе абун? Гъаб
аят рещӀине гъабуна мушрикаца аварагасде абидал дуца нижер
аллагъабазе лагълъи гъабе, цинги нижеца дур Аллагъасе лагълъи
гъабизе буго абун.

65. ХӀакълъунго дуда вахӀю гъабун
буго, МухӀаммад ﷺ, гъединго дуда
цере рукӀарал киналго расулаздаги

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن

قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَا تَحْبَطَنَّ

вахӀю гъабун букӀана: ﷺ

عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾

«Дуца Аллагъасдехун ширк гъабун
гъеб ширкаль дур кинабго лъикӀаб гӀамал гӀадада хвезе гъабула
ва ахираталда мунги вукӀуна жал чӀорого хутӀарал гӀадамаздаса»-
абун.

66. ЦохӀю Аллагъасе гъабе дуца лагълъи
ва мун вукӀа Аллагъас жидеи кӀурал
нигӀматазда шукру гъабулел гӀадамаздасан.

بَلِ اللَّهِ فَأَعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

ГӀадегӀанав Аллагъасда лъала жиндие хириял аварагабаз ширк
гъабулареблъи. Гъеб калам буго мушриказе цакъго хӀинкъи кӀолеб
калам: Аллагъас жиндир аварагги ширк сабаблъун гӀазабалъе хӀакъ
гъавулеб мехаль цогидал мушриказе цакъаб гӀазаб букӀунеблъи
лъазе кӀолеб жо буго. Гъединго гъаб рагӀи буго муъминзабагеги
хӀинкъи кӀолеб гъел цӀунун рукӀине балъгояб ширк абун жинда абулеб
рияалдаса, ай бихьдае гӀибадат гъабиялдаса. Ва Аллагъ гуреб жоялда
ахӀи бай, хъул лъей гъабиялдасаги.

67. ГӀадегӀанав Аллагъасул
хӀакъикъияб къадру лъан гъелда
рельгъараб кӀодолъи гъабичӀо
Аллагъасе.

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا

فَبَضْبُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَتٌ

بِيمِينِهِ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا

Капурзабазда ва мушриказда гъеб

къядру лъазего лъачӀо, гъез Аллагъасдехун

ширк гъабуна, гъесие лагълъи гъабизе чӀухӀана.

Муъминзабилъун ругел гӀадамалги гӀемерал руго Аллагъ вугин

аби гуреб гъев Аллагъ шив вугев, гъесул сипатал щал ругел, гъесул

къядру-къимат ва гъунар-гуч кинаб бугеб, гъесул гурхӀел ва щим

бахъи кигӀанаб бугеб жидеда лъаларел, гъелъул пикруго гъабуларел.

Гъел бусурбаби релълъун рукӀуна гӀадегӀанав Аллагъас Къуръаналда

жанир жал какарал капурзабазда: «Нижеца лагълъи гъабулеб буго

нижер умумуз лагълъи гъабулеб батараб жоялъе» - абун жидеца

абурал. Гъал бусурбабацаги ургъун буго «умумузул дин» абураб цӀар,

гъезда капурзабаца лъазе гъабун буго «Традиционный ислам» абураб

рагӀи абизе. Гъеб кӀиябго рагӀиялъул магӀна буго гӀад тарав ханасе

мутӀигӀлъизе ккола гъев хан капурчи вугониги абураб. Цогиги гъеб

рагӀиялъул магӀна буго капурал хӀакимзабигун рекъон хӀалтӀизе ккола

бусурбабазул диниял хӀаракатчагӀи абураб.

Гъеб рагӀиялъул бишунго мухӀканаб магӀна буго: Аллагъасул

дин ракъалда гӀад букӀиналъе гӀоло жигъад гъабизе ккола абулел

бусурбабиги. Исламияб дин ва бусурбаби куфруялъул лагълъиялда

рукӀине бегъуларо абулел гӀалимзабиги; террористал ва экстремистал

руго абураб. Гъал гӀадамазда гӀадегӀанав Аллагъасул къядру лъалеб

гъечӀо, гъесие букӀине кколеб кӀодольиги гъабулеб гъечӀо, гъев

Аллагъасул гӀазабалдаса хӀинкъулелги гъечӀо.

Гъаб кинабго ракъ Аллагъасул хъатиниб жаниб букӀине буго

Къиямасеб къоялъ. Гъесул кверщаликъ буго кинабго махлукъ.

Зобалги гъесул кваранаб рахъалда сукӀун гӀодор лъун рукӀуна.

Жив гӀадегӀанав ва жив вацӀадава вуго Аллагъ мушриказа

гъесда гӀунтӀизе гъарулел сипатаздасан. Гъаб рагӀиялдаса мурад

буго гӀадегӀанав Аллагъасул хӀалкӀолъи баян гъаби. Нилъеца кӀвар

гъабизе кколари гъал рагӀабазул хӀакъикъияб магӀна ва мурад щиб

бугеб абураб масъала лъазе гъабизе. Цересел гӀалимзабазул гӀадат буго

гъединаб калам Аллагъас абураб хӀалалъ тей ва гъелда гӀад кӀалъай

гъабунгутӀи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хӀадисалдаги

буго: «Аллагъас Къиямасеб къоялъ кинабго ракъ хъатикъ къала,

зобалги сукӀун жиндир хъибилалда гӀодор лъола, цинги жинца абула:

«Дун вуго кинабго махлукъалъул хан. Киреха арал дол ракъалда гӀад

рукӀарал ханзаби» - абун. ХӀадис имам Муслимица бицана.

68. Исрапил малаикас ссуралъубе пула

гъеб Къиямасеб къо чӀезе гӀагарлъидал.

وَيُفَيِّحُ فِي الصُّورِ فَصَبَقَ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ

Цинги зобалаздаги ракъалдаги тIад
бугебщинаб жо хун тIодобе ккола,
Аллагъасе бокъараб жо хутIизегIан.

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَتَّ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ
فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

Жабраил ва Микаил ва тIарщ баччарал
малаикзаби хутIизегIан, алжаналтур ругел хIурулгIинал ва гьилманал,
гъарабашалги хутIизегIан. Живго Исапил малаикги хутIула. Цингиги
Аллагъас амру гъабун Исапил малаикас ссуралтуб пула ва
кинабго халкъ жидер хобаздасан къватIире рахъун хIинкъун ва
хIайранлъун чIола, щиб амрудай жидеде гъабила абун балагъун
рукIуна.

69. Циндаго тIарасат майданги кинабго
Къиямасеб къоялъул ракъги, БетIергъан
Аллагъасул нур загъирлъун гьелдалъун
гвангъун уна.

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِهَا وَوُضِعَ
الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالتَّيِّبِينَ وَالشَّهَدَاءِ
وَفُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾

тIадамазул тIамалал хъварал тIахъалги
тIодор лъола жидер хIисаб-мизан гъабизе. Аллагъас халкъалда
дин малъизе ритIарал аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, лагъзадерил тIамал
хъвалел рукIарал малаикзабиги рачун рачIуна. Аварагзабазда
гьикъула жидер умматаз ва къавмалъ щиб жаваб жидеде къураб абун.
тIамал хъвалел рукIарал малаикзабаздаги гьикъула гьел лагъзадерица
гъабулеб тIамалалдаса гъезие нугIлъи гъабизе гъабун.

Цогиги абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг ва
гъесул уммат жидеца нугIлъи гъабизе рачIуна цересел умматазухъе
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIана ва гъез Аллагъасул рисалат гьел умматазухъе
щцезе гъабуна»-абун. Цинги кинабго халкъалтуб хIисаб-мизанги
гъабула хIакъаб ва битIараб хIукму гъабун. Цониги напсалъе
щибго зулмуги гъабуларо. Гъеб напсалъ гъабураб лъикIаб тIамал
нукъсан гъабуларо ва гьелъ гъабичIеб квешаб тIамал гьелда тIадги
лъоларо.

70. Щибаб напсалъе жинца гъабураб
тIамалалтуб жазагги тIубазе гъабула.
Гъев Аллагъ жинда лъикI лъалев вуго
жиндир лагъзадерица гъабураб тIамал.

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا
يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

Гъев хIажатав гьечIо тIамал хъварал кагътаздеги, цIадирабаздаги,
нугIаздаги. Гъеб кинабго иш буго лагъзадерил щибго рагIи абизе рес
гъечIеб хIалалъ гъезул тIамалалъе тIадилаб хIукму гъабизе гьел мукIур
гъариялъе бугеб. Гъаб кинабго жоялде тIадеги гъев инсанасул щибаб
лага кIалъазе гъабун, гъебги биччала нугIлъи гъабизе. Гъеб камилаб
хIалалъ хIисаб-мизан гъабун хадуб кинабго халкъ кIиги къукъаялде

бикъула ва щибаб къукъа жидер гIамалалда рекъараб жазаълъун бугеб алжаналде яги жужахIалде лъугъине гъарула. Гъаб ахираб хIукму бицун гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

71. Жидеца Аллагъасде инкар ккурал гIадамал къукъа-къукъаби гъарун, щибаб жамагIат малаикзабаца цере къотIун жужахIалде рачуна. Гьел къукъаби жужахIалде аскIоре швараб мехаль гьелгъул рагъаби рагъула. Ва кутакаб бухIи ва квешаб махI, гIасияб цIадул гъаракъ гъезда дандчIвала.

Цинги жужахIалда гIад тарал

забаниятаца (гIазабалгъул малаикзаби) гъезда кIалгъикъи гъабула нужехъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIинчIищ нужедаго гъоркъоса жидеца нужея Аллагъасул аятал цIалулел ва нужея хIинкъи къолел, гъаб жакъа къоялда нужеца дандчIвай гъабизе буго абун. Гьел гIадамаз абула: «РачIана нижехъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ» - абун. Амма гъеб мукIурлъиялъ гъезие щибго мунпагIат гъабуларо. Гъезие хIакълъун буго Аллагъас капурзабазе гIазаб гъабизе буго абун гъабураб къотIи.

72. Гъездехун абула: «Нуж лъугъа жужахIалгъул рагъабахъан жанире даимго гъеб жужахIалгъур рукIинелъун».

Цакъ квешаб рукъ буго ва руссунел бакI

буго Аллагъасда иман лъезе, гъесул расуласда нахърилгъине чIухIарал гIадамазе гъаб жагъаннама.

73. Дуниялалгъул рукъор Аллагъасул гIазабалдаса хIинкъун гъев Аллагъасе гIибадат бацIцIад гъабун жал хъвадарал гIадамалги рачуна алжаналдехун жамагIатал гъарун.

Гьел тахазда рекIине гъарун рачуна, ханасде гIаде рачунел къадру кIудиял гъалбал рачунел хIалалгъ. Гьел муъминзаби алжаналде аскIоре швараб мехаль гьел алжаназул рагъаби рагъунго рукIуна гъезул хIурмат гъабун. Алжаналгъул хъулухъ гъабулел малаикзабаз гъезда абула: «Нужея салам буго, баракат-рахIматги буго! Нугер хIал лъикIлъана нуж куфру-ширкалгъул ва нипакълъул

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ
حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ
يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ
الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَلِيدِينَ فِيهَا
فِيئْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَىٰ الْجَنَّةِ زُمَرًا ۖ
حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ
فَادْخُلُوا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

чороклябаздаса раццIадаллгун рукIиналь. Гьал алжаназде жанире лгугьа нуж даимго гьенир жанир рукIунеллгун» - абун.

74. Гьeб алжан бихъараб мехаль ва гьенире жанире лгугьунеб мехаль тIадегIанав Аллагьасе рецц гьабун гьез абула: «Кинабго рецц ва шукру Аллагьасе буго жинца нижее гьабун

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ
وَأَوْثَرَنَا الْأَرْضَ نَنْتَوِي مِنْ الْجَنَّةِ
حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ ﴿٧٤﴾

букIараб кьотIи ритIухъ гьабурав ва жинца нижее гьаб алжаналгун ракь ирсалье кьурав, гьелда жанир ниж нижее бокъараб бакIалда чIезе бегьулеблгун.

Цакъ лгикIаб ажру буго гьаб алжан жидеца Аллагь разилгьи тIалаб гьабун лгикIаб тIамал гьабурал муьминзабазе» - абун.

Алжаналда жанив бишунго цева Аллагьасул свалат салам лгеев МухIаммад авараг лгугьине гьавула, цинги гьесул умматалгун муьминзаби лгугьине гьарула. Гьел муьминзаби жиде берцин бихъараб бакIалде уна ва гьенир жал рештIараб мехаль гьез абула: «Кинабго рецц Аллагьасе буго жинца нижее алжанал кьелин абун гьабураб кьотIи тIубарав ва гьадин нижеего бокъараб бакIалда ниж чIезе алжанал нижее ирсалье кьурав»-абун.

75. Гьeб кьояль дуда малаикзабиги рихъила, Аллагьасул тIаршалда сверун лгугьун жидеца Аллагьасе тасбихI гьабулеллгун ва гьесие рецц гьабулеллгун. Гьадин хIакъаб хIукму гьабун кинабго халкьалгун амру тIубазе гьабула тIадегIанав Аллагьас.

وَنَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُمُ بِالْحَقِّ
وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

Гьeб макъамалда кинабго махлукъаль тIадегIанав Аллагьасе рецц гьабун «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» абула. Муьминзабаца Аллагьасе рецц гьабула жиде кьурал нигIматазде данде, капурзабацаги рецц гьабула жиде хIукму тIадилаб зулму гьечIеб гьабиялде данде. Кинабго махлукъальго Аллагьасе рецц гьабула жиндир хIукму битIарав, хIикмат камилав хан гьев Аллагь вукIиналда данде.

тIадегIанав Аллагьасе даимаб шукру ва рецц буго исламийб диналда ниль тIоритIарав Аллагьас гьeб диналда ниль хвезеги гьареги, ахираталда жив разиял муьминзабигун падахъ тIадеги рахъине гьареги.

А-тIабарияс жинда Аллагь разилгьяв Жарир асхIабасдасан бицараб хIадисалда буго: «Цо кьояль Аллагьасул свалат салам лгеев аварагас жиндир асхIабзабадул цо кьукъаялда абун: «Дица нужеи цIализе

руго «Сурату Ззумараялъул» ахириял аятал. Гьал аятал цІалараб мехаль нужедаса жив гІодарав чиясе алжан букІине буго» - абун. Цинги аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел аятал цІалана «Жидеца Аллагьасе гьабизе хІакъаб къадру гьабичІо» абураб аяталдаса байбихьун сурат тІубазегІан (67-74 аятал). Нижедаса цоял гІодулел рукІана, цогидал гІодулел рукІинчІо ва гьез абун: «Я расулаллагь! Нижеца кигІан хІл бахъаниги ниж гІодизе абун нижеда гІодизе кІвечІо» - абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «Дица гьел аятал гьанжесалалъги цІализе руго. Нужедаса гІодизе бачІинчІев чияс гІодулеб хвелгІаги гьабе» - абун».

Гьаб хІадис сахІихІаб бугин абичІониги хъвана. Гьаб хъваялъе гІиллаги буго—гьаб Сурату Ззумаралъул ахир буго цІакъ берцинаб, пасихІаб, жиб цІалулеб мехаль назму цІалулеб гІадаб чвахи букІунеб ва берцинаб бакъан бачунеб гІадаб гьаракьги букІунеб. Гьаб Къуръан цоги мацІалде буссине гьабураб мехаль кигІанго пасихІаб таржама бугониги гьеб Къуръаналъул пасихІлти, назмуялъул берцинлти, бакъаналъул хІеренлти къватІибе къезе кІоларо. ХІакъикъияб хІалалъ Къуръаналъул пасихІлти ва берцинлти бичІІуларо Аллагьас жиде баракат бугеб, жиндилъ иманалъул нур бугеб гІелму къурал гІадамазда гурони. Нилъеда гІадаб жо буго гьаб Къуръан Аллагьасул калам букІиналда божун, гьеб бищунго хирияб, пасихІаб ва даимго жиб нахъе хутІулеб ва жиндир хІукму кинабго умматалъе гІаммаб калам букІиналда божун гьеб цІали, гьелъул вагІза боси, гьелъул хІукмуялда нахърилъгІин. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасас абухъин нилъер берал гІодулел гьечІони гьел гІодунгутІиялда ракІ къварилъун, ракІ гІодун рукІин. Аллагьас тавпикъ гьабеги жив разияб гІамал гьабизе.

ТІадегІанав Аллагьасул тавфикъалдалъун «Сурату Ззумаралъул»

тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагьасе буго.

40. Сурату Гяѳир

سُورَةُ غَافِرٍ

Гяб сурат Маккаялда реџтине гябураб бугелъул гьалда жаниб бицунѳб хлукмуги Исламалъул аслиял рукнабилъун ругел Аллагъ ﷻ цо гъави, аварагзаби ﷻ ритлхъ гъари, ахираталда иман лъеялъул буго. Хlакъаб ва батlулаб, тlorитlел ва къосин цоцаде данделъун гьел цоцазде къацандизе гъарун, инсанасе вагlза гябулеб буго ва гъев инсан хlакъаб жоялде вачунев вуго. Пaдегlанав Аллагъасул сипатаздакъун байбихъун, гъесул хlалкoлъиялда тlorитlел гябулел гlаламатал рицун, хадуб капурзабазул инкар ва гlамал kлодолъи бицун буго. Цересел умматазул гlасиял къавмазул ва гъезие гябураб гlазабалъулги бицун буго. Аллагъасул ﷻ Гlарц баччун ругел хириял малаикзабазулги бицун буго.

Къиямасеб къоялъул хlинкъаби ва гъенир рукlунел къварилъабазул цо бутlа баян гябун буго. Жидер Бетlергъан Аллагъасда цере гьел капурзаби гlодогlанлъун, хlелун эхети баян гябун буго. Аллагъасда ﷻ иман лъурал муъминзабазда ва иман лъезе чlухlарал залимзабазул бицун Муса аварагасул ﷻ ва Пиргlавнил къиса бицун буго. Цогидал Мусал ﷻ ва Пиргlавнил къисабазулъ бицинчlев цо муъминчи Пиргlавнида цеве чlеялъул бицун буго: жинца хlакъаб рагlи бицун Пиргlавнигi гъесул къавмги иман лъеялде ахlизе.

Муъминзабазе ва капурзабазе мисал бачун буго беццав чиясул ва канлъи бихъулев чиясул мисал бачун. Аллагъ ﷻ цо вукlиналде тlorитlел гябулел аятал ва гlаламатал баян гъарун руго. Сураталъул ахиралда Аллагъасде ﷻ инкар ккурал гъесул аварагзаби ﷻ гъереси гъарурал гlадамал руссулеб бакl ва гъезул букlунѳб квешаб хlал баян гябун буго.

Гяб сураталда цlар лъун буго «Жинца мунагъал рахчулев» абураб Аллагъасул ﷻ цlаралдалъун гъеб цlаралдалъун: сурат байбихъун букlиналъ. Гяб сураталда цогиги «Муъминчиясул сурат» абунги абула гьелда жаниб Пиргlавнил къавмалдаса жинца иман лъурав чиясул хабар бицун бугелъул.

Къуръаналда жаниб анкъго сурат буго жидер байбихъи «Хlа мин» абун бугел. Гъезул хиралъи бицарал хlадисалги руго. Гъезда цlар тун буго Къуръаналъул бакъулъ бакl (сердцевина), Къуръаналъул хъон абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну Масгlудица абун: «Дун Хlа, мимал цlализе лъугъараб мехалъ алжаналъул ахакъ сверулев вугев гlадин вукlуна» - абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ

1. X1a, Мим.

ТIадегIанав Аллагъасда гъала жиндир мурад гъаб кIиго хIарп абиялдалъун бугеб.

2. Гъаб хирияб Къуръан буго Жиндир гуч تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١﴾
бергъарав, жиндир гIелму камилав.

Жиндир махлукъалъул киналго ахIвалал жинда гъалев, гъезие мустахIикъаб жоги жинда гъалев, жиндие бокъараб жо гъабизе жиндиль гъунарги, гучги бугев ТIадегIанав Аллагъас жиб рещтIине гъабураб.

3. Жинца мунагъал рахчулев, жинца лагъзадерил тавбу къабул гъабулев.

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي

Жиндехун гIасильарал гIадамазе

الطُّولِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

гIакъуба гъаби гучав. Жиндир цIоб-

рахIму ва нигIматал къейи гIемерав.

Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъечIев вуго гъев ТIадегIанав Аллагъ: жив Халикълъун, Разикълъун, МагIбудълъун (жиндие лагълъи гъабулев) вугев. Ахираталда кинабго халкъалъул руссинги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго. Къиямасеб къоялъ жинца хIисаб-мизан ва жазаъ гъабулев хан цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

4. Гъаб Къуръаналда къацандуларо, жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал нахъеги

مَا يُجَدِّدُ فِي آيَاتِنَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا

чIваларо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал,

يَعِزُّكَ نَفْلُهُمْ فِي الْبَلَدِ ﴿٤﴾

авараг гьереси гъавулел гIадамаз гурони.

Гъел инкарчагIи гъаб дуниялалъул рукъор хъвадиялде балагъун, гъезул бечелъиялда бахиллълъун, гъезул чIухIарал минабаз гIажайб гъавун, гъелдалъун мун гуккизе чIоге, я гъав муъминав инсан! Гъеб буго цIакъ хехго тIаса унеб, жинда цохIо лахIзаталъги божи гъечIеб дуниялалъул чIаголъи. Гъеб дуниялалде ракI гъун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIочон хъвадарал къавмазул ахир кин ккарабали гъазе бокъани – гIенекке дус бицунеб хабаралда ва гъелдасан вагIзаги босе.

5. Гъаб дур умматалъ мун гьереси

كَذَّبَتْ قَبَائِلُهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْرَابُ مِنْ

гъавуна абун дуца ракI къварид

بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ

гъабуге, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

لِيَأْخُذُوا بِهِمْ وَجَدُوا بِالْبَاطِلِ يُدْحِضُونَ

Гъездасан цере рукIарал НухIил

بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾

къавмалъги ва цогидал гъездасан

хадур рукIарал къавмазги жидеда

ритІарал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гьяруна.

Гьєб щибаб къавмалъ къасд гьябуна жидер аварагасе къварилъи-зарал гьабизе. Аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام чІвазе къасд гьябуна цо-цо къавмаз ва гьєз аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام чІвана. Гьєл къавмаз батІулаб жоги бицун хІакъаб жо къєзабизе, гьєб хвєзабизе яхІ бахъи гьябуна. Дица гьєл къавмал Дир гІазабалдалъун ккуна. Кинаб гІазабха Дица гьєзие гьябураб? ЦІакъ квешаб гІазаб гьябуна: гьєл къавмал гьалаг гьярун гьєзул наслу бакъвазе гьябуна. Гьєзул чІухІарал хьулби-клалгІабиги чІвадаллъун гьяруна. Гьєзул бечелъи хазинаги гІадада хвєзе гьябуна.

6. Гьадианаб гІазаб швєзе букІин хІакъаб буго, я МухІаммад ﷺ,
дур умматалъул капурзабадаги.

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾

ХІакълъунго гьєл руго жал жужахІалъул агълулъун ругел гІадамал.

7. Жидеца Аллагъасул ﷻ ГІарш баччарал малаикзаби ва гьєб ГІаршалда сверун ругел Аллагъасе ﷻ хириял малаикзабиги жидеца Аллагъасе ﷻ тасбиxІ гьябулел руго, гьєсие рецц гьябулел ва гьєсдаса муъминзабазул мунагъал рахчи тІалаб гьябун гьєсие хІелун дугІа гьябулелги руго.

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ، يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾

Гьєл малаикзабаца абула: «Я нижер БетІєргъан Аллагъ! Дур рахІмат ва гІелму кинабго жоялда жинца швей гьябулеб буго. Гьєб дур рахІматалдалъун дуца мунагъал чуре жидеца тавбу гьябун дур хІакъаб диналда руссарал ва гьєлда чІарал муъминзабазул. Ва Дуца гьєл цІуне Аллагъ ﷻ, жужахІалъул гІазабалдасаги.

8. Я нижер БетІєргъан! Дуца гьєл муъминзаби лъугъине гьаре жал даимго жанир рукІунел алжаназда, Дуца гьєл муъминзабазе ва гьєзул жидеца иман лъурал умумузе жиб къотІи гьябун букІараб гьєб алжанги.

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ ءَابَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾

Гьєзул руччабазе ва гьєзул лъималазеги жиб къотІи гьябураб, жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гьябун бугони. ХІакълъунго Мун вуго БетІєргъан Аллагъ дур гуч бергъарав ва дур хІукмуялъул хІакимияв, жинда жаниб маслиxІат ва пайда бугеб хІукму гурони гьябуларев.

9. Дуца гьел муъминзаби цIуне,
БетIергьан, гьез хадур мунагьал
гьариялдасаги. Дуца жив мунагьаздаса
цIунарав чи вуго мун жинда гурхIарав
чи.

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ
يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ، وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿١﴾

Гьеб дур гурхIел жидее швей буго бищунго кIудияб лъикIлъиялда
кверщел бати ва бахьи буголхи.

ТIадегIанав Аллагьас гьаб лъабго аяталда жаниб бицараб жоялъул
магIна буго: Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ хириял малаикзаби гьесие даимго тасбихI-
сужда гьабун гьесие гIибадат гьабулеллъун рукIин, гьел Аллагьасе
جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабизе чIухIуларел рукIинги. Гьал капурзаби щиб
жоялда божун Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасильулел? Гьел щай Аллагьасдаса
جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъуларел?!

КIиабилебги магIна буго: хириял малаикзабаца муъминзабазе
дугIа гьабизе байбихилелде цебе Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ рецц гьабулеб
буго, гьесул гурхIел-рахIму бергьараб букIин, гIелму-лъай камилаб
букIин бицулеб буго. Гьаб буго муъминзабазда дугIа гьабиялъул
адаб лъазе гьабун Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьезда гьабулеб гурхIел ва малъа-
хъвай.

Лъабабилебги пайда буго: Муъминзабазда рекъараб буго жидеца
дугIа гьабулеб мехаль жидер умумузе ва агьлу-хъизаналъе гIамааб
дугIа гьаби, киналго муъминзабазда швей гьабулеб дугIа гьабиги.
Гьеб буго гурхIел-рахIму букIиналъул гIаламат, гьеб гурхIел-рахIму
букIин муъминчиясул гIаламат буго ва гьесдаса Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ тIалаб
гьабулеб жоги буго.

10. ХIакълъунго къиямасеб къоялъ
капурзабазде ахIула: «Нужеда
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахьи цIакъ
гучаб буго нужерго напсазда нужер
ццим бахьиалдаса.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لَمَقْتُ اللَّهِ
أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ
إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾

Дунялалдаго Нуж Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялде ахIулел рукIана,
амма нужеца гьеб ахIиялъе жаваб къечIо ва нуж Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ
инкар ккун чIана. Гьелдалъун нужеда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ццимги
бахъана. Гьанже нуж пащманлъана абун щибго жо хисизе гьечIо».

11. ЖужахIалъе жал хIакълъараблхи
лъараб мехаль капурзабаца абула: «Я
нижер БетIергьан! Дуца ниж кIиги
нухаль хвезе гьаруна ва кIиги нухаль

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا أَفْتَنَّا وَأَحْبَبْنَا أَفْتَنَّا
فَأَعْرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ
سَبِيلٍ ﴿١١﴾

чІагоги гьаруна гьанже ниж мукІурІьана нижер мунагъазе.

Нижеда якъинго Іьана ниж мекъи ккарабІьи. Гьанже нижее гьаб жуждахІалдаса кьватІире рахъун дуњялалде тІад руссине нух гьечІиш? Гьединаб рес-санагІат гьечІиш? Нижеца мун разильулеб Іамал гьабизе ва гьаб Іазабалдаса ниж хъвасарІьизе!

КІиги нухаль хвезе гьаруна абураб рагІияІье магІна гьабун Іалимзабаца абуна: цин жал рукІинчІо дуњялалъул чІагоІьиялда. Цинги чІаго гьарун, хадур хвезе гьаруна абураб. КІиги нухаль чІаго гьаруна абураб рагІияІьул магІнаги буго цо нухаль дуњялалда чІаго гьаруна, цинги ахираталдаги чІаго гьаруна абураб.

12. Гьел капурзабазе жаваб гьабун

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула:

«ХІакъІьунго гьеб нужее бугеб Іазаб

буго нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавиялда ва

гьесие гІибадат гьабиялда ахІараб мехаль

нужеца гьелда инкар кквеяІь,

Аллагъасдехун ширк гьабун хъанчазе лагъІьи гьабиялде нуж ахІарал чагІазда нужеца иман Іьуна ва нуж гьезда нахъриІьинаІьги. Гьанже хІукму гьабулев чи Жив кІудияв ва тІадегІанав цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Гьел хъанчазе ва цогидал аллагъзабазе жакъа щибго рагІи ва ихтияр гьечІо. Нужее гьаб Іазабалдаса хвасарІьиги гьечІо.

13. Гьев БетІергъан Аллагъ вуго

нужер хан, я гьал Іадамал! Жинца

нужеда аятал ва Іаламатал рихъизе

гьарулев.

Жив цо вукІиналда ва жиндир хІалкІолъиялда жидеца тІоритІел гьабулел. Жинца нужее зодисан ризкъиги рещтІине гьабулев: цІад базе гьабулев, гьелдалъун нужее ах-хур бижизе гьабулев. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гьал Іаламатал рихъуларо ва гьезул вагІзаги босуларо жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабиялда тІад чІарал муъминзабаца гурони. Жидеца тавбу гьабун ІьикІаб Іамал гьабулел, Іадамазе рихъдае ва рещалъе Іамал гьабиялдаса, мунапикъІьи гьабиялдасаги жал рикІадал.

14. Нужеца гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат

гьабе куфру-ширкалдаса бацІадаб, гьеб

капурзабазе рихунеб бугониги ва гьез

ذَٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ،

كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُونَ

فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ

السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ

كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

нужеде рагъ гябулеб бугониги.

15. Жиндир даражаби тIадегIанав вуго

гъев Аллагъ ﷻ : кинабго ханлъи

ва тIадегIанлъи жиндие бугев. Жиб

кIудияб ГIаршальул БетIергъанги вуго.

Аллагъас ﷻ бижараб махлукъальул

бищунго кIудияб жо буго абуна гъеб ГIарш. Гъеб буго зобалазулги

ракъазулги киналго халкъазда ва ракъазда жиб сверун бугеб. Гъеб

ГIаршальул БетIергъан вукIин, гъелда тIадегIан вукIин буго Аллагъасул

ﷻ ханлъи ва къудрат гучаб букIиналъул гIаамат. Аллагъас ﷻ

жиндир халкъалдаса жиндие вокъарав чиясе витIула жиндир

вахIю босун Жабраил малаик. Гъеб вахIюялдалъун расулас

ﷺ умматалъе хIинкъи къезе кинабго халкъ тIаде бахъине

гъабун цоцаде дандельулеб къиямасеб къоялъул гIазабалдалъун.

Жиндилъ БетIергъан Аллагъги гъесул лагъзалги данде чIвалеб,

зобалазулги ракъальулги агълу цоцаде данде чIвалеб.

16. Гъеб къоялъ кинабго халкъ

Аллагъасда ﷻ цебе чIун букIуна:

гъел щибго жоялъ рахчизе гъаруларо.

Гъеб ГIарасат майдан цIан битIараб

авлахъалда релълъун букIуна.

Гъеб халкъальул цониги гIамал, рагIи ва рекIел хиялги

Аллагъасдаса ﷻ балъго букIуларо. Кинабго жо гъесда лъалеб

букIуна. «Жакъа тIобараб ханлъи ва кIодолъи щив чиясе бугеб?»

- абун ахIула Аллагъас ﷻ. Гъесие жаваб гъабизе кIолев щивго чи

вукIуларо ва БетIергъан Аллагъас жинцаго жаваб гъабула: «Жиндир

гуч бергъарав, жив цогояв Аллагъасе ﷻ буго жакъа тIобараб

ханлъи» - абун.

17. Жакъа щибаб напсалье жазъ

гъабизе буго жинца гъабураб

гIамалалда рекъараб, жакъа

кинабгIаги зулмуги букIине гъечIо.

ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ жинца хIисаб-мизан цIакъ

хех гъабулев вуго. Гъес кинабго халкъальул хIисаб цохIо заманаялъ

гъабула. Инсанасда релълъараб гъечIо БетIергъан Аллагъасул гIабигIат:

цо иш гъабулев вугони инсанасда цоги иш цадахъ гъабизе кIоларо.

Аллагъасда ﷻ кIола кинабго халкъальул хIисаб цого заманаялъ

гъабизе. Дунялалъул рукъоб кинабго халкъалье ризкъи цадахъго

къолеб букIараб гIадин, ахираталда гъезул хIисабги цадахъго гъабула.

رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ

مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ

يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿٥٩﴾

يَوْمَهُمْ يَنْزِفُونَ لَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ

لَعَنَ الْمَلِكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَحْدِ الْقَهَّارِ ﴿٦٠﴾

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا

ظُلْمَ الْيَوْمِ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٦١﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдасан бицараб хІадисалда буго: «Цо кьо кьалтуде цолеб заманалда жаниб алжаналтъл агълу алжаналде жанибе лъугъун хІалхъон букІуна, жуужахІалтъл агълу жуужахІалдеги лъугъун букІуна»-абун. ХІадис ибну Жаририца ва ибну абиХІатимица бицана.

18. Дуца мушриказе хІинкьи кье,
МухІаммад ﷺ, жиб цІакъ
гІагарда бугеб Къиямасеб кьоаялтъл
гІазабалдалтълун. Пемеер хІинкълун
жидер ракІал карандасан къватІире
кІанцизе хІадурлтълун шокъроре рахун рукІунеб.

وَأَنذَرَهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى
الْحَاجِرِ كَظَمِينَ مَّا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ
وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ

Кутакаб хІинкьи ва пащманлти жаниб бахчун гьел рукІунеб.
Аллагъасде ﷻ гІасилтълун жидеца напсазе зулму гьабурал
гІадамазе гьеб кьоаял гьудул-гьалмагъ вукІунаро ва гьезие
шапагІат гьабулев чиги вукІунаро гьездаса гІазаб борхизе кІолев.

19. ПІадегІанав Аллагъасда лъала
нужер бераль гьабураб хиянатги: гьеб
цІогъор гІадин хІарамаб бакІалде балагъараблти лъала. Нужер
ракІазда жаниб бахчун бугеб балъголтиги лъала гьев Аллагъасда
ﷻ.

يَعْرِضُ حَايِبَةً الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ

ХІарамаб бакІалде бер балагъараб мехаль нужер рекІелъе бачІунеб
хивалги лъала. Гъав Аллагъасдаса ﷻ балъго хутІила абун нужеца
щибго хІарамаб ва карагъатаб жо гьабуге, я гьал муъминзаби!

20. ПІадегІанав Аллагъ вуго жинца
хІакъаб жоялдалтълун хІукму гьабулев.
Гьев Аллагъги ﷻ тун жидеца лагълти
гьабулел хъанчал руго жидеда щибго
жоялтъл хІукму гьабизе кІоларел.

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Гьел ругелтъл рухІ гьечІел, гІакълу гьечІел,
гІадамазул квераз цІул, гамачІ ва цогидабги жо бикІун, буцІун гьарурал
къркъалаби.

ХІакълтълунго ПІадегІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо рагІулев
ва бихъулев. Балъго шурун бицараб жоги гьесда рагІула, рекІель ругел
пикрабиги гьесда рихъула ва лъала.

21. Гьал Маккаялтъл мушрикал
сапаразде хъвадуларищ ва гьез пикру
гьабуларищ жидеда цере рукІарал
умматазул ахир киндай ккана абун.

﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا
هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُ فِي الْأَرْضِ

Гьел Гемеерго кьуват-гуч бугелги
рукIана ва жидеца ракъалда тIад
шагьарал, росаби ран гIезегIанго
лъалкIалги тун рукIана.

فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ
اللَّهِ مِنْ وَاكِ ٤١

Жал гIаси-пасикълъиялда чIараб мехаль ва жидер мунагьалги
Гемеерлъараб мехаль гьел Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьалаг гьаруна.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса гьел цIунизе кIюлев щивго чиги
вукIинчIо. Я дунялалъул ханзаби рукIинчIо гьезие квербакъи гьабулел,
яги гьез жидее лагълъи гьабурал алллагъаби рукIинчIо.

22. Гьел гьалаг гьариялъе сабабги
букIана жал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде
ахIулел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIун
рукIин, гьез баянал аятал ва хIужабиги
рачIун рукIин. Гьел къавмаз инкар
ккуна Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе, гьесул расулаздаги
мутIингIлъизе.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ٤٢

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел жиндир гучаб гIазабалдалъун ккуна.
ХIакълъунго Аллагъ жив гучав вуго, жинда гIасилъаразе гIакъуба
къвакIараб гьабулевги вуго.

23.24. ХIакълъунго Дица Муса аварг
витIана Дир мугIжизаталгун ва жал
баянал хIужабигун жидеца ракъалда
тIад пасалъи ва зулму гьабун хьвадулел
рукIарал ПиргIавнида, гьесул вазир
Гьаманида, Гемеераб хазинаялъул
бетIергьанлъун вахъун вукIарав

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ
مُّبِينٍ ٤٣
إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَوْمَهُمَا فَقَالُوا
سَاحِرٌ كَذَّابٌ ٤٤

Къарунидаги ва гьезда нахърилълъарал къибтIияздаги.
Гьез Муса аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хIакълъуль абун: «Гъав чи вуго
цIакъ сихIру гьабизе ругъун гьабурав сахIир ва жинца гьереси
бицунев чи» – абун.

25. Гьезухъе Муса авараг عَلَيْهِمُ السَّلَام хIакъаб
диналдалъун вачIараб мехаль, Дир
рахълъан жив ритIухъ гьавулел
мугIжизаталги рихъизе гьарураб мехаль
ПиргIавница ва гьесул агълуялъ абун:
«Нужеца бануисраилазул Мусад иман
лъурал гIадамазул бихъинал лъимал
чIвае, гьезул ясал чIаго те» – абун.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا
اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
وَأَسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ
الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ٤٥

Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъавилелде цебеги ПирГІавница гъѝб зулму гъабулеб букІана бануисраилазе. Гъанже Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام баянал хІужабигун вачІиндал, жиндир сихІручагІиги гъесда иман лъун жиндаса руссиндал, ПирГІавница хІукму гъабуна бануисраилал дагълъизе гъезул васал чІвазе ва гъезул ясал жидеѝ гъарабашаллъун кквезе. **Ва амма гъел капурзабазул макру ва тадбир жиб ГІадада хвараб, чІобого хутІараб букІуна.** Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ толаро гъезул макру къезе гъабичІого ва гъел инжит гъаричІого.

26. ПирГІавница жиндир
ГІакълучагІазда абун: «Нужеѝа дун те
 диѝа Муса чІвазе, цинги гъев Мусаѝа
 ахІи баѝе абѝе жиндир БѝтІерГъанасда дир
 чІваялдаса жив хвасар гъаве абун.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ
 رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ
 يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٦٦﴾

Гъѝб рагІи гъѝс абун жиндир къавмалда бихъѝзабизе жив Мусадаса хІинкъулареблъѝи, гъѝсул Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъулареблъѝи. ПирГІавница къавмалда абубеб букІиндал дун вугин нужѝр бишунго кІудияв ва ГІадеГІанав БѝтІерГъан абун.

АбухІаян абубев ГІалимас абун: «МухІканаб жо буго жиндиѝе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагІнат батараѝ ПирГІавнида лъалеб букІин Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукІин, гъѝс бихъѝзе гъабураб мугІжизатги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахълъган бугеб баянаб ва загъираб далил букІин гъѝв авараг вукІиналда ва амма гъѝв ПирГІавн цІакълъубав, къабихІав чи вукІана, гъѝсие ГІадамал чІвайги щибго кІвар гъѝчІеб жо букІана.

Гъѝсие цІакълъ бокъун букІана жиндир ханлъѝи бахъѝзе вачІараѝ Муса чІвазеги, киннигин гъѝсул рекІеълъ хІинкъѝиги букІана гъѝв Муса чІваялдалъун жинда ГІад гъалагълъѝи хѝхго бачІинилин. Гъѝдин бутелъул жив агълуялда мушавара гъабулев ГІадин кІалъана: «Дун Муса чІвазе те нужѝеѝа» - абун, гъѝб агълуялъѝи жив Муса чІваялдаса нахъѝе чІваравлъун вукІине. Хадубги ПирГІавница абун: «**ХІакълъунго Дун хІинкъун вуго гъав чІѝас нужѝр дин хисизе гъабѝилин абун** – нужѝеѝа диѝе гъабулеб лагълъѝиги тун гъѝсул Аллагъасѝе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъѝи гъабѝила» – абун. **«Яги гъѝс гъаб ракъалда ГІад цо ГІадлу хвей ва пасалъѝи гъабѝила абун хІинкъун вуго дун»** – абун.

ГІарабиязул киѝи буго: «ПирГІавница ваГІза гъабулеб буго» - абун. Гъѝб киѝи бачІараб бакІги гъаб аѝт буго. Унгоги гъѝчІишѝа гъаб бакІалда ПирГІавн ваГІзачилъун кІалъалев?!

27. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун:
«ХІакълъунго диѝа дир БѝтІерГъан
Аллагъасдалъун ва нужѝрги БѝтІерГъан

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ
 مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٦٧﴾

Аллагьасдалъун цIуни гьарулеб буго, шивав жинца Аллагьасда **جَلَّالَهُ** ва Къиямасеб къоялда иман льоларев, жив чIухIарав ва **Гамал** кIудияв чиясул заралалдасан» - абун.

Гьеб дугIа Мусаца гьабуна цохIо ПиргIавнил цIар бахъичIого Гаммаб хIалалъ киналго зулмучаглазул зулмуялдаса цIуни гьарулевлъун вукIун.

28. Цинги ПиргIавнил агьлуялдаса жив вугев, жинца Аллагьасда **جَلَّالَهُ** ва Мусада иман льурав, гьеб иман лъейги бахчун вукIарав цо муъминчияс абун: «Нужеца гьав чи чIвазехъиниш вугев гьес жиндир БетIергъан Аллагь вуго абураб рагIи сабаблъун? Цоги гьас нужее гьабураб къварилъиги гьечIо. ХIакълъунго гьев нужехъе баянал хIужабигун ва мугIижизаталгун вачIун вуго нужер БетIергъанасул рахъалъан жив Аллагьасул **جَلَّالَهُ** расул вукIиналда тIоритIел гьабулел.

Гьев чи жинца гьереси бицунев ватани, гьеб гьересиялъул мунагь-хIакъ гьесие жиндигеб букIина. Гьев чияс битIараб жо бицунев батани гьес нужее хIинкъи къолеб глазабалъул цо бутIагIаги швела нужеда: нужеца гьесда иман лъечIони ва гьев чиги чIвани. ХIакълъунго Аллагьас тIовитIуларо ва квербакъиги гьабуларо жив къосиналъулъ тIорхъолъан арав чиясе ва жинца гьереси бицунев чиясеги» - абун.

ПиргIавница Муса авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** чIвазе къасд гьабидал, гьев ПиргIавнил къавмалъ Муса **عَلَيْهِ السَّلَام** гьареси гьавиги бихъидал, гьев муъминчи хIинкъичIого цева чIана пиргIавнида ва жинца насихIат гьабулевлъун кIалъана жив Мусал рахъ ккун кIалъалев вукIин бичIчIулареб хIалги гьабун. Хадубги гьев муъминчияс абун:

29. Я дир къавм! Жакъа нужее ханлъи буго гьаб Мисриялъул ракъалда тIад. Нуж цогидал къавмаздаса бергъаралги руго.

Нужеца бануисраилал нужер лагъзаллъун ккун руго. Нагагь нилъеде тIаде

Аллагьасул **جَلَّالَهُ** глазаб бачIани нилъее квербакъулев щив чиха вукIине вугев?» - абун. Цинги ПиргIавница жиндирго чIухIи ва ГамалкIодолъи загьир гьабуна ва гьес абун:

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنَ آلِ فِرْعَوْنَ
يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ
رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِن
رَّبِّكُمْ وَإِن يَكُ كَذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ
وَإِن يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي
يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾

يَنْقُومَ لَكُمْ أَلْمُتُّكَ الْيَوْمَ ظَهَرْنَ فِي
الْأَرْضِ فَمَنْ يَبْصُرْنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِن جَاءَنَا
قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا
أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾

«Дида лъиклаблъун бихъуларо нуж нахърилълъине дица нужеда бицараб жоялда гурони» - абун. Гъеб буго жинца Муса чIавазехъин вуго абураб рагIи. Хадубги гъес абун: «Дица нужги тIоритIулел гъечIо битIараб нухалда гурони»-абун. ПиргIавние жиндир рагIи гурони битIараб букIинчIо, жиндир нух гурони хIакъабги букIинчIо.

30. Цинги гъев иман лъурав чияс абун: «Я дир къавм! ХIакълъунго дун хIинкъун вуго нужедеги шцезе гурии абун пересел умматазул аварагасде данде рахъарал къукъабазде швараб гIадаб гIазаб.

وَقَالَ الَّذِينَ آمَنَ يَقُومُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾

31. НухIил къавмалда, ГIадилазда, Самудиязда швараб гIадаб, гъезда хадур рукIараздаги швараб гIадаб гIазаб шцезе гурии абун. ТIадегIанав Аллагъ жиндир лагъзадерие зулму гъабизе бокъулев гъечIо.

مِثْلَ دَابِّ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

Гъел къавмазда швараб гIазаб букIана жидер куфру-ширк сабаблъун швараб.

32. Я дир къавм! дун хIинкъун вуго нужеда Къиямасеб къоялъул гIазабги швелин абун.

وَيَقُومُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾

«Вай дие бугеб къварилъи» абун Аллагъасде гIагIалъе гIасилъараб къавмалъ ахIулеб къо буго гъеб.

33. Аллагъасул гIагIалъе гIазабалдасан хIинкъун, мугъ бан нуж лъутун унеб къо буго гъеб. Амма нуж гъеб гIазабалдаса рорчIуларо ва нуж гъелдаса цIунулев чиги вукIунаро.

يَوْمَ تُولَوْنَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

Аллагъас гIагIалъе жив къосаравлъун тарав чи жинца битIараб нухалда тIовитIулев чиги вукIунаро.

34. ХIакълъунго нужехъе Мусадаса цеве Юсуп аваргги вачIун вукIана баянал хIужабигун Аллагъасул гIагIалъе диналде ахIизе. Амма нуж гъев авараг вукIиналда шакдарулел руго, гъев жиндалъун вачIараб жоялда нужеца инкарги ккун руго.

وَلَقَدْ جَاءَ كُورُؤُسُفٌ مِنْ قَبْلِ يَالِئِينَتِ
فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ
حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مَنْ
بَعْدَهُ رَسُولًا كَذَلِكَ يَضِلُّ اللَّهُ مَنْ
هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٍ ﴿٣٤﴾

Гъаб рагIи буго Муса аварагасул гIагIалъе заманалъ ругел бануисраилазул умумузухъе вачIун вукIана Юсуп

авараг عَلَيْهِ السَّلَام абураб. Цинги гьев Юсуп авараг عَلَيْهِ السَّلَام хвараб мехаль нуж цаакъ рохана ва нужеца абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесда хадув тЮкIав авараг عَلَيْهِ السَّلَام витIизе гьечЮ» - абун. Щибго жидее гIелму ва хIужжа гьечIеб жо бицун абун гьез гьеб рагIи. Гьедин кьосине гьарула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинавниги жив гIасияв, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъуль щакдарулев чи. Жидее баянал хIужаби рачIараб мехаль жидеца иман лъечIел гIадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер кьосиналъуль ва куфруялъуль тола. Ахираталда гьезие жужахIалъул гIазабги гьабула.

35. Жидее щибго хIужа-далил гьечЮго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда ва гьесул расулазда عَلَيْهِمُ السَّلَام кьацандулел гIадамал руго гьел. Гьезда ццим бахъин гучаб букIуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва муъминзабазулги. Гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гьесул аваргзаби гьереси гьарурал гIадамазул ракIазда куфруялъул мугъру чIвараб гIадинго гьеб куфруялъул мугъру чIвала кинавниги чIухIарав, залимав чиясул ракIалдаги.

Гьеб ракI буго цогидал лугбазул хан. Гьеб ракI лъикIлъяни цогидал лугбалги лъикIлъула. Гьеб ракI квешлъяни цогидал лугбалги квешлъула. Гьедин бугелъул абун тIадегIанав Аллагъас «РакIалда чIвала куфруялъул мугъру» - абун.

36.37. Гьаб хабар бицун муъминчи кIалъараб мехаль ПиргIавница абун: «Я Гьаман! Дуца дие борхатаб ва шулияб си бае – хъала бае. Гьеб сиялде тIадеги вахун дица зодове унел нухал цIехезе руго ва дун гьев Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ валагъизе вуго. Дида гьев дирго беразда вихъизе бокъун буго. ХIакълъунго дида гьав Муса жинца гьереси бицунев чи вугин абун кколеб буго ва гьес абулев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гьечЮ.

Дун вуго нужее аллагъ. Гьаб рагIи абиялъул магIнаги буго: дов муъминчияс бицараб хабараль жиндир къавмалъул рекIелъе иман лъугъинин абун хIинкъун, гьел кьосине гьаризе ва жив зодовеги вахуна абун гьезда ракIалде ккезе гьабизе абун пиргIавница гьеб рагIи.

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ مُقْتًا عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ ۖ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَهْمَنُ ابْنُ لِي صَرَخًا عَلِيًّا
أَتُبْعُ الْأَسْبَبَ ﴿٣٦﴾

أَسْبَبَ السَّمَوَاتِ فَأَطْلَعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى
وَأَبَى لِأَطْنَةِ، كَذِبًا وَكَذَلِكَ رَيْنَ
لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ، وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾

Гядин шайтІаналь ПирГІавнида берцин бихъизе гябуна
жиндир квешаб ГІамал ва гъев нахъеги чІвана битІараб
нухалдаса. Гъев ПирГІавница гябураб ГІамал ва гъесул макру
жиб ГІадада хвараб гуруго гъечІо. Дунялалдаго гъев гялаг
гявуна ральдалъе гъанкъизе гявун, жиндир ханлъиги, хъизанги
бануисраилазе тун. Ахираталда гъесие абадияб жужахІалъул
ГІазабги букІине буго.

38. Жинца иман лъурав чияс абуна: «Я
дир къавм! Нуж дида нахърильгъа! Дица
нуж тІоритІизе руго битІараб нухалдаги ва
хІакъаб диналдаги.

وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنَ يَقَوْمِ اتَّبِعُونِ
أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾

39. Я дир къавм! ХІакълъунго гяб
дунялалъул чІаголъи буго жиб дагъабго
мехаль букІунеб мунпаГІат боси.
Ахират буго даимго жиб нахъе хутІулеб
ва даимго жинда жанир рукІунеб рукъ.

يَقَوْمِ إِنَّمَا هِذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَّعْ
وَابْتَ الْآخِرَةُ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾

40. Гъеб ахираталда жидеца квешаб
ГІамал гябун хъвадарал ГІадамазе
гъеб ГІамалалда рекъараб жазаъ гуруго
гябуларо, щибго жо тІаде цІикІизе
гябуларо. Жидеца иманги лъун
лъикІаб ГІамал гябурал бихъиназеги
руччабазеги алжаназде жанире
лъугъине гъари буго жазаъ.

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا
وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
يُرْرَفُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

Жидее гъеб алжаналда жаниб нигІаматал къола щибго хІисаб
гъечІого: рикІикІинчІого, цІадироялъ цІачІого. Гъез гябураб
лъикІаб ГІамалалдаса ГІемерго лъикІаб ва тІокІаб жазаъ гябула.

41.42. Я дир къавм! Дица нуж ахІулел руго
ахираталъул ГІазабалдаса хвасарлъулеб
жоялда – Аллагъ ﷻ цо гъавиялда.

﴿ وَيَقَوْمِ مَا لِيَ أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَى
وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ ﴾ ﴿٤١﴾

Ва амма нужеца дун ахІулев вуго
жужахІалде унеб нухалде: Аллагъасдехун
ширк гябиялде ва гъев Аллагъасде ﷻ
инкар кквеялде.

تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأَشْرِكَ بِهِ مَا
لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى
الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾

Жив Аллагълъун гъечІев чиясе ва жиндие
лагълъи гябизе кколареv чиясе лагълъи
гябиялде ахІулев вуго нужеца дун. Дица нуж ахІулел руго жиндир
гуч бергъарав, жинца мунагъл рахчулев, жив цогояв Аллагъасе

جَلَّالَهُ лагълъи гябиялде.

43. ХІакъаб жо буго нужеца дун жинда ахІулеб хъанчие лагълъи гяби букІин жидеда ахІарав чиясе жаваб кьоларел, жидер щибго гьунар гьечІел жалазе лагълъи гяби.

لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَّرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

Гьез я дуњялалда яги ахираталда щибго кумек гябизе гьечІю. ХІакълъунго ниль киназулго руссин тІадегІанав Аллагъасде буго. Жидеца куфру-ширк ва зулму гябурал гІадамалги жал жужахІалда рукІине ругел руго.

44. Нужеда нахъа раклалде щевезе буго ва бичІІизе буго жакъа дица нужеда бицунеб жо.

فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

Нужеда Аллагъасул جَلَّالَهُ гІазаб щвараб мехаль лъазе буго гьеб дица бицунеб жо хІакъаб букІин. Дица дир амру тІадегІанав Аллагъасде тІамун тун буго. ХІакълъунго Гьев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинда лагъзадерил хІал лъалев, гьезие мустахІикъаб амру бихъулев.

Гяб бакІалда лъугІана ПиргІавнил къавмалъул жинца иман лъурав чияс ПиргІавнида ва гьесул къавмалда гябураб хитІаб ва вагІа-насихІат. Гьеб буго (28) аяталдаса (44) аяталде щевезегІан. Жал кьосарал ва жидер раклазуль куфру-ширк бугел гІадамазе гьесул вагІа-насихІаталь асар гябичІю. Гьез гьев чи чІвазегі къасд гябуна. Гьеб хІал бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

45. Аллагъас جَلَّالَهُ гьев муъминчи цІунана жиндир къавмалъул квешаб макруялдаса. ПиргІавнидаги гьесул къавмалдаги Аллагъасул جَلَّالَهُ квешаб гІазабги рещтІана.

فَوَقَدَ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكُرُوا وَخَافَ بِالنَّارِ فِرْعَوْنَ سُوءَ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

Дуњялалда гьел ральдалъ гъанкъизе гьаруна, ахираталда гьезие абадияб жужахІги буго.

46. ЖужахІалъул цІа буго гьезие бугеб гІазаб щибаб радал-бакъанида жидеда гьеб бихъизе гябулеб.

النَّارِ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

Гяб буго хабаль гІазаб гябизе букІиналтъе далил. Гьел капурзабазе нахъасан кьотІи гьечІеб гІазаб буго хобалда жаниб. Къиямасеб кьо чІараб мехальги

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир малаикзабазда амру гябула: «Нужеца гьев ПирГавниги гьесул къавмги бищунго квешаб Глазабалъуль лъугъине гьаре!» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Пумаридаса бицараб сахIихIаб хIадисалда буго жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Нужер цояв хвараб мехаль гьев чиясда ахираталда жив вукIунеб бакI бихъизе гябула радалги бакъанидаги. Гьев чи алжаналъул агълу вугони жив алжаналда жанив вукIунеб бакI бихъизе гябула. Гьев жуужахIалъул агълу вугони жуужахIалда вукIунеб бакIги бихъизе гябула. Гьев лагъасдаги абун: «Гяб буго мун жанив вукIунеб бакI» - абун. Гьаб хIал букIуна Къиямасеб къо чIезегIан» - абун.* ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: *«Къиямасеб къояль муъминчиясда бихъизе гябула жинца иман лъун букIинчIебани жив жуужахIалда вукIине вукIараб бакI. Гьелдалъун муъминчияс Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рецI ва цукру гябизе жив иманалда тIовитIун алжаналъул агълулъун гъавиялда. Капурчиясдаги бихъизе гябула жив алжаналда вукIине вукIараб бакI гьес иман лъун вукIарабани. Гьелдалъун гьесул паиманлъи ва хIасратлъи цIикIлизе» - абун.* ХIадисалъул аслу имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Ал-Баззар абулев ГIалимас жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабасдасан бицараб хIадисалда буго: цо къояль гIадамазе вагIза гябулага жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабас абун: *«Я гьал гIадамал! Нужеда лъалищ, нужеца дида бице бищунго бахIарчияв чи щив вугев?» - абун.* Цо гIадамаз абун: *«Мун вуго» - абун.* ГIали асхIабас абун: *«Дун цониги тушманасде данде вахъинчIо дица гьесулгун битIараб, гIадилаб рагъ гябун гурони (справедливый). Нужеца дида бице бищунго бахIарчияв чи щив вугев?» - абун.* Гьел гIадамаз абун: *«Нижеда лъаларо щив гьев чи вугевали. Дуцаго бице нижеда» - абун.* ГIали асхIабас абун: *«Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар вуго. Дида вихъана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг къурайшазул мушриказ сверунги ккун цояз гъанивехун цIан, цогидаз довехун цIан ракъалда всхъерхъулев, жидецаги абулага: «Муниц вугев нижер аллагъзабазул цо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъавулев чи?!» - абун.* Валлагъи гьаб бакIалде цониги чи аскIове къачIо Абубакар асхIаб гурони. Гьес цин гъасда, цинги досда къабулеб букIана, гьел къурайшал аварагасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъе цIалелги рукIана. Жинца абулебги букIана: *«Вай нужер талихI къаял! Нужеца гъав чиясда рагъ гябун, гъав чIвазехъинищ вугев, гъас «Дир БетIергъан Аллагъ вуго» - абураб рагIи сабаблъун» - абун.*

Цинги жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІаб жинда тіад бугеб халат гьумералде бачун ГІодана жиндир мегеж биччизегІан. Хадубги гьес абун: «Дица нужеда Аллагъасул ﷻ цІаралдалъун гьарулеб буго дида бице абун гьев Абубакариш лъикІав вугев, яги ПирГІавнил къавмалъул жинца иман лъурав чийиш лъикІав вугев?» - абун. Цинги гІадамал руцІун чІана щиб жаваб кьелеб лъаларого. ГІали асхІабас абун: «Нужеца жаваб кьолеб гьечІо гуриш? Валлагъи Абубакар асхІабасул цохІо саГІат лъикІаб буго ПирГІавнил къавмалъул муъминчиясул ГІумруялдаса. Дов вукІана жинца жиндир иман бахчарав чи, гьав Абубакар вукІана жинца иман загъир гьабурав чи» - абун.

Гьеб хІадисалъул цоги биценалда буго жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхІаб къурайшияца вухун ГІакълуялдаса ине гьавун ГІодове рехун вукІана. ГІемер заман ун хадув жив рекледе вачІараб мехаль, жинца бералги рагъараб мехаль гьес бишунго себе абураб раГІи букІана аварагасул щиб хІал бугеб абун. Аллагъас ﷻ гьеб агълуялъул баракат ва шапаГІат нильеги щевезе гьабеге. Я БетІергъан Аллагъ! Ниж руго хирияв аварагги ﷺ гьесул асхІабзабиги ﷺ рихъичІел, гьезда бихъараб къварилъиги бихъичІел, заГІипал, пакъирал лагъзал. Дурго гурхІел-рахІмуялдалъун, мун тіаса лъугъун, мун разияб агълугун тіаде рахъунеллъун гьаре Аллагъ ﷻ дуца ниж! Мун разилъулеб ГІамал гьабизе тавпикъги гьабе! Дур диналгье ГІоло жигъад гьабулел мужагъидаздаса ниж гьаре! Мун разилги тіалаб гьабун шагъадат щевезе нижер ракІазе иманги, бахІарчилъиги кье!

Нужеда лъай муъминзаби, хасго ГІолохъаби! Гьаб хирияб Къуръан художественнияз тіехъ гьечІо жиб цІалун хадуб хъоршода тіадги лъун жинда тіад хІурги чІван букІунеб. Гьаб Къуръан буго тіадеГІанав Аллагъасул калам. Гьаб хирияб Къуръан тіадеГІанав Аллагъас рещтІине гьабун буго жинда жаниб хъвараб жоялда ГІамал гьабизе. Кинабго халкъалье, кинабго заманаялъ хІакъаб диналде ГІадамал тіоритІулеб нурлъунги гьабун буго гьаб Къуръан. Гьаб Къуръаналда жаниб хъвараб жоялда жинца ГІамал гьабурав чи гьеб Къуръаналь ахираталда алжаналде жаниве вачуна ва гьесда цІарги букІуна «Къуръаналъул агълу» абун. Гьаб Къуръаналде ГІамал гьабичІев чи гьель жужахІалде жаниве кьотІула.

Нилье гьаб хирияб Къуръаналь алжаналде рачине бокъун бугони гьаб Къуръан ГІемер цІалун, гьелъул маГІна ва хІукму бичІІизе гьабун, цинги гьелда ГІамал гьабун хъвадизе ккола. Дун бусурманчи вуго абураб раГІи ГІоларо. РекІель камилаб иман букІине ккола,

гъаб исламияб диналда рекъон гIамалги гъабизе ккола. Дунял тIалаб гъабулев чияса цебе цо гъурушги нусго гъурушги рехани ва гъесда абун: «Дуго бокъараб босе» - абун, щибго шаклъи гъечлеб жо буго гъев чияс нусго гъурушалде квер бегъулеблъи.

Ахират тIалаб гъабулев чиясеги гIемер батIи-батIиял даражаби руго. Унго-унгоял бахIарзазе бутеб, бишун тIадегIанаб даража буго гъаб ракъалда тIад цохIо Аллагъасе جَلَّالُهُ лагълъи гъабиялде халкъ ахIи, ракъалда тIад гъабулеб хIакъаб хIукмути Аллагъасул جَلَّالُهُ хIукму букиналде гъел мукIур гъари. Гъаб Аллагъасул جَلَّالُهُ диналтIе гIоло рухI бичи буго бишун тIадегIанаб макъам. ГIалимзабаца абун буго: «Алжан цIакъ кIимат кIудияб рукъ буго. Инсанасе бишунго кIимат кIудияб жо жиндир рухI буго. Ахираталда бишун кIимат кIудияб алжан шцезе бокъарав чияс дуниялалда бишунго кIимат кIудияб жо кьезе ккола» - абун. Аллагъасе جَلَّالُهُ тавпикъ гъабеги хIакъаб жо бихъизе, лъазе ва гъелда нахърильтIине.

47. Гъеб жужахIалда жаниб бугеб
къавм цоцазде къацандулеб гIуж рехсе,
МухIаммад ﷺ, дур умматалъе
вагIзалъун. Жал нахърильтIун
рукIарал загIипал гIадамаца жидер
церехъабазда абула, жал Аллагъасе جَلَّالُهُ
гIибадат гъабизе чIухIарал:

«ХIакълъунго ниж рукIана нужеда нахърильтIаралтIун
Аллагъасдехун нужеца куфру-ширк гъабураб мехаль. Гъанже нуж
ругишха нижедаса гъеб гIазабалтIул цо бутIагIаги тIаса босуел?»
- абун.

48. Дуниялалда жал чIухIун рукIарал
гIадамаз абула: «ХIакълъунго жакъа
ниль киналго гъаб жужахIалда жанир
руго.

Нужее кумек гъабизе кIолеб букIарабани ниж гъанир рукIинароан.
ТIадегIанав Аллагъас халкъалда гъоркъоб хIакъаб хIукму гъабун
тIубан буго. Гъанже гъеб хIукму хисизе гъабулев шивго чи вукIунаро»
- абун.

49. Цинги гъеб жужахIалда жанир ругел
гIадамаца гъеб жужахI хьихъун ругел
малаикзабазда абула: «Нужеца гъаре
нужер БетIергъанасда нижедаса гъаб

وَاذِيتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ
الضُّعْفُو لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا
كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا هَلْ أَنْتُمْ مُعْتَنُونَ عَلَّا
نُصِيبَا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلُّ
فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قدَحَكَم بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ
ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَلَيْنَا يَوْمًا مِّنَ
الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

гІазаб дагълъзабе цохІо кьоаялгІаги абун».

50. Гьел малаикзабаца абула:

«Дунялалда нужехье Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
аварагзаби рачІун рукІинчІиш хІакъал

хІужабигун ва аятагІун?» - абун. Гьел
Гіадамаз абула: «РачІун рукІана» - абун.

Цинги малаикзабаца абула: «Гъанже нужецаго гъаре Аллагъасда
нужедаса гІазаб борхе абун».

Гьел капурзабаца гъабураб дугІаги Гіададисеб жо букІуна, гьелтые
жавабги гъабуларо.

51. Гіадегіанав Аллагъас абулеб

буго: ХІакълъунго Дица квербакъи

гъабула Дир аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّلامُ ва

муъминзабазеги гьел дунялалда ругеб
мехаль.

Гъединго ахираталда жидеца лагъзадерил Гіамалалъе нугІлъи
гъабун гъеб Гіамал хъвалел рукІарал малаикзаби рачІараб
мехальги квербакъи гъабула Дица Дир расулазе عَلَيْهِمُ السَّلامُ ва
муъминзабазе. Дунялалъул рукъоб гъезие квербакъи гъабула баянаб
хІужа-далилалдалъун, тушманасда Гіад бергъенлъи кьун, гьел асир
гъарун. Ахираталда квербакъи гъабула гьел муъминзаби алжаналде
жаниреги лъугъине гъарун ва гъезие сахаватал нигІматалги кьун.

52. Капурзабазе жидеца бачараб ГІузруялъ
щибго мунпагІат гъабулареб кьо буго

гъеб. Гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматалдаса

рикІклад гъарун рукІуна ва гъезие квешаб

рукъги букІуна – жужахІ букІуна жал даимго гъенир жанир
рукІунеб рукълъун.

53. ХІакълъунго дица Муса

аварагасухье ГІоритГел кьуна,

аварагълъи кьуна. Муса аварагасде

عَلَيْهِمُ السَّلامُ рещтІине гъабураб ГІехъ Тавратги

бануисраилазе ирсалъе кьуна.

54. Жинца Гіадамал хІакъаб диналде

ГІоритГулеб нурлъун, ва жидер ГІелму-

ГІакълу бугел Гіадамазе вагІза-насихІатлъунги гъабуна гъеб
Таврат.

55. Дуца сабру гъабе, МухІаммад

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُنْ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دَعَا
الْكُفْرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ٥٠

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَنُؤَمِّقُ لَهُمُ الْأَشْهَادَ ٥١

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرُهُمْ وَلَهُمُ
الْعَذَابُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ٥٢

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا
بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ ٥٣

هُدًى وَذِكْرَى لِأُولَى الْأَلْبَابِ ٥٤

فَأَصْبَحَتْ آيَاتُ وَعْدِ اللَّهِ حَقًّا وَاسْتَعْفِفَرُ

гьал мушриказ дуге гьабулеб
къварилъи баччун ва гьел хIакъаб
диналде ахIунги. Жинца аварагзабазе

квербакъи гьабула абураб

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотIи хIакъаб жо буго.

Гьеб квербакъи дугеи букIине буго. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьаре
дур мунагъал рахче абун, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIодо гьавун тасбихIги
гьабе, гьесие рециги гьабе радалги къасиги гIужазулъ ва кинабго
заманаялъ.

Гьаб амру хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьабун бугониги гьалдальун
мурад букIуна исламияб уммат. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мунагъал чури гьари
букIуна Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъи загьир гьаби, амма гьесул мунагъал
рукIунаро, жинца мунагъал гьарулев чи аварагIъунги вукIунаро.

56. ХIакъIъунго жидее щибго

хIужаго гьечIого Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

аятазда дагIба гьабулел гIадамал

руго жидер рекIель чIухIи бугел, дуда

нахърилъIъине чIухIарал гIадамал.

Амма гьел жидер мурадазде щвеларо.

Гьезул мурад буго хIакъаб дин гьереси

гьаби ва дудаса жал тIадегIанлъи. Дуца Аллагъасдальун цIуни гьаре

гьел гIадамазул квешлъиялдаса. ХIакъIъунго Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

вуго жинда кинабго жо рагIулев ва бихъулев.

57. БичасхIаги зобалги ракъги

бижи кIудияб амру буго гIадамал

рижиялдаса. Кинниги гIадамазул

гIемерисел жидеда гьаб амру

бичIцIуларел ва лъаларел руго.

Гьез пикру гьабулеб гьечIо щибго жо гьечIеб бакIалдаса гьаб махлукъ

жинца бижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хун хадур гIадамал тIаде рахъине

гьари щибго захIматаб жо гьечIеблъи.

58. Жинда щибго жо бихъуларев

беццав чиги жинда канлъи бихъулев

чиги цоцазда рашад гьечIо. Жидеца

иманги лъун лъикIаб гIамал гьабулел

муъминзабиги жив къосарав

капурчиги бищад гьечIо.

Гьаб вагIза босулел ва гьелдасан жидее мунпагIат лъугъунел

لَذُنُوبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَتَمَةِ

وَالْإِبْكَارِ ﴿٥٥﴾

إِنَّ الَّذِي يَجِدُ لُوبَ فِي آيَاتِ اللَّهِ

يَغْتَرِ سُلْطَانِ أَتَاهُمْ فِي صُدُورِهِمْ

إِلَّا كَبْرًا مَا هُمْ بِبَلِيغِيَّةٍ فَأَنْتَعَدُ

بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾

لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ

خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ

ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ

فَلِيَا مَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

Гіадамал цІакъго дагъ гурони гьечІо.

59. ХІакълъунго кыямасеб кьо бачІинги щибго жиндиль щакълън гьечІеб амру буго. Гьеб иш гьадин бугониги гІадамазул гІемерисел жидеца ахираталде иман лъоларел руго.

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيَّتُهُ لَأَرْيَبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

60. Нужер БетІергъан Аллагъас абулеб буго: «Нужеца Дида гъаре, Дица нужеа жаваб къезе буго» - абун.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

Гъаб раГІиялдалъун тІадеГІанав Аллагъас жиндир лагъзадерил раКІ гьесизе гъабулеб буго дугІа гъабиялде ва гъезие жаваб гъабизе кьотІиги гъабулеб буго. Цо ГІалимзабаца гъаб раГІиялъул маГІна гъабуна: «Нужеца ГІибадат дие гъабе, дица гъеб ГІибадат къабул гъабизе буго» - абун.

Дие ГІибадат гъабизе ва Дида гъаризе чІухІарал ГІадамал ахираталда жужахІалде жанире лъугъине руго жал ГІодореГІан гъарун ва хІакъир гъарун ругеб хІалалъ. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ данде чІухІи гъабурав чи гьес цІакъ ГІодореГІан гъавула, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІеларав ва мутІигІлъарав чи Аллагъас тІадеГІанги гъавула.

61. ТІадеГІанав Аллагъ вуго нужеца жиндие ГІибадат гъабизе хІакъав хан, жинца нужеа сордо бижарав нуж гъеб сардиль хІалхъиялда чІезе. Нужеа кьогги гъабурав жиндиль канлън бихъулеблъун нуж маГІишат тІалаб гъабун раКъалда тІад хъвадизе.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ آيَاتٍ لِّتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

ХІакълъунго Аллагъ вуго жинца ГІадамазе ГІемераб лъикІлън гъабулев ва амма ГІадамазул ГІемерисел руго жидеца гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гъабуларел. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигІматалги кванан гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда жал ГІасильулел.

62. Гъав БетІергъан Аллагъ вуго жинца кинабгожо бижарав нужер БетІергъан. Гъев гурев цогги аллагъ гьечІо жиндие ГІибадат гъабизе мустахІикъав.

ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلِيقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّقُوا اللَّهَ تَتَّقُونَ ﴿٦٢﴾

Гъав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ГІибадатги гъабичІого цогги жоялъе ГІибадат гъабиялде кин нуж руссунел ва кин нужеда гъеб берцин бихъулеб?

63. Гъаб дур къавм буссараб ГІадин, хІакъаб диналдаса руссун рукІана цересел къавмазул жидеца Аллагъасул

كَذَٰلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُ اللَّهَ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾

جَلَّ جَلَّالُهُ аятал ва гьесул дин гьереси гьабулел гIадамалги.

Гьеб цияб иш гьечIо. Дуца сабру гьабе, МухIаммад ﷺ! Аллагьасда جَلَّ جَلَّالُهُ гьеб кинабго иш бихьулел буго ва дие кьотIи гьабураб квербакьиги, гьезие кьотIи гьабураб гIазабги жиб бачIин ва букIин хIакъаб жо буго.

64. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ вуго нужер БетIергьан, жинца нужее ракъ гьабурав нуж чIолеб бакIлун: Дунялалда ракъалда тIадчIола нуж чIаго ругеб мехалъ, хун хадур гьелъул чохьонирги чIола, ахираталда ГIарасат майданалдаги чIола (махIшаралдаги). Жинца нужее зобги гьабурав жиб борхатаблун.

Рукьалъе тIохалда релълун. Жинца нужее сипат-суратги гьабурав. Гьеб нужер суратги жинца цIакъ берцинаб гьабурав жиндир цогигаб махлукъалъул сураталдаса. Жинца нужее цIакъ гьуинаб, хIалалаб ризкъиги кьурав. БатIи-батIиял нигIматал кьурав жидер тIарIам, лазат, кьер, махI берцинал. Гьав вуго нужер БетIергьан Аллагь. Жив вацIадаб ва жив тIадегIанав вуго кинабго гIаламалъулго БетIергьан Аллагь.

65. Жив чIагояв, жиндие хвел гьечIев, жив гурев цоги аллагь гьечIев вуго нужеца жиндие гIибадат гьабизе хIакъав БетIергьан.

Нужеца гIицIго гьоркъоб жо кквечIого гьев Аллагьасдаса гьаре ва гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ гьабе ширкаласа жиб бацIадаб гIибадат ва нужеца гьев Аллагьасе шукру гьабун ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ - абунги абе.

66. Дуца гьел мушриказде абе, МухIаммад ﷺ: «ХIакълъунго дида дир БетIергьан Аллагьас лъазе гьабун буго дица лагълъи гьабуге абун Аллагьги جَلَّ جَلَّالُهُ тун нужеца жиде лагълъи гьабулел хъанчазе.

Дихье Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ рахълъан баянал хIужаби рачIун руго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ цо вукIиналда ва гьесул хIалкIолъиялде жидеца тIоритIел гьабулел ва дида амруги гьабун

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَاءَ بَنَاءً وَصَوَّرَكُمُ فَأَحْسَنَ
صُورَكُمُ وَرَزَقَكُمُ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ فَتَبَارَكَ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

﴿قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أُعْبَدَ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ
مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَهُمْ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾﴾

буго дун тубанго мутигилъе абун гяб кинабго гламалъул БетІергъан Аллагъасе».

67. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие гІибадат гябизе хІакъав БетІергъан жинца нуж ракъалдаса рижарав. Цинги манидал къатІрайлдаса, цинги бетараб бидул къотІелалдаса рижарав. Цинги нуж эбелалъул рахІмоялдаса къватІире рахъизе гъарулев, гытІинал, щибго жо бажаруларел лъималлъун.

Цинги нуж кІудиял гІезе гъарун нужер гІакълуги къуватги камилаб гІужалде рахине гъарулев. Гъеб буго лъеберго соналдаса кІикъого соналда швезегІан бугеб гІумру. Цинги нуж херлъун кІудиял ва загІипал чагІилъунги рукІине гъарулев. Нужедаса цо гІадамал руго жал херлъилелде церего холелги. Цо гІалимзабаца абуна рахІмоялда жанирго хун къватІире рачІунел абун. Нуж чІагоги рукІуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее цІараб заман тІубазегІан, нуж холеб гІажал гІаде швезегІан. Гъаб нужер рижиялда жанибги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялде тІоритІел гябулел гІаламатал руго, гьел гІаламатал нужее лъазе ва гъезул нужеца вагІза босизе бицунеб буго нужеда гъаб хабарги.

68. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетІергъан жинца чІаго гъарулев ва жинца хвезеги гъарулев. Жиндие цо амру букІине бокъараб мехаль гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ «Кун» абураб рагІи абула (ай мун букІа абун) ва гъеб амру букІуна.

69. Мун валагъулариш, МухІаммад جَلَّ جَلَالُهُ гьел жидеца Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аятазда дагІба гябулел гІадамазда. Гьел гІадамал кин русун ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб диналдаса ва гьесул тІоритІелалдаса.

70. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гьереси гябулел ва Дица аварагзаби جَلَّ جَلَالُهُ жиндалъун ритІараб динги гьереси гябулел. Гъезда нахъа лъазе буго жидер инкаралъул ва гьереси гъариялъул хІасил кин

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نَظْفٍ
ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا
أَشَدَّ كُمْ ثُمَّ لِيَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ
يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلٍ وَلِيَبْلُغُوا أَجْلًا مُّسَمًّى
وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا
يَقُولُ لَهُ، كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ
أَنَّهُمْ يُضَرِّفُونَ ﴿٦٩﴾

أَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ
رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾

букІунеблѣи.

71.72. Жидер гарбазда гудрал ва рахсалги
ран жал жужахІалде жанире рехърхъун
рехулеб мехаль ва бухІараб хІамималда
жанирги рехулеб мехаль.

إِذَا الْأَعْلَى فِي أَغْتَابِهِمُ وَالسَّلْسِلُ

يُسْجَبُونَ ﴿٧١﴾

فِي الْحَمِيرِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾

Ибну Касирица абуна: «ЖужахІ хьихъун
ругел забаниятаз гъезул габуралда парал
гудразда рухърал рахсалги ккун гьел цин жужухІалъул цІадаре цІан,
цинги гьениса хІамималде жанире цІан гІазаб гъабула гъезие»-абун.

73.74. Цинги гъездаги абула гъезул
ракІ бекизе гъабун ва гьел ГІодореГІан
гъарун: «Кире арал нужеца Аллагъасе
гІибадат гъабиялъуль жидедехун
ширк гъабулел рукІарал аллагъзаби?» -
абун. Гъез абула: «Гьел жакъа нижедасан
къосун руго, нижеда гьел рихъулел
гъечІо.

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾

مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ تَكُنْ

نَدْعُو مِنْ قَبْلُ شَيْئًاكَ ذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ

الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

Нижеца щибго жоялъе лагълъи гъабулеб букІинчІо» - абунги абула.
Гьел жидер чара хун, щиб бицинеб ва щиб гъабилеб лъаларого хутІун
рукІуна. Гъадин къосине гъарула Аллагъасе гІиналго жинда
инкар ккурал гІадамал. Хадубги гъезда абула:

75. Гъаб гІазаб нужее буго нужеца
ракъалда гІад щибго гІилла гъечІого
чІухІи-рецц гъабун букІин сабаблъун.

ذَٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ يَغْيَرُ

الْحَقُّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

Аллагъасде гІасилъаби гъарун,
хІарамаб нухалда Аллагъасе нужее къураб боцІи-мал харж гъабун,
зина гъаби, хамро гьекъей гІадал кІудиял мунагъал гъарун. Аллагъасе
щукру гъабичІого, нужее бугеб бечелъиялдаса чІухІун, Аллагъ
кІочон рукІун.

76. Гъанже нуж лъугъа жужахІалъул
рагъабахъан жанире даимго гъеб
гІазабалъуль рукІинелъун. ЦІакъ квешаб
руссунеб бакІ буго гъеб жужахІ жал
чІухІарал, жидер гІамал кІудиял гІадамазе.

أَدْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ

مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

77. Дуца сабру гъабе, МухІаммад
ХІакълъунго Аллагъасул
къотІи жиб гІубай хІакъаб буго: Гъеб
къотІиги две квербакъи гъабила абун

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرَبِّكَ

بَعْضَ الَّذِي نَعُدُّهُمْ أَوْ تَوْفِئَكَ فَإِنَّا

يُرْجِعُونَ ﴿٧٧﴾

буго ва куфру-ширкалгул агьлуялге глазаб гябила абунги буго. Дица дуда бихьун глазаб гябизеги бегъила гъезие. Гъезие глазаб гябилелде цева Дица мун хвезе гявуниги; Ахираталда киналго Диде руссине руго ва Дица щибаб напсалге гьелгул гламалалда рекъараб жазаъ гябизе буго.

78. ХIакълъунго Дица дудасан цереги гIемерал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ ритIана. Гъезул цо къукъаялгул къиса Дица дуда бицана. Дица дуда жидер къиса бицинчIеб къукъаги буго. Цониги расуласе ихтияр букIинчIо жал къавмалге мугIжизат ва гIаламат бачун рачIине Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изну букIун гурони.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِبَيِّنَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

Цо умматалге глазаб гябизе бугеб къотIи гIаде щвараб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие глазаб гябула аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъезда нахърилъарал гIадамалги хвасар гъарула ва жидеца хIакъаб дин батIул гябулел гIадамал гъеб бакIалда цIакъ чIорого хутIула.

79. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца жиндие гIибадат гябизе гIадав хан, жинца нужее хIайванал рижарав ва гьел квегъарав.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَمَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾

Нуж гъезда гIадги рекIунел нуж сапаразде унаго, нужеца гъезул гъан, рахъги кваналел.

80. Нужее гъездаса цогиги мунпагIатги буго: квас-расги, хIан-нахги, цIоко-тIехъги ва гъеб гуребги. Гьел

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلَاكِ تُخْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

хIайваназда гIад лъун нугер къайи-матахI нужее хIажатаб бакIалде щевезе гябула. Ракъдада ругеб мехалъ варанабазда рекIун, ралъадалда гIад гумузда рекIунги хъвадула.

81. Гьел сапаразда ругеб мехалъ ва рукъор ругеб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее гIемер батIиял гIаламаталги рихъизе гъарула.

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَآتَىٰ آيَاتِ اللَّهِ تُنَكَّرُونَ ﴿٨١﴾

Жив цо вукIиналде ва жиндир хIалкIолъиялде тIоритIел гябулел. Нужеца жидеда инкар кколел щал аяталха ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаздаса?!

82. Гьал Маккаялгул мушрикал жидер сапаразде унарищ ва гъезда

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ

бихьулариш жидеда цере рукларал мушриказул ахир кин ккарабали? Гьел Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьалаг гьаруна, гьезул росаби ва шагьарал чIунтизе гьаруна. Гьел гIадамал гьал Маккайялзуладаса гIемералги рукIана, кьуват-гуч бугелги рукIана.

Жидеда ракъалда гIад гIемерал асарал таралги рукIана: чIахIиял кIалгIаби тана, шагьарал тана. Жидеда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб швараб мехаль гьезие шибго кумек гьабичIо жидеда гьабун букIараб гIамалаль. Жидер боцIи-малальги, жидер кIалгIабацаги, шулиял хьулбузги гьезие кумек гьабичIо.

83. Гьел капурал гIадамазухье

Аллагьасул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIараб мехаль баянал хIужабигун ва загьирал мугIжизаталгун, гьел жидерго гIелму-лъаялдаса рохун, чIухIун чIана.

Жидеда лъалеб жо гьезда битIараблъун бихьана Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ аварагас бицунеб жоялдаса. Цинги гьездаги рещтIана жидеда гьелда божичIого жиб махсароде гьабулеб букIараб гIазаб.

84. Жидеда гIазаб рещтIун гьелъул гуч

ва захIмалги бихьараб мехаль жидеда абун: «Нижеца иман лъолеб буго цохIо Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ ва нижеца инкар кколеб буго нижеца жидеда лагьалги гьабулеб рукIарал алагьзабазда»-абун.

85. Дир гIазаб жидеда бихьараб

мехаль лъураб иманаль гьезие шибго мунпагIат гьабизе гьечIо. Гьаб буго Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ нух ва хIукму жиндир лагьзадерие гьабулеб гIадлуялзуль:

Гьел лагьзадерие гIазаб гьабизе байбихьараб мехаль гьез гьабураб тавбуял ва иман лъеял мунпагIат гьабунгутIи. Гьеб гIазаб гьаби гIаде швараб мехаль Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун рукларал гIадамал цIакь чIорого хутIараллъун рукIуна. Гьез гьабураб кинабго гIамалги гIадада хола, гьезул боцIи-малги гьалагIзула, гьезул лъимал-хъизанги цоцадаса ратIалзула.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ цIунаги ниль гьеб чIорого хутIиялдаса.

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикьалдалъун «Сурату Гяфиралъул» тафсир ва таржама хъван гIубана.

Кинабго рецц ва шукру гIадегIанав Аллагьасе буго.

كَانَ عَقِبَهُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا
أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَأَشَدُّ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ
فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٣﴾

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا
عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٤﴾

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ
وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٥﴾

فَلَمْ يَكْ يَفْعَلْهُمْ إِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا
سَنَّتْ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ
هَذَا الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

41. Сурагу Фуссилат

سُورَةُ فَصَّلَاتٍ

Гъаб сураталда жаниб Исламияб диналгъул аслулгъун бугеб глакьиде (рекIелчIей) бицун буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналде рекIелчIей гъаби, гъесул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва, тIахъал ритIухъ гъари, ахират вукIиналда иман лъей бицун буго.

Сураталгъул байбихъи хирияб Къуръаналгъул бициналдалгъун гъабун буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасе бицун кIудияб мугIжизатлгъун жиб бугеб, кинабго заманаялге, кинабго халкъалге гъел хIакъаб диналде тIоритIулеб нурлгъунги бугеб. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин босун ритIулел аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ сипатал рицун руго: гъев инсан вукIин жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргI вахIю гъабун гъеб вахIю босун жив къавмалда витIулев. ИнкарчагIаца ва муширикаца тIалаб гъабухъин малаик вукIунареблги баян гъабун буго. Хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолгъиялда тIоритIел гъабулел далилал рицунаго зобал-ракъал рижи ва цогидаб махлукъ бижиналгъул хабар бицун буго.

Аллагъсда جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлгъичIел, жидер къуват-гучалда божилги гъабун гIамалкIодолги гъабурал ГIадилал ва Самудиял гъалаг гъариги бицун буго. Гъелда хадуб Аллагъасдасан хIинкъарал муъминзабазулги, гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIадурун бугеб хирияб ва сахаватаб гъоболлгъиялгъулги бицун буго.

Зобал-ракъазда жанир ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIаламатазулги бицен гъабун буго, гъел гIаламатаздалгъун жидеца пикру гъабулел гIадамазе тIадегIанав Аллагъ жив хIакъав БетIергъан вукIин лъалел.

Сураталда цIар лгъун буго «Жинца батIа гъабулел, баян гъабулел» абун, гъаб сураталда жаниб тIадегIанав Аллагъас жиндир аятал баян гъарун рукIиналгъ, жив цо вукIиналгъул ва жиндир къудраталгъул бицунел баянал аятал рукIиналгъ. Жал мухIканал, жидеда инкар гъабизе кIоларел далилалги рицун рукIиналгъ жиндир кIодолгъиялда ва жив цо вукIиналда тIоритIел гъабулел.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم ١

1. XIa, Мим.

ГIадегIанав Аллагъасда лъала жиндир мурад гъаб кIиго хIарп абиялдалъун бугеб.

2. Гъаб хирияб Къуръан буго жив гурхIулев, жиндир гурхIел-рахIму гIемерав Аллагъас рештIине гъабураб гъесул азалияб калам.

تَنْزِيلٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ٢

Гъеб Къуръан рештIине гъабиги кIудияб рахIмат ва нигIмат буго. жиндир лагъзадерие бугеб. Жиб гIаса унареб, къиямасеб кьо щвезегIан жинца умматал хIакъаб диналде ахIулеб.

3. Гъаб Къуръан буго жиндир аятал баян гъарураб, жинда жанир дунялалъул ва диналъул маслихIат бицараб, жиндир магIна баянаб, мацI пасихIаб, хIукмаби ва къисаби загъираб Аллагъасул калам.

كِتَابٌ فَصَّلَتْ آيَاتُهُ وَقُرْآنًا غَرِيْبًا لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ٣

Гъаб Къуръан буго гIараб мацIалда жиб цIалулеб. Жидеца пикру гъабулел ва жидер гIелму-гIакълу бугел гIадамазда жиндир магIна бичIчIулеб ва жидеца гъелдаса вагIза босулеб. Жидер ракIазулъ иманалъул нур бугел гIадамазул ракIелъе жиб лъугъунеб ва гъеб иманалъул нур жиндалъун цIикIкIунеб Аллагъасул калам буго гъаб Къуръан. Жидер ракIазда гIад куфру-ширкалъул мугъру чIварал гIадамазда гъеб Къуръан бичIчIуларо ва гъезул рекIелъе гъеб лъугъуларо.

4. Аллагъасда иман лъурал муъминзабазда алжаналъул рохел бицунеб буго. Аллагъасдаги гъесул аварагзабадаги гIасилъарал гIадамазе жужахIалъул гIазабалдалъун жинца хIинкъи кьолебги буго.

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ٤

Гъединаб баянаб калам бугониги, жидеда лъалеб жиб пасихIаб гIараб мацIаль цIалулеб бугониги, гIемерисел мушрикал гъеб Къуръаналдаса руссана. Гъезда гъеб рагIулебго гъечIо ва жидеца гъелъул пикру гъабулеб гъечIо.

5. Къуръаналда гIенеккизе чIухIун гъез абуна: « Гъеб дуца ниж жинда ахIулеб дин нижер ракIазулъе лъугъунаро, гъезда гIад биццатаб хъал буго. Нижер

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا فِيْ أَكْثَرِ مَّعَادٍ لَّوَدَّعَيْنَاهُمْ وَآذَانِنَا وَقُورٌ مِّنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَأَعْمَلْ

إِنَّا عَمِلُوْنَ ٥

гГундулги гъеб Къуръан рагІиялдаса гІинкъал руго.

Дудаги нижедаги гьоркъоб пардав буго, жинца ниль цоцада ричІчизе толареб. Ниж руго ниже умумузул диналда ругел гІадамал, дуца ниж ахІулел руго нижеда лъалареб цІияб диналде. Дуца дурго гІамал гъабе: дурго дин гъабе ва дуда гІенеккаразе гъебги бице. ХІакълъунго ниж нижерго дин гъабулел руго» - абун.

6. Дуца гъезда абе, МухІаммад ﷺ

: «ХІакълъунго дун вуго нужедаго

рельлъарав, нужеда гьоркъоса инсан.

Аллагъас ﷺ дида вахІю гъабун буго

дица нужеда лъазе гъабе абун нуж киназго

хІакълъунго жиндие гІибадат гъабизе гІадав Аллагъ ﷺ цохІо

Аллагъ ﷺ вуго абун.

Нужеца гъев Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабе ва нуж гъев Аллагъ ﷺ цо гъавиялда ритІун чІа, гъесие гъабулеб лъагълъиги куфру-ширкалдаса бацІцІад гъабе ва Аллагъасдаса ﷺ мунагъл чуриги гІалаб гъабе. Гъедин Аллагъасе ﷺ гІибадат бацІцІад гъабичІел мушриказе цІакъ квешаб гІазаб ва къварилъи букІине буго.

7. Жидеца Аллагъ ﷺ цо гъавуларел,

жидер боцІи-малалдаса закатги къоларел,

жидеца ахираталда иман лъечІого гъелда

инкарги кколел гІадамал: гъл гІадамал

руго жиде ахираталда гучаб гІазаб букІунел.

Цоги магІна гъабуна: жидеца напс бацІцІад гъабуларел куфру-ширкалъул чорокълъиялдаса абун.

Аллагъасдаги ﷺ ахираталдаги инкар кквеялда хурхине гъабун закат къунгутІи рехсеялдаса мурад буго: инсанасе жиндирго рухІалдаса хадуб хирияб жо буго гъес данде гъабулеб боцІи-мал. Гъеб боцІи Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло къолев, гъеб садакъа-хайраталъе къолев чи жиндир рекІель иман бугев чи вукІиналъул гІаламат буго. Жинца паризаяб закат къоларев чи мунапикъ вукІиналда гІагараб буго гъев муъминчи вукІиналдасаги. Гъаб масъала цІакъ бичІчизе кколелб масъала буго.

Гемедал бусурбаби руго жидер бечелъи бугел ва гъелдаса паризаяб закат ва суннатаб садакъа къоларел. Гъезул иман цІакъ загІипаб буго, гъел бусурбаби рукІинги жиндиль щакълъи бугеб амру буго: Исламалъул щуго рукнуялдаса цо рукну буго закат къей. Гъеб закат къечІого чІараб мехаль жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхІабас рагъ бана гъеб къоларел гІадамазда ва жинцаги абун: «Валлагъи, дица рагъ гъабизе

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَّمَا

إِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ

وَأَسْتَغْفِرُوا لَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

خَلَّيْلَهُ ۚ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

буго жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасе кьолеб букІараб закат кьечІого: цо бурутІ гІадаб жоцин кьечІого чІарал гІадамазда» – абун.

Закат абураб рагІиялъул магІна буго рацІцалъи абураб. Жиндаса закат бахъараб боцІи-мал жиб хІалалаб, бацІцладаб букІуна, гьелъул баракатги букІуна, гьеб гІемерлъулебги букІуна. Жиндаса закат кьолареб боцІи кигІан гІемераб бугониги жиндиль баракат гьечІеб букІуна, жиб балагъалъе батулелги букІуна.

8. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, аварагасда нахърильлъун лъикІаб гІамал гьабулел, жидер

боцІудаса паризаяб закатги, суннатаб садакъаги кьолел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру-нагъю тІубан хъвадулел,

гьел гІадамал руго жидеа ахираталда кІудияб ажру букІунел. Жиб тІаса унареб, нахъаса кьотІулареб алжаналъул нигІматал руго гьел.

9. Дуца гьел инкарчагІазда ва мушриказда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ! ХІакълъунго нуж инкар кколелищ ругел гьаб ракъ жинца кІиги кьоалда жаниб бижарав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ?

Нужеца гьесда данде рачунел руго нужер квераль гьарурал хъанчал! Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьеб кинабго гІаламалъул БетІергъан. Жинца гьеб бижарав, гьелъул тадбир гьабулел. Нужеца гьесие гьабизе гІадаб гІибадат щибго жидер гьунар гьечІел хъанчазе гьабулел буго.

10. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца гьаб ракъалда тІад мугІрулги гьарурав, жинца гьаб ракъалъулъ баркатги гьабурав, ракъалда бугеб махлукъалъе кьваригІунеб ризкъиги жинца бижарав ункьо кьоалда жаниб. Жинца дуниял бижиналдаса гьикъулел чиясе бугеб битІараб жаваб буго гьеб.

11. Цинги гьев БетІергъан Аллагъас зобалазде къасд гьабуна: гьел зобал жинца рижана ракъалдаса бахъун эхеде борхулел хухьелалда релълъун жал рукІарал гьел зобалги.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾

﴿قُلْ إِنِّي كُنْتُ نَذِيرٌ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ ﴿٩﴾

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَرَكْنَا فِيهَا وَقَدَّرْنَا فِيهَا فُوقَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلنَّاسِ يَلَيَاتِ ﴿١٠﴾

ثُمَّ أَسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

Гьал зобалги ракъги бижун тубараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезда хитлаб гьабун абуна: «Нуж дир амруялда нахърилъла, нужеца дие бокъараб ишалъе жаваб гьабе, нуж разилъун, мутлгилъун, яги нуже бокъун гьечлониги!» - абун. Зобалазги ракъалъги жаваб гьабун: «Ниж дур амруялда нахърилъла гьаб амру ниже бокъун ва ниж разилъун» - абун.

12. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел зобал гьаруна анкъго зоблъун клго къоялда жаниб. Щибаб зобалда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир амруги вахлю гьабун. Жинца дуниялалъул зобги цIвабаздалъун берцин гьабун.

فَقَضَيْنَا سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

Гьел цIваби жидеца щайтлаби зодоре рахиналдаса нахъе чIвалеллъунги гьаруна. Гьаб рехсараб хIалалъ зобал-ракъал рижи буго Жиндир гуч бергъарав, жинда кинабго гIаламалъул хIал ва гьелъие мустахIикъаб жо лъалев БетIергъан Аллагъасул хIукму ва къадар.

Гьал аятазда жаниб бицараб зобалги ракъги бижи, гьел анлъго къоялда жанир рижана абураб рагIиги, цинги зобал-ракъазда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гьабиги: «нуж дир амруялъе мутлгилъе»-абун гьаб кинабго иш буго тIедегIанав Аллагъас инсанасда лъазе гьаби жиндир гIамалалъулъ гьев инсанасул заман унеб букIин, щибаб ишалъе бихъизе гьабураб ва гьелъие рекъараб гIуж букIин. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ заталъе, гьесул амруялъе ва гьесие бокъараб ишалъе щибго заман ва гIуж хIажалъуларо. Гьесие цо амру лъугъине бокъараб мехаль гьаб амру лъугъуна цохIо «Кун» (мун букIа) абураб рагIи абиялдалъун. Цо гIалимзабаца абуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб рагIиги абуларо абун. Гьаб амру гьедин бутелъул гьаб бакIалда зобал клго къоялда жанир рижана, ракъ ункъго къоялда жаниб бижана абураб рагIи жиндасан бахIс гьабулеб, жиндие гIелмияб баян къолеб рагIи гьечIо. Гьаб буго инсанасул гIакълуялъ босулеб хIалалъ мисал бачин ва гьесда бичIулеб мацIалъ вагIза-насихIат гьаби.

13. Дуца цIалараб Къуръаналдасаги дур дагIваталдасаги гьел капурзаби руссун чIани дуца гьезда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица нуже хIинкъи къуна нуже швезе бугеб гIазабалдалъун.

إِنَّا أَنْعَرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

Нужедаса цере рукIарал ГIадилазде ва Самудиязде щвараб гIадаб гIазаб нужедаги швезе бегъула нужеца тавбу гьабичIони ва Аллагъ

جَلَّالَهُ по гъавун гъесие гIибадат гъабиялде нуж руссинчIони»-абун.

14. Гъел къавмаздаги аварагзаби
рачIун рукIана жидедаго
гъоркъоса жидедаго лъалел гIадамал.

إِذْ جَاءَتْهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ
خَلْفِهِمْ أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا
لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كَافِرُونَ ﴿١٤﴾

Гъел расулаз عَلَيْهِ السَّلَام гъезда киналго
рахъаздаса сверун лъугъун гъезие
Аллагъасул جَلَّالَهُ гIазабалдалъун

хIинкъи къуна. Гъез жидер къавмаздаги абун: «Нужеца лагълъи
гъабуге цохIо Аллагъасе جَلَّالَهُ гурони» - абун.

Къавмалъ абун: «Аллагъасе جَلَّالَهُ бокъун букIарабани нижеца
жиндие лагълъи гъабизе гъес нижеде малаикзаби ритIизе рукIана
расулалъун, нуж ритIизе рукIинчIо. ХIакълъунго нижеца гьереси
гъабулеб буго нуж расулал руго абураб рагIи ва нужеца ахIулеб
диналдаги нижеца инкар кколеб буго» - абун.

15. ГIадилазул къавм абун цIакъго
чIухIун хъвадана ракъалда гIад гъезие
жал чIухIизе щибго хIужа-далилги
гъечIого. Гъез абун: «Нижедаса
къуватав чи щив вугев?» - абун.

فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً أُولَئِكَ زُورُوا أَنَّ اللَّهَ
الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا
بِعَاقِبَتِنَا يَحْتَدُونَ ﴿١٥﴾

«Нижее гIазаб гъабизе кIолев щивго чи
гъечIо» - абун гъез. Гъел рукIана гIемераб
гIумру балеб черх къуватаб халкъ, жидеца къураби рорлъун гъенир
минаби гъарулел. Гъедин букIиналъ ва жидер ахIмакълъгиялъ гъезда
ракIалде ккана жиде гIазаб гъабизе кIолев чи щив вукIунев абун.
Гъезие жаваб гъабун гIадегIанав Аллагъас абудеб буго: «Гъел
гIадамазда лъаларищ жинца гъел рижарав Аллагъ جَلَّالَهُ вукIин
гъездаса жиндир къуват-гуч бергъарав? Гъеб къавм букIана Дир
аятазда ва мугIжизатазда жидеца инкар кколеб. Гъел аятаб хIакъал
рукIин лъаниги жидеца гъезда инкар кколеб букIана.

16. Дие гъезие гIазаб гъибизе бокъараб
мехалъ Дица гъезда гIаде кутакаб
гъури биччана: жиб квачараб,

فَازْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ
لِّنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَى وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٦﴾

жиндир квешаб гъаракъги бугеб, жиб
сверсведун пулеб (вихрь). ЦохIо

гъеб гъорол гъаракъ букIана жинца гIадамал хIинкъун хвезе
гъарулеблъун. Жиндиль баракат гъечIел къоял рукIана гъеб
гъури гъезда гIаде биччарал къоял.

Гъеб гъури Дица гъезда гIаде биччана гъаб дуниялдаго жал

ГодорегІан ва хІакъир гъарулеб гІазаб чІамизабизе. Гъезие ахираталда букІине бугеб гІазаб цІакъго жал инжит гъарулеб буго, гъезие квербакъулев щивго чиги вукІине гъечІо.

17. Ва амма Самудиялин абуні, гъелги тІоритІана дица хІакъаб диналда, гъезухъе расулги витІун. Амма гъез жидерго куфруялгул бецІлги тІаса бищана иманалгул нуралдаса.

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَصَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذْنَاهُمْ صِيعَةً الْعَذَابِ أَلْهُونَ يَمَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

Гъеб къавм ккуна жал хІакъир гъарураб гъаракъалгул гІазабалъ. Гъеб гІазабги букІана жидеца гъабураб гІамалалда рекъараб жазаълун. Гъез СсалихІ авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъавидал, гъесие мугІжизатлун бугеб вараниги хъведал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гІазаб гъабуна батІи-батІияб гІазаб цадахъго тІаде биччан. Кутакаб бакъ багІари букІун, хадуб бецІаб накІкІ бакккана. Гъеб жидее рагІад буго абун ракІалде ккун самудиял гъеб накІкІалде гъоркъе руссараб мехаль гучаб гъаракъги, ракъ багъариги лъугъана ва гъеб къавмги хун гІодоб ккун ракъгун жубан тІагІана.

18. Гъеб гІазабалдаса дица хвасар гъаруна жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гъесул гІазабалдаса хІинкъунел рукІарал муъминзаби.

وَنَحْنُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَنَفَّسُونَ ﴿١٨﴾

СсалихІ аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гъесда иман лъурал гІадамалги хвасар гъаруна гъеб гІазабалдаса.

19. Дуца умматалъе вагІзалъун рехсе, МухІаммад, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбаби жужахІалде къотІулеб къо, ГІарасат майданалда гъел киналго дандеги ракІарун.

وَيَوْمَ يُخْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾

20. Жал ГІарасат майданалде ракІарун хІисаб-мизан гъабизе гъел чІезе гъарураб мехаль гъезие нугІлги гъабун кІалъала жидерго бералги, гІундулги, жидер гІомалги. Гъез бицуна дунялалда жидеца гъабураб гІамал.

حَقَّ إِذَا مَا جَاءَهُ وَهَاتَشَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ وَجُلُودُهُمْ يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

21. Цинги гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабаца жидер гІомазда абула:

«Нужеца щай нижее заралияб нугІлги гъабураб?» - абун. Гъел гІомаз абула: «Ниж кІалъазе гъаруна жинца кинабго жо кІалъазе гъабулев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ .

وَقَالُوا الْجُلُودُ دِيمَرٌ لِّرَشِيدٍ تُرْعَلْنَ فَأَقُولُوا أَنْظِقْنَاهُ اللَّهُ الَّتِي أَتَنَاطِقُ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾

Гьес нуж шибго гьечлѣб баклалдаса рижана тЮцере. Ахираталда
нуж киналго тlаде рахъине гьарун гьев Аллагъасде ﷻ руссине
гьаризеги руго» - абун.

22. Дунялалда нуж рахчаралтун
руклинчЮ нужер лугбуздаса. Беразги,
гlундузги, тlомазги нужея нугlъи
гьабичlого руклине. Кинниги нужеда
ракlалде кколеб букlана нужеца

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرْوْنَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَرُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ
ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَيْفَ أَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

гьабулеб гlамалалтун гlемерисеб хlакъльтунго Аллагъасда
лъаларин абун.

23. Гьеб буго нужер ракlазде кколеб пикру
нужер Бетlергъан Аллагъасул хlакъальтунъ.
Гьеб къабихlаб пикруялъ ккезе гьаруна
нуж жужахlалде жанире ва нужги лъугъана
цlакъ чlорого хутlарал гlадамаллтун.

وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ
أَرَدْتُمْ أَنْ أَصْبَحَ حُجَّتَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

Байзави абулев гlалимас абуна: «Нуж дунялалда ругеб мехалъ нужер
къабихlал пишаби гlадамаздаса рахчулел рукlана ва гьезда цере
гlодорегlанлъиялдаса хlинкъулел рукlана. Нужеда ракlалдего кколеб
буклинчЮ нужер лугбузда гьеб къабихlаб гlамал бихъулеб бугин абун
ва гьез нужея нугlъиги гьабилин абун. Гьадин бутелтун муъминчиясда
рекъараб буго жиндир кинабго хlалалтунъ жинда ракlалда букlине
жиндир гlамалалда тlаде валагъун кидаго хъаравул вукlин ва жинца
гьабулеб жо бальго хутlулареблъи.

Гьаб кlиги аят рещтlине гьабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ
разилъаяв ибну Масгlудидаса бицана: «Кагlба рукъалда аскlор
гlодор чlун рукlана кlиги къурайшияв ва цо сакъафияв. Гьел рукlана
жидер рекlелъ иман ва гlелму гьечlел, жидер чахъал тlатlул цlурал
мушрикал. Гьезул цояс абуна: «Нужеда ракlалда кколищ Аллагъасда
ﷻ рагlулин нильеца бицулеб хабар?» - абун. Гьезул цогидас абуна:
«Аллагъасда ﷻ рагlула нильеца рагlизе гьабун бицараб жо, нильеца
бальго бицараб жо гьесда рагlуларо» - абун. Лъабабилесги абуна:
«Гьесие нильеца рагlизе гьабун бицараб жо рагlулеб батани, бальго
гьабун бицараб жоги рагlизе буго» - абун. Цинги Аллагъас ﷻ гьаб
кlиги аят рещтlине гьабуна (22-23 аб. аят).

24. Гьеб жужахlалда жанир сабру
гьабун жал чlаниги яги жидеца сабро
гьабичlого жал зигирданиги жидер
руссунеб бакl цlа буго.

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَلَنَا مَتْنٌ لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْبُوا
فَمَا لَهُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

Жидеца тавбу гъабун Аллагъ ﷻ рази гъавизе абун гъел лъугъани гъезие Аллагъ ﷻ разилъи ва тавбу къабул гъаби букІунаро. Ахираталъул рукъоб жазаъ гъабула, ва гъеб жазаалъул хиси букІунаро.

25. Гъел мушриказе жидеда рельлъарал гъудулзабиги гъарун рукІана. ЩайтІаби ругониги, гІадамал ругониги. Гъез дол мушриказда жидеца гъабулеб гІамал берцинаблъун бихъизе гъабуна. Гъез цебехун гъабураб ва хадуб гъабизесеб гІамал цІакъ лъикІаблъун бихъизе гъабуна.

وَقِصَّةَ آلِهِمْ قُرْنَاءَ فَزَيَّلُوا لَهُمْ مَائِينَ
أَيْدِيَهُمْ وَمَا خَلَقَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ
فِي أُمِّ قَدْ خَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنَّ
وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

Зубдатул тафсиралда абунa: «Гъел мушриказе дуниялалъул чІаголъи берцин бихъизе гъабуна ва гъел жидер шагъватазда нахърилълъине гъарун Аллагъасда ﷻ гІасилъиялда хъвадизе гъаруна. Ахиратги гъезда берцин бихъизе гъабуна ахиратги букІине гъечІо гъениб гІазабги букІине гъечІо абун.

Гъедин щайтІабиги мушрикалги рекъон жидер къабихІаб гІамал берцинаблъун бихъун гъел хъвадидал гъезие гІазаб гъабизе бугеб хІукмуги хІакъаблъун лъугъана жидеда церехун рукІарал гІадамазулги женазулги жидеда рельлъарал куфру-ширкалъул агълугун цадахъ. ХІакълъунго гъел киналго лъугъана дуниялалдаги ахираталдаги жал чІорого хутІараллъун. Дуниялалда гъел чІорого хутІана жидеца гъабураб гІамалалъул хІасил гъабизе щвечІого жал гъалаг гъарун. Ахираталда чІорого хутІана жидеца гъабураб гІамалалъул жидеце шибго мунпагІат гъечІого.

26. Капурзабаца абунa: «Нуж гъеб Къуръаналда гІенеккуге, нужеца гъеб цІалулеб мехаль ахІи-хІур гъабе! Гъедин гъабуни нуж бергъине руго аварагасдаса» - абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْ فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица бицана: «Абужагълиаца абудеб букІана: «Гъев МухІаммадица ﷺ Къуръан цІалулеб мехаль нуж гъесда сверун лъугъун, гъесул гъумералда цере чІун ахІде, гъес бицунеб жо гІадамазда рагІизе ва бичІчІизе тоге» - абун.

27. Дица гъел капурал гІадамазда чІамизе гъабичІого теларо цІакъ квешаб гІазаб ва Дица гъезие жидер квешаб гІамалалда

فَلَنَذِقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْرَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

рекъараб жазаъги гъабичІого теларо.

28. Гъеб квешаб глазаб буго Аллагъасул

جَلَّ جَلَّالَهُ тушбабазе гъабулеб жужахІалъул

глазаб, гъеб жужахІ буго гъезул даимго

жаниб чІолеб рукъ. Гъеб жазаъ жидее

гъабула жидеца Дир аятазда ва Дир аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَام инкар

кквей сабаблъун.

29. Къиямасеб къоялъ жужахІалда

жаниса капурзабаца абула:

«Я нижер БетІергъан! Дуца нижеда

рихъизе гъаре ва нижеда цере риччай

жидеца ниж къосине гъарурал

гладамалги, женалги.

Нижеца гъел нижер хІатІазда гъоркъги лъун мерхъина: гъездаса

цим босизе ва нижер раклал хІалхъизе. Гъел жужахІалъул

тіиналдаги рукІине. Гъеб буго бишунго глазаб цикІІараб, жинда

жаниб мунапикъзаби рехулеб жужахІ. Кинабго жужахІалъул

агълуялъул гъан-ракъа бухІараб, жиб махІцараб хъверд-реціги жинда

жанибе чвахулеб.

30. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал, «нижер БетІергъан

Аллагъ вуго»-абун жидеца абурал, цинги

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялда

ритІунги чІарал – гъал гладамазда

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан малаикзаби

рештІуна ва гъез абула:

«Нуж хІинкъуге ва нуж пащманлъуге! Нужее рохел буго алжаназул

нигІматаздалъун. Гъел алжанал руго дунялалда ругеб мехаль

нужее къотІи гъабун букІарал»-абун.

Аллагъасе гІибадат гъабиялда ритІун чІарал абураб рагІи буго

гІараб мацІалда бугеб «Истикъамат» абураб рагІиялъул магІна.

Гъеб истикъамат абураб рагІиялдаса мурад букІуна унго-унгояб,

хІакъикъияб иман лъей ва гъеб иман лъеялда витІун чІей.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхІабас минбаралде вахун вагІза

гъабулеб мехаль гъаб аят цІалана цинги абуна: «Нуж валлагъиги

ритІун чІа Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нухалда, гъесие мутІигІлъун, цинги нуж

царал гладал пишаби гъарун гъеб нухдаса гъетІаруге!» - абун. ХІасанул

Басриясги абулеб букІана: «Я дир БетІергъан Аллагъ! Мун вуго нижер

БетІергъан. Дуца нижее истикъамат къе!» - абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا لَهُمْ فِيهَا دَارَ الْخُلْدِ

جَزَاءً يَمَّا كَانُوا يَعَانِدُنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرْنَا الَّذِينَ

أَضَلَّانَا مِنَ الْغَيْبِ وَالْإِنْسِ نَجْعَلُهُمُ مَّا نَحْتِ

أَقْدَامَنَا لِيَكُونُوا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا

تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا

وَلَا تَحْزَنُوا وَابْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ

نُوعِدُونَ ﴿٣٠﴾

жиндие истикъамат кьурав чи вуго жиндие бахьи бугольи шварав чи. Гьєб истикъамат жиндие кьурав чи Аллагъасе ﷻ гьабулеб гIбадаталъульги, гьєсул лагъзадерилгун гьабулеб гIамалалъульги Аллагъасдасан ﷻ хIинкъарав, гьєв разилъи тIалаб гьабулев вукIуна. Гьєсдасан хиянат бихьуларо, гьєреси рагIуларо, кьотIуе хилиплъи букIунаро. Божилъи гьабураб жоялъуль рекIкIги гьабуларо. Жиндирго напсалдасан Аллагъги ﷻ аварагги жиндие рокьулев вукIуна. Жиндирго напсалдасан жиндир диналъул вац тIаса вишулев, гьєсие лъикIлъи гьабулев вукIуна. Аллагъас ﷻ нильєе ризкьилъун гьабеги гьаб истикъамат.

31. Ниж руго нуж дунялалда ругеб
мехаль нужер гьудулзабилъун рукIарал,
ахираталдаги ниж нужер гьудулзаби руго
(вализаби руго) гьал алжаназда жаниб
нужєе бокъарабщинаб жоги буго, нужєе
гьєниб жаниб нужєца тIалаб гьабураб ва нужер напсєзе бокъараб
жо бачIуна ва кьола.

نَحْنُ أَوْلَىٰ أَوْكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي
الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهُونَ
أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾

32. Гьєл киналго нигIматал руго Жив гурхIулев,
жинца мунагьал рахчудев нужер БетIєргъанас
нужєе хIадур гьабураб гьоболлъи.

نُزِّلْنَا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿٣٢﴾

33. Жиндаса лъикIав чи щивха
вукIинев жинца бищунєб
рагIиялъул рахьалъан жинца
Аллагъасул ﷻ диналде халкъ
ахIулев чиясдаса.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا لِّمَنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

Жинца лъикIаб гIамалги гьабулев ва жинца абулев: «дун вуго Аллагъасе ﷻ мутIигIал, гьєсда тIубанго божарал гIадамаздаса»- абун. Жинца Аллагъасда ﷻ ахIи букIуна бищунго цебе жиндир лъикIаб гIамалалдалъун, хадуб жиндир рагIиялдалъунги. Гьєв чи вукIине ккола живго хIакъаб нухалда тIовитIаравлъун ва гьєб нухалда хьвадулевлъун.

тIадегIанав Аллагъас лъабго сипат гьабун буго жинца Аллагъасул ﷻ диналде ахIулев чиясе:

1-жив иман лъун Аллагъасе ﷻ мутIигIлъарав вукIин,

2-жинца лъикIаб гIамал гьабулев вукIин

3-жинца цогидалги гьєб иман лъєялдеги лъикIаб гIамал гьабиялдеги ахIулев вукIин.

Цо гIалимзабаца абуна гьаб аят бугин жидєца как ахIулел чагIазул

хІакъальулъ бугеб абун. Гьеб жидер рагІи ритІухъ гьабун хІадисалги рицана гьез.

34. ЛъикІаб гІамалги квешаб гІамалги цоцада рельтъун гьечІо, жиб кІиябго башадги гьечІо. Дуца, жинца квешаб гІамал гьабулев чиясул квешлъи нахъе чІвае лъикІаб гІамалалдалъун.

وَلَا تَسْتَوِ الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٢٤﴾

Ццим бахъи сабру гьабиялдалъун нахъе чІвае, ахІмакъав чи хІалимлъиялдалъун нахъе чІвае, дус квешлъи гьабураб мехалъ гьелдаса тІаса лъугъун те. Гьал гІамалал дуца хьвадизе гьаруни дудехун жиндир тушманлъи бугев чи хІакълъунго жиндие мун вокъулев дур лъикІав гьудуллъун лъугъине вуго.

35. Гьаб берцинаб тІабигІат ва тІадегІанаб макъам шоларо жидеца сабру гьабулел гІадамазе гурони.

وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا دُوحٌ عَظِيمٌ ﴿٢٥﴾

Жиндир напс куцарав, ццим бахъи жаниб къулчІиялдалъун, жиндие гьабураб къварилъи-зарал хІехъеялдалъунги. Гьеб макъам шоларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие тІубараб бахъи буголъи къурав чиясе гурони.

36. Гьаб дуда амру гьабураб хІалалъ лъикІаб гІамалалдалъун квешаб гІамал нахъе чІвазе мун теларо абун, мун ццим бахъиналда вачине абун шайтІан дуда сверун лъугъани,

وَمَا يَنْزِعُ عَنْكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ قَاتِلٌ عَدُوِّ بِلَهِ إِِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалъун цІуни гьарегьеб шайтІаналъул квешлъиялдаса. ХІакълъунго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо рагІулев ва кинабго жо лъалев.

37. ТІадегІанав Аллагъасул хІалкІолъиялда жидеца тІоритІел гьабулел аятаздасан буго сордоги, къоги, бакъги, моцІги. Гьал киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квегъун руго инсанасе мунпагІаталъе.

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٢٧﴾

Нужеца сужда гьабуге бакъалъе яги моцІалъе. Гьел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижарал гьесул махлукъ. Нужеца сужда гьабе жинца гьел рижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Нуж гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат хас гьабулел ва бацІцІад гьабулел муъминзаби ратани нужеца гьесие гурони сужда гьабуге ва

цогитаб гIибадатги гябуге.

38. Гьел капурзаби Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гIибадат гябизе чIухIани нужеца гьелъул кIвар гябуге. Гьеб чIухIиялъул гIазаб гъезие букIине буго.

فَإِنْ اسْتَكْبَرُوا فَقَالَيْنَا عِنْدَ رَبِّكَ
يُسَيِّحُونَ لَهُ بِالْأَيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا
يَسْمَعُونَ ﴿٣٨﴾

XIакълъунго зобалазда ругел малаикзаби

Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** тасбихI-сужда гябулел руго релъедаги къадги. Гьеб гIибадат гябизе жал кIвахIаллъуларо ва чIухIуларо.

Гьал (37-38) аятал цIалидал сужда гябизе суннатаб буго.

Гьаб «Сурату Фуссилаталъул» хиралги бицун жинда Аллагъ разилъаяв МухIаммад ибну КагIбил Къуразиясдасан бицараб хIадисалда буго: «Къурайшиязул сайид ГIутбат ибну РабигIатги гъесул гьалмагъзабиги *КагIба* рукъалъул *рагIдукъ* гIодорчIун рукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад масжидалда жанив ун Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гIибадат гябулев жiwго цохIого вукIана. Цинги гъев ГIутбатица абунa: «Я къурайшиязул жсамагIат! Дун инищ МухIаммадида кIалъазе ва гъесулгун цо-цо ишалъе къотIи гябизе. Гъев разилъани гъес абураб жо нилъеца гъесие къела ва нилъ гъесул заралалдаса цIунараллъун рукIана» - абун. Гъесул «зарал» букIана гьел исламияб диналде ахIи ва гьел хъанчие лагълги гябиялдаса нахъе чIвай. Гьеб заман букIана жинда Аллагъ разилъаяв XIамзатги Исламияб диналде вачIараб ва жидеда аварасул асхIабзаби къойидаса къойиде гIемерлъулел рихъараб.

Къурайшиял разилъун ГIутбат МухIаммадихъе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ана ва гъесда аскIов гIодовчIун гъес абунa: «Я дир вацасул вас! Дуда лъала мун нижеда гъоркъов лъикIаб тухумалъул, нижеца къадру-къимат гябулев чи вукIин. Мун дур къавмалда цIакъ кIудияб амруги бачун вачIана, дуца жсамагIатги бикъизе гябуна, гьел гIадамаз гябулеб жоги дуца ахIмакъаб жолъун рикIкIунеб буго. Нижер Аллагъабаздаги гIайиб чIвана дуца, нижер диналдаги гIайиб чIвана, гIарабиязда нижги къватIир чIвазе гъаруна. Къурайшиязда гъоркъов цо сихIручи ваккун вугин абун абизе гьелги тIамуна. Нижер церехун арал умумуз гябураб жоялда инкарги ккуна дуца. Дица дуда цо чанго амру себе лъезе буго, гъезул цонигияб дуца къабул гябуладай абун балагъизе.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абунa: «Бице, я Абал Валид, дун гIенеккизе вуго» - абун. ГIутбатица абунa: «Я дир вацасул вас! Две гъеб мун жиндалъун нижсехъе вачIараб жоялдалъун боцIи-мал бокъун батани, нижеца бакIарун две

гъеб къела, нижедаса бищунго бечедав мун вукІунеб хІалалъ. Дуде гъелдалъун хиралъи ва тІадегІанлъи бокъун батани нижеца мун нижер сайидлъун гъевила ва дуда гъикъичІого цониги ишги гъабиларо. Дуде ханлъи бокъун батани, нижеца мун нижер ханлъунги гъавила. Гъеб дуда бугеб жо иблисалъул зарал ва унти батани мун сах гъавизе нижеца тІабибал (врач) цІехела ва гъезие мухъги къела мун сах гъавуралъухъ» - абун.

Гъаб хабарги бищун ГІутбат чІараб мехалъ аварас абун: «Дур бищунеб жо тІубанищ, я Абал Валид!» - абун. Гъес «ТІубана»-ян абидал аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъанже мун дихъги гІенеккеха!» - абун. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бисмиллагъи бахъун гъаб сурат цІализе байбихъана. Мугъалда нахъа квералги лъун гъесдаги гІенеккун ГІутбатги вукІана. Жиндилъ сужда гъабулеб аяталда цвезегІан гъаб суратги цІалун, гъеб бакІалда суждаги гъабун, хадуб аварас абун: «Дуда рагІанаха, я Абал Валид, дица цІалараб Къуръан. Гъанже дуего бокъараб гъабе дуца!» - абун. ГІутбат тІадеги вахъун жиндир къавмалде аскІове ана. Гъев вихъарабго къавмалъги абун: «Валлагъи,гъев ГІутбат нижеда аскІосан араб хІалалъ гъечІо, гъасул хІал хисун буго» - абун.

Цинги ГІутбатицаги абун: «Дида МухІаммадица цІалараб жо рагІана. Валлагъи гъединаб калам дида эжеги рагІун букІинчІо. Гъеб жо сихІру гъечІо, гъересиги гъечІо, шигІруги гъечІо. Я Къурайшиязул жемагІат! Нуж дир глакълуялъе мутІигІлъе! Гъев МухІаммадги, гъес гъабулеб ишги нилъеца жибго те (гъелда щибго дагІба-къец гъабуге). Валлагъи гъес бищунеб хабар гІадамазда рагІинчІого ва ракъалда тІибитІичІого рес гъечІо! Цогидал гІарабияз гъесие зарал гъабун (гъев чІвани) нилъедаса гъеб иш тІаса араб букІина. Гъев гІарабияздаса бергъани ва гъезда тІад ханлъун лъугъани гъесул ханлъи нужсерги ханлъи букІуна, гъев хиралъиги нуж хиралъи букІуна, нужги гъев сабаблъун бищунго бахъи бугеб гІадамаллъун рукІуна» - абун. Цинги къурайшияз абун: «Валлагъи, я Абал Валид, дуеги сихІру гъабун бугоха гъев чІяс!» - абун. ХІадис ибну ИсхІакъица бицана.

39. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гІаламатаздаса буго хІакълъунго дуда
ракъ бихъулеб букІинн жиб бакъван,
жинда тІад хур-хер гъечІого, жиб
хІелун, гІодобегІанлъун бугеб гІадин.

Цинги Дица гъеб ракъалда тІаде цІад рещІине гъабураб мехалъ
гъеб цІакъ багъа-бачарула, жиб тамахлъун, борхунги бачІуна,

وَمِنْ ءَايَاتِهِۦٓ أَنَّا نَسْفِى الْأَرْضَ خَشِيعَةً فَإِذَا
أَنزَلْنَاهَا عَلَىٰهَا أَمْوَاتٌ مُّهِتَرَاتٌ وَرَبَّاتٌ إِنِّ الَّذِى
أَحْيَاهَا الْمَحْيِ الْمَوْتِ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

жинда тIад херги бижула. ХIакълъунго гъаб хвараб ракъ жинца чIаго гъабурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца хварал гIадамалги чIаго гъаризе ругев. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолев, жиндир гъунар гуч бергъарав, жиндие бокъараб жо гъабизе щибго жоялъ жив нахъе чIваларев хан.

40. ХIакълъунго жидеца Дир Къуръан хисизе гъабулел гIадамал: гъелъул магIна мекъи гъабун, рагIаби хисизе гъарун, хIукмуялда инкар ккун, гъел гIадамал Дидаса бальго хутIуларо. Дица гъезие гIазаб гъабизе буго. Жал жужахIалда жанире рехулел гIадамалищ тIикIал ругел, яги къиямасеб къоялъ жал щибго хIинкъиго гъечIого рукIунел гIадамалищ тIикIал ругел? Нужеца нужеего бокъараб гIамал гъабе, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда лъалев. Жив нужеда тIаде валагъун вуго, нужгун цадахъги вуго.

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ
عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمَنْ يَأْتِي
ءَامِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

41. ХIакълъунго жидехъе Аллагъасул калам бачIараб мехаль гъелда инкар кколел гIадамазе цIакъ гучаб гIазаб букIине буго.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ
لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

ХIакълъунго гъаб Къуръан жиндир къадру кIудияб тIехъ буго.

42. Гъелда тIаде пониги рахъальъан хис-
бас ва жиб батIул гъаби бачIунаро.

لَا يَأْتِيهِ الْبُطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ
تَنْزِيلُ مَنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

Гъелдаса щибго жо нукъсан гъабуларо,
гъелда тIаде щибго жо цIикIкIизеги
гъабуларо.

Гъеб Къуръан буго жив вещарав, жиндир хIикмат камилав
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рещтIине гъабураб калам.

43. Дур къавмалъул капурзабаца дуда
абулеб жо гъечIо, МухIаммад ﷺ,
дуда цере рукIарал аварагзабазда
гъезул къавмаз абураб жо
гурони.

مَا يَقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدِيلٌ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ
إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرٍ وَذُو عَقَابٍ أَلَيْسَ
﴿٤٣﴾

Гъезиеги гъабуна дуе гъабураб гIадаб къварилъи. Дуца сабру гъабе,
дуе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотIи гъабураб квербакъи букIине буго ва гъел
капурзабазе гIазабги гъабизе буго. ХIакълъунго дур БетIергъан
Аллагъ вуго жинца муъминзабазул мунагъал рахчулев ва жинда

гIасилгьарал гIадамазе жинца гIазаб гучаб гьабулевги.

44. Дица гьаб тIехь гьабун букIараб
ани гIажам маIалда жиб цIалулеб
Къуръанлгун, Маккаялгун
мушрикаца абизе букIана: «Гьеб
Къуръаналгун аятал нижее нижерго
маIалда баян гьарун рукIарал
аниш!» - абун. Цоги гьез абилаан
гIарабиязул аварагасда гIажамияб
тIехьиш рещтIине гьабулеб абун.

Дуца абе, МухIаммад ﷺ, гьаб Къуръан буго жидеца иман
лгунрал гIадамазул раклIазе дарулгун ва гьел хIакьяб нухалда
тIоритIулеб нурлгунги. Жидеца иман лгунларел гIадамазул
гIундул гIинкьал руго гьеб Къуръан жидеда рагIиялдаса, гьезда
гьаб Къуръаналгун тIоритIелги бихьулеб гьечIо. Муъминзабазе
гьаб Къуръан нур буго, капурозабазе бецIлгилгун буго. Гьел
капурзаби руго жидеда рикIкладаса ахIулеб гьаракь рагIулел
гIадамазда релгилгун: Жидеда гьаракь рагIулел, амма ахIулеб жо
(рагIи) бичIгIуларел.

45. ХIакьлгунго, МухIаммад ﷺ,
Дица Муса аварагасухьеги ﷺ тIехь
кьун букIана. Гьаб тIехьалдаги цояз
иман лгуна, цогидаз инкар ккуна.

Гьеб дуда рещтIине гьабураб Къуръаналда
дур кьавмалъ инкар ккуна абун дуца ракI кьварид гьабуге! Дур
БетIергьан Аллагьас цебего гьабураб хIукму букIинчIеб ани гьел
мушриказе гIазаб ахираталда гьабила абун, гьезие гIазаб гьабун
тIубазе гьабилаан дуниялалдаго. ХIакьлгунго гьел капурзаби
цIакь шакдарулел руго гьаб Къуръаналгун амруялгуль: Жидер
гIакьлу дагьаб букIун, раклIалги бецIал рукIун.

46. Жинца лгикIаб гIамал гьабурав чи
жиндирго напсалъе лгикIлгун гьабурав чи
вуго. Жинца квешлгун гьабурав жиндирго
напсалъе квешлгун гьабуравги вуго.

Дур БетIергьан гьечIо, МухIаммад ﷺ, жинца лагъзадерие
зулму гьабулевлгун. Щивасул гIамалалда релгилгун гьабуге жазаъ
гьабуге: квешаб гIамал гьабуразе цохIо зарра гIадаб жоги тIаде
цIикIкIизе гьабуге. ЛгикIаб гIамал гьабуразе гIемерго лгикIлгун

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا
فُصِّلَتْ آيَاتُهُ ۖ أَعَجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ ۚ قُلْ هُوَ
لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَبَيِّنَاتٌ لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
فِيءَ إِذْ أَنهَمُ وَفَرُّهُ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَسَىٰ أُولَٰئِكَ
يُنَادُونَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُتِحَتْ
بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ
فَعَلَيْهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

цIикIкизе гъабула.

47. Къямасеб къо кида бачIунеб
цохIо Аллагъасда جَلَّالَهُ лъала.
Жиндир тIегъалдаса (къвачIаялдаса)
къватIибе цохIо пихъил горо
бижуларо, цохIо цIуяб жо къинабги
лъугъунаро, цохIо тIинчI эбелалъул
чохъониса къватIибеги лъугъунаро
гъеб кинабго жо Аллагъасда جَلَّالَهُ лъалеб букIун гурони.

Къямасеб къоялъ гъел мушриказда ахIараб мехаль: «Кире арал
нужер аллагъзаби, нужеца дидехун ширк гъабун жиде лагълъи
гъабурал»-абун, гъез жаваб гъабула: «Жакъа ниж две мукIурлъулел
руго, нижер цониги чи гъечIо две шарик вуго абулел»- абун. Гъеб
къоялъ мушриказ инкар гъабула жидеца ширк гъабиялда, гъединго
жиде лагълъи гъабурал аллагъзабазги инкар гъабула гъел мушриказ
жиде лагълъи гъабиялда.

48. Гъел мушриказдаса рикIкIалъула
дуяналалда ругеб мехаль жиде лагълъи
гъабурал хъанчал.

Гъезда якъинго лъала гъанже жал
гIазабалдаса рорчIулареблъи, жиде лъутизе, рахчизе бакI
гъечIеблъиги.

49. Жиндир иман гъечIев чи Аллагъасдаса
جَلَّالَهُ жиндие лъикIлъи гъарун
чIалгIунарев вуго:

кигIан гIемер бечелъи, сахлъи, лъимал-хъизан
жиндие Аллагъас جَلَّالَهُ къуниги гъев цогиги бугеб анищ абун вукIуна.
Ва амма жинда цодагъабго къварилъи хъатIараб мехаль гъев
инсан жиндир хъул къотIун, сабру хун вукIуна. Аллагъасул جَلَّالَهُ
рахIматалдаса хъул къотIула гъел рахIматал жиндие къурав чи Аллагъ
جَلَّالَهُ вукIин жинда лъаларев чиясул.

50. Гъеб къварилъи-заралги тIаса босун
хадубги Дица гъев чиясе нигIматал
къураб мехаль гъес абизе буго: «Гъаб
буго дир гъунаралдалъун дие швараб
нигIмат» - абун. Балагъазда сабру
гъечIолъиги, нигIматазда шукру
гъечIолъиги буго капурзабазул ва

﴿إِلَيْهِ يُرْجَعُ أَلْمَسَاعَةُ وَمَآ تَخْرُجُ مِنْ
ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَآ تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى
وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ
شُرَكَاءِى قَالُوا أَدْنَاكَ مَا مَعَنَا مِنْ شَهِيدٍ﴾

﴿وَصَلِّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ
وَصَلِّ مَا لَهُمْ مِنْ مَّحِيصٍ﴾

﴿لَا يَسْعُرُ أَلْأَنَسُ مِنْ دُعَاةِ الْخَيْرِ وَإِنْ
مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَكْشِفُوهُ﴾

﴿وَلَيْنَ أَذْقَنَهُ رَحْمَةً مِّمَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ
مَسَّتْهُ لِيَقُولَنَّ هَذَا إِلَى وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ
قَائِمَةً وَلَيْنَ رُجِعْتُ إِلَى رَبِّى إِنْ لِي عِنْدَهُ
لَلْحُسْبَى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾

мунапикъазул загъираб ва баянаб гІаламат.

Хадубги гьев чияс абизе буго: «**Дида раклалде ккола Къиямасеб кьо букІинего гьечІин абун. Нагагь дун ахираталда Аллагьасде ^{جَلَّ جَلَالُهُ} вуссине гъавуни хІакълъунго дие гьенибги лъикІлъи букІине буго**» - абун. Щибго лъикІаб гІамалги гъабичІого гъав ахІмакъасул хьул лъолеб буго жиндие ахираталдаги Аллагьас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} лъикІлъи гъабилин абун. Гьесул рагІи гьереси гъабун тІадегІанав Аллагьас абулеб буго: **БичасхІаги капурзабазда цІакъ рихъизе гъарила ва рицила жидеца дуниялалда гъарурал къабихІал гІамалал, ва БичасхІаги дица гьезда цІакъ гучаб гІазабги чІамизе гъабила!**

51. Дица инсанасе нигІматал къураб мехаль гьев Аллагьасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ} шукру гъабиялдаса вуссунев вуго, Аллагьасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ} мутІигІлъизеги чІухІулев вуго.

ГІамалкІодолъун, meglep kичІун, гъаваялдаса воржунев чи гІадин вукІунев вуго. Цинги гьесда цо къварилъи хъатІараб мехаль гьесда кинабго чІухІи кІочонеб буго ва жив гІемераб гъари-дугІа гъабизе лъугъунев вуго. Гъаб буго Аллагьасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} нигІматазда шукру гъабуларев чиясул тІабигІат: лъикІлъиялда вугеб мехаль Аллагь ^{جَلَّ جَلَالُهُ} кІочон вукІуна гьев, къварилъиялде ккараб мехаль Аллагьасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} гурони кІанцІулеб бакІги батуларо.

52. Дуца мушриказда абе, МухІаммад ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}, нужеца дида бице гъаб нужеца жиб гьереси гъабулеб Къуръан Аллагьасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} калам батани, гьелда нужеца инкарги кколеб бугони, нужер щиб хІалдай букІинеб абун?

Нуж руго цІакъ квешаб къосиналъуль ва тушманлъиялъуль ругел гІадамал. Гьединаб къосиналъуль вугев чиясдаса квешав щив чиха вукІинев?!» - абун.

53. Дица гьезда рихъизаризе руго гъаб Къуръан хІакъаб калам букІиналда тІоритІел гъабулел гІаламатал: жидеда сверухъ ругел зобал-ракъальуль ва гьединго жидерго напсазулъги.

Гьел цІакъ кІудиял гІаламатал руго жидеца пикру гъабулел гІадамазе ва гьезда жаниб баянаб хІужа буго гъаб кинабго махлукъ бижарав Халикъ вукІиналда.

وَإِذَا أَعْمَخْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَ بِجَانِبِهِ
وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَدُو دَعَاءَ عَرِيضٍ ﴿٣١﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثَمَرٌ
كَفَرْتُمْ بِهِ مِنْ أَضَلِّ مِمَّنْ هُوَ فِي
شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٣٢﴾

سَرُّهُمْ أَيْ تَنَافَى الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ
حَتَّى يَتَّبِعَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوْ لَمْ يَكُنْ
يَرْبِكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٣٣﴾

Гъев Халикъ жив цогояв Аллагъ ﷻ вукІиналда тІоритІел гъабула гъеб махлукъалгъул тадбир цІакъ камилго гъабун букІиналъ. Гъеб тадбир гъабулев чи кІиго яги гІемерал рукІарал ани гъадинаб камилаб тадбир букІинароан: якъинаб жо буго кІиго яги гІемерал гІадамазул пикру ва мурад кидаго цохІо хІалалъ букІунареблъи. Гъезул пикру цоцаде данде ккечІеб мехалъ гъел цоцалъ къацандула. Гъеб дагІба-къец ккараб мехалъ гъаб гІаламалгъул низам ва тадбирги биххилаан. Гъаб гІаламалгъул пикру гъабураб мехалъ гъел гІадамазе тІубанго баянлъизе, гъаб Къуръан хІакъаб Аллагъасул ﷻ калам букІин. Гъел мушриказе дур БетІергъан Аллагъ гІоларогонищ вугев нугІлъун мун гъесул авараг вукІин жидеда лъазе? Гъев Аллагъ ﷻ вуго гурищ жинда кинабниги жо бихъулев ва лъалев? Гъез пикру гъабулеб гъечІо Аллагъасул ﷻ аятазул, гъезда бичІІулебги гъечІо Аллагъасул ﷻ калам.

54. Мун кантІе, я гъав инсан!

**ХІакълъунго гъал мушрикал
руго жидеца ахират букІиналда
иман лъоларого, гъенир жал**

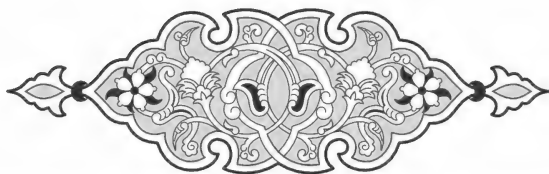
**жидер БетІергъангун данде чІвазе рукІиналда божуларого
шакдариялъулъ. Дуда лъае, я гъав инсан, хІакълъунго гъев
Аллагъ ﷻ вукІин жиндир гІелмуялдалгъун жив кинабго жоялда
сверун лъугъарав. Гъесда лъала капурзабазулги мушриказулги хІал:
гъез бицунеб хабарги лъала, гъабулеб гІамалги лъала. Гъезие гъабизе
хІакъаб гІазабги ахираталда Аллагъасул ﷻ гъабизе буго.**

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалгъун Сурату Фуссилаталгъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру гІадегІанав Аллагъасе буго.

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِئَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَّا يَآئِنَهُ،

يَكُلُّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

42. Сурагу Щұра

سُورَةُ الشُّرَىٰ

Гъаб сураталда жаниб аслияб куцаль бицен гъабулеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалаталъул ва гъесул вахлюялъулги. Сураталъул байбихъуда гъеб вахлюялъул ва рисалаталъулги Бетлергъанлъун жив вугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ бицун буго. Жинца расуллъун витIизе бокъарав чи тIаса вицулев, гъесда инсан куфру-ширкалъул бецIлъиялдаса иманалъул нуралде вачунеб дин жинца вахлю гъабулев, жиндий зобалазул агълюялъ щибаб гIужалъ тисбиxI гъабулев, кинабго махлукъалъул Бетлергъанлъунги жив вугев.

Хадуб мушириказул хIал баян гъабун буго, гъезул рагIиялъул къабихIлъиялъ зобал тIутIун ине гIагарлъула абулеб буго. Гъеб къабихIаб рагIиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лъимал руго аби буго. Киналго расулал жиндалъун ритIулеб дин цохIо дин букIин баян гъабулеб буго. Гъеб динги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гIибадат бацIцIад гъаби буго, Аллагъасул расулаздаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъесул тIахъыздаги иман лъей буго.

Къуръаналда инкар кколел, гъеб гъереси гъабулел гIадамазул бицун буго, ахират букIинги, хIисаб-мизан, жазаъ букIинги гъереси гъабулезулги бицун буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гъесул махлукъалъулъ ругел гIаламаталги рицун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялде ва гъесие мутIигIлъиялде ахIулел руго.

Гъаб сураталда цIар лъун буго «Шураялъул сурат» абун. Шура буго гIадамаца цоцаль ургъун, дандбан жидер дин ва дунял гъаби. Гъеб Шура бусурбабазул жамагIаталъул бицунго кIвар бугеб иш букIиналда ишара гъабун буго гъаб сураталда жаниб бицараб жоялъулъги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIа, мин.

حَمْدٌ

2. ГIайн, Син, Къаф.

عَسَقٌ

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гъал хIарпаздалъун бугеб жиндир мурад.

3. ТIадегIанав Аллагъас дуда гъаб
Къуръан вахлю гъабураб гIадин, я
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

كَذَلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

дудаги ва цогидал дудасан цере рукларал расулаздаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вахлю гябуна жиндир рисалат.

Жиндир гуч бергъарав, жиндир пишаялъулъ хIакимияв вуго гъев Аллагъ ﷻ. Жинда жаниб пайда-хIикмат гъечлеб жо Аллагъас ﷻ гябуларо, гъеб жинца хIукму гябураб жо тIубазе жиндир гуч бугевги вуго.

4. Гъев Аллагъасул ﷻ **мулк буго** зобал-ракъги, гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъги. **Гъев Аллагъ** ﷻ **вуго жив тIадегIанав** ва кинабго кIодолъи ва ханлъи жиндие бугев.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

5. Зобал хъвалхъун, тIутIун ине тIагарлъун руклуна Аллагъасул ﷻ кIодолъи, тIадегIанлъиялдаса хIинкъун; цоязда тIад цоял ругел гъел зобал.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَفْقَطْنَ مِنْ فَوْقَيْهِ وَالْمَلَائِكَةُ سَاجِدُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَلا يَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِنْ أَرَادَ اللَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Цоги магIна гябуна: Гъел зобал тIутIун ине тIагарун руклуна гяб ракъалда тIад ругел тIадамаз гябулеб тIасилъи бихъун, мушриказ Аллагъасдехун тIунтIизе гябулеб рагIи сабаблъун: Аллагъасул ﷻ лъимал руго, малаикзаби гъесул ясал руго абураб. **Зобалазда ругел малаикзабиги даимго Аллагъасе** ﷻ **тасбиxI** гябулел руклуна гъесие рецц гябигун цадахъ. **Ракъалда тIад ругел муъминзабазул мунагъал чуре абун Аллагъасда** ﷻ **гъарулелги руклуна. Нуж кантIе, я гъал тIадамал! ХIакълъунго Аллагъ** жинца мунагъал чурулев ва жив гурхIулев вуго.

ТIадегIанав Аллагъас жив гуч бергъарав, жиндир ханлъи ва къадру тIадегIанав, жиндие бокъараб амру тIубазе гъунар бугев БетIергъан Аллагъ жив вукIин бицун хадуб жиндир лагъзадерида хитIаб гябулеб буго «Нуж кантIе!» - абун гъел жиндехун гIенеккизеги тIамун «Гъев гуч бергъарав ханлъун вугев Аллагъ» ﷻ цIакъ гурхIулев ва тIаса лъугъунев вуго» - абун. Гяб аят цIаларав чиясул рекIелъ цохIо зарра тIадаб жо иман бугони гъев лагъ тIедегIизе ккела жинца тавбу гябизе ва жив гурхIулев, жинца мунагъал чурулев Аллагъасде ﷻ вуссун, гъесул ахIиялъе жаваб къун, гъев рази гъавизе яхI бахъизе. ЛъикIаб тIамал гяби нахъе бахъизе гяби буго щайтIаналь инсан махсароде кколеб бакI. ЛъикIаб тIамал «Метер гябила» абураб рагIи инсанас абураб мехалъ гъеб малгIуналъул мугъ битIула, гъелъул раkI бохула, гъелъул тIолго черх лазат-рахIат щун хIалхьола. Инсанас тавбу гябураб мехалъ, гъев лъикIаб тIамал гябиялде хехлъараб мехалъ

гъеб малгІуналъул мугъ бекула ва гъеб «Вай! Вай!» - абун ахІулаго лъутун уна.

6. Жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун, гъесие гъабулеб гІибадатги тун цоги вализаби жидее кколел гІадамал: Жидеца

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيفٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

Аллагъасдехун ширк гъабун хъанчал ва цогидал жал аллагъзабилъун колел:

Гъезул гІамал жинда бихъулев, лъалев, гъеб гІамал хъван, цІунун нахъе толев вуго гІадегІанав Аллагъ. Мун гъечІо, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъезде гІаде гІамурав вакил. Гъезда хІал гъабун хІакъаб Исламияб дин гъабизабизе. Мун вуго гъезухъе хІакъаб дин щвезабулев расул. Гъез гъабураб гІамалалъул жазаъ жидее букІине буго щибго щаклъи гъечІого.

7. Дица дуда цере рукІарал аварагзабазде عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вахІю гъабураб гІадин, дудаги гъаб Къуръан вахІю гъабуна, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиб гІараб мацІалда цІалулеб гІехьлъун. Дуца

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فِرْقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفِرْقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾

гъелдалъун хІинкъи къезе киналго росабазул аслулъун бугеб Маккаялъул агълуялъе, гъелда сверун ругел киналго росабазул агълуялъеги хІинкъи къезе: дуниялалъул киналго рахъазде шун ва кинабго заманаялъ.

Щибго щаклъи гъечІеб Къиямасеб къо, букІине букІиналдалъунги хІинкъи къезе. Гъеб къоялъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гІадамал алжаналде ине руго, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамал жужахІалде ине руго. Гъеб кІиги гурони унеб бакІ гъечІо, гъелдаса хадуб тІокІаб хис-басги гъечІо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІоб-рахІматалдалъун жидер рекІелъ иман букІарал, амма жидер мунагъал сабаблъун жужахІалде рехарал гІадамал къватІире рахъине гъарула, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ боқыарабгІан мехалъ жидее гІазаб гъабун хадуб ва гъел алжаналде лъугъине гъарула.

8. ГІадегІанав Аллагъасе боқыарабани кинабго халкъ цохІо умматлъун гъабилаан: ЦохІо диналда гъарилаан. Гъебги Исламияб дин буго. Яги кинабго халкъ жал къосараллъун гъарилаан.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِي وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

Кинниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жиндие боқыарал гІадамал жиндир рахІматалъулъ лъугъине гъарула. Исламияб диналда тІоритІун

алжаналде лъугъине гъарула. Жал Исламияб диналде рачлинчел зулмучагIазе Аллагъасул ﷺ гIазабалдасан гьел цIунулев вали вукIунаро ва гъезие квербакъи гъабулев цоги щивго чиги вукIунаро.

9. Гъаб амру гъадин бугониги мушрикаца Аллагъги ﷺ тун цоги вализабийищ кколел ругел жидер алагъзабилъун?

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾

Гъез жидее квербакъи гъабила абун, шапагIат гъабила абун. Гъабуларо гъез шапагIат ва квербакъи. Жив цогояв Аллагъ ﷺ вуго киналго гIадамазул хIакъикъияв вали – гъесда буго кинабго амруялъул буссин. Гъев вуго жинца муъминзабазе квербакъулевги. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жинца хварал гIадамал чIаго гъарулевги. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолъи бугевги. Гъединав Аллагъги ﷺ тун цоги вализаби цIехолел гIадамал ахIмакъзаби рукIин хIакъаб жо буго.

10. Нуж жиндилъ хилипIъараб жоялъул хIукму гъаби Аллагъасул ﷺ Къуръаналде буссине гъабе ва гъесул расуласул ﷺ суннаталдеги буссине гъабе. Дуца къавмалда абе, МухIаммад

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

ﷺ ; «гIал цере рехсарал гIадегIанал сипатал жиндие ругев Аллагъ ﷺ вуго дур БетIергъан. Киналго умуразулъ дир тавакал гIами буго гъев Аллагъасда ﷺ . Ва дида гIаде бачIараб кинабго амру буссине гъабиги гъев Аллагъасде ﷺ буго дир»- абун.

Гъаб рагIи буго мушрикаца Аллагъ ﷺ гурел цоги вализаби кколел ругелъул гъезул рагIи ва гIамал гIубанго мекъаб букIин бичIчIизе гъаби ва хирияв аварагас ﷺ жиндир кинабго амру цохIо Аллагъасде ﷺ буссараб букIин бицинги.

Муъминзабазул хIукму гъабизе унеб бакI Аллагъасул ﷺ калам Къуръанги хирияв аварагасул ﷺ суннатги букIуна. Динияб бугониги, дунияляб бугониги цониги масъала букIунаро жиндие Къуръан-хIадисалда рекъон хIукму гъабизе кIолареб. Къиямасеб къо чIезегIан халкъалъе къанунлъун (закон) ва дустурлъун (конституция) буго Хирияб Къуръан. Чан батIияб гIадлу хисаниги, щиб хIукумат ва улка-ракъ бугониги гъеб Къуръаналда жаниб далил ва хIужжа буго гIадамазул яшавалъулъ, гъезда гъоркъоб ккараб хилап жиндалъун гIубазе гъабизе кIолеб.

Ва амма гьєб Къуръаналь гьабураб хІукму билълъанхъизабизе ккани гьєлъие къваригІуна Исламияб хІукумат ва шаргІияв имам. Гьєб кІиги жо гьєчІєбгІан мехаль Къуръанальул хІукму тІубазабизе кІоларо цакъго дагъал масъалабазулъ гурони ва кІиявго дагІбадулав Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарав муъминчи вукІун гурони.

Бусурбабазул гІемерисел щибго кІвар гьабичІого Аллагъасул каламги тун, капурзабазул хІакимасухъе унел руго хІукму гьабизе. Гьаб буго цакъ мекъаб гІамал гьєв капурлъиялда хІинкъи бугеб! Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялдахІун гурони хІукму гьабизе бегъуларо бусурманчияс. Гьєб хІукму тІубазе кІун гутІи гьєсул гІайиб букІунаро, амма капурзабазул къануналда рекъон хІукму гьабурав чи капурчи вукІиналда гІагараб буго. Гьєлъие Къуръанальул аяталги руго, хІадисалги руго. ЦІодорлъи гьабизе кколеб бакІ буго гьаб! Дунял буго хеккого тІаса унеб рукъ. Гьаб дунялалъул дагъабго заманаялъул маслахІатги тІаса бищун ахираталда абадияб гІазабалъулъ кколеб гІамал гьабизе бегъуларо дагъабниги гІакъло бугев чияс!

11. Жинца зобалги ракъги бижарав вуго

гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: Щибго мисал сурат гьєчІого гьаб кІудияб гІалам жинца батизе гьабурав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Нужее Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ руччабиги гъаруна

нужерго напсаздаса. Гьединго Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ хІайваналги гъаруна бихъинал ва цІуял.

ГьєлдахІун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер насло бижизе гьабула ва хІайваналги гІемерлъизе гъарула. Гьєв Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ рельтъараб щибго жо гьєчІо. Гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо рагІулев ва кинабго жо жинда бихъулев.

Гьєв Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ рельтъараб жо гьєчІо жиндир заталъулъ (черхалъулъ), сипатазулъги, пишабазулъги. Къокъго абуни Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рельтъарав гьєчІо сунданиги.

12. Гьєв Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кодоб буго

зобалазулги ракъалъулги ризкъи ва хазина. Гьєс жиндие бокъарасе ризкъи гІатІидго къола, жиндие бокъарасе дагъ къунги тола.

ХІакълъунго Гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо лъалев ва кинабго жоялъе мустахІикъаб, маслахІат бугеб жо жинца

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَأَيْسَ كُشَيْدًا شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾

гъабулев.

13. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже динлъун гъабун буго НухI аварагасе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ динлъун гъабун букIараб ва дуде вахIю гъабураб дин. Гъединго Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِمَا السَّلَامُ Муса, Писа аварагасдаги عَلَيْهِمَا السَّلَامُ вахIю гъабун букIараб дин. Гъеб киназдаго васият гъабураб ва вахIю гъабураб дин буго нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб диналда чIа ва нуж къукъаби гъарун гъеб диналъулъ рикъаруге абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абураб дин.

Киналго аварагази عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жиндалъун ритIараб дин буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIибадат бацI цIад гъаби. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амроги гъабун буго гъеб дин цIуне абун ва гъелда жаниб мекъаб, батIулаб, бидгIияб жо лъугъине тоге абунги. Гъел мушриказда цIакъ захIматлъун бихъун буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъел жинда ахIулеб дин. Жидер алагъзабиги реххун тун цо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабизе бокъулеб гъечIю гъезие. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие вакъарав чи вачуна жив разияб диналде ва гъеб диналда жинца тIовитIула жинца иманги лъун, тавбоги гъабун исламалда вачIарав чи. Гъесие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъи гъабула гъеб исламияб диналда витIун чIезе.

14. Гъел гIадамал жидер диналъулъ рикъаричIю жидехъ аварагази عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рацIун гъез баянал хIужабиги рихъизе гъарун хадур гурони. Гъел рикъариялъе сабабги букIана цоцалехун бугеб хIалхъублъи ва тушманлъи.

Жидехъе расул вачIараб мехаль цо гIадамаз

гъесда иман лъуна ва гъев ритIухъ гъавуна. Цогидал гъесда инкар ккун чIана. Гъесда инкар кквеялъе сабаб букIана гъев расуласдехун хIал хъублъи ва тушманлъи гъаби. Жидер ханлъи, кIодолъи тIаса ине бокъичIого, яги гъев расул жидедаса гIодогIанлъун вихъун гъесда нахърилълъине чIухIун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цебего гъабураб къотIи букIинчIеб ани хIисаб-мизан ва жазаъ ахираталда гъабизе буго абун гъел гIадамазе дунялалдаго гIакъуба-гIазаб гъабилаан. Гъеб Китабияб агълуялъул хадусел умматалги, жидеца гъеб тIехъалда гIамал гъаби умумуздаса ирсалъе босун бугониги, жидер диналъулъ цIакъ щакдарулел руго. Жидеца тIобараб иманги лъолеб

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا
وَالَّذِي أُوحِيَنا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ
إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا
الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ
مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ
وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴾

﴿ وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ
بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِّي بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا
الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ
مُزَيَّبٍ ﴾

гъечЮ, жидеда гъеб тІехьалъул хІакъикъатги лъалеб гъечЮ: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештІине гъабураб хІалалъищ гъеб бугеб, яги хис-бас гъабунищ бугеб.

Гъаб ахирияб рагІиялъе цоги магІна гъабуна: «Китабияллъун ругел ягъудиял ва насраниял МухІаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва Къуръаналъул амруялъулъ шакдарулел руго»-абун. Гъесда нахърильлъине мутІигІлъулел гъечЮ жидер тІехьалда бицен гъабурав хІакъав авараг гъев вукІин лъалеб бугониги. Жидеца абулеб буго: «Гъев гІарабияв вуго, нижер тІехьаль бицен гъабурав авараг Баунисраилазул вукІине ккола»-абун.

15. Дудаса церехун ругел умматал жидер диналъул амруялъулъ хилиплъун ругелъул дуца гъел киналго ахІе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиб битІараб, бацІадаб исламияб диналда. Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахІиялъулъ мун витІунги чІа дуда амро гъабураб хІалалъ, мун нахъ вильлъунге гъел гІадамазе бокъараб жоялда.

Мушриказда гІенеккун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда халкъ ахІи тоге, гъезул хъанчазде гІайиб чІвайги, гъезул ширк батІулаб букІин бицинги тоге!

Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Дица иман лъун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештІине гъарурал киналго тІахъазда ва гъел жидехъе къурал расулаздаги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида амро гъабун буго дица хІукму битІун гъабе абун дида аскІор хІукму гъабизе рачІарал гІадамазе, гъел щиб диналда ругониги. Насраниязул ва ягъудиязул динал руго цояз цоязда инкар кколел. Исламияб дин буго киналго аварагабазда وَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِمْ آلِهَتُهُمُ الْمَسْكُوتُ ва киналго тІахъазда иман лъолеб, гъел ритІухъ гъарулеб.

Цогиги дуца абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «ГІадегІанав Аллагъ вуго нужерги нижерги бетІергъан. Нижеца гъабураб гІамалалъул жазаъ нижее гъабизе буго, нижеца гъабураб гІамалалъул жазаъ нижее гъабизе буго. Нужедаги нижедаги гъоркъоб нильеца чІезе гъабизе ккараб хІужжа-далилги гъечЮ. ХІакъабги бутІулабги жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ батІа гъабун буго ва гъеб загъираб ва жиб баянабги буго. Нижеца гъелда инкар ккуна абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму къадарги хисуларо. Ниль киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ данде гъаризе руго ва нильер ахирияб руссулеб бакІги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялда буго»-абун.

Гъаб аяталъул хІасил буго: хІакъаб жо загъирлъун хадуб гъелда инкар

فَإِنَّكَ فَادُعٌ وَأَسْتَفْعُ كَمَا أَمَرْتُ وَلَا
تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
مِنْ كِتَابٍ وَأَمَرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا لَا
حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ
بَيْنَنَا وَالْآيَةُ الْكُبْرَى ﴿٥٩﴾

ккун чларал гIадамазе хIужжа-далил бачиналдаса щибго мунпагIат
букIунаро, гьездехун гьабулеб дагIба-къецги щибго хайир гьечIеб,
заман гIадада хвезе гьаби ва напсги, хIалги сваказаби букIуна. Гьаб
хIалалда ккараб мехаль муъминзабазе лъикIаб буго кинабго амро
Аллагъасда ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ ﺗIамун тей, гьесда таваккал тIамун, гьесда дугIа ва
хIели гьабун рукIин.

Гьаб аяталь бицен гьабулеб заман буго жакъа нильеда бихъулеб
заманги. Кинабго батIулаб жо бергъун буго, гьелъие квер бакъи
гьабулел гIадамалги гIемерлъун руго. ХIакъаб диналда жидеца ахIулел,
Аллагъасул ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ диналъе квер бакъи гьабизе бокъарал ва гьеб дин
гьаб ракъалда букIине гьабиялъе ургъулел муъминзаби ракъалда тIаса
тIагIине гъаризе къасд гьабулеб буго. Кинабго къварилъи ва квешлъи
гьезул балагълъун рикIкIунеб буго. Аллагъас ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ жидеда цим бахъун
тIаде риччарал гIазабалги муъминзабазул гIайиблъун толеб буго.

Ва амма нужеда лъае я гьал муъминзаби: «ХIакъаб жоялда чларал
гIадамал кинабго заманаялъ дагъал рукIана, гьезул тушбабиги гIемерал
рукIана. ТIадегIанав Аллагъас ритIарал аварагзабазеги ﺍﻟﻤﻤﺎﺭﺍﺕ гIемераб
къварилъи ва гIазаб гьабуна. Гьезда: гьерсихъаби руго нуж, сихIрочагIи
руго абуна. Нуж сабаблъун нижее баракат гьечIолъи щолеб бугин
нуж нижеца чIвазе ругинги абуна. Гьел аварагзабаца ﺍﻟﻤﻤﺎﺭﺍﺕ жидеда
тIад къараб рисалат умматалъухъе щвезе гьабуна, жидеде бачIараб
къварилъиялда саброги гьабуна.

Гьедин бачIун буго нильехъе гьаб исламийб дин ва Аллагъас ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ ниль
хира гъарун ва кIодо гъарун руго гьаб диналда жиндир цIобалдалъун
ниль рачун. Гьаб Аллагъас ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ нилье гьабураб кIудияб цIоб
рахIматалда данде нильеца гьабизе кколеб щукру буго гьаб хIакъаб дин
цIунулеллъун ва гьеб цебехун бачунеллъун ниль рукIин. Гьеб бигъаяб
амро гьечIо. Гьеб нух буго Аллагъас ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ цIакъго хира гъарурал, жинца
тIаса рищарал муъминзабазе гурони жиб бигъальулареб.

Гьел муъминзабазе кинабгIаги захIмалъи букIунаро Аллагъасул ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ
диналъе гIоло рухI къезеги, гIакъуба къварилъи хIехъезеги. Гьел
муъминзабазда жидеда щвараб къварилъи бихъула Аллагъасул ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ
рахъалъан жиде бугеб рахIматлъун. Гьезда якъинго Аллагъ ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ
лъала ва гьев Аллагъ ﺟﺎﻟﯩﻜﺎﻟﻪ разилъи гуреб кинабго жо жиб батIулаб ва
гIададисеб букIинги лъала.

Вехъас бачун унеб гIиял рехъенгIадин ахIмакъго, бецго хъвадизе
бегъуларо гIакъилал гIадамал. Инсанас пикру гьабизе ккела жив лъица
вижун вугев, лъица хъихъун вугев ва щиб жоялъе жив вижун вугев абун.
Инсанас гIибадат гьабиялдалъун яги гьабичIого теялдалъун Аллагъасе

җәләлү бугеб шибо асар гьчю. Гьб Гибадат гьабиялдалъун инсан абадияб ахираталда алжаналъул агьлолъун лъугьуна. Гибадат гьабизе чухIарав чиги абадияб глазбалъул рукълъун бугеб жужахIалъуве лъугьине гьавула.

Инсанасда раклалде ккезе бегьуларо, дица иман лъуна абураб рагIиялдалъун жив алжаналда ине вугин абун. ПадегIанав Аллагьасул гIадат буго жиндие рокьарал муъминзабазул хIал бихьи гьабулеб гьезда гIад батIи-батIиял кьварилъаби риччан. Гьелдалъун жегиги гьезул даража-макъам пIадегIанлъизе ва жиндир цогидал лагъзадерида ццере гьел тIокI гьарун гьездалъун жиндир алжанал берцин гьаризе. Аллагьасул җәләлү диналъе гIоло цохIо рагIиги абичIого, цохIо хIетIе-квералда заз кьараб гIадаб кьварилъи жидедаги швечIого рехъалъе чахъаби гIадин хьвадулел гIадамалги, Аллагьасул җәләлү диналъе гIоло гIумру кьезе хIадурал гIадамалги цоцаде ращад рукIунаро.

Аллагь җәләлү разилъи бокьарав чияс гьев разилъулеб гIамал гьабизе ккола. Аллагь җәләлү разилъулеб гIамалалъул бишунго пIадегIанаб буго Аллагьасул җәләлү диналъе гIоло жинца боцIиги, рухIиги кьей, гьаб амру бичIча нужеда я гьал бусурбаби! Нужее бокьун батани Аллагь җәләлү разилъиги, абадияб алжанги, нужеца лъазе гьабе Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас ва гьесул хириял асхIабзабаца хьвадизе гьабураб нух. Гьб нухалъ хьвадизе Аллагьас җәләлү нилъее тавпикъ гьабеги.

16. Жидеца Аллагьасул җәләлү диналдаса

гIадамал нахье чIвалел, гьб дин цо гIадамаз босун бугеб мехалъ гьб дин

гьересиги гьабулел, гьал гIадамазул гIамал гIадада хвараб букIуна ва

гьезул хIужжаги Аллагьасда җәләлү аскIоб батIулаб букIуна. Гьезда Аллагьасул җәләлү ццим бахьи шола, ахираталда гьезие гучаб

глазбги букIуна. Гьаб аят рештIине гьабуна Бануисраилазул цо кьукъаялъ исламияб диналдаса гIадамал нахье чIвазе кьасд гьабураб мехалъ.

17. ПадегIанав Аллагь вуго жинца гьаб

Къуръан рештIине гьабурав хIакъаб диналдалъун.

Жинца битIараб гIадло ва рацIцIалъиги

рештIине гьабурав. Дуда лъаларо я гьав инсан, кьиямасеб кьо цIакъ гIагарлъун батизеги бегьула. Гьельие хIадурун вукIа, гьб

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا
أَسْتَجِيبَ لَهُمْ، وَحُجَّتْهُمْ دَاحِضَةٌ عَنْ رَبِّهِمْ
وَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ
وَمَا يَذْكُرُكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾

къялгъл гІазабалдаса хІинкълун вукІа!

18. Гъеб къямасеб къя хехго бачІин
гІалаб гъабула гъелда иман лъоларел
капурзабаца. Гъез абула: «Кида гъеб
букіине бугеб?»-абун. «Хехго бачун
вачІа мун гъеб гІазаб»-ян абула.

Жидеца иман лъурал гІадамал гъеб
къямасеб къялгъл гІазабалдаса
хІинкълун рукІуна ва гъезда лъала гъеб къямасеб къя ва гъениб
бугеб гІазаб, хІакъл абро букІин.
Мун кантІе, я гъав инсан! ХІакълълунго къямасеб къялда
божичІого гъелгъл хІакълълул дагІба-къец гъабулел гІадамал
цІакъл рикІІадаб къосиналгъл ругел руго.

19. ГІадегІанав Аллагъ жиндир
лагъзадерие лъикІІлн гъабулел, жиндие
гъел рокълел ва гъезда жив гурхІулел
вуго.

Аллагълс جَلَّالُه жиндие бокъларав чиясе гІатІидаб, гІемераб
ризкълги къяла. Гъев Аллагъл جَلَّالُه вуго жив гучав, жиндие бокъларб
жо бокълхълн гъабизе кІолел. Жив кинабго жоялдаса бергълневги
вуго.

20. Жинца ахираталгъл лъикІІлн
бокълун гІамал гъабулел чиясе Дица
ахираталгъл лъикІІлн цІикІІине
гъабила, дуњялалда гъесие тавпикълги
гъабила лъикІаб гІамал гъабизе.

Жиндие дуњялалгъл боцІн бокъларав чиясе Дица гъебги къяла.
Амма гъесие ахираталда щибго лъикІІлн букІунаро. Гъесие
цохІого дуњял бокълун букІиналгъл жив ахиараталда цвараб мехалгъл
цІакъл мискинав, хълркІасав чилгълн ватула жиндир щибго лъикІаб
гІамал гъечІев.

21. Гъел мушриказе жидеца дин лъолел,
гІахълл чагІийиш ругел? Аллагълс جَلَّالُه
лъечІеб ва Аллагъл جَلَّالُه жинда рази
гъечІеб шаргІ лъолел алагъзабийиш
ругел гъел мушриказул? ГъечІо
гъезие шаргІ лъолел чи цохІо Аллагъл
гурони. БетІергълн Аллагълсул

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ
أَنَّهَا الْحَقُّ الْآئِنَ الَّذِينَ يُتَارُونَ فِي
السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

اللَّهُ طَيفٌ بَعَادَهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ
الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي
حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ
مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ
لَفُتِحَتْ بَابُ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾

хІукму букІинчІебани: жазаъ ахираталда гъабила абураб; гьел мешриказе дунялалдаго гІазаб гъабизе букІана.

ХІакълъунго жидеца купру-ширкардалъун напсазе зулму гъабулел гІадамазе ахираталда гучаб жинца унтгизабулеб гІазаб букІине буго.

22. Дуда капурзаби рихъизе руго, я гъав инсан, ахиратада жал цІакъ хІинкъараллъун, дунялалда жидеца гъабураб гІамал сабаблъун ва амма гъеб гІазаб гъезие гъабизе букІин хІакъаб амро буго. Жидеца иманги лъун лъикІаб гІамалги гъабун

хъвадарал муъминзаби алжаназул ахазукъ рахІаталда, лазаталда рукІине руго.

Гъезие Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ аскІоб жидее бокъанщинал нигІматалги руго. Гъаб буго цІакъ кІудияб цІоб рахІмо ва лъикІлъиялда кверщел бати.

23. Гъал алжаналъул абадиял нигІматал руго ПІадегІанав Аллагъас жинда иман лъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал гІадамазе къотІи гъабурал.

Дуца гьел мушриказда абе МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Дица нужедасан ужра-мухъ тІалаб гъабулеб гъечІо Аллагъасул

рисалат нужехъе швезе гъабунин абун.

Дица гъарулеб буго гъаб рисалат швезабизе дие ква-квал гъабуге абун нильеда гьоркъоб бугеб гІагарлъиялъул хІакъ цІунунгІаги»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ амро гъабулеб буго дуца гьел Къурайшиязда абе абун: «Нильеда гьоркъоб бугеб гІагарлъиялъул хІакъ цІунунгІаги нужеца дун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ рисалат тІубазе те, дие нужеца квер бакъи гъабулеб гъечІони квал-квалгІаги гъабуге абун. Гъаб буго исаламалъул байбихъараб заман. Хадуб гьел Къурайшаца аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дагІват тІибитІулеб бихъидал ва гьесда хадур гІадамалги лъугиндал цІакъго гьесие къварилъи гъабизе бай бихъана.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гьел Къурайшиязе хІинкъи кьолел аятал рештІине гъаруна. Гъаб «гІагарлъиялъул хІакъ цІуне»-абураб рагІиялъе цоги магІна гъабуна гІалимзабаца: Нужеца дир гІагарлъиялъул адаб

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا
كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ
الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا
إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقَرِّفْ حَسَنَةً
نَّزَّلْنَا فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

хІурмат гъабе, гъезие лъикІлъи гъабе ва гъезда нахърильлъа абун. Гъеб маГна гъабиялъе сабабги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб сахІихІаб хІадис: «Дица нужее толеб буго *кІиго кІудияб амро*: Аллагъасул ﷺ калам Къуръан ва дие хирияб дир агълоги. Гъеб кІиябго цоцадаса батІалъизе гъечІо къиямасеб къоялъ дица шафагІат гъабулеб хІавзалда гъелги дунги данделъизегІан»-абун. Хирияв аварагасул ﷺ агъло боки авараг ﷺ воки букІуна, гъесул агълоялда щим бахъи аварагасда ﷺ щим бахъи букІуна. Жинца лъикІаб гІамал гъабурав чиясе Дица ажро цІикІкІине гъабун къела. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ жинца муъминзабазул мунагъал чурулев вуго, жиндие тІагІат гІибадат гъабурал гІадамазе ажро-кири цІикІкІине гъабун жинца щукру гъабулевги вуго.

24. Гъел мушрикаца абулеб буго:
«МухІаммадица ﷺ жинцаго ургъун къуръан цІалулеб бугин ва Аллагъасда ﷺ гІунтІизе гъабун гъересиги бицунев буго»-абун. Гъел мушрикал руго жидеца гъереси бицунел гІадамал.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ يَشَاءِ اللَّهُ
يَحْضِرْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحْيِي
الْحَقَّ بِكَلِمَاتٍ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٤﴾

Мун вукІаравани МухІаммад ﷺ, дуца гъереси бицунев Аллагъас ﷺ дур ракІалда тІад мугъруги чІван мун щибго жо бицине кІоларев гъавилаан. Аллагъ ﷺ вуго жинца батІулаб жо хвезабулев, гъеб тІаса ине гъабулев. Гъедин тІаса ине гъабула мушриказул гъереси. Аллагъас ﷺ хІакъаб жо чІезеги гъабула жиндир Къуръаналдалъун. Гъедин дуца цІалулеб Къуръан жиб лъидаго хвезабизе кІолареб буго. ХІакълъунго Гъев Аллагъ ﷺ вуго жинда лъалев гІадамазул ракІазда бугеб жоги. Мушриказул рекІель бугеб купру-ширк Аллагъасда ﷺ лъала ва гъезие жидер гІамалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго.

25. ТІадегІанав Аллагъ вуго жинца лагъзадерил тавбо къабул гъабулев. Жинца гъезул квешал гІамалал тІаса лъугъун толев. Гъев Аллагъасда ﷺ лъала нужеца гъабулеб кинабго гІамалги.

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو
عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٤٥﴾

26. Аллагъас ﷺ жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гъабулел муъминзабазул дугІаялъе жавабги гъабула, гъез гъараралда тІадеги цІикІкІине гъабун лъикІлъи кьола

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٤٦﴾

жиндирго цЮбрахІматалдалъун.

Жидеца Аллагъасдаги جَلَّالَهُ гьесул расуласдаги инкар ккурал Гадамазе жинца унтизе гьабулеб гучаб глазаб букІине буго.

27. Аллагъас جَلَّالَهُ жиндир киналго

лагъзадерие ризкъи гІатІидго,

гІибитІун кьолеб букІараб ани

гьел Гадамаз ракъалда пасалъи

ва зулму гьабизе букІана. Киниги

Аллагъас جَلَّالَهُ жиндир ризкъи рештІине гьабула жиндие

бокъухъин.

ХІакълъунго Гьев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинда лагъзадерил хІал

лъалев. Гьезул загъиралги бальгойлги гІамалал жинда лъалев ва

рихъулев вуго ТІадегІанав Аллагъ.

28. Гьев БетІергъан Аллагъ вуго жинца

Гадамазул хьул кьотІун хадуб гьезие

рахІматалъул цІад рештІине гьабулев

ва гьелдалъун жиндир рахІматги

ракъалда гІибитІизе гьабулев.

Гьев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго лагъзадерил киналго хІалазул жинца

тадбир гьабулев гьезул Вали. Жив вещцаравги вуго жиндир

нигІматаздалъун ва цЮб рахІматалдалъун.

29. ТІадегІанав Аллагъ цо

вукІиналда ва гьесул хІалкІолъиялда

гІоритІел гьабулел ГІаламатаздаса

буго Аллагъас جَلَّالَهُ зобал ракъал

рижи, гьел зобал ракъалда жаниб гІибитІараб рухІчІаголъи

бижиги.

Гьев Аллагъ جَلَّالَهُ гьеб кинабго рухІ бугеб жо жиндие бокъараб

мехалъ данде гьабизе кІюлевги вуго. Гьедин бугелъул къиямасеб

къоялъ хІисаб-мизан ва жазаъ гьабизе Гадамал ТІаде рахъине гъари

Аллагъасе جَلَّالَهُ цІакъ бигъаяб иш буго.

Гьаб аяталда бицараб жоялдаса далил бачун цо ГІалимзабаца абуна гьаб

ракъалда ТІад гуребги цогиги планетабазда чІаголъи букІине бегъулин

абун. Гелмияб цІех-рехалдалъун Марс абулеб планетаялда чІаголъи

бкІине бегъула абун абуна дуниялалъул гелмуялъул ГІалимзабаца. Ва

амма цогидал планетазда инсан вати цІакъго щакаб жо буго. Аллагъас

جَلَّالَهُ гьев инсан гьаб дуниялалда вижарав, гьенив холев, ахирги

гьаб ракъалдалдаса чІаго гьавун ахираталдаги гьаб ракъалда ТІад

وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَحَوْا فِي

الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنْزِلُ بِقَدَرِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ

بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾

وَهُوَ الَّذِي يُزِيلُ الْعِثَّةَ مِنْ بَعْدِ مَا فَتَقُوهَا وَنُفْسُ

رَحْمَتِهِ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا

فِي سِتِّينَ يَوْمًا وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

﴿٢٩﴾

вукІунеблгы бицун буго. (суратул АгІраф 25 аб. аят).

30. Дуњялалгыл рукъоб нужеда щолеб
цо-цо къварилгы буго нужерго гламалал
сабаблгун бугеб. Гіемерисеб нужер
мунагы Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ тІаса лгугунги
тола.

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ
وَيَعْمَلُونَ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

Щивав инсан жиндир мунагы лгуганщинахы гьелда данде жазы
гьабулевгун вукІаравани гьаб ракьалда тІад чІагояв чиги хутІилароан.
Аллагы جَلَّ جَلَالُهُ гурхІулев вукІун гьес мунагызде данде гІакьуба хех
гьабуларо; тавбо гьабизе, лгикІаб гламал гьабизе рес кьола жиндир
лагьзадерие.

31. Нуж Аллагыасдаса جَلَّ جَلَالُهُ рорчІулел,
гьесул глазбалдаса лгугулел гьечІо гьаб
ракьалда тІед ругеб мехалы кир нуж
ругониги. Нужее гьев Аллагы جَلَّ جَلَالُهُ гурев
цоги вали ва жинца квер бакгы гьабулев чиги гьечІо.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

Дуњялалгыл рукъор мугминзабазда щолеб унта-шокьлгы ва
цогідаб къварилгы букІуна гьезул мунагыал чуриялгы сабаблгун,
аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ щолеб къварилгы букІула Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул
даража-макьам тІадегІан гьабиялгы сабаблгун капурзабазда щолеб
къварилгы букІуна гьезие дуњялалда глазб гьабилгун.

32. ТІадегІанав Аллагыасул гІаламатаздаса ﴿٣٢﴾
руго ралыдада тІад хьвадулел мугІрул
гІадал кІудиял гуми.

33. Гьев Аллагыасе جَلَّ جَلَالُهُ бокьани
жинца гьури чІезе гьабила, цинги
нужер гуми гьеб ралыдалда тІад чІун
хутІила.

إِنْ يَشَاءُ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلِلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى
ظَهْرِهَا إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

Доб мехалы гуми гьуриялгыл кумекалдалгун хьвадулел рукІиналгы
бачараб мисал буго гьаб. Ралыдалда тІад гуми хьвади, гьез гІемерал
гІадамалги, бакІаб кьайиги баччи пикру гьабулел чІарІазе гІураб
вагІза ва гІаламат букІана. Жакьа цІакьго кІудиял гІаламатал загыраб
мехалы гьеб мисал гьитІинаб жольгун кколеб буго. ХІакьлгунго гьаб
рехсараб жоялгылгы Аллагыасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІольгиялда тІоритІел
гьабулел гІаламатал руго жидеца балагызда гІемер сабро гьабулел
ва нигІматазда гІемер щукру гьабулел мугминзабазе.

34. Аллагыасе جَلَّ جَلَالُهُ бокьани гучаб
гьуриги бахгун гьеб гама ралыдалгы

أَوْ يُوقِنَنَّ فِيمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

гъанкъизе гъабизеги бегъула гъеб гамида тІад ругел гІадамазул
мунагъал ва гІасилъаби сабаблъун.

Амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІемерал мунагъал тІаса лъугъун тола ва
гъел гІадамал ралъдалъ гъанкъиялдаса хвасар гъарула.

35. Ралъад багъаризе гъабун гама

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُخَدِّلُونَ فِيْءَايَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ

гъанкъиялда гІагар гъабула Аллагъас

فَحِصِّصْ

جَلَّ جَلَالُهُ гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналда

инкар кколел гІадамазда лъазе

жидеє Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса рорчІизе бакІ гъечІеблъи.

Цинги жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун цохІо гъесда ахІиги базе жал
хвасар гъаре абун.

36. Гъаб дуњялалда нужеє къураб

فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ

боцІи-мал ва цогідаб нигІмат гъеб буго

اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَحِيمٍ

дуњялалъул рукъоб букІунеб чІаголъи,

يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾

жиб хехго тІаса унеб.

ТІадегІанав Аллагъасда аскІоб бугеб

ажро кири ва гъев разилъи жиб даимго нахъе хутІулеб кІудияб

лъикІлъи буго. Гъеб лъиклъи буго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

иманги лъун гъесул расуласда нахъги рильлъун лъикІлаб гІамал

гъабун хъвадулел муъминзабазе, жидер киналго ишазулъ жидеца

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккалги тІамулел.

37. Гъел муъминзабиги руго жал

وَالَّذِينَ يَخْتَفُونَ بَيْنَ الْأَيْمَنِ وَالْأَوَّلَىٰ

кІудиял мунагъаздаса рикІкІалъун

وَلَا دَأَمَّا غُصْبُهُمْ يَعْتَبِرُونَ ﴿٣٧﴾

рукІунел, къабихІал гІамалалги жидеца

гъаруларел. Жидер ццим бахъараб

мехалъ жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракІалда щолел ва жидеца гъеб ццим

къулчІун жал тІаса лъугъунел.

38. Гъел руго жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ

ахІиялъе жаваб гъабурал гІадамал.

شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

Жинца дин босун витІарав расул

ритІухъ гъавун гъесда мутІигІлъарал.

Жидеца паризаяб какги камилго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун балел.

Жидер кІвар бугеб амруги цоцаде ургъун, данде бан гъабулел.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеє къураб хІалалаб боцІиялдаса паризаяб закат

ва суннатаб садакъаги къолел.

39. Жидеда данде рахъун пасикъал,

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَدْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾

динукъал гІадамаз жидеє гІодогІанлъи

гъабизе къасд гъабураб мехалъ гъезда данде чІолел ва гъел къезе

гъарун гъезда тІад жидеца бергьенлѝи босулел.

40. Бусурбабазе цо квешлѝи гъабураб
мехаль гьелда данде гъабулеб жазатѝи
гъеб квешлѝиялда релѝлѝараб букІуна.

وَجَزَّوُا سَيِّئَهُ سَيِّئَةً مِّثْلُهَا فَهَنَ عَفَا وَأَصْلَحَ
فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Гъаб буго бусурбабада гьоркъоб бугеб
хабар. Бусурбабиги гъезул диналѝул тушбабиги цоцаде рагъулеб
мехаль хІал кІварас хІал кІвараб жо гъабизе тІадаб букІуна Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ диналѝе тІоло. Жиндие гъабураб квешлѝи тІаса лъугъун тани
жинца гъев чиясулго рекъел маслахІитги гъабуни гъесие кьолеб
ажро Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ тІад буго. Гъебги цІакъ кІудияб ажро ва кири
букІуна. ХІакълъунго Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рокъуларо жидеца
зулму гъабулел тІадамал. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ццим бахъула жидеца
зулму гъабизе бай бихъараздаги, гъеб зулмуялда данде жаваб гъабулаго
гъелдасанги ццикІараб зулму гъабулездаги.

41. Жиндие зулму гъабун хадуб гьелда
данде рецІел босарав чиясе щибго
мунагъ гъечІо ва гъезие тІакъубаги
гъабуларо.

وَلَمَّا أَتَتْهُمْ بَعْدَ ظُلْمِهِمْ فَأَوْفَىٰ لَيْكَ مَا عَلَيْهِمْ فَهُمْ
سَيِّئِيلٌ ﴿٤١﴾

ТІадегІанав Аллагъас гъаб анлъго аяталда жаниб (36-41 аятал)
муъминзабазул сипатал рицана жидеца иман лъун хадуб гъез хъвадизе
гъаризе мустахІикъал. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ таваккал тІами буго гъел
сипатазул кІвар бугеб сипат. Инсанасул иман камиллѝараб мехаль
гъесул таваккалги камилаб букІуна. Хадусеб сипат буго мунагъаздаса
рикІІадаллѝун рукІин. Гъаб сипатги иман камиллѝун гурони
инсанасул тІабигІатлѝун букІунаро. Иман загІипаб букІиналѝул
тІаламат буго мунагъазул кІвар гъабун гутІи, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурхІулев
вуго абун, дица тавбо гъабила абун инсан хъвади. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ
хІинкъарав чи гъесда тІасилѝизе хІинкъула, гъев кидаго гъесда данде
чІваялѝе хІадурун букІуна.

Цоги бицун буго гъел муъминзаби рукІин жидер ццим бахъараб
мехаль жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ тІоло ццим кьулчІулел, гъеб бахчулел
ва жидее къварилѝи гъабураздаса тІаса лъугъунел. Гъаб сипат буго
цІакъго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тІаса рищарал, жидее дунял ахираталѝул
бахъи буголѝи кьурал тІадамазе гурони жиб щолареб. Аллагъасул
свалат салам лъеяв авараг вукІана жиндие гъеб сипат кьурав. Жиндие
къварилѝи гъабураздаса гъев тІаса лъугъиналѝул мисалал машгъурал
руго. Гъесда нахърилѝлѝун гъаб сипат тІабигІатлѝун кквезе яхІ бахъи
буго муъминчиясе бахъи буголѝи щолеб тІамал.

Хадуб абулеб буго: «Жидеца Аллагъасе ﷺ жаваб гъабурал»-абун. Гьелгул мағна буго жидер кинабго амруялгул жал Аллагъасдаги гъесул расуласдаги нахърильгъарал рукӀин. Аллагъ ﷺ разилги тӀалаб гъабун, гъесул расуласул нух ккун хъвадулел рукӀинги. Жидер гъава-напсалда, шайтӀаналда нахърильгъунгутӀи. Аллагъасе ﷺ жаваб къурав чилгун вукӀине бокъарав чиясда тӀадаб буго хирияб Къуръаналда ва гъеб Къуръан жинда рештӀине гъабурав аварагасда ﷺ мутӀигӀлги, жиндир кинабго тӀамал гъелда боцин.

Аллагъасе ﷺ ва аварагасе мутӀигӀлгиялгул тӀаламат буго щибаб къойилго шуго нухаль балеб паризаяб как жиндир тӀужда бай, гъеб жамағатгун цадахъ бай ва гъеб как Аллагъасе ﷺ хӀелун, жиндир рукугӀ сужда камил гъабун, жиндир пикру-тадбир гъабун бай. Гъеб как балеб тӀужальги инсанас пикру гъабизе ккела жив Аллагъасда ﷺ цеве вахгун чӀун, гъесдехун хитӀаб гъабулев вукӀиналгул. Инсан кидаго Аллагъасда ﷺ цеве эхетун чӀарав вуго, гъесул кинабго хӀал Аллагъасда ﷺ лъалеб, бихъулеб буго, амма инсанасда гъаб амро кӀочон букӀуна. Жинца как балеб тӀужальгӀаги гъаб амро раклалда чӀезе гъабунин Иншааллагъу гъев лагъ Аллагъ ﷺ раклалда чӀолев, гъесул пикру гъабулев лъугъина.

Хадусеб муъминзабазул сипат буго: «Жидер амру жидеда гъоркъоб тӀахъалаб, данде бараб букӀунел»-абураб. Гъаб буго исламияб диналгул машгъураб ва кӀудияб къағӀида. Гъалгул мағна гъечӀо муъминзабазул тӀакъло шарғӀалда хилипаб жо гъабизе рекъаниги жидеца гъеб гъабула абураб. Муъминзабазул тӀакъло кидаго рекъоларо шарғӀалда хилапаб жо гъабиялда. Гъеб рекъон гутӀиялге бугеб аслияб тӀилла буго Аллагъас ﷺ жиндир дин цӀунулеб букӀин ва жиндир диналгул хӀукму хвезе гъабизе жиндир лагъзадерил тӀакъло рекъезе толареб букӀин.

«Щүра» абураб рағӀиялгул мағна буго: динияб бугониги, дунялияб бугониги амро ургъун, тӀелму бугел, тӀакъло бугел тӀадамазде данде бан гъаби, гъеб амро Аллагъ ﷺ разияб хӀалалда ккеялгул мурадалда ва муъминзабазе маслахӀат бугеб хӀалалда ккеялгул мурадалдаги. Цогиги шураялгул мағна буго муъминзабазул хӀал рекъезе гъаби, гъездехун мушавара гъабун хъвади. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагаси мушавара гъабулеб букӀана жиндир асхӀабзабигун, жив гъеб мушавараялда хӀажатав гъечӀониги. Аллагъ ﷺ вукӀана гъесда кинабго амро жинца вахӀю гъабулев ва гъев битӀараб нухалда тӀовитӀулев. Аварагас ﷺ мушавара гъабураб мехаль асхӀабзабазда лъалеб букӀана гъесда тӀаде цо амру бачӀун букӀин ва гъеб амро жидеда бицун жалги гъелгул тӀахъал гъарулел рукӀин.

Аллағасул свалат салам лъеяв авараг хун хадуб хириял асхІабзабаца цІакъго тІад чІей гѣбулеб букІана гѣб Шураялда. Гьел Аллағасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкѣулел рукІиналъ гъезул амирасеги, халипаясеги, гъезда нахърильгъаразеги бокъулеб букІинчІо хІукмуялъулъ жал мекъи ккей. Гъедин бугельул жидеца Шура хІалтІизе гѣбулеб букІана.

Дунялалъул ханзабазул ва гъезул тадбир гІуцІиналъулги букІана Шура. Амма гъезул Шура букІуна тІаде ругел гІадамазул рахъ кколеб, гъезул амро бильгъине гѣбулеб. Цониги низам букІинчІо хІакъикъияб гІадло бокъараб ва гѣб цІунулеб исламияб хилафат гурони. Щиб цІар лъураб бугониги гьел низамазул ахирияб мурад ва хІасил батула жидерго ханлъи ва хІакимлъи цІуни. Жинца тафсир гѣбурав цо гІалимас диктатура какун буго гѣб цо чияс жиндиге бокъараб хІукму гѣбулеб низам бугин ва демократия беццун буго, гѣб гІаммаб, гІемерал гІадамаз хІукму гѣбулеб низам бугин абун. Гъав гІалим гъалатІлъун вуго гьел демократазул лозунгазда божун. Гъезул бицунеб рагІи буго киназеге гІаммаб, амма гъез гѣбулеб гІамал буго жидерго тІалъи ва ханлъи цІунулеб.

БичІІине кколеб жо буго гѣб тІалъи ва ханлъи цохІо чиясда кодоб бугониги, цо чанго чиясда кодоб бугониги гьелдалъун щибго хІукму хисуларо. Дунялалда тІад бугеб цониги гІуцІи ва низам гъечІо жинда Аллағъ جَلَّ جَلَّالَهُ разильулеб ва муъминзабаца жиндир рахъ кквезе кколеб цохІо исламияб дин гурони. Гѣб исламияб диналда жанир ругел гІемерал рикъалабиги руго щайтІаналъ ва диналъул тушбабаз квер бакъун лъугъарал рикъалаби. Гьел церегойлдаса тІаде рачІунел ругел рикъалабиги гІечІого цогиги рикъалаби ва къукъаби гІуцІулел гІадамалги камулел гъечІо. Гъезда раклалде кколеб буго «Исламияб партия» абуреб жо гІуцІани гьелъ исламалъе гІемераб кумек гѣабизе бугин абун.

ТІадегІанав Аллағас нильеда лъазе гѣабун буго исламияб дин ракъалда тІад букІине ккани ва гѣб гІатІилъизеги, тІалъизеги ккани нильеца гѣабизе кколеб жо. Гьелъул бицунго кІвар бугеб амро буго киналго бусурбаби цолъи, гъезул амро жидеда гъоркъоб гІахъалаб букІин ва жидер имамлъун Къуръан букІин.

Бусурбаби цолъизе ккани шартІ буго гьел жидеда гІенеккулел, гьел нахърильгъунел гІалимзаби, имамзаби, диниял хІаракатчагІи цолъи. Гъадианаб буго жакъа къоялда жаниб бусурбабазул хІал тІолго дунялалдаго. Аллағасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гІоло кІалъалев цо чиясда данде азарго тушман вахъунев вуго гъесул рагІи хвезабизе ва къезабизе. Кинниги ТІадегІанав Аллағас къотІи гѣабун буго жинца хІакъаб жо

(исламияб дин) бергьине гьабичлого теларин абун. Ниль гьєб кьотли хIакъаб букIиналда божаралги руго.

Гьалда хадуб цузе гьабун Аллагъас ﷺ муъминзабазе сипат гьабун буго «Аллагъас ﷻ жидее кьураб ризкъиялдаса напакъа кьолел»-абун. Гьаб закат кьейги, садакъа кьейги, Аллагъасул ﷻ диналгье голо жидер боцли-мал напакъаде кьейги муъминчияс гурони гьабулареб гIамал буго. ГIемераб гIакъуба бихьун бакIарараб магIишат дунялалда жинда данде кьолєб ужра-мухьги гьєчлого кодоса ине бокъуларо ахираталда иман лъурав чиясе гурони. Жидеца чIухли реццалгье, рияалгье ва мунапикълъи гьабун гьєб садакъа-хайрат гьабулел гIадамалги Аллагъас ﷻ хєкого кьватIир чIвазе гьарула.

Гьединго муъминзабазул сипат буго Аллагъасул ﷻ диналгье голо жидер ццим бахъунел рукIин ва гьєлгье голо жидеца реццел босулел рукIинги. Аллагъасдаги ﷻ, аварагасдаги ﷺ гIасиял, пасикъал гIадамаца муъминзаби къварид гьарулеб мехаль жидеца цоцазе квер бакъи гьабун гьєб зулму нахье чIвалеллъун рукIин. Гьаб сипатги жакъасел бусурбабазул реклєлъан нахье ун буго. ЦIакъго дагъал гIадамал гурони Аллагъасул ﷻ диналгье голо жидер ццим бахъунел хутIун гьєчло, гьєзие квер бакъулел гIадамалги гьєчло.

ГIадегIанав Аллагъасул дин гIатIид гьабизе голо жигъад гьаби «парзул кифаят» бугониги, исламияб дин гьабулел бусурбаби цIунун ва гьєзул ватIан цIунун жигъад гьаби «парзул гIайн» буго. Жидеда гIад капурав хан бергъун, гьєсул зулмуялда гъокъ ругел бусурбабазе квер бакъи гьаби жакъа къоялда жаниб бишунго жиндир кIвар бугеб масъала буго ва жинда Аллагъ ﷻ разилъулеб гIамалги буго.

Гьал сипатал рицун ахиралдаги ГIадегIанав Аллагъас абулеб буго: «Квешлъиялде данде гьабулеб жазаъ гьєлда рельлъараб букIине ккєла абун. Ва амма жал гIаса лъугъани, жидеца маслахIат-рекъелги гьабун гьєзие кьолєб ажро Аллагъасда ﷻ askIоб буго»-абун. Гьєлгул магIнаги буго реццел боси, къисас боси шаргIияб амро бугониги, гьєлда данде Аллагъасул ﷻ рахъалъан гIакъуба-къварилъи гьєчлониги жидее гьабураб зулму къварилъи гIаса лъугъун тей лъикIаб букIин Аллагъасе ﷻ голо, ахираталда жидее цолєб ажроялгье голо. Гьаб гIаса лъугъин лъикIаб ва гIадегIанаб макъам букIиналда тIорител гьаби буго гьал сипатал рицараб бакIалда гъоркъоб кIиги нухаль гIаса лъугъунтей лъикIаб букIин бицин.

Аллагъас ﷻ тавпикъ кьєги гьал сипатал кквєзе ва гьєлда рекъон

хъвадизе.

42. ХІакълъунго Аллагъас глазаб
гъабула щибго гІилла гъечІого жидеца
гІадамазе зулму гъабулел, жидеца
ракъалда гІад пасалъи ва къосинги
загъир гъабулел гІадамазе. Гъал
гІадамазе ахираталдаги жинца унтизе гъабулеб жужахІалъул
глазаб букІине буго.

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ
فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

43. ХІакълъунго жинца саброги гъабурав,
жив Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІоло гІасаги
лъугъарав чи вуго жинца цІакъ кІудияб
амро гъабурав чи. Гъеб буго жинда Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ разилъулеб гІамал.

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزِيزِ
الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

44. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жив къосаравлъун
тарав чи хІакъаб нухалда гІовитІулев
вали вукІунаро, гъесие квер бакъулев
нассирги вукІунаро. Жидеда
къиямасеб къоялъул глазаб бихъараб
мехаль гъел капурал гІадамал дуда рихъизе руго МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца абулеллъун: «Нижее дунялалда руссине
нухго гъечІишха»-ян абун. Гъезие бокъун букІуна иманги лъун
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мутІилъун жал хъвадизе. Амма гъеб букІуна
гІададисеб хъул лъей.

وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَهُوَ لَهُ رَمٌ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ
وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ
إِلَىٰ مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلِ ﴿٤٤﴾

45. Дуда гъел капурзаби рихъила жал
жужахІалде раккине (ралагъизе)
гъарулел, жалги гъелдаса хІинкъун,
гІодоргІанлъун ругеб хІалалъ, жал
балъгого гурони гъеб жужахІалде
ралагъуларого ругеб хІалалъ.
Жинда гІаде хвалчен борхун бугониги
жив чІвазе абун гъев чиясда кІоларо гъеб
хвалченалда валагъизе. Гъединаб хІал букІуна гъаб жужахІалъул
агълуялъулги.

وَتَرَبُّهُمْ يِعْرِضُونَ عَلَيْهِمْ خَشِيعَاتٍ مِنَ
الَّذِلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ
الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٤٥﴾

Жидеца иман лъун букІарал гІадамаца гъеб къоялъ абула:
«ХІакълъунго гІобанго чІорого хутІарал ругоха къиямасеб къоялъ
жидер агълуялдасаги боцІималдасаги ратІальарал гІадамал»-
абун. Мун кантІе я гъав инсан! Жидеца купру-ширкалдалъун
жидерго напсазе зулму гъабурал гІадамал даимаб глазабалъулъ

рукӀине руго.

46. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъичӀого
тараб мехаль гъезие квер бакъизе
кӀолел вализабиги рукӀунаро.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къосиялда тарав

чиясе жив хӀакъаб диналда щолѳб нух букӀунаро, ахираталда
алжаналда унеб нухги букӀунаро.

47. Нужѳца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ахӀиялъѳ
жаваб гъабе гъесул расуласда нахъ
рильтъа жиндир хӀинкъи кӀудияб
жиб лъидаго нахъѳ чӀвазе кӀолареб
къиямасѳб къо бачӀинелде цебе. Гъѳб

къоялъ нуж кӀанцӀулѳб бакӀ букӀине гъѳчӀо хвасарлъи тӀалаб
гъабун.

Нужѳда гъѳб къоялъ инкар кквезеги кӀоларо нужѳр гӀамалазда.
Гъѳл хъван хӀадурун рукӀунѳлъул ва малаикзабаца нугӀлъиги гъабула
нужѳр гӀамалазе.

48. Гъѳл гӀадамал дур рисалат къабул
гъабиялдаса руссун чӀани дуца ракӀ
къварид гъабугѳ МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
! Мун гъѳзда тӀад хъравуллъун тарав
гъѳчӀо гъѳзда дин босизабизе. Дуда тӀад
бугѳб жо буго гъѳзухъѳ рисалат щѳвезаби.
Дица инсанасѳ рахӀмат къураб мехаль
гъѳв инсан чӀухӀун хъвадулев вуго.

Дие щукру гъабизеги кӀочонѳб буго. Жидерго мунагъал сабаблъун
жидѳда цо къварилъи щѳвараб мехальги гъѳв инсанасда кӀочонѳл
руго жиндие церехун къун рукӀарал нигӀматал ва гъѳв цӀакъ
хъул къотӀун лъугъунѳв вуго, кидаго жив къварилъиялда
вукӀаравгӀадин пашманлъулѳвги вуго. Гъаб буго капурав инсанасул
хӀал. НигӀматазда щукро гъѳчӀолъи ва балагъазда сабро гъѳчӀолъиги.

49. Зобалазул ва ракъальул ханлъи цохӀо
Аллагъасѳ جَلَّ جَلَالُهُ буго. Гъѳв Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндие бокъараб жо бижула. Жиндие
бокъарал гӀадамазе ясал къола Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ, жиндие бокъаразе васалги къола.

50. Жиндие бокъарал гӀадамазе Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ васалги ясалги къола, жиндие

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَبْصُرُونََهُمْ مَنْ
دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

أَسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا
مَرَدَّ لَهُ، مِنَ اللَّهِ مَا لَكُم مِّنْ فَلَاحٍ
يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّكِيرٍ ﴿٤٧﴾

فَإِنِ اعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
حَفِيفًا إِنِ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاءُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا
الْإِنْسَانَ مِتَارَحِمَةً فَرِحَ بِهَا وَإِنِ
نُصِبَتْ لَهُمْ سَبِيلُهُ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ
الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ خَلْقُ مَا
يَشَاءُ يَهْبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنشَاءً وَيَهْبُ لِمَنْ
يَشَاءُ الذُّكُورُ ﴿٤٩﴾

أَوْزَوْا وَجْهَهُمْ ذُكُرًا وَإِنشَاءً وَيَجْعَلُ مَنْ

бокъярал лъимерго лъугъунарелги
гъарула. ХІакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго жинца гъабулеб жо жинда лъалев ва
жиндие бокъярб жо гъабизе жиндир хІал Кіолев.

يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

51. Цониги инсанасда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
кІалъаларо жинца вахІю гъабун
гурони, яги жив вихъулареб хІалаль,
пардав гъоркъоб букІун гурони. Яги
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир малаикзаби
ритІула жиндир вахІю босун расуллъун ва гъев малаикас
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъазе гъабула
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъяраб жо.

﴿٥١﴾ وَمَا كَانَ لَبِشٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا
أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ
بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ

ХІакълъунго Аллагъ жиндир зат-сипат халкъалъуалдаса
гІадегІанав вуго ва жинца гъабулеб ишалъуль хІакимиявги вуго.
Гъесул хІукму-къадар жинда жаниб хІикмат-пайда бугеб букІуна.
Гъаб аяталь баян гъабуна ГІадегІанав Аллагъ жиндир лагъзадериде
кІалъалеб хІал. Гъеб лъабго батІияб буго. Цо нух буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
илгъам гъаби (ракІалде рехи) яги макъиль бихъизе гъаби. Гъаб нух
буго аварагабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъярал муъминзабазе,
вализабазе бугеб нух. Аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъабураб илгъам ва гъезда
бихъараб макъу битІараб букІуна ва гъелда гІамал гъабизе бегъула.
Муъминзабазда гъабураб илгъам ва гъезда бихъараб макъу жинда гІамал
гъабизе хІужалъун бкІунаро. Гъеб илгъамалда ва макъуялда жаниб
щайтІаналь жиндир хІилла-макро хІалтІизе гъабула. ЦохІо аварагаби
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гурони цогидал гІадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щайтІаналдаса
цІунарал, жидер мунагъ кколарел гъечІо. КІиабилеб нух буго: Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жиндир калам рагІизе гъаби живго пардавалда нахъ вукІун жив
вихъуларевлъун вукІун. Гъаб буго Муса аварагасда Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ
кІалъараб нух ва Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасда
мигІражалъул сордояль Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кІалъараб нух. Лъабабилеб нух
буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир вахІю босун малаикзаби ритІи. Гъаб нух
буго киналго аварагабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бугеб нух.

52. Цогидал аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
шаригІат вахІю гъабураб гІадинго
Дица дуда гъаб Къуръанги вахІю
гъабуна МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиб Дир
рахъалъан лагъзадериде рухІлъун
бугеб. Жиндалъун гъел купруялъул
хвалидаса чІаголъулеб. Дуда лъалев

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرٍ مَا كُنْتَ
تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِن جَعَلْنَاهُ
قُرْآنًا نُّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَلَٰئِكَ
لَنُهْدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

букінчІо Дица вахІю гьабилелде цебе тіехъ щиб жо бугеб ва
иманлъей кин букІунебги.

Кинниги Дица гьаб Къуръан гьабунa Дир лагъзадеридаса Дие
бокъарал гІадамал жиндалъун тІоритІулеб нурлъун. ХІакълъунго
мунги вуго МухІаммад ﷺ, дуца исламияб диналде гІадамал
тІоритІулевлъун вугев.

53. Аллагъасул ﷺ битІараб нух
буго гьеб исламияб дин, зобалазулги
ракълъулги, гьезда жаниб ва гьоркъоб
бугеб жоялъул БетІергъанлъун жив
вугев гьев Аллагъ ﷺ .

صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ ۚ الْإِلَٰهَ ۚ اللَّهُ ۚ تَصِيرُ الْأُمُورُ

Нужеда лъае, я гьал гІадамал: Киналго умуразул (ишазул) руссин
цохІо Аллагъасда ﷺ буго. Ва гьес гьабизе буго ахираталда хІисаб
мизан ва жазаъ.

ТІадегІанав Аллагъас жиндие хирияв аварaгасда ﷺ: «Дуда
иман щиб жо бугеб лъалеб букінчІо»-абун абураб рагІиялъул магІна
гьечІо гьев аварaгасе Аллагъ ﷺ цо вукІин лъалеб букінчІин
абураб. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг жинца Аллагъ ﷺ
цo гьавулев, гьесие лагълъи гьабулев вукІана жив аварaглъун
витІилалде цевего. Гьединго жидеца Аллагъ ﷺ цo гьавулеллъун,
гьесие лагълъи гьабулеллъун гьаруна Аллагъас ﷺ цогідал жиндир
аварaгзабиги ﷺ жал гьитІинал ругеб къоялдасанго. Гьедин гьечІеб
ани гьел аварaгзабазул ﷺ мунагълги рукІинаан.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварaгасда Аллагъас
ﷺ жиндихъ аварaгълъи ﷺ къун Къуръан рештіне бай
бихьилелде цебе лъалеб букінчІо исламияб диналъул шаргІиял
ахІкамал. Гьел ахІкамал гьесда лъазе гьаруна, гьес умматалдеги щевзе
гьаруна Аллагъасул ﷺ Къуръан аслолъун гьабун, гьеб Къуръан
гуребги Аллагъас ﷺ МухІаммад аварaгасда ﷺ вахІю гьабураб
исламияб диналъул ахІкамал баян гьарун.

Гьединго Аллагъас ﷺ хирияв аварaгасда ﷺ абураб: «Мун
гІадамал битІараб нухалда тІоритІулев вуго»-абураб рагІиялъул магІна
буго мун гьезда битІараб нух бихьизе гьабулев, гьеб лъазе гьабулев
вуго абураб. Гьеб магІна гьедин букІин нилъеда лъала гьабго сураталда
жаниб Аллагъас ﷺ аварaгасда ﷺ абун букІиналъ: «Дуда тІад
буго гІадамазухъе рисалат щевзе гьаби»-абун. (48 аб аят).

Аллагъасул ﷺ тавфикълдалъун сурату Щүраялъул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

43. Сурату Зухруф

سُورَةُ الزُّخْرُفِ

Гъаб сурат Маккаядла жиб рештIизе гъабураб бугелъул гъелда жанир исламалъул аслаби рицун руго. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавиялдаса байбихъун гъесул аварагзаби **عَلَيْهِ السَّلَامُ** **رِيحُ** гъарун, ахираталда хIисаб-мизан ва жазаъ букIин хIакъаб букIин баян гъабун буго.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** **وَاخِ**ю хIакъаб букIин, гъаб Къуръанги гъесул калам букIин бицунеб буго жинда хъвай цIали лъаларев гIарабияв расуласда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жиб рештIине гъабураб.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хIал кIоялда тIоритIел гъабизе зобал ракъал рижин ва гъезда гъорькоб бугеб махлукъалъул бижин бицун буго. Исламияб дин бачIине гIан цебе жагъылаб агълудьт хъвадизе гъарулел рукIарал гъересиял ахIмакъал тишаби рицун руго. Ясал жидее рихарал рукIин, гъел чIаго ракъулъе лъолел ракъин букIана гъезул гIамал, амма гъез малаикзаби Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ясал ругин абунa. Гъазул ахIмакълъи баян гъабунa ва хIакъикъат кин бугеб бицана.

Дагъабго Ибрагъим аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَامُ** къисаги бицун буго. Гъев хъанчазде данде чIарав, гъезда рагъ балеб вукIин баян гъабунa Маккаядлъул мушириказ жал Ибрагъимил диналда ругин абураб рагIиги хвезе гъабунa.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагсда муширикаца чIвалел гIайиб батIул гъабунa. Гъез абудел букIана мискинав, ятимаб МухIаммадидайиц **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **وَاخِ**ю рештIунеб бечедал, чIухIарал, ханзабилъун ругел жидеда рештIинчIого абун. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскIоб хиралъи ва кIодолъи боцIи-малалда, тухум къибилалда бараб гъечIеблъи баян гъабунa гъаб сураталъ. Муса аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَامُ** ва тиргIавнил къисаги бицун буго гъеб ханлъиги чIухIиги Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскIоб жиндир кымат гъечIеб жо букIин баян гъабизе.

Сураталъул ахиралда къиямасеб къоялъул цоцо хIалал рицун руго, гъениб букIунеб хIинкъи къварилъиялда ишара гъабун буго.

Сураталда цIар тун буго: «Берцинлъабазул сурат»-абун. Гъеб цIар теялъе сабаб буго гъаб сураталда жаниб бицун букIин гъаб дунылалъул бечелъи, боцIи-мал ва хазина жиб хехго тIаса унеб жинца инсанасул бер гуккулеб жо букIин. ТIаса берцинаб сурат ва кьер бугониги жанисан дуныл жинца инсанасе зарал гъабудел жо букIин бицун буго.

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскІоб кинабго дунял цо кІарадал кваркъиялгъул Гадаб багъаяб гъечІеб жо буго. Гъедин бугелгъул Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб дунял къола капуразеги, пасикъал, гІасиял Гадамазеги, ахират Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къоларо жив разиял, жиндаса хІинкъарал муъминзабазе гурони.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХІа. Мим.

حَمْدٌ

ТіадегІанав Аллагъасда лъала гъаб кІиго хІарп абиялдалгъун бугеб жиндир мурад.

2. Жиб баянаб, жиндир хІукму загъираб, жинца хІакъаб диналда тіоритІулеб Къуръаналдалгъун гъедулев вуго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ .

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

3. ХІакългъунго Дица гъеб Къуръан гъабун буго гІараб мацІалда жиб цІалулеб тіехългъун: нужеда гъеб Къуръан бичІине ва нужеца гъелда гІамал гъабизе. Гъелгъул

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ахІкамал нужеда лъазе. Гъеб Къуръаналгъул пасихІлти ва магІна гъварилти бихъараб мехаль гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам букІинги нужеда лъазе.

4. ХІакългъунго Дида аскІоб бугеб лавхІул махІфузалдаги гъеб Къуръан жиндир къадро тіадегІанав ва жиндир хІикмат гъваридаб буго.

وَأَنَّهُ فِيهِ أُمُّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا عَلِيُّ حَكِيمٌ

Гъеб Къуръан жиндир къадро кІудияб букІиналь жинда Къуръан рештІине гъабурав МухІаммад аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесул умматги къадро бугеб букІуна.

5. Нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилти ва иман лъолареб къавм бугин абун дица нужеда расулги витІинчІого тіехьги рештІине гъабичІого телишха?

أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ

Толаро Гъедин тараб мехаль нуж хІайваназда релгългъун рукІуна. Дица нужеда расулги витІун, тіехьги рештІине гъабун нуж хІакъаб исламияб диналда ахІула. КигІанго нужеца гъеб хІакъаб жо нахъе чІвалеб бугониги Дир гурхІел рахІмоялдалгъун Дица нужеца гъабулеб вагІза насихІлат нахъаса къотІизе толаро. ТіадегІанав Аллагъас къого сональ ахІана гъел мушрикал ва капурал гІадамал хІакъаб диналда. Цересел умматал гІадин гъел гъалагги гъаричІо, гъезул ахирги къотІизе

гъабичЮ. Гъаб буго Къуръанги гъеб жинда рештIараб умматги хирияб
букIиналгъе цоги гIаламат.

6. Дица гIемерал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
ритIичиИшха цересел умматаздаги?

وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾

7. Гъезухъе цониги авараг вачIулев вукIинчIо وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا كَانُوا بِهِ
гъез жив гьереси ва махсароде гъавулев вукIун
гурого. يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾

8. Гъаб Маккаялгъул агълуялдаса
цIакъго къуватал ва жидер гIасилгъи
бергъарал гIадамал Дица гъалаг гъаруна.
Гъезул бицен гъаб Къуръаналда жанибги

فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَى

مِثْلَ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾

гъабуна гъаб къавмалгъе вагIалгъун букIине. Гъал аятал рештIине
гъариялдаса мурадги буго Маккаялгъул мушриказе хIинкъи къей ва
Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул раkI паряхат
гъабиги.

9. Дуца гъел мушриказда гъикъани
гъал зобалги ракъги лъица бижараб
абун, чара гъечIого гъез дие жаваб
гъабизе буго: «Гъел рижана жиндир
гуч бергъарав, жиндир гIелму камилав Аллагъас

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾

гъабизе буго: «Гъел рижана жиндир гIелму камилав Аллагъас

гъаб гIалам бижарав, жалги рижарав Халикъ жидер БетIергъан
вукIиналда мукIурлгъула гъел мушрикал, цингиги жидеца Аллагъасдехун
ширк гъабун хъанчазе лагълыгиги гъабула.

10. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуже
ракъ бусенгIадин рекъезе гъабурав,
нуж жинда гIад чIезе санагIат бугеб
хIалалгъ. Гъеб ракъалда гIад нуже

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ

لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

нухалги гъарурав нужер хIажатал гIуразе нуж сапаразде унел.

Гъаб кинабго жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабун буго нужеда лъазе гъаб
гIаламалгъул БетIергъан вукIин жиндир къудрат камилав хан.
Гъев ханасе лагълыгиги гъабизе гIадаб букIинги лъазе.

11. Жинца зодисан цIад рештIине

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ

гъабулевги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيِّتَةً كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾

жиндир къадар хIажалгъиялда рекъараб

хIалалгъ рештIине гъабун. Гъеб

цIадалдалгъун Дица хвараб ракъги чIаго гъабула.

Гъеб хвараб ракъ чIаго гъабулеб гIадин ахираталда нуж хабалгъан

тIадеги рахъине гъарула.

12. Жинца нуже кинабго жо бижарав
вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жидер жинс батIиял, кьер, тIагIам батIиял
нигIматал рижарав, нуже берцинлIиялъе
гъветI-хер, тIугъдул рижарав. РухI бугеб букIа, рухI гъечIеб букIа
гIемер батIияб махлукъ бижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанас жиндасан
мунпагIат босизе. Нуж тIад рекIун хъвадизе хIайванал рижана,
ралъада тIаде хъвадулел гумулги рижана.

13. Нуж гъел хIайваназда ва гумузда
тIад рекIине ва тIад рекIун хIалхъараб
мехаль нужеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ

гIемер рехсезе ва гъесул нигIматазе
шукруги гъабизе. Нужецаги абизе:

«Жив тIадегIанав ва ВацIадав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца ниже
гъаб рекIунеб жо квегъарав. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб квегъун
букIинчIебани нижеда гъелда тIад рекIун хъвадизе кIевезе
букIинчIо

14. Ва «ХIакълъунго ахираталда ниж киналго
нижер БетIергъан Аллагъасде руссине руго»-
абун.

15. Гъав БетIергъан Аллагъасе гъес
бижараб махлукъалдаса гIахъал чагIи
гъарулел руго мушрикаца. ХIакълъунго
гъал гIадамал жидер купруялъуль рагIа-
ракъанде шварал руго.

16. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир махлукъалдаса
ясалища жиндиего тIаса рищулел нуже
васалги тун?.

17. Гъезул поясе яс гъаюн йиго абун
рохел бицараб мехаль гъесул гъумер
чIегIерлъулеб буго, ракI къварилъун
цидал цIун, гъабилесеб жо тIагIунги
хутIулев вуго.

ГъадигIанго жиндие рихарал ясал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ руго абун кин
абулеб гIакълъо бугел гIадамаз? Гъеб рагIи аби буго гъезул ахIмакълъи
ва чIухIи. Гъелдалъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIодовегIан гъавила жидеца абун
кколеб буго гъезда. Ва амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел цIакъ гIодорегIан

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم

مِنَ الْفَلَاحِ وَالْآَنَاءِ مَا تَرْضَوْنَ ﴿١٢﴾

لِتَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ

إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَنَ الَّذِي

سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

وَأَنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّا لِلنَّاسِ

كَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفِدَ كُم

بِالْبَيْنِ ﴿١٦﴾

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا صَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا

ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾

гъарула ва абадияб жужахІалда жанир лъугъине гъарула.

18. Жал хІеренго, рездун, къачІа-кІатІан
кІудиял гІезе гъарулел ва жидер напс
цІунизе гІакълוגи, гъунарги гІоларел
ясал ругин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ абунни
нужеца абублеб?.

أَوْ مَنْ يُنْشِئُ فِي الْحَيَاةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ
غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

19. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзаллъун
ругел малаикзабиги ясал руго абублеб
буго гъел мушриказ. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъел малаикзаби рижулеб мехаль гъеб
бакІалда рукІанищха гъал мушрикал,
жидеда гъел бихъиналищ ругел яги цІуялищ ругел лъазе?

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبْدُ الرَّحْمَنِ
إِنَّا أَشْهَدُوا خَلَقَهُمْ سَوَّكُنْ
شَهِدْتُهُمْ وَيَسْتَأْذِنُونَ ﴿١٩﴾

Гъаб гьересияб нугІлъи хъвае абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир
малаикзабада амру гъабула ва ахираталда гъеб нугІлъи кин жидеца
гъабулеб букІараб абун гъезда кІал гъикъиги гъабизе буго.

20. Гъел мушрикаца абублеб буго:
«Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букІараб ани
нижеца хъанчазе лагълъи гъабичІого
букІине, нижеца гъеб лагълъи гъабизе
букІинчІо»-абун.

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ
بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун буго нижеца хъанчазе лагълъи гъаби, гурони
гъес ниж гъеб лагълъи гъабизе толароан абураб магІна буго гъаб
рагІиялъул. Гъаб буго батІулаб рагІи. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел хъанчазе
лагълъи гъабизе рижиЧІо, гъезие лагълъи гъабе абун амроги гъабичІо,
хІал гъабун гъеб лагълъи гъабизеги гІамичІо. Жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
лагълъи гъабулеб букІараб ани гъеб лагълъи гъабизеги толаан Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъел. Жидее щибго гІелму ва гІилла-хІужжа гъечІеб рагІи
буго мушриказул гъаб рагІи. Гъел гІадамал руго жидеца гьереси
бицунел ва щиб бугониги жодода ракІалда ккараб жо бицунел.

21. Яги Дица гъал мушриказухъе гъаб
къуръаналдаса цебе цоги тІехъишха къун
букІараб, жидеца гъелда гІамал гъабизе!

أَمْ أَدَّبْنَاهُمْ نَكِيتًا مِّن قَبْلِهِ هُمْ بِهِ
مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾

Гъаб жидеца гъабулеб къабихІаб гІамал гъеб
тІехъалда нахърильлъун гъабулеб бугин абизе БукІинчІо гъезда тІехъ
рештІине гъабун.

22. Гъез абублеб буго: «ХІакълъунго
нижеда нижер умумул ратана гъаб
диналда ва ниж гъезда нахърильлъун,

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَاهُ آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ
وَأَنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

гъезул нухалда унел руго»-абун.

23. Дудаса церехунги рит1иc1o Дица
цониги росдал агълоялде, жодоца
x1инкъи кьолел аварагзаби ﷺ, гъеб
агълоялъ жодода абулел рук1ун гурони
x1акъльунго: «Нижеда нижер умумул
ратана гъаб диналда, нижги гъезда нахърильтьлун руго»абун.

24. Гъезда аварагас ﷺ абулел
бук1ана: «Дун нужехъе нужер умумул
жинда ругелдасаги x1акъаб ва бит1араб
дин босун вач1ун вугониги ч1езе ругишха
нуж нужер умумузул диналда»-абун. Гъез
абуна: «X1акъльунго нижеца инкар кколеб буго нужедаги, нуж
жиндалъун рит1араб диналдаги»-абун.

25. Дица гъел капурал г1адамаздаса
цим босана ва гъел гъалаг гъаруна. Мун
валагъе ва дуца пикру гъабе я гъав инсан,
кинаб ахирдай бук1ана гъел г1асиял,
ч1ух1арал, жидеда жидер Бет1ергъан Аллагъ лъач1еб къавмалъул
абун.

Гъезул насло бакъвазе гъабуна, гъезул бечельги ракъалда буссана,
гъезул росаби, шагъаралги ч1унтана. Гъел т1ад рук1араб ракъги цоги
къавмаз ирсалъе босана.

26. Дуца умматалда бице Мух1аммад
ﷺ, Ибрагъим аварагас

жандир инсуда ва къавмалда
абураб г1уж: «X1акъльунго дун вац1адав
вуго ва рик1к1адав вуго нужеца жидее лагъльи гъабулел
хъанчаздаса.

27. Жинца дун вижарав Аллагъасе ﷺ
гъабула дица г1ибадат, гъев Аллагъас ﷺ
дун x1акъаб диналда т1овит1ула ва абадияб бахъи бугольниялдаги
т1овит1ула»-абун.

28. Ибрагъим аварагасул ﷺ Аллагъ ﷺ
цо гъавун абураб гъаб раг1и нахъе хут1ана
гъесда хадусел киналго умматазулъ.

Гъезда гъоркъор жидеца «Лаилагъа иллаллагъ»

– абулел г1адамал рукине руго къиямасеб кьо щвезег1ан. Гъеб раг1и

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ
إِلَّا أَقَالَ مَثْرُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا أَبَاءَ نَاعِلٍ مُطْمَئِنِّينَ
وَإِنَّا عَلَىٰ عَذَابِهِمْ مُّقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾

* قُلْ أُولَٰئِكَ بِأَعْيُنِنَا وَمَا وَجَدْتُمْ
عَلَيْهِمْ إِلَّا مَا كُفَرُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كَافِرُونَ ﴿٢٤﴾

فَأَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَضَلُّوا نَفْسَهُمْ كَيْفَ كَانَ عَقِبُهُ
الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾

وَأَقَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا
تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

нахъе хутГулеб буго жидеца купру-ширк гъабулел гIадамазда гъеб рагIине ва гъелгул вагIза лъугъун, пикру гъабун, жидеца гъеб купру-ширк тезе, жалги иманалда рачIине.

29. Дица гъаб Маккаялгул агълуялъе ва гъезул умумузеги нигIматал къуна, гIумруги халат гъабуна.

بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾

Гъезул ватIан жиндиль хIинкъи гъечIеб, кинабго рахъалъа жинда жаниб ризкъи бачIунеблъун гъабун. Гъедин рахIаталда Дица жал хыхъараб мехаль гъезда Дун рехсей кIочана, Дие гIибадат гъабичIого хъанчазе лагълъи гъабун хъадана. Цинги гъезухъе Дир хIакъаб калам Къуръан бачIана ва жинца хIакъаб диналда гъел ахIулев, гъезда жив лъалев, гъезул мацIги бичIчIулев, жиндие мугIжизаталги ругев, расулги вачIана.

30. Гъеб хIакъаб Къуръан жидехъе бачIараб мехаль гъез абуна: «Гъаб жо сихIро буго ва нижеца гъелда инкар кколеб буго»-абун.

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٠﴾

Жидер гъоркъго букIараб купру-ширкалда Iадеги гъез Аллагъасул гъелда калам гъереси гъаби, гъесул расул махсароде гъави цикIине гъабуна.

31. Жегиги мушрикаца абуна: «Гъаб Къуръан рештIине гъабун букIарабани Маккаялгул яги Iаифалгул бечедав ва къадро бугев чиясда»-абун.

وَقَالُوا لَوْلَا نَزَلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْفَرِيقَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾

Маккаялгул сайидлъун вугев Алвалид ибну алМугъиратида, яги Iаифалгул ханлъун вугев Гурват ибну МасIудида. Цинги нижеца гъелда иман лъезе букIана. Гъез рикIладаб жолъун гъабуна жидеда гъоркъов вугев ятим МухIаммадида ﷺ Къуръан рештIине гъаби. Гъезул пикруялда рекъон дуниялалгул ханлъи ва бечелъи бугел гIадамал ритIизе кколел руго аваразабилъунги.

Гъезул рагIи хвезабун IадегIанав Аллагъас абулеб буго:

32. Гъел мушрикалищ ругел МухIаммад ﷺ, дур БетIергъан Аллагъасул рахIмат жидеца бикъулел гIадамал? Жидехъе витIулев авараг щив вукIине кколеб, ва щиб росолъан вукIине кколеб гъезул ихтияралдайищ бугеб? ГъечIо гъеб амро гъезда кодоб.

أَمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ لَنَحْضُرَنَّ بَيْنَهُمْ مَّعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

Дица гъезда гьоркъоб магӀишат бикъун буго гъаб дуниялалъул чӀаголъиялда гьел ругебгӀан мехаль. Дица гъезул цоял цогидаздаса гӀадегӀанал, бечедалги гьарун руго, цо гӀадамал цогидал гӀадамазе хъулухъ гъабулел, гъезие хӀалтӀи гъабулел рукӀине. Киналго бечедал рукӀаралани гъезие хӀалтӀи гъабулев чи вукӀинароан, киналго ханзаби рукӀаралани гъезул рагӀиятти букӀинароан. Гьедин бугелъул гъаб дуниялалъул рукъ буго цо гӀадамал цогидазе хъулухъалъе рижараб.

Ва амма Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ askӀоб инсан хирияв вукӀин гьесул бечелъи-ханлъиялда бараб гьечӀо. Гьеб бараб буго инсан Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ лъалев, Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вокъарав, гьев разилъи тӀалаб гъабулев вукӀиналда. Гьедиав инсан гъавула Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ хираги, тӀокӀиги. Гьесие кьола аварагӀьиги, гӀелмуги, гӀакълоги. Гьев вукӀула дуниялалдаги ахираталдаги жиндир бахъи бугевлъун, жиндир лъикӀлъиялда квершел батаравлъун. Гъаб амру гьедин букӀин баян гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ абулеб буго:

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ две гъабураб рахӀмат лъикӀаб буго МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел мушрикаца жиб данде гъабулеб дуниялалъул боцӀи-малалдаса. Гьеб рахӀматти аварагӀьи кьей буго, ахираталда шапагӀат гъабизе изну кьейги буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг кинабниги гӀаламалъего рахӀматлъун витӀарав авараг вуго. Гьеб тасдикъ гъабун Къуръаналъул аятти бачӀана (суратул Анбияъ 107 аят). Гъав хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндие рахӀмат гъабурав ва жив цогидазе рахӀматлъун гъавуравги вуго.

33. Киналго гӀадамал купру-ширкалда чӀелилан гуребани, Дица гьел капурал гӀадамазе гӀемераб бечелъи-хазина кьелаан, гъезул минабазда тӀад ругел тӀохалги гӀарцол гъарилаан, гьел тӀохозда рахунел малалги гӀарцол гъарилаан.

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالْإِيمَانِ لِيُؤْتِيَهُمْ سُقُفًا مِّنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾

34. Гъезул рукъзабазул рагъабиги, гьел тӀад гӀодор чӀолел тахалги гӀарцол гъарилаан.

وَالْيُؤْتِيَهُمْ آبُوا وَنُسْرًا عَلَيْهِمْ يَتَكَلَّمُونَ ﴿٣٤﴾

35. Цогиги гӀарац меседалъ къачӀарал кьедал, гордал гъарилаан, дарай зарбалалъул босен-ретӀелги гъабилаан. Гьеб кинабго жо гьечӀо дуниялалъул матагӀ гурони: жиб даимаб гуреб, жиб хехго тӀаса унеб.

وَرُحُرَفَاءُ وَإِنَّ كُلَّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾

Жиндилъ абадиял нигматалги, рахлат-лазатги бугеб ахират дур Бетергъан Аллагъасда асклоб жиб лъиклаб буго жиндаса хинкъарал муъминзабазе хладурун буго. Гьеб ахираталда Аллагъасда ﷻ инкар ккураб, гьесда гласилъараб халкъалъе щибго лъиклъи гьечло.

Гъаб лъабго аяталда жаниб бицараб жоялъул хласил буго: гъаб дунялги, гьелъул бечелъи-хазинаги Аллагъасда ﷻ асклоб жиндир щибго къимат-къадро гьечлеб жо буклин. Гьедин бугелъул Аллагъас ﷻ гьеб дунялалъул боцли-мал жинда гласиял гладамазеге къола. Гъаб дунялалъул бечелъи жиндие кьуравги, гьеб кьечлевги чи Аллагъасе ﷻ щибго батлалъи гьечло, гьел киналго гьесул лагъзал руго. Аллагъ ﷻ валагъулеб бакI буго жиндир лагъасда жив лъалев вугодай ва жиндаса гьев хинкъулев вугодай абун. Гьеб буго Аллагъас ﷻ жиндир лагъ жинда гIагар гъавулеб бакI. Гьеб Аллагъ ﷻ лъаялдалъун буго абадияб ахираталда инсанасе алжан щвейги.

Замахшарияс абун: Цо чияс абун: Киналго гIадамал купруялда ина абун хинкъун капурзабазе гIемераб бечелъи кьун батичIони, киналго гIадамал исламалда рачине бокьун муъминзабазе щайха кьечлеб дунялалъул бечелъи абун, гьеб рагIиялъе жаваб буго: Дунялалъул боцлиялъе гIоло гIадамал исламияб диналде рачинги гьел гIадамазе питна букIилаан. Гьеб ислам букIинаан мунапикъзабазул динлъун. Гьедин бугелъул бишунго хикмат бугеб ва маслахлат бугеб хIукму-тадбир буго ГIадегIанав Аллагъас гъабураб. Капурал гIадамалги руго бечедалги мискиналги, муъминзабиги руго бечедалги мискиналги. Гьелъул магIна буго дунялалъул бечелъи яги мискинлъи иман лъеялда бараб жо гьечлеблъи.

36. Аллагъ ﷻ рехсеялдаса, гьесул Къуръан цIалиялдаса жив бецлъарав, гъапулгъарав чиясе Дица гьесда цадахъ даимго букIунеб щайтIан гъабула жинца гьев кидаго вас-васазда, гъаплаталда чIезе гъавулеб. Гьеб щайтIан гьесул гъудуллъун букIине буго, жиб кидаго гьесдаса батIалъулареб.

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضْ لَهُ سَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾

37. ХIакълъунго гьел шайтIабаца гьал капурзаби хIакъаб диналдаса русине гъарула ва гьел капурзабазда раклалда ккола жал битIараб нухалда ва хIакъаб

وَأَنَّهُمْ لَصُدُوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾

диналда ругин абун.

38. Гъев капурчи къямасеб къоялъ Дида حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
цеве вачIараб мехаль ва жиндие хIадурун بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَنْسُقُ الْقَرْنَيْنِ ﴿٢٨﴾
бугеб гIазабги бихъараб мехаль гъес абула:

«Вай аман Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ! Дудаги дидаги
гъоркъоб бакъ баккудаги бакъ тIерхъудаги гъоркъоб бугеб гIадаб
рикIкIалъи букIараб ани. ЦIакъ квешаб гьудул букIун бугоха
мун»-абун.?

39. Жакъа пашманлъиялъ нужее щибго وَلَنْ يَنْفَعَكُمْ يَوْمَ الْيَوْمِ إِذَا ظَلَمْتُمْ أَنْتُمْ فِي
кумек гъабуларо, дуниялда нужеца الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٢٩﴾
напсазе зулму гъабун букIун хадуб.

ХIакълъунго жакъа нуж киналго:

Жал къосаралги, жидеца къосине гъаруралги, жужахIалъул
гIазабалъулъ цадахъ рукIине руго.

Дуниялалъул рукъоб жидеда къварилъи щварал цогиги гIадамал
рихъараб мехаль жинда къварилъи щварав чиясе дагъаб бугониги
бигъалъи бачIуна, саброги цIикIкIуна. Амма ахираталда жужахIалда
жанир ругел гIадамазе щибго бигъалъи ва раkI хIалхъей бачIунаро
жалгун цадахъ цогиги капурзабазе гъабулеб гIазабалда балагъун.
ЦIакъго захIматаб букIуна гъеб гIазаб ва гъениб цогидазул пикру
гъабизе регIел букIунаро.

40. Мунищ вугев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ تَهْدِي الْأَعْمَى وَمَنْ
гъал капурал гIадамазда хIакъаб жо كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾
рагIизабизе kIолев, гъел гIинкъаллъун

чIараб мехаль. Яги мунищ вугев
бецIавлъун чIарав капурчи битIараб нухалда вачине kIолев, ва
жив загъираб ва баянаб къосиналъулъ вугев чи хIакъаб диналда
вачинеге kIолев.

Дуда гъеб kIоларо МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ! Гъедин бугелъул дуца раkI
къварид гъабуге гъел капурзабаца дур рагIи къабул гъабичIин абун.

41. Дица мун хъезе гъавуниги فَإِنَّمَا نَذِيرٌ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٣١﴾
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIакълъунго
Дица гъел мушриказдаса щим босизе буго ва гъезие гIазаб
гъабизе буго.

42. Мун чIаго вукIун дуда бихъизе гъабунги أَوْ رِيثَكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ
гъабизе бегъула Дица гъезие къотIи مُقْتَدِرُونَ ﴿٣٢﴾
гъабураб гIазаб.

ХIакълъунго Дун хIал kIолев вуго гъел

капурзабазе гъезул гIамалалда рекъараб жазаъ гъабизе.

43. Мун гIад чIа МухIаммад ﷺ,
дуда вахIю гъабураб диналда ва гъеб
диналда халкъ ахIиялда.

فَأَسْمَسْنَاكَ بِالَّذِي أَوْحَىٰ إِلَيْكَ إِنَّاكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

ХIакълъунго мун битIараб нухалда вуго
ва хIакъаб диналдаги вуго.

44. ХIакълъунго гъаб хирияб Къуръан
дуеги дур къавмалъеги кIудияб роххел
ва хиралъи буго.

وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوُوكَ وَسَوْفَ تَسْعَلُونَ ﴿٤٤﴾

Гъаб рештIине гъабун бугелъул Къурайшиязул чиясда ва гъезул
магIалда. Нужеда ахираталда гыкълъизеги буго гъаб кIудияб
нигIматалда нужеца щукру гъабунадай абун. Ва гьелда гIамал
гъабунадай абунги.

Гъаб хирияб Къуръан гьел Къурайшиязе бугеб хиралъи-кIодолъи
бугеб гIадин киналго гIарабиязе бугеб хиралъи буго. Гьедин гъеб
Къуръан жинда гIамал гъабуравщинав чиясе хиралъи ва кIодолъи буго.
Гъеб къуръаналъул агъло бугелъул алжаналъул агъло. Къурайшиязе
хиралъи буго къуръан абураб рагIиялдалъун мурад буго гьел
Къуръаналда иман лъеялда ва аварагасда ﷺ нахърилъиялда
гъесизе гъари. Гъаб магIнаялда ругел цогиги аятал руго Къуръаналда
жанир.

45. Дуца гыкълъе МухIаммад ﷺ,
дудаса цере ритIарал расулазул цониги
расул вугодай абун цохIю Аллагъасе
гIурони цоги щиб бугониги жоялъе

وَسَلَّ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا
أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

гIибадат гъабиялда умматал ахIизе жал ритIарал абун.

Гъаб аяталъ баян гъабулеб буго кинабго заманаялъ киналго
аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام цохIю диналдалъун ритIарал рукIин. Гъеб динги
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIибадат гъабилъун бугеб исламияб
дин буго. Гьел киналго аварагзабазе Къаварилъи гъабуна, гьел
гъересиги гъаруна. Дугеги гъебго хIукму буго МухIаммад ﷺ!
Дуца сабро гъабе дуда щоллеб къварилъиялда ва дуца дуда гIаде къараб
рисалатги умматалъухъе щевезе гъабе!.

46. ХIакълъунго Дица Муса авараг
витIана Дир хIужжабаздалъун ва
баянал мугIжизаталгун пиргIавнида
ва гъесул къавмалда.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَإِيهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

Гъев Мусаца абун: «Дун вуго кинабго гIаламалъул БетIергъанлъун

вугев Аллагъасул ﷺ расул»-абун.

47. Гъев Муса ﷺ дир хIужжабигун

вачIараб мехаль пиргIавнги гъесул
къавмги Мусадe гIад релъанхъулел рукIана.

Жидеда гъеб хIакъаб хIужжа букIин лъаниги пиргIавн ва гъесул агъло
релъанхъулел рукIана жидеда нахъ ругел КъибтIиязда ракIалда ккезе
гъев Муса пиргIавница жолъунго гъавулев гъечIин абун.

48. Дица гъезда цониги мугIижизат бихъизе
гъабичIо, хадуб бачIулеб мугIижизат цебе
аралдаса кIудияб букIун гурога.

ТIупан тIун цIад базе гъабуна. Къоркъал,
нащIцI, гарцI гIад биччана. Гъез иман лъечIеб

мехаль Дица гъезие батIи-батIияб гIазаб гъабуна гъел жидер
купру-ширкалдаса руссине бокъун.

49. Гъезда гIаде гIазаб вачIараб мехаль

гъез абуна: «Я гъав сихIрочи! Дуца ахIе

дурго Аллагъасда ﷺ нижедаса гъаб

гIазаб нахъе босе абун, гъес дуге къотIи

гъабун бугелъул дур дугIаялъе жаваб гъабиллин абун.

Гъаб гIазаб нижедаса борхани хIакъълунго ниж дуда нахърилътыне
ругин»-абун.

50. Дица гъездаса гIазаб борхараб мехаль

гъел цIидасан жидерго купру-ширкалде

унел рукIана.

51. ПиргIавница жиндир къавмалда

ахIана: «Я дир къавм! Гъаб

Мисриялъул ханлъи дие гъечIиш? Гъал

гIоралги дир гъечIиш дир кIалгIабазда

гъоркъан хъвадулел ругел?. Нужеда

гъаб дир ханлъиялъул гуч бихъулеб гъечIиш?

Нужеца гъелъул пикру кин гъабулареб? Щибго жо кодоб гъечIев гъав

Муса дида данде къацандун бергъиниш!

52. Дун гIемерго лъикIав вуго нуж дида

мутIигIлъизе ва дие лагълъи гъабизе гъав

гIодовегIанав Мусадаса.

Жиндир боцIи-мал гъечIев, тухум-къибилги

гъечIев, жиндихъе ханлъиги гъечIев. Гъелде гIадеги гъав берцинго

кIалъазе кIолоревги вуго. Гъадиनाव чи расул лъуниш вукIунев?.

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَصْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا نُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ
أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ

يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

وَقَالُوا إِنَّا إِلَهُ السَّاحِرِ أَوْ نَسَارِكَ إِيمَاءٍ هَدَ

عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ

يَنْكَوُونَ ﴿٥٠﴾

وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَنْقُورُ الْإِنْسَ إِلَى

مُلْكٍ مَّصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ

تَحْتِ أَفَلَا بُصِيرُونَ ﴿٥١﴾

أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ مِثِّي

وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾

Гъаб кинабго жо пиргIавница бицунеб букIана Мусада хадур гIадамал иналда хIинкIун, гъев щибго гIунар гъечIев чилгIун вихъизавизе бохIун. Хадубги пиргIавница абунa:

53. «Гъев расул вукIин лъазе гъесда гIаде меседил курхъиналгIаги реххун рукIаралани Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Яги гъев ритIухъ гъавизе гъесда цадахъ малаикзаби рачIун рукIаралани, гъесда сверун лъугъун гъесие хъулухъ гъабизе»-абун.

فَلَوْلَا أَلْفِي عَلَيْهِ أَسْوَرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أَوْجَاءَ
مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مُقَرَّنِينَ ﴿٥٣﴾

54. Гъаб хабарги бицун пиргIавница жиндир къавмалгIул гIакъло ине гъабунa.

Гъел ургъизе, пикру гъабизе течIо. Гъедингоги жагъилаб, ахIмакъаб къавм букIана гъеб:

пиргIавн жидер алагъ вуго абун гъесие лагълги гъабулеб. Ва Гъеб къавм пиргIание мутIигIлъана. Гъел рукIана Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълги гъабулареб, гъев жидер БетIергъан вукIин лъалареб пасикъаб къавм.

فَأَسْتَحَفَّ قَوْمَهُ، فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ
كَأَنَافِقُومًا فَسَقِينَ ﴿٥٤﴾

55. Гъеб пиргIавнил къавмалъ иман лъечIеб мехалъ, Дир аварaгасе мутIигIлъичIого жидеца Дир ццимги бахъине гъабураб мехалъ, дица гъездаса ццим босана ва гъезие гучаб гIазаб гъабунa. Ва Дица гъел киналгоги ральдалъ гъанкъизе гъаруна.

فَلَمَّا آسَفُونَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾

56. Дица пиргIавнил къавм гъабунa хадусел умматазул капурал гIадамазе жидеца гъел жужахIалгIур рачине, гъезул ццерехъабилгIун.

Жидеца иман лъурал къавмазе вагIза-насихIатлгIунги гъабунa.

فَجَعَلْنَاهُمْ سُلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾

57. Марьямил вас ГIиса аварaгасул мисал Къуръаналда жаниб рехсараб мехалъ гъесиеги жиндир къавмалъ

وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ
مِنْهُ يُصَدِّدُونَ ﴿٥٧﴾

лагълги гъабунa абун, гъеб дур къавм роххун, гъаракъ борхун лъугъунел руго.

Жидеца гъабулеб ширк цогидазги гъабун буго, гъеб кIудияб мунагъ-хIакъ гъечIо абун раклалда кколеб буго гъезда.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас: «Нужги, жеца жиде лагълги гъабулеб алагъзабиги жужахI боркъунеб гамачI буго»-абун абураб аят цIалараб мехалъ Ибну ЗибaгIри абулев мушрикас абунa: «Гъаб аят нижее ва нижег

алагъзабазейиш бугеб яги киналго уммутазейиш бугеб»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъаб нужеги, нужер алагъзабазеги, киналго умматазеги буго»-абун. Ибну ЗибагІрица абун: «Гъаб кагІба рукъалъул БетІергъанасул цІаралдалъун гъедулев вуго дун, мун дица къезе гъавула гъаб дагІбаялъул! Насранияца ГІиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام лагълъи гъабун гуриш? Ягъудияз ГІузайрие лагълъи гъабун гуриш? БанумулахІ абулел гІадамаз малаикзабазе лагълъи гъабун гуриш! Гъел киналго жужахІалда рукІине ратани нижги рази руго гъелгун цадахъ гъенир рукІине»-абун.

Цинги авараг вуцІцІун чІана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахІю бачІиналда валагъун. Гъел мушриказда ракІалда ккана Ибну ЗибагІрица авараг къезе гъавунин абун ва гъел кеп шун релъанхъана, ва гъезул роххун гъаракъ-хъуй борхана. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят рештІине гъабун: «Дир рахъалъан жидее лъикІлъи къотІи гъабурал гІадамал гъеб жужахІалдаса рикІклад гъарурал руго»-абун. Ай: ГІиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام, ГІузайрие ва малаикзабазе цо къавмалъ лагълъи гъаби гъезул гІайиб гъечІо, гъезие гъелъул щибго заралги гъечІо. Гъез амро гъабун гъечІо дол гІадамазда жидее лагълъи гъабе абун. Гъедин бугелъул гъазда жужахІалъул гІазаб щвезе гъечІо.

58. Гъел мушрикаца абун: «Нижер алагъзабийиш лъикІал ругел яги ГІисайиш лъикІав вугев? абун.

وَقَالُوا أَلَّهِتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ
إِلَٰهًا جَدًّا لَا يَلْهُو فَوْمًا خِصْمُونَ ﴿٥٨﴾

Гъев ГІиса жужахІалда вукІине ватани нижги, нижер алагъзабиги рукІине бегъила гъеб жужахІалда абураб магІна. Гъаб рагІи гъез абулеб гъечІо мун махсароде гъавун, луда къецандулеллъун рукІун гурого. Гъел битІараб жо къваригІарал гъечІо. Гъел руго дагІба гъабизе къваригІарал гІадамал. Гъезие щибго батІалъи гъечІо гъереси бицун бергъаниги, битІараб бицун бергъаниги жидер дагІбадуласдаса бергъин гуреб.

59. Гъев ГІисаги гъечІо Дица жиндие нигІмат къурав Дир лагъ гурони. Гъев алагъ гъечІо, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ васги гъечІо.

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ
مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَٰءِيلَ ﴿٥٩﴾

Гъев вуго Дир лагъ ва расул. Дица гъев гъавуна Бануисраилазе мисаллъун ва гІаламатлъун, жинца Дир хІалкІолътиялда тІоритІел гъабулев. Дица гъев вижана эменги гъечІого.

60. Дие бокъун букІарабани Дица нужер бакІалда гъаб ракъалда тІад малаикзаби гъарилаан, нужги нахъе

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ
يُخَلِّفُونَ ﴿٦٠﴾

рачун жал халипалъун рукӀунел.

61. Гъев ГӀиса аварагъ عَلَيْهِ السَّلَام Дица гъавизе
вуго къиямасеб къо гӀагарлъиялъе
гӀаламатлъун.

وَأَنَّهُ وَلِعَامٍ لِّلْمَسَاعِ لَا تَعْتَرِ بِهَا
وَأَتَّبِعُونَ هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ ﴿٦١﴾

Гъев зодиса рештӀине вуго къиямасеб къо чӀезе
дагъабго заман хутӀидал. Нуж гъеб къиямасеб къоялъул амруялъулъ
шакдаруге! Гъеб жиб бачӀин хӀакъаб къо буго. Дуца абе МухӀаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нуж дида нахърильтъа! Гъаб Дица нуж жинда ахӀулеб
жо хӀакъаб дин буго ва битӀараб исламияб нухги буго.

62. Кидаго нуж шайтӀаналье гуккизе
чӀоге ва гъель хӀакъаб диналдаса руссине
гъариялдасан цӀуне.

وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُّبِينٌ ﴿٦٢﴾

ХӀакъълъунго гъеб шайтӀан буго нужер
баянаб ва загъираб тушман»-абун. Гъель рахъизе гъаруна нужер
умумул Адамги ХӀаваги алжаналдаса къватӀире.

63. Жиндир къавмалъухъе ГӀиса
аварагъ عَلَيْهِ السَّلَام вачӀараб мехаль баянал
хӀужжабигун: мугӀжизаталгун ва
шаргӀиял хӀукмабигун. ГӀисаца абун:
«ХӀакъълъунго дун нужехъе вачӀун вуго

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ
بِالْحِكْمَةِ وَلَا يُؤْنِ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ
فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿٦٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальан расуллъун ва нуж битӀараб диналда
гӀоритӀулеб гӀелмугун.

Нуж жиндиль хилипльарал цо-цо масъалаби нужее баян гъаризеги.
Аварагъабаца عَلَيْهِمُ السَّلَام диниял масъалаби баян гъарула, дунялалъул
амру кинабго гъез баян гъабурало жинда хӀажатаб, жо гурони. Нуж
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀасильизе хӀинкъа ва дие мутӀигӀлъе»-абун.

64. ХӀакъълъунго ТӀадегӀанав Аллагъ вуго
дирги нужерги ва кинабго гӀаламалъул
БетӀергъан. Нужеца гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
гъабе гӀибадат.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا
صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٤﴾

Гъаб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гӀибадат бацӀцад гъаби буго
битӀараб нух ва хӀакъаб дин. Гъаб дин буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда
разияб, жиб гъабурасе алжанал шолеб.

65. Гъел Насраниял ГӀисал хӀакъалъулъ
чанго къукъаялде рикъана.

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ
لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ إِلِيمٍ ﴿٦٥﴾

Цо къукъа буго гъев «Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
лагъ ва гъесул расул» вуго абубеб. Гъаб
къукъа буго хӀакъаб диналда бугеб. Цо къукъаялъ гъев Аллагъ

جَلَّ جَلَّاهُ вуго абуна, цогияз Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ вас вуго абуна. Аллагъ ПадегІанав вуго гьел мушрикаца абулеб рагІиялдаса. **Квешаб жужахІалъул гІазаб букІине буго кьимасеб кьояль купру-ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гьабулел гІадамазе.**

66. Гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ инкар ккурал гІадамазе кьиямасеб кьо бачІин гуреб хутІараб жо гьечІо. Гьеб жидее бачІине буго тохлъукьего, бищунго жал гьеб бачІиналда балагъун гьечІеб гІужаль жидеда гьеб бачІунеблъиги лъазе гьечІо.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

67. Гьеб кьиямасеб кьояль дунялалда бищунго цоцазе рокъарал гьудулзабилъун рукІарал гІадамал цоцазе тушбабилъун рукІула. ЦохІо

الْأَخِلَاءَ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ гІоло цоцазе рокъарал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّاهُ хІинкъарал муъминзаби рукІуна гьеб кьояль цоцазе гьудулзаби.

68. Гьел муъминзабазда абула Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ: «Я дир лагъзал! Жакъа нужее щибго хІинкьи гьечІо ва нужее тІокІаб хадуб пашманлъиги букІине гьечІо»-абун.

يَعْبَادِ لَا خَوْفَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَخْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

Дунял теялда пашманлъизе гьечІо нуж, гьениб нужее щвечІого хутІараб жоялдаги пашманлъизе гьечІо.

69. Гьел руго жидеца Дир Къуръаналда иман лъурал ва жал Дие гІубанго мутІигІлъун рукІарал гІадамал. Гьезда абула:

الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾

70. Нуж алжаназда жанире лъугъа нужер руччабигун цадахъ цІакъ роххараллъун ва нужее нигІматал къурал лъун.

ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُخْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Гьезда Паде алжаналъул гьилманал (хьулухъалье ругел лъимал) хьвадула меседил тепсиги налбекІалги росун (поднос ва бакалал). Щиб жо бокъаниги гьеб гьекъолеб жо жидее къола. Гьел алжаназда жаниб напсалъе бокъарабщинаб жо буго, гьезул бер боххулебщинаб жоги буго. Нуж гьал алжаназа жанир даимго рукІине руго.

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصَحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾

Гьаб буго бищунго кІудияб рохел! Инсан ругъунав вуго цин кодоб шун цинги кодосан ун букІулеб дунялалъул ризкъиялда. Абадияб, даимаб

ризкѝи ва нигІмат ахираталда муъминзабазе къотІи гѣбураб рохел буго.

72. Гѣал алжанал руго Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ нужее ирсалъе къурал, нужеца
дуњялалда дагъабго заманаялъ
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун лъикІаб
гІамал гѣабиялда данде жазаълъун.

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Нужее гъениб жаниб гІемер батІи-
батІияб пихъги буго.

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

Нужеца гъелдаса бокъараб жо кваназе алжаналъул гъутІби кидаго
жидеда тІад барщараб пихъ бугел рукІула, гъелдаса пихъ тІурабго
гъеб бакІалда цоги пихъ бижула. Гъединал руго алжаналъул цогидал
нигІматалги: жидее нукъсанлъи гъечІел, жидее хис-бас гъечІел, жидер
тІагІам-лазат холарел.

74. ХІакълъунго жидеца мунагъал
гъарурал капурзаби даимго жужахІалъул
гІазабалъуль рукІине руго.

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّتَخِلِفُونَ ﴿٧٤﴾

75. Жидедаса гІазаб бигъа гѣбуларо цохІо
лахІзаталь ва гъел тІобанго хъул къотІарал
рукІуна кинабгІаги цІоб рахІмоялдаса.

لَا يُفْتَرَعْنَ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾

76. Дица гъезие щибго зулму гѣабичІо,
кинниги гъел гІадамал рукІана жидеца
напсазе зулму гѣабурал гѣаб гІазаб жидее хІакълъулеб гІамал
жидеца гѣабиялдалъун.

وَمَا ظَنَّمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمْ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

77. Гъез жужахІалъул гІадло гѣабулев-
жинда Малик цІар бугев малаикасда
абула: Я Малик, дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
абе: «Нижер рухІал росун ниж хвезе
гъаре. Нижедаса гѣаб гІазаб тІаса ун, ниж хІалхъизе»-абун.

وَنَادُوا بِمَلِكٍ لِّيَفْقِضَ عَلَيْهِمْ تَارِكًا قَالَ إِنَّكُمْ
مَلَكَوْنَ ﴿٧٧﴾

Ибну ГІаббасица абуна: гъезие жаваб гѣабулин жидеца ахІаралдаса
азарго сон гІанасеб заман гъоркъоб араб мехаль, ва гъев Маликас
абула: «ХІакълъунго Нуж даимго гъеб гІазабалъуль рукІине
руго»-абун.

Хадубги гъезда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула:

78. ХІакълъунго Дица нужехъе хІакъаб дин
щвезе гѣабуна. Аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун,
гІахъалги рештІине гъарун, амма нужер

لَقَدْ جِئْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ الْأَكْثَرَ لِلْحَقِّ
كِرْهُونَ ﴿٧٨﴾

Гемерисел гъеб хІакъаб жо къваригІинчІел, гъеб рихарал рукІана. Аллагъасе ﷺ ГИбадат гъабиялъ нужерго гъава-напсалъе бокъараб цо-цо жо тезе гъабулеб букІана, амма нужеца Аллагъасе ﷺ ГИбадат гъабиялдаса нужерго напсазе бокъараб жо тІаса бищана. Гъелда рекъараб жазаъ буго жакъа нужее бутеб ГІазабги.

79. Маккаялъул мушрикаца Дир авараг ﴿أَمَّا بَرْمُؤُا أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرَمُونَ﴾
ﷺ чІвазе абун хІукмуищха гъабун бугеб?

ХІакъълунго Дицаги буго хІукму гъабун Дир авараг хвасар гъавизе ва гъеб Дир хІукму жиб тІубалеб буго, мушриказул хІукмуги жиб ГІадада холеб буго.

Гъаб аят рештІине гъабун Къурайшазул церехъаби жидер «дару надват» абуреб рукъор данде руссун жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чІвазе хІукму гъабураб мехаль. ЩайтІанальул ГІакълоги къабул гъабун Абужагълица хІукму гъабуна щибаб къибилалъул цо-цо ГІолохъанчи витІизе авараг ﷺ чІвазе ва гъездаса рецІел босизе аварагасул ГІагарал чагІазе кІвечІого букІине. Киналго тІаде кІанцІун гъев чІвараб мехаль гъесул би (къисас) киназдаго бикъулеб букІана ва гъел дият (ГІакІа) къун рорчІизе кколел рукІана. Къурайшазул гъаб макроги Аллагъас ﷺ хвезе гъабун. Авараг ﷺ хвасар гъавун гъел инжитги гъаруна.

80. Гъезда ракІалдайиш кколеб бугеб ﴿أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ وَرُسُلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْفُونَ﴾
хІакъълунго Дида гъез балъго бицараб ва шурун бицараб жо раГІуларин абун. Гъедин гъечІо амру, раГІула Дида гъез бицараб жо ва Дир чапарзаби руго гъезул кинабго раГІи ва ГІамал жидеца хъвалел.

81. Дуца гъезда абе МухІаммад ﴿قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَبِيدِ﴾ ﷺ :
«Гъев БетІергъан Аллагъасул лъимер букІин хІакъълун букІарабани тІоцебе дица гъабилаан гъеб лъимералъе лагълъи»-абун.

Аллагъасул ﷺ лъимер букІунареблъи хІакъаб жо буго. Аллагъасе ﷺ лъимер-хъизан букІунгутІи цІакъго мухІканаб жо бугелъул, гъеб хъизан букІин рикІклад гъабун абураб раГІи буго: «Дица гъеб лъимералъе лагълъи гъабилаан»-абураб раГІи.

82. Жив ТІадеГІанав ва жив ВацІІадав ﴿سُبْحَنَ رَبِّ الْأَعْلَىٰ وَسُبْحَنَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾
вуго БетІергъан Аллагъ, зобалазулги ракъальулги БетІергъанав, кІудияб ГІаршалъулги БетІергъанав Аллагъ гъел

мушрикаца жиндие гъарулел сипатаздаса.

83. Дуца Маккаялтул мушрикал те
Мухаммад ﷺ жидерго ахIмакъаб

فَذَرَهُمْ خَوْضًا يُلْعَبُونَ حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ

الَّذِي بُعِدُونَ ﴿٨٣﴾

ишалда: хъанчие лагълъи гъабун

гIададисеб махсаро хвечI гъабун, жидее

къотIи гъабураб къиямасеб къо гIаде бачIинегIан.

Гъеб къоялъ гъазе буго гъезда кинаб гIазаб жидеда щолеблъи ва щиб
хIал жидер букIунебги.

84. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие
лагълъи гъабизе гIадав БетIергъан, жив

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌ

وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾

зобалазда ругезулги Аллагълъун

вугев, ракъалда ругезулги Аллагълъун

вугев.

Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир тадбир хIакимияв, жинда кинабго
жоялъул маслахIат гъалев.

85. Жив вацIадав ва гIадегIанав

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

вуго зобал ракъалтул ханлъи жиндие

وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ

бугев, гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб

жоялъулги ханлъи жиндие бугев, жиндие

نُزَجَعُونَ ﴿٨٥﴾

къиямасеб къо кидал бачIунеблъиги

гъалев БетIергъан Аллагъ.

Гъев Аллагъасде ﷻ буго ахираталда нуж киназулго руссинги.
Жидер гIамалазул хIисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

86. Гъев Аллагъги ﷻ тун жидее

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ

лагълъи гъабулел алагъзабазда кIоларо

الشَّفَعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ

жидеца шапагIат гъабизе. Жидеца

بِعِلْمُونَ ﴿٨٦﴾

Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие хIакъаб

нугIлъи гъабурал ва жидедаги гъалел

гъеб нугIлъиялъул хIакъ. Аллагъас ﷻ жидеца шапагIат

гъабизе изнуги къурал гIадамазда кIола шапагIат гъабизе.

ГIалимзабаца абун: «Гъаб рагIиялъул магIна буго: «Мушрикаца ГIиса
аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام, ГIузайрие ва Малаикзабазе лагълъи гъабуниги гъел
руго жидеца Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие хIакъаб гIибадат гъабурал
Аллагъасул ﷻ лагъзал. Гъезда кIола жидеца шапагIат гъабизе
Аллагъасул ﷻ изнуялдалъун»-абун.

87. Дуца гъел мушриказда гъикъани

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى

Мухаммад ﷺ : «Нуж гъица

рижарал?»-абун. Гъез чара гъечIого

يُوقَفُونَ ﴿٨٧﴾

абизе буго: «Ниж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижана»-абун. Гьал киреха унел ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъиги гьабичІого хьанчазе лагълъи гьабизе?

Гьаб гьечІишха цІакъго ахІмакъаб иш? Жал рижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин лъалаги букІаго гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабунгутІи ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьабуге абураб хьанчазе лагълъи гьаби!

88. Нужеда витІарав расулас абураб وَقِيلَ يٰرَبِّ اِنَّ هٰؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ рагІи: «Я дир БетІергъан! Гьаб къавм буго жидеца иман лъолареб къавм»-абун.

Гьаб рагІи буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ зигари гьабун абураб рагІи. Гьалъие жаваб гьабун ТіадегІанав Аллагъас абулеб буго:

89. Мун гьездаса вусса МухІаммад فَاَصْفَحَ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْمَلُونَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гьез дуге гьабуралда рельегъараб квешлъи гьезие гьабуге.

Дуга гьезда абе: «Нужее саламатлъи буго дидаса»-абун. Жидеда нахъа лъазе буго жидер ГІамалалъе кинаб жазаъ гьабубеблъи!

Гьаб рагІи буго гьел мушриказе хІинкъи къей ва хирияв расуласул ракі паракхат гьабиги. Гьел мушриказе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб гьабизе буго дуниялалдаго гьабуниги, ахираталда гьабуниги .

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Зухруфалъул тафсир ва таржама хъван Тіубана.

Кинабго рецц ва шукру ТіадегІанав Аллагъасе буго.

44. Сурагу Ддухан

سُورَةُ الدُّخَانِ

Сураталда жаниб исламалгул аслабилгул ругел: Тавхид (Аллагъ цо гъви), рисалат ва ахираталда тIаде рахъине гъариялгул бицен гъабун буго.

Хирияб Къуръаналгул, ва гъеб ЛавхIул махIфузалдасан дуниялалгул зодибе рештIине гъабураб «Лайлатул къадри» абураб сордоялгул хиралги баян гъабун буго. КигIанго гъаб хирияб Къуръан жиндир хIукму баянаб, жиндир магIна загъираб бугониги. Гъеб Къуръаналде цакдарулел мушиказул хIал бицун буго Ахираталда гъезие букIунеб гучаб гIазабги баян гъабун буго. Хадуб пиргIавнил къавм гъалаг гъабиялгул ва гъез нахъе тарал асаразул бицун буго: ЧIухIарал кIалгIаби, бечедал ахал-хурал, рорхатал ва гучал сиял (пирамиди) тана пиргIавнил къавмалъ хадусел умматазе. Гъеб кинабго ракъги, бечелъиги Бануисраилазе ирсалъе къун букIана, амма гъелги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилгана, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилългинчIо ва гъезда тIадги чанго батIияб къварилги биччана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

Къурайшазул мушиказ авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъави, ахираталда иман лъунгутIи бицун хадуб баян гъабулеб буго ТIадегIанав Аллагъасе гъел гъалаг гъари захIматaб амро гъечIеблги ва цересел умматазде ицараб гIазаб гъездаги ицезе бегъулеблги.

Сураталгул ахиралдаги муъминзабиги капурзабиги ахираталда руссунеб бакI баян гъабун буго: гъелдалъун муъминзабазе роххел бицун ва капурзабазе хIинкьи къун.

Гъаб сураталда цIар тун буго «КIкIуялгул бицунеб сурат»-абун, гъалда жаниб Маккаялгул мушикал хIинкьине гъаризе сабаблгул ва хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугIажизатлгул Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ загъир гъабун букIараб кIкIуялгул бицун букIиналъ. Гъезда тIаде ракъиги, бакъ байги биччан хадуб гъеб кIкIуйги биччан гъел гъалаг гъариялда гIагарун рукIана, кинниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Къурайшиял гъеб гIазабалдаса хвасар гъаруна аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дугIаялгул баракаталдалгул.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم ١

1. XIa. Мим.

ГIадегIанав Аллагъасда лъала гъаб кIиги хIарпалдалъун
жиндир щиб мурад бугеблъи.

2. Дун гьедулев вуго жиб баянаб, жиндир хIукму загъираб,

жинца хIакъабги батIулабги жо батIа гъабулеб, жиб мугIжизатлъун
букIин хIакъаб Къуръаналдалъун.

3. XIакълъунго Дица гъаб хирияб Къуръан рeштIине гъабуна жиндиль баракат бугеб сордоялъ.

Гъеб буго рамазан моцIалда жаниб бугеб
«Лайлатул къадри» абулеб сордо. Гъеб баракат бугеб букIиналъул
гIаламат буго гъеб сордоялъ Аллагъас ﷻ муъминзабазул дугIа
къабул гъабулеб букIин, гъезул тавбо къабул гъабун, гъезда баракат
ва нигIматал рeштIунел рукIин. Гъаб Къуръан жиндиль рeштIине
гъабураб сордо букIинги буго гъеб сордо баракат бугеб букIиналъе
гIаламат. ЛавхIул махIфузалдаса гъеб сордоялъ дунялалъул зодибе
рeштIине гъабуна гъаб Къуръан, цинги жинда салам лъеяв Жабраил
малаик хъвадана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе щибаб
хIажалъи бихъун гъаб Къуръаналъул суратал ва аятал росун.

Цо гIалимзабаца абуна: Аварагасде ﷺ Къуръан рeштIине гъаби
гъеб «Лайлатул къадриялъул» сордоялъ бай бихъана абун. **XIакълъунго
Дица Дир лагъзадерие хIинкъи кьола, гъезухъе авараг витIун,
гъезде тIехъ рeштIине гъабун.** Ахират букIин бицуна, гъениб хIисаб-
мизан ва жазаъ гъабизе букIинги бицуна. Гъел гIадамаз иман лъезе
бокъун ва лъикIаб гIамал гъабун ахираталда жиде алжанал щолеллъун
рукIинеги бокъун. Жидеца иман лъечIел гIадамазе хIужа-далиллъунги
букIине. Ахираталда гъезие гIазаб гъабулеб мехаль гъезул щибго
гIайиб чIвазе ва рагIи абизе рес гъечIого букIине.

4. Гъеб «Лайлатул къадроялъул сордоялъ» баян гъабула ва ЛавхIул-махIфузалдаса босун малаикзабазухъе кьола цо лъагIалида жаниб букIунеб кинабго амро ва хIукму-къадар.

Инсанасе бугеб ризкъи бугониги, гъесие букIунеб къварилъи, гIатилъи
бугониги, хвел ва чIаголъи бугониги гъеб кинабго жо баян гъабула гъеб

فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ كَبِيرٍ ١

сордоля.

5. Гьѣб буклуна Дир рахьалъан бугѣб
амролъун ва хлукмолъун.

أَمْرًا مِّنْ عِندِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾

Дица лъазе гьабун гурони малаикзабазда гьѣб кинабго жо лъаларо.
Хлакълъунго Дица ритлула умматазухъе аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.
Гьезухъе исламияб дин босун ва гьезие шарглиял ахлкамал баян
гъаризе, гьел хлакьаб диналда ва битлараб нухалда тлоритине.

6. Гьал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритин, ва
умматазда хлакьаб дин лъазе гьаби
дур Бетлѣргъан Аллагъасул рахьалъан
бугѣб цлоб-рахлмат буго.

رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

Хлакълъунго гьѣв Аллагъ вуго жинда кинабго жо раглулев ва
жинца гьабулев хлукму-къадаралъуль жинда кинабго жо лъалев.
Жиндир лагъзадерие маслахлат бугѣб хлукму гьабулев Хлакимияв
вуго.

7. Зобалазулги ракъалъулги ва гьѣб
клиялдаго гьоркъоб бугѣб махлукъалъул
Бетлѣргъан вуго Аллагъ.

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن

كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

Нуж жо бичлчулел ва лъалел глдамал
ратани нужеца гьѣв Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабе лагълън.

8. Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьѣчлѣвги
вуго. Жинца члаго гьарулев ва жинца
хвезеги гьарулев. Нужер Бетлѣргъан вуго
гьѣв Аллагъ, ва нужер пересел умумузул
Бетлѣргъанги вуго.

لَا إِلَهَ إِلَّا الْإِلَهُ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَمَا يُكَذِّبُكَ رَبُّ

عَابَا بِكُمْ الْأُولَىٰ ﴿٨﴾

9. Кинниги гьел мушрикал жидер шакълъиялда
жанир руго. Къиямасеб къо бачлиялда гьаб
Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буклиналда.

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

Жидеда хлакьаб ва батлулаб жо батла гьабизе лъаларел руго.
Гисинал лъималгладин махсаро-хочлалда жанир руго. Гьѣб буго цлакъ
клубияб ахлмакълън. Гьедин бугелъул гьезие хлинкън къун Падергланав
Аллагъас абулев буго:

10. Дуца хъаравуллън ккве Мухаммад, ﴿١٠﴾
гьѣб къавмалда тладе жиб бецлаб,
биццатаб ккклуй бачлулеб глужалда.

فَأَرْقَبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾

Жинда Аллагъ разильяв Ибну Маслудица абуна:

«Къурайшиял Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда цлакъго данде
члараб мехаль ва гьесие глемер къварильиги гьабураб мехаль, аварагас

جَلَّ جَلَّالُهُ Аллагъасда гъарун дуџа гъабуна: «Я Дир Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ! Дуца гъаб къавмалда (Музариязда) дур къуват-гуч бихъизе гъабе. Дуца гъезие ракъи бугел соналги рихъизе гъаре, Юсуп аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ заманалъ рукІарал гІадал»-абун. Цинги гъел Къурійшиязда тІаде беџлаб кІкІуйги бачІана цоцада аскІор ругел гІадамал цоцада рихъулареб хІалалъ»-абун.

Цогиги Ибну МасгІудица абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб иџго гІаламат цебехун ана»-абун ва гъел гІаламатазда гъоркъоб кІкІуйги рехсана. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица абун: «Гъаб кІкІуй ракъалда тІаде рештІин къиямасеб къо гІагарлгІиялгІул гІаламат буго. Муъминчиясе гъеб кІкІуялъ меѓлер беџІци гІадаб унти гъабула (простуда). Амма капурзабазул ва мунафикъзабазул бутІрул гъеб кІкІуялъ рухІун, чІурхІун рукІуна. Гъезул меѓлер-кІалалдаса жаниб араб кІкІуй нахъасан къватІибе бачІула»-абун.

11. Гъеб кІкІуялъ гІадамал рахчун рукІуна. يَعْشَى النَّاسُ هَذَا عَذَابُ الْيَمِّ ﴿١١﴾
Киналго Къурайшазда сверун лъугъун букІуна
гъеб кІкІуй ва гъез абула: «Гъаб жо цІакъ жинца унтизе гъабулеб гІазаб буго»-абун.

12. Гъел Къурайшаца Аллагъасда رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾
axІи бала: «Я нижер БетІергъан!
ХІакълъунго Дуца нижедаса гъаб гІазаб босани нижеца иман лъезе буго»-абун.

Гъеб буго жидер гъересияб раѓи. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъезул хІакълъуль абулеб буго:

13. Кисан гъез иман лъелеб? أَنِّي لَهُمُ الذِّكْرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾
ХІакълъунго гъезухъе расул вачІун
вукІана, Къуръанги рештІине гъабун
букІана, гъедин бугониги жидеца иман лъечІо.

14. Цинги жал гъев аварагасда иман ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَاذَ اللَّهِ لَمَجْنُونٌ ﴿١٤﴾
лъеялдаса руссана ва гъез абун:
«Гъав чи вуго жинда жундуца Къуръан лъазе гъабурав гІадалав чи»-абун.

Къурайшаца аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рештІине гъабураб КъуръаналгІул хІакълъуль кІнго батІияб раѓи абун: Цояз абун: Гъесда Къуръан лъазе гъабулел гІадамал руго абун. Цогидаз абун: Гъев вуго жундуца ккурав чи ва гъес цІалулеб Къуръанги гъесда жундуца

бицунеб хабар буго абун.

15. ХІакълъунго Дица нужедаса
дагъабго глазаб гІасан босараб
мехаль нуж нужерго купру-ширкалда
русине руго.

إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ﴿١٥﴾

ХІакълъаталдаги гъедин букІана. Къурайшаца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъарана Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} дугІа гъабе абун жидедасан ракъи гІаса босе абун. Аварагас ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} дугІа гъабун Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} гъезие цІад базе гъабуна ва гъездасан гъеб ракъи гІаса босун хадубги гъел Къурайшал жидерго ГІамалалда чІана.

16. Дуца гъел Къурайшиязе рехсе
МухІаммад, Дица гучаб глазаб гъабулеб
къо.

يَوْمَ يَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنتَقِمُونَ ﴿١٦﴾

ХІакълъунго гъеб къоялъ Дица щим босизе буго Дида гІасилъарал, Дида инкар ккурал ва Дидахун ширк гъабурал гІадамаздаса. Гъеб къоги къиямасеб къо буго. Дунялалдаго гъезие гучаб глазаб гъабураб къо бадроялда рагъ ккараб къо букІана.

17. ХІакълъунго Дица гъал
Къурайшияздасан цереккун пиргІавнил
къавмалъулги хІал бихъи гъабун букІана
гъезухъе расулги витІун. Гъев вукІана
хирияв Муса авараг ^{عَلَيْهِ السَّلَام}.

وَلَقَدْ فَتَنَّا قَوْمَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ

رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٧﴾

18. Муса аварагас ^{عَلَيْهِ السَّلَام} ФиргІавнида
абуна: «Дуца дихъе къе дир
къавм Бануисраилал ва дуца гъел
лагълъиялдасаги, гъезие гъабулеб
глазабалдасаги хвасар гъаре»-абун.

أَنْ أَدْعُوا إِلَىٰ عِبَادَتِي إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ

أَمِينٌ ﴿١٨﴾

ХІакълъунго дун вуго нужеде витІарав расул, дида божи гъабизе бегъулев, нуже лъикІаб насихІатги гъабулев. Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} дида вахІю божизе гъабураб мехаль дица бицараб жоялда нужги божизе кола» – абун.

19. Ва нуж Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} данде
рахъунге, гъесдаса ТІадегІанлъун
рукІунге. Нуж Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ} гІибадат
гъабизе чІухІуге.

وَأَنْ لَا تَعْبُدُوا عَلَى اللَّهِ إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهُ الْمُسْلِمِينَ

﴿١٩﴾

ХІакълъунго дун нужехъе вачІун вуго баянал хІужабигун ва загьирал мугІжизаталгун. ФиргІавнил къавмалъ Муса авараг

чІвазе къасд гъабидал Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абунa:

20. «Дица дирги нужерги БетІергъанлъун وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكَ أَنْ تَرْجُمُونِ ﴿٢٠﴾
жив вугев Аллагъасдасан цІуни гъарулеб

буго, нужеца дун ганчІал речІІун

чІваялалдасан.

21. Нужеца дида иман лъолеб батичІони ва وَإِنْ لَّمْ تَقُومُوا لِي فَاتَّقُوا اللَّهَ

нуж дида божулелги гъечІони нужеца дун

живго те, дие къварилъи гъабуге.

Нужерги дирги амро Аллагъасда جَلَّالَهُ تІамун те, гъес хІакъаб хІукму гъабизе»-абун.

22. Цинги Муса аварагас فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَلَوكُ مَجْرُمُونَ ﴿٢٢﴾ жиндир

БетІергъанасда ахІи бана: «ХІакълъунго

гъаб къавм буго цІакъ къосараб, жидер мунагъал гІемераб

къавм»-абун.

Дуца гъезие гІазаб гъабе ва Бануисраилал хвасар гъаре!

23. ТІадегІанав Аллагъас Муса فَأَسْرِ بِعَبَادِي لَيْلًا إِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٢٣﴾

аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام амро гъабунa: «Мун

дир лагъзал Бануисраилалги рачун сардилъ къватІиве

а! Нужеда хадур рахъун ФиргІавнил къавмги бачІине буго» –

абун.

Гъел нужеда хадур къватІире рахъин букІине буго гъел гъалагълъиялъе сабаблъун.

24. Мун дур къавмгун цадахъ ралъдалъан وَأَنزَلْنَا الْبَحْرَ هَؤُلَاءِ إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّعْرَفُونَ ﴿٢٤﴾

къватІиве вахъараб мехалъ гъеб ралъад

рагъун бугеб хІалалъ те!

ХІакълъунго гъеб фиргІавнил гІаскар жиб гъанкъизе бугеб

гІаскар буго»-абун

Гъаб аяталъе баян гъабун «тасгыл» абугеб тафсиралъулъ абунa:

Аллагъасул салам лъеяв Муса аварагасда Аллагъас جَلَّالَهُ амро

гъабун букІана ралъадалда гІанса къабе абун гъеб ралъад бикъизе

гъабизе. Ралъад бахун къватІиве вахъараб мехалъ Мусаца къасд

гъабунa гъеб ралъадалда гІанса къабун гъеб тІатІала биччазе.

Цинги Аллагъас جَلَّالَهُ гъесда абунa: «Къабуге гІанса ралъадалда!

Гъеб рагъун те, гъенир жанир гъанкъизе руго пиргІавнги гъесул

къавмги»-абун. Бануисраилазул ахирав чи ралъдалъан къватІиве

вахъинги, пиргІавнил боязул ахирав чи ралъдалъе лъугъинги

цадахъ ккана, ва Аллагъас جَلَّالَهُ ралъад тІатІала биччан гъел

гъанкъизе гъаруна. Гъалдасан хадуб бугеб хІал бицун ТІадегІанав

Аллагъас абулеб буго:

25. Чам гѳемералха гъеб пиргІавнил

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾

къавмалъ жалги гъалагІуьн нахъе тарал

берцинал ахалги, чвахулел, иццал-лъльималги,

26. Рекъарал, къачІарал хурзалги, берцинал

وَرُزُّوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾

чІухІарал жалго жанир чІолел рукІарал минаби ва

кІаллІаби.

27. Ва гѳемерал батІи-батІиял нигІматалги

وَنِعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ ﴿٢٧﴾

гъоркъе тана, жидеца гъездасан лазат-кеп босулел

рукІарал.

28. Гъедин буго дир амро. Дие бокъараб жо

كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٨﴾

бокъухъин гъабулев вуго дун. ФиргІавнил

къавмги гъалаг гъабун дица гъезул ракъги, гъезул ахал-хурзал

ва шагъарал ирсалъе къуна цогидал къавмазе. Гъел руго

Бануисраилал пиргІавнил къавмалъ лагъзал лъун ккун рукІарал ва

жиде гѳемераб къварилъи глазаб гъабулел рукІарал.

29. Гъеб фиргІавнил къавм гъанкъана

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا

абун гъезда хадур зобал гІодичІо, ракъги

مُنْظَرِينَ ﴿٢٩﴾

гІодичІо. Гъезул гІасилъи-пасикълъи

сабаблъун гъел гъалаг гъаридалго гъезда

ракІ гурхІулел щивго чи вукІинчІо. Жал гъалаг гъаризе къотІи

гъабураб заман гІаде щвараб мехалъ гъел гъалаг гъаричІого

нахъе рахъунги течІо. Къиямасеб къоялъ глазаб гъабизе абунги

течІо. Гъениб гъабулеб глазаб жиб букІин хІакъаб буго ва дуьнлалда

гъалаг гъарунин абун гъездаса ахираталъул глазаб гІаса унаро.

Гъел капурал ва чІухІарал гІадамал, жиде дунялалъул ханлъиги

бугеб мехалъ цакъго гІамал кІодолъун рукІула, жидедасан лъикІаб

жого гъечІин дунялалда абун ракІалда ккун рукІуна. Гъеб ахІмакъаб

пикругун рукІарал гІадамал гъалаг гъарураб мехалъ зобалазе ва

ракъалъе щибго ками ккечІо абулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъел жидерго

рукІараб хІалалда хутІана, амма дол чІухІарал чагІазул насло бакъвана

ва хабарги тІагІана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хІадисалда

буго: «Муъминчи хвараб мехалъ гъес как балеб букІараб бакІ ва

зодоб гъесул гІамал борхула букІараб бакІ гІодула»-абун. ХІадис ибну

АбихІатимица бицана. Гъесул лъикІаб гІамал зодобе бахунеб букІиндал,

гъеб гІамал къотІараб мехалъ зобалда лъала гъев чи хвараблъи ва гъеб

пашманлъула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Щивав лагъасе зобалазда кІиго рагъо буго: Цо гъев лагъасе ризкъи рештІунеб, цоги рагъо гъесул лъикІаб гІамал зодобе бахунеб. Гъев чи хвараб мехалъ гъеб кІиго рагъо къала ва гъесда хадур жалги гІодула»-абун. ХІадис абуЯгІлаца бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Шурайх І ибну ГІабидил ХІазрамыас бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Гъаб исламияб дин жиб гъарибаблъун бай бихъана ва гъеб ахиралдаги гъарибаблъун буссине буго. Амма муъминчиясе гъариблъи букІунаро. Гъев хвараб мехалъ гъесда хадур гІодулев чи гъечІеб бакІалда, гъесда хадур зобалги ракъги гІодула»-абун. Цинги аварасас ﷺ гъаб аятги цІалана: «Гъел тиргІавнил къавмалда хадур зобалги ракъги гІодичІо»-абун. Хадуб жинца абуна: «Зобалги ракъги капурчиясда хадур гІодуларо»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

«Гъарибаб» абураб рагІиялъул магІна буго: жиб гІадамазда лъалареб, гъел жинде ругъунал гъечІеб, жиндир къимат-къадро гъабулареб. РикІладаб ракъалда ун гъенив чІарав, жиндир агъло-хъизанги гъечІев чиясда абула «гъарибав» (гъарим) абун.

Исламяб дин байбихъараб мехалъ гъединаб гъарибаб букІана. Гъеб къабул гъабулев чиги цІакъ дагъ вукІана, гъелъие квербакъиги букІинчІо. Гъаб заманаги буго исламияб дин гъарибаблъун лъугъараб заман. Гъеб исламияб дин ккурал гІадамалги гъарибаллъун руго. Ва амма Аллагъас ﷻ ва гъесул расулас бицараб кІудияб рохел буго гъадианаб гъарибияблъун лъугъараб мехалъ исламияб диналъе жидеца квербакъи гъабурал гІадамазе. Я Аллагъ! Дуца ниж гъаре дур исламияб диналъе квер бакъунел гъурабааздаса!

30. ХІакълъунго Дица Бануисраилал хвасар гъаруна гъел гІодогІан гъарулеб гІазабалдаса.

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مِنَ الْعَذَابِ
الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾

Гъезул васал чІвалел рукІана, ясал лагъзаллъун кколел рукІана. ЦІакъ захІматал хІалтІаби гъаризеги тІамулел рукІана КъитІбияз Бануисраилал.

31. ФиргІавнидаса хвасар гъаруна, гъев вукІана гъезие жинца гІазаб гъабулев.

مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

Гъев вукІана цІакъ тІадегІанлъарав залим ва пасикъ.

32. Дица гъел Бануисраилал жидер заманаялъул гІадамаздаса хира гъаруна,

وَلَقَدْ اخْتَرْتَهُمْ عَلَىٰ عَلِيٍّ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾

жал гъеб хиралгьялгъе мустахликъал рукӀин дида лгъалеб
букӀиналгъ.

Гъезда гьоркъоса гӀемер аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритӀана.

33. Дица гъел аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гӀемерал
мугӀжизаталги кьуна жидеда жанир
гӀадамазе хӀужаби ругел ва пикру гъабулел
гӀадамазе вагӀза насихӀат бугел. وَأَنبَأْتَهُمْ مِّنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاوٌ مُّيِّنٌ ٢٣

34.35. ХӀакълъунго гъал Маккаялъул
Къурайшаца абулеб буго: ниж цо
нухаль гурони хвезе гъечӀо абун
ва ниж ахираталда гӀаде рахъине
гъаризеги гъечӀо абун. إِن هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ٢٤
إِن هِيَ إِلَّا مَوْتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ٢٥

36. Жегиги капураб къавмалгъ абун:
«Ниж гӀаде рахъине гъарула абураб
рагӀиялгъулгъ нуж битӀарал ратани нижер хварал умумул чӀаго
гъареха нужеца»-абун. فَأَنبَأْنَا بَنِيَّانَ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٢٦

Гъеб букӀине буго нижее далил нуж ритӀарал рукӀиналгъе. Гъаб рагӀи
абурав чи Абужагъал вуго абун тафсиралгъул гӀалимзабаца. Гъев
Абужагълица МухӀаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гӀад вельӀанхъун абун:
«Дуца чӀаго гъавеха пуланав ва пуланав чи. Гъел битӀараб бицунел
гӀадамал рукӀана. Нижее бокъун буго гъезда гъикъизе доба щиб хӀалдай
буго»-абун.

Гъал мушриказ бицунеб рагӀи хвезе гъабун, гъезие гӀазаб гъабизе
букӀин баян гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго:

37. Гъал Маккаялъул мушрикалишха
лгъикӀал ва къуватал ругел, яги Яманалда
рукӀарал Сабаалгъул ханзабийиш
къуватал ругел? أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلِكْتَهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ٢٧

Гъездаги цере рукӀарал къавмалги рукӀана жидер къуват-
гуч бугел, бечелгъи ханлгъи бугел. Гъел киналго гъалаг гъаруна
Дица. ХӀакълъунго гъел рукӀана жидеца иман лгъечӀел, купру-
ширкалдалгъун мунагъ гъабулел гӀадамал. Гъел гъалаг гъарураб
гӀадин гъал Маккаялъул мушрикал гъалаг гъаризеги кӀола Дида. Гъаб
буго Къурайшиязе хӀинкгъи кьей ва гъел жидехъе вачӀарв аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лгъун, гъесие мутӀигӀлгъиялда ахӀулеб аят.

38. Дица гъал зобалги, ракъги, гъезда
жаниб ва гьоркъоб бугеб махлукгъи
бижичӀо дун гӀададисеб жо гъабулевлъун وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِينٍ ٢٨

вукІун.

39. Дица гьел зобалги ракъги бижичІо
хІакъаб жоялдалъун гурони.

مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا

يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

Гьєб кинабго жо бижана инсанас

жиндаса мунфагІат босулеблъун, гьєсие

квегъараблъун ва гьєсул маслахІаталъє. Гьєв инсанги дица вижана

Дие гІибадат гьабизелъун. Гьєдинго Дие гІибадат гьабизе женалги

рижана, малаикзабиги рижана. Гьел Дир лагъзадерил гІибадаталда

рекъараб жазаъ гьєзие гьабулеб рукълъун ахиратги бижана. **Гьаб амро гъадин бугониги гІемерисел гІадамал жидеда гьаб хІикмат гьаларел руго. Жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гьабуларел, ахираталда иман лъоларел руго.**

40. ХІакълъунго жиндилъ хІукму
гьабулеб къо кинабго халкъальє
гІаммаб къо буго.

إِنَّ يَوْمَ الْقَضَاءِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٢٩﴾

Жиб букІин хІакъаб буго ва гьєб къоялъ муъминзабиги капурзабиги ратІа гьаризе руго, хІакъабги батІулабги жо баян гьабизе буго.

41. Гьєб къо буго щивниги гьудулас ва
гІагарав чияс цоцазе кумек гьабуларєб,
жиндир хІинкъи ва къварилъи кІудияб
къо. Гьєб къоялъ гІадамазе квер бакъулев
щивго чиги вукІунаро.

يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلَى شَيْءٍ وَلَا هُمْ

يُنصَرُونَ ﴿٣٠﴾

42. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жидеда гурхІарал
муъминзабазда кІола цоцазе шапагІат
гьабизе гьєв Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие изно
къун хадуб.

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ وَهُوَ الْعَزِيزُ

الرَّحِيمُ ﴿٣١﴾

Гьєдинго муъминзабазе шафагІат гьабула аварагзабаца ва малаикзабаца. **ХІакълъунго гьєв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гуч бергъарав вуго: жинда гІасилъараздаса щим босизе кІолев вуго. Ва Жив цІакъ гурхІулевги вуго. Жинда иман лъуразул тавбо къабул гьабулев, гьєзул мунагъал чурулевги вуго.**

43.44.45.46. ХІакълъунго жужахІалда жаниб
бижулеб закъумалъул гьветІ, жидер мунагъал
гІемерал купру-ширкалъул агьлуялъул тІагІам
буго. Гьєзие жужахІалда жаниб цоги квен
букІунаро. Гьєб жиб биараб, гьалдолеб
тІохъигІадин букІуна гьєзул чохъониб.
Кутакалда бухІараб, гьалдолеб лъым гІадин

إِنَّ شَجَرَتَ الزُّرُّومِ ﴿٣٢﴾

طَعَامَ الْأَثِيمِ ﴿٣٣﴾

كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٣٤﴾

كَغَلْيِ الْحَمِيمِ ﴿٣٥﴾

гъваргъвадилеб буклуна.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жужахІалда тІад тарал забаниятазда амру гъабула:

47. Нужеца гъав чи кквезеги ккун
вехъерхъун жужахІ бакъулъе рехе!.

خُذُوهُ فَأَعْتَلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾

48. Цинги нужеца гъесул БетІералдаса
бехе бухІараб хІамим тІун гьелъул гІазаб
чІамизе гъабе гъесда абун.

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ
الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

Гъеб хІалалъ вехъерхъун жужахІалъувеги
реххун, бетІералдаса бехе бухІараб, махІцараб хІамимги тІун хадуб
гъев чиясда абула:

49. «Чаме дуца гъаб гІазаб! ХІакълъунго
гъанже вуго мун унгого кІюдо гъавурав ва
къадро къимат бугев»-абун.

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

Гъев инжит гъавун абула гъаб рагІи.

Жинда Аллагъ разилъаяв Гіикриматица абуна: Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагасда Абужагъал данде чІвараб мехалъ аварагас
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесда абуна: «Дуда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амро гъабун буго дуда
абе абун: Бишунго дуе рекъараб буго гъеб ахираталъул гІазаб!»-абун.
Абужагъалица абуна: «Дуца дие циб эоялдалъун хІинкъи кьолеб
бугеб?. ХІакълъунго кІоларо дудаги дур Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ дие цибго
жо гъабизе! БичасхІаги дун вуго гъаб кІкІалалъул (Макка бугеб бакІ)
бишунго гучав ва хирияв, гьелъул кинабго агълоялдаса!»-абун. Гъев
Абужагъал Бадроялда чІвана, гъесул бетІер къотІун ибну МасгІудица
хадуб бехъерхъун аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цебе бачІана. Гъесул хІакъалъулъ
рештІине гъаруна гъал аятал»-абун.

Къиямасеб кьолялъ гъел мушриказда абула:

50. ХІакълъунго гъале гъаб гІазаб буго
дуњялалда ругеб мехалъ нуж жиб букІиналда
божуларого рукІараб»!-абун.

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. ХІакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хІинкъарал муъминзаби гъеб ахираталда
цІакъ божилъи бугеб макъамалда рукІуна.

إِنَّ الْمَتَّقِينَ فِي مَقَامٍ آمِنٍ ﴿٥١﴾

52. Алжаназда жанир берцинал ахазуль ва
нигІматазул иццазуль рукІуна.

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

53. Гъез тІад ретІараб ретІелги дарай-
зарбалъул букІуна ва жал цоцаде
балагъун, цоцадаса роххун ва ракІ гъун

يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ
مَّتَقِيلِينَ ﴿٥٣﴾

руклуна.

54. Гьадинал нигІматал кьун хира гьарула ﴿كَذَٰلِكَ وَرَوَّجْتَهُمْ بَيُورَيْنِ﴾⁽³⁴⁾
Дица гьел муьминзаби.

Гьезие руччабилъун хІурулГинзабиги кьола. Жидер берцинлъиялъе сипат гьабизе кІоларел, жидер россабаздаса жидеца бер тІаса босуларел.

55. Жидее бокъараб пихъ босун рачІа ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَكَهَةٍ ءَامِنِينَ﴾⁽³⁵⁾
абун гьилманаздаги абула. Жидее щиб
квен квананиги гьель заралги гьабуларо.

56. Гьеб алжаналда жанире лъугъун ﴿لَا يَدُوفُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ﴾
хадуб гьезие хвелги буклунаро доб
дунялалда букІараб хвелалдаса хадуб. ﴿الْأُولَىٰ وَوَقَّعَهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾⁽³⁶⁾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел жужахІалъул
гІазабалдаса цІунунги руклуна. Алжаналда жанив лъугъине
гьавурав чи гьенисан кьватІиве вахъизе гьавуларо ва гьесие щибго
жоялъул ургъел ва хІинкьи буклунаро.

57. Гьаб рехсараб жо буго МухІаммад, ﴿فَضَلَّ مِنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾⁽³⁷⁾
дур БетІергъан Аллагъас жиндир
лагъадерие гьабулеб цІоб рахІмат.
Гьаб буго цІакъ кІудияб лъикІлъиялда кверщел бати ва абадияб
сагІадат (бахьи буголъи).

58. ХІакълъунго гьаб хирияб Къуръан Дица ﴿فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ﴾
дур мацІалъе цІализе бигъаялъун гьабуна
МухІаммад, ﴿يَتَذَكَّرُونَ﴾⁽³⁸⁾

гІараб мацІалда жиб рештІине гьабун: гьеб
дур кьавмалъ Къуръаналъул вагІза босизе бокъун.

59. Мун валагъун вукІа МухІаммад, гьел ﴿فَازْتَفَتْ أَبْصَارُهُمْ مِمَّا رَفَعْنَاهُ﴾⁽³⁹⁾
мун гьереси гьавулел, Къуръаналда иман
лъоларел мушриказда кинаб кьодай бихъула абун. ХІакълъунго
гьелги балагъун чІарал руго кидалдай жал дур дагІваталдаса
хвасарлъила абун. Мунги хун жидее хІалхьи цвевалда балагъун руго
гьел. Дуда тІаде кьварилъи бачІине жидее бокъаралги руго. Гьезда
нахъа лъазе буго лъие букІунеблъи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакьи ва
бергьенлъи дунялалдаги, ахираталдаги. Гьеб муьминзабазе букІине
буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадаларда рекъон исламияб дин цІакъго
загІиплъун, гьарибаблъун лъугъуна, амма гьеб тІагІунаро. Бишунго
исламияб дин загІиплъараб мехалъ гьеб дин ккурал ва гьельие квер

бакъарал муъминзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее роххел бицарал, аварагзабигун عَلَيْهِمُ السَّالَامُ цадахъ шагъидзабигун цадахъ жал алжаналда рукӀулел. ТадегӀанав Аллагъас гъаб даража-макъам щолеб гӀамал гъабизе иман ва тавпикъ къеги!

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Ддуханалъул тафсир ва таржама хъван тубана.

Кинабго рецц ва щукру ТадегӀанав Аллагъасе буго.

45. Суратул Жаъсият

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ

Гъаб сураталда жаниб бишунго цIикIараб бакI кколеб буго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукIиналда тIоритIел гъабулел далила рачиялъ. Хирияб Къуръаналъул бецен гъабигун цадахъ гъеб Къуръан жинца рештIине гъабурав Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** сипатал рицун руго. Зобал ракъал рижиялъул, гIадамал, хIайванал рижиялъул бицун Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел далилал рицун руго.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир лагъзадерие кьун ругел гIемерал нигIматазул бицен гъабун буго. Гъезда цукру гъабизе ва гъел нигIматал жинца кьолев цохIо Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вукIин лъазе. Бануисраилазул кьиса бицун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъел кин хира гъарураб баян гъабун буго. Ахираталда муъминзабазеги капурзабазеги гъабизе бугеб гIадилаб жазаалъул бициналдалъун лъугъине гъабун буго гъаб сурат.

Сураталда цIар лъун буго: «Накабазда чIаразул сурат»-абун. Гъелъие сабабги буго къямасеб къоялъул захIмалъабазул бицун букIин, жидеца инсан накабазда ккезе гъавулел, жидее гъабулелб хIисаб мизаналдаса хIинкъун гIакъло ун гъел рукIунеб. Гъеб къоялъул хIинкъиялъ гIисинал лъималаздаги хъахIаб рас баккулеб.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIа. Мим.

حَمْدٌ

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гъаб кIиги хIарп абиялдалъун бугеб жиндир мурад.

2. Гъаб хирияб Къуръан ТIадегIанав

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ١

Аллагъас рештIине гъабураб тIехъ буго,

жиндир гуч бергъарав ва жиндир пиша хIакимияв.

Гъаб кинабго махлухъалъул тадбир гъабизе жиндир хIал кIолев, жинца гъабулелб ишалда жаниб цо хIикмат ва пайда букIунев.

3. ХIакълъунго гъал зобалазулъ

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ٢

ва ракъалъульги Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ**

хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатал руго жидеца

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъурал гIадамазе.

4. Нужерго рижиялъульги, гъаб ракъалда

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَابَّاءٍ آيَاتٍ لِّلْقَوْمِ

гIаде хъвадулебщинаб жо бижиялъульги

гIаламатал руго жидеца иман лъун

يُؤْفِكُونَ ٣

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъи ритІухъ гъабулел гІадамазе.

5. Сордо-къо цоялъ цояб хисиялъулги, وَأَحْتَلَفَ الْأَيْلُ وَالنَّهَارُ فَمَآ أُنْزِلَ اللَّهُ مِنْ السَّمَاءِ
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобалаздаса жи́б مِنْ رَزَقٍ فَأَحْيَاهُ الْآرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَضَرِّفُ
ризкылъун бугеб цІад рештіне الرَّيْحَ أَإِنْتُ لَقَوْمٍ يُفَكُّونَ ۝
гъабиялъулъги, гъеб цІадалдалъун
хвараб ракъ чІаго гъабулеб.

Гъединго гъури хъвадизе гъабиялъулъги гІаламатал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
цо вукІиналда ва гъесул хІал кІолъиялда жидеца тІоритІел
гъабулел жидер гІакъло лъай бугел гІадамазе.

6. Гъел рехсарал гІаламатал ва гъел نَلَكَ ءَايَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ قِيَائِي
гурелги гІемерал гІаламатал руго حَدِيثٌ بَعْدَ اللَّهِ وَءَايَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ۝
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул хІал
кІолъиялда жидеца тІоритІел гъабулел.

Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал дица две цІалулел руго МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жал хІакъаллъун ругел, жидеда жаниб батІулаб жо
гъечІел. Кинаб каламха Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламалда ва гъесул
аятазда хадубги гъез ритІухъ гъабилеб?.

Жидер гІакъло бугел гІадамаз иман лъезе гІадаб буго гъади́нал
кІудиял ва загьирал аятал ва гІаламат жив вукІиналъе далиллъун ругев
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъес рештіне гъабураб тІехьалдаги. Гъединго
гъезда гІадаб буго гъаб Къуръанги жинда рештіне гъабун, цогиги
мугІжизаталги жиндие къун жидехъе аварагълъун витІарав, жидеда
гъоркъосан чи МухІаммадидаги иман лъезе. Жинда Аллагъасул свалат
салам лъеяв

7.8. ЦІакъ квешаб гІазаб букІине буго жинца وَيَلِّ كُلِّ فَأَكِ أَيْمِي ۝
гъереси бицарав ва мунагъал гъари يَسْمَعُ ءَايَاتِ اللَّهِ تُنْزِلُ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن
гІемерав чиясе. Жиндие цІалулел لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرُهُ بِعَذَابِ أَيْمِي ۝
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал жинда
рагІулев ва цингиги жив купруялда ва
ширкалда чІолев.

Жинца гІамал кІодолъи гъабун, иман лъезе, мутІигІлъизе
чІухІун, жинда гъеб Къуръан рагІизего рагІичІеб хІалги гъабун.
Дуца гъесда рохел бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цІакъ жинда унтизе
гъабулеб гІазабалдалъун.

9. Жидехъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештіне وَإِذَا عَلِمَ مِنْ ءَابِدَتِنَا شَيْئًا أَخَذَ هَٰهُنَا وَأُفْلَيْكَ
гъарурал аятал швараб мехаль, жидеца لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۝
гъел аятал махсароде гъарулел, гъезда
гІад релъанхулел,

гьел гIадамал руго жидее жал хIакъир гьарулеб гIазаб букIине бугел.

10. Гьезда балагъун, гьел рачIинелда хIадурун жагъаннамаги буго. Гьезие щибго кумек гьабизе гьечIо ахираталда щвараб мехаль жидеца данде гьабураб дунылалъул боцIиялъ ва жидер васалаз, гьединго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун жидеца вализабильун ккурал гIадамаз, гьез жидее лагълъи гьабурал хъанчазги. Гьезие цIакъ гучаб жажухIалъул гIазаб букIине буго.

فَمَنْ زَارَ آيَةَ جَهَنَّمَ فَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا
شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Гьаб Къуръан буго жиб баянаб ва мухIканаб гIоритIел.

Жинда мутIигIлъарав ва жинда гIамал гьабурав чиясе дунылалдаги, ахираталдаги бахъи буголъи щолел, гьев хIакъаб диналда ва битIараб нухалда гIовитIулел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам. Гьаб хирияб Къуръан жидеца гьереси гьабулел, жидер БетIергъан Аллагъасул аятазда жидеца инкарги кколел гIадамазе цIакъ квешаб гIазаб букIине буго.

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ
عَذَابٌ مِّنْ رَّجَرٍ أَلِيمٍ ﴿١١﴾

12. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца жиндие лагълъи гьабизе хIакъав нужер БетIергъан, Жинца нужея ралъад квегъарав, нужеца гьеб ралъдалъан гуми хъвадизе гьаризе жиндир амруялдалъун ва цIуниялдалъун.

* اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ
بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

Нужеца гьеб ралъадаса хъвадун сафаралда ун нужея ризкъи гIалаб гьабизе ва нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукруги гьабизе. Гьел киналго нигIматал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ рукIин лъан, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб кинабго махлукъ инсанасе квегъараб букIинги лъан.

13. ГIадегIанав Аллагъас квегъараб буго нужея гьал зобаллаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъ.

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

Бакъ, моцI, цIвабиги нужеца жидедаса мунпагIат босулел руго. Ралъадал гIоралги, МугIрул щобалги нужея квегъарал руго. Нужедаса гIемерго къуватал ва гучал хIайваналги нужеца хIалтIизе гьарулеллъун гьарун руго. Зодиса балеб цIадги, пулел гьуралги нужея маслахIаталъе ратулел руго.

ХІакълъунго гьал рехсарал ишазулъги Гіемерал ва кІудиял Гіаламатал ва аятал руго Аллагъ ﷻ цо вукІиналда ва гьесул хІалкІолъиялда жидеца ТіоритІел гьабулел, жидер ГІакълго бугел, жидеца пикру гьабулел ГІадамазе. Гьел ГІакълго бугел ва жидеца пикру гьабулел ГІадамал муъминзаби руго. Гьал кІудиял ГІаламатал жидеда рихъуларел, гьезда иман лъоларел ГІадамал цІакъ ахІмакъал, щайтІаналь гуккарал ГІадамал руго.

14. Дуца муъминзабаде абе МухІаммад ﷺ, гьел капурзаби жидеда ГІаса лъугъун те, гьезул къварилъиги хІехъе. Гьел руго Аллагъасул ﷻ ГІакъубаялдаса хІинкъларел ГІадамал, жидеца ахираталда иман лъолеб гьечІелъул.

Гьел инкарчаГІазул ГІамалалда рекъараб жазаъ гьезие Аллагъас ﷻ гьабизе буго»-абун.

Гьаб капурзабазул ва мушприказул къварилъи хІехъон сабро гьабе абун муъминзабазда абудеб букІана гьел сабро гьабиялда ругъунлъизе, Аллагъасул ﷻ диналге ГІоло жидеда бачІунеб къварилъи хІехъезе гьезул яхІ ва бахІарчилъи цІикІине. Гьаб аят ва гьалда релъарал аятал насхо гьарун, гьезул хІукму хвезабун рагъул аятал рештІана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва гьесул хириял асхІабзаби гьижра гьабун Мадинаялде ун хадур.

15. Жинца иманги лъун лъикІаб ГІамал гьабурав чияс гьеб жиндирго напсалъе гьабураб лъикІлъи буго. Иман лъечІого чІарав чиясги жиндирго напсалъе гьабураб квешлъи буго.

Цинги ахираталда нуж киналго нужер БетІергъанасда руссине гьаризе руго, ва гьев Аллагъас ﷻ гьабизе буго нуже жазаъги.

16. ХІакълъунго дица Бануисраилазе къуна ГІехъги, ГІелму ва авараглъиги. Гьединго Дица лъикІал, лазатал нигІматалги къуна ва Дица гьел хираги гьаруна жидер заманалъул киналго ГІадамаздаса. Цингиги гьез Дида ГІасилъи гьабуна,

Дир аварагзабиги ﷺ гьереси гьаруна. Гьаб дур къавмалъ гьабудеб ГІамалги гьезуалда рельъараб буго МухІаммад ﷺ, дуца сабро гьабе ва дурго рисалат халкъалъухъ

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
آيَاتِ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ، وَمَنْ أَسَاءَ
فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنَّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

щвезабиялда тIад чIей гьабе!

17. Дица гьел Банунсраилазе
Тавраталда жаниб цIакъ мухIканго
баян гьабуна жидер диналъул хIукму
ва ахир заманалъул аварагълун вугев
МухIаммадил ﷺ сипаталги.

Гьел Банунсраилал жидер диналъулъ
хилифлъичIо жидехье хIакъаб жо бачIун хадур гурони ва жидеда
гьеб якъинго лъан хадурги гурони.

Гьел хилифлъиялъе сабабги букIана жидеда гьоркъоб бугеб
хIалхъублъи, ханлъи ва кIодолъи бокъи. ХIакълъунго дур
БетIергъан Аллагъас гьезда гьоркъоб хIукму гьабизе буго
МухIаммад ﷺ, къиямасеб къоялъ гьел жиндиль хилифлъун
рукIараб диналъул амруялъулъ. Гьаб аяталъ Маккаялъул мушриказе
хIинкъи кьолеб буго жидеда цере рукIарал умматазул капурзабаца
гьабураб гIамал гьабуни Аллагъас ﷻ жидееси гIазаб гьабизе
букIиналдагъун.

18. Гьелдаса хадув Дица мун
гъавуна МухIаммад ﷺ, хIакъаб
шаргIалда. Жиб баянаб, загъираб
исламияб дин халкъалда лъазе
гьабулев расуллъун гъавуна мун.

Мун, гьеб дуда вахIю гьабураб диналда чIа! Мун мутIигIлъуге
жидеда щибго жо лъаларел Къурайшазул рагIабазе ва гьезие
бокъараб жоялъе. Къурайшаца МухIаммадида ﷺ абулеб букIана
мун нилъер умумузул диналда вусса абун. Гьезул рагIи хвезе гьабун:
«Мун хIакъаб диналда вуго ва гьелда чIа абун абулеб буго TадегIанав
Аллагъас жиндие хирияв МухIаммад аварагасда ﷺ.

19. ХIакълъунго гьел Къурайшаца дуге
щибго кумек гьабизе гьечIо мун гьезда
мутIигIлъун дуда Аллагъасдаса ﷻ
гIазаб щолеб бугони.

ХIакълъунго Гьел киналго капурал
гIадамал цоцазул гъудулзаби, вализаби руго. Дуниялда гьел киналго
Аллагъасул ﷻ диналда данде чIолел руго, гьеб зулму гьабиялъулъ
цоцазе квер бакъи гьабулелги руго. Амма ахираталда гьел цоцадасан
цIакъ рикIкIалъулелги руго. Гьениб гьезие квер бакъулев чиги
вукIунаро. Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса хIинкъун гьесие гIибадат

وَأَتَيْنَهُمُ بَيْنَتٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا
إِلَّا مَنۢ بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًّا بَيْنَهُمۡ
رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمۡ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا
كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٧﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ
فَاتَّبِعَهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

إِنَّهُمْ لَنُغْنُوْا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ
الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ
الْمُتَّقِينَ ﴿٧٩﴾

баицад ғабура^л муъминзаба^{зул} Вали Тадегана^в Аллагъ вуго,
дуњялалдаги ахираталдаги ғезие квер бакъи жинца ғабуле^в.

20. Ғаб хирияб Къуръан Ғадамазе
нурлъун буго, жинца ғезда хІакъаб
нух бихъизе ғабулеб, ғел тІоритІулеб
чирахъги буго, ғезул ракІазда нур базе
ғабулеб ғелму-хІикматги буго.

هَذَا صِرَاطٌ لِلنَّاسِ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْقَوْمِ
يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

Жидеда Аллагъ^л лъалеб, ахираталда иман лъолеб халкъалье
Аллагъасул^л рахъалъан бугеб рахІматги буго ғаб Къуръан.
Ғаб Къуръаналда нахъ рилъълъиналдалъун жидее абадиял алжаназул
нигІматал шолелъул, жал жужахІалъул ғазабалдасаги цІунулелъул.

21. Жидеца ғасилъи-пасикълъи
ғабуле^л Ғадамазда ракІалдайиш
кколеб бугеб Дица ғел жидеца иманги
лъун, аварагзаба^{зда} нахъги
рилъълъун лъикІаб Ғамал ғабу^н
хъвадарал муъминзаба^{зда} рельеълъун
ғарилин абун ғаб дуњялалъул
рукъорги, хадуб ахираталдаги?

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَن
نَحْنَعَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَوَاءٌ مَّحْيَاهُمُ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ
مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

Ғариларо Дица ғел кІиялго цоцаде рельеълъине. Цақъ квешаб,
Ғантаб пикру ва хІукму буго ғел ахІмакъзабаца ғабуле^б
хІукму.

Муъминзаби муъминзабилъун хола ва ахираталда муъминзабилъун
таде рахъине ғарун алжаналда лъугъине ғарула. Капурзаби жидер
куфруялда хола ва ахираталда жужахІалда жанирги лъугъине ғарула.

22. Тадегана^в Аллагъас зобал ва ракъ
бижана жинца хІакъаб жо ғабулевлъун
вукІун.

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
وَلِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

Ғездалъун инсанас Аллагъ^л цо
вукІиналда тІоритІел ғабизе ва ғесие

ғибадат ғабиялда живги вуссине. Ахираталда шибаб нафсалъе
жиндир ғамалалда рекъараб жазаъги ғабизе, цониги чиясе
щибго зулмуги ғабичІого букІине.

Шейх Задагъ абулев ғалимас абун: «Тадегана^в Аллагъас зобалги
рақъги бижиндал жинца хІакъаб жо загъир ғаби мурадалда, ғел
рижиги Аллагъасул^л хІикматалдаса ва ғадлюялдаса бугеб жолъун
бугеблъидал, ғелъ тадаблъун ғабулеб буго жиндие зулму ғабурав
чияс хІакъ боси жинца зулму ғабурасдасан. Ғеб амру тІубазе

гҮологи халкъ тӀаде бахъине гъабизе букӀин чӀолеб буго гъаб махлукъ бижиялъул хӀикматалъул пикру гъабун балагъараб мехаль»-абун.

23. Дуца дида бицеха МухӀаммад

جَلَّ جَلَّالُهُ, жинца Аллагъасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوْنَهُ وَأَصْلَهُ اللَّهَ عَلَى عِلْمٍ

وَحَزَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشْوَةً

فَن يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

гӀибадат гъабиги тун жиндирго гъава-

напсалъе лагълъи гъабурав чиясул

хӀал кин букӀунеб? Щибго жо гъокъе

течӀого, сундасаго хӀинкъичӀого жиндир чорхол шагъватал

жинца тӀуразе гъарулев.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жив къосаравлъунги гъавун вугев, гъев чиясда

хӀакъаб жо лъалеб букӀингун цадахъ. Жиндир гӀиналдаги

ракӀалдаги Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ мугъру чӀварав, гъезда хӀакъаб жо

рагӀичӀого букӀине ва бичӀинчӀого букӀине. Жиндир бералда

тӀад тӀалъелги (пардавги) гъабурав хӀакъаб жо бихъичӀого

букӀине. Гъав чи жинца тӀовитӀулев цоги шив чи вукӀунев

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъев тӀовитӀичӀеб мехаль? Щивго чи вукӀунаро!

Гъаб хабаралъул вагӀза кин босулареб нужеца ва цогидал

гӀадамазги!.

Гъаб аяталда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ ункъго кӀудияб сипат гъабуна

жидеца инкар ккурал гӀадамазе гъел сипатал жидее ругебгӀан мехаль

гъез иман лъеялдаса хъул къотӀараб.

ТӀощебесеб сифат буго: Жиндирго напсалъе лагълъи гъабулевлъун

вукӀин.

КӀиабилеб сифат буго: Жиндие хӀакъаб жо лъалеб бугониги гъелда

нахъ вильтъун гутӀи ва жив къосаравлъун чӀей.

Лъабабилеб сифат буго: Жидер гӀундуздаги ракӀаздаги мугъру чӀван

букӀин гъезда жаниб хӀакъаб жо лъугъунареб хӀалалъ.

Ункъабилеб сифат буго: Жидер берал беццал рукӀин хӀакъаб жо

бихъиялдаса.

Гъаб аят рештӀине гъабиялъе сабаб бицана: Цо сордоялъ Абужагъал

КагӀбаялда сверун тӀаваф гъабулев вукӀана, гъевгун цадахъ Алвалид

ибну Мугъиратги вукӀана. Гъев кӀиясго хабар бицана Алагъасул

свалат салам лъеяв аварасул хӀакъалъулъ. Абужагълица абун:

«Валлагъи дида лъала гъев МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца битӀараб

жо бицунев вукӀин»-абун. Алвалидица абун: «ВахӀ! Мун гъебжо

хӀакъаб букӀин лъаялда сунца вачарав»-абун. Абужагълица

абун: «Я ГӀабдушамсил эмен! Нилъеца гъев гъитӀинав вугеб

мехаль гъесда абуреб вукӀана «жинца битӀараб жо бицунев,

жинда божаравги вуго»-абун. Гъанже гъев кӀудияв гӀараб мехаль,

гьесул гIакълоги камилъараб мехаль нилъеца гьесда «гьереси чи ва хиянатчи»-абун кин абулеб? Валлагъи дида лъала гьев чи жинца битIараб жо бицунев вукIин!»-абун. Цинги Алвалидица гьесда абун: «Гьедин бугеб мехаль мун гьесда иманлъеялдаса нахъе чIвалеб жо щибха бугеб?»-абун. Абужагълица абун: «Дида нахъаса Къурайшазул ясал кIалъала дун АбуTалибил ятимасда нахъ вилълъана гьесул чадил рекел (кесек) сабаблъун абун. Дун гьедулев вуго гIуззаялдабун ва ллаталдабун кидаго дун гьесда нахъ вилълъинаро!»-абун.

Цинги TадегIанав Аллагъас гъаб (23аб) аят рештIине гъабунa.

24. Маккаялъул мушрикаца абун:
«Гъаб дуниялалъул чIаголъи гурони
цоги чIаголъи гьечIо. Ниж гъаб
дуниялда чIаго рукIуна ва гъанир
хола.

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

Ниж хвезе гъарулев щивго чи гьечIо жибго дуниялалъул гIадат гурони»-абун. Гъал гIадамал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIиналда жидеца инкар кколел. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кколел гIадамаз ахираталда инкар кквейги хIакъаб жо буго. Гъаб жидер рагIиялъе гьезул щибго гIилла-хIужжа ва гIелму гьечIо. Гъел руго жидерго ракIалда ккараб жо бицунел гIадамал.

25. Гъал мушриказе Дир Къуръаналъул
аятал цIалараб мехаль гьезул TокIаб
абизе рагIи букIинчIо: «Нуж нижег
хварал умумул чIаго гъарун, гьелги
рачун рачIаха нижехъе, нуж битIараб жо бицунел ратани»-абун
аби гуреб.

وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ إِلَهُنَا بُيُوتَهُمْ مَّا كَانَ حَاجَتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اتَّبِعُوا بَابَنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. Дуца гьезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
! TадегIанав Аллагъ вуго жинца нуж
чIаго гъарулев: Щибго жо гьечIеб
бакIалдаса жинца нуж рижарав.

قُلِ اللَّهُ يُحِبُّكُمْ يُرْسِلُكُمْ رُءُوسَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хвезеги гъарула, нужеэ цIараб заман тIубараб мехаль.

Цинги нуж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ данде гъаризе руго жиб бачIиналда щибго щаклъи гьечIеб къиямасеб къоялъ. Кинниги гIадамазул гIемерисел гъаб хIакъикъат жидеда лъаларел руго. Жидер гIакъло дагъаб букIиналъ, пикру гъабунгутIиялъ жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIюлъи лъаларел руго, гьедин бугелъул жидеца ахираталда инкар

кколел руго.

**27. Птадегіанав Аллагыасе буго зобал
ракъазул хангы.**

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ

يَوْمَئِذٍ يَخْسِرُ الْمُبِطِلُونَ ﴿٢٧﴾

Гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъ

Аллагыасе جَلَّ جَلَّالَهُ бижараб ва Аллагыасе

жиндир тадбир гьабулеб буго. Къиямасеб къо чІараб мехаль цакъ
чІорого хутІарал ва гІадада хвараллъун рукіне руго жидеца
купру-ширк гьабулеб, Аллагыасул جَلَّ جَلَّالَهُ аятазда инкар кколел
гІадамал.

**28. Дуда киналго гІадамалги рихъизе
руго я гъав инсан, жал накабазда
гІодор ккараллъун гьеб къоялъул
захІмалъиялдаса хІинкъун. Щивав**

وَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ اُمَّةٍ تُدْعٰى اِلٰى كِتٰبِهَا الْيَوْمَ

تُجْرٰوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٨﴾

чиги гьеб къояль жиндир гІамалал хъвараб гІехъада аскІов

ахІула ва гьел гІадамазда абула:

«Жакъа нужее гьабулеб жазаъ буго нужеца дунялалда гьабулеб
букІараб гІамалалда данде!»-абун.

**29. «Гъаб Дир гІехъ буго жинда гІад нужер
гІамалал хъвараб, жинца нужее хІакъаб
нугІлъиги гьабулеб. ХІакълъунго Дица
малаикзаби хъвазе риччан нужеца гьабураб
кинабго гІамал хъвалеб букІана»-абун.**

هٰذَا كِتٰبُنَا نَبْطِغْ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ اِنَّا كُنَّا

نَسْتَنْسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٩﴾

Гъаб захІматаб къояль нужеца инкар гьабизе букІин лъалеб букІана
Дида ва Дица нужее нугІзаллъун рукіне нужер гІамалал хъварал
кагътал хІадурун руго, гьел кагътал жидеца хъварал малаикзабиги
руго нужее нугІзаллъун. Гьезулги нугІлъи нужее гІечлеб бакІалда
нужер кІалазда мугъроги чІван дица нужер щибаб лагаги кІалъазабизе
буго, жинца гьабураб гІамал бицун. Гьадинаб мухІканаб, гІадилаб
хІисаб мизан гьабун хадуб гьелда рекъараб гІадилаб жазаъ гьабизе
буго нужее.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибнуГІаббасица абун: «Малаикзабаца
лагъзадерил гІамалал хъвала. Цинги гьел гІамалал хъварал кагъталги
росун гьел зобалазда рахуна. Цинги гьенир ругел лагъзадерил
гІамалазул тадбир гьабизе тарал малаикзабаца гьал гІамал хъвалел
малаикзабаца хъван бачІараб гІамал данде ккола жидеда аскІоб бугеб
ЛавхІул-махІфузалдаса хъвараб гьев лагъасул гІамалалда. Гьеб буго
Аллагыасе جَلَّ جَلَّالَهُ халкъ бижилелдего цебе хъван букІараб гьез гьабизесеб
гІамал. Зарраби рижун хадуб, гьезул хІал бихъиги гьабун, жиб хъвараб.

Гьѣб кIиябго гIамал цоцаде данде ккола ва цохIо хIарф тIаде цIикIине гьабичIого яги цохIо хIарф нукъсан (тIаса рехичого) гьабичIого хъвала»-абун.

30. Амма жидеца иманги лъун лъикIаб гIамал гьабурал гIадамал: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гIадамал лъугъине гьарула жиндир рахIматалъуль. Алжаналъул нигIматазуль лъугъине гьарула.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فِيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ
الْقَوْلُ الْمُتَّبِعُ ﴿٣٠﴾

Гьѣб буго цIакъ кIудияб квершел бати ва баянаб бахьи буголти.

31. Ва амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гIадамал жужахIалда лъугъине гьарула ва гьезда бадиб чIвай гьабун абула: «Нужехье Дир аятал рачIунел рукIана гурищ?

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَايَتِي تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾

Дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIана гурищ? Нужеца гьел аятал къабул гьаричIо, аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ иман лъезеги чIухIана ва нуж рукIана Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасиял гIадамал.

32. Нужеда абураб мехаль хун хадур тIаде рахъине гьаризе руго абураб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотIи хIакъаб буго абун, къиямасеб къо бачIинги жиндилъ щаклти гьечIеб амро буго абун.

وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ
فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا
وَمَا نَحْنُ بِمُحْسِنِينَ ﴿٣٢﴾

Нужеца абулеб букIана: «Нижеда лъаларо гьѣб къиямасеб къо щиб жо бугеб.

Нижеда гьѣб къиямасеб къоялъул хабар гIадамаз бицунеб рагIула гьѣб букIине бегъула абун ракIалда ккола. Амма ниж гьелда тIобанго божулел гьечIо»-абун.

33. Ахираталда гьел капурзабазе жидеца дуниялда гьарулел рукIарал къабихIал гIамалазул жазаъ загьирлъула, ва гьезие хIакъаблъунги лъугъула жидеца махсароде гьабулеб букIараб ахиратги, гьелъул гIазабги.

وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٣﴾

34. Гьел капурзабаздехун абула: «Жакъа нижеда нужги кIочон тезе руго нужеда кIочон букIараб гIадин гьаб ахираталда нуж данде чIвазе рукIин. Нуж жанире руссунеб бакI жагъанама буго ва нуже квер бакьи гьабулев щивго чиги вукIине гьечIо»-абун.

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَسْأَلُكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا
وَمَاؤْنِكُمُ النَّارُ وَمَالِكُمْ مِنْ نَّصِيرِينَ ﴿٣٤﴾

Нуж гъеб глазабалъул кӀочон тезе руго ва нуж гъенисан къватӀире рахъине гъечӀо абураб магӀна буго гъаб аяталъул.

35. Гъаб абадияб глазаб нужеа буго
хӀакълъунго нужеа Аллагъасул
аятал махсароде гъарун рукӀиналъе
гӀоло, гъелда гӀамал гъабизе ва
гъелда нахърильлъине нуж чӀухӀун
рукӀиналъе гӀологи. Нуж дуниялалъул рукъор гъеб дуниялалъул
чӀаголъиялъ гуккунги рукӀана.

ذٰلِكُمْ بِاَنِّكُمْ اَتَّخَذْتُمْ اِلٰهًا هُرُوقًا وَّعَرَّيْتُمْ
الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا فَاَلْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

Гъанже гъел гӀадамал жужахӀалдаса къватӀире рахъуларо
ва гъездаса тавбо гъабиги, Аллагъ гӀази гъавиги гӀалаб
гъабуларо. Гъеб ахираталда тавбо гъабиялъ щибго кумек гъабуларо.
Гъеб ахират буго жиндиль жазаъ гъабулеб рукъ. Гъениб гъабураб
гӀамалалъул мунфагӀат букӀунаро.

Цинги Аллагъас жиндиего рецц гъабун абуна:

36. Кинабго рецц ва щукру
гӀадегӀанав Аллагъасе буго. Зобалазул
БетӀергъанлъун жив вугев,
ракъалъул БетӀергъанлъунги вугев,
кинабго гӀаламалъулго БетӀергъанлъунги жив вугев абун.

فَلِلّٰهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَرَبِّ الْاَرْضِ رَبِّ
الْعٰلَمِيْنَ ﴿٣٦﴾

37. Гъев Аллагъасе буго кинабго
чӀухӀи кӀодолъи, хиралъи ва камилъи
зобалаздаги ракъалдаги. Гъев Аллагъ
вуго жиндир гуч бергъарав ва
жинца гъабулеб хӀукмуялъулъ хӀакимияв.

وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ
الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٣٧﴾

Жиндир киналго пишабазуль ва халкъалъул тадбир гъабиялъулъ
жиндир хӀикмат камилав, гӀадло битӀарав вуго.

гӀадегӀанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Жаѣсияталъул
тафсир ва таржама хъван гӀубана.

Кинабго рецц ва щукру гӀадегӀанав Аллагъасе буго.

46. Суратул АхІкъаф

سُورَةُ الْأَحْقَافِ

Гъаб суратги Маккаялда реишӀине гъарурал суратаздаса буго, гъаб суратул Жасияталдаса хадуб реишӀине гъабуна абунги абунa гӀалимзабаца.

Киналго Маккаялъул суратазда жанибгӀадинго гъаб сураталда жанибги Аллагъ ﷻ цо гъави, аварагзаби ритӀухъ гъари ва ахираталда иман лъей бицун буго.

Хирияб Къуръан реишӀине гъабиялъул бициналдаӀун байбихъи гъабун, хадуб Аллагъасул ﷻ хӀалкӀолъиялда тӀоритӀел гъабулеб зобал ракъал ва цогидаб махлукъ бижиналъул бицун буго. Мушириказ жидее лагъӀи гъабулел хъанчал щибго гъунар гъечӀел жал рукӀин, гъезие лагъӀи гъабулел гӀадамалги тӀобарабго къосиналъулъ рукӀин баян гъабун буго. Эбел имсуге мутӀигӀав лъикӀав васасулги, эбел имсуге квеишӀи гъабулев васасулги мисал бачун, гъезул ахир руссунеб бакӀ бицун вагӀза насихӀат гъабулеб буго.

Гъуд аварагасулги гъесул къавм ГӀадилазуги дагъабго къиса бицун буго. Аллагъасда ﷻ гӀасильараб мехаль гъел кин гъалаг гъарураб бицун Маккаялъул мушириказе хӀинкъи къолеб буго гъединаб гӀазаб гъездаги цевезе бегъула абун жидеца купру-ширк течӀони ва Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие гӀибадат бацӀад гъабичӀони.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе бачӀараб женазул цо къукъаялъулги бицун буго. Жал хирияб Къуръаналдаги гӀенеккун, гъелда иман лъун жидер къавмалъухъе ин, гъелги иман лъеялда ахӀизе. Гъаб къисаялда жаниб жидеца аварагасда ﷺ инкар ккурал гӀадамазе вагӀза гъабулеб буго, гъездаса цере ккун женаз аварагасда ﷺ иман лъей бицун. Сураталъул ахиралда хирияв аварагасда ﷺ амро гъабулеб буго цересел аварагзабаца ﷻ гъабураб гӀадин дуцаги сабро гъабе, гъел капурал гӀадамазе жинца гӀазаб гъабизе букӀин хӀакъаб буго абунги.

Гъаб сураталда цӀар лъун буго «суратул ахӀкъаф» абун. ГӀадилазул къавм букӀараб бакӀалъул цӀар буго гъеб. Гъезул бицен бугелъул гъаб сураталда жаниб, гъел рукӀараб бакӀалъул цӀар лъун буго сураталда.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم ١

1. ХІа. Мим.

ТІадегІанав Алагъасда лъала гъаб кІиго хІарфалдалъун бугеб жиндир мурад.

2. Гъаб хирияб Къуръан рештІине
гъаби жиндир гуч бергъарав, жиндир
гІелмулгъай хІакимияв ТІадегІанав Аллагъасдаса буго.

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ٢

3. Дица зобалги ракъги ва гъезда
гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго
махлукъги бижицІо хІакъаб
жоялдалъун гурони ва жиндие цІараб
заман швезегІан гурони.

مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا
بِإِحْقَاقٍ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا
مُعْرِضُونَ ٣

Гъаб махлукъ жинца бижарав Аллагъасда **جَلَّالَهُ** инкар кколел
гІадамал жидее кьолеб хІинкъиялдаса руссун чІун руго. Ахират
букІинги гъениб жидер гІамалалгъе жазаъ гъабизе букІинги жидеда
бицараб мехаль гъелда божулел гъечІо.

4. Дуца гъезда абе МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нужеца дида бице, нужеца
лъалеб батани: Нужеца Аллагъги
جَلَّالَهُ тун жидее лагълъи гъабулел
гъал хъанчаца щиб жо бижараб гъаб
ракъалда гІад бугеб махлукъалдаса?.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي
مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي
السَّمَاوَاتِ أَتُنُونِ بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرَةٍ
مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٤

Яги гъел хъанчаз гІахъаллъи гъабуниш

ТІадегІанав Аллагъас зобал рижулеб мехаль?

Гъаб нужеца гъабулеб ширк битІараблъун гъабулеб цониги тІехъ
босун рачІаху нужгъаб Къуръаналдаса цебежиб рештІине гъабураб,
яги цересел умматаздаса хутІараб гІелму-хІужжа бачунги рачІаху
нуж битІарал ратани гъеб нужеца гъабулеб ширкалъуль»-абун.
ГъечІо гъезие цониги хІужжа-далил. Киналго Аллагъас **جَلَّالَهُ** ритІарал
аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَام, рештІине гъарурал гІахъалги Аллагъ **جَلَّالَهُ** цо
гъавиялда ахІулел, купру-ширк батІул гъабулел руго.

5. Жиндир къосин гучав чи шивха
вукІинев жинца Аллагъги **جَلَّالَهُ** живго
тун щибго жиндир ахІи рагІуларел
ва жиндие жаваб кьоларел хъанчазе
лагълъи гъабулев чиясдаса? Къиямасеб

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ
لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْفَيْمَةِ وَهُمْ عَنْ
دُعَائِهِمْ غَفِلُونَ ٥

къо швезегІан ахІаниги гъез жаваб къоларо ва жидеда гьал мушриказул жидеда ахІи ва жидее лагълъи гъаби лъаларо.

Гьел алагъзаби ругелъул мушриказул квераз гъарурал жидер рухІ ва гІакъло гьечІел ганчІил, яги цоги жоялъул суратал ва къаркъалаби.

6. Къиямасеб къоялъ гІадамал гІаде

وَإِذَا أَحْصَى النَّاسُ كَافُوا لَهُمْ أَعْدَاءَهُ وَكَافُوا

рахъине гъарун махІшаралда хІисаб мизан

بِعِبَادَتِهِمْ كُفْرِينَ ﴿٦﴾

гъабизе рақІарараб мехаль гьел хъанчал

ва цогидал алагъзаби гьал жидеца ширк

гъабуразул тушбабилъун рукІине руго ва гъез инкар гъабизе буго жидее лагълъи гъабиялда.

ГІадегІанав Аллагъас рухІ гьечІел хъанчалги кІалъазе гъарула гьел мушриказе нугІлъи гъабун. РухІ бугел алагъзабиги (гІадамал, малаикзаби, хІайваналги) кІалъазе гъарула. Гъезги инкар гъабула жидее лагълъи гъабичІин абун. Гъаб нугІлъи гъабиялъе гІилла буго мушрикаца гъезие лагълъи гъабун букІин жидеца гьел алагъзабилъун ккун, гъез жидее лагълъи гъабуразул щибго гІайибги гьечІого, гъез жидее лагълъи гъабе абунги абичІого. Ва амма пиргІавн гІадал жал алагъзаби ругин абун кІалъарал гІадамал гъез инкар гъабунин абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса рорчІуларо, гьел жидеца лагълъи гъабуралгун цадахъ жужахІальур рукІуна. Гъеб жужахІ боркъулеб цІуллъун мушриказ жидер квераз гъарурал хъанчал ва цогидал алагъзабиги рукІуна.

7. Жидее дир Къуръаналъул баянал аятал цІалараб мехаль жидеца хІакъаб жоялда, гъеб жидехъ шун хадуб, инкар кколел гІадамаз абулеб буго: «Гъаб жо баянабго сихІро буго»-абун.

وَإِذَا تَنَادَىٰ عَلَيْهِمْ إِبْنَتَا يُسُفَّيْنِ قَالَ الَّذِيْن كَفَرُوا

الْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَٰذَا سِحْرٌ مُّؤْمِنٌ ﴿٧﴾

8. Инкар чагІаца абулебищ бугеб

гъаб Къуръан МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ургъараб жо бугин абун? Дуца гъезда

абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъеб

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ فَلَنْ أَفْتِرْتَهُ وَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفْكِرُونَ فِيهِ فَكُنْ بِهِ

شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾

Къуръан дица ургъун бугони ва дица

гьелдалъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІунтІизе гъабун гьереси бицунеб

батани, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца дие гІазаб гъабизе бугев

ва нужер щибго гъунар букІине гьечІо гъеб гІазаб дидаса нахъ

чІвазе.

Дие щибго квер бакъи гъабизе кІоларел нуж сабаблъун дица Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб дида щолеб иш кин гъабулеб?

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда цІакъ лъалев вуго нужеца гъеб

Къуръаналъул хІакъалъулъ рицунел гьересиял харбал. Гъеб сихІро буго абун, гьереси буго абун, шигІру буго абун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІезе вуго нужеegi диеги нугІлъун. Гъес нугІлъи гъабизе буго нужер кинабго батІулаб хабаралъе ва гІамалалъе. Гъес дие нугІлъиги гъабизе буго дун жинца рисалат босун витІарав хІакъав авараг вугин абун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жидеца тавбо гъабурал гІадамазул мунагъал чурун гъездаса жив тІаса лъугъунев, жив цо гъавун, жиндие гІибадат бацІад гъабулел муъминзабазда жив гурхІулев. Нужецаги тавбо гъабуни ва гъеб купру-ширкги тун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялда нуж руссани Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер тавбо къабул гъабула ва нужер мунагъалги чурула.

9. Дуца гъел мушриказда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Дун гъечІо гІоцевесев авараг гъаб дуниялалда вачІарав, ва дун вачІун гъечІо гъел аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бачІинчІеб цоги батІияб динги босун.

قُلْ مَا كُنْتُ بِدَعَا مَنِ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْتُمْ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾

Дидаса цере гІадегІанав Аллагъас гІемерал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІана. Гъел аварагзабацаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие лагълъи гъабиялда ахІана. Дунги гъезда рельтъарав авараг вуго, дир динги гъезуладда рельтъараб буго. Гъаб амро гъадин бугеб мехалъ нужеца дида инкар щай кколеб?.

Дида лъаларо гІадегІанав Аллагъас дие щиб гъабилеблъи ва нужеи щиб гъабилеблъиги. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадар гъесда кодоб буго ва гъеб цоги чиясе загъир гъабуларо. Дун нахъвилътъарав вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида вахІю гъабураб жоялда. Дун вуго нужеи хІинкъи къолев Расул, дие баянал хІужжаби ва загъирал мугІжизаталги ругев. Нужеца иман лъуни нужеего лъикІ буго. Иман лъечІони дие гъелъул щибго къварилъи гъечІо. Щивав инсанасе жиндир гІамалалда рельтъараб жазаъ гъабизе буго. Нужеegi нужер гІамалалда рельтъараб жазаъ гъабила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ .

10. Дуца гъезда жегиги абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нуж ургъун рихъеха ва нужеца дида бице, гъаб Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам батани ва нужеца гъелда инкарги ккун бугони нужер щиб хІалха букІине бугеб гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чІараб къоялъ» – абун.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ بِمَا عَلَىٰ مُشْلِهِمْ قَاتَمَنَ وَأَسْتَكْبَرُوا إِنْ اللَّهُ لَا يُهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

Бануисраилазул ґалимчиас нугІл҃и гьабуна гьаб Къуръан битІараб букІиналда ва гьес иманги лъуна. Нуж гьаб Къуръаналда иман лъезе чІухІулел руго. Гьаб иш гьабулел ґадамал жидеца зулму гьабулел ґадамал рукІуна. ХІакълъунго ТіадеґІанав Аллагьас гьединаб залимаб ва зулмуяб халкъ хІакъаб исламияб диналда тІоритІуларо.

Гьаб аяталда жиндир бицен гьабурав Бануисрилазул ґалимчи ґабдуллагъ ибну Салам вуго. Мадинаялда авараг ﷺ вачІараб мехаль жив гьесухъе вачІарав ва гьесда иман лъурав. Гьасул хІадис нилъеца цебехун бицун букІана.

11. Жидеца инкар ккурал мушрикаца муъминзабазул хІакълъуль абуна: «Гьез иман лъураб жо хІакъаб ва лъикІаб жо букІараб ани, гьел нижедасан цере ккезе рукІинчІо гьаб иман лъеялда»-абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَمَسِيئُونٌ هَذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

Гьаб буго жидер чІухІи ва ґамал кІодол҃и загьир гьабулеб раґи. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда тІоцебе иман лъуразда гьоркьор Билал асхІаб, ґаммар, Ссугъайб, Хаббаб рукІиндал, жидеда Аллагъ разилъаял, гьел киналго жал лагъзаллъун рукІарал пакъирал, загІифал ґадамал рукІиндал абуна мушрикаца доб чІухІараб раґи.

Жидеца гьаб Къуръаналда иман лъечІелъул ва жал гьелда нахъги рильл҃инчІелъул, гьез абизе буго: «Гьаб Къуръан аварагас ﷺ ургъараб гьереси бугин»-абун. Цересел тІахъаздаса босун МухІаммадица ﷺ бицунеб гьереси буго гьебан абуна Маккаялъул мушрикаца.

12. Гьаб Къуръаналдаса цебе рештІине гьабураб буго Муса аварагасе **къураб Таврат. Гьаб рештІине гьабун** букІана жинда нахърильл҃ъаразе рахІматлъун ва гьел хІакъаб диналда тІоритІулеб имамлъунги.

وَمِنْ قَبْلِهِ كَتَبْتُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانِ عَرَبِيٍّ لِّبَدْرٍ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَىٰ لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

Гьал мушрикал жидеас хІакъаб жо къваригІарал ґадамал рукІаралани гьаб Тавраталда нахъ рильл҃инаан ва гьелда жаниб жиндир сипат бицарав ахир заманаялъул авараг МухІаммадги ﷺ жидеца ритІухъ гьавилаан. Гьаб хирияб Къуръанги жиндир къадро кІудияб тІехъ буго, жинца церехун рукІарал аварагзабиги ﷺ гьезда рештІизе гьарурал тІахъалги ритІухъ гьарулеб буго. ґараб мацІалда жиб рештІизе гьабурабги буго гьаб Къуръан. Жинца Аллагьасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги инкар ккурал залимзабазе жужахІалъул

гІазабалдалъун хІинкъи кьеze вa жидеца иман лъурал лъикІал
гІадамазе алжаналдалъун роххелги бицине.

13. ХІакълъунго гьел муъминзаби,
жидеца: «Нилъер БетІергъан Аллагъ
вуго»-абун абурал, хадур гьев Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялда жал ритІунги
чІарал, гьал муъминзаби руго жидеe ахираталда щибго хІинкъи
букІине гьечІел ва дуњал гІаса анин абун жал пашманлъизеги
гьечІел.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

14. Гьел руго алжаназул бетІергъаби,
жал даимго рукІинелъун алжаназулъ
лъугъине гьарулел. Гьеб Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ цІоб рахІмат буго гьезие жидеца
дуњалалъул рукъоб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун, аварагасда
нахъги рилълъун гъабураб лъикІаб гІамалалда данде бугеб
жазаъ.

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

15. Дица инсанасда васият гъабуна
жинца эбел инсуе лъикІлъи гъабе абун.
Гьев инсан эбелалъ цІакъ захІмалъи
къварилъи бихъун жиндир чохъонив
ваччана, гьев гъавиги гьельие гьединабго
захІматаб, хвалида хІинкъараб амро
букІана. Чохъониб лъимер баччарабги,
хадуб гьеб каранда хахизе гъабурабги
заман лъеберго моцІ букІана.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَلَدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ
أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِصْلُهُ
ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ
أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ
نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَلَدَيَّ وَأَنْ
أَتِمَّلَ صَلَاتَهُ وَنِعْمَتَهُ وَأُصَلِّحَ لِي فِي ذُرِّيَّتِي
إِنِّي نُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

Гъаб кинабго заманаялъ эбелалъ гІемер
къварилъи баччула гьеб лъимер сабаблъун.

Гъаб аяталдаса гІалимзабаца далил босана лъимер чохъониб букІунеб
заманалъул бищун дагъаб заман анлъго моцІ буго абун. Тохтурзабазул
гІелмуялъги абулеб буго анлъго моцІ бан хадуб гъабураб лъимер чІаго
хутІиялда божи бугеб букІуна абун.

Цинги гьев инсан кІудияв гІураб мехалъ ва жиндир гІакълоги,
къуватги камиллъулеб гІужалдаги вахараб мехалъ: гьеб буго
анцІила микъго соналдаса лъеберго соналда щвезегІан заман. Цинги
жиндир гІумру кІикъого соналда бахараб мехалъ гьев инсанас
абуна: «Я дир БетІергъан! Дуца дида лъазе гъабе дица шукру
гъабулеб куц дуца дие къурал кІудиял нигІматазда данде ва дир
эбел имсуе къурал нигІматазда дандеги. Дица мун разилъулеб

лъикІаб гІамал гьабизеги лъазе гьабе дуца дида. Мун разияб лъикІаб зурриятги къе дис. ХІакълъунго Дица тавбо гьабун дун дуде вуссана ва дун тІубанго дуде мутІиґав дур лагълъун лъугъана» абун.

Гьаб аяталь муъминчиясул хІал баян гьабулеб буго ва киналго муъминзаби кантізе гьарулел руго кІикъого сон бараб мехаль гьев чи гІакъло камилав чи вукІунеблъгиялда ва гьеб заманаялъги жинца тавбоги гьабун жив Аллагъасда ﷻ вуссинчІони гьелдаса хадуб жив хІакъаб диналда вуссин щакаб иш букІиналдаги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хІадисалда буго: «Лъабкъого сон бараб мехальги жинца мунагъал гьарулев чиясда Аллагъасул ﷻ цим бахъуна ва гьесда тІад хІужаги чІола»-абун.

Инсан тавбо гьабиялде вачиналъе сабаб буго гьев жиндир эбел имсеу лъикІлъи гьабулев вукІин. Гьев инсан эбел имсуда гурхІараб мехаль Аллагъ ﷻ гьесдаги гурхІула ва гьев жив разияб гІамал гьабиялда вачуна. Гьаб масъалаги цІакъ бичІчІизе кколеб ва жиндир кІвар гьабизе кколеб масъала буго.

Хирив аварасул ﷺ хІадисалда буго: «Жив гурхІуларев чиясда Аллагъ ﷻ гурхІуларо»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана. Аллагъас ﷻ цІунаги ниль Аллагъасул ﷻ гурхІел-рахІомоялдаса ратІалъиялдаса.

16. Гьал цере рехсарал муъминзаби руго Дица жидеца гьабураб лъикІаб гІамал къабул гьабулел ва Дица гьезул мунагъалги тІаса лъугъун толел.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ تَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَتَتَجَاوَرُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعَدَ الصَّادِقُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

Алжаналъул бетІергьабазда гьоркьор рукІине руго гьал муъминзаби. Гьаб жазаъ жиде буго Дица гьабун букІараб ритІухъаб къотІи тІубазе гьаби.

Хириял аваразбаби ﷺ ритІун гьезул мацІалдалъун Дица муъминзабазе къотІи гьабун букІана гьел алжаналда лъугъине гьарилин абун.

17. Жинца жиндир эбел-инсуда «Нужее квеш букІаял» -абун абулев инсан гьез жив иман лъеялда ахІараб мехаль. Хадубги жинца абулев: «Нужеца дие къотІийиш гьабулеб бугеб, дун хун хадув тІаде вахъине гьавизе вугин абун, дидаса цере гІемерал умматал ана ва гьезул жегі тІаде вахъине гьавурав цониги чи гьечІо!»-абун.

وَالَّذِي قَالَ لَوْلَاذِهِ أُفٍّ لَّكُمَا أَتَعِدَانِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَيْتَ الْفُرُونَ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

Гьесул эбел эменги ругеб хІалалъ жидеца Аллагъасда ﷻ ахІи

балел гъев иманалда тІовитІе абун. Жидеца гъев инсанасдаги абулел ругел: «Вай дѹе лъикІ букІаяв! Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъе! Дуца ахират букІинги, хварал тІаде рахъизе гъариги ритІухъ гъабе!. Гъедин гъабичІони мун гъалагъизе вуго, дѹе жужахІалъул гІазабги хІакълъизе буго. ХІакълъунго Аллагъасул къотІи жиб хІакъаб буго, жиндие хилифлъи гъечІебги буго»-абун. Гъев инсанас, гъадианаб берцинаб вагІза насихІат бищунго жинда гурхІулел гІадамаз жиндие гъабураб мехаль, жив чІухІун, гъел эбел имсул мугъ бекизе гъабун, абула: «Гъаб нужеца дие бицунеб жо гъечІо цереселго гІадамаца рицунел рукІарал, гъез ургъарал гъерсал гурони!»-абун.

18. Гъал гІадамал руго тІадегІанав Аллагъасул рагІи жидеес хІакълъарал. Гъеб рагІиги гъел жужахІалъул цІадар рукІунел гІадамад руго абураб рагІи буго.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ
مِنْ قَبْلِهِم مِّنَ الْبَنِيِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾

Гъел жужахІалъул гІазабалъуль рукІине руго жидедаса цере рукІарал гІадамазулги женазулги капурзабигун цадахъ. ХІакълъунго Гъел киналго руго жал ахираталда цІакъ чІорого хутІарал гІадамал. Жидеца гъелда иман лъолеб букІинчІелъул ва гъелъие щибго гІамалги гъабичІелъул.

19. Ахираталда щивав инсанасе жинца гъабураб гІамалалда рекъараб даража букІине буго.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِّمَّا عَمِلُوا وَبِأَعْيُنِهِمْ أَغْنَاهُمْ
وَهُمْ لَا يَظُنُّونَ ﴿١٩﴾

Муъминзабазе алжаназда жанир тІадегІанал макъамалрукІинеруго. Капурзабазеге жужахІалда жанир гІодорегІанал даражаби рукІине руго. Гъел киназеге Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тІобараб ва камилаб жазаъ гъабизе буго. Гъезул понигиясе зулмуги гъабизе гъечІо: Жидер лъикІаб гІамал дагъ гъабун яги жидеца гъабичІеб квешаб гІамал тІаде цІикІкІине гъабун.

20. Къиямасеб къоялъ капурзаби жужахІалде раккизе гъарулеб гІуж рехсе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъел мушриказе вагІзалъун. ЖужахІалъул пардав борхун капурзаби гъелда гІагар гъарураб мехаль гъезда бадиб чІвай гъабун абула: Нужеца дуњялалда ругеб мехаль нужеего кколел нигІматаздаса мунфагІат босана.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَذَّابَةٌ
طَيْبَتْ فِيهَا حَيَاتُهُمُ الدُّنْيَا وَأَسْتَغْنَتْهُمْ فِيهَا
فَالْيَوْمَ يُنْفَخُونَ عَذَابَ الْهَوْنِ بِمَا كُنتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا
كُنتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾

Кинабниги гъуинаб лазатаб тІагІам кванана, тамахаб босада регана, руччабаздаса кеп босана, лъимал хъизаналъулгун рекІел гъей гъабуна,

боцІи-малалдалъун чІухІана. Нужеца ахираталда иман лъолеб
букІинчІо, гъеб нужеда рақІалдаго щолеб букІинчІо ва гъелъие нужеца
щибо гІамалги гъабичІо. Жакъа нужеда чІамизе гъабизе буго нуж
цІакъ гІодорегІан гъарулеб, хІакъир гъарулеб жужахІалъул гІазаб,
нуж дунялалда чІухІун хъвадиялъе жазаълъун, нуж чухІизе щибо
сабабги букІинчІого. Гъеб кинабо махлукъ Дир халкъ букІана, нужеца
лазат босулел нигІматалги Дир рукІана. Дир нигІматаздаса лазатги
босун нуж чІухІизе ккани щиб сабаб букІунеб? Ва нужеца рақІалда
гІаде гъабураб гІасилъи фасикълъиялдаги данде бугеб жазаъ буго
гъеб гІазаб. Аллагъасда ﷻ иман лъечІого, гъесул махлукъалъе зулму
гъабун хъвадана нуж. Гъанже гъаб буго ахираб чІолеб бакІ ва ахираб
руссунеб бакІги»-абун.

21. Гъал мушриказе дуца
бице МухІаммад ﷺ Гъуд
аварагасул ﷺ къисаги, ГІадилазда
жив аварагъун витІун вукІарав. Гъев
Гъуд аварагас ﷺ жиндир къавмалъе
Аллагъасул ﷻ гІазабалдалъун
хІинкъи къуна АхІкъаф абураб
рақІалда жал рукІарал.

Гъеб буго Яманалъул ракъ салул мугІрул гІадаб ракъ букІана гъеб
ралъдада гІагарда бугеб.

Аллагъас ﷻ гъев Гъуд аварагасда ﷻ цереги гІемер аварагзаби
ﷻ ритІана, гъесдасан хадурги ритІана. Гъел киназулго дин
Аллагъ ﷻ цо гъави букІана. Гъудица жиндир къавмалъе хІинкъи
къун абун: «Нужеца лагълъи гъабуге цохІо Аллагъасе ﷻ
гурони! ХІакълъунго Дун хІинкъулев вуго нужеда къиямасеб
къоялъул гІазаб швела абун нужеца Аллагъасдехун ширк гъабун
ва гъев Аллагъасе ﷻ гІицІ гъабун гІибадат гъабичІони»-абун.

22. Гъудил къавмалъ абун: «Мун
нижехъе вачІунищ вугев ниж нижерго
алагъзабазе гъабулеб лагълъиялдаса
руссине гъаризе! Мун нижее гІазаб
букІине бугин абураб рагІиялъулъ битІараб жо бицунев ватани,
мун вачІаха нижехъе гъеб дуца къотІи гъабураб гІазабги бачун»-
абун.

23. Гъуд аварагас ﷻ абун:
«ХІакълъунго гъеб гІазаб кидал нуже
гъабилеб Аллагъасда ﷻ лъала. Гъев

﴿وَأَذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ
وَقَدْ خَلَّتْ الذُّرُورُ مِنْ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

﴿قَالُوا اجْعَلْ لَنَا فُكْرًا عَنْ آلِهَتِنَا فَإِنَّمَا
نَعْبُدُ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

﴿قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا رَسُولُ
رَبِّهِ وَلَكِنِّي أَنذَرْتُكُمْ قَوْمًا يَمْنَهُلُوتُ﴾

вуго жинца гІазаб гьабулев. Дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида тІад къараб рисалат нужехъе швезабулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул.

Кинниги дида нуж рихъулел руго цІакъ жагъилаб къавмлъун. Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса цІуни гъаризе кколеб бакІалда гьеб гІазаб бачун вачІайин абулеб буго дида.

24. Цинги жидеда цо накІкІ бихъараб мехаль жидер ракъалдахун зобал цІун бачІунеб гъез абун: «Гъаб буго нильеє цІад базе бачІунеб накІкІ»-абун.

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالَ لَوْ هَذَا عَارِضٌ مِّمَّنَّ بَنِي إِسْرَءِيلَ لَآتَيْنَاهُم مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ بِئْسَ رِجْءٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٤﴾

Амма гьеб цІад базе бачІунеб накІкІ букІинчІо. Гьеб буго нужеца жиб бачІин тІалаб гьабула букІараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб.

Гьеб буго кутакаб гъури, жибгун цадахъ жинца цІакъ унтize гьабулеб гІазаб бугеб.

25. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун жиб тІаде швараб щинаб бакІ жинца гъалаг гьабулеб гъури буго гьеб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел ГІадилал гъалаг гъарун тІагІине гъаруна ва гъезул нахъе хутІараб жо буго жидер чІунтарал росаби.

تَدْمُرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ إِلَى الْمَوْجِزِ ﴿٤٥﴾

Гъадинаяб жазаъ гьабула Дица жидеца купру-ширкалдалъун мунагъал гъарулел ГІадамазе.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абун: «ТІадегІанав Аллагъас гъуриялдалъун гъалаг гъарурал къавмазул тІоцересел ГІадилал рукІана. Гьеб гъороца гІадамалги, хІайваналги хІули гІадин зодоре росун унел ркІана жал рихъулареб бакІалда швезегІан, цинги гІодоре рехун ракъалда тІад тІутІун, тиршун унел рукІана»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІаишатидасаги хІадис бицана. Гьель абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгасда накІкІ бихъараб мехаль, яги кутакаб гъуриниги бихъараб мехаль гъесул гъумералда хІинкъиялгъул гІаламат лъалеб букІана. ГІаишатица цо нухаль аварасгасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Я Бичасул расул! ГІадамал рохула накІкІги гъуриги бихъараб мехаль жидеє цІад баин абун. Мун щай гьель хІинкъize гъавулев?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас абун: «Я ГІаишат! Гьеб накІкІалдаги гъуриялдаги цадахъ гІазаб батунгутІиялда божуларо дун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цо къавм гъалаг гьабуна гъуриялдалъун, жидеда гьебги кколеб букІана жидеє цІад

базе бачІунеб накІкІ буго» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

26. ХІакълъунго Дица гьел ГІадилазе дунялалда нуже кьечІеб кьуватги, бечелъиги, гІумру халалъиги кьун букІана, я гьал Маккаялъул гІадамал! Дица гьезие бералги рижана хІакъаб жо бихъизе, гьеб рагІине гІундулги гьаруна. ХІакъабжоялъул пикру гьабизе, гьеб лъазе ракІалги кьуна. Ва

амма гьез Аллагъасул ﷻ аятазде инкар ккураб мехаль, гьесул аварагги гьереси гьавураб мехаль, гьезие шибго мунфагІат гьабичІо беразги, гІундузги, ракІазги.

Гьезда гІад рештіана аварагас жиндалъун хІинкьи кьолеб букІараб ва гьез жиб махсароде гьабулеб букІараб гІазаб.

27. ХІакълъунго цогиги нужер сверухъ рукІарал росабазул къавмалги гьалаг гьаруна дица. Самудиял, Сабаалъулал, ЛутІил къавм, ва цогидалги.

Гьезие батІи батІиял гІаламатал ва мугІижизаталги рихъизе гьарун хадуб. Гьел жидер купру-ширкалдаса руссине бокьун ва Аллагъ ﷻ цо гьавун, гьесие гІибадат гьабиялда расине бокьун.

28. Гьеб гІазаб ва гьалагІи жидеда бачІараб мехаль гьел Аллагъасда ﷻ гІасилъарал къавмазе квер бакъи гьабун букІарабаниха жидеца алагъзабилъун ккун рукІарал хъанчаз ва цогидалги жалаз.

Гьез жиде шафагІат гьабизе бугин абун, жал Аллагъасда ﷻ гІагар гьаризе ругин абун Аллагъасе ﷻ гьабизе кколеб лагълъи жидеца гьел алагъзабазе гьабулеб букІарал! Жидеца мушриказе шибго квер бакъи гьабичІо гьезда гІаде гІазаб рештіараб мехаль. Гьел алагъзаби рикІалалъана бишунго жидеда хІажалъи ккараб мехаль. Цересел къавмазда щвараб гІазаб ва гьалагІи букІана жидеца Аллагъасда ﷻ инкар кквей сабаблъун, гьесие гІахъалчагІи руго абун гьереси бицун хъанчазе лагълъи гьаби ва Аллагъасде ﷻ гІасилъиги сабаблъун. Гьал Муккаялъул мушриказул гІамалги гьел цересел капурзабазул гІамалалда релълъараб буго. Гьаз тавбо гьабичІони ва Аллагъасда ﷻ руссинчІони гьалги гьалаг гьаризе бегъулин абураб

وَلَقَدْ مَكَّنَّا لَهُمْ فِي مَآئِنِ مَّقَامِكُمْ فِيهِ
وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَىٰ
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ
مِّنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَتَحَدَّوْنَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ
بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا وَكَّلَكُم مِّنَ الْقُرَىٰ
وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ مُرْتَبَأًا إِلَهًا لَّيَّ صَلَّىٰ عَلَيْهِمْ وَذَلِكَ
إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٢٨﴾

магІна буго гьал аятазул.

29. Дица духъе женазул цо къукъа
битІараб заманги бице МухІаммад

ﷺ дуца гьѡб къавмалъе
вагІазалъун букІине. Гьѡл женаз гІин
гІумуна дуца цІалараб Къуръаналда.

Жал Къуръан цІалулеб бакІалда швараб мехаль гьѡз цояз-цоязда
абуна: «Нуж руцІун чІа, ва нуж гьаб Къуръаналда гІенекке»-
абун.

Цинги Къуръаналда гІин гІамун хадуб гьѡл женал жидерго
къавмазухъе ана ва гьѡз гьѡл къавмазе хІинкъи къуна нуж
Аллагъасдаса ﷺ хІинкъа абун. Жидеца гьаб Къуръаналда иман
лъун, аварагги ритІухъ гьавуна ва гьѡб рисалат жидер къавмалъухъе
швезабизе, гьѡл Аллагъасда ﷺ иман лъѡялда ахІизе ана.

30. Гьѡл женаз жидер къавмазда абуна:

«Я нижир къав! ХІакълъунго ниж
гІенеккана Муса аварагасдаса ﷺ

хадуб жиб рештІине гьабураб гІехьалда.
Гьѡб гІехьаль жиндасан цебеккун

рештІине гьабураб Тавратги ритІухъ гьабулеб буго.
Гьѡб гІехъ буго жинца хІакъаб диналда ва битІараб исламияб
нухалдаги гІоритІулеб.

31. Нужеца гьав жинца Аллагъасда ﷺ
ахІулев расуласе жаваб къе я нижер
къавм! Нужеца гьѡв МухІаммадида
ﷺ иманги лъѡ!.

Аллагъас ﷺ нужер цересел мунагьал
чуризе руго ва нуж квешаб гІазабалдасанги цІунизе руго.

32. Жинца гьав Аллагъасда ﷺ ахІулев
чиясе жаваб къѡчІѡв ва гьѡсда иман лъун
Аллагъасе ﷺ гІибадат гьабичІѡв чи
Аллагъасул ﷺ гІазабалдаса ворчІизе
гьѡчІѡ, гьѡсие ракъалда гІад вахчизе
бакІги букІине гьѡчІѡ.

Гьѡсие Аллагъ ﷺ гурѡв цѡги Вали ва квер бакъунѡв чиги вукІине
гьѡчІѡ. Гьѡл руго цІакъ баянаб къѡсиналъуль ругѡл гІадамал»-
абун.

Гьал женал Къуръаналда гІенекки бицун, гьѡз жидецаго иман лъѡй

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ
الْفُرْقَانَ فَلَمَّا حَصَرُوهُ قَالُوا أَنُصَلُّوا
فَلَمَّا فُصِّي وَلَوْ إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾

قَالُوا يَوْمَئِذٍ إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن
بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي
إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ
يَعْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجْكُمْ مِّنْ عَذَابِ
الْعِمرِ ﴿٣١﴾

وَمَنْ لَا يُحِبِّ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي
الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنَ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ
فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾

ва жидер къавмалги иман лъеялда ахІи бицинги буго Маккаялъул мушриказе гъабулеб вагІза ва бадиб чІвай.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Къуръан цІалиялда женал гІенеккиялъул бицун, ибну Касирица гІемер хІадисал рехсон руго ва гьел киналго хІадисал загІипал руго абунги буго. Байзави абулев гІалимас абуна: «Гьел женал аварагас ﷺ Къуръан цІалиялда гІенеккараб заман букІанин гьев Тіаифалъул гІадамал иман лъеялда ахІизе ун, гьез къабул гъавичІого нахъе чІван хадуб, «вади ннахлат» абулеб бакІалда сардилъ как балеб мехалъ гьесда женаз гІин тІамураб заман»-абун.

Гьал аятаздаса гІалимзабаца далил босана Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг женаздаги витІарав вукІана абун. Цинги гІалимзаби хилифлъана ахираталда женал кир рукІунел абун. Цо гІалимзабаца абуна гьел хІисаб мизан гъабун хадур ракълъун лъугъун тІагІуна абун. Цогидал гІалимзабаца абуна: Гьезул иман лъурал алжаналда рукІуна, иман лъечІел жужахІалда рукІула абун. Гъаб рагІи битІараб буго абуна гІемерисел гІалимзабаца.

33. Гьал гІадамаз пикру гъабуларищ
ва жидеца Аллагъасдаги ﷺ,
ахираталдаги инкар кколел гІадамазда
лъаларищ хІакълъунго жинца гьал
зобалги ракъги бижарав Аллагъ ﷺ, ва

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَتَّخِذْ لَهُنَّ بَقَدِيرٍ عَلَىٰ أَنْ
يُجِئَ الْمَوْفَىٰ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٣﴾

гьел рижулаго жинда щибго захІмалъиги бихъичІев, гьев Аллагъ
ﷺ вукІин жинда хун хадур гІадамал чІаго гъарине ва тІаде
рахъизе гъарине кІолев?

Гьев Аллагъ ﷺ вуго кинабго жоялда жиндир хІал кІолев ва
жиндие бокъараб жо гъабизе жив щибго жоялъ нахъ чІваларев.

34. Дуца гьел гІадамазе бице
МухІаммад ﷺ, капурзаби
тІаде рахъине гъарун жужахІалда
раккизе гъарулеб къоялъул хабар.

وَيَوْمَ نَبْعِثُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا
بِالْحَقِّ قَالَ أُولَٰئِكَ وَلَبَّىٰ قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٢٤﴾

Гьел капурзабазда абула: «Гъанжеги
гъечІишха гъаб ахиратги, гъаб жужахІиги хІакъаблъун?»-абун.

Гьез жаваб гъабула:

«Буго гъеб хІакъаб, нижер БетІергъан, дур цІаралдалъун гьедула
ниж, гъеб битІараб букІин чІезе гъабун»-абун. Гъаб гъа гьеди буго
жидедаса гІазаб нахъе чІваялда хъул лъун гъабулеб гъа гьеди. Гьезда
Аллагъасул ﷺ рахъалъан абула: «Гъанже нужеца гъаб гІазаб
чІамеха дунялалда нужеца гьелда инкар ккун букІин сабаблъун»-

абун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъез инкар ккун букІана, аварагазабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъарун рукІана, ахират букІиналда ва хІисаб-мизан, жазъ букІине букІиналдаги гъел божулел рукІинчІо. Гъеб кинабго инкаралъе ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильтиялъе бугеб жазъ буго гъеб абадияб жужахІалъул гІазаб

35. Дуца сабро гъабе МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дудаса цере рукІарал жал
 машгъурал, жидер къасдал шулиял
 аварагазаба عَلَيْهِمُ السَّلَامُ сабро гъабураб
 гІадин. Гъел руго Ибрагъим, НухІ,
 Муса, ГІиса аварагази عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

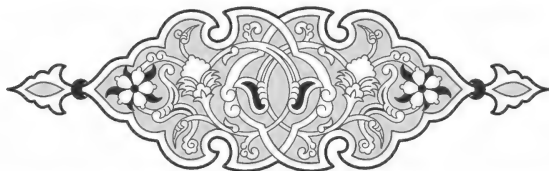
فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَرْشِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا
 تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ
 لَوْ يَشَاءُ إِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلَّغَ فَمَا هَلْ
 يُهُلِكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٣٥﴾

Дуца гъел мушриказда гІазаб хех бачІа
 абун дугІаги гъабуге. Гъезда гъеб гІазаб швей хІакъаб буго. Гъеб
 гІазаб жидеда бихъараб мехалъ гъел мушриказда ракІалда ккезе
 буго жал дунялалда чІаго рукІинчІо абун цохІо къоялъцин. Жидеда
 гІазабалъул гуч бихъараб мехалъ ва гъеб гІазаб нахъасан къотІи
 гъечІеб ва тІаса ин гъечІебги букІин лъараб мехалъ абула мушрикаца:
 «Ниж дунялалда цо тІобараб къоялъцин чІаго рукІинчІо»-абун.
 Гъаб Къуръан буго нужехъе хІакъаб дин швезабубеб ва нужее
 ахираталъул гІазабалдалъун хІинкъи къолеб ТіадегІанав
 Аллагъасул калам. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъари ва жидер ахир
 тІагІине гъаби гъабуларо жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал,
 жидер зулму ва пасикълъи гІемераб къавмалъе гурони.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб гъабичІого къавмал нахъе рахъун толеб гІадат
 буго гъез тавбо гъабилародай абун ва гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат
 гъабиялда русинародай абун. Гъез тавбоги гъабичІеб мехалъ, гъезул
 зулму ва гІасильиги гІемерлъараб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гІазаб
 гъабула ва гъел гъалаг гъарун гъезул ахир къотІизе гъабула.
 Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цІунаги гъесул щим бахъунеб гІамал
 гъабиялдаса.

ТіадегІанав Аллагъасул тавфикълалдалъун суратул АхІкъафалъул
 тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

47. Сурату МухАммад

سُورَةُ مُحَمَّدٍ

Гъаб сурат Мадинаялда рештине гъабураб бугелъул гъелда жаниб шаргІиял ахІкамал рициялъул кІвар гъабулеб буго. Гъазаваталъул, асирзабазул, давла (гъаниматалъул) бицун буго. Мунафикъзабазул сифаталги рицун руго.

Сураталъул бай бихъудасаго капурзабазда рагъ лъазе гъабулеб буго: Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** инкар ккурал ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналдаса гІадамал нахъе чІвалел. Жидеца хирияв аварагги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьереси гъавун гъесул дагІваталъе нух къазеян жал хъвадулел.

Гъаб ракъ купру-ширкалдаса бацІизегІан рагъ гъабе абун амро гъабулеб буго муъминзабазда. Капурзабазул къуват хвезегІан, гъел данде рагъизе кІоларел лъугъизегІан гъезда хвалчен къабе, цинги гъел асир гъаре ва гъезул бечелъи гъаниматалъун гъабе абун лъазе гъабулеб буго Аллагъас **جَلَّ جَلَّ**.

Гъазаваталда бергъизе ккани ва дуниялалдаги къадроялда рукІине ккани Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гъабулеб гІибадат бацІад гъабизе ккей баян гъабун буго. Маккалялъул мушириказе вагІзалъун ццересел умматал гъалаг гъариялъул биценги гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги муъминзаби ахІулел руго жидее хиралъи ва кІодолъи бугеб нухалда хъвадиялда. Гъеб нухги Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло гъазават гъаби буго, капурзабаздаса хІинкъунгутІи, гъездаса загІиплъун гутІиги буго. Дуниялалъул чІаголъиялъе гІоло капурзабазулгун рекъел гъабиялдасаги цІуне абун абублеб буго.

**Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ инкар
ккурал, гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналдаса
цогидал гІадамалги нахъе чІварал
гІадамал руго жидеца гъабураб лъикІаб
гІамал гІагІине гъабурал, гъеб батІул гъабурал гІадамал.**

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ
أَعْمَالَهُمْ ۝

Ахираталда жидее гъеб гІамалалъул щибго кири батуларо, гъеб гІамал Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гІоло гъабураб букІинчІелъул. Гъеб букІана жидерго жагъилияб гІадаталда рекъон гъоболасе хъулухъ гъаби, вакъарасе гІагІам къей, гІагарлъиялда гурхІел гъаби гІадаб гІамал. Гъединго букІана жидеда гъоркъоб лъикІаб гІамаллъун рикІкІун мадугъаласе

адаб хъатир гъаби, асирзаби тархъи гIадал гIамалалги.

2. Жидеца иманги лъун лъикIаб гIамал гъабурал гIадамал, жидеца МухАммад аварагасда ﷺ рештIине гъабураб Къуръаналдаги иман лъурал: Гъеб Къуръанги щибго жиндилъ шаклъи гъечIеб, жиб хIакъаб жидер БетIергъан Аллагъасул калам буго. Гъал гIадамазул Аллагъас ﷻ мунагъал чурула ва гъезул хIалги лъикI гъабула динияб рахъалъан ва дунялалъул рахъалъанги.

3. Гъаб хIукму гъадин букIиналъе сабаб буго капурал гIадамал рукIин жал батIулаб жоялда нахърилъгъарал. жидеца иман лъурал гIадамал рукIинги Аллагъасул ﷻ рахъалъан бугеб хIакъаб диналда нахърилъгъарал. Гъадин мисалал рачун Аллагъас ﷻ гIадамазда бичIине гъабула жиндир дин: гъез пикру гъабизе ва вагIза босизе.

4. Нужеда капурал гIадамал рагъда данде чIвараб мехаль нужеца гъезул габуралда хвалчен къабе! Гъел чIвае ва гъезда кутакаб къаби швезабе! Цинги нужеца гъел гIемер чIван, лъукъун нужеда данде рагъизе кIоларел гъарураб мехаль нужеца гъел асир гъарун квараз рухъун шула гъаре! Гъелдаса хадуб нуже бокъани гъезие цIоб рахIмо гъабе ва гъел асирлъиялдаса хвасар гъаре чIорого: мухъ босичIого. Бокъани боцIи-мал босун хвасар гъаризеги бегъула.

Гъаб хвасар гъаризе бегъиялъе шартI буго гъел капурзабазул къуват-шавкат хун букIин ва нилъеда данде рагъизе кIолорел лъугъун рукIин. Гъеб магIна загъир гъабун Аллагъас ﷻ абулеб буго: «Нуж гъезда рагъе гъел капурзаби къун нужеца ярагъ гIодоб лъезегIан ва нужеда гIад букIараб рагъалъул бакIлъи тIасса инегIан»-абун.

Гъаб бусурбабаздаги капурзабаздаги гъоркъооб бугеб рагъ лъугъулеб заман буго тIобанго бусурбабиги бергъун ракъалда гIад Аллагъасул ﷻ шаригIатги билтълъанхъизабун, гъеб шаргIалда рекъон хIукму гъабулеб замана. Гъеб замана бачIизегIан жинца жив бусурманчилъун рикIкIунев, жинца Аллагъасдаги ﷻ ахираталдаги иман лъурав чиясда гIадаб жо буго Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло гъазават гъабулевлъун

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا
نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٣٠﴾

ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبُطْلَ وَأَنَّ الَّذِينَ
آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَلَهُمْ ﴿٣١﴾

فَإِذَا الْقِيَمَةُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضْرَبَ الرِّقَابَ حَتَّى إِذَا
أَخْتَضَمُوا هُمْ فَشَدُّوا أَلْوِثًا فَإِنَّمَا مَتَاعٌ وَمَا فَدَاءُ
حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
لَأَنْتَصَرْنَا مِنْهُمْ وَلَٰكِنْ لِّيَبْلُو أَعْضَابَكُمْ بِبَعْضٍ
وَالَّذِينَ قَتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾

вукІин. Гьєв чи вукІуна хІакъикъияв муъминчи. Гьаб рагъдаса рорчІине багъана батизе гьабулел, жигъад тІадаб гьєчІо абулел гІадамал руго жидер ракІазулъ мунафикълъи бугел гІадамал. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цІунаги гьел мунафикъзабилъун рукІиналдаса.

Гьаб цебехун рехсараб амро буго муъминзабаздаги капурзабаздаги гьоркъоб бугеб. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарабани гьєсда кІолаан нуж рагъизего тІамичІого капурзабаздаса ццим босине. Киниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб хІукму-къадар гьабуна гьелда жаниб бугеб хІикматалъе гІоло. Гьєб хІикматги буго: **Нужер цоязул цогидаздалъун хІал бихъи гьаби.** Муъминзабазул капурзабаздалъун хІал бихъи гьабизе. Нужеда жигъад гьабе абун амро гьабуна, халкъалдаго загьирлъун лъазе нужер Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІункъулел, иманалъулъ ратІухъал гІадамал ва жидер рекІель унти бугел гІадамалги: жидер иман загІифал, мунафикъл гІадамал. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло вагъулаго шагъидлъарав чиясул гІамал батІул гьабуларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гьєзие гІемерго цикІараб ажро гьабула.

5. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел муъминзаби жиде мунфагІат бугеб жоялда тІоритІула.

سَيَهْدِيهِمْ وَيُضِلُّهُمُ ۝٥

Гьєзие лъикІаб гІамал гьабизе тавфикъ гьабун, алжанал гьєзие щолєб нухалда тІоритІула. Гьезул дунялалъулги ахираталъулги амроги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лъикІ гьабула.

6. Ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел щивасе лъазе гьабураб алжаназда жанирги лъугъизе гьарула.

وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ۝٦

Щивав муъминчи жиндир чІолєб бакІалда жанив лъугъула дунялалда жиндир рукъов лъугъулев вукІарав гІадин.

Цоги магІна гьабуна: Гьуин махІал гьарун чІухІизе гьарун жиде къачІарал алжаналъуре лъугъизе гьарула гьел муъминзаби абун.

7. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квер

бакъи гьабулеб бугони Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

нуже квер бакъи гьабула ва нуж рагъда хІинкъичІого рукІине гьунарги кьола.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَضُرُوا اللَّهَ يَضُرْكُمُ

وَيَبُتُّ أَفْءَامَكُمْ ۝٧

8. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкарги

ккун жал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде данде

рагъунел гІадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гІодогІан гьареги ва хІакъир гьареги!

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ۝٨

Гьел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер кинабо гІамал батІул гьабулел

Жидер вахIшилти ва зулму ритIухъ гъабизе капураб къавмалъ гIадамазе рицунел маргъаби ричIуларел гIадамал гIемер ругониги, гъезул сиясаталъ (политика) гуккурал гIадамаз гъез гъабулеб гIамал ритIухъ гъабулеб бугониги, Аллагъас ﷻ жидее бичIчи кьурал, жидер ракъазулъ иманалъул нурги лъурал муъминзабазда гъеб кинабго гIамал бихъулеб буго ва гъел муъминзабазул таваккал тIами ва хъул лъей тIадегIанав Аллагъасул ﷻ квер бакъиялда буго.

Киабилеб хІукму буго: Гьел капурзабазулго рагъ гьабулеб мехалъ гьезул кьуват хвезегІан, гьел данде руссунарел лъугъизегІан гьезул рагъухьаби чІвае ва гьезда кутакаб хІинкьи щвезабун гьел мукІур гьарун накабаде кезе гьаре абун амро гьабулеб буго ТІадегІанав Аллагьас. Гьедин гьабичІого гьезул боцІи-малалъе гІоло, гьезул асирзабазе гІоло рагъ чІезе тани гьел капурзабазда нильер загІиплѝи лъала, нильер ният бацІадаб гьечІеблѝиги бихъула ва цІидасан нильеда данде рагъ гьабизе гьел ургъула.

Лъабабилеб хІукму буго: Гьел асирзаби имамасул амроялда гьокъе рукІула ва гьес бусурбабазе мустахІикъаб хІукму гьабизе ккола. Гьесул ихтияралда буго гьел асирзаби чІвазе. Жал чІвазе бегъулел асирзаби руго нильеда данде рагъизе кІолел бихъинал. Херал, загІипал гІадамал чІваларо, гьездаса бусурбабазе хІинкьи гьечІони. Масала: жидер гІакълоялдалъун, хІиллаялдалъун зарал гьабулел гьечІони. Руччаби лъималги чІваларо. Гьел асирзаби лагъзалъун тезеги бегъула жигъад гьабурал гІадамазе гъаниматалъе рикъун гьезул лагъзаллъун рукІине. Гьел тархъизеги бегъула боцІи-мал босун, яги щибго жо босичІого.

Ункъабилеб хІукму буго: Гьаб жигъадалъул амро тІаса унаро ва гьалъие ахирги букІунаро ракъалда тІад тІубанго цо Аллагьасе جَلَّالٌ لَا تُغْنِي عَنْكَ الْغَنَاءُ лагълѝи гьабулеб исламияб дин букІинегІан, купру ширкги кьезегІан.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъанже нилье рагъизе амро бачІун буго. Дир умматалдаса цо къукъа кидого тІаса ине гьечІо жал капурал гІадамазда тІаде бергъунеллъун. Гьездалъун Аллагьас جَلَّالٌ капурал гІадамазул раклалги хІинкъизе гьарулел. Жидеца гьел капурзабазда рагъ балел, жидер ризкѝиги гьеб рагъдаса бугел. Гьаб хІал букІине буго къиямасеб кьо бачІинегІан» – абун. (хІадис кьо къо гьабун хъвараб буго). ХІадис имам Аннасаияс бицана.

Цогиги гІемерал хІадисал руго гьаб жигъад тІадаб букІин ва гьалъул хІукму къиямасеб кьо щвезегІан хисулареб букІин баян гьабулел.

Щуабилеб хІукму буго: Аллагьасул جَلَّالٌ диналъе гІоло вагъулаго хварав, яги гьеб Аллагьасул جَلَّالٌ нухалда квер бакъулаго хварав чиясе Аллагьас جَلَّالٌ ажро кири гІемерго цІикІине гьабула ва гьезул цониги гІамал гІададе хвараблъун гьабуларо. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Шагъидлъун хварав чиясе Аллагьас جَلَّالٌ анлъого гьесда хасаб лъикІлѝи кьола: Гьесул бидул къатІра гІодобе тІинкІарабго гьесул киналго мунагъал чурула, гьесда жив алжсаналда вукІунеб бакІги бихъизе гьабула, гьесие хІурулгІинзаби руччабилъун кьола, къиямасеб кьоалъул хІинкъиялдаса гьев божсаравлъун вукІуна. Хабал гІазабалдасаги гьев божсаравлъун вукІуна. Гьесда тІаде иманалъул

курхыналги хола» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Цоги хІадисалда буго: «Гьесул бетІералда тІад жавгьар якъутаз къачІараб тажги лъола»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хІадисалда буго: «Гьесул киналго мунагьал чурула инсанасе бугеб налги хутІинегІан»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Цоги хІадисалда буго: «Гьесие лъабкъоялда аңІІго жиндие Іагарав чиясе шафагІат гьабизе изноги къола»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Гьел шагьидзабазул цІакъ кІудиял макъамал рицун руго, гьел мустахІикьалги руго тІадегІанал макъамазе. Гьез бищунго инсанасе хираяб рухІ бичун бутелъул Алагъасул диналъе гІоло.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу-Гъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: «Алагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Алагъасе ﷺ ГІоло гъазаваталда вукІун жинда ругънал цварав чи къиямасеб къоял тІаде вахъизе гъавула гьел ругъназдаса жиндир кьер биялъул, жиндир махІ мискалъул бугеб би бачІунеб бугеб хІалалъ»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гьеб шагъадат щевезе ккани жиндирго нафс хІинкъиялдаса ва дунял бокъиялдаса хвасар гьабизе ккола, жив Аллагъас ﷺ вижарав гьесул лагъ вукІин ва жиндие гьев Аллагъ ﷺ разилъияладаса тІадегІанаб макъам гьечІеблги бичІизе ккола. Гьеб макъамалда муъминчи вахараб мехалъ ва гьес Аллагъасул диналъе гІоло кьеркъезе ният гъабураб мехалъ гьев мужагьидазул мохълъе ккола. Гьеб бацІадаб нияталда жив хвараб мехалъ шагьидзабигун цадахъги ккола. Гьелъие далил буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадис: «Жинца рахІ бацІадго шагъадат тІалаб гъабурав чиясе Аллагъас ﷺ гьеб шагъадаталъул макъам къола, жив бусада хваниги»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гъаб жигъад гъаби ва шагьидлги щвей тІадегІанаб макъам букІин бичІІизе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб цохІо хІадис гІела.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «МухІаммадил ﷺ нафс кодоб бугев Аллагъасдалъун гьедулев вуго дун: БичасхІаги дие бокъилаан дун гъазават гъабулаго чІвазе, цингиги тІаде вахъизе гъавун гъазават гъабулаго чІвазе, цингиги тІаде вахъизе гъавун гъазават гъабулаго чІвазе»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Анлъабилеб хІукму буго: «Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло рагъунел муъминзабазул ният бацІадаб букІин, иман камилаб букІин, Аллагъасдасан ﷺ хІинкъарал, гьесие тІагІат гІибадат гъабиялда

тIаде тIарал рухIин. Гьединал муъминзабазе букIула Аллагъасул ﷺ тушбабазда тIад бергъенлги, гьезул ракIги Аллагъас бахIарчияб гъабула, гьезул къуват-рухIиги тIикIине гъабула. Гьеб гъазават гъабиялда тIад Аллагъасдаса ﷺ хIинкъарал тIалимзаби рухIине ккола жидеца кинабго амро шаргIалда боцунел ва гьеб шаргIальул нухалдаса бахъараб жо гъабизе жидеда гъокъ ругел мужагъидал толарел.

Жидеца гъазават гъабула буго абун щибго жо жидедалъаларел, гъанжего гъанже иман лъурал тIолохъаби бусурбабазул минаби кьвагъизаризе къватIире лъугъин Аллагъасул ﷺ диналъе тIоло гъабулеб гъазават букIунаро. Гьеб букIула щайтIаналь гуккун, бусурбабазул цо къукъа цоги къукъаялда багъизе гъабулеб заман. Гьеб буго исламалда жаниб фитна тIибитIараб ва тIелму-диналъул нур тIарIараб заман.

Жинда Аллагъ разилъаяв тIумар асхIабас абун буго: «Дие бокъиларо ункъазарго капур чи жанив вугеб цо хъала бахъизе цохIо муъминчиги хун»-абун. Цо ахIмакъал тIадамал руго цо капурчи хвезе гъавулаянги абун анцIго бусурманчи тIвалел!

Аллагъасе ﷺ тIоло гъазават гъабизе ният бацIадав чиясда гъаб амро цIакъ бичIчIизе тIадаб амро буго. Жинда хIукму лъачIо абун инсан жаваб къеялдаса ворчIуларо. Жив гъазават гъабизе къватIиве вахъилелде щебе жинца лъазе гъабизе тIадаб буго гьеб гъазават гъабулеб шаргIияб хIукму, яги гьесда тIад вукIине ккола жиндир иманалда, диналда божизе бегулев машгъурав имам ва тIалим. Аллагъас ﷺ цIунаги ниль Аллагъасе ﷺ тIоло гъазават гъабулеллъунги рухIун, Аллагъасул ﷺ щим бахъиялда гъокъ ккезе.

Аллагъасул ﷺ диналъе квер бакъи буго жинца тIелму цIалиги, гьеб битIун лъазе гъабун цогидазда малъиги, хIакъаб жоялдалъун амро гъабиги, квешаб жоялдаса нагъю гъабиги, жинца гъабизе ккараб бакIалда нугIлги гъабиги, бусурбабада гьоркъоб маслахIат гъабиги, гьезул хIажатал тIуралевлъун вукIинги. Жиндир гъава нафсалда рагъги бан, щайтIанальул нухалги рикIклад гъарун, Аллагъасе ﷺ тIарIат-тIибадат гъабиялда черхги куцан гьелдаса хадув гурони инсан шоларо Аллагъасул ﷺ диналъе тIоло рухI бичунеб макъамалда.

Гъаб макъамалда щвезе тIемераб заман къваригIуларо. Аллагъас ﷺ иманальул нур къурав чияс цохIо къоялъ къотIула гъал киналго макъамал ва гъев шагъидлъун хвезеги бегула. Аллагъас ﷺ жиндие бахъи буголги кьечIев чи тIубараб тIумруялъ гъел макъамал къотIула абун вукIула ва щибго Аллагъ ﷺ разилъулеб тIамал гъабиялдаги вахичIого хабалъе уна. Аллагъасул ﷺ хIикматал цIакъ кIудиял руго! Инсан кантIизе хIужа-далилалги тIорхъи-рахъ гъечIого тIемерал руго.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** ниль хІакъаб жо бихъулел, рагІулел, бичІгІулеллгІун гъарегі. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** ниль жал беццал, гІинкқал, ахІмакқал капурзабилгІун гъаругегі: амин.

10. Гъал капурал гІадамал ракъалда гІаде хъвадулариш? Гъез пикруги гъабулариш жидедаса ццере рукІарал къавмазул ахир киндай ккана абун. **وَالْكَافِرِينَ أَهْمَالُهَا**

Жидеца Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** гІассилгІи гІемер гъабураб мехадъ, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** русулалги гъереси гъарураб мехалъ Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъел къавмал гъалаг гъаруна. Гъезул боцІи-малги хъязан-лгІималги минаби-кІалгІабиги кинабго кІала гъокъе чІвaze гъабун цоцаде жубазе гъабун ракъалда свeризe гъабуна. Гъал МаккаялгІул капураб агІуялгІеги дол къавмазе гъабуралда релгІьараб гІазаб ва гъалгІгІи гъабизе кІола ГІадегІанав Аллагъасда.

11. Гъадианаб гучаб гІазаб ва гъалагІгІи капурзабазда ццвезабиялгІе сбаб буго хІакъгІунго ГІадегІанав Аллагъ вукІин муъминзабазул Вали. **وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْحَقُوا بِهِم مِّنَ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ**

Жинца гъезул умуразул тадбир гъабулев ва гъезие квербакгІи гъабулев. Ва хІакъгІунго гъал капурал гІадамал рукІинги жидер милат гъабулев вали гъечІел гІадамал. ХІакъикъияв Вали Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гъез инкар ккун буго. Гъесда инкарги ккун жидеe лагІгІи гъабулел алагъзабиги щибго жидер гъунар гъечІел, жидер рухІ ва гІакъло гъечІел, гъел мушриказул квераз гъарурал хъанчал руго, яги гъел мушриказдаго релгІараб Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** махлукъ буго. ГІадегІанав Аллагъ вуго жидеца иман лгІурал гІадамазул Вали, ва гъезие квербакгІи гъабулев, гъезул тадбир гъабулев гъезул БетІергІан.

12. ХІакъгІунго ГІадегІанав Аллагъас жидеца иманги лгІун, аварагабазда **وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** нахгІи рилгІлгІун, лгІнкІаб гІамал гъабун хъвадарал муъминзаби **وَيُؤْتِيهِم مِّنْ فَضْلِهِم مَّا يَشَاءُونَ وَلَا يُلَاحِظُونَ فَضْلَهُمْ** Жидеда жаниса гІорал чвахулел алжаналда жанир лгІугІизе гъарула. **مَتَّوًى لَهُمْ**

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккурал капурзаби ва мушрикал гъаб дунялалгІул рукъор хІайванал гІадин жидеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** нигІматал кванан гъездаса лазат босулел рукІула, жидерго гъава-нафсалгІул мурадал гІуразе гъарула рукІула. Гъезие цоги щибго жоялгІул пикруги

букІунаро, жидерго чехьалъулги черхалъулги мурад тІубай гуреб.
Жидее нигІматал кьолев, жидее сахІи кьолев, жал рижарав ва хвезе
гъарулев БетІаргъан Аллагъ вукІиналъул гъез пикру гъабуларо, гъесул
нигІматазда шукроги гъабуларо. **Гъаб къавмалъул руссунеб бакІ**
жужахІалъул ца буго. ЦІакъ квешаб руссунеб бакІ ва цІакъ квешаб
абадияб рукъ буго гъеб.

13. ЦІакъ гІемерал росаби руго

МухІаммад ﷺ, гъаб жиндир

къавмалъ мун къватІиве вахъизе

гъавураб Маккаялдаса жал кІудиял,

жидер агълоги къуват-гуч бугел рукІарал,

Дица гъел росабазул агълаби гъалаг гъарурал ва жидее квер бакъизе
щивго чиги вукІинчІел. Дица гъаб Маккаялъул агълоялъеги гъединабго
гІазаб гъабила ва гъезие вукІине гъечІо жинца квер бакъулев чи.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Габбасица абун: «Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхІабгун цадахъ
«Савро» абудеб нохъокъе гъабго къоялъ рахчунги рукІун, гъениса
къватІирелъугъун гъижра гъабун Мадинаялдаунеб мехалъ Маккаялдехун
вуссун, гъелъулгун къолъикІ гъабун аварагас абун: «Мун буго Аллагъасе
جَلَّالُهُ бицун бокъулеб шагъар. Мун буго диеги бицунго бокъулеб шагъар.
Дур къавмалъ дун къватІиве вахъизе гъавун вукІинчІевани дун гъаниса
къватІиве вахъине вукІинчІо» – абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.
Цинги ГІадегІанав Аллагъас гъаб аят рештІине гъабуна (13 аят).

14. Аллагъасул جَلَّالُهُ рахъалъан хІакъаб нухалда вугев ва битІараб диналда вугев чи рельлъун вукІинищ жиндирго квешаб гІамал жиндие щайтІаналь берцинаблъун бихъизе гъабун хъвадулев чиясда?

Жидер гъаваялда нахъ рилълъун жидеца гъеб гъаваялъе лагъІи
гъабулел. Гъал кІиялго гІадамал цоцада рельлъун рукІунаро.

15. Аллагъасдаса جَلَّالُهُ хІинкъарал гІадамазе жиб къотІи гъабураб алжаналъул мисал буго: Жинда жаниса жиб бацІадаб, жиндир къер-махІ хисулареб лъималъул гІорал лъарал хъвадулел берцинал ахазул мисал. Гъединалго жиб бацІадаб жиндир гІагІам хисичІеб рахъдал гІоралги жанисан чвахунел, жиб гъекъолеб

وَكَايْن مِّن قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِّن قَرْيَتِكَ الَّتِي
أَخْرَجْنَاكَ أَهْلَكُنَّ كُنْزٌ فَلَا نَأْصِرُ لَهُمْ ﴿١٣﴾

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ نِبْنَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَمَن زُرِن لَهُ سُوءُ
عَمَلِهِۦ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنهَرٌ مِّن مَّاءٍ
غَيْرِ آسِنٍ وَأَنهَرٌ مِّن لَّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنهَرٌ
مِّن خَمْرٍ لَّذَّةٌ لِلشَّارِبِينَ وَأَنهَرٌ مِّن عَسَلٍ مُّصَفًّى
وَأَنهَرٌ فِيهَا مِن كُل الثَّمَرَاتِ وَمَعْفَرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ
كَمَن هُوَ خَلَدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ
أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾

мехаль жиндир тIагIам лазатаб ва жиб гьекъезе бокъулеб хамродал гIоралги чвахулеб. Жиб бацIадаб гьоцIоялгул гIоралги чвахулеб.

Гьел муъминзабазе алжаназда жаниб гъезие бокъараб щинаб пихъги букIула. Гьел нигIматазда тIадеги муъминзабазе алжаналда жаниб Аллагъ ﷻ разилъи ва гьесул гурхIел-рахIмоги букIула. Алжаналда жанир лъугъун хаду муъминзабадаса кинабго таклиф тIасса уна, гъезие щибго жоялгул ургъел-къварилъи букIуларо. ТIадегIанав Аллагъас гьел муъминзабазда абула: «Дица нужеда тIаде Дун разилъи биччалеб буго. Нужеда тIокIаб Дир щим бахъи бихъизе гьечIо»-абун. ТIадегIанав Аллагъас алжаналда жанир рукIинеруго абун муъминзабазе къотIи гъарурал батIи-батIиял нигIматал ва гьекъолел жал гъаб дуниялалда ругезда релъарал рукIуларо. Гьезул берцинлъи, гъуинлъи, къер ва махI лазатаб, берги раkIги боххулеб букIуна. Нилъеда гьел жегиги рихъун гьечIелгул, нилъеда гьезул сипат бицине лъаларо, Аллагъасул ﷻ гIадат бугелгул инсанасда бичIулеб мацIаль гьесда хитIаб гъабулеб, жинца абулеб буго: «Алжаналда жанир гъацIулги жадулги, рахъадалги гIорал руго»-абун. Амма нилъеда дагъабго пикру гъабуниги лъазе ккола гъеб жа абулеб жо дуниялалда бугеб гIадаб жиндир махIги квешаб, жиб гьекъон хадуб бетIерги унтулеб, черхги тохлъулеб жо гьечIеблъи. Гъеб цибилги цIун я цоги пихъги цIун гъабураб жо гьечIеблъиги. Гъебго мисал буго рахъал ва гьоцIоялгул. Гьел нигIматазул цIарал нилъеда лъалел ругониги гьезул тIагIам ва лазат нилъеда лъаларо.

Гьал берцинал ва хириял нигIматал жидее ругел муъминзаби релъълун рукIилишха жив жужахIалда жанив лъугъизе гъавурав капурчиясда? Жидеда бухIараб, махIцараб хIамимги гьекъезе гъабулел, гъеб хIамималь жидер бакъалги къотI-къотIун ралеб. РукIуларо гьел гIадамал цоцаде релъун.

16. Гьел гIадамаздаса цо къукъа буго жал дуда аскIор ругеб мехаль дуца бицунеб хабаралда гIенеккун рукIунел. Цинги дуда аскIоса рахъун араб мехаль жидеца жидее гIелмулъай къурал асхIабзабаде абулел: «Гъав МухIаммадица ﷺ щиб жо бицунеб букIараб гъанже нилъеда»-абун.

Гьал руго мунафикъзаби. Аллагъас ﷻ гьезул рекIель иманалгул нур рехун гьечIелгул, жал хирияв аваргасда аскIор гIодорги цIун, гьес

وَمِنْهُمْ مَّن يَّسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ
عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَا قَالَ آءِلْفًا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا
أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾

бицунѐб жоялда гѐннеккун руго ни ги, жидеда гѐб бичѐунѐб гѐчѐо. Гѐз гѐикѐулеб буго цогидал асхѐабзабазда: Жидеда Аллагъ разильял ибну Масгѐудида, ибну Гѐаббасида: «шиб жо гѐав Мухѐаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицулеб букѐараб?»-абун. Гѐал мунафикъзаби рукѐин бицун Гѐадегѐанав Аллагъас абулеб буго: «Гѐел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер ракѐазда мугъру чѐварал гѐадамал, гѐезул ракѐазулъ иман лѐугъуларо. Гѐел руго жидерго гѐава-нафсалда нахърильѐълъун ругел гѐадамал. Гѐезда кигѐан гѐемер бицани ги хѐакъаб жо ги бичѐѐунаро.

Гѐал мунафикъзабиги жакъа ругел мунафикъзабиги шибго цоцадаса батѐалъи гѐечѐел руго. Гѐадамазе рихъизе гѐоло жал ги бусурбаби руго абун гѐезда гѐоркъорги хъвадула, гѐел гѐадамазе как базе масжидалда ги рачѐула, ва амма жидеда хѐакъаб жо бицараб мехаль гѐб жидер напсазе данде кколеб гѐечѐони жал хѐакъаб жоялда нахъ рильѐълъуларо. Гѐелда данде чѐун, гѐб хвезе гѐабулезул мухъильѐе лѐугъула.

Хѐакъаб жо гѐемерисеб мехаль инсанасул нафсалъѐе бокъулареб букѐула. Хѐакъаб жо бокъулеб макъамалда инсан вахизе ккани гѐес жиндирго нафс къезе гѐабизе ккола. Гѐб нафс къезе ги гѐабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб жоялъѐе мутѐигѐаблъун гѐабураб мехаль гѐев инсан вуго жив хѐакъаб жоялда нахъвилъѐълъулев ва жиндие гѐб бокъулев. Гѐаб макъамалда вахарав муъминчиясе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб гуреб жо бокъуларо ва гѐесда кѐоларо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разильулареб гѐамал гѐабизе дов жиндир нафсалда нахъвилъѐълъарасда кѐолареб гѐадин гѐб нафсалъѐе бокъулареб гѐамал гѐабизе.

17. Жал хѐакъаб диналда тѐоритѐарал муъминзабазе гѐев аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ каламалда гѐенеккиль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жегиги тѐоритѐел цѐикѐине гѐабула.

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادْهُمْ هُدًى وَآتَاهُمُ

نُفُوزَهُمْ ﴿١٧﴾

Гѐезие тавфикъ гѐабула лъикѐаб гѐамал гѐабизе, гѐезие Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хѐинкъьиги къола.

Гѐал аятазул магѐна буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндир асхѐабзабазе гѐабулеб вагѐза-насихѐат киназего гѐаммаб хѐалаль гѐабула: Амма гѐелдаса мунфагѐат боси шивав чиясул нафсалда рельѐълъараб букѐула. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ, аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъарав чиясе гѐб вагѐза-насихѐаталь лъикѐаб асар гѐабула, гѐезул иман ги жегиги цѐикѐула, гѐел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гѐассильзеге хѐинкъула. Жидер ракѐиль купру-ширкальул унти бугел гѐадамазе гѐб вагѐазялъ шибго мунфагѐат гѐабуларо, гѐезул рекѐель гѐб лѐугъуларо. Гѐаб жаниб лѐугъизе ккани гѐезул ракѐ рагъараб букѐине ккола гѐб вагѐза-насихѐат къабул гѐабизе. Ракѐалда жаниб мунафикълъьиги букѐун, дунял бокъи,

нафс бокыиги букІун, гьениб жаниб иманалъул нур лъугъуларо. Гьєб иман абулеб жо цІакъ чІухІараб жо буго: Цоги жо жаниб бугєб бакІалда жиб тІадеги лъугъуларо, жиб жаниб лъугъараб бакІалда тІаде цоги щибго жоги лъугъизе толаро!

18. Гьал капурзабиги мунафикъзабиги балагъун чІараб жо бугишха жидеда ракІалдаго гьєчІого жидеда тІаде къиямасєб кьо бачІиналда гурони.

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً
فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَلَّيْ لَهُمْ إِذَا جَاءَهُمْ
ذِكْرُهَا

ХІакълъунго гьєб къиямасєб кьо гІагарун букІиналъул гІаламаталги рачІун рукІадго.

Гьєл гІаламатаздаса жо буго ахир заманалъул аварагІъун вугєв жинда Аллагъасул свалат салам лъєєв МухІаммад авараг вачІун вукІин. Гьєб къиямасєб кьо тІаде швараб мехаль гьєзда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракІалде швана абун, гьєсда ахІи бана абун, гьєзие щибго мунфагІат букІуларо.

19. Мун тІад чІа МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «Лаилагъа илагъ» абураб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавулеб рагІи абиялда ва гьєлда халкъ ахІиялдаги. Дуца Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал рахчиги тІалаб гьабе дурго нафсалъє, хадуб кинабго муъминзабазєги: бихъиназе ва руччабазє.

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ
لِذَنبِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ
بِعَالِمٍ مَّتَقَبِّلِكُمْ وَمَثُوكُمْ

ТІадегІанав Аллагъ жинда гьалєв вуго нужєца дунялалда гьабулеб кинабго гІамал ва нуж ахираталда руссунєб бакІги. Нужєца гьєб ахираталда батулєб гІамал гьабе! Гьєнир чІорого инє нуж хІинкъя!

20. Жидєца иман лъурал цо гІадамаз абулеб буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ суратгІаги рєштІизє гьабулеб анищ жинда жаниб жигъадалъул амро бицараб»-абун. Гьєл руго иманалъулъ ритІухъал, жидєр Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гурєб цоги мурад гьєчІєл муъминзаби.

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نَزَّلَتْ سُورَةٌ فَإِنَّا
أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِّرَ فِيهَا الْقِتَالُ
رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُظْهِرُونَ إِلَيْكَ
نَظَرَ الْمَغْنَمِ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَئِكَ لَهُمْ

Гьєзие бокъун буго аварагасє صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квер бакъи гьабун исламияб диналъул тушбабазда рагъизє. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиб мухІканаб, жиндир хІукму хвєзе гьабуларєб сурат рєштІизє гьабураб мехаль жинда жаниб жигъадалъул амро бицараб, дуда жидєр ракІазулъ мунафикълъи бугєл гІадамал рихъизє руго МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда жал балагъулєллъун жидеда тІаде хвєл бачІун, гьєл мєхтизе

гъавурав чи валагъулеб хІалалъ: жив хІинкъун, жиндир гІакъло ун. Квешаб къо чІагиха гьел гІадамазда! Жидеца Аллагъги ﷺ гІадамалги махсароде ккола руго абун жидер рақІалда кколел гІадамал руго гьел. Амма гъез жидерго нафсал руго махсароде кколел ва гъезул ахираталда русунѳ бакІги бищунго квешаб жужахІ буго: Цогидал жужахІаз жиндир гІазабалдаса цІунаги абун гъарулеб.

21. Гьел гІадамазе дуњялалдаги

ахираталдаги жидеѳ лъикІаб жо буго

МухАммад ﷺ, дуѳ жал мутІигІлъи

ва дудехун берцинаб рагІи бициги.

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ

صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ﴿٢١﴾

Мун гуккуизе абун лъугъичІого, Аллагъ ﷺ гуккизе абун лъугъичІого. Аллагъас ﷺ мухІканаб хІукму гъабураб мехалъ ва жидеда гІад жигъад гъабиги паризаяблъун гъабураб мехалъ, гъез Аллагъасда ﷺ ритІухъаб иман лъун букІараб ани ва Аллагъасе ﷺ гІоло гъѳ жигъад гъабизе ниятги гъабун букІарабани гъѳ иш гъезие цІакъ лъикІаб амро букІана. Жидерго рекІель бугѳ нифакъ загъир гъабун, гъѳ реххун тезе кІоларого, щакдарила рукІиналдаса.

Къатадат абулѳв гІалимас абунѳ: «Къуръаналда жаниб цониги аят гъѳчІо жиѳ жигъадалъул бищун рештІизе гъабураб, хадуб жиндир хІукму насхо гъабураѳ»-абун. Гъаб рагІиялъул мурад буго цо-цо гІадамазул жигъадалдехун бугѳ пикру мекъаб букІин баян гъаби. Гъез абулѳб буго жигъад гъабизе ккани «Имамул агІзам» вукІизе ккола абун: ай киналго бусурбабазул имам. Амма гьел гІадамаца жаваб къолеб гъѳчІо: гъѳв «имамул агІзам» гъѳчІѳб мехалъ бусурбабаца щибха гъабизе кколеб?»-абураб суалалъѳ.

Гъѳб суалалъѳ жаваб къун букІана нилъѳр бахІарчиял умумуз. Дагъистаналда цоясда хадув цоги гъавун лъабго имам вищана 7-8 соналъул болжалалда жанив. Гьел имамзаѳи рукІана: Имам ГъазимухАммад, имам ХІамзат ва имам Шамиль. Гъезул цонигияв Къурайшияв вукІинчІо ва цонигияв «Имамул агІзамги» вукІинчо. Гьел рукІана Дагъисталда Аллагъасул ﷺ шаригІат ва исламияѳ дин букІине гъабизе къватІире рахъарал мужагъидазул имамзаѳи. Жинда Аллагъ гурхІаяв хъварщисан Загъалавдиѳбир абулѳв гІалимас гъав Шамиль вуго имамлъун вукІине мустахІикъав чи аѳидалго цо цІаларал гІадамаз абун буго. «Гъѳв Къурайшияв гъѳчІо» абун. Цогидал киналго имамасе рукІине рекъарал сифатал гъѳсул рукІиндалго, гъѳв имамлъун тезе бокъичІѳв чиясул хІужа букІана доб рагІи. Гъѳлъие Загъалав диѳирас жаваб гъабун буго: «Нилъѳе Къурайшияв имам щвезегІан тезе вуго нилъѳца гъав Шамиль имамлъун»-абун. Гъаѳинаб букІана нилъѳр

умумузул гІелму ва гІакъло.

Жидер чорхоль гьечІеб бахІарчилъиялъ гьел бахІарчиял имамзабазулги, гьелгун цадахъ рукІарал мужагьидазулги гъазаваталда тІад рагІи абизеги лъугъулел руго цо цо ахІмакъал гІадамал, «Имамул агІзам» гьечІолъиги бусурбабазул гІайиб буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасдаса беххе бачІараб, жал рацІадал ва ритІухъал халифаязул заман тІаса аралдасаго бай бихъун исламияб диналда жаниб питна ва балагъ баккана. Бусурбаби рикъ-рикъана, улка-ракъ цоцадаса батІалъана ва нильеда жакъа бихъулеб хІакъикъаталда гъаб амроги буссана.

Ва амма жакъаги щивав муъминчиясда тІадаб буго Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло къркъезе: нильедаса цереккун рукІаразда гьеб тІадаб букІана, нильедаса хадур рацІунел бусурбабаздаги гьединго тІадаб букІине буго. Исламияб диналъе гІоло къркъеялъул бишунго кІвар бугеб масъала буго бусурбаби цолъи, гьел Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло цоцаде рекъей ва жидеца гъокъан тІаде байги бихъун бусурбабазул халифат гІуцІцІи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гІуцІцІараб исламияб халифат ва улка букІана тІасан бехе гІуцІараб. Гьеб гІуцІцІиялъе Аллагъасул ﷺ амроги букІун, квер бакъиги букІун.

Гъанже гьеб халифат гъокъан тІаде гІуцІцІизе ккеялъе гІилла ва сабаб буго щивав бусурманчиясда Аллагъас ﷺ амро гъабун букІин жигъад гъабиялдалъун. Гьеб жигъад гъабизе ккани кІиги муъминчи вугеб бакІалда цояв амир вукІине ккола. Гьеб буго шаргІияб гІадло ва аварагас ﷺ нильеда гъабураб васият. Гъаб шаргІияб нухалда рекъон бусурбабаца щибаб бакІалда жидер амирги гъавураб мехаль, гьел амираз жидерги амир гъавураб мехаль букІула исламияб халифат гъокъан тІаде гІуцІи.

Аллагъас ﷺ тавфикъ гъабеги хІакъаб жо лъазе ва гьелда нахърильлъизе.

22. Нужер къасдищ бугеб нуж исламияб диналдасаги руссун, доб цебе букІараб жагъилияб заманалъгІадин, ракъалда тІад пасалъи гъабулеллъун рукІине ва цоцадаса гурхІел-рахІмо къотІунги рукІине?

Нужеца хІарамаб биги гІодоб тІезе, гІадамазе зулмуги гъабизе, нужер БетІергъан Аллагъасдаги гІассильize?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса жинда Аллагъ разилъаяв ГІабдуллагъ ибну ГІамридаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ ۚ

расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Жал гIадамазда гурхIулезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхIула. Нужеца ракъалда тIад бугеб агълуялда гурхIел гъабуну нужеда зобалазул агълюялгIи гурхIел гъабула»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Инсаназул рухIал жал данде гъарурал боял руго. Цоцаде рекъарал рухIал цолъула, цоцаде рекъечIел ратIагъула»-абун. ХIадис ТIабаранияс бицана.

Цоги хIадис буго: «Раги бици гIемерлъараб гIамал гъаби дагълъараб мехалъ, мацIал цолъараб, рахIазул цоцаде ццимги бахъараб мехалъ, щивав гIагарав чияс гурхIел-рахIмоги къотIизе гъабураб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел гIадамазе лагIнат къола, гъезул бералги беци гъарула гIундулги гIинкълъизе гъарула»-абун. ХIадис ТIабаранияс бицана

23. Гъаб гIамал жидеца гъабулел гIадамал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее лагIнат къурал, жиндир рахIматалдаса гъес рикIкIад гъарурал.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ﴿٢٣﴾

Жодор гIундулги гIинкъ гъарурал жидеда хIакъаб жо рагIиялдаса, жодор бералги беци гъарурал хIакъаб жо бихъиялдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел гIадамал хIайваназда релълъизе гъаруна жидер гIакъло гъечIолъиялзул рахъалъан.

24. Гъел гIадамаз гъаб хирияб Къуръаналъул пикру ва тадбир щай гъабулареб?

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْقَانُ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾

Гъезул рахIазда тIад Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кIулал ран руго. Гъезда жаниб щибго жо лъугъулеб гъечIо.

Гъал аятаздасан мурад буго: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналдаги гIенеккуларев, гъесул расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги вильтъуларев чи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндирго хIалалда тола, гъев жиндир рахIматалдаса рикIкIадаги гъавула, ахираталда гъесие жужахIалзул гIазабги гъабула абураб.

25. ХIакълъунго жидеца иманги лъун букIун хадуб гъеб иманалдаса руссарал гIадамал, жидехъе бачIараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIорителги тун, хIакъаб Къуръан ва мугIжизаталги тун, жидерго жагъиллъиялда руссарал гIадамал руго щайтIаналъ жидеда гъеб гIамал берцин бихъизе гъабурал ва

إِنَّ الذِّبْرَ أَتَدُّوْا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾

жидер дуниялалда хьул лъезе гьабурал.

26. Гьел гIадамал муртадлъиялъе
(капурлъиялъе) сабаб буго хIакълъунго
жидеца Аллагъасул ﷺ Къуръан
рихарал ягъудазда бальгого абун букIин
ниж нуже мутIигIлъизе руго цо-цо
амруялъулъ абун.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَئِذَا كُنَّا أَهْلًا مِّنْ دُونِهَا
نَزَّلَ اللَّهُ سَاطِطُوعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأُمَمِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾

ТIадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго гъез бальго бицулеб жогI.
Гьел муртадлъарал гIадамал къватIир чIвазе гъарун Аллагъас
гъаб аят рештIизе гъабун ва гьел гIадамал суризе гъаруна.

27. Щиб хIалха букIинеб гьал мунафикъал
ва муртадлъарал гIадамазул малаикзабаца
гъурмалги, мугъалги рухулаго жидер рухI
бахъулеб мехаль?

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ
يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَذْنَهُمْ ﴿٢٧﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: «Дуниялалда
Аллагъасде ﷺ гIассилъи гъабулел рукIадго хварал гIадамазул рухI
босулеб мехаль малаикзабаца гъезул гъурмазда ва мугъазда маххул
гъенцIокъал къабулага босула рухI»-абун.

28. Гъезие гъеб гIазаб гъабиялъе
сабаб буго жал Аллагъасул ﷺ щим
бахъулеб гIамалалда хъвадун рукIин,
гъезие Аллагъ ﷺ разилъулеб гIамал
гъаби ва Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жигъад гъабиги рихун
букIин.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَصْحَبَ اللَّهُ
وَكُفِرُوا بِرِضْوَانِهِ، فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾

Гъеб жидер къабихIаб гIамалалъ жидеца гъабураб кинабго лъикIаб
гIамал гIададе хвараблъун гъабун. Ва гъезие рухI бахъиги гIазаб
гъабиги цадахъ гъабун, гъезие ахираталдаги абадияб жужахIалъул
гIазаб букIине буго.

29. Гьел жидер рекIель нифакъальул
унти бугел гIадамазда ракIалдайш
кколеб бугеб Аллагъас ﷺ жидер
рекIель бугеб унти гIадамазда загъир
гъабичIого тела абун?

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن نَّ
يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْعَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

Жидер исламалдаги бусурбабаздаги бугеб тушманлъи загъир гъабиларо
абун? Аллагъас ﷺ гъеб загъир гъабичIого теларо.

30. Дие бокъун букIарабани МухАммад
ﷺ, Дица дуда гьел мунафикъзабазул
гъурмал рихъизе гъарун две гьел загъир

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرْتَهُمْ
بِسِمَتِهِمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ

гъарилаан ва дуда гъезул шивасул

сипат-сурат лъазе букІана.

Киниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел мунафикъзаби балъго тун руго гъез тавбо гъабиялда хууллун ва гъезие гІагарал бусурбабазда гурхІун. Чара гъечІого Дуда гъел мунафикъзаби гъезул рагІабаздалъунги загъирлъизе руго. ГІадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужер киналго гІамалал.

Ал-Калбию абулев асхІабас абун: «Гъаб аят рештіize гъабун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскІов кІалъарав мунафикъ аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъалев вукІана»-абун.

31. Дица нужер цІакъ хІал бихъи

гъабила, я гъал муъминзаби, жигъад

гъабе абун амро гъабун ва цогидалги

захІматал амраби гІаде къан.

Гъелдалъун Дица загъир гъаризе нужер Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло жигъад гъабулел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда чІун сабро гъабулел муъминзаби щалдай руго абун. Ва дица нужер хІал бихъи гъабун нужер киналго гІамалалги хабарги-хІалги загъир гъабила.

32. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамаз, жидеца

цогидал гІадамалги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

диналдаса нахъе чІварал, жидеда

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

вукІин лъан хадубги жидеца аварасде

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тушманлъи гъабурал, гъесда

мутІигІлъичІел:

гъал гІадамаз щибго къварилъи-зарал гъабуларо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъез иман лъуниги, лъечІониги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щибго зарал яги хайир

букІуларо. Гъелъул жазаъ гъезие жидеего букІула. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъез

гъарурал лъикІал гІамалалги гІададе хвараллъун гъарула. Гъел

гІамалазда данде жиде ахираталда щибго кири букІуларо.

33. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нуж

Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласеги

мутІигІлъе!

Щибго щаклъи гъечІого иман камил

гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расуласул амро гІубазе гъабе!

Гъал мунафикъзабаца ва муртадлъарал гІадамаз гъабураб пиша

وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٢٠﴾

وَلَتَبْلُوكُمْ حَتَّى تَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ

وَالضَّالِّينَ وَتَبْلُوا أَخْبَارَكُمْ ﴿٢١﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

وَشَاقُوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ

الْهُدَى لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ

أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ

وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تَبْطُلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٢٣﴾

гъабун нужеца нужер гІамал гІададе хвезе гъабуге!

34. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالَهُ инкарги ккун, гъесул диналдаса
гІадамалги нахъе чІван, цинги жал гъеб

купру-ширкалдаго хварал гІадамазул

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кидаго мунагъл чуруларо ва гъел абадияб
жужахІалъул гІазабалъулъ рукІула.

Гъаб аяталдаса гІалимзабаца хІукму босана Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар
ккун хварав чиясул Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мунагъл чурун гутІиялъе, гъесул
дунялалда кигІанго лъикІал гІамалал рукІун ратаниги. Гъебго хІукму
буго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабун хварав чиясулги. Гъесул хІакълъулъ
цогі аяталда абун буго: «Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кидаго мунагъл чуруларо жинца
ширк гъабурав чиясул»-абун.

35. Нуж тушманасдаса загІиплъуге,

гъесдаса хІинкълуге ва нужеца гъев

рекъл гъабиялда ахІуге. Нуж гІадегІан
рукІадго.

Нуж муъминзаби ругелъул Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гъабун
рагълел. Гъел капурзаби ругелъул Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда данде
ругълел. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нужгун цадахъ вуго жинца нуже квер
бакълевлъун. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужер лъикІаб гІамалалдаса
щибго жо нукъсан гъабуларо.

Гъаб цо аяталда жаниб чанго батІияб хІукму бицун буго капурзабазда
рагъл гъабиялъул къагІида баян гъабун.

Бицунго кІвар бугеб хІукму буго: рагъл гъабизе абун къватІирги рахъун
тушманасда данде чІван хадуб гъесда бусурбабаца жидер хІинкълъи ва
загІиплъи бихъизабизе бегъун гутІи. Гъеб загІиплъи муъминзабазе кин
бегълелб жидеца тІалаб гъабулеб шагъадат швейлъе рес рекъараб бакІ
бугелъул гъеб рагъл.

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гъабун рагълел мужагъидаца жиндир
нафс цІунизе къасд гъабуларо. Гъесул къасд букІула жиндие шагъадат
щолел анищ абун. Гъадиаб бацІадаб ният гъечІев мужагъид хІинкълъизе
ва загІиплъизе бегъула. Жиндир рекІель гъеб хІинкълъиялъул асар лъараб
мехалъ гъес тавбо гъабун жиндир напсалъул гІайибал хал гъабизе
ккела ва, иман цІи гъабун, истигъфар гъабун, шагъадат тІалаб гъабун,
тушманасда данде ине ккела.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гІоло рагълел гъечІелъул капурзаби кидаго
рекІель хІинкълъи бугел рукІула. Гъезул рагъл бугелъул жиндир нафс
цІунун ва дуниялалъул чІаголълъи бокълун гъабулеб. Гъаб кІиго къукъа

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ
مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٢٤﴾

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَاسِ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ
وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتَرَكَكُمْ أَتَمَلَكُومُ ﴿٣٥﴾

рагъул майданалда данделъараб мехалъ щибго шаклъи гъчІеб жо буго муъминзабазе бергъенлъи букІулеблъи. Гьел муъминзаби цІакъго дагъал рукІун, гьел чІван, лъукъун рагъизе кІоларел лъугъун тушманас бергъенлъи босаниги гъеб бергъенлъи буго загъираб, дунялалъул рукъоб бугеб бергъенлъи. ХІакъикъаталда муъминзаби гъеб рагъулъги бергъарал рукІула: Гъез жидеда тІад бугеб Аллагъасул ﷺ фарз тІубана, Аллагъасул ﷺ диналъе тІоло рухІги бичана, абадияб ахираталда алжаналъул агълолъунги лъугъана. Гьелдасан кІудияб бергъенлъи щибха букІунеб!

КІиабилеб хІукму буго: Бусурбабаца маслахІат ва рекъел тІалаб гъабизе бегъуларо рагъул муйданалда рахъун хадуб. Гъеб рагъалъул хІасил букІине ккола я тушман тІобанго къезе гъави, яги гъев тушманас гъарани маслахІат гъабун рагъ чІезе гъаби. Гъадин рагъ чІезабураб мехалъ капурзаби жизят тІад лъун бусурбабазул хІукмуялда гъокъ рачун, гъелъие мутІигІ гъарун чІезе гъари. ШаргІияв имам вугеб мехалъ ва бусурбабазул хІалги дагълъун бугеб мехалъ гъев имамасе изно букІула рагъ чІезе гъабизе хІукму гъабизе. Гъеб хІукму гъабулеб бугониги гъелъул шартІал рукІине бегъуларо бусурбабазе зарал кколел, гьел къараллъун рукІунеб.

Лъабабилеб хІукму буго: Бусурбабаца кидаго капурзабазул хІукму ва тІалъи къабул гъабизе бегъуларо. Гъеб къабул гъабурал гІадамал гьел капурзабаздасан рукІула. Киниги бусурбаби куфру ширкалъул хІукмуялда гъокъ ккараб мехалъ гъезда тІадаб букІула гъеб куфруялъул лагълъиялдаса рорчІизе нух тІалаб гъаби. Гьел бусурбабазе цохІо лахІзаталъги бегъуларо капурзабазул хІукму къабул гъабун, гъеб лъикІаблъун бихъун, гъез къурал ихтиярал росун чІезе. Гъаб бакІ буго щибаб капураб пачалихъалда жанир ругел киналго бусурбабазе бичІизе кколеб бакІ.

Халкъалда щереги рахъун дибирзаби, устарзаби, цІаларал гІадамал кІалъалел руго: «Нилъее гъукъараб жо щиб бугеб диналъул?»-абун. Масжидалги рагъун ругилан, мадрасабиги ран ругилан, бокъухъин вагІза-насихІат ва дагІват гъабизе ресги бугилан. Гъал пакъирзабазда бичІчІизе кколеб цо гъитІинабго хІакъикъат буго: Жидедаги бичІун гъчІеб жидеца, гІадамаздаги бичІизе толеб гъчІеб. Гъеб хІакъикъат буго: Гъаб кинабго махлукъалъул жив цогояв Халикъ вуго ТІадегІанав Аллагъ. Гъев Аллагъ ﷻ вуго кинабго хІукмму-къадар жинда кодоб бугев, кинабго амро-нагъюги жиндир ихтияралда бугев. Гъев Аллагъасе ﷻ бокъараб ва гъес лагъзадерида амро гъабураб жо буго гъаб ракъалда тІад цохІо жиндие гуру лагълъи гъабуге абун. Аллагъасе

لَاغЪЛЪИ ГЪАБИЯЛДАСА МУРАД БУГО ГЪЕСУЛ ДИН ХІАЛТІИЗЕ ГЪАБИ, ГЪЕБ ДИНАЛДА РЕКЪОН ХІУКМУ ГЪАБИ. ГЪАВ ПІАДЕГІАНАВ АЛЛАГЪАСУЛ ДИН БУГО ВА ГЪЕСУЛ ХІУКМУГИ БУГО ХИРИЯБ КЪУРЪАНГИ, ГЪЕБ КЪУРЪАН ЖИНДА РЕШТІИЗЕ ГЪАБУРАВ ХИРИЯВ АВАРАГАСУЛ ﷺ СУННАТАЛГИ.

ГЪАБ ДИН ГЪАБИЗЕ НИЛЪЕДА ПІАДАБ БУГЕБ МЕХАЛЪ НИЛЪЕДА ПІАД КАПУРАВ ХАНГИ ВУКІУН, ГЪЕС ИЗНО КЪУНИ ГЪАБУН, КЪЕЧІОНИ ГЪАБИЧІОГО БУКІУНЕБ ЖО КИН ГЪЕБ БУКІУЛЕБ? ГЪЕВ ХАНАСУЛ ИЗНУ КИН ХАЛ ГЪАБУЛЕБ ШАРПІАЛДА? ГЪАЛ СУАЛАЛ ВА ЦОГИГИ ПІЕМЕРАЛ СУАЛАЛ РУГО БУСУРБАБАЦА ЖИДЕДА ЦЦЕРЕ РУГЕЛ ИМАМЗАБАЗЕ КЪЕЗЕ ККОЛЕЛ ВА ГЪЕЛ ИМАМАЗ ЖИДЕЕ ЖАВАБГИ КЪЕЗЕ ККОЛЕЛ. ГЪАБ ДУНЯЛАЛЪУЛ МАСЛАХІАТ ХАЛ ГЪАБУН, АБАДИЯБ АХИРАТ КІОЧОН КІАЛЪАЛЕЛ ПІАДАМАЛ КАНТІИЗЕ РЕКЪАРАБ МАСЪАЛА БУГО ГЪАБ.

Ункъабилеб буго: Бусурбаби капурзабаздаса пІадегІанал рукІин киналго рахъалъан. ГЪЕЛ ПІАДЕГІАНАЛ РУКІНАЛГЪЕ АСЛИЯБ САБАБ БУГО ГЪЕЛ РУКІИН ЖИДЕР БЕТІЕРГЪАН АЛЛАГЪ ЖИДЕДА ЛЪАЛЕЛ, ГЪЕСУЛ ХАНЛЪИ ЖИДЕДА ПІАД КЪАБУЛ ГЪАБУЛЕЛ ВА ЖИДЕЦА ГЪЕВ АЛЛАГЪАСЕ ﷺ ЛАГЪЛЪИ ГЪАБИЗЕГИ ПІАДЕ БОСАРАЛ. ГЪАЛ МУЪМИНЗАБАЗУЛ ДУНЯЛАЛДАГИ, АХИРАТАЛДАГИ ПІАДЕГІАНЛЪИ БУКІИН ХІАКЪАБ ЖО БУГО, ГЪЕЗУЛ БЕТІЕРГЪАН ПІАДЕГІАНАВ ВУГЕЛЪУЛ. ГЪАВ ПІАДЕГІАНАВ АЛЛАГЪАСДА ИНКАР ККУРАЛ, ГЪАСУЛ АВАРГЗАБИ ГЪЕРЕСИ ГЪАРУРАЛ, ГЪАВ АЛЛАГЪАСУЛ ﷺ ДИНАЛГЪЕ ПІОЛО КЪЕРКЪОЛЕЛ МУЪМИНЗАБАЗДА ЖИДЕЦА РАГЪ ГЪАБУЛЕЛ КАПУРЗАБИ ЦІАКЪ ПІОДОГІАНАЛ ВА ИНЖИТАЛ ПІАДАМАЛ РУГО.

ГЪАБ ДУНЯЛАЛЪУЛ РУКЪОБ АЛЛАГЪАСУЛ ﷺ ХІУКМУЯЛДА РЕКЪОН ГЪЕЗИЕ ЦО-ЦО БАКІАЛДА БУСУРБАБАЗДА ПІАДЕ БЕРГЪЕНЛЪИ ШВАНИГИ АХИРАТАЛДЕ ГЪЕЛ РУГО АБАДИЯБ ЖУЖАХІАЛДА РУКІУНЕЛ ПІАДАМАЛ.

Шуабилеб хІукму буго: АЛЛАГЪ ﷺ МУЪМИНЗАБИГУН ЦАДАХЪ ВУКІИН. ГЪЕЗИЕ КВЕР БАКЪУЛЕВЛЪУН, ГЪЕЗИЕ МАСЛАХІАТ БУГЕБ ХІУКМУ ГЪАБУЛЕВЛЪУН. ГЪАБ АМРОГИ МУЪМИНЗАБАЗЕ БУГЕБ КІУДИЯБ РОХХЕЛ БУГО. АЛЛАГЪ ﷺ ЖИДЕДА ЦАДАХЪ ВУГЕЛ ПІАДАМАЗЕ ШИБГО ХІИНКЪИ ВА КЪВАРИЛЪИ БУКІУЛАРО.

Анлъабилеб хІукму буго: ПІАДЕГІАНАВ АЛЛАГЪАС МУЪМИНЗАБАЗУЛ ЛЪИКІАБ ПІАМАЛ ПІАДАДЕ ХВЕЗЕ ГЪАБУЛАРО. ГЪЕЗУЛ КВЕШАЛ ПІАМАЛАЛГИ АЛЛАГЪАС ﷺ ЛЪИКІАЛ ПІАММАЛЛЪУН СВЕРИЗЕ ГЪАРУЛА ГЪЕЛ МУЪМИНЗАБАЦА ТАВБО ГЪАБУРАБ МЕХАЛЪ. КАПУРЗАБАЦА ДУНЯЛАЛЪУЛ РУКЪОБ КІГІАН ЛЪИКІАЛ ПІАМАЛАЛ ГЪАРУН РУГОНИГИ ГЪЕЗИЕ АХИРАТАЛДА ГЪЕЛЪУЛ ШИБГО ХАЙИР БУКІУЛАРО. АХИРАТАЛДА БИШУН ЦЕБЕ ХАЛ ГЪАБУЛЕБ ЖО БУГО АЛЛАГЪАСДА ﷺ ИМАНЛЪЕЙ, ГЪЕВ ЦО ГЪАВИ. ГЪАБ ШАРТІ БАТИЧІЕБ МЕХАЛЪ ЦОГИДАБ КИНАБГО ЛЪИКІЛЪИ ПІАДАДЕ ХВАРАБ БУКІУЛА.

ЖИНДИР РАГІАБИ ДАГЪАБ БУГОНИГИ ГЪАДИНАЛ БАТІИ-БАТІИЯЛ ХІУКМАБИ ЖИНЦА БАЯН ГЪАРУЛЕБ ЦОХІО АЯТ БУКІИНГИ БУГО КЪУРЪАН ПІАДЕГІАНАВ

Аллагъасул калам букІин жинца тасдикъ гъабулеб хІужа ва гъеб Къуръан хирияв аварагасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугІжизат букІин жинца баян гъабулеб далилги.

36. ХІакълъунго гъаб дуњялалъул чІаголъи буго жиб гІададисеб махсаро-хвечІ гІадаб жо.

Дагъабго мехаль букІунеб, цинги жиб тІаса унеб.

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌّ وَأَهْوَىٰ وَإِنْ تُؤْمِنُوا
وَتَسْتَقِيمُوا يُؤْتِكُم مِّنْ أَجْرِكُمْ وَلَا يُنْقِصَ
مِمَّا كُمُوتًا

Шейх Задагъ абулев гІалимас абунa: «ГІадегІанав Аллагъас баян гъабулеб буго гъаб дуњялги, гъалда жанир ругел нигІматал ва нафсалъ лазат босулел жалги гІисин лъималаз жидеда рекІелгъей гъабулел расанкІаби гІадал жал рукІин. Жакъа жидеда рекІел гъей бугониги метерисеб къоялъ жал щибго мунфагІат гъечІел жаллъун ругел. Гъедин бугельул жиндир гІакълъо бугев чи гъеб дуњялалъул чІаголъиялъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло жигъад гъабиялдаса нахъе чІвазе бегъуларо. Гъеб жигъад бугельул жив абадияб сагІадаталда (бахъи бугольиялда) вачулеб жо»-абун.

Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуни ва нуж гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъизеги хІинкъани, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеє гІемерго цІикІараб ажро кири къола. Ва нужедаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ боцІималги тІалаб гъабуларо. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ хІажат гъечІо щибго жоялда. Нужеда тІад фаризаяб закат лъун буго нужер Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъиялъул хІал бихъи гъабизе ва нужер факъирал, мискинал диналъул вацазе квер бакъиги гъабизе. Гъеб закаталъул кириги ахираталда нужеє кІудияб хазиналъун батула.

37. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужедаса боцІи-мал къей тІалаб гъабулеб букІараб ани, гъеб тІалабги кинабго боцІи кье абун тІад чІун гъабулеб амро букІарабани нуж бахиллъизе рукІана гъеб кьеєє ва нужеца исламияб диналдахун рокъукълъи загъир гъабизе букІана.

Нужер иманалъул загІиплъи загъирлъизе букІана.

Тасгъил абулеб тафсиралда абунa: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсан вижун вуго жиндие боцІи-мал бокъулевлъун. Жиндие бокъулеб жоялдахун къасд гъабурав чиясда инсанас жиндир рокъукълъи ва тушманлъи загъир гъабула»-абун. Ва амма жидер иман камилал асхІабзабаца Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ аварагасги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тІалаб гъабичІониги жидер кинабго боцІи-мал къуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда жигъад гъабиялъе гІоло.

إِنْ يَسْأَلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبَخَّلُوا وَخَرَجَ
أَصْفَتْكُمْ

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас *цo гъазават гъабизе бо хIадурулеб мехаль, гъеб бо дуцIиялъе квер бакъи гъабизе ккела абун хириял асхIабзабазда хитIабги гъабураб мехаль, жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхIаб аварасда* صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *аскIов вачIана жиндир кинабго магIишатги босун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъесда гъикъана: «Дуца дур хъизаналъе щибха тараб»-абун, Абубакр асхIабас абун: «Дица дир хъизаналъе Аллагъги* جَلَّ جَلَّالُهُ *гъесул расулги тана»-абун. ХIадис имам Тирмизияс ва абуДаудуица бицана.*

Гъадиаб букIана унго-унго Аллагъги جَلَّ جَلَّالُهُ гъесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъарал гIадамазул тIабигIат-гIамал.

38. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Я гъал Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вокъулет муъминзаби! Гъанже нужеда амро гъабулеб буго нужер раkI разилъараб нафакъа кье абун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабизе квер бакъи гъабизе. Гъадин загъиралдаго амроги гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ нухалда нафакъа кьеялда ахIараб мехальги нужедаса цо гIадамал руго гъеб нафакъа кьеze бахиллъулел, гъеб боцIи-мал жидерго хъатикье кколел.

هَٰذَا نَشْرُهُنَّوَلَّاءُ تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَحْمِلْ
عَنْ نَفْسِهِ ۖ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ ۖ وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ
وَإِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا
يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ

Гъедин бахиллъун жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналъе квер бакъи гъабизе напакъа кьечIев чи вуго жиндирго напсалъе зарал гъабун бахиллъарав чи. Гъеб бахиллъиялъ жиндие ахираталда щевезе букIараб ажро-кири нукъсан гъабулеб бугелъул. ТIадегIанва Аллагъ жив цIакъ бечедав вуго, нужер нафакъа-сахIалда хIажатав гъечIо. Нуж руго цIакъ пакъирил, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ цIоб рахIматалда хIажатал гIадамал. Гъединал пакъирзаби нуж рукIиналъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ нуже маслахIат бугеб жо малъулеб буго ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи тIалаб гъабун нужерго рес рекъараб садакъа-хайрат гъабе, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналъе квер бакъиги гъабе боцIи-малалдалъун абун амро гъабулеб буго.

Нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ мутIигIлъиялдаса рахъани, гъесул амро тIубазе гъабиялдаса руссунги чIани, Алагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ нужги нахъе рачун, нужер бакIалда цоги къавм гъабила: жал Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ цIикIун мутIигIал ва гъесул амро тIубзе хехлъи гъабулел. Цинги гъел гIадамал нужеда релъаралги рукIине гъечIо. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналъе гIоло ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи тIалаб гъабун боцIи-мал кьеze бахиллъулел рукIине гъечIо. Гъел нужедаса сахаватал рукIина, ва нужадаса Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ хириялги рукIина.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъарайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас гъаб аят цІалараб мехалъ, хириял асхІабзабаца абун: «Я расулаллагъи ﷺ! Щиб къавм бугеб гъеб Аллагъас ﷻ нижсги нахъе рачун нижер бакІалда гъаризе бегъулел?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгас жинда аскІов гІодов чуІн вукІарав Салманул Фарисиясул гъажсалда квер кІутІана ва жинца абун: «Гъавги, гъасул къавмги буго. Гъаб исламияб дин зобалазда цІвабзада аскІоб букІараб аниги, гъенирги ун Фурсазул бахІарказ гъеб дин босизе букІана»-абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.

Гъаб аяталда жаниб нилъеда лъазе гъабулеб буго гъаб исламияб дин дунялалда тІад гІатІилъун, тІибитІун ине букІин, ва гъеб Аллагъасул ﷻ кІудияб нигІмат букІин. Гъеб диналда жидеца халкъ ахІулел гІадамазе кІудияб ажро-кири шолелъул, гъел жидеца исламияб диналда халкъ ахІулел имамзабилъун рукІине рес лъугъулел буго бокъараб ракъалда тІад ругел бокъараб миллаталъул гІадамазе.

Цо гІадамал Аллагъасул ﷻ диналдаса руссана абун Аллагъас ﷻ жиндир дин гъелъие квербакъулел гІадамал гъечІого толеб гъечІо. ТІадегІанав Аллагъас халкъазда гъоркъоса цІиял, батІиял гІадамал ццере рачулел руго жиндир диналъе квер бакъи гъабизе ва гъезие ажро-даражаги швезе. Гъаб хІукму бичІарал, Аллагъасул ﷻ диналда халкъ ахІизе жидеес ресги бугел цІаларал гІадамаз гъаб кІудияб нигІмат кодоса ине кин толеб? Аллагъасе ﷻ гІибадат бацІад гъабиялда тІад чІей гъабун, гъеб гІибадат гъабиялда цогидал гІадамалги ахІун кин жал хъвадуларел?!

Гъаб жигъадалъул бицун рештІизе гъабураб хирияб сураталъул ахираб аяталда жаниб жинда кантІизе кколеб берцинаб, гъваридаб хІикмат буго. Гъеб хІикмат буго: Жиндир чорхол сахлъи гъечІого, херлъун вукІун, яги сахлъи бугониги Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло жигъад гъабизе кодоб ярагъгун вахъизе жиндир бахІарчилъи гІоларев чиясе, яги гъеб бахІарчилъи гІуниги гъедин къватІив вахъине рес гъечІев чиясе Аллагъас ﷻ бихъизе гъабулеб буго гъеб жигъад гъабулел гІадамазда башадаб ажро жиндие шолел цоги нух. Гъаб нух буго Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло боцІи-мал нафакъаде къей. ТІадегІанав Аллагъасул каламалда жаниб жигъадалъул бицарал гІемерисел аятазда абулеб буго: «Жидер боцІи-малалдалъун ва жидер нафсаздалъун жигъад гъабулел гІадамал»-абун. Гъал аятаз баян гъабулеб буго Аллагъасул ﷻ диналъе гІоло боцІи-мал нафакъаде къейги жигъад гъаби букІин. Гъаб магІна баян гъабулел Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасгасул

хАдисалги руго. Гьел хАдисал щересел суратазда жанир гЕмерал рицана.

Аллагъасул ﷺ диналгье гЮоло жигъад гъаби буго битІараб исламияб диналда гІадамал ахІиги, гьезда Къуръан хАдис ва шаргІияб гІелму малъиги. Гьєб диналда халкъ ахІиялълуги, гьезда Къуръан хАдис малъиялълуги хІасил букІине ккола гьел гІадамазда бичІине гъаби жиндие гІибадат гъабизе тІадав хан цохІо Аллагъ ﷺ вукІин, кинабго лъикІлъиги, квешлъиги гьєв Аллагъасул ﷺ хІукму къадаралдалълун букІин. Бищунго лагъзадерида гурхІулєв, гьєзул ахІиялгье жаваб кьолєв, гьел лагъзадерица жинда дугІа ва хІєли гъабизе бокъулєвги гьєв ТІадєгІанав Аллагъ вукІин бичІизе гъаби. Гъадинаб битІараб исламияб дин халкъалда лъазе гъабураб мехалъ гьел гІадамал Аллагъасе ﷺ хІакъикъияб гІибадат гъабизе ругъунлълула ва жидєє гьєб гІибадат гъабизе квалквал гъабулєб жоялдаса рикІкІалтъизе, гьєлдаса хвасарлъизе яхІ бахълула.

Ниж Аллагъасул ﷺ диналда халкъ ахІулєл гІадамал руго абун жидєрго нафсазда цІаралги лълун, гьел гІадамал тІад вугєв капурав ханасдаги гьєсул къануназдаги мутІигІлъиялда жинца ахІулєв чи живгоги кьосарав, жинца цогидал гІадамалги кьосизе гъарулєв чи вуго.

Аллагъасул ﷺ амруялдаги гІассилълун гьєв Аллагъасул ﷺ махлукългье мутІигІлъизе бєгълєб бакІ цониги гьєчІо. ТІадєгІанав Аллагъас Къуръаналда жаниб гЕмер рєхсєраб хІукму буго жиндир эбєл-инсє мутІигІлгье, гьезда дандє щибго рагІи абугє абун. Гьєб хІукмуялълуги хІасил гъабун Аллагъас ﷺ абулєб буго: «Гьел эбєл-инсуца нуж Аллагъасдє ﷺ гІасилтъиялда ахІулєл ругони нуж гьєзие мутІигІлгьє!»-абун. Аллагъасда ﷺ гІасилтъиялда ахІи буго Аллагъасул ﷺ шаргІиги тун гІадамаз гІуцІарал къануназда мутІигІлъиялда халкъ ахІи.

ТІадєгІанав Аллагъас жиндир битІараб диналда халкъ ахІулєл гІадамазда гьоркьоса нилъги гъарєги. Аллагъасул ﷺ диналгье квер бакъи гъабизе тавфикъги гъабєги.

Аллагъасул ﷺ тавфикълдалълун сурату МухАммадалълул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТІадєгІанав Аллагъасє буго.

48. Суратул ФатхI

سُورَةُ الْفَتْحِ

Гъаб хирияб сурат буго Мадинаялда жиб рештIине гъабураб ва гъалда жанир рицунел масъалабиги шаргIиял ахIкамазда хурхарал руго.

Гъалда жаниб бицун буго Маккаялда аскIоб бугеб ХIудайбият абулеб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе Къурайшиязулгун гъабураб сулхIалъул (маслахIат). Гъеб букIана гъижра гъабун хадуб анлъабилеб сональ ва гъеб сулхI гъабуралдаса бай бихъун исламияб дин гIатIилъана, гъелъие бергъенлъабиги цвана. Макка шагъар бахъиги гъелдаса хадуб ккана. Гъеб Макка бахъаралдаса тIобанго исламияб дин бергъана абизе бегъулеб хIал лъугъана.

Гъединго гъаб сураталда жаниб жигъадалъул бицун буго, «БайгIату Ризван»-абун жинда цIар лъураб хириял асхIабзабаца аварасе ﷺ гъабураб къотIиялъул бицун буго. Гъеб къотIи гъабун букIана хвезегIан аварасе ﷺ квер бакъизе ва гъесда цадахъ чIезе абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ахIараб мехаль гъевгун цадахъ къватIире рахъичIел мунафикъзабазулги бицун буго. Хирияв аварасе ﷺ бихъараб битIараб макъуялъул бицен гъабун буго. Гъеб макъу буго аварасе ﷺ асхIабзабиги Маккаялда жанир лъугъун цибого хIинкъи гъечIого ругеллъун бихъи. Сураталъул ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе рецц гъабулеб буго ва жал рацIадал, хириял асхIабзабазеге рецц гъабулеб буго.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Суратул ФатхI»-абун: цожо рагъиялъул, гъеб бахъиялъул бицунеб сурат абун, гъаб сураталъул байбихъудаго хирияв Аллагъас ﷻ Макка бахъизе букIиналдалъун рохел бицун «Дица две баянаб рагъи (бахъи) гъабуна»-абун бугелъул. Гъаб сураталъул хиралъи бицун гIалимзабаца абун:

Гъаб сурат хирияв авараседа ﷺ рештIине гъабуна ХIудайбияталдаса тIаде руссараб мехаль. Гъаб сурат жинда рештIине гъабураб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Дида гъаб сардилъ сурат рештIине гъабуна, жиб дие хирияб бугеб гъаб кинабго дунялалдаса ва гъеб дунялалда жаниб бугеб жоялдасаги»-абун. ХIадис имам Бухарияс бицана. Цинги аварасе ﷺ гъаб сурат цIалана.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**1. ХIакълъунго Дица дуе Макка шагъар
рагъана жиб баянаб, жиндиль щибго щаклъи
гъечIеб рагъиялдалъун.**

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾

Дица дуе хIукму гъабуна МухIаммад ﷺ, мун дур тушбабаздаса бергъизе вукIиналдалъун. Гъаб къотIи буго Аллагъас ﷻ жиндие хирияв аварагасе ﷺ Макка рагъизе кIиго сональ цебего гъабураб къотIи. Гъаб къотIи гъабураб ва гъаб сурат рештIизе гъабураб заман буго гъижраялзул анлъабилеб сональзул зулкъагIидат моцIаль. Макка рагъи букIана гъижраялзул микъабилеб сональ.

**2. Дица дуе гъаб рохел бицунеб буго
МухIаммад ﷺ, дур цересел ва
хадуселги мунагъал чуризе.**

لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ
وَيُتِمَّ رَحْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا

Гъаб рагIи буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бугеб хиралъи. Цереселги, хадуселги мунагъал чурана абураб рагIиялзул магIна буго, гъев хирияв авараг ﷺ жинца мунагъ гъабуларев вукIин, жив Аллагъасе ﷻ тIарлат гIибидат гъабиялда тIад чIарав вукIин. Аллагъас ﷻ **дуе къураб нигIматги тIубазабизе.**

Аллагъас ﷻ гъесие къураб нигIматги буго гъев аваргIъун гъави, гъесухъе хирияб къуръан рештIине гъабиги. Гъеб нигIмат тIубазе гъаби буго исламияб дин бергъизе гъаби ва Аллагъасул ﷻ дин ракъалда тIаде тIибитIизе гъаби.

Аллагъас ﷻ мун битIараб нухалдаги тIовитIизе. Дуда Аллагъас ﷻ вахIю гъабураб дин умматалъухъе щвезабун, гъел битIараб исламияб диналда тIоритIун, гъелдалъун гъел муъминзаби алжаналда лъугъулеб нухалда ритIун ккезе гъаризе.

**3. Аллагъас ﷻ дуе квер бакъиги гъабизе
мун кIодо гъавулеб ва дур тушбаби гIодогIан
гъарулеб квербакъи гъабиялъ.**

وَيُضْرِكَ اللَّهُ ضَرْعًا عَرِيًّا ﴿٣﴾

Гъеб квербикъиялдалъун дуе дунялалъулги ахираталъулги хиралъи щолеб.

**4. ТIадегIанав Аллагъ вуго жинца
муъминзабазул рекIель хIалхъей ва
гIодоре риччай рештIине гъабурав.
Гъезул иман жинца жегиги цIикIине
гъабизе. Гъев Аллагъасул ﷻ боял**

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ
لِيَزَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾

руго зобалаздаги ракъалдаги ругел боял.

Гадамазул боял рукIа, Малаикзабазул боял рукIа, хIайваназул боял рукIа. Гьединго Аллагъасул ﷻ боял руго жинца жинда гIассильарал гIамазе гIазаб гьабизе ритIунел гьуралги, накIкIалги, зоб гьугъай, ракъ багъариги. Гьединал боял гIемерал руго ГадегIанав Аллагъасул. Ибну Касир абулев гIалимас абуна: ГадегIанав Аллагъасда кIолаан цохIо малаикги витIун гьаб ракъалда тIад бугеб чIагояб жо ва гIатIгояб жо цохIо лахIзаталь хвезабизе ва бакъвазе гьабизе. Киниги Аллагъасул ﷻ хIикмат кIудияб букIун гьес жиндир лагъзадерида тIад жигъад гьаби фарз гьабуна ва хIакъабги батIулабги жо батIа гьабизе жалго гIадамал риччана. Аллагъасул ﷻ амру тIубарасе алжан насиб гьабизе, жинда гIассильарасе жужахIги хIалал гьабизе. **ГадегIанав Аллагъ жиндир пишабазуль хIакимия вуго.** Цо мунфагIат гьечIеб, жинда жаниб маслахIат гьечIеб жо гьес гьабуларо. **Гьев Аллагъ ﷻ жиндир махлукъальул киналго ахIвалал жинда лъалев вуго ва гьезул тадбир гьабулевги вуго.**

5. Аллагъас ﷻ жиндир лагъзадерида жигъад фарз гьабуна Аллагъасда иман лъурал ва гьесул амруялда нахърилътарал бихъиналги руччабиги алжаналда жанир лъугъизаризе. Жидеда жанисан гIорал чваххулел, жидер пихъал тIагIамал ахазда жанир рукIуна гьел муъминзаби ва даимго гьел алжаназул нигIматазуль рукIуна.

لِيَجْزِيَ الْمُؤْمِنِينَ وَالمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَلَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ مِنْ غَيْرِ مُغَيَّرَةٍ وَلَئِنَّ اللَّهَ عِنْدَ اللَّهِ قُورًا عَظِيمًا

Гьал муъминзабаздаса Аллагъас ﷻ мунагъ-хатIагъги тIаса ине гьабула. Гьаб алжаналда лъугъизе гьари ва мунагъ хатIагъ тIаса ине гьаби Аллагъасул ﷻ рахъалъан бугеб кIудияб цIоб рахIмат буго ва абадияб бахъи буголъиги буго.

6. Аллагъас ﷻ жигъад фарз гьабуна жинца мунафикъал бихъиназе ва руччабазе гIазаб гьабизе, гьединго жидеца Аллагъасдехун ﷻ ширк гьабулел бихъиназе ва руччабазе гIазаб гьабизе. Жидеца Аллагъасул ﷻ хIакъальуль квешаб пикраби гьарулел ва гьересиял харбалги рицулел.

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَلَمَ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

Кинабго квешлъи ва гIазаб ахираталда гьезда тIаде сверизе буго. Аллагъасул ﷻ ццим бахъи ва гьесул лагIнатги буго жидее.

Гъезие хIадурун жагъаннамаги буго. ЦIакъ квешаб руссунеб бакI
бугоха жидее гъеб жагъаннама!

7. ТIадегIанав Аллагъасул руго
зобалаздаги ракъалдаги ругел киналго
боял! Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир
гуч бергъарав, жинда гIассилъарздаса
ццим босизе кIолев.

وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَكَانَ
اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيْمًا ﴿٧﴾

Жиндир кинабго амроялъуль хIакимиявги вуго гъев Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ. Жинда гIассилъарал гъалаг гъари хех гъабуларев, гъез тавбо
гъабилародай абун гъезие гIазаб гъаби жинца нахъе бахъун толев.

8. ХIакълъунго Дица мун витIун
вуго МухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къиямсеб

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾

къоялъ кинабго халкъалъе дуца нугIлъи гъабизелъун. Гъезухъе
аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ раclана, гъел хIакъаб диналдаги ахIана
абун.

Гъаб дур умматалъул муъминзабазда алжаналдалъун рохелги
бицине, гъеб умматалъул гIассиял-пасикъал гIадамазе
жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкъиги къезе.

9. Дица нужеда расул витIун вуго я
гъал гIадамал, нужеца Аллагъасдаги
جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги иман лъезе.

لَتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ وَتُعَزِّرُوْهُ وَتُوَقِّرُوْهُ
وَتُسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ﴿٩﴾

ХIакъаб иман лъеялъ, жиндилъ щибго
щаклъи гъечIеб, жинда раkI чIараб.

Нужеца гъев расул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кIодо гъавун гъесул хIурматги гъабизе,
гъесул адаб гъабун гъесул амро кIодо гъабизе. Нужеца Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ радалги къассиги тасбихIги гъабизе. Нужеда кидаго Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ раkIалда вукIине нужеца, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIодо гъавун ва вацIад
гъавун рехсезе.

10. ХIакълъунго жидеца дуе байгIат
гъабулел асхIабзаби руго МухIаммад
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца Аллагъасеги
جَلَّ جَلَالُهُ байгIат гъабулел.

إِنَّ الَّذِيْنَ يُبَايِعُوْنَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُوْنَ
اللّٰهَ يَدُ اللّٰهِ فَوْقَ أَيْدِيْهِمْ فَمَنْ نَكَثَ
فَإِنَّمَا يَنْكُثْ عَلَى نَفْسِهِۦ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا

Мун вугелъул Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул ва
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вакил гъел асхIабзаби
диналда ахIизе витIарав. Гъез дуе гъабураб
къотIи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къотIи букIуна, гъез дуе хиянат
гъабуни гъеб хиянатги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб букIуна. ТIадегIанав
Аллагъасул квер буго гъезул кверазда тIад. Гъел асхIабзабаца

عَهْدَ عَلَيْهِ اللّٰهُ فَسَوْفَ يَكْفِيْهِمْ أَجْرًا عَظِيْمًا ﴿١٠﴾

аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверги босун байгIат гьабураб мехаль гьeб байгIат Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб буго. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьезул гIамал бихъулев вуго, гьез бицунeб жо жинда рагIулевги вуго. **Гьeб кьотIи щив чияс хвезе гьабуниги, гьeб кьотIи хвезабиялъул зарал гьев чиясул нафсалъе буго.** Гьес жиндие шолeб кIудияб ажро хвезе гьабидалго, жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб кьотIи хвезабун. **Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб кьотIи тIубазе гьабурав чиясе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ кIудияб ажро кьeла.** Абадияб алжан кьeла ва алжаналда вукIадго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вихъиги ризкъильун гьабила.

Гьаб ХIудайбияталда гьабураб сулхIалъул бицунел гIемерал хIадисал руго. Гьезул кьокъаб хIасил буго гьаб хадуб рехсараб жо: Гьижра гьабун хадуб анлъабилеб соналъул зулкъагIидат моцIалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гIумра гьабизе къасдалда Мадинаялдаса вахъун Маккаялдехун ана. Гьевгун цадахъ азаралда анкънусго, яги азаралда шунусго асхIаб вукIана. Гьезда гьоркъов лъабнусго чи чуязда рекIаралги рукIана.

Маккаялда аскIор шун ХIудайбият абураб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аваргги гьесул асхIабзабиги рештIана хIохъ бахъи гьабизе, сордоги базе. Гьениб цо гъуй букIана. Гьeб гъуялъул лъим хекого тIагIана ва гIадамал къечезе лъугъана. Гьeб хабар аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъараб мехаль гьес тIалаб гьабуна дагъабгIаги лълъим бугев чиго гьeчIиш абун. Цодагъаб лъим жаниб бугеб цIарагI (посуда) жиндихъе босун бачIидал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьeб лъималдалъун какиe чурана ва гьeб жинца какиe чурараб лъим гъуялда жаниб тIуна. Гьeб гъуй цебеккун букIараб хIалалъ лълъел цIуна ва кигIан тIаса босаниги дагълъулебги букIинчIо.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIаб жинда аскIов ахIана ва гьесда абуна: «Мун Маккаялъул Къурайшиязул церехъабазухъе а, ва дуца гьезда бице ниль гIумра гьабизе рачIун рукIин, рагъ гьабизе рачIун гьeчIеблъи»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас абуна: «Я расулаллагъи! Дун хIинкъун вуго Къурайшияз дун къабул гъавиларо абун. Гьeб Маккаялда дие цIуни гьабулев чиги гьeчIо. Гьезда лъала дие кин жал рихарал ругеб ва кинаб тушманлъи дир гьездехун бугеб. Дица дуе вихъизе гъавила гьенив витIине дидаса мустахIикъав чи. Гьев вуго ГIусман ибну ГIафан. Нильеца гьев витIила Абусуфянихъе ва цогидал Къурайшиязул церехъабазухъе, гьезда бицине ниль КагIба рукъалда зиярат гьабизе рачIун ругеблъи ва гьeб кIодо гьабизе рачIун ругеблъиги»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жинда Аллагъ разилъаяв Гусман асхIаб витIана Маккаялда. Гьесие божилъи гъабуна СагIид ибну ГIасс абулев чияс ва гъев Абусуфянил рукъов швана. Гусман асхIабас жиндир мурад бицараб мехаль Къурайшазул ханзабаз абуна: «Дуе бокъани мун КагIба рукъалде тIаваф гъабизе а»-абун. Гусман асхIабас абуна: «Дица гъев КагIба рукъалда тIаваф гъабиларо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас тIаваф гъабун хадуб гурони»-абун.

Къурайшияца Гусман асхIаб жидеда аскIов чIезе гъавуна, ХIудайбияталда тIаде вуссун витIичIого. Аварасдаги ﷺ асхIабзабадаги хабар швана гьел Къурайшияца Гусман асхIаб чIван вуго абун. Гъев хабар жиндихъе швараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Ниль гъаб бакIалдаса нахъе инаро гъев къавмалда рагъ гъабичIого»-абун.

Цинги хирияв аварас ﷺ асхIабзаби رَحِمَهُ اللهُ غَنَمُ ахIана байгIат гъабиялда. Гъев букIана «БайгIату Ризван»-абун жинда цIар лъураб ХIудайбияталда цо гъветIалъул рагIдукъ аварасги ﷺ гIодов чIун гьесие асхIабзабаца رَحِمَهُ اللهُ غَنَمُ: «ХвезегIан рагъила ниж аварасгун ﷺ цадахъ»-абун гъабураб къотIи. Цо гIалимзабаца абуна: «Рагъдаса лъутиларо ниж»-абун гъавуна гъев къотIи абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас «БайгIатул Ризван» гъабулеб мехаль Гафанил Гусман Маккаялда ун вукIана. Аварас ﷺ абуна: «Я дир Аллагъ! Гусман вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва Аллагъасул расуласул ﷺ хIажат тIубазе витIун арав»-абун. Цинги аварас ﷺ жиндир цояб квер цогидаб квералде тIаде къабуна ва жинца абуна: «гъаб буго Гусманил байгIат»-абун. Гусман асхIабасе аварас ﷺ гъабураб байгIат цIакъ къимат кIудияб ва хирияб байгIат букIана»-абун. ХIадис Байгъакъияс бицана.

Гъев къоялъ киналго асхIабзабаца байгIат гъавуна цохIо чияс хутIизегIан. Гъев чиги Алжаду ибну Къайс вукIана. Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Гъев къоялъ гъветIалда гъоркъ байгIат гъабурал гIадамазул цониги чи жужахIалда лъугъуларо»-абун.

Гъев байгIат гъабун хадуб Маккаялъул Къурайшиязда байгIат гъабиялъул хабар рагIана ва жал хIинкъана рагъ гъабизе. Къурайшияз аварасухъе расулал ритIун сулхI (маслахIат) гъаби тIалаб гъавуна. Аварас ﷺ гъезул гъари къабул гъабун маслахIат гъавуна. Гъев

маслахIат букIана гъаб сональ аварагги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзабиги رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ Маккаялда жанир лъугъинчIого тIаде руссун ине ва тIасияб сональ гъел гIумра гъабизе рачIине. Лъабго къоялъ Маккаялдаги рукIун цинги тIаде руссун инеги. Цогиги гIемерал шартIал рукIана гъеб маслахIатальул. Цо-цо асхIабзабазе цIакъ захIмалъун букIана гъеб ХIудайбияталдаса нахъе руссун ин. Гъаб сулхIальул хабар нильеца хадубги бицине буго гъабго сураталда жаниб иншаАллагъ.

11. Мун тIаде вуссун Мадинаялда щвараб мехаль мунгун цадахъ ХIудайбияталда рачIинчIого Мадинаялда чIарал агIрабаца, жидер иман загIипал ва мунафикъал гIадамаз дуда абизе буго: «Валлагъи ниж машгъул гъаруна мунгун цадахъ рачIиналдаса нижер хъизаназ ва магIишаталъ. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъаре нижедаса тIаса лъугъа»-абун. Гъезул мацIаз абулеб буго гъезул рекIель гъечIеб жо.

Гъез дуда гъереси бицулеб буго. Гъел нужгун цадахъ рачIинчIого чIун рукIана хIинкъун, гъезул ракIалдаги кколеб букIана Къурайшияца нужги чIвалин ва тIокIал тIад руссун нуж Мадинаялдаги рачIиларин абун.

ДуцагъездаабеМухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нагагъ тIадегIанав Аллагъасе бокъун бугони нужеа цо мунфагIат гъабизе, яги цо зарал гъабизе щив чиха вугев жинда гъеб иш нахъе чIвазе кIолев? Щивниги чи гъечIо. Нуж рукъор рахчун чIана абун хвалдаса хвасарлгуларо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букIарабани нуж регун ругеб босадаго кIола Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ нуж чIвазе гъаризе. тIадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеа гъабулеб гIамал ва бицулеб хабар.

12. Нужеда ракIалда ккана Аллагъасул расулги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабиги тIокIал жидер агълоялде тIаде руссинаро абун. ЩайтIаналь нужер ракIазе гъедианаб пикру бокъизе гъабуна ва нужеа цIакъ квешал пикрабиги ракIалда ккун рукIана.

Гъел асхIабзаби Къурайшаца чIван тIагIизе гъарила абун ракIалда ккун букIана нужеда. Нуж руго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIор цIакъ квешал,

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ
شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْنَا
يَقُولُونَ يَا لَيْسَ بِهِم مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِم
قُلْ مَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ
ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾

بَلْ ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ
وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَرَبِّينَ ذَلِكَ فِي
قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنًّا سَوْءًا وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾

гьесул щим бахъи ва Глазаб нужеес Глагъараб къавм.

13. Жидеца Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ**, гьесул расуласдаги иман лъоларел Гладамазе хIакълъунго ПIадеГIанав Аллагъас жужахIалъул Глазаб хIадурун буго.

وَمَنْ لَّمْ يُؤْمَرْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

14. Киналго зобалазулги ракъальбулги ханлъи буго цохIо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ**. Гьев Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** Глазаб гъабула жиндие бокъарав чиясе ва гьес мунагъалги чурула жиндие бокъарав чиясул.

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفُرُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا
رَحِيمًا ﴿١٤﴾

ХIакълъунго ПIадеГIанав Аллагъ вуголъана жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев.

15. Гьел ХIудайбияталда рачIинчIого чIарал Гладамаз нуж гъазаватги гъабун гъанимат (давла) бакIаризе араб мехаль абизе буго: «Нижги риччанте нужгун цадахъ рачIине»-абун. Нижги рагъизе руго нужгун цадахъ. Гьезие бокъун буго ПIадеГIанав Аллагъас гъабураб къотIи хвезабизе, гьесул калам хисизе гъабизе.

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى
مَعَانِهِ لِتَغْزَوْهُمْ أَوْ لَا تَعْلَمُونَ أَنَّهُ يُرِيدُونَ
أَنْ يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ
قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا
بَلْ كَاثِرُوا بِأَيْفَتِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

КъуртIуби абулев ГIалимас абуна: «ПIадеГIанав Аллагъас жиндие хирияв аварасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вахIо гъабун лъазе гъабун букIана ХIудайбияталдаса ПIаде руссараб мехаль Хайбаралда ине руго нуж, гъенир бергъинеге руго ва гьеб Хайбаралъул гъанимат гъаб ХIудайбияталда рукIарал асхIабзабазе гурони щвезеги гъечIо абун. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** муъминзабазе гъабураб къотIи букIана гъаб гьел Маккаялда щвечIого, КарIба рукъалда ПIаваф гъабичIого ПIаде руссун, ракI къварильун рукIиндал. Гъаб къотIиги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе бугеб мугIижизат букIана: Гъаб сурат рештIине гъабун букIиндал ХIудайбияталдаса ПIаде руссун рачIулаго Мадинаялда щвечIого нухдаго ругеб мехаль.

Дуца гъезда абе МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: «Нуж нижеда цадахъ рачIизе гъечIо! Гьеб Хайбаралъул гъанимат ХIудайбияталда рукIарал асхIабзабазе букIине буго абун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** цебекунго гъабураб къотIи буго»-абун. Гьел Гладамаз нужедахун абизе буго: «Гьеб жо Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хIукму гъечIо. Гьеб буго нужеца нижедехун хIал хъублъи гъабун нужецаго гъабулеб хIукму»-абун. Гьезул рагIи нахъе чIван ПIадеГIанав Аллагъас абулеб буго: «Гьеб къавм буго жидеес

дунялалъе маслахIат бугеб жо гурони бичIчIунарел гIадамал»- абун.

Маккаялда аварагги ﷺ асхIабзабиги унеб мехаль гьел мунапикъзаби гьезда цадахъ ине разилъун рукIинчIо гьеб сафар букIиндал Аллагъасе ﷺ гIоло КарIба рукъалда гIаваф гъабизе абун бухъараб. Жегиги хIинкъиги букIана Маккаялъул мушрикал рагъ гъабун къварилъи щвеялдаги. Гьенисан сах-саламат гIаде руссунги рачIун Хайбаралда гъазават гъабизе унеб мехаль гьел мунафикъал гIадамазул хъул лъуна гьениб бергьенлъи щвеялда ва гьенисан гъанимат щвеялдаги. Гьеб дунялалъул нигIматалъе гIоло гьез абунa нижги риччанте нужгун цадахъ гьеб гъазаваталда абун.

ГIадегIанав Аллагъ жинда бальгоябги, загъирабги жо лъалев вугельул гьезул букIинесеб къисса аварагасда ﷺ бицана гьев Мадинаялда щвеледего щцебе.

16. Гьел ХIудайбияталда рачIинчIого чIун рукIарал гIадамазда дуца абе МухIаммад ﷺ : «Нуж хадур ахIизе руго жидер къуват-гуч бугел къавмазда гъазават гъабизе. Гьезда нужеца рагъги гъабун нужер диналда руссине гъарила гьел, яги гьел рагъго гъабичIого нуже мутIигIлъизеги бегъила. Гьеб рагъ

гъабизе ахIараб мехаль нуж аварагасе ﷺ мутIигIлъгани Аллагъасе ﷺ нуже лъикIаб ва берцинаб ажро къезе буго:

Дунялалъул рукъоб бергьенлъиги гъаниматги къезе буго, ахираталда алжанги къезе буго. Гьеб ахIиялъе мутIигIлъичIого нуж мугъбан руссани доб ХIудайбияталда ине ахIараб мехаль мугъбан руссарал гIадин, цинги нуже Аллагъасе ﷺ цIакъ гучаб жинца цIакъ унтизабулеб гIазабги гъабизе буго»-абун.

17. Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло гъазават гъабизе къватIире рахъа абун ахIараб мехаль гьеб ахIиялъе жаваб къезе кIвечIев бецав чиясе мунагъ гьечIо, рекъав чиясеги мунагъ гьечIо цоги щиб бугониги унти бугев чиясеги мунагъ гьечIо. ГIадегIанав Аллагъасе мутIигIлъарал ва гьесул расуласеги мутIигIлъарал гIадамал Аллагъасе ﷺ алжаналда жанир лъугъизе гъарула: жидеда жаниса лъарал ва гIорал чвахулел бечедал ахал, ва берцинал

قُلْ لِلْمُحَلِّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سِتْرَةٌ إِلَى قَوْمِ أُولَىٰ بِأَسْ سَدِيدٍ يُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ فَإِنْ تُطِيعُوا يُفْزَكُوا اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ تَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

нигIматал ругел.

Аллагъасеги ﷺ мутIнгIльчиого, гъез ахIараб мехаль гъазават гъабизе рахъичIого мугъбан руссарал гIадамазе Аллагъас ﷺ цIакъ гучаб, жинца унтIIZE гъабулеб гIазаб гъабизе буго.

18. ХIакълъунго ТIадегIанав
Аллагъ разилъана жидеца дуге
байгIат гъабулел муъминзабаздаса
ХIудайбияталда гъветIалъул
рагIадалда гъокъ мун вугеб гIужаль.

﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ
تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ
السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا وَنِصْرًا﴾

Аллагъасда ﷺ лъана гъел муъминзабазул рекIель бугеб
ритIухъльи ва къотIи тIубазе бугеб къасд.

Аллагъас ﷺ гъел муъминзабазда хIалхъей ва ракI парахальи
рештIине гъабуна ва гъезие Аллагъас ﷺ жиб гIагардаго бугеб
бергъенлъиги къуна. Хайбар бахъана ва гъелъул гъаниматал швана.
Ахираталда гъезие алжаналъул нигIматал рукIине руго.

19. Хайбаралдаса гъел муъминзабазе
гIемерал гъаниматалги къуна Аллагъас
ﷺ. Гъелдаса бай бихъун муъминзабазе
гIемераб бергъенлъи ва гъаниматал
къуна.

﴿وَمَعَانِهِمْ يَأْخُذُونَهَا﴾ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا
حَكِيمًا ﴿١٩﴾

ХIакълъунго Аллагъ вуго жиндир гуч бергъарав ва жиндир
гIелму-хIикмат камилав.

20. ТIадегIанав Аллагъас нужее жегиги
гIемерал гъаниматал къотIи гъабулел
руго я гъал муъминзаби! Нужеца
гъел росизе руго Аллагъасул ﷺ
диналъе гIоло гъазаваталги гъарун.

﴿وَعَدَ اللَّهُ مَعَانِمْ كَبِيرَةً تَأْخُذُونَهَا
فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ وَقَفَ أَيدِيَ النَّاسِ
عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ
صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾

Гъаб Хайбаралъул гъанимат Аллагъас
ﷺ нужее хекого къуна. ГIемер рагъ
гъабичIого ва гIемераб гIакъубаги бихъичIого.

Аллагъас ﷺ капурал гIадамазул квралги ккуна нужее зарал
гъабиялдаса. Гъеб Хайбаралъул агъло ва гъезулгун цо-цае кумек
гъабизе къотIи бугел къавмалги хIинкъана муъминзабазда рагъ
гъабизе. Гъал кIудиял бергъенлъаби Аллагъас ﷺ нужее къуна
гъел гIаламаталлъун рукIине муъминзабазе Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг ритIухъав расул вукIиналда жидеца тIоритIел
гъабулел. Гъев аварагасдалъун ﷺ ва гъесие къурал гIажаибал

гъунараздалъун Аллагъас ﷺ нужги тIоритIизе битIараб исламияб диналда.

Нужедаса хадур ругел муъминзабадеги далиллъун букIине ТIадегIанав Аллагъ жиндир къотIи тIубазе гъабулев вукIиналъе ва жидеца Аллагъасул ﷺ диналъе тIоло жигъад гъабураб мехаль гъезие дунялалъул рукъоб бергъенлъиги гъаниматти швезе букIиналъе ва ахираталда алжанал рукIине рукIиналъеги.

21. Цогиги кIудияб бергъенлъи буго Аллагъас ﷺ нужее къураб. Нужер гъелда хIалги кIозе букIинчIеб

وَأُخْرَى لَوْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾

Аллагъасул ﷺ квер бакъиялдалъун

гурони. Гъаб буго Аллагъас ﷺ муъминзабазда Макка бахъизе букIиналдалъун рохел бицулеб заман.

ХIакълъунго Аллагъ гъеб бергъенлъи нужее къеялъе кинабго рахъалъан хIадурав вуго. Гъеб Макка бахъи ва гъеб нужее букIине букIин жиндилъ шибго щаклъи гъечIеб амру буго. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолъи бугев.

Жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабулев, гъаб кинабго махлукъалъул жив цогояв БетIергъан. Гъев БетIергъан Аллагъ жиндие рокъулел муъминзабаде квер бакъизе ва гъезие бергъенлъи къезе хIал кIолев вуго. Аллагъасулги ﷺ аварагасулги ﷺ тушбаби къезаризе ва шушах рихизаризе кIолев вуго. Гъев Аллагъас ﷺ жиндир муъминал лагъзадерие гъезда раклалдаго гъечIеб бакIалдасан ризкъи къола ва гъезул божиги гъечIеб мехаль бергъенлъиги къола.

Гъаб Аллагъасул ﷺ хIал кIолъиялда камилаб хIалалъ иман лъун хадуб Аллагъасул ﷺ диналъе тIоло гъазават гъабизе муъминчи хIинкъуларо. Киналго сабабалги рекъезе гъарун тушманасдаса бергъичIого ресго шиб абун хIадурлъун рагъ гъабизе рахъарал гIадамалги Аллагъас ﷺ квер бакъичIони рагъда бергъунаро. Рагъда бергъиги, къейги Аллагъасул ﷺ хIукму-къадаралда рекъон букIула. Гъеб гъазаваталда къватIире рахъи яги рахъун гутIи Аллагъасул ﷺ лагъзадерил гIамал буго. Гъеб гIамалалда рекъараб жазаъ гъезие гъабизе букIинги хIакъаб жо буго. Гъаб бицараб жо тасдикъ гъабун ТIадегIанав Аллагъас абULEб буго:

22. Гъел капурзабаца нужеда рагъ гъабун букIарабаниги гъел нужедаса лъутун, тIурун ине рукIана. Цинги гъезие квербакъи гъабулев ва гъезие валилъи гъабулев шивго чиги вукIине вукIинчIо.

وَلَوْ قَاتَلَ كُؤَالَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأَذَىٰ ذَرْئَةً
لَّا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٢٢﴾

Гъаб амро гъадин бугониги ТIадегIанав Аллагъас жиндир xИкматалда рекъон XИудайбияталда сулxI гъабуна ва Маккаялгъул мушрикалги муъминзабиги цоцазул би гIодобе тIеялдаса цIунана.

23. Гъаб рехсараб xИукму (жиндир аварагасе ва муъминзабазе бергъенлъи кьей, капурзаби къезе гъариги)

سُئِلَ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ يَجِدَ

لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٣٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нух ва кьагIида буго пересел умматазулъго жиб букIараб. Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нух хисизабизе кIолеу чIи дуда кидаго ватизеги гъечIо.

24. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетIергъан, Маккаялда аскIор ругеб мехаль гъел мушриказул кверал жинца ккурав нуже зарал гъабиялдаса ва нужер кверал гъел мушриказдасаги ккурав нужеца гъезда масжидул xIарамалда аскIоб рагъ гъабиялдаса, нужер гъел мушриказда кверщел батун букIун хадуб.

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيَّدَكُمْ عَنْهُمْ

يَبْطِنُ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ

وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٣٤﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуголъана нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда бихъулев.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: XИудайбият абулеб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва асхIабзаби ругеб мехаль сардиль тIаде кIанцIун гъезие гъара (xИила) гъабизе ва гъел чIвазе жал ургъарал мушриказул гъабкъоялда анцIгоялдаса гIемерал гIадамал жидеда Аллагъ разилъаял асхIабзабазе кквезе щвана. Гъел аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рачун рачIараб мехаль, аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъездасан тIаса лъугъун, гъел нахъе риччазе xИукму гъабуна. Гъелдаса хадуб XИудайбияталгъул сулxIги гъабуна.

25. Гъел мушрикал рукIана жицеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал ва нуж Маккаялда жанир рачIун кагIба рукъалда тIаваф гъабиялдаса жицеца нахъе чIварал. Гъединго жицеца нахъе чIварал Маккаялгъул мискинзабазе гъан бикъизе абун гъел муъминзабаца цадахъ бачун бачIараб боцIи гъел мискинзабахъе щвеялдаса. Гъел мушриказул диналда рекъонги цIакъ квешаб ва кьабихIаб гIамал букIана гъеб:

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنْ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْأَهْدَى مَعُكُوفًا أَنْ

يَبْلُغَ مَحِلَّهُ، وَلَوْلَا رِجَالُ الْمُؤْمِنِينَ وَسَّاءَ

مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوَّهُمْ فُقُوصِيكُمُ

مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيَدْخُلَ اللَّهُ فِي

رَحْمَتِهِ مِنْ يَسَاءٍ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ

كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٥﴾

KarIба рукъалде тIаваф гъабизе гIадамал гъукъи ва Маккаялъул мискинзабазе бикъизе бачIараб боцIи гъезухъе цъезе биччан гутIиги. Гъеб Маккаялда жанир нужеда жал гъаларел, жидеца иман лъурал бихьиналги руччабиги рукIинчIелани. Нужеда гъел лъачIого гъел чIван нуж кIудияб мунагъалъуль кколел. Аллагъас ﷻ нужеа изно къезе букIана Маккаялда жанир лъугъун гъел мушриказда рагъ гъабизе.

Нуж Маккаялда жанир лъугъун рагъ гъабиялдаса Аллагъас ﷻ нахъе чIвана: Аллагъас ﷻ жиндие рокъарал гIадамал жиндир рахIматалъуль лъугъизе гъаризе гIологи. ХIакъикъаталдаги гъеб ХIудайбияталъул сулхI гъабун хаду Маккаялъул агълоялдаса гIемерал гIадамал исламияб диналда рачIана ва жидеца Аллагъасул ﷻ диналъе квер бакъи гъабулеллгунги хъвадана.

Гъел мушрикалги муъминзабиги Маккаялда жанир цоцадаса батIалгун рукIарабани ва муъминзабазе зарал ккела абун хIинкъиги букIинчIебани Аллагъас ﷻ гъел мушриказе цIакъ гучаб гIазаб гъабизе букIана.

26. Маккаялъул капурзабаца жидер ракIазуль муъминзабаздехун квешаб хIал хъублъи гъабураб мехаль ва гъез жидер жагъилияб чIухIиги, гIамалкIодолгиги загъир гъабураб мехаль, тIадегIанав Аллагъас жиндир расуласул рекIель гIодов виччай ва сабро бугольи рештIине гъабуна.

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ
حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى
رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ
كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

Муъминзабазул ракIалги аварагасда мутIигIлъиялда ва гъесул хIукмуялда разильиялда чIезе гъаруна ва гъел киналго; «Лаилагъа иллаллагъу МухIаммадун ﷺ расулуллагъи»- абураб калимаялда чIезе гъаруна.

Гъеб буго унго-унгоял муъминзаби жинда чIолеб, гъезул Аллагъасдаса ﷻ хIинкъи ва гъесул расулase ﷺ мутIигIлъи загъир гъабулеб калима. Муъминчиясда тIаде цо къварилгъи бачIараб мехаль, гъесда сверухъ балагъалги лъугъараб мехаль, жинца гъаб рагIиги абун, гъелъул хIакъикъияб магIнаги рекIель жаниб лъугъизе гъабун жив Аллагъасда ﷻ ва гъесул расуласда вуссараб мехаль, гъев муъминчиясе дунялалъул киналго къварилгъаби кIочон тола ва кинабго жинда тIаде бачIунеб амро: лъикIаб букIа, квешаб букIа, Аллагъасул ﷻ рахъалгъан букIин лъан, гъев сабруялда вуссула.

Гъалмуъминзаби рукIана Аллагъас ﷻ жидеа цIобрахIмо гъабизе

мустахикъаллъун ва гьелъие агълолъунги. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъун, гьесул расул ритIухъ гъавун, гьесул диналъул ахIкамал тIаде росун рукIиндал, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьезие дунялалда ва ахираталда лъикIлъи бугеб хIукму гъабуна. **ХIакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо лъалев вуго.** Жинца гъабулеб хIукмуги гьеб хIукмуялъул киналго рахъал лъан, гьелъул авалалъул ва ахиралъул маслахIат лъан гъабулев вуго.

Гъаб ХIудайбияталда гъабураб сулхIги гьелъул загъираб рахъ бусурбабазе квешаб бугин кколеб букIана, амма гьеб сулхI гъаби исламияб дин бергъизе ва загъирлъизе бай бихъиялъе сабаблъун ккана.

Гъаб аяталда жаниб жиндир бицен гъабураб мушрикаца гъабураб гIамал кIодолъи ва жагъилияб чIухIи букIана гьел мушриказулгун сулхI гъабун хъвалеб кагъат хъвазе байбихъараб бакIалда мушриказ **﴿يَسْرُدُّكَ اللَّهُ الْغِيَارَ﴾**-абураб рагIи хъвазе биччан гутIи. Хадуб «МухIаммадун **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** расулуллагъи»-абураб рагIи хъвазе биччан гутIиги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьел мушриказ гъабураб гIамал кIодолъиялъе сабroyлдалъун жаваб гъабуна. Гъев хирияв авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вукIана жиндир киналго гIамалал тIадегIанав Аллагъасул вахIюялда рекъон гъарулев. Гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** амруялдалъун гъабулеб сулхI букIана гъаб ХIудайбияталъул сулхIги.

Гъаб сулхIалъул къиса тIубазе гъабун, дагъабги баян бицун кIалъазе къотIи гъабун букIиндал, гьеб баян бицулеб буго ибну Касирица рицарал хIадисазул къокъабго хIасилги гъабун.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Жидеда Аллагъ разилъаял Алмисвар ибну Махраматица ва Марван ибну ХIакамица абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ХIудайбияталъул сулхI гъабураб сональ гIумра гъабизе къасдалда къватIиве вахъун вукIана, гьесул рагъ гъабизе къасд букIинчIо. Гъев авараггун **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** цадахъ анкънусго асхIабги вукIана, лъабкъоялда анцIго вараниги букIана Маккаялъул агълуялъе садакъаялъе хъун гъан бикъизе рачарал.

«Пасфан»-абураб бакIалда авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ва асхIабзаби щвараб мехалъ, гьесда данде вачIана Бишру ибну Суфян абулев чи ва гьес абуна: «Я расулаллагъи! Къурайшиял мун вачIулев вукIинги лъан дуда рагъ гъабизе къватIире рахъун руго. Жидеца гъалбацIазул цIакалги тIаде ретIун, мун маккаялда жанив лъугъизе теларо абун гъаялги гъедун, рагъе хIадурун руго. Халид ибну Валидги вуго чода рекIаразул къукъаги бачун «КъурагIал гъанам»-абулеб бакIалда чIун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Вай жидеда балагъ шваял Къурайшиял! Жал рагъаль кванан тIагаIаял! Гьел Къурайшиязе бугеб къвариъи щиб бугеб дун цоги гIадамал диналда ахIизеги, гъезулгун рагъ гъабизеги регIизе тани. Гьел цогидал гIадамаз дун чIвани Къурайшиязул мурад тIубалаан. Дун бергъани гьел Къурайшиялги исламияб диналда лъугъилаан жиде щибго заралги гъечIого. Валлагъи дица гьел Къурайшиязда жигъад гъабизе буго Аллагъас ﷻ дун жиндалъун витIараб диналъе гIоло, Аллагъас ﷻ дие гъезда тIад бергъенлъи къезегIан яги гьел Къурайшиял нахъе хутIизегIан (дун хвезегIан)»-абун.

Хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жал унеб нух хисизе гъабун «хIудайбият»-абулеб рахъалдехун ине рукIин лъазе гъабун. Гьедин унаго «Саниятулмурар» абулеб бакIалде цвараб мехаль аварасул ﷻ варани гIодобе чIана. АсхIабзабаца абун: Гьев варани свакан гIодобе чIараб буго абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъаб варани свакан гъечIо, гьелъул свакалеб тIабигIатги гъечIо. Гъаб варани гIодобе чIезе гъабун пилазул (слонал) боял Маккаялда жанир риччачIого гIодоре чIезе гъарурав Аллагъас ﷻ. Валлагъи дихъе Къурайшиял рачIани жидеца гурхIел-рахIмо ва рекъел тIалаб гъабун, дица гъезие гъев гъарараб жо къезе буго»-абун. Цинги аварас ﷻ гъев бакIалда рештIен гъабизе амро гъабидалго цо асхIабзабаца абун: «Я расулаллагъи! Гъаниб лъим гъечIо, ниль кин гъанир чIолел абун. Аварас ﷻ жиндир таргъа (сумка) рагъун цо чIор къватIибе бахъана ва гъев чIор цо бакъвараб гъуялда жаниб лъе абун абун. Гъев чIор цо гъуялда жаниб лъуараб мехаль гъев гъуй лълъималъул цIуна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва асхIабзаби гъев бакIалда гIодоре рештIун хIалхъараб мехаль аварасдехун ﷻ божилъиялда рукIарал ва гъесие хиянат гъабичIел «ХузагIат» къибилалъул Будаил ибну Варкъаъ абулев чи вачIана цо гIадамалгун цадахъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хIал цIехезе. Гъесдаги аварас ﷻ бицана жив асхIабзабигун цадахъ КагIба рукъалда зиярат гъабизе вачIарав вуго абун. Гъев Будаил ибну Варкъаъ Маккаялде ун, гъес Къурайшиязда абун: «Нуж шакдарулел руго МухIаммадил ﷻ хIакъалъулъ. Нуж шакдаруге. Гъев вагъизе вачIун гъечIо, гъев зиярат гъабизе вачIун вуго»-абун. Къурайшияз абун: «Валлагъи гъев МухIаммад ﷻ Маккаялда жанив лъугъиларо нижер разилъи гъечIого, нижеца гIарабиял кIалгъазе теларо МухIаммад ﷻ нижедаса бергъун вуго!»-абун.

Цинги Къурайшияз Микраз ибну ХІафс абулев чи витІана аварагасда ﷺ кІалъазе абун. Гъев чи вачІунев вихъаравго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъав чи вуго хІилла гъабулев чи»-абун. Гъев чи Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда ва асхІабзабазда ﷺ кІалъан тІаде вуссун индалго Къурайшияз АлхІулийс ибну ГІалкъамат абулев чи витІана аваргасухъе жегиги гъесул хІал цІехезе. Гъев чи вачІулев вихъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъав чи жиндир къадро кІудияблъун бихъулев чи вуго. Нужеца гъесие рихъулеб бакІалда садакъаде хъвезе бачІараб боцІи (варанаби) баче»-абун. Гъел варанаби гІемер ракъун рукІун цояз цоязда тІад бугеб рас кваналаго жинда данде рачІараб мехаль, гъев ХІулайс, аварагасда ﷺ аскІовго цвечІого нахъе вуссун ана ва гъес Къурайшиязда абун: «Я Къурайшиял! БичасхІаги дида рихъана Маккаялда цвечІого жал нахъе чІвазе беъуларел, цояз цоязул рас кваналел ругел садакъаде рачІарл варанаби»-абун. Къурайшияз гъесул рагІиялдаги гІин тІамичІо, гъев ХІабашиязул наслоялъул чи вукІиналъ.

Цинги Къурайшияз ГІурват ибну МасгІуд абулев чи витІана аварагасда ﷺ кІалъазе ва гъес абун: «Я МухІаммад ﷺ! Дуца данде гъарун руго къватІахъе рукІунел, жидер къимат-къадро гъечІел гІадамазул боял ва гъелги рачун мун вачІун вуго дурго ватІаналда тІаде кІанцІун гъеб ватІан биххизабизе абун. Дида ракІалда ккола гъал чагІи дуда аскІосан лъутун ина абун ва метерисеб къоялъ мунго цохІо хутІила»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда нахъехун гІодов чІун вукІарав Абубакр асхІабасул цІакъ ццим бахъана ГІурватил рагІи рагІидалго ва гъес цІакъ чорокал рагІаби абун ГІурватида. ГІурватица абун: «Гъав чи щив вугев я МухІаммад ﷺ!»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъев вуго абу КъухІафатил вас»-абун.

Гъев ГІурватица аварагасул ﷺ мегежалда квер битІун гъеб ккураб мехаль, аварагасда ﷺ нахъа ярагъги кодоб ккун вукІарав Алмугъират ибну ШугІбатица абун: «Дуца квер нахъе босе дица гъеб къотІун гІодобе рехилелде щебе»-абун.

Цинги гъев ГІурват Къурайшиязухъе тІаде вуссун ана ва гъес абун: «Я Къурайшиязул жамагІат! Дун Кисра ханасухъе цвана, Къайсар ханасухъги цвана. ХІабашиязул улкаялда Нажашиясухъги цвана. Валлагъи дида гъев МухІаммадил ﷺ гъесул асхІабзабаца хъулухъ гъабулеб хІалалъ жиндир хъулухъ гъабулев цоги хан вихъичІо. Валлагъи гъав МухІаммад ﷺ гъел асхабабаца абадиялъ живго тезе гъечІо ва, щибжо жидее къуниги, гъез МухІаммад ﷺ къватІивги къезе

гъечIо!»-абун

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ГIусман асхIаб Маккаялда витIун хадуб «БайГIатул-ризван»-абураб къотIи асхIабзабазулгун гъабидалго. Маккаялъул агълоялъул рекелъ Аллагъас ﷺ хIинкъи реххана ва гъел аварасулгун ﷺ маслихIат гъабиялда рачIана. Къурайшияз Сугъайл ибну ГIамру абулев чи витIана рекъел гъабизе ва гъесдаги амро гъабуна: «Дуца рекъел гъабе исана гъев МухIаммад ﷺ Маккаялда жанив лъугъинчIого нахъе вуссиналъул шартIалда! Валлагъи ГIарабиял кIалъазе тезе бегъуларо МухIаммад ﷺ Маккаялда жанив лъугъун вуго Къурайшиязул изнуги гъечIого»-абун. Гъев Сугъайл вачIунев аварасда ﷺ вихъарабго гъес абун: «Къурайшиязе рекъел гъабизе бокъун буго гъав чи нилъехъе витIиналдалъун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва Сугъайл ГIемераб мехалъ цоцаде кIалъан, ахирги къотIи гъабун кагъат хъваялда ирга щвараб мехалъ жинда Аллагъ разилъав ГIумар асхIаб Абубакр асхIабасухъе кIанцIана ва гъес абун: «Я Абубакр! Гъав МухIаммад ﷺ Аллагъасул ﷺ расул гъечIиш? Нилъги бусурбаби гъечIиш? гъел ГIадамалги мушрикал гъечIиш? Нилъеца шай ГIодогIанлъи къолеб нилъерго диналъе?»-абун. Абубакр асхIабас абун: «Я ГIумар: Мун гъев аварасда ﷺ гъабураб ишалда тIад чIа кин гъеб иш бугониги. Дица нугIлъи гъабулеб буго гъев МухIаммад ﷺ Аллагъасул ﷺ расул вуго»-абун. ГIумар асхIабас абун: «Дицаги нугIлъи гъабулеб буго гъев Аллагъасул ﷺ расул вуго»-абун. Цинги ГIумар асхIаб аварасде ццеве вачIана ва гъес абун: «Я расулаллагъи! Нилъ бусурбаби руго гуриш? Гъал ГIадамал мушрикалги руго гуриш? Нилъеца шай ГIодогIанлъи къолеб нилъер диналъе?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дун Аллагъасул ﷺ расул вуго, гъесул лагъи вуго, дун хилифлъуларо Аллагъас ﷺ дида гъабураб амруялъе. Дир божи буго гъев Аллагъас ﷺ дун ГIададе хвезе гъавиларо»-абун.

Гъалдаса хадуб Жинда Аллагъ разилъав ГIумар асхIабас абулаан: «Дица ГIемер кIалал ккуна, садакъа ккуна, дугIа гъабун, какалги рана гъаб дица аварасдехун ﷺ гъабураб каламалъул мунагъ чуризе бокъун ва Аллагъ ﷺ дидаса тIаса лъугъине бокъун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ГIали асхIаб аскIове ахIун гъесда амро гъабун: «Дуца хъвае: ﴿يَسْمِعُ اللَّهُ السَّمْعَ﴾-абун Сугъайлица абун: Дида гъеб раГIи ва гъев рахIман лъаларо. Дуца хъвае: «Бисмикаллагумма»-абун. (гъаб букIана Къурайшазул къотIи ва цогигаб жо хъвазе жинда лъун бай бихъулеб раГIи гъелъул маГIна

буго: «Дица дур цIаралдалъун бай бихъи гьабулеб буго я дир Аллагъ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Гали асхIабасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуца хъвае: «Бисмикаллагъумма. Гьаб буго МухIаммадица صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расулас, гьабураб кьотIи»-абун. Цингиги Сугъайлица абун: «Нижеда лъаларо мун расулуллагъ вукIин. Гьеб нижеда лъалеб букIараб ани нижеца дуда данде рагъ гьабизе букIинчIо. Дуца хъвае: «Гьаб буго МухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Габдуллагъил вас ва Сугъайл ГIамрил вас жинда рекъараб маслахIат»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Валлагъи дун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вуго, нужеца дун гьереси гъавуниги»-абун. Цинги хирияв аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ГIалиасхIабасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуца хъвае: МухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Габдуллагъил вас»-абун. Гали асхIабас абун: «Валлагъи дица дур цIар хвезе гьабиларо гьаб кагъаталдаса»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндирго квераль хвезе гьабун «Расулуллагъ»-абун хъвараб бакI...

Гьеб сулхIалъул кагътида хъвараб жоялъул хIасил букIана: «Къурайшаздаги аварасдаги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьоркъоб кьотIи гьабулеб букIана анцIго сональ цоцаде рагъичIого рукIине. Гьаб сональ аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзаби صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Маккаялда жанир лъугъичIого нахъе руссине. ТIасияб сональ Къурайшазул ханзаби Маккаялдаса къватIир ун аварасе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзабазе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъабго кьоаль Маккаялда рукIине изну къезе. Гьезухъ ярагъги гьечIого букIине лъелалда жаниб бугеб хвалчен гурони. Къурайшияздаса аварасухъ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъутун арал гIадамал аварас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъе руссизе гьарун Къурайшазухъ къезе. Аварасдаса صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъутун Къурайшазухъ арав чи Къурайшаца нахъе къечIого тезе»-абун.

Гьаб кагъат хъван хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас асхIабзабазда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амро гьабун жидеца цадахъ рачарал садакъаялъул варанаби хъве, расги кIкIвае, ГIумраги биче абун. Хириял асхIабзаби гьеб амро цIакъ захIмалъун цонигиясе бищун себе гьеб амро тIубазе кIоларого хутIанана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасун цадахъ гьеб сафаралда гьесул чIужу Уммусаламат йикIана. АсхIабзабазул хIал гьелда бихъараб мехаль Уммусаламатица абун: «Я расулаллагъи! Дуда бихъула буго гьаб къавмалда бугеб хIал! Дуца гьел асхIабзабиги тун дурго садакъаде бугеб варани хъве ва расги кIкIвае. Цинги асхIабзабаца дур амро тIубазе буго»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндирго квераль вараниги хъуна, жиндир расги кIкIвана. Хадуб киналго асхIабзабацаги гьебго жо гьабун.

Цинги тIаде руссун жал Мадинаялда рачIулаго тIадегIанав Аллагъас жиндие хирияв расуласда ﷺ гъаб «суратул ФатхI»-рештIине гъабуна ва аварагас ﷺ жиндир асхIабзабазе гъеб сурат цIалун гъезда рохелги бицана.

27. ХIакълъуго Аллагъас ритIухъаблъун гъабуна жиндир аварагасе ﷺ гъесда бихъараб хIакъаб макъу.

Аварагзабазда бихъараб макъу хIакъаб букIуна, шайтIаналда кIоларо гъезие зарал гъабизе ва гъезие макъиль бугониги, хIакъикъаталда бугони жидер батIулаб жо уяблъун бихъине гъабизе.

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّسُلَ بِالْحَقِّ
لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ
ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَهُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا
تَخَافُونَ ۖ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ
دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

Гъеб макъуги буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда макъиль бихъун букIана живги жиндир асхIабзабиги Маккаялда жанире лъугъана абун шибго жидее хIинкъиги гъечIого, хадуб КагIба рукъалда сверун тIавафги гъабун цояз бетIеральул рас кIкIвана ва цояз гъеб рас къокъ гъабуна абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб макъу жиндир асхIабзабазда бицун букIана ва гъелги кутакалда роххун рукIана. Цинги ХIудайбияталдаги ун нахъе руссараб мехаль цо-цо иман загIифал асхIабзаби щакдарун гъез абун: «Валлагъи нильеца бетIерги кIкIвачIо, гъелъул рас къокъги гъабичIо, нильеда КагIба рукъги бихъичIо! Кибеха араб аварагасе ﷺ бихъун букIараб макъу?»-абун.

Цинги тIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIине гъабуна ва аварагзабазда бихъараб макъу ритIухъаб букIулеблъи бицана. Хадубги Аллагъас ﷺ муъминзабазда роххел бицун абун: «Валлагъи нуж КагIба рукъалда сверун бугеб масжидул хIарамалда лъугъине руго, инша Аллагъ. Нужеца ботIрол расги кIкIвазе буго, цояз гъеб рас къокъ гъабунги тезе буго. Нуж шибго жоялдаса хIинкъизеги гъечIо. тIадегIанав Аллагъасда лъала гъеб сулхI гъабиялда жаниб бугеб маслахIат, жиб нужеда лъачIеб. Гъелъуль бугеб кIудияб хIикматги. Гъеб кинабго жо нужеда лъаларо.

Гъеб ХIудайбияталда сулхI гъабун хадуб гIемерал гIадамал исламияб диналда рачIана шибго рагъ гъабичIого. Гъеб сулхI гъабулеб мехаль азаралда шунусго гIадав асхIаб вукIун ватани, кIиги сонги гъоркъоб ун Макка бахъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв авараггун цадахъ анцIазарго асхIаб вукIана.

Аллагъас ﷺ нуже гъеб Макка бахъилелде себе жиб гIагардаго

исламияб рагъи гъабуна. Цо гIалимзабаца абунa: ХIудайбияталъул сулхI гъабуна. Жиндилъ «БайГатул ризван» гъабураб ва гъеб сулхI гъабуралдаса бай бихъун исламги гIатIилъараб. Цоги ГIалимзабаца абунa: Хайбар бахъи гъабуна нужеe Макка бахъилелде щечебе абун.

**28. Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца
жиндие гIабадат гъабизе хIакъав нужер
БетIергъан. Жинца нужеда жиндир
хIакъав расул витIарав; гIадамал жинца
гIоритIулеб къуръанги босун ва хIакъаб
исламияб динги босун.**

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ
الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكُنِيَ
بِاللَّهِ شَهِيدًا

Гъев расул витIана жинца гъеб хIакъаб исламияб дин киналго диназда гIад загъир гъабизе, гъелдалъун цогидал киналго диналги насхо (хвезе) гъаризе. Гъев Аллагъ ﷻ гIезе вуго нугIлъун хирияв МухIаммад ﷺ жиндир расул вукIиналъе.

Жинда Аллагъ разилъаяв Тамиму Дариясдаса бицараб хIадисалда буго: «Дидa Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг рагIана жинца абулeв: «Гъаб дин щевзе буго сордоги къоги щвараб щинаб бакIалда. ТIадегIанaв Аллагъас цониги рукъ тезе гъечIо жинда жсаниб гъаб дин лъугъичIеб. Гъаб диналдалъун Аллагъас ﷻ муъминзаби кIодо гъаризе руго ва куфурзаби гIодогIан гъаризе руго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Нужеe гъаб дуниялалъул машрикъал ва магърибал рагъизе руго. Цинги исламияб хIукуматалъ гъел ракъазда тIад тарал киналго хIакимзабиги жуужахIлда жунире унел рукIине руго, Аллагъасдаса ﷻ жал хIинкъарал дагъалго хIакимзаби хутIизегIан»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

ХIудайбияталдаса нахъе руссун хадуб кIиги моцIги Мадинаялда бан сафар моцIалъ къватIире рахъун Хайбаралда гъазават гъабуна. Гъенирги ХIудайбияталда рукIарал асхIабзаби гурони рачичIо. Гъениса щвараб гъаниматги гъел асхIабзабазда гъоркъоб бикъана ва гъеб заманаялъ ХIабашияб улкаялдаса тIаде руссун рачIарал АбуТалибил ЖагIфарие ва гъевгун падахъ рачIаразеги, Абумусал АшгIариясеги гъесул асхIабзабазеги къуна Хайбаралъул гъаниматалдаса бутIа.

Гъижраялъул анкъабилеб соналъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг гIумра гъабизе ана жиндир асхIабзабиги цадахъ ручун. Гъел Маккаялде щолеб мехалъ Маккаялъул ханзаби гъенисан къватIире ана: Гъезул яхI лъугъичIо аварaгасда ﷺ ва асхIабзабазда ралагъун рукIине гъез КагIба рукъалда тIаваф гъабулеб мехалъ. Цогидаб Маккаялъул агъло гIохазда тIаде рахун, рагъабазда, рагъабазда чIун Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварасда ва гъесул асхIабзабазда ралагъун рукIана. Лъабго къоги Маккаялда бан хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзаби رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ тIаде руссун Мадинаялда ана. Гъижраялгул микъабилеб сональ анцIазарго асхIабги цадахъ вачун Макка бахъизе ана ва щибго рагъ гъабичIого хирияб Макка шагъар исламияб шагъарлгун лъугъана ва хирияб КагIба рукъги хъанчаздаса бацIад гъабун цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабулеб рукългун лъугъана. АлхIамдулиллагъ!

29. Гъал мушрикаца жив гьереси гъавулев, гъез жиндие къварилъиги гъабулев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вуго. Гъев МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ ругел асхIабзабиги жидеца капурзабазда цIакъ рагъ гъабулел руго, жал цоцадехун цIакъ гурхIулелги руго. Гъаб буго хIакъикъиял муъминзабазул сифат: Аллагъасулги جَلَّ جَلَالُهُ жидерги тушбаби капурзабазда жидеца тушманлъи гъабулел, жидее гъел цIакъ рихарал рукIин.

Ва амма муъминзаби цояв цоясда цIакъ гурхIулел ваццлгун, васлгун, эменлгун вукIин.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицараб хIадисалда буго: «Муъминзаби цоцазе рокъиялгул ва гъел цоцаде гурхIиялгул мисал буго цохIо къаркъалаялгул мисал: Гъеб къаркъалаялдаса цо лага унтараб мехалъ тIобарабго къаркъала рахIат хун, макъу тун лъугъула»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Муъминчи цогияв муъминчиясе цохIо минагIадин вуго. Гъеб минаялгул цоялъ цояб шула гъабула»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Гъаб хIадис бицулаго аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир кIиябго кверальгул килщIал цоцалъе рахъана: Гъадин цояз цоял ккола муъминзаби абураб магIнаялда.

Дуда гъел муъминзаби рихъула жидеца гIемерал какал ралеллгун; рукугI-сужда гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIоб рахIматалда хъул лгун жал хъвадулелгун, жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабулеллгунги. Гъел муъминзабазул гъумералда гIаламат букIуна жидеца гIемераб сужда гъабиялгул. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: гъеб гIаламат буго гъел гIадамал берцинаб руцIцун

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى
الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّاعًا سَجَدًا يَسْتَغِيثُونَ
فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي
وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَثَلُهُمْ فِي الْآخِرَةِ كَمَنْ فِي
شِقَاطٍ فَتَارِدٍ فَأَسْتَعْظَمُ فَأَسْتَوِي عَلَى
سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ
وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

чIеялда рукIунел рукIин. Дунялалъул хабар бицун, гIададисеб дагIба-
къеъ гIабун жидер гIумералъул берцинаб сифат тIаса ине гIабуларел
рукIула. **ГIаб муъминзабазул мисал бицун буго Тавраталда
жанибги.**

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабирица абуна: «Жинца сардилъ какал
гIемер ралев чиясул гIумералда къад берцинаб сифат букIуна»-абун.
Цоги лъикIал гIадамаз абуна: «ЛъикIаб гIамалалъул рекIелъ нур
букIула, гIумералда гвангъиги букIуна, ризкъи гIатIилъиги букIуна,
гъев чи гIадамазеги вокъула»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIусман асхIабасдасаги бицана: «Цониги
чияс рекIелъ балъголъи бахчун бугеб мехалъ Аллагъас ﷻ гIесул
гIумералда ва гIесул мацIалда гIеб балъголъиялъул асар загир
гIабула»-абун.

Ибну ХатIибица абуна: «ГIаб суждаялъул асар гIумералда
загирлъула»-абураб рагIиялдаса мурад гъеcIо цо-цо чиясул нодоялда
лъугъулеб тIанкI гъев чияс къвакIараб бакIалда сужда гIемер
гIабураб мехалъ. ГIаб рагIиялъул мурад буго гъев чи Аллагъасдаса
ﷻ хIинкъарав, гIесие хIеларав вукIиналдалъун гIесул гIумералда
букIунеб берцинаб сифат. Цо-цо гIадамал руго жидеца гIемер какалги
ралел цинги гIадамазе къварилъиги гIабулел: Аллагъасул ﷻ хIакъ
тIубаларел, жидеца гIибат-бутътан гIабулел, гIадамазул гIайибал
цIехон жидералго кIючон хъвадулел. ГIал гIадамазул гIумералда гIеб
берцинаб сифат букIунаро ва гIезул гIумер жиб бихъизе бокъулареб
букIуна»-абун.

**ГIал муъминзабазул мисал Инжилалда жанибги бицун буго жиб
бижун жиндир тIамах загирлъараб хуралда релъуна абун: цинги
гIеб бижараб жо шулияб, бицатаб лъугъулеб ва жиб бижун, бахъун
чIун хIубилъун лъугъулеб ва гIеб хуралдалъун жидеца гIеб
бекъарал ва хъарал гIадамал роххун ва чIухIун рукIунеб. ГIаб
мисалалдалъун капурал гIадамазул кутакалда цимги бахъизе
гIабула. Муъминзаби гIемерлъи, гIезул къуват цIикIин капурзабазе
цIакъ бокъулареб жо буго. гIаб мисалги Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагасе ва гIесул асхIабзабазе бачараб мисал буго. Исламияб дин
бай бихъуда цохIо авараг ﷺ вукIана, цинги дагъ-дагъ ккун гIесул
асхIабзаби гIемерлъана, исламияб динги тIибитIана ва гIелдалъун
капурзабазул цIакъ цимги бахъана. Амма гIезул цим бахъана абун
тIадегIанав Аллагъас жиндир хIакъаб дин ракъалда тIад тIибитIизе
гIабичIого толаро.**

Жидеца Аллагъасда ﷻ иманги лъун, аварагасда ﷻ нахъги

рильлъун, лъикIаб гIамал гIабун хъвадарал муъминзабазе Аллагъас ﷻ къотIи гIабун буго гъезул мунагIал чурила абун ва гъезие цIакъ кIудияб ажро-кири гIабила абун. Гъеб ажроги Аллагъ ﷻ разилъи буго, гъесул нигIматазул алжаналги руго. Бищунго кIудияб ажро ахираталда TадегIанав Аллагъ вихи буго. Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги жив разилъулеб гIамал гIабизе.

Хириял асхIабзаби жидее Къуръаналда жаниб кIудияб рецц гIабурал руго. Хасго гIаб сураталда жаниб гъел асхIабзабазе гIемер кIудияб рецц гIабун буго. Гъел асхIабзаби кIодо гъаризе, гъезул хIурмат ва адаб гIабизе нилъедаги гIадаб буго. АсхIабзаби рихарав, гъезда квешаб рагIи абурав чи капурлъула абуна гIемерисел гIалимзабаца.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Нужеца дир асхIабзабазда квешаб жо абуге! Дир нафс жинда кодоб бугев Аллагъасул ﷻ цIаралдалъун гъедулев вуго дун: Нужер цояс ухIуд мегIер гIадаб месед садакъаде ва гъазаваталъе нафакъаде къуниги, гъев чиясул макъам бацалъуларо асхIабзабазул цохIо муд (якъия, 600 гр.) яги гъелъул бацалъи садакъаде къурасул макъамалда»*-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун суратул ФатхIалъул тафсир ва таржама хъван гIубана .

Кинабго рецц ва щукру TадегIанав Аллагъасе буго.

49. Сурагул Х1ужурат

سُورَةُ الْحَجَرَاتِ

Гъаб сураталда жаниб, жиб къокъаб бук1ингун цадахъ г1емер к1вар бугел масъалаби рицун руго. Исламияб тарбиял1ул ва инсанасул маданиятал1ул (культура) х1укмаби жинда жанир рук1иналъ гъаб сураталда «т1абиғ1ат г1амал бицунеб сурат»-абун ц1ар тана цо-цо г1алимзабаца.

Суратал1ул бай бихи гъабун буго хирияв аварасул ﷺ мажлисалда ругеб мехалъ гъесул адаб гъабиял1ул баян бицун. Гъесул раг1иялдаса цоги раг1и себе гъабун гут1и, гъесул х1укмуялдаса цоги х1укму себе гъабун гут1иги. Жиндир г1акъло бицун инсан к1алъазе рекъараб гъеч1ебл1и бицун буго гъев аварасде ﷺ мушавара гъабун гурони ва гъес т1аса бицараб жо жинца т1асса бицун гурони.

Хадуб бицунеб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аск1об гъаракъ борхунгут1иял1ул. Гъев цогидал г1адамаздаса т1ок1 гъавун Аллагъас ﷺ расулл1ун гъавун вугел1ул, гъесул адаб х1урматги цогидаздаса т1ок1аб бук1ине ккола. Муъминзабаца цоцада нахъаса квешаб хабар бицизе бегъун гут1и, гъибат, бугътан гъаби к1удияб мунагъ бук1ин баян гъабун буго. Жинда х1акъикъат лъалареб хабар г1адамазда гъоркъоб бицунге абулеб буго, рак1алда ккараб цинаб пикруялда хадув унге абунги лъазе гъабулеб буго.

Инсанас цоги инсан махсароде гъави, гъесда т1ад вельанх1и, гъесда бераль, квераль ишараби гъари къабих1аб тиша бук1инги бицун буго.

Суратал1ул ахиралда баян гъабулеб буго жидеда иман лъей ц1ох1о к1алзул раг1и буго абун рак1алда ккарал ва жалги муъминзаби руго абун аварасдахъе ﷺ рач1арал г1арабиязул х1ал. Гъедин рач1араб мехалъ г1арабиязда баян гъабулеб буго иман-исламал1ул х1акъикъат ва камилав муъминчиясул шарт1алги рицунел руго. Гъел шарт1алги руго рак1алъ иман лъурал рук1ин, гъеб иман бац1адго, ширк гъабич1ого лъураб бук1ин, жидеца жидер нафсаздальун ва боц1ималалдальун Аллагъасул ﷺ диналъе г1оло жигъад гъабулел рук1инги.

Суратлда ц1ар тун буго «Х1ужрабазул сурат»-абун, гъаб сураталда жаниб жидеда Аллагъ разилъаял муъминзабазул улбулл1ун жал ругел аварасул ﷺ руччабазул рукъзазул (х1ужрабазул) адаб бицун бугел1ул.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьал иман лъурал гIадамал!
Нужеца кинабгIаги иш гьабуге
Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, **гьесул расуласдаги**
цебе.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَهِيدٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾

Гьев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вугеб бакIалда цо масъала бачIараб мехаль нужеца
жаваб кьоге аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цере кIанцIун. Квен-тIех цебе бачIани
аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бай бихьичIого нужеца бай бихьуге квен кваназе.
Цо бакIалда унел ругони аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цере лъугъунге. **Нуж**
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ **гIазабалдаса хIинкъя** ва гьев Аллагъасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гьесул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIиссильуге. **ХIакълъунго Аллагъ** вуго
жинда кинабго жо рагIулев ва кинабго жо гьалев.

2. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нужеца гьаракъ борхизе гьабуге

аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **гьаракъалдаса**

гIадехун. Гьев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

калам гьабулеб мехаль нужеца

гьесулалдаса гьаракъ гIодобгIан гьабе,

гьесул адаб хIурмат гьабун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَفْعَلُوا أَصْوَاتَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ
بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا
تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

Нужеца гьединго гьаракъ борхизе гьабуге аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
аскIор рукIун цо-цаде рагIи абулеб мехальги **нужго ругеб мехаль**
нужеца гьаракъ борхизе гьабулеб хIалалъ. **Нужеца гьев аварагасда**
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **хитIабги гьабуге «я МухIаммад»-абун,** **гьесда хитIаб гьабе:**
«Я расулаллагъи, я Набияллагъи» абун. **Гьедин адаб тун** **нуж ругони**
нужер кинабго лъикIаб гIамал гIададе хвараб букIине буго **ва**
нужеда гьеб гIамал гIадада хвараблъиги лъазе гьечIо. **Гьаб аят**
рештIине гьабун **жидеда аварагасул** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **адаб гьабизе лъаларел,**
алахалда гIурал гIарабияз Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе
къварильти гьабидалго **ва гьез аварагасул** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **мажлисалда**
гьаракъ борхун кIалъай гьабидалго. **Гьединго гьез ахIулеб букIана:** **Я**
МухIаммад! абун.

3. ХIакълъунго жидеца Аллагъасул

расуласда **аскIор ругеб мехаль**

гьаркъ гIодобегIан гьабулел гIадамал

руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **жидер ракIал**

иманалъе **ва Аллагъасдаса** جَلَّ جَلَالُهُ

хIинкъиялъе къачIарал, гIицI гьарурал гIадамал.

إِنَّ الَّذِينَ يُعْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ
اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
لِلتَّقْوَى ۖ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

Гъезие Аллагъасул ﷺ рахъалъан мунагъал чури буго ва к1удияб ажроги буго. Ахираталда гъезие ниг1аматазул алжаналги руго.

4. Х1акълъунго жидеца дуда «я Мух1аммадан» ах1улел 1адамал, жал дур руччабазул рукъалда аск1орги рач1ун; гъел 1адамазул 1емерисел жидер 1акъло дагъал 1адамал руго.

إِنَّ الَّذِينَ يَدْعُونَكَ مِنَ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْهَيْكَلَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

Гъезда дур къадро-къимат лъалеб гъеч1о ва дурадаб гъабизе кколеблъиги лъалеб гъеч1о.

5. Х1акълъунго гъел 1адамаз мун къват1иве вахъинег1ан сабро гъабун бук1арабани гъезие цакъ лъик1аб бук1илаан. 1адег1анав Аллагъ жинца мунагъал чурулев вуго ва жиндир лагъзадериде гурх1улевги вуго.

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул адаб тарал, гъесул рах1ат хвезе гъабурал 1адамазе ваг1за-насих1ат гъабун, гъезда берцинаб адаб малъун к1алъалев вуго, гъезие 1акъуба-къварилъи гъабич1ого гъездаса т1аса лъугъуневги вуго.

Гъаб к1иябго аят решт1ине гъабиялъе сабаб бицана: Гуяйнат ибну Х1усайн ва Аль-акъраг1 ибну Х1абис абулев к1иги чи вач1ана Бану таймазул лъабкъоялда анц1го чигун цадахъ ва къалъул г1ужалъ, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг х1ухъ бахъи гъабулев вугеб мехалъ, гъесул руччабазул рукъзабазда сверун лъугъун: «Я Мух1аммад! Мун кив вугев? Нижехъе къват1иве вач1а!»-абун ах1дана. Гъаб адаб тей гъабидалго, 1адег1анав Аллагъас хирияв аварагасул ﷺ адаб гъабиялда муъминзаби кант1изе гъарун гъаб к1иги аят решт1ине гъабуна.

6. Я гъал иман лъурал 1адамал! Нужехъе цо хабарги босун цо пасикъав чи вач1араб мехалъ: Жиндир иман заг1ифав, жиндир раг1иялда божизе бегъуларев. Нужеца гъес бицараб хабар бит1араб бугодай абун ц1ех-рех гъабе.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِمَجْهَلَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَيْهِمْ مَا فَعَلْتُمْ بِنَدْبِهِمْ ﴿٦﴾

Гъедин ц1ех-рех гъабич1они нужеда х1акъикъат лъач1ого нужеца 1адамазе къварилъи гъабизе бегъула. Цинги нужги пашманлъизе руго нужеца гъабураб иш мекъи ккун батараб мехалъ.

Гъаб аят решт1ине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Алвалид ибну Гукъбат абулев чи вит1ун вук1ана Алх1арис ибну Зирар абулев чияс жиндир къавмаладаса бак1араб

закаталгъл боцИи-мал гьесухъан босизе абун. Гьев Алвалид АлхIарисил къавмалгъл бакIалде цвезегIан ана ва цинги гьез жиндие зарал гъабила абун хIинкъун гьезул къавмалда Iаде инчIого нахъе вуссун вачIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гьес абун: «Я Расуллагъ ﷺ, гьеб АлхIарисил къавм муртадлгълн буго (иманалдаса руссун купруялда ун руго) ва гьез закатги кьолеб гьечIо»-абун. Гьеб хабар рагIараб мехаль жидеда Аллагъ разилгъаял асхIабзабазул цо кьукъа АлхIарисилазда рагъ гъабизе ине хIадурлъана. Цинги IадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIине гъабун.

Гъаб аяталда жаниб «пасикъав чи вачIараб мехаль» абиялъе сабаб буго: Исламияб жамагIаталгълн асло ва гIуцИи буго цоцаде божулел рукIиналда, жидеца гьереси бицунасел рукIиналдаги. Цо муъминчияс хабар бицараб мехаль цогидал муъминзаби гьеб хабаралда божула ва гьеб хабар битIараб бугодай абун цIех-рех гъабизе къватIире рахъуларо. Гьедин бугелгълн IадегIанав Аллагъас муъминзаби кантIизе гъарулел руго кинавго чи жиндир хабаралда божизе бегъулев вукIун гутIиялда ва жиндир иман камилав, жив Аллагъасдаса ﷺ хIинкъулев вукIин лъаларев чияс цо хабар бицараб мехаль гьеб хабаралда божун гIамал гъабизе бегъун гутIиялда.

7. Нужеда лъае я гъал иман лъурал гIадамал, хIакългълнго нужеда гьоркъов Аллагъасул ﷺ расул вукIин, Аллагъасе ﷺ жив хирияв, Аллагъас ﷺ жив кIодоги гъавурав, жив гъава-напсалда, шайтIаналда нахъ вильгълнарев.

Аллагъас ﷺ вахIю гъабураб дин жинца нужехъе цвезе гъабулев ва жиндирго рахъалгълн ургълн жо бицуларев. Гьев расул ﷺ нужеа бокъараб жоялда мутIигIлъулев вукIаравани ва нужеа бицараб жоялда рекъон гьес хIукмуги гъабулеб букIарабани нуж нужеа цIакъ санагIат гьечIел, нуж гъалагългълел ишазулъ ккелаан. Нужеа гьев аварагасул ﷺ хIурмат гъабе ва гьесда гIинтIаме! Гьесда лъала нужеа маслахIат бугеб жо ва гьев вуго нужерго нафсаздасаги жив нужеда гурхIулев.

Кинниги IадегIанав Аллагъас нужеа иман бокъизе гъабун буго, гьеб иман нужер ракIазе берцин бихъизе гъабунги буго. Аллагъас ﷺ нужеа рихизе гъабун буго куфруги, пасикългълги, гIассилгълги. Гъаб буго IадегIанав Аллагъас нужеда гъабураб кIудияб цIоб рахIмат, жинца нужеа чIобого кьураб хиралгъл. Гъаб нигIматалда даимго шукру

وَأَعْلَمُوا أَن فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُظِمْكُمْ فِي كَثِيرٍ
مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ
الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ
الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ
الرَّاشِدُونَ ﴿٧﴾

гъабизе т1адаб буго. Гъал берцинал сифатал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее кърал муъминзаби руго жал х1акъаб диналда ва бит1араб нухалда ругел.

8. Гъаб нужее къраб иман-ислам

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан нужее

бугеб хиралъи буго ва ниг1матги буго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жоялъул х1акъикъат лъалев ва жиндир х1укму-къадаралъуль г1адилав, жинда жаниб х1икмат гъеч1еб х1укму жинца гъабуларев.

فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

9. Муъминзабазул к1иго къркъа цоцаде рагъулел ругони нужеца гъезда гъркъооб маслах1ат гъабе ва гъел рагъизе

риччаге! Цо къркъа маслах1ат босич1ого

цогидаб къркъаялда данде зулму

гъабизе лъугъани нужеца гъеб жинца

зулму гъабулеб къркъаялда данде рагъ

гъабе гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укмуялда

буссинег1ан ва гъеб къркъаялъ г1ассильиги зулмуги тезег1ан.

Гъеб къркъа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укмуялда буссун хадуб нужеца

гъеб к1иябго къркъаялда гъркъооб маслах1ат ва рекъел гъабе.

Гъеб маслах1атги рит1ухъаб гъабе, цояб къркъаялъе зарал

бугеб гъабуге. Нужеца киналго ишазуль шарг1ияб г1адло ц1уне.

Х1акълъунго Аллагъасе рокъула жал рит1ухъал, жидеца шарг1ияб

г1адло ц1унулел г1адамал.

Гъаб аят решт1изе гъабиялъе сабаб бицун «Асбабу Ннузул»-абураб

т1ехъалда жаниб анкъго бат1ияб сабаб рехсон буго ва щибалъе

х1адисги бицун буго. Гъеб киналъулго х1асил буго бусурбабазул к1иго

чи, яги г1емерал г1адамал цо-цаде къецандизе ва рагъдезе лъугъараб

мехалъ гъел ах1изе ккола Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1алда. Гъезда гъркъооб

гъабулеб х1укмуги шарг1алда рекъон ва рит1ухъаб х1алалъ гъабизе

ккола. Шарг1алда рач1иларо жал абун цояб къркъа ч1араб мехалъ

гъезда рагъги гъабун гъел шарг1алда рачизе ккола.

Гъаб исламияб улкаги, Илагъияб х1укмуги гъеч1еб заманаялъ

капурзабазул зулмуялда гъокъ ругел бусурбабазда к1оларо жив

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1алда вач1иларо абун ч1арав чи гъесда рагъги

гъабун гъев шарг1алда вачине. Гъесда берцинаб ваг1за-насих1ат гъабун

бусурбаби х1укмугъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1алдарач1изе кколеблъи

бицина. Бусурбаби жидеда гъркъооб бугеб даг1баялъе х1укму гъабизе

капурзабазул къануналде унеб заман буго гъел бусурбаби х1акъикъиял

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيَّ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

гъечІеблѣи, гъезул иман-ислам цохІо мацІалда, яги гъезда лъураб исламияб цІаралда бан хутІун букІин баянлъараб заман.

Гъаб цебехун бицараб хІукму жегиги мухІкан гъабун ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

10. ХІакълъунго киналго муъминзаби

цоцазе вацал руго. Гъедин бугелъул

нужеца нужер кІиго вацасда гъоркъоб

рекълел гъабе. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ

хІинкъа. Гъесул гІазабалдаса хІинкъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

гІассильуге.

Гъедин нуж хъвадани нужеда Аллагъ гурхІизе вуго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисал гІемерал руго гъаб мастьалаялде жал хурхарал.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Бухарияс рицарал хІадисал руго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Бусурман чи бусуранчиясул вац вуго жинца гъесие зулму гъабуларо ва цогидас гъесие зулму гъабизеги биччаларо»-абун.

Цоги хІадис буго: «ПІадегІанав Аллагъ жиндир лагъасе квер бакъулевлъун вукІуна гъев лагъ жиндир вацасе квер бакъулевлъун вугебгІан мехаль»-абун.

Цоги хІадис буго: «Муъминчияс жиндир вацасе ракІ-ракІальго дугІа гъабураб мехаль малаикас абула: «амин» Дугеи гъебго жо буго»-абун. Гъаб дугІа лъикІабги, квешабги букІине бегъула, гъедин бугелъул дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерие къварилъи гъабун, гъез дуге квешаб дугІа гъабиялдаса хІнкъа!»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас цо къоялъ минбаралдаги вахун хутІба гъабуна, гъевгун цадахъ ПІали асхІабил вас ХІасанги вукІана, жидеда Аллагъ разилъаял. Авараг ﷺ цин гъев ХІасанида валагъун, цинги ПІадамаздехун валагъун кІалъалев вукІана ва аварагас ﷺ абуна: «Гъав дир вас сайид вуго (жиндир къадро кІудияв, жив кІодогъавизе мустахІикъав вуго). ПІадегІанав Аллагъасда хъул буго гъав вас сабаблъун кІиго кІудияб исламияб къукъаялда гъоркъоб рекълел гъабила»-абун. Гъаб амро Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абухъин ккана. ПІиракълъул агъло ПІали асхІабасе, хадуб гъесул вас ХІасание халифалъиги къун гъезда нахърилълъун рукІана. Шамалъул агъло МугІавиятие халифалъиги къун гъесда нахърилъулъ рукІана.

Гъаб кІиго кІудияб исламияб къукъаялда гъоркъоб рагъ ккун гІемераб би гІодобе гІолебги букІана. Жинда Аллагъ разилъаяв ХІасаница

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ
أَخَوَيْكُمْ وَأْتُوا اللَّهَ تَعَالَى كَرْحَمَونَ

(аварагасул ﷺ яс ФатИматил ва Гали асхIабасул вас) жив халифалгун вукIине мустахIикъаб бугониги, жинца гъеб халифалгун вукIин тана МугIавиятие, живги гIодов чIана, жинда хадур рукIарал бусурбабиги гIодор чIезе гъаруна. Гъаб маслахIаталдалгун гъеб кIиго кIудияб къукъаялда гъоркъоб букIараб рагъ тIагIине гъабуна. Аллагъас ﷺ гъеб аварагасул ﷺ агълуялгун баракат нильеegi швезабеге.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхIабасдаса бицараб хIадисалдаги буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дуца дур вацасе квербакъи гъабе гъесие зулму гъабулеб мехаль ва гъес цогидазе зулму гъабулеб мехальги»-абун. Дуца абуна: Я расулаллагъи ! Жиндие зулму гъабулеб мехаль квербакъи гъаби кин букIунеб дида лъала. Жинца зулму гъабулеб мехаль кин гъабулеб квер бакъи?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дуца гъев нахъе чIвае жинца зулму гъабиялдаса. Гъеб буго дуца гъесие гъабулеб квербакъи»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Гъаб кIиго аяталда жаниб бицараб жоялдаса гIалимзабаца хIукму босана бусурбабазул кIиго къукъа цо-цаде багъулеб бугониги гъел капураллгун рукIунаро, гъел чIвазе нухги букIуларо капурчи хIисабалда. Жинда тIаде кIанцIарав бусурманчи жиндир агъло боцIи нафс цIунун чIвазе ихтияр букIуна, гъедингурого жал чIезаризе кIолареб хIал бугони, амма чIвазе тIадаб букIунаро. Цо къукъа шаргIияв имамгун цадахъ бугони, цогидаб къукъа гъесда данде бахъун бугони гъел жал данде рахъаразда рагъ гъабизе бегъула шаргIияв имамгун цадахъ лъугъун. Жал данде рахъаразда капурзаби абуларо гъел капурзаби гъечIебгIан мехаль. Гъезда цIар буго «Бугъатал»-абун. Гъелгун магIна буго жал мутIигIлъичIел, квешал абураб. Гъал бугъатал капурзаби рукIула абулеб къукъа буго «Хаварижал» ва «МугIтазилатал» жидеда абулел, агълу сунаталдаса жал къватIире рахъарал къукъаби.

Гъаб масъалаги жакъа бичIчIизе кколеб масъала буго. Гъаб бутелгун бусурбабада гъоркъоб питна гIемерлъараб заман. Жиндирго нафсалгун, щайтIаналгун мурад гъабун цо бусурманчи цогидав бусурманчияс капур гъабулеб, гъев чIвазе изноги кколеб. Аллагъас ﷺ ниль цIунаги нильер нафсалъе бокъараб жо битIараблгун бихъун Аллагъасул ﷺ шаргI хвезе гъабулеллгун рукIиналдаса.

11. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Нужер цо къавмалъ цогидаб къавм
махсароде гъабуге! цо чиясе цогидав чи
жиндаса гIодовегIанлгун вихъуге! Дол

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا لَا يَسْحَرَنَّكُمْ مِّنْ قُوَّةِ
عَسٰى اَنْ يَّكُوْنُوْا خٰوِفِيْنَهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّنْ نِّسَآءِ
عَسٰى اَنْ يَّكُوْنَ خٰوِفًا مِّنْهُمْ وَلَا تَمَيُّزًا اَنْفُسَكُمْ

жал г1одог1анл1ун рих1арал
г1адамал Аллаг1асда جَلَّالَهُ asklor
гыздаса л1ик1ал рук1инеги бег1ула!.

Цо му1минал руччабаца цогидал
му1минал руччабиги жидедаса
г1одог1аналл1ун г1аруге!

Аллаг1асда جَلَّالَهُ asklor дол г1одорег1ан г1арурал руччаби рук1ине
бег1ула гыздаса г1емерго л1ик1ал. Нужеца нужерго нафсазда
г1айибалги ч1ваге! ай бусурбабаца цо-цаде г1айиб ч1ваге Бусурбабаца
цоцалазда г1айиб ч1вазе, г1езул г1айибалги ц1ехезе бег1уларо. **Нужеца**
цоцалазде г1есие бок1улареб ц1аралдал1унги ах1уге! Tlokl ц1арал
л1ун, г1ел ц1араздал1ун г1адамазда ах1уге. K1иго, я г1емерал ц1арал
цогоял г1адамазда ругеб мехаль г1ел цоцадаса бат1а рах1инал1е г1оло
л1олеб Tloklц1арги г1ев чиясе рихулареб, г1есие щибго нук1санл1и
бач1унареб бук1ине ккола.

Цо инсан му1минчил1ун вук1ун, цинги г1ес жинда «пасик1чи»
абизе рес л1уг1унеб г1амал г1аби ц1ак1 квешаб жо буго. Динал1ул
вацазе рихулеб жо г1аби, г1езие рихулеб раг1и бициги пасик1вав чиясул
пиша буго.

Г1аб раг1иял1е цоги маг1на г1абуна: «Цо чияс иман л1ун хадуб г1есда
мун пасик1вав чи вуго, г1асияв чи вуго аби квешаб ва к1удияб мунаг1
буго»-абун. Г1аб маг1на г1абурав г1алимас абун: Цо чияс тавбоги
г1абун г1ев иман-исламалда вач1ун хадуб г1есда жиндир пересел
мунаг1ал рицун мун г1ассияв пасик1вав чи вук1ана аби, к1удияб мунаг1
буго абун.

Г1адинал г1амалал жидеца г1арурал г1адамал г1еб г1амал
г1абиялдаса руссун, тавбо г1абун х1вадич1они г1ел г1адамал руго
жидеца жидерго нафсазе зулму г1абулел г1адамал Жидер нафс
жужах1алда кколеб г1амал г1абиялдал1ун.

12. Я г1ал иман л1урал г1адамал!

Нуж рик1к1ал1е нужер рак1алда
кколел, жидер х1ак1ык1атги л1аларел
пикрабазда нах1рил1л1иялдаса, г1езда
рек1он х1укму г1абиялдаса, г1еб
пикруялда рек1он му1минзабазда
г1айиб ч1ваялдасаги.

Х1ак1л1унго цо-цо пикраби жал

шайт1аниял, жиндал1ун инсан мунаг1ал1уль кколел рук1уна.

Нужеца г1адамазул г1айибал ц1ехоге, г1езул хабаралда бальго

وَلَا تَنَابَرُوا بِلِأَلْقَابِ يَسَّ الْأَنفُسِ الْفُسُوقُ

بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ

الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

يَتَابَرُ الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنْ

الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا

يَغْتَبْ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ

يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا

اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

Генеккуге! Нужер цояз цогидазда нахъаса гьибатги гьабуге. Гьев чи ццеве гьечӀеб мехаль гьесие бокъулареб жо бицун, гьесул нафс ва къадро гӀодогӀанлъулеб жо бицун кӀальаге. Гьеб цӀакъ кӀудияб мунагъ буго. **Нужер цонигиясе бокъулишха жиндир данилъул вац хвараб мехаль гьесул гъан кваназе? Гьеб нужее цӀакъ бокъизе гьечӀо.**

Гьеб цӀакъ ракӀ къалеб, къабихӀаб гӀамал буго.

Гьадинабго къабихӀаб гӀамал буго Аллагъасул جَلَّالُه шаргӀалда гьибат гьабиги. Инсанасул гъан кванай къабихӀаб жо буго, гьеб гьабиялда цониги нафс разилъулареб. Гьев инсан жиндир вац вугони, гьесул гъан кванай цӀакъго къабихӀаб букӀиларишха? Гьев вац хун хадуб гьесул гъан кванай кигӀан къабихӀаб ишха букӀинеб? Гьадинаб баянаб мисал бачун ГӀадегӀанав Аллагъас нильеда лъазе гьабулеб буго гьибат гьаби цӀакъ кӀудияб мунагъ букӀин. Ва амма гьеб гьибат гьабигӀадаб инсан жиндаса хӀинкъулареб цоги мунагъги гьечӀо! **Нуж Алагъасдаса хӀинкъа! Гьесул гӀазабалдаса хӀинкъун Аллагъасда جَلَّالُه гӀассилъи гьабуге. ХӀакълъунго гьев Аллагъ جَلَّالُه вуго жинца цӀакъ ГӀемер тавбо къабул гьабулев ва жиндир муъминал лагъзадерида жиндир гурхӀел-рахӀмо ГӀемерав.**

Гьал аятазда жаниб ГӀадегӀанав Аллагъас цӀакъ берцинго баян гьарун руго муъминзабаца тезе кколел квешал гӀабигӀатал. Гьезие нильеца баян къечӀониги гӀолеб хӀалги буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Цо чи цогидазул хабаралда Генеккараб мехаль, гьел гӀадамазе гьев Генеккизе бокъунги гьечӀого, Аллагъас جَلَّالُه ахираталда гьев чиясул гӀундузда жаниб биараб тӀохъи тӀола»*-абун.

Цогиги аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: *«Нуж цӀуне рекӀел пикрабаздаса. Гьел пикраби руго бицунго гьересиял харбал»*-абун. КӀиябго хӀадис имам Бухарияс бицана.

Гьаб хӀадисальулги, аятальулги мурад буго диналъул вацасул хӀакъальулъ квешаб пикру гьабуге абураб. ЛъикӀаб пикру гьаби какараб гьечӀо. ЦӀакъго какараб жо буго хӀакимас жиндир пикруялда рекъон, жиндие хӀужа-далил гьечӀого хӀукму гьаби. Гьадин хӀукму гьабурав чи жужахӀалда ккеялда хӀинкъи буго.

**13. Я гьал гӀадамал! ХӀакълъунго Дица
нуж рижун руго бихъинабги цӀуябги
жо данделъун. нуж киналго цохӀо**

Адамил ва ХӀавал лъимал руго. Нужер
умумулги гьединго цохӀо тухум буго.

Нужее цоял цогидаздаса чӀухӀизе щибго гӀилла гьечӀо. **Дица нуж**

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنٰكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَّ اُنْثٰى وَجَعَلْنٰكُمْ
شُعُوْبًا وَّ قَبَاۤىِٕلَ لِتَعَارَفُوْۤا اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ
اَللّٰهِ اَتْقٰىكُمْ اِنَّ اَللّٰهَ عَلِيْمٌ خَبِيْرٌ ﴿١٣﴾

батґи-батґияб кьибил ва тухум гьабун рижана нуж цоцалазе лъазе, нужеца цо-цазе квербакьиги гьабизе. Пуланав чи пуланаб наслоялзул чи вуго абун лъазе. Нуж дица рижичӀо нужеца тухум-кьибилалдалъун цоцаде тушманлӑи гьабизе. Х1акълъунго **Нуж** цоял цогидаздаса хира гьарулеб ва тӀокӀ гьарулеб жо буго Аллагьасда ﷻ иман лъун, гьесул гӀазабалдаса х1инкълун, гьесие мутӀигӀлълун хьвади. Х1акълъунго Аллагь вуго жинда кинабго жоялзул загьирги батґинги лъалев. Жиндир лагъзадерил иман лъейги, куфру-ширки лъала, ва гьел лагъзадерие мустах1икъаб жоги лъала Аллагьасда ﷻ. Гьадин бугельзул нужеца нужерго нафсал кӀодо гьаруге, нужги насаб-тухумалдалъун чӀухӀдаруге.

Байзави абулев гӀалимас абуна: Насаб тухум цо-цо бакӀалда жиб хал гьабулеб амро бугониги (ригьин гьабулеб бакӀалда хал гьабула гьеб), гьеб иман-исламалда данде ккун цакьго нахьегӀан букӀуна ва бакь баккараб мехаль цваби тӀерхълун унел гӀадин иман исламалда борцараб мехаль цогидал рецц бакь гьабулел жал цереса тӀагӀун уна.

Иман ислам бугел гӀадамазда гьоркьобги жиндие Къуръан хӀадис ва шаргӑияб гӀелму лъалев чиясул даража кьасси зодире рихълунел цвабиги, цӀураб сардилъ моцӑги х1исабалда буго: ЦӀвабазул кенчӑей моцӑль ссвине гьабичӑлониги моцӑрол нур ва гвангьи цакьго цикӑараб букӀуна.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Бицунго лъикӑав, хирияв чилъун вукӑине бокъарав чи Аллагьасдаса ﷻ х1инкъа абе!»- абун.

Цоги хирияв аварагас ﷺ абуна: «Киналго гӀадамал кӑиго тайпаялда руго: Цо чи вуго жинца лъиклӑи гьабулев, жив Аллагьасдасаги ﷻ х1инкъарав. Гьав чи Тӑадегӑанав Аллагьасе хириявги вуго. Цоги чи вуго жив кьосарав, жинца кьабихӑл гӑамалал гьарулев. Гьав чи Аллагьасе ﷻ цӑакь гӑодогӑанав вуго» – абун. Хӑадис ибну абиХӑатимица бицана.

Жинда Аллагь разильаяв Абубарзат ал-Асламияс бицараб хӑадисалда буго: «Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: Я гьал жидер маӑӑалдалъун иман лъурал, жидер ракӑазулъ иман лъугьичӑел гӑадамал! Нужеца бусурбабазда гьибат гьабуге! Нужеца гьезул гӑайбал ва мунагьал цӑехоге! Гьел бусурбабазул гӑайбал жинца цӑехарав чиясул гӑайбал Аллагьас ﷻ цӑехола. Аллагьас ﷻ жиндир гӑайбал цӑехарав чи жиндир рукьовго вукӑадго Аллагьас гӑадамазда цеве кьватӑив чӑивазе гьавула» – абун. Хӑадис имам абуДавудица бицана.

Исламияб дин буго киналго гӑадамал ращад гьарулеблълун жиб бачӑараб. Щиб милат бугониги, кинаб кьер бугониги, щал умумул ругониги

«Лаилагъа Илла Ллагъу МухАммадун ﷺ русулуллагъ»-абураб рагIи абураб мехаль гьел киналго гIадамал цоцаде башадаллъун лъугъуна. ПIадегIанаб къадроялъул чи вугониги, жив тIом чIегIерав лагъ вугониги гъав кIиявго чиясул хIукму исламияб диналда жаниб башадаб буго. Гъабго мисал буго капурзабазулги. Цо капурчи цоги капурчиясдаса ватIа гъавуларо гьесул насаб тухум хал гъабун. Исламияб диналда рекъон инсан кIиго тайпаялда вуго: Муъминчи ва капурчи. Гъаб гуреб цогидаб хал гъаби буго шаргIалда рекъон кколареб.

Нилъер халкъалда гьоркъоб буго цакъ шаргIалда хилапаб «лагъзал»-абун цо гIадамазда абулеб гIадат. Гъаб буго муъминчи жиндир кIалдисан къватIибе гьеб рагIи бачIиналдаса хIинкъизе кколеб бакI. Гьеб буго жагъилаб гIамал. Жинда Аллагъ разилъаяв Гумар асхIабасул хилафаталда чуял рекеризе гъарулеб къец гъабулеб букIадго цо тIом чIегIерав къибтIиясул чу бергъун буго Гамру ибну Гасс асхIабасул васасул чуялдаса. Цинги гъев Гамрол васас дов къибтIиясда къабун буго «Мунищ вугев дир чуялдаса себе чу бекеризе гъабулев чи?»-абун. Гъав Гамрол вас жиндир тухум къибилалдаса чIухIун кIалъан вуго ва гьесда ракIалда ккун буго дов тIом чIегIерав къибтIияв жиндаса къадро дагъав вуго абун.

Цинги жинда Аллагъ разилъаяв Гумар асхIабас абун буго: «Гъал гIадамал жидер улбуз хIурияллъун (узденаллъун) гъарун руго! Нужеца кидал гьел лагъзаллъун гъарурал?» – абун. Гьеб рагIиялъул магIна буго нуж чIухIуге нужер тухум-къибилалдалъун, нужеца гIадамал гIодоргIанги гъаруге. Гьел киналго гIадамал жидер рижиялда (гъариялда) жанир хIуриял руго, цо Аллагъасул ﷻ лагъзалги руго, цо Адамил лъималги руго абураб.

14. Цо агIрабиязул къукъаялъ абулеб буго нижеца иман лъуна абун. Дуца гъезда абе МухАммад ﷺ :

«Нужеца иман лъун гъечIо. Нужеца абе ниж мутIигIлъана абун.(ай исламалда рачIана абун) Жеги нужер ракIазда жаниб иман лъугъун гъечIо ва гьелъул

хIакъикъат нужеда бичIчIунги гъечIо. Нуж унгого Аллагъасеги хIалалъ иманги лъуни Аллагъас ﷻ нужеца камилаб ажро-кири гъабизе буго ва шибго жо гъеб ажроялдаса нукъсанги гъабизе гъечIо.

ХIакълъунго ПIадегIанв Аллагъ вуго жинда нужер хIал лъалев ва

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَمَّا قُلْتُمْ تَزْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْمَأُ وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيْمَنُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

нужеда жив гурх1улев»-абун.

Гьаб аят решт1изе гьабунa Аллагьасул свалат салам лъеяв аварaгасухъе рач1ун бану Асадилал абулеб 1арабиязул кьукъаялъ жалго рещун хабар бицидалго. Гьeб сон бук1ана бакъ бан, хур бижиц1ого, ракъи бугеб сон. Гьел аг1рабиязе бокъун бук1ана «нижги муъинзаби руго»-абун Аллагьасул свалат салам лъеяв аварaгас гъезие садакъадул боц1иялдаса бут1а къезе. Гъезул рек1ел ният загьир гьабун 1адег1анав Аллагьас гъезул х1ал баян гьабунa ва гьел х1акъикъияб иман лъеялда ах1ана. Жидер иман камиал, иманальулъ рит1ухъал муъминзаби рехсон 1адег1анав Аллагьас абулеб буго:

**15. Х1акъикъиял муъминзаби руго
жидеца Аллагьасдаги 1адамал:
цинги жидер рек1ель щибго шакльиги
хут1ич1ел жидер иман лъей бит1араб**

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾

**бук1инада. Жидеца Аллагьасул 1адамалъе 1оло жидерго
боц1и-малалдалъун ва чурхдуздалъун гъазаватги гьабулел.**

Аллагъ 1адамалъе разилъи 1алаб гьабун жидер рух1 бичулел, жидер маг1ишатги кьолел. Гьeб Аллагъ разилъи гуреб жо жидеца 1алабги гьабуларел. Гьал 1адамал руго жидер иманальулъ рит1ухъал муъминзаби.

Х1акъикъияб иманалье 1адег1анав Аллагьас лъабго сифат шарт1 гьабун буго: Рак1 парaxатлъун, якъинго Аллагьасда 1адамалъе ва гъесул расулалда божи, гъез бицараб х1укму къабул гьаби. Гьаб х1алалъ иман лъун хадув жив шакдаруларев вук1ин.

Гьаб сифат ц1акъ камилаб бук1ана жинда Аллагъ разилъияв Абубакр асх1абасулъ. Гъедин бук1иналъ гъесда ц1арги бук1ана Абубакр-Ссидикъ абун: (Жинца ц1акъ рит1ухъ гьабулел).

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварaг Миг1ражалда араб сордоялъ жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр Маккаялдаса къват1ивехун вук1ана. Радал аварaгас 1адамалъе жиндир Миг1ражалъул хабар бицараб мехаль цо-цо иман заг1ипал 1адамал шакдарана. Абубакр асх1абасде данде ч1варав чияс гъесда абидалго: «Гъав дур гъудулас 1ажаибаб жо бицулеб буго! Жив Акъсаялдаги шун т1ад вусанин цо сордоялда жанив!»-абун. Абубакрица абунa: «Валлагьи гьeб раг1и Мух1аммадица 1адамалъе абун батани дица гьeб хабар рит1ухъ гьабула»-абун.

Лъабабилеб сифат буго: «Жидер боц1и-малалдалъун ва нафсаздалъун Аллагьасул 1адамалъе 1оло жигъад гьабулел»-абун. Гьаб сифат гьаб заманаялъ жиб батизе зах1матаб сифат буго. Жигъадалъул ц1ар

бахъараб мехаль г1адамазул х1алги хисулеб буго. Амма П1адег1анав Аллагъасул калам хисизабизе лъилго х1ал к1оларо, гьелт1ул бат1ияб маг1на г1абизеги бегъуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бахъи бугелл1ун г1арурал муъминзабазе камилаб иман к1олеб буго. Гъезул х1ул л1олеб жоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилт1и бук1унеб буго. Гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилт1и шцезе бокъарав чияс Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилт1улеб г1амалги г1абуелб буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъ к1еги жив разилт1улеб г1амал г1абизе.

16. Дуца Абе Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
: «Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъазе
г1абулебищ бугеб нуж щиб диналда
ругеб?»-абун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда
лъалев вуго зобалаздаги ракъалдаги
бугеб кинабго жо. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо
лъалев.

قُلْ اتَّعَاذُونَ اللَّهَ بِرَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

Гъаб раг1и такрар г1абиялдаса мурад буго зобалазда бугеб к1удиябги, ракъалда т1ад бугеб гъит1инабги, инсанасул рек1ель бугеб хивалги ццебехун бук1арабги, хадуб бук1инесебги кинабго жо лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, гъесда щибго жо бальго хут1уларо абун мух1кан г1абун, гъел жидер иман заг1ифал г1адамазда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лъай ракъараг1алда швараб бук1ин бич1ч1изе г1аби.

17. Цо аг1рабияз жидеца исламияб дин
боси дуда бицулеб буго Мух1аммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб две г1абураб лъик1л1н
бугеб г1адин. Дуца гъезда абе: «Нужеца
дида бицуге нужеца исламияб дин боси
ва гъеб дие г1абураб х1улух1л1ун рик1к1уге. Гъелт1ул лъик1л1н
нужеого бук1ине буго.

يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُوا عَلَيَّ
إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ
لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

П1адег1анав Аллагъ вуго жинца нуж иманалда т1орит1арав ва
нужеда к1удияб ц1об рах1моги г1абурав. Нужеца иман лъуна
абураб раг1иялт1уль нуж рит1ух1ал ратани нужеда г1аб х1акъикъат
лъае»-абун.

18. Х1акъл1унго П1адег1анав
Аллагъасда лъала зобалаздаги
ракъалдаги бугеб бальгояб жо. Гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда бих1улев вуго
нужеца г1абулеб кинабго г1амал.

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Г1адинав Бет1ергъан Аллагъасе мут1иг1л1ун гъев разилт1и т1алаб
г1абун х1вади буго г1акъилал муъминзабазул г1амал. Гъав Бет1ергъан

Аллагъасул г1азабалдаса рорчИла абун хъвади, яги гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1иналдаго инкар кквей буго инсан бахъи къосарав вук1иналтъе г1аламат. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ц1унаги гъеб сифат нилъее бук1иналдаса. Амин.

Тпадег1анав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Х1ужураталъул тафсир ва таржама хъван т1убана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

50. Сурату Къаф

Гъаб сураталда жаниб исламияб гІакъидаялгъул аслабилгъун ругел Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ цо гъави, аврагази ритІухъ гъари, ахират букІин ва хІисаб-мизанги, жазагъи букІин бицунеб буго.

Сураталгъул аслияб бакІ ккун буго хун хадур тІаде рахъине гъариялгъул ва гъеб заманаялгъ инсанасул букІунеб хІал бициналъ. Сураталгъул бай бихъи буго муширикаца жинда инкар кколеб букІараб ва жидеца гІажайблъи гъабунеб букІараб хун хадур тІаде рахъине гъаризе рукІин бицун гъезухъе жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ гІазабалдалгъун хІинкъи кьолев расул вачІиналгъул бицунеб.

Хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ хІал кІолъиялда тІоритІел гъабунел кІудиял гІаламатал рицун руго: Зобал-ракъазда, хур-хералда, гІорал-лъаразда ралагъун, гъезул пикру гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ цо вукІиналда, гъесул хІалкІолъи гучаб букІиналда, гъеб хІалкІолъи гучав Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ хун хадур тІаде рахъине гъаризе кІолеблъиялда далил бачиялда ва гъелда иман лъеялда ахІулел руго.

Цересел умматаз Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ инкар кквеялгъул, аварагази عَلَيْهِ السَّلَام ва ахират гъереси гъабиялгъул бицун, гъезда цвараб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ гІазабалгъул бицун Маккаялгъул мушириказе хІинкъи кьолев буго.

Хвалил кьогІгъиялгъул ва мехтелалгъул бицун, тІаде рахъине гъариялгъул хІинкъи бицун, хІисабмизаналгъул захІмалъи бицун, капурзабазул гъеб къоялгъ букІунеб хІал бицун инсанасе вагІза гъабунеб буго жив Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ цо гъавун гъесие гІибадат гъабиялда вачІине ва къиямасеб къоялгъул хІинкъиялдасаги, гІазабалдасаги жив хвасаргъизе.

Сураталгъул ахиралдаги хварал тІаде рахъизаризе Исафил малаикас ссуралгъуб пуялгъул бицунеб буго. Гъеб ссуралгъуб пураб мехалъ кинабго халкъ жидерго хобаздаса къватІире рахъула ракъалда тІаде тІибитІараб гарцІазул хІисабалда: гІемерлгъун, цо-цаде хур-хун. «Гъаб хирияб Къуръаналдалгъун дуца умматалгъе вагІза гъабе ва гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ диналда ахІе, гъеб вагІза босине буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ гІазабалдаса хІинкъулев чияс»-абун абунеб буго хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къаф. Жиндир къадро кIудияб, жиб хирияб
Къуръаналдалъун гьедулев вуго ТIадегIанав
Аллагъ.

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ١

Жиндие хирияв МухIаммад ﷺ хIакъав расул вукIиналда
ва хун хадур гIадамал тIаде рахъине гъариги хIакъаб жо
букIиналда.

2. Амма Маккаялъул агълуялъ жидехъе
вачIарав авараг ритIухъ гъавичIо
ва гъез гIажаибаб жолъун рикIкIана
жидедаго гъоркъоса жиде Аллагъасул ﷺ
гIазабалдалъун хIинкъи къолев расул вачIин.

بَلْ يَحِبُّوْنَ أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ
الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ٢

Гьел капурзаца абун; «Гъаб цIакъ гIажаибаб жо буго»-абун. Гьел
гIажаиблъизе щибго гIиллаги букIинчIо. Гьезухъе расуллъун витIарав
МухIаммадги ﷺ гьел киналго жиндир ритIухълъиялда ва аманат
бугев вукIиналда мукIурав вукIана. Гьез гIажаиблъи гъаби ва инкар
кквей букIана ахIмакъаб чIухIи сабаблъун ва жидерго жагъилаб
гIамалкIодолъи загьир гъабун.

3. Гьел капурзабаца хун хадур тIаде
рахъине гъариялда инкар ккун абун:
«Ниж хвезеги хун ракълъун лъугъун
хадурги чIагойищ гъарулел? Гъеб тIаде рахъине гъари буго жиб
букIине дандего кколареб, батIулаб жо»-абун.

أَوَدَامِتْنَا وَكُنَّا بِأَذْكَاءَ رَحِيعٍ ٣

4. ХIакълъунго Дида лъала гьел
гIадамал хун хадур ракъаль кванан
гъезул гъанги, биги, дагълъулеблъи ва
тIагIунеблъи. Дида щибго жо балъго
хутIуларо.

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كَنْزٌ
حَفِيفٌ ٤

Жегиги дида аскIоб буго кинабго махлукъальул хъвай-хъвагIай
жинда тIад бугеб ЛавхIул-махIфузги. Гъадианаб камилаб лъаялъул
БетIергъанасда данде рахъун гьел мушрикаб абулеб буго ниж ракълъун
лъугъун хадур тIаде кин рахъизе гъарулел абун.

5. Гъаб инкар кквейлдаги тIад жиб
баянаб, хIакъаб Аллагъасул ﷺ каламги
гъереси гъабуна гьел мушрикаца, жидехъе
гъеб бачIун хадуб.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ
مَّرِيعٍ ٥

Гъеб жидер инкаралъулъ ва Къуръанги, аварагги ﷺ гьереси гъавиялъулъ гъел мушрикал жидер цо ккураб гІакъло-пикру гъечІого руго. Жидеца гъеб Къуръаналда цин сихІро буго абула, цин гьереси буго абула, цинги шигІро буго абула. Гъебго жо абула аварагасул ﷺ хІакъалъулъги.

6. Гъел инкар чагІи жидеда тІад ругел зобалаздагІаги кин ралагъуларел.

أَفَلَا يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ

Киндай Дица гъел тІаде рорхун ругел абун ва киндай бакъ-моцІалдалъун, цІвабаздалъун берцинги гъарун ругел. Ва гъел зобалазда щибго жагъалаб бихъа-къотІараб бакІги гъечІо абун.

بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

7. Гъаб ракъги Дица цІан битІизе гъабуна жинда тІад гІадамал чІезе, гъез яшав гъабизе санагІатаб хІалалъ. Гъеб ракъалда тІад рорхатал мугІрул гъаруна, гъеб ракъ цо хІалалда жидедалъун чІеялъе сабаблъун рукІине.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا

فِيهَا مِنْ كُلِّ ذَوْجٍ بِهَيْجٍ ﴿٧﴾

Ва Дица гъеб ракълда тІад бижизеги гъабуна кинабниги тайпаялъул берцинаб, жиндаса бер боххулеб ах-хур, хер-гІегъ ва цогидабги чІаголъи.

8. Гъаб кинабго жо Дица бижана ва гъабуна жидеца иман лъун, жал Аллагъасда ﷻ руссарал гІадамазе вагІзалъун ва гъезул рекІель иманалъул нур цІикІунеблъун.

بَصْرَةً وَذِكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٨﴾

9. Дица зодиса рештІизе гъабуна жиндиль баракат бугеб лъим. Гъеб лъималдалъун Дица бижизеги гъабуна кинабго ахги ва жиб бекъун, лъилъун бакІарулеб хурги.

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ

جَبَّتِ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾

10. Гъединго жал рорхатал чамастакил гъутІбиги рижине гъаруна, жидеда тІад цоцаде хурхараб гІемераб чамастак бугел.

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لِّهَاطِلٍ يُفَيِّدُ ﴿١٠﴾

11. Гъаб ах-хур ва чамастакил гъутІбиги Дица рижине гъаруна гІадамазе ризкъилъун. Гъеб ах-хур бижине гъабун Дица жиб хун букІараб ракъги чІаго гъабуна.

رَزَقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَاهُ بِلَدَّةٍ مِّمَّنَّا كَذَلِكَ

الْخُرُوجِ ﴿١١﴾

Гъаб хвараб ракъ чIаго гъабиялда релгун буго хварал гIадамал
чIаго гъарун тIаде рахъине гъариги. Гъеб тIадегIанав Аллагъасе
щибго захIмалгъи бугеб иш гъечIо.

12. Гъал Маккаялъул Къурайшияздаса

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّيْسِ

цереккун НухIил къавмалгъи,

وَقَوْمُ هُودٍ ١٢

Самудиязги, гъезул нахъе хутIарал

«асхIабу ррасси»-абулеб къукъаялъги

гъерси гъаруна жидехъе ритIарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ.

«АсхIабу ррасси» щал ругел абун тафсиралъул гIалимзабазул
хилаф буго. Цояз гъеб ШугIайбил къавм буго абун цо гъуялда
асхIор рукIарал цинги гъенир жанире рортизе гъарун жиде гIазаб
гъабурал. Цояз Самудиязул къавм буго абун. Цогидаз ХIабибу
Нажар абулев муъминчи чIван жидеца гъуялъуве реххарал
гIадамал руго абун.

13. ГIадилазги, пиргIавницаги, ЛутIил

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِسْحَاقُ لُوطُ ١٣

къавмалгъи гъаруна жидехъе рачIарал

аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ гъереси.

14. Ахал-рохъал гIемерал ШугIайбил

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ

къавмалгъи, Яманалда вукIарав

وَعِيدُ ١٤

ТуббагI ханасул къавмалгъи; гъал

киназго гъереси гъаруна жидехъе

рачIарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ ва гъезие хIакъаблъун лъугъана Дица

жал гъалаг гъарила абун гъабураб къотIи.

Гъал киналго жиде мустахIикъаб гIазаб гъабун Аллагъасе جَلَّالُهُ гъалаг
гъаруна. Гъединго гъаб Маккаялъул агъло гъалаг гъабизеги кIола
тIадегIанав Аллагъасда гъез иман лъечIони ва расулсе гъабулеб
къварилгъи жибо течIони.

15. Дун гIажиз гъавичIо гурищ щибго

أَفَعَيَّبْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبِيسٍ مِّنْ

жоялъ, щибго жо гъечIеб бакIалдаса гъаб

خَلْقٍ جَدِيدٍ ١٥

халкъ Дица бижулеб мехаль?

Гъал гIадамал хун хадур тIаде рахъине

гъаризе кIола Дида, щибго жо гъечIеб бакIалдаса гъал рижизе
кIвараб хIалалъ. Киниги гъал мушрикал жал хIайранлъун руго
ва щакдарулелги руго хун хадур жал тIаде рахъине гъарила
абураб амроялъулъ. Гъезда гъеб амро бичIчIизе бохъун гъечIелъул,
гъеб гъезул нафсазе цIакъ рихунги бугелъул, щиб хабар бицунги
жидеца гъелда инкар ккун чIолел руго гъал мушрикал. Гъез инкар
ккуна абун Аллагъасе جَلَّالُهُ жиндир хIукму-къадар тIубазе гъабичIого

телищха?!

**16. ХІакълъунго гъав инсан Дица
вижана ва Дида лъала гъесул раклалда
букІунеб вас-васги, щакдариги.**

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَهُمُ اسْمًا سَمِيًّا بِذِهِ نَفَّسُهُ
وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾

Дун гъев инсанасда глагар вуго Дир
гелмуялъул рахъалъан гъесул горбода бугеб бидул рихъалдасаги.
ИбнуКасирица абунa: «Дир малаикзаби руго гъесда цІакъ глагарда ва
гъез гъесул кинабго гламал хъвала абураб магІна буго гъаб рагІиялъул.
Гъаб магІна гъадин букІиналда тІорител гъабулеб буго гъалда хадуб
бугеб аяталъги»-абун.

**17. Гъев инсанасда тІад вакил гъавун
тарав кІиги малаикас данде босун хъвала
гъесул щибаб рагІиги гламалги. Цояв
кваранаб рахъалда гІодов чІун вукІунев
цогияв квеглаб рахъалда гІодов чІун вукІунев.**

إِذْ تَلَقَى الْمَلَائِكَةُ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
قَعِيدٌ ﴿١٧﴾

**18. Гъев инсанас цохІо рагІиги абуларо
гъеб рагІи хъвазе хІадурун малаик вукІун
гурони: жив кивего гъев инсангун цадахъги вукІунев.**

مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

ТІадегІанав Аллагъ жинда кинабго жо бихъулев, рагІулев, лъалев
вугониги, гъев Алагъас жиндир лагъзадерил гламал хъвалел малаикзаби
тун руго: Къиямасеб къоялъ хІисаб-мизан гъабулеб мехаль гъев инсан
жиндир гламал тІаде хъвараб кагъат жинда кодобе къун гъеб гламал
жинца гъабураб букІиналъе мукІур гъавизе. Гъал малаикзабиги цо
сордокъоялда жанив ункъго вукІуна. КІиги радал вачІунев ва кІиги
къасси вачІунев. Гъезул цояв кваранаб рахъалда гъажалда тІаде чІола
ва гъес инсанас гъабураб кинабго лъикІаб гламал хъвала. Цогиялав
квеглаб рахъалда гъажалда тІад чІун гъес инсанас гъабураб кинабго
квешаб гламал хъвала.

Ал-Алуси абулев гІалимас абунa: «Гъал малаикзаби инсанасул гламал
хъвазе теялъул хІикмат буго гъесда лъараб мехаль жинца гъабураб
кинабго гламал хъвалеб бугеблъи, гъев инсан лъикІаб гламал гъабиялда
гъесизе (гъетІизе) ва квешаб гламал гъабиялдаса нахъеги къазе»-абун.

**19. Гъев инсанасда тІаде хвалил
мехтелалги рачІуна, гъелъул захІмалъи,
къварилъиги бачІуна, жиб хІакъаб
жолъун бугеб хІалалъ.**

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ
تَحِيدُ ﴿١٩﴾

Гъеб хвалил къогІлъи ва захІмалъи букІанаха мун жиндаса
лъутулев, вахчулевлъун вукІараб жо я гъав инсан! КигІанго

инсанасе бокъичІониги гьесда тІад хвел бачІине букІин хІакъаб жо буго ва гьєб хвалил мехтелги, кьогІлъиги цІакъ захІматаб жо буго абураб магІна буго гьаб аяталъул.

Жинда Аллагъ разилъаяй Гаишатидаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда хвалил унти тІаде бачІараб мехаль гьес жиндир гьумералдаса гІетІ бацІцІунеб букІана ва жинцаги абулеб букІана: «СубхІана-Ллагъи! ХІакълъунго гьаб хвелатъул цІакъ гучал мехтелал руго!»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

20. Хварал гІадамал тІаде рахъине гьаризе وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾
ссуралъуб пураб заман буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
инкар ккун рукІарал гІадамазе гІазаб гьабизе кьотІи гьабураб
кьо тІаде цъараб заман.

21. Гьєб кьоалъ щибаб нафсги бачІуна وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾
жив цеве кьотІулев малаикгун ва жиндис
нугІлъи гьабулев малаикгун цадахъ.
Цинги гьєв инсанасда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахълъанги абула:

22. «ХІакълъунго мун цІакъ гьапулго لَقَدْ كُنْتُمْ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكُنْزْنَا عَنْكُمْ
вукІана гьаб кьо дуде тІаде бачІине عِظَاءَ لَكُمْ فَبُصِّرُكُمُ الْيَوْمَ حَرِيدٌ ﴿٢٢﴾
букІиналдаса. Гьанже дунялалъул рукьор
дур гІиналдаги, бералдаги, ракІалдаги тІад
букІараб пардав Дица тІаса ине гьабуна.

Жакъа дусе щибго жоялъул ургъел гьєчІо цохІо гьаб дуде тІаде бачІараб амроялъул гурони. Мун гьєлдаса гьапул гьавулеб, машгъул гьавулеб щибго жо гьєчІо! Дур берзул канлъиги жакъа цІакъ лъикІаб, лебалаб буго. Гьєлъие квал-квал гьабулеб щибго жо хутІун гьєчІелъул»-абун.

23. Къиямасеб кьоалъ гьєв инсангун цадахъ وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَىٰ عَيْنَيْكَ ﴿٢٣﴾
вукІарав малаикас абула:
«Гьав чи вуго Дуца дун жиндир гІамалал хъвазе вакил гьавун
вукІарав чи. Дица духъе гьав чи вачун вачІана ва гьасул гІамалал
хъварал кагъталги рачІана»-абун.

24. Гьєл малаикзабада Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рахълъан абула: «Нуж кІиясго жужахІалда أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾
жанире рехе кинавниги жив капуров, жинца хІакъаб жоялда
инкар ккун вукІарав, жив гьаб кьоалдаги божулев вукІинчлев
чи!»-абун.

25. Жинца кинабго лъикІлъи нахъе чІвалев مَنَاعٍ لِّلْخَبَرِ مُعْتَدِرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾
вукІарав. Паризаяб закат-сахІ кьолеб

букІинчІев, жинца зулмуги гьабулеб букІарав, хІилла-макроги гьабулев вукІарав, жиндир диналъулъ щакдарулевги вукІарав.

26. Жинца Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ падахъ цоги алагъги гьавун гьесие лагъгьы гьабурав. Гьав чи нужеца рехе цІакъ гучаб жужахІалъул глазабалъул!»- абун.

الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾

27. Гьеб жужахІалда жанив ккедалго инсанас щайтІаналда гІайиб чІван абула: Гьаб щайтІаналь къосизе гьавуна дун абун. Гьеб гІайиб жинде рехидалго гьев чигун падахъ букІараб щайтІаналь абула:

﴿قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَعْتَہُ وَلَٰكِن كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾﴾

«Я нижер БетІаргъан! Дица гьев чи къосизе гьавичІо. Гьев живго вукІана хІакъаб жоялдаса цІакъ рикІіадаб къосиналъулъ»-абун.

28. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан гьезда абула: «Жакъа нуж Дида цереги чІун цоцаде гІайибал чІван кІалъаге!

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾﴾

ХІакълъунго Дица нужехъе Дир аварагазбиги عَلَيْهِ السَّلَام ритІун гьаб къоялъул глазаб букІине букІиналдалъун хІинкъи къун букІана.

Нуж иман лъеялдаги ахІун рукІана. Нужее дунялалда рукІадго гьеб Дир хІинкъи къеялъ щибго мунпагІат гьабичІо.

29. Дица бицараб рагІиги, гьабураб хІукмуги жиб хисизе гьабулеб, хвезе гьабулеб букІунаро.

مَا يَبْدُلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾﴾

Дунялалъул рукъоб купру-ширк гьабурал гладамазе ахираталда жужахІалъул глазаб гьабизе буго абун азалалдаго гьабураб хІукму буго. Дун гьечІо Дица лагъзадерие зулму гьабулевлъун. Гьезул гІамалалда рекъараб жазаъ буго жакъа гьезие гьабулеб жужахІалъул глазабги.

30. Гьеб къо буго дица жагъаннамаялда абулеб: «Мун жаниб цІун бугищ дур агълуялдалъун?»-абун. Гьаб жагъаннамаялъ жавабги гьабулеб:

يَوْمَ نَقُولُ لِّجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَنَقُولُ هَلْ مِنْ قَزَازٍ ﴿٣٠﴾﴾

«Гьенир цогиги гІадамал ругишха дида жанир рехизе бегъулел?»- абун.

Гьаб рагІи хІакъикъаталда букІинеги бегъула: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб мехалъ гамачІги, цІулги ва цоги бокъараб жоги кІалъалелъул. Яги

гъаб мисал бачин букІинегі бегъула: Гъеб жужахІ цІакъ кІудияб жо букІиналъе ва кигІан гІемерал гІадамал жанире рехханиги жиб цІолареб букІиналъе. ПІадегІанав Аллагъас цоги аяталда абун буго: «Дица жужахІ цІезе гъабичІого теларо женалги гІадамалги жанире рехун»- абун. Гъаб кІиябго аяталдаса нилъеда бичІІунеб буго ПІадегІанав Аллагъас гъеб жужахІ жинда жаниб букІунеб агІюлялда рекъараб кІодолъиялда бижун букІин.

31. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъарал муъминзабада алжанги гІагар гъабула, жиб рикІІадаб гъечІеб хІалалъ.

وَأَرْزَقَتْ الْجَنَّةُ الْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ٢١

Гъезда жиб бихъулеб бакІалда бачуна алжан, гъел хира гъарун ва гъезул хъул лъезе гъабун. Гъел муъминзабадаги абула:

32. Гъаб нужеда бихъулеб нигІматазул алжан هَذَا مَا نُوْعِدُونَ كُلِّ آوَابٍ حَفِيفٍ ٢٢ буго кинавниги Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ вуссарав, гъесул амру-нагІю тІубан хъвадарав лагъасе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиб къотІи гъабураб рукъ.

33. Жинда бихъичІеб, жиндаса рикІІадаб жоялда иманги лъун,

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ٢٣

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдасаги хІинкъун жив хъвадарав, жив Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ццевеги вачІарав жинца тавбо гъабуравлъун, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІелараб, мутІигІаб ракІгун.

34. Гъел муъминзабада абула: Нуж гъал алжаназда жанире лъугъа кинабІаги нуже бокъулареб жоялдаса нуж саламатлъун ругеб хІалалъ.

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ٢٤

Унти-шокълъи, ракъи-къеч, къварилъи-гІазабалдаса нуж божараллъун ругеб хІалалъ. Гъаб къо буго даимго рукІинелъун нуж алжаналде лъугъизе гъарулеб къо»-абун.

35. Жиде гъеб алжаналда жаниб щиб жо бокъаниги буго.

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ٢٥

Бералъе бокъарабги, гІиналъе бокъарабги, ракІалъе бокъарабги. Жидер щиб жоялда хъул лъуниги гъезие гъеб жо буго алжаналда жаниб. Дида аскІоб гъал нигІматазда тІадги цогиги цІекІел буго муъминзабазе жиб бугеб: Гъеб буго ПІадегІанав Аллагъасда балагъизе гъезие швей.

36. Дица кигІан гІемерал умматалха гъалаг гъарурал гъал Маккалялъул мушриказдаса церехун жал рукІарал, гъаздаса жал цІакъ гуч ва къуват бугелги рукІарал, жал шагъаразулъ ва улкабазулъ

وَكُلُّ أَهْلِ كَنَانٍ لَهُمْ مِّن قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ

مَّحِيصٍ ٢٦

чІухІун сверулелги рукІарал? Гьал чагІи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гІазабалдаса рорчІанищха?

37. ХІакълъунго Гьал умматал гьалаг إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِّمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ
гъариялда жаниб, кІудияб вагІза буго أَوَّلَى السَّمْعِ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٢٧﴾
жидер жо бичІулеб ракІ бугел, яги жал
жидеда бицунеб жоялда гІенеккулел
гІадамазе, гъеб гІенеккигун цадахъ жидер ракІалъ пикруги
гъабулел.

Гъаб кІиго аяталда жаниб бугеб жо буго Маккаялгъул мушриказе
хІинкѳи къеялъе бугеб: Гъез иман лъеçІони Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кІола гьел
гьалаг гъаризе абун. Гъединго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе
рекІел гъейги буго: Дуца ракІ къварид гъабуге МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гъездасанги гучал ва гІемерал умматал гьалаг гъаруна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ,
жидеца купру-ширк течІеб мехаль, гьалги гьалаг гъарила Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ абун.

38. ХІакълъунго Дица зобалги, وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
ракъги ва гъезда жаниб бугеб кинабго فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٢٨﴾
махлукъги бижана анлъго къоялда
жаниб. Гъеб махлукъ бижулаго Дида
щибго захІмалъиги щвечІо.

Дие цо амро букІине бокъараб мехаль гъеб амро цохІо «Кун» абураб
рагІи абиялдалгъун букІуна. Гъедин бигъаго дица хварал гІадеги
рахъине гъарула ва гъезул хІисаб мизанги гъабула.

39. Дуца сабро гъабе МухІаммад فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел мушриказ дуде абулеб قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٢٩﴾
рагІиялда. Мун авараг гъечІо, сахІир
вуго, шагІир вуго абун.

Дуца гъезулгун дагІба къец гъабичІого гьел исламияб диналде ахІе.
Дуца дур БетІергъан Аллагъасе радал бакъ баккилелде цебеги,
бакъанида бакъ тІерхъилелде цебеги тасбихІ ва хІамд гъабе.
«СубхІаналлагъи валхІамдулиллагъи»-абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рецц гъабе
ва гъев кІодоги гъаве.

40. Сардилъ гІаде вахъунги дуца Аллагъасе وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَادْبُرَ النُّجُودِ ﴿٣٠﴾
جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гъабе, паризаял какал ран
хадубги гъабе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ.

Гьал аятаздаса хІукму босана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг
МигІаражалда инегІан себе кІиго как букІана уммталда гІад фарз
гъабураб: бакъ баккилелде себе балеб ва бакъанил гІужалъ балебги.

Сардилъ тIаде вахъун как бай цо лъагIелалъ тIадаб букIана аварагасдаги
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул умматалдаги. Хадуб гьеб сардилъ тIаде вахъун
 балеб как аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIадаблъун гьабуна, гьесул умматалъе
 суннатаблъунги гьабуна.

41. Дуца гIин тIаме МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَسْمَعُ يَوْمَ بُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿١١﴾
 Исфафил малаикас киназдаго рагIулеб
 бакIалдаса ахIулеб мехалъ.

42. Гьеб къо буго кинабго халкъалда يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ
 жал тIаде рахъизе гьариялъе бугеб الْخُرُوجِ ﴿١٢﴾
 ахIи рагIулеб къо ва гьеб буго хIисаб-
 мизаналъе ва жазаалъе халкъ тIаде
 бахъине гьабулеб къо.

Аллагъасул جَلَّالُهُ амруялдалъун Исфафил малаикас ахIула: «Я гьал
 турарал рукъби, тIутIун арал шукIдулги, гьаршун араб гьанги, бикъ-
 бикъун араб расги! Аллагъас جَلَّالُهُ нужеда амур гьабулеб буго нуж
 данде русса абун ва хIисаб мизан гьабизе махIшаралда рахъа»-абун.

43. ХIакълъунго Дун вуго Дица чIаго إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿١٣﴾
 гьарулев ва Дица хвезеги гьарулев.
 Ахираталда Дида буго кинабго халкъалъул руссинги.

Гьеб къоялъ цохIо Дун гурев хан гьечIо, Дица гьабураб гурони хIукмуги
 гьечIо, гьеб хIукму хисинабизе кIолев щивго чиги гьечIо.

44. Гьеб къоялъ хваразда тIасан يَوْمَ نَشْطِقُ الْأَرْضَ عَنْهُمْ سَرًّا ذَلِكَ حَشْرُ
 ракъ бихъ-бихъун уна ва цIакъ хехго عَلَيْنَا يَسِيرُ ﴿١٤﴾
 тIаде рахъун гьеб халкъ жал ахIулеб
 рахъалдехун уна. Гьаб буго дица халкъ
 Дида бусине гьабулеб къо ва гьеб халкъ тIаде бахъине гьаби Дие
 цIакъ бигъаяб амроги буго.

45. Дида лъик1 лъала МухIаммад نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къурайшазул капурал тIадамаз
 абулеб рагIи: «ахиратги гьечIо хIисаб-
 мизан, жазаъги гьечIо»-абун. ﴿١٥﴾

Мун гьезда хIал гьабун гьел иман лъеялда рачунев чиги гьечIо.
 Дуца гьеб къавмалъул Дир тIазабалдаса хIинкъулел тIадамазе
 вагIза гьабе жиб хирияб Къуръаналдалъун. Гьел руго дуца гьабураб
 вагIза босулел ва дуда жал нахърилълъунел.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицана: Аллагъасул свалат
 салам лъеяв аварагас гьаб сурат цIалулеб букIана тIемераб халкъ

буссараб бакІалда вагІза гѣбулеб мехаль. Гѣлъѣе сабабги буго гѣаб сураталда жаниб ахираталъул хабар гІемер бицун букІин. ГІидалъул как балеб мехальги гѣаб суратги ﴿اقْرَأِ السَّاعَةَ وَالنَّشْأَةَ الْقَمَرُ﴾-абураб суратги цІалулеб букІана. (суратул къамар 54 сурат). Гѣединго гѣаб сурат цІалулеб букІана рузман къоялъ рузманаалъул какилъги.

ТпадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Къафалъул тафсир
ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

51. Сурату Зџарият

سُورَةُ الذَّارِيَاتِ

Гџаб суратги Маккайла решитине гџабураб бугелџул, гџаниб исламалџул аслаби рици ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хАлкЮлџиялда тЮрител гџабулел гАламатал рици буго аслияб бахІс.

Жидеца ральдада гуми хъвадизе гџарулел, ракъдада сали-хІуралџул накІІалги лџугине гџарулеб гџуриялџул биџун, хадуб жидеца цІадул лџим баччулел накІІазул, гџел накІІал хъвадизе гџарулел ва цогидаб халкъалџул хџулухалџе ругел малаикзабазул биџун ПадегІанав Аллагъ гџедулев вуго хун хадур тІаде рахџине гџари жиб букІин хІакъаб амро букІиналџе, хІсаб-мизан ва жсазагџи хІакъаб амро букІиналџе. Хадуб жидеца аварагџи **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ахиратги, гџаб хирияб Къуръанги гџереси гџабулел Маккайалџул мушириказул дуњялалда бугеб хІал ва ахираталда гџел руссунеб бакІ биџун буго. Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** хІинкъарал муъмизабазул ва Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гџезие хІадурун ругел нигІматазулги биџун буго.

ПадегІанав Аллагъ цо вукІиналда, гџесул хІалкЮлџи ва къудрат гучаб букІиналда тЮрител гџабулел зобал-ракъ бижиналџул, цІакъ берцинаб сифат-сураталда инсан вижиналџул баянги буго. Хириял аварагзабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** кџисабиги, цересел капурал кџавмазда бачІараб гІазабги рехсон Аллагъасул свалат салам лџеяв МухІаммад аварагасе ракІ паракхатлџи ва гџесул умматалџе вагІзаги гџабун буго.

Сураталџул ахиралда ПадегІанав Аллагъас кинабго гІадамалги, жсеналги рижиналдаса бугеб мурад биџунеб буго. Гџеб мурадги гџаб кІиябго махлукъалда жидер БетІергъан Аллагъ вукІин лџай буго, гџев цо вукІин лџан, гџесие гІибадат бацІад гџаби ва гџев разилџи тІалаб гџабун лџикІаб гІамал гџабун хъвади буго.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалџун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца сали-хІур цо бакІалдаса багъаризе гџабун **وَالذَّارِيَاتِ ذُرَّوَاتٍ**
цогі бакІалда баччулел гџуралхІаги абун гџедулев
вуго ПадегІанав Аллагъ.

2. Жидеца цІадал лџималџул бакІлџи баччулел **فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا**
накІІалхІаги абунги гџедулев вуго гџев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**.

3. Ральдада гІад гІадамал ва кџайи-матахІ баччун **فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًا**

бигъаго жал хъвадулел гумуздалъунги гьедулев вуго ТiадеГiанав Аллагъ.

4. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру тIубазе гъабун халкъальул хIажат тIубалел, гъезие ризкъиги, цIадги бикъулел малаикзабадалъунги гьедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ .

5. Нужее жиб къотIи гъабураб тIаде рахъине гъариги, хIисаб-мизан гъабиги жиб хIакъаб амро буго абун. إِمَّا تَوْءَدُّونَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾

6. Гьединго щивав чияс гъабураб тIамалалъе жазаъ гъабиги хIакъаб, жиндилъ шаклъи гъечIеб амро буго абун. وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾

ТIудегIанав Аллагъас малаикзаби рижун руго жидеца даимго тасбихI-сужда гъабун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабулеллъун. Гьел малаикзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ зобалаздаса ракъалда рещтIунеб кинабго рахIматти, гIазабги жидедалъун хъвадизе гъабулел чапарзабиги. Гьел малаикзабазул щибаб къукъа цо-цо амруялъул тадбир гъабизе хас гъаруралги руго. Жабраил малаик аварагабаде عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Аллагъасул вахIю босун хъвадулев вуго, Микаил малаик лагъзадерие ризкъи бикъулев вуго, Исафил ссуралъуб пулев вуго, малакулмавт рухIал россулев вуго.

7. Берцинаб, къачIараб, къуватаб зобалхIаги абунги гьедулев вуго ТIадеГiанав Аллагъ. وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ﴿٧﴾

8. ХIакълъунго нуж цIакъ шакдарулеб, хIасил гъечIеб рагIиялъуль руго, я гьал Маккаялъул мушрикал, нужеца МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъальуль жиб абулеб. إِنَّكُمْ لَعَلَى قَوْلٍ مُّتَخَلِّفٍ ﴿٨﴾

СахIир вуго, шагIир вуго, мажнун вуго абулеб буго нужеца. Гьел киналго рагIабиги жал гьересиял, жидее хIужа-далил гъечIел руго.

9. Гъев МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гьесда рещтIине гъабураб Къуръаналда иман лъеялдаса вуссула Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ азалияб гIелмуялъульго жив бахъи гъечIевлъун вугев чи. يُؤْفِكُ عَنْهُ مَنْ أَفَكَ ﴿٩﴾

10. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ лагIнат къурал, жиндир рахIматалдаса рикIклад гъарурал руго жидеца хирияб Къуръанги, гъеб жинда рещтIине гъабурав аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъарулел тIадамал. فَبَلِّغْهُمْ إِلَى الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

11. Гьел руго ахираталъул амруялдаса жал сагъвилъун, гъафуллъун الَّذِينَ هُمْ فِي عَمْرِهِمْ سَاهُونَ ﴿١١﴾

ругел гѳадамал.

12. Гѳеб ахират букѳиналда божичѳого, гѳеб махсароде гѳабун жидеца гѳыкѳулеелги руго:

يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٢﴾

«Кида букѳунеб гѳеб хѳисаб мизан гѳабулеб кѳо?»-абун.

13. Гѳеб хѳисаб мизан букѳине буго капурал гѳадамал жуѳахѳалда жанирги рехун рухѳулеб кѳоѳяль. Гѳел гѳадамаздаги абулеб:

يَوْمَهُمْ عَلَى النَّارِ يُقْتَلُونَ ﴿١٣﴾

14. «Чѳаме нуѳеца гѳаб нуѳее гѳабулеб гѳазаб? Гѳаб буго дунѳялалда нуѳеца жиѳ хѳехго бачѳин гѳалаб гѳабулеб букѳараб гѳазаб»-абун.

دُورًا فَتَنَتْكُمْ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

15. Хѳакѳълѳунго Аллагѳасда иманлъун, гѳесул гѳазабалдаса хѳинкѳун жал хѳвадарал гѳадамал гѳеб кѳоѳяль алѳаназул аѳазуль ва иѳцазуль руѳѳине руго.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾

16. Аллагѳас جَلَّ جَلَالُهُ жидеѳ кѳурал берѳинал гѳагѳамал нигѳматаздаса лазат босунелги руѳѳине руго.

ءَاخِذِينَ مَا ءَاتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَأَنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ

مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

Хѳакѳълѳунго гѳал руго дунѳялалъул руѳѳор жидеца лѳыкѳаб гѳамал гѳабула руѳѳарал гѳадамал.

17. Гѳел гѳадамал сарѳиль цѳакѳъго дагѳаѳ меѳаль гуѳрони регун, кѳижун руѳѳунел руѳѳинчѳо.

كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الَّذِينَ يَمُنُوهَا ۚ وَكَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ

гѳадегѳанав Аллагѳасе ѳукру гѳабун сарѳиль гѳаде рахѳун как балел раѳлана.

18. Радакѳъги гѳел Аллагѳасдаса جَلَّ جَلَالُهُ мунагѳал рахѳи гѳалаб гѳабулеб, гѳесда дугѳа ва хѳели гѳабун гѳодулеб руѳѳунел руѳѳлана.

وَبِالْآسَافِ هُمْ يُسْتَغْفَرُونَ ﴿١٨﴾

19. Аллагѳас جَلَّ جَلَالُهُ гѳезие кѳураб боѳѳи-малалдаса мискин-пакѳырасеги, гѳарун вачѳарасеги наѳакѳаѳи, садакѳаѳи кѳолеб букѳлана.

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلَّذِينَ لَا يَمْلِكُونَ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

Гѳадиѳаб камилаб Аллагѳасда جَلَّ جَلَالُهُ мутѳигѳъи букѳуна рекѳель иман хѳалхѳарал гѳадамазул: Жидеда гѳад гѳабураб фарз гѳубала ѳиѳго жагѳаллѳъи бичѳачѳого, хаѳуб хиѳрияв аѳарагасул صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннатѳи гѳубала, сарѳиль рахѳун каѳалги рала, радакѳъ гѳаде рахѳун Аллагѳасда جَلَّ جَلَالُهُ гѳарун гѳодун жидер мунагѳал рахѳи гѳалаб гѳабулебги руѳѳуна. Жидеца диѳалъул ваѳасе лѳыкѳлѳъи гѳабулеб, заѳат-сахѳи ва садакѳа кѳолебги руѳѳуна. Гѳал руго хѳакѳыкѳыѳал муѳминзаѳи. Гѳал гѳадамал

кинабго жидер гѳамал лѳикѳаб букѳингун цадахъ, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гѳазабалдаса хѳикъун гѳодулелги рукѳуна. Жидер цониги лѳикѳаб
гѳамал гъечѳел, гѳасиял, пасикъал гѳадамал релъун роххун, Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ нигѳматаздаса лазат босулел рукѳуна. Гъаб цѳакъ кѳудияб хѳикмат
буго ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб жиндир лагъзадерил хѳал
бихъиги буго!

20. Гъаб ракъалда тѳадги гѳемерал далилал وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ ﴿٢٠﴾
руго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъолел
гѳадамазе гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукѳиналда ва гъесул хѳалкѳолъи
гучаб букѳиналда жидеца тѳоритѳел гъабулел.

21. Нужерго нафсазда жанирги руго гъел وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٢١﴾
гѳаламатал ва далилал. Гъаб жо нужеда кин
бихъулареб?

Гъелъул пикру гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукѳиналда, гъев жиндие лагълъи
гъабизе гѳадав Бетѳергъан вукѳиналда кин нуж мукѳурлъуларел?

22. Зобалазда тѳаде буго нужеэ ризкъи وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُعَدُّونَ ﴿٢٢﴾
гѳатѳилъиялъе сабабъун бугеб цѳад.

Гъел зобалазда буго нужеэ ахираталда букѳине бугеб алжанги
жужахѳиги.

23. Гъал зобал ракъалъул فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِمَّا آتَاكُمْ
Бетѳергъанасул цѳаралхѳаги гъаб нужеэ تَنْطِقُونَ ﴿٢٣﴾
ахираталда букѳине къотѳи гъабураб
жоги, дунялалда нужеэ къадар гъабураб
ризкъиги жиб букѳин хѳакъаб жо буго, нуж кѳалъалел рукѳин
хѳакъаб бугеб гѳадин.

Гъаб рагѳиги мисал бачун абураб рагѳи буго: Дуда мун кѳалъалев
вукѳин лъалеб батани, гъелда мун божулевги ватани, мун ахиарат
букѳиналдаги божѳа абураб магѳна буго гъаб рагѳиялъул.

Цо гѳалахалда гѳурав агѳрабиясда гъаб кѳиги аят цѳалулеб рагѳараб
мехалъ гъес абуна: «Субхѳаналлагъи! Щив чидай вуго гъедигѳанго
жинца Бетѳергъанасул цѳим бахъизе гъабурав ва гъев гъедизе
гѳамурав? Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рагѳиялдагѳаги божизе бегъиларищ гъес
гъѳа гъедичѳониги. Вай Аллагъ гъал гѳадамазул квешлъи ва гъезие бугеб
къварилъи!» – абун.

24. Духъе бачѳанищ Мухѳаммад هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ صَيْفِ بْنِ هِشَامٍ الْمَكْرَمِيِّ ﴿٢٤﴾
عليه السلام, Ибрагъим аварагасухъе
рачѳарал жал хириял, жидер къадро кѳудиял гъалбадерил хабар.
Жинда Аллагъ разильѳаяв ибну Гѳаббасица абуна: Гъел рукѳана цѳакъ

берцинал Глохъабазул сифаталда рачларал Жабраил, Исафил ва Микаил малаикзаби.

25. Гьел гьалбал Ибарагъимиде тIаде лъугъана ва жидецаги абуна: «Нижеца

إِدْخُلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ

дуда «Салам» гьабулеб буго!»-абун.

مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾

Салам абураб рагIиялъул магIна буго гIарабиязда гьоркъоб дидаса дуге саламатлъи буго, дидаса дуге щибго хIинкъи къварилъи гьечIо абураб. Гьеб «Салам» абун цо чи тIаде вачIараб мехалъ гьесда божулел рукIана ва гьесие гьоболлъиги гьабулеб букIана. Тушманлъи гьабизе вачIулел чи «Салам» абун вачIунаро. Нагагъ «Салам» абун тIадеги вачIун цинги тушманлъи гьабун гьеб цIакъ кудияб хиянат ва хIалихъалъи букIана. **Ибрагъим аварагасги** عَلَيْهِ السَّلَام **абуна: «Нужеги салам буго, амма нуж дида гьаларел гIадамал ругоха»-абун.**

ГIалимзабазул хилаф буго «нуж дида гьаларел гIадамал руго»-абураб рагIи дол гьалбадерида хитIаб гьабунис абураб, яги жиндирго нафсалъулищ абураб абун. Гьаб хилаф бижиналъе сабабги буго: Жиндие саламги къун тIаде рачларал гьалбадерида нуж дида гьалел гьечIоха аби адабалдаса жо гьечIо, гьев Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام адаб-хъатир гьаларев чилъун вукIинги рекъараб гьечIо абураб рагIи.

26. Цинги гьев Ибарагъим хекого жиндир агълуялгъухе ана ва къарияб бачил бежараб гъанги босун вачIана.

فَرَأَى إِلَى آلِهِمْ فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾

27. Жинца гьезда цебе квен лъуна ва гьел квен кванацIого чIараб мехалъ

فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾

Ибарагъимица абуна: «Я гъаринал, нужеца гьаб дир тIагIам кваналеб гьечIоха?»-абун.

Ибну Касирица абуна: ТIадегIанав Аллагъас гьаб жидер рагIаби дагъаб кIиги аяталда жаниб гьоболлъи гьабиялъул берцинал адабал рицана. Гьел жинда тIаде гьалбал рачIарабго гьел жидер чIолеб бакIалда паракатги гъарун Ибрагъим гьезда щибго жо абичIого ва хекого гьезие квеналда хадув ана. «Нуж ракъун ругищ, нуже квен къелищ, лъим къелищ?»-абун гьикъардичIого. Цинги гьеб квен босун вачIун гьезда аскIоб, гьезул квер щолеб бакIалда лъуна. ДобегIан квенги лъун «Гъанже нуж кваназе рахъаха»-абун абичIого. Гьеб квен цебе лъун хадубги тамахго ва хIеренго гьезда абуна: «Я дир гьалбал! Гьаб дир гьоболлъи къабул гьабиларищ нужеца? Дагъабниги квен кванае

гъаринал»-абун.

28. Гьел гьалбадерил кверал тIагIамалда регьулелго рихьичIелъул Ибрагьимил рекIелъе цо хIинкъи ва щаклъи рехана. فَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشِّرُوهُ
بِغُلَامٍ عَالِيمٍ ﴿٢٨﴾

Цинги гьел гьалбадерица абун: «Мун хIинкъуге»-абун.

Хадуб гьез жидер хIакъикъатти бицана. Гьев Ибрагьим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام жидеца рохелги бицана дуе цо вас гьавизе вуго абун. Жив кIудияв гIедалго гIелму-лъай бугев, лъикIав васлъун вукIунев.

29. Гьеб хабар жинда рагIараб мехаль, فَأَقْبَلَتِ أَمْرَأَتُهُ فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا
وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾ тамашалъун гьаракъги гьабулага, Ибрагьимил чIужу Сарат гьезда цее

ячIана ва гьель жиндир гьурмаде хъатги кьабулага цIакъ гIажайблъи гьабун абун:

«Кин дица лъимер гьабулеб? Дун йинго цIохIо лъимер гьабичIей херай чIужу»-абун. Гьелъул нусго сон гIезе цо сон камун букIана абун гIалимзабаца, Ибрагьимилги гьеб мехаль нусиялда кього сон букIана.

30. Малаикзабаца абун: Гьаб قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ
الْعَلِيمُ ﴿٣٠﴾ нижеца бицараб жо Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ азалияб хIукму буго. Мун гьелда

щибго щаклъуге. ХIакълъунго гьев

БетIергьан Аллагь вуго жинда кинабго махлукъалъул ахIвал-хIал ва гьезие маслахIат бугеб жо лъалев.

Жинца гьабулеб хIукмуялъуль жив хIакимиявги вуго. Цо пайда ва хIикмат гьечIеб хIукму жинца гьабуларев вуго.

Цоги аяталда жаниб буго гьей Сарат цIакъ гIажайблъун лъугьиндал гьелда рохел бицана: «Дуе ИсхIакъ абун вас гьавизе вуго, гьесда хадув (гьесул вас) ЯгIкъубги гьавизе вуго»-абун. Гьел лъимал гьарун Ибрагьимидаги Саратидаги рихьизеги рихьана.

31. Ибрагьим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام гьел * قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾ малаикзаби рукIин лъадалго ва гьел цо кIвар бугеб амро букIун гурони ракъалда рештIулареблъиги лъалеб букIиндал, жинца абун: «Нужер кIвар бугеб амро щибха бугеб, я гьал Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ расулал?»-абун.

32. Гьез абун: «ХIакълъунго ниж ритIун قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَى قَوْمِ نُجَيْرِ بْنِ руго жидеца цIакъ кIудиял мунагьал ва кьабихIал ишал гьарулеб кьавмалда. Гьеб

къавм буго Лутил къавм.

33. Ниж ритлун руго нижеца гьезда тIаде
рештIине гьаризе жужахIалъул хIарш бухIун
гьарурал ганчIал.

لُرْسِلَ عَلَيْهِمْ جَارَةٌ مِّنْ طِينٍ ﴿٢٣﴾

34. Гьел ганчIазда тIад дур БетIергьан
Аллагьас гьабураб щивав капурчиясул гIужги
букIине буго.

مُسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ لِمَسَّرِفِينَ ﴿٢٤﴾

Гьесул цIар букIине буго ва щибаб гамачI гьеб цIар тIад хъварав чиясда
щвезе буго»-абун.

35. Дица гьеб къавмалъул росабалъан
къватIире рачана гьенир рукIарал
муьминзаби.

فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٥﴾

36. Гьеб къавмалда жаниб Дида цохIо
Лутил мина гурони бусурбабазул минаги
батичIо.

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٢٦﴾

37. Дица гьел Лутил къавмалъул
росабил рукIараб бакI тана хадусел

وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٧﴾

къавмазе гIаламатлун. Гьел гIаламатаздаса вагIа босизе жал
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабаслдаса хIинкьулел муьминзабаца.

Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе чIухIараб къавмалъе гьел гIаламатал
рихьуларо ва гьезие щибго жоялъул вагIаги лъугьуларо.

Ас-Сави абулев гIалимас абуна: «Лутил къавмалъул анлънус азарго чи
вукIана. Аллагьасул салам лъеяв Жабраил малаикас жиндир кваркъи
гьезул росабазде гьокъе биччана. Цинги гьел росабил зобалаздаги рорхун
кIалагьокъе сверице гьарун гIодоре рортице риччана. Гьеб кинабго
гамачI ракъги гьезда тIад бортана. Гьел росабалъан къватIирехун
рукIарал гIадамаздаги жужахIалъул гамачI речIун, бетIералдасан
жанибе ун гьокъан къватIибе бачIунеб букIана ва гьелги хун гIодоре
кколел рукIана. Гьеб Лутил къавм букIараб бакIалда махIцараб,
цIамхIалаб лъималъул хIор буго, жиндаса щибго жоялъе мунфагIат
босизе санагIат гьечIеб»-абун.

38. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кьисаялъульги
гьаруна Дица аятал ва гIаламатал иман
лъезе бокъарал гIадамазе жиндаса вагIаза
босизе.

وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢٨﴾

Дица гьев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام пиргIавнида ва гьесул къавмалда
витIараб мехаль баянаб хIужаялдалъун. Гьеб хIужаги Таврат

буклана, цогиги гемемерал мугѣжизаталги руклана.

39. Гъев пиргIавн Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٣٩﴾ فَقَوْلَىٰ رَبِّكَاهُ وَقَالَ سَجِرًا أَوْ يَخْتَمُونَ
иман лъеялдаса вусана кинабго жиндир
къавмгун падахъ.

Жиндир гемемерал боязда ва яргѣил къуваталда божун, жив кIудияв хан
вуго абун, чIухIана пиргIавн Мусада иман лъезе ва гъес абун: «Гъав
чи вуго сихIрочи, яги жундуца ккурав чи»-абун.

40. Дица гъев пиргIавниги, гъесул ﴿٤٠﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ، فَنَبَذْنَاهُ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ
боялги Дир гIазабалдалъун ккуна ва
Дица гъел ральдалъ рехун гъанкъизе гъаруна. Гъев пиргIавн
жиндир купру-ширкалдалъун жив какизе ва жиндие гIазаб
гъабизе рекъаравги вуклана.

Гъесдаса чIухIарав инсан цоги вижун ватиги щакаб жо буго: Гъев
пиргIавн вукIиндал: «Дун вуго нужер бишун кIудияв БетIергъан»-абун
жинца къавмалда абурав ва жив алагъ вуго абун кIалъалев!.

41. ГIадил къавмалъульги буго иман ﴿٤١﴾ وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ
лъезе бокъарал гIадамазе вагIза-насихIат.
Дица гъезда гIаде биччараб мехаль жиндир баракат гъечIеб
гъури.

Жиндалъун накIкIал данде гъарулареб, цIадги базе гъабулареб, рахIмо
(тIончIорукъ) бакъварай чIужугIаданалда рельтъун жиндилъ баракат
гъечIеб.

42. Гъеб гъуриялъ жиб гIаде щвараб ﴿٤٢﴾ مَا تَذُرْنَ شَيْءًا أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْنَاهُ كَالرَّمِيمِ
щибго жо толеб букIинчIо жинца гъеб
турараб жо гIадин гъалагъ гъабун гурони.

Гъеб буклана цIакъ гучаб, жиб сверсведудеб, жиндир зарал кIудияб
гъури. Микъго къоялъ тIатIалаго гъеб къавмалда тIад жиб пулеб
букIараб. Жинца гIадамал ва хIайванал хIули гIадин зодореги росун
цинги гIодоре рортизе риччалебги букIараб.

Гъел ГIадилал руклана цIакъ черх къуватал, лага борхатал гIадамал.
Гъезул минабиги руклана къурабиги рухъун, рорлъун гъенир жанир
гъарурал. Гъезул рекIелчIейги буклана жидер къуваталда ва жидер
минабазда. БетIергъан Аллагъасул гъел гъалагъ гъаризе хIукму гъабураб
заман гIаде щвараб мехаль гъеб гучаб гъури къурабалъан къватIибе
пуна ва гъенир жанир рукларал гIадамал гъениса къватIиреги рехун,
цинги зобалаздеги рорхун гIодоре рортизе риччана.

43. Самудиязул къавмалъул ﴿٤٣﴾ وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ
къисаялъульги буго вагIза-насихIат. Гъел

Самудияздаги абидал: «Нуж гѳаб дуњялалдаса кеп босулеллѳун
руклаха нуж гѳалаг гѳаризе цѳараб гѳуж тѳаде швезегѳан»-абун.

Гѳаб буго СсалихI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кѳавм. Жидеца варани хѳураб мехаль
лѳабго кѳоялдаса нужеда тѳаде гѳазаб бачѳине буго абун тун рукларал.

44. Гѳел Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда
гѳассилѳана, гѳесул расуласда нахѳги
рилѳлѳинчѳо.

فَعْتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَلَاخَذَتْهُمْ الصَّلَافَةُ وَهُمْ
يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾

Цинги гѳел ккуна гучаб гѳаракѳлѳун бугеб
гѳазабалѳ. Гѳеб гѳазаб жидеда тѳадги бачѳана жидеда бихѳун, жал
гѳелда балагѳун рукѳун. Чегѳераб накѳкI бугеб хѳалалѳ баккана гѳеб
гѳазаб. Гѳеб накѳкIул рагѳдукѳе абун гѳеб кѳавмги киналго цо бакѳалде
данде руссана. Цинги зодиса кутакаб гѳаракѳ бахѳана, гѳокѳан ракѳги
багѳарана, накѳкIаздаса кѳватиѳбе гѳезда тѳад цѳаги речѳѳана.

45. Гѳеб гѳазаб тѳаде швараб мехаль
гѳезда жал гѳодор чѳараб бакѳалдаса
тѳаде рахѳизеги кѳвечѳо, гѳезие квер бакѳулев, гѳездаса гѳазаб
нахѳе чѳивалев шивго чиги вукинчѳо.

فَمَا اسْتَطَعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾

46. Гѳездасаги щере НухIил кѳавмги
гѳалаг гѳабуна Дица. Хѳакѳлѳунго
гѳел рукѳана жидеца иман лѳечѳеб
пасикѳаб кѳавм.

وَقَوْمُ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾

Хѳанчие лагѳлѳи гѳабулеб кѳавм букѳана: азарго сон гѳагарун
заманаялѳ НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام Аллагѳ جَلَّ جَلَالُهُ цо гѳавиялда ахѳаниги
жал гѳесда нахѳрилѳлѳинчѳел. Гѳеб кѳавм гѳалаг гѳабуна тѳупан тѳун,
цѳадал иццал тѳаде чвахизе гѳарун, ракѳул гѳумер лѳималдалѳун
бахчизе гѳабун. Гѳадил кѳавмалѳе гѳури кѳурулѳан кѳватѳбе пураб
гѳадин гѳаб НухIил кѳавмалѳе лѳымги бишун себе жидеца цѳа бакулеб
коринисан кѳватѳбе чваххана.

47. Гѳал рорхатал ва гѳатѳидал зобал
Дица нужеда тѳаде рорхун руго дир
квераздалѳун.

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾

Дир кѳудраталдалѳун буго Дица гѳел зобал рижун ва тѳаде рорхун.
Дица гѳел зобалги гѳениб жаниб бугеб цогидал цѳвабиги цѳакѳ
кѳудиял, гѳатѳидал гѳарун руго. Гѳел зобалазул ва Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ
махлукѳалѳул гѳорхѳи лѳазабизе инсанасда кѳун гѳечѳо ва хадуб
кѳвезеги гѳечѳо. Гѳеб буго Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ мугѳжизат. Гѳеб мугѳжизат
букѳиналѳе бугеб аят буго: «Нуж зобалазул ва ракѳалѳул гѳорхѳабаздаса
кѳватѳире рахѳа а!»-абураб (55 сурат 35 аб аят).

48. Дица гъаб ракъги тибитун буго وَالْأَرْضُ فَرَشْنَاهَا فَعَرَّ الْمُهْدُونَ ﴿٤٨﴾
 нуеес гьелда тлад яшав гъабизе санаглат
 бугеблун гъабун.

Гъеб ракъ тибитларав ва гъеб цлакь мустахикъаб хлалаль
 гъабурав вуго Дун. Гъеб ракъалда тладе ругел муглрулги, глоралги,
 ралъадалги, гъветI-херги ва цогигаб кинабго жогинсанас жиндаса
 мунфаглат босулеб хлалаль бижун буго тладегланав Аллагъас.

49. Дица шибаб жоялдаса кIиго тайпа(пара) وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾
 бижана. Нуеца гьеллун пикру гъабизе ва
 нуеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIюлти лъазе.

Нуеца лъазе гъеб кинабго кIирекъараб жо
 жинца бижарав БетIергъан Аллагъ жив цогояв вукIин.
 Кинабго жо кIирекъараб бижана абураб рагIиги Къуръаналлун
 мугIжизат буго. Гелмияб цIех-рех гъабулел гIалимзабада рухI бугебги
 рухI гъечIебги жояллул хал гъабураб мехаль ва гъезул бижияллул
 авалалдаги раккараб мехаль гъеб жиб бижараб жояллул зарраги батулеб
 буго жиб кIиго жоялдаса данде гъабураблун. Загъираб хIалалъ кинабго
 жо кIирекъараб букIин лъалеб буго гIемерисеб махлукъ: Бихъинаб,
 цIуяб, хъахIаб-цIегIераб, сордо-къо, хинаб-цIорораб, биччараб-
 бакъвараб, гъуинаб-къогIаб ва цогиги гIемерал сифатал руго цояб-
 цояолъе данделлун, кIиябго сипат цохIо жояллул букIин лъалеб.

50. Нуж кинабго купру-ширкалдаса فَفِرُوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُم مِّنْ نَّذِيرٍ مُّبِينٍ ﴿٥٠﴾
 лъутун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда, гьесул
 цIоб-рахIматалда русса, я гъал гIадамал!

ХIакълъунго дун вуго гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан нуеес
 жужахIаллул гIазабалдаллун хIинкъи къолеб, алжаналлул
 нигIматаздаллун рохелги бицулев, гьесул хIакъав расул. Дун расул
 вукIин баянав вуго, гьелда тIорител гъабулел мугIжизаталги руго.

51. Нуеца гъев Аллагъгун وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُم مِّنْ نَّذِيرٍ مُّبِينٍ ﴿٥١﴾
 цадахъ
 жиндие лагълти гъабизе цогин алагълги
 ккоге.

Хъанчал ругониги, гIадамал ругониги,
 малаикзаби ругониги. ХIакълъунго гъедин нуеца Аллагъасдехун
 ширк гъабунин нуеес букIунеб гучаб гIазабалдаллун хIинкъи
 къолеб расул вуго дун, дир рисалат баянав.

52. Гъаб Дир къавмалъ мун гьереси كَذَلِكَ مَا آتَى الَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُجُنٌّ ﴿٥٢﴾
 гъавурав гIадинго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
 цересел умматаздаги цониги расул

Жидеда Дун Аллагъ جَلَّالٌ وَكَبِيرٌ вукІн лъазе, Дун цогояв вукІн, Дица жал рижарав, Дица хїхьулев, Дица хвезеги гъарулев вукІн лъазе. Ахираталда тладе рахъизе гъарун жидер хІсисаб-мизан гъабулев ва жидее жазаъ гъабулев хан цахІо Дун вукІн лъазе. Гъаб хІалалъ жидеда Дун лъараб мехалъ жидеца кинабго заман Дун разилтъи тІалаб гъабун, Дие гІибадат гъабун ине гъабизе ккела.

57. Дие гъездаса кинабѳаги ризкъиги
бокѳун гъечѳо.

مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُوا ۝٥٧

Яги гъез Дие квен-тѳех къеялда хѳажатавги гъечѳо.

58. Хѳакълъунго Тѳадегѳанав Аллагъ
вуго жинца кинабниги рухѳ бугеб
жоялъе ризкъи къолеѳ Разикъ.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ۝٥٨

Жиндир къуват гуч бергъаравги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жив щибго
жоялда хѳажатав гъечѳев, кинабго махлукъ жинда хѳажатабълъун бугев
вуго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бѳацараб хѳадисул къудсиялъул
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: «Я Адамил лъимер! Дуца кинабго заман Дие
гѳибадат гъабиялъе къе! Дица дур керен бечелъиялъул цѳезе гъабила.
Дуца гъедин гъабичѳони Дица дур керен (ургъелазул) цѳезе гъабила ва
кидаго дур пакъирлъиги Дица тѳаса ине гъабиларо!»-абун. Хѳадис имам
Тирмизияс бѳацана.

Хѳадисул къудси абула: аврагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абунин
бицулеб хѳадисалда. Ай Аллагъас аварасда магѳна вахѳю гъабураб
цинги аварас гъеб жиндирго лафзалдалъун бѳацараб. Къуръаналдаги
гъелдаги гъоркъоб бугеб батѳалъи. Къуръан буго: лафзги магѳнаги
Аллагъасдасан бугеб. Хѳадисул къудси буго: лафз аврагасул магѳна
Аллагъасдасан бугеб.

59. Хѳакълъунго жидеца гъав
Мухѳаммад аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси
гъавун жидерго нафсазе зулму
гъабурал гѳадамазе цересел умматазул
капурзабазе букѳараб гѳадаб гѳазаб букѳине буго.

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ
فَلَا يَسْتَعْجِلُونَ ۝٥٩

Гъел гѳадамаз Дир гѳазаб хехго бачѳин тѳалаб гъабуге абе! Гъез
тѳалаб гъабуниги, гъабичѳониги жиндие хѳукму гъабураб мех шведалго
гъезда гъеб гѳазаб швезе буго!

60. Цѳакъ кѳудияб къварилъи-балагъ
букѳине бугоха гъел капурал гѳадамазе
жидеѳ гѳазаб гъабизе къотѳи гъабураб
къиямасеб къо тѳаде швараб мехаль!

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي
يُوعَدُونَ ۝٦٠

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль гъеб къоялъул гѳазабалдаса цѳунаги, гъеб гѳазаб
тѳад гъабулеб гѳамал гъабиялдасаги цѳунаги. Амин.

Тѳадегѳанав Аллагъасул тавфикълдалъун сурату Зѳаријатлъул
тафсир ва таржама хъван тѳубана.

Кинабго рещиги Тѳадегѳанав Аллагъасе буго.

52. Сурату Түр

سُورَةُ الطُّورِ

Сураталъ бицен гъабулеб аслияб масъала буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритІухъ гъари ва ахираталда тІаде рахъизе гъарун щивасул гІамалалда рекъараб жазаъ гъабизе букІин.

Сурат бай бихъудасаго ахираталъул хІинкъи-къварилъиялъул бицен гъабулеб буго. ТІадегІанав Аллагъас гъа гъедун баян гъабулеб буго гъеб къоялъ капурзабада букІунеб къварилъи ва гъезул букІунеб хІинкъараб ва гІодорегІанав хІал. Хадуб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал муъминзабазе алжсаналда жаниб букІунеб лъикІлъи ва берцинаб хІал, гъезие рукІунел нигІматал баян гъарун руго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг хирияв расул вукІин бицун, гъесда амро гъабулеб буго жинда капурзабаца бицунеб жоялъул кІвар гъабичІого жинда тІад къараб рисалат тІубазе гъабе абун. Мушириказ рицунел батІулал харбал хвезе гъарун, МухІаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рисалат хІакъаб букІин тасдикъ гъабулеб буго. Хъанчазе лагълъи гъабулел гІадамазда бадиб чІвай гъабун гъезул хІалхъублги ва инкар цІакъ гучаб букІинги бицун буго.

Гъаб сураталда цІар тун буго «Түр мегІералъул сурат»-абун. Гъеб хирияб тІур мегІер буго жинда тІад Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кІалъараб ва гъелдалъун жиндие хиралъиги, баракатги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нуралги цвараб. Гъеб мегІералдалъун гъедун кІалъалев вуго ТІадегІанав Аллагъ гъаб сурат бай бихъараб бакІалда.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2.3. ТІадегІанав Аллагъ гъедулев вуго: Түр мегІералдалъун, жиб хирияб Къуръаналдалъун, жиб тІерен гъабураб тІомалде тІад хъван жиб цІалулеб кинабго зодиса рещтІине гъабураб тІехъалдалъун.

4. Зобалазда жиб бугеб, жинда тІад малаикзабаца тІаваф гъабулеб Байтул-магІмуралдалъун.

Гъеб Байтул-магІмур зобалазул агълуялъе ракъалда бугеб агълуялъе КарІба рукъалда релълъун буго. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абун: Гъаб Байтул-магІмур анкъабилеб зодоб буго

وَالطُّورِ ۝

وَكُتِبَ مُسْتُورٍ ۝

فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ ۝

وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ۝

КагIба рукъалда данде битIун. Щибаб къоялъ гъенир жанир лъугъун лъабкъоялда анцIазарго малаикас как бала ва гъел малаикзаби тIокIал тIадги руссунаро»-абун. Гъаб рагIиялъ баян гъабулеб буго малаикзабазул боял цIакъ гIемерал рукIин.

5. Жиб тIаде борхараб тIохIадин бугеб зобалаздалъунги гъедулев вуго ТIадегIанав Аллагъ.

وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абуна: «Гъаб жо гIарщ буго, алжаназул тIохIлун жиб бугеб»-абун.

6. Къиямасеб къоялъ жинда цIа рекIун лагъ-лагъун букIунеб ралъадалдалъунги гъедулев вуго Аллагъ ﷻ:

وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾

7.8. «ХIакълъунго Аллагъасул гIазаб капурзабазе жиб букIин хIакъаб буго ва гъеб гIазаб нахъе чIвазе кIолеб щибго жоги букIине гъечIо»-абун.

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوْ فِعْ ﴿٧﴾

مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾

9. Гъеб къиямасеб къо буго жидер бакIалдаса рагъарун зобалги унеб.

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوَرًا ﴿٩﴾

10. Ракъалда тIад гъарщун мугIрулги тIагIунеб, хIур гIадин лъугъун кинабго ракъул гъумер битIулеб къо буго гъеб.

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾

Гъеб къо буго дунялалъул чIаголъи паналъун, пасалъун унеб ва абадияб ахираталъул чIаголъи гIуцIизе бай бихъулеб.

11. Гъеб къоялъ цIакъ квешаб гIазаб букIуна жидеца гъеб ахират гъереси гъабулел рукIарал капурзабазе.

فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

12. Дунялалъул рукъор жиб батIулаб, гъересияб жо бицулел рукIарал ва жидеца гъаб ахираталъул щибго ургъелги букIинчIел.

الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾

13. Гъеб къо буго капурзаби жужахIалъул цIадаре ахIулеб къо ва гъел кутакалда тунка-гIусун гъенир жанирги лъугъизе гъарулеб.

يَوْمَ يَدْعُوتُ إِلَى تَارِجِهِمْ تَرَدَّدًا ﴿١٣﴾

ЖужахIалъул малаикзабаца гъел капурзабазул кверал горбоде рухъула маххул рахсаздалъун, цинги хIатIалги ногоги цоцаде цузе гъабунги рухъула, гъеб хIалалъ рехъерхъун жужахIалда жанир рехула. Гъенире жанир рехун хадуб жидеца абула:

14. «Гъале гъаб цIа буго нужеца дунялалда ругеб мехаль жиб гъереси

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾

гъабулеб букІараб!

15. Гъаб жоги сихІройишха бугеб? Яги нуж ﴿١٥﴾
 жакъаги нужеда щибго жо бихъуларел
 беццал гІадамалищ ругел?»-абун.

Дунялалда гъез Къуръан сихІро буго абулеб букІиндал ва гъезда
 хІакъаб жоги бихъулеб букІинчІелъул, гъезда бадиб чІвай гъабун
 гъабулеб калам буго гъаб.

16. Нуж гъаб жужахІалда жанире ﴿١٦﴾
 лъугъа! Бокъани гъаб гІазаб хІехъон
 саброги гъабун рукІа нуж, бокъани сабро
 гъабичІого ахІдолел чІва-чІвадулел
 рукІа! Нуж даимго рукІинелъун гъенир жанир лъугъизе гъарурал
 руго ва нужеца щиб гІамал гъабуниги гъанже гъеб нужеда тІаса
 ине гъечІо.

ХІакълъунго гъаб жазаъги нуже буго нужеца дунялалда гъабураб
 гІамалалда данде бугеб.

17. ХІакълъунго Аллагъасдаса хІинкъарал ﴿١٧﴾
 гІадамал ахираталда нигІматазул
 алжаназуль руго.

18. Аллагъас ﴿١٨﴾
 нигІматаздаса лазат босулел руго.
 Гъел гІадамал руго Аллагъас ﴿١٩﴾
 жужахІалъул гІазабалдаса цІунарал.

19. Гъел алжаналда жанир ругел ﴿٢٠﴾
 гІадамаздехун Аллагъасул ﴿٢١﴾
 рахъальъан абула: «Нужеца гъал нигІматал кванае, гъал лазатал
 гъекъолел жалги гъекъе.

Гъеб буго нужеца дунялалда ругеб мехаль иман лъун, лъикІаб
 гІамал гъабиялда данде нуже бугеб жазаъ»-абун.

20. Жал мухъазда лъурал тахазда гІад ﴿٢٢﴾
 хъибил чІван рукІула гъел муъминзаби.
 Цоцаде бадире балагъун, цоцада ﴿٢٣﴾
 разильун.

Дица гъезие руччабилъун хІурулгІинзабиги къола.

21. Жидеца иман лъурал гІадамал, ﴿٢٤﴾
 цинги гъезул лъимал хъизаназги иман
 лъурал дица гъел умумузда нахъ регІизе
 гъарула гъезул лъималги. Гъел цоцаде ﴿٢٥﴾

ракI гьун рукIине.

Гьезул даража-макъам цо гьечIониги ТIадегIанав Аллагьас жиндир цIоб рахIматалдалъун даража тIадегIаназда аскIор гьарула гьезул гIагарал гIадамал. Дол даража тIадегIан бугезул ажро кириялдаса **щибго жо мукъсанги гьабуларо**. Гьал жидер даража гIодобегIан бугеб гьезда нахь регIизе гьаруна абун. «Кинавго инсан жинца гьабураб гIамалалъе гьоркълъелалъе (залог) лъурав вуго, лъикIаб гIамал гьабун ворчIараздаса вукIина, квешаб гьабун гьалагIъараздасан вукIина»-абун.

22. Дица гьеб алжаналъул агьлуялъе батIи-батIияб пихъ ва гьан тIадеги

وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِفِكَهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢٢﴾

цIикIине гьабула гьезие жиб бокъулеб, гьезул хьул лъолеб щибдай буго абун.

Бокъараб жо кваназе рес бугеб хIалалъ нигIматазул кинабго тайпа букIула гьезие.

23. Махсаро-хвечI гьабун цояз цоязухъан

يَتَنَزَّعُونَ فِيهَا كَأَسَا لَا تُغْرِفُهَا وَلَا تَأْتِيهِمْ ﴿٢٣﴾

лълъар босун гьекъолеб жо гьекъон рекIел гьей гьабулел рукIула гьел.

Щибго мунагъ бугеб иш, гIададисеб калам ва пиша гьеб алжаналда жаниб букIунаро.

24. Гьеб алжаналъул агьлуялда

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ

тIаде гьезие хьулухъ гьабизе тарал алжаналъул гьилманал (служащие)

مَكُونُونَ ﴿٢٤﴾

хьвадула.

Гьел цIакъ берцинаб сифат сураталдаги рукIула: Жиндир лъелалда жаниб бугеб луьлуьгIадин берцинал рукIула.

25. Гьел муъминзаби цоцадухун руссун

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾

хабар бицулел цоцаде гьикъарулелги рукIула.

26. Жидецаги абула: «ХIакълъунго ниж

قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٦﴾

дунялалда нижер агьло хъизаналда

аскIор ругеб мехаль нижеда Аллагьасул **гIазаб** щвелалай абун цIакъ хIинкъун рукIунел ркIана.

27. Аллагьас **гIагIала** нильеда цIоб гьабун

فَمَنْ أَلَّهَ عَلَيْهِنَا وَوَقَدْنَا عَذَابَ النَّاسِ ﴿٢٧﴾

ва гьес ниль цIунана жиб щибаб расул

къибилалда жанибги лъугъулеб квешаб гIазабалдаса.

28. ХIакълъунго дунялалада нижеца

إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾

гьев Аллагьасе **гIагIала** гIабидаг

гъабулеб букІана. Гьесие хІелулелги рукІана, гьесдаса
хІинкьулелги рукІана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб Гібадаталъе ва дугІаялъе жаваб гъабун нижее гъаб
лъикІлти гъабун ва жужахІалдаса цІунана. ХІакълъунго гъев Аллагъ
жинца Гіемер лъикІлти гъабулев вуго ва жив муъминзабада
гурхІулев вуго»-абун.

29. Дуца дур къавмалъе ваГІза

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾

гъабе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб

хирияб Къуръаналдалъун. Мун гьел

мушрикаца абухъин гьересичиги, жундуца ккурав чиги гьечІо.

Мун вуго киналго аварагзабадасаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хирияв,
гьес халкъалда дин лъазабизе витІарав гьесул расул.

30. Гьел мушрикаца абубебишха бугеб

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّبَّيْنَاهُ مِنْ رَبِّهِ رَبِّ الْغَمُونَ ﴿٣٠﴾

мун шигІручи вугин ва ниж балагъун

чІун ругин кидадай мун хун нижеда тІаса ина абун?

Цо кинаб бугониги дунялалъул къварилти-балагъ тІаде бачІун мун
хекого жидеда тІаса восилародай абун ралагъун руго гьел мушрикал,
цинги жал парахат жидерго хъанчазе лагълти гъабулел ва дунялалъул
лазатал росун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ тІассилъун рукІине.

31. Дуца гьезда абе МухІаммад

قُلْ تَرَوْهُوَ فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْزِلِينَ ﴿٣١﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Нуж балагъун рукІаха!

ХІакълъунго дунги вуго балагъун вугев кидадай Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
нуж гъалаг гъарила абун.

32. Гьел мушрикал тІакъилал тІадамал

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحَلُّهُمُ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاعُونَ ﴿٣٢﴾

рукІун, гьезул тІакълуялъ амруйиш

гъабун бугеб жидеца гъаб гьереси бице

абун ва хираяв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугътанал лъе абунги.

ГьечІо гьеб тІакъилаб агълу. Гьел руго жидер къосиналълъ ва
купру-шикркалълъ гІорхълъан рорчІарал тІадамал.

33. Яги гъаб Къуръан МухІаммадица

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿٣٣﴾ أَمْ يَقُولُونَ نَقُولُهُ، بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

жинцаго ургъун бицунеб жо буго абуниш гьез
абулеб?

Гьез абухъин гьечІо гъаб амру! Гьел руго жидеца Аллагъасдаги
جَلَّ جَلَالُهُ гьесул Къуръаналдаги иман лъоларел тІадамал.

34. Гьел мушрикал жидер рагІиялълъ

﴿٣٤﴾ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

ритІухъл ратани гъаб Къуръаналда

рельлъараб жоги гъабун рачІа абе гьел!

Гьел цІакъ пасихІал тІарабиялги руго, гьезда Гіемераб хабар бицинеги

лъалеб буго.

35. Гьел капурзаби рижунншха ругел жал рижарав БетӀергъанги гьечӀого!

أَمْ خَلِقُوا مِنْ عَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾

Яги гьел жидеда щибниги жо бижизе кӀолел гӀадамалищ ругел?

Жалго жодоцаго рижарал ругищ гьел?

36. Яги жидецайищ рижун ругел гьал зобалги ракъги?

أَمْ خَلِقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

ГьечӀо гьел мушрикал жидеца щибго жо бижулел. Жалго жидецаго рижин цакъго гӀакълуялдаги, гӀадаталдаги данде кколареб хӀукму буго. Гьел руго жидеца хӀакъаб жо ритӀухъ гьабуларел гӀадамал. Гьез иман лъолеб гьечӀо Аллагъ جَلَّالَهُ по вукӀиналда ва гьесул хӀалкӀолъялдаги. Гьел божулел гьечӀо хун хаду жал тӀаде рахъине гьариялдаги.

37. Гьел капурзабада кодобишха бугеб дур БетӀергъан Аллагъасул хазиначул ихтияр.

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَيْكَ أَمْ هُمُ الْمُصِيطِرُونَ ﴿٣٧﴾

ЦӀад бай, хур-хер бижи ва цогидалги нигӀматал. Гьелдаго рельтъун аварагӀги лъихъе кьолеблъиги гьезул ихтияралдайищ бугеб? **Яги гьел жидер къуват-гуч бергъарал ханзабийищ ругел гьаб махлукъальул тадбир ва тасаруф жидеца гьабизе?.** ГьечӀо гьезда кодоб щибниги жоялъул ихтияр ва гьезда кӀоларо гьаб Аллагъасул جَلَّالَهُ махлукъальуль кинабӀаги хис-бас гьабизеги!

38. Яги гьезул жал зодире рахунеб малийищ бугеб, гьелда тӀадеги рахун жал зодиса рештӀине гьабулеб вахӀюялда гӀенеккизе?

أَمْ لَهُمْ سُمُرٌ مَّيْمُونٌ فَيَسَّمَعُ مِنْهُ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

Гьеб вахӀюялдалъун жалги кӀалъалел рукӀине?

Гьедин батани жидерго хӀужа далил бачун рачӀаха гьел!. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг вачӀарав гӀадин гьаб хирияб Къуръанги босун, гьезги жидерго далил бихъизе гьабеха жал ритӀухъал рукӀиналъе.

39. Яги ТӀадегӀанав Аллагъасе ясалишха ругел нужеого васал рукӀине бокъулебги букӀадог?

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾

ГьадигӀанго ахӀмакъаб жо бицунел гӀадамаз ахират букӀиналда инкар кквей гӀажанбаб жо гьечӀо. Гьаб махлукъальул БетӀергъанлъун вугев Аллагъас جَلَّالَهُ жиндие лъимал кколел рукӀаралани васал кколарианишха, гьел васал ругелъул инсанасе рукӀине бокъулел.

Маккаялъул мушрикаца малаикзаби Аллагъасул جَلَّالَهُ ясал руго

абидалго, гьезул ахІмакълъи загьир гьабун абурб рагІи буго гьаб.

40. Яги дуца гьел мушриказдаса ужра-
мухъ гьарулебищ бугеб МухІаммад

جَلَّ جَلَّالَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гьезухъе Аллагьасул

рисалат шцезе гьабиялде данде,

гьеб ужра къезе гьезие бакІлъун, гьел иман лъечІого чІезе.

41. Яги гьезда аскІоб балъгояб жоялъул

гІелму-лъайищ бугеб, жидеца гьениса босун

балъгояб жо хъвазе ва гьеб гІадамазда бицине.

Гьезда ЛавхІул-махІфузалда бугеб жойищ лъалеб? Лъаларо гьезда балъгояб жо. ЛавхІул-МахІфузалда бугеб жоги цохІо БетІергьан Аллагьасда гурони лъаларо. Гьел мушрикал руго жидеца гьереси бицунел ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугътан лъолел гІадамал.

42. Яги гьел мушриказе бокъунищ

бугеб жидеца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ макро

гьабизе?

Гьеб макроялъул квешлъи ва гьелъул балагъ ахирги гьел капурзабада бусине буго. Гьаб аят буго Къурайшазул мушриказ Аллагьасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг чІвазе абун «дару надват»-абулел рокъоре ракларун гьабун букІараб хІукмуялъул хІакъальулъ бугеб аят. Гьезул макроялъул балагъ ахирги гьезда бусине букІиналъул магІна буго гьел ахираталда жужахІалъул гІазабалъулъ рукІине рукІин.

43. Яги гьел мушриказе ТіадегІанав

Аллагъ гурев цоги алагьищ вугев?

Жинца гьел рижарав, хьихъулел.

Жинца гьел хвезе гьарулев ва ахираталда тіадеги рахъине гьарулев? ГьечІо гьезие цоги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ . Жив ТіадегІанав ва вацІадав вуго гьев БетІергьан Аллагъ мушриказ жиндехун ширк гьабун жиде лагълъи гьабулел хъанчал гьесие гІахьал чагІилъун рукІиналдаса.

44. Гьел мушриказда бихъани зодиса цо
къотІел бортун жидеда тіаде бачІунеб,
цингиги гьез абизе буго:

«Гьаб буго биццатаб, лъел цІураб накІкІ

нилъее цІад базе бачІунеб»-абун.

Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг махсароде гьавун мушриказ гьесда абун букІана: «Мун авараг ватани, дуца нижее гІазаб букІине

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكِيدُونَ ﴿٤١﴾

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

أَمْ لَهُمْ آلٌ إِلَّا عِزٌّ مِنَ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

буго абун бицулеб хабарги битІараб батани, дуца нижеда тІаде зодиса цо кьотІел бортизе гьабеха!»-абун. Гьел мушриказул инкар ва хІалхъублты гучаб букІин бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Гьел мушриказ абухъин гьезда тІаде зодисан гІазаб рештІизе гьабулеб мехальги гьез абизе буго: «Гьаб нижее рахІматалъе бугеб накІкІ буго»-абун.

45. Дуца гьел мушрикал те
МухІаммад ﷺ, жидерго

فَذَرَهُمْ حَتَّى يَذُوقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٥٥﴾

ахІмакълъиялълъуль ва купруялълъуль

жидер гІакълъо ине гьабулеб, жиндир гІазаб гучаб кьиямасеб кьо швезегІан.

Цинги гІазе буго гьезда жидер купру ширкалълъуль ахир кинабдай букІуна абун.

46. Гьеб кьо буго мушриказе жидер

يَوْمَ لَا يَنْفَعِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٥٦﴾

хІила-макроялълъуль щибго кумек

букІунареб ва гьезие квер бакълъев чиги вукІунареб.

47. ХІакълълъунго жидеца купру-
ширкалдалълъун зулму гьабулел гІадамазе
ахираталда швелелдего (дунялалдаго)
гІазаб гьабизе буго:

وَأَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنْ

أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Ракъи-кьечІ, унти кьварилты тІаде биччан, муъминзабаца гьазаватал гьарун жал чІван ва асир гьарун. Жал хвараб мехаль хобалълубги гІазаб гьабизе буго гьезие. Ва кинниги гьел капурал гІадамазул гІемерисел жидеда гьаб хІукму гьадин букІин лълаларел, гьеб бичІуларел ва гьелда божуларел руго.

48. Дуца сабро гьабе МухІаммад ﷺ
дур БетІергъан Аллагъасул хІукмуялда:

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ

رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٥٨﴾

Дуда тІад къараб рисалат баччиялда,
гьеб умматалълъухъе швезабиялда ва гьеб

сабабълъун дуде щолеб кьварилтыялда сабро гьабе! ХІакълълъунго мун
вуго Дида вихълъев, Дица цІунулев, Дица дуде квер бакъи гьабулев.

Дуца дур бетІергъан Аллагъасе тасбихІги гьабе гьев Аллагъ ﷻ
кІодо гьавигун ва гьесие рецц гьабигун цадахъ: мун кьижун
вукІун тІаде вахъараб мехаль, цо мажлисалдаса тІаде вахъараб
мехальги, Аллагъасда ﷻ ццеве чІун гьесие как балеб мехальги.

«СубхІаналлагъи ва бихІамдигъи» абураб рагІи аби буго гьаб
Аллагъасул ﷻ амру тІубайълъун букІунеб бищунго кьокъаб рагІи.

49. Сардилъ тІаде вахълъунги дуца Аллагъасе
ﷻ тасбихІ-суждаби гьарун гІибадат гьабе.

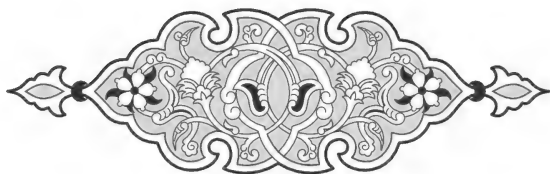
وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَادْبِرَ النُّجُومِ ﴿٥٩﴾

Гьесда дугІа ва хІелиги гьабе. Гьеб буго бишунго гІадамал Аллагьасдаса
 جَلَّ جَلَّالَهُ гьапулго рукІунеб гІуж, гьеб гІужаль Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ рехсолев чи
 Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ вокьулев вукІин щибго жиндиль шакІи гьечІеб амро
 буго. **Зодиса цІаби тІагІулеб гІужальги рехсе дуца Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ.**
 Гьаб буго рогьалил какда ццебе балеб кІиго ракагІат. Гьеб цІакь хирияб
 суннатаб как буго. Гьельул хІакьальзуль Аллагьасул свалат салам лъеяв
 аварагас абун буго: *«Рогьалида балеб кІиго ракагІат хирияб буго гьаб
 дуњялалдасаги ва гьелда тІад бугеб кинабго жоялдасаги»*-абун. ХІадис
 имам Муслимица бицана.

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ тавфикь гьабеги лъикІаб гІамал гьабизе.

ТІадегІанав Аллагьасул тавфикьалдалъун сурату Тіуралъул тафсир
 ва таржама хъван Тіубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

53. Сурату Ннажм

سُورَةُ النَّجْمِ

Маккаялда жиб рештине гьабураб, жинда жаниб лъабкъоялда кIуго аят бугеб.

Гьаб суратги Маккаялда жиб рештине гьабураб бугелъул гьалда жаниб аслияб хIалалъ исламалъул аслабазул бицен гьабун буго. Сурат бай бихъуда Аллагъасул свалат саламлъеяв МухIаммад аварагасда жиб хасаб мигIражалъул бицен гьабун буго. Гьеб мигIражалда аварагасда ﷺ рихъарал Iажаибал умурал рицун гьезда иман лъезе тIадаб букIин ва жидеда лъалареб, жидедаса рикIадаб жо бицун дагIба къеъ гьаби лъикIаб иш гьечIеблъиялда кантIизе гьарулел руго.

Хадуб хъанчазе ва Iадамазе алагъзабилъун ккурал батIулал, гьересиял жалазе лагълги гьабиялъул бицун буго. Ахираталда цивав инсанасе жиндир Iамалада рекъараб жазаъ гьабизе букIинги баян гьабун буго. Гьеб жазаъ гьабиги цIакъ Iадилаб букIин, цо нафсалъул мунагъал цоги нафсалда раччине гьарун гутIуги бицун буго.

ТIадеIанав Аллагъасул хIал кIолъиялда тIоритIел гьабизе цо-цо Iадаматалги рицун руго: инсан манидал къатIраялдаса вижи Iадаб. Iадамазда гьоркъоб ризкъи киназего бацад бикъун гутIи бицун, гьелъул хIикматги баян гьабун буго. Цересел къосарал умматазда цварал цо-цо Iазабалги рехсон руго. Iадилал, Самудиял, НухIил къавм. Гьаб Iазаб ва гьалаг гьари рехсейги Маккайлъул мушириказе вагIза гьаби буго: Гьез иман лъечIони ва аварагасе ﷺ къварилъи гьабиги течIони, гьездаги цевезе бегъула абун гьадинабго Iазаб.

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиб гIодобе бортараб цIваялхIаги абун гьедулев وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ

Гьаб цIва гIодобе бортиялъе магIна гьабун гIалимзабаца гIемер батIияб рагIи бицана: ЩайтIабазда хадуб речIулеб цIадул сунтур буго гьеб абун гьел щайтIаби зодоре рахиялдаса нахъе чIван. Къиямасеб къоялъ цIаби рорти буго абун цоги гIалимзабаца. Рогъалил цIва тIерхъун ин буго абун цогидаз.

Ибну Касирица гьаб бакIалда абун: Гьаб кинабго махлукъ Аллагъасул ﷻ мулк бугелъул гьев Аллагъ ﷻ жиндир махлукъалдаса жиндие бокъараб жоялдалъун гьедула. Амма инсанасе, бегъуларо жиндир

халикълъун вугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гурони гьедизе абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабасдасан бицараб хIадисалда буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас абунин: «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун цогидаб жоялдалъун гьедарав чи яги капурлъулин яги ширкалда кколин» – абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

ПIадегIанав Аллагъасул гьедиялъул жаваб буго:

2. Нужеда витIарав авараг жив къосарав مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ гьечIо ва мекъи ккаравги гьечIо.

3. Гьев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кIалъалев гьечIо وَمَا يَطَّوْعُ عَنْ أَمْرِهُ жиндаго ракIалда караб ва жиндие бокъараб жо бицун.

4. Гьев МухIаммад аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицулеб жо إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ гьечIо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесда вахIю гъабураб жо гурони.

5. Аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьеб вахIю лъазе гъабуна عَالَمُهُ، شَدِيدُ الْقُوَىٰ жив къуватав Жабраил малаикас.

6.7. Жиндир гIакъло лебалав, черх къуватав. Гьев Жабраил малаик жиндир хIакъикъияб сураталда зобалазул борхальтиялда вуго. Бакъ баккулеб ذُومِرَ قَوْلًا سَمَوَىٰ рахъалда. وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: Гьев Жабраил малаик Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухе вачIунев вукIана инсанасул сураталда. Гьедин гьев цересел аварагабахъги عَلَيْهِمُ السَّلَام вачIунев вукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Жабраиласда гъарана жиндир хIакъикъияб сурат бихъизе гъабе жинда абун. Аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Жабраил кIиги нухаль вихъана жиндирго сураталда. Цо нух букIана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ХIираъ нохъоялда вугеб. Гьеб нохъоялъул бакъ баккул рахълдаса Жабраилас жив загьир гъавураб мехаль, гьесул куркъби рагъун кинабго бакъбаккул рахъ гьез цIезе гъабуна ва авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъавудаса ун гIодове ккана. Цингиги Жабраил малаик инсанасул сураталде гьесухе вачIун, гьесул гьумералдаса ракъ-хIур нахъе ине гъабулев вукIана ва жинца гьев жиндир каранде къан гьев лъавуде вачIине гъавулев вукIана. Гъаб магIна буго ПIадегIанав Аллагъас гъаб хадуб бугеб микъабилеб аяталда жаниб абураб рагIиялъул.

8. Цинги гьев Жабраил МухIаммад аварагасда ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى гIагарлъана ва лъикIаланго гьесда гIагарлъана.

Киабилеб нухаль МухІаммад аварасда ﷺ Жабраил жиндир сураталда вихъана МигІражалъул сордоля зобалазда вахараб мехаль «сидратул мунтагъа»-абулеб бакІалда аскІов. Гъев Жабраил цоги шивго чияса вихъичІо гъедин жиндир хІакъикъияб сипаталда.

9. Аллагъасул салам лъеяв Жабраилги хирияв ﴿كَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ﴾
МухІаммад аварагги ﷺ **цоцаде гІагарда**
рукІана чІор бутІалъул кІиябго рагІал цоцаде гІагарде бугеб
гІадин.

Гъеб чІорбутІалъул кІиябго рагІал цоцадехун балагъун букІуна. Ва гъеб кІиябго рагІал цохІо бутІалъул букІуна. **Жегиги гІагрда вукІана гъев кІиявго.** Гъаб буго мисал бачун абулеб рагІи ва гъаб буго цІакъ гІакъилаб магІна гъваридаб мисал. Гъев КІиявго цохІо жолъун рукІана абизе бегъулеб магІна буго гъаб.

10. Цинги ГІадегІанав Аллагъас гъев ﴿فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ﴾
Жабраил гъоркъов ккун жиндир лагъасда
(МухІаммадида ﷺ **) вахІю гъабуна жинца вахІю гъабураб**
динияб амру.

11. Гъев аварасул раклаль гъересиги гъабичІо ﴿مَّا كَذَّبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ﴾
жиндир беразда бихъараб сурат.

Гъев божана жиндие загъирлъараб сурат Жабраил малаикасул букІиналда.

12. Нужеца гъев МухІаммадида ﷺ **дагІба-**
къецишха гъабулеб бугеб, я гъал Къурайшиял,
гъесда мигІражалда бихъараб жоялда ва гъев мигІражалда иналда
божичІого?

Къурайшияз инкар кколеб букІана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг цо сордоялда жанив Маккаядаса Байтул Мукъадасалъул масжидалдаги шун, гъениса зодовеги вахун гІаде вуссун вачІана абураб жоялда. Гъев ГІадаллъун вуго абунцин кІальана Къурайшиял. Цинги Къурайшазул тІалабалда рекъон Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъезие байтІул МукІакъадаслъул масжидалъул сипатал рицана.

13. ХІакълъунго аварасда ﷺ **Жабраил**
цоги нухаль вихъана. ﴿وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ﴾

14. «Сидратул Мунтагъа»-абулеб бакІалда аскІов ﴿عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ﴾
жив вугеб мехаль.

Тафсиралъул гІалимзабаца абуна: «Сидратул Мунтагъа» буго жиндаса гІадехун малаикзабиги унареб, гъениса гІадехун бугеб жо цохІо

Аллагъасда ﺟَلَّ ﺟَلَّﻻﻩ гурони лъалареб анкъабилеб зобалазда бугеб бакІ. Сидрат абулеб жо гъветІ буго (лотос).

15. Гъеб сидратул Мунтагъаялда аскІюбо

عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾

«Жаннатул маъва»-абун жинда цІар бугеб алжан буго.

Малаикзаби жинда жанир руссунеб ва шагъидзабазул рухІалги жанир руссунеб.

16. МухІаммад аварасда ﺻَلَّى ﺍﻟﻠﻪ ﻋَﻠَیْﻩ ﻭﺳَﻠَﻢ гъеб сидратги

إِذْ يَغْشَى السَّدْرَةَ مَا يَغْشَى ﴿١٦﴾

бихъана жинда тІаде Аллагъасул ﺟَلَّ ﺟَلَّﻻﻩ нур
рештІун гъеб нураль жиб гвангъун.

Гъеб сидраталде тІаде хІанчІиІадин сверулел малаикзабиги рукІана жидеца Аллагъасе ﺟَلَّ ﺟَلَّﻻﻩ тасбихІ гъабулел. Гъеб сидраталъул берцинлъиялъе сифат гъабизе инсанасдаги кІоларо.

17. Гъеб тІадеІанаб макъамалда вугеб мехаль

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى ﴿١٧﴾

МухІаммад аварасул ﺻَلَّى ﺍﻟﻠﻪ ﻋَﻠَیْﻩ ﻭﺳَﻠَﻢ бер гъеб

сидраталдаса цогідаб рахъалда буссичІо

ва гъев щибго хІал хисичІого жинде тІаде бачІулеб амруялда
валагъун чІана.

18. ХІакълъунго МухІаммадида ﺻَلَّى ﺍﻟﻠﻪ ﻋَﻠَیْﻩ ﻭﺳَﻠَﻢ

لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾

гъеб мигІражалъул сордоялъ

жиндир БетІергъан Аллагъасул кІудиял гІаламатал рихъана.

Сидратул Мунтагъа бихъана, байтул МагІмур бихъана, Алжан ва жужахІ бихъана. Алжаналъул «раф-раф» абулеб цІакъ берцинаб тах бихъана. Жабраил малаик вихъана жиндир аслияб сифаталда. Гъал руго кІудиял гІаламатал. Цоги гІемерал гІаламатал руго мигІаражалъул сордоялъ хирияв аварасда ﺻَلَّى ﺍﻟﻠﻪ ﻋَﻠَیْﻩ ﻭﺳَﻠَﻢ рихъарал. Цоцо гІалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда ТІадеІанав Аллагъги вихъана абун. Гъаб рагІи буго жиндие мухІканаб далил гъечІеб рагІи.

19.20. Нужеца Дида бие я гъал Къурайшиял,

أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾

нужер алагъзабазул хІакъальуль: Лат, Пуза,

وَمَنْوَةَ الثَّالِثَةِ الْآخَرَىٰ ﴿٢٠﴾

Манат абун нужеца жидеда цІар тарал.

Гъезие бугишха ТІадеІанав Аллагъасе бугеб гІадаб къуват-гуч. Гъез щибниги жо бижулищ?

21. Нужеца нужее васал рукІине бокъулеб мехаль

أَلَمْ يَذْكُرْ وَلَهُ الْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾

гъев Аллагъасе ﺟَلَّ ﺟَلَّﻻﻩ ясал руго абунищ абулеб?.

22. Гъеб нужер бикъи цІакъ мекъаб бикъи буго:

نَلَّكَ إِذَا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿٢٢﴾

Нужеца зулму гъабулеб буго Аллагъасе ﺟَلَّ ﺟَلَّﻻﻩ ясал

руго абураб раґииялдалъун.

23. Гьел алагъзаби руго абун нужеца
абулел жал гьечІо нужеца ва нужер
умумуз жидеда цІарал лъурал хъанчал
гурони. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ шибго хІужа
рештІине гъабичІо нужеца бицараб
раґи битІараб букІиналъе. Нуж
нахърилълъун руго нужеего рақІалда
ккараб жоялда ва нужер нафсазе бокъараб жоялда.

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مِمَّا
أَنْزَلَ اللَّهُ بِهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ
الْهُدَى ٢٣

ХІакълъунго нужехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальһан хІакъаб хІужаги
бачІун букІадго.

Аллагъассул свалат салам лъеяв МухІаммад аварг вачІана гъаб хирияб
Къуръанги босун. Нуж гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезеги чІухІун, гъаб
Къуръаналда нахърилълъизеги чІухІун, хирияв МухІаммад аварагги
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавун, квешаб гІамал кІодолъи гъабун чІана.

24. Щивав инсанасе жиндир нафсалъе
бокъарабщинаб жо букІунишха?

أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى ٢٤

Гьел мушриказе хъанчаз ва батІулал алагъзабаз жидее шафаґат ва
квер бакъи гъабизе бокъиялъе гІоло гъезие гъеб букІунаро.

25. ЦохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго гъаб дунялалъулги
хадуб ахираталъуги ханлъи ва ихтияр.

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى ٢٥

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьола жиндие бокъарав чиясе гъесие бокъараб
жо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бокъарав чи шибго кьечІологи тола. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
ахират кьола жиндие бокъараб жоги тун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб жо
гъабун хъвадарал муъминзабазе.

26. ТІадеґІанав аллагъасе жал хириял
малаикзаби зобалазда гІемерал руго
гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изно кьун хадуб
гурони жидер шафаґаталъ цониги
чиясе мунпаґат гъабуларел. Гъеб
изноги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъарав ва жив разияв чиясе
шапаґат гъабизе гурого кьоларо.

وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي
سَعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيَرْضَى ٢٦

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хириял, жидер гІибадат даимал малаикзабаздаги
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун гурони шафаґат гъабизе кІолареб
мехалъ, гьал хІакъирал хъанчаз кин шафаґат гъабулеб?!

27. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
ва ахираталда иман лъоларел гІадамаз гьел
малаикзабаде цІарал лъолел руго гьел ясал

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِمْ لَآيُؤْمِنُونَ إِلَّا الْآخِرَةَ لَيَسْمُنَّ
الْمَلَائِكَةُ تَسْمِيَةَ الْأُنثَى ٢٧

руго абун.

28. Гъеб жо бицунел рукІин гурони гъезул
щибго гІелмуги гъечІо. Жидеего раклалда
ккараб жо бицун, гъелда нахърильлун
руго гъел мушрикал.

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَخِيعُونَ إِلَّا الظَّنُّ وَإِنْ
الظَّنُّ لَا يَكُونُ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٢٨﴾

Ва амма гъеб раклалда ккараб жояль щибго мунпагІат гъабуларо
хІакъаб жоялда аскІоуб жиб лъураб мехаль. Гъеб хІакъаб жо чІолеб
бакІалдаги чІоларо. Раклалда ккараб жоялда рекъон хІукму гъабуларо.

29. Мун вусса МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеца
гъаб дир Къуръаналъул вагІза босуларел
гІадамаздаса, жидеє цохІо гъаб дуњялалъул
чІаголъи гурони бокъунги гъечІел.

فَأَعْرِضْ عَنْ مَن قَوْلِي عَنْ ذِكْرِنَا وَلَوْ يُرِيدُ الْإِن
الْحَيَوَةُ الدُّنْيَا ﴿٢٩﴾

Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лъеялдаса инкар
гъабурал гІадамал дуца те! Дуда гІадаб гъечІо гъезда иман лъезабизе.

30. Гъаб дуњял ахираталдаса гІаса бищи
буго гъезул гІелмулъай щвараб бакІ.

ذَلِكَ مِمَّا لَعَنَهُمُ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن
صَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَن أَهْتَدَى ﴿٣٠﴾

Гъезда жаниб цоги гІелму лъугъунаро.

ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ

жинда лъалев вуго жиндир нухалдаса къосарав чи щив вугев.

Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала жив битІараб диналда
гІовитІаравлъун щив чи вугебги.

31. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк буго
гъал зобалаздаги ракъалдаги жаниб
бугеб кинабго махлукъ. Гъев Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жазаъ гъабизе буго жидеца

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ أَسَفُوا لِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا
بِالْحُسْنَى ﴿٣١﴾

купру-ширкалдалъун зулму гъабурал

гІадамазе гъелда релъараб квешаб жазаъ.

Гъезие жужухІалъул гІазаб букІине буго. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъун аварасда нахъги рильлъун лъикІаб гІамал гъабун
хъвадарал гІадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІакъ лъикІаб жазаъ гъабизе
буго. Гъезие нигІматазул алжанал рукІине руго.

32. Жидеє алжанал рукІунел гІадамал
руго жидеца кІудиял мунагъаздаса ва
къабихІал пишабаздасаги рикІкІалъи
гъабулел. КІудиял мунагъал руго чи
чІвай, Аллагъасдехун ширк гъаби,
чияр боцІи кванай, гъибат-бугътан
гъаби.

الَّذِينَ يَخْتَفُونَ كَثِيرًا مِنَ الْأَثَمِ وَالْفَوَاحِشِ إِلَّا
الَّذِينَ يَتُوبُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُمْ أُولَٰئِكَ
إِذَا نَشَأُوا مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا أُنتَهَتْ أَجَلُهُمْ فِي بَطْنِ
أُمَمِهِمْ فَلَا تُرْكُوا أَنفُسُهُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن
اتَّقَى ﴿٣٢﴾

КъабихІал пишаби руго зина гъаби, ливатІ гъаби инсул йикІарай чІужу ячи ва цогидалги. КъабихІал пишаби абун гъезда абиялъе сабаб буго гъел кІудиял мунагъал рукІингун цадахъ инсанасул тІабигІаталъ жал сурукъал, инжитал пишабилъун рикІкІунел рукІин. **Жидедаса цІунизе кІоларел гІисинал мунагъал гурони жидеца гъаруларел.** Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал цІунарал аварагъаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал муъминзаби гурони жидедаса цІунун хутІуларел мунагъал: хІарамаб бакІалда бер балагъи гІадаб, квер хъатІи гІадаб, кІал кІалъай гІадаб.

Ибну ХатІиб абулев гІалимас кІудияб мунагълъун рикІкІана Къуръаналда жаниб жиндие жазаъ жужахІалъул гІазаб буго абурал киналго мунагъал. КъабихІаб жолъун рикІана шаргІалъ хІад къаби бихъизе гъабурал мунагъал: чи чІвай, зина гъаби, мехтулеб жо гъекъей, рогъоб бай, цІогъ гъаби гІадал. ГІисинал мунагъаллъун рикІкІана инсан сагъвиллъун, гъалатІлъун кколел мунагъал.

ХІакълъунго дур БетІергъан жиндир гурхІел ва мунагъал рахчи гІемерав, гІатІидав вуго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужер киналго хІалал жинда гъалевги вуго. Нужер кІудияв эмен Адам **ракъалдаса вижинелде ццебего гъалелеб букІана Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инсанас гъабулеб кинабго гІамал.** Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъалала Адам вижун хадубги, **нуж эбелалъул чохъонир ругеб мехалъги, нуж дуњялалда гъугъун хадуб нужеца гъабизе бугеб кинабго гІамал.** Гъаб амро гъадин бугелъул нужеца нужерго напсал **рацІуґе! Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цІакъ гъикІ гъалала жиндаса хІинкъарав чи щив вугевали ва жинда гІасияв щив вугебги.**

Гъаб аяталъул магІна буго: Нуж нужерго гІамалалдаса разилъун, гъеб кІодо гъабун гъикІаблъун бихъун гъелъие рецц гъабун цогидазда гаргадуге. Гъеб нафс буго квешаб жо. Гъелъие жиндие рецц гъабизе бокъула ва гъеб рецц гъабиялдалъун жиб гІамал кІудияблъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасияблъун гъугъуна.

ТІадегІанав Аллагъ жинда гъалев вуго кинабниги нафс бижиялде цебего гъеб нафсалъ щиб гІамал гъабизе бугеб. Гъев хІажатав гъечІо нужеца жинда бициялда **нуж гъикІаб гІамал гъабулел гІадамал руго абун.** Нужедаги гъаларо метер щиб гІамал нужеца гъабулеблѣи ва нужер ахир кин кколеблѣиги. Кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун гъикІаб гІамал гъабе ва кидаго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъун, дур гъикІаб гІамалал дагъаблъун бихъун вукІа.

33. Дуца дида бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъав къосарав, пасикъав чиясул хабар ва гъесул хІал:

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَدْعُو

Жив Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса вуссарав ва хІакъаб Къуръаналда нахъ вильтъинчІев.

34. Жинца къотІи гъабураб боцІиялъул дагъаб وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْثَى
жо къурав, цинги жив бахиллъун къотІи
хвезабурав.

Жинца къезе бицараб боцІи къечІого чІарав!

Гъаб кІиябго аят ва гъезда хадуб бугеб чанго аят рештІине гъабиялъе сабаб бицун абуна: Валид ибну Мугъират абулев Къурайшиязул цевехъан Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскІов гІодов чІун вукІана, гъес цІалулеб Къуръаналда гІенеккун, гъесул вагІзаялъ асар гъабун иман лъеялда гІагарлъун вукІана. Цинги гъев цоги мушрикас нечезе гъавуна ва гъесда абуна: «Дуца дур умумузул дин толеб буго, гъел къосарал, пасикъал ва жужахІалда унел гІадамал руго абулеб буго»-абун. Валидица абураб мехаль дун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъулев вуго абун, дов мушрикас абуна: «Дица гІаде босулеб буго дуе букІунеб гІазаб мун иман лъеялдаса вусани ва дуца дие дагъаб боцІи-мал къунани!»-абун. Цинги гъев Валид жиндирго ширкалда вуссана ва жинца къотІи гъабураб боцІималалъул дагъаб жо къуна. Хадуб хутІараб жинца къотІи гъабураб жо къезе бахиллъун, гъеб къотІиги хвезабуна. Гъав мушрикасул хІакъальулъ гІадегІанав Аллагъас хадубги абулеб буго.

35. Гъав мушрикасе балъгояб жойиш лъалеб أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهَوْ يَرَى
бугеб, жинца гъеб боцІи къунин абун жив
пакъирлъилин. Ва гъесда гъеб беразда бихъулебищ бугеб?

36. Гъасда хабарго бицинчІищ Муса أَمْ لَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى
аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ рештІине гъабураб
Тавраталда хъван бугеб жоялъул?

37. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гІад къараб وَإِذْ هَمَّ الَّذِي وَقَفَ
кинабго жо тІубарав Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
рештІине гъабураб жиб камилаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялъул
хабар рагІичІищ гъав мушрикасда?

38. Киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештІине гъарурал أَلَا تَرَى زُورَةَ وُزَرَ أُخْرَى
гІахъазда бугеб хІукму буго: «Цониги жинца
жо баччулеб нафсаль цогитаб нафсалъул мунагъал раччуларо»-
абураб.

39. Ва щивав инсанасеги гъечІо абун жинцаго وَأَنْ لِّئْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَسَعَى
гъабураб гІамалалъул лъикІлъи гурони.
 Цогитаб нафсалъул мунагъ цоги нафсалда баччизе гъабулареб гІадин

гъеб нафсалъе цогидаз гъабураб гIамалалъул кириги букIуларо. Гъаб масъала буго жиб бичIине кколеб ва жинда сверухъ гIемераб хабар бугеб.

Цо-цо гIелму дагъал гIадамал жидеца гъаб аятги цIалун: «Инсанасе жинцаго гъабураб гIамалалъул кири гурони гъечIо»-абун, цоги щибго жоялда ралагъичIого цо инсан хвараб мехаль гъесда хадур хутIарал гIадамаз щиб лъикIаб гIамал гъабуниги дов хварав чиясе гъелдаса щибго мунфагIат гъечIо абун кIалъала. Гъаб буго мекъаб пикру. Гъаб буго шаргIалъул хилафалда бугеб фатва.

Къуръан хIадисалда гIемер далилал руго цо инсанас гъабураб лъикIаб гIамалалъул кири цоги инсанасе щвеялда тIоритIел гъабулел. Гъел далилазул бищунго мухIканаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца муъминзабазе шафагIат гъабулев вукIин. Гъединго шагъидзаби ва жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъарал муъминзаби цогидазе шафагIат гъабулел рукIинги. Гъеб шафагIат гъабиялъул магIна буго жинда Аллагъ разилъарав цо лагъас Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъари гъав пуланав чиясдаса мун тIаса лъугъа ва гъав гIазабалдаса тархъе абун. Гъаб дугIа гъев чиясул гIамал гуребищ кколеб?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб жиб сахIихIаб ва машгъураб хIадис буго: *«Адамил лъимер хвараб мехаль гъес гъабулеб букIараб гIамал къотIун ккола лъабго жо хутIизегIан. Жиб даимаб садакъа, жинца нахъе тараб жиндаса мунфагIат босулеб гIелму ва жиндие дугIа гъабулев лъикIав вас»*-абун. ХIадис имам Муслимица бицана. Жиб даимаб садакъа буго инсанас жиндаса кидаго мунфагIат босулеб бакI: Нух, къо, лълъим, масжид, мадраса, ах-хур ва цогидабги. Жиндаса мунфагIат босулеб гIелму буго исламияб гIелму: Къуръан, хIадис ва шаргIияб гIелмуги. ЛъикIав вас абураб рагIиялдаса мурад буго жиндир лъимал абураб: Васал ругониги, ясал ругониги, гъезул лъимал ва гъезулги лъимал ругониги-къиямасеб къо щвезегIан жиндаса лъугъараб насло буго гъеб.

Цоги гъеб лъикIаб гIамалалдаса цоги нафсалъе мунфагIат букIиналъе далил буго цо чи хвараб мехаль гъесда тIад бугеб гIадамазул ва, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ налъи бецIунги. Закат бахъи, кIал кквей, хIажгун гIумра гъаби. Гъаб гIамалалъулги хварасе мунфагIат букIиналъе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис буго.

ГIалимзабазул хилаф гъечIеб рагIи буго: Хварав чиясдаса къураб садакъаялъ ва гъесие гъабураб дугIаялъ хварасе мунфагIат гъабула абураб.

Хварав чиясе абун зикру бачани, яги Къуръан цIалани гъеб гIамалалъул

кири хварасе щоларо. Гъединго буго хварав чиясе лъикІлъи букІине абун как бай, кІал кквей гІадаб гІамалги. Гъал гІамалал руго хварав чияс гъарулел гъечІел, цоги гІадамаз гъарулел ругел гІамалал. Гъал гІамалазул кири гъаб гІамал гъабуразе щвела. Гъаб лъикІаб гІамалги гъабун цинги гъеб лъикІаб гІамалалдалъун нижедаги нижер хвараздаги гурхІа, нижерги гъезулги мунагъал чуре абун дугІа гъаби шаргІалда бегъулеб жо буго ва гъеб дугІа иншаАллагъу Аллагъас جَلَّالُهُ къабул гъабиялда хьулги буго.

Цоги чара гъечІого лъазе кколеб жо буго: Хварав чиясе чІаго ругез гъабураб гІамалалъул, яги гъес жинца нахъе тараб лъикІаб жоялъул кири щвезе ккани шартІ буго гъев чи иман исламалда хварав вукІин. Капурчиясе хаду ругез гъабураб дугІаялъул ва садакъалъул щибго мунфагІат букІунаро. Гъев чи иман лъечІого хварав вукІин лъараб мехаль гъесие лъикІаб дугІа гъабизеги бегъуларо.

Гъаб бицараб жоялдаса хІасил буго: Цо инсан хвараб мехаль гъес гъабулеб букІараб гІамал лъугъана. Гъев хун хадуб цогидаз гъабураб гІамалалъул гъесизе кири ва ажро букІунаро гъеб цогидазул гІамал гъесие шапагІат гъаби, гъесие дугІа гъаби ва гъесие гІоло садакъа къейи букІун гурони. Гъаб бахІс бижиналъе сабабги буго цо чи хвараб мехаль гІарацги къун гъесда гІаса Къуръан цІали, зикру бачи ва цогидаб гІамал гъабураб мехаль гъеб цогидаз цІалараб Къуръаналъул ва бачараб зикруялъул гъев хварав чиясе кири букІунаро абун абураб гІалимзабазул рагІи. Гъаб рагІи битІарабги буго, Имам ШафигІиясги гъедин бицун буго. Доб кьолеб гІарац хварав чиясдаса садакъаде къураб мехаль, гъал Къуръан цІалулел яги зикру бачунел гІадамазги жидеца гъабураб лъикІаб гІамалалъул ажру-кири хварасе щвезе гъабе, гъесул мунагъал чуре абун дугІа гъабураб мехаль, иншааллагъу, гъелдалъун хваразеги чІаго ругезеги мунпагІат букІина.

40. Дол Аллагъас جَلَّالُهُ рещтІине гъарурал тІахъазда хъван буго: гъев инсанас гъабураб гІамал ахираталда гъесда бихъизе буго:

وَأَن سَعِيَهُ سَوْفَ يُرَى ۝٤٠

Гъеб гІамаллъикІаб бугел муъминзаби гъелдалъун рохун рукІине руго. Гъеб гІамал квешаб бугел капурзаби гъеб къоялъ цІакъ пашманлъизеги руго.

41. Цинги гъев инсанасе жиндир гІамалазда рекъараб, жиб тІубараб жазаъги гъабизе буго.

ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءُ الْأَوْفَى ۝٤١

42. Ва дур вуссинги, я инсан, дур БетІергъан Алагъасде буго, гъев Аллагъ вуго жинца жазаъ гъабизе бугев.

وَأَن إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُسْتَهَى ۝٤٢

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** иман лъун, гъесул глазабалдаса х1инкъун хъвадарал муъминзабазе абадияб алжан х1адурун буго: жиндир ниг1матал лазатаб, жиндир лазат, рах1ат сипат гъабун бицине к1олареб. Т1адег1анав Аллагъасда иман лъезе ч1ух1арал капурзабазе абадияб жужах1алъул глазабги бук1ине буго.

43. Х1акълъунго Аллагъ вуго жинца роххелги **وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى** пащманлъиги бижарав.

Ахираталда жинца муъминзаби роххун релъизе гъарулев ва капурзаби г1одизе гъарулев.

44. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинца хвелги ч1аголъиги бижарав. **وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا**

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** рух1 лъолеблъун бижараб зарра гурони жиб ч1аголъулеб ва жиб г1емерлъулеб (жиндир наслу бижунеб) гъеч1о. Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** рух1 лъолареблъун, жиб бижулареблъун бижараб зарра рух1 лъолеблъун гъабизе к1олев щивго чи гъеч1о.

45. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинца кинабго **وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى** рух1 бугеб жо к1иги тайпа бижарав: бихъинабги ц1уябги.

Гъеб к1иги жо данделъун, гъезул мани цоцаде жубан гъезул наслу ракъалда т1ибит1улеблъун гъабурав.

46. Гъеб кинабго бихъинабги ц1уябги жо бижуна **مِنْ نُّطْقَةٍ إِذَا تُمْنَى** цох1о манидал къат1раялдаса.

Жиб бихъинаб жоялъул гъодидаса бач1ун ц1уяб жоялъул рах1моялъубе ккараб мехаль, ва гъениб ц1уяб жоялъул манидал къат1рагун данделъараб мехаль.

47. Х1акълъунго Гъев Т1адег1анав Аллагъасул **وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّسَاءَ الْأُخْرَى** х1алк1олъиялдалъун буго хун хадур кинабго халкъ т1аде бахъине гъабиги.

Гъаб цебе рехсараб х1алалъ цох1о манидул къат1раялдаса инсан вижарав Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** гъев хун хадув ч1аго гъавизеги к1ола щибго щаклъи гъеч1ого.

48. Х1акълъунго Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинца **وَأَنَّهُ هُوَ أَعْنَى وَأَقْنَى** жиндие бокъарав чи ризкъи г1ат1ид гъабун бечед гъавулев, бокъарав чи ризкъи къварид гъабун мискинго толев. Гъесда щибго жо гъикъуларо, гъес гъабулеб ишалда жаниб цо х1икматги бук1уна.

49. Х1акълъунго Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго «Шиг1ра» **وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعْرَى** абублеб ц1ваялъул Бет1ергъан.

Гъеб цІваялъе лагълъи гъабулел цо гІадамал рукІана. Гъезул гІибадат батІулаб букІин бицун абураб рагІи буго гъаб. Гъаб «ШигІра» (Звезда Пса) абулеб цІва буго июль моцІаль бакъ тІерхъине гІагарлъараб мехалъго бакъ баккул рахъалда загърлъулеб, жиндир кунчІи цІикІараб цІва. ЛъагІалида жаниб цохІо къоялъ загърлъула гъеб цІва бакъ тІерхъинелде себе. Гъедин бугелъул гъеб букІана лъагІел байбихъи рикІкІунеб къольгун инсанияталъул цебесеб тарихалда.

50. ХІакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ ٥٠
цересел гІадилаб гъалаг гъарурав.

51. Самудиялги гъалаг гъаруна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ, وَسُودًا فَمَا أَتْبَقَىٰ ٥١
гъезул щивго чи нахъеги течІо.

52. Гъездасаги цебе НухІил къавмги وَقَوْمٌ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ
гъалаг гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. وَأَطَعُوا ٥٢

ХІакълъунго Гъеб НухІил къавм цІакъ
къосараб, жидер зулму ва пасалъи
гІемераб букІана.

«БахІрул мухІитІ» абулеб тафсиралда абуна: «НухІ аварагас عَلَيْهِ السَّلَام азарго сон гІагарун заманаялъ ахІана жиндир къавм Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялде, амма гъезие гъесул дагІваталъ щибго асар гъабулеб букІинчІо. Гъеб къавмалъ вухун, гІакълъуялдаса ине гъавун, хварав чи гІадин гІодове рехунги вукІунаан НухІ авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Цо чи унев вукІана жиндир гъитІинав васасул кверги ккун НухІида аскІове ва гъес абулеб букІана: «Вореха мун цІуне гъав чиясда иман лъеялдаса. Дир инсуца дун кверги ккун вачун унеб мехалъ дидаги васият гъабун букІана гъев НухІида иман лъоге абун»-абун. Гъеб хІалалъ кІудиял гІадамал жидер куфруялда холел рукІана, гІисинал лъималги гъев НухІида ццим бахъараллъун, гъесда иман лъезе гІагарлъулареллъун кІудиял гІолел рукІана” – абун.

53. ЛутІил къавмалъул «муътафикат» абулел وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ٥٣
росабиги зодореги росун гІодоре рехана Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ.

54. Гъел росабазул агълдуялда тІад цІакъ кІудияб فَعَشَّاهَا مَا عَشَّىٰ ٥٤
балагъи рещІІана ва гучаб гІазабалъ гъел
тІерхъине гъаруна.

55. Дуца ТІадегІанав Аллагъасул щал فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَكَارَىٰ ٥٥
нигІматал гьереси гъарулел, я гъав инсан?

Гъесул хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел гІемерал гІаламаталги рукІаго, гъев цо вукІиналъе загърал ва баянал хІужабиги рукІаго гъев

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман кин дуца лъолареб?

56. Гъав хирияв МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вуго **هَذَا نَذِيرٌ مِّنَ النَّذِرِ الْأُولَىٰ** ٥٦
цересел расулазда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** релътарав, жинца
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** глазabalдалъун капурзабазе хІинкьи кьолев
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расул.

57. Къиямасеб кьо бачІинги цІакъго глагарлъун **أَرَفَتِ الْأَرْضُ** ٥٧
буго.

58. Гъеб къиямасеб кьоалъул къварилъи- **لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ** ٥٨
балагъ гладе бачІараб мехаль гъеб тІаса
босизе кІолев шивго чи гъечІо цохІо Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гурони.

59. Нужеца гъаб Къуръаналда **أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ** ٥٩
глажаиблъийиш гъабулеб, я гъал мушрикал?
Нужеца гъаб махсародейиш гъабулеб ва гъелда тІад релъанхъулелиш
ругел?

60. Нуж гъеб Къуръаналда тІад релъанхъулел **وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ** ٦٠
руго гуриш?

Нуж гІодизе кин гІодуларел гъеб Къуръаналь нуже хІинкьи
кьолеб ахираталъул глазabalдаласа хІинкъун.

61. Нуж цІакъ гъапулго ва гІададаго ругоха, я гъал **وَأَنْتُمْ سَلَاحِدُونَ** ٦١
Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъечІел гІадамал!

62. Нужеца сужда гъабе жинца нуж рижарав, **فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا** ٦٢
жив цогояв Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ**.

Нужеца гІибадатги гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гъабе. Гъесдехун шибго
жо ширк гъабуге, хъанчалги рикІад гъаре! Жиндие гІибадат гъабизе
бегъулев цоги Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** ва цоги шибго жо гъечІо цохІо Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**
гурони.

Гъаб аят цІалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

Гъеб Маккаялъул агълу хъанчие лагълъи гъабулеб агълу букІиндал,
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІалкІолъиялде тІоритІел гъабулеб гІаламатал рицун
хадуб, гъезда амру гъабулеб буго: «Нужеца цохІо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гъабе
гІибадат» – абун. Гъаб хъанчие лагълъи гъаби гІарабиязул ракъалдаса
тагІана Макка бахъун хадуб ва КагІба рукъ сверун рукІарал гІемерал
хъанчалги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ва хириял
асхІабзабаца гъурун гІодоре ран хадуб.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату Ннажмалъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** буго.

54. Суратул Къамар

سُورَةُ الْقَمَرِ

Маккаялда жиб рецитӀине гъабураб, жинда жаниб кликъоялда Аңџила шуго аят бугеб.

Гъаб сураталда жаниб кинабго кIвар буссине гъабун буго хирияб Къуръан гьереси гъабулел мушириказде рагъ гъабиялде ва гъезие хIинкъи къеялда.

Сураталъул байбихъуда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугIжизатлъун бугеб моцI хъвалхыналъул бицун буго. Мушириказул тIалаб гъабиялда рекъон гъеб мугIжизат загъир гъабун букIаниги гъеб моцI хъвалхыналде гъез сихIру буго абун.

Къиямасеб къоялъул захIмалъаби рицун руго, цIакъ жинца раки хIинкъизе гъабулел хIалалъ, чорхол расги бахъун чIолеб хIалалъ. Цересел къавмазул бицен гъабун, дагъабго гъезул къисаби рицун руго. НухIил къавмалъул бицен гъабун хадуб гIадилазул, самудиязул, ЛутIил къавмалъулги бицун буго. ПиргIавнил къавмги рехсон буго ва гъезде цвараб батIи-батIияб гIазабги рехсон буго.

Гъал умматазул къисаби рицун хадуб Маккаялъул мушириказе хIинкъи къолеб буго жидедеги гъединаб гIазаб цъезе букIиналдалъун.

Сураталъул ахиралда Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъарал муъминзабазе ахираталда ругел даражаби ва хиралъи бицун буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къиямасеб къо чIейи гIагарлъун буго. МухIаммад аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугIжизатлъун моцIги хъвалхъана.

أَفَرَأَيْتِ السَّاعَةَ وَالنَّشْأَةَ الْقَمَرُ ۝

2. Къурайшиязул капурзабазда МухIаммад аварагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жив ритIухъав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вукIиналда тIоритIел гъабулел гIаламатал рихъаниги гъел иман лъеялдаса руссунел руго ва гъез абулел буго гъеб моцI хъвалхыниги сихIру бугин МухIаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нижер берал рухъун гъабураб ва жиб даимаб, мухIканаб.

وَلَا يَرْوَأُ أَيْهَ يُعْرَضُونَ وَيَقُولُوا أَسْحَرُ مُسْتَمِرٌّ ۝

Тафсиралъул гIалимзабаца абун: Маккаялъул капурзабаца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абун: «Мун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул

вуго абураб рагІялгулъ мун ритІухъав ватани дуца нижеда бихъизе гъабе зодоб бугеб моцІ кІиго бутІа лъугъун хъвалхъараблъун» – абун. Гъедин аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабунѝ жидеца иман лъела абун къотІиги гъабун букІана.

Гъеб букІана моцІ цІураб сордо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дугІа гъабуна гъел капурзабаца гъарараб жо жиндие мугІжизаталлъун гъабе абун. Цинги гъеб моцІ хъвалхъун цо бащалъи Сафа мегІералда тІад чІана, цогѝдаб бащалъи абукъубайс мегІералда тІад чІана, ХІираъ мегІерги гъеб кІиялдаго гъоркъоса бихъулеб букІана. Цинги Маккаялъул капурзабаца абунѝ: «Гъев МухІаммадица صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нижее сѝхІру гъабуна» – абун. Абужагълици абунѝ: «Нужеца сабру гъабе! Нуж иман лъезе гІедегІугІе! Нилъехъе росабалъан гІадамал рачІараб мехалъ гъез абунѝ жидедаги бихъанин моцІ хъвалхъун абун, нилъеца МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритІухъ гъавила, гъезда моцІ хъвалхъун бихъун батичІони, нилъее МухІаммадица صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сѝхІру гъабун букІуна» – абун.

Росабалъан гІадамал рачІараб мехалъ гъез бицана жидеда моцІ хъвалхъун бихъана абун. Цинги Абужагълици ва цогѝдал мушриказ абунѝ: «Гъаб цІакъ мухІканаб, даимаб сѝхІру буго» – абун.

Гъеб моцІ хъвалхъи Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугІжизат букІиналда тІоритІел гъабулел хІадисалги руго. Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса имам Бухарияс ва имам Муслимица бицараб хІадисалда буго: «Маккаялъул агълуялъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъарана жидеда цо гІаламат бихъизе гъабе абун. Аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезда моцІ хъвалхъилъун бугеб гІаламат бихъизе гъабуна кІиго нухалъ» – абун. Цо гІалимзабаца абун буго гъеб моцІ хъвалхъи къиямасеб къо гІагарлгъараб мехалъ букІине бугин абун. Гъаб рагІи мекъаб, жиндие далил гъечІеб рагІи буго.

3. Гъел Къурайшияз авараг صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъавуна, гъес загъир гъабураб мугІжизатги гъереси гъабуна. Гъел жидерго гъава-напсалъе бокъараб жоялда нахъги рилълъана.

Кинабго амруги жиндир чІолеб бакІалде щола ва гъениб чІола. ЛъикІлъи лъикІал чагІазда чІола, квешлъи квешал чагІазда чІола. ЛъикІал гІадамал алжаналда чІола, квешал гІадамал жужахІалда чІола.

4. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кколел гІадамазухъе, ХІакълъунго цересел умматазул хабар бачІана, гъеб хабаралда жаниб гъел куфру-

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقَرٌّ

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْآبَاءِ مَا فِيهِ مَرْدَجٌ

ширкалдаса нахъе чIвазе гIураб вагIзаги букIана.

5. Гъаб хирияб Къуръанги тIубараб ва камилаб хIикмат буго жинца хIукмаби баян гъариялъулъ ва хIакъаб диналда тIоритIиялъулъ.

حِكْمَةً يُبَلِّغُهُ فَمَا تُغْنِ الْتُذْرُ ۝

Жал къосарал, жидер берал беццал, раклазда тIад тIалъел лъурал гIадамазе къолел хIинкъабаца, **щиб жоялъха гIейи гъабилеб гьел тIоритIизе?** Гьел инкарчагIи хIакъаб диналда тIоритIун кколаро кигIан клудияб мугIжизат гьезда бихъаниги ва гьезие кинаб вагIза-насихIат гъабуниги.

6. Мун гъал инкарчагIаздаса вусса, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гьезда кинаб балагъдай бачIуна абун валагъун чIа!

فَقَوْلَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نُّكِرٍ ۝

Исрапил малаикас цIакъ жиб рихараб, жиб бокъулареб жоялде ахIараб къо буго гьел капурзабазе гIазаб гъабизе бугеб Къиямасеб къо.

7. Жидер бер хIинкъун, гъеб ракъалдаса эхеде борхизе кIоларого рукIуна капурзаби гъеб къоялъул гIазабалдаса хIинкъун.

خُسْعًا ابْتَصَرْتُمْ يَتْرُكُونَ مِنَ الْأَجْدَانِ كَأَنَّهُمْ

جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ۝

Жидер хобаздаса къватIире гьелги рахъула ракъалда тIибитIараб гарцI гIадин: гIемерал рукIуна гьел, жидер унеб рахъ лъаларелги рукIуна, цояз цоял мерхъунелги рукIуна.

8. Жидеде ахIулев чи вугеб рахъалде ине гIедегIунги рукIуна гьел. Гъеб къоялъ капурзабаца абула: «Гъаб къо цIакъ захIматаб къо бугоха» – абун.

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ

عَسِيرٌ ۝

9. Гъал маккаялъул мушрикаца мун гьереси гъавиялда дуца гIажаиблъи гъабуге, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гьездаса цере рукIарал НухIил къавмалъги гьереси гъавуна жидехъе расулгъун вачIарав Дир лагъ НухI.

* كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا

مَجْنُونٌ وَارْدُ جِرٍّ ۝

Гъев НухIида гьез абуна: «Гъав чи жундуца ккурав чи вугин»-абун ва жидеца гъев дагIват гъабиялдаса нахъеги чIвана: хIинкъизе гъавун, рогъоб бан, къабун.

10. Гъеб къавм азаргогIан сональ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялде ахIулага бихъараб гIакъуба-къварилъиялда сабруги гъабун гьез иман лъеялдаса жиндир

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَأَنْتَصِرْ ۝

хьул къотIараб мехаль НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир БетIергъан
Аллагъасда ахIи бана ва гьес абун:

«Гъанже дун гъаб къавмалдаса къун вуго. Дуца дие квербакъи
гъабе!» – абун.

11. Цинги Дица зобалазул рагъаби рагъана فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُّنْهَمِرٍ ﴿١١﴾
кутакаб лъм чвахулеллъун.

12. Дица ракъулъан къватIире иццал- وَفَجَرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ
лъаралги раккизе гъаруна ва гъеб قَدْ قَدِرَ ﴿١٢﴾
зобалъулги ракъалъулги кIиябго лъм
данделъана Дица жиб азалалдаго къадар
гъабун букIараб хIалалъ гъеб НухIил къавм гъанкъизе гъабун
гъалаг гъабиялъе.

13. Дица НухI аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гьесда иман وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْوُجْهِ وَدُوسِرٍ ﴿١٣﴾
лъурал гIадамалги тIад рекIине гъаруна
хъарщал магIаздалъун цоцаде рукъун гъабураб гамаялда.

14. Гъеб гама лъмималда тIад билълъунеб فَجَرَى بِأَعْيُنِنَا جُرَّاءَ لِمَنِ كَانَ كُفْرٌ ﴿١٤﴾
букIана дир амруялдалъун ва дица цIунун.
Гъеб НухIил къавм дица гъалаг гъабун гъез жинда инкар ккурав
дир лагъасул дугIаялъе жаваб гъабун.

15. ХIакълъунго Дица гъеб НухIил къавм وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿١٥﴾
тIупан тIун гъанкъизе гъари тана хадусел
умматазе вагIзалъун ва жиндаса гIакълу босулеб гIаламатлъунги
букIине.

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялъул пикру гъабулев, гьелдаса
вагIза босулев чиго гъечIишха?

16. Дир хIинкъи къейги хадуб дица гъабураб فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ ﴿١٦﴾
гIазабги кинха букIараб дир аварагази عَلَيْهِ السَّلَام
гьереси гъарурал, дир аятаздаса вагIза босичIел гIадамазе?

17. ХIакълъунго Дица гъаб Къуръанги وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿١٧﴾
цIакъ бигъаяблъун гъабун буго жиб
цIализе, жиндир магIна бичIчIине ва гьелдаса пайда босизеги.
Гъаб Къуръаналъул пикру гъабулевги, гьелдаса вагIза-насихIат
босулевги чиго гъечIиш?

Гъаб хирияб Къуръан тIадегIанав Аллагъас жиндаса мунпагIат босизе
абун рештIине гъабураб тIехъ бугелъул, гъеб кинавго чияс жиндаса
мунпагIат босулеблъун гъабун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб гъабун гъечIо
цо гIадамазда жиб бичIчIулелблъун цогизазда бичIчIулареблъун.

Гарабиял ругониги гӀажамиял ругониги шивасе жиндир мацӀалде буссине гъабун Къуръаналдаса мунпагӀат босизе рес буго. Гъеб цӀализе ва рекӀехье лъазабизе бигъаяблӀунги гъабун буго Аллагъас ﷻ.

Цо-цо жагъилал, жал гӀалимзаби ругин абун кӀалӀалел гӀадамал руго, Къуръан таржама гъабун цогитаб мацӀалде буссиабизе бегъуларин абун. Гъез жидер рагӀи ритӀухъ гъабизелӀун бачунеб далилги буго таржама гъабураб гъеб Къуръан кинавниги чияс цӀалулеб бугин ва гъел гӀадамазда гъоркӀор жидер иман загӀипал, жидеца Къуръан махсароде гъабулел, гъелӀул кӀимат гъабуларелги гӀадамал рукӀунин абун. Гъаб рагӀи жагъилаб букӀин лъала цодагъабго гӀакълу-пикру бугев чиясда. Гъеб рагӀи бицунел гӀадамазда кин лъалареб хирияб Къуръан рещтӀине гъабулеб заманаял киналго гӀарабиял куфру-ширкалда рукӀараблӀи. Гъелдаса хадубги кинабго заманаял Аллагъас ﷻ жиндир рекӀелъ иманалӀул нур гъабичӀев чияс Къуръан махсароде гъабулеб букӀана. Гъединал капурал гӀадамаз Къуръан махсароде гъабулеб бугин абун муъминзабаздаса Къуръан бахчизе бегъилиш? Гъеб Къуръан умматалӀухье щевезе гъабе абураб амру тӀубачӀого тезе бегъилиш?

Цоги таржама гъабизе бегъуларо абулез хӀужжалӀун гъабулеб рагӀи буго: «Къуръан жинца инсан гӀажиз гъавулеб мугӀжизат буго ва гъеб мугӀжизат гӀараб мацӀалда бугеб Къуръаналъе горони букӀунаро»-абун. Гъаб рагӀиги цӀакъго загӀипаб рагӀи буго. Нильеца гӀараб мацӀалда бугеб Къуръан щибго хисизе гъабичӀого букӀухъин толеб буго. Нильеца абулеб гъечӀо гӀажамияб мацӀалда бугеб КъуръаналӀул таржамаял инсан гӀажиз гъавула абун. КигӀанго лебалав таржамачиясдаги кӀоларо гӀараб мацӀалда хассаб пасихӀлӀи ва магӀна гъварилӀи хисизе течӀого, гъеб цӀунун таржама гъабизе. Нильер мурад гъечӀо таржама мугӀжизатлӀун букӀин. Нильер мурад буго бусурбабазухье Аллагъасул ﷻ каламалӀул магӀна щвезаби. Гъеб магӀнаялда къуръаниланги абуларо. Къуръанилан абула гӀицӀго гӀараб мацӀал бугеб Аллагъасул ﷻ каламалда.

Гъаб Къуръан таржама гъабизе бегъуларо абураб рагӀи абулел гӀадамал руго жидер гӀелму-лъай загӀипал гӀадамал. Гъезул шивав цояс кӀудияб даража-макъамалда жив вугеб хӀисабалда халкъалда цереги рахъун КъуръаналӀул аятаӀ цӀалун жидерго мацӀалда вагӀза-насихӀат гъабула. Гъезие киндай бегъулеб Къуръан таржама гъабизе?! Цогиги гъезул жагъиллӀи буго: гъезие бокъун буго Къуръаналда жаниб хъвараб жо щиб бугебго лъачӀого “Гъаб Къуръан Аллагъасул ﷻ калам буго” – абураб рагӀиялда божун гӀадамал хъвадизе. ПӀадегӀанав Аллагъас Къуръан рещтӀине гъабун буго жинда жаниб бугеб жо лъан, гъелӀул

пикру гъабун, инсанасда лъазе жиндир БетІергъан Аллагъ вукІин. Жив гъесул лагъ вукІинги лъазе, гъев Аллагъасги جَلَّ جَلَّالُهُ гъесул расуласги малъухъе жинца гІибадат гъабизеги. Цо пуланав чияс: «Къуръаналда гъадин хъван буго»-абураб рагІиялда божун гъелда иман лъейиш лъикІаб бугеб, жиндаго гъеб Къуръаналда хъвараб жоги лъан, бичІіІун, гъелда иман лъейиш бугеб лъикІаб? Гъаб хІакъикъат кин бичІіІулареб ва гъаб хирияб Къуръан гІадамаздаса бахчизе кин хІинкъуларел?

ГІадамазда гъоркъор жидеца иман лъечІелги, мунапикъзабиги, иман загІипал гІадамалги рукІунеблѝи хІакъаб жо буго. Гъел гІадамал руго абун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ халкъалъухъе швезе гъабе абун амру гъабураб Къуръан ва гІелму бахчизе бегъуларо. Ва амма Къуръаналъе таржама гъабизе бегъула абураб рагІиялъул магІна гъечІо жинда гІараб мацІ лъалев чияс, яги гІарабалдаса цоги мацІалде буссине гъабураб бакІалдаса босарав чиясги Къуръаналъул шибаб рагІиялъе магІнаги гъабун гъеб халкъалъухъе къезе бегъила абураб. Гъеб бегъунгутІиялъе бищунго аслияб гІиллла буго гІараб рагІаби руго цо рагІиялъ чанго батІияб магІна жаниб кколел. Гъеб гІараб рагІи цохІо рагІиялдалъун цоги мацІалде буссине гъабураб мехалъ доб мацІалъул чиясда лъаларо доб жиндие бицараб магІна гурони.

Къуръаналъе тафсирги гъабун: «ГІадегІанав Аллагъасул каламалъул гъаб магІна букІине бегъула, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ гъаб рагІиялдалъун пуланав магІна бокъун батизеги бегъула»-абун, гІалимчияс Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ калам баян гъабураб мехалъ, гъеб тафсир цІаларав чиясда бичІіІизе ккола: «Жиндир каламалъул хІакъикъияб мурад ва магІна ГІадегІанав Аллагъасда лъала, нилъер гІелму ва гІакъІо швараб бакІ гъаб магІна гъаби буго»-абураб мурад букІин гъев гІалимчиясул.

Къуръаналъул чанго батІияб магІна гъабизе бегъулеб букІиналъ хириял асхІабзабаца Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чІаго вугеб мехалъ гъесда гъикъулеб букІана пуланав аяталъул, яги рагІиялъул магІна шиб бугеб абун. Жидеца гъикъулел асхІабзабиги гІарабиял рукІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хун хадуб Къуръан данде гъабун халкъалъухъе цІализе къураб къоялдаса байбихъун ГІалимзабаца гъеб Къуръаналъе тафсир (толкование, объяснение, баян) гъабуна. Бищун себе жинца тапрсир гъабурав чи вуго жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббас – хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ инсул вац ГІабасил вас ГІабдуллагъ. Жакъа къоялде швезегІан гІемер батІиял ГІалимзабаца тапрсир гъабун буго Къуръаналъе.

Гъел ГІалимзабаца гъарурал тафсираздаса босун, гъеб тафсиргун цадахъ Къуръан таржама гъабизеги бегъула ва цІалун гъелдаса мунпагІат

босизеги бегъула. Гъеб таржама гъаби тӀадаб буго жидеда гӀелмуялъул бичӀӀи бугел гӀадамазда. Цо магӀарулаз таржама гъабун къватӀибе биччараб Къуръаналъул магӀна жиндаса щибго мунпагӀат босизе рес гъечӀеб хӀалалъ гъабун буго. Гъанже цо шагӀир ва хъвадарухъан вугин абун бицана жинца Къуръан таржама гъабулев абун. Гъединаб таржама гъаби жиб нахъе чӀвазе ва жинда рагъ гъабизе тӀадаб буго: щибго исламияб диналъул кӀвар гъечӀел гӀадамаз Къуръан таржама гъаби буго Аллагъасул جَلَّالُهُ дин махсароде гъаби!

Аллагъас جَلَّالُهُ ниль цӀунаги Аллагъасул جَلَّالُهُ калам махсароде гъабулеллъун рукӀиналадса. Гъединго Аллагъасул جَلَّالُهُ калам гъесул лагъзадеридаса бахчулеллъун рукӀиналдасаги цӀунаги.

18. Падилазги гьереси гъавуна жидехъе вачӀарав расул Гъуд عَلَيْهِ السَّلَام. Дир аварагзаби كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَدَاوِي وَنُذْرِ ١٨
гьереси гъарурал гӀадамазе дир хӀинкъи къей ва гӀазаб عَادٌ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
гъаби кинха букӀараб?

19. Дица гъеб Гъудил къавмалда тӀаде إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ
биччана жиб цӀакъ пулеб, сверсведулел مُسْتَمِرٍّ ١٩
гъури, жидель щибго баракат гъечӀел
къояз.

Жиб даимаблъун хутӀана гъеб гӀазабги. Гъел гъалагӀъизегӀан. Дунияладаса гъалаг гъабун тӀагӀине гъабуна гъеб Гъудил къавм, ахираталдаги букӀине буго гъезие жиб тӀаса унареб гӀазаб.

20. Гъеб гъуриялъ гӀадамал ракъалдаса تَنَزَّاعُ النَّاسِ كَأَنَّهُمْ أُغْمِزُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ ٢٠
рахъун зодоре росулел рукӀана, цинги
ракъалде тӀадеги рехулел рукӀана
къолболъан рахъарал чамастакил гъветӀалъул рохти гӀадин
(пень).

Гъудил къавмалъул гӀадамал чамастакил гъутӀбузда релълъине гъаруна гъезул къаркъалаби кутакал рукӀиналъ.

21. Дир гӀазабги хӀинкъи къейги кинха букӀараб فَكَيْفَ كَانَ عَدَاوِي وَنُذْرِ ٢١
жидеца дир аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
гьереси гъарурал
гӀадамазе?

22. ХӀакълъунго дица гъаб Къуръан وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ٢٢
цӀакъ бигъаяблъун гъабун буго жиб
цӀализе ва жиндасан гӀибрат (гӀакълу) босизе.

Гъеб Къуръаналъул жиндие вагӀза лъугъунев чиго гъечӀишха?

23. Самудиязги гьереси гъаруна жидехъе рачӀарал كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذْرِ ٢٣
Аллагъасул جَلَّالُهُ
гӀазабалдалъун гъезие хӀинкъи

къолел дир расулал.

СсалихI авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуго гъев. Цо авараг гьереси гъавурал гIадамал жидеца цогидалги аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَام гьереси гъарураллъун рукIунелъул абун гъаб аяталда “жидеца хIинкъи къолел” абун.

24. Гъел самудияз абунa: «Гъев нижедаго
рельгъарав, нижеда гъоркъоса
чилъун вугев СсалихIида عَلَيْهِ السَّلَام
нахърильгъунишха ниж?

ХIакълъунго гъеб мехаль ниж жиб баянаб къосиналъулъ ва
жундуца кквеялъулъ рукIуна гуриш» абун.

25. «Гъев СсалихIидайиш Аллагъас
waхIю гъабулеб нижеда гъоркъоса?
جَلَّ جَلَالُهُ

Гъесдаса гIемерго къадру бугел, жидер боцIи-мал гIемерал гIадамал
руго нижеда гъоркъор. Гъев чи вуго жинца цIакъ кIудияб гьереси
бицунев» – абун. ПIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

26. Гъел инкарчагIазда ахираталда лъазе буго
سَيَعْمُونَ عَذَابَ الْكَذَّابِ الْأَشْرُ ٢٦
щив вугев жинца кIудияб гьереси бицунев
чи!

27. Дица гъезул хIалбихи гъабизе ва
гъезие питналъун букIине къурулъан
къватIибе варани бахъине гъабизе буго.
وَأَصْطَبِرْ ٢٧

Гъез тIалаб гъабураб хIалалъ. Мун гъез щиб
гIамалдай гъабула абун валагъун чIа, СсалихI, ва дуца сабруги
гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ две квербакъи гъабизе буго ва гъеб къавмалъе
гIазабги гъабизе буго.

28. Дуца гъеб къавмалда бице, СсалихI,
жидеца гъекъолеб лъим вараниялдаги
гIадамаздаги гъоркъоб бикъараб буго
абун.

Цо къо гIадамазе буго, цогидаб къо вараниялъе буго. Жиндир ирга
бугеб къоялъ гурони гъеб лъим гъекъезе гIадамал рачIине гъечIо.
Жиндир ирга бугеб къоялъ вараниги бачIине буго.

29. Гъеб къавмалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее
гъабураб хIукму хвезе гъабуна, гъезда
вараниялъе лъим тейги чIалгIана.
فَنَادَوْا صَاحِبَهُ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ ٢٩

Гъез жидеда гъоркъоса бищунго къосарав чиги ахIун варани хвезе
витIана. Гъес жиндир хвалченалдалъун варани хвезе гъабуна.
Гъев чияс ва жидеца гъев варани хвезе витIараб СсалихI ил къавмалъ

Гьел дир хӀинкьи кьеялде божичӀо ва жиде хӀинкьи кьолев

ЛутIги гьереси гъавуна.

37. Гъеб къавмалъ ЛутI аварасдаса
тIалаб гъабун гъесухъе рачIарал
гъалбал жидехъе къе абун, гъезда ливатI
гъабун къабихIаб пиша гъабизе.

وَلَقَدْ رَوَدُوهُ عَنْ صَيْفِهِۦ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ
فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ

Дица гъезул беразул канлIи ине гъабун. Жидеца чIаме абе дир
гучаб гIазаб ва ЛутIица жидее къолеб букIараб хIинкъиялзул
жазаъ! «ливатI» абун бихIиназда яги руччабазда нахъияб рахъалда
жимагI гъабиялда.

Тафсиралзул гIалимзабаца абун: Аллагъасул салам лъеяв ЛутI
аварасухъе عَلَيْهِ السَّلَام берцинал гIолохъабазул сипаталда малаикзаби
рачIараб мехалъ гъел гIолохъабазда ливатI гъабизе абун гIедергун,
рекерун рачIана ЛутIил къавм гъесул рукъ бугеб бакIалде. Гъел
гъалбадерие къварилIи гъабиялда хIинкъун ЛутI авараг عَلَيْهِ السَّلَام
нахъаса нуцIаги рахан гъеб къавм рукъобе жанибе биччаларого чIана.
НуцIа бекизе къасд гъабун гъел лъугъараб мехалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялдалъун Жабраил малаикас гъезул беразда жиндир кваркъиялзул
рагIал кIутIана ва гъезул беразул канлIи босун ана. ТIубанго берзул
бакIал руччун, бералго рукIинчIел гIадин лъугъана гъезул гъурмал
абунги абун цо гIалимзабаца. Цинги гъезда бичIчIана жидее лъугъараб
жо ва гъел гъеб бакIалдаса нахъе ине лъугъана: нух бихъуларого, унеб
бакI ва рахъ лъаларого рортанхъилелги хутIана.

38. ХIакълъунго гъезда тIаде рогъалил
гIужалъ гучаб гIазабги бачIана. Жиб
гIаса унареб, гъезда тIадго жиб чIараб.

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقِيرٌ

Гъел гIодизе гъарун, гъезул ракI унтизе гъабун Аллагъс جَلَّ جَلَالُهُ гъездаги
абун:

39. «Нужеца чIаме гъеб дир гIазаб ва дица нуже
къураб хIинкъиялзул жазаъ» – абун.

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ

40. ХIакълъунго дица гъаб Къуръан
бигъаяблъун гъабун буго жиб цIализе
ва жиндасан вагIза босизе. Гъаб Къуръаналзул вагIза босулев
чиго гъечIишха?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ

Гъал цересел умматазул къиса бицун гъаб Къуръан кIалъараб мехалъ
Маккаялзул мушрикал гъелзул пикру кин гъабулареб ва гъединабго
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб ва цим бахъин жидедаги швейдаса шай
хIинкъуларел?

41. ХIакълъунго ПиргIавнил къавмалъухъеги

وَلَقَدْ جَاءَهُ نَذْرٌ

рачІана гъезие хІинкѣи кьолел расулал. Муса ва Гьарун عَلَيْهِمَا السَّلَام
вачІана гъезухъе.

42. ПирГІавницаги гьесул къавмалъги كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُفَّهَا فَاخَذْنَاهُمْ أَخَذَ عَزِيزٌ
дица Мусе кьурал киналго мугІжизатал مُقْتَدِرٌ ﴿٤٢﴾
гьереси гьаруна ва гъезда нахъ
рильгынчІо.

Цинги дица гьелги гІазабалдалъун ккуна. Гучаб, жиб нахъчІвазе
кІолареб гІазаб букІана жиндир кьуват гуч бергьарав Аллагьас
جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гьабураб гІазаб.

43. Гьаб Маккаялъул капурзаби أَكْفَرُكُمْ كُفْرًا ۚ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ أَفَكُنتُمْ أَن كُنْتُمْ بَرَاءَةً فِي
лъикІалищха ругел гьел цересел الرُّبُوبِ ﴿٤٣﴾
умматаздаса, яги нужеес гІазаб букІине
гъечІо абун кьотІи гьабун зодосан
рештІарал гІахъазда гьеб кьотІи хъванищ бугеб?

44. Яги гьел мушрикаца абубебищ бугеб ниж أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرٌ ﴿٤٤﴾
гІемерал руго ва ниж бергьине руго абун.
Жидерго жамагІаталда ва кьуваталда божунищ гьел ругел?

45. Гьеб мушриказул жамагІат ва кьуват سَيَهْرِمُ الْجَمْعُ وَيُؤْوُونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾
Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ биххизе гьабизе буго ва гьел
мугъ бан лъутун инеги руго.
Гьеб буго Бадруялда гъезде щвезе бугеб гІазаб.

46. Гьеб гІазаб дагьабго жо буго. بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذًى وَأَمْرٌ ﴿٤٦﴾
Ахираталда гъезие букІине бугеб гучаб
гІазаб буго гъезие кьотІи гьабураб унго-унгояб гІазаб.
Гьеб Къиямасеб кьоялъул гІазаб цІакъ гучаб ва кьогІаб буго жидеес
дуњялалда щолеб чІвай-хъвеялдаса ва асир гьариялдаса.

47. ХІакълъунго куфру-ширкалдалъун إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٤٧﴾
жидеца зулму-пасалъи гьабулел гІадамал
дуњялалъул рукьор жал кьосарал, жундуца ккурал гІадамал руго,
ахираталдаги гьел жиб боркъараб цІада жанир рукІине руго.

48. Гьел гьурмазда рехъерхъун يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا
жужахІалде реххулеб кьо буго гьеб. مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾
Гьенире реххун хадуб гъезда абула:
«Гьанже нужеца чІаме гьаб жужахІалъул
гІазаб» – абун.

49. ХІакълъунго дица кинабго жо бижун буго إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾
жиндие къадар чІезе гьабун.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе ﷺ буго.

55. Сурагу ПрахІман

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

Маккаялда жиб рецтІне гьабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аңгІла микъго аят бугеб.

Жиб Маккаялда рецтІне гьабураб бугелъул гьаб сураталда жанибги исламияб диналъул аслаби баян гьарун руго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІин, аваразбаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІухъал рукІин, ахират букІин жиб хІакъаб амру букІин бицун буго.

ТіадеГІанав Аллагъасул жсал ГІемерал ва жидее ахир гьечІел, жсал рикІІун хІалкІоларел нигІматал рициналдалъун байбихъи гьабун буго сураталье.

Хадур Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижарал махлукъазул цо-цо тайпа бицун гьелдалъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъи гучаб букІин загьир гьабугеб буго: зобал-ракъалъул, бакъ-моцІалъул, ракъалда тІад ругел батІи-батІиял нигІматазул бицен гьабун буго.

Гьаб кинабго махлукъ жиб паналъугеб букІин, цохІо БетІергъан Аллагъ гурони нахъе хутІугеб жо гьечІолъиялда кантІизе гьарулел руго. Ахираталда муъминзабазул букІугеб хІал, гьезие ругел нигІматал рицун руго. Капурзабазул сипаталги, гьел руссугеб бакІги баян гьабун буго. Сураталъул ахиралда ТіадеГІанав Аллагъ кІодо гъавиялда, гьев вацІуІад гъавун гьесие рецц гьабиялде кантІизе гьарулел руго: гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъее кьун ругел кІудиял нигІматал ракІалде щун, гьел нилъее кьурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІиналде мукІурлъун рукІине.

Жив гурхІулев, гурхІел ГІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиндие лагълъи гьабизе тіадав, жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. **Жив цІакъ гурхІулев, «Ар-ПрахІман» абун жинда цІар бугев.**

الرَّحْمَنُ

2. Жинца лагъзадериди Къуръан лъазе гьабуравги вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

عَلَّمَ الْقُرْآنَ

Гьаб сураталда жанир тіадеГІанав Аллагъас жиндир нигІматал рехсон ругелъул, гьел нигІматазул бищунго кІудияб Къуръанги бугелъул, гьеб Къуръаналъул бицун байбихъи гьабуна гьаб сураталье. Зодисан рецтІне гьарурал тіахъазул бищунго хирияб буго Къуръан. Жинда

жанир шарґиЯл хІукмаби ва диналгул аслаби цІакъ баянго рицарабги буго. дунял паналъизегІан жиб нахъе хутІулеб, жиб хисизе-сверизе гѣбуларебги буго. Жиб цІализе бигъаяб, рекІехъе лъазабизе кІолеб, кинавниги муъминчиясда жиндир хІукму бичІІулебги буго.

3. Гъев Аллагъас جَلَّالَهُ инсанги вижана.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾

Инсан вижиналгул аслияб мурадги буго жиндие лагълѣи гѣабизе гІоло вижин. Жиндир гІакълу бугев, жинда кІалъазе лъалев, жинда бихъулев ва рагІулевлъун вижана. Аллагъасе جَلَّالَهُ лагълѣи гѣаби жинда тІадкъазе бегъулев ва гъеб жинда баччизе кІолев гъавуна.

4. Гъев инсанасда Аллагъас جَلَّالَهُ кинабго жо лъазеги гъабуна:

عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾

жив кІалъазе лъалев вукиналдалъун цогідал хІайваназдаса ватІа вахъана ва гъеб кІалъаялдалъун жиндие къваригІараб жо тІалаб гѣабизе кІолевлъун гъавуна. Гъаб хирияб Къуръан жинда цІализе кІолев ва гъеб бичІІулевлъунги гъавуна.

5. Бакъги моцІги хъвадулеб буго Аллагъас жидее бихъизе гѣабураб, жиб хисулареб, камилаб хІсабалда.

الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ يُحْسِبَانِ ﴿٥﴾

Гъел хъвадиялда жанибги Аллагъасул جَلَّالَهُ халкъалъе кІудияб мунпагІат ва маслихІат буго.

6. Зодир ругел цІвабиги, ракъалда ругел гъутІбиги Аллагъасул جَلَّالَهُ амруялъе мутІигІлъун жидеца гъесие сужда гѣабулеллъун руго.

وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾

Аллагъас бихъизе гѣабураб нухалъ цІвабиги хъвадула, Аллагъасул амруялда рекъон гъутІбуца пихъги къола.

Цойги магІна гъабуна: ГъветІги херги буго Аллагъасе جَلَّالَهُ сужда гѣабулеб абун. Гъаб магІна гъабуна ﴿النَّجْمُ﴾ абун хералдаги абулеб вукиналь.

7. ТІадегІанав Аллагъас зобалги тІаде рорхана жал мухІканаллъун гъарун, жидер къадру кІудияллъунги гъарун. ТІадамазе маслихІаталъе гъезда гъоркъоб цІади-ро-къали хІалтІизе гъабе абун амруги гъабуна Аллагъас جَلَّالَهُ .

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

Щивав чиясе жиндир хІакъ щвезе: цІикІІун гъечІого, яги нукъсанлъун гъечІого.

8. Гъел гІадамаз жидеца борцулеб, цІалеп жоялъуль хІилла-макру гъабичІого букІине.

أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾

Жидее борцулеб ва цІалеп мехалъ цІикІІун босичІого букІине.

9. Нужеца цІадиро-къали битІун чІезе**гъабе ва нужеца жиб борцунеб ва цІалеб жо****нукъсан гъабун гІадамазе зарал гъабуге!**

وَأَقِمْ وَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا

الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

Ахираталда цІакъ гучаб гІазаб букІине буго

жидеца гъеб цІадиро-къалиялъулъ хІилла гъабулел гІадамазе! Гъаб заман даран-базарги гІемерлъараб, цІадиро-къалиялъул хІилла гъабиги камиллъараб заман буго. Гъеб ахир заманалъул гІаламатаздаса цо гІаламатги буго. ЦІакъ баракат гъечІеб жо букІунаха мискинзабиги гуккун данде гъабураб магІишат: дунялалдаго рекІелбакъвай бихъичІого хутІуларо. Ахираталда цІакъ квешаб гІазабиги чІамизе гъабула.

10. Гъаб ракъги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІадамаз жиндаса**мунпагІат босизелъун бижана.**

وَالْأَرْضَ وَصَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿١٠﴾

Гъез мунпагІат босулеб хІалалъ киналго рахъал рекъезе гъарун гІибитІун гІодобги лъуна.

11. Гъеб ракъалда гІад батІи-батІиял**пихъал руго, жиндаса чамастак**

загъирлъулел къучІби (кисты) гІад рижарал чамастакил
гъутІбиги руго.

فِيهَا فَكْهَةٌ وَالتَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿١١﴾

12. Хер-накку (салома) жидер букІунел**гІорщалил хурзалги руго, гІадамаз махІ****сунтІун лазат босулеб гІемерал махІал ругеб хер-гІегъги буго.**

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾

Гъадинал гІемерал ва батІи-батІиял нигІматал рижун руго гІадегІанав Аллагъас исанас жиндаса мунпагІат босизелъун.

13. Нужер БетІергъан Аллагъасул гъал**нигІматаздаса щиб нигІматалдеха нужеца**

инкар кколеб бугеб ва гъереси гъабулеб бугеб, я гъал гІадамал ва
жинал!

فَبِآيِءِ الْآءِ رَكْمًا يُكْذَرُ بَانَ ﴿١٣﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб сураг цІалана жиндир асхІабзабазе. Гъел щибго жаваб гъабичІого руцІІун чІедал аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъаб щиб нужер хІал! Дида женал рихъулел руго жидеца берцинго жсаваб гъабулеллъун, дица цІалараб Къуръаналъе. Дица гъаб аят цІаланицинахъе (13 аб. Аят ва хадурги ругел гъелго аятал) гъел женаз абулеб буго: «Нужеца дур нигІматаздаса щибго жо гъереси гъабулеб гъечІо, я нижер БетІергъан! Кинабго рецци цохІо дуге буго» – абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб хІадисалъе гІоло нилъее суннатаб

буго щибаб ﴿فَيَأْتِي﴾ абураб аят цІаланщинахъе гьелъие жаваб гьабун доб женаз абураб рагІи абизе.

14. ПадегІанав Аллагьас инсан вижана ﴿حَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ﴾
жиб бакъвараб, щегІалда рельтъараб
хІашул гІерекъалдаса: жинда жаниб хІухьел пураб мехаль
жиндир гьаракъ бахъунеб.

ПадегІанав Аллагьас хирияб Къуръаналда жаниб жинца Адам аварагъ عَلَيْهِ السَّلَام вижин баян гьабулаго чанго аят рещтІине гьабун буго. Гьел аятаз бицунеб жогі цоялъ цояб тІубазе гьабулеб ва мухІкан гьабулеб буго. ПадегІанав Аллагьас ракъгІи лъимгІи жубазабуна, цингІи гьеб лъугъана кверазда рекІунеб хІарщІьун. ЦингІи гьеб хІарщ тана жиб махІцун, жиндир къер хисизегІан ва чІегІеркъераб хІариялда рельтъун лъугъинегІан. Хадуб гьеб хІаридал шагІил цІарагІ гьабулел гІадамаз гьеб цІарагІ гьабулеб гІадин, Адамил къаркъала гьабуна ва гьеб бакъвазегІан тана. Кутакалда бакъван, къвакІун, жинда кІутІараб мехаль гьаракъ бахъунеб, жиндилъ хІухьел пураб мехаль гьиштІи бахъунеб лъугъараб мехаль, ПадегІанав Аллагьас гьеб къаркъалаялда жаниб жиндирго рухІалдаса рухІ пуна ва гьеб къаркъала чІаголъана. Гьеб магІна буго Къуръаналда жаниб бугеб чанго аяталдаса жиб босулеб гІаммаб магІна.

15. Аллагьас ﴿عَلَّجَلَهُ﴾ **женалги рижана жиб** ﴿وَحَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِنْ نَّارٍ﴾
бацІадаб, жиндилъ кІкІуй жубачІеб,
багІариялъ жиндир къер чІегІерлъараб цІадул мацІалдаса.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалдаги буго: «Малаикзаби нуралдаса рижана, женал цІадул мацІалдаса рижана, Адам авараггІи عَلَيْهِ السَّلَام нужеда бицараб хІалаль вижана» - абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

16. Нужер БетІергъанасул щиб нагІматха ﴿فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾
нужеца гьереси гьабулеб?! я гьал гІадамал
ва жинал!

Щибго жо гьереси гьабуларо БетІергъан Аллагь! Кинабго рецгІи дус буго!.

17. БакъгІи моцІгІи баккулеб бакІалъул ﴿رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ﴾
БетІергъан вуго гьев Аллагь. Гьеб кІиябго
тІерхъунеб бакІалъулгІи бетІергъангІи вуго.

Цогі магІна гьабуна: «РиидалгІи хасалогІи бакъ баккулеб ва риидалгІи хасалогІи бакъ тІерхъунеб бакІалъулгІи бетІергъан вуго Аллагь ﴿عَلَّجَلَهُ﴾» - абун.

18. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб? я гьал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾

Цониги нигІмат гьереси гъабуларо БетІергъан Аллагъ! Кинабго рещиги
дуге буге.

19. ПІадегІанав Аллагъас кІиго батІияб ралъад
цоцада цун хъвадизе биччана:

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾

цояб цІамхІалаб лъим бугеб, цояб гъуинаб, жиб гъекъолеб лъим бугеб.
Гъеб кІиябго лъим цоцаль жубалегби гъечІо.

20. Гъеб кІиялдаго гъоркъоб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
пардав гъабун буге нужеда жиб бихъулареб,
жинца гъеб кІиябго лъим цоцаль жубазе толареб.

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾

Ибну Касирица абунa: КІиго ралъад абураб рагІиялдаса мурад буге
гъуинабги цІамхІалабги лъим. Ралъадазул лъим цІамхІалаб букІуна,
гІорал, иццазул лъим гъуинаб букІуна. Гъеб кІиябго лъим цохІо
ракъульан къватІибеге бачІараб, цохІо ракъалда гІад бугеб бугониги
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб кІиябго батІа чІезе гъабун буге ва цоцаль жубан
кІиябго пасат гъабун гъечІо. Цоги гІалимзабаца абунa: жиб цоцаль
жубалареб, жиб кІиябго цоцада цун хъвадулеб гъуинабги цІамхІалабги
лъим буге абун.

21. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб, я гьал гІадамал ва
женал!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾

22. Гъеб ралъдалъан къватІибеге бахъула
жиндир къимат бугел, жал берцинал луълуал
ва маржанал, жавгъар-якъутал.

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

23. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾

24. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хІалкІолъиялдалъун хъвадулел руге
ралъадалда гІад мугІрул гІадал кІудиял гуми.

وَالَهُ الْمُوْجَارُ الْمُنَشَّاتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾

Лъималъ гъел кІудиял гумиги гъезда жаниб бугеб къайи-матахІги
жинда гІад баччи цо хІикмат буге. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел гуми
гъалаг гъаричІого жиндир лагъзадериде гурхІун, гъезие квегъун
хъвадизе гъари цоги хІикмат буге. Нагагъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъеб гама
ралъдалъ гъанкъизе гъабизе бокъани, гъеб цІунизе кІолев щивго чи
вукІунаро.

25. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гябулеб? я гьал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾

26. Гьаб ракъалда тІад бугебщинаб жо жиб
панальулеб буго.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾

27. Жиб нахъе хутІулеб жоги цохІо дур
БетІергъан Аллагъ вуго. Жив хирияв,
жиндир къадру кІудияв, жиндир сахавалъи гІаммав.

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

28. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гябулеб?!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾

29. Зобалаздаги ракъалдаги бугеб
кинабго махлукъ гьев Аллагъасда جَلَّالَهُ
жиб хІажатаб буго.

يَسْتَعْلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي
شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

Жидер хІажатал гьесдаса тІалаб
гябулел руго. Щибаб къоялъ ва щибаб лахІзаталъ тІадегІанав
Аллагъ жиндир махлукъальул тадбир гябулев вуго. Гьезул хІалал
жинда лъалев, гьезул хІажатал тІуралев вуго.

Гьаб аят рещтІине гябуна шамат къоялъ Аллагъас جَلَّالَهُ щибго иш
гябуларо абураб ягъудиязул рагІи нахъчІван.

30. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гябулеб, я гьал гІадамалги
женалги! Цониги нигІмат гьереси гябуларо нижеца БетІергъан
Аллагъ. Кинабго рецги две буго.

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾

31. Нужер хІисаб-мизан гябизе ахираталда
дун регІун вукІине вуго, я гьал женазулги
гІадамазулги жамагІат!

سَفَرُكُمْ أَهْلَ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾

Гьеб къоялъ бихъила кинаб хІалдай букІуна Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар
ккурал гІадамазул!

32. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гябулеб? я гьал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيءُ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾

33. Я гьаб женазулги гІадамазулги
жамагІат! Нужеда кІолеб батани
Аллагъасул جَلَّالَهُ къадаралдаса лъутун
гьал зобал-ракъазул гІорхъабаздаса
къватІире рахъине – гьениса къватІире
рахъаха нуж! Нужеда кІоларо гьениса къватІире рахъине нужер

يَمْعَسِرُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ
تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
فَأَنْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾

цІакъ кІудияб гуч букІун гурони.

Гъеб гуч нужеи кисан букІинеб? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къураб гурони нужер гъунар-гуч гъечІо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ихтияралда гъоркъан нуж рорчІилеб гІадаб гуч нужеи къоларо.

Гъаб аятаІуІ къокъаб магІна буго: нуж кинаІго АллагъасуІ جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъияІда, гъесуІ ихтияралда гъоркъ ругел руго. Нужеда кІоларо гъев АллагъасуІ جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-къадаралдаса рорчІизе.

Гъаб заманаяІ инсан дуняІалда сверун свериги, моцІалде гІаде вахинги ва цогидал цІабазазде ине къасд гъабиги шаргІалда боцун жиб батІулаб жо гъечІо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобалги, ракъги, гъелда гІад бугеб кинабго махІукъги квегъун буго инсанасе ва гъес гъелдаса мунпагІат босулебІунги гъабун буго. Инсанасе квегъичІеб жо буго АллагъасуІ جَلَّ جَلَالُهُ махІукъаІуІ гІорхъаби Іъай, АллагъасуІ جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъияІуІ ва гъесуІ гъунараІуІ даража-макъам Іъайги. АллагъасуІ جَلَّ جَلَالُهُ гІелмуяІда нахърегІиги къун гъечІо инсанасе.

**34. Нужер БетІергъанасуІ щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!**

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾

**35. Къиямасеб къояІъ нужеде гІаде
биччала, я гъал капурал гІадамал,
цІадуІ боркъиги лагъ-лагъиги. Жиб
биараб пахъги гІоІа нужер бетІералде
гІаде.**

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شَوْاظٌ مِّن نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾

**Цинги нужеда кІоларо гъеб гІазабалдаса рорчІизе ва цоцазе
квербакъи гъабизеги.**

**36. Нужер БетІергъанасуІ щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!**

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾

**37. Къиямасеб къояІъ Халкъалда сверун
Іъугъине малаикзаби гІодоре рещІине
зобалги хъвалхъараб мехаль, гъел зобалги
цІакъ багІарІъун ругеб мехаль.**

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾

БагІараб гІегъ гІадин, яги багІараб гІом гІадин ругеб мехаль.

**38. Нужер БетІергъанасуІ щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!**

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾

**39. Гъеб къояІъ жидеца мунагъал
гъарураІ гІадамазда ва женазда
гъикъуларо нужеца щиб мунагъ гъабураб абун.**

فَيَوْمَذِلَّا لَا يَسْعَىٰ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌ ﴿٣٩﴾

ГъелгІадамазуІ сипат-суратаІдасаго Іъалагъез мунагъал гъарун руІин:

гъезул гьурмал чІегІерлъун рукІуна, берал цахІиллъун рукІуна.

40. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَبِأَيِّ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

41. Куфру-ширк гьабурал гІадамал жидер يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسِمَتِهِمْ فَيُؤْخَذُ
гьумералъул сипаталдалъун лъала. بِالتَّوَصَّى وَالْأَفْقَامِ ﴿٤١﴾

Гьел гІадамалги жужахІалда тІад тарал
малаикзабаца бутІрулги хІатІалги ккун кІи
сукІине гьарун жужахІалде жанире рехула.

42. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَبِأَيِّ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

43. Гьел капурзабаздаги абула: «Гьаб هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾
буго куфру-ширкалъул гІадамаз жиб
гьереси гьабулеб букІараб жагъаннама» - абун.

44. ЖужахІалде рехараб агьлу гьеб боркъараб يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ؕ إِنِ
цІаялдаги, цІакъ бухІараб хІамималдаги
гьоркъор хьвадулел рукІуна.

ЦІадул бухІи хІехъезе кІвечІого лъим гьекъезе абун рахъуна гьел
хІамималде. Гьеб хІамималъги кинабго чехъ-бакъ бухІун, добго
жужахІалде жанире руссуна.

45. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَبِأَيِّ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾
нужеца гьереси гьабулеб,
я гьал гІадамал ва женал! Цониги нигІмат гьереси гьабуларо нижеца,
я БетІергъан Аллагь! Кинабго рецци дуе буго.

46. Ахираталда хІисаб-мизан гьабизе وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٦﴾
Аллагьасда جَنَّاتٍ цева чІезе вукІин лъан,
гьесул гІазабалдаса хІинкъун хьвадарав муъминчиясе
алжаналда жаниб кІиги ах букІине буго.

КІиги чІолеб бакІ букІине буго: цо живго жанив чІолеб, цо жиндир
руччаби ва хьулухъчагІи чІолеб. Дунялалъул рукъоб ханзабазул кІиги
кІалгІа букІунеб гІадин. Гьев чиясул гьелдалъун рохел цІикІкІине ва
цо бакІалдаса цоги бакІалде ун рекІелгъеялдаги вукІине.

47. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَبِأَيِّ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

48. Жидер гІаркъалаби кІудиял ва керчал гьутІби ذَوَاتِ أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾
ругел ахал руго гьел.

49. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха فَبِأَيِّ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾
нужеца гьереси гьабулеб?!

50. Гъеб кІиябго ахалда жанисан кІиго лъел ицци чвахулеб бугеб, ﴿٥٠﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ

жиб кІиябго гъекъезе цІакъ гъуинаб, жидедалъун гъутІбиги лъальалеб.

51. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥١﴾ فَإِنَّ أَلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

52. Гъеб кІиябго ахикъ киналго пихъаздаса кІирекъарал пихъалги рукІине руго: ﴿٥٢﴾ فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ

Цо инсанасда дунялалда жиб лъалеб букІараб тІагІам, кьер-махІ бугеб, цогигаб гъев инсанасда жиб лъалебго букІинчІеб тІагІам-лазат бугеб. Жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъаяв ибну Паббасица абун: «Ахираталда алжаназда ругел нигІматазул цохІо цІарал рукІуна дунялалда рукІаразда релъарал. Гъел нигІматазул тІагІам-лазат цІакъ батІияб ва лазатаб букІуна»-абун.

53. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥٣﴾ فَإِنَّ أَلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

54. Тамахал тахазда ругел бусеназда хъибилчІван рукІуна гъеб алжаналъул агълу. Жидер жанисеб рахъ меседил куналь бессараб дарайдул бусен буго гъеб. ﴿٥٤﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَاطُهَا مِنْ أَسْتَبْرَقٍ وَهِيَ الْجَنَّتَيْنِ دَانِ

Гъединаб бусеналъул тІасияб рахъ цІакъго берцинаб ва чІухІараб букІинаришца? Гъезда ахазул пихъги цІакъ гІагарде гъабун букІуна: вегун вугониги, гІодов чІун вугониги, вахъун чІун вугониги жиндир квер бегъун шолеб бакІалда жиндие бокъараб пихъ букІуна.

55. Нужер БетІергъанасул кинаб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥٥﴾ فَإِنَّ أَلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

56. Гъел алжаназда жанир жидер бер россасде гурони балагъуларел хІурулгІинзабиги рукІуна. Гъев россасдаса цебе гъелда цоги чиясул, яги женалъул квер хъатІилел. ﴿٥٦﴾ فِيهِنَّ قَصِيرَاتُ الْظُرْفِ لَمْ يَطْمِئِنَّ نِإْسُ فَبَاطِنُهُمْ وَلَا جَانٌ

ГІолилаллъун рукІуна гъел хІурулгІинзаби. Гъел алжаналда жанир рижарал ругелъул гъезда инсан, яги жен кинха хъатІилев?

57. Нужер БетІергъанасул кинаб нигІматха нужеца гьереси гъабулеб?! ﴿٥٧﴾ فَإِنَّ أَلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

58. Жидер берцинлъиялъуль гъел хІурулгІинзаби якъутазда ва маржаназда рельеълунги рукІуна: ﴿٥٨﴾ كَانَهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ

ЯкъутальулгІадаб бацІадаб, гьорлъан канлъи бихъулеб, маржанальул гІадаб багІарлъиги жубараб черх букІуна: жидер ракъаялда жаниб бугеб нахги тІасан балагъун бихъулеб гІадаб бацІалъи ва берцинлъи букІуна.

59. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَايَا آلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾

60. Дуниялальул рукъоб лъикІаб гІамал
гьабун хьвадарав чиясе ахираталдаги
гьелдаго релъараб лъикІаб жазаъ гуруго букІинища!

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ ﴿٦٠﴾

61. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَايَا آلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾

62. Гьеб кІиги ах гуреб цогиги кІиги ах буго
гьезулалде жидер макъам бахинчІел.

وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾

Доб кІиги ах буго жидер даража-макъам цІакъго тІадегІанал «Ассабикъуна» абулел муъминзабазе: гьел руго кинабго лъикІаб гІамал гьабизе жал цере ккарал, жидер мурад Аллагъу разилъи гуреб букІинчІел муъминзаби.

63. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَايَا آلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾

64. Жидер ахал цІакъ гІурччинал, бецІаб кьералде
сверун рукІунел.

مُدْهَامَتَانِ ﴿٦٤﴾

Лъим гІураб мехалъ хур-хералъул гІурччинлъи бецІаб букІунел гІадаб мисал бачин буго гьаб.

65. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَايَا آلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

66. Гьеб кІиябго ахикъги жиб чвахулеб ва
бурулеб кІиги лъел ицги буго:

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾

гьел иццаздаса Аллагъасе рокъарал муъминзабаде бацІадаб, гъуинаб лъим гуребги махІ жиндир гъуинаб миск, кафур ва гІанбарги баккула.

67. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَايَا آلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

68. Гьеб кІиябго ахикъ пихъал руго, чамастакги
буго, румманги буго (граната).

فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾

69. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَايَا آلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

70. Гьел алжаназда жанир жал берцинал, жидер тІабигІат-гІамал тьикІал муьминал руччабиги руго. فِيهِنَّ حَيْرَاتٌ حِسَانٌ ﴿٧٠﴾

71. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧١﴾

72. Гьел руго жидер чадиразда жанир рахчун рукІунел хІурулгІинзаби. حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَاءِ ﴿٧٢﴾

73. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٣﴾

74. Гьел руччабазда жидер россабаздаса цеве щивго инсан, яги жен хьатІун вукІунаро. لَرِيطِمُهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ ﴿٧٤﴾

75. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٥﴾

76. Жал гІодорчІун ва хьибил чІван рукІуна тІохазда тІад тьураб гІурччинаб дарайдул кьандалябазда. مُسَكِّينَ عَلَى رُفُوفٍ خُضْرٍ وَعَبَقَرِي حِسَانٍ ﴿٧٦﴾

Жал берцинал, чІухІарал тІансабазда тІадги рукІуна.

Грабиязул гІадат буго кинабго жиндир берцинлгьин-тьикІлгьин тІокІаб жоялдагІабкьариябаунабулеб. Цогиабуна: «ГІабкьар» абулеб яманалъул росо букІана жиндир агьлуялгь цІакь чІухІарал тІансаби рессулеб. Гьелда рельлгьине гьабуна алжаналъул тІанса. Амма гьаб алжаналъул тІанса жиндие сипат гьабизе лъалареб берцинлгьиялъул букІуна.

77. Нужер БетІергьанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб, я гьал гІадамал ва женал?! فَيَأْتِيءُ الْآءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٧٧﴾

КинабгІаги нигІмат нижеца гьереси гьабуларо, я нижер БетІергьан! Кинабго рецци две буго БетІергьан.

78. Дур БетІергьан Аллагь жив тІадегІанав ва жив вацІадава вуго. تَبَرَّكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

Жиндир хиралгьин ва сахавалгьин даинавги вуго.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикь гьабеге жив разияб гІамал гьабизе ва жиндир цІоб-рахІмуялдагьун тьикІаб ахиратти кьеге.

ТІадегІанав Аллагьасул квербакьиялдагьун сурату ПрахІманалъул тафсир ва таржама хьван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

56. Сура тул Вакъигат

سورة الواقعة

Гъаб сура талда жаниб аслияб хIалалъ Къиямасеб къо гIагарлъараб мехалъ букIунеб ва гъеб Къиямасеб къо чIун хадуб букIунеб хIал бицун буго.

Къиямасеб къоялъ киналго гIадамал лъабиде рикъун рукIин бицун ва гъел къукъабазе дагъабго баянги къолеб буго. Гъел руго жидер гIамал хъварал кагътал кваранаб рахъалъан къолел, квегIаб рахъалъан къолелги ва «Ассабикъуна» абулел жидер лъикIаб гIамал цIакъго цIикIкIарал гIадамалги. Аллагъ ﷻ ватиялъе, гъев цо вукIиналъе ва гъесул хIалкъолъиялъе далилал рачун руго.

Сура талъул ахиралдаги доб лъабго къокъаялъул хIал баян гъабун буго, гъезул руссунел бакIги бицун буго.

Ибну ГIасакир абурал гIалимас Ибну МасгIудил таржамал гъабураб (гъесул бицараб) бакIалда абун: «Гъав ГIабдуллагъ ибну МасгIудунтун вукIана жив хвараб унтиялъ. Гъесда ваккизе вачIана жинда Аллагъ разилъаяв ГIусман асхIаб. Гъес абун: «Щиб жо бугеб дуе къварилъи гъабулеб, мун зигардизе гъавулеб?» - абун. ГIабдуллагъица абун: «Дир мунагъал руго дун зигардизе гъавулел» - абун. Хадубги ГIусман асхIабас абун: «Дур хъул лъураб жо щибха бугеб?» - абун. Гъес абун: «Аллагъасул ﷻ гурхIел буго» - абун. ГIусманица абун: «Дица духъе тохтур ахIилищха?» - абун. Ибну МасгIудица абун: «Гъев тохтур вуго жинца дун унтизе гъавурав чи» - абун. ГIусман асхIабас абун: «Дица дуе дагъаб боцIи-мал къе абун амру гъабизе бегъилариц?» - абун. Ибну МасгIудица абун: «Дир гъеб боцIи-малалда щибго хIаажалъи гъечIо» - абун. ГIусман асхIабас абун: «Гъеб дур ясазе букIина мун хун хадур хутIани» - абун. Ибну МасгIудица абун: «Мун дир ясал пакъирлъила абун хIинкъунищ вугев? Дица дир ясазда амру гъабун буго гъез щибаб сордоаялъ «Сура тул Вакъигат цIале абун» - абун». ХIадис цIакъ загIипаблъун рикIана Ал-хIафизул ГIиракъияс.

Аллагъ разилъаги гъал хириял асхIабзабазда, Аллагъас ﷻ нилъги гъезда нахърегIизе гъареги ва гъелгун цадахъ тIадеги рахъине гъареги. Амин.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиб букIин хIакъаб Къиямасеб къо чIараб мехаль, إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ١
2. гъеб гьереси гъабулев гъеб нахъе чIвалев
щивго чи вукIунаро. Дунялалда гъаб гьереси
гъабун хъвадарал гIадамазда гъеб къояль жидер
беразда бихъула къиямасеб къоялъул хIинкъи ва захIмалъи, гъеб
къояль кинавго чияс иманги лъола, гъел Аллагъасе لَيْسَ لَوْقَعَتِهَا كَذِبٌ ٢ جَلَّ جَلَّالُهُ ٢ цIакъ хIелун,
мутIигIлъунги рукIуна. Амма гъеб къояль лъураб иманаль щибго
мунпагIат гъабуларо. Гъеб буго жиндиль жазаъ гъабулеб къо.
3. Гъеб къо буго жинца Аллагъасул خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ٣ جَلَّ جَلَّالُهُ ٣ тушбаби
гIодорегIаналлъун гъарун жужахIалде жанире
рехулеб, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ ٣ хIинкъарал муъминзаби алжаналда
жанир гIадегIанал макъамаздаги рукIине гъарулеб къо.
4. Гъеб Къиямасеб къоги чIола кутакалда إِذَا رَجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ٤
ракъ багъарун хадуб. Жинда гIад бугеб кинабго
мина биххулеб хIалалъ, кIалгIабиги хъулбиги ракъалде портулеб,
мугIрулги гъаршун унеб хIалалъ.
5. Гъел мугIрулги гIутIун ун ханждаг хIур гIадин وَسَيَّتِ الْجِبَالُ بَسًا ٥
лъугъараб мехаль,
6. Жиб гъаваялда боржанхъулеб хIур гIадин бикъ- فَكَانَتْ هَبَاءً مُّنبَثًّا ٦
бикъун гъел мугIрузул ракъ-хIарш араб мехаль.
7. Гъеб къояль нужги рукIуна, я гъал гIадамал, وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ٧
лъабго батIияб къокъальун. Дунялалда нужеца
гъабураб гIамалада рекъон гIадегIанав Аллагъас ахираталда нуже
гъабула лъабго батIияб даража.
8. Цо къукъа буго жидер гIамал فَأَصْحَبُ الْمِئْمَنَةِ مَا أَصْحَبُ الْمِئْمَنَةِ ٨
хъварал кагътал кваранисан къолел.
Щибха бугеб гъеб квараниса кагътал къолеб къокъа? Щиб
гIамал букIараб гъез дунялалда гъабураб?
9. Цо къукъа буго жидер гIамал وَأَصْحَبُ السَّعْمَةِ مَا أَصْحَبُ السَّعْمَةِ ٩
хъварал кагътал квегIаб рахъальан
къолеб? Гъеб щиб къукъаха бугеб? Кинаб гIамал гъез гъабулеб
букIараб?
10. Жал алжаназул гIадегIанал даража- وَالسَّيْفُونَ السَّيْفُونَ ١٠
макъамалде цере кколел, хIисаб-мизанго

гъабичлгого гъеб макъам жиде кьолел кьукъа буго дунялалда
лъикIаб гIамал гъабизе жал цере кколел рукIарал гIадамал.

11. Гьел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гIагар гъарулел أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ١١ муъминзаби.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Паршалъул рагIад жиде букIунел.

12. Бишунго хирияб алжаналда жанир жал فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ١٢ рукIунелги руго гьел.

13. Гемедал гIадамал цересел умматазул руго гьел ثَلَاثَةٌ مِنْ آلِ أَبِي هَارَةَ ١٣ السَّيِّئُونَ.

14. Дагъалго гIадамал гъаб ахираб умматалъулги وَقِيلَ مَنْ الْآخِرِينَ ١٤ руго.

Гъаб умматалдаса цере гемедал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рукIиндал, гьезда иман лъурал гIадамалги гемедал рукIунелъул абураб рагIи буго гъаб цересел умматазул «ассабикунал» гемедал руго абун. Цоги магIна гъабун: ассабикунал гъаб МухIаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалъул авалал гIадамаздаса гемедал руго абун. Гьел хириял асхIабзаби рукIиндалго, гьезул Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъи ва гьесие мутIигIлъи гемедал букIана.

15. Меседаль рессарал (къачIарал) тахазда гIад عَلَى سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ١٥ рукIуна.

16. Гьел тахазда хьибил чIван, цоял цоязда مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ١٦ данде ритIунги рукIуна.

Муъминзаби цоцаде балагъун, цоцаде ракIгъун, рохун рукIуна. Гьезул цоясул мугъ погидасда бихъуларо.

17. Алжаналда жанир даимго рукIунел يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ١٧ гьилманалги гьезда гIаде хъвадулел рукIуна.

18. Жидеда кодоб батIи-батIияб гьекъолел жо بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقٍ وَكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ١٨ жаниб бугел лълъаралги (бокалал) рукIуна, сурахIал (графин) ва налбекалги (чаши) рукIуна.

Жиб чвахун унеб гьекъолел жоялъул цIун рукIуна гьел.

19. Гъеб алжаналъул гьекъолел жоялдалъун لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يَزِفُونَ ١٩ жидер бетIерги унтуларо, гIакълуги хисуларо.

Дунялалъул гьекъолел жо жиб гьекъезе кьогIаб, махIараб букIуна, жиб гьекъон хадуб гIакълуги ине гъабулел, жиндир мехтел гIаса араб мехаль бетIер унтулелги букIуна.

20. Жиде бокъараб щинаб пихъги букIуна гьел وَلِكُلِّهِمْ مِمَّا يَتَخَبَّرُونَ ٢٠

муъминзабазе.

21. Жидер хьул лъураб боржунев жоялъул гъанги букІуна.

وَلِحِمِّ طَيْرٍ مَّا يَسْتَهْوُونَ ﴿٢١﴾

Гъеб боржунев жо гурелъулги жидер къасд ккараб гъан букІуна алжаналъул агълуялъе.

Аллагъасул свалат салам лъеяа аварагас бицараб хІадисалда буго: «Дуда алжаналда жаниб боржанхъулеб цо хІинчІ бихъараб мехалъ ва гъелъул гъан бугеб аниц дуге абун дур ракІалдаги хъатІараб мехалъ, гъеб хІинчІ бежун, белъун дуда цебе босун бачІуна» – абун. ХІадис имам Баззарица бицана.

22.23. Жиндир лъелалда жаниб бахчун бугеб луълуалъул гІадаб жидер берцинлъи бугел хІурулгІинзабиги рукІуна.

وَحُورٍ عِينٍ ﴿٢٢﴾

كَأَمْثَلِ الذُّلُوفِ الْمَكُونِ ﴿٢٣﴾

24. Гъеб кинабго нигІмат жал цере ккарал муъминзабазе букІуна жидеца дунялалда гъабураб лъикІаб гІамалалъе жазаълъун.

جَزَاءٍ يَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

25. Жидеда гъеб алжаналда жаниб гІададисеб ва жиндилъ мунагъ хІакъ букІунев калам рагІуларо.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا الْغَوَىٰ وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٥﴾

26. Жидеда гъениб рагІулеб калам буго «салам-салам» абун цоцаде абулеб рагІи.

إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

Гъаб бакІалда «Ассабикъуна» абулел муъминзабазул бицен тІубана.

27. Жидер гІамал хъвараб кагъат кваранаб рахъалъан къурал гІадамал. Щал гІадамалха гъел кколел? Кинал нигІматал гъезие хІадурун ругел?

وَأَحَبُّ إِلَيْمِنِ مَا أَحَبُّ إِلَيْمِنِ ﴿٢٧﴾

28. Жидер заз тІаса къотІараб сидруялъул гъотІол рагІдукъ рукІуна гъел.

فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٢٨﴾

Сидру буго (лотос) дунялалда жинда тІад зазги бижулеб, жиндир тІанхал кІудияб, рагІадги гІемераб гъветІ. Ахираталда гъеб гъветІалъул заз букІунаро.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго: цо аГІрабияв аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІана ва гъес абуна: «Ярасуллаллагъи! Аллагъас абулеб буго алжаналда жаниб жинца инсанасе зарал гъабулеб гъветІ буго» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Щиб гъветІ гъеб?» - абун. Дов чияс абуна: «Гъеб буго сидроялъул гъветІ. Гъеб гъветІалда тІад заз букІуна» - абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

абуна: «Ғадеґанав Аллаґьас Къуръаналда абублеб ґьечлиш «Жиндир заз кьотIараб сирдо» абун. Аллаґьас جَلَّالُه ґьелтул зазги тIаса ине ґьабун ґьеб щибаб заз букIараб бакIалда тихъ бижине ґьабула. Ғеб тихъги лъабкъоялда ашIила кIиго батIияб кьер ва тIаґIам бугеб букIуна, цояб цоялда рельеIарабги букIунаро» - абун. ХIадис ХIакимица ва Байґакъияс бицана.

29. Жиб пихъил цIураб бананалтул ґьветIалтул раґIдукъги рукIуна.

وَطَلَحَ مَنصُورٌ ﴿٢٩﴾

30. Жиб даимаб, жиб кидаго тIаса унареб раґIадалтуль рукIуна ґьел.

وَطَلَّ مَمْدُودٌ ﴿٣٠﴾

Алжаналда жаниб бакъ букIунаро, ґьениб канлтиги нуралтул букIуна: канлти букIуна, ґьеб канлти жинца кьолеб жо ґьезда бихъуларо. Ғеб букIуна Ғадеґанав Аллаґьасул нур.

31. Жиб чвахун унеб лъимги букIуна.

وَمَاءٌ مَّسْكُوبٌ ﴿٣١﴾

32.33. Жиб Ғемераб, нахъасан кьотIулареб ва жиб босизе ґьукъулареб пихъги букIуна.

وَفَلَاحٌ كَثِيرٌ ﴿٣٢﴾

Алжаналтул пихъ жиб кванана абун даґьIулеб букIунаро. Ғединабго буго алжаналтул кинабго нигIмат: цо нигIмат босараб бакIалда цоги ґьелда рельеIараб лъолеб. Ал КъуртIуби абублев Ғалимас абун: Ғарабиял рукIиндал салул авлахъазда Ғумру ґьабулел, Ғемер къварилти бихъун гурони жиде лъимги щоларел, ґьутIбузул раґIадги, ґьезул пихъги щоларел, Аллаґьас لَمْ يَطْمُتْ وَلَا يَمُوتْ ґьезие кьотIи ґьабублеб буго ахираталда ґьезие алжаналтул ахал рукIине руго абун жидеда жанисан лъим хъвадулел, жидер пихъ ґьарзаял ва раґIад даимал.

لَمْ يَطْمُتْ وَلَا يَمُوتْ ﴿٣٣﴾

34. Жал рорхатал тахазда тIамурал бусеналдаги рукIуна.

وَفُشٌّ مَّرْفُوعٌ ﴿٣٤﴾

35. ХIакълъунго Дица алжаналтул руччаби цидаса рижана.

إِنَّا أَنْشَأْنَهُنَّ إِنِشَاءً ﴿٣٥﴾

Дунялалда ґьезул букIунеб букIараб унта-щокълти, ґьиз-лъим тIаса ине ґьабуна. Ғолохъанал, берцинал ґьаруна.

36. Ғел киналго руччаби Ғолилаллъунги ґьаруна, ґьезул Ғолиллти тIаса унаребги ґьабуна.

جَعَلْنَهُنَّ أَكْبَارًا ﴿٣٦﴾

37. Жидер россабазулгун Ғелбашадал, жиде россаби цIакъ рокъулелги ґьаруна.

عُرُبًا أَتْرَابًا ﴿٣٧﴾

Алжаналтул агълу киналго лъебералда лъабго сонил Ғумруялде руссине ґьарула ва ґьеб Ғумруялтул Ғорхъода рукIуна.

Жинда Аллагъ разилъай Умусаламатидаса бицараб хІадисалда буго: *дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гьикъана гъаб* 35, 36, 37 аяталъ бицараб жоялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Я Умусаламат! Гьел руччаби руго дуњалалда рукІадго жал херлъун, сурукълъун, тІомбукІлун, мугъкъулун хварал руччаби. Аллагъас *عَلَّامٌ* гьел тІаде рахъине гъарула жал *ذَاكَ* росабазе рокълеллъун, гъезулгун сонал бащадаллъун» - абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хІадисалда буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе цо херай *ГІадан* ячІана ва гьель абун: «Я расулллагъи! Дуца Аллагъасда *عَلَّامٌ* гъаре дун алжаналде лъугъине гъае» - абун. Гьелда аварас *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* абун: «Я пуланасул эбел! Алжаналде жанире херал *ГІадамал* лъугъунаро» - абун. Цинги гъей *ГІодулаго* нахъе ине лъугъиндал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нужеца гьелда абе гъей алжаналде жание херайлъун лъугъине гъайизе гъечІо» - абун. Цинги аварас *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* гьал аяталги *ГІалана* (35, 36, 37). ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Гьал руччаби *ГІидасан* рижун гъадиал берцинал ва жал росабазе рокълеллъун дица гъаруна абун.

38. Жидер *ГІамал* хъвараб кагъат квараниса кьурал *ГІадамазе*. لَا صَحْبَ الْآخِرِينَ ﴿٣٨﴾

39. Гьел руго цересел умматазул жамагІат ثَلَاثَةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٩﴾

40. Ва гъаб МухІаммадил *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* умматалъул жамагІатги. وَأُولَٰئِكَ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٠﴾

Гъаб бакІалда квараниса кагътал кьурал муъминзабазул бицен *ГІубана*.

41. КвегІаб рахъалъан жидехъе кагътал кьурал *ГІадамал*. Щал *ГІадамалха* гьел ругел ва щибжо гъезие ахираталда хІадурун бугеб? وَأَصْحَابُ الشَّامِ مَا أَصْحَابُ الشَّامِ ﴿٤١﴾

42. Гьел рукІине руго боркъараб жужахІалъул *ГІаялъулъ* ва жиб расул кьибилалда жанибе лъугъунеб махІалъулъги. Жиндир бухІи ва махІцин *ГІакъаб* хІамималъулъги (гъекъолеб жо). فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ﴿٤٢﴾

43. ЖужахІалъул кІкІуялъул бухІараб рагІадалъулъги рукІине руго. وَزُلْزِلَ مِّنْ يَّحْمُومٍ ﴿٤٣﴾

44. Жинда жаниб щибго гъогъен гъечІеб ва жиндир щибго лъикІлъиги гъечІеб. لَّا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٤﴾

Гъаб *ГІазабалъе* гьел хІакъаллъун ккеялъе сабабги буго:

45. Х1акълъунго гьел дунялалъул рукъор, إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾
жидее г1емерал ниг1матал къурал рукин.
Жидер напсалъе бокъарабщинаб жо гъабун, гьелъул лазат-шагъват
т1убан хъвадарал рукин.

46. Ц1акъ к1удияб мунагълъун жиб бугеб وَكَاْنُوا يُصْرُونَ عَلَى الْخَنِثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾
ширкалда т1ад ч1аралги руклана гьел.

47. Гъез абулеб буклана: «Ниж хвезеги وَكَاْنُوا يَقُولُونَ أَيَّدَا مِتْنَا وَكَاْنَا تَرَابًا وَعَظْمًا أَأَنَّا لَمَبْعُونُونَ ﴿٤٧﴾
хун ракъълъунги, турарал рукъбилъунги
лъугъараб мехаль ниж ц1идаса
т1адейиш рахъине гъарулел?» - абун.

48. Нижедаги цере хварал нижер умумулгийиш أَوَّابًا وَنَا الْأَوَّلُونَ ﴿٤٨﴾
т1аде рахъине гъаризе ругел абунги абулеб буклана
гъез.

Гъеб буклана жидеца ахират букланалда инкар гъабун абулеб раг1и.

49.50. Дуца гьел мушриказда абе Мух1аммад قُلْ إِنَّا الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Х1акълъунго цереселги хадуселги
киналго данде гъаризе руго жиб къот1и لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٥٠﴾
гъабураб, жиндиль жазаъ гъабулеб
къиямасеб къоялъ»-абун.

51. Х1акълъунго цинги нужеца, я гьал ثُمَّ إِنَّكُمْ إِلَيْهَا الضَّالُّونَ الْمَكِيدُونَ ﴿٥١﴾
къосарал ва Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ аварагзабиги
غَيْبِهَا سَكَّام гьереси гъарулел т1адамал,

52. Жужах1алъул закъум абулеб гъвет1алдаса لَا يَكُونُ مِنْ شَجَرٍ مِنْ رُحْمٍ ﴿٥٢﴾
кваназе буго.

53. Цинги нужеца гъеб квешаб, хъубаб т1аг1амалъул فَمَا لَوْ مِنْهَا الْبَطُونُ ﴿٥٣﴾
чехъги ц1езабизе буго.

54. Гьелда т1аде бух1араб, мах1цараб х1амимги فَشَرِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾
гъекъезе буго.

55. Гъеб х1амим нужеца гъекъезе буго лъим فَشَرِبُونَ شُرْبَ الْهَمِيمِ ﴿٥٥﴾
гъекъон жал г1орц1уларел, къечарал варанабаз
г1адин.

56. Гъаб буго Къиямасеб къоялъ гъезие гъабизе هَذَا نَزْلُ اللَّهِ يَوْمَ الدِّينِ ﴿٥٦﴾
бугеб гъоболлъи, гъедин хира гъаризе руго
жидеца жужах1 т1аса бишарал куфру-ширкалъул т1адамал. Гъаб
закъумалъулги х1амималъулги хабар цебеги бицун букландал гъаниб
къокъ гъабун толеб буго.

Гьал капурзабазе букулнеб т1азаб бицун хадуб т1адег1анав Аллагъас

гъезие жиндир хІалкІюлґиялґул бицунеб буго ва гъез иман лъезе бокъун берцинаб ваґІзаги гъабулеб буго.

57. Дица рижана нуж киналго. Щибго жо гъечІеб бакІалдаса нуж рижарав дица хун хадур нуж тІаде рахъине гъарила абураб раґІи нужеца шай ритІухъ гъабулареб? ﴿٥٧﴾

58. Нужеда бихъулариш ва нужеца пикру гъабулариш нужеца къватІибе рехулеб манидал къатІрайлґул. ﴿٥٨﴾

Гъеб къатІра буго чорхолъан къватІибе бачІунеб лъим гІадаб, гІетІ гІадаб жо. Гъеб къатІра чІужугІаданалґул рахІмоялде жанибе ккараб мехалъ гъениб гъелґул манидал къатІрагун цолґун жиб кІудияб гІола ва жиндаса инсан лъугъуна.

59. Гъеб манидул къатІра инсанлґун бижине гъабулел нужишха ругел, яги дуниш вугев дица гъеб бижине гъабулев ва гъелда рухІ лъолев? ХІакъаб жо буго тІадеґІанав Аллаґъ вуго жинца гъеб бижине гъабулев ва гъелда рухІ лъолев. ﴿٥٩﴾

Гъеб амру гъадин бугелґул шайха Маккаялґул мушриказ иман лъолареб Аллаґъас جَلَّ جَلَالُهُ хун хадур тІаде рахъине гъаризе рукІиналда?!

60. Дица нужеда гъоркъоб хвел къадар гъабун буго: гъеб тІаде шолареб щибниги жо букІине гъечІо. Гъеб хвелалъе кинавниги инсан цоцаде ващадав вуго. ЧІухІарав ханги гІодовеґІанав лаґъги гъеб хвалида цеве цохІо хІалалъ чІола. Бечедав-мискинав, къадру-къимат бугев чи гъелъ ватІа гъавуларо. Дун щибго жоялъ гІажизги гъавуларо, ﴿٦٠﴾

61. Дица нужги гъалаг гъарун нужер бакІалда цоги нужедаго рельґъараб халкъ бижиналдаса. Ахираталда нуж цІидаса рижиналдасаги дун щибго жоялъ гІажиз гъавуларо. Гъеб цІидасан рижи нужеда жиб лъалареб, нужер гІакълу жинда хадуб гъолареб хІалалъ букІинеге бегъула. ﴿٦١﴾

62. ХІакълґунго нужеда бихъана ва нужеда лъала нуж тІоцебесеб нухалъ кин рижаралали. ﴿٦٢﴾

Щибго жо гъечІеб бакІалдаса рижана, цохІо манидал къатІрайлдасаги рижана. Гъеб амруялґул ваґІза лъугъунеб анишха нуже! Щибго

жо гъечлеб бакIаладса жинца нуж рижарав Аллагъасда جَلَّالَهُ хун хадур
гIаде рахъине гъаризе кIолеблби кин нужеда бичIчулареб?

63. Нужеда бихъуларииш ва нужеца пикру أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿١٦﴾
гъабуларииш гъаб нужеца бекъулеб хуралъул?

64. Нужишха ругел гъеб ракъулъе рехараб ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ﴿١٧﴾
мугъ бижине гъабулел гIадамал, яги Дуниш
вугев Дица гъеб бижине гъабулев?!

65. Дие бокъун букIараб ани дица гъеб хуриб لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ
бижараб жо жиб бакъвараб, турун гIодобе تَفَكَّهُونَ ﴿١٨﴾
араб херлъун гъабилаан.

Цинги нужги рукинаан гъелда гIажаиблъун,
ракI къварилъун.

66. ХIакълъунго нужецаги абизе букIана нижеде إِنَّا الْمُقَرَّبُونَ ﴿١٩﴾
гIаде рецIел кканаха абун.

Гъеб хур бекъулаго гъабураб харжги, гъениб хъараб хъонги гIадада
хун бугельул. Цоги магIна гъабуна: «Нижее Аллагъас جَلَّالَهُ гIазаб
гъабунаха» - абун абизе буго нужеца»-абун.

67. Ниж ризкъиялдаса махIрум гъарун руго абунги بَلْ نَحْنُ مُحْرَمُونَ ﴿٢٠﴾
абилаан нужеца.

Хуриб хъараб хъон хвараб гIечIого кодоб хутIарабги хIалтIухъ
мухълъун къезе ккун букIиналдалъун.

ГIадегIанав Аллагъас гъеб хIалалда нужер хур-хер бакъвазе гъабун
хвезе гъабулеб мехаль гъеб гъукъизе кIоларел нуж рукин лъараб
мехальги гъев Аллагъасда جَلَّالَهُ иман щай лъолареб ва гъес нужее
къурал гIемерал нигIматазда данде шукруги кин гъабулареб?

68. Гъаб нужеца жиб гъекъолеб лъимгIаги أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿٢١﴾
бихъуларииш нужеда ва гъельул пикру
гъабуларииш?

69. Гъаб зодисан рещтIине гъабурал ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴿٢٢﴾
гIадамал нужишха ругел, яги Дуниш
вугев Дица гъеб лъим рещтIине гъабурав?!

70. Дие бокъараб ани Дица гъеб لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أَجَاهًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾
лъим гъабилаан цIакъ цIамхIалаб,
къогIаблъун. Жиб гъекъезе кIолареблъун гъабилаан.

Гъадинаб гъуинаб, жиб гъекъезе бигъаяб, жиб гъекъон къеч
хъвалеб лъим нужее къурав Аллагъасе جَلَّالَهُ шукру кин нужеца
гъабулареб?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас лъим гьекъолеб мехаль абулеб букІана: «*Кинабго рецц ва цукру Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ* буго, жиндир цІоб-рахІматалдалъун нилъеда гъединаб лъим гъекъезе гъабурав ва нилъер мунагъал сабаблъун жинца гъеб лъим цІамхІалаб, кьогІабги гъабичІев» - абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.

71. Гъаб нужеца жиб бакулеб цІагІаги

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾

**бихъуларищ нужеда ва нужеца гъелъул пикруги
гъабуларищ?!**

**72. Гъеб цІа жиндаса бакулеб гъветІ
нужецайишха бижараб, яги Дуниш
вугев Дица гъеб гъветІ бижизе гъабурав?!**

أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ ﴿٧٢﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абунa: «Цониги гъветІ ва заз-хъарахъ гъечІо жинда жаниб цІа бугеб букІун гурони, цохІо гІунаб абулеб гъветІ гурони»-абун (Ююба, Униба).

Ибну Касирица абунa: «ГІарабияз жиндасан цІа рекІине гъабулеб кІиги гъветІ букІана—Алмарху ва АлгІафар. Гъеб кІиябго гъветІалдаса бахъун кІиги хъоп цоцада лъульараб мехаль гъезда гъоркъоса цІадул хІенхІал гъуршулаан»-абун.

**73. Дица гъеб дуњялалъул цІа гъабунa
жиндаса вагІза босулеблъун, гъеб**

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكُّرًا وَفِتْنًا لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٣﴾

цІа бихъараб мехаль муъминзабазда ахиратги, гъениб букІунеб жужахІалъул цІаги раклалде щола. **Гъеб цІаялдаса мунпагІат босизе бокъарал ГІадамаз гъелдаса мунпагІат босулеблъунги гъабунa.** Рукъор ругониги, сапаралда ругониги гъеб цІаялдаса мунпагІат босула ГІадамаз. Гъеб цІа инсанасе квегъиги Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* хІикматалдаса цо хІикмат буго. Гъелъул пикру гъабурав чиясеги Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел далилал руго.

**74. Дуца дур БетІергъан Аллагъасе тасбихІ
гъабе, МухІаммад ﷺ, жиндир къадру
кІудияв, жиндир гъунар ва гуч камилав.**

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

Гъев Аллагъаседехун *جَلَّ جَلَالُهُ* мушрикаца гІунтІизе гъарулел, гъесие мукъсанлъги бачІунел сипатаздаса дуца гъев вацІадад гъаве. Дуца абе: «СубхІаналлагъи! Аллагъ *جَلَّ جَلَالُهُ* вацІадад ва тІадегІанав вуго жинца гъел цере рехсарал жал рижарав жиндир къудраталдалъун. Жинца инсанасе гъелги квегъарав жиндир хІикматалдалъун. СубхІаналлагъи, мун цІакъ кІудияв вуго ва дур ханлъиги гъунарги кІудияб буго»-абун.

75. Дун ғьедулев вуго цІваби хьвадулел
нухаздалъун ва ғьел жиндилъ рещтІунел
бакІаздалъунги.

﴿فَلَا أَقْسِمُ بِمَوْقِعِ النُّجُومِ﴾

76. ХІакълъунго ғьаб ғьа ғьедиги цІакъл
кІудияб ғьа ғьеди бугоха! Нуж жо лъалел ва
бичІунел ғІадамал рукІаралани нужеца Аллағьасда
лъелаан ва ғьесдехун кьацандиги талаан. Ғьаб ғьа ғьедиги буго:

﴿وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَّا تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ﴾

77. ХІакълъунго ғьаб нужее МухІаммадица
цІалулеб бугеб тІехъ жиб хирияб Къуръан буго.

﴿إِنَّهُ لَقَرَّءٌ أُنْكُرِيْمُ﴾

﴿صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾

Ғьеб тІадеғІанав Аллағьасул каламги буго. Мушрикаца абухъин ғьеб
ғьереси ғьечІо, сихІруги ғьечІо, жиб инсанас ургъараб хабарги ғьечІо.

78. Жиб цІунараб тІехъалда жаниб хъван бугебги
буго.

﴿فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ﴾

Аллағьасда аскІоб бугеб ЛавхІулмахІфузалда хъван буго. Нилъеца
цІалулел Къуръаназдаги хъван буго. Жиндилъ хис-бас ғьабиялдаса
цІунун буго ғьеб Къуръан.

79. Ғьеб тІехъалда квер хъатІуларо жал
рацІцІадал ғІадамаца гурони.

﴿لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْأُمُّطَهَرُونَ﴾

Какие чури букІун гурони ғьелда квер хъатІуларо. Ғьелъие далил
буго Аллағьасул свалат салам лъеяв аварағас ҒІамру ибну ХІазм
абулев асхІабасухъе хъвараб кағъат. Ғьелда жаниб буго: «Къуръаналда
квер хъвачІого букІине жив вацІцІадав чияс гурони» - абун. Жинда
Аллағъ разилъаяв Ибну ҒІумарицаги абун: «Дуца Къуръаналда квер
хъатІуге мун вацІцІадав вукІун гурони» - абун. ҒІалимзабаца ғьеб
рацІцІалъиялъе мағІна ғьабуна какие чурун вукІин. Черх чури тІад
бугев чияс квер хъатІизе беғъуларо ва кІалалъ Къуръан цІализеги
беғъуларо. Какие чури ғьечІев чияс кІалалъ Къуръан цІализе беғъула,
ғьелда квер хъвачІого цІалулеб бугони.

80. Ғьаб Къуръан буго кинабго ғІаламалъул
БетІерғьанлъун жив вугев Аллағьас
рещтІине ғьабураб тІехъ.

﴿تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ﴾

81. Ғьаб хирияб Къуръанишха нужеца
ғьереси ғьабулеб, я ғьаб инкарчағІазул
жамағІат?!

﴿أَفِيْهِذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُّذْهَبُونَ﴾

82. Аллағьас
щукру ғьабичІого, ғьелда инкар ккун, ғьебги
нужеца ғьереси ғьабулеб бугоха!

﴿وَيَتَجَلَّبَوْنَ رِفْقَهُ أَتَدْرِكُونَ﴾

Гъеб ризкъи нужеес кьолев Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ** нужеца инкар кколеб буго. Нижее цIад рещтIизабуна цо пуланаб цIвааял абун. Яги нижее ризкъи кьуна цо пуланаб жоял абун.

83. Цо нужеес вокъулев чиясул малаикзабаца **فَقُولَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ** ^(٨٣)
рухI бахъулеб букIун, гъеб рухI шокъробе щун
бугеб мехаль,

84. Нужги гъеб бакIалда гъесда тIаде ралагъун **وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ** ^(٨٤)
ругеб мехаль,

85. Нужеда вихъулев гъечIониги **وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تَبْصُرُونَ** ^(٨٥)
нужедасаги тIагарда дунги вугеб
мехаль гъев жиндир рухI босулев чияса.

Дир Гелмуялдальун дида гъесул хIал нужедасаги лъикI лъалеб
букIуна.

86. Нуж тIаде рахъине гъарун нужер тIамалазе **فَقُولَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ** ^(٨٦)
жазаъ гъабулареллъун ратани (нужеца абулеб
бугеб хIалалъ),

87. Нужеда кIвезе букIана гъев нужеес вокъарав **نَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ** ^(٨٧)
чиясул рухI бахъизе биччачIого жиндирго
бакIалда буссине гъабизе нуж битIараб жо бицунел тIадамал
рукIаралани.

Гъал аятазул (83-87) кьокъаб магIна буго нужеца инкар ккун абулеб буго ахиратги гъечIо, хIисаб-мизанги гъечIо, тIамалазда рекъон жазаъги гъабизе гъечIо абун. Гъеб нужер рагIи битIараб батани ва нужер ихтияралда щибниги амруги батани нужеца тIаде нужги ралагъун цо нужеес вокъарав чи хвезе кинха виччалев? Гъев нужеес вокъарав чи хвалидаса нужеда цIунизе кIолеб гъечIеб мехаль нужеда лъазе ккеларищ нужеда тIад цо ханлъи, цо къуват, цо гъунар букIин. Гъев хан вуго тIадегIанав Аллагъ. Гъев Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъун, гъесие мутигIлъун, гъесул расуласда нахърильлъун кин нуж хъвадуларел?!
88. Ва амма гъев жиндир рухI бахъула вугев **فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ** ^(٨٨)
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** лагъ, Аллагъас жинда тIагарде
гъарурал муъминзабаздаса ватани

89. Гъесие Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскIоb цIакъаб **فَرُوحٌ وَرِجَانٌ وَحَتَّى نَعِيمٍ** ^(٨٩)
парахалъи буго, берцинаб, хирияб ризкъиги
буго, нигIматазул алжаналги руго.

90. Гъел жиндир тIамал хъварал кагътал **وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْأَحْمِينَ** ^(٩٠)
кваранисан къурав чи ватани.

91. Гьесде абула: «Дуде салам буго жидехъе кваранисан кагътал кьурал муъминзабазул» - абун. ﴿فَسَلِّمْ لَهُمُ أَصْحَابَ الْيَمِينِ﴾

Гьев гьелгун цадахъ нигІматазул алжаналда жанивги вукІуна.

92. Ва амма гьев чи ватани жив кьосарав, ﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ﴾ жинца ахират гьереси гьабун хьвадарав чи.

93. Гьесие бугеб гьоболлѣи бухІараб, махІцараб хІамим буго. ﴿فَنُزِّلُ مِنْ جَمِيمٍ﴾

94. Гьев жужахІалъул цІадавеги лъугъине гьавула ва ﴿وَنُصْلِيَهُ جَحِيمٍ﴾ гьеб цІаялъ вухІулевги вукІуна.

95. ХІакълъунго Гьаб цебехун бицараб ахираталда жазаъ гьаби, гьеб жазаъ гьаби щивасул гІамалалда рельтъун букІинги жиб хІакъаб, жиб букІине букІин якъинаб амру буго. ﴿إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ﴾

Гьелда инкар гьабиги цІакъ ахІмакъаб пиша буго.

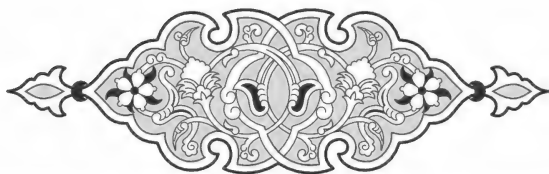
96. Дуца дур БетІергъан Аллагъ вацІцІад гьавун ﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ «سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ» абе, МухІаммад ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *kligo ragli* буго жал абизе мацІалъе бигъаял, цІадирабазда жодор кириги бакІал, жив гурхІулев Аллагъасеги ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ жал рокъулел «субхІаналлагъи ва бихІамдигъи, субхІаналлагъил Глазим» абун аби. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Жив вацІцІадав ва тІадегІанав вуго жиндир ханлѣи бергъарав, жиндир кьудрат камилав Аллагъ ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул ВакъигІаталъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецги гьев Аллагъасе ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ буго.

57. Сурагул Хиадид

سُورَةُ الْحَدِيدِ

Гъаб хирияб сурат буго Мадинаялда жиб рецтине гъабураб ва жинца Исламияб шаригIаталгул хIукмаби рицунеб. БитIараб игIтикъадалда, берцинал тIабигIатазда ва мухIканаб шаргIалда хъвадизе ахIулел руго гъаб сураталь.

Сураталда жаниб лъабго кIудияб масъала баян гъабун буго:

1) Гъаб кинабго гIалам Аллагъасул ﷻ мулк букIин, гъес бижараб, гъес жиндие бокъараб хIалалъ хъвадизе гъабулеб.

2) Жиндирго напсги бицун хирияб боцIи-малги Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло къезе тIадаб букIин.

3) Дунялалгул хIакъикъат баян гъаби. Гъеб дунялалъ инсан гуккичIого вукIине гъесие дунялалда ругел, жидеца инсан гуккулел умурал рицун руго.

ПадегIанав Аллагъасул сипатал ва гъесул берцинал цIаралги рицун руго. Иман лъураб агълуялгул ва пасикъаб, къосараб агълуялгулги мисал бачун буго. Мунатикъабазул цо-цо тIабигIат-гIамалги рехсон буго. Дунялалгулги аххираталгулги хIакъикъат баян гъабун берцинаб, гъваридаб мисал-сурат рехсон буго.

Сураталгул ахиралда хириял аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритIиялдалъун бугеб мурад бицун буго, Аллагъасдаса ﷻ хIинкъа абун ва гъесул расуласда нахъригъла абун амруги гъабулеб буго.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Маххалгул сурат» абун гъелда жаниб маххалгул бицен гъабун бугелгул ва гъеб махх инсанасул гIумру-яшавалда жаниб жиндаса гIемер батIи-батIияб рахъальан мунпагIат босулеб букIиналъе гIологи.

Жив гурхIулел, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ПадегIанав Аллагъ вацIцIад гъавула, ﷻ سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ гъев кIодо гъавун гъесие рецци гъабула зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъаль. Гъев Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жинца гъабулеб хIукму къадаралгулъ ва лагъзадерил тадбиралгулъ хIакимиявги вуго. МунпагIат бугеб

хІукму гурони гѣбуларев, гІадлу битІарав вуго.

2. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ **буго**
зобалазулги ракъалъулги хантъи.

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَحْيٍ وَيُمِيتُ وَهُوَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٧﴾

Жинца чІаго гъарулев ва жинца

хвезеги гъарулев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ,

жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев вуго,

жиндие бокъараб жо гѣбизе жив щибго жоялъ нахъе чІваларевги вуго.

3. ТІадегІанав Аллагъ жив авалав вуго
жиндаса цебехун щибго жо букІинчІев.

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ

يَكُلُّ شَيْءٍ عَلَيْهِ ﴿٥٨﴾

Жив ахиравги вуго:

Кинабго махлукъалдаса хадувги жив нахъе

хутІулев. Жиндир ватиялъе авал-ахир гъечІев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

ГІакълуялда рекъон жив вукІин загъирав вуго жив ватиялъе

гІемерал далилал рукІун. Беразда жив вихъуларев батІинавги

вуго. Жиндир хІакъикъат лъаялдаса махлукъ гІажизав вуго. Жинда

кинабго жо лъалевги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Гъесда лъачІого

цохІо зарра гІадаб жо бальго хутІуларо зобалазда бугониги, ракъалда бугониги.

4. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие
лагълъи гѣбизе тІадав БетІергъан,
жинца зобалги ракъги анлъго къоялда
жаниб бижарав.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ

أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ

فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ

وَمَا يَصْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا

تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٥٩﴾

Гъеб анлъго къоялъул къадар зобал-ракъ
бижиналъе чІезе гѣбиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

цо хІикмат буго. Жиндие бокъарабани

гъеб кинабго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цохІо

лахІзаталда жанибги бижилаан. **Цинги ТІадегІанав Аллагъ**

ГІарщалда тІадегІанлъана жиндир заталъул къадруялда рекъараб

хІалалъ. Нилъеда гъелъул хІал бицине лъаларо ва мисал бачинеге

лъаларо. Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала ракъалда жаниб лъугъунеб

жо: цІад бугониги, хварал гІадамал ругониги. Гъеб ракъульѣан

къватибе бачІунеб жоги лъала: хер бугониги лъим ва магІдан

бугониги. Зодиса гІодобе рещІунеб жоги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ :

цІад бугониги, рахІмат, гІазаб бугониги, малаикзаби ругониги. Зодобе

бахун унеб жоги лъала: лагъзадерил лъикІаб гІамал бугониги,

малаикзаби ругониги. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гІелму-лъаялдальтун

нужгун цадахъ вуго нуж кир ругониги.

Ибну Касирица абуна: «Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда тӀаде валагъун вугев гӀадин вуго, нужеца гъабулеб кинабго гӀамал жинда бихъулевги вуго, нуж кир ругониги: ральдалъ ругониги, ракъадада ругониги, беџӀаб рохъор ругониги, сардиль бугониги, къад бугониги. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀелму-лъаялъе кинабго бакӀ ва кинабго хӀал цохӀо хӀалалъ буго»-абун. ГӀараб маџӀалда таъвил абураб рагӀи бачӀуна чанго батӀияб магӀнаылда. Цо магӀна буго тафсир абураб. Гъеб буго каламалъул мурад баян гъаби, гъеб бичӀӀӀуледухъ бици. Гъеб магӀнаылда буго Къуръаналъе тафсир гъабиги. Гъединго буго макъуялъе таъвил гъаби: ай макъу къотӀи, гъеб баян гъаби.

Таъвилалъул цоги магӀна буго хӀакъикъат абураб. Гъельие мисал буго ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا نَارَ بَاطِلٍ﴾ абураб - гъел ралагъун ругищ къиямасеб къоялъул хӀакъикъат лъялда гурони.

Гъединго таъвил гъаби абула каламалъул загъираб, машгъураб магӀнаги тун гъельие букӀине бегъулеб цоги магӀна гъабиялда. Гъаб буго «Къуръаналъул каламалъе таъвил гъаби» абидалго хадусел (гъанже ругел) гӀалимзабазул мурадлъун букӀунеб магӀна. Гъельие мисал буго истиваъ абураб рагӀиялъе истийлаъ магӀна гъаби.

Бусурманчиясе бегъуларо Къуръаналъе тафсир гъабулаго гъелъул сахӀихӀаб, битӀараб магӀнаги жибо тун жиндир гъава-нафсалъе бокъараб хӀалалъ магӀна гъаби. Щивав чиясул мурадалда рекъон, гъесул гъаваялда нахърилълъун Къуръаналъул магӀна гъаби буго тӀадегӀанав Аллагъасул калам гӀодобегӀан гъаби. МухӀканаб ва битӀараб букӀуна хириял асхӀабзабаз ва гъезда хадур рукӀарал салафус-салихӀиназ гъабураб магӀна гъаби ва гъезда бичӀӀӀараб куцаль нильедаги Аллагъасул калам бичӀӀӀи. Хасго мухӀканлъи гъабизе ккола гӀакъидаылда хурхарал аятазе магӀна гъабулеб бакӀалда.

ТӀадегӀанав Аллагъасул рагӀи ﴿وَهُمْ مَعَكُمْ أِنْ مَأْكُنتُمْ﴾ абураб – гъаб рагӀиялъ тӀоритӀел гъабула жиндир гӀелмуялдалъун Аллагъ лагъзадерида цадахъ вукӀиналда. Жиндир заталдалъун гъев лагъзадерида цадахъ вугин аби мекъаб магӀна буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда рекъараб хӀалалъ жиндир гӀарџалда тӀадегӀанлъун вугелъул.

5. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго зобалазулги ракъалъулги ханлъи. Ахираталда кинабго халкъалъул амруги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буссине буго.

6. Жинца сордо къоялде жанибе лъугъине гъабулев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, гъединго къо сордоялде жанибе

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥٧﴾

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥٨﴾

лъугѧине гѧабулевги вуго.

Жиндир махлукъалъуль жиндие бокъараб тасаруф (хис-бас) гѧабулев вуго. Гъев Аллагъ ﷻ жинда цѧакъ лъалев вуго гѧадамазул каранда ругел раклѧзда жаниб бугеб жоги.

7. Нужеца гъев Аллагъасдаги ﷻ ءَامِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَحْلِفِينَ فِيهِ ۚ فَالَّذِينَ ءَامِنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾
гъесул расуласдаги иман лъе! Аллагъас
ﷻ нужеє къураб ризкъиялдаса
нужеца садакъѧа-напакъѧаги къе!

Нужеда кодоб бугеб боцѧи-мал буго Аллагъас

ﷻ нужеѧе къураб гъесул мулк. Гъев Аллагъасул ﷻ мулкалъуль бугеб тасаруф гъес малъѧѧе гѧабе. Нужедаса гъев Аллагъасда ﷻ иманги лъун, гъеб боцѧи-мал Аллагъ ﷻ разилъулеб нухалда напакъадеги къун хъвадарал гѧадамазе ахираталда цѧакъ клудияб ажру букѧине буго. Аллагъ ﷻ разилъи ва ниглматазул алжанал рукѧине руго.

8. Гѧадегѧанав Аллагъасде иман лъечѧого وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾
букѧине ккани нужеє бугеб квалквал
ﷻ къварилъи щиб бугеб, гъев Аллагъас
нужеде витѧарав расулас нуж ахлѧулел
ругеб мехаль нугер Бетѧергъанасда иман

лъеялде. Гѧадегѧанав Аллагъас нужедаса къотѧиги босун букѧого
гъев Аллагъ ﷻ цо гъавун, гъесие гѧибидат гъабиялъе.

Гъаб къотѧи босиялъул магѧна буго: Аллагъас ﷻ нужеє гѧакълу-лъѧѧ къун буго, бихѧи-рагѧиги къун буго, пикру гъабизе раклѧи бетѧерги къун буго. Гъал алаталги хлѧтѧизе гъарун Аллагъ ﷻ цо вукѧиналда, гъев жиндие лагълъи гъабизе хлѧкъав вукѧиналда, гъев гъаб кинабго махлукъалъул Халикъ ва Разикъ вукѧин лъаялде жидер тѧоритѧулел цѧакъ гѧемерал гѧаламаталги гъарун руго Аллагъас ﷻ жиндир махлукъалда жанир. Инсанас Аллагъас ﷻ жиндие къурал алаталги хлѧтѧизе гъарун гъесул махлукъалъуль ругел гѧаламатаздаса хлужа-далилги босун жиндир Бетѧергъан Аллагъ вукѧин, жив гъесул лагъ вукѧин ва гъесие гѧибадат гъабизе жинда гѧадаб букѧин чѧезе гъабизе ккола. Цинги гъеб жинда гѧадаб гѧамал гъабизеги ккола. Гъаб буго цо магѧна Аллагъас ﷻ лагъзадеридасан къотѧи босиялъул.

Цо гѧакъылав, балугъав чиясда бихъулеб ва гъесул квер щолеб бакѧалда квенги лъымги лъун бугони, цинги гъев чи гъеб квен кванаѧѧого, лъым гъекъечѧого чѧани жив хвезегѧан, гъев хвеялъул гѧайиб гъев чиясда букѧуна. Гъадианаб мисал буго Аллагъас ﷻ жив цо вукѧиналда тѧоритѧел гъабулел гѧемерал далилал цере лъураб мехаль гъезда

инкарги гъабун куфру-ширкалда чIарав чиясул. Ахираталда гъев чи жужахIалде реххи гъесул жиндирго гIайиб буго.

Гъаб «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотIи босана» абураб рагIиялъул цоги магIна гъабун. ПIадегIанав Аллагъас киналго гIадамазул заррабиги рижун гъел жинда цере чIезе гъарун, гъезда гъикъана: «Дун нугер БетIергъан Аллагъ вугиш?» - абун. Гъел заррабаца жавабги къун букIана: «Вуго мун нижер БетIергъан Аллагъ» - абун. Гъаб къотIи жидеца хвезе гъабураллъун рикIкIуна дунялалъул рукъор жал иман лъечIого чIарал, куфру-ширкалда хъвадарал гIадамал»-абун.

Нуж нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъолел гIадамал ратани нужеда гъаб хIакъикъат лъай ва нужеца иман лъе! Гъеб иман лъезе мех шун буго.

9. ПIадегIанав Аллагъ вуго жинца жиндир лагъасда:-Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасда, гъаб хирияб Къуръан рещтIине гъабулел. Жидеца шаргIиял ахIкамал баян гъабулел жал мухIканал аята лъул руго гъел.

Гъел аятаздалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж куфруялъул бецIлъиялдаса иманалъул нуралде рахъине гъаризе. ХIакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеда жив цIакъ гурхIулел. Гъеб гурхIел буго дол цере рицарал гIакълйял далилал рижун течIого нуж хIакъаб диналде ахIизе расул витIин ва гъесухъе жинца нуж иманалъул нуралде тIоритIулел хирияб Къуръан рещтIине гъабиги. АлхIмдулилагъ! Кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго гъев БетIергъан Аллагъ лъалеллъун ниль гъарун ругелъул.

10. Нужее бугеб щиб, я гъал муъминзаби, нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло нугер боцIи-мал напакъаде къечIого букIине ккани?! Зобалазулги ракъалъулги кинабго ирси гIадегIанав Аллагъасе бугелъул.

Нужги хун нугер боцIи-малги цогидазе ирсалъе ине буго. Гъедин ирсалъе ине течIого гъеб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIоло харж гъабе! Ахираталда нужее гъеб кIудияб хазиналъун батизе буго.

ПIадегIанав Аллагъасда аскIоб жидер даража макъам цоцаде башадал рукIунаро Макка бахъилелде церего жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун, гъесул расуласе квербакъиги гъабун напакъа

هُوَ الَّذِي يُزِيلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتِ الْكِتَابِ لِيَُخْرِجَكَ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ
رَّحِيمٌ ١

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْوَى مِنْكُمْ مَنْ أَفْقَ
مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أَوْلِيَّكَ أَكْثَرُ دَرَجَةٍ
مِّنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلَوْا وَكَلَّا وَعَدَ
اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ حَبِيرٌ ١٠

кьолев рукIарал ва авараггун ﷺ цадахъ жал мушрикалгун рагъулел рукIарал муъминзабиги, гъеб Макка бахъун хадуб жидеца иман лъурал муъминзабиги. Дол Макка бахъилелде цебего жидеца иман лъурал ва жидеца рагъги гъабурал муъминзаби жидеа бугеб ажру цIакъ кIудиял руго, Макка бахъун хадуб жидеца напакъа кьурал ва рагъги гъабурал муъминзабаздасан. Аллагъас جَلَّالَهُ гъаб кIиябго кьукъаялъе лъикIаб ахират кьотIи гъабун буго. Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда лъалев. Гъеб гIамалалъул загъирабги балъгоябги жинда лъалев вуго, нужер рекIелъ ругел хиялалги жинда лъалев вуго. Нужее ахираталда гъабулеб жазагъи гъел нужер гIамалазда рекъон гъабизе буго.

Гъеб Макка бахъилелде цере муъминзаби дагъал рукIиндал, гъезда цвараб захIмалъиги, гъез хIехъараб къварилъиги цIакъ гIемераб букIана. Гъеб мехалъго жидеца иманги лъун Аллагъасул جَلَّالَهُ диналъе квербакъи гъабурал гIадамазул даража-макъам тIадегIанаб букIин щибго щаклъи гъечIеб жо буго.

Ал-Калби абулев гIалимас абуна гъаб аят жинда Аллагъ جَلَّالَهُ разилъаяв Абубакар асхIабасул хIакъалъуль рещIине гъабураб буго абун. Гъев Абубакр вукIиндал жинца бишунго себе иман лъурав, жиндир боцIи-малги Аллагъасул جَلَّالَهُ диналъе гIоло напакъаде кьурав ва жинца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса мушриказул къварилъи-зарал нахъе чIвалевлъунги вукIарав.

11. Жинца Аллагъ جَلَّالَهُ разилъи тIалаб гъабун боцIи-мал кьолев чи щив вугев, жиндие Аллагъас جَلَّالَهُ гъеб боцIи гIемер цIикIизабизе ва гIемераб ажру гъелда данде къезе?!

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
فِيَضَعُهُ لَهُ، وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

Дунялалъул рукъоб хIалалаб, берцинаб магIишат къезе, ахираталда нигIматазул алжаналги къезе?

Гъаб хирияб аят рещIине гъабураб мехалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе Мадинаялъул ансараздаса жив вугев, жинда Аллагъ разилъаяв АбудахIдахI вачIана ва гъес абуна: «Я расуллугъи! Уного тIадегIанав Аллагъасе бокъуниц бугеб нилъеца къарзалъе боцIи-мал къезе?» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «У, бокъун буго Аллагъасе جَلَّالَهُ нилъеца къарз гъабизе» - абун. Цинги АбудахIдахIица абуна: «Ворея, расуллугъи, дур квер бихъизе гъабея дида» - абун. Жинца аварагасул ﷺ кверги ккун гъев АбудахIдахIица абуна: «Дица дир БетIергъанасе къарзалъе кьолеб буго дир ах» - абун. Гъеб букIана анлънусго чамастакил гъветI жаниб

бугеб ах.

Цинги АбудахІдахІ гъеб ахикъе ана ва гъений йикІарай жиндирго чІужуялде ахІана: «Я УммудахІдахІ! Мун гъаб ахикъан къватІие ячІа, дица гъаб ах БетІергъан Аллагъасе къарзалъе къуна!»-абун. Жинда Аллагъ разилъайяй УммудахІдахІицаги абун: «Аллагъас جَلَّالُهُ дур дараналда баракатлъезабеги!» - абун, ва гъей жиндирлъималги, къайи-матахІги бакІарун ахикъа къватІие ячІана. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.

Хадуб тІадегІанав Аллагъас нилъеда бицунеб буго ахираталда муъминзабазул букІунеб хІал ва жинца абубеб буго:

12. Дуца умматалда бице, МухІаммад:

муъминал бихъиназда ва руччабазда
цебе ва кваранисеб рахъалда хъвадулеб

нур бихъулеб къоялъул хабар. Гъел

муъминзабаздаги абубеб: «Нужее рохел

буго жакъа! Жидеда жаниса нигІматазул

лъарал чвахулеб алжанал руго, даимго

рукІинелъун нуж гъенире жанире лъугъине гъаризе. Гъеб бугоха

цІакъ кІудияб бахъи буголъи ва рохалида кверщел бати!» - абун.

Муъминзаби сиратІалдаса унеб мехалъ букІуна гъеб нур гъезда цебе ва кваранаб рахъалъан. Гъеб нурги жидер иманалда ва лъикІаб гІамалалда релълъун шивасе батІи-батІияб букІуна. Гъелдалъун муъминзабазул гъурмалги бецІаб сардилъ цІураб моцІалда релълъун жидедасан нур загъирлъулел рукІуна.

Жидеда Аллагъ разилъаял абу Дардаица ва абу Зарица хІадис бицана ва гъез абун: «Нижеда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг рагІана жинца абубеб: «Дун вуго къиямасеб къоялъ жидеца сужда гъабизе изну къолезул авалав, гъеб суждаялдаса бетІер тІоцебе борхулевги вуго дун. Гъеб бетІер эхеде борхараб мехалъ дун валагъула дида цевеги, нахъеги, кваранисаги квегІисаги. Дида дир умматалъул гІадамалги лъала цогигдал умматазда гъоркъоса»-абун. Цинги цо асхІабас абун: «Я Расулаллагъи! Дуда кин дур уммат лъалеб НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام заманалдаса рукІарал гІемерал умматазда гъоркъоса»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дида гъеб уммат лъала какие чуриялъул асаралдалъун бохдул, гъуждул хъахІал рукІун. Гъаб асар цогигдал умматазул цонигиязе букІунаро. Гъезухъе гІамал хъварал кагътал квараниса квеялдалъунги лъала. Гъезул гъурмазда бугеб как баялъул, сужда гъабиялъул асаралдалъунги лъала. Гъезда

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى
نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرًا
الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

цебе хьвадулеб нур бихьунги лъала»-абун. Хиадис ибну абиХлатимица бицана.

13. Гьєб кьояль мунапикъал бихьиназ ва руччабаз абула муъминзабазде хитIаб гьабун: «Нуж чIа нижееги нужер нураль канлъи гьабизе ва нижги гьєб нуральулъ сиратIалдаса ине» - абун. Гьєзие жаваб гьабун муъминзабаца абула: «Нуж нахъ руссун дунялалде а ва гьенире ун гьенисан балагьє нужеєго нур» - абун.

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا
انظُرُوا نَارًا تَنْشِبُ مِن تَحْتِ كُرْسِيِّكَ لَآ أَتَى لَكُمْ
فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَهُ دُبابٌ
بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾

Гьєл махсароде гьарун ва гьєзул хьул кьотIизе гьабун абулеб рагIи буго гьєб.

Цинги гьєл мунапикъзабаздаги муъминзабаздаги гьоркьоб сангар гьабула жиндир рагьуги бугеб. Гьєб сангаральул жанисєб рахьалда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIмат букIуна: алжан букIуна ва муъминзабиги гьєб рахьалда рукIуна. Гьєб сангаральул кьватIисєб рахьалда жужахI букIуна ва мунапикъзабиги цогидаб жужахIальул агьлуги гьєниб букIуна.

Ибну Касирица абуна: гьєб сангаралда бугеб рагьдухъан жанире киналго муъминзаби лъугьараб мехаль гьєб рагьу рахала ва гьєлда цере эхетун мунапикъзабиги хутIула. ЦIакъ пащманлъун, хIайранлъун, Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса хIинкьун рукIуна гьєл абун.

14. Гьєл мунапикъзабаца муъминзабазде ахIула: «Нижги нужгун цадахъ рукIана гуриш дунялалда?»— абун. Нижецаги какги бана, кIалги ккуна, гьазаватги гьабуна.

يَتَادُونَهُمْ أَلَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ
أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّبْتُمُ الْأَمَانِ
حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَكَمُ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾

Нижееги кумек гьабе нужгун цадахъ рукIине абун. Гьєзие муъминзабаца жаваб гьабула: «БитIараб буго! Tасан нуж нижгун цадахъ рукIана. Амма нужер рекIель иман букIинчIо ва гьєлдалъун нужеца нужго гьалаг гьаруна. Нуж рукIана муъминзабазде балагьал щвезе бокьулел, гьєл гьазаваталда кьезе бокьулел. Нуж динальулъ щакдарулелги рукIана. Нуж хьулаца ва гьава-напсалъ гуккана, гьєб хIалалда нужги хвана. Тавбу гьабичIого, Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гьабичIого. Жинца гуккулеб, жиндир хIилла-макру бугеб шайтIанальги нуж гуккана» — абун. «Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гурхIулев вуго, гьєв тIаса лъугъунев вуго»-абун нуж мунагьазулъ халат гьаруна ва тавбу гьабизе риччачIо. Хадубги муъминзабаца гьєл мунапикъазде ахIула:

15. «Жакъа нужедаса ва загъирго
капурал рукIараздасаги гIакIа босуларо.
Нуж жанире руссунѣ бакI жужахIалъул
џа буго. Гъѣ буго нужѣе гъабизе
рекъараб жазаъги. ЦIакъ квѣшаб
руссунѣ бакI бугоха гъѣ жужахI!» – абун.

فَالْيَوْمَ لَا يَتُخَذُ مِنْكُمْ وِدِيَّةٌ وَلَا مِنْ الَّذِينَ
كَفَرُوا مَأْوَاهُمْ فِي النَّارِ هِيَ مَوْلَاهُمْ
وَيَسِّرُ الْمُصِيرُ ﴿١٥﴾

Аллагъасул свалат салам лъѣяв аварагас бицараб хIадисалда буго:
«ТIадегIанав Аллагъас жужахIалде рехилелде цебе капурчиясде
абула: «Дуца дида бице: кинабго дунялги, цогиги чанго дунялги дур
букIарабаниги гъѣб кинабго жоги кyun жакъа гъаб жужахIалдаса
хвасарлъи тIалаб гъабизе букIинчIиш дуца?» – абун. Гъѣс абула:
«Гъабизе букIана, дир БетIергъан!» – абун. Цинги гъѣсдехун абула:
«Дица дудаса џIакъ бигъаяб жо гъарун букIана. Мун Адамил
гъодиниса къватIивѣ вахъинѣ гъавун: «дуца дун цо гъавѣ ва дидехун
ширк гъабуге»-абун дица абураб мехалъ, дуца ширк гъаби тIаса
бищанаха!»-абун.

Цо гIалимас абуна: «Бахъи бугев чи вуго жив хъулаз гуккуларев,
гъава-напсалъѣ ва шайтIаналъѣ гуккизе чIоларев чи. Жиндир хъул
халалгъарав чиясда Аллагъасѣ جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъаби кIочона ва жиндир
гIажал букIиналдаса гъѣв гъапуллъула (гъѣсда хвѣзе вукIин кIочона)»-
абун.

16. Гъал муъминзабазѣ мех шун
гъѣчIишха жидер раклал тIеренлъизѣ
ва гъѣз Къуръаналъул вагIза-
насихIат босун жал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хIинкъизѣ? Аллагъ гIаклалде
шун, гъѣв гIѣмер рехсон рукIинѣ? Гъѣл
муъминзаби рукIунгутIизѣ жидеда

* اَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ
لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا
كَالَّذِينَ اُوْتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ
فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكِبُرُ عَنْهُمْ فَوَسَوْنَ ﴿١٦﴾

цѣрехун рукIарал жидѣхѣ тIѣхъ къурал гIадамазда рѣлълъун.
Гъѣл китабиязул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъѣчIого гъоркъоѣб гIѣмераѣб
замана ана ва гъѣзул раклалги къвакIарал, къосарал лъугъана.
Жидеда дин кIочон тана ва дунял тIаса бишун гъѣб гъабизѣ
лъугъана. Гъѣл Китабиязул гIѣмерисѣл гIадамал жал пасикъалги
руго. Аллагъасѣ جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъи тарал руго, гъѣсул диналъул
ахIкамал таралги руго. Жидѣца хIакъаѣб динги хисизѣ гъабун жидер
џаларал гIадамаз бицараѣб жоѣлда нахърилълъун руго, гъѣл жидер
аллагъзабилъун ккунги руго.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб аяталдалъун муъминзаби џIунулѣл
руго жидѣца хIакъаѣб динги тун батIулаѣб жо динлъун кквѣялдаса.

Къуръан-хадисги тун жидеда гьоркъор ругел цаларал гIадамаз, щайихзабаца бицараб Къуръан хадисазул хилапалда бугеб жоялда нахъ рилтъгIиналдасаги.

Жинда Аллагъ разильяв Муслимица бицараб хадисалда буго: «Муъминзаби Мадинаялде рачIараб мехаль гъезие черхалъе рахIат щвана, яшавги цодагъаб лъикIлъана ва жидеца гъабулеб букIараб гIибадатги дагълъана. Цинги гъел муъминзабазда гIайиб чIван гIадегIанав Аллагъас гъаб аят рещтIине гъабуна (16 аят)»-абун.

Жинда Аллагъ разильяв ибну МасгIудицаги абун: «Ниж Исламалде рачIун хадуб ункъо сон ун букIана ва цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъаб аятги рещтIине гъабуна» – абун.

17. Нужеда лъай, я гъал муъминзаби,

хIакълъунго гIадегIанав Аллагъ вукIин

жинца хун букIараб ракъ чIаго гъабулев.

أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا
لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

Гъеб хIалалъ Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ муъминзабазул

ракIалги чIаго гъарула ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ рехсеялда руссине гъарула.

Гъел хварал раклал чIаго гъарулеб жо буго гъаб хирияб Къуръан.

Гъалда нахъвилъгъарав чиясул рекIелъан къвакIи, беццлъи уна ва гъеб иманалъул нуралъул цIола. ХIакълъунго дица нуже дир аятал ва гIаламатал баян гъаруна нужеца гъездаса гIакълу босизе ва нужеда хIакъаб жо лъазе.

18. ХIакълъунго жидеца Аллагъасул

диналъе гIоло мискин-пакъиразе

садакъа къолел муъминал бихъиналги

руччабиги. Жидер хIалалаб боцIи

Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи гIалаб гъабун ва жидерго раклI разилъун

напакъаде къолел гIадамалги – гъел гIадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ

гъелъул кири гIемер гъабун хъвала ва гъезие ахираталда жиб

хирияб ажруги буго.

Алжан буго.

19. Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالُهُ гъесул

расуласдаги иман лъурал, гъезие

мутIигIлъун, гъезул амру-нагъю тIубан

хъвадарал муъминзаби руго жидеда

﴿الْصَّادِقُونَ﴾ абулел, жидер даража-макъам

гIадегIанал. Ва шагъидзабазеги буго

жодор бетIергъанасда аскIоб .

Ахираталда гъезие жидер гIамалалда рекъараб кIудияб ажруги,

إِنَّ الْمَصْدِقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ
قَرْضًا حَسَنًا يَضَعُ لَهُمْ أَجْرَهُمْ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ وَالشَّاهِدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ
أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِعَايِنَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

жалгун падахъ букӀунеб нурги. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккурал, дир Къуръанги мугӀжизаталги гьереси гъарурал гӀадамал руго жужахӀалъул бетӀергъаби. Даимго гъеб жужахӀалда жал рукӀунел, жидедаса гӀазабги тӀаса босуларел.

20. Нужеда лъае, я гъал муъминзаби, хӀакълъунго гъаб дуниялалъул чӀаголъи гӀададисеб жо букӀин. ГӀисинал лъималаз щибго мунпагӀат гъечӀеб жо гъабун черх сваказе гъабулеб гӀадин, жинца инсанасул черх сваказе гъабулеб, гъесие ахираталъе мунпагӀат гъечӀеб жоялъуль гъев хъвадизе гъавун.

Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** тӀагӀат-гӀибадат

гъабиялдаса инсан машгӀул (гъапул) гъавулеб жоги буго. АхӀмакъал гӀадамал жиндаса рохун рукӀунеб берцинлъиги буго: берцинаб ретӀел гӀадаб, берцинаб рукъ гӀадаб. Нуж цоял цоязда тӀад чӀухӀун рукӀунеб жоги буго: жиндир насабалдалъун чӀухӀун, лъимал-хъизаналдалъун чӀухӀун, боцӀи-малалдалъун чӀухӀун рукӀунеб. Цояз цоязулалдаса гӀемераб магӀишат данде гъабун, васал гӀемерал рукӀун гъелдалъун чӀухӀударулел рукӀунеб жоги буго гъаб дунял.

Гъаб дуниялалъул мисал буго рекъарухъаби жинца рохизе гъарулеб берцинаб хур-хер бижизе гъабураб цӀадалда релъълъун. Цинги гъеб хур-хер бакъван, тӀогъиллъун унеб, гъелдаса хадуб гъарщун гӀодобеги ун хъурун тӀагӀунеб. Жиб кодоб даимлъулареб, жиб тӀаса ин хехаб жо буго дуниялалъул бечелъи ва чӀухӀи-рецц. Ва амма ахираталда букӀунеб жо буго Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккурал гӀадамазе гъабулеб гучаб гӀазабги, муъминзабазе щолеб Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъиги, гъезул мунагъал рахчиги. Гъаб дуниялалъул чӀаголъи гъечӀо жинца инсан гуккулеб, жиб хеккого тӀаса унеб матагӀ гурони (дуниялалъул чӀаголъи, гъелъул магӀишат).

Гъеб дуниялалдалъун гуккун ккола жив гъапулав жиндир гӀакълу гъечӀев чи. Ахират тӀалаб гъабиялдаса жинца инсан машгӀул гъавурабгӀан мехаль дунял буго жинца гуккулеб матагӀ. Амма гъеб дуниялалъ инсан ахӀараб мехаль Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи ва ахират тӀалаб гъабиялда – цинги гъеб дунял цӀакъ лъикӀаб матагӀ букӀуна!

ТӀадегӀанав Аллагъас дунял хӀакъираб, жиндир щибго къимат гъечӀеб жольун бихъизе гъабидал, ахираталъул амруги цӀакъ кӀудияб, кӀвар бугеблъун бихъизе гъабидал, гъелда хадуб Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** инсан гъесизе

أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ
وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَكَثَرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ
كَثَلٌ غَبِيثٍ آعَجَبَ الْكَافِرَ بَنَاتُهُمْ يَهْمِجُ
فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حَطَمًا وَفِي الْآخِرَةِ
عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمَتَعُ الْعُرُورِ ﴿٢٠﴾

гъавулев вуго Аллагъ ﷻ разилтъи тІалаб гъабиялда гъев хехлъизе ва жинцаги абулеб буго:

21. Нужеца хехлъи гъабе, я гъал муъминзаби, Аллагъас ﷻ мунагъал чуриялде нуж швезе! Цогидаздаса цере кколеб хІалалъ иман камил гъабе, лъикІаб гІамалги гІемераб гъабе. Зобалги ракъигІан гІебаб ва гІагІидаб алжаналде нуж швезеги хехлъи гъабе!

سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ
ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾

Гъеб алжан хІадурун буго жидеца Аллагъасдаги гъесул расуласдаги иман лъурал гІадамазе. Гъаб Аллагъас ﷻ жиб къотІи гъабураб мунагъал рахчиги алжаналги гъесул рахъалъан бугеб кІудияб цІоб-рахІмат буго. Аллагъас ﷻ гъеб къола жиндие бокъарав чиясе. Жиндир гІамалалдалъун гъеб босизе кІолеви вукІунаро Аллагъас ﷻ цІоб-рахІмат гъабун жиндие бокъарал муъминзабазе къун букІун гурони. ГІамал сабаб буго Аллагъасул ﷻ цІоб-рахІмат швеялъе. ТІадегІанав Аллагъ вуго жиндир цІоб-рахІмат кІудияв.

22. Цониги къварилъи-балагъ гъаб ракъалде щоларо: ракъ багъари, бакъ бай, горо бай. Гъединго нужер напсаздаги щоларо: унта-щокълъи, ракъи-къеч, лъимер хвей, боцІи-мал гъалагълъи. Гъеб къварилъи-балагъ ЛавхІул-махІфузалда хъван букІун гурони дица гъел зобал-ракъги, гІадамалги рижилелде цебего.

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا
إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾

ХІакълъунго гъаб махлукъалда жаниб букІинесеб кинабго жо жиндир азалияб гІелмуялълъуль лъалеб букІин, хадуб гъеб ЛавхІулмахІфузалда хъван къадар гъабун букІинги, цинги гъеб кинабго хІукму-къадар махлукъалда жаниб хъвадизе гъаби ва гъелълул тадбир гъаби – ТІадегІанав Аллагъасе цІакъ бигъаяб жо буго. Гъесие гІемераб-дагъаб, захІматаб-бигъаяб амру букІунаро. Гъесул кинабго иш букІуна цохІо “Кун” (мун букІа) абураб рагІи абиялдалъун жиб букІунеб ва лъугъунеб.

23. Гъаб кинабго жо Аллагъасул ﷻ хІукму-къадаралдалъун букІин ва гъеб цебего хъван хІадурун букІин буго: нуже швечІого хутІараб жоялда нуж пащманлъичІого рукІине ва нуже швараб жоялдаса рохичІого рукІине. ТІадегІанав Аллагъсе

إِن كَيْدًا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا
تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ۚ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ
مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾

вокъуларо кинавниги чІухІарав, гІамал сурарав чи.

Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъурал гІадамаз балагъазда сабру гъабула ва нигІматазе шукруги гъабула. Гъаб буго гъаб аяталъул магІнаги. Капурзабазул пиша буго нигІматазе шукру гъабунгутІи ва балагъазде сабру гъабунгутІи. Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица абун: «Цониги чи гъечІо жив пащманлъулев ва вохулев вукІун гурони. Муъминчияс жинде щвараб къварилъи сабрулъун гъабула, жиндие щварал нигІматал шукрулъунги гъарула» – абун. ШаргІалда какараб рохи буго жиндие нигІматал къурав Аллагъ جَلَّالَهُ кІочон, гъел нигІматал жиндир гъунаралдалъун щварал руго абун раклалде ккун чІухІарав, шукру гъечІеб рохел гъаби. ШаргІалда какараб пащманлъи буго жинда гІаде цо къарилъи щвараб мехаль гъелда сабру гъабичІого чІвачІвадун, ахІдон вукІин.

24. Гъал балагъазда сабру гъечІел, нигІматазе шукруги гъечІел гІадамал руго жиде Аллагъас جَلَّالَهُ къураб нигІматалдаса лъикІаб нухалда харж

гъабизе жалго бахилал, жидеца цогидал гІадамалги гъеб лъикІаб нухалда харж гъабиялдаса нахъе чІвалел.

Аллагъасул جَلَّالَهُ нухалда боцІи-мал харж гъабиялдаса вусарав чи жинца жиндирго напсалъе зулму гъабурав чи вуго. ХІакълъунго ГІадегІанав Аллагъ жив бечедав вуго, жиндир пишабазуль жив вецаравги вуго. Гъев хІажатав гъечІо гІадамазул напакъа-сахІалде.

25. ХІакълъунго Дица Дир расулал ритІана жидер къавмал Исламияб диналде ахІизе. Гъезие баянал хІужабиги къуна, мугІжизаталги гъаруна. Гъел расулалгун цадахъ Дица гІехъги рештіне гъабуна жинда рекъон хІукму гъабизе, гъел гІадамаз цоцазе зулму гъабичІого букІине.

Цадира-къалиги гъабуна гІадамал жидеда гъоркъоб гъабулеб даран-базаралъуль ритІухъаллъун рукіне.

Дица гъел гІадамазе мунпагІаталъе маххги гъабуна: жинда жаниб къуват-гуч бугеб. Рагъул алатал махх-чараналъул гъарулелъул. Ва гІадамазе цогиги гІемерал мунпагІатал жиндиль бугеб: нус, гІаштіи гІадаб, пуруц гІадаб (плуг) хъаг-махх гІадаб цІарагІ ва алат маххул гъабулелъул.

الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبَخْلِ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا
مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ
النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ
يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ، يَا لَئِمْ يَكْفُرُ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

Галимзабаца абунa: «Гѣаб махх абурaб рагІи буго кинабго магІдaналда жинца щвей гѣабулeб. Гѣeб кинабго магІдан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндаса мунпагІат босулeблѣун бижун буго. ПaдeгІанав Аллагъас абулeб буго: Дица гѣаб махх-чаран гѣабунa муъминзабаца жиндаса ярагъ гѣабизе ва гѣeб ярагъалдалѣун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабaзда рагъ базe ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин ракъалда букІинe гѣабиялѣе гІоло жигъадги гѣабизе. **Цинги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ загъираб лъаялдалѣун лъазе щив чи вугеб гъаибaб (жинда бихъичлeб) жоялдаги божун, гъелда иманги лѣун жинца Аллагъасeги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулaсeги квербакъи гѣабулeв. Гъезул амру-нагъю тІубалeв ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналѣе гІоло жиндир боџи-малги, напсги бичулeв. **ХІакълѣунго Аллагъ цaкъ къуватав вуго, жиндир гуч бергъаравги вуго.****

Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кІолeб букІана жиндир тушбаби жинцаго гъалаг гъаризе. Муъминзабазе ажру-даража гІeмeраб букІинe бокъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъeзда амру гѣабунa жигъад гѣабe абун. Гъeб жигъад буго инсанасе дунялaлѣулги ахиратaлѣулги бахъи буголъи щолeб жо. Багъa тaдeгІанaб жоялѣухъ гІeмeраб жо щола. Инсанасе бищун багъa тaдeгІанaб жо жиндир рухІ, напс буго. Гъeб напс Алагъасул диналѣе гІоло бичараб мeхaлѣ гъелда дaндe Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьолeб ажру цогидaб кинабго гІамалaлѣухъ кьолeлдаса гІeмeраб ва къадруaб букІуна.

Ибну Касирица абунa: «ТaдeгІанaв Аллагъас чаран (хвалчeн) гѣабун буго жинца хІакъaб жо къaбул гѣабулaрeв чи хІинкъизе гъавулeблѣун. Жиндихъe хІакъaб хІужа-далил бачІараб мeхaлѣ гъелда инкар ккурaв чиясул инкарги нахъe чІвалeблѣун. Аллагъасул свaлат салам лъeяв аварaг Маккаялда aнџІила лъaбго сонaлѣ вукІана жинда Къуръан рeщтІунeвлѣун ва гъeл мушриказe баянал хІужабaздaлѣун жинца дагІaвaт гѣабулeвлѣун. Гъeл Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруaлдe хилиплѣун чІарал гІадамaзe камилaб хІалaлѣ дагІaвaт гѣабурaб мeхaлѣ, гъeзиe букІинe кьолeб хІалaлѣ хІужа-далилги чІeзe гѣабурaб мeхaлѣ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну кьуна жиндир расулaсe صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъижра гѣабун Мaдинаялдe инe ва муъминзабaздa амруги гѣабунa жигъад гѣабe абун, тушманасул гaбуралда хвалчeнги къaбe абун».

Аллагъасул свaлат салам лъeяв аварaгaс абунa: «Дун витІун вуго хвалчeнги босун Къиямасeб кьo чІeялдe гІагарлъараб мeхaлѣ. Дир ризкъиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гѣабун буго дир хвалчадул рагІадалда гъоркъ. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІодобeгІанлъи ва инжитлъи тІад гѣабун буго дир амруaлдa хилиплъарав чиясe. *жинца цo къавмалда рeлѣинлъи гѣабурaв чи живги гъeб къавмалдaсан вукІуна*» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

26. Хиакълъунго дица НухI авараг ва Ибрагъм авараг عَلَيْهِمَا السَّلَام витIана жидер къавмазда. Дица гъезул зурриятазулъ аварагIыги гъабуна, гъезда тIехьги рещтIине гъабуна. Гьел къавмаздаса жал битIараб нухалда тIоритIарал гIадамалги руго. Ва амма гъезул гIемерисел куфру-ширкалда тIад чIарал пасикъзаби руго.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٦٦﴾

27. Цинги гъезда хадурги Дица Дир аварагзаби عَلَيْهِمَا السَّلَام ритIана. Цоясда хадув цояв витIун щибаб къавмалда ва щибаб бакIалда дица аварагзаби عَلَيْهِمَا السَّلَام ритIана гьел къавмал жидеца хIакъаб диналде ахIизе. Гъезда хадув Марьямил вас ГIисаги عَلَيْهِمَا السَّلَام витIана. Дица гьесухъе Инжилги къуна. Гьев ГIиса аварагасда عَلَيْهِمَا السَّلَام нахърильгъарал муъминзабазул рекIель Дица Дидасан хIинкъьиги, жидеда гьоркъоб гурхIел-

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانٍ اللَّهِ فَنارِعُوهُمْ حَقِّ رِعَايَتِهَا فَفَاتَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾

рахIмуги рехана. Гьел цоцаде тамахал, цоцаде гурхIел-рахIму бугеллъун гъаруна дица. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул асхIабзабиги гъарураб гIадин жал цоцае рокьулел ва цоцаде гIурхIулеллъун.

Гьединго рагъбанлъьиги гъабуна (монашество) жидецаго ургъун бахъараб, Дица гъезда тIад къан букIинчIеб. Гьеб буго дунялалъул чIаголтъиялдаса мунпагIат босичIого, руччаби рачинчIого, гIадамаздаса батIа чIун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тIагIат гъабулел руго жал абун рукIин. Дица гъезда тIад къан букIинчIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъьин тIалаб гъаби гурони. Гьел гIадамаз жидеда тIад къараб дин жиб цIунизе кколеб хIалалъ цIуничIо. Гъез дин хисизе гъабуна. БидгIаял жал гъарун Инжилалда хъвараб жоялде гIамал гъаби тана. Жидеда хIакъав авараг вукIин лъалеб бугониги, МухIаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лъечIо. Гъездаса жидеца жидерго дин битIун гъабурал, хадуб МухIаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеца иманги лъурал гIадамазе дица гъезие къезе рекъараб ажру-кири къуна. Ва амма гъезул гIемерисел капурал ва пасикъал гIадамал руго.

28. Я гъал иман лъурал гIадамал, Нуж Алагъасда гIасилъизе хIинкъа! Гьев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласда иманги лъе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже кьезе буго кIиго

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ ءَامِنُوا بِرُسُلِهِ يُؤْتِكُمْ كُفَالَيْن مِّن رَّحْمَتِهِ وَتُجْعَلَ

бутIа (кIиго нухаль цIикIун) жиндир
рахIматалдаса. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нужее нур
гъабизе буго нуж гьельзул канлъиялъуль
рильъунеб.

لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرَ لَكُمْ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨﴾

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нужер мунагъалги чуризе руго. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**
вуго жинца мунагъал чурулев ва жив муъминзабазда гурхIулев.

29. Дица гъаб амру ва хIукму баян
гъабун бицана китабияб агълуялда
лъазе жидер хIалкIолареблъи

لَا يَعْلَمُ أَهْلُ الْكِتَابِ الْآيَقِدُونَ عَلَى
شَيْءٍ مِّنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** цIоб-рахIмат жидер
рахъалде сверизе гъабизе ва Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ аварагъли жиндие бокъарав чиясе кьолеблъиги лъазе.

Гъаб аят рещтIине гъабиялъе сабаб буго гъеб Инжил-Тавраталъул
агълуялъ абун букIин: «Нижер гурони аварагъаби **عليهم السلام** рукIунаро
ва нижеда гурони тIехъги рещтIунаро» – абун. Гъезул рагIи нахъчIван
Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъаб аят рещтIине гъабуна.

Кинабго цIоб-рахIмат Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ихтияралда буго. Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъеб жиндие бокъарав чиясе кьола. ХIакълъунго тIадегIанав
Аллагъ вуго жиндир цIоб-рахIмат кIудияв. Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
рахIматазул бишунго кIудияб аварагъли буго. Гъеб аварагъли Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ цо къавмалда хас гъабун букIунаро.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул ХIадидалъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещиги гъев Алагъасе буго.

58. Сурагул Мужадалат

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

Гъаб сурат Мадинаялда рецитӀине гъабураб бугельӀул гъалда жсанир шаргӀиял ахӀкамал рицарал аятал гӀемерал руго. Сураталда жиндалӀун цӀар тараб жиндир росасул хӀакъальӀул Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъарди гъабурай чӀужуялӀул бицун, жагъилияб заманаялӀ букӀараб «Зигъар» гъаби абураб жоаялӀул хӀукму баян гъабун буго.

Цо мажлисалда ругеб мехаль гъаризе кколел адабал рицун руго, гӀадамазда гъоркъор ругеб мехаль кӀуго чи цоцаде цурицуди какун гъеб иш гӀадамал щакдарулеб, гъезул рекӀель квешаб асар лъугъунеб жо букӀинги баян гъабун буго.

ТӀадегӀанав Алагъасда ва гъесул расуласда цо гъари гъабилелде цебе садакъа гъабизе лъикӀаб букӀин бицун буго: жинца лъикӀаб гӀамалги гъабун, гъеб лъикӀаб гӀамалалдалӀун нух бачун жсив Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарулевӀун вукӀине.

Алагъасул свалат салам лъеяв аварасул мажлисалде рачӀунел рукӀарал ягъудиязул мунатикъабазул бицен гъабун буго: загъиралда жидеца салам кӀолеб буго абун ккезе гъабун, хӀакъикъаталда жидеца аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квешаб дугӀа гъабулел рукӀарал. Гъел ягъудиял жидеца гъудулзабилӀун ккурал гӀарабиязул мунатикъабазул сипатал рицун руго.

СураталӀул ахиралда баян гъабун буго муъминчиясе цо жо бокъи ва гъеб рихин Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилӀи тӀалаб гъабун, гъесул диналӀе квербакъи гъабун букӀине кколебӀи, Алагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги жидеца туцманлӀи гъабулел гӀадамал муъминзабаца гъудулзабилӀун кквезе бегъуларебӀиги.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Алагъасул цӀаралдалӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХӀакъӀӀунго ТӀадегӀанав
Алагъасда рагӀана, я МухӀаммад
ﷺ, жиндир росасул бицун дуде
гъикъардарай чӀужуялӀул хабар. Гъей
Алагъасда جَلَّ جَلَالُهُ зигардулейги йикӀана,
Алагъасда جَلَّ جَلَالُهُ дурги гъельӀулги хабарги рагӀулеб букӀун ва

فَدَسَمَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِي نَجَّدَكَ فِي رَوْحِهَا
وَنَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

лъалейб букІун. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеца бицунейб жо жинда лъалейб вуго.

ХІакълъунго Тіадегіанав Аллагъ жинда кинабго жо рагіулев ва бихъулев вуго.

Гъаб аят ва гъалда хадуб бугеб лъабго аятги рещтіне гъабиялъе сабаблъун бицун жинда Аллагъ разилъай Пайшатидаса имам Бухарияс бицараб хІадисалда буго: «Жив Тіадегіанав ва ВауІадава вуго Аллагъ, жинда киналниги гъаркъл рагіулевги вуго. ХІакълъунго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасасухъе Хавлат Бинту СагІабат абудей гІадан ячІана жиндир рос Авс ибну Самитил гІарз бицун. Дунги рукълъул цояб рахъалда йикІана ва дида гъез бицунейб хабар рагіулеб букІана, цо-цо бакІ мухІканго рагіулебго хутІулеб букІана»-абун.

Гъей Халватица абудейб букІана: «Я расулаллагъи! Гъев Авсица дидаса зигъар гъабуна дун херлъараб мехаль, дир хІалги дагълъараб мехаль. Дир гІолохъанлъиги гъес хвезабуна, дица гъесие лъималги гъаруна. Дица гъесие гъарурал гІисинал лъимал руго: гъесухъе къуни гъел гІадада холел руго, дида аскІор тани гъел ракъулелги руго. Щиб жо дица гъабилейб? Дуца нижеда гъоркъоб хІукму гъабе» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас гъелда абудейб букІана: «Дида мун гъесие ХІарамайлъун лъугъун йихъулей йиги» – абун. Хадубги Хавлатица абудейб букІана: «Я расулаллагъи! Гъес дир цІар тІамичІо, гъев дие вокълев чиги вуго ва дир лъималазул эменги вуго» – абун. Аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ добго жаваб къураб мехаль Хавлатица абун: «Я дир Аллагъ! Дица дуде буго гъаб зигарди гъабудейб» – абун. Гъедин гъел кІиялго рукаго Жабраил малаик вачІана гъал аяталги росун»-абун.

Жагъилияб заманаялъ гІарабиязул гІадат букІана жиндие чІужу рихараб мехаль гъелда абудейб: «Гъанже мун дир эбелалда релъълъун йиги» – абун, яги гъелда релъараб магіна бугеб рагіи абудейб. Гъеб рагіи абураб мехаль гъел рос-лъади цоцадаса рагіалъулаан. Гъеб буго “Зигъар” гъаби абураб рагіиялъул магіна. Гъаб жагъилияб хІукму хвезе гъабун тІадегіанав Аллагъас абудейб буго:

2. Нужедаса цо гІадамаз жидер
руччабаздаса зигъар гъабуна абун гъел
руччаби гъезие улбуллъун лъугъунаро.
Эбелалъул гІадаб хІукму букІунаро:
гъей чІужулъун ячине хІарамлъуларо.
Нужер улбул руго жидеца нуж гъарурал
нужер хІакъикъиял улбул.

الَّذِينَ يَظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِّسَائِهِمْ مَا هُنَّ
أُمَّهَاتُهُمْ إِنْ أُمَّهُتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ
وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا
وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ ذُو بَرْحَةٍ

ШаргІалъул хІукмуялдалъун нужеца шуго нухаль батІа-батІаго жидер керен хахарал руччабиги рукІуна нужер рахьдал улбуллъун. Цогидал руччаби нужер улбуллъун рукІунаро. Гьел гІарабияз абулеб рагІи буго жиб Аллагъасул ﷻ шаргІалда рекъечІеб, мункараб ва гьересияб рагІи. ХІакълъунго, ТІадегІанав Аллагъ жив тІаса лъугъунев ва жив гурхІулев вуго. Гьаб шаргІияб хІукму рештІинегІан цебеккун нужедаса ккараб зигъар гьабиялдаса Аллагъ ﷻ тІаса лъугъуна ва нужеца тавбу гьабун, лъикІаб гІамал гьабун нуж хьвадани, гьев Аллагъ ﷻ нужеда гурхІула.

Гьаб цо аяталда жаниб ункъо батІияб далил буго зигъар гьаби хІарамаб букІиналгье. Цо буго: «Гьей дир эбелалда рельлъун йиго» – абураб мехаль гьев чияс гьереси бицунеб букІин. КІиабилеб буго: Аллагъас ﷻ зигъар гьаби мункараб жо буго абун аби. Лъабабилеб буго: Аллагъас ﷻ гьев чиясул рагІи гьереси гьабун абун букІин: «Гьел руччаби нужер улбул гьечІо» – абун. Ункабабилебги буго: Аллагъас ﷻ жидеца зигъар гьабурал гІадамаздаса жив тІаса лъугъинаян абун букІин. Аллагъ ﷻ тІаса лъугъуна жиндир лагъас шаргІалда хІарамаб жоги гьабун, хадув гьев чи рекІекълъун, тавбу гьабун Аллагъасде ﷻ вуссараб мехаль.

Гьеб зигъар гьаби хІарамаб букІин бицун хадуб Аллагъас ﷻ бицунеб буго жидеца гьеб зигъар гьабурал гІадамаз гьабизе кколеб жо ва жинца абулеб буго:

3. Жидеца руччабаздаса зигъарги гьабун букІун, цинги гьел руччабазда аскІор рукІине бокъарал гІадамаз, цо муъминав лагъ тархъизе ккела жал гьел руччабазда хьатІилелде цебе

(жимагІ гьабилелде цебе). Гьаб Аллагъасул ﷻ хІукму буго жиндалъун нужее вагІза гьабулеб ва нуж гьеб зигъар гьабиялдаса нахье чІвалеб.

Гьев Аллагъ ﷻ жинда лъалевги вуго нужеца гьабулеб кинабго гІамал.

4. Жинда муъминав лагъ тархъизе кІвечІев чияс кІиго моцІаль татІалаго (гьоркъоб цохІо кьо биччачІого) кІал кквезе ккела гьел руччабазда жал хьатІилелде цебе. Гьелдаги жиндир хІалкІвечІев чияс лъабкъого

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ بَنَاتِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ ذَلِكَ نُؤْعِظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٥٨﴾

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فِإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِيُذَكِّرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

мискинчиясе кваназе квен кьезе ккела.

Гъезие цо нухаль кваназе жиб гӀолеб кьадар, яги гъезие сордо-кьоялть кваназе жиб гӀолеб кьадар.

Гьаб хӀукму Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нуже баян гьабуна нужеца Аллагьасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, гьесул расуласдаги тӀубараб хӀалалъ иман лъезе, жагьилал гӀадаталги тун шаргӀияб хӀукмуялда нахьрилътыне. Гьаб буго Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргӀальул хӀукму ва гьелъул гӀорхьаби. Гьал гӀорхьаби хвезе гьарун жидеца Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмуялде инкар кколел гӀадамазе жинца унтize гьабулеб жужахӀальул гӀазаб букӀине буго.

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмуялда инкар кквей Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквей букӀуна. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмуялда инкар кквечӀониги гьеб хӀукмуги жибго тун цоги хӀукму гьабулеб бакӀалде ин: законалде ин, гӀадатазде яги гӀасиял, пасикьал гӀадамаз гьабулеб хӀукмуялде ин цӀакъ кӀудияб мунагъ буго куфруялде жиб гӀагараб. Гьаб кӀудияб мунагъ гьабулеллъун, жидер ахир мекьаблъун ккеялда хӀинкьараллъун руго гьаб заманалъул гӀемерисел бусурбаби. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргӀалда рекъон хӀукмуги гьабулел, цинги гьеб хӀукмуялда жалги разилъулел гӀадамал руго хӀакъикъиял муъминзаби.

5. ХӀакьлъунго жидеца Аллагьасулги

جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расуласулги амруялда

хилиплъи гьабулел ва гьездехун

жидеца тушманлъи гьабулел гӀадамал

гӀодорегӀан гьарула ва хӀакьир гьарула

гьезда цере рукӀарал умматазул капурзаби ва мушрикзаби

гӀодорегӀан гьарурал гӀадин.

ХӀакьлъунго Дица гьел гӀадамал битӀараб нухалда тӀоритӀize шаргӀиял ахӀкамал баян гьарун аятаалги рещтӀине гьарун руго.

Гьелаятаздаги, гьел аятаалжинца рещтӀине гьарурав Аллагьасдаги جَلَّ جَلَالُهُ жидеца инкар кколел гӀадамазе гьел гӀодорегӀан гьарулеб жужахӀальул гӀазаб букӀине буго.

6. Дуца ракӀалде швезабе, МухӀаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб кинабго

халкъ цохӀо Парасат майданалда

бахъине гьабулеб гӀуж. Гьеб кьо

буго цӀакъ хӀинкьи бугеб кьо. Гьел

гӀадамазда жидеца гьабураб гӀамал бицуна:

жидеда гьеб кӀочон букӀараб, амма Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ малаанкзаби хъвазе риччан нахъе цӀунун букӀараб. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كَيْتُوا كَمَا
كَيْتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ
بَيِّنَاتٍ وَلَكِنَّ كَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا
أَخْصَلَهُ اللَّهُ وَتَسْوَةٌ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدٌ ﴿٦﴾

кинабго жо бихъулев ва лъалев. Гъесие щибго жо бальго хутлуаро.

7. Дуда лъалариш, ва дуца пикру
гъабулариш, я гъав инсан, гIадегIанав
Аллагъ вукIин зобалаздаги ракъалдаги
бугеб жо жинда лъалев. Лъабго чиясул
цоцаде шурун, бальго кIалъай букIунаро
гъеб хабаралде гIенекун ункъабилев
чилъун Аллагъ ﷻ вукIун гурони.

Шугояв бальго хабар бицунел ругони–
гъенивги анлъабилевлъун Аллагъ ﷻ
вукIуна.

Гъездасан дагъал гIадамал ругониги, яги гIемерал ругониги
Аллагъ ﷻ вукIуна гъелгун цадахъ; кире гъал ругониги, щиб
гъез бицулеб бугониги ва щиб гъабулeб бугониги. Жиндир гIелму
лъаялдалъун. Цинги гъез гъабураб кинабго гIамал гъезда бицине
буго Къиямасеб къоялъ. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъ жинда
кинабго жо лъалев вуго.

Гъаб хадуб бугеб аят рещтIине гъабуна муъминзабаздаги ралагъун
гъезда нахъаса шуршудулел, бераз ишара гъабун, хъат къабун
релъанхъун жидеца муъминзаби гIодорегIан гъарулел рукIарал
ягъудиязул ва мунапикъзабазул хIакълъуль:

8. Мун валагъулариш МухIаммад
ﷺ, гъал гIадамазда: жидеда нагъю
гъабун букIарал нуж муъминзабазда
нахъаса шуршудуге абун, цингиги
жидеца гъеб шуршуди гъабулел
ва жидеда гъабураб нагъю хвезе
гъабулел? Гъел шуршудулел руго
жидеего мунагъ букIунеб жо бицун ва
муъминзабаздехун тушманлъи гъабун.

Ва Аллагъасул ﷻ расуласда гIасилъи ва тушманлъи гъабунги.
Духъе жал рачIараб мехаль гъел ягъудияз дуе тахIият гъабулeб
буго (кIодо гъави, салам гъаби) Аллагъас ﷻ гъабе абун амру
гъабураб гуреб жоялдалъун.

Ассаламу гIалайкум абизе кколеб бакIалда гъез абулеб буго Ассаму-
гIалайкум абун. Гъелъул магIна букIуна: !Нужее загъру буго, хвел
буго» – абураб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъезул мурад битчIулеб
букIана ва жинца абулеб букIана «ВагIалайкум» – абун. Цоги рагIи

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ
رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدَنَى
مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا
كَانُوا ثُمَّ يُنْزِلُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ
لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَجَّوْنَ بِالْآثَرِ وَالْعُدُونِ
وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذْ أُنْذِرُوا بِحُكْمِكَ يُنَاقِشُ
بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا
اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُكُمْ جَهَنَّمُ بَصُلُونَهَا
فَيَنْسُ الْآمِصِينَ ﴿٨﴾

тIаде цIикIкIине гьабичIого гьелтIул магIна букIуна «нужееги гьебго жо»-абураб.

Гьел квешлIаби гьарун хадубги, гьез жидедаго гьоркьоб абулеб букIана, шае нижее гIазаб гьабулеб гьечIеб абун, нижеца бицунебжо сабаблIун. Гьев хIакъав авараг вукIаравани швелаан гуриш нижеда гIазаб абун.

ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго: Гьезие гIазаблIун жагъанамма гIезе буго, жидеца гьелтIул цIадул гIазаб чIамулеблIун букIунеб. Цакъ квешаб руссунеб бакI бугоха гьеб жагъаннама. Аллагъас ﷻ нилъ цIунаги гьелдаса.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГIайшатги аскIой йикIун ягъудиял рачIана аварагасухъе ﷺ ва гьез абуна: «Ассаму гIалайкум» – абун. Гьеб жинда рагIараб мехаль ГIайшатица абуна: «Нужее буго загъруги Аллагъасул ﷻ лагIнатги» – абун. Гьел ягъудиял нахъе ун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Мун дагъай бигъа йикIа ГIайишат. Аллагъасе ﷻ бокъуларо къабихIаб рагIи бицин ва къабихIаб гIамал гьаби» – абун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГIайшатица абуна: “Я расулаллагъи! Дуда рагIичIиц гьел ягъудияз абураб рагIи» – абун. Аварагас ﷺ абуна: «Дуда рагIичIиц дица гьезие кьураб жаваб? Дица гьезда абуна «Нужееги гьебго буго» – абун. Аллагъас ﷻ дир дугIаялIе жаваб гьабизе буго гьезие заралалIе дица гьабураб, амма гьез дие заралалIе гьабураб дугIаялIе Аллагъас ﷻ жаваб гьабизе гьечIо» – абун. ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

9. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нуж цоцаде шурун кIалъалеб мехаль
нуж кIалъаге мунагъ бугеб жо

бицун, Аллагъасдехун ﷻ ва гьесул
расуласдехун тушманлIи бугеб,

Аллагъасул ﷻ расуласда гIасильи

бугеб жо бицун. Нуж цоцаде кIалъае

лъикIаб хабар бицун ва Аллагъ ﷻ разилъулеб, гьесдаса
хIинкъиялIул хабар бицун.

Нуж хIинкъа ахираталда жинде руссине ругев Аллагъасда
гIассильize. Гьес гьабизе буго нужер хIисаб-мизан.

10. ХIакълIунго гьеб мунагъ ва

тушманлIи жиндилъ бугеб жо бицун

гьабулеб хабар щайтIаналIул макро

буго, гьель гуккарал гIадамазул

гIамалги буго. ЩайтIаналь муъминзаби

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَنَجُّوا

بِالْأَسْمَاءِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ

وَتَنَجُّوا بِالْبَرِّ وَالْتَّقْوَىٰ وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ

تُحْشَرُونَ ﴿١﴾

إِنَّمَا التَّجَوُّىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ

ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَرْبِ هَمْزٍ شَيْءٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٢﴾

гуккула хадур гьел пашманлъизе ва гъезие гІазаб швезе бокьун.
Амма гъеб щайтІаналда кІоларо Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ изну букІун
гурони цониги чиясе щибго зарал гъабизе.

Гъаб амру гъадин бугельул муъминзабаца цохІо Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ
тІаге таваккал. Гъедин Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ божун ва гъесда таваккал
тІамун хъвадараб мехаль гьел мунапикъзабазул хІилла-макруялъ ва
гъезул шурщудиялъ муъминзбазе зарал гъабуларо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «*Нужер лъабго чи вугеб
мехаль, кІигояс цоцаде шурун хабар бицунге, дов гъалмагъ харбилъ
гІахъал гъавичІого. Гъедин хабар бицани гъев гъалмагъасе нужеца
зарал гъабула*» – абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Досул рекелъе квешаб хиял рехизе бегъула жиндаса балъго хабар
бицунеб бихъараб мехаль.

11. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нужеда абураб мехаль нуж гІодор чІун
ругеб мажлис (хІалкъа) гІатІид гъабе
абун нужеца гъеб мажлис гІатІид гъабе
ва гъенир нужер диналъул вацал гІодор
чІезе бакІ гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее
гІатІид гъабизе буго жиндир рахІматал
ва алжаналъул даражаби. Нужеда амру
гъабураб мехаль цо мажлисалдаса рахъун а абун, нуж рахъун
гІадегун нахъе а ва гъеб амру нужеца ракІ разилъун къабул
гъабе.

Нужедаса муъминзаби Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гІадегІан гъаризе руго
Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидее гІелму къурал муъминзаби цІакъго даража
гІадегІанал рукІине руго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда гъалев вуго
нужеца гъабулеб кинабго гІамал. Гъеб гІамалалъул загъирабги лъала
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва батІинабги лъала.

Гъаб аят рещтІине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам
лъеяв МухІаммад аварагасе бокъулеб букІана Бадроялъул агълу кІодо
гъабизе: Гьел рукІиндал мугъажирал ва ансарал. Бицунго аварагасе
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къварилъи бугеб мехаль гъесие квербакъи гъабуралги
рукІиндал. Цо къоялъ Сабит ибну Къайсгун цадахъ ансаразул къукъа
бачІараб мехаль гъезие аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскІор гІодор чІезе бакІ
букІинчІо ва гьел хІалкъаялдаса къватІир эхетун чІун рукІана. Гъенир
гІодор чІун рукІарал асхІабзабацаги гор гІатІид гъабун гъезие гІодор
чІезе бакІ гъабичІого. Гъаб амру захІмалъун Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварагас цо асхІабзаби цІар рехсон эхеде рахъине гъаруна ва

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَقَسَّعُوا فِي
الْمَجَالِسِ فَاقْسِعُوا بِحَسْبِ ءَلْفِ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ
أَنْشُرُوا فَأَنْشُرُوا لِرَفْعِ ءَلْفِ اللَّهِ الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

гъезул бакІалда Сабит ибну Къайсги гъесул гъалмагъзабиги гІодор чІезе гъаруна. Цинги жал эхеде рахъине гъарурал асхІабзабазегі захІмалъана гъеб амру. Киназего боқъулеб букІана аварагасда ﷺ аскІор мажлисалда гІодор чІезе. Гъеб амруги кодобе босун мунапикъзабаца квешаб хабар бицана ва гъез абунa: «Гъаб битІараб гІадлу гъечІо! Цоял эхеде рахъине гъарун цогидал гІодор чІезе гъаризе бегъилищ?» – абун. Цинги тІадегІанав Аллагъас ﷻ гъаб аят рещтІине гъабунa.

Аллагъасул свалат салам леяв аварагасул хІадисалда буго: «*Нужеца цо чи эхеде вахъине гъавуге, гъесул бакІалда нуж гІодор чІезе гІоло! Нужеца цоцазе бакІ гІатІид гъабе ва цоцада гурхІелги гъабе! Аллагъас ﷻ нужеегі кинабо гъикІлги гІатІид гъабизе буго!*» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Цоги хІадис буго: «*Цо муъминчи жиндир вацaсе квербакъи гъабулев вугебгІан мехаль, Аллагъ ﷻ гъев муъминчиясе квербакъи гъабулев вукІуна*» – абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гъаб аяталъул ва гъал хІадисазул магІна ва мурад буго муъминзабаца цоцазе гъикІлги-гІатІилги гъаби, гурхІел-рахІму гъаби. Гъедин муъминзаби хъвадараб мехаль гъезда Аллагъги ﷻ гурхІула.

Гъаб бакІалда чара гъечІого бицине ккараб бахІс буго цо чи тІаде вачІараб мехаль гъев чиясе тІаде рахъиналъул. Гъаб масъалаялда сверухъ гІемер кІалъалел, гъеб кІудияб мунагъ хІакъълун рикІкІунел цо гІадамал ругелъул, бусурбабада гъоркъоб хилап ва хабар гІемерлъулеб буго. Гъеб хилап бижиналгъе сабаб буго цо гІадамазе кІодолги гъабун, гъезие тІаде рахъун, гъезие мажлисалда гъикІаб бакІ къун хъвадулел цо-цo гІадамал рукІин ва гъединаяб кІодолги жиде гъабизе боқъулел цогидал гІадамал рукІинги. Гъаб бахІсалъул къокъаб хІасил буго: шаргІалда какараб жо буго цо чиясе жив кІодо гъавизе боқъи. Жив тІаде вачІараб мехаль гІадамал тІаде рахъин, жиндие гІодов чІезе гъикІаб бакІ къей, цинги жиндир хІурмат гъабун гъел гІадамал эхетун чІей боқъулев чи вуго шаргІалда какарав чи.

Гъаб буго жагъилияб заманалдаса байбихъун, гІадамал «ханлъиги», «лагълъиги»-абураб кІиго тайпаялде рикъараллъун букІараб гІадаталъул нахъе хутІараб квешаб асар. Исламияб диналъ киналго гІадамал цоцада рашад гъаруна ва гъел гІадамазе цоязе цогидаздаса тІокІлги гъечІо Аллагъасдаса ﷻ хІинкъи цІикІкІун букІиналдалъун гурони. Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарав чиясе гІадамаз жив кІодо гъавизе боқъуларо. ШаргІалда беццараб тІабигІат буго муъминзабаца цоцазул адаб-хІурмат гъаби. Жидеде тІаде вачІарав чиясул адаб гъабун тІаде рахъине бегъула гъев чи ватІа гъавулев гъечІони! Мискинав

чи вугониги, бечедав вугониги, хІаким вугониги, жагъил вугониги
щибго батІалгъи гъабичІого гъев жиндир диналгъул вац вукІин хал
гъабун, гъесул хІурмат гъабун тІаде вахъин сунатаб буго. ХІакимасул,
я гІалимасул адаб-хъатир гъабиги шаргІалда нахъчІвараб жо гъечІо.
Амма асхІабзабаздасан авараг ﷺ вокъулев чиги вукІинчІо,
гъедин бугониги гъел гъесие тІад рахъунел рукІинчІо аварагасе
ﷺ гъеб бокъулареблгъи лъан.

Гъаб кинабго бахІсалгъул хІасил буго жив тІаде вахъуневги, жиндие
тІаде вахъуневги Аллагъасул ﷻ ва гъесул расуласул шаргІалда
нахъвильгъун, гъеб шаргІалда рекъон хъвадулел рукІин. БичІчІизе
ккараб жо буго цо бакІаль чи берцин гъавуларо, чияс гъеб бакІ берцин
гъабула.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бокъулеб букІинчІо
жиндие гІоло тІадеги рахъун хириял асхІабзаби мухъал гъарун, гъесда
ралагъун чІезе, ханасда себе гъесул рагІият чІолеб хІалалгъ. Ва амма
хІакъаб ва щибго щаклгъи гъечІеб жо буго гъев аварагасул ﷺ
хъатир гъабун гъев тІаде вачІараб мехаль асхІабзаби тІаде рахъунел
рукІараблгъи ва гъесие гІодов чІезе бакІ кьолеб букІараблгъи.

Хирияв авараг ﷺ жив цо мажлисалда вачІараб мехаль жив швараб
бакІалда гІодов чІолев вукІана. Гъеб мажлисалгъул лъикІаб-тІокІаб бакІ
кибдай буго абун валагъулев вукІинчІо. Цинги гъев авараг ﷺ гІодов
чІараб бакІ лъугъуневб букІана мажлисалгъул бишун хирияб бакІлгъун
ва киналго асхІабзабиги гъесдехун руссун гІодор чІолел рукІана. Гъаб
хабар гІакълу бугел гІадамазе гІураб вагІза буго ва бусурбаби щибго
жидеда хІакъикъат лъалареб жоги бишун цоцаль къацандулел рукІин ва
цоцадаса жал лъикІаллгъун рихъун хъвади лъикІ гъечІо.

12. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нужее бокъараб мехаль Алагъасул
расуласулгун бальгояб хабар бицине

(гъев цохІо вугеб бакІалда хабар

бицине), нужеца гъеб хабар бицинелде

себе Аллагъасе ﷻ гІоло мискин-пакъирасе садакъа кье.

Гъедин гъабунни нужее лъикІ буго ва гъеб гІамал нужер мунагъал
чурулеб, ва ният бацІцІад гъабулеб буго. Нужеда садакъаде кьеze
жо батичІони, ХІакългъунго Аллагъ нужеда тІаса лъугъунев ва
нужеда гурхІулев вуго. Нужее щибго мунагъ-хІакъ гъечІо гъеб садакъа
къечІого нуж аварагасда ﷺ аскІоре ун гъесда кІалгъана абун.

Гъаб аяталда жаниб ишара буго Аллагъасда ﷻ дугІа гъабун гъесдаса
жиндие лъикІлгъи щевезе бокъарав чияс суннатаб букІин гъеб дугІа

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرُّسُولَ فَقَدِمُوا
بَيْنَ يَدَيْ نَجْوِكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَظْهَرُ
فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

гъабилелде цебе садакъаде жо кьей.

13. Нуж хІинкьулелищ ругел, я гьал муъминзаби, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кІалъалалда цебе нужеца садакъаде боцІи-мал кьуни нуж мискинлъила абун. Нуж гьелдаса хІинкьуге!

ТІадеГІанав Аллагъас бищун дагъабги аңцІго нухаль цІикІІун жазаъ гьабула жидеца садакъа гьабурал ГІадамазе.

Нужеца гьеб садакъа кьечІониги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда тІаса лъугъарав вуго. Нужее захІмалъи ва къварилъи бокъарав гьечІо тІадеГІанав Аллагъ. Нужеца паризаяб как баялда тІадчІей гьабе: гьелъул гІуж цІунун, арканал, шурутІал тІуран, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун ва мутІигІлъун. Мужер боцІудаса паризаяб закатги кье. Цогидаб кинабго амру-нагъюялъуль нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутІигІлъе. Гьеб хІалалъ нуж хъвадани нужее лъикІІ буго ва тІадеГІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца гьабулеб кинабго ГІамал.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица абун: «Къуръаналда жаниб цохІо гьаб аят буго жинда ГІамал гьабилелде цебего насхо гьабураб. «Нужеца садакъа кье Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласда кІалъалелде цебе»— абун. Амру гьабуна ТaдеГІанав Аллагъас ва гьебго саГІадаталда жаниб гьеб амру тІаса борхун садакъа кьейи суннаталде сверизе гьабуна.

14. Дуда гьал мунапикъазул хІал бихьуларищ, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуца гьезда ГІажанблъи гьабуларищ?

Гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъарал ягъудиял кколел руго жидер

гьудулзабилъун ва вализабилъунги. Гьал мунапикъзаби нужедаса гьечІо.

Гьел нуж ГІадал муъминзаби гьечІо жидер иманальуль ритІухъал. Дол ягъудияздасаги гьечІо гьел. Гьел руго жал шакдарулел, цониги рахъалда жал гьечІел ГІадамал. Гьел гьересияб гьа гьедун гьедарулелги руго жидеда лъалелбги букІаго жидеца гьересияб гьа гьедулеб букІин. Гьаб буго цІакъго къадарал, хІалихъатал ГІадамазул тІабигІат-ГІамал.

Гьаб аят рештІине гьабиялъе сабаб бицана: ГІабдуллагъ ибну Набтал абудев мунафикъ вукІана жив Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда аскІов чІолев, гьесул хабаралдаги ГІенеккулев, цинги гьеб

ءَأَشْفَقْتُ أَنْ تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيَّ بِمَنَاجِرِكُمْ
صَدَقْتَ فَإِنَّهُمْ يَقَعُلُونَ وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَاقْبِمُوا
الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ، وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

*الَّذِينَ تَرَى إِلَى الدِّينِ وَقُولُوا قَوْلًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
مَّا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَخْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ
يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

хабарги босун ягъудиязухъе унев ва гьелгун цадахъ аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъаса гаргадулев. Цо нухалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жинда асклор ругел асхлабзабада абуна: «Гъаб саглат нилъеда тIаде вичIине вуго жиндир раkI залимав ва жив щайтIаналъул бераздалъун валагъулев чи»-абун. Цинги гъав ГIабдуллагъ жаниве лъугъун вачIана. Гъев вукIана жиндир берал цIикарав чи»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ГIабдуллагъ ибну Набталида абунаб «Дуцаги дур гъалмагълъиялъги дида розьоб щай балеб»-абун. Гъес Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гъедун абуна: Жинца розьоб баларо абун. Аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Дуца гъеб розьоб бана»-абун. Цинги гъев ГIабдуллагъ жиндир гъалмагъзабиги рачун вачIана ва гъелги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIар бахъун гъедана: Жидеца аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ розьоб бачIо абун. Цинги ТIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIине гъабуна. (14 аят). ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

15. ТIадегIанав Аллагъас гъезие

хIадурун буго цIакъ кутакаб, жинца унтize гъабулеб жужахIалъул гIазаб.

ХIакълъунго гъел руго жидеца гъабулеб гIамал цIакъ квешаблъун бугел гIадамал.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

16. Гъез гьересияб гъа гъеди ккун буго гъелдалъун жал дунялалъул гIазабалдаса ва ничалдаса цIунулеб жольун.

Жалги бусурбаби руго абун жидер биги

боцIи-малги цIунулеб буго гъез. Цинги нахъаса хъубаб хабар бицун Исламалда рачIунел гIадамал гъеб битIараб дин босиялдаса гъукъулелги руго. Исламияб диналда ругел иман загIипал гIадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабиялдасаги гъукъулел руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе квербакъи гъабиялдаса гъел нахъчIвалелги руго. Гъал мунапикъзабазе ахираталда цIакъ гъел гIодорегIан гъарулеб гIазаб букIине буго. Мунапикъзабазе ахираталда жужахIалъул бищунго тIиналда бугеб рукъ буго: тIадехун ругел киналго капурзабазул ва мушриказул чурхдул рухIараб рохъоги, гъезул хъверд-рецицIалъул махIцараб лъарги гъезда тIаде чвахулеб букIине буго.

أَتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

17. Гъел мунапикъзабазе щибго кумек гъабизе гъечIо жидер боцIи-малалъ ва лъималаз Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гIазаб гъабулеб къоялъ. Гъел гIадамал руго

لَنْ تَنفَعِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

даимго жанир рукІинелъун жужахІалде лъугъине гъарулел.

18. Къямасеб къоялъ гъеб кинабго
халкъ тІаде бахъине гъабун хІисаб-
мизан гъабизе махІшаралде ракларараб

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا
يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَّا
إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾

мехалъги жакъа нуже гІадинго гъел
мунапикъзаби гъа гъедун Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالُهُ гаргадизе руго «жидеца ширк гъабичІо, жал иман лъурал
рукІана»-абун.

Гъезда раклалде ккезе буго хІакълъунго гъеб гъа гъедиялъ жидее
кумек гъабила абун.

Дунялалда гьересияб гъаги гъедун жал гІазабалдаса хвасарлъарал
гІадин. Нуж канте, гІадамал! ХІакълъунго гъал мунапикъзаби
руго жидеца цІакъ гьерси бицунел гІадамал. Гъедин гІемер гьереси
бициналда ругъунлъун гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ цере хІисаб-мизаналье
рахъиндалги гьереси бицунеб буго. ЦІакъ кІудияб ахІмакълъи гъечІиш
гъаб амру!

19. Гъел руго жал шайтІаналь махсароде
ккурал гІадамал: шайтІаналь гъезул
раклъадаги напсаздаги тІад тІубанго

أَسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ
أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ
هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾

квершел гъабун буго ва гъезда Аллагъ

جَلَّ جَلَّالُهُ рехсейго кІочон буго.

Гъаб буго унго-унгояб шайтІанальул къукъа (партия). Нуж канте,
я гъал гІадамал! Гъаб шайтІанальул къукъа буго жиб тІубанго
гІадада хвараб ва жал дармие тІубанго къарал. Гъел гІадамаз
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жидее нигІматлъун къураб дунялалъул чІаголъи сверизе
гъабун ахираталда жидее абадияб гІазаб гъабизе сабаблъун букІунеб
жолъун.

20. ХІакълъунго жидеца Аллагъасдаги

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

جَلَّ جَلَّالُهُ, гъесул расуласдаги тушманлъи

гъабулел гІадамал руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гІодорегІан гъарурал,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ рахІматалдаса жал рикІкІад гъарурал гІадамал.

21. ТІадегІанав Аллагъас хІукму

كَتَبَ اللَّهُ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَرُسُلِهِمْ أَنِ اتَّقُوا اللَّهَ

гъабун, къадар гъабун буго: Дунги

Дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّكْرُ, гъезда

قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

нахърилълъарал муъминзабиги руго жал
бергъунел абун.

ХІакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго жив къуватав, жиндир гуч
бергъарав в жиндаса шивго чи бергъунарев.

Гъаб аят рещтине гъабиялъе сабаб бицана: ПадегІанав Аллагъас муъминзабазе Макка шагъарги Хайбарги, Паифги рагъараб мехаль гьел цІакъ рохана ва жидеца абун: «Нижер хьул буго Аллагъас ﷺ нижее румазулги, пурсазулги улкабиги рагъила»—абун. Цинги Пабдуллагъ ибну Салул абулев мунапикъзабазул бетІерас абун: «Нужеда рақІалде кколебищ бугеб гьал кІудиял улкаби нужеца рахъарал гІарабиязул росабазда релъгъун руго абун? Валлагъи гьел улкабазул боялги гІемерал руго, къуват-гучги цІикІІараб буго, ярагъги лебалаб буго. Нужеда рақІалде кколеб хІалалъ гьечІо гьел улкабазул хІал» — абун.

Цинги ПадегІанав Аллагъас гъаб аят рещтине гъабун ва гьелда жаниб баян гъабун Аллагъасулалда ﷺ къуват-гуч башадав шивго чи гьечІеблъи ва ахир-къадги бергъенлъи муъминзабазе букІине букІиналда. Аллагъас ﷺ гьеб бергъенлъи нилъеде гІагар гъабегі ва гьеб бергъенлъи босулел муъминзабаздаса нилъги гъарегі!

22. Нужеда цониги къавм батизе
гьечІо, я гьал гІадамал, жидеца
Аллагъасдаги ﷺ ахираталдаги
иман лъурал, гьеб иман лъейгун
цадахъ жидеца Аллагъасдаги ﷺ
гьесул расуласдаги тушманлъи
ккурал Падемаздехун Рокъа-хинлъи
гъабулел гьал Аллагъасде ﷺ
тушманлъи ккурал Падамал гьезул
умумул рукІаниги, лъимал рукІаниги,
вацал рукІаниги, яги цогідаб
гІагарлъи-гүхумальбул Падамал
рукІаниги.

Цо рекІель иманалъул нурги куфруялъул бецІлъиги
данделъуларебгІадин, гьеб рекІель Аллагъ ﷺ вокьиги гьев
Аллагъасул ﷺ тушман вокьиги данделъуларо. Цо чи вокъараб
мехаль гьев чи вокъарав вокъулеб ва гьев чи рихарав рихунеб Падат
буго.

Жидер рекІель цохІо Аллагъги ﷺ гьесул расулги вокьи бугел
муъминзаби руго Аллагъас ﷺ жидер рекІель иман лъурал ва
гьеб къадар гъабурал, жинца гьезие квербакъиги гъабурал, жиндир
рахъалъан бугеб квербакъиялъ. Ахираталда Аллагъас ﷺ гьел
муъминзаби лъугъине гъарула жинда жаниса нигІматазул гІорал
чвахулел алжаназул ахазукъе, даимго жал гьенир рукІунеллъун.

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا
آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ
أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمُ
بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ
اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

Гьел муъминзаби руго жидедаса Аллагъ разилъарал ва Аллагъас
جَلَّ جَلَّ жидер лъикъаб гIамал къабул гъабурал. Аллагъасдаса
гьелги цIакъ рази рукIуна. Дуниялалъул рукъоб Аллагъасе
гIоло гъез гIагарал гIадамазулги цогидал гIадамазулги къврилъи баччун
букIиндал, Аллагъасе гIоло жидер цимги бахъун букIиндал,
ахираталда Аллагъас гъезие жив разилъи ризкъилъун гъабуна.
Гъаб къукъа буго Аллагъасул къукъа, Аллагъас тIаса
рищарал ва гъесие рокъулел гIадамал. **Нуж кантIе, я гъал гIадамал,
хIакълъунго гъаб Аллагъасул къукъа буго жидер дуниялалдаги
ахираталдаги лъикIлъиялда квершел батарал ва жидер бахъи
бугольарал гIадамал.**

Гъаб аяталда жаниб мухIканаб баян буго дуниялалъул рукъоб гIадамазул
кIиго къукъа букIиналъе: цо къукъа буго щайтIаналъул нухда бугеб,
гъель гуккараб ва гъеб рази гъабун хъвадулеб. Цоги къукъа буго
Аллагъасулги гъесул расуласулги нухалда бугеб, жидер мурадги
Аллагъ разилъи бугеб ва жидеца гъев Аллагъасул гIазабалдаса
хIинкъун гъесие гIагIат гIибадатги гъабулел.

Капрузабазул партияби ругин, бусурбабазулги партия букIине
кколинги абун, гъеб партия букIине бегъиялъе цо цIаларал гIадамаз
фатваги къун, жинда чанго батIияб цIарги лъун бусурбабилъун ругел
гIадамаз партияби гIуцIана. Гъеб партиялъ Исламалъе квербакъизе
буго абун партия гIуцIулелги кIалъала. Гъелъул ахираб хIасил хал
гъабураб мехалъ гъеб батула дуниялалъул тIалъиялде нух бачунеб
сиясат (политика). Бусурбаби кинал рукIине кколел ва гъез щиб жо
гъабизе кколеб тIадегIанав Аллагъас цохIо гъаб аяталда жаниб бицун
буго. Гъаб аяталъ малъухъе хъвадулел муъминзаби руго Аллагъасул
къукъа. Гъел гурел киналго къукъаби ва партияби щиб цIар гъезда
лъуниги щайтIаниял къукъаби руго.

Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул Мужадалаталъул тафсир
ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещиги тIадегIанав Аллагъасе буго.

59. Суратул Х1ашр

Мадинаялда жиб рецтIине гьабураб, жинада жаниб кьоло ункъго аят бугеб.

Гьаб суратги исламияб шаригIаталъул хIукмаби баян гьариялъе кIвар кьолеб буго. Гьалъул аслияб бахIсги бануназир абулеб ягъудиязул къавмалда гъазават гъабиялъул бицунеб буго.

Гьел рукIана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе къотIи гъабун рукIарал гъесде данде рагъиларо ва гъесде данде рагъулезе квербакъиги гъабиларо абун. Ягъудияз гъеб къотIи хвезабидал гьел Мадинаялдаса къватIире къотIана. Цогиги гъазаватазул ва гъеб гъазаваталда цвараб файъ ва гъанимат (давла) кин бикъулебали бицун буго гъаб сураталда жаниб. Мунатикъазул хабарги бицун буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гъаб махлукъалда жанир ругел гIаламатазул бицен гъабун буго. Хириял асхIабзабазе рец гъабун буго, мугъажиразе ва ансаразе бугеб хиралъи-тIокIлъиги бицун буго.

Гьал хириял асхIабзабазул гIаксалда ругел мунатикъзабазул хIалги баян гъабун буго, ягъудиялгун цадахъ рекъон бусурбабазе зарал гъабизе жсал ургъулел. Сураталъул ахиралда тIадегIанав Аллагъасул берцинал цIарал ва гъесул тIадегIанал сипатал рицун руго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ТIадегIанав Аллагъасе тасбихI
гъабун, гъев вацIцIад гъавун, гъесие
рец гъабун хъвадула зобалаздаги,
ракъалда тIадги, жанибги бугеб кинабго
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ махлукъ.

سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ГIадамал, женал, малаикзаби, хIайванал, гъветI-хер, гъецIо-цIул – гъаб кинабго тIадегIанав Аллагъасе жиб хIелараб ва мутIигIаб буго, гъесул кIодолъи ва къадру лъан гъесие тасбихI сужда гъабулебги буго. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ инкар ккурал капурзабаца гъеб тасбихI-сужда гъабичIого абун тIадегIанав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ щибго мукъсанлъи гъечIо. Гъезул гIамалалъул жазаъ гъезие гъабизе буго. **Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго** жиндир ханлъиялъулъ гуч бугев, жиндаса щивго чи бергъунарев.

Жинца гьабулеб хІукмуялгъуль хІакимияв. Падло битІарав вуго. Цо маслахІат гьечІеб хІукму жинца гьабуларев вуго.

2. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца жиндие гІибадат гьабизе тІадав ва жинца нужеес квербакъи гьабулев: **Жинца китабиязул капурзаби кьватІире рахъине гьарурав жидерго росабалгъан, гьездаса тІоцебе бай бихъи гьабун.** Гьел китабиял капурзаби гІарабазул жазираялдасан кьватІир кьотІизе. Гьел руго Мадинаялда рукларал ягъудиязул бануназириял абулеб кьукъа.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Мадинаялде вачІараб мехаль гьел ягъудиял тун руклана маслахІат гьабун: гьезие кьварилгъи гьабичІого букІине, гьез бусурбабазеги щибго кьварилгъи гьабичІого букІине. Бусурбаби Бадроялгъул рагъуль бергъараб мехаль гьел ягъудияз абулеб букІана: «Гъав МухІаммад ﷺ хІакъав авараг вуго Тавраталда жиндир бицен гьабурав ва гьесул байрахъ щибго жояль нахъе чІвазе гьечІо» – абун. УхІудалда бусурбаби къараб мехаль гьел ягъудияз кьотІи биххизе гьабуна ва гьезул цевехъан КагІбу ибну Ашраф абулев чи кІикъого чода рекІаравги вачун Маккаялде ана Абусуфяние кьотІи гьабизе, гьевгун цадахъ аварагасда ﷺ рагъ гьабила абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагас гьев КагІбо ибну Ашрафил рахъдал вац МухІаммад ибну Масламат абулев асхІабги витІун гьев КагІбо ибну Ашраф чІвана. Хадуб асхІабзабазул кьукъабиги рачун гьезул шула гьабураб хъала сверун ккуна ва гьел мукІур гьаруна Мадинаялдаса кьватІире ине. Цинги гьезул гІемерисел Шамалгъул ракъалде ана, цо кьукъа Хайбаралдеги ана.

Нужеда ракІалде кколеб букІинчІо, я гьал муъминзаби, гьел кьватІире рахъина абун: гьезул кьуват-гучги букІиндал, шулияб хъалаги букІиндал. Гьездаги ракІалде ккун букІана жал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса цІунизе руго жидер шулиял сангараз ва сияз абун. Цинги гьезухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб бачІана жидеда ракІалдего кколеб букІинчІеб рахъалдасан. Гьезул росу сверун ккуна асхІабзабаца. Гьезие кумек гьабизе кьотІи гьабун букІарал мунапикъзабиги гьезда тІаде риччачІо. Цинги гьел бануназириязул рекІелъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гучаб хІинкъиги рехана. Гьел жидерго кьуваталда божиЧІо, гьезул хІалхъи ва рахІат хвана, ва гьел жидее

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ۝

маслахІат гъабе абун гъаризе лъугъана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъезие изну къуна щивав чияс цо вараниялъ баччараб къайи-матахІги босун Мадинаялдаса къватІире ине. Гъел къватІире ана цІакъ инжитлъун ва гІодорегІанлъун. Гъеб хІал бицун гІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «**Жидерго квераца ва муъминзабазул квераз гъезул минабиги риххизе гъарун къватІире ана гъел. Нужеца пикру гъабе ва гъаб хабаралдаса вагІза босе, я гІакълудал бетІергъаби!**» Аллагъасе ﷻ бокъараб мехаль жиндир расуласе ва муъминзабазе квербакъи гъабизе, гъесул амру ва хІукму нахъе чІвазе кІолеб цоги хІукму букІунаро.

3. Аллагъасул ﷻ хІукму

وَلَوْلَا أَن كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَائَةَ لَعَذَّبَهُمْ

букІинчІебани гъел ягъудиял

فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

Мадинаялдаса къватІире къотІун

тезе гъабураб, гъезие Аллагъас ﷻ

дунялалдаго цІакъ гучаб гІазаб гъабилаан.

Амма ахираталдаги гъезие жужахІалъул гІазаб букІине буго.

4. Гъаб гІазаб бануназириязе гъабуна

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ^ط وَمَنْ يَشَاقِ

хІакълъунго гъез Аллагъасдехун ﷻ ва

اللَّهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤﴾

гъесул расуласдехун тушманлъи гъаби

сабаблъун. Гъев Аллагъасде ﷻ данде

тушманлъи гъабун щив чи вахъаниги хІакълъунго гІадегІанав

Аллагъ жиндир гІазаб ва гІакъуба гучав вуго ва гъес жинда

данде вахъарав чи гъалаг гъавула.

5. Нужеца чамастакил гъутІби

مَا قَطَعْتُمْ مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً

къотІаниги, я гъал муъминзаби,

عَلَىٰ أَصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْرِىَ الْفُلُوقَيْنِ ﴿٥﴾

яги къотІичІого таниги гъеб нуже

Аллагъасул ﷻ изну бугеб жо буго ва

гъев разилъун бугебги буго. Гъел пасикъал ягъудиял гІодорегІан

гъаризе, гъезул щим бахъине гъабизе ва ракІбакъвазабизе бугеб

хІукму буго гъаб.

Бишунго гъезул ракІгъолеб ва гъезие бокъулеб чамастакил ах жидер тушбабаз къотІун гІодобе балеб бихъараб мехаль гъезул чара хвейги, пащманлъиги, хІасратлъиги кІудияб букІинаришха?

Чамастакил гъутІби ругониги, цогидаб ах-хур бугониги, хІайванал

ругониги гІадада хвезаризе бегъуларо жинда жаниб цо маслахІат

гъечІого ва гъел хвезари Исламияб шаргІалда жиб гъукъараб иш буго.

Амма рагъул заманаялъ имамасда маслахІат бихъани гъаб шаргІалда

какараб иш гъабизе, гъесул ихтияр букІуна гъеб гъабе абун амру

гъабизе. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бануназириял сверун

ккун ругеб мехаль гьел х1инкъизе гьаризе, гьезул цим бахъине гьабизе гьезул ах ва гьезул росдал сангаралдаса къват1иб бугеб мина биххизе гьабизе изну къун бук1ана. Сангаралда жаниса бануназирал ах1дана: «Я Мух1аммад! Гьаб дуца гьабулеб пасалти щиб? Дуцаго абулеб бук1ана гурищ гьеб пасалти гьабизе бегьуларо абун?» Цинги т1адег1анав Аллагьас гьаб цебе араб аят решт1ине гьабуна.

6. Т1адег1анав Аллагьас гьал бануназирязул маг1ишат ва боц1и-мал жиндир расуласе файльтун (давла) къун буго ва нужеца гьеб давла шцезе абун чуяздаги варанабаздаги г1акъуба бихъизе гьабич1о. Нуж рагъун нужеда к1удияб къварилти ва зах1малтиги шцеч1о.

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

Кинниги Т1адег1анав Алагьас жиндир расул т1аде виччала жиндие бокъараб къавмалда ва гьесие бергьенлтиги къола. Гьеб капураб къавмалгьул рекелъе х1инкъи рехун, гьел риххизе ва лъутизе гьарула. Гьабги Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе бугеб муг1жизат бук1ана. Гьес абулеб бук1ана: «Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ дие квербакъи гьабун буго дидаса моц1рол нухаль рик1клад ругелги капурзаби х1инкьулеллтун гьарун» – абун. Х1адис имам Бухарияс бицана.

Х1акъльтунго Аллагь жиндие бокъараб щинаб жо жиндие бокъухъе гьабизе х1алк1олев вуго. Гьесул амруялде данде ч1олеб щибго жоги бук1унаро.

7. Гьадин рагъги гьабич1ого капурал къавмаздаса Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласе къураб файъ (гъанимат) буго Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда бугеб. Гьес амру гьабула гьеб лъие къезе кколеб абун. Хадуб гьесул расуласеги буго.

مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا تَنْكُحُ الرُّسُلُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَكُمُ عَنْهُ فَأْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьелдасан швараб бут1а гьесул хъизан-агьлуялгьул х1ажатазе ва киналго бусурбабазул г1аммал х1ажатазе харж гьабула. Хадуб аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ г1агарал г1адамазеги къола. Гьел руго Гьашимилги Габдулмут1алибилги лъимал ва гьезул наслу. Гьезие паризаяб закаталдаса бут1а бук1унаро ва суннатаб садакъаялдасаги жидецаго жалго ц1унарал рук1уна (гьеб къабул гьабизе бокъуларел рук1уна). Эмен хварал бесдал лъималазеги буго гьеб фаяльгьул

бутла, мискин-пакъирал г1адамазег1и, сапаралда ругел, жидер х1ажалъи бугел г1адамазег1и бук1уна гьелъул бутла. Гьаб рехсараб х1алалда файъ бикъула жагъилаб заманалъул г1адаталда рекъон гьeб бечедал г1адамаца жидедаго гьоркъоб бикъич1ого бук1ине ва пакъирзабиги гьелдаса бутла швеч1ого хут1ич1ого рук1ине. Гьаб бануназиразул файъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас мугъажиразда гьоркъоб бикъана, гьел пакъирал рук1ун ва гьезул х1ажалъиги ц1ик1к1араб бук1ун. Ансаразе гьелъул бутла къеч1ого тараб мехалъ гьезул цо-цо г1адамаз абуна нижееги бук1ине ккола гурищ гьаб фаягъалъул бутла абун. Гьезие жаваб гьабун т1адег1анав Аллагъас абулеб буго: «Аллагъасул ﷺ расулас кьураб жо нужеца босе, гьесул амруги т1убазе гьабе, гьес жиндаса нагъю гьабураб жог1и нужеца рик1к1ад гьабун те. Нуж Аллагъасул ﷺ г1азабалдасаги х1инкъа ва гьесул амру-нагъю хвезеги гьабуге. Х1акълъунго т1адег1анав Аллагъ жиндир г1акъуба-г1азаб гучав вуго, жинда хилиплъарал г1адамаздаса щим босулевги вуго». Файъ абула рагъ гьабич1ого капурзабадаса швараб давлаялда. Гьаб аят фаягъалъул, боц1и-мал бикъиялъул бицун решт1ине гьабураб бугониги, гьалъул х1укму кинабго амру-нагъюялъуль г1аммаб буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв авраагас х1арам гьабураб жо х1арам гьаби, гьес х1алал гьабураб х1алал гьаби, суннатаблъун гьабураб ва карагъатаблъун гьабураб жог1и гьев аварагас ﷺ амру гьабураб х1алалъ гьабизе т1адаб буго бусурбабазда кинабго заманаялъ ва кинабго х1укмуялъуль.

8. Гьeб фаягъалдаса бутла кьезе бищунго мустах1икъал руго жидеца гьижра гьабун Мадинаялде рач1арал пакъирал асх1абзаби. Капурзабаца жидер миана-ват1анги, боц1и-малги тезе гьабун жал къват1ире рахъине гьарурал.

Жидеца гьeб кинабго дунялалъул маг1ишат гьоркъ тарал Аллагъ ﷺ разилъи т1алаб гьабун, ва ахираталда Аллагъасул ﷺ ц1об-рах1мат ва алжан швезе бокъун жидеца Аллагъасеги ﷺ гьесул расуласеги квербакъиги гьабулел. Гьeб гьижра гьабиялдалъун жидер мурад бук1арал Аллагъасул ﷺ дин т1адег1ан гьаби ва гьeб дин ракъалда бук1ине гьабиялъе хирияв аварагасе ﷺ квербакъи гьабиги. Гьал мугъажирал руго жидер иманалъуль рит1ухъал муъминзаби. Гьал мугъажирал рук1ана г1емер ракъун чара т1ар1араб мехалъ жидер чехъалда т1ад цузе гьабун гамач1 (къоноги) бухъун,

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

гьелдалъун жидер мугъ битІун чіезе гьабурал ва гьеб хІалалдаги Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالُهُ ва гьесул расуласеги мутІигІлѝи теңІел, гьезул амрунагъю тІубай гурони цоги мурад жидер букІинчІел.

Мугъажиразда рекъараб рецц гьезие гьабидал тІадеганав Аллагъас ансаразул сипаталги рицана ва жинца абуна:

9. Жидеца Мадина ватІанлъун ккурал ва Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гьижра гьабун вачІинелде цебего жидеца иманги лъун букІарал, жидехъе гьижра гьабун рачІарал муъминзабиги жидее рокъулел. Гьел жидер вацаллъун гьарурал, гьезие жидер минаги мағІишатги бикъарал.

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى
أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوَفِّ
شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

Гьел мугъажиразе файъ-гъаниматалдаса аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бутІа къураб мехальги жидер гьелда хъул лъоларел ва жидеца гьеб аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІукму разилъун къабул гьабулел. Жалго цІакъ ракъун-къечон ругониги, жидеца диналъул вац тІаса вишун гьесие хІажатаб жоги кьолел. Гьал сипатал жидер ругел ансарал руго Аллагъ жидеда разилъарал ва жидер даража-макъам тІадегІанал муъминзаби. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ напсалъул бахиллѝиялдаса цІунарал тІадамал руго жиндир лъикІлѝиялда кверщел батарал ва жидер бахѝи буголъарал тІадамал.

Бахиллѝи шаргІалда какарб жо буго. Къуръаналда жиб рехсараб (الْأُحْشَ) абулеб рагІи буго цІакъго бахилав, хъантІарав чиясул сипат: жиндир бер тІорцІуларев, чияда кодоб бугеб жоялдаги хъул лъун вукІунев.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадисалда буго: «*Нуж цІуна гъаб квешаб бахиллѝиялдаса (шухІалдаса). Гьеб буго нужеда цере рукІарал умматал жинца гъалаг гьарураб жо. Гьеб шухІаль рачана гьел тІадамал цоцазул би тІодобе тІеялде ва чияр мағІишат жидее хІалал гъабиялдеги*» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Жидеда Аллагъ разилъаял ансаразул тІадегІанал ва берцинал сипатал рехсон хадуб гъаб квешаб бахиллѝи бициналъуль кІудияб хІикмат буго ва пасахІалѝи буго: кІиги цІакъго батІияб жо цоцаде данде ккураб мехаль рекІелъе бортулеб хІалаль бичІІуна гьезда гьоркъоб бугеб батІалѝи.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анасидасан хІадис бицана: «*Жинца жинда тІадаб закат кьолев чи ва гьоболасе хъулухъ гьабулев чи ва ракъи-къеч бугеб мехаль тІадамазе тІаглам кьолев чи жиндир напсалъул*

бахиллъиялдаса цунарав чи буго» – абун. Х1адс ибну Жаририца бицана.

Аллагъасул свлат салам лъеяв аврагасул х1адисазда жаниб буго: «Нуж чиде зулму гъабиялдаса цуне, гъеб зулму гъаби къямасеб къоялъул бецлги буго». «Нуж бахиллъиялдаса цуне, гъеб бахиллги жинца гъалаг гъарулеб жо буго». Х1адис имам Ах1мадица бицана. «Цо чиясул чорхолъ жигъадальул х1урги жуужух1алъул ц1аги данделъуларо» – абун. Х1адис имам Аннасаияс бицана.

Гъаб аят рещт1ине гъабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса имам Бухарияс бицараб х1адисалда абубеб буго: «Цо сордоаль масжидалда богол как бан хадуб Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагасда аск1ове цо чи вач1ана ва гъес абун жив ц1акъ вакъун вугин, жиндие гъоболлги гъабизе рес гъеч1иц абун. Хирияв аварагас ﷺ жиндир руччабазухъе чи вит1ун гъезда гъикъана кинай ч1ужуялда аск1обдай гъав чиясе гъоболлги гъабизе т1аглам бугеб абун. Цониги ч1ужуялда аск1об гъеб батич1еб мехаль, Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагас асх1абзабазда абун: «Къаси цо гъобол рукъове вачунев чи щив вугев нужеда гъоркъов абун. Жинда Аллагъ разилъаяв абут1алх1ат ал-ансарияс абун дица вачина, я расуллагаги»-абун.

абут1алх1ат гъоболги вачун рукъове щедал гъесда жиндир ч1ужу ятана ахираб, дагъабго ханжуги лъелъе жубан гъелъул жидер г1исинал лъималазе карц гъабудей. Гъоболги вачун рос вач1индал гъелъ карц белъин халат бахъине гъабун ва лъимал кванац1ого къяжизе гъаризе х1илла ургъана. Цинги лъимал къяжараб мехаль абут1алх1атица ч1ужуялда ишара гъабун гъоболасда цебе карц лъуна ва гъев к1иявго кваназе абун г1одор ч1аралго чирахъ свине гъабун. Гъоболгун цадахъ кванадеб ххвел гъабун, гъесие берцинаб хабар бицун, квеназда квер хъат1ич1ого абут1алх1атги ч1ана.

Рогъалил как базе гъел масжидалде рач1араб мехаль гъезда Аллагъасул свлат салам лъеяв авраг ц1акъ разилъун, вохун ватана ва гъес абун: “Валлагъи Тадег1анав Аллагъги, зобалазда ругел малаикзабиги г1ажсаиблъун хут1ана къаси гъав абут1алх1атица ва гъасул ч1ужуялъ гъабураб ишалда” – абун.

Цинги жинда Аллагъасул салам лъеяв Жабраил малаик рещт1ана гъаб аятги босун (9 аят). “Асбабу-нузуль” абубеб т1ехъалда гъав жинца гъоболлги гъабурав чи Сабит ибну Къайс вук1ана абун буго. Гъел киназдаго Аллагъ разилъаги ва гъезул баракат ва шапаг1ат нилъеги насиб гъабеги. Гъаб аяталда жаниб бицараб “Цоги напс жидералдаса т1аса биши”- абураб макъам буго ц1акъ иман камилал муъминзабул.

Хириял асх1абзабазул гъаб макъам бук1ин бицунел мисалал г1емерал руго.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну-Г1умаридаса бицараб хабаралъуль буго: «Алагъасул свалат салам лъеяв аварасул цо асх1абасе чахъдал бет1ер сайгъат гъабун бач1ана. Гъев асх1абас дидасаги х1ажатав вуго абун гъеб бет1ер цоги асх1абасухъе босун бит1ана. Дов асх1абасги цогидасухъе бит1ун анкъго бат1ияб хъизаналъухъеги шун гъеб бет1ер довго асх1абасул рукъобе бит1ун бач1ана»-абун.

Ярмукалъул гъазаваталда рук1адго лъукъарал г1адамазда гъоркъов вугев вац ц1ехон, гъесие гъекъезе лъим босун жиндир вац вач1араб мехалъ гъес ишара гъабуна дов цогидав лъукъарасе къе гъеб лъим абун. Досие лъим къезе гъев индал, досги лъабабилев лъукъарасе къе абун ишара гъабуна. Гъесда аск1ове къезе ун, гъесда гъеб гъекъезе гъабизе абун лъугъиндал дов чиги хун лъим гъасда кодобго хут1ана. Гъеб лъимги босун жив т1адвуссун вач1инелде дов цогидалав лъукъаравги, цинги жиндир вацги хун ватана. Гъал хириял асх1абзабазул макъам нилъее кисан швелелб?!

Балх абулеб ракъалъул цо муъминав Г1олохъанчияс Абуязид абулев к1удияв загъидасда (дунял т1алаб гъабуларев чи) гъикъана: «Нужеда аск1об зугъд абулеб жо кин бук1унеб абун» (ай дунял т1алаб гъабунгут1и кин бук1унеб). Абуязидица абуна: «Нижее дунялалъул ризкъи швараб мехалъ нижеца гъелда данде Аллагъасе ﷻ шукру гъабула. Гъеб ризкъи гъеч1ого хут1араб мехалъ нижеца сабруги гъабула» – абун. Г1олоханчияс абуна: «Гъеб г1амал нижер балх ракъалъул гъабзазулги буго. Нижер зугъд буго: дунялалъул ризкъи гъеч1ого хут1араб мехалъ нижеца Аллагъасе ﷻ шукру гъабула, гъеб ризкъи нижехъе швараб мехалъ нижеца гъеб цогидазе къола» – абун.

Нужеца пикру гъабеха, я бусурбаби, ниль кире шун ругел ва нилъер г1амал щиб бугеб? Дунялалъул боц1и швараб мехалъ гъелдаса рохулел руго, гъеб дагъабго камураб мехалъ зигардулелги руго. Къват1ул гъвеялъул мисалцин босизе нилъеда к1олеб гъеч1о: жиндие бет1ергъанчияс чури т1езег1ан сабру гъабун бук1унеб, гъеб чури т1езе бет1ергъанчи вач1араб мехалъ азарго бат1ияб г1амал гъабун гъесдаса жиб разилъиги загъир гъабулеб!

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул х1адисалда буго: «Садакъаялъул бицунго лъик1аб буго живго х1ажатавлъун вугев чияс гъабураб садакъа» – абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Жакъа гъал г1адамал муъминзабазда гъоркъор ратизе бегъула. жинца

диналъул вацц т1асса вишун, гьесул х1ажат т1убалев, ва живго мискинав вугониги жинца садакъаде боц1и къолев. Амма бечелгун гъанкъулел ругел г1адамаз мискин-пакъирасеги, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе г1ологи садакъа гъаби ц1акъго дагългун буго. Г1адамазе рихъдае г1оло садакъа гъабуниги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъизе бокъун, гъаб ракъалда т1ад исламияб дин бергъине бокъун жинца садакъа гъабулев чи ц1акъго надирав вуго.

Т1адег1анав Аллагъас мугъажиразулги, ансаразулги сипатал ричиндал, гъезда хадур рук1унел лъик1ал муъминзабазулги сипатал рицана ва жинца абун:

10. Гъаздаса хадур рач1арал муъминзабаца абизе буго: “Я нижер Бет1ергъан Аллагъ! Дуца нижер мунагъл рахче ва нижедаса цере рук1арал муъминзабазулги мунагъл рахче.

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾

Хирияв авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе жидеца квербакъи гъабурал асх1абзаби руго гьел. **Дуца нижер рек1елъе жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал г1адамаздехун ццим бахъин ва х1асад ва х1алхъублъи гъабуге. Х1акългунго Мун вуго, нижер Бет1ергъан, мун ц1акъ гурх1улев ва дуца мунагъл рахчулев.** Дуца нижер дуг1аялъе жаваб гъабе ва нижеда гурх1а» – абун.

Гъаб аяталдаса х1ужа-далилги босун г1емерисел г1алимзабаца капураллгун гъаруна “Рафизиял” (ай шиг1итал) абулел г1адамал. Гьел руго жидеца хириял асх1абзабазда г1айиб г1унт1изе гъабулел, гъезда рогъоб балел гъезие наг1ана къолел г1адамал. Ашшаг1би абулел г1алимас абун: Гъл рафизиял ягъудияздасаги насранияздасаги квешал руго. Ягъудиязда гъикъидал нужер диналъул бишун лъик1ал г1адамал шал ругел абун гъез абун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام асх1абзаби руго абун. Насраниязда гъебго жо гъикъидал гъезги абун Г1иса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام асх1абзаби руго абун. Рафизиязда гъикъидал нужер диналъул бишун квешал чаг1и шал ругел абун, гъез абун Мух1аммадил асх1абзаби руго абун.. гъезда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабун буго хириял асх1абзабазе лъик1аб дуг1а гъабе абун, гъез асх1абзабазде рогъоб балеб буго. Гъезда т1ад хвалчен бук1ине буго Къиямасеб къо щвезег1ан” – абун. Гъл хириял асх1абзабазего г1адин муъминзабаца кидаго цоцазе лъикк1аб дуг1а гъабизе ккола ва

цоцадехун хІалхублѣи, хІасадги гѣабизе бегъуларо.

11. Дуда рихъулариш ва дуца
пикру гѣабулариш, МухІаммад,
гѣал мунапикъзабазул. Гѣез
абулеб буго китабияб агълуялѣул
капурзабазда, жидер гъудулзабилѣун
ва гѣалмагъзабилѣун ругел: нуж гѣаб
Мадинаялдаса къватІире къотІани,
нижги нужгун цадахъ къватІире

рахъине руго. Нужеда МухІаммадица ва гѣесул асхІабзабаца рагъ
гѣабулеб бугони нижеца нуже квербакъиги гѣабизе буго.

Ниж цониги чиясе мутІигІлѣизе гѣечІо нуже зарал бугеб иш
гѣабизе абадиялѣго»-абун. ХІакълѣунго Аллагъ вуго жинца
нугІлѣи гѣабулев гѣел гІадамал жидеца гѣереси бицунел
рукІиналѣе.

12. Гѣел капурзабазул китабиял
Мадинаялдаса къватІире къотІараб
мехаль мунапикъзаби гѣелгун цадахъ
къватІире рахъине гѣечІо. Гѣезда
рагъ гѣабулеб бугони жидеца гѣезие
квербакъиги гѣабизе гѣечІо. Нагагъ квербакъи гѣабизе абун
лѣугъаралги хІинкъун, лѣутун ине руго.

Цинги гѣел мунапикъзабазегі дол китабиязегі лѣилго
квербакъиги букІинне гѣечІо. Гѣез цоцазе квербакъи гѣабизе гѣечІо,
Аллагъасги جَلَّ جَلَّالُهُ гѣел инжит гѣаризе руго.

13. БичасхІаги, я гѣал муъминзаби,
гѣел мунапикъзаби нужедаса цикІун
хІинкъулел руго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ
жал хинкъиялдасаги. Гѣеб амру гѣедин

букІиналѣе сабабги буго хІакълѣунго гѣел рукІин жидеда жо
бичІІунарел, жидер гІакълу гѣечІел гІадамал.

Гѣезда лѣалеб гѣечІо ПадегІанав Аллагъасул къуват ва гуч.

14. Гѣезда КІоларо жал цолѣун нужеде
данде рагъ гѣабизе рахъинегі, жидерго
сиязда, хъулбузда жанир ва росдал
сангаразда нахъа рукІун гурони.

Гѣезул жидедаго гъоркъобги къуватаб
тушманлѣи буго. Дуда гѣел цолѣун

﴿الَّذِينَ آمَنُوا إِلَىٰ الذِّكْرِ ۖ نَافِقُوا يَقُولُونَ
لَا يُؤْمِنُ بِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَخُرُوجٌ مَّعَكُمْ وَلَا يُطِيعُ
فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾

﴿لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا
لَا يَنْصُرُوهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ أَيُّ يَوْمٍ
أَلَّا ذُنُوبُهُمْ لَئِنْ يَنْصُرُوهُمْ﴾

﴿لَا تَأْتِيهِمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنْ
أَلَلِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾

﴿لَا يَقْبَلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قَرْيٍ مُحَصَّنَةٍ
أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ
تَحَسِبُكُمْ جَمِيعًا وُلُوفُهُمْ شَتَّىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾

руго абун кколеб букIуна, амма гъезул раклал руго цоцаде пикру данде кколарел. Гъаб амру гъадин букIиналъеги сабаб буго хIакълъунго гъл рукIин жидеда жо бичIлунарел, жидер гIакълу гъечIел гIадамал.

Гъезул гIакълу кинха букIинеб жал рижарав ва жал хьихъулев БетIергъан Аллагъ гъезда гъалев гъечIелъул.

15. Гъезул мисал буго жидеда гIагардаго гъалаг гъарурал капурал къавмазул мисал.

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَبِيحًا فُؤَادُ
وَيَا أَمْرَهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

Бадроялда гъалаг гъарурал къурайшазулги, мадинаялдаса къватIире къотIарал бануазириязулги мисал буго гъезул: жидеца жидер куфру-ширкалде данде гIазаб чIамурал. Гъезие ахираталдаги жинца унтize гъабулеб жужахIалъул гIазаб букIине буго.

16. ШайтIаналъул мисалалда рельеъунги буго гъезул мисал: гъеб шайтIаналь инсанасда абула мун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъе ва дуца гъесда инкар ккве абун. Гъев чияс Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун хадуб шайтIаналь абула: «Гъанже дун дудасан бацIадаб ва рикIадаб буго.

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ
فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

Дун хIинкъулеб буго кинабго гIаламалъул БетIергъанлъун вугев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ —абун. Гъересияб рагIи буго гъаб шайтIаналъул рагIи. Гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъулеб букIарабани гъесда гIасилъize букIинчIо. Гъеб рагIи гъель абула жинца къосине гъавурав чиясул ракл бекизе гъабун ва гъев махсароде гъавун.

17. ХIакълъунго гъал кIиязулго ахирги буго гъал кIиялго цадахъ жужахIалде жанире лъугъине гъари ва абадиялъго гъенир рукIинги. Гъаб буго жидеца куфру-ширкалдалъун ва мунапикълътиялдалъун напсазе зулму гъабурал гIадамазе букIунеб жазаъ.

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Я гъал иман лъурал гIадамал! Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса хIинкъа! Щибаб напсаль пикруги гъабе жинца ахираталда батулеб щиб гIамалдай гъабун буго абун. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъа, я гъал муъминзаби!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ
مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍّ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Х1акълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб кинабго г1амал.

19. Нуж рукълунге жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ к1очарал г1адамазда рельлъун. Гъев рехсоларел, гъесие т1аг1ат-г1ибадат гъабуларел г1адамазда рельлъун.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

Гъезда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидерго напсал к1очене гъарун рукълуна. Гъел руго жал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1асилъарал, жал пасикълал г1адамал.

20. Гъал жужах1алъул агълулъун ругел г1адамалги, алжаналъул агълулъун ругел муъминзабиги цоцада рельлъун рукълунаро жидер даража-макъамалъул рахъаль.

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

Алжаналъул агълу буго жидер дунялалдаги ахираталдаги бахъи бугел г1адамал.

21. Гъаб хирияб Къуръан рорхатал муг1рузде т1аде рещт1ине гъабун бук1арабани, гъел муг1рузе инсанасе г1адаб г1акълу-лъайги къун бук1арабани, дуда гъел муг1рул рихъилаан, я гъав инсан, Аллагъасдаса

لَوْ أَنَّنَا هَذَا الْفُرْقَانُ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْنَاهُ خَشِيعًا مُّتَصِدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نُصَرِّفُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъун ва гъесие х1елун рихъ-

рихъун унел. Гъединаб къуватаб асар жинца гъабулеб Къуръаналь инсанасе щибго асар гъабунгут1и г1ажаибаб жо гъеч1иш? Гъаб Къуръаналда инкар ккун, гъелда божич1ого цо г1адамал ч1ейги ц1акълго г1ажаибаб жо буго! Гъадинал мисалал рачуна т1адег1анав Аллагъас жиндир лагъзадерие гъез ваг1за босизе ва гъел Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъизе бокълун.

22. Ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие лагълъи гъабизе т1адав Бет1ергъан, жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъеч1ев. Жинда загъираб, аск1об бугебги, бальгояб, рик1к1ад бугебги жо лъалев. Гъев вуго жив гурх1улев, жиндир гурх1ел-рах1му г1емерав ва даимав.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْغَيْبُ وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

Дунялада жиндир рах1мат киназдаго щолев. Ахираталда жиндир рах1мат муъминзабазе хассав.

23. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуж рижавав, нуж хъихъулев, жиндие

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَمْلِكُ

лагълъи гъабизе х1акъав, жив гурев
цоги жиндие лагълъи гъабизе бегъулеб
щибо жо гъечлев. Кинабго

أَلْقَدُوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيِّمُ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَنَ اللَّهِ

عَمَّا يَشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾

махлукъалъул ханлъун ва

Бет1ергъанлъун жив вугев. Кинаб1аги

жиндие мукъсанлъи бач1унев сипаталдаса жив вац1адав.

Жиндир зулму ва г1акъубаялдаса махлукъ саламатлъарав, гъезие
маслах1ат бугеб гурев жо жинца гъабуларев. Жинца жиндир аварагзаби
рит1ухъ гъарулев гъезие муг1жизатал къун ва квербакъи гъабун.
Жинца кинабго жоялъул тадбир гъабулев, гъеб ц1унулев, жиндир
гуч бергъарав, жиндаса щибго жо бергъунарев. Жиндир къудрат
ва бергъенлъи кинабго жоялда т1ад бугев, жиндие бокъараб жо
гъабулев. Кинабго к1одолъиги ч1ух1иги жиндие бугев. Мушрикаца
жиндехун ширк гъабун жидее лагълъи гъабулел гъересиял
г1ахъалчаг1аздасаги. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вац1адав ва т1адег1анав
вуго: хъанчал ругониги, суратал, чурхдул ругониги аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ
малаикзаби г1адамал ругониги ва цогидаб щиб махлукъ бугониги.

24. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив цогояв
нужер Бет1ергъан! Жинца кинабго жо
бижулев щибго мисал-сурат гъечев
бак1алдаса. Жиндие бокъараб жо батизе

هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي

гъабулев, гъеб жиндир махлукъалъул

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

жиндие бокъараб сипат-суратги жинца гъабулев. Гъев Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ руго жал берцинал, жидер маг1на гъваридал ц1арал.

Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбих1 гъабулев, гъев к1одо гъавулев ва
гъесие рецц гъабулеб буго зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго
махлукъ. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч бергъарав, жиндир
пища х1акимияв. Жиндир х1укму къадаралъуль г1адлу бит1арав,
жиндир махлукъалъе маслах1ат бугеб х1укму гъабулев.

Инсанасда жиндир жагъиллъиялъ пуланаб амру жиндие квешаб буго
абун кканиги, гъелъул х1асил ва ахир гъев инсанасе жинда жаниб
лъик1лъи бугеб бук1уна, гъев инсан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божарав ва
гъесие жинца г1ибадат гъабулев вугони. Капурчиясе дунялалъул
рукъоб бугеб квешлъиги ахираталъул рукъоб бугеб г1азабги цоцада
хурхараб бук1уна. Гъесие дунялалъул рукъоб лъик1лъи бугин ккараб
жоги ахираталда гъесие г1азаб гъабиялъе сабаблъун бук1уна.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Суратул Х1ашралъул тафсир ва
таржама хъван т1убана.

Кинабго рецциг1и т1адег1анав Аллагъасе буго.

60. Суратул Мумтахинат

سُورَةُ الْمُتَحَنِّةِ

Гъаб.хирияб суратги жинца шаргӀиял ахӀкамал рицунеб буго. Аслияб бахӀс буго муъминзабазул цоцадехун букӀунеб хӀал бицин: Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* Ӏоло цоцазе рокъуи ва Аллагъасе *جَلَّ جَلَالُهُ* Ӏоло гъесул тушбаби рихинги буго муъминзабазул сипат. Абу-БалтагӀлат абулев асхӀабас МаккаялгӀул агълуялгӀухъе авараг *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* гъезда гъазават гъабизе хӀадурулев вуго абун кагъат битӀин сабаблгӀун гъесда Ӏайибги чӀвалеб буго. Мушириказдехун рокъа-хинлги гъабизе бегъунгутӀиялгӀул бицунеб буго. Бусурбабазда данде рагъ гъабичӀел Ӏадамазе бугеб хӀукму баян гъабун буго.

Гъижра гъабизе абун ругел муъминал руччабазул хӀалбихъи гъабизе ккейги бицун буго: гъез аварагасе *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* байгӀлат гъабиялгӀул, Къиямасеб къоялгъ дунялалда рукӀарал гъудулзабазги Ӏагарал Ӏадамазги цоцазе цибго кумек гъабулареблгӀиялгӀул баян буго. Ибрагъим аварагасулги *عَلَيْهِ السَّلَام*, гъесда иман лгӀурал муъминзабазулги хабар бицун буго: Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* иман лгӀечӀеб къавмалдасан гъел кин ратӀалгӀараб бицун, цогидал муъминзабазе гъев Ибрагъим ва гъел муъминзаби жидеда нахгӀилгӀиналгӀе мисаллгӀун рукӀине. СураталгӀул ахиралдаги муъминзаби цӀунулел руго капурзабазда ва мушириказда рокъа-хинлги ва гъудуллги гъабиялдаса.

Жив гурхӀулев, гурхӀел Ӏамав
Аллагъасул цӀаралдалгӀун.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1. Я гъал иман лгӀурал Ӏадамал!
Нужеца Дирги нужерги тушбаби
гъудулзабилгӀун, вализабилгӀун ккоге!
Гъезухъе аварагасул бальголгъаби
ккоге, гъезулгун гъоркьолгъи гъабун.
Гъел нужехъе бачӀараб хӀакъаб
жоялда инкар ккун чӀун руго: хирияв
расуласдаги *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* гъесде рещтӀине
гъабураб Къуръаналдаги, гъелда
жанир ругел шаргӀиял ахӀкамаздаги,
ахираталгӀул хабаралдаги гъез инкар
ккун буго.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا عَدُوِّيْ وَعَدُوْكُمْ
اَوْلِيَّاءَ لَّنُقُوْٓنَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوْدَةِ وَقَدْ كَفَرُوْا بِمَا جَاءَكُمْ
مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُوْنَ الرَّسُوْلَ وَاِنَّا كُمْ اَنْ تُوْمِنُوْا بِاللّٰهِ
رَبِّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ حَرَجْتُمْ جِهَدًا فِىْ سَبِيْلِىْ وَابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِىْ لَيُصْرَفْنَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوْدَةِ وَاِنَّا اَعْلَمُ
بِمَا اَخْفَيْتُمْ وَمَا اَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيْلِ ﴿١﴾

Жидеца нужги ва хирияв Аллагъасул расулги *صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*
Маккаялдаса къватӀире рахъине гъаруралги руго: нуж нужер

БетПергъан аллагъасда иман лъурал рукӀин сабаблъун, цоги шибго гӀилла-сабаб гъечӀого. Дун разилъи тӀалаб гъабун къватӀире рахъарал ва Дир диналъе гӀоло жигъад гъабулел гӀадамал нуж ратани, нужеда гъаб хӀукму лъай ва нужеца капурзабаздехун гъудулъи гъабуге!

Нужеца рекӀель бахчун буго гъездехун рокъа-хинлъи, бальгого гъезухъе хабарги битӀулеб буго. Дун нужер кинабго хӀал лъалев вуго ва Дир лъаялдаса шибго жо бахчун хутӀуларо: нужеца загъирго гъабураб бугониги, бальго гъабулел бугониги. Нужедаса Жинца капурзабаздехун рокъа-хинлъи гъабулел, гъезухъе муъминзабул хабар швезабулев чи битӀараб нухалдаса къосарав чи вуго.

2. Гъел капурзабул нужеда тӀад хӀал бергъани ва нуж къезе гъаризе гъезда кӀвани мунапикъаз загъир гъабизе буго жидер рекӀель бугеб хӀалхъублъи. Гъел нужеа тушбабилъун рукӀине руго, жидер

إِنْ يَتَّقُوا كُفْرًا أَكْثَرَ أَتَدَّاءٍ وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ
أَيِّدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا أَنْ
تَكْفُرُوا ۚ

квералги, мацӀалги гъез нужеа зарал гъабиялъе хӀалтӀизаризе руго ва гъезие бокъулеб жоги буго нуж капурзабилъун рукӀин.

Гъаб кӀиго аят ва гъазда хадур ругел аятал рещӀине гъариялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв ГӀали асхӀабасдаса Муслимица ва Бухарияс хӀадис бицана жинда Аллагъ разилъаяв ГӀалиасхӀабас абунa: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас дунги Зубайрги, Микъдадги ритӀана Мадинаялдаса къватӀире ва жинцаги абунa: «Нуж а «Равзату Хах» абулел бакӀалде швезегӀан. Гъений нужеда цо гӀадан ятизе йиго жинда кодоб кагъат бугей. Гъелъухъан гъеб кагъатги босун нуж дихъе рачӀа» – абун. Ниж гъеб бакӀалде швезегӀан араб мехалъ нижеда гъений цо чӀужугӀадан ятана ва нижеца гъелда абунa: “Дуца къватӀибе бахъе духъ бугеб кагъат” – абун. Гъелъ абунa дихъ кагъат гъечӀо абун. Нижеца абунa: “Дуца гъеб кагъат къечӀони нижеца дуда тӀаса ретӀелги бахъун балагъизе буго гъеб” – абун. Цинги гъелъ жиндир гъалазда гъоркъоса бахъун нижсехъе кагъат къуна. Гъебги босун ниж аварaгасухъе صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рачӀана жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв. Гъеб кагъат батана ХӀатӀиб ибну абу-БалтагӀатица МаккаялгӀул агълуялгъухъе хъвараб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул цо хабар гъезда бицун. Аварaгас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: “Гъаб щиб хӀалтӀи, я ХӀатӀиб” – абун. ХӀатӀибица абунa: “Дуца дие къварилъи гъабуге, я расуллаллагъи! Дун вукӀана Маккаялда вугеб мехалъ къурайшиялгун цадахъ вукӀарав чи, гъезулгун дир гӀагарлъи гъечӀониги. Гъал мугъажиразулги Маккаялда гӀагарал чагӀи руголъидал, гъеб гӀагарлъи

сабаблун гьелги гьезул агьлу ва магӀишат цӀунулеб, дир гьединаб лагарлги гьечӀелул, дие бокъана Маккаялгул агьлуялгулгун хурхен гьабун, гьел дидехун лъикӀ рукӀунеб иш гьабизе. Дица гьеб иш капурлун гьабичӀо, дун дир Исламияб диналдаса вуссунги гьечӀо” – абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас абун: “Гьес битӀараб жо бицана” абун. Цинги гьев ХӀатӀибил амруялгул гьаб суратги рещӀине гьабун” – абун.

Жинда Аллагь разилъав Гумар асхӀабас абидал: “Дун виччай гьев мунатикъасул габуралда хвалчен къабизе” – абун, Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас абун: “Гьев вуго Бадроялда рагьул гӀахьаллъарав асхӀаб. Дуда щиб лъалеб, Гумар, Аллагьас جَلَّالُهٗ гьеб Бадруялгул агьлуялда абун батизе бегьула гуриц: “Нужеего бокъараб гӀамал гьабе, Дица нужер мунагьал чурарал руго” – абун”. Гьаб рагӀиял баян гьабунеб буго гьеб Бадруялда рукӀарал асхӀабзаби цӀакъ жидер даража-макъам тӀадегӀанал рукӀин.

Гьеб заман букӀана Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас Макка бахъизе ине хӀадурлунеб заман. ХӀатӀибица хъвараб кагъаталдаги абунеб букӀана нужеца цӀодорлги гьабе, нужеда тӀаде аварас вачӀинехъин вуго абун. Гьев ХӀатӀибица гьабурас гӀамал мекъаб букӀин баян гьабун тӀадегӀанав Аллагьас хадубги абунеб буго:

3. Нужеи щибго мунпагӀат гьабизе гьечӀо нужер гӀагарал гӀадамаз ва нужерго лъималазги. Гьеб къиямасеб къоялгь нуж цоцадаса ратӀа гьаризе руго.

لَنْ تَنفَعَكَ أَرْحَامُكَ وَلَا وَلَدُكَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
يَفْصَلُ بَيْنَكَ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

Гьеб бугелгул капурзабиги муъминзабиги ратӀа гьарунеб къо. ХӀакълунго тӀадегӀанав Аллагь вуго нужеца гьабунеб кинабго гӀамал жинда бихъулев ва лъалев. Гьеб гӀамалалда рекъараб жаза гьабизе буго Къиямасеб къоялгь щивав инсанасе.

4. ХӀакълунго нужеи цӀакъ берцинаб мисал ва нахърилългьин буго Ибрагьим аварасда عَلَيْهِ السَّلَام ва гьевгун цадахь рукӀарал муъминзабадаги. Гьев Ибрагьимица ва муъминзабаца жидер къавмалда абун жидеца ширк гьабунеб: “ХӀакълунго ниж рацӀадал руго нужедаса ва нужеца Аллагьги гӀагӀа живго тун жидеи лагьлги гьабунел аллагьзабадаса. Нижеца нужеда инкар кколеб буго: нуж нижгун цадахь гьечӀо

فَذَكَاتُ لَكُمْ أَسْوَأُ حَسَنَةٍ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ
مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَّاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا
تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا
بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۚ إِنَّا قَوْلُ إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
لَا تَسْتَفِرُّنَّ لَكُمْ وَمَا أُمِّلُكَ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۚ رَبَّنَا
عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾

ва нижер гIагарал гIадамалги гьечIо. Жакъаялдаса нахъе
 нужедаги нижедаги гьоркъоб тушманлъи буго ва цоцаде цим
 бахъинги буго.

Гъаб хIал кидаго букIине буго нужеца Аллагъасда جَلَّالَهُ иман
 лъезегIан: гъев Аллагъ جَلَّالَهُ цо гъавун, гьесдехун щибго жо гIахьал
 гъабичIого” – абун. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام цо рагIиялда
 нахърильтьин гьечIо нуже. Гъеб рагIи буго Ибрагъимица жиндир
 инсуда абураб: “Дица Аллагъасдаса جَلَّالَهُ дур мунагъал рахчи гIалаб
 гъабизе буго. Цоги дие гъабизе ТIадегIанав Аллагъасда аскIоб дида
 кIолеб щибго кумек гьечIо”. Гъеб рагIи Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام
 абун букIана жиндир эмен Азар иман лъоларев вукIин жинда лъалелде
 себе. ТIадегIанав Аллагъас Ибрагъимида عَلَيْهِ السَّلَام капурзабазе лъикIаб
 дугIа гъабизе бегъуларо абун абидал Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام инсуе
 дугIа гъаби жибго тана.

Хадубги гъев Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ва гьесда иман лъурал
 гIадамаз абулеб буго: “Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дуда буго
 нижеца тавакал тIамулеб, тавбу гъабун руссинги нижер дуде буго.
 Ахираталда кинабго халкъалъул руссунеб бакIги дуде буго хIисаб-
 мизан ва жазат гъабизе”-абун.

5. Я нижер БетIергъан! Дуца ниж
 капураб къавмалъе питналъун гъаруге!

Гъел нижедаса бергъине риччаге.

Гъедин жал бергъараб мехаль гъез абизе

буго гъел муъминзаби ритIухьал рукIаралани гъел нижедаса къезе
 рукIинчIо абун. Цоги магIна гъабуна: «Гъел капурзаби нижеде тIаде
 риччан ниж диналдаса нахъе чIваге, гъеб дин гъабизе кIолареллъун
 гъаруге»-абун. Дуца нижер мунагъалги чуре, я нижер БетIергъан!
 ХIакълъунго мун вуго Дур гуч бергъарав в Дур тадбиризулъ гIадлу
 битIарав хIаким.

6. ХIакълъунго гъал муъминзабазда
 нахърильтьин лъикIаб ва берцинаб
 буго нужедаса жиде ахират бокъарал
 ва Аллагъ جَلَّالَهُ разилъи бокъарал
 гIадамазе. Аллагъасда جَلَّالَهُ иман

лъеялдаса ва гьесие мутIигIлъиялдаса руссун чIарал гIадамазе
 гъелъул балагъ ва къварилъи жидеого букIине буго.

ХIакълъунго Аллагъ жив бечедав вуго, жиндир заталъулъ ва
 сипатазулъ жив вещарав вуго. Махлукъалдаса жиндие щибго жо
 хIажатав гьечIо. Гъел киналго Аллагъасде جَلَّالَهُ мутIигIлъаниги, яги

رَبَّنَا اجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا
 إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا
 اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن تَوَلَّى فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ
 الْحَمِيدُ

Гасилъаниги, гъев Аллагъасе кинабІаги асар букІунаро.

7. ПІадеГІанав Аллагъас нужедаги
ва нужедехун тушманІти бугел нужер
ГІагарал чаГІи мушриказда гъоркъобги
рокъа-хинІти гъабизеги бегъула.

﴿عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ
مِنْهُمْ مَّوَدَّةً وَاللَّهُ وَدِيدٌ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо гъабизе хІалкІолев вуго, гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхІулевги вуго.
Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ раГІи ритІухъІъана ва Макка бахъараб мехаль
киналго бусурбабиги капурзабиги цольана ва гъел муъминзабилъун
лъугъана.

8. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж нахъе чІвалел
гъечІо хурхен гъабиялдаса ва цо-цо
лъикІІти гъабиялдаса Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло нужедехун рагъ
гъабичІел ва тушманІти гъабичІел

﴿لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَلَمْ يَخْرُجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا
إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾

ГІадамаздаса. Нуж Маккаялдаса къватІире къотІизе жидеца
яхІги бахъичІел: руччаби, лъимал, загІипал ГІадамал руго гъел.
Нужеца гъел ГІадамазе зарал бугеб жо гъабуге, гъезулгун гъабулеб
хурхенги ГІадилаб хІалалъ гъабе. ХІакъІъунго Аллагъасе рокъула
жал ритІухъал ГІадамал.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибну ГІаббасица абуна: гъаб аят рещтІине
гъабуна ХузаГІат къибилалъул ГІадамазул хІакъалъулъ. Гъел рукІана
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе жидеца къотІи гъабурал
гъесде данде рагъиларо абун ва бусурбабазде данде рагъизе цогидазе
квербакъиги гъабиларо абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну къуна гъезие лъикІІти
гъабизе ва гъездехун хурхен гъабизеги.

Жинда Аллагъ разильаяй Асмаъ бинту Абубакридасаги хІадис бицана:
“ХІудайбияталда аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ байГІат гъабун хадуЙ дихъе эбел
ячІана, гъей жегиги иман лъечІейги йикІун. Дун Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагасухъе ана ва гъесда абуна: “Дихъе эбел ячІун йиго,
гъей иман лъечІейги йиго. Дица гъельие лъикІІти гъабилиц?” – абун.
Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: “Дица эбелалъе лъикІІти гъабе” – абун. ХІадис
имам АхІмадица бицана. Цинги ПІадеГІанав Аллагъас гъаб аятги рещтІине
гъабуна (8 абилеб).

9. ХІакъІъунго Аллагъас нуж нахъе
чІвалел руго нужеца гъудулІти
гъабиялдаса Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе
ГІоло нужеда рагъ барал ва нуж
нужерго ватІаналдаса къватІиреги

﴿إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَهَرُوا عَلَيْكُمْ إِخْرَاجَكُمْ
أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

рахъине гьарурал гIадамазулгун. Гьединго гьел мушриказе нуж
Маккаядласа кьватIире кьотIизе жидеца квербакъи гьабурал
гIадамазулгун гьудулгъи гьабиялдасаги нахъе чIвалел руго нуж.
Гьел гIадамал жидеца гьудулзабилгун кколел гIадамал руго
жидеца жидерго напсазе зулму гьабулел гIадамал.

10. Я гьал муъминзаби! Нужехъе
муъминал руччаби рачIараб мехаль
жидеца гьижра гьабун, гьезул
хIалбихъи гьабе ва гьезул иман
ритIухъаб бугодай абун лъазе гьабе.
Гьез иман лъураблъи Аллагъасда
جَلَّالَه лъала. Гьесда кинабго жоялгъул
хIакъикъатги лъала. Муъминзабазда
загьираб хIалалъ гьел руччабазул
хIал лъазе ккани гьезул хIалбихъи
гьабизе рекъараб буго.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ
فَأَمْتَحِنُوهُنَّ ۚ إِنَّهُنَّ لَا يَدْرِيْنَ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلَّمُوهُنَّ
مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَحْجُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهُنَّ جَلَّالَه
وَلَا هُمْ يَحْجُوْنَ لَهُنَّ ۚ وَهُنَّ مُؤْمِنَاتٌ نَّفَقُوا وَلَاجِنَاحَ
عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ
وَلَا تَنْكِحُوا بَعْضَ الْكَافِرِ وَسْئَلُوا مَا أَنْفَقَتْ
وَلَيْسَ سَأَلُوا مَا أَنْفَقُوا ۚ ذَٰلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

Гьаб аят рещтIине гьабиялъе сабаб бицана:

ХIудайбияталда гьабураб маслахIаталгъул цо шартI букIана мушриказдаса
цо чи иман лгун бусурбабазухъе вачIани, гьев чи гьез нахъе кьезе
ккола мушриказухъе абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе
гьижра гьабун ячIана Умукулсум бинту ГIукъбат абулей гIадан. Гьелда
хадур гьелгъул кIиги вац ГIумарат ва Валидги рачIана ва гьез тIалаб
гьабуна жидер яц нахъе кьейин нилъеда гьоркъоб бугеб маслахIаталгъул
шартIалдалгун абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун:
“Гьеб шартI бихьиразулъ букIана, руччабазуль букIинчи” – абун. Жинда
Аллагъ разилъаяв Ибну ГIаббасицаги абун: “Гьижра гьабун ячIарай
чIужугIадамалда гьа гьедизе гьабудеб букIана гьей росасда ццим бахъун
ячIарай гьечIин, дунялалгъул щиб бугониги мурадалье гIоло ячIарайги
гьечIин. Жий цохIо Аллагъги جَلَّالَه гьесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъун
ячIарай йигин ва исламияб динги бохъун ячIарай йигин абун”.

Нужеда лъани гьел руччаби жидеца иман лъурал рукIин, гьел
капурзабахъе гIадрусине гьаруге. Гьел иман лъурал руччаби
капурзабазе хIалаллъуларо ва капурзаби гьел руччабазеге
хIалаллъуларо. Гьел руччабазул капурал россал ратани, гьел
россабаз гьал руччабазе магъариде кьун букIараб боцIи дозухъе
нахъе буссине гьабе. Нуже мунагъ-хIакъ гьечIо гьел руччаби
нужеца рачани гьезие магъариде боцIиги кьун. Гьел руччабаца
иман лъураб мехаль гьезул капурзабазулгун букIараб ригъин биххула.
Гьез иман лгун хадуб гIидда тIубазегIан тун гьел руччаби бусурбабаз

рачине бегъула. **Нужер** капурал руччаби ругони (нужеца иман лъураб мехаль руччаби ииман лъечлого члун ругони) **гьел** **нужер** **руччаби** **гьечло**, **нужеца** **гьел** **нужер** **руччабилъун** **рикIкIунге**.

Нужер **руччаби** **иман** **лъечлого** **члун** **нужеда** **са** **нахье** **ани**, **нужеца** **гъезие** **къун** **букIараб** **магъари** **нахье** **тIалаб** **гъабе**. **Капурзабацаги** **тIалаб** **гъабе** **абе** **жидеца** **къун** **букIараб** **магъари** **гъезул** **руччаби** **иманги** **лъун** **бусурманав** **чиясе** **араб** **мехаль**. **Гъаб** **буго** **нужее** **бугеб** **Аллагъасул** **جَلَّالَهُ** **хIукму** **ва** **Аллагъас** **جَلَّالَهُ** **нужеда** **гьоркъоб** **гIадилаб** **хIукму** **ги** **гъабулеб** **буго**. **Гъев** **Аллагъ** **جَلَّالَهُ** **вуго** **гIадилаб**, **жиндилъ** **маслахIат** **бугеб** **хIукму** **жинца** **гъабулев** **ва** **лагъзадерие** **мунпагIат** **бугеб** **хIукму** **жинда** **лъалев**.

11. **Нужер** **цоязул** **руччаби** **муртадлъун** **капурзабахье** **ани** **ва** **капурзабаца** **бусурманчияс** **гьельие** **магъариялъе** **къун** **букIараб** **жо** **тIад** **бусинабичIони** **ва** **нужее** **гъазаватги** **гъабун**

гъенисан **гъанимат** (давла) **щун** **бугони**, **нужеца** **жиндир** **чIужу** **капурзабахье** **арав** **чиясе** **гъес** **магъари** **де** **къун** **букIараб** **боцIи** **къе**. **Гъаниматалдаса** **гъев** **чиясе** **гъес** **къун** **букIараб** **къадар**, **гьелда** **рельлъараб** **боцIи** **къе**.

Нужги **хIинкъа** **нужеца** **жинда** **иман** **лъурав** **нужер** **БетIергъан** **Аллагъасул** **гIазабалдаса**. **Гъесул** **амру-нагъю** **гIубан**, **гъев** **разилъи** **талаб** **гъабун** **хъваде**.

12. **Я** **гъав** **Бичасул** **авараг!** **Духье** **иманги** **лъун** **жидеца** **байгIат** **гъабизе** **абун** **руччаби** **рачIараб** **мехаль** **жидеца** **Аллагъасе** **جَلَّالَهُ** **гъабулеб** **гIибадаталъуль** **шибго** **жо** **гIахьал** **гъабиларо** **абун**. **Жидеца** **цIогъги** **гъабиларо** **абун**, **зинаги** **гъабиларо** **абун**. **Жидеца** **жидерго** **лъималги** **чIваларо** **абун**. **Жидеца** **гьереси** **бицун** **чийр**

лъимер **дур** **буго** **абун** **росасдаги** **абиларо** **абун**.

Цо **чIужу** **лъимер** **лъугъунарого** **йикIун**, **жий** **росас** **йиччала** **абун** **хIинкъараб** **мехаль** **гъез** **чийр** **лъимерги** **бачун** **гъаб** **дица** **дуе** **гъабураб** **лъимер** **буго** **абун** **абулеб** **букIана** **жиндирго** **росасда**. **Гъеб** **иш** **гъабиларо** **абун** **байгIат** **гъабизе** **гъабулеб** **букIана** **руччабазда**. **Дуда** **хIакъаб** **жоялъуль** **жал** **гIассилъиларо** **абунги**. **Гъал** **шартIал** **гъез** **къабул** **гъарураб** **мехаль** **дуца** **гъезие** **байгIат** **гъабе** **ва** **Аллагъасдаги** **جَلَّالَهُ**

وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ
فَعَاقِبَتُهُمْ فَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ
مَا أَنْفَقُوا وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي اسْتَمِعَ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى
أَنْ لَا يُسَرِّكَنَّ بِاللَّهِ شَيْعًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ
وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَدَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ
يَفْتَرِيْنَهُ بَيْنَ أَيْدِيْهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا
يَعْصِيْنَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ
لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

гъаре гъезул мунагъал чуре абун. ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ
жинца мунагъал чурулев ва жив гурхІулев буго.

13. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нужеца жидеда Аллагъасул جَلَّالُهُ щим

бахъарал гІадамал гъудулзабилъун

ккоге. Гъел нужер вализабилъун ва

гІакълучагІилъун гъаруге.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ

عَلَيْهِمْ قَدْ يَدْسُوكُمْ مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ

الْكَافِرُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

Киналниги капурзаби ва мушрикал жидеда Аллагъасул جَلَّالُهُ щим
бахъарал руго. Гъел руго жидер ахираталъул нигІматаздаса
хъулкъотІарал гІадамал: гъел божулел гъечІелъул ахират букІиналда
ва гъениб алжанги жужахІги букІиналдаги. Гъел капурзабазул
хъулкъотІун бугеб гІадинго, жидер хварал гІадамал тІаде рахъине
гъаризе руго абураб жоялдаса. Гъелда божичІого, гъеб букІунеб жо
гъечІо абун руго гъел капурзаби.

Абу ХІаян абулев гІалимас абуна: “Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас Макка бахъараб мехалъ Сафа мегІералда аскІоб байгІат
гъабуна исламияб диналде рачІарал бихъиназе. КІиабилеб къоялъ
гъебго бакІалда байгІат гъабуна руччабазеги. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вугеб
бакІалдаса дагъав довегІан жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабги
вукІана аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вакил хІисабалда жинца руччабазе байгІат
гъабулев”. Гъел руччаби къукъаби гъарун рачІунел рукІана ва гъезие
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аяталда жаниб (12 аят)
рехсараб анлъго жоялдалъун байгІат гъабулеб букІана. Гъелда тІадеги
“Дуда хІакъаб жоялъулъ жал гІасилъиларо” абураб рагІиялда цадахъ
гъел руччабазе байгІат гъабулеб букІана жидер чи хвараб мехалъ
жагъилияб гІадаталда рекъон магІу гъабиларо, гъумер хъарсун, ретІел
бихъун, чІичІидун, гІасиял гІамалал гъариларо абунги. Жий чІужулъун
ячине бегъулев чияр бихъинчияса хабар бицинаро абунги. Росасе
гъереси бицун, гъесул боцІи-мал гъесдаса бальго цогигаде къун хиянат
гъабиларо абунги.

Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго: “Дир
умматалда жаниб ункъо жо буго жагъилияб гІадаталдаса, жидеца
гъеб толебги гъечІо. Жиндирго насаб-тухумалдалъун чІухІи, чияр
насабалда тунка-гІуси гъаби, цІвабзаздалъун цІад баялъул хабар
бицин, чи хвараб мехалъ гъаркъал гъарун, чІичІидун гІоди” – абун.
ХІадис абуЯгІлаца бицана.

Аллагъасул جَلَّالُهُ тавфикъалдалъун Суратул МумтахІинаталъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

61. Сурагу Ссаф

سُورَةُ الصَّفِّ

Гъаб сураталъул цIар тун буго Мухъалъул сурат абун. Гъеб цIар теялъе сабабги буго гъалда жаниб аслияб хIалалъ Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе гIоло жигъад гъабиялъул бицун букIин. Жиндирго напсги, жиндие хирияб дуныалъул магIишатги Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** калима тIадегIан гъабун, гъесул дин ракъалда тIад букIиналъе гIоло бичиялъул бицунеб буго ва гъеб цIакъ хайир бугеб даран букIинги баян гъабун буго.

Жиндир аврагабазеги, жиндие рокъарал муъминзабазеги квербакъи гъабулеб Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гIадат букIинги баян гъабун, гъеб дин хвезабизе, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** нур жидеца свине гъабизе ургъулел капурзабазул ахIмакъли ва хIакъирлъиги баян гъабун буго. Муъминзаби Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе квербакъи гъабиялде ахIун Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварагасулги гъесда иман лъурал «АхIавариюнал» абун жидеда цIар тарал жидер иманалъулъ ритIухъал гъесул асхIабзабазулги хабар бицун буго.

Гъаб сурат рещIине гъабиялъе сабаб бицун имам АхIмадица жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну Саламидаса хIадис бицана: «АсхIабзаби цоцадехун кIалъалел рукIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъыкъизе бокъун бицунго лъикIаб гIамал щиб бугеб абун ва гъезул цонигиясда кIолеб букIинчIо аварагасда **سَلَامٌ عَلَىكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ** аскIове ун гъеб гъыкъизе. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъал асхIабзаби жинда аскIоре ахIана ва гъезие гъаб сурат цIалана жиб тIубазе гъабун» - абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ТIадегIанав Аллагъ вацIцIад гъавун
ва гъев кIодо гъавун жидеца тасбихI
гъабулеб буго зобалаздаги ракъалдаги
бугеб кинабго махлукъ. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**

سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

жиндир гуч бергъарав, жиндир пишабазулъ хIакимияв вуго.

Жиндие бокъараб жо гъабизе кIолев, гъелдаса жив щибго жоялъ нахъчIваларев вуго, ва амма жинца цо маслахIат бугеб, жиндир махлукъалъе мунпагIат бугеб жо гурони гъабуларо.

2. Я гъал иман лъурал гIадамал!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا

Нужеца гьабулареб жо гьабила
абун щай нужеца абулеб?

تَفْعَلُونَ ﴿٦١﴾

3. Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ асклоб цлакь
ццим бахъунеб жо буго инсанас жинца
гьабичлеб жо гьабуна абун бицин.

كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا

تَفْعَلُونَ ﴿٦٢﴾

Гьаб кIиго аят рещтIине гьабиялгье сабаб
бицун абун: цо бусурбабаца абулеб букIана: «Нижеда лъалебани
бицунго лъикIаб гIамал щиб бугебали, нижеца гьеб гьабизе букIана
ва нижер напсги, боцIи-малги гьеб ишалгье гIоло кьезе букIана» -
абун. Цинги Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ жигьад гьаби парз гьабураб мехаль гьеб
цо гIадамазе рихана ва жал гьеб жигьад гьабиялдаса нахье кьана.
Цинги ПIадегIанав Аллагьас гьаб цебехун хъвараб кIиго аят рещтIине
гьабуна.

4. ХIакьлъунго ПIадегIанав Аллагьасе
рокьула жиндир диналгье гIоло мухьал
гьарун рагьулел гIадамал. Гьеб
мухьалдаса лъутичIого, цоцазда цун,
щулияб минаялда рельтъун жалги рукIунел.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِهِ

صَفَاكَ أَنَّهُمْ يُنْفِقُونَ مَرْصُوصٌ ﴿٦٣﴾

Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушбабазде данде вагьизе вахъарав чи кIадаго лъутизе
бегьуларо. Цоцо Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ изну кьурал хIалал хутIизегIан, рагьул
хIила гьабун, яги цоги рахьалдаса тIаде кIанцIизе абун, яги жидерго
жамагIаталда данделгье абун. Гьесда лъазе ккола жив Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ
разилгьи тIалаб гьабун вагьулев вукIин ва жиндие Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ
квербакьиги гьабизе букIин.

5. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир
къавмалда абурб гIуж рехсе, МухIаммад
ﷺ, дуца дур къавмалгье вагIзалъун:
«Я дир къавм! Нужеда дун хIакъав
Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ расул вукIинги лъалеб
букIаго дие зарал щай гьабулеб?

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَنْقُومُ لِمَ

تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ

إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاعَ اللَّهُ فُلُوبَهُمْ

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦٤﴾

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ дие кьурал гIемерал
мугIизаталги нужеда рихъана, дица бицулеб жо битIараб букIинги
нужеда лъала»-абун. Гьел бануисраилал Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIакъаб
диналдаса гьетIараб мехаль, Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьезул ракIалги
гьетIизе гьаруна жал хIакъаб нухалда тIоритIун ккеялдаса.
Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ пасикъаб къавм тIобитIуларо хIакъаб динул
исламалда. Жидеца Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ расуласе къварилгьи гьабураб
мехаль гьел гIадамал капурлгьялде ана ва гьезул ракIалги хIакъаб дин
жанибе лъугьунарен лъугьана.

6. Марьямил вас Г1исаца жиндир
къавмалда абураб г1ужги рехе,
Мух1аммад ﷺ : «Я бануисраилал!

Х1акълъунго дун вуго нужеде вит1арав
Аллагъасул ﷺ расул. Дица рит1ухъ
гъабула дида цебехун рещт1ине гъабураб
Таврат ва гъелда т1ад бугеб х1укму. Дица
рохелги бицунеб буго дидаса хадув вач1ине вугев аварагасдалъун
ﷺ, жинда царги Ах1мад абун бугев»-абун.

Гъев Мух1аммад авараг ﷺ жидехъе х1акълал х1ужабигун
вач1араб мехаль бану исраилаз абун : «Гъав чи вуго сих1ручи,
жинда цакъ сих1ру гъабизе лъалев» - абун.

7. Жинца Аллагъасде ﷺ г1унт1изе
гъабун гъереси бицунев чиясдаса
жиндир зулму к1удияв чи шивха
вук1инев? Жив х1акълал исламияб

диналде ах1улевги вук1адго жинца гъеб ах1иялъе жаваб къеч1ого
гъев Аллагъасул ﷺ расул гъереси гъавун, Аллагъасул ﷺ
каламги гъереси гъабун жив хъвадарав чи вуго гъав.

Х1акълъунго Аллагъас бит1араб нухалде т1орит1уларо куфру-
ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гъабулел г1адамал.

8. Капурзабазе бокъун буго жидер хъубал
к1алазул гъуриялдалъун Аллагъасул ﷺ
диналъул нур свине гъабизе.

Гъел релълъун руго жидеца бакълалдехун
ралагъун гъеб бакълалде х1ухъл пулел г1адамазда, гъеб бакълул нур
свине гъабизе бокъун. Т1адег1анав Аллагъ жинца жиндир Исламияб
дин ракъалда т1ад т1ибит1изе гъабулев вуго киг1анго гъеб дин
капурзабазе рихун бугониги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адисалда буго:
«Т1адег1анав Аллагъас дие кинабго ракъ сук1ана (дида гъеб кинабго
бихъизе гъабуна), дида гъеб ракъалъул киналго рахълалги рихъана.
Дир умматалъул ханлъи цвезе буго гъеб Аллагъас ﷺ дида бихъизе
гъабураб ракъалъул раг1аллъабазде» - абун.

Гъаб аяталъул ва х1адисалъул маг1на гъеч1о дунялалда т1ад капурчи
хут1изе гъеч1о абураб. Гъелъул маг1на буго Исламияб дин ракъалда
т1ад загъираблъун бук1ине буго, гъелъул шарг1алда рекъон х1укмуги
гъабизе буго абураб. Исламияб дин ва гъеб ккурал муъминзаби жал
бергъараллъун рук1ине руго, гъезул х1ужа-далилги х1акълал бук1ине

وَاِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَءِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا
بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّزْمِنٌ ﴿٦١﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى
إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٦٢﴾

يُرِيدُونَ لِيطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَقْوَاهِمُ وَاللَّهُ مُتِمِّمٌ
نُّورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٦٣﴾

буго. Жидер кІалзул дагІваталдалъун ва хвалчадул балалдалъун муъминзабаца Аллагъасул ﷺ диналде халкъ ахІизе буго ва гьел мужагьидал Къиямасеб къо швезегІан рукІине руго.

9. Гъав ТІадегІанав Аллагъ вуго

жиндие гІибадат гъабизе тІадав нужер

БегІергъан, жинца хирияб Къуръанги

ва хІакъаб динги босун жиндир расул

нужехъе витІарав, гъеб дин Аллагъас ﷺ киналго диназдаса

бергъине гъабизе, гъеб хІакъаб Исламияб дин бергъин мушриказе цІакъ рихараб жо бугониги.

ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъас жиндир Исламияб дин загъир гъабуна. Киналго диназдаса гъеб бергъунги буго. Амма хІакъаб диналде инкар ккурал тІадамал гІемерал руго. Гьел инкарчагІи кигІан гІемерал ругониги Аллагъасул ﷺ хІакъаб дин хІакъаблъун хутІула. Меседил горо роцнол гохІде реханиги меседил горолъун хутІулеб тІадин, хІакъаб динги капурзабаца гьелда инкар ккуна абун батІуллъуларо.

10. Цо асхІабазабаца хирияв

аварагсда ﷺ абураб мехаль: «Я расулаллагъи! Дуца нижеда лъазе гъабе

бищунго хайир цІикІІараб даран шиб

бугеб?» - абун, тІадегІанав Аллагъас гъаб аят ва гьалда хадур ругел аяталги рещтІине гьаруна:

Я гьал иман лъурал тІадамал! Дица нуж тІоритІилищ нуж жинца унтize гъабулеб жужахІалъул гІазабалдаса цІунулеб дараналда?

11. Нужеца тІадегІанав Аллагъасда ва

гъесул расуласда иман лъе. Нужерго

магІишталдалъун ва нужерго

напсаздалъун Аллагъасул ﷺ диналъе

гІоло гъазаватги гъабе! Гъаб даран буго нуже бищунго хайир бугеб.

Нуж жо лъалел ва бичІІунел тІадамал ратани, нужеца гъеб иш гъабе! Гъаб гІамал гъабун нуж хъвадани:

12. Аллагъас ﷺ нужер церехун

гъарурал мунагъал чурила, ахираталда

нуж лъугъине гъарила жидеда жаниса

гІорал чвахулел алжаназул ахазукъ.

ЦІакъ берцинал ва лъикІал чІолел

бакІалги рукІина нуже даимго нуж жанир рукІунел алжаназда жанир.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَهْلَ الْكِتَابِ عَلَى تَجَرَّةٍ تُنَجِّبُكُمْ مِنَ
عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٌ لِلَّيْلِ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

Гъаб рехсараб ажру буго цӀакъ кӀудияб бахьи буголӀи ва лъикӀлъиялда кверщел бати.

13. Гъаб гуребги цогиги лъикӀлъи ва рохел буго нуже жиб цӀакъ бокъулеб:

وَأُخْرَىٰ يُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَلَيْسَ

الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** рахъалъан бугеб
тушбабазда тӀад квербакъи буго гъеб ва
Исламияб дин бергъин ва загъирлъи буго.

Дуца муъминзабазда рохел бице, МухӀаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гъаб кӀудияб рохелалдалъун. Дуниялалда Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** тушбабаздаса бергъиналъул рохел буго гъеб. Ахираталда Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъиялъул ва алжаналъул рохелги буго.

Я гъал муъминзаби! Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи тӀалаб гъабун гъесул диналъе квербакъулеллъун кин ниль рукӀунарел? Гъаб хирияб Къуръаналда иман лъураллъун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** ниль гъарун ругелъул гъаб хирияб Къуръаналда нахърилъгъараллъун, гъелда тӀамал гъабулеллъун щай ниль рукӀунарел? Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** дин ракъалда букӀине гъаби буго дуниялалда гъабулеб тӀамалалъул бищунго тӀадегӀанаб макъам. Гъеб тӀамал гъабурасе шолеб ажру-кириги гъеб макъамалда рельгъараб тӀадегӀанаб буго. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи тӀалаб гъабун къватӀиве вахъарав ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъе тӀоло жигъад гъабурав чиясе кинабгӀаги пащманлъи гъечӀо. Гъесие Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** кӀиги лъикӀлъи ва рохел къотӀи гъабун буго: дуниялалда бергъенлъи шун ва гъанимат шун рохи буго, ахираталда алжан шун рохиги буго. Дуниялалъул рукъор гъазаваталда бергъинчӀониги гъезие ахираталда алжан букӀине букӀин хӀакъаб жо буго.

Ар-Рази абулев тӀалимас абуна: «Жигъад гъаби абураб жо лъабго батӀияб буго: тӀоцебесеб буго: жиндаги жиндир напсалдаги гъоркъоб бугеб жигъад. Гъеб буго жиндир напс гъелъие бокъараб жоялдаса нахъе чӀвай, щайтӀаналъул нухда хъвадизе биччангутӀи ва гъеб напс Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи тӀалаб гъабун хъвадиялда ахӀи.

КӀиабилеб жигъад буго: жиндаги халкъалдаги гъоркъоб бугеб. Гъелъул магӀна буго тӀадамазда кодоб бугеб жоялда хъул лъунгутӀи, гъел тӀадамаздехун гурхӀел-рахӀму гъаби.

Лъабабилеб буго: Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** тушбабазда жигъад гъаби, жиндир боцӀи-малалдалъун ва жиндирго напсалдалъунги. Гъаб буго жигъадалъул бищунго тӀадегӀанаб ва хирияб макъам. Гъаб макъамалдеги шоларо жиндирго напс квегъун, гъеб Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи тӀалаб гъабулеб хӀалалде бачун хадуб гурони»-абун.

14. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе

квербакъулеллъун рукIа! ГIиса аварагас

عَلَيْهِ السَّلَام жиндир асхIабзаби хIавариюназда

абураб гIадин: «Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин

халкъалъухъ щвезабизе ва гьеб диналъе

квербакъи гьабизе дие квербакъулев чи

щив вугев?» - абун, гьел хIавариюназ

абуна: «Ниж руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъулел

гIадамал» - абун.

Нужги гьел ГIисал عَلَيْهِ السَّلَام асхIабзаби гIадин аварагасул ахIиялъе жаваб

гьабураллъун ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъи гьабулеллъун

рукIа. Гьаб бануисраилазул цо къукъаялъ Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ

гьесул расул ГIиса аварагасдаги عَلَيْهِ السَّلَام иман лъуна, цоги къукъа

инкар ккунги чIана. Дица жидеца иман лъураб къукъаялъе

квербакъи гьабуна жидер тушбабаздаса гьел бергъине ва гьел

муъминзаби жал бергъаралги лъугъана.

Жидер хIужа-далилалдалъун гьел бергъарал руго киналго капурзабазул

къукъабаздаса. Гьев ГIиса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام уммат чанго къукъаялде

рикъана ва гьел мушрикаллъун лъугъана: цояз ГIиса аллагъ вуго абун,

цояз гьев Аллагъасул вас вуго абун, цогидаз Аллагъ лъабго жоялдаса

данде гъавурав вуго абун: эменги, васги, рухIулкъудусги данделъарав

чи вуго Аллагъ абун. Аллагъ тIадегIанав вуго ва жив вацIадав вуго

жиндир лъимал рукиналдаса ва жиндие гIахьалчи вукIиналдаса.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Ссафалъул тафсир ва

таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва шукру тIадегIанав Аллагъасе буго.

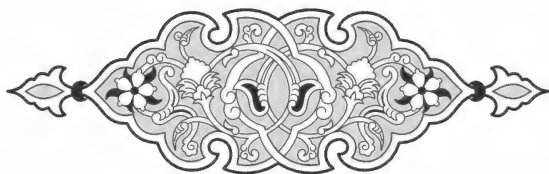
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَصْرًا لِلَّهِ كَمَا قَالَ

عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ

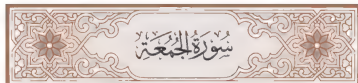
قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَصْرَاءُ لِلَّهِ فَتَمَنَّتْ طَائِفَةٌ

مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدَ الَّذِينَ

ءَامَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَاصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

62. Суратул Жумг'ат

Мадинаялда рецт'ине гьабураб, жингьса жаниб анцила цо аят бугеб.

Мадинаялда рецт'ине гьабураб бугел'ул, гьаб сураталда жанир шарг'иял х'укмаби ричун руго. Аслияб х'укмуги рузман к'оял' балеб какал'ул буго: гьеб рузманалда бусурбаби дандел'изе ккей ва гьеб к'оял' Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ рехсеялде, гьесие г'ибадат гьабиялде руссине ккей бицун буго. П'адег'анав Аллагъасе кинабго махлукъал' тасбихI гьабулебл'ги бицун хадуб, Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух'аммад авараг кинабго халкъал'е рах'матл'ун витIарав вук'ин баян гьабун буго.

Ягъудиязул бицен гьабун буго: гьез х'акъаб дин тей ва тавраталда г'амал гьабиялдаса гьел руссин бицун. Суратал'ул ахиралда, иман заг'ипал г'адамазул мисал бачун, гьезда рел'т'л'ун рук'иналдаса ц'уне абун амруги гьабулеб буго.

Жив гурх'улев, гурх'ел г'амав
Аллагъасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. П'адег'анав Аллагъасе жидеца тасбихI гьабулеб буго зобалаздаги рахъалдаги бугеб кинабго махлукъ.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
الْمَلَائِكَةُ الْقُدُّوسُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

Кинабго махлукъал'ул ханл'ун жив вугев гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ, жив кинабго мукъсанл'ги, заг'ипл'гиялдаса вацIадав, жиндир гуч ва къуват бергъарав, жиндир х'укму-къадарал'ул' жив г'адилав, цо маслах'ат ва мунпаг'ат бугеб жо гурони жинца гьабуларев.

2. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ вуго нужеца жиндие г'ибадат гьабизе г'адав нужер бетIергъан, жинца хъвай-ц'али гьеч'ел г'арабиязда гьездаго гьорк'ьоса расул витIарав, жинца гьезие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ къуръанал'ул аятал ц'алулев, жинца гьел купру-ширкал'ул чорокл'гиялдаса рацIадаги гьарулев. Жинца гьезда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ калам Къуръанги лъазе гьабулев, жиб бацIадаб суннатги лъазе гьабулев, гьел г'адамал жидехъе авараг

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو
عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُّبِينٍ ﴿٢﴾

витIизег'ан صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цереккун баянаб к'осинал'ул' рук'ларал ругониги.

Аллагъасул свалат-салам лъеяв МухIаммад авараг витIана аварагзаби صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъечIого гIемер заман араб, кинабго халкъ купру-ширкалде буссараб, жагъилияб заманаялъ. Гъев жидеда гъоркъоса витIарал гIарабиялги жидехъе ИсмагIил аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хадув цониги авараг вачIинчIел, хъанчие лагълъи гъабулел гIадамал рукIана. Гъев хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIарабиязде витIана абураб рагIиялъул магIна буго гъел хира гъари ва гъезул аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рилълъиналде къасд ккезаби. Аллагъасул свалат-салам лъеяв МухIаммад авараг цохIо гIарабиязде витIарав гъечIо. Гъев вуго киналниги гIадамаздеги женаздеги жив витIарав, аварагзабазул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ахирав ва бищун хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Жинда Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъим аварагас кагIба рукъги бан, жиндир вас ИсмагIил авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб гIараб ракъалда тана гъеб къавм Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гIибадат гъабиялде жинца ахIулелвгун. Гъелдаса гIемер заман ун хадуб, гIарабияз хIакъаб исламиябдин хисана ва хъанчие лагълъи гъабулеб къавмлгунлъугъана. Инжил-тавраталгун агълуялъги гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIахъал жиде бокъухъе хисизе гъаруна ва гъелги, чанго батIиял къокъаби лъугъун, купру-ширкалде руссана. Гъеб хIалалда ругел гIадамазде ва женазде витIарав авараг вуго МухIаммад, жинда Аллагъасул свалат-салам лъеяв.

3. Гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIулел мехаль وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لِمَا يُهْتَفُؤُا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ рукIинчIел, гъелдаса хадур жал рукIунел киналго гIарабияздеги гIажамияздеги витIаравги вуго гъав МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч бергъарав, жиндир пиша хIакимияв хан вуго.

4. Гъаб МухIаммад аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къураб хиралги ва тIокIлъи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан буго ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб жиндие бокъарав чиясе къола. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго цIакъ кIудияб хиралги-тIокIлъиялъул бетIергъан.

5. Жидехъе таврат къурал ва гъелда гIамал гъабе абун амруги гъабурал, цинги жидеца гъеб тавраталда гIамал гъабичIел гIадамазул мисал буго жинда гIад лгун гIемерал тIахъал раччун ругеб хIамаялъул мисал. مَثَلُ الَّذِينَ حُمِلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِعَاثِتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

Гъеб х'амааялъе жиндир муг'алда т'ад ругел т'ахъаздаса, жиб свакай гуреб, цоги мунпаг'ат цолареб г'адин, тавраталда г'амал г'абич'ел яг'удиязеге, ахираталда жидее жужах'алъул г'азаб бук'ин гуреб, шибго мунпаг'ат г'еч'ло гъеб таврат жидеде рещ'т'ана абураб раг'иялдаса.

Цакъ квешаб мисал бугоха гъаб жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда инкар кколеб къавмалъе бачараб. Т'адег'анав Аллагъас х'акъаб диналда т'орит'уларо жидеца купру-ширкалдаг'ун жидерго напсазе зулму гъабулел г'адамал.

Жидехъе расулги вит'ун, т'ехъги рещ'т'ине гъабун, х'акъаб дин босе абун амру гъабураб мехалъ жидеца гъеб дин босич'ел ва гъелда г'амал г'абич'ел г'адамал жидерго купруялда тола Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ, гъезда х'алги гъабун гъеб исламияб дин босизе гъабуларо. Гъедин тана Т'адег'анав Аллагъас яг'удиялги насраниялги жидеца инжил-тавраталда г'амал г'абич'елб мехалъ ва гъезда жиндир сипатал рицарав, жинда нахърилъг'а абун амру гъабурав Мух'аммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъез гъереси гъавураб мехалъ, гъесда рещ'т'араб къуръанги рит'ухъ гъабич'елб мехалъ.

6. Дуца абе Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

«Я гъал яг'удиял! Нужеца абулеб батани нуж ругин цогитаб кинабго

халкъалдаса Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъулел

г'адамал абун, нужер хвалде хъул лъеха

гъеб нужер раг'иялъулъ нуж рит'ухъал ратани»-абун.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жал рокъулел г'адамазе Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ вокъизе ккола ва гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ дандч'ивазе г'ашикълъун рук'ине ккола. Нуж гъедин рук'аха ва нужеда хехго холел анищ абун раклалде кка.

7. Гъел яг'удиязул кидаго хвалиде хъул وَلَا يَمْنُونَهُ أَبَدًا имадэмт' айд'иhem'уаллехъ

лъоларо, гъел ц'акъ х'инкъун рук'луна

жидеде т'аде хвел бач'иналдаса.

Гъельие сабаб буго гъез Аллагъасде

г'абич'ел инкар кквей, гъесул русулал عَلَيْهِمُ السَّلَام гъереси гъари ва цогиги к'удиял мунагъалги пасалъабиги гъари. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда залимал ва зулмуял г'адамазул х'ал лъалев вуго.

Гъал аятал рещ'т'ине гъариялъе сабаб буго яг'удияз жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бишунго рокъулел г'адамал ругин, жидер г'емерал аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَام рук'анин, жал гурони алжаналде жанирги лъугъине гъеч'ин абун аби. Гъезул раг'и гъереси гъабун рещ'т'ине гъаруна Т'адег'анав

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَآؤُنَا إِن رَعِمْتُمْ أَنَاكُمْ
أُولِيَاءَ اللَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾

عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ﴿٧﴾

Аллаг'ас г'ял аятал.

8. Дуца абе Мух'аммад ﷺ !

Х'ах'ьлунго нуж жиндаса л'ьутулеб'лун
бугеб хвел чара г'ьеч'ого нужеда

дандч'ивазе бугеб буго. Г'ьелдаса рорч'изе

бак'и г'ьеч'о. Цинги, к'ьяямасеб к'ьояль,

нуж руссине г'ьаризе руго жинда кинабго г'ьяибабги заг'ьирабги

жо л'ьалев бет'ерг'ян Аллаг'асде ва г'ьениб нужеда бицине буго

нужеца дунялалда г'ябураб кинабго г'ямал.

Нужер г'адилаб х'исаб-мизан г'ябизе буго ва щивазе жиндир
г'ямалалда рек'яраб жаза'ги г'ябизе буго.

9. Я г'ял иман л'ьурал г'адамал!

Рузман к'ьояль к'ьял'ул г'ужалда, нуж

рузманал'ул как базе ах'араб мехаль,

нужеца даран-базар ва цогидаб х'алт'и

жибго те ва нужеца хех'льи г'ябе

Аллаг'асе ﷺ как базе ва г'ев рехсезе масжидалде ине. Г'ьеб

нужер ахиратал'е ц'ак'ь л'ьик'аб г'ямал буго.

Дунялал'ул рук'ьобги нужеца баракат бугол'ьи щвела. Нуж нужеда

жо л'ьалел г'адамал ратани нужеца г'яб амру г'убазе г'ябе.

10. Нужеца как бараб мехаль нуж

рик'ья-рихе ва нужер х'ьулух'язде ва

даран-базаралде а, ва Аллаг'асул ﷺ

ц'об-рах'иматалдаса х'алалаб, бац'ицадаб

ризк'ьиги г'алалаб г'ябе. Ва нужеца

кинабго мехаль ва кинабго х'алалаль Аллаг'ь ﷺ рехсей г'емер

г'ябе.

Нуж Аллаг'ьги ﷺ к'ючон дунял г'ябулездаса рук'унге. Аллаг'ас

ﷺ к'ьураб жо гурони нужеца щвезе г'ьеч'о. Нужер рорта-х'ьетияль

Аллаг'асул ﷺ х'лукму-к'ьадар хисизе г'ябуларо. Аллаг'ас ﷺ

ва г'ьесул расулас бих'изе г'ябураб х'алалаль нуж х'ьвадани, нужер

л'ьик'л'ьиялда кверщел батизе буго.

11. Му'минзабазул цо к'ьук'ьялда

даран-базар г'ябизе цо к'ьапила

бач'унеб бук'ин л'ьараб мехаль, г'ьезул

ах'и-х'ур ва махсаро-хоч'и бих'яраб

мехаль г'ьел г'ьеб к'ьапилаялде данде

ч'ивазе рекерун ана, мунги тана я г'ьав авараг дурго минбаралда

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ

مُلْقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلِّيِّ الْعَلِيِّ

وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ

الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ

ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي

الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا

اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ

فَإِذَا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِو وَمَنِ

التَّجَرَّوْا وَاللَّهُ خَيْرٌ الرَّافِقِينَ ﴿١١﴾

т'лад вах'ун ч'ун вугеб х'алалъ.

Гьел жидер иман заг'ипал, сабру даг'ал, дунялал'ул даран-базар ахиратал'улалдаса жидеца цебе г'абулел г'адамазда дуца **абе, Мух'аммад ﷺ** : ахираталда Аллаг'асда **ﷺ** **аск'лоб бугеб ажру-кири ц'акъ л'ык'лаб буго г'аб дунялал'ул даран-базаралдаса ва махсаро-хоч'алдаса. Г'ев Аллаг'ыг'и ﷺ** **вуго бищунго л'ык'лав Разикъ**»-абун. Кинабго ризк'и Аллаг'асул **ﷺ** буго ва г'ес к'ураб жо гурони цониги инсанасе бук'унаро. Г'един бугел'ул нужеца г'еб ризк'и щвеялде нух баче Аллаг' **ﷺ** разил'и т'алаб г'абун, л'ык'лаб г'амал г'абун. Г'еб буго ризк'и г'ат'ил'биял'е бищунго мух'канаб сабаб.

Тафсирал'ул г'алимзабаца абуна: «Мадинаял'ул аг'лу бак'ун бугеб заман бук'ана г'аб аятал' жиндир бицен г'абураб, асх'абзаби к'апилаялде данде рекерун араб заман. Г'еб к'апила бук'ана Шамалдаса кванил ниг'матал росун бач'унеб. К'апила шаг'аралде щвараб мехал' г'езул г'адат бук'ана к'али к'абун ва г'яракъ г'абун жал рач'ин л'язе г'абулеб»-абун.

Ибну Касирица абуна: «Г'аб иш к'караб заман буго Аллаг'асул **ﷺ** свалат салам л'еяв аварасе рузманал'ул как цебе бан, хадуб хут'ба г'абулеб бук'араб заман: г'идал'ул как балеб мехал' г'абулеб г'адин. Рузманал'ул какги бан хут'ба г'абизе абун аварасе **ﷺ** минбаралде вахараб мехал' бач'ана г'еб к'апила шаг'аралде жанибе ва г'ел'ул ах'и-х'лур раг'араб мехал' г'емерисел асх'абзаби масжидалдаса к'ват'ире ана»-абун.

Г'аб рузманк'оял'ул хирал'и бицарал г'емерал х'адисал руго. Г'еб к'оял' г'абураб г'ибадатал'ул ажру-кириги ц'акъ к'лудияб бук'уна. Рузман к'оял' черх'и чурун бац'ц'адаб, берцинаб рет'елги рет'ун, г'уинаб мах'иги г'абун радалго вах'ун масжидалдаги ун г'енив Аллаг'асе **ﷺ** г'ибадат г'абизе г'одов ч'арав му'минчи вуго жинца Аллаг'ыг'и **ﷺ** г'есул расулги разил'и т'алаб г'абулев, г'езул амру т'убалев чи. Рузманалде ине хел'и г'абе абаруб раг'иял'ул маг'на г'еч'ло вежерун г'ениве а абараб. Г'ел'ул маг'на буго рузманк'о бач'арабго г'еб рузманалде ине к'асд г'абе ва х'адурл'и г'абе абараб.

Т'адег'анав Аллаг'асул тавфик'алдал'ун Суратул Жумг'атал'ул тафсир ва таржама х'ван т'убана.

Кинабго рец'ги г'ев Аллаг'асе **ﷺ** буго.

63. Суратул Мунафикъун

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ

Гъаб сураталда жанирги шаргъиял хӀукмаби рицунал руго. Аслияб бакӀ кколеб буго мунафикъал бихъиназул ва руччабазул сипатал рициналъ, гъезул хӀиллалаял, къабихӀал пишаби къватӀир чӀвазе гъариялъги.

Сураталъул ахиралда муъминзабазе хӀинкъи кӀолеб буго дунял тӀалаб гъабиялде машгъулгъиялдаса, гъелъул берцинлъабаз ва лазатаз гуккун Аллагъги ﷺ ахиратги кӀочон рукӀиналдасаги. Гъедин рукӀин буго мунапикъзабазул тӀабигӀат.

Аллагъ ﷺ разилъи тӀалаб гъабун жидер боцӀи садакъаялъе ва напакъаялъе къеялдеги ахӀулел руго, гъеб къезе рес гъечӀеб кӀо тӀаде бачӀун гъел пацманлъилелде цебего.

Мунапикъзаби Маккаядла ругеб мехалъ букӀараб кӀукъа гъечӀо. Гъенир я бусурбаби, я муширикал рукӀана. Гъел мунапикъзаби раккана Мадинаялде цвараб мехалъ ва Исламияб дин бергъине, гъелъул ракъ ва кӀуват цӀикӀкӀине лъугъараб мехалъ.

Гъел руго жидерго напс цӀуни гурони чорхоль бахӀарчилъи гъечӀел, жидер къадру-къиматалъул кӀвар гъечӀел, хӀалихъатал гӀадамал. Гъеб кӀукъа гъанже цӀакъго гӀемерлъун буго. ХӀакъикъиял муъминзаби цӀакъго дагълъун руго. Аллагъасдаса ﷺ хӀинкъиги тун, гӀадамаздаса хӀинкъи тӀаса бицул буго, Аллагъ ﷺ разилъи тӀалаб гъабичӀого гӀадамал разилъи тӀалаб гъабулеб буго.

Жив гурхӀулел, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Мунапикъзаби духъе рачӀараб мехалъ гъез дуде абулеб буго,
МухӀаммад ﷺ: «Нижеца нугӀлъи гъабулеб бугин хӀакълъунго мун Аллагъасул ﷺ расул вукӀиналъе»-
абун. ГӀадегӀанав Аллагъ жинда лъалев вуго мун гъесул расул вукӀин.

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ

Гъесие гӀадамазул нугӀлъи хӀажат гъечӀо гъеб амру тасдикъ гъабизе. Аллагъ ﷺ жинца нугӀлъи гъабулев вуго хӀакълъунго гъел мунапикъзаби жидеца гъереси бицунал рукӀиналъе. КӀалалъ мун

расулаллагъ вуго абун абуниги, гъезул рекълель дуда иман лъей гъечӀо. Гъел руго мунги муъминзабиги жидеца гуккулел абун, амма гъез жидерго напсал руго гуккулел ва махсароде гъарулел.

2. Жидер гьересияб гъа гъедиги гъез ккун буго бусурбабаца жал чӀвачӀого рукӀиналъе сабаблъун.

اتَّخَذُوا اٰيْمَنَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اللّٰهِ اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٤﴾

Нижги иман лъурал руго абун Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ цларалдальун гьересияб гъа гъедулеб буго. Цинги Аллагъасде
جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса жидеца гӀадамалги нахъе чӀвалел руго.
Жигъад гъабиялдаса ва МухӀаммад аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **нахъ**
рильтъиналдасаги гӀадамал нахъе чӀвалел руго. Жалги бусурбаби
руго абун гъаял гъедун гъел кӀалгъараб мехаль ва жигъадалде инчӀого
чӀеялъе батӀи-батӀиял сабабал рицун гъел рагъдеги рахъинчӀеб мехаль,
гъезда нахърильтъун жидер иман загӀипал муъминзабиги гъелгун
цадахъ рукъор чӀолел рукӀана. **ХӀакълъунго Гъел мунапикъзаби**
руго жидеца гъабулеб гӀамал цӀакъ квешал гӀадамал.

3. ХӀакълъунго гъеб квешаб гӀамал ва гьересияб гъа гъеди гъез гъабулеб буго жидер мацӀаздальун иман лъун букӀиналъ ва рекълель иман гъечӀольиялъ. Гъезул раклӀазда гӀад мугъру чӀван буго гъезда жанибе иман лъугъунареб хӀалалъ ва гъел руго жидеда щибго хӀакъаб жо бичӀчӀунарел гӀадамал.

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوْبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُوْنَ ﴿٦٥﴾

4. Дуда гъел мунапикъзаби рихъараб мехаль мун гъезул чурхдуз гӀажайблъизе гъавулев вуго. Гъел руго гӀорцӀарал, къариял, берцинал ва кутакал.

* وَاِذْ اٰتَيْنَاهُمْ نُعْجِبُكَ اَجْسَامُهُمْ وَان يَقُولُوْا
سَمِعْنَا لَقَوْلِهِمْ كَانَتْهُمْ حَشَبٌ مُّسْتَنْدَةً
يَحْسَبُوْنَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعٰدُوْنَ
فَاَخَذَرَهُمُ قِتْلَتُهُمُ اللّٰهُ اَنّٰى يُؤْفِكُوْنَ ﴿٦٦﴾

Гъел кӀалгъараб мехаль дуге гъезухъ
гӀенеккизеге бокъулеб буго, гъезул калам
пасихӀаб ва берцинаб букӀун. Гъезул хӀакъикъат буго цо къеда аскӀор
рахъун чӀезе гъарурал цӀулал рахазда рельтъун. Гъезул щибго
гӀакълу гъечӀо, гӀелмуги гъечӀо. РухӀ гъечӀеб черх буго гъезул, гӀакълу
гъечӀеб къаркъалаги буго. Кинабго борхараб гъаракъ жидедехун
ахӀулеб буго абун ккола гъезда, гъел хӀинкъулел, бахӀарчилтъи гъечӀел
рукӀиналъ. Гъал руго унго-унгоял муъминзабазул тушбаби. Нуж
гъезул хӀиллаялдаса цӀуне! Жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъаял
ва жал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гӀодорегӀан гъареял! Гъел мунапикъзаби
хӀакъаб динул исламалдаса кирехун руссунел ругел?!

Жинда Аллагъ разильяв имам АхІмадица Абу-Гъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «мунапикъзаби ратІа гъаризе лъалел сипатал руго: гъез салам кьолеб мехаль лагІнат кьола (клалаль салам кьолеб хІал гъабун раклаль лагІнат кьола). Гъезул тІагІламги бикъараб, хІал гъабун бахъараб букІуна. Давла босараб мехаль гъелгъулгъи жидеца хІилла гъабула, гъелдаса бикъизе, бахчизе яхІ бахъула. Гъел масжидалдеги гІагарлъуларо гъениб квешаб хабар бицине гурони, как базеги гъел рачІунаро ахиралда гурони. ЧІухІун, гІамал кІодолгъун рукІуна. Жал гІадамазда рекъоларо, гІадамал жидедаги рекъоларо. Сардилъ гъел хІехъалгІадин рукІуна (щибго гІибадат гъабуларо), къадги гъел хъвадулел ва ахІдолел рукІуна» – абун.

5. Мунапикъзабазде абураб мехаль нуж **авадасухъе** **рачІа**, гъес нужер мунагъал рахчи тІалаб гъабила абун, гъез жидер бутІрул дорехун русине гъарула ва дуда гъел рихъизе руго хІакъаб жоялдаса жал руссаралгъун ва жидеца гІамалкІодолгъи гъабулелгъун.

6. Гъезие щибго мунпагІат гъабуларо, **МухІаммад**, дуца гъезул мунагъал рахчи тІалаб гъабуниги, гъабичІого таниги. Гъезул Аллагъас **кІадаго** мунагъал рахчуларо. **ХІакъългъунго** Аллагъас Исламияб диналда тІобитІуларо пасикъаб, мунафикъаб къавм.

7. Гъел мунапикъзаби руго жидеца абулел Мадинаялгъул ансаразда: «Нужеца напакъа кьоге ва квербакъи гъабуге Аллагъасул **расулгун** **падахъ** ругел асхІабзабазе, гъел гъаб Мадинаялдаса нахъе ине» - абун. **ТІадегІанав** Аллагъасе буго зобал-ракъазул ханлгъи ва хазина.

Гъеб Аллагъас **жиндие** бокъарасе кьола. **Кинниги** Гъеб **амру** жидеда бичІІунарел руго мунапикъзаби. Гъезда раклалде кколеб буго жидеца напакъа къечІони ва квербакъи гъабичІони, Аллагъасул расулги гъесул асхІабзабиги гІадада хвела абун.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّازٍ وَسَمْهُمْ وَآيَتُهُمْ يُصْذُونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْقَضُوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

8. Гьел мунапикъзабаца жеги абулеб
буго: « Ниж гьаб гъазаваталдаса
гIад руссун Мадинаялде щвани, гьeб
Мадинаялдаса къватIире къотIизе
руго жидер къадру бугел гIадамаз
жал гIодорегIанал гIадамал»-абун.

يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ
لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٣﴾

гIадегIанав Аллагъасе буго кинабго гIадегIангIи ва къадру-
кIодолгIи.

Гьединго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расуласеги, киналго муъминзабазеги
буго, гIадегIангIи ва къадру кIодолгIи. Кинниги гьeб иш гьедин
букIинги лъалеб гьeчIо гьел мунапикъзабада.

Гьаб микъго аят рещтIине гьабиялъе сабаб бицун абуна: Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварагас бану-мустIаликъ абулеб къавмалде
гъазават гьабулеб мехаль цо лъим бугеб бакIалда гIадамал гIаде
руссун, цоцаль тунка-гIуси ккана ва цо мугъажиразул чияс ансариясда
къабуна. Цинги гьез ахIи-хIур гьабуна цоцаль рагъдезе гIагарлъун
рукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас, гьаб щиб жагъилияб
ахIи абун гьел гIодоре руссине гъаруна. Гьeб хабар рагIараб мехаль
мунапикъазул бишунго кIудияв ГIабдуллагъ ибну Салулица абуна:
«Унго гьабунищха мугъажираца гьeб хIалтIи! ВаллагIи гьезулги
нилъерги мисал буго нилъер умумузул кициялда рекъон: «Дуца
гъве къара гьабе дудего данде багъизе» - абураб. БичасхIаги гьаб
гъазаваталдаса Мадинаялде руссани гьел гIодорегIанал МухIаммадги
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьевгун цадахъ ругел мугъажиралги къватIир къотIизе руго
жидер къадру бугел Мадинаялъул гIадамаз!» - абун.

Хадубги гьес жиндир къавмалда абуна: «Гьал мугъажирал Мадинаялда
чIун руго нужеца гьезие квербакъи гьабулеб букIиналъ. Нужеца
квербакъи гьабиги, гьезие напакъа къейги тани, гьел Мадинаялдаса
лъутун ине руго» - абун. Гьeб хабар жинда рагIарав Зайд ибну Аркъам
абулев асхIабас гьeб аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** бицана. Жинца бицараб хабар
аварагасде **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** щвараблъи лъараб мехаль гьев ГIабдуллагъ ибну
Салул аварагасухъе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вачIана ва гъа гьедун жинца гьeб хабар
бицинчIо абун кIалъана. Жинца Зайд ибну Аркъам гьереси бицунев
чилъун гъавуна. Гьeб гъазаваталдаса гIадруссун рачIунеб мехаль нухда
сордо базе чIараб бакIалда Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир расуласда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьал аяталги рещтIине гъаруна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва гьесул асхIабзаби Мадинаялде
щвараб мехаль дов ГIабдуллагъ ибну Салулил вас ГIабдуллагъ жинца
хвалченги бахъун Мадинаялъул рагъдухъ чIана, жинда аскIоса унел

асхІабзабиги рукІана. Жиндир эмен тІаде швараб мехальт ГІабдуллагъица абун: «Нуж нахье кьае! Валлагъи мун Мадинаялде жаниве лъугъине гьечІо дие Аллагъасул расулас ﷺ изну кьун гурони!» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг тІаде швараб мехальт гьес изну кьун ГІабдуллагъ ибну Салул Мадинаялде жаниве виччана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабас абидал: «Дун гьев мунапикъасул бетІер кьотІизе виччай» - абун, аварагас ﷺ абун: «ЧІвачІого те гьев! Дие бокъун гьечІо гІадамал кІалъазе аварагас ﷺ жиндирго асхІабзаби чІвалел руго» - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухье ибну Салулил вас ГІабдуллагъ вачІана ва гьес абун: «Я расулаллагъи! Дида рагІана дуца дир эмен чІвазехъин вуго абун. Дие изну кье гьесул бетІер босун духье вачІине. Дида кІвезе гьечІо жинца гьев чІварав чиясда валагъизе» - абун. Аварагас ﷺ абун: «Нильеца гьесда гурхІел гьабила ва гьев нильгун цадахъ вугевГІан мехальт живго тела» - абун.

Нужеца пикру гьабе, бусурбаби, хирияв аварасул ﷺ сиясаталъул, гьесул гІакълу камиллъиялъул. Жакъасел бусурбаби кантІизе гІураб вагІза буго гьаб хабаралъулъ. Цо-цазул гІайибал цІехейги тун бусурбаби цолъизе мех щун гьечІодай!?

9. Я гьал иман лъурал гІадамал! Нуж машгъул гьаруге нужер магІишаталь ва лъимал-хъизаналь Аллагъ ﷻ

рехсеялдаса ва гьесие гІибадат гьабиалдаса. Гьев Аллагъасе ﷻ

гІибадат гьабиалдаса дунялаль жал машгъул гьарурал гІадамал руго ахираталда жал чІорого хутІарал гІадамал.

10. Ва нужеца Аллагъ ﷻ разилъи

тІалаб гьабун нужер боцІи-мал

садакъаде кье нужеде тІаде хвел

бачІинелде себе. Гьеб хвел бачІараб

мехальт жинца садакъа-хайрат гьабичІев

чияс абизе буго: «Я дир бетІергъан

абун. Дун дагъав нахье вахъун толев

аниш хвезе гьавичІого, дица садакъа кьеze ва лъикІаб гІамал

гьабулездаса дунги вукІине» - абун.

11. Жиндир гІажал тІаде швараб напс

Аллагъас ﷻ нахье бахъун толаро ва

гьеб хвезе гьабула. Гьев Аллагъ ﷻ

жинда лъалев вуго нужеца гьабулеб

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ ءُمُورُكُم
وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ

يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾

وَأَنفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِي
أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي

إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ

الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ

خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

кинабго гІамал ва гьелда рекъараб жазаъ жинца нужеє гьабизе бугевги вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица абуна: «Жиндир боцІи-мал бугев чи жив КагІба рукъалде хІеж гьабизе ине ГІолеб къадар, цинги жив хІежалде инчІев, гьединго паризаяб закат бахъизе гІураб боцІи-мал бугев, жинца гьєб закатги бахъичІев чи, жив холеб мехаль гьєсул хьул лъола жив хвезе гьавичІого толев анищ гьєб боцІи-малалъул жинда тІад бугєб хІакъ тІубазегІан» - абун.

Цоги ГІалимзабаца абуна: инсанас жиндир напсалъул къадру гьабиги, гьєв жиндир напсалдаса чІухІиги цого жо гьєчІо. Инсанас напсалъул къадру гьабизе ккола, гьєб напс гІодобегІанлъулеб гІамал гьабизе бегъуларо. Ва амма инсан жиндир напсалдаса чІухІизе бегъуларо.

Инсанас напсалъул къадро гьаби буго жинда жиндир напсалъул хІакъикъат лъараб заман. Инсан жиндир напсалдаса чІухІи буго гьєсда жиндир напсалъул хІакъикъат лъан гутІи. Жинда Аллагъ разилъаяв ГІалиасхІабасул вас ХІасанида абуна: «ГІадамаз абулеб буго мун чІухІарав, дурго напс кІодо гьабулев чи вуго»-абун. ХІасаница абуна: «Диль чІухІи гьєчІо, диль буго бусурманчиясул къадро буголби»-абун. Цинги жинца гьаб аятги цІалана (8 абилєб аят).

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Суратул Мунафикъуналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецци ГІадегІанав Аллагъасе буго.

64. Сурату Ттагъабун

سُورَةُ التَّغَابُنِ

Мадинаялда жиьб рецтӀине гъабураб, жинда жаниб аниҗила микъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рецтӀине гъабураб бугониги, гъалда жанир исламияб динатӀул аслаби ричиналда тӀадчӀей гъабун буго. ТӀадегӀанав Аллагъасул къадру кӀодолти бицун хадуб гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал муъминзабазул ва гъесда инкар ккурал капурзабазул ситат бицун буго.

Цересел умматазул хабар бицун, жидеца аварагъаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъарураб мехаль гъезда рецтӀине гъабураб гӀазабалъулги бицен гъабун буго.

Муширикаца инкар кколеб бугониги хварал тӀаде рахъине гъари ва хӀисаб-мизан гъаби хӀакъаб жо букӀинги баян гъабун буго. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ тӀагӀлат гӀибадат гъабиялдагӀун амру гъабигун цадахъ, жиндирго хъизан-лъималазул цо тайпа инсанасул туцбаби рукӀин баян гъабулеб буго: гъеб хъизаналь инсан нахъе чӀвала Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ динатӀе гӀоло гъижра гъабиялдаса ва жигъад гъабиялдаса.

Сураталъул ахиралда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин тӀадегӀан гъабиялъе гӀоло напакъа къеялдагӀун амру гъабулеб буго, бахиллъиялдаса цӀуне абун нагъю гъабулебги буго.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдагӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъ жинца тӀадегӀанав Аллагъасе тасбиҳӀ гъабулеб буго. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго тӀубараб ханлти ва кинабго рецгӀи.

Гъев Аллагъ гӀагӀагӀа вуго жиндир кинабго жоялда хӀалкӀолти бугев, жиндие бокъараб жо гъабизе гъев щибго жоялъ нахъе чӀваларо.

2. ТӀадегӀанав Аллагъ вуго жинца нуж рижарав. Нужедасан цо къукъа жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъолеб буго.

Цогитаб къокъа жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар кколеб буго.

Гъев Аллагъ гӀагӀагӀа вуго нужеца гъабулеб кинабго гӀамал жинда

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

бихъулев ва лъалев.

3. Жинца зобалги ракъги бижарав вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб бижиги гIададисеб жо гъечIо, гъельуль БетIергъанасул хIикматал

حَاقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَهُ فَأَحْسَنَ صُورَهُ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

руго ва гъеб инсанасе дунялалъулги диналъулги амру тIубазе маслахIат бугеб хIалалъ бижун буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги рижун руго ва нужер сипат-суратги цIакъ берцинаб гъабун буго. Ахираталда нужер руссинги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго.

4. ТIадегIанав Аллагъасда лъала зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъалъул ахIвал-хIал, нужеца загъирго гъабулеб ва бальго гъабулеб гIамалги лъала гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾

РакIалда жаниб бугеб пикруги жинда лъалев вуго тIадегIанав Аллагъ. Гъединаб камилаб лъаялъул БетIергъанасе инсанас гъабулеб гIамалалъул щибниги жо бальго хутIуларо ва щивав инсанасе жиндир гIамалалда рельеъараб жазаъ гъабизе буго.

5. Нужехъе бачIинчIищ нужеда цере рукIарал капурал къавмазул хабар. Жидер гIамалалда рельеъараб балагъ жидеде тIаде бачIарал ва ахираталдаги жидее цIакъ унтизабулеб жужахIалъул гIазаб букIине бугел.

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

6. ХIакълъунго гъаб амру гъадин букIиналъе сабаб буго гъел къавмазухъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ рачIун рукIин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан баянал гIаламаталгун ва хIужа-далилгун.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمُ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾

Гъел къавмаз абун: «Нижедаго рельеъарав чиясищ ниж хIакъаб диналде тIоритIулел?»-абун. Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккуна, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рильлъиналдасаги гъел руссун чIана. Цинги Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъездаса гIейи гъабуна: ва жинца гъел гъалаг гъарун ракъалдаса тIагIине гъаруна. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вуго жив бечедав ва жив щибго жоялда хIажатав гъечIев ва кинабго махлукъаталъ жиндие рецги гъабулев.

7. Капурзабаца гъереси бицун абулеб буго жал хун хадур тIаде рахъине гъаризе гъечIо абун. Дуца гъезда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дир БетIергъан

رَعِمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

Аллагъасул цIаралдалъун гьедулев вуго дун нуж тIаде рахъине
гъаризе руго абун, цинги нужеда бицинеги буго нужеца
дунялалда гъабураб кинабго гIамал. Гъеб иш тIадегIанав
Аллагъасе цIакъ бигъаяб иш буго.

Щибго мисал-сурат гъечIеб бакIалдаса гъаб кинабго гIалам
бижарав Аллагъасе ﷺ, хун хадув гъев инсан тIаде вахъине
гъави ва гъесул хIисаб-мизан гъабун гъесие жазаъ гъаби цIакъго
бигъаяб жо буго.

8. Нужеца иман лъе тIадегIанав
Аллагъасдаги, гъесул расуласдаги. Дица
гъев МухIаммадида ﷺ рещтIине
гъабураб нурлъун бугеб Къуръаналдаги
иман лъе! Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал
жинда лъалев.

فَقَامُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ
يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

9. Нужеца ракIалде швезе гъабе
жиндир хIинкъи ва гIазаб кIудияб
Къиямасеб къо. Гъеб буго нуж киналго
жиндиль данде гъарулеб ва капурзаби
чIорого хутIи загъирлъулеб къо.

يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ
وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

Гъев капурчIияс ахиратги бичун дунял
босун букIиндал гъесие ахираталда
жужахIалъул гIазаб гурони щибго жо букIунаро. Дунялги, бичун
ахират босарал муъминзабазе гъенир алжаназул нигIматал рукIуна.
Аллагъасул ﷻ диналгъе гIоло жидеца рухI бичарал шагъидзабазе
тIадегIанал макъамалги рукIуна.

Жинца иманги лъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарав чиясул
Аллагъас ﷻ мунагъал чурула ва гъев алжаназул ахазукъе
лъугъине гъавула жидеда жанисан нигIматазул гIорал чвахулел.
Даимго гъенир жанир рукIинелъун лъугъине гъарула гъел
алжаназде. Гъеб буго цIакъ кIудияб лъикIлъиялда кверщел бати
ва абадияб бахъи буголги.

10. Жидеца Аллагъасде ﷻ инкар
ккурал, дир Къуръанги ва цогидал
гIаламаталги жидеца гъереси
гъарурал гIадамал руго жужахIалъул
бетIергъаби, даимго жал гъенир
жанир рукIунел. ЦIакъ квешаб руссунеб бакI бугоха гъеб
жужахI!

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ
الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

11. Инсанасде цониги къварилъи
щоларо Аллагъасул ﷺ изнуялдалъун,
гъесул хІукму-къадаралдалъун гурони.
Жинца Аллагъасда ﷺ иман лъурав
чи вуго жинца жиндир рақІ лъикІаб
ишалда тІобитІулев чи.

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

Балагъазда сабру гъабизеги, нигІматазда шукру гъабизеги. Гъесда
якъинго лъала жинде швараб жо жинде швечІого хутІулареб
букІараблъи. Гъединго гъесда лъала жиндие швечІеб жо жиндие швезе
гъечІеб жо букІинги. Аллагъасул ﷺ хІукму-къадаралъе мутІигІлъун,
гъелда разилъун, иманалда жанив хІалхъун ва рақІ парахалъун вукІуна
хІакъикъияв муъминчи. ТІадегіанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо
лъалев. Гъесда лъала жиндие тІубанго мутІигІал муъминзабиги, жидер
иман гъечІел мунапикъзабиги, жинда инкар ккурал капурзабиги.

12. Нуж Аллагъасеги ﷺ гъесул
расуласеги мутІигІлъе! Нуж иман
лъеялдаса ва мутІигІлъиялдаса
руссун чІани, гъелъул къварилъи
нужеего букІине буго. Дир аварагасда ﷺ тІадаб жо гъечІо
нужехъе баян гъабун хІакъаб дин швезе гъаби гурони.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ
تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

13. Жив цогояв, цоги жинда рельтъарав
гъечІев вуго нужер БетІергъан Аллагъ.
Гъев Аллагъасде ﷺ тавакал тІаме абе
киналго муъминзабаца.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

Жидеца гІибадатги цохІо Аллагъасе ﷺ гъабе ва жидер хъул лъей ва
божилъиги гъев Аллагъасде ﷺ букІа!

14. Я гъал иман лъурал гІадамал!
Нужер руччабаздаса ва нужер
лъималаздаса нужее тушманзаби
рукІуна. Нуж гъезул хІилла-
макруялдаса цІуне! Нуж гъездаса
тІаса лъугъани, гъез нужее гъабураб
къварилъиги кІочон тани ва

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَنْ
أَزْوَاجَكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ عَدُوٌّ لَّكُمْ
فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا
وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

Аллагъасда ﷺ гъезул мунагъал рахчиги гъарани гъеб нужеего
лъикІаб буго. ХІакъълъунго ТІадегіанав Аллагъ жив гурхІулев ва
жинца мунагъал чурулев вуго.

Гъел нужер руччабаздаса ва лъималаздасаги Аллагъ ﷺ тІаса лъугъина
ва гъезда Аллагъ ﷺ гурхІила. Нужецаги гъезда гурхІел гъабе ва гъел

хІакъаб исламияб диналде ахІе.

Гъаб аят рещтІине гъабиялѣе сабаб бицана: Маккаялда ругеб мехалъ жидеца иман лъураб цо къукъа гъижра гъабиялдаса нахѣе чІвана гъезул руччабаца ва лъималаз. Гъез абунa: «Нижеца сабру гъабун буго нуж Исламияб диналде иналда, амма нижеца сабру гъабизе гъечІо нужедаса ратІалъун рукІиналда» – абун. Гъел муъминзаби гъижра гъабизе кватІун, хадур Мадинаялде гъел цвараб мехалъ жидеца цебеккун гъижра гъабурал асхІабзаби гъезда ратана жидеда исламияб дин бичІІараллъун ва аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІемер квербакъи гъабураллъунги. Гъел асхІабзаби пашманлъун, гъезда жидер агълу-хъизаналѣе гІакъуба гъабизе ракІалде ккедал ТІадегІанав Аллагъас гъаб аят рещтІине гъабунa ва гъел жидер агълу-хъизаналда тІаса лъугъана.

15. ХІакъълъунго нужер боцІи-малги, нужер лъимал-хъизанги буго нужер хІал бихъиизе къураб жо, гъель нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ гІибадат гъабиялдаса машгъл гъаризеги бегъула.

إِنَّمَا أَمْرُهُ كُمْ وَأَوَّلُكُمْ فَتَنَهُ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ нужер хІалбихъи гъабиялѣе бугеб дунялалъул чІаголъи. Гъелдалъун загъирлъула жиндир иман камилав ва иман загІипав чи. ТІадегІанав Аллагъ вуго жинда аскІоб цІакъ кІудияб ажру-кири бугев. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ ажруялде хъул лъун нужеца дунялалъул чІаголъи рехун те, гъель гуккун Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ гІибадат гъабизе кІочон рукІунге!

16. Нужер хІалкІвараб хІалалъ нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ мутІигІлѣе ва гъесул гІазабалдаса хІинкъа! Нужеда бицунѣб жоялдаса вагІзаги босе, нужеда гъабураб амру-нагъюялѣеги мутІигІлѣе!

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شَحْ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

Ахираталѣе батизелъун нужер боцІи-мал напакъадеги къе! Гъеб лъикІаб нухалда магІишат харж гъаби лъикІаб иш буго. Жидерго напсалъул бахиллъиялдаса жал цІунарал, гъельул хъантІи ва сурукълъи жидеца къезе гъабурал гІадамал руго бахъи бугольиялда кверщел батарал гІадамал.

17. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ разилъи тІалаб гъабун гъесул диналѣе квербакъи гъабизе боцІи-мал харж гъабуни, Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ нуже гъелде данде

إِنْ تُقِرُّوْا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَبْضِعْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

Гемеерго цикІкІараб ажру-кири гябула ва нужер киналго мунагъал чурула.

ХІакълъунго тІадегіанав Аллагъ жиндие мутІигІал муъминзабазе щукру гябулев вуго гьезул лъикІаб гІамалалъул ажру Гемеерго цикІкІине гябун. Жив гурхІулев, жиндир хІелму бергъаравги вуго. Гьезул мунагъал Гемеерал ругониги жинца гьезие гІакъуба гябуларев, гьез тавбу гябизе бокъулев вуго.

18. Жинда загъирабги батІинабги жо лъалев, عَلَّمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ
цебеккун букІараб ва хадубккун букІунебги
жо лъалев вуго Аллагъ الْحَكِيمُ

Жиндир гуч бергъарав, жиндир гІадлу битІарав, хІикмат кІудиявги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жиндир хІукму-къадаралъулъ гІададисеб жо гъечІев, жиндир тадбир камилав, махлукъалъе мунпагІат ва маслахІат бугеб хІукму жинца гябулевги вуго.

Гяб сураталъул анЦіила ункъабилеб аяталъе тафсир гябун Ибну ХатІибица берцинаб хабар бицун буго. Гьалъул къокъаб хІасил буго: ТІадегіанав Аллагъас лъималги руччабиги инсанасул тущбабилъун гъарун гъечІо. Гъев инсан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гябиялдаса машгъулъун, жиндир лъимал-хъизан бокъун, гьезие бокъараб щинаб жо гябун хъвадараб мехалъ гъев чи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тІарІат-гІибадат гябиялдаса дагъ-дагъккун рикІкІалъула, жиндаго лъачІого лъималазулги руччабазулги мурадал тІуралевлъун ватула. Гяб хІисабалда балагъидал, гьел лъималги руччабиги гьесие заралалъе сверун ратула. Инсанасе зарал гябулеб щинаб жо гьесул тущман букІуна.

ХІакъикъаталдайин абун, лъималги руччабиги руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе къураб нигІмат. Гъеб нигІматалдаса пайда босизе ккола Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб хІалалъ. Жиндир лъимал-хъизанги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъалеллъун гъарун, гьезда Исламияб дин лъазе гябун хъвадизе тІадаб буго муъминчиясда. Гьел лъималазе бокъанщинаб жоги гябун гьезие дунялалъул чІаголъи гІуцІулев вугони гъев чиясул жиндирго гІумруги гІадада хвараблъун букІуна ва жиндие ахираталда кІалгъикъи ва гІакъубаги букІуна жинца агълу-хъизан исламияб диналда тІобитІунгутІи сабаблъун.

АнЦіила анлъабилеб аяталда абулеб буго: «Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа нужер хІалкІвараб хІалалъ» - абун. Гъеб рагІиялъул магІна буго Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расуласги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гябураб жо тІубазе ва гьелда нахърильлъине тІадаб буго хІалкІвараб хІалалъ абураб. Ва

амма Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласги гъабуге абун нагъю гъабураб, жиб хIарамаблъун ва квешаблъун бихъизе гъабураб жо тIубанго реххун тезе ккола ва рикIклад гъабизе ккола. ХIарамаб жо теялъе «хIалкIвараб хIалалъ» - абураб рагIи хIалтIизе гъабуларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абу Гъурайратидаса бицараб хIадисалда буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Дица нужеда цо иш гъабе абун амру гъабураб мехалъ нужеца гъеб ишалдаса нужер хIалкIвараб къадар гъабе. Дица цо иш гъабуге абун нагъю гъабураб мехалъ гъеб ишалдаса рикIкладъе, гъелда аскIорего къаге»* - абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Ттагъабуналъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру ТIадегIанав Аллагъасе буго.

65. Сурату Тіалакь

سُورَةُ الطَّلَاقِ

Мадинаялда жиб рецитіне гьабураб, жинда жаниб аңгїла кїго аят бугеб.

Гьаб сураталда жаниб аслияб хїлалъ бицен гьабун буго рос-лѣадиялда гьоркьор руклунел шаргїял хлукмабазул: цлар тїами гїадаб, гїиддаялзул масъала, напакъа-сахїалзул ва цогидалги хлукмаби.

Жив гурхїулев, гурхїел гїамав
Аллагьасул цларалдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьав Бичасул авараг! Нужеца руччабазул цлар тїамураб мехаль гьеб цлар тїаме гьезул гїиддат байбихьулеб мехаль. Гьел хїайизалдаса рацїцалъараб мехаль тїаме цлар нуж гьезда асклор регичлго. Нужеца гьеб гїиддаялзул заман цїуне ва гьеб камил гьабе.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ
لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَالْقَوْلُ لِلَّهِ رَبِّكُمْ لَا
تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ
يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي
لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

Льабго нухаль хїайизалдаса яцїцалъи бихьизеглан буго хїайиз бачлуней члужуялзул гїиддат. Гьеб гїиддат цїуниялдаса мурад буго кїго чиясул лъим (мани) жубачлго буклїн ва лъимер лъил бугеб мухлканго лъалеб буклїн.

Нуж хїинкъа нужер Бетлєргъан Аллагьасда гїасилъизе. Нужеца гьел руччаби цлар тїамун гїиддаялда ругеб мехаль рукьоса къватлїре рахъине гьаруге. Гьел руччаби жалгоги къватлїре рахъунге жидер рукьоса гїиддат тлубазеглан. Цо гїаданаль къабихлѣаб пиша гьабунї: гьель зина гьабунї, росасул гїагарлъиялда рогьоб бан, рагъ гьабун хьвадани, гьей гїадан къватлїне яхъине гьайїла. Гьелда тїад Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хлѣад тлубазабизе, яги гьельзул заралалдасан ратлѣлъизе. Гьал руго Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргїалзул глорхъаби. Гьел глорхъаби жинца хвезе гьарурав чи жинца жиндирго напсалъе зулму гьабурав чи вуго. Дуда лъаларо, я гьав инсан, Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ щиб амру хадуб нужеца загьир гьабулеб. Нужер цоцаздехун буклараб рокьукълъи тїаса ине бегьїла, щим бахъиги кїочена, нужеца цїидасан рос-лѣадилъун руклїне бокьїзе бегьїла. Гьедин бугелзул гїиддат тлубазеглан шаргїалъ бицараб

хІалалда хьваде.

2. Гьел жидер цІар тІамурал руччабазул гІиддат тІубазе мех шварабго, гьел руччаби тІадрусине гьаризе бокьани тІадрусине гьаре, ратІа гьаризе бокьани ратІаги гьаре. Гьел тІадрусине гьаруни, гьезулгун гьабулеб яшав льикІ гьабе, гьезие напакьа-ретІел кье ва берцинаб хІалалъ гьалмагълъи гьабе.

Гьел ратІа гьаруниги гьезие кьезе кколеб жоги кьун, жиде зулму ва кьварилъи гьабичІого ратІа гьаре.

Руччаби тІадрусине гьаруниги, ратІа гьарулел ругониги кІиго гІадилаб нугІги вукІине гьаве нужеца гьабураб хІукму гьезда лъан букІине ва хадуб дагІба-кьец ккечІого букІине. Гьел нугІзал рукІин суннатаб буго. Цо гІалимзабаца абуна чІужу тІад юссине гьаюлей йигони кІиго нугІ вукІин тІадаб буго абун. Гьел нугІзаллъун ругел гІадамаз нугІлъи гьабе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гьабун. БитІараб хІалалъ гьабе нугІлъи ва гьеб нугІлъи гьабизе жал ахІараб мехалъ нугІлъи гьабизеги а!

ГьабвагІзабугожинца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иманлъурав чиясе гьабулеб бугеб. Жиндир киналго хІалазулъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъун хьвадулев чиясе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул амру бигъа гьабула, гьесда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинца кинабго кьварилъи, пащманлъи тІаса ине гьабулеб нухги бихьизе гьабула.

3. Жиндида ракІалдаго гьечІеб рахъалъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесие хІалалаб ризкъиги кьола. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца гІейи гьабулев вуго жинда тавакал тІамурав чиясе. ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ вуго жиндир хІукму ва амру кинабго махлукъалда тІад бугев ва гьеб хІукму жиндие бокъараб хІалалъ жинца тІубазе гьабулев.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щибаб жоялъе гІорхъи ва къадар чІезе гьабун буго. Инсанасде тІаде кьварилъи бачІаниги, гІатІилъи бачІаниги гьеб даимаблъун букІунаро.

4. Жидер хІайиз бачІиналдаса хьул кьотІарал руччаби ва жидеде хІайиз бачІунарел руччабиги лъабго моцІалъ

فَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلَ نَوَّاهُمْ بِمَعْرِفِهِمْ وَأَنْبَأَهُمْ بِمَعْرِفِهِمْ وَأَشْهَدُوا بِذَوِي عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ لِلَّهِ الْأَخْيَرُ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرٍ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

وَالَّذِي يَتَّبِعُ مِنَ الْغَيْصِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ آزَنَّتُمْ قَعْدَتَهُنَّ فَلَا تَنْتَهُنَّ

рукІина гІиддаялда. ХІайз

бачІиналдаса хьул кьотІарал руччаби

руго херлгун хІайз бачІиналь тарал.

ХІайз бачІунарел руго жал гьитІинал

рукІун хІайз бачІине мех швечІел. Гьел

руччабазе гІиддат гьабулеб заман гьабго моцІ гьабун буго. ЦІар

тІамурал руччаби кьинал ругони гьезул гІиддат букІуна лгьимер

гьабизегІан. Аллагьасдаса جَلَّالَهُ хІинкьарав ва жинца шаргІиял

гІорхьаби цІунарав чиясе Аллагьас جَلَّالَهُ гьесул амру бигьа гьабула

ва гьесие лгьикІаб гІамал гьабизе квербакьиги гьабула.

5. Гьаб цебехун бицараб цІар

тІамиялгун ва гІиддаялгун хІукму

буго Аллагьас جَلَّالَهُ нужеда рещтІине

гьабураб шаргІалгун хІукму.

Аллагьасдасаги جَلَّالَهُ хІинкьун жинца гьаб хІукму тІубазе

гьабулев чиясул Аллагьас جَلَّالَهُ мунагьал чурула ва гьесул

даража-макьамги тІадегІан гьабула.

6. Нужеца гьел руччаби жанир чІезе

гьаре нужго жанир чІарал, нужер

рес-махІалалда рекьарал рукьзабахь.

Нужеца гьел руччабазе кьварилгьиги

гьабуге напакьа-сахІалгун ва

рукьалгун рахьалгун, гьел жиде

напакьа тІалаб гьабун кьватІире

рахьине кколеб хІалалъ, яги гьез

нужедаса ратІалгьи тІалаб гьабулеб хІалалъ. Гьел цІар тІамурал

руччаби кьинал ругони гьезие напакьа кье жидеца лгьимер

гьабизегІан.

Лгьимер гьабун хадубги жидеца гьел лгьимер хахизе гьабулеб бугони

ва гьелгун тІалаб гьабулеб бугони, гьел руччабазе ужра-мухьги

кье. Нужеда гьоркьоб гьабулеб хурхенги шаргІалда рекьараб,

жинда жаниб лгьикІлгьи ва маслахІат бугеб хІалалъ гьабе.

Эбелалъ лгьимер хахизе гьабе жинца ужра тІалаб гьабичІого. Инсуца

гьей эбелалъе мухьги кье гьелъ тІалаб гьабулеб гьечІониги. Гьаб

буго цоцадехун гьабулеб шаргІалде рахьараб берцинаб гІамал. Гьал

кІиялго цоцада рекьечІони, инсуца жиндир лгьимер хахизе гьабизе

ва гьелгун тІалаб гьабизе цоги чІужугІадан ижараде ккве! Цоги

гІадан шолей гьечІони, яги лгьимералъ гьелгун керен хахулеб гьечІони,

أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَا يَحْضَنُّ وَأُولَئِكَ الْأَحْمَالُ

أَجْلَهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ

اللَّهُ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿١﴾

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ

يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٢﴾

أَسْكُوهُمْ مِنْ حَيْثُ سَكَنُوا مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا

تَضَارَوْهُمْ لِتَضَيَّقُوا عَلَيْهِمْ وَإِنْ كُنْ أُولَئِكَ حَمَلَ

فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِمْ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ

لَكُمْ فَتَأْتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأَتِمُّوا بَيْنَكُمْ

بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاَسَ رُوَيْسٌ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ أُخْرَى ﴿٣﴾

цинги гьей эбелалда тІадаб буго жиндир лъимер хахизе гьабизе ва инсудаги тІадаб буго гьелтые тІадаталда рекъараб мухь кьезе.

7. Жиндир бечелти ва рес-махІ бугев чияс гьелда рельеъараб кье чІужуялъе кьолеб напакъа ва ретІел. Мискинав чияс Аллагъас

لَيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ
فَلْيُفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْفِ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا
مِمَّا آتَاهَا سَيِّجَعُلَ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

жиндие кьураб ризкъиялда рельеъараб напакъа кье жиндир чІужуялъеги. Аллагъас пониги напсалда хІал гьабуларо жиндир рес рекъараб жоялдалъун гурони. Аллагъас захІмалъиялда хадуб гІатІильиги гьабула.

Гьев росс мискинав вугони чІужуялъ сабру гьабизе ккела ва Аллагъасдаса жидее ризкъи тІалаб гьабун, гьев разияб гІамал гьабун, сабру гьабун рукІине ккела.

Гьал аятазда жаниб тІадегІанав Аллагъас бицунеб буго цІар тІамиялда ва гІиддат тІубазе гьабиялда хурхараб хІукму. ЦІар тІами шаргІалда жаниб какараб жо буго ва цІакъго хІал рекъечІого, хъизан-рукъальтул гІадлу-низам лъугъунарого букІун гурони цІар тІамизе ва ригьин биххизе бегьуларо.

ЦІар тІамиялде амру ккараб мехаль гьелъулги кІиги батІияб кьагІида буго: суннатаб кьагІида буго лъабабго цІар цадахъ тІамичІого тей. Цо цІарги тІамун чІужу жийго тела ва гьелъул гІиддат тІубазе мех гІагарлъидал гьел кІияздаго рекъон лъикІилан ккани, росас «Дун дир чІужуялде вуссана, дица гьей дидеги юссине гьаюна» – абила ва гьел череккун рукІараб хІалалъ рос-лъадилъун рукІуна. Гьедин тІад руссине гьезие бокъичІони, гІиддат тІубараб мехаль гьей чІужуялъул ихтияр букІуна цоги росасе ине. ГІидда тІубан хадубги гьел кІиязего тІад руссине бокъани, гьез цІидаса магъари лъезе ккола. Цо, яги кІиги цІар тІамун ятІальарай цоги росасе инчІого жиндирго росасе ине бегьула цІидасан шаргІалда рекъон магъариги лъун.

Лъабго цІар цадахъго тІамун, яги цо-цо ккун тІамун лъабго цІар тІамурай чІужу гьев росасе ине бегьуларо цоги росасе ун, гьевгун йегун, гьес нахъе йиччан хадуб гурони. Гьев цогидав росасе инги, гьес нахъе йиччайги букІине ккола жидерго напсазе бокъун, хІоло гьаби мурадалда гьечІого – хІоло гьаби хІарамаб жо буго. Цо-цо гІалимзабаца абуна гьаб хІоло гьабун гьей чІужу дов жиндир цевесев росасе ине нух щоларо абун. Гьединаб, шаргІалда хІарам гьабураб, ишалде ккунгутІиялъе гІоло суннатаб нух буго чІужуялъул лъабго цІар тІамичІого цо яги кІиги цІар тІамун тей. Лъабабго цІар цадахъго тІами шаргІалда рихараб жо буго. Гьедин бугониги лъабго цІар цо

нухаль тІамураб мехаль гьей чІужу гьесдаса тІубанго ятІалъула абун буго гІемерисел гІалимзаби жинда рекъараб хІукму. ГІалимзабазул цо кьукъа буго лъабабго цІар цадахь тІамураб мехаль цо цІар гурони унарин абулебги.

ГІиддат абулеб жо буго росасдаса ятІалъарай чІужу къинай йигодай абун гьелъул хІукму баянлъизегІан гьей чІужу цоги росасе инчІого чІезе бихъизе гъабураб замана. Магъариги лъун гьел рос-лъади цоцаде аскІореги къачІого халватги гъабичІого цІар тІамураб мехаль гъаб гІиддат букІунаро.

ГІиддаялъул заманги ункъо батІияб буго:

1. Росасдаса ятІалъарай гІадан хІайз бачІине мех щвечІей гьитІинай йигони, яги херлъун хІайз бачІунарей лъугъун йигони, гьезул гІиддат буго лъабго моцІаль сабру гъаби ва цоги росасе инальул хабар бицунгутІи. Берцинаб ретІел ретІун, гъуинал махІал гъарун рукъоса къватІие яхъунгутІиги.

2. Гьей гІадан хІайз бачІуней йигони, гьелъул цІар тІамиялъул суннатаб къагІида буго хІайзалдаса яцІцІалъараб мехаль гьелда аскІове къачІого росас цо цІар тІами. Гьедин цІар тІамурай гІаданаль лъабабилеб яцІцІалъи бихъизегІан сабру гъабила: ай кІиги нухаль хІайз бачІун яцІцІалъараб гІуж буго гьелъие лъабабилеб рацІцІалъи бихъулеб гІуж.

3. Жиндир цІар тІамурай чІужу къинай йигони, гьелъул гІиддат букІуна жинца лъимер гъабизегІан. ЦІар тІамурабго къояль гьелъ лъимер гъабун, гьей гІиддат тІубарай йикІуна. ИчІго моцІаль лъимер чохъониб бугониги, гьей гІиддаялда йигей йикІуна.

4. Рос хун цІар ккарай (арай) чІужуяль сабру гъабула ункъо моцІги анцІго къояльги. Гьей чІужу къинай йигони ва лъимер ункъо моцІги анцІо къоги инчІого гъабун, гьелъул гІиддат тІубаларо ва гьелъ сабру гъабула гъеб заман инегІан. Гьей къинай йикІун гьелъ ункъо моцІги анцІго къоги бараб мехальги лъимер гъабичІони гьелъул гІидда букІуна жинца лъимер гъабизегІан. Гьал цІар тІамиялда ва гІиддаялда хурхарал шаргІиял хІукумаби руго Аллагъас جَلَّالُهُ жиндир лагъзадерил маслигІат цІунун гъарурал хІукмаби. Гьалда релълъун руго цогидал киналго хІукмабиги. Гъаб амру гъадин бугелъул бусурбабазда тІадаб буго кинабго хІалалъуль Аллагъасул جَلَّالُهُ хІукмуялда нахърильІин ва гъеб хІукму ракІ разильун жидеца къабул гъабиги.

8. Пемемерал росаби руго жидер

агълуяль Аллагъасдеги جَلَّالُهُ гьесул

расуласдеги гІасилъи гъабурал, цинги

وَكَايْنِ مِّنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ

فَاسْتَبْنَاهَا حَسَابًا شَدِيدًا وَعَدْنَا بِهَا عَذَابًا نُّكَرًا ﴿٨﴾

дица цІакь квешаб хІалалъ хІисаб гьабурал ва жидее цІакь гучаб гІазабги гьабурал.

9. Гьез чІамана жидер квешаб

гІамалалъул жазаъ ва ахираталдаги

гьел гІадамал руго жал чІорого хутІарал, жидер руссунеб бакІ

жужахІалъул цІа бугел.

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا حُشْرًا ﴿٩﴾

10. ЖужахІалда жаниб Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ

гьезие хІадурун буго цІакь гучаб гІазаб.

Нуж Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкьа, я гьал

иман лъурал, ва нужее Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ

гІакьлу-лъайги кьурал гІадамал!

ХІакьлъунго Аллагьас нужеда гьаб хирияб Къуръанги рещтІине

гьабун буго нужеца гьалда гІамал гьабизе.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَذَاقُوا اللَّهَ بِأُولَى
الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

11. Жинца нужее гьеб Къуръаналъул

аятал цІалулев ва гьел нужее баян

гьарулев расулги витІун вуго Аллагьас

جَلَّ جَلَالُهُ, жидеца Аллагьасда иманги

лъун, гьесул расуласда нахьги

рильлъун, лъикІаб гІамал гьабурал

гІадамал куфруялъул беЦІлъиялдаса

иманалъул нуралде рачине. Жидеца

Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун лъикІаб гІамал гьабурал гІадамал

ахираталдаги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ алжаназда жанир лъугьине гьарула.

Жидер ахакьан нигІматазул гІорал чвахулел, жидеда жанир гьел

муъминзаби даимгоги рукІунел. ХІакьлъунго гьеб алжаналда

жаниб гІадегІанав Аллагьас гьев муъминчиясе цІакь берцинаб

ризкьи хІадурун буго.

رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُمِيزَاتٍ لِّيُخْرِجَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ
إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ وَرِزْقًا ﴿١١﴾

12. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие

гІибадат гьабизе гІадав нужер

БетІергьан: жинца анкьалго зобал

рижарав ва гьездаго релъараб ракъги

бижарав. Анкъго батІияб ракъги бижана

абураб магІна гьабунa цо гІалимзабаца.

Цогидаз абунa ракъ цо бижана жиндир

бижин ва батизе гьаби зобал рижиналда релъълараб абун. Аллагьас

جَلَّ جَلَالُهُ жиндир амру гьел зобал-ракьалда гьоркъоб рещтІине

гьабула ва гьесул хІукму-къадар гьениб билъълуна. ХІакьлъунго

гьаб кинабго махлукъ бижун буго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ, инсанасда лъазе

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ
مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لَعَلَّكُمْ أَنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

гъеб бижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир кинабго жоялда хІалкІолев
вукІин. Ва нужеда лъазе ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ вукІин
жиндир гІелму-лъаялдалъун ва хІукму-къадаралдалъун кинабго
махлукълда жинца сверун лъугъин гъабурав ва гьелъул тадбир
мухІканго гъабулевги.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикълдалъун Сурату Тіалакъълъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

66. Сурагу ТтахІрим

Мадинаялда рецтІине гьабураб, жинда жаниб аңцІила кІиго аят бугеб.

Гьаб сураталда жанибги шаргІиял масъалаби рицунел руго. Пубарабго сурат Аллагъасул स्वाат салам лъеяв аварасул ва гьесул руччабазул бицунеб буго абун абизе бегъула. Гьаб сурат рецтІине гьабиялге сабаб бицун кІиго батІияб хІукму буго ГІалимзабазул:

1) Имам КъуртІубияс бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндир руччабазе ГІадилаб хІалалъ сордо бикъулеб букІана. Жинда Аллагъ разилъаяй ХІапсатихъе аварас ﷺ вугеб сордоалъ гьелъ гьарана жий эбел-инсухъе зияраталъ йиччай абун. ХІапсат эбел-инсухъе араб мехалъ аварас ﷺ къибтІияй Марият ахІана ХІапсатил рукъое. Цинги ХІапсат тІадюссун ячІараб мехалъ ва жиндир рукъой Марият ятараб мехалъ гьей ХІапсатил цІакъ ццим бахъана ва гьей цакдарана. Гьелъ абун: «Дуца гьей дир рукъое ячун йиго ва дир бусада мун гьейгун цадахъ вегун вуго! Дуца гьаб жо гьабиялге тІокІаб сабаб гьечІо дуда дун хІакъирлъун йихъи гуреб!» - абун.

Гьей ХІапсат рази гьайизе бокъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дица гьай Марият дие хІарам гьаюна. Дуца гьаб хабар цоги цивго чиясда бицунге» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас аравго ХІапсатица жиндаги ГІайшатидаги гьоркъоб бугеб къедги бухун, ГІайшатида гьеб хабар бицана, цинги гьеб цогидал руччабаздаги лъана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул гьеб ишалъ ццим бахъине гьабун ва гьес къасд гьабун жиндир руччабазул рукъзабахъе инаро абун ва моцІалъ жинца гьел киналго рикІкад гьарун тела абун. Цинги тІадегІанав Аллагъас гьаб сураталъул авалалда ругел аятал рецтІине гьаруна» - абун.

2) АтІабарияс бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жинда Аллагъ разилъаяй Зайнабиде аскІов вугеб мехалъ гьес Зайнабица къураб гьоцІо гьекъолеб букІана. Гьеб иш рихун ХІапсат ва ГІайшат кІияйго рекъана жидеца аварасда ﷺ абизе: «Дудаса квешаб махІ буго» - абун.

Цинги хирияв аварас ﷺ ХІапсатида аскІове индалго гьелъ

абуна: «Дудаса цо квешаб махІ буго»-абун. Хадуб ГІайшатицаги абуна гъебго рагІи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе цІакъ бокъулеб букІинчІо жиндаса инсанасе бокъулареб махІ букІине ва гъес гъа гъедун абуна: «Дица махІ квешаб жо кваначІо, дица гъоцІо гъекъон букІана, тІокІаб дица гъеб гъоцІо гъекъеларо» - абун. Цинги тІадегІанав Аллагъас гъаб аят реицІине гъабуна» – абун.

Гтемерисел гІалимзаби жинда рекъараб рагІи буго имам КъуртІубияс бицараб рагІи.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав Бичасул авараг! Дуца шай
хІарам гъабулеб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ **дуге**
хІалалаблъун гъабураб жо! Гъеб иш дуца
гъабулеб буго дур руччабазул цоял разилъи
тІалаб гъабун.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَيَّنَ
مَرْصَاتُ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾

Гъеб иш дуца гъабуге, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дуге хІалал гъабураб гъоцІоги, дур гъарабаш Мариятги дуца хІарам гъаруге. **ТІадегІанав Аллагъ** **жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхІулев вуго.** Дуда Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гІайиб гъабулеб буго дурго напсалъе къварилъи гъабуна абун.

Тафсир гъабуров цо гІалимчияс гъаб бакІалда жибицинего рекъолареб магІна гъабун буго ва гъес абулеб буго: «Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хІалал гъабураб жо хІарам гъабуна»-абун. Гъаб буго аварагзабазде абизе бегъулареб рагІи. Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда тІаса ришун, гъезда дин лъазе гъабизе ритІарал гІадамал. Гъез абурабги, гъабурабги кинабго гІамал жидер умматалъе нухлъун букІуна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъоцІо гъекъезе хІарамаб буго абун абичІо, яги Марият жиндие хІарамай йиго абичІо. Гъес жиндирго напс нахъе чІвана гъезда аскІове къаялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда чІвараб гІайибги гъев хира гъавулеб, гъесул къадру кІодо гъабулеб буго. Гъесде абулеб буго: «Дуца дурго напсалъе къварилъи гъабуге гъел руччаби разилъи тІалаб гъабулевлъун вукІун»-абун.

2. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъас
нужее изну къун буго нужеца гъедараб
гъа хвезе гъабизе, гъеб хвезе гъабиялда
жаниб цо маслахІат бугеб мехалъ.

فَدَفَرَضَ اللَّهُ لَكُمُْ حِلَّةَ إِيمَانِكُمْ وَاللَّهُ مُؤَلِكُمْ وَهُوَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **вугеб нужер киналго умуразул Вали ва БетІергъан.**

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца гъабулеб хІукмуялъуль гІадлу битІарав, хІикмат гъваридав ва жиндир хІукмуялъул лагъзадерие ругел маслахІатал жинда лъалев.

3. Дуца рехсе, я гъав муъминчи, Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир руччабазул цоялда бальгояб хабар бицараб гІуж ва гъелда амруги гъабураб гъеб хабар лъидаго бицунге абун. Гъей йиги ХІапсат, Мариятил хабар лъидаго бицунге абун жинда амру гъабурай.

وَإِذْ أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَرْوَاحِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ
وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ
هَذَا قَالَ نَبَأَنِي الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٦٦﴾

Цинги гъель гъеб хабар къватІиб бициндал ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъебги лъазе гъабидал, гъев расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ХІапсатида гъеб хабаралъул цо бутІа жинда лъараблъи бицана: кинабго бальголъи бицун гъелда бадибчІвай гъабичІого тана. Гъеб хабар жинда бицараб мехаль ХІапсатица абун: «Дуда гъаб хабар лъица бицараб»-бун. Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дида гъеб лъазе гъабуна жинда кинабго жо лъалев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ - абун.

4. Хадубги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Нуж кІиялъго тавбу гъабунн нуже гъеб лъикІаб буго. ХІакълъунго нужер раклал дагълго согІлъун рихъулел руго дида»-абун. Гъей кІияйго йиги ХІапсатги ГІайшатги.

إِنْ تَوَلَّوْا إِلَى اللَّهِ فَدَعَضَتْ قُلُوبُكُمْ وَإِنْ
تَظْهَرُوا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ
وَصَلِّحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَكِ بِكَ بَعْدَ ذَلِكَ
ظَهِيرٌ ﴿٦٧﴾

Нагагъ гъей кІияйго авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данде рахъани, гъев авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца квербакъулес гъесул БетІергъан Аллагъ вуго, хадуб Жабраил малаик вуго, хадур лъикІал муъминзабиги руго.

Абубакр ва ГІумар руго: ХІапсатилги ГІайшатилги умумул. Гъезда хадур малаикзбаги руго жидеца авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъи гъабулел» – абун.

5. Хирияв авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужер цІар тІамуни гъесул БетІергъан Аллагъас жиндир авараседе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужедасанги лъикІал руччаби къзе руго, жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІал, жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лъолел, жидеда

عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَقَكُنَّ أَنْ يُدْخِلَكُنَّ
فِيَّكُمْ مِّنْ مَّسْلَمَةٍ مُّؤْمِنَةٍ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ
عِيبٌ فِي مَا تَفَعَّلْنَ وَآبَاؤَكُمْ

гъабураб амру тІубазе жал мукІурал ва лебалал,
жидеца мунагъздаса тавбу гъабулел, жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ
гІибадатги гІемер гъабулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ ва гъесул расуласе
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІоло жидеца гъижраги гъабулел. Жидеца кІал кколел абураб
магІнаги гъабуна гъаб рагІиялье. Жал россабаз нахье риччарал, ва
жал жеги россабазе инчІел ясал.

6. Я гъал иман лъурал гІадамал!
Нужеца нужерго напс цІуне ва нужер
агълу-хъызанги цІуне жужахІалъул
цІаялдаса: Гъеб цІа бакулеб жо ганчІал
ва гІадамазул чурхдул ругеб. Гъеб
жужахІ хъихъун цІакъ гучал, жидер
цим бахъунел малаикзаби ругеб.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ
نَارًا وَفُوْذَهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا
مَلَائِكَةٌ غِلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُوْنَ لِلّٰهِ
مَا اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُوْنَ مَا يُوْمَرُوْنَ ﴿٦﴾

Гъел малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амруялье гІасильуларо ва
гъез жидеда амру гъабураб жо цІакъ хехго ва мухІканго тІубазе
гъабула. Гъеб жужахІалдаса цІуни букІуна жидецаго Аллагъасул
جَلَّ جَلَّاهُ гІазабалдаса хІинкъун гъесие тІагІат-гІибадат гъабиялдалъун ва
жиндир агълу-хъызаналдаги гъеб жо лъазе гъабун ва гъеб гъабе абун
амру гъабун.

Ахираталда капурзабаздехун абула:

7. Я гъал капурал гІадамал! Жакъа
нужеца кинабгІаги гІузру бачунге!
ХІакълъунго Гъаб нужеа гъабулеб
жужахІалъул гІазаб буго нужеца
дунялалда гъабураб гІамалалде данде гъабулеб жазаъ!

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَا تَعْتَذِرُوْا اَلْيَوْمَ اَتَمَّ
نَجْرُوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٧﴾

8. Я гъал иман лъурал гІадамал!
Нуж кинацаго Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ руссун
ритІухъаб тавбу гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ
нужер мунагъал чуризе руго, нужги
алжаназул ахазукье лъугъине гъаризе
руго, жидеда жаниса нигІматазул гІорал
чвахулел. Гъеб кьо буго Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ
жиндир расулги, гъесда иман лъурал
муъминзабиги гІадада хвезарулареб,
гъел нечезе гъарулареб кьо. Капураб,
пасикъаб къавмалда цебе гІазаб
гъабичІого Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ муъминзаби
гІаса лъугъун тола.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا تُوبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً
نَّصُوْحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ اَنْ يَّكَفِّرَ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرٰى
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ يَوْمَ لَا يُخْزٰى اللّٰهُ النَّبِيَّ
وَالَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا مَعَهُ ۚ وَرُفِعَ بَعْضُ نَبِيٍّ
اَيْدِيْهِمْ وَيَاۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ رَبَّنَا اَتَمِّمْ لَنَا
نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيْرٌ ﴿٨﴾

Гьел муъминзабазда цебеги, кваранисанги хьвадулеб иманалъул нур букІуна. Гьеб къоялъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее гьабураб жазаалдаса рохун муъминзабаца абула: «Я нижер БетІергъан Аллагъ! Дуца нижее гьаб нур тІубазе гьабе, нижедаса гьеб кидаго тІаса босуге, дуца нижер киналго мунагъалги чуре! ХІакълъунго Мун вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, кинабниги жоялда дур хІалкІолев!» - абун.

9. Я гъав Бичасул авараг! Дуца капурзабаздаги мунапикъзабаздаги жигъад гьабе! Дуца гьезда данде цІакъаб гуч ва ццин бахъинги загъир гьабе. Гьезул ахираталда руссунеб бакІ жагъаннама буго ва цІакъ квешаб руссунеб бакІги буго гьеб.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ جَاهَدُوا الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَأَغْلَظْ عَلَيْهِمْ وَمَا وَلَهُمْ جَهَنَّمُ وَبَشِّرِ
الْمُحْسِنِ

10. ТІадегІанав Аллагъас мисал бачана капурал гІадамазул хІал баян гьабун. НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва ЛутІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام чІужуялъул. Гъай кІияйго чІужу йикІІана Дир лъикІІал лагъзадерил руччабилъун.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَمْرَاتٍ نُوحٍ
وَأَمْرَاتٍ لُّوطٍ كَانَ تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ
عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَاتَاهُمَا فَلَمَّا فُرِعَ
عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْءٌ وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ
مَعَ الدَّٰخِلِينَ

Щибаб умматалъул авараг гьеб умматалъул бищунго лъикІІал ва бищунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабулел рукІунелъул абун «Дир лъикІІал лагъзадерил руччабилъун»-абун. Гъей кІияльго жидер росабазе хиянат гьабун: гьез иман лъечІо ва куфру-ширкалъул гІадамаздехун жидеца гьудуллби гьабулел рукІана. Гъей кІияйго капурай чІужуялъе щибго кумек гьабичІо НухІица ва ЛутІица гьел жужахІалде лъугъине гьарулеб мехаль ва гъей кІиялдаго ахираталда абула: «Нуж жужахІалде жанире лъугъа цогідаб жужахІалъул агьлугун цадахъ» - абун.

Гьеб мисал бачун тІадегІанав Аллагъас баян гьабулел буго шивав чиясе жиндир гІамалалда рекъараб жазаъ букІине букІин ва кигІанго лъикІІал муъминзабазда ва аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَام кІоларо гьел гІазабалдаса хвасар гьаризе. Куфруги иманги кІиго батІияб дин буго. Гьеб диналъул аслуялъулъго хилиплъарал капурал гІадамазе жидер гІагарал гІадамал лъикІІал рукІиналдалъун ахираталда щибго кверабакъи букІунаро.

11. Жидеца иман лъурал гІадамазул мисал бачун тІадегІанав Аллагъас ПиргІавнил чІужу Асият рехсана. Гъей Асиятица абун: «Я дир БетІергъан Аллагъ! Дуца дие алжаналда жаниб Дуда аскІоб рукъ бае дун гъений

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا
أَمْرَاتٍ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَ رَبِّ ابْنِ لِي
عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

жаний йикІине ва Дуца дун хвасарги гъае Пирґлавнил квешаб
ґамалалдаса, гъесул куфру-ширкалгул заралалдаса ва Дуца дун
хвасар гъае жиб залимаб ва капураб къавмалдаса»абун.

Гъай Асият ґакълу камилай йикІиналгул ґаламат буго гъель жиндие
лџиклаб ахират гъарулеб мехаль Аллагъасда ﷺ аскІоб бакІ гъарулеб
буго. Цогиги гъаб кІиго аяталдаса босизе кколеб ґакълу буго: жив
Аллагъ ﷺ вуго абун чІарав пирґлавнида кІвечІо Асиятил иман
биххизабизе. Жал аварагзабилгул ругел НухІида ва ЛутІидаги кІвечІо
жидер капурал руччаби хІакъаб Исламияб диналда тІоритІизе. Гъаль
нилџее баян гъабулеб буго иманги куфруги рекІель букІунеб игІтикъад
бугельгул, гъеб хисизабизе инсанасда кІоларо Аллагъасул ﷺ хІукму-
къадар букІун гъел ґадамал жалго битІараб нухалде рачІун гурони.
Гъаб амро гъадин бугониги ТІадеґІанав Аллагъас бусурзабазда
тІадаблгул гъабун буго, лџикІалдалгул амро гъабиги, квешлџиялдаса
нагъйо гъабиги ва Аллагъасул шарґІ гъаб рақьалда билџанхъизабиги.

12. Гимранил яс Марьямил мисалги
бачана Аллагъас ﷺ рацІцІадал
ґадамазул мисал бицун. Гъей Марьям
жиндир черх цІунарай йикІана зина
фухІшалдаса. Дица гъельгул лъорониги
Жабраил хІухъел пузе виччана ва

وَمَرْيَمَ ابْنَتْ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَيْنَا
فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَ
بِكَلِمَتِ رَبِّهَا وَكَتَبَ وَكَانَتْ مِنَ
الْقَانِنِينَ ﴿١٢﴾

гъелдалгул Марьям къинайги лъугъана.

Гъей Марьямица Аллагъас ﷺ рещтІине гъарурал тІахъал
ритІухъ гъарулел рукІана ва Аллагъасул ﷺ каламги ритІухъ
гъабулеб букІана. Гъей Марьям йикІана жий Аллагъасе ﷺ
мутІигІай, жинца тІаґІат-ґибадат ґемер гъабулейлгул.

Имам Бухарияс ва Имам Муслимица бицараб хІадисалда абулеб буго,
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Бихъиназул камилал
ґадамал ґемерал рукІана. Руччабаздаса камиллџичІо Пирґлавнил
чІужу Асиятги, Гимранил яс Марьямги, Хувайлидил яс Хадижатги
гурони ґІайшатил хиралџи киналго руччабаздаса гъанал чурпа цогидал
тІаґІамаздаса тІоклаб бугеб ґадин буго» – абун. Гъал киназдаго
Аллагъ разилџаги.

Аллагъасул ﷺ тавфикъалдалгул Сурату ТтахІрималгул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТІадеґІанав Аллагъасе буго.

67. Суратул Мулк

سُورَةُ الْمَلِكِ

Гъаб сурат Маккайла рештине гъабураб бугелгул гъалда жаниб аслияб бакI кколеб буго Исламияб диналгул аслаби рициналдалгун. Лъабго клудияб бахIс буго гъаб сураталда жаниб: Хварал гIадамал чIаго гъаризе ва гъезие жазат гъабизе ПIадегIанав Аллагъасул хIалкIолги ва къудрат букIин чIезе гъабун буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналде жидеца тIоритIел гъабулел хIужабиги чIезе гъарулел руго. Хадуб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва ахираталда инкар ккурал гIадамазул кинаб хIал букIунебги бицунеб буго. Сураталгул ахиралда хIинкги кколеб буго жидеца авараг ва гъесул дагIват гъереси гъабурал гIадамазе: гъезда ракIалдаго гъечIого жидеда гIазаб тIаде цвезе бегъила абун.

Гъаб сураталгул хиралги бицун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъаб сурат буго жинца хабал гIазабалдаса цIунулеб, жуужахIалгул гIазабги нахъе чIвалерб, гъелдаса муъминзабиги хвасар гъарулеб» - абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жив ВацIадав жиндир лъикIлги гIамав ва ПIадегIанав вуго; кинабго ханлги жинда кодоб бугев ва жиндие бокъараб жо гъабизе жиндир хIал кIолев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ ﴿١﴾

2. Жинца хвелги чIаголги бижарав вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: жинца нужер хIалбихги гъабизе, щивдай вуго нужедаса жинца камилаб иманги лгун берцинаб ва лъикIаб гIамал гъабун хъвадулев чи абун.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ

عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда гIасилгъараздаса ццим босизе кIолев, жиндир гуч бергъарав. Жив цо гъавун жиндие гIибадат гъабурал муъминзабазул жинца мунагъал чурулевги вуго.

Капурзабаца ва мушрикаца абухъе, хвел абулеб жо жинца кинабго чIаголги тIобанго къотIизе гъабулерб жо гъечIо. Гъеб хвел буго гъаб дуниялалгул рукъосан «барзах» абун жинда абулеб хабаль букIунеб заман базе инсан ин. Гъелда хадуб ахиратги букIунеб ва кинабго халкъ

жидер хIисаб-мизан гьабизе ва жиде жазъ гьабизе тIаде рахъине гьарулеб.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абунa: «Нужер цояв хун хабаль лъураб мехаль ва гьесда тIаде рахъи бан жиндир агълу-хъизан нахъруссараб мехаль гьев хабаль вугев чиясда нужер хъитазул хъварици рагъула» - абун. ХIадис имам Бухарияс бицана.

Цогиги, аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гьедулев вуго дун, нужеда цIикIкIун рагъулеб гьечIо дица гьал хварал гIадамаздехун гьабулеб хитIаб. Гьел хваразе жаваб кьезе кIоларо» - абун. Ай: Гьезда рагъунеб буго дица бицунеб хабар, амма гьез жаваб кьоларо. ХIадис имам Муслимица бицана.

3. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца

жиндие гIибадат гьабизе тIадав

БетIергъан, жинца цоялда тIад

цогидаб гьабун анкъго зоб бижарав.

Гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб жоялъулъ

нужеда кинабIаги жагъаллъи, гьалатIги бихъуларо.

Нужеца зобалаздехун бер чанго нухаль буссине гьабе, нужеда гьениб бихъараб, кьватIараб бакI бихъуладай абун. Нужеда гьеб кидого бихъизе гьечIо!

الَّذِي خَلَقَ سَمْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا تَرَى فِي
خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفْوُتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى
مِنْ فُطُورٍ ۖ

4. Цингиги нужеца бер зодихъе буссине

гьабе ва чанго нухаль нужеца гьел

зобалазул пикруги гьабе. Нужер бер

тIадбуссун бачIине буго жинда щибго

жагъаллъи бихъичIого, жиб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелараблъун,

гIодобегIанлъун, жиб свакай гуреб жиндие щибго пайда

бахинчIеблъун.

فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا
وَهُوَ حَسِيرٌ ۝

5. ХIакълъунго Дица гьаб дунялалда

тIад бугеб зоб берцин гьабуна гьенир

чирхьал гIадин цIвабиги кенчIезе

гьарун. Гьел цIваби Дица гьаруна

щайтIабазда речIчIулел сунтраллъунги. Гьел щайтIабазе

ахираталдаги Дица цIакъ гучаб гIазаб хIадурун буго.

ГIалимзабаца абунa: Зодир ругел цIабазазул лъабго мунфагIат буго инсанасе: Гьездалъун зобал берцин гьарула, гьездалъун гIадамал сафаразде ругеб мехаль гьезие нух лъайги гьабула, гьел цIабазазул сунтрал зодире рахунел щайтIабаздаги речIчIула. Жалго цIваби

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا
رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝

речІуларо шайтІабазда хадур.

6. Жидеца жидер БетІергъан

Аллагъасда инкар кколел гІадамазе Дица
жагъаннамаялؤل гІазаб хІадурун буго.

ЦІакъ квешаб руссунеб бакІ бугоха гъеб жагъанама.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ قَدِيرٌ

الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

7. Гъел гІадамал жужахІалда рехараб

мехаль гъезда цІакъ квешаб, жинца
хІинкъизе гъарулеб гъаракъ рагІула
гъеб жужахІалؤل цІаялؤل. Гъеб цІа
гъалдолебги букІуна жанир ругел гІадамалгун цадахъ.

إِذَا الْفَوْأُ فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَيْفًا وَهِي

تَفُورُ ﴿٧﴾

8. Ццим бахъун, жиб тІутІун унеб хІалги

букІула гъеб жужахІалؤل. Щибаб къукъа
гъениб жаниб рехараб мехаль жужахІ
хъихъун ругел малаикзабаца абула:

«Нужехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вачІинчІиш жинца нужее гъаб
гІазабалдалؤلун хІинкъи кьолев»-абун.

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كَمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ

سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾

9. Гъел гІадамаз абула: «Нижехъе

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вачІана,
амма нижеца гъев гъерси гъавуна ва
нижеца абуна: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щибго

жо рештІине гъабичІо. Нуж гъечІо цІакъ кьосарал гІадамал
гурого»-абун.

قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ

مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

10. Жегиги гъеб жужахІалؤل агълуяль

абула: Ниж дунялалда ругеб мехаль
нижеда хІакъаб жо рагІулеб букІарабани,
яги гъеб хІакъаб жо лъалебгІаги

букІарабани, ниж гъаб жужахІалؤل агълогун цадахъ
рукІинароан»-абун.

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ

السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

11. Гъел гІадамал мукІурлъана жидер

мунагъазе. Амма гъезие жидер

мукІурлъияль щибго мунфагІат гъабуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндир рахІматалдаса рикІклад гъареги гъел жужахІалؤل
бетІергъаби!

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

12. ХІакълъунго жидеда Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ

вихъичІого, гъесул гІазабги бихъичІого
жал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ

وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

Ғадамазе Аллағһасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъялған мунағһал чури буго ва кӀудияб ажро-кириги буго.

13. Нужеца нужер раҒи бальго ғябулеб бугониги, ғьєб загьир ғябулеб бугониги хӀакъялунго ҒадеҒанав Аллағһ жинда кинабго жо льялев вуго ва нужер рекӀель ругел пикрабиги жинда льялев вуго.

وَأَسِرُّوا قَوْلُكُمْ أَوْ أَجْهَرُوا بِهِ إِنَّا عَنْ عِلْمٍ بِذَاتِ
الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

14. Жинца махлукъ бижарав Халикьясда ғьєб махлукъялзул хӀал ғьячӀого букӀинишха?

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

Ғьєв Аллағһ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир лағһзадерида гурхӀулев, ғьєзул киналго хӀалал льялев.

15. Ғьєв Аллағһ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие лағһльи ғябизе Ғадав нужер БетӀерҒан, жинца нужеє ғяб ракъ квеҒяраблъун ғябурав. Нуж ғьєб ракъялда Ғаде хьваде ва нужеца Аллағһасул جَلَّ جَلَالُهُ ризкыбиги кванає.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَاقْسُوا فِي
مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

Ахираталда кинабго халкъ ғьєв Аллағһасде جَلَّ جَلَالُهُ данде ғябизе буго жидер хӀисаб-мизан ва жазаъ ғябизе.

16. Нуж божунищ ругел я ғьал капурал Ғадамал, зобалазда вугев БетӀерҒан Аллағһас нуж ракъялда жанире кквезе ғьариларо абун, ғьєб ракыбиги жиб бағһарун, ғьоркыняб Ғаде сверун, жинца Ғадамал жинда жанире ккун букӀунєб кьояль.

أَمْ أَمِنْتُمْ مَنِ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخِفَّ بِكُمْ الْأَرْضُ
فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

17. Яғи нуж божунищ ругел зобалазда вугев БетӀерҒан Аллағһас нужеда Ғаде гамчӀал (чӀимхал) речӀчӀиларо абун. Дир гучаб Ғазаб бихъараб мехаль нужеда лъазе буго кин букӀунєб дир хӀинкыи кьей ва Ғазаб.

أَمْ أَمِنْتُمْ مَنِ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ
حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

18. ХӀакъялунго ғьал Маккаялзул мушриказдаса церехун рукӀарал капурзабацағи жидехъе рачӀарал аварағзаби عَلَيْهِمُ السَّلامُ ғьереси ғьаруна.

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾

Кинха Дица ғьездағи инкар ккураб ғьезда гучаб Ғазаб щвараб мехаль. Дица ғьезие Ғазаб ғябуна жинца ғьєл ҒодогӀан ғьарулеб

гІазабалдалъун. Жидеца иман лъечІони, аварагъ саллаллаһу עליһе وسلم гьереси гъавиги течІони гъаб Маккаялъул агълуялдеги щевезе бегъула гъел гІодореган гъарулеб гІазаб.

19. Гъел гІадамал балагъулариш жидеда тІад роржунел хІанчІазда: жидер куркъби ритІизе гъарун роржунел ва куркъби данде къанги роржунел. أُولَٰئِكَ إِلَىٰ الظَّيْرِ فَوَقَّهُمْ صَفَّاتٍ وَيَقْرِضُنَّ مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ١٩

Гъел гъаваялда ккун рукІунаро цохІо Аллагъас جل جلاله гурони.

Гъев Аллагъ جل جلاله вуго жинда кинабго жо бихъулев.

20. Нужее квербакъи гъабулел гІадамал шалха ругел гъев Аллагъ جل جلاله гурев? أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكَ يَصْرِفُهُ مَن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ٢٠
Нагагъ Аллагъас جل جلاله гІазаб гъабулел бугони гъеб нахъе чІвазе кІолел кумекчагІи, яги алагъзаби ругиш нужее?

Гъел капурал гІадамал цІакъаб гуккиналъулъ ругел гІадамал руго. Гъезда ракІалде кколеб буго жидер аллагъзабаца ва хъанчаца жидее квербакъи гъабизе буго абун.

21. ТІадегІанав Аллагъас жиндир ризкъи ккун чІезе гъабуни гъеб ризкъи нужее къезе кІолев щив чиха вугев? Щивниги أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي يَرُفُّكَ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَجَوًّا فِي عُرْوَةٍ ٢١
чи гъечІо.

Гъел капурзаби жидерго къосиналъулъ ва чІухІиялъулъ тІерхъун руго. Гъезда хІакъаб жо бихъулеб гъечІо ва рагІулебги гъечІо.

22. Жиндир гъумер ракъалда цузе гъабун вильлъунев чийиш битІараб нухалда вукІунев, яги жив витІун вахъун чІун вильлъунев чийиш битІараб нухалда вукІунев? أَمَّنْ يَمْشِي مِكْبًا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ٢٢

Капурчи вуго беццав чиясда рельеъун: жинда щибго нухги бихъуларев, жив гІодове къулун, гІодов ккун, тІаде вахъун жинда унеб рахъги лъаларого вугев чиясда рельеъун. Муъминчи вуго жинда унеб нухги бихъулев, жив унеб бакІги жинда лъалев чи. Гъев кІиявго чи цоцада рельеъун рукІинишца? рукІунаро.

23. Дуца абе, МухІаммад саллаллаһу עליһе وسلم, гъев БетІергъан Аллагъ вуго нужеца жиндие лагълъи гъабизе тІадав хан, жинца нуж щибго жо гъечІеб бакІалдаса рижарав, قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَلَا فِئْدَةً قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ٢٣

цинги жинца нужее бералги, глундулги, раклги гьабурав.

Нуж бихьулеллгун, раглулеллгун гьарурав, нужее жиндалгун жо лъалеб ва бичичулеб раклги гьабурав. Гьел клудиял ниглматазе жидеца щукру гьабулел глдамал цлакь дагьал гурони гьечло. Капурзабаца гьел ниглматазда щукру гьабизего гьабуларо.

24. Жегиги дуца абе, Мухаммад ﷺ, قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾
гьев Аллагъ ﷻ вуго нуж гьаб ракьалда глад глемерлъизе гьарурав.

Нужер наслаби глемер гьарун. Ахираталда хIисаб-мизан ва жазаъ гьабизеги гьев Аллагъасде ﷻ руссине гьаризе руго.

25. Капурзабаца абулеб буго: «Щиб заманаялъ букIине бугеб гьеб ниже гIазаб гьабизе къотIи гьабураб Къиямасеб къо, нуж битIараб жо бицунел глдамал ратани?» - абун.

26. Дуца абе, Мухаммад ﷺ, قُلْ إِنَّمَا أَعْلِمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾
хIакългунго гьеб Къиямасеб къо киди букIунебали гIадегIанав Аллагъасда лъала. Дун вуго нужее хIакъаб ва баянаб хIинкъи къолев чи. Дица дида гIадкъараб рисалат нужехъе щевезе гьабулел буго. Цогигаб кинабго амру Аллагъасул ﷻ буго.

27. Гьеб жужахIалгун цIа ва Къиямасеб فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾
къоялгун гIазаб жидеда гIагардаго бихъараб мехаль капурал гIадамазул гьурмал хисула: гьезда гIаде пащманлъиялгун ва хIинкъиялгун асар бачIуна. Гьездаги абула: «Гъале гьаб буго доб дуниялалда ругеб мехаль нужее къотIи гьабулел букIараб гIазаб» - абун.

28. Дуца гьел мушриказда абе, Мухаммад ﷺ, قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنِ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾
гъабе ва нужеда лъалеб батани дидаги бице; дунги дида цадахъ ругел муъминзабиги Аллагъас ﷻ гъалаг гьаруни, яги нижеда Аллагъ ﷻ гурхIани ва нижер гIумру халат гьабун, нуж Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса хвасар гьарулев чи шивха вугев? Абун.

Гъаб аяталъ бицунеб жоалгун хIасил буго: Маккаялгун мушрикал авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ холеванищ ва гьесул цияб диналдаса жал хвасарлъулеланищ абун рукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хваниги

капурзабазе глазаб букІне букІн баян гьабулеб буго гьаб аятаљ. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие гІбадат бацІцІад гьабун хьвадизе тІадаб буго кинавго инсанасда. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго гьел гІадамал Исламияб диналде ахІулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул. Гьев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хванин абун гьездаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавизе ккейи тІаса унаро ва куфру-ширкаљул глазаб жиде гьабиялдаса гьел хвасарљуларо.

29. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьев قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ ۖ ءَامَنَّا بِهِ ۖ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا
БетІергьан Аллагъ жив цІакъ гурхІулев فَسْتَغَاثُونَ مِنْهُ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٩﴾
вуго, нижеца гьесда иманги лъун буго,
нижеца тавакалги гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
тІамун буго.

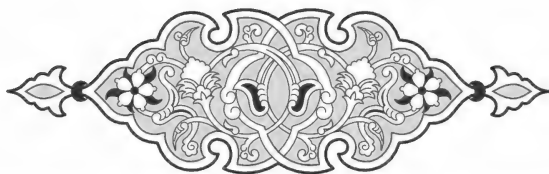
Ахираталде щвараб мехаль лъазе буго нужеда щив вукІарав жиб баянаб кьосинаљуљ: дунги муъминзабигийищ рукІарал, яги нужищ рукІарал жал кьосаралљун.

30. Цогиги дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ
нужеца пикру гьабе ва нуж ургъун بِمَاءٍ مَّعِينٍ ﴿٣٠﴾
бихье: гьаб нужеца гьекьолеб лъим
ракъуље жанибе тІерхъун ани, гьеб
лъим нуже босун вачІунев чи щивха вукІне вугев абун.

Цониги чи вукІунаро цІохІо тІадегІанав Аллагъ гурони. Гьеб лъималда релъљун руго тІадегІанав Аллагъасул киналго нигІматал. Гьел кьолев чи цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел нигІматал тІаса росани, цониги чиясда кІоларо гьел кьезе.

тІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Мулкаљул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецци гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

68. Суратул Къалам

سُورَةُ الْقَلَمِ

Гъаб сураталда жаниб диналгъул аслабазул бищунев буго ва Исламияб гIакъида (реклеlчIей) баян гъабулеб буго. Аслияб бахIс буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг хIакъав Бичасул Расул вукIин чIезе гъабиялда хурхараб, гъев цIакъ берцинал тIабиgIатазда вижсараб, жинда нахърильгIине мустахIикъав инсан вукIин баян гъабулеб.

Муъминзабазул ва капурзабазул хIал баян гъабулеб мисал бачун буго, Къиямасеб къоялгъул хIинкъи-къварилгIиялгъулги баян гъабун буго.

Хирияв аварагасда мушрикаца жиндие гъабулеб къварилгIиялда сабру гъабе абун ва жинда тIад къараб рисалат умматалгъухъе цвезабулага бачIараб захIмалгIи бачче абун амруги гъабулеб буго.

**Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Нун. Дун гъедулев вуго къаламалдалгъун ва гъеб къаламалъ хъвалеб жоялдалгъунги.

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

2. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** дуе къурал нигIматаздальун, мун жундуца ккурав чи гъечIо.

مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

Дур тушбабилгъун ругел мушрикаца дуде гIунтIизе гъарулел гIайибаздаса мун вацIадаб вуго ва мун гIакълу камилаб, халкъалда дин лъезабизе кIолев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** Расул **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вуго.

Тафсиралгъул гIалимзабаца абунa: «ТIадегIанав Аллагъ къаламалдалгъун ва гъеб къаламалъ хъвараб жоялдалгъун гъедиялдаса загъирлъулеб буго гIелмуги гIалимзабиги хириял рукIин ва гъеб гIелму хъван халкъалде тIибитIизе гъаби кири-ажру кIудияб жо букIин.

3. ХIакълъунго дуе цIакъ кIудияб, жиб нахъаса къотIулареб ва гIасса унареб ажруги буго.

وَأِنَّكَ لَآ لَآجِرَآعَةٍ مِّنْهُمْ ﴿٣﴾

Аллагъасул диналда халкъ ахIулаго дуца баччараб захIмалгIи къварилгIиялде данде.

4. ХIакълъунго мун цIакъ кIудиял ва берцинал тIабиgIатаздаги вуго.

وَأَنَّكَ لَآ عَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

ТIадегIанав Аллагъас гъев хирияв МухIаммад аварагасе киналго тIадегIанал сипатал ва тIабиgIатал данде гъарун рукIана. Гъесул даража макъамалде вахараб цоги инсанги вижичIо Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**. Гъесул бищунго ццидалал тушбабиги мукIурлъулел рукIана гъев ритIухъав, хиянат гъечIев, жинда

божилгъи гъабизе бегъулев инсан вукІиналда.

Хирияв аварасул берцинал сипатаздаса рукІана гъев гІелму бугев, гурхІел-рахІму бугев вукІин, жиндир нич кутакав, гІибадат гІемер гъабулев, жиндир сахавалгъи кІудияв вукІин. Балагъазда сабру гъабулев, нигІматазда шукру гъабулев вукІин, Аллагъасеги جَلَّالُهُ гІадамазегі хІеларав, жиндир чІухІи гъечІев, жинца дунялалъул магІишат тІалаб гъабуларев вукІин. Жиндир адаб берцинав, гІадамазулгун хІал рекъезе гъабулев вукІин, жиндир бахІарчилгъи бугев, гІадло битІларав, тІаса лъугъунев вукІин.

Имам Муслимица ва Бухарияс жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: «*Дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе хъулухъ гъабунa анигІго соналъ. Гъес кидаго дида рихунев рагІи абичІо, дица цо иш гъабураб мехалъ гъев щай гъабураб абунги абичІо, дица цо иш гъабичІого тараб мехалъ гъев щай гъабичІев абунги абичІо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гІадамазул бищунго лъикІав вукІана жиндир тІабигІатал берцинал рукІиналъул рахъалъан. Дица цониги дарай-зарбалалда квер хъатІичІо гъев расуласул хъаталдаса жиb тамахаб. Дица цониги махІ гъуинаб жоялъул махІги сунтІичІо гъев аварасул гІемІалъулгІан махІ гъуинаб*» - абун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатида гъикъараб мехалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул тІабигІатал кинал рукІарал абун, гъель абунa: «гъесул киналго тІабигІатал Къуръаналда рекъарал рукІана» - абун.

БатІи-батІиял миллатазул ва диназул гІалимзаби ва жидеца пикру гъабулел гІадамал жакъа къоялда жанирги мукІурал руго гъев МухІаммад аварас ﷺ ритІухъав аварас вукІиналъе ва гъес цІалараб Къуръан Аллагъасул جَلَّالُهُ калам букІиналъеги. Гъев гъедин букІинчІебани гъаб азаралда ункънусго сон араб мехалъги Исламияб дин жиb къойидаса къойиде мухІканлъулеб букІинароан. Америкалъул гІалимзабаца кампютералъул кумекалдалъун цІех-рех гъабидалго дунялалъул кинабго тарихалда жанив бищунго жив вацІцІадав, жиндир бицен гІемерав, жиндир гІелму-гІакъло камилав чи щив вукІларав абун, гъезие хІасил бачІана гъев чи МухІаммад аварас ﷺ вукІана абун. Гъел гІалимзабазе цІакъ бокъилаан жидер ГІиса аварасе гъев къимат букІине. Кинниги жал мукІурлъун руго жидер аварасдасаги МухІаммад аварас ﷺ хирияв вукІиналъе. Хирияв аварасул ﷺ тІабигІатал берцинал рукІиналъе мисаллъун гІеларищ жиндир къавмалъ гъесие гІемераб къварилгъи гъабураб мехалъ гъес гъабураб дугІа: «*Я дир Аллагъ, дуца гъаб къавм битІараб нухалда*

тIобитIе! Гьал руго жидеда хIакъаб жо лъаларел гIадамал!» - абун. Бишунго кIудияб хIужа ва далил буго хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир тIабигIатал берцинав вукIиналъе тIадегIанав Аллагъас жиндир Къуръаналда жаниб аят рещтIине гъаби «мун тIадегIанал ва берцинал тIабигIатазда вуго»-абун.

5. Дагъаб хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб فَسَبَّحْهُ وَبُحِّرْهُ капурзабазде рещтIараб мехаль дуда бихъизе буго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел капурзабаздаги бихъизе буго,

6. Нужер кисинал ругеблъи жал жундуца ккурал. يَا أَيُّهَا الْمُقْتُونُ

7. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ жинда лъалев вуго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, шив вугев жиндир диналдаса къосарав.

Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала жал хIакъаб диналда тIоритIараллъун ругел гIадамалги.

8. Мун гьел къурайшазул ханзабазе فَلَا تَطْعَمُ الْمَكْدِينُ мутIигIлъуге! Жидеца мун гьереси гъавулел ва жидер умумузул дин гъабиялде жидеца мун ахIулел.

9. Гъезие бокълун буго мун тамах гъавизе وَدُّوا أَنْ يُدْرِكَهُمْ فِيكَ هَؤُلَاءِ ва дуца гъезие бокълуреб жо тезе: хъанчазе лагълъи гъабуге абураб рагIи дуца абичIого букIине бокълун буго гъезие. Цинги гьелги дудехун тамахго рукIине руго. Гъез абулеб букIана:дуца нижер алагъзабазе лагълъи гъабунни нижеца дур Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабизе буго абун. Гьел капурзабазул батIулаб хабаралъе мутIигIлъуге абун амру гъабулеб буго тIадегIанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

10. Мун мукIурлъуге МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَلَا تَطْعَمُ كُلَّ يَوْمٍ فِيهِمُ жинца гIемерал гъаял гъедулев, жив хIакъирав чиясе,

11. Жинца гъибатги гъабулев, гIадамазда гьоркъоб هَمَزٍ مَشَاءَ بِنَسِيمٍ мацIал гъарун жив хъвадулев,

12. Жинца закатги, садакъаги къоларев, مَتَاعِ الْآخِرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ жиндир зулму кIудияв, жиндир мунагъал гIемерав чиясе.

13. Жиндир раkI согIав, гIакълго дагъав. Гьал гIемерал къадарал сипатал жиндие рукIингун цадахъ жив зинадал лъимерлъунги вугев. عُثِّلْ بِعَذَابِكَ زَنِيرٍ

14. Гъесул боцIи-малги лъималги гIемерал руго أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَنَبِيلٍ

абунищ гъев гъединав вугев.

15. Аллагъас ﷻ жиндие къурал нигматазде данде шукру гъабичлого, жиндие Аллагъасул ﷻ Къуръаналъул аятал цIалараб мехаль гъес абубеб буго:

«Гъел руго цереселго гIадамаз ургъарал ва гъез рицунел рукIарал гьересиял харбал» - абун.

Гъал аятал рещтIине гъаруна Алвалид ибну Мугъиратил хIакъалъулъ. Гъев вукIана къурайшиязда гъоркъов вугев чи, живго гъездаса гъечIев. Анцила микъго сон барав чи гъев вугеб мехаль гъев васлъун ккуна Алмугъират абубев къурайшияс.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну Габбасица абун: «Нилъеда цониги чи лъаларо Аллагъас ﷻ гъадигIан гIемерал квешал сипатал жиндие гъарурав гъав Алвалид ибнул Мугъират гурони. Абадиялъго гъесдаса гIаса унареб нич гIад лъуна Аллагъас ﷻ гъесда»-абун. Асави Абулев гIалимас абун: «Гъал аятал рещтIине гъарураб мехаль гъев Алвалид жиндир эбелалъухъе вачIана ва гъес абун: «Гъав МухIаммадица ﷺ дие ичIго сипат гъабун. Гъезул микъгояб дида лъалеб буго ва диль ругелги руго. ЦохIо зинадул лъимер абураб сипат хутIизегIан. Дуца дида битIараб бице гъеб сипат кин гъес дие гъабурабали дида лъазе» - абун. Гъесул эбелалъ абун: «Дур эменлъун вугев чи вукIана жиндир алат хIалтIуларев. Гъесул бечелъи чидаца ине бокъичIого дун цо вехъасда аскIой егана ва гъесул вас вуго мун» - абун. Гъаб аят рещтIинегIан гъесда лъалеб букIинчIо жив зинадал лъимер вугеблъи» - абун.

ГIадегIанав Аллагъас гъав Алвалидил хабар гIубазе гъабун абубеб буго:

16. Дагъаб хадуб дица гъесул мегIералда гIужги гъабизе буго. ﷻ

Жив хвезегIан гъесдаса гIаса унареб ва гъев гъелдалъун ватIа гъавизе лъалеб. Гъеб гIуж гъесда гъабун Бадроялда рагъ бугеб мехаль гъесул мегIералда хвалченги шун.

Гъаб аят буго жиб кIиги рагIиялдаса данде гъабураб ва жинда жаниб Къуръаналъул пасихIлъиялъул чанго мисал бугеб.

Инсанасул мегIералда «хуртIум» абуларо. ХуртIум абула пилалъул, больонил ва цоги хIайваназул мегIералда. Гъев жив какарав, хIалихъатав чиясул мегIер хIайваналъул мегIерлъун гъабун буго ва гъелда жаниб цогиги гъев гIодовегIан гъавулеб сипат буго. МегIералда гIуж гъабила абураб рагIиги гIарабиязул мацIалда ва гIадаталда рекъон гъев чи

Подовеган гъавулеб сипат буго. Масала магIаруласе бетIералдаса тIагъур бортизе гъаби ничаб жо бугеб тIадин, тIарабиязе мегIералда тIуж гъабиги ничаб жо буго.

17. ХIакълъунго Дица гъаб

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا

مُصْرِمِينَ ﴿١٧﴾

Маккаялъул агълуялъулги хIалбихъи

гъабуна гъезда тIаде ракъи биччан.

Цо ахалъул бетIергъабазул хIалбихъи

гъабураб тIадин, гъел тIадамаз гъа гъедун къотIи гъабураб

мехаль жидеца ахикъа пихъ бакIарила абун радал хехго ун,

пакъырзабазда жал рихъулареб тIужаль.

18. Гъеб къотIи гъавулеб мехаль гъезда «ИншаАллагъ» ﴿١٨﴾ وَلَا يَسْتَأْذِنُونَ

абизе раклалде щвечIо.

19. Цинги гъеб ахалде тIаде Аллагъасул

فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٩﴾

гъалагъ балагъ бачIана гъел тIадамалги

къижул рукIадго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодиса цIа рещтIине гъабун бухIана

гъеб ах.

20. Цинги гъеб ахги лъугъана чIегIераб рохъо тIадин. ﴿٢٠﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ

Щибго жо нахъе хутIитчIого бухIана гъеб ах.

21. Рогъалил тIадеги рахъун гъел тIадамал цоцаде ﴿٢١﴾ فَتَنَادُوا مُصْرِحِينَ

ахIдана:

22. «Нужер ахикъа пихъ бакIаризе рахъа ﴿٢٢﴾ أَيْنَ أَغْدُوا عَلَى حَرْثِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

нужеца гъеб бакIаризе батани!» - абун.

23.24.25. Цинги гъел бальгого ахикъе ана жидеда ﴿٢٣﴾ فَأَظْلَقُوا وَهُمْ يَتَخَفَتُونَ

тIаде мискинзаби рачIинчIого рукIине ва

гъезие пихъ къезе кколареб хIалалъ. Гъезда ﴿٢٤﴾ أَلَا يَدْخُلُهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ

раклалдаги бухIана жиде бокъараб жо

лъугъина абун. ﴿٢٥﴾ وَعَدُوا عَلَى حَرْثٍ قَدْرَيْنِ

Гъезда кIочон бухIана гъезулги гъезул ахалъулги тадбир

гъабулев хан тIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин.

26. Цинги жидеда гъеб бухIараб ах бихъараб ﴿٢٦﴾ فَمَنَّا رَوَاهُ فَاقُولُوا إِنَّا لِلْصَّالُونَ

мехаль гъез абун: «ХIакълъунго ниль нух

къосун ккун руго»-абун. Цингиги лъикIго пикру гъабидал ва гъеб

бакI жидер ах бухIараб бакI букIин лъадал гъез абун:

27. «Ниль гъеб ахалъул хайиралдаса махIрум гъарун ﴿٢٧﴾ بَلْ لَّحْنٌ مَّحْرُومُونَ

руго!» - абун.

Нильер мунагъал сабаблъун нильедаса гъеб ах Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахъе

босун ун буго» - абун.

28. Гъезул гьоркъохъес абунa: (жиндир
гIакълуги бугев, иманги бугев)

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلِفْ لَكُمْ وَلَا تُسَبِّحُونِ ﴿٢٨﴾

«Дица нужеда абулеб букIана гуриш нужеца

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** нигIматал рехсон гьесие тасбихI гъабе» - абун. Гъеб берцинаб ва бечедаб ах нужеес къурав Аллагъ **جَلَّ جَلَّالُهُ** вуго, нужеца гьесие шукру гъабе ва гъеб ахикъан бачIараб пихъалдаса мискин-пакъиразеги садакъа къе абун абулеб букIана гъев вацас жиндир цогидал вацазде.

29. Цинги гъез абунa: «Нижеца мун вацIцад

قَالُوا سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

гъавула нижер БетIергъан! ХIакълъунго ниж
рукIана нижерго напсазе зулму гъабулеллъун»-абун.

30. Цинги гъел цо-цояз цогидазда гIайиб
чIвazeги лъугъана.

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتْلَوْنَ ﴿٣٠﴾

Сабру тIагIун, жидеца гъабулеллъу жо лъаларого хутIана гъел. Хадур гъел Аллагъасде **جَلَّ جَلَّالُهُ** руссана.

31. Гъез абунa: «Вай ниже бугеб къварилъи!

قَالُوا يَوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

ХIакълъунго ниж рукIун ругоха цIакъ къосарал
гIадамал!

Нижеца пакъирзабазе гъезул хIакъ къечIолъи, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** шукру гъабунгутIи кIудияб мунагъ букIун бугоха нижеца гъабулеллъу».

32. Нижер Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** божилъи буго

عَسَى رَبَّنَا أَنْ يَبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا

гъес нижеес гъелдасаги лъикIаб ах къела

رَٰغِبُونَ ﴿٣٢﴾

абун. Ниж нижер БетIергъанасда хъул

лъолел руго гъес нижер тавбу къабул

гъабила абун ва гъев нижеда тIаса лъугъина абун».

ТIадегIанав Аллагъас гъаб къиса бицана паризаяб закaтги суннатаб садакъаги къоларел гIадамазул боцIи-мал гъалагълъулеллъи бихъизе гъабун. Цо дагъабго жо Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** гIоло къезе бахиллъараб мехаль Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** кинабго кодоса босун толеблъи лъазе гъабун.

Гъал аятаI рещIтине гъариялъе сабаб бицун гIалимзабаца абунa: Еменалда СангIаъ абулеб шагъаралда аскIоб цо муъминчиясул бечедаб ах букIана, жинда жаниб гIемер батIияб пихъ бугеб. Щибaб сональ гъеб пихъ бакIарулел мехаль гъев чияс мискинзаби данде ракIарун гъезие садакъа къолеб букIана ва гъел кIодо гъарун, рази гъарулел рукIана. Гъев чи хвараб мехаль гъеб ах ирсалъе щвана гъесул лъабго васасе. Гъел васаз цоцаздехун мушавара гъабун абунa: «Нильер лъималги гIемерал руго, гъаб ахикъан бачIунеб жоги дагъаб гурони гъечIо. Нильер инсуца къолеб букIараб хIалалъ нильеца садакъа къуни, нильеес щибго жо нахъе хутIиларо-абун. Цинги гъез къотIи гъабуна садакъа къечIого

тезе ва гъеб пихъ бакIарулеб гIуж мискинзабздаса балъго гъабизе. Гъеб къотIиги гъабун, гъеб къотIи гъа гъедун шулаги гъабун, жидер пихъ бакIаризе абун радакъего рахъун гъел ахикъе араб мехаль, гъезда жидер ах бухIун батана ва жал нухкъосун цоги бакIалде кун ругин абун ракIалде кколеб хIалалъ хис-бас кун батана.

33. Гъадианаб гIазаб гъабизе бегъула

كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا

Маккаялъул агълуялъеги, гъез

يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

иман лъечIони, авараг

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ритIухъ гъавичIони ва Аллагъасул

гIагIаде нигIматазде данде цукруги гъабичIони. БичасхIаги

ахираталъул гIазаб цакъго кIудияб ва гучаб буго. Гъал

Маккаялъул мушрикал жидеда жо лъалел ва жидер гIакълу

бугел ратани, гъезда гъаб амру кин бичIчIунареб?

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: Аллагъас гъел къурайшиязе гIазаб гъабун Бадроялда рагъ гъабизе рачIараб мехаль.

Гъез гъа гъедун букIана МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ва гъесул асхIабзаби чIвачIого жал Маккаялда руссинаро абун, жидеца хамроги гъекъела,

зурма пун, къалиги къабун гъел чIваразул бутIрузда аскIоб бертинги

гъабила абун. ГIадегIанав Аллагъас гъезул мурадал тIуразе гъаричIо,

гъезул ракIалда букIаралъул гIаксалда ккезе гъабун амру.

34. ХIакълъунго Аллагъасдаса хIинкъарал

إِنَّ الْمَشْقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾

муъминзабазе Аллагъасда

جَنَّاتٍ

аскIоб нигIматазул алжанал руго.

35. Дица муъминзаби гъарилишча купру-

أَفَجَعَلَ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾

ширкалъул агълуялда релъун?

36. Нужее ккараб щиб! Нужеда гъедианаб хIукму

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾

гъабизе кин кIолеб?

37. Яги нужехъ тIехъиш бугеб гъедианаб хIукму

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾

гIад хъвараб ва нужеца жиб цIалулеб?

38. Гъеб тIехъалда нужее бокъарабщинаб жо

إِنْ لَكُمْ فِيهِ لَمَّا تَخْتَبِرُونَ ﴿٣٨﴾

хъваниш бугеб?

39. Яги нужее Дица гъабураб шулияб

أَمْ لَكُمْ آيَاتُنَا بِلُغَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ إِنْ لَكُمْ لَمَّا

къотIийиш бугеб жиб къиямасеб къо

تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾

швезегIан хисулареб:

«Нужее букIине буго абун нужее

бокъараб жо?» ГъечIо гъедианаб къотIи. Гъел мушрикал жидер

кинабго гIамалалъулъ батIулаб иш гъабулел гIадамал руго; гъез

гъабулеб хІукмути мекъаб буго, гъез бицунѐб рагІиги гъересияб буго.

40. Дуца гъезда гъикъѐ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

سَلَّمَهُمَّ إِنَّهُمْ بِذَلِكَ رَعِيْرٌ ٤٠

гъѐб жидѐца бицунѐб хабаралъѐ гъоркъѐ чІарав
чи шив вугев абун гъѐб къотІи гъезие тІубазѐ
гъабулев!

ГъѐчІо гъезие къотІи тІубазѐ гъабизѐ гъоркъѐ чІолев чи.

41. Яги гъезул гІахъалчагІийиш ругел гъезие أَلَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا

квербакъи гъабулел? Хъанчал ва алагъзаби
ратани жидѐе квербакъи гъабулел, гъелги
рачун рачІа абѐ гъел мушриказда:

صَادِقِينَ ٤١

дуда гъел рихъизѐ ва гъѐз гъабулеб пиша бихъизѐ, гъел битІараб жо
бицунел ратани.

42. Дуца къавмалъѐ рѐхѐ МухІаммад

يَوْمَ يَكْتُفَى عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир хІинкъи ва къварилъи

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ٤٢

цІикІараб къиямасѐб къоялълул хабар:

Гъѐб къоялълу капурзаби ахІула жидѐр
бетІѐргъанасѐ сужда гъабѐ абун, амма гъѐзда сужда гъабизѐ
кІоларо.

Гъѐзул гъод цогояб тІил гІадаб жо лъугъула ва гъѐзда гІодорѐ къулизѐ
кІоларо.

Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварагас бицараб хІадисалда буго:
«Къиямасѐб къоялълу шивав муъминчияс ва муъминчІужуялълу Аллагъасѐ
جَلَّ جَلَّالُهُ сужда гъабула. Дунялалълул рукъоб гІадамазѐ гІоло жидѐца сужда
гъабулелълул рукІарал гІадамал сужда гъабизѐ абун лъугъараб мехалълу
гъел гІодорѐ къулизѐ кІвечІого хутІула, ва гъѐзул гъодги цохІо хъарици
гІадин лъугъуна» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

43. Гъѐб къоялълу капурзаби рукІуна

خَاشِعَةً أَبْصُرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ

цІакъл жал хІинкълун, жидѐр берал

إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَامُونَ ٤٣

Аллагъасѐ جَلَّ جَلَّالُهُ хІѐлун, гъел

гІодорегІанлъиялълул тІѐрхълунги
рукІуна.

ХІакълълунго гъел дунялалда сах-саламат ругѐб мехалълу Аллагъасѐ
جَلَّ جَلَّالُهُ сужда гъабиялде ахІун рукІана.

Аварагазбиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун, тІахълалги рѐштІинѐ гъарун, гъел ахІун
рукІана жидѐр бетІѐргъан Аллагъасѐ гІибадат гъабиялде. Гъѐз чІухІи
гъабун букІана, гъѐзда ахират букІинаро абунги ккун букІана. Гъанжѐ
ахираталда сужда гъабизѐ бокълун бутониги гъѐзда гъѐб сужда гъабизѐ
кІоларо.

44. Дуца Дунги, гъаб Дир Къуръан гьереси
гъабулел капурзабиги те МухIаммад
Дир нигIматаздакъун гуккун купру-
ширкалъулъ халат гъарила.

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

Капурзабазде раклалде ккола жидее къурал нигIматал, сахлъи ва агълу
хъизан жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъбиялъ къураб буго абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъезие нигIматал кьола гъез мунагъал гъарунщинахъе. Гъез шукру
гъабуларо, мунагъал толаро ва гъеб сабаблъун гъезие ахираталда
гIазабги цIикIкIуна.

45. Дица гъезул гIумруги халат гъабула гъезул
мунагъал жегиги гIемерлъизе. Гъединаб макру
буго дир капурзабазе гъабулеб.
Дир гъездаса цим босиги цIакъ гучаб букIуна.

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

46. Яги дуца гъездаса ажру-мухъ тIалаб
гъабулебищ бугеб, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гъезухъе хIакъаб Исламияб дин шцвезе гъабун гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавиялде ахIиялде данде, цинги гъел гъеб мухъ къезе кIоларого
иман лъечIого чIезе?

أَفَسَأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَعْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

47. Яги гъезда аскIоб ЛавхIулмахIфузищ бугеб
жидеца гъенисан балъгояб жо хъвалеб?

أَمْ عِنْدَهُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤٧﴾

Жидеде гъеб ЛавхIул-махIфузалда хъван батун лъалебищ бугеб жал
муъминзабаздаса лъикIал рукIин?

48. Дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму-
къадаралда сабру гъабе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ
الْأُخْتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

Гъел мушриказ дуе гъабулеб къварилъи бачче
ва дуда гIадкъараб рисалатги тIубазе гъабе. Мун ччугIил чохъониве
ккарав Юнус аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام рельлъунги вукIунге, жив цIакъ
пашманлъун ва ракIкъварильтун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ахIарав. Жиндир
къавмалда цим бахъун гъезда гъоркъоса нахъе арав, цинги Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ ччугIил чохъониве ккезе гъавурав, цинги жив Аллагъасдеги
гъардарав.

49. Гъев Юнус аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхIел нахърегIун
букIинчIебани гъев ральдалъан къватIиве
бакъвараб авлахъалде рехизе вукIана ва
жив какарав, жинда гIайиб чIваравлъунги вукIине вукIана.

لَوْلَا أَنْ تَدَارَكُهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ
وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

Аллагъас **جَلَّالَهُ** гьесда гурхIел гъабуна, гьесда тавбу гъаби раклалде рехана ва жинца гьесул тавбу къабулги гъабуна.

50. Аллагъас **جَلَّالَهُ** гъев Юнус **عَلَيْهِ السَّلَامُ** **فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ، فَجَعَلْنَاهُ مِنْ الصَّالِحِينَ** ﴿٥٠﴾

тIаса вищана ва гъев лъикIал

гIадамаздасаги гъавуна.

Жинда гIагар гъарурал, жив разиял гIадамаздаса гъавуна.

51. Гъел капурзаби мун жидер

бераз кваназе гIагарлъулел руго,

МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гъел безадалъун

мун хвезе гъавизе бокъунги руго.

وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ

لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾

Жидеда гъаб Къуръан цIалулеб рагIараб мехаль гъез абулебги

бугу: «Гъав МухIаммад жундуца ккурав чи вуго» абун.

52. Гъаб хирияб Къуръан кинабго халкъалье

вагIзальун гуруго гъечIо.

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

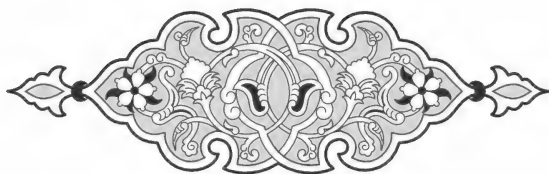
Хирияв аварагасе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мугIжизатлъунги бугу. Гъаб Къуръан жинда

рещтIине гъабурав МухIаммадги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** бищунго хирияв авараг вуго.

Гъев аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** кинха мушриказ абулеб гъев жундуца ккурав чи вуго абун?

ПадегIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Къаламалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещцги гъев Аллагъасе **جَلَّالَهُ** бугу.

69. Суратул Хи́къят

سُورَةُ الْحَاقَّةِ

Маккаялда жиб рецитӀине гьабураб, жинда жаниб кликъоялда аңҕила кӀиго аят бугеб.

Гьаб хирияб суратги Маккаялда жиб рецитӀине гьабураб бугелӀул гьалда жаниб бицен гьабулеб буго Исламияб диналӀул аслабазул: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьави, ахират букӀиналда иман лъей, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритӀухъ гьари. Аслияб бахӀс буго гьаб хирияб Къуръан жиб ритӀухъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букӀин чӀезе гьаби. Къиямасеб къоялӀул ва гьенир ругел къварилӀабазул бицун буго. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расулалги гьереси гьарурал къавмазе лъугъараб жо бицун ГӀадил, Самудил, ЛутӀил, ПирӀавнил, НухӀил къавмазул бицун буго.

Жидер бахъи бугел муъминзабазул ва бахъи къосарал капурзабазул хӀал бицун буго, жсал къосарал муширикаца жинда гӀунтӀизе гьарулел гӀайибаздаса Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг вацӀадаб вукӀинги баян гьабун буго.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къиямасеб къо жиб букӀин хӀакъаб буго.

الْحَاقَّةُ ﴿١﴾

2. Щибха бугеб гьеб Къиямасеб къо?

مَا الْحَاقَّةُ ﴿٢﴾

3. Дуда щибха лъалеб, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб щиб къо бугеб? Дуда гьеб жегиги бихъун гьечӀелӀул, гьелӀул гӀакъуба-гӀазабги жиндие сипат гьабизе кӀолареб бугелӀул.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾

4. Самудиязги ГӀӀдил къавмалӀги гьереси гьабуна жинца ракӀал рихъизе гьарулеб Къиямасеб къо.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَوَافٍ الْقَارِعَةِ ﴿٤﴾

5. Амма СсалихӀ аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къавм самудиял гьалаг гьаруна гучаб гьаракъалӀул гӀазабалдалӀун.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَّيْنَاهُمْ وَأَبَايْنَاهُمْ سَبْعَ سَاعَاتٍ ﴿٥﴾

6. Ва амма Гъуд аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къавм ГӀадилал гьалаг гьаруна жиб свер-сверун пулеб гучаб гьуриялӀул гӀазабалдалӀун. Жиб ГӀорхӀольан борчӀараб, жинда данде чӀезе щибго жоялда кӀолареб.

وَأَمَّا عَادُ فَهُلَّكُوا يَوْمَ يَصْرِفُنَا عَنْ يَتِّ ﴿٦﴾

7. Глaдилaзде тlаде гъeб гъури
пуна, жинца гъел тlагlизарулeб,
анкьго сордоялгi микьго къоялгi
тlатlалаго, жиб гъоркъоса къотlичlого.

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَفَنِيَةً يَّاتِيَةً حُسُومًا فَتَرَى
الْقَوْمَ فِيهَا صَادِعًا وَهُمْ أَثَرًا فَتَبْخُلُ خَاوِيَةً ٧

Дуда гъeб къавмгi бихъилаан, я гъав инсан, жидерго бакlазда
хун гlодор ккараллъун. Къолболъан рахъун рехарал чамастакил
гъутlбузда релълъун, жал жаниса гъодорал жидер бутlрул тlаса
ратlалъун ругел.

8. Дуда гъал къавмазул нахъе хутlарав чиго
вихъулища, я гъав инсан!

فَهَلْ تَرَى لَهُم مِّنْ بَاقِيَةٍ ٨

Гъез нахъе тараб асаргi бихъулищ? Щибниги жо бихъуларо дуда.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул рижи бакъвазе гъабуна ва наслу тухум тlагlине
гъабуна.

9. Пиргlавнигi, гъесдасан цере
рукlарал къавмалгi, жидер росаби
кlалагъоркъе свeризe гъарурал Лутlил къавмгi жидеца кyфру ва
гlасилъи гъабулел къавмал руклана.

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ ٩

10. Гъел жидеде витlарав аварaгасдеги
гlасилъана. Гъесда

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمُ أَخَذَةً رَّابِيَةً ١٠

нахърилълъинчlо ва гъесие къварилъи гlазаб гъабизе ургъана.
Цинги Дица гъел къавмал гучаб ва жиб цlикlараб гlазабалдалъун
ккyна. Гъезул мунагъал ва къабихlал пишаби цогидал умматазулалдаса
гlемерал руголъидал дица гъезие гlазабгi цогидазеялдаса цlикlараб
гъабуна.

11. Хиакълъунго тlупан тlун лъим
гlемерлъидал ва гъeб кинабго жоялда тlад
бахиндал, Дица нужер умумул, Нухlил агълу, гамида тlад рекlине
гъарун хвасар гъаруна.

إِنَّا نَأْمُرُ طَافِلَةَ الْمَاءِ فَحَمَلْنَاكَ فِي الْجَارِيَةِ ١١

12. Гъeб амру Дица гъабуна нужеца
гъелдаса вагlаза босизе ва гъeб вагlаза
жинца жаниб жо цlунулeб гlиналъ жаниб цlунун хадуб
цогидаздаги бицине.

لِنَجْعَلَهَا لَكَ تَذَكُّرًا وَنَعِيهَا أَذُنًا وَعِيَةً ١٢

Гъел цересел умматaз гъарурал гlадал мунагъал гъаруни нужги
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъарулeблгi нужеда лъазе ва нуж Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَالُهُ хlинкъизе.

13. Гъаб дунял паналъизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялдалъун Исрапил малаикас цохlо
нухаль ссуралъубе пураб мехаль.

فَإِذَا نَفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ١٣

14. Цинги мугІрулги ракъги тІаде

борхун цоцаль къабун цохІо майданлӀун

гъабун битІизе гъабураб мехаль.

وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾

15. Гъеб къо буго жиндиль Къиямасеб къо чІолеб

къо.

فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾

16. Зобалги рихъун, хъвалхъун уна,гъелги

цІакъ загІипаллӀун лъугъуна.

وَأَنشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾

17. Гъеб къояль малаикзабиги

зобалазул рагІаллъабазда чІун рукІуна.

وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тІадегІанлъи ва

къудрат бихъун, гъесдаса хІинкъун.

يَوْمَئِذٍ مُّنِيَّةٌ ﴿١٧﴾

Гъеб къояль дур БетІергъан Аллагъасул ГІарщ жидеца тІаде
борхун баччуна микъго малаикас.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица абуна: «Малаикзабазул
микъго мухъ букІуна жидеца гІарщ баччун ругел, гъезул рикІкенги
цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала»-абун.

18. Гъеб къояль хІисаб-мизан гъабизе

нуж цере чІезе гъарула кинабго ханлъи ва

кІодолъи жиндие бугев тІадегІанав Аллагъасда. Нужер цонигияв
ва цониги гІамал гъеб къояль балъго хутІуларо.

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

19. Амма Жиндир гІамал хъвараб

кагъат кваранисан къурав чияс цІакъ

воххун абула: «Гъая, рачІа гъаб кагъат

цІализе!

فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِمِيزَانٍ ۖ يَقُولُ هَؤُلَاءِ أَقْرَبُوا

كَيْبِيَّةٍ ﴿١٩﴾

20. Дида якъинго лъалеб букІана хІакълъунго

дица гъаб хІисаб-мизан гъабиялде дандечІвай

гъабизе букІин

ва дица гъелда рекъараб гІамалги гъабун букІана» - абун.

إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ حَسْبِيَّةٍ ﴿٢٠﴾

21. Гъев муъминчи жинда разияб, жиб тІаса унареб

чІаголъиялда вукІуна.

فَهُوَ فِي عِيسَةِ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾

22. ТІадегІанал алжаназда жанив.

فِي حَتَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

23. Гъел алжаназул пихъалги гъесда гІагардаго

рукІуна.

فُطُوهُنَّ أَذَانِيَّةٌ ﴿٢٣﴾

Щиб хІалалда гъев вугониги, гъесул квераль босулеб бакІалда букІуна.

24. Гъел муъминзабазде абула: «Нужеца

гъал тІагІамал нигІматал кванае, лазатал

гъекъолел жалги гъекъе, нужеи щибго

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ

لِلْأَلِيَّةِ ﴿٢٤﴾

зарал гъечӀел!

Гъеб нужеа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб цӀоб-рахӀмат буго, нужеа дунияллада ругеб мехаль гъарурал лъикӀал гӀамалазде данде» - абун.

25. Ва амма жиндир гӀамал хъвараб кагъат квегӀаб рахъалъан кьурав чияс гъеб кьояль абула: «Вай Аман, гъаб кагъат дихъе кьунго букӀинчӀебани!

وَأَمَّا مَنْ أُوِّقِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَلَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَةَ ۝٢٥

26. Гъаб хӀисаб-мизан щиб бугебги, гъалъул захӀмалъиги дида лъанго букӀинчӀебани»

وَلَمْ يَأْتِ مَا جَسَابِيَةَ ۝٢٦

27. «Вай Аман, дир дунияллада букӀараб хвел ахираб букӀарабани, жинда хадуб гъаб гӀаде рахъине гъари ва хӀисаб-мизан гъечӀеб».

يَلَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ۝٢٧

28. «Дие щибго кумек гъабулеб гъечӀо дица данде гъабун букӀараб боцӀи-малалъ».

مَا آتَىٰ عَنِّي مَالِيَةَ ۝٢٨

29. Дидасан кинабго ханлъиги тӀаса ун буго» - абун.

هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَةَ ۝٢٩

Дие квербакъи гъабизе кӀолеу гьудул-гъалмагъги гъечӀо, дир насаб тухумалъги ва къадру-къиматалъги жакъа щибго кумек гъабулеб гъечӀо.

30. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малаикзабазда амру гъабула: «Нужеа гъев чи ккве ва гъесда гудрал, рахсалги рай.

خُذُوهُ فَعَلُوهُ ۝٣٠

31. Цинги гъев жужахӀалде жанивеги рехе!

ثُمَّ الْجَحِيمِ صَلُّوهُ ۝٣١

32. Цинги нужеа гъесул нахъияб рахъалдаса жаниб хун кӀалдиса къватӀибе бахъе лъабкъоялда анцӀго натӀ халалъи бугеб рахас.

ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۝٣٢

33. Гъаб гучаб гӀазаб гъесие гъабиялъе сабаб буго: хӀакълъунго гъес гӀадегӀанав Аллагъасда иман лъун букӀинчӀо.

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝٣٣

34. Гъес жиндирго напс гъесизе гъабулеб букӀинчӀо мискин-пакъирав чиясе тӀагӀам кьеялде, гъеб тӀагӀам кье абун цогизадаги абулеб букӀинчӀо.

وَلَا يَخْضُ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ ۝٣٤

35. Жакъа гъесие гъеб жужахӀалда жанив гьудул-гъалмагъ гъечӀо.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ۝٣٥

36. ЖужахӀалъул агълуялъул хъверд-рецӀи гуреб (гъислин) жиндие цоги тӀагӀамги гъечӀо.

وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسِيلِينَ ۝٣٦

37. Гъеб махIцараб, инжитаб тIагIам кваналаро
жидеца мунагъал гъарурал, жидее жужахI
хIакълъараб агълуялъ гурони.

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِلُونَ ﴿٣٧﴾

Дунялалъул рукъов вугеб мехалъ мискин-пакъирасе тIагIам къезе
бахиллъарав, гъезие лъикIлъи гъабизе чIухIарав чиясе бугеб квен
буго гъеб жужахIалъул гъислин. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цIунаги гъеб кваназе
ккеялдаса.

38. ТIадегIанав Аллагъ гъедулев вуго кинабниги
жиб бихъулеб жоялдалъун.

فَلَا أَفْسِسُ لِمَاتَبَصُرُونَ ﴿٣٨﴾

39. Ва жиб бихъулареб жоялдалъунги.

وَمَا لَا تَبْصُرُونَ ﴿٣٩﴾

40. ХIакълъунго гъаб хирияб Къуръан Аллагъасе
хирияв расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIалулеб калам буго
абун.

إِنَّهُ رَفَعُوا رُسُولَكَ رَبِّكَ ﴿٤٠﴾

41. Гъаб Къуръан щигIру гъечIо ва
шагIирас цIалулебги гъечIо.

وَمَا هُوَ يَقُولُ سَاعِرًا قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

Гъеб Къуръаналда иман лъолеб чи нугер цIакъ дагъав гурони
гъечIо.

42. Жинда балъгояб жо лъала абун жидеца
гъереси бицунел кагъанатазул рагIиги гъечIо
гъаб Къуръан.

وَلَا يَقُولُ كَافَّهِنْ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

Гъелъул вагIза босулел гIадамалги цIакъ дагъ гурони гъечIо.
Нугеца гъаб Къуръаналда иман лъолеб гъечIо ва гъелъул вагIзаги
босулеб гъечIо абураб магIна буго гъеб кIиги аяталъул.

43. Гъеб Къуръан буго Кинабго гIаламалъул
БетIергъанас рещтIине гъабураб.

تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

44. Гъаб Къуръаналда жаниб МухIаммадица
жиндирго рахъалъан щибго жо бицун
букIарабани ва гъеб Дир калам бугоян абун букIарабани,

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾

45. Дица гъев дир къуватаб рецIел босиялдалъун
кквелаан,

لَاخَذْنَا مِمَّنْ بَآلِيعِينَ ﴿٤٥﴾

46. Цинги дица гъесул рекIел бидурихъалги
къотIун рехилаан. Дица гъев хвезе гъавилаан.

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾

47. Гъеб жо Дица Дир аварагсе гъабулеб
мехалъ гъев Дир цим босиялдаса цIунизе
кIолеб цониги чиги гъечIо нугеда гъоркъов.

فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾

48. ХIакълъунго гъаб хирияб Къуръан буго
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъулел гIадамазе

وَأِنَّهُ لَتَذَكَّرٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

вагІзальун жиб бугеб.

49. Хиакълъунго Дида лъала нужеда
гъоркъоб гъеб Къуръан жидеца гьереси
гъабулел гІадамал рукІин.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمِكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

50. Хиакълъунго гъаб Къуръан Къиямасеб
къоялъ капурзаби цІакъ хІасрат гъарулеб ва
пащман гъарулеб жоги буго:

وَأَنَّهُ لَحَسْبُهُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

Гъелда иман лъурал муъминзабазе бугеб даража-макъам бихъараб
мехалъ капурзабазул цІакъ ракі бакъвала ва гъел пашманлъула.

51. Жиб хІакъаб, жиндилъ щибго шаклъи гъечІеб,
гъаб гІаламалъул БетІергъанав Аллагъасул калам
жиб букІин якъинаб жоги буго гъаб Къуръан.

وَأَنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

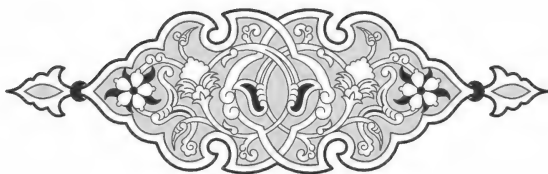
52. Дуца жив кІудияв ва тІадегІанав
БетІергъан Аллагъ вацІад гъаве гъесда
рекъоларебщинаб жоялдаса.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

Ва гъесул кІудиял нигІматазде данде гъесие шукруги гъабе. Гъел
нигІматазул бишунго кІудияб буго гъаб Къуръанги.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул Хиакъаталъул
тафсир ва таржама хъван Тубана.

Кинабго рещги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

70. Суратул Мағіриж

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

Маккаялда жиб рещтӀине гьабураб, жинда жаниб кӀикъоялда ункъго аят бугеб.

Гьаб хирияб сураталъ аслияб хӀалалъ бицунеб буго Къиямасеб къо чӀеялӀул ва гьеб къоялӀул хӀинкъабазул. Ахираталда муъминзабазе букӀунеб рахӀат-лазаталӀул, капурзабазе букӀунеб гӀазаб-къварилӀиялӀулги бицунеб буго. МаккаялӀул Муширикаца ахират букӀин ва хварал чӀаго гьарун тӀаде рахӀине гьариялда инкар кквеялӀулги, гьез Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ расуласул дагӀват махсароде гьабиגי бицунеб буго. Инсанасул тӀабиғӀат бицун, гьесул загӀиплӀи ва сабру дагӀлӀиги бицунеб буго.

СураталӀул ахиралда тӀадегӀанав Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ гьа гьедун абулеб буго тӀаде рахӀине гьариги, хӀисаб-мизан ва жезаъ гьабиגי жиб букӀин хӀакъаб, жиндилӀи щибго щаклӀи гьечӀеб амро буго абун.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагьасул цӀаралдалӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. МаккаялӀул мушириказдаса цо гьарулев
чӀияс гьарана жиб капурзабазда рещтӀинчӀого
чӀолареб, жиб рещтӀараб мехаль гьеб нахье
чӀвазе кӀолев щивго чи гьечӀеб гӀазаб рещтӀине
гьабе абун.

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ

لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ

Галимзабаца абуна: Гьев жинца гӀазаб рещтӀине гьаби гьарарав чи вуго Анназар ибнул ХӀарис, къурайшиязул ханзабаздаса ва гьезул бицунго къосарал гӀадамаздасан жив вугев. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас гьесие хӀинкъи къураб мехаль мун Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ гӀазабалдаса хӀинкъа абун, гьев чӀияс хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гьавун абуна: «Я дир Аллагь, гьав МухӀаммадица бицунеб жо дудаса жиб бугеб батани, дуца нижеде тӀаде зодиса ганчӀазул цӀад базе гьабе, яги нижее цоги жинца унтизе гьабулеб гӀазаб гьабе!» - абун. Гьев чи Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ БадруялӀул рагӀуль квешаб хвелалдалӀун хвезе гьавуна ва гьав какун Къуръаналда аятги рещтӀине гьабуна. ТӀадегӀанав Аллагьас абулеб буго:

3. Гьеб гӀазаб рещтӀине гьаби зобалазда ругел
нухазул БетӀергӀан Аллагьасдаса буго.

وَمِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ

Капурзабаца гъеб гIазаб рещтIине гъабе абуниги, рещтIине гъабуге абуниги, гъезул рагIиялда бараб щибго жо гъечIо.

4. Гъел нухалги руго жидедаса гIаде Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гIагарде малаикзаби рахунел, Жабраил малаикги вахунел. КIикъоялда анцIазарго сонгIан жиб халатаб.

تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مُقَدَّارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝

Гъеб къоялъ капурзаби жужахIалде жаниреги лъугъине гъарун абадияб гIазабалгъулъ рукIине. Гъаб Къиямасеб къоялгъул халалгъи жиндир гIорхъи гъечIеб ва ахир гъечIеб буго. ГIадегIанав Аллагъас капурзабазе букIунеб гIакъуба-къварилгъи бицунеб мехалъ гъеб къо цIакъ халатаб буго абула, гъелдалгъун капурзаби гъеб къоялгъул гIазабалдаса хIинкъизе бокъун.

Жинда Аллагъ разилгъаяв АбусагIидил Худриясдаса бицараб хIадисалда буго: «*Цо асхIабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъана: «Ярасулаллагъи! Гъеб къоялгъул халалгъиго щиб?»*» - абун. Аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «*Дир напс кодоб бугев Аллагъасул цIаралдалгъун гъедулев вуго дун; Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб къо муъминзабазе цIакъ бигъа гъабула. Гъеб къо муъминчиясе жинца дунялалда цо паризаяб как балаго балеб букIараб заманалдасаги бигъаяб букIуна*» - абун. ХIадис имам АхIмадница бицана.

5. Дуца сабру гъабе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, берцинаб فَاضِرٌ صَبْرًا جَمِيلًا сабру гъабиялъ!

Гъел мушрикал мун махсароде гъавиялдаги, гъезул заралалдаги, гъезухъе Исламияб дин швезе гъабиялдаги дуца сабру гъабе. ГIадегIанав Аллагъас дуе квербакъи гъабизе букIин хIакъаб жо буго.

АлкъуртIуби абулев гIалимас абун: «Берцинаб сабру букIуна жиндиль зигарди, щибго чIвачIвади, рахIат хвей гъечIеб, жиндир зигараги цохIо Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ гурони букIунареб» - абун. Гъаб берцинаб сабруялъе цIакъ берцинаб мисал буго: Ибрагъим аварас عَلَيْهِ السَّلَام Намрузица цIадаве рехараб мехалъ гъесда гIаде Жабраил малаик ваккана ва гъес абун: «Дур кинабгIаги хIажат бугиш?» - абун. Ибрагъим аварас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Дудехун дир кинабгIаги хIажат гъечIо» - абун. ГIадегIанав Аллагъасде жив хIажатав вукIин, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурев цоги щивго чиясда жив хIажатав гъечIеблгъи загъир гъабулеб буго гъеб рагIиялъ.

6. ХIакълъунго гъел капурзабазда жидеде рещтIунеб гIазаб цIакъ рикIкIадаб жолгъун бихъулеб буго, гъел гъеб гIазаб рещтIиналде божулеб гъечIелгъул.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ۝

7. Амма Дида гъеб цакъ гагарда бугеб жолъун бихъулеб ﴿٧﴾
буго. Гъеб газаб бугельул жиб букӀин хӀакъаб.

8. Гъеб Къямасеб къо буго биараб тӀохъи ﴿٨﴾
гадин зобал рукӀунеб, яги бухӀараб нахул
гъоркъ хутӀараб жо гадин: жал тамахӀъун цо бакӀалда чоӀларого.

9. Самараб квас гадин мугӀрулги рукӀунеб. ﴿٩﴾

10. Цониги гъудулас жиндир гъудуласул хӀалги
цӀехолареб. ﴿١٠﴾

Гагарав чияс гагарав чиясул хӀал цӀехолареб. Щивав чи жиндир
напсалъул ургъалида вукӀунеб къо буго гъеб.

11. Жидеда гъел гъудулзаби ва гагарал чагӀи рихъулелги рукӀуна. ﴿١١﴾
Гъедин бугониги гъел цоцазе кумек гъабизе,

гъезул хӀал цӀехезе лъугъунаро, гъез цоцадаса
лъутизе ва рахчӀизе яхӀ бахъула. Гъеб къоялъ капурчӀияса ракӀалде
кола дирго васалги къун дун гъаб газабалдаса ворчӀулев анищ
абун.

12. Жиндир чӀужу ва вац къунги, ﴿١٢﴾

13. Жиндие кумек гъабулел рукӀарал жиндир
киналго гагарал гадамал къунги жив гъеб
газабалдаса хвасарлъулев анищ абун. ﴿١٣﴾

14. Ракъалда бугебщинаб кинабго халкъ
къунги жиндир напс жужахӀалъул газабалдаса
хвасар гъабизе хӀадурун вукӀуна капурчи гъеб къоялъ. ﴿١٤﴾

Жакъа дунялалда гъев ахӀмакъасдаса тӀалаб гъабулеб щибго жо гъечӀо:
Аллагъа جَزَّالَاهُ цо гъавун, гъесие гӀибадат гъаби гуреб. Гъеб гӀибадат гъаби
абураб жоги щибго жиндилъ захӀмалъи гъечӀеб, жиндирго черхалъе
ва напсалъе мунпагӀат ва маслахӀат бугеб жо гъаби буго. Аллагъас
جَزَّالَاهُ цӀунаги ниль иман бахъиналдаса ва гъеб капураб къавмалъул
макъамалде ккеялдаса.

15. Кисанха гъесие хвасарлъи букӀунеб?! ﴿١٥﴾
Гъанже гъеб хъул лъеялъ гъесие щибго кумек
гъабуларо! Цакъ лагъ-лагъунеб жужахӀалъул ца буго гъесие
бугеб газаб.

16. Жинца бетӀералъул ва гъумералъул тӀомги гъанги ﴿١٦﴾
бахъулеб.

Гьєб гьан бежун, биун тІагІанщинахъє цІияб бижине гьабула Аллагьас
جَلَّالَهُ ва цингиги бежун, биун ине гьабула.

17. Гьєб жагьаннама хадуб лъугьуна жидеца

تَدْعُوا مَنْ أَذْبَرَ وَتَوَلَّى ﴿٧٧﴾

Аллагьасда جَلَّالَهُ инкар ккурал, гьесул расулал

гьереси гьарурал гІадамазда.

Жинда Аллагь разилъаяв Ибну ГІаббасица абун: «Щивав капурчиясул
ва мунапикъасул цІар-цІарккун ахІула ва гІанкІуяль мугьал гІадин
жинда жанире къулчІула» - абун.

18. Жинца гІемераб боцІи-мал бакІарарав,

وَجَمَعَ فَأَوْعَى ﴿٧٨﴾

цинги гьєб бахчун, гьелдаса закат-сахІ къечІев чиясда

хадубги лъугьуна. Гьаб аяталь хІинкьи кьолеб буго жидеца
дунялалъул мағІишат тІалаб гьабулел ва гьелдаса паризаяб закатги
суннатаб садакъаги кьоларел гІадамазе.

19. ХІакълъунго инсан вижун вуго жив хехавлъун, ﴿٧٩﴾
سَابِرًا دَائِمًا فِي سُبُلِ اللَّهِ

20. Жинда дагьабго къварилъи хьатІаниги жив
чІвачІвадулев.

إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٨٠﴾

21. Жиндие лъикІлъи щвараб мехаль гьєб цохІо
жиндиге кквезе лъугьунев.

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٨١﴾

Гьелдалса паризаяб закат кьоларев, суннатаб садакъаги кьоларев.

22. Жидеца как балел гІадамал гьєчІо гьел какарал
сипатал жидер ругел.

إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٨٢﴾

23. Жидеца рукугІ-сужда камил гьабун щибаб
гІужда паризаяб как баялда жал тІад чІарал.

الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٨٣﴾

24.25. Жидер боцІи-малалъулъ пакьирасе ва
жинда гьарарасе кьолеб хасаб бутІа бугев,
паризаяб закат жинца кьолев ва суннатаб
садакъаги кьолев.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مِّمَّا عَمِلُوا

لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٨٤﴾

26. Жидеца Къиямасеб кьо букІине букІинги
ритІухъ гьабулел.

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بَيِّمَاتِ اللَّهِ

27. Жидер БетІергьан Аллагьасул
гІазаб жидеде щвеялдаса жал хІинкьунги
рукІунел.

وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ عَذَابٍ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٨٥﴾

28. ХІакълъунго гьєб Аллагьасул гІазаб буго
жиб щвеларо абун жинда божи гьєчІєб.

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٨٦﴾

Щайтланаль, гъава-напсаль инсан цлакъ хехго гуккизе бегъула ва жиндие глазаб гъаби тлалъулеб гламал гъабиялда вачине бегъула. Гъедин бугелъул муъминчи кидого Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ لَهُ** глазаб жинди швейлдаса хлинкъун вуклине ккола.

29. Жидеца жидер гIавратги цIунулел
хIарамаб хIалалъ хIалтIизе гъабиялдаса.

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾

30. Жидерго руччабазда ва
гъарабашазда аскIоре лъугъун гурони,
цоги хIарамаб хурхен гъабуларел.

إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ

غَيْرُ مُلَوِّمِينَ ﴿٣٠﴾

ХIакълъунго гъал гIадамал руго
Аллагъас **جَلَّ جَلَّ لَهُ** жидеда гIайиб чIваларел.

31. Жиндир шагъват тIубазе жиндир
руччаби ва гъарабашал гуреп цоги жо
цIехарал гIадамал руго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ لَهُ**
гIорхъаби жидеца хвезе гъарурал.

فَمَنِ اتَّبَعَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

Ва жидерго напсал глазабалъе хIакъ гъарурал гIадамал.

32. Жидеца жидеда тIад къараб аманат
тIубалел, жидеца гъарурал къотIабиги
тIуразе гъарулел.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴿٣٢﴾

33. Жидеца гъабизе тIаде босараб нугIлъиги
битIун гъабулел.

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

Жидеца гъеб нугIлъи бахчуларел ва шивго чи ватIа гъавичIого
Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ لَهُ** гIоло битIараб хIалалъ нугIлъиги гъабулел. Гъаб
нугIлъи гъабиги, къотIи тIубайги, аманат тIубайги цлакъ жидер кIвар
бугел, исламияб жамагIаталъул амру жидедалъун битIун хъадулел
амраби руго. Гъеб лъабго жоялдакъун ватIа гъавизе кIола жиндир иман
камилаб муъминчиги, жиндир рекIелъ унти бугел мунапикъзабиги.
Гъаб бахIс гIатIидго бицун буго Суратул Маидаталъул авалалда.

34. Жидеца балеб паризаяб как арканал,
шурутIал тIуран, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ لَهُ** хIелун
баялда жидеца тIадчIейги гъабулел.

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

Гъаб паризаяб как бай жиндир кIвар цIикIараб амру бугелъул,
муъминзабазул сипатал рехсарал гъал аятазда жаниб Аллагъас
جَلَّ جَلَّ لَهُ гъеб какил кIиго нухаль бицен гъабуна. 23-абилеб аяталда
абун букIана «Жал как баялда даимлъулел» абун. ГIалимзабаца
гъеб аяталда абураб рагIиялда гъоркъобги, гъаб (34) аяталда жаниб
абураб «Как баялда тIадчIей гъабулел» абураб рагIиялда гъоркъобги

батІалъи ғыабун, ғыезул мағІна батІияб букІин баян ғыабуна. «Как баялда даимлъи» абураб рағІиялъул мағІна буго ғыеб как щибаб гІужда бай, ғыеб как баялдаса цоги жоялъ машғул ғыарунгутІи. Дунялалъул хІалтІи-пиша ғыабулел гІадамал как базе мех щварабго ғыеб ғыабулеб хІалтІиги тун как баялде машғуллъи. Жидер хІалтІи тІубан хадуб базе абун как нахъе бахъулел гІадамал как баялда даимал рукІунаро.

«Как баялда тІадчІей ғыабулел» абураб рағІиялъул мағІна буго какие чурулеб мехаль ғыеб камилго ғыаби, ғыуждул, ғыумер ва хІатІал чури гІатІид ғыаби. Цинги как балеб бакІ бацІадаб, берцинаб, жив щибго жоялъ Аллағьасдаса جَلَّالُهُ машғул ғыавулареб букІин. ТІад бугеб ретІел бацІадаб ва берцинаб букІин. Как балеб мехаль цІакъ Аллағьасе جَلَّالُهُ хІелун, ғыесдаса нечон ва хІинкъун вукІин. Какил арканал ва шурутІал мухІканго тІуразе ғыари. Как бан хадувги Аллағь جَلَّالُهُ рехсолевлъун ва ғыесде дугІа хІелун ғыабулевлъун вукІин. Как бан ва азкарал ғыарун хадуги жинца ғыеб какил кири холеб жо ғыабунгутІи.

Ғаб как бай Исламияб диналда жаниб бищунго кІвар цІикІлараб амру букІиналъ тІадегІанав Аллағьас муъминзабазул берцинал сипатал рицин как баялда даимлъулел абун байбихъана, ғыел сипатазул ахиралдаги жидеца как баялда тІадчІей ғыабулел абун абуна.

Ғел Аллағьасдаса جَلَّالُهُ жал хІинкъарал муъминзабазул сипатал рицун хадуб ғыезул руссунеб бакІ ва ғыезие бугеб ажру-даража бицун тІадегІанав Аллағьас абуна:

35. Ғал гІадамал руго жал хира ғыарураллъун алжаназда жанир рукІунел.

أُولَئِكَ فِي حَبَشٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٣٥﴾

Жидее цІакъ лазатал нигІматалги къун, жидер напсалъе бокъанщинаб жоги хІадур ғыабун, жал даимго рукІинелъун лъугъине ғыарула ғыел алжаназда жанире.

36. Ғел капурзабазе бугеб жого щиб, я МухІаммад ﷺ,

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَبَكَكَ مُهْطِعِينَ ﴿٣٦﴾

цІакъ гІедегІун жал дуда сверун ракІаризе ккани ва жидеца гарбал рорхун бераз мун цІехон рукІине ккани?

37. Дудаса квараниса ва квегІиса къокъа-къокъаби ғыарун жал гІодор чІун мун сверун кквезе ккани?

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

Ғаб кІиги аят рещтІине ғыабиялъе сабаб бицун гІалимзабаца абуна: Аллағьасул свалат салам лъеяв аварагас Къуръан цІалулеб мехаль

къурайшазул мушрикал гьесда сверун русунел руклана ва гьев махсароде гъавун, гьесул Къуръан цалиялда тIад рельанхъун гьиб Къуръан муъминзабазда рагIине ва бичIчIине толарого руклунел руклана. Гьез абулеб буклана гьал загIипал, мискинал МухIаммадил асхIабзаби алжаналда рукIине ратании, ниж гьездасаги цере рукIине руго гъаб алжаналда абун. Цинги тIадегIанав Аллагъас гьел церехун хъвараб кIиябго аят рещтIине гъабуна ва хадубги жинца абуна:

38. Гьезул шивав цоясул хъулищ лъун бугеб ﴿٣٨﴾
живги алжаналда лъугьине гъавила абун?

39. Гьедин гьечIо амру! Кидаго лъугьине ﴿٣٩﴾
гъаруларо капурал гIадамал нигIаматазул
алжаназда жанире!

XIакълъунго Дица гьел гIадамал рижун руго жидеда лъалел хIакъирал, загIипал жалаздаса: цин манидал къатIра буклун, цинги бидул горо буклун, хадуб гъанал къотIел буклун. Гьединаб загIипаб, жинда ракIкъалеб жоялдаса вижарав, цинги кIваш бачIунеб бакIалдаса къатIивеги вачIарав инсан сундасан чIухIун вукIунев? Гьев инсан Аллагъасда ﴿٤٠﴾ аскIов хиралъулеб, Аллагъ ﴿٤١﴾ гьесда гурхIун гьесие лъикIаб ахират кьолеб сабаб буго Аллагъ ﴿٤٢﴾ цо гъавун гьесие гIибадат бацIцIад гъаби. Ханзаби руго, бечедал гIадамал руго, насаб-тухум лъикIаб буго абураб рагIи буго Аллагъас ﴿٤٣﴾ жиб къабул гъабулареб, жинда данде ажру-кириги гъабулареб.

40.41. Дун гьедулев вуго бакъ баккулел ﴿٤٠﴾
ва бакъ тIерхъунел рахъазул БетIергъан
Аллагъасул цIаралдальун, дир цIакъ хIалкIола ﴿٤١﴾
абун гьал мушрикалги гъалагъ гарун гьезул ﴿٤٢﴾
бакIалда гьездаса лъикIаб къавм бижине. ﴿٤٣﴾

Жидеца Аллагъ цо гъавун гьесие гIибадат бацIцIад гъабулеб. Дун гьиб иш гъабизе лъицаго гIажизги гъавуларо, гьелдаса щибго жоялъ нахъеги чIваларо.

42. Дуца гьиб капураб къавм те, ﴿٤٤﴾
МухIаммад ﴿٤٥﴾ жидерго батIулаб
диналда жанир ругеллъун, дунялалъул
чIаголъялласа кеп босулеллъунги.

Жал гъалагъ гъаризе къотIи гъабураб заман тIаде швезегIан ва жиндилъ пащманлъиялъги, тавбу гъабиялъги щибго мунпагIат гъабулареб кьо тIаде бачIинегIан.

43. Гъеб къо буго жал хобаздаса
къватIире рахъун рачIунеб: цIакъ
гIедегIун, дуниялалда жал жидерго
хъанчал эхетизе гъарураб бакIалда
гъезие лагълъи гъабизе унел ругел гIадин.

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَانَتْهُمْ إِلَى
نُصْبٍ يُوقِضُونَ ﴿٤٣﴾

Цоял цояздаса цере ккезе яхI бахъун унаан гъел хъанчие лагълъи
гъабизе, гъелда аскIоре гIагарлъизе. Хабалъан тIаде рахъине гъарураб
мехальги гъел цIакъ гIедегIун, жал унеб рахъго лъаларого, гIиял
рехъенгIадин унел рукIуна.

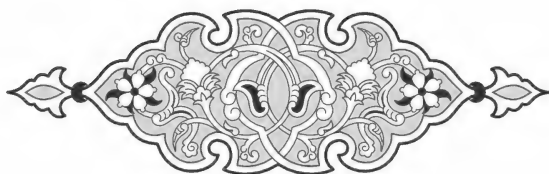
44. Жидер берал цIакъ хIелун ва
хIинкъун унел рукIуна гъел, жидеда тIад
кутакаб къварилъи ва хIакъирлъиялъул
мугъру чIван бугебгIадинги рукIуна.

خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهُفُهُمْ ذِلَّةً ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي
كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

Гъеб къо буго гъел дуниялалда ругеб мехаль жиб бачIине
букIиналдалъун гъезие хIинкъи къолеб букIараб Кънямасеб
къо. Гъез жиб махсародеги гъабулеб букIараб ва гъересиги гъабулеб
букIараб.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул МағIáрижалъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабог рещиги гъев Аллагъасе جَلَّالُهُ буго.

71. Сурату НухI

سُورَةُ نُوحٍ

Гъаб сураталгъул аслияб мурад ва кIвар буссун буго Исламалгъул аслабазул бицен гъабиялде. Гъеб мурадалда гъаб сураталда жаниб НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام къиса бишун буго: гъесул дагIват байбихъаралдаса тIупан тIун капураб къавм гъалаг гъабураб заманалде цвезегIан. Гъедин бугелгъул гъаб сураталда цIарги тун буго НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام сурат абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакългъунго Дица НухI авараг
عَلَيْهِ السَّلَام витIана жиндир къавмалде ва
Дица гъесда амруги гъабуна дуца дур
къавмалгъе хIинкьи кье абун гъезда
гIаде гIазаб швелелед цебе.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَى قَوْمِكَ مِنْ
قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ الْيَوْمِ ﴿١﴾

Жидеца иман лъечIони ва дур дагIваталгъе жаваб гъабичIони дунялалгъул рукъоб жиде гъабулеб гIазаб буго гъеб. Ахираталда гъезие жужахIалгъул гIазаб букIунеблгъиги жиб хIакъаб, жиндилъ щибго щаклгъи гъечIеб амру буго.

Гъев НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام гIарабиязул башдаб чIинкIиллгъиялда (полуостров) бугеб халкъалде витIарав авараг вукIанин абун цо гIалимзабаца. Цогидаз абун гъев Куфат шагъар бугеб ракъалда жив вукIарав ва гъениб вукIараб халкъалде витIарав авараг вукIана абун.

2. Гъев НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Я дир
къавм! ХIакългъунго дун вуго баянаб, хIакъаб
гIазабалдалгъун нуже хIинкьи кьолев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул».

قَالَ يَنْفَعُكُمْ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾

Гъев НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام аваразабазул عَلَيْهِ السَّلَام шайх абун, гъев гIумру халатав вукIиналгъе гIоло ва шаригIат босун ритIарал аваразабазул عَلَيْهِ السَّلَام тIоцевесев вукIиналгъе гIологи, «Улул-гIазми» жидеда абулел къадру кIудиял, жидер шаригIат загъирал щуго аварасул авалавги вуго гъав НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гъав щуго аварагги: НухI, Ибрагъим, Муса, ГIиса, МухIаммад руго. Жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял.

3. НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Нужеца
лагългъи гъабе цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ, гъесул
гIазабалдаса хIинкьун хIарамал жалги те.

أَيَّاعِبُدُوا اللَّهَ وَأَنْفُسَهُمْ وَأَطِيعُونَ ﴿٣﴾

Нуж диеги мутIгIлье дица нужеде гябулеб амру-нагыюялzulь, нужеца хьанчазе лагьльи гьабиги те!

4. Гьедин нуж хьвадани Аллагьас

جَلَّالَهُ нужер церехун гьарурал мунагьал чурила ва нужеє цIараб заман швезегIан гIазабалдалъун кьварилъи гьабичIого тела.

يَعِزُّ لَكُمْ مِنْ دُونِكُمْ وَيُؤَخِّرُكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

XIакълъунго Аллагьас нужеє бихьize гьабураб заман лъугъун хвел тIаде бачIизе мех шведалго гьєб хвел нахье бахъун толаро. Ва гьєб хвел тIаде бачIараб мехаль тавбу гьабизе абун, лъикIаб гIамал гьабизе абун нуж нахье рахъунги толаро. Нужеда гьаб амру бичIчIунеб ва лъалеб батани нуж дие мутIгIлье ва нужеца Аллагьасе جَلَّالَهُ гIибадат бацIцIадго гьабе!

5. Гьєб кьавмалъ иман лъечIєб мехаль

НухI аварагас جَلَّالَهُ Аллагьасдехун عَالِيَهُ السَّلَامُ хитIаб гьабун абунa: «Я дир БетIергъан! XIакълъунго дица гьаб дир кьавм релъедалги кьадги чIєчIого Исламияб диналде ахIана.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾

6. Гьєб дир ахIиялъ гьєзул иман цIикIкIине гьабичIо, гьєзул дидаса лъути ва рикIкIалъи гурого цIикIкIинчIо.

فَلَمَّا يَزِدُّهُمْ عَلَى الْإِفْرَارِ ﴿٦﴾

7. XIакълъунго дица гьєл

ахIанщинахье дуца жидер мунагьал чурулеб жоялде: мун цо гьавун, куфру-ширкалда тавбу гьабун жидеца дує гIибадат гьабиялде, гьєз жидер килшал

وَأَنِّي كَلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لَتَنِفِرَنَّهُمْ جَعَلُوا أَصْدِقَهُمْ فِيءًا إِذْ أَنَّهُمْ وَاسْتَعْشَوْنِي بِهِنَّ وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا أَسْتَكْبَرُوا ﴿٧﴾

гIундузда жанир кьазе гьаруна дица бицунеб жо жидеда рагIинчIого букIине. Жидеца бетIералде тIаде ретIєлги бачун бутIрулги рахчана, гьурмалги рахчана жидеда дун вихьичIого вукIине! Гьедин гьєл жидер куфру-ширкалда тIад чIана ва Аллагьасда جَلَّالَهُ иман лъун дида нахьрилълъинегн чIухIана».

ЦIакъ рагIа-ракъанде щвараб чIухIи ва гIамалкIодолъи гьєчIишха гьаб? Жидеє лъикIаб жо бицун насихIат гьабулев чи жидеда вихьичIого вукIине гьурмал рахчиги, гьєсул гьаракъ рагIинчIого букIине жидерго гIундул руччиги!

8. Цингиги дица гьєзие дагIват гьабуна

загьирго, гьаракъ борхизе гьабун, гIадамазда

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴿٨﴾

гьоркьове ун, гьезул заралалдаса хIинкьичIого.

9. Цингиги дица гьезие бальго
гьабунги гьабунa дагIват, тIатине
гьабунги гьабунa.

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾

Цо-цо чи вугеб бакIалда гьабун, щивав чиясул рукьове ун
гьабун, киналго нухал ва кьагIидаби хIалтIизе гьаруна Аллагьас
جَلَّ جَلَّالَهُ жинда тIад кьараб рисалат гьеб кьавмалъухье щевзе гьаби
мурадалда.

10. Дица гьеб кьавмалда абунa: «Нужеца
нужер БетIергьан Аллагьасдаса
мунагьал рачхи тIалаб гьабе,

хIакълъунго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цIакълъ жинца мунагьал чурулев
вуго. Жиндир лагъзадерица тавбу гьабизе бокълев, гьабуразул тавбу
кьабул гьабулевги вуго.

11. Жинца нужеа зодисан гIемераб, жиндилъ
баракат бугеб цIад рещтIине гьабулевги вуго.

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْهِ مِزْرَارًا ﴿١١﴾

12. Жинца нужеа лъимал-хъизан кьун,
боцIи-мал кьун лъикIлъи цIоб гьабулевги
вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ.

وَيُحْدِثُ دُكْرًا بِأَمْرِ لَيْسَ لَكُمْ جَنَّتٍ
وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

Жинца нужеа бечедал ахал-хурзалги гьуинал
лъимазул лъарал-ицIал гьаруравги вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ.

Гьав БетIергьан Аллагьасе гьабичIого гIибадат цоги жоялъе кин нужеца
гьабулеб. Гьесдасан гьаричIого кьваригIелал хIажатал тIурай цоги
жоялдасан кин нужеца гьарулеб. Кинабго жо жинца бижунев, Гьельтие
ризкьи кьолев БетIергьанги живго тун, нужерго квераз гьарурал
хъанчал аллагьазабилъун кин кколел?

13. Нуж кин хIинкьулареб, я гьаб кьавм, гьав
БетIергьан Аллагьасдаса ва нужеца гьесие
букIине кколеб кьадру-кьиматги кин гьабулареб?

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾

14. Гьав Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ нужги рижун ругелъул чанго
батIияб сипат ва кьадар нужеа букIине гьабун бугеб
хIалалъ: манидал кьатIралъун рукIиналдаса байбихъун, берцинаб
сипат-сураталъул, гIакълу-лъай бугев инсанлъун гьарун руго
Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ нуж.

وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾

15. Нуж балагьулариш ва нужеца
пикру гьабулариш тIадегIанав
Аллагьас гьал анкълго зобал киндай

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾

рижун руго абун, цоялда тIад цояб гьабун.

16. Гьел зобалазулъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ моцIги وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ гьабун буго сардилъ жинца нур базе гьабулеблъун.

Бакъул кунчIи ва гвангъи нахъе бекизе гьабун, гьeб ракъалда тIад ругел чагIазе нурлъун бихъулеблъун гьабун буго моцI. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бакъги гьабун буго жиб бакараб чирахъ гIадин жинцаго канлъи къолеблъун.

17. ТIадегIанав Аллагъас нужги ракъалдаса وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ بِنَاتًا ﴿١٧﴾ рижине гьарун руго гьeб ракъалдаса хер бижине гьабулеб хIалалъ.

Инсанас бетIербахъи гьабулеб кинабго ризкъи ракъалдаса баккулеб, гьелда тIад бижеулеб бугелъул, инсанги ракъалдаса вижана абулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Цоги магIна гьабун: Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ракъалдаса вижиндал, гьесул кинабго зуриятги ракъалдаса бижараб буго абун.

18. Цингиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хвезеги تُرْعِيدُكُمْ فِيهَا وَتُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ гьарун гьeб ракъулье русине гьаризе руго, ахираталда гьeб ракъул чохьониса къватIиреги рахъине гьаризе руго.

19. ТIадегIанав Аллагъас нужеe гьeб ракъ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ гьабун буго гIодоб тIамураб бусен гIадин (постель).

Нуж нужеeго бокъараб хIалалъ жинда тIад яшав гьабун рукIине санагIат бугеб хIалалъ.

20. Нуж гьeб ракъалда тIасан сапаразде لِتَسْكُنُوا مِنْهَا سُبُلًا مُّجَاكَا ﴿٢٠﴾ хъвадизе батIи-батIиял нухалги гьарун руго, нужеца ризкъи тIалаб гьабизе ва нуж батIи-батIиялл улкабазде щвезе. Гьeб кинабго махлукъалъул пикру гьабичIо НухIил къавмалъ. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялде ва гьев цо вукIиналде жидеца тIоритIел гьабулел гIемерал далилал ва хIужаби рицараб мехалъ гьездаса вагIза-насихIат босичIо. Гьeб къавм жидерго куфру-ширкалда тIад чIедал, гьез иман лъеялдаса жиндир хъул къотIидал НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ зигара гьабун кIалъана.

21. НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Я дир БетIергъан! Гьаб дир къавм дида гIасилъана. Гьал нахърилълъунел قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَنْ لَّمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خُسَارًا ﴿٢١﴾

руго жиндир боџи-малалъ жидее шибго мунпагIат гъабуларел
бечедал чагIазда ва жидер церехъабазда.

Жидер боџи-малалдаса чIухIун, Аллагъ ﷺ кIочон бугеб халкъалъ
гъабулеб жо берцин бихъулеб буго гъаб къавмалда, дица гъел жинда
ахIулеб Исламияб диналдаса:

**22. Гъел церехъабаца къавмалъе цIакъ кIудияб
макруги гъабун буго.**

وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾

НухI аварасда ﷺ нахърилтъгIиналдаса къавм нахъе чIван буго,
гъел НухIие къварилъи зарал гъабизеги гIамулел руго.

23. Гъел церехъабаца абулеб буго:

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا

«Вореха нужеца нужерго аллагъзабазе

سُوعًا وَلَا يُعِوثَ وَيَعْقُوبَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾

гъабулеб дин тоге! Нужеца Вад абулев,

СувагI абулев, Ягъус, ЯгIукъ, Наср

абулел алагъзаби тоге!».

Гъал рукIана НухIил къавмалъ жидее лагълъи гъабулел хъанчазул
бищунго кIудиял хъанчал, жидеца гъел аллагъзабилъун ккурал.

Гъал цIарал рукIана НухIил къавмалъул лъикIал чагIазул цIарал,
цинги гъел хведал шайтIаналъ гъеб къавмалда вахIю гъабуна гъел
чагIи гIодор чIолел рукIараб бакIазда гъезул гIаламатал гъаре абун,
гъел раклалда щвезе ва нужецаги Аллагъасе ﷺ лагълъи габизе, гъез
гъабулеб букIараб гIадин, ва нужеца гъел гIаламатазда цIаралги лъе
гъел лъикIал чагIазул абун. Гъез гъебжо гъабуна, амма гъезие лагълъи
гъабулеб букIинчIо. Гъел хун хадуб гъезул лъималги рачIиндал,
гIелмуги дагълъидал, шайтIаналъ гъезул лъималазда вахIю гъабуна,
нужер умумуз гъал лъикIал чагIазул цIаразда ругел хъанчазе лагълъи
гъабулеб букIанин, нужецаги гъезие лагълъи гъабе абун, цинги гъез
гъел хъанчазе лагълъи гъабуна.

Аллагъас ﷺ цIунаги шайтIаналъул макруялдаса.

24. ХIакълъунго гъаб хабарги бищун гъел

وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا

церехъабаца гIемераб халкъ хIакъаб

ضَلَالًا ﴿٢٤﴾

диналде иналдаса нахъе чIвана.

Жидеца зулму гъабулел гIадамазул жегиги

къосин цIикIкIине гъабеха, Аллагъ ﷺ, дуца!

НухI аварасда ﷺ жиндир умматалъе квешаб дугIа гъабуна
гIадегIанав Аллагъас вахIю гъабун гъесда лъазе гъабидал гъеб дур
къавмалъул гIадамаз иман лъезе гъечIо, цебеккунго жидеца иман лъун
бугел дагъалго чагIаз гурони абун. Аллагъас ﷺ НухI аварасасул
ﷺ дугIаялъе жавабги гъабуна: гъесда амру гъабуна дуца кIудияб

гама гъабе мунги дуда иман лъурал гIадамалги жанир рекIине абун.

25. Гъел жидеца гъарурал кIудиял мунагъал сабаблъун НухIил къавм тIупан тIун гъанкъизе гъабуна ва гъебго хIалалъ жужахIалъул цIадареги лъугъине гъаруна.

مِمَّا خَطِيئَتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأَذَلُّوْا نَارًا فَاتَّخِذُوْا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾

Жидеда гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб нахъчIвазе кIолев цониги кумекчиги ватичIо. Жидер аллагъзабиги лъеда гъоркъе ккун гъанкъана, жалгоги гъеб лъималъ гъанкъизе гъаруна: гъезул цояз цогидазе квербакъи гъабизе щибго гъунарги лъугъинчIо.

26. НухI аварас гъеб жегиги абун: «Я дир БетIергъан! Гъаб ракъалда тIад дуца цониги капурчи чIаго тоге!

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِيْ اَلْأَرْضَ مِنْ اَلْكَافِرِيْنَ دِيَارًا ﴿٢٦﴾

27. ХIакълъунго Дуца гъел капурзабазул цониги чи чIаго тани, гъез хадуб бачIунеб дур лагъзадерил умматги къосине гъабизе буго ва гъел капурзабазул наслуги букIине гъечIо жидедаго рельеъараб капураб, къосараб къавм гуруни» - абун.

إِنَّكَ إِن تَذَرْنَاهُمْ يَضِلُّوْا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوْا إِلَّا أَفْجَارًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾

Жинда Аллагъасул салам лъеяв НухI аварас азаргогIан соналъ гъеб къавмалда гъоркъов вукIиндал, гъесда гъезул хIал цIакъ лъикI лъан букIана. ТIадегIанав Аллагъасги илгъам гъабун гъесда абун букIана гъеб къавмалъ иман лъезе гъечIо абун. Гъаб амру гъадин букIиндал гъабуна НухI аварас гъеб жегиги абун: «Я дир БетIергъан! Дуца дир мунагъал чуре, дир збел-инсулги чуре, жидеца иманги лъун дир рукъоре лъугъарал киналго муъминзабазул мунагъалги чуре. Гъел гурелги киналго муъминал бихъиназул ва муъминал руччабазулги мунагъал чуре. Мун цо вукIиналда инкар ккурал, дур аварасзабиги гъезул рисалатги гъереси гъабураб куфру-ширкалъул къавмалъе дуца гъалагъи ва чIорого хутIин цIикIкIине гъабе Аллагъ!»

28. Я дир БетIергъан Аллагъ! Дуца дир мунагъал чуре, дир збел-инсулги чуре, жидеца иманги лъун дир рукъоре лъугъарал киналго муъминзабазул мунагъалги чуре. Гъел гурелги киналго муъминал бихъиназул ва муъминал руччабазулги мунагъал чуре. Мун цо вукIиналда инкар ккурал, дур аварасзабиги гъезул рисалатги гъереси гъабураб куфру-ширкалъул къавмалъе дуца гъалагъи ва чIорого хутIин цIикIкIине гъабе Аллагъ!

رَّبِّ اغْفِرْ لِيْ وَلِوَلَدِيْ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيْ مُؤْمِنًا وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِيْنَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун Сурату НухIалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва шукуру ТIадегIанав Аллагъасе буго.

72. Суратул Жинн

سُورَةُ الْجِنِّ

Маккайлада жиб реицтине гьабураб, жинда жаниб кьоло микьго аят бугеб.

Гьаб сураталда жанибги Исламиял гIакъидабазул аслаби рицунел руго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIухъ гъари, хун хадур тIаде рахъине гъари ва хIисаб-мизан, хадуб жазаъ букIинги ритIухъ гъаби. Сураталда жаниб аслияб бакI ккун буго женазул бицен гъабиялъ. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Къуръан цIалиялда гьел гIенекки бицун, хадуб гьез иман лъей ва жидер къавмалги иман лъеялде ахIи бицун буго. Гьел женал жинда хасал цо-цо гIажайбал жалги рицун руго: зодоре рахин гIадаб, гьенисан цо-цо балъгояб жо жидеца лъазе тIалаб гъаби гIадабги. Гьезда хадур цIадул сунтралги речIчIун гьел зодоре рахиналдаса нахъе чIвайгIадалги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда амру гъабулеб буго жиндир умматалда бице абун жив тIуванго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIав вукIин, гьесул амруялда рекъон хъвадулев вукIинги ва гьес вахIю гъабураб дин умматалъухъе цевезе гъабулев Расул жив вукIинги. Сураталъул ахиралда баян гъабулеб буго кинабго балъгояб жо лъаялъул ихтияр цохIо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кодоб букIин ва гьес жиндие бокъарав чиясе жиндие бокъараб жо загьир гъабулеблъиги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ диде вахIю гъабуна:
хIакълъунго дур Къуръан цIалиялде
гIинтIамуна женазул цо къукъаялъ.

قُلْ أَوْحَى إِلَىَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا
إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ﴿١﴾

Гьеб къукъаялъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуна, гьеб Къуръанги ритIухъ гъабуна, жидеца гьеб Къуръан цIалулев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритIухъ гъавун жал гьесда нахъги рильлъана ва гьеб къукъаялъ жидер къавмазухъе руссараб мехаль гьезда абуна: нижеда гIажайбаб Къуръан цIалулеб рагIана. Жиндир мацI цIакъ пасихIаб, магIна гъваридаб, жинца бицунеб хIукмути цIакъ мухIканаб ва баянаб.

2. Гьеб Къуръан буго жинца хIакъаб
диналде тIоритIулеблъун бугеб. Нижеца
гьелда иман лъуна.

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا
أَحَدًا ﴿٢﴾

Нижеца кидаго нижер БетГергъан Аллагъасдехун ширкги гъабизе гъечӀо. Гъев Аллагъасе جَلَّالُهُ гъабизе хӀакъаб гӀибадат цоги щибго жоялъе гъабизе гъечӀо. Хъанчал, ганчӀал, гӀадамал, женал, малаикзаби алагъзабилъун кквезе гъечӀо.

3. ХӀакъълъунго нижер БетГергъанасул гуч ва къудрат цӀакъ гӀадегӀанаб ва кӀудияб буго. Гъес жиндие рекӀелгъеялъе хъизан-лъималги ккун гъечӀо. Гъев щибго жоялде хӀажатав гъечӀо. وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾

4. ХӀакъълъунго Женазул цо ахӀмакъзабазул къукъаялъ Аллагъасдехун абубеб букӀана гъесул кӀодолъиялда рекъоларел рагӀаби. وَأَنَّهُ كَانَ يَفُولُ سَفِيهَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾

Жидер магӀна гъечӀел, ургъичӀого рицунел харбал рукӀана гъел.

5. ХӀакъълъунго нижеда ракӀалде кколеб букӀана цониги инсанас, яги женазулас Аллагъасдехун гъереси гӀунтӀизе гъабуларо абун. وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ تَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿٥﴾

Гъеб Къуръан цӀалулеб рагӀараб мехаль нижеда лъана цо-цо гӀадамаз ва женаз Аллагъасде جَلَّالُهُ гӀунтӀизе гъабун гъереси бицунеб букӀин. Гъел гӀадамаз абубеб бугельул Аллагъасул جَلَّالُهُ ясал руго абун, ГӀиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесул вас вуго абунги.

6. ХӀакъълъунго гӀадамазул цо къукъа букӀана жидеца женазул кӀудияздальун гъел женазул заралалдаса цӀуни гъарулел. Гъелдальун женалги цӀакъго чӀухӀана ва гъезул къосин ва гӀасилъи цӀикӀана. وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾

ГӀарабиязул гӀадат букӀана жидер сапаразда рукӀаго ва гӀалахалда сордо базе чӀараб мехаль жидеца абубеб: «Нижеца цӀуни гъарулеб буго гъаб бакӀальул женазул ханасдальун гъанир ругел женазул заралалдаса» - абун. Цинги гъел женал цӀакъго чӀухӀун ва гӀамалкӀодолъун рукӀана: женазулги гӀадамазулги ханзаби руго ниж абун.

7. ХӀакъълъунго гъел гӀадамазул капуразде ракӀалде кколеб буго женазул капуразде ракӀалде кколеб бугеб гӀадинго Аллагъас جَلَّالُهُ хун хадув щивго чи гӀаде вахъине гъавизего гъечӀо абун. وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

8. Нижеца зодире рахине къасд гъабураб мехаль: гъениб бицунеб жоялда гӀенеккизе وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجدْنَاهَا مُلَمَّتَةً

абун, нижеда гьел зобал цIун

حَرَسَا شَدِيدًا وَشُهْبًا ۝٨

малаикзаби ратана жидеца зобал

цIунулеллIун. Жидеца женал рухIулел цIадул сунтуралги ратана, гьезда хадур рехизе жал хIадурун ругел.

9. МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIизегIан

وَأَنَا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِّلسَّمِيعِ ۖ فَمَنْ

цереккун ниж гьеб зодисан хабар рагIулеб

يَسْمِعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شَهَابًا رَّصَدًا ۝٩

бакIалде рахун гьенир гIодор чIолел

рукIана. Ва гьенисан нижеда рагIараб

жо кагъанатаздаги-(жидеда балъго жо лъалин абун гьереси

бицунел чагIи)- бицунеб букIана.

Гъанже гьениве гIенеккизе абун вахунев женасда жинда хадуб

речIизе хIадураараб сунтур батулеб буго. Жинца гьеб жен бухIулеб

яги хвезе гьабулеб, яги гIадалаб гьабун тIокIаб зодобехун балагьулареб

гьабулеб.

10. Нижеда (женазул жамагIаталда)

وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرُّ أَمْ لَدِينِ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَنَا رَأَىٰ

лъалеб гьечIо тIадегIанав Аллагъасе

بِهِمْ رَبُّهُمْ رَصَدًا ۝١٠

шиб жо бокьун бугеб ракъалда тIад

бугеб агьлуялъе гьабизе: гьезие

лъикIлъи гьабийищ бокьун бугеб, яги квешлъи гьабийищ бокьун

бугеб?

Зобал цIунун малаикзабиги ратидал, жиде гьенире рахине нухги

щвечIелъул, гьел женал Машрикъ, Магърибалде шун ракъалда тIад

сверана гьаб хIикматго щибдай буго абун. Цинги гьезда Аллагъасул

свалат салам лъеяв МухIаммад расулги гьесул асхIабзабиги ратана

жидеца Къуръан цIалулел ва как балел. Женазда бичIчIана гьеб сабаб

букIин жиндие гIоло зобал женаздаса цIунараб ва гьел аварагасде

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIорегIан рацIун гьесул Къуръан цIалиялда гIенеккана ва

жидеца гьев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лъуна.

11. ХIакълъунго нижедаса цо къукъа

وَأَنَّا مِنَ الصَّالِحِينَ وَمِمَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَائِفًا ۝١١

буго жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб

فَدَكَّا ۝١١

гIамал гьабулеб, цоги къукъа буго жидер

иман загIипаб.

Ниж руголъана батIи-батIиял къукъабильун. Нижеда гьоркъор

мууъминзабиги капурзабиги руго.

12. ХIакълъунго нижеда лъалеб буго

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نَعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِن

ниж Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гIажиз гъавун,

نَعْجِزُهُ هَرَبًا ۝١٢

ракъалда тIад кир ругониги, гьесул

гIазабалдаса рорчIулареблъи, гьесдаса

лътун рорчІулареблъиги.

13. Нижеда хІакъаб диналде жинца
тІоритІулеб Къуръан цІалулеб рагІараб
мехаль нижеца гьелда иман лъуна.

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا آلَهُدْيَ إِيمَانِيَهُ فَمَنْ يُؤْمِنُ
بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

Жинца жиндир БетІергъан Аллагъасда
иман лъурав чи хІинкъуларо гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лъикІаб
гІамал нукъсан гъабила абун, яги жиндир квешаб гІамал
цІикІкІине гъабила абунги хІинкъуларо.

14. Гъаб Къуръан цІалиялде гІенеккун
хадур нижер цо къукъа бусурбабилъун
лъугъана, цоги къукъа куфруялда тІад
чІана.

وَأَنَّا إِنَّمَا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَ الْقَاسِطِينَ فَمَنْ
أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾

Жидеца иман лъун Исламияб дин босарал женал руго жиде
тІоритІел щварал ва жал бахъи буголъиялъл нухалда тІоритІун
карал.

15. Амма жал куфруялдаго чІарал ва
иман лъезеги чІухІарал женал руго
жидер чурхдуздалъун жужахІ боркъулел.

وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

ЦІулалда гІадин цІа рекІун рухІулел рукІуна гъезул чурхдул.

16. Гъел женалги иман лъун битІараб
нухалда чІун рукІаралани гъезда
гъекъезе гъабилаан алжаналъл цІакъ
лазатаб лъим. Жиб гъекъезе бокъулеб.

وَأَلَوْ اسْتَقْلَمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ غَدَقًا ﴿١٦﴾

Гъезие дунялалъл нигІматал ва баракаталги гІатІид гъарилаан.

17. Дица гъезул хІалбихъи гъабилаан
ризкъи гІатІид гъабиялдалълун гъез дир
нигІматазда щукру гъабуладай абун, яги
гъезда инкар ккун куфруялде унадай абун.

لَنَقْتَنِّهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ
يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялдаса жив вуссарав чиясе дица
цІакъаб гІазаб гъабизе буго: жиндиль щибго рахІат гъечІеб, жиб
тІад чІараб.

ГІикримат абулев гІалимас абуна: «ЖужахІалда жаниб бугеб цІвакараб
къедалде тІаде рахине риччала гъел. ГІемер къварилъи бихълун гъеб
къедалде тІаде рахине гІагарлъараб мехаль хъущІгІун жужахІалде
жанире рортула. Цингиги гъеб къедалда тІаде рахун ва жужахІалде
жанире рортун рукІуна»-абун.

18. Киналго масжидал руго Аллагъасе
гІибадат гъабизе рарал бакІал.

وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

Нужеца гъениб жаниб Аллагъасдехун ширк гъабуге.

Мужагъид абулев галимас абуна: ягъудиязги насраниязги жидер килисабазда ва биягъазда (синагоги) жанире лъугъараб мехаль Аллагъасдехун ширк гъабун хъанчазе лагълъи гъабулеб буклана. Гъез гъабулеб глал гъабуге абун амру гъабулеб буго Мухаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда иман лъурал асхлабабаздаги.

19. Аллагъасул свалат салам лъеяв

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ

Мухаммад авараг Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

гъибадат гъабун как базе вахъун чIараб

عَلَيْهِ لَيْكَا ﴿١٩﴾

мехаль гъел жундул гъесда гIад хурхине

гIагарлъун руклана. Къуръаналде гIенеккизе бокъун цIакъ

гIемерал женал сверун руссунел руклана аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

ГIадегIанав Аллагъас гъаб бакIалда «ГIабдуллагъ» абуна, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIар бахъичIого гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хира гъавун ва кIодо гъавун.

20. Дуца гъел Маккаялъул мушриказда

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أَشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾

абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «ХIакълъунго

дица лагълъи гъабулеб буго дир БетIергъан Аллагъасе ва дица

гъесдехун щибго жо гIахъалги гъабулеб гъечIо гъеб гIибадат

гъабиялъулъ»-абун.

Гъаб аят рещтIине гъабуна капурзабаца абураб мехаль мун вачIун вугин цIияб диналдалъун ва дуца низ киназго жиде гIибадат гъабулел аллагъабазда инкарги кколеб бугин. Мун гъеб диналдаса вуссани нижеца дуе квербакъиги гъабизе буго ва мун кIодо гъавизеги вуго абун.

21. Дуца гъезда абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾

«ХIакълъунго дида кIоларо нужедаса

къварилъи нахъе чIвазе, яги нуже цо лъикIлъи гъабизеги.

Гъеб кинабго жо жинца гъабулев цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Дун вуго нуж Исламияб диналде ахIулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул»-абун.

22. Дуца абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

قُلْ إِنِّي لَا مُجِيرِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ

хIакълъунго дие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **гIазаб**

гъабулеб бугони гъеб гIазабалдаса дун

цIунизе кIолев щивго чи гъечIо. Дие

вуссине ва вортize бакIги батуларо гъев Аллагъиги جَلَّ جَلَالُهُ **тун цоги**

щибго жоялда.

23. Дица Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **дида гIад**

къараб рисалат тIубазе гъабунни гъеб

буго дие бугеб хвасарлъи.

إِلَّا الْبَلَاغَاتِ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

Гьел аварагабазе **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** мугъжизатлъун
 букӀине ва гъезул рисалат тӀубазе квербакъи букӀине Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**
 гьел цо-цо гъаибаб жоялда ракизе гъарула. **ХӀакълъунго гьел**
аварагабаи **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** **цӀунун тӀадегӀанав** Аллагъас гъезда цересан
 ва хадусан малаикзабазул боялги хъвадизе гъарула. Женазул ва
 цогитаб жоялъул заралалдаса гьел аварагабаи **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** цӀунула Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гьел аварагабазе **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** рес букӀине жидеда тӀад къараб рисалат

умматальхуе швезабизе.

28. Жинда загъираб лъаялдалъун лъазе жиндир аварагабаца عَلَيْهِ السَّلَامُ **гъеб рисалат умматальхуе швезе гъабураблѝ.**

لَيَعْلَمَنَّ أَن قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ نَفْسٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

Жиндилъ щибго хис-бас гъабичІого, жидеда вахІоу гъабураб хІалалъ. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъел аварагабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ ва кинабго махлукъалда жиндир гІелмуялдалъун сверун лъугъарав вуго: гъесие цохІо зарра гІадаб жоги бальго хутІуларо. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жо рикІкІеналдалъун жиндие гІорхъи чІвараб буго. ГъитІинабниги, кІудиябниги, гІемерабниги, дагъабниги жо гІадегІанав Аллагъасе мухІканго, щибаб жо батІа гъабун ва гъелъул гІорхъи къадар лъан лъала.

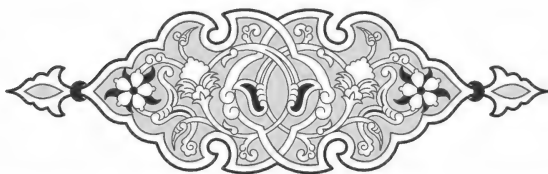
ЦІадал къатІрабазул рикІкІен лъала, салул авлахъазда бугеб салул гаразул рикІкІен лъала. Ралъдал лъел къатІрабазул къадарги лъала. Гъединаб камилаб хІалалъ жинда махлукъ лъалев Халикъасда жиндир аварагабаз عَلَيْهِ السَّلَامُ рисалат кин швезабурабалиги лъала, гъел расулазе умматаз щиб жаваб гъабурабалиги лъала.

ГІадегІанав Аллагъас жиндие вокъарав муъминчиясе гІелму-лъай къола, гъесул рекІелъ иманалъул нурги камил гъабула, гъесул беразда цогидазул беразда бихъулареб жоги бихъизе гъабула. Гъесда жиндир бальголъабаздаса цо-цо амру загъарги гъабула. Гъел муъминзаби жидер сипат-суратаздалъун гІадамазда рагІа рахъизе лъалелги рукІуна. Ва амма цо чияс жинда бальгояб жо лъала абунѝ, гъев чи шайтІаналъ махсароде ккурав чи вуго, гъев чи цІакъ рикІкІад гъавизе кола. Гъесда божарав чиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие лагІнат кбурав чи вуго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъеда хІакъаб жо хІакъаблъун бихъизе гъабегѝ ва гъелда нахърилъльине тавфикъѝ гъабегѝ.

ГІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Жинналъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецѝи гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

73. Суратул Муззаммил

سُورَةُ الْمَزْمَلِ

Гъаб хирияб сураталда жаниб аслияб хІалалъ жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасул бицунеб буго. Гъесул тІубараб Аллагъасде ﷺ вуссин бицун: сардилъ вахъун жинца Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби, Къуръан цІали, Аллагъ ﷺ разилъти тІалаб гъабун жиндирнапсалдахІал гъабун сардал рогъунел рукІиналгул бицунеб буго. Гъев хирияв аварасда ﷺ гурхІел гъабун Аллагъас ﷺ гъесда амру гъабулеб буго сардил бащалъи, яги гъелдаса дагъаб цІикІІараб, яги бащадалдаса дагъаб заманалъ вахъа сардилъ гІибадат гъабизе абун. Мушириказ жиндие гъабулеб къварилъиялда сабру гъабе абун ва гъединго вахІоялгул захІмалъи баччун сабру гъабе абунги амру гъабулеб буго.

Ахираталда мушириказе букІунеб гІазаб къварилъиялгулги бицен гъабун буго. Сураталгул ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ва гъесул умматалъе бигъалъи гъабун сардилъ тІаде рахъун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби дагълъизе гъабизе изну къун буго: гъел дуњялалгул чІаголъи гъабизе ризкъи балагъизе, ва Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло гъазаватал гъаризе сапаразде ине ккезе рукІиналде кантІизе гъарун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав ратІилъ жемарав авараг ﷺ يَا أَيُّهَا الْمَزْمَلُ ۝١
2. Мун тІаде вахъа сардилъ гІибадат гъабизе гъеб сордоялгул Гемеерисеб мехалъ. ﷺ فُؤَادِي لِلْأَقْيَلِ ۝٢
3. Башадаб сордоялъ тІаде вахъа, яги гъелдаса дагъаб заманаялъ вахъа! ﷺ نَضْفَهُ وَأَوْنَقُصُّهُ قَلِيلًا ۝٣
4. Яги башадаб сардидаса дагъаб цІикІІараб ﷺ أَوْزَدَ عَلَيْهِ وَرَئِلَ الْفُؤَادَ أَنْ تَنْزِيلًا ۝٤

Дуца гъеб сардилъ вахъиндал гІодове виччан, гІедегІичІого ва пикру гъабун Къуръанги цІале! Гъеб Къуръаналгул магІна хал гъабун, гъеб бичІІун цІале. Аллагъасул ﷺ рахІматалгул бицарал аятал цІалулеб мехалъ гъеб рахІмат дуе къе абун гъаре Аллагъасда ﷺ. ГІазабалгул аятал цІалулеб мехалъ гІазабалдаса мун цІуне абунги

гъаре. Аллагъасул ﷺ хІалкІюлгьялгъул бицунел, пересел умматазул бицунел аятал цІалулеб мехаль, гьелдаса вагІза-насихІатги босе.

Гьал аятал рещтІине гъариялгье сабаб бицун имам Бухарияс бицараб хІадисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Хираъ абулеб нохьода гІибадат гъабулев вугеб мехаль гьесде вахІю босун Жабраил малаик вачІине байбихьидалго, хирияв авараг ﷺ цІакъ хІинкъун, жиндир раkІ тІеркІолаго Хадижатихъе вачІана ва гьес абунa: «Дун вахчизе гъаве! Дун ратІлилъ жеме»* - абун.

Гьедин тІаде ретІелги бачун вегун Аллагъасул Расул ﷺ вугеб мехаль гьесда Жабраил малаик вачІун амру гъабулеб буго: мун гьедин вегун вукІунге, мун тІаде вахъун дуца Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабе ва гьеб гІибадат гъабиялдалгъун дур черхги куцай дуда тІаде бачІине бугеб захІматаб амруялгье: Аллагъасул ﷺ рисалат умматалгъухъе швезе гъабиялгье ва гьеб рисалат швезе гъабулаго дуда бихъизе бугеб захІмалги ва къварилги хІехъезеги.

5. ХІакълъунго Дица дуда вахІю гъабизе буго إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ٥
захІматаб амру.

Къураналда жаниб бугеб амру-нагъю ва уммат исламияб диналде ахІи захІматаб амру буго, жиб баччизе ва тІубазе чорхол рухІ ва хІадурлги къваригІунеб. Гьеб напс куцазе квер бакъиналгье бищунго лъикІаб буго сардилъ тІаде рахъун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда тІад чІей гъаби.

Киналго гІадамал хинаб бусада регун черхалгье рахІат гъабулел ругеб мехаль, гьеб рахІатги жибо тун, тІадеги вахъун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби кІвахІалаб, хІалихъатаб напсаль тІаде босулареб амру буго. Аллагъасул свалат-салам лъеяв аварасда тІад къалеб бугелгъул жидеда Аллагъ ﷺ лъалареб жагъилаб уммат, цІияб, гьезда жиб лъалареб диналде ахІи, гьеб дагІват гъабулаго хирияв аврагасда гІемераб захІмалги ва къварилги бихъизе буголгъидал, гьесда амру гъабулеб буго жинца черх куцай абун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда тІад чІей гъабиялдалгъун.

Жиндие тІадегІанал макъамал рокъарав, жив Аллагъасул ﷺ диналгье гІоло хІалтІи гъабизе къасдалда вугев муъминчиясги жиндирго напс куцазе ккола гьеб Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабиялда ругъун гъабун, хасго сардилъ тІаде вахъун Аллагъ ﷺ рехсеялда ругъун гъабун.

6. ХІакълъунго сардил сагІтазул
гъабулеб гІибадат ва къуръан цІали
ракІалда жаниб чІолеб, гьелгье

إِن نَّاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلًا ٦

цIкIкIун асар гьабулеб буго къад къояль гьабулеб гIибадаталде данде ккун.

Гьeб сардиль цIалараб къуръанги жиб бичIчIунeб, рекIель чIолeб буго. Гьeб бугелъул киналго гьаркъал дагълъараб, инсан машгъул гьавулeб жо гьeчIeб заман. Сардиль тIадe рахъун гIибадат гьабизе кIвахIалаб, хIалихъатаб напсалъe цIакъ захIматаб жо буго, амма гьeб гIибадат гьабиялда ругъунлъараб напсалъe ракI чIаголъулeб, иман камиллъулeб, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кIодолъи ва тIадeгIанлъи жинда лъалeб жо буго.

7. ХIакълъунго дуге къад къоялда жанибги وَإِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَيِّبًا ﴿٧﴾ гIемераб хъвади ва хIалтIи буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахIиялъеги, дуниялъул чIаголъияллъул чара гьeчIeб жоялъеги мун хъвадулеб заман буго къо. Гьедин бугелъул дуца сордоялдаса мунпагIат босе цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабун, гьeв разилъи тIалаб гьабун.

8. Дуца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гIемерав рехсе ва وَأَذْكُرُ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبْتَئِلُ إِلَيْهِ تَتَسَبَّلًا ﴿٨﴾ мун кинабго заманаялъ ва кинабго хIалалъ гьeв Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабиялде вуссаравлъун вукIа.

Гьедин хъвадараб мехалъ мун вукIуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахIулевлъун.

9. Машрикъалъулги Магърибалъулги رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾ БетIергъан вуго гьeв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьeчIевги вуго. Гьeв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ккве дуца дуге вакиллъун.

Дур кинабго амру гьесда тIамун те ва дур кинабго хIалалъулъ мун гьесда божун, гьесда мугъчIвай гьабун вукIа!

10. Гьел мушрикаца дудехун абулеб وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَنْجِرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ жоялде дуца сабру гьабе ва гьел щибго зарал гьабичIого те!

Гьезде хъандоге, рогъоб баге, гьез нужеe жегиги зарал гьабизе сабабал гьаруге.

Гьаб сабру гьаби ва мушрикал зарал гьабичIого тей букIана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Маккаялда вугеб, гьесул дагIват байбихъараб, гьесул асхIабзабиги цIакъго дагъал ругеб заман. Гьeб заманалъ тIадeгIанав Аллагъас муъминзабазда амру гьабулеб буго жидерго напсазда жигъад гьабе абун. Сардиль тIадe рахъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабе абунги. Гьаб хIалалъ жидер чурхдул куцан, иман камил гьабун, жидерги Аллагъасулги جَلَّ جَلَالُهُ тушманасде данде чIезе кIолeб, гьезул гIакъуба-къварилъи хIехъезе кIолел лъугъинегIан.

Гъаб амру жакъа къоялда жанибги жинда хІажатаб ва жинда тІадчІей гъабизе кколѳб амру буго. Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гъабун хинаб бусен тун тІадеги вахъун кІиги ракагІат как базе кІоларев чиясул мужагІид кин лъугъунев? Аллагъасул диналъе гІоло хвезе бокъарал гІолохъабаца цин Аллагъас ﷻ малъухъин жиндир напс куцазе ккела. Жинда Аллагъ разилъи тІалаб гъабулев чияс гъев Аллагъ ﷻ разилъи гъѳб Аллагъас ﷻ малъухъе хъвадун тІалаб гъабизе кола.

11. Дуца дунги гъал дир аятад гьереси وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِيَ النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ١١
гъарулел капурзабиги те, МухІаммад
ﷺ! Жидее нигІматал къурал Амма
жидеца гъел нигІматазда инкар ккурал.
Дагъабго мехалъ те дунги гъелги! Дица гъезие гъабулеб гІазаб дуда
нахъа бихъизе буго!

12. ХІакълъунго Дида аскІор цІакъ кІудиял, إِن لَّدَيْنَا أَنكَالٌ وَجَحِيمًا ١٢
бакІал рахсал, гудрал руго, жиб боркъараб
жужахІалъул цІаги буго.

13. Жиб кваназе ва къулчІизе кІоларѳб وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ١٣
квешаб махІцараб тІагІамги буго.
Закъум абула гъелда. Жиб щокъроб къалѳб, цинги я къватІибѳ
бачІунареб, я жанибеги унареб заз буго абуна Ибну ГІаббасица (жинда
Аллагъ разилъаяв). ЦІакъ жинца унтизе гъабулеб жужахІалъул
гІазабги буго.

14. Гъѳб Къиямасѳб къо чІола يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كُبَيْبًا مَّهِيلًا ١٤
мугІрулги ракъги кІобокІун, гъаршун
гІодобе ун хІеренаб сали гІадин
лъугъунѳб къоялъ.

Кинабго рахъ цоцалъ битІун, цохІо цІанбитІараб майдан гъабула гъаб
дуныалалъул. Гъелда абула ГІарасат майдан абун. Гъѳб буго хІисаб-
мизан ва жазаъ гъабизе кинабго халкъ жинда тІаде бахъине гъабулеб
майдан.

15. ХІакълъунго Дица нужехъе Расул إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْكَ كَمَا
أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ١٥
витІун вуго, я гъаб Маккаялъул агълу,
нужер гІамалазе жинца нугІлъи гъабизе
бугѳв. Дица расул витІаравгІадин
ПиргІавнидаги ва гъесул къвавмалдаги.

16. Гъѳв ПиргІавн жиндихъе витІарав فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ١٦
расуласда гІасильѳана цинги дица гъѳв
ккуна цІакъ бакІаб ва гучаб гІазабалдалъун.

Живги жиндир кѡавм кѡибтІиялги ральдаль гѡанкѡизе гѡаруна.

17. Нужеца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккураб فَكَيفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ
мехаль нуж гъесул гучаб глазабалдаса الْوِلْدَانَ شِيبًا ١٧
кин цІунилел, я гѡал кѡурайшиязул
мушрикал?

Гисинал лѡималги херлъизе гѡарулеб, гъезда хѡахІрасги баккизе
гѡабулеб Кѡиямасеб кѡояль.

18. Гѡеб кѡоялъул захІмалѡиялдалѡун السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ١٨
зобалги рихь-рихѡун рукулна. Гѡеб кѡо
бачІине букІин жиндиль щибго щаклъи гѡечІеб, жиб тІубазе
гѡабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кѡотІи буго.

19. Гѡаб Кѡурѡан буго нужее бугеб إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ
вагІза. سَبِيلًا ١٩

Гѡаб Кѡурѡаналь ахираталѡул глазабги
бицун нуж кантІизе гѡарулел руго
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкѡиялда. Жиндие бокѡарав чияс Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ глазабалдаса жив хвасарлъулеб нух ккве абе! Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
гурхІулев вуго, жиндир лагъзадерие лѡикІлъи бокѡулевги вуго.
Гъезие глазаб хех гѡабичІого вагІза-насихІат гѡабун гѡел иман лѡеялде
ахІулевги вуго. Гѡав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел кѡабул гѡабизе, тавбу
гѡабун гъесде руссине яхІ бахѡе, я гѡал гладамал!

20. ПІадегІанав Аллагъ жинда ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَضَعَهُ
лѡалев вуго я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
хІакълѡунго мун вукІин, сардил وَلُتْلُهُ، وَطَافِقَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ
лѡабго бутІа гѡабун кІиги бутІаялдаса وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُخْصَوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا
дагѡаб заманаль ва сардил башда تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْجُوٌّ
заманаяль ва лѡабил бутІаялъул цо وَعَآخِرُونَ يَصْهَرُونَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُونَ مِنْ
бутІаяль тІаде вахѡун вукІунеблъи. فَضَّلَ اللَّهُ وَءَاخِرُونَ يَخْتَالُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
Сардил лѡабго бутІа гѡабун кІиги فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
бутІаялда глагарун заманаль тІаде وَأَقْرِضُوا اللَّهَ فَرَضًا حَسَنًا وَمَا تَقْدِمُوا إِلَّا لِنَفْسِكُمْ مِنْ
вахѡунев вукІана авараг خَيْرٍ تُجِدُونَهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا
цо-цо мехаль сардил лѡабго бутІа гѡабун اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٢٠﴾
цо бутІаяль тІаде вахѡуневги вукІана.
Мунгун цадахъ ругел асхІабзабазул цо
кѡукѡаги буго гъедин сардиль тІаде
рахѡунел. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца
сордо-кѡоялъул кѡадар чІезе гѡабулев. Гъесда лѡала сордо-кѡоялъул
щибаб лахІзаталда жаниб жиндир лагъзадерица гѡабулеб гламалги.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** лъалеб буго нужеда кIолареблъи сардилъ тIаде рахъиналъул цо гIорхъи чIвараб хIал гъабизе. Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** нужедаса тIаса лъугъаравги вуго. Нужеца нужеда хIалкIвараб Къуръан цIале сардилъ тIаде рахъун. ХIал кIвараб как бай абураб магIна буго гъаб Къуръан цIале абураб рагIиялъул: Какиль гъабулелб гIамалалъул бищунго кIвар бугеб жо Къуръан цIали бугелъул. Жинда Аллагъ разильяв Ибну ГIаббасица абун: «Гъаб рагIиялдалъун муъминзабаздаса сардилъ рахъун как бай тIаса бахъана ва гъезе гъеб суннатаблъун хутIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе сардилъ вахъун как бай паризаяб букIана» - абун.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** лъалеб буго нуж кидаго цо хIалалда рукIунареблъи. Нужер цоял унтун рукIунеблъи, цоял сапаралде ун жидее хIалалаб ризкъи тIалаб гъабулелб рукIунеблъи. Цоял Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналъе гIоло гъазават гъабун ракъалда тIад хъвадулелги рукIунеблъи. Нужеца Къуръаналдаса нужеда хIалкIвараб къадаралъ цIале, гъединго халкIвараб куцалъ сардилъ тIадеги рахъа! Нужее гIорхъи чIван захIмалъи гъабулелб гъечIо Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ**. Нужеца паризаял какал гIужда рай, паризаяб закатги къе. Нужеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** разилъи тIалаб гъабун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналъе гIоло ва цогидалги лъикIал нухазда нужер боцIи-мал харж гъабе! Нужеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** разилъи тIалаб гъабун гъабураб лъикIаб гIамал нужеда Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** аскIоб батизе буго цIакъ кIудияб жиб лъикIаб ажрулъун. Нужеца Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّالَهُ** мунагъал рахчиги тIалаб гъабе! ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев вуго. Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурхIиялъе ва гъев тIаса лъугъиналъе бищунго лъикIаб ва мухIканаб сабаб буго инсанас жиндир хIалалаб, бацIадаб боцIи-мал Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** разилъи тIалаб гъабун харж гъаби. Гъеб кIудяб хIикматалъе гIоло гъаб хирияб аяталъул ахир гъабун боцIи-мал напкъаде къеялъул бицунеблъун ва гъелда хадуб хурхине гъабун Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурхIулев ва тIаса лъугъунев вукIин бицунеблъунги.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул Муззаммилалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** буго.

سُورَةُ الْمَدَّيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

4. Дуца дур ретѣлги баццѣад гѣабе! وَشَابَكَ قَطِيقًا
Муъминзабазда рекъоларо чорокаб ретѣлгун рукѣне,
нажасаб, жиндаса ракѣкъалеб жо жинда цадахъ букѣине. Гѣаб амру
хирияв аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гѣабиялъе сабаб букѣана Маккакаялъул
мушрикал рукѣин жидеца чорокаб жоялъул кѣвар гѣабуларел. Гъезда
хилиплъи гѣабе ва раццѣалъи гѣабе абун амру гѣабулеб буго аварагасда
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва киналго муъминзабазда.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну Габбасица абунa: «Дуца дур ретІел бацІІад гъабе!»-абураб рагІиялъул магІна буго дуца ракІ бацІІад гъабе куфру-ширкалдаса абураб»-абун. Гъеб магІна ритІухъ гъабулел мисалал гІараб мацІалда жанир гІемерал руго.

5. Хъанчалги цогидал алагъзабиги дуца рехун те, гъел рикІІад гъаре.

وَالْجَزَّافَ جُرْ

Гъединго дуца рикІІад гъабе кинабго жиндиль нукъсанлъи бугеб гІабигІат-гІамалги ва дуца гъел мушриказул хъубал гІабигІатал дур гІабигІаталлъун ккоге!

6. Дуца гІадамaзе лъикІІлъи гъабуге, гъезие боцІи-мал къоге, гъелде данде due жеги гІемераб боцІи-мал къеялде хъул лъун.

وَلَا تَمَنَّ تَسْتَكْبِرُ

Дуца кигІан гІемер садакъa-хайрат гъабуниги гъеб дагъаб жолъун бихъун вукІа. Дуца къураб садакъa ва гъабураб лъикІІлъи гІемераб жо буго абун чІухІун вукІунге.

7. Аллагъасул جَلَّالَهُ دиналъе гІоло дуде щвараб захІмалъиялда сабру гъабе!

وَرَبِّكَ فَاصْبِرْ

Гъеб буго due бугеб ажру ва кири.

8. Къиямасеб къо чІун халкъ гІаде бахъине гъабизе ссуралъубе пураб мехалъ,

فَإِذَا نَفَرَ فِي الْغَوْرِ

9. Гъеб къо буго цІакъ жиб бакІаб ва захІматаб къо.

فَإِنَّكَ بِمَوْجِدٍ نَّوْمٍ عَسِيرٍ

10. Капурзабазе бигъаяб гуреб къо буго гъеб.

عَلَى الْكَافِرِينَ عَذَابٌ عَسِيرٍ

Гъеб къоялъ гъел гъурмал чІегІерлъун, берал цІикараллъун ва гІачІихараллъун гІаде рахъине гъарула, халкъалда цере жал цІакъ инжит гъарунги рукІуна. Гъаб рагІиялъ баян гъабулеб буго гъеб Къиямасеб къо муъминзабазе захІматаб къо гъечІеблъи. Дуца гъеб къоялъул захІмалъиялдаса ниж цІунеха БетІергъан Аллагъ!

11. Дуца дун те, МухІаммад ﷺ, ва дица жив цохІого вижарав Алвалид ибну ал-Мугъират абулев пасикъав чиги те!

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا

Дица гъабизе буго гъесие гІазаб. Гъев Валид «цохІого вижана» абураб рагІиялъул магІна буго гъев эбелалъ гъавураб мехалъ цохІого вукІана: гъесул лъимал-хъизан, боцІи-мал букІинчІо абураб.

12. Цинги Дица гъесие гІемераб боцІи-магІишатги къуна: варанаби, гІиял къуна, кІудиял

وَجَعَلْتُ لَهُ مَا لَمْ مَمْدُودًا

ахал-хурзалги кьуна, даран-базар гьабун гьелдаса хайир гьабулевги вуклана.

13. Живгун цадахь гIадамазда гьоркьор чIолел, жидер рагIиялда гIадамаз гIинтIамулел васалги кьуна. وَبَيْنَ شُهُودًا

Гьесул анцIго вас вуклана жидер рагIи билъIьарал, гIадамаз жал кьабул гьарулел. Гьездаса лъабго васас иман лъуна.

14. Дица гьесие дунялалъул ризкъи ва магIишат цIакъ тIибитIана тамахаб бусен тIибитIулел гIадин. وَمَهْدَتْ لَهُ تَهْنِيدًا

Гьесие инсанасе дунялалда букIине бокьулел кинабго жо букIана: ханлъиги, бечелъиги, къадру-къимат бутолъиги, васал гIемерал рукIинги.

15. Цингиги гьесул хьул лъолеб буго дица гьесул бечелъи ва ханлъи цIикIкIине гьабила абун. تُرْطِمَعُ أَنْ أَرِيدَ

Гьаб дица жиндие кьураб жоялда шукруги гьабичIого, дун жиндир БетIергъан Аллагъ вукIинлдаги мукIурлъичIого, гьесда раклалде кколеб буго жив жегиги бечелъун, къадру кIодолъун вукIине вуго абун.

16. Гьедин гьечIо амру! كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَيْنِدًا

Дица гьесие лъикIлъи цIикIкIине гьабуларо. Дица гьесда цIакъ гучаб глазаб чIамизе гьабила. ХIакълъунго гьев чи вукIана жинца Дир Къуръаналъул аятазда инкар кколеб, Дир авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гьавулев, хIакъаб жоялда нахъвилълъине чIухIи ва гIамалкIодолъи гьабурав.

17. Дица гьесда баччизе кIолареб глазаб тIад къала ва гьеб гIазабалъулъ гьев даим гьавила. سَأَرْهُقُهُ صَعُودًا

ЖужахIалда жаниб бугеб цIвакараб кьурулъан тIаде вахунев вукIина гьев гIемераб мехалъ. Гьеб гIакъуба-глазаб чIамун гьанжени жив тIаде вахина абун раклалде ккараб мехалъ хьуштIун жужахIалде жаниве вортила. Гьаб хIадис бицана имам Тирмезияс ва ХIакимица.

18. Гьес Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламалъул ва гьеб цIалулев расуласул хIакъалъулъ пикру гьабуна ва щиб квешлъидай аврагасе гьабила, щиб гIайибдай Къуръаналда чIвала абун жив ургъана. إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ

19. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив чIваяв ва гIодовегIан гьавеяв! Кинха кIвараб гьесда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламалдаги ва гьесул расуласдаги данде вахъине? فَقَتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ

20. Цингиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив чIваяв, кин гьев Алвалид Алагъасдаги гьесул расуласдаги данде вахъунев? ثُمَّ قَتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ

21. Гъев цингиги ургъана,

فَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ

22. цинги гъесул гъумер букIкIана, гъеб ургъалил цIун
сурана,

فَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ

23. цинги гъев Къуръаналда нахъвилълъиналдаса
вуссана ва гъес чIухIи загъир гъабуна.

فَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ

24. Жинцаги абунa: «Гъаб жо гъечIо сихIру
гурого, МухIаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сихIручагIаздаса
лъазе гъабун жиб цIалулеб» - абун.

فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِذَا سَحَرْتُمْ

25. «Гъаб жо гъечIо инсанас ургъараб гъесул рагIи
гурони»-абун.

إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гъечIо ва гъав МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул гъечIо. Гъев сихIручи вуго абун.

Гъал аятал (11-25 аятал) рещIгине гъариялъе сабаб бицун тафсиралъул
гIалимзабаца абунa: Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад
авараг как балеv вугеб мехаль гъесда аскIосан унев Алвалид гъес
цIалулеб Къуръаналъухъ гIенеккана ва гъесие гъеб Къуръан цIалиялъ
ракIалде цо асар лъугъине гъабуна. Цинги гъев бану махзумиял
абулеб къавмалъул церехъабазул мажлисалде ана ва жинца абунa:
«Валлагъи дида гъанже МухIаммадица цIалулеб калам рагIана. Гъеб
жо я гIадамазул, я женазул калам гъечIо. Валлагъи гъеб каламалъул
цо батIияб гъуинлъи буго, ва гъелъул батIияб пасихIлъиги буго. Гъеб
каламалъул кинабго рахъ жинда пихъ бараб гъветIалда релъун буго.
Гъеб калам кинабго каламалдаса жиб бергъунеб, жиндаса цоги калам
бергъунареб буго»- абун.

Цинги гъев Алвалид рукъуве араб мехаль Къурайшияз абунa:
«Валлагъи гъав Алвалидги нилъер диналдаса вуссун вуго, гъаб
хIалалъ гъес киналго къурайшиялги жидер диналдаса руссинаризе
руго». –абун. Абужагъалица абунa: «Дица цIунила нуж Алвалидил
заралалдасан» – абун. Цинги гъев Абужагъал ана Алвалидихъе ва
цIакъ пащманго вугеб гIадин гъесда аскIов гIодов чIана. Алвалидица
гъесда абунa: «Я дир вац! Дида мун цIакъ пащманлъун вихъулев
вуго, дуге бугеб жо щиб?»- абун. Абужагъалица абунa: «Кин дун
пащманлъиларев, гъал къурайшиял руго гъанже мун кIодолъун вугин,
дуге боцIи-мал данде гъабун гъеб къезе абун ургъулел. Гъез абулеб
буго дуга МухIаммадица цIалулеб калам берцин бихъун бугин гъесул
квен-гIехалде хъул лъун, дуге гъесдаса боцIи-мал щвезеги бокъун
бугилан» - абун.

Гъеб калам рагIараб мехаль Алвалидил цIакъ ццим бахъана ва гъес

абуна: «Къурайшиязда лъаларогонищ бугеб дун гъезул бищун бечедав вукІин ва дир васал гІемер рукІинги? Гъев МухІамадги гъесул асхІабзабиги цониги нухаль гІорцІизегІан жидеца квен кванарал чагІи ругищ, гъезул цогидазе къезе тІагІам букІине ккани?» - абун.

Цинги гъев тІадеги вахъун Абужагъалгун цадахъ къурайшазул ханзабахъе вачІана ва жинца гъездаги абун: «Я гъал къурайшазул ханзаби! Нужеца абудеб буго гъав МухІамад жундуца ккурав чи вуго абун. Нужеда гъев цониги нухаль унти бачІун чІвачІвадулев вихъанищ?» - абун. Гъез абун: «ВихъичІо, бичасхІаги» - абун. Алвалидица абун: «Нужеца абудеб буго гъев Кагъин вуго абун (жинца балъгояб жо бицуна абун кІалъалев чи). Нужеда гъев цониги нухаль гъеб кагъинлЪи гъабудев вихъанищха?» - абун. Гъез абун: «ВихъичІо, БичасхІаги» - абун. Хадубги Алвалидица абун: «Нужеда гъев цониги нухаль шигІру цІалулев рагІанищ?» - абун. Гъез абун: «РагІинчІо, бичасхаги» - абун. Алвалидица абун: «Нужеца абудеб буго гъев гъереси бицунев чи вуго абун. Нужеца хІалбихъи гъабунищха цониги нухаль гъесул гъереси бициналъул?»-абун. Гъез абун: «ГъабичІо БичасхІаги» - абун. Цинги къурайшаца абун: «Щивха вугев гъев МухІамад?» - абун. Дагъабго мехаль ургъулевги чІун, хадуб Алвалидица абун: «Гъев чи сихІручи вуго, цоги гъесда лъезе цІар гъечІо. Нужеда бихъана гурищ гъес цо чиясул хъизанги эбел-эменги цоцадаса ратІа гъарулел? Гъев МухІамадица бицунеб жоги цоги сихІручагІаздаса жинца лъазе гъабураб сихІру буго!» - абун.

Цинги гъев Алвалидил гІакълуялда рекъон къурайшияз жидер лъималазда ва лагъзадерида амру гъабун Маккаялъул къватІахъ ахІе «МухІамад сихІручи вуго» - абун. Гъаб ишалдалъун Аллагъасул свлаат салам лъеяв МухІамад авараг пащманлъидал тІадегІанав Аллагъас гъал аятал рещгІине гъаруна.

Гъав Алвалидие ва гъесда релъарал мушриказе гъабудеб гІазаб бицун тІадегІанав Аллагъас абудеб буго:

26. Дица ахираталда гъев лъугъине гъавизе вуго
Сакъар абун жинда цІар бугеб жужахІалде жаниве.

سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾

27. Дуда щибха лъалеб МухІамад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб
Сакъар щиб жужахІ бугеб!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ ﴿٢٧﴾

28. Жинца щибго жо нахъе толареб цІа буго гъеб.

لَا تَبْقَى وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾

Капурзабазул къаркъалаби тІубанго жинца рухІудеб.

Цингиги гъел къаркъалаби цІидасан рижула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ва цингиги рухІула. Гъаб хІал букІуна ахир гъечІеб абадияб заманаялъ.

29. Жинца гъезул тIомазул кьерги хисизе гъабулеб.

لَوْحَةً لِّلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾

30. Гъеб жужахI хьихьун тарав анцила ичIго малаик
вугу жидер гуч бергьарал ва гурхIел гьечIел.

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿٣٠﴾

Гъаб аят рещтIине гъабураб мехаль Абужагъалица къурайшиязда абуна: «Вай нужер эбел гIодаял, гъав МухIаммадица бицараб жо рагIаниш нужеда? ЖужахIалда тIад анцила ичIго чи тун вугила! Нуж руго гIемераб жамагIат: къуват бугел ва бахIарчилъи бугел. Нужер анциго чиясдагIаги кIола гуриш гьел жужахIалда тIад таразул цо-цо чи кквезе ва хвезавизе» - абун. Цо кутакав чияс абуна: «Дида кIола гъезул анцила анкьго чи кквезе, нахье хутIарав кIиго чи нужецаги кквеха!» - абун. Гъедин махсароде гъабулеб букIана гьел къурайшияз Къуръан ва гъеб Къуръан цIалулев аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ПадегIанав Аллагъас хадубги рещтIине гъабуна:

31. Дица гъал жужахI хьихьарал
забаниятал малаикзаби гурони
гъаричIо. Гъезул къуватги гучги
къурайшиязда жидеде данде рахъине
кIолеб букIунаро.

Дица гъезул рикIкIенги гъабичIо
(анцила ичIго руго абун), гьел
капурал гIадамазул хIалбихьизе,
гьел питнаялъулъе ккезаризе гурони.

Гъезда гьел анцила ичIго малаик цакъ
дагъаллъун рихьун ва жидеда гъезде
данде чIезе кIола абун ракIалде ккун.

Жидехье тIехь рещтIине гъабурал китабияздаги якъинго лъазе
гъев МухIаммад хIакъав авараг вукIин ва гъаб Къуръанги
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букIин. Инжил-Тавараталдаги хъван
букIана жужахI хьихьарал малаикзаби анцила ичIго руго абун.
Муъминзабазул жегиги иманги цIикIкIине. Жидер аварагас
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицараб жо цересел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIахъазде данде
кколеб батараб мехаль. Гьел муъминзаби ва китабияб агълу
шибго шакдаричIогоги рукIине. Жидер рекIелъ унти бугел
мунапикъзабаца ва куфру-ширкалъул агълуялъги абизе:
«Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб жого шиб бугеб гъаб анцила ичIго
абураб рагIиялдаса»-абун. Гъедин тIадегIанав Аллагъас
жиндие бокъарав чи къосине гъавула ва ждиндие бокъарав
чиги хIакъаб диналда тIовитIула. Дур бетIегъан Аллагъасул
аскарал кигIан гIемерал ругел цохIо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гурони

وَمَا جَعَلْنَا أَحِبَّ النَّارِ إِلَّا لِمَن يَكْفُرُ وَمَا جَعَلْنَا
عَذَابَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَفِيحَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَرَدَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَيْنَا وَلَا يَرْتَابَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا
مَثَلًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن
يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا الْاَهُوْ وَمَا هِيَ إِلَّا
ذِكْرَى لِّلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

лъаларо. Гьел малаикзабазул къуват-гучги, гьезул рикІкІенги гьезул БетІергъан Аллагъасда лъала. **Гъаб Сакъар абураб жужахІалъул ва гьелда тІад тарал малаикзабазул бицен Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهُ **гъабун гьечІо гІадамазе вагІзалъун букІине гурого,** Гьел гІадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдаса хІинкъизе ва гьел Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالَهُ мутІигІлъизе.

ТІадегІанав Аллагъас гъаб аяталда жаниб абун буго ва цогиги аятаздаги абулеб буго: «Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъарав чи къосине гъавула, жиндие бокъарав чи хІакъаб диналда тІовитІула»-абун. Гъаб рагІиялдаса мурад гьечІо Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цо чи къосине гъавула, цогидав иманалда тІовитІула абураб. Гъаб рагІиялъул магІна буго: цо напсалъ квешаб гІамал гъаби, куфру-ширк гъаби тІаса бищараб мехалъ ва гъеб напсалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тІоритІелги къабул гъабичІеб мехалъ, гьесул расуласда нахъги билъълъинчІеб мехалъ:-Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб напсалда хІалги гъабун иман лъезе гъабуларо, гъеб жинцаго тІаса бищараб къосиналда тола. Цогигидаб напсалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тІоритІел къабул гъабураб мехалъ ва гъеб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гъабунги хъвадараб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб напсалъе жегиги битІун хъвадизе квербакъи гъабула, гьелъул рекІелъ иманги, нурги цІикІкІине гъабула.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабасда цо чияс абун: «Мун Шамалъул агълуялде рагъ гъабизе абун къватІиве вахъин Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму-къадаралдалъун букІанищ?» - абун. ГІали асхІабас гьесие жаваб гъабун: «Вай дуге лъикІ букІаяв! Дуца абулеб батила жиб хисизе гъабулареб, жиб тІад чІараб хІукму-къадар буго гъеб абураб рагІи! Гъеб амру гъедин букІарабани кириги гІазабги кин букІунеб, алжан-жужахІ щиб букІунеб, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун лъикІаб-квешаб жо баян гъабиялъул магІна щиб букІунеб? ТІадегІанав Аллагъас жиндир лагъзадерида амру гъабун буго лъикІаб гІамал гъаби тІаса бище абун, гьезда нагъюги гъабун буго квешаб гІамалалдаса рикІкІалъе абун. Инсанасда тІад цІакъ бигъаяб таклиф лъун буго, гьесда хІалкІолареб жо гъабе абун абулеб гьечІо. ТІадегІанав Аллагъас тІахъалги гІадада рештІине гъарун гьечІо, зобал-ракъалги гьезда гъоркъооб ва жаниб бугеб кинабго махлукъги батІулаб жолъун бижул гьечІо» - абун.

Гъаб рагІиялъул къокъаб магІна буго: ТІадегІанав Аллагъас хІал гъабун лъикІаб яги квешаб гІамал гъабизе гъабуларо. Инсанасе гІакълу-гІелмуги къун гъев лъикІаб-квешаб жо батІа бахъизе лъалевлъун вижун вуго. Жинца гъабизе кколеб гІамал бицун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тІахъал рештІине гъарун руго, гьел тІахъазда хъвараб жо баян

гъабизе аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام рит1ун руго. Т1адег1анав Аллагъасул калам рит1ухъаб бук1ин жинда лъазе, гъелъие пикру гъабизе, зобал-ракъалда жаниб г1емераб г1ажаибаб жоги бижун буго. Цо иш ккун хадуб гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1укму-къадар буго абуниги, гъеб иш гъабулеб мехаль инсан т1убараб ихтияралда вуго жинца цо нух т1аса бищизе. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1укму-къадар буго гъев инсанас к1иги нухальул цояб т1аса бищизе ва гъес т1аса бищараб нухалда гъев хъвадизеги, гъесул хъвадиялда рекъараб жазаъ гъесие гъабизеги.

32. Гъел капурзабазде рак1алде кколеб х1алалъ гъеч1о

كَلَّا وَالْقَمَرِ ٢٢

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру!

Зодоб бугеб моц1алх1аги абун гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

33. Жиб т1аса унеб сордоях1аги абунги гъедулев вуго.

وَاللَّيْلِ إِذَا دَرَبَ ٢٣

34. Жиндир канлъи загъирлъараб рогъелх1аги абунги

وَالصُّبْحِ إِذَا أَفْرَجَ ٢٤

гъедулев вуго.

35. Х1акълъунго гъеб жагъаннама буго ц1акъ

إِنَّهَا لِأَحَدَى الْكُبَرِ ٢٥

к1удиял балагъазул ва къварильязул цояб.

Жидедаса инсан х1инкъизе кколел ва ц1унизе кколел къварилгъабазул бищунго зах1матаб ва даимаб къварилъи-балагъ буго ахираталда бук1унеб жужах1алъул г1азаб.

36. Жиндалъун кинабго халкъалье х1инкъи кьолебги

نَذِيرِ الْبَشَرِ ٢٦

буго гъеб жагъаннама, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ г1азабалдаса

х1инкъизе ва гъез иман лъезе.

37. Нужедаса лъик1аб г1амал гъабизе цеве

لِمَنْ شَاءَ مِنْهُمْ أَنْ يَتَّخِذَ ٢٧

ккарасе ва гъеб лъик1аб г1амал гъабич1ого

ч1арасеги жинца гъабураб г1амалалда рекъараб жазаъ бук1ине

бук1ин жинца лъазе гъабулеб буго гъаб Къуръан.

38. Щибаб напс жинца гъабураб г1амалалъе

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ٢٨

рагъноялъе лъураб буго (гъоркълъалие лъураб,

залог). Гъеб г1амалалда рекъараб жазаъ жиндие гъабизе бугеб буго.

39. Жидер г1амал хъварал кагътал квараниса

إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ ٢٩

къурал, жидер бахъи буголъарал муъминзаби

хут1изег1ан.

Гъезул напсал рагъноялъе лъурал гъеч1о, гъел квешаб туснахъалдасаги х1исаб-мизаналъул зах1малгъиялдасаги ц1акъ бигъаго рорч1улел руго.

40.41. Алжаналда жанир рук1ун гъез цоцазда

فِي جَنَّاتٍ يَسَّاءُونَ ٣٠

гъикъулеб бук1уна жужах1алда жанире карал

капурзабазул х1алалъул.

عَنِ الْمُجْرِمِينَ ٣١

42. Нуж гъаб жужахІалде лъугъине гъабураб жогІаги ﴿٤٢﴾ مَاسَلَكُكُمْ فِي سَفَرٍ
щиб бугеб абун.

43. Гъез жаваб гъабула: «Нижеца паризаяб как ﴿٤٣﴾ قَالُوا لِرَبِّكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ
балерб букІинчІо,

44. Мискин-пакъирасе нижеца тІагІамги кьолеб ﴿٤٤﴾ وَلَرَبُّكَ تُطْعِمُهُ الْمَسْكِينِ
букІинчІо.

45. БатІулаб, гІададисеб хабар бицунел ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نَخْضُصُّ مَعَ الْخَائِضِينَ
гІадамалгун чІун гъеб гІададисеб хабар
бицунелги рукІана ниж.

46. Гъаб Къиямасеб кьо букІинги нижеца гьереси ﴿٤٦﴾ وَكُنَّا نَكْذِبُ يَوْمَ الَّذِينَ
гъабулеб букІана.

47. Гъал квешал гІамалал гъарун хъвадана ниж ﴿٤٧﴾ حَقِّ أَتْنَا الْيَقِينَ
нижеде тІаде хвел бачІинегІан» - абун.

48. Гъаб ахираталде щун жидее гІазаб гъабулеб ﴿٤٨﴾ فَأَتَتْهُمْ شَفْعَةُ الشَّافِعِينَ
мехаль гъаб куфру-ширкалъул агълуялъе
щибго мунпагІат гъабуларо жидеца шапагІат гъабулел
гІадамазул шапагІаталъ.

Гъез жидее лагълъи гъабурал аллагъзабиги гъездаса тІурун уна,
гъез жидее шапагІат гъабила абун букІараб хълги чІобого хутІула.
Муъминзабазул, аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ шапагІатги гъезие шоларо.
ШапагІат гъабиялъ мунпагІат гъабуларо Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъун
рукІарал гІадамазе гурони. Кинабго халкъалъ «нижеца шапагІат
гъабила» абуниги куфру-ширкалда хварав чиясе гъеб шапагІат
гъабиялъул пайда букІунаро.

49. Гъал мушриказе бугеб жо щибха бугеб ﴿٤٩﴾ فَأَلْهَمَ عَنِ التَّذِكْرِ مُعْرِضِينَ
жал Аллагъасда جَلَّالَهُ иман лъеялдасаги
Къуръаналъул вагІзаялдасаги руссун чІезе ккани?

50.51. ГъалбацІалдаса хІинкъун лъутулел ﴿٥٠﴾ كَانَتْهُمْ حُمْرٌ مُسْتَنْفَرَةٌ
гІалхул хІамул гІадин тІурун унел руго гъел гъаб
хирияб Къуръан чІалулеб мехаль ва жидеда авараг ﴿٥١﴾ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вихъараб мехаль.

52. Гъал мушриказул щивав чиясе бокъун ﴿٥٢﴾ بَلْ يُرِيدُ كُلُّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ أَنْ يُوَفَّىٰ صُحْفًا
буго жидедаги Аллагъас جَلَّالَهُ зодиса тІехъ
рештІине гъабизе ва вахІю рештІине. ﴿٥٣﴾ مُنْشَرَةً

Гъев МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул
расул вуго абун. Гъединаб ахІмакъаб къавм буго гъеб. Гъез иман
лъечІого абун дуца ракІ къварид гъабуге, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

53. ПадегІанав Аллагъас абулеб буго:

كَلَّا قَبْلُ لَا يَخَافُ الْآخِرَةَ ﴿٣٧﴾

Киданиги гъезие гъебжо букІине гъечІо.

Гьел руго жал ахираталдаса хІинкъуларел гІадамал.

54. ХІакълъунго гъаб хирияб Къуръанги вагІза-
насихІат буго.

كَلَّا إِنَّهُ يَذْكُرُهُ ﴿٣٨﴾

ХІал гъабун жинда гІамал гъабе абун абулеб гъечІо гъаб
Къуръаналь.

55. Жиндие бокъарав чияс гъаб Къуръанальул вагІза
босула.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٣٩﴾

56. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялда

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ

гІовитІарав чияс гурони гъаб

السَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَعْفَرَةِ ﴿٤٠﴾

Къуръанальул вагІза босуларо. Гъев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндасан хІинкъизе

агълулъун вугев ва жинца мунагъл чурулев.

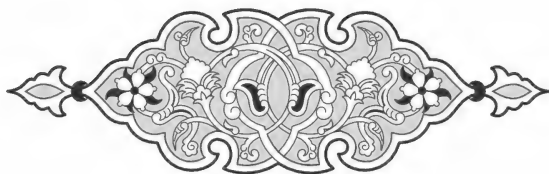
Цогиги гъедиनाव Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъечІо жиндие лагълъи гъабизе
бегъулев ва жиндир рахІматалда хъл лъезе бегъулевги.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго:

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цІалана ва жинца
абун: «ПадегІанав Аллагъас абулеб буго Дун агълулъун вугин Дир
гІазабалдаса хІинкъизе. Дир гІазабалдаса хІинкъарав, жинца дидехун
ширк гъабун цогИ щибго жоялъе лагълъиги гъабичІев чиясул мунагъл
чуриялъеги агълу вуго дун» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикълдалъун Суратул Муддаџиральул тафсир
ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецц ва щукру ПадегІанав Аллагъасе буго.

75. Суратул Къиямат

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

Гъаб сураталъул аслияб бахIс буго Къиямасеб къоялъ халкъ тIаде бахъине гъаби ва гъезул хIисаб-суал гъабун, гъезие жазатъ гъабизе букIин бицунеб.

Гъеб къиямасеб къоялъул цо-цо гIаламаталги рицунел руго. Жабраил малаикас жиндие Къуръан цIалудеб мехалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб Къуръан раkIалда чIезе гъабиялъе кин ияxI бахъудеб букIарабалиги бицун буго. Ахираталда кинабго халкъ kIуго къукъаялде бикъун букIунеблъиги баян гъабун буго: бахъи бугел ва бахъи къосарал гIадамал. Жиндир рухI бахъи гIагарлъараб мехалъ инсанаул букIунеб хIалги бицунеб буго. Баянал хIужаби рачун ахират букIин ва Аллагъас جَلَّالَهُ гъаб кинабго махлукъ гIададаго бижун гъечIеблъи баян гъабудеб буго.

Жив гурхIудев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго жиб букIине букIин хIакъаб Къиямасеб къоялдалъун. لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَمَةِ ۝١

2. Гъединго дун гъедулев вуго жинца жиндаго гIайиб чIвалед муъминчиясул напсалдалъунги. وَلَا أَقْسِمُ بِاللَّوَامَةِ ۝٢

Аллагъасдехун гъеб напс гIасилъараб мехалъ гъелда жив разилъуларев, гъеб напс Аллагъасе جَلَّالَهُ мутIигIлъиялде жинца ахIудев муъминчиясдалъун гъа гъедун ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго Къиямасеб къоги хIисаб-мизанги жиб букIин хIакъаб жо буго абун.

3. Гъав инсанасда раkIалде кколебиш бугеб Дица хун хадуб гъесул рукъби данде гъариларо абун ва гъев чIагоги гъавиларо абун. اَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ تَجْمَعَ عَظَامَهُ ۝٣

4. Гъев инсанас абухъ гъечIо амро Дица гъев инсан чIаго гъавизе вуго. بَلْ يَرَى الْإِنْسَانُ أَنْ سُوِيَ بَنَانُهُ ۝٤

Дир хIал kIола гъесул килщазул щибаб ракъа данде гъабун гъел цере рукIараб хIалалъ цIидаса рижине. Гъел килщазда релълъун гъесул кинабго къаркъала цIидаса бижуна дица.

5. Инсанасе бокъун буго гъаб тIаде рахъине гъариялда инкарги ккун жиндирго بَلْ يَرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرْ أَمَامَهُ ۝٥

къосиналъулъ ва пасикълъиялъулъ хъвадизе.

6. Гъев инсанас гъикъулеб буго Къиямасеб къо يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ﴿٦﴾
кида букӀине бугеб абун.

Гъелда божичӀого, авараг махсароде гъавун абулеб рагӀи буго гъеб.

7. Инсанасул бер хӀинкъун сверсведулеб хутӀараб فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾
мехаль.

8. Зодисан моцӀрол канлъиги араб мехаль. وَحَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾

9. Бакъги моцӀги кӀиябго данде гъабураб мехаль. وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾

Ралъдалъеги рехараб мехаль. Гъеб ралъад кӀудияб
цӀалъун лъугъуна ва гъелдалъун капурзабазе гӀазабги цӀикӀкӀуна.

10. Гъеб къоялъ Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ يَوْمَئِذٍ الْمَقْرُ ﴿١٠﴾
вукӀарав, жиндир пасикълъи кӀудияв инсанас
абула:

«Гъанже дие лъутизе, вортизе бакӀго гъечӀищ?» - абун. Гъесда
лъала жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀазабалдаса ворчӀизе бакӀ гъечӀеблъи
ва жиндир чара хун, рес къотӀун абулеб рагӀи буго гъеб.

11. Гъев вуцӀун чӀа абе! Гъесие ворчӀизе бакӀ гъечӀо ва كَلَّا لَوْ رَزَرَ ﴿١١﴾
гъесие гӀазаб гъабичӀогоги толаро.

12. Гъеб къоялъ кинабго халкъалъул руссин цохӀо إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾
дур БетӀергъан Аллагъасде буго, МухӀаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Цоги гъезул руссулеб бакӀ гъечӀо ва гъезие кумек гъабулев щивго чиги
гъечӀо.

13. Гъеб къоялъ инсанасда бицуна жинца يُنَبِّئُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾
гъабураб кинабго гӀамал: гъитӀинаб букӀа,
кӀудияб букӀа, лъикӀаб букӀа, квешавб букӀа,
жинца гъабун цебехун араб букӀа, жинца гъабичӀого нахъе бахъун
тараб букӀа.

14. Гъев инсан живго вуго гъеб къоялъ жиндир بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾
гӀамалазе нугӀлъун. Гъев цоги нугӀасде хӀажат
вукӀунаро.

15. КигӀан гӀемерал гӀузраби гъес рачаниги, гъесие وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرُهُ ﴿١٥﴾
щибго бигъалъиги вукӀунаро.

Гъеб Къиямасеб къо гӀузру къабул гъабулеб къо гъечӀо. Гъеб буго
дунялалда гъабураб гӀамалалде данде жазаъ гъабулеб къо.

16. Дуца дур мацӀ багъаризе гъабуге, لَا تُخَوِّرُكَ يَوْمَئِذٍ لِّسَانُكَ لِتَتَعَجَّلَ بِهِ ﴿١٦﴾
МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб Къуръан цӀали хех

гъабун, дуда гъеб кӀочена абун хӀинкъун.

17. ХӀакълъунго Дида тӀад буго гъеб Къуръан
дур каранде жанибе данде гъабизе ва дуда гъеб
кӀочене биччачӀого цӀунизе.

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿٧٥﴾

18. Дица Жабраил малаик цӀализе виччан дугъеб
Къуръан цӀалараб мехаль гъесдаса хадуб цӀале
дуца Къуръан.

فَإِذَا قَرَأَهُ فَأَتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿٧٦﴾

Гъевгун цадахъ гъеб цӀалулевлъун вукӀунге. Гъес цӀалулеб мехаль мун
гӀенеккун чӀа.

Гъал аятал рещтӀине гъариялъе сабаб буго Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварагас Жабраил малаикасда цадахъ цӀалулеб букӀана Къуръан
жинда гъеб кӀочена абун хӀинкъун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварагасда
амру гъабулеб буго Жабраилас Къуръан цӀалулеб мехаль мун гӀенеккун
чӀа, гъес цӀалун лъугъараб мехаль хадуб дуцаги цӀале абун.

19. ХӀакълъунго гъеб Къуръан дугъеб баян гъабиги
гъелъул магӀна загъираб гъечӀеб жоялъул магӀна дуда
лъазе гъабиги дида тӀад буго.

تُرَيْنَ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿٧٧﴾

ТӀадегӀанав Аллагъас лъабго жо жинда тӀаде босун буго гъаб аяталда
жаниб, хирияб Къуръаналъул хӀакъальулъ: гъеб Къуръан МухӀаммад
аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рекӀель данде гъаби, гъеб кӀоченчӀого букӀине
гъаби ва гъеб Къуръан аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ баян гъаби.

ТӀадегӀанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан баян
гъабуна, гъесда бичӀчӀунареб ва лъалареб жо гъеб Къуръаналда жаниб
букӀинчӀо. Хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб жиндир асхӀабзабазе баян
гъабуна ва инсан жинда хӀажалъулеб къадараль гъел асхӀабзабаздаги
Къуръан баянлъун ва бичӀчӀун букӀана.

Гъел асхӀабзабаздаса босун хадусел гӀалимзабаца Къуръаналъе гӀемер
батӀияб тафсир гъабуна ва гъеб умматалъе бичӀчӀунеб хӀалалъ цебесан
цебе бицун, цӀалун ва лъазе гъабун цохӀо хӀарп хисичӀого нильехъе
щун буго. Нильедаги тӀадаб буго гъеб хирияб Къуръан нильедаса хадур
рачӀунел умматазухъе щевезе гъаби гъезда бичӀчӀулеб хӀалалъ баян
гъабун. Гъеб баян гъабиялъул цо къагӀида буго хирияб Къуръаналъул
тафсир щибаб къавмалъул мацӀалде бусине гъабиги.

Гъеб тафсиралъе таржама гъабизе беъгуларо абун кӀалгӀалел гӀадамал
руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гӀадамаздаса бахчулел гӀадамал.

20.21. Нужеца абухъе гъечӀо амру, я гъал
мушрикал! Нуж руго дунялалъул чӀаголъи
бокъарал гӀадамал.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٧٨﴾

وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٧٩﴾

Гъедин букІиналь нужеца инкар кколеб буго ахират букІиналда,
ва гъеб ахираталъе нужеца щибго гІамалги гъабулеб гъечІо.

22. Гъеб ахираталда жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ وُجُوهُ يَوْمٍ نَّاصِرَةٌ ٢٢
иман лъун, гъев разилъи гІалаб гъабун дуњялалда
хъвадарал муъминзабазул гъурмал цІакъ берцинлъун, гвангъун
рукІуна.

23. Жидер БетІергъан Аллагъасда ралагъунги рукІуна. إِلَىٰ رِبِّهَا نَاطِرَةٌ ٢٣

24. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун куфру-ширкалда وُجُوهُ يَوْمٍ مُّسَبِّحَاتٌ ٢٤
рукІарал гІадамазул гъурмал гъеб къоялъ цІакъ
сурукълъун, рукІкІун рукІуна,

25. Жидее щиб къварилъи-гІазабдай гъабила абун تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقَةٌ ٢٥
хІинкъунги рукІуна.

26. Нуж канте, я гъал мушрикал!
Нужеца ахират кІочон дуњял гІаса бищи реххун те!
Нужер рухІал рахъулел рукІун шокъроре щвараб мехаль,

27. гъев холев чиясда сверун лъугъун гъесул агълу- وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ٢٧
хъизан гІодараб мехаль: «ГъечІевиищ гъев чи хвасар
гъавулев гъев сах гъавулев чиго?!» - абун.

28. Гъев чиясда жиндагоги лъараб мехаль жив وَتَظُنُّ أَنَّهَا الْفِرَاقُ ٢٨
дуњялалдаса ватІалъулев вукІин.

29. Гъесул кІиябго махІуги поцаде хурхараб وَأَلْفَقَتْ السَّمَاءَ بِالْسَّاقِ ٢٩
мехаль хвалил захІмалъи чІамулев вукІун,
яги мусруялда жанив вухъараб мехаль. Гъеб къоялъ лъала гъав
капурав инсанасда жиндир БетІергъан Аллагъ вукІин.

30. Дур БетІергъан Аллагъасде буго гъеб къоялъ, إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ٣٠
гъеб кинабго халкъ цебе къотІун бачІине ва
гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе буго гъезул хІисаб-мизан ва гъезул
гІамалалда рекъараб жазаъги.

31. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги инкар ккурав فَلَا صَدْقَ وَلَا صَلٰى ٣١
чияс Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ какги бачІо, гъесул калам
Къуръанги ритІухъ гъабичІо.

32. Кинниги гъес Къуръанги аварагги صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلٰى ٣٢
гъереси гъавуна ва иман лъеялдаса живги вуссун
чІана.

33. Цинги гъев жиндир агълуялълухъеги ана ثُمَّ دَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ بِمَظَلٍّ ٣٣
рилълъен чІухІизе гъабун, жив кІичІардилаго.

34.35. Две цІакъ квешаб гІазаб букІине бугоха, я гІав أَوَّلَىٰ لَكَ فَأَوَّلَىٰ ٢٤
 чІухІарав, бахъикъосарав чи! ثُمَّ أَوَّلَىٰ لَكَ فَأَوَّلَىٰ ٢٥

Цингиги Дица две хІинкъи кьолеб буго гьєб квешаб
 гІазабалдалъун. Мун кантІе ва рекІеда вате дуда гьєб гІазаб
 рещтІиналде цеве!

Аллагъасул свалат салам лъєяв аварагас Абужагъалил кверги ккун
 гьєсие гьаб кІиги аят цІалараб мехаль Абужагъалица абун: «Дуца дие
 хІинкъийищ кьолеб бугеб, я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Валлагъи дудаги
 дур Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ кІоларо дие щибго жо гьабизе! Валлагъи дун
 гьаб Макка шагъаралъул бишунго хириял гІадамаздаса вуго!» - абун.
 Гьелдаса гІемер заманго инчІого гьєв Абужагъал Бадроялда чІвана
 цІакъ квешаб чІваялъ.

36. Гьав инсанасда ракІалде кколебищ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ٢٦
 бугеб жив гьадинго (мугъмалго) тела абун.

Жинда таклиф гьабичІого. ПІаде вахъине гьавичІого, хІисаб-мизан
 гьабичІого, жазаъ гьабичІого. Гьедин толаро Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ, гьедин
 гІададаго тезелъун бижараб гьечІо гьаб кинабго гІаламги.

37. Гьєв инсанас пикру гьабуларищ жив щиб أَلَمْ يَكُنْ نَظْفَةً مِّن مَّيِّمَتَيْنِ ٢٧
 жоялдаса вижарав абун.

Гьєсул авал манидал къатІра букІинчІищ жиб
 къватІибе рехулеб, жиндир щибго къимат гьечІеб?

38. Цинги гьєб манидал къатІраялдаса бидул ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ٢٨
 горо лъугъун, хадуб гьанал къотІеллъун
 вукинчІищ гьєв инсан?

Гьєб къотІелалдаса жив вижун, жиндир къаркъала берцинаб,
 камилаб гьабуна.

39. Цинги гьєв инсанасул кІиги فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ٢٩
 тайпа гьабуна: цоял бихъинал, цоял
 руччаби.

Гьаб хІалалъ гІадегІанав Аллагъас вижарав загІипав, гІажизав инсан
 гьєв жиндир БетІергъанасе гІибадат гьабизе кин чІухІулев ва гьєсде
 гІасилъизе кин хІинкъуларев?

40. Гьаб рехсараб хІалалъ жинца инсан أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُخْرِجَ ٣٠
 вижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хІал кІолев
 гьечІищха гьєв хун хадув цІидаса вижинеге? الْمَوَدَّ ٣١

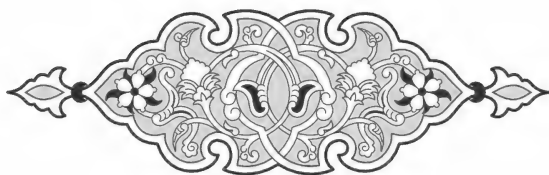
Вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хІалкІолев ва нижги
 гьелда иман лъураздаса руго.

Аллагъасул свалат салам лъєяв аварагас гьаб аят цІалараб мехаль абулеб

букІана: «СубхІанака! Мун вацІІадав вугоха Аллагъ ﷻ, БичасхІаги мун хварал чІаго гъарулевги вуго» - абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Къияматалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецци ТІадегІанав Аллагъасе буго.

76. Суратул Инсан

سُورَةُ الْإِنْسَانِ

Гьалда «сурату Дадагъриги» абула: заманаялгьул бицунеб сурат. Гьаб сураталъ аслияб хIалалъ ахираталъул ахIвал-хIалалда хурхарал маъсалаби рицунел ругу. Хасго кIвар кьун буго Аллагъасдаса ﷻ хIинкьарал муъминзабазе ругел абадиял алжсаналъул нигIматал рициналде.

Сураталъул байбихьуда тIадегIанав Аллагъас инсан вижсиналъул тартиб бицун буго: Аллагъасул ﷻ хIалкIолгьялда тIоритIел гьабизе бокьарал гIадамазе далиллъун букIине. Гьелдаса хадуб муъминзабазе ахираталда ругел нигIматалги, гьезул берцинаб, аваданаб яшавги бицун буго.

Сураталъул ахиралда гьаб Къуръан вагIзалъун букIин баян гьабун буго, гьаб Къуръаналъул тIоритIел жинца ккурав чи Аллагъасде ﷻ унеб нух жинца ккурав чи вукIинги баян гьабун буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго гьев инсанасул гIемераб **заман ана жив дунялалда гьечIого, жив** **лъидаго лъаларев вукIун.** **هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا**

Гьев инсанасул эбел-инсул чорхоль манидул къатIралъун вижинелде цебегI гIемераб гIалам букIана, гьев дунялалда гьечIо абун гьаб Аллагъасул ﷻ махлукъалъулъ щибго камураб жо букIинчIо, чIобого хутIараб бакIги букIинчIо, гьев инсанасде хIажатав щивго чиги вукIинчIо.

2. ХIакълъунго Дица гьев инсанги **вижана жиб цоцалъе жубараб маниялдаса** **жиндир хIалбихьи гьабулевлъун.** **إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُفُثَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا**

Гьесда тIад шаргIиял таклифалги лъун гьев Аллагъасе ﷻ мутIигIлъуладай абун. Гьесие нигIматал кьураб мехалъ щукру гьабуладай абун, къварилъи тIаде бачIараб мехалъ сабруги гьабуладай абун. **Дица Гьев жинда жо бихьулев ва жинда рагIулевги гьавуна.** Гьаб махлукъалъул пикру гьабун, гьелъул Халикъ вукIин жинда лъазе гIакълуги бугев, бицунеб жоги рагIулев, Аллагъасул ﷻ махлукъалъул гIажайбал жал жинда рихьулевги гьавуна.

3. ХIакълъунго Дица гьев инсанасда **кIинго батIияб нух букIинги баян гьабуна.** **إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا**

Аваразгабиги عَلَيْهِ السَّلَام ритун, тахьалги рещтине гьарун лъиклабги квешабги жо баян гьабунa. **Жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун гьесул нигІматазе шукруги гьабун хъвадизе, яги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечІого, гьесул нигІматазда инкар ккурав вукІине.** Гьедин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе ихтияр кьун буго лъиклабги квешабги жо батІа гьабизе ва гьелдаса жиндие бокъараб тІаса бищизе. Инсанас цо нух тІаса бищун хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьев гьеб нухаль хъвадулевги тола, гьесда зулму гьабун лъикІлъиниги, квешлъиниги гьабизе гьабуларo.

4. ХІакълъунго Дида инкар ккун إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾
хъвадарал гІадамазе Дица ахираталда
хІадурун буго жужахІальул боркъараб цІаги, маххул рахсал ва
гудралги.

Жидер квералги хІатІалги горбоде рухьун жужахІалде жанире рехула гьел ва абадиялъго гьеб гІазабалъульги рукІуна.

5. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي شَرِّ يُوسُفَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾
лъун лъиклаб гІамалги гьабун
хъвадарал гІадамал алжаналда жанир рукІине руго.

Жодоца гьекъолеб жоги жинда гьоркъобе цІакъ махІ гьуинаб
кафур абулеб лъим жубараб букІине буго.

6. Алжаналъул иццаздасан чвахун عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾
бачІуна гьеб кафур, ва гьеб гьекъола
жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъарал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ муъминал
лагъзадерица.

Жидеца гьеб кафурги ва цогидаб гьекъолеб жоги жидеего бокъараб
бакІалдаса билълъине гьабула.

Гьел кире ругониги гьезие гьекъезе бокъараб мехаль гьезул квер гІунтІулеб бакІалда рукІуна алжаналъул гьекъолел нигІматал. Гьединго рукІуна пихьалги ва цогидаб ризкъиги.

Ахираталда жиде алжанал ругел муъминзабазул дунялалда рукІарал сипатал рицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

7. Жидеца гьабураб назру ва кьотІи يُؤْتُونَ بِالنَّدْرِ وَيَحْفَاوْنَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾
тІубалеллъун рукІана гьел. Жиндир
квешлъи ва гІазаб гІаммаб, гьеб кибго тІибитІараб Къиямасеб
къоялъул гІазабалдасаги жал хІинкъулел рукІана.

8. Жидеего бокъунги букІун, жал гьелда وَيُطْعَمُونَ أَطْعَامًا عَلَىٰ حَيْثُ مَسْكِنَتِنَا وَيَتِيمًا ﴿٨﴾
хІажаталги рукІун, жидеца мискин-
пакъирасе ва ятимасе ва асирлъун وَأَسِيرًا ﴿٨﴾

ккарасе тIагIам кьолелги рукIана.

9. Жидецаги абулеб букIана:

«XIакълъунго нижеца гьeб тIагIам нужеe
кьолeб буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالهٗ разилъи тIалаб
гьабун.

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا
شُكْرًا ﴿٩﴾

Нижее нужедаса гьeб тIагIам кьeялде данде жазаъ гьаби бокълун
гьeчIо ва щукру гьабиги бокълун гьeчIо» - абун.

Мужагъид абулев гIалимас абуна: «Валлагъи гьаб рагIи гьезул кIалалъ
абуларо. Гьезул хIал лъан тIадегIанав Аллагъас абулеб буго гьаб рагIи»
- абун.

10. XIакълъунго ниж хIинкълун руго нижер

БетIергъанасул гIазабалдаса жиндир

гIазаб гучаб, жинца гьурмал рукIкIине гьарулеб, жиб захIматаб

Къиямасеб кьоялъул жиб букIунеб.

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنا يَوْمَ عَبُوسًا قَطَطٍ ﴿١٠﴾

11. Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ гьел муъминзаби цIунула

гьeб захIматаб кьоялъул квешлъиялдаса,

гьезие Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ кьола гьурмазул

берцинлъи ва ракIазул рохел.

فَوَقَّهْمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّهْمُ ضَرْبًا
وَسُورًا ﴿١١﴾

12. Жидеца дуниялалда Аллагъасе جَلَّ جَلَّالهٗ

гIибадат гьабиялда тIад чIун, Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالهٗ гIасилъиялдаса рикIкIалълун сабру

гьаби сабабълун Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ гьезие жазаъ гьабула Алжаназул

нигIматаздалълун ва дарай-зарбалълул ретIелаздалълунги.

وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا أَجْنَةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾

13. Алжаназул кIалгIабазул рагъабазда

берцинал тIохазда тIад гIодорчIун

рукIуна гьел муъминзаби. Гьезие гьeб

алжаналда жаниб бакъ букIунаро жинца

хинлъизе гьарулеб ва квачазе гьарулеб гьуриги букIунаро.

مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا
وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾

Гьаб алжаналда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالهٗ ГIарщалдаса жиб бачIунеб
берцинаб гьогъен букIуна.

14. Гьел муъминзабазде гIагарлъун

букIуна алжаналълул гьутIбузул рагIад.

Алжаназул пихълалги гьезие квегълун, гIагар гьарун рукIуна.

Щиб хIалалда жал ругониги жидер квер битIун босулеб бакIалда
букIуна алжаналълул пихълалги, гьекъелалги, квенги.

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلُّهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذِيلًا ﴿١٤﴾

15. Алжаналълул гьилманал гьезда тIаде

хъвадула гIарцул цIарагIазда жанир

лъурал нигIматалги росун.

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِبَانِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ
قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾

Берцинал, жидеда гьорлъан канлъи бихъулеб гьекъолеб жо жаниб
бугел сурахIалги рукIуна гьезда кодор.

16. Жал гIарцудаса гьарурал ва жидеда жаниб ﴿قَوَارِرَ أَمِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا﴾^(١٦)
цо нухаль гьекъезе гIураб гьекъел бугел.

Гьоркъеги хутIулареб, тIокIаб тIадеги хIажалъулареб хIалалъ букIуна
гьеб гьекъолеб жо.

17. Жидеда гьеб алжаналда жаниб занжабил ﴿وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجًا﴾^(١٧)
жубараб хамродал лълъарги къола
гьекъезе.

Гьеб занжабил буго гIарабиязе жиндир махI бокъулеб инбирь абулеб
хер. Алжаналда гьеб занжабил лъел ицц гIадин чвахулеб букIуна.

18. Жинда Салсабил абун цIар бугеб цIакъ ﴿عَيْنًا فِيهَا تُسْقَى سَائِسِيكَا﴾^(١٨)
гьуинаб, жиб гьекъезе бокъулеб лълъел
иццалдасаги гьекъола Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гIагар гьарурал
муъминзабаца.

19. Гьел муъминзабазде тIаде алжаналъул ﴿وَيُطَوَّقُ عَلَيْهِمْ وَلَدَانُ خُلْدٌ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ﴾^(١٩)
гьилманалги хъвадула: Даимго алжаналда
жанир рукIунел, жидер гьурмал ва чурхдул
берцинал, жидеда балагъараб мехаль
гIодобе щущан бараб луь-луь буго абун кколел рукIуна гьел
гьилманал.

20. Гьел алжаназда жанир ругел гIажаибал ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ظِلَّهَا فَإِنَّهَا وَكُلَّ كَبِيرٍ﴾^(٢٠)
нигIматал ва берцинлъаби дуда рихъараб
мехаль дуда цIакъ кIудияб мулк ва нигIматал рихъула.

21. Гьеб алжаналъул агьлуялда ﴿عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا﴾^(٢١)
тIад бугеб ретIелалъул тIасияб рахъ
гIурччинаб сундусалъул ва истабракъ
абулеб дарай букIуна. Гьезда тIад
ран гIарцул берцинал курхьин-кIилкIалги рукIуна ва гьезда
БетIергъан Аллагъас цIакъ берцинаб, бацIцIадаб гьекъолеб жоги
гьекъезе гьабула,

жинда лъилго квер хьатIичIеб, мискалъул махI жинда бугеб гьекъел
букIуна гьеб. Алжаналде жанире лъугъине гьарун жидер кIалгIабахъ
хIалхъараб мехаль ва гьел гIажаибал нигIматалги жидеда рихъараб
мехаль алжаналъул агьлуялда абула:

22. ХIакълъунго гьаб кинабго жо ﴿إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا﴾^(٢٢)
нужее буго нужеца дуниялалда гьабураб

лъикIаб гIамалалъул жазаълъун, гъеб нугер гIамал жинда данде шукру гъабубеблъунги буго.

Инсанас кигIан гIемераб ва лъикIаб гIамал гъабуниги гъев мустахIикълъуларо гъединал берцинал ва гIажаибал алжаназул нигIматазе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел нигIматал кьола жив цо гъавун жиндие гIибадат гъабурал муъминзабазе чIорого кьолел сайгъаталлъун.

23. ХIакълъунго Дун вуго МухIаммад

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда гъаб Къуръан рещтIине

гъабурав жиб бикъ-бикълъун, кинабго цадахъ гъечIого, бакI бихълъун заман бихълъун гIила бихълъун рещтIизабуна. **Жинда жаниб кинабго жо баян гъабун.** Гъаб Къуръан жиб хIакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буго ва гъаб Къуръаналда жаниб бицараб жоги хIакъаб, мухIканаб хIукму буго.

24. Дуца сабру гъабе МухIаммад

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مَنْهُمْ إِثْمًا أَوْ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб хIукму

كَفُورًا ﴿٢٤﴾

къадаралда.

Дуе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотIи гъабун буго капурзабазда данде рагъ гъабизе квербакъи гъабила абун ва гъеб къотIи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тIубазеги буго. **Мун мутIигIлъуге ва нахъвилълъунге жидеца мунагъал гъарулел ва жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гIадамазда.** Дур хIакъаб диналдаса ва гъелда уммат ахIиялдаса мун нахъе чIвалел капурзабазул рагIаби дуца къабул гъаруге.

25. Дуца дур БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIемер

وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

рехсе щибаб гIужаль радалги къассиги.

Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ какал рае ва цогитаб гIибадат гъабе.

26. Сардилъ тIаде вахълъун Аллагъасе

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا

جَلَّ جَلَالُهُ какал рае ва халатаб сордоаль гъев

طَوِيلًا ﴿٢٦﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихI-суждаби гъарун

гIибадатги гъабе.

Гъеб гIибадат гъабиялдалълъун мун тушбабазде данде чIезе кIолев, гъезул рахълълъан дуде щолеб къварилъи хIехъезе кIолев лъугълъуна ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда тIад къараб рисалат тIубазе дуе квер бакъиги букIуна.

27. ХIакълъунго гъал капурзаби руго

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُجِبُونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ

жидее жиб хехго тIаса унеб дуниялалълъул

يَوْمًا قِيلًا ﴿٢٧﴾

чIаголъи бокълъун ва жидеца мугъалде

нахъе реххун тун буго жиндир гIакъуба-

къварилъи бакIаб къиямасеб къо.

28. Дица рижана гьал гIадамал щибго жо نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا
гьечIеб бакIалдаса ва Дица гьезул лугби بَدَلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا (٢٨)

ва гьел къуваталъунги гьаруна. Дие
бокъараб мехаль Дида кIола гьал гIадамалги гьалаг гьарун
гьазул бакIалда цоги къавм бижизе.

Гьеб къавм Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъулеб ва гьесие гIибадат гьабулеб
букIине бегула.

29. ХIакълъунго гьаб хирияб Къуръан إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ مِّنْ شَاءِ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ
буго жидер гIакълу бугел, жидеда бицараб سَيِّلًا (٢٩)

Жиндие бокъарав чияс гьаб Къуръаналъул
вагIза босула ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялде унеб нухаль гьев хьвадула.

30. Нужее щибго жо бокъуларо ва нужее وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
бокъараб жоги лъугъунаро гьелда عَلِيمًا حَكِيمًا (٣٠)

цадахь Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму-къадар

букIун гурони.

ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев ва
жинца гьабулеб хIукмуялъуль ритIухъав ва гIадилав. Гьаб аяталъе
тафсир гьабун ибну ХатIибица абун: « Гьел гIадамазе щибниги жо
гьабизе бокъуларо, гьеб иш гьез гьаби Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букIун
гурони»-абун. Нуж цо лъикIаб гIамал гьабизе бокъун гьелъул сабабал
цIехолел рутеб мехаль Аллагъас нужее гьел сабабал рекъезе гьарула ва
нужее квербакъи гьабула.

Масала цо инсан хIакъаб жо рагIиялдаса гIундулги руччун, хIакъаб
жо бихъиялдаса бералги къаншун, гьеб бичIчиналдаса раkIалда тIад
тIалъелги лъун хьвадараб мехаль, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьев инсан иманалда
тIовитIи бокъуларо: Гьев иманалда тIовитIулел аяталги, мугIжизаталги,
гIаламаталги гьес къабул гьарулел гьечIелъул. Гьев инсан алжаналда
лъугъине гьавиги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъуларо: Гьев чияс жиндир купро
ва гIасилъи загьир гьабун бугелъул, гьес пасалъи, зулмуги гьабун
бугелъул, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерие къварилъи гьабун бугелъул,
чияр боцIи-мал хIарамаб нухалда кванан бугелъул»-абун.

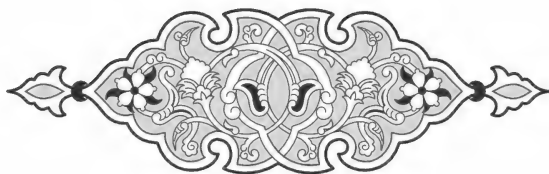
31. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъарав чи يَدْخُلُ مِنْ بَشَاءٍ فِي رَحْمَتِهِ وَالْظَّالِمِينَ
жиндир рахIматалъуль лъугъине гьавула. أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (٣١)

Иман исламалда тIовитIун Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб гIамал гьабизе гьесие

тавпикъ гябула. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالهٗ инкар ккун купру-
ширкдалъун жидерго напсазе зулму гябулел гІадамазе
Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ хІадурун буго жинца цІакъ унтизе гябулеб
жужахІалъул гІазаб.

ТІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдалъун суратул Инсаналъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру Аллагъасе جَلَّ جَلَّالهٗ буго.

77. Сурагул Мурсалат

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

Гъаб хиряб сураг жиб маккайла рецитине гъабураб бугелул гъалда жаниб бугеб масъалаги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиятлул, гъесул хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулел аятал баян гъариятлул, ахираталул ахІкамал ва цогидал гъаибал (жал балъгоял) умурал рициялда хурхараб буго.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал муъминзабазе ва жидеца Аллагъасдехун купру-ширк гъабурал гІадамазе ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІадурун бугеб руссунеб бакІалтлул бишунеб буго.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жал тІатІалаго пулел гъуралхІаги абун гъедулев وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا вуго тІадегІанав Аллагъ.

Цоялда хадуб цоги пун жинца гІадамал гъалаг гъаризе, гъезие гІазаб гъабизе ритІулел гъурал руго гъел. Цо гІалимзабаца абун: «гъел малаикзаби руго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир вахІю босун ритІунел абун.

2. Жал цІакъ пулел, жидеца гъутІби къолболъан فَالْعَصْفَاتِ عَصْفًا рахъулел, минаби риххизе гъарулел гъуралхІаги абунги гъедулев вуго тІадегІанав Аллагъ.

3. Жидеца накІІал цере къотІун рачун гъел وَالنَّشْرَاتِ نَشْرًا тІиритІизе гъарулел ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб бакІалда рахІматалтлул цІад баялда гъел накІІал тІоритІулел малаикзабаздалъунги гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъаб бакІалдаги гъуриялдалъун гъедана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ абун цо гІалимзабаца.

4. Жидеца хІакъабги батІулабги жо батІа гъабизе, فَالْفَرْقَاتِ فَرْقًا хІалалабги хІарамабги жо батІа гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахІюги босун рачІулел малаикзабаздалъунги гъедулев вуго тІадегІанав Аллагъ.

5. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахІю босун рачІун гъеб فَالْمُقَيَّتِ ذِكْرًا аварагзабахъе عَلَيْهِمُ السَّكَامُ къолел малаикзабаздалъунги гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

6. Гъел лагъзадерие щибго хІужа-гІилла хутІичІого عَذْرًا أُنْذَرًا букІине ритІула гъезухъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَامُ хІакъаб дин босун.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гѳибадат гъабичѳони Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ гѳазаб рещѳиналдалъун хѳинкъи къезеги ритѳула.

7. Гъал гъаял гъедун гѳадегѳанав Аллагъас إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَفَّعٌ

лъазе гъабулеб буго нужее жиб къотѳи гъабураб

ахираталъул амру жиб букѳине букѳин хѳакъаб жо буго абун.

Кинабго халкъ гѳаде бахъине гъабун гъезул гѳамалазул хѳисаб-мизан
 гъабизе буго ва щивасе жиндир гѳамалалда рекъараб жазагѳи гъабизе
 буго.

8. Зобалазда ругел цѳабиגי нахъе ине
 гъарураб мехаль жидер нур гъечѳеллъун жал
 рихъулареллъун лъугъун.

وَإِذَا النُّجُومُ طُوسَّتْ

9. Зобалги рикъ-рикъизе гъарураб мехаль.
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гѳазабалдаса хѳинкъун гъел
 рихъун, хъвалхъун араб мехаль.

وَإِذَا السَّمَاءُ فُجِّتْ

10. Мугѳрулги хѳургѳадин гъарун гъаршун гѳодоре
 араб мехаль,

وَإِذَا الْجِبَالُ سُفَّتْ

11. Умматалъухъе дин босун ритѳун рукѳарал
 аварагъабиגי عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматалъе нугѳлѳи
 гъабизе гѳаде рахъине гъарураб мехаль,

وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْبَتْ

12. Щиб заман щвезегѳан гъал кѳудиял ва жидер
 хѳинкъи цѳикѳарал ишал нахъе рахъун тун ругел?

لَأَيَّ يَوْمٍ أُخِّلَتْ

13. Гъел нахъе рахъун руго жиндиль гѳадамазда
 гъоркъоб хѳукму гъабулеб Къиямасеб къо щвезегѳан.

لِيَوْمِ الْفَضْلِ

Гъал кѳудиял умурал (8-10 аятазда жанир рицарал) Къиямасеб къо
 чѳараб мехаль жал загъирлъулел руго.

14. Дуда лъаларо, я гъав инсан, щиб жо бугеб
 гъеб жиндиль хѳукму гъабулеб Къиямасеб къо!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَضْلِ

15. Щакъ квешаб гѳазаб букѳине буго гъеб
 къоялъ жидеца ахират гъереси гъабун хъвадарал
 капурзабазе.

وَيَلَّيْلُ يَوْمٍ ذِي الْمَكَدِّينَ

16. Дица цересел капурал къавмалги гъалаг гъаруна
 гурищ!

أَلَمْ نُهَبِكِ الْأَوَّلِينَ

17. Дица гъезда нахърегѳизе гъарила гъал
 Маккаялъул мушрикалги.

ثُمَّ نُنَبِّئُهُمُ الْآخِرِينَ

18. Гъединаб гѳазаб гъабула дица кинабниги
 куфру-ширкалъул агълуялъе.

كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ

19. Ціакъ квешаб глазаб букіне бугоха гьєб глазаб ۞ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝
гьабулеб кьояль жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ ахиратги
гьереси гьабулел рукларал гадамазе.

20. Дица нуж киналго рижинчищ загІпаб, ۞ اَلَمْ يَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ۝
хІакъираб манидал кьатІраялдаса?

21. Цинги Дица гьєб манидал кьатІра жаниб ۞ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ۝
лъуна жиб цІунулеб, жиб бижине рес рекьолеб
рахІмоялда жаниб.

22. Жиндие бихъизе гьабураб, жиб лъалеб ва жиб ۞ اِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ۝
къадар гьабураб заманалде щвезегІан букІуна гьєб
маниялдаса лъугъараб лъимер эбелалъул рахІмоялда жаниб.

23. Дун вуго гьєб лъимер бижине ва гьєб хьихъизе ۞ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَدِرُونَ ۝
хІалкІварав. Жидер хІал кІолезул бищунго
лъикІавги вуго дун. Гьадин щибго гьєчІєб бакІалдаса инсан
вижарав Дида, гьєв хун хадув чІаго гьавизеги кІола.

24. Ціакъ квешаб глазаб ва кьварилъи букіне ۞ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝
бугоха ахираталда жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хІалкІолъи ва ахират гьереси гьабулел гадамазе.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас цо кьояль жиндир хьатиниб
хІацІу туна, цинги гьєб хІацІуялда жиндир килищги цун гьєс абун:
«ТІадегІанав Аллагъас абубебб буго: «Я Ададил лъимер! Мун киве
ворчІилев дунги гІажиз гьавун? Дица мун вижана гурищ гьаб хІацІу
гІадаб жоялдаса? Цинги дица мун хьихъун кІудияв гІезе гьавураб
мехаль мун чІухІараб ретІелги тІад ретІун ракъалда тІад хьвадулев
вуго гьєб ракъалда тІад дур хІатІил асар лъалеб хІалалъ (чІухІун,
хІетІе гІодоб тункун). Дуца гІемераб магІишат данде гьабулеб буго,
мискин-накъирасе закят-садакъаги кьолеб гьєчІо. Дур рухІ цокъробе
бахараб мехаль дуца абизе буго дица садакъа кьезе буго абун. Гьєб
гьєчІоха садакъа кьолеб гІуж» - абун.

25. Гьаб ракъ Дица нужеє гьабун буго гурищ ۞ اَلَمْ يَجْعَلِ الْاَرْضَ هَٰذَا ۝
жинца нуж данде ракІарулеблъун.

26. ЧІагоял жинда тІад данде гьарулеб, хварал жиндир ۞ اَحْيَاةً وَّاَمْوَاتًا ۝
чехьалда жанир данде гьарулеблъун.

27. Дица гьаб ракъалда тІад нужеє ۞ وَجَعَلْنَا فِيهَا رَٰوْسِيَّ شَمُوحَاتٍ وَّاَسْقَيْنٰكُمْ مَّاءً
мунпагІаталъе рорхатал мугІрулги ۝
гьаруна. Дица нужеда ціакъ гьуинаб, ۝ فَرَاثًا ۝

жиб гьекъезе бигъаяб, нужер кинабго чIаголъи жинда бараблъун бугеб лъимги гьекъезе гъабунa гурищ?

28. ЦIакъ квешаб гIазаб букIине бугоха жидеца وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾
Аллагъасул حَزَّاجُهُ нигIматазда инкар колел,
гъел гьереси гъарулел гIадамазе жидер хIисаб-мизан ва жазаъ
гъабулел Къиямасеб къоялъ.

ТIадегIанав Аллагъас «жинца рорхатал мугIрулги гъаруна» абиялда жаниб гъел мугIруздаса кIудиял мунпагIатал рукIиналда ишара буго. Гъел мугIрузде тIаде накIкIал ракларун гIазу-цIад бараб мехаль гъеб лъим жидеда жаниб цIунун, гъеб иццаллъун, лъараллъун чвахун, хурхер бижине, хIайваназе гьекъезе нахъе цIунараб хазинаялда рельтъун букIуна. МугIрузда тIад рохьал рижинги, гъенир гIемерал батIиял хIайванал рукIинги, гъел мугIрул ракъалда тIад гъава-бакъ рекъон букIиналъе сабаблъун букIинги инсанасда жиб лъалеб гIелму буго. Къиямасеб къоялъ Аллагъасдаги حَزَّاجُهُ, ахираталдаги жидеца инкар ккун букIараб куфру-ширкалъул агълуялда абула:

29. Гъанже нуж а гъеб нужеца гьереси أَنظِلُّوْا إِلَى مَا كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾
гъабулел букIараб жужахIалъул гIазаб
чIамизе.

30. Нуж а жиде лъабго гIаркъел бугеб أَنظِلُّوْا إِلَى ظِلِّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾
жужахIалъул цIадул ва кIкIуялъул
рагIадалде.

31. Гъелъ нуже шибго рагIад гъабулари ва لَا ظِلِّيلٌ وَلَا يَقَعِي مِنَ الْهَبِّ ﴿٣١﴾
жужахIалъул цIадул лагъ-лагъиялдаса нужги
цIунуларо.

Бихъизе рагIад буго абун кканиги жиндиль гIазаб бугеб рагIад буго гъеб.

32. ХIакълъунго гъеб жужахIалдаса къватIире إِنهَاتَرْمِي بِشَرِّرٍ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾
рехун цIадул хIенхIал рачIуна кIудиял
кIалгIаби гIадал.

33. Гъел цIадул хIенхIал тIогъиллъи жубарал كَأَنَّهُ جِمْلَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾
чIегIерал варанабазда рельтъун рукIуна жидер
хехго инальуль. Гъаб кIиги аяталъул магIна буго: гъеб жужахIалъул
боркъин бергъараб мехаль гъенисан къватIире рачIун цIакъ кIудиял
цIадул хIенхIал ва сунтрал рахъ-рахъалде роржун уна хехал варанаби
рекерун унел гIадин.

34. Гъеб къоялъ цIакъ квешаб гIазаб букIине وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾
буго жидеца гъеб ахират гьереси гъабун рукIарал

инкарчагIазе.

35. Гьeб кьoяль шивгo чиясда кIалъазе кIоларo. هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾

36. Гьeл гIадамазе гIузру бачун кIалъазе изнуги кьоларo. وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾

Гьeб кьo гIузру бицунeб кьo гьeчIелъул. Гьeб бугo жиндилъ жазаъ гьaбулeб кьo.

37. ЦIакъ квешаб жазаъ букIинаха гьeб кьoяль жинца гьeб ахират ва хIисаб-мизан, жазаъ гьaбиги гьeреси гьaбулeл рукIарал гIадамазе. وَيْلٌ يَوْمَذِي الْمُكَدِّينَ ﴿٣٧﴾

38. Гьaб бугo халкъалда гьoркьoб хIукму гьaбун Муъминзабиги капурзабиги цоцаздаса ратIа гьaрулeб кьo. Гьaнир Дица нуж киналгo ва цересел умматалги данде гьaрун ругo. هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأُولَىٰ ﴿٣٨﴾

39. Нужер гьунар батани хIилла-макру гьaбун гьeб гIазабалдаса нуж хвасарлъизе, нужеца гьeб макру гьaбе ва Дир гIазабалдаса рорчIа! إِن كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِدُونِ ﴿٣٩﴾

ГьeчIо гьезул кинабгIаги хIилла Аллагъасул гIазабалдаса рорчIизе.

40. ЦIакъ квешаб гIазаб букIинаха гьeб кьoяль Аллагъги гьeчIа, ахиратги жидеца гьeреси гьaбулeл рукIарал гIадамазе. وَيْلٌ يَوْمَذِي الْمُكَدِّينَ ﴿٤٠﴾

41. ХIакълъунгo Аллагъасдаса хIинкъун жидеца тIагIат-гIибадат гьaбулeл рукIарал муъминзаби алжаназул ахазул рагIдукъ ва гьуинал иццазулъ ругo. إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَمُكْبَرٍ ﴿٤١﴾

42. Жидер хьул лъурал батIи-батIиял пихъазульги ругo. وَفُؤَادُهُ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾

Гьeл муъминзабаздехун абула:

43. Нужеца гьал нигIматал кванае ва гьал гьeкьoлeл жалги гьeкъe: нуже жал хIалалалъун ва лазаталлъун ругеб хIалалъ. كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

Гьeб бугo нужеца дуниялалда гьaбураб лъикIаб гIамалалде данде Аллагъас гьeчIа, нуже кьурал сайгъатал.

44. ХIакълъунгo Дица гьединаб лъикIаб жазаъ гьaбула жидеца иманги лъун лъикIаб гIамалги гьaбун хьвадарал муъминзабазе. إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

45. Гьeб кьoяль цIакъ квешаб гIазаб букIинаха жидеца ахират ва алжан-жужахI гьeреси гьaбулeл وَيْلٌ يَوْمَذِي الْمُكَدِّينَ ﴿٤٥﴾

рукIарал гIадамазе.

46. Нуж гъаб дуниялалда дагъабго заманаялъ ﴿٤٦﴾
кванан-гъекъон дуниялалъул кеп босулеллъун
рукIа.

ХIакълъунго нуж руго Аллагъасде ﴿٤٧﴾ гIасиял, гъесда инкар
ккураб халкъ.

47. ЦIакъ квешаб гIазаб буIине буго ахираталда ﴿٤٧﴾
жидеца гъеб ахират гьереси гъабун дуниялалъул
чIаголъи гъабулеллъун рукIарал гIадамазе.

48. Гъел гIадамал руго «нужеца Аллагъасе ﴿٤٨﴾
рукугI-сужда гъабун как бай»-абураб
мехаль жидеца Аллагъасе ﴿٤٨﴾ как баларел.

49. ЦIакъ квешаб гIазаб букIинаха Къиямасеб ﴿٤٩﴾
къоялъ жидеца Аллагъ ﴿٤٩﴾ – авараг ва ахират
гьереси гъабурал гIадамазе!

50. Гъеб хирияб Къуръаналда жидеца иман ﴿٥٠﴾
лъечIеб мехаль, гъелъул вагIзаги босичIеб
мехаль, цоги шиб жоха бугеб гъел мушриказ
жинда иман лъезе бугеб?

Щибго жоялда иман лъоларо гъез, жидее жужахIалъул гIазаб
хIакълъулеб къавм буго гъеб.

Гъаб 48 абилеб аят рещIине гъабуна. «Сакъил» абулеб бакIалъул
гIарабиязул хIакълъуль. Аллагъасул свалат салм лъеяв аварагас гъел
исламияб диналде ахIараб мехаль гъез абуна: «Нижедаса как бай тIаса
рехе! Гъеб гIодоре къулун, сужда гъабун гъабулеб как бай гъабизе
нижеда кIоларо, гъеб нижеда рогъоб балеб жолъун букIине буго» -
абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Жиндиль как бай
гъечIеб дин гъечIо» - абун ва жинца гъезул ислам къабул гъабичIо.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул Мурсалаталъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци гъев Аллагъасе ﴿٥١﴾ буго.

78. Сурату Ннабаъ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гьал мушрикаца цоцазда гьикъулеб ва гьез жиб
лъазе тIалаб гьабулеб жо щиб бугеб? عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ١
2. Гьез гьикъулеб буго жиндир хIинкъи кутакаб
Къиямасеб къоялъул хабаралдаса. عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ ٢
3. Гьеб къоялъул амруялъуль жал цоцаде
хилиплъунги ругеб. Гьезул цоял тIубанго ахират
букIиналда жал божуларел руго, цогидал жал шакдарулел ругел руго.
Гьезул цоцаде гьикъардиги Къиямасеб къоялда божуларого, гьелъул
хабар бицунеб Къуръанги, жинца гьеб цIалулев аварагги الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ٣
махсароде гьавулеб гьикъарди букIана. Гьезул хабар нахъе чIван,
гьезие хIинкъи къун тIадегIанав Аллагъас абулеб буго:
4. Нуж руцIцун чIа, я гьал мушрикал! Нужеца
абухъе ва нужеда раклалде кковухъе гьечIо амру.
Жидеда нахъа цIакъ лъазе буго щиб жо бугеб гьеб Къиямасеб къо! كَلَّا سِعَامُونَ ٤
5. Цингиги гьезда цIакъ лъазе буго кинаб гIазаб ва
къварилъи жидеде гьеб къоялъ шолебалиги! كُلًّا سِعَامُونَ ٥
6. Дица нужеа гьаб ракъ гьабун гьечIиш
лъимералъе кини гIадин.
Нуж жинда тIад хъвадулеб ва нужеа бокъараб хIалалъ гьеб
ракъалдаса мунпагIат босулеб. أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهْدًا ٦
7. Ракъалда тIад кутакал магIал гIадин мугIрулги
гъарун гьечIиш дица? وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ٧
8. Дица нужги рижун руго кIиги тайпаялда.
БихIиналги руччабиги. Нужеца ригъин гьабизе, хъизан
гIуцIизе ва нужер наслоги ракъалда тIад тIибитIизе. وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ٨
9. Нужер макъуги гьабун буго Нужеа рахIатлъун
ва хIалхьилъун букIине. وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ٩
10. Нуж рахчулеб ретIел гIадин нужеа сордоги
гьабун буго. وَجَعَلْنَا الْيَلَّ لِبَاسًا ١٠

Нуж сардилъ чІун рукіне ва нужер хъизан-лъымалгун хІухъ бахъиялда, рекІел гъеялда рукіне.

11. **Нужее ризкъи тІалаб гъабун, магІишат яшав** وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ١١
тІалаб гъабун, нуж хъвадулеблъун къоги гъабуна
Дица.

12. **Дица нужеда тІад шулияб анкъго зобги** وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شَدَادًا ١٢
гъабуна.

Заман гІемер бана абун жидее щибго жагъаллъи гъечІел, жидер рижи мухІканаб, жидеда жанир гІажаибал махлукъалги ругел.

13. **Гъел зобалазда жиб цІакъ бакараб чирахъги** وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ١٣
гъабуна.

Кинабго ракъалъе жиндир канлъиги, хинлъиги щолел бакъ гъабуна.

14. **Лъел цІурал накІІаздаса Дица цІакъ** وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ١٤
чвахун балеб цІадги базе гъабуна.

15. **Гъеб цІадалдалъун Дица ракъалдаса** لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ١٥
къватІибе бачІине гъабизе боцІуе кваназе херги,
гІадамазе кваназе тІощелги.

16. **Керчал, бечедал ахалги рижине гъаризе.** وَجَعَلْنَا الْفَأَاقًا ١٦
Жидер гъутІби чІахІиял, пихъ гІемерал.

Гъал кІудиял гІаламатал рицун тІадегІанав Аллагъас инсан кантІизе гъавулев вуго гъаб махлукъ бижине кІварав, Гъелъул жинца тадбир гъабулев Аллагъ جَلَّ جَلَّ хун хадур жинца гІадамал чІаго гъарун тІаде рахъине гъаризеги кІолев вукІиналда.

17. **ХІакълъунго жидер хІисаб-мизан ва жазаъ** إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ١٧
гъабизе халкъ тІаде бахъине гъабулеб къо
жиндие заман цІараб, жиб букІин хІакъаб буго.

18. **Гъеб къо буго халкъ тІаде бахъине** يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ١٨
гъабизе Исапил малаикас ссуралъуб пулеб.
Цинги нуж киналго тІаде рахъун, къукъаби
гъарун махІшаралде рачІунеб.

19. **Гъеб къоялъ зобалги рагъула гъелги** وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ١٩
кавабазда релъун рукІуна.

Къиямасеб къоялъул амру цІакъ кІудияб букІиналъул гІаламат буго гъеб.

20. **Жидер бакІаздаса рахъун мугІрулги** وُسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ٢٠
нахъ ине гъарула. Гъел щибго жо
гъечІеллъун лъугъун: хІурлъун, гъавалъун лъугъуна.

Валагъарав чиясда мегІер бугеб гІадин бихъулеб, амма гъениб мегІер

букІунареб хІал лъутъуна. Гьелда сараб (мираж) абула.

21. ХІакълъунго жагъаннама буго жинца

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

хъаравуллѣи ккун бугеб.

Тушманасе хъаравуллѣи ккун, гьоркьчІел гъабун вукІунев чиясда
релъун буго гъеб жужахІ, капурзабазе глазаб гъабизе хІадурун.

22. Жидеца купру-ширк гъабулел чагІи жанире

لَا تَلْعَلْ غِيْنٌ مَّعَابَا ﴿٢٢﴾

руссунеб бакІги буго гъеб жагъаннама.

23. Жиндие ахир гъечІеб халатаб, гІемераб

لَا يَشِيْنُ فِيْهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾

заманаль рукІуна гьел жужахІалда жанир.

24. Жидее гъениб гьогъенги букІунаро,

لَا يَذُوْفُوْنَ فِيْهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

гъекъезе лъимги букІунаро.

25. Гъезие букІунеб жо буго гьалдолеб, махІцараб

إِلَّا حِمِيْمًا وَعَسَاقًا ﴿٢٥﴾

хІамимги, жужахІалтъул агълуялдаса бецІцун

бачІунеб квешаб хъверд-рецІги.

26. Жидер куфру-ширкалда рекъараб жазаъ буго

جَزَاءٌ وَفَاقًا ﴿٢٦﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъабулеб.

Жал рижарав жидер бетІергъан Аллагъасда инкар ккун хъвадулел
рукІана гьел.

27. ХІакълъунго гьел гІадамал рукІана

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُوْنَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾

жидее хІисаб-мизан ва жазаъ букІине гъечІо

абун рукІарал.

28. Жидеца Дир хІалкІолтъиялда тІоритІел

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾

гъабулел гІаламаталги,

Дир Къуръаналтъул аяталги цІакъ гьересиги гъарулел рукІана

29. Дица кинабго жо малаикзаби хъвазе риччан

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾

хъван нахъе цІунун буго.

Щивав инсанас гъабураб гІамал дида лъалеб буго ва гъеб гІамал щивав
чиясда бихъизабизе буго.

30. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар

فَذُوْقُوا فَلَنْ نَّزِيْدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

ккун, ахират гьереси гъабун хъвадарал

гІадамазде абизе буго:

«Нужеца гъаб глазаб чІаме! Нужее гьалдаги тІад глазаб цІикІине
гъабун гурони щибго бигъалѣи букІине гъечІо» - абун.

31. ХІакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун,

إِنَّ الْمُنَاقِقِينَ مَفَارًا ﴿٣١﴾

расуласда нахърилълъун хъвадарал муъминзабазул

ахираталда цІакъ кІудиял лъикІлъабазда кверщел батизе буго.

32. Пихъил ва цюлбол цѳурал бечедал ахал руго гъезие. ﴿٢٢﴾ حَدَّاقٍ وَاعْتَبَا

33. Жидеда гѳел башадал, гъанжего гъанже керен
баккун гъеб къвакѳун бугел руччабиги руго гъезие. ﴿٢٣﴾ وَكَوْاعِبَ أَتْرَابَا

34. Жиб лазатаб ва бацѳадаб хамродал цѳурал
лъльаралги руго. ﴿٢٤﴾ وَكَأْسَادِهَاقَا

Дунялалгѳул хамроялда релъараб къогѳаб ва жинца бетлер сверизе
гъабулеб гъечѳеб.

35. Жидеда гъеб алжаналда жаниб щибго
гѳададисеб яги гъересияб хабарги рагѳунаро. ﴿٢٥﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا الْغَوَا وَلَا يَكَذِّبُنَا

36. Дур Бетлергъан Аллагъасул рахъалъан бугеб
жазаъ буго гъеб жив разиял муъминзабазе ва
цѳакъ берцинаб нигѳматал къейги буго. ﴿٢٦﴾ جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءٌ حِسَابَا

Жидее нахъасан къотѳи гъечѳел гъел нигѳматал ва жидее гъел къуна
абун бадибѳивай, ничги гъечѳел.

37. Зобалазулги ракъалъулги ва гъезда
жаниб бугеб кинабго махлукъалъулги
Бетлергъанав Аллагъасул нигѳматал
руго гъел. ﴿٢٧﴾ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابَا

Жив цѳакъ гурхѳулев, жиндир рахѳмат цѳакъ гѳемерав. Гъеб
Къиямасеб къоялъ Аллагъасдехун кѳалъазе кѳолев щивго чи
вукѳунаро.

38. Гъеб къо буго Жабраил малаикги
ва цогидал киналго малаикзабиги
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутѳигѳлъун, гъесие
тахѳият гъабун мухъалда чѳун рукѳунеб. ﴿٢٨﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَن أِذْنُ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابَا

Жиндие гурхѳел рахѳмат гѳатѳидав тѳадегѳанав Аллагъас изну
къурав чи гурони гъеб къоялъ кѳалъаларо. Гъев кѳалъалев чиги
хѳакъаб рагѳи абун, муъминзабазул гѳасиязе шапагѳат гъабун
кѳалъала.

39. Гъаб буго жиб букѳине букѳин хѳакъаб
Къиямасеб къо! Жиндие лъикѳаб ахират
бокъарав чияс Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ вуссунеб
ва унеб нух ккве! ﴿٢٩﴾ ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَن شَاءَ اتَّخِذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَعَابَا

40. Хѳакълъунго Дица нужее хѳинкъи
къолеб буго жиб гѳагардаго бугеб
гѳазабалдалъун. Жиб бачѳин хѳакъаб
Къиямасеб къо цѳакъ гѳагарда бугеб букѳуна. ﴿٣٠﴾ إِنَّا أَنْذَرْنَاكَ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابَا

Гъеб къо буго щивав инсан валагъулеб жинца дуњялалда гъабураб гІамалалде. Гъеб гІамал хъварал кагътал гъезда цере лъун щивав чияса гъезда гІад бугеб жидеца дуњялалда гъабун букІараб ва жидеда гъеб кІочон букІараб лъикІабниги квешабниги гІамал бихъула.

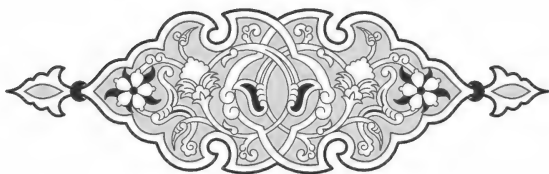
Гъеб къоялъ капурчиясги абула: «Вай Аман Аллагъ, дун гІадего вахъине гъавун вукІинчІевани, дун ракъульго хутІун вукІаравани!»

- абун. ХІисаб-мизан гъабичІого букІине ва жужахІалъул гІазабги бихъичІого букІине. ГІадегІанав Аллагъас цоцаздаса къисас босизе гІаде рахъине гъарун киналго хІайванал цІидасан ракъалде руссине гъарула. Гъеб амру жидеда бихъарал капурзабазулги хъул лъола жалги ракълъун гъарулел анищ абун.

Гъаб сураталъул (38) абилеб аяталда ﴿الرُّوحُ﴾ абураб рагІиялъе магІна гъабун гІалимзабаца анлъго батІияб рагІи абуна. Дица гъениб хъвараб «Жабраил малаик вуго гъев» абураб рагІи жиб машгъураб рагІи буго. Гъеб рухІ абураб рагІиялъул мурад Адамил наслу буго абуна цо гІалимзабаца. Гъеб рухІ абураб рагІи гІадамалги гуреб, малаикзабиги гуреб цоги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ махлукъ буго абунги абуна.

ГІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату Ннабаалъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ буго.

79. Сурату НназигІат

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

Гьаб сурат гьалда цебе бугеб Аннабаалдаса хадуб рештІине
гьабураб бугин абула гІалимзабаца.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагьасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца капурзабазул рухІал гурхІел гьечІого цІан
рахъулел малаикзабихІаги абун гьедулев вуго Дун.

2. Жидеца муъминзабазул рухІал гурхІелалда,
тамахго росулел малаикзабихІаги абунги гьедулев
вуго Дун.

Ибну СагІуд абулев гІалимас абуна: «Капурзабазул рухІ бахъулел
малаикзабаца гьеб рухІ бахъула биччараб квасул нухиялдаса квешаб,
гІаркъелал гІемераб зазил тІил цІан бахъулеб гІадин захІматго.
Муъминзабазул рухІ гьел малаикзабаца босула цо рухъеналь бухъун
букІараб варани гьеб рухъен бичун нахъе биччалеб гІадин бигъаго.
Гьеб мисал бачиналдаса бичІІунеб буго муъминчиясул рухІ босараб
мехаль гьев дунялалъул чІаголъиялъул ургъел-къварилъабаздаса
эркенлъун, рухъен бичун эркенлъуде биччараб варани гІадин
ахираталде унеб нухде лъугъуна абураб магІна. Капурчи гьаб дунял
тезе бокъуларого, хвалидасан хІинкъун вукІун гьесул рухІ чорхолъан
батІалъуларого букІун малаикзабаца гьеб рухІ гурхІел гьечІого цІан
бахъула: «зазил тІил квасул нухиялдасан къватІибе цІалеб гІадин
цадахъ квасул кескалги рахъулаго»-абун. Аллагьас ахираб
хІухъел жив разилъун босараздаса гьареги ниль.

3. Аллагьасул амру босун зобалаздасан
ракъалде рештІунел, лъеда гІад лъедон (плавание)
унел гІадин, хехго ва эркенго жал хъвадулел малаикзабихІаги
абунги гьедулев вуго Дун.

4. Муъминзабазул рухІал росун алжаналде ине
цояздаса цоял цере ккезе яхІ бахъун гІедегІун унел
малаикзабихІаги абунги гьедулев вуго Дун.

5. Аллагьасул амру жидеца халкъалда
гьоркъоб хъвадизе гьабулел, гьезул тадбир гьабулел
малаикзабихІаги абунги гьедулев вуго Дун.

Гьаб шуго батІияб малаикзабазул къукъаялъул цІаралдалъун гьедун

тІадегІанав Аллагъас абулеб буго Къиямасеб къо букІин хІакъаб амру бугин ва гъениб щибаб напсалъул хІисаб-мизан гъабун, гъелъул гІамалалда рекъараб жазагІи гъабизе бугин абун. Доб гъа гъедиялъе гъеб жаваб букІиналда жинца тІоритІел гъабулеб буго гъалда хадуб бачІунеб тІадегІанав Алагъасул калам:

6. Гъеб Къиямасеб къо чІола Исапил малаикас يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّجِفَةُ ٦
ссуралъубе пун ракъ кІобокІизе гъабураб мехаль.

7. Гъелда хадубги Исапилас ссуралъубе пун хварал تَتَّبِعُهَا الرَّادَّةُ ٧
тІаде рахъине гъарун махІшаралде ракІарараб мехаль.

8. Гъеб къоялъ капурзабазул ракІал хІинкъун قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ٨
тІеркІолел ва карандаса къватІире кІанцІизе
хІадурун рукІуна.

9. Гъезул бералги цІакъ хІинкъун ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ٩
хІелун рукІуна.

10. Гъел капурзабаца дунялалда ругеб мехаль يَقُولُونَ أَءَئَلَمْ نَرُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ١٠
абула:

«Ниж хун хадур тІаде рахъине гъарун нахъеги дунялалде руссиейищ гъарулел» - абун.

11. «Ниж турарал рукъбилъун рукІун хадургийищ أَوَءَاكُافًا عَظِيمًا نَّحْوَهُ ١١
тІаде рахъине гъарулел?» - абун.

12. Жидеца абула: «Цинги гъеб тІаде рахъине قَالُوا تِلْكَ إِذْكَرَهُ خَاسِرَةٌ ١٢
гъари букІани ниж цІакъ гІадада хварал гІадамал
рукІунаха!» - абун.

«Ниж жужахІалъул цІадаре кола. Нижеца ахират гъереси гъабун букІиндал ва ахираталда батубеб щибго гІамалги гъабун букІинчІелъул».

13. ХІакълъунго гъеб хун хадур тІаде рахъине гъари فَالْمَاهِي نَجَرَهُ وَوَحْدَهُ ١٣
тІадегІанав Аллагъасе цІакъ бигъаяб амру буго.

Гъеб гъечІо Исапил малаикас цохІо нухаль ссуралъубе пуй гурони.

14. Цинги гъеб кинабго халкъ махІшаралде рахъун, فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ١٤
жидеде тІаде щиб амрудай бачІина абун хІинкъун
ралагъун чІун рукІуна.

15. Духъе Муса аварагасул هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ١٥
гъурищ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ?

16. Гъев Мусада «ТІува» абулеб, Аллагъас إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ١٦
бацІІад гъабураб кІкІалахъ гъев вугеб мехаль

жиндир БетІергъан Аллагъас ахІана.

Гъеб буго ТІур Сайналъул байбихъуда бугеб кІкІал.

17. Муса аварагасда ﷺ Аллагъасул ﷺ أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ٧٩
рахъалъан абунa: «Мун a ПиргІавнида ва гъесул
къавмалда расулъун. Гъев ПиргІавн цІакъ къосун, пасикълъун
вуго.

Жиндир къосиналъулъ гІорхъолъан ворчІун, жив Аллагъ ﷺ вуго
абулеб бакІалде шун вуго гъев.

18. Дуца гъев пиргІавнида абе: «Дуе бокъун فَقُلْ هَلْ لَّكَ إِلَٰهٌ إِلَّا أَنَا نَزَّكِي ٧٨
гъечІиш дур мунагъаздаса вацІІалъизе?

19. Дица мун дур БетІергъан Аллагъ лъаялде وَاهْدِيكَ إِلَىٰ رِبِّكَ فَتَخْتَضِيَ ٧٧
гІовитІизе, цинги мун гъев Аллагъасул
ﷺ гІазабалдаса хІинкъун гъесие гІибадат гъабулевги
лъугъине?» - абун. Гъев ПиргІавн иман лъеялдаса вуссун
чІараб мехалъ, Муса ﷺ Аллагъасул ﷺ Расул вукІиналдаги
божичІеб мехалъ.

20. Мусаца гъесда кІудияб мугІжизат бихъизе فَآرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ٧٦
гъабуна.

Гъеб букІана гІансаялъул борохъ лъугъунеб ва гъель сихІручагІазул
гІунсбиги рухъбиги къулчІулеб мугІжизат.

21. Цинги ПиргІавница Муса гъереси гъавуна ва فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ٧٥
жив Аллагъасде ﷺ гІасилъана, гъесул расулдаса
нахъвилълъинчІо.

22. Цинги гъеб майданалдаса жив хехго нахъе ана. ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ ٧٤

23. Жиндирго гІакълучагІи, кумекчагІи данде гъарун فَخَشِرَفَنَادَىٰ ٧٣
гъезде хитІаб гъабун жинца гъаракъ борхун ахІана.

24. Гъес абунa: «Дун вуго нужер бишунго فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ٧٢
гІадегІанав БетІергъан!»-абун.

«Нужеца дие гъабизе ккола лагълъиги. Нужее дун гурев цоги шивго
аллагъги гъечІо» - абун.

25. ГІадегІанав Аллагъас гъев ПиргІавн فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ٧١
жиндир гІазабалдалъун ккуна гъес гъанже
абураб рагІи сабаблъун ва гъелдаса цебеги абун букІараб рагІи
сабаблъунги.

Гъеб рагІи буго ПиргІавница абураб: «Дун гурев нужер цоги аллагъ
дида лъаларо» - абун. Цоги гІалимзабаз абунa гъев ПиргІавн Аллагъас
ﷺ ккуна дунялалъул ва ахираталъул гІазабалдалъун абун.

26. ХІакълъунго гъаб ПирГІавн гъалаг
гъавиялъул къисаялъул буго жив Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ ٱгазбалдаса хІинкъулев чиясе ГІибрат ва насихІат.

27. ٱадеГІанав Аллагъас жив цо вукІиналда
ва жиндир хІалкІольтиялда инкар ккурал
капурзаби кантІизе гъарун абулеб буго:
Нужищ ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рижине захІматал, яги гъал рорхатал,
нужеда ГІад ГІох ГІадин ругел зобалищ ругел?» Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рана
гъел зобал жидер кинабго рахъ мухІкан гъабун.

28. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел цІакъ эхеде рорхун руго ва
жидер рижин шулияб, мухІканаб гъабун буго.
Гъелда жаниб щибго жагъаллъи-гъалатІлъиги гъечІо.

29. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел зобалазул сордо цІакъ
бецІаб гъабун ва гъезул къо жиндиль нур ва
гвангъи бугеб гъабун.

30. Зобал рижун хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ракъги
ГІибитІана жинда ГІад инсанас ГІумру гъабизе
санаГІат бугеб хІалалъ.

31. Жинца гъеб ракъалдаса хур-херги, лъиналги
раккизе гъаруна ГІадамазе ва хІайваназе
ризкъильун.

Гъезие яшав гъабизе хІажатаб жо гъабун ракъалда ГІад.

32. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб ракъалда ГІад мугІрулги
рахъун чІезе гъаруна кутакал маГІал ГІадин.

33. Гъеб кинабго жо Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъабун нужеца
ва нужер хІайваназ жиндаса мунпаГІат босизе.

Гъаб кинабго махлукъ гъаб камилаб хІалалъ бижарав ва
жинца гъелъул тадбир гъабулев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хун хадур ГІаде рахъине
гъари жиндиль щибго щаклъи гъечІеб ва ГІажаиблъи гъабизе кколареб
амру буго.

Гъаб амру баян гъабун хадуб ГІадеГІанав Аллагъас Къиямасеб къо
чІеялъул хабар бицун абулеб буго:

34. Жиндир амру кинабго жоялдаса бергъараб
ва захІматаб къо бачІараб мехаль,

35. Гъеб къоялъ шивав инсанасда жинца
дунялалда гъабун букІараб ГІамал раКІалде
щола.

36. Жидеда жо бихьулел гІадамазе гьєб кьояль وَبُرَزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَىٰ ۝٣٦
жужахІги загьир гьабула.

Гьєб Къиямасеб кьо букІиналда ва хІисаб-мизан букІине букІиналда инкар ккун рукІарал гІадамазе загьир гьабула гьєб жагъаннама, гьезул хІинкьиги хІасратги цІикІине.

37.38.39. Жив кьосаравлъун, дунялалъул чІаголъи فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ۝٣٧
жинца гІаса бицаравлъун вукІарав инсанасе гьєв وَأَنزَلْنَا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۝٣٨
жаниве вуссунеб бакІ букІизе буго хІакълъунго فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۝٣٩
жужахІалъул боркьараб цІа.

40.41. Амма жив Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَىٰ النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ۝٤٠
гІазабалдаса хІинкьун, гьесда цеве
чІезе вукІин лъан, жинца напс гьелъие
бокьараб жо гьабиялдаса нахье чІван فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۝٤١
хьвадарав инсан вуссунеб бакІ хІакълъунго
нигІматазул алжан буго.

Гьаб шуго аяталда бицараб жо буго жиндир дагъабниги гІакълу ва пикру бугев чиясе жиндирго напсалъул гІамал борцунеб цІадиро гІадаб жо. Гъаниб гІемераб ургъизе кколеб, хІисаб гьабизе кколеб жоги гьечІо, жиб балъгояб, бахчараб жоги гьечІо. ПадегІанав Аллагъас баянаб каламалдалъун абубеб буго жиндие дунялалъул чІаголъи бокъарв, жинца куфру-ширк гьабун хьвадарав чи вуссунеб бакІ жужахІ буго, жив ахират бокъун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкьун хьвадарав чи вуссунеб бакІ алжан буго абун. Щивав инсанас пикру гьабизе ккела жив щиб кьукъаялда гьоркьов вугеб абун.

42. Дуда мушрикаца гьикъулеб буго, يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۝٤٢
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Къиямасеб кьо
щиб жо бугеб ва гьєб кида чІолеб абун.

43. Дуда щиб жоха лъалеб гьєб Къиямасеб فِيمَا أَنتَ مِنْ ذِكْرِهَا ۝٤٣
кьоялъул хІакълъуль?

44. Дур БетІергъан Аллагъасде буссунеб буго гьєб إِلَىٰ رَبِّكَ مُسْتَهْجَا ۝٤٤
кьоялъул гІелму-лъай.

Гьєб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда аскІоб тараб гьаибаб амруялдаса цо амру.

45. ХІакълъунго мун вуго, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, إِنَّمَا أَنتَ مُنذِرٌ مَّنْ يَخْشَاهَا ۝٤٥
дуца хІинкьи кьолев Расул, гьєб ахират
букІиналда божун гьелдаса жив хІинкьулев чиясе.

Гьелда божуларел гІадамазе дур хІинкьи кьеяль щибго мунпагІатти

гъабуларо.

46. Гъеб Къиямасеб къо жидеда
 бихъараб мехаль гьелъул гІазабалъул
 ва гьелдасан хІинкъиялъул кутакаль
 гьел мушриказда ракІалде ккола жал
 дуниялалда чІаго рукІинчІин цо къоялъул радал гІужаль, яги
 къаси гІужаль гурони абун.

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ رَوَّهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ
 صُحْرَاهَا

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату НназигІаталъул тафсир ва
 таржама хъван тІубана.

Кинабго рецци тІадегІанав Аллагъасе буго.

80. Сурату Габаса

سُورَةُ عَبَسَ

Маккайлада жиб рещтине гьабураб, жинда жаниб кикъоялда киги аят бугеб.

Гьаб хирияб сурат «Сурату Ннажмалда» хадуб рещтине гьабунин абун галимзабаца (гьеб буго 53 абилеб сурат).

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдальн.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Аллагьасул свалат салам лъеяа аварагас
гьумер букIкIине гьабун цо бецав чи жиндихье
вачIараб мехаль ва гьесие жаваб кьеялдаса
вуссунги чIана.

عَبَسَ وَتَوَلَّى ١
أَن جَاءَهُ الْأَعْمَى ٢

3. Дуда щиб лъалеб, МухIаммад ﷺ,
гьев бецав чи ватизе бегьула цIакъго жив
тIовитIун кколев, жиндир мунагъздаса вацIцIальн
кколев.

وَمَا يَذْكُرُكَ إِلَّا فُتُورٌ ٣

4. Яги гьес дур вагIзаялда гIинтIамун, гьелдаса
мунпагIат босизеги бегьила.

أَوَيْدَكَ فَتَنْفَعَهُ الْذِكْرُ ٤

Дуе жал тIоритIизе бокьун ругел кьурайшиязул ханзабаз босулеб
мунпагIаталдаса цIикIкIун.

5.6. Амма жинца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечIого
гьесдаса гIей гьабун жив чIухIун чIарав чиясулгун
дуца хабар бицунеб буго ва гьев иманалде тIовитIизе
бокьун дуца гьесие дагIватги гьабулеб буго.

أَمَّا مَنْ أَسَفَعَ ٥
فَأَن ت لَهُ تَصَدَّى ٦

7. Дуе щибго кьварилъи ва кIалгьикъи гьечIо гьев
капурчияс иман лъечIо абун.

وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا نَذْرٌ ٧

Дуда тIадаб жо буго гьезухье рисалат щезаби. Гьезда иман лъезабизе
дуда кIоларо.

8.9.10. Ва амма жив духье цIакъ гIедегIун вачIарав,
жив Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкьаравлъунги вугев
чияс дудехун хитIаб гьабураб мехаль, мун гьесие
жаваб кьеялдаса вуссун чIолев вуго ва кьурайшазул
мушриказдехун кIалъалев вукIун, мун гьев чиясда
кIалъаялдаса машгьуллъулев вуго.

وَأَمَّا مَنْ جَاءَهُ يَسْعَى ٨
وَهُوَ يَخْشَى ٩
فَأَن ت عَنْهُ تَالَهَى ١٠

Гьаб анцIго аят рещтине гьабиялъе сабаб бицун тафсиральн

Галимзабаца абунa: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг цo къоялгъ машгълулгун вуклaнa къурайшиязул церехъабазе дагIват гъабиялда. Аварагасул ﷺ хьул лъун буклaнa гълел церехъабаца иман лъуни ва гълел Исламияб диналдеги рачIани, гъезда нахърилългунел цогидал гIадамазги иман лъела абун. Цинги гъесда тIаде вачIун жинда Аллагъ разилъаяв Габдуллагъ ибну Уму Мактум абулев асхIабас ахIана: «Я расулаллагъи! Дуца дида лъазе гъабе Аллагъас ﷺ дуда лъазе гъабураб жо!»-абун.

Гъев Габдуллагъ беццав чи вуклaнa ва гъесда лъалеб букIинчIо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг гълел къурайшиязде кIалгъалев вукIин. Жиндие аварaгас ﷺ жаваб къечIеб мехалгъ Габдуллагъица кIиабизеги ва лъабабизеги жиндир суал такрар гъабуна. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасе гъеб иш бокъичIого гъес гъумер букIкIине гъабуна, ва гъев Ибну Уму Мактумие жаваб къечIо. Гъаб амруялдаса хадуб тIадегIанав Аллагъас гъаб анцIго аят рещтIине гъабуна ва гълелдаги тIад аварaгасе ﷺ насихIат гъабун абунa:

11. Дуца тIокIаб гъединаб иш гъабуге! Гъеб Къуръан буго жиндаса вагIза босизе бугеб Аллагъасул

كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ١١

калам.

12. Жиндие бокъарав чияс гълелдасан вагIза босула.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ ١٢

Гъеб Къуръаналгъл вагIза босизе бокъичIого чIарал гIадамазул дуца кIвар гъабуге! Гълел гIадамазе дагIват гъабулевги вукIун дудаса гIелму тIалаб гъабун вачIарав чи дуца жаваб къечIого тоге. Мун тIалаб гъавун вачIарав чиги живго тун, дудаса тIурун унев чиясда хадув лъугъин гIакъилаб иш гъечIо!

ТIадегIанав Аллагъас гълал аятал рещтIине гъарун жинда гIайиб чIваралдаса, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас цониги мискин-пакъирав чиясе гъумер букIкIинчIо, цониги бечедав чиясда цеве чIун гъесие хабарги бицинчIо. Хирияв аварaгасул ﷺ мажлисалда мискинзаби жидер бищун къадру бугеллгун рукIунаан. Жинда тIаде Ибну Уму Мактум лъугъараб мехалгъ аварaгас ﷺ гъесда абулеб буклaнa: «МархIаба дуе! Мун сабаблгун дир БетIергъанас дида гIайиб чIварав чи» - абун, цинги гъесда гъоркъ жиндир халгIат тIамун гъев гIодов чIезеги гъавулев вуклaнa.

13.14. Гъаб Къуръан буго Аллагъасда аскIор даража тIадегIанал къадру тIокIал жал рацIадал кагътазда тIад хъван бугеб Аллагъасул

فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ١٣

مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ١٤

калам. ЩайтIаналгъл ва цогидаб махлукългъл заралалдаса жиб

цунун бутеб, жиндиль щибго хис-бас кколареб.

15.16. Жал хириял, аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بِأَيِّدِي سَفَرَةٍ
чапарзабилъун жал ритлел малаикзабазул кодоре كَرَامٍ بَرَقَ
къун Аллагъасул расуласухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жал щвезе
гъарулел гьел Къуръаналъул аятал.

Цоги магІна гъабуна: ЛавхІулмахІфузалдаса гъеб Къуръан хъван накъло
гъабуна (гъенисан цоги бакІалда хъвана) малаикзабазул квераздалъун
абун.

17. Жив чІваяв ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرُهُ
рахІматалдаса рикІклад гъавеяв капурав инсан!
Гъесул Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялъул ва гъесул жиндие
ругел гІемерал нигІматазда инкар кквеялъул гІажайблъи ва гуч
бихъуларихъа!

18. Гъадин чІухІун жив хъвадизе ккани гъев инсанас مِنْ أَيِّ نَسَبٍ خَلَقَهُ
пикру щай гъабулареб жив щибжоялдаса вижарав
абун.

19. Манидал къатІраялдаса вижана Аллагъас مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ
جَلَّ جَلَالُهُ гъев инсан, цинги эбелалъул чохъониб
чанго батІияб сипаталда гъесул вижин къадар гъабуна.

20. Цинги лъимер гъабизе мех шведеал гъеб نَزَّ السَّيْلُ يَسْرَةً
лъимералъе дунялалде бачІине нухги хІадурана ва
гъеб нух бигъаябги гъабуна.

21. Жиндие бихъизе гъабураб гІумру гІубан хадуб نَزَّ امْرَأَتُهُ فَافْتَرَهُ
Дица гъев инсан хвезе гъавуна ва ракъульги вукъана.
Цогидал хІайванал ГІадин ракъалда гІадго тун махІцун, гІалхул жалаз
ва хІанчІаз гъан кваналеблъун течІо инсанасул къаркъала.

22. Цингиги гІадегІанав Аллагъасе бокъараб мехаль فَإِذَا نَسَاءُ أَنْشَرَتْهُ
гъев инсан хабалъа гІаде вахъине гъавула ва гъесул
хІисаб-мизан гъабун гъесие жазаъги гъабула.

23. Мун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасиялъиялдаса нахъе كَلَّا لَمَّا بَقِضَ مَا أَمَرُ
чІвае, я гъав капурав инсан! Гъев инсанас жинда
гІад къараб амру гІубачІо:

жинца иман лъечІо, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как бачІо, закат къечІо ва хІалалаб-
хІарамаб жо батІа гъабун амру-нагъю гІубан хъвадичІо.

24. Гъев инсан валагъе абе (пикру гъабун) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие ризкъилъун къун бутеб
батІи-батІияб гІагІамалде.

Ва гьелъул пикру гьабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гьабе абе гьес.

25. ХІакълъунго Дица зодиса гІемераб цІад
рештІине гьабуна.

أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ٥٥

26. Гьеб цІадалдалъун ракъги багъаризе гьабуна:
жинда тІад хур-хер бижине хІадур гьабуна.

ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ٥٦

27. Цинги гьеб ракъалда тІад щибаб мугъ бугеб жо
бижине гьабуна.

فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ٥٧

28. Цибил ва цогідаб пихъги бижине гьабуна,
гІурччинго кваналел бахчаялъул нигІматалги рижине
гьаруна.

وَعَبًّا وَقَضْبًا ٥٨

29. Зайтуналъул ва чамастакил пихъги бижине
гьабуна.

وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ٥٩

30. Керчал, бечедал ахалги.

وَحَدَائِقَ غُلَبًا ٦٠

31. Гьуинал лазатал пихъалги, хІайваназе кваназе
гІалахалда херги бижине гьабуна.

وَفِكْهًا وَأَبْنَا ٦١

32. Гьаб кинабго жо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бижана нуже ва
нужер хІайваназе жиндаса мунпагІат босулеблъун,
гьелдалъун нужеца яшав гьабулеблъун букІине.

مَتَعًا لَّكُمْ وَلِأَنفُسِكُمْ ٦٢

33. Къиямасеб къо тІаде шун жинца гІундул гІинкъ
гьарулеб гучаб гьаракъ бахъараб мехаль гьала
инсанасда жив дунялалъул рукъов цІакъ мекъаб хІалаль хьвадун
вукІин ва жив ахираталье чІового хутІун вукІинги.

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةُ ٦٣

34. Гьеб къо буго щивав инсан жиндирго
напсалъул ургъалида вукІунеб къо.

يَوْمَ يَنْفِرُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ٦٤

Гьеб къояль инсан жиндирго вацасдасан лъутула.

35. Жиндир эбел-инсудасанги
лъутула.

وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ٦٥

36. Жиндир чІужуялдасаги, лъималаздасаги
лъутула.

وَصَلْحَتِيهِ وَبَيْنِهِ ٦٦

37. Гьеб къояль щивав инсанасе букІуна
жив цогідаздаса машгъул гьавулеб
ургъел ва къварилъи.

لِكُلِّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ يَوْمَ ذَٰلِكَ شَأْنٌ يَّعْنِيهِ ٦٧

Аллагъасул свалат салам лъеял аварагзабазда умматалъул гІадамаз
гьарараб мехаль жиде шапагІат гьабе абун, ниж гьаб захІ малъиялдасан
хвасар гьаре абун, гьезги абула: «Дун гьелъул агьлулъун гьечІо, нужеца
цоги чи цІехе нуже жинца шапагІат гьабулев. Дун дирго напсалъул

ургъалида вуго!» - абун. Гъеб хІалалда рукІула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильер хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну кьун гъес шапагІат гъабизегІан. Гъеб буго нильер аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб хассаб шапагІат.

38. Гъеб кьояль цо гьурмал рукІуна жидеда нур وُجُوهُ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ٢٨
бараллъун ва жал рохараллъун.

39. Жал рохун гьимулел ва цоада жидер рохел صَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ٢٩
бицунелги рукІуна.

Гъел руго дунялалда ругеб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкьун гъесие тІагІат-гІибадат бацІагІад гъабурал муьминзаби.

40. Цоги гьурмал рукІуна гъеб кьояль жидеда وُجُوهُ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ٤٠
гІад кІкІлуйги хІурги рекІун бугел.

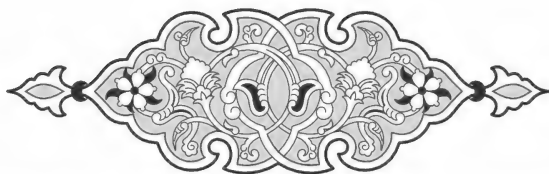
41. Жидеде тІаде бецІлъи ва чІегІерлъи бачІун ругел. نَرَهَفَهَا فَرَّةٌ ٤١
ХІинкьи-къварилъияль жал хисизе гьарун ругел,
чІегІер гьарун ругел.

42. Гъел гІадамал руго жал дунялалъул أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ ٤٢
рукъор куфру-ширкалда рукІарал, жидеда
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъи ва гІадамазе зулму-пасалъи гъабулел
рукІарал.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иман-исламалда тІоритІун, гъелда хъвадизе гьарун ва гъелда хвезе гьарун Къиямасеб кьояль гьурмал берциналлъун тІаде рахъине гьарулеллъун гьареги ниль киналго!

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Габасаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

81. Сурату Ттаквир

سُورَةُ التَّكْوِيْرِ

«Сура тул Масадалда» хадуб жиб рецтине гьабураб (111 абилеб сурат).

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Зодиса бакъул канлъи ине гьабураб гIужаль. وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ١
Цо жоялда гьорлъ жемун бакъ бахчараб гIадин гьеб
бакъ жиб бихьulareб ва жинца канлъи кьолареблъун жиб гьабураб
мехаль.
2. Жидер бакIаздаса рортун цIвабиги нахье араб وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ٢
гIужаль.
3. Шулиял мугIрулги гьаршун гIодоре ине وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ٣
гьарураб гIужаль.
4. Къинлъизе мех шварал варанабиги жидер وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ٤
милат гьабичIого гIалахалдаго тараб мехаль.
5. Киналго гIалхул хIайваналги жал хIинкъун وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ٥
цохIо бакIалде данде ракIарараб гIужаль.
Гьезул бишун кьуватал чанахьабиги жинда аскIоб бугеб загIипаб
чан кваназе ургьulareб, гьелда регIulareб гIужаль. Гьел хIайванал
гIаде рахъизе гьарун цоцадаса кьисас босизе риччала цинги цидасан
ракъалде русине гьарула.
6. Киналго ралгьадалги жал цIалъун лъугьун وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ٦
лагь-лагьиялда рукIунеб гIужаль.
7. ЛъикIалги квешалги гIадамал цоцаздаса ратIа وَإِذَا الْنُّفُوسُ زُوِّجَتْ ٧
гьарун, лъикIал гIадамал алжаналда жанир ва
квешал гIадамал жужахIалде жанир данде гьарураб мехаль.
- 8.9. Жий чIаго ракъуль юкъун йикIарай وَإِذَا السَّمَاءُ كُفِّرَتْ ٨
гьитIинай ясалдаги гьикъулеб гIужаль: «Мун
щиб мунагь букIун чIагого ракъуль юкъун йикIарай» بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ٩
абун.
10. Жидер гIамал хьварал кагьталги тIиритIун وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ١٠
гьезда цере лъедал.
11. Жидер бакIалдаса рахъун зобалги нахье росараб وَإِذَا السَّمَاءُ كُفِّرَتْ ١١
гIужаль,

12. кутакалда жужахІалъул цІаги боркъараб
гІужалъ.

وَلَمَّا الْجَحْدُ سَعَرَتْ ﴿١٢﴾

13. Муъминзабазде алжанги цІакъ гІагарде бачараб
гІужалъ.

وَلَمَّا الْجِنَّةُ أُرْلَقَتْ ﴿١٣﴾

14. Гьал гІаламатал жиндир ругеб Къиямасеб
къоги чІун БетІергъан Аллагъасда цере

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾

махІшаралда рахъун чІезе гъарураб мехалъ щибаб напсалда
лъазе буго жинца дунялалда гъабун букІараб гІамал. Гъеб

къоялъ гъесие гІузру бачине бакІ букІунаро, лъутунги ворчІунаро,
гІакІа-ришват къунги гъев хвасарлъунаро. Щибаб напсалъ жинца
гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ чІамулеб къо буго гъеб.

Гъаб сураталда жаниб бугеб анкъабилеб аяталъе тафсир гъабун
гІалимзабаца чанго батІияб рагІи бицун буго. Цо рагІи буго
нилъеца гъаниб хъвараб. Цоги рагІи буго инсанасул къаркъалаги
рухІги данде гъабураб гІужалъ абун. Цоги рагІи буго муъминзаби
хІурулгІинзабигун данде гъарураб гІужалъ абун. Цоги рагІи буго
щибаб умматалъул ва къавмалъул гІадамал цоцазе данде гъарураб
гІужалъ абураб. Цоги рагІи буго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун жидее лагълъи
гъабурал аллагъзабиги, гъезие лагълъи гъабурал мушрикалги данде
гъарураб гІужалъ абун.

Гъаб сураталъул бицен гъабураб чІагого ясал ракъулъ рукъиги
жагъилиял гІарабиязул гІадат букІана. Гъел ясал хъихъизе кІоларо
абун, яги гъез жидее нич гъабила абун хІинкъун рукъулаан гІарабияз
гъел ясал чІагого ракъулъ.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабасул бицулеб тарихалда хъван
буго: Гъев ГІумар асхІаб жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъаял асхІабзабигун
гІодов чІун вугеб гІужалъ гъев дагъавго гъимана, цинги хадув
жиндир маргІу чвахун гІодизеги гІодана. Жинда Аллагъ разилъаяв
ГІумар асхІабасда гъикъидал щиб жоялъ мун гъимизе гъавурав цинги
гІодизеги гъавурав абун, ГІумар асхІабас абун: «Жагъилияб заманалъ
ниж рукІана нижеца гІатІги буцун гъелъул алагъги гъавун, гъесие
лагълъи гъабулел. Цо дагъаб замана ун нижеде квен ракІалде щвараб
мехалъ нижеца гъев гІатІал вуцун гъавурав аллагъ кваналевги вукІана.
Гъаб ахІмакъаб иш ракІалде щвеялъ дун гъимизе гъавуна. Дун гІодизе
гъавураб иш буго дида ракІалде щвей дица дирго яс чІагого ракъулъ
лъураб заман^[1]»-абун.

[1] Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумарица жиндирго яс чІванин бугеб хабар

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхІаб жагъилаб заманаль гъеб хІалалда вукІана. Исламияб диналде вачІараб мехаль гъесул Іаркъабазда кІиго мухъ лъугъун букІана жив Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун гІемер гІодулев вукІун. Гъесда Халифалъун вугеб заманаяль цо гІадан ятана ракъарал лъималазе квен гъабулеб буго абун раклалде ккезе гъабун лъим жанибе тІураб хъаг цІаялда тІад лъун, гъенире жанире чІинхалги рехун, гъел лъимал кѳижизаризе хІилла ургъарай.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхІабас гъелъие ва лъималазе карщ гъабизе ханжуги нахги босун вачІун, гъеб хъагинибеге рехун жив ракъалда вегун, мегежги хІурул цезе гъабун, гъеб хъагалда гъоркъ цІа рекІинабизе яхІ бахъулев вукІана ва жинцаги абULEB букІана: «Вай дуе лъикІ букІаяв Пумар! Пумарил эбелаль Пумар гъавунго вукІинчІеванищ!» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхІаб халифалъун вугеб мехаль сардилъ тІаде вахъун Мадина шагъаралъул рагІалде ун гъений йигей унтарай, беццай, жинда валагъулев чи гъечІого хутІарай херай кІодое лъимги кьун, квенги кьун, гъелъул кІващ-гъизги бацІцІад гъабун рогъалил как балелде масжидалде вачІунев вукІана.

Гъав хирияв Пумар асхІаб сардилъ къватІиве вахъун жиндир рагІияталъул хал гъабизе къватІазда свердулев вукІана. Гъедин свердулаго гъесда цо чІужугІаданалъул гІоди ва зигара рагІун гъеб рукъалде аскІове къадал гъесда лъана гъей йикІин лъимер гъабизе унтарай гІадан. Хехго рукъове ун жиндир чІужу гъелъие чІарахъанлъи гъабизе йитІана ва цогидалги гъей гІаданалъул хІажатал тІурана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхІаб вахІшилъиялъул гвендиниса къватІиве вахъине гъавун, инсанлъиялъул бищунго лъикІал сипатазда хъвадизе гъавураб жо буго Исламияб дин. Гъеб дин буго гъесул рекІелъги чорхольги жиб бессун букІараб. Гъеб исламияб дин буго гурхІел-рахІмуялъул, гІелму-диналъул, эркенлъи, тІаса лъугъин, ва цогиги киналго берцинал ва лъикІал сипатал жинда жанир ругеб дин.

гІалимзабаца битІараблъун рикІунеб гъечІо цо чанго сабабалъе гІоло, гъездасан:

-гъев ясал чІвалев чи вукІун ватани гъесул яс ХІапсат кин гъес чІаго тарай, гъейги гъаюн йикІадго жагъилаб заманалъго.

-гъесул гъеб хабар, пониги аслияб хІадис гІелмуялъул ва тарихалъул тІахъазда рехсечІого кин тараб.

-гъеб хабар битІараб батаниги, гъелъул кинабгІаги зарал гъечІо гъев хирияв асхІабасе, шайгурелъул ислам босун хадуB чиясул кинилго цере арал мунагъал чурулелъул.

Гъаб хабар гъечІо рафизаца (шигІитаца) ургъараб гъересияб хабар гурони, жинда Аллагъ разилъаяв Пумарида гІайиб гІунтІизабизе бокъун.

15. ПтадегІанав Аллагъас абулеб буго: Дун гьедулев ﴿١٥﴾
вуго, дие бокъун гьедизе Птадаб гьечІониги, жал
раккулеб мехаль жидер канлъи загІипал, бакъ
баккидал жидер кунчи ПтагІунел,
16. Зобалазда жал хъвадулел, цинги жал тІерхъун ун ﴿١٦﴾
жидерго рукъзабахъе алхул чанал Птадин жал рахчулел
цІвабзадалъун.
17. Жиб бецІлъараб сордоялдалъунги, ﴿١٧﴾
18. жиндир канлъи загъираб къоялдалъунги ﴿١٨﴾
гьедулев вуго ПтадегІанав Аллагъ:
19. ХІакълъунго гъаб МухІаммадица ﴿١٩﴾
цІалулеб Къуръан Жабраил малаикас гьесухъе
бачІараб Аллагъасул ﴿٢٠﴾ калам буго.
20. Жиндир къуват-гуч бергъарав гъев ﴿٢١﴾
Жабраил, гІарщальул БетІергъан Аллагъасда
аскІов къадру-къимат бугев.
21. Зобалазда ругел малаикзабиги жиндие мутІигІав, ﴿٢٢﴾
аварагабазде ﴿٢٣﴾ вахІю босун витІизе жинде Аллагъас
божилъи гъабурав вуго гъев Жабраил малаик.
22. Гъав нужде витІарав авараг ﴿٢٤﴾ жундуца
ккурав, жиндир Пакълу хисарав чи гьечІо.
23. ХІакълъунго гъав МухІаммад аварагасда ﴿٢٥﴾
Жабраил малаик вихъана бакъ баккул
рахъалда зобалазул Пталъиялда.
- Жиндир нураль кинабго бакъбаккул рахъ цезе гъабун. Гьесул аслияб
сураталда вихъана аварагасда ﴿٢٦﴾ гъев Жабраил. Гъеб букІана
ХІираъ нохъода жанив вукІун жиндихъе Къуръан босун Жабраил
вачІине байбихъаралдаса дагъабго заман араб мех.
24. Гъев МухІаммад авараг ﴿٢٧﴾ жинда
вахІю гъабураб жо бахчун толев гьечІо, гъеб
умматалъухъе швезе гъабизе жив бахиллъулевги гьечІо.
25. Гъев МухІаммадица ﴿٢٨﴾ цІалулеб
Къуръан жиб Аллагъасул ﴿٢٩﴾ рахІматалдаса
рикІІад гъабураб шайтІанальул рагІиги гьечІо.
Мушрикаца абухъе гъеб Къуръан шигІру гьечІо, сихІру гьечІо, инсанас
ургъараб калам гьечІо, шайтІанальул гьересияб вахІюги гьечІо.

26. Нуж я гьал мушрикал шиб нухаль хьвадулел فَاتَيْنَ تَذَهُبُونَ ﴿٢٦﴾
 гьаб Къуръанги, Къуръан жинда рещтине гьабурав
 аварагги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гьавун?

Жиндир аятал мухIканаб, жиндир хIукму баянаб, жинца бицунеб жо
 гьереси гьабизе кIолареб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламги гьереси гьавун.
 Жидеда гьесул ритIухълъи ва аманат лъалев, жинца кидого гьереси
 бицинчIев, хиянат гьабичIев МухIаммадги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кин гьез гьереси
 гьавулев?

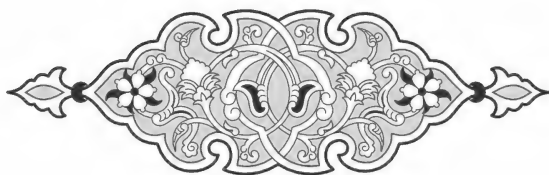
27. Гьаб къуръан гьечIо жинца гIадамазе вагIза إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾
 гьабулеб, лъикIаб квешаб гIадамазда ракIалда
 швезабулеб, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гурого.

28. нужер битIараб нух къваригIарас ва витIун لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾
 ккезеги къваригIарас, гьаб къуръаналда
 рекъон гIамал гьабе абе.

29. Нужеда лъикIаб гIамал гьабизе وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾
 ва хIакъаб диналда чIезе кIоларо
 гIадегIанав Аллагъасул тавпикъ-квербакъи букIун гурони,
 кинабго махлукъалъул бетIергъанлъун жив вугев.
 Гьев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ тIалаб гьабе нужеца нуже тIоритIел ва жив
 разияб гIамал гьабизе тавпикъги.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Ттаквиралъул
 тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещгги гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

82. Сурагул ИнфитIар

سُورَةُ الْإِنْفِطَارِ

Сурату-НназиIаталда хадуб рещтIине гьабунин гьаб сурат абунa тафсиралъул Iалимзабаца.

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагьасул IIаралдaлъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Аллагьасул جَلَّالُهُ амруялдалъун зобал хъвалхъун إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ١
араб мехаль, малаикзабазул боял ракъалде рещтIине.

2. Зодир ругел IIвабиги жидер бакIаздаса рортун وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَرَتْ ٢
араб мехаль.

3. Ралъадалги цоцазде тIаде kIанцIун, цоцаль وَإِذَا الْيَحَارُ فُجِرَتْ ٣
журан цохIо ралъад гIадин лъугъараб мехаль.

4. Хварал гIадамал жанир рукIарал хобалги وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ٤
рагъун гьенир жанир рукIарал гIадамал ракъул мугъалда тIаде рахъараб мехаль.

Гьал руго Kъиямасеб кьо чIеялъул гIаламатал. Гьал гIаламатал загьирлъараб мехаль ва жив махIшаралде вахъун тIадегIанав Аллагьасда цеве эхетун чIараб мехаль

5. Шибаб напсалда лъазе буго жинца عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ٥
дунялалъул рукъоб гьабураб кинабго гIамал, жинца гьабичIого тараб гIамалги.

Цогиги магIна гьабунa: жинца гьабураб гIамал ва жив хун хадуб жиндир гIамалалъул нахье хутIараб асарги лъазе буго шибаб напсалда абун. Жинца гIелму малъун букIун батани, масжидал, мадрасаби ран рукIун ратани, гIелму хъван нахье тун букIун батани, Аллагьасул جَلَّالُهُ диналъе гIоло жигъад гьабун гьеб дин цIи гьаби ва гIатIид гьаби загьирлъун букIун батани:-гьаб кинабго ва гьалда рельеъараб лъикIаб гIамал буго инсанас жиндие мунпагIаталъе нахье тараб ва Kъиямасеб кьо щвезегIан жиндие ажру-кири цIикIкIунеблъун букIунеб.

Гьабго мисал буго цо чияс квешаб нух лъун букIун батаниги. Гьеб нухаль хъвадаразул мунагъал гьесие рачIунел рукIуна Kъиямасеб кьо щвезегIан. Гьаб магIнаялда жинца тIоритIел гьабулеб Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб мухIканаб хIадисги буго.

6. Я гъав инсан! Мун щиб жоялъ гуккун يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا عَرَفَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ٦
вугев дуда гурхIулев, дуе жинца гIемерал

нигІматал кьолев, сахаватав, цюбал гІагІидав Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ
мун гІасилъизе ккани?

7. Гьев БетІергьан Аллагь вуго гуриш فِي الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾
жинца мун вижарав, дуе берцинаб
черх гьабун, чІурканал лугбал гьарун, кинабго жиндир
махлукьалдаса хира гьавун мун хьихьарав.

Дуе гІакьлуги кьурав, бихьи-рагІиги кьурав. Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ дур
БетІергьан вукІиналда тІоритІел гьабулел гІемерал гІаламатазул пикру
гьабизе жинца дуе рагІиги гьабурав.

8. Жиндие бокьараб хІалалъ берцинаб сипат- فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾
сураталда вижана Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ мун.

9. Гьадин бугониги нужеца Аллагьасда كَلَّامٌ لِّتَذَكُّرُونَ بِالَّذِينَ ﴿٩﴾
лъолеб гьечІо, гьесие гІибадат бацІцІад гьабун,
гьев цо гьавун хьвадулел гьечІо.

Нужеца Къиямасеб кьо гьереси гьабулеб буго. ХІисаб-мизан ва
жазаъ букІине букІиналда нуж божулел гьечІо.

10.11. ХІакьлъунго нужер щивав инсанасда وَإِنَّ عَلَيْهِمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾
цадахъ жидеца гьезул гІамал хьвалел малаикзаби
руго, Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ жал хириял ва жидеца щибго
жо гьоркьоб течІого лагьзадерил гІамал хьван нахье
цІунулел. ﴿١١﴾ كَرَامًا كَتَبِينَ

12. Гьезда лъала нужеца гьабулеб кинабго гІамал: يِعْمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾
лъикІаб букІа, квешаб букІа, бальго гьабураб букІа,
загьирго гьабураб букІа.

13. ХІакьлъунго Аллагьасда وَإِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾
аварагасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахьрильлъун жидеца лъикІаб
гІамал гьабурал муьминзаби алжанальул нигІматазуль рукІине
руго.

14. Ва хІакьлъунго жидеца Аллагьасда وَإِنَّ الْفَجَّارَ لَفِي حَيْمٍ ﴿١٤﴾
инкар ккун куфру-ширк гьабун хьвадарал
гІадамал жиб боркьараб жужахІалъул цІадар рукІине руго.

15. Жидеца гьареси гьабулеб букІараб Къиямасеб يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٥﴾
кьолялъ гьел жужахІалде лъугьине гьарула.

16. Гьезие гьеб жужахІалдаса рорчІизе бакІги وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾
гьечІо.

17. Дуда щибха лъалеб, я гьав инсан, гьаб وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٧﴾
Къиямасеб кьо щиб кьо бугеб?

18. Жегиги дуда гьєб кьо шиб кьо бугєб шибха ﴿١٨﴾ نُمَّا أَذْرٰكَ مَا يُوْمُ الدِّينِ
лъалеб.

Дуда гьєб бихьун гьєчІєлъул, жиндир сипат бицун жиб лъалеб кьо гьєчІє гьєб! ЦІакъ захІматаб, хІинкъараб, жиндир гІакъуба-къварилъи цІикІІараб кьо буго!

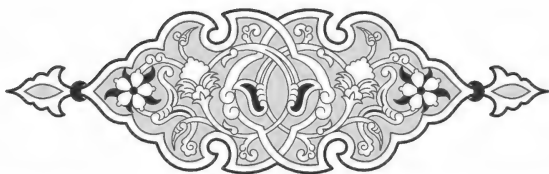
19. Гьєб кьо буго цониги напсалда ﴿١٩﴾ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ
кІолареб жиндиего, яги цогідаб напсалъє
лъикІлъи гьабизе, яги жиндаса зарал
нахъє чІвазєги. يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ

Кинабго амру ва хІукму гьєб кьоаль букІуна цохІого гІадегІанав
Аллагъасє.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу-ХІазимил Музани абулев гІалимасда Сулейман ибну ГІабдулмалик абулев халифаяс абуна: «Дида лъалеб анищха Къямасєб кьоаль ниль кирє руссине ругел ва шиб жо бугєб Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ аскІоб нильєє хІадурун» - абун. Музанияс абуна: «Дуца дур гІамал данде ккве (борце) Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ калам Къуръаналда, дуда гьєниб батизе буго Аллагъасда аскІоб дудє хІадурун бугєб жо» – абун. Сулайманимца абуна: «Шиб аяталдаха дида гьєб батулєб?» – абун. Музанияс абуна: «Дуда гьєб батизе буго «Жидєца лъикІаб гІамал гьабурал гІадамал алжаналде жанир рукІуна. Жидєца квєшаб гІамал гьабурал гІадамал жужахІалда жанир рукІуна» – абураб аяталда жаниб абуна. Цинги Сулейманица абуна: «Цинги Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ рахІмат кибха бугєб?» – абун. Музанияс абуна: «Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ рахІмат жидєца лъикІлъи гьабулел гІадамазда гІагарда буго» абураб аяталь абухъє буго гьєб Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ рахІмат» – абун.

Суратул ИнфитІаралъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецги Аллагъасє ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ буго.

83. Сура тул Муттафифин

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

Маккаядла жиб рещтине гьабураб, жинда жаниб льебералда антьго аят бугеб.

Гьаб буго «Сура тул Ганкабуталда» хадуб жиб рещтине гьабураб (29 сура). Маккаядла рещтине гьарурал суратазул ахираб сура тги буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдальн.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Квешаб гIазаб ва гьалагIьи буго жидеца цIадиро ۞
ва кьали мукьсан гьабулел гIадамазе.

ГIадамазе хIилла гьабун гьеб цIадиро-кьалиялдасан дагьабго жогижидеца мукьсан гьабун гIемераб ахиратальн гIазабалъе жал хIакьльулел.

2. Гьел гIадамал руго жидеца ۞
гIадамаздаса жиде борцунеб ва цIалел
мехаль кьали ва цIадиро камил гьабун тIубазе гьабулел.

3. Жидеца гIадамазе борцунеб яги цIалел ۞
мехаль гьеб жоялдаса тIаса камизе гьабулел.

ГIалимзабаца абун: Гьал аята рещтине гьаруна Абу-Жутгайнат абулел даранчиясул хIакьальн. Гьесул кIиги батIияб сахI букIана: цояб гIадамазе жинца кьолеб мехаль хIалтIизе гьабулел, цогидаб гIадамаздаса жинца босулеб мехаль хIалтIизе гьабулел. Гьал аята киназего гIаммал руго ва гьаб гIамал гьабулел гIадамал жидеца Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ ццим бахьунел руго.

4.5. Гьал гIадамазда ракIалдейиш кьолеб бугеб ۞
жиндир хIинкьи кIудияб Кьнямасеб кьояль
жал тIаде рахьине гьаризе гьечIо абун. ۞

6. Гьаб кьо буго киналго гIадамал ۞
жидер хIисаб-мизан гьабизе гьаб кинабго
махлукьальн БетIерган Аллагьасда цере рахьунеб кьо.

7. Жал хIинкья абе гьал цIадиро-кьали ۞
мукьсан гьабулел гIадамал, Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ
гIазабалдаса!

ХIакьльунго жидеца Аллагьасде جَلَّ جَلَّالُهُ гIасилъи гьабулел, жидер гIамал кьабихIал гIадамазул гIамал хьварал кагьтал бишунго

ГодобегІанаб сижжин абулеб бакІалда руго.

8. Дуда лъаларо, я гъав инсан, щиб жо бугеб гъеб сижин!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَيِّئِينَ ۝٨

9. Жиб хъван тІубараб жиб хвезе гъабулареб ва хисизе гъабулареб квешал гІамалал тІад хъвараб кагъат букІунеб бакІ буго гъеб.

كَيْتَ مَرْثُومٍ ۝٩

ЖужахІалъул бищунго гъоркъияб тІала буго абунги абуна.

10.11. ЦІакъ квешаб гІазаб ва гъалагІги букІуна гъеб къоялъ жидеца ахират гъереси гъабулеллъун рукІарал капурзабазе.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝١٠

الَّذِينَ يَكْتُمُونَ يَوْمَ الَّذِينَ ۝١١

12. Гъеб ахиратги гъереси гъабуларо жив гІорхъольан ворчІарав, гІасияв, пасикъав, жиндир мунагъал гІемерав чияс гурони.

وَمَا يَكْتُمُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ۝١٢

13. Жиндие Дир Къуръаналъул аятал цІалараб мехалъ жинца абулев:

إِذْ أُنشِئَ عَلَيْهِمُ الْبُتُنُ قَالَ أَسْطِثِرُ الْأَوَّلِينَ ۝١٣

«Гъал руго цереселго гІадамаз ургъарал гъересиял къисаби» - абун.

14. Жив хІинкъа абе гъав къосарав чи, гъадианаб рагІи абизе!

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝١٤

Гъел гІадамал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун

чІеялъе сабаб буго жидер мунагъал гІемерлъун жидер ракІазда тІад квешаб хъал (къаву) лъугъун букІин. Гъеб рекІель щибго жо лъугъунеб гъечІо, гъель вагІза-насихІат къабул гъабулеб гъечІо.

15. Гъал гІадамал жидер гІасилги-пасикълъиялдаса русса абе!

كَلَّا نَبْهَمُ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّسَحْجُونُ ۝١٥

Нагагъ жидер куфру-ширкалда гъел хвани, хІакълъунго гъезда Къиямасеб къоялъ жидер БетІергъан Аллагъ вихъуларо. Гъезда гъоркъобе пардав рехун букІуна гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вихъулареб хІалалъ.

16. Цингиги гъел хІакълъунго лъугъине гъарула жужахІалде жанире.

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ۝١٦

17. Цинги гъездаги абула: «Гъаб буго нужеца жиб гъереси гъабулеб букІараб жужахІалъул гІазаб» - абун.

ثُمَّ يَقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ۝١٧

18. Гъел квешал капурзабиги, жидер гІамал берцинал муъминзабиги цого даражаялда гъечІо тІадегІанаб Аллагъасда аскІор!

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَارِ لَفِي عِلِّيَّينَ ۝١٨

ХІакълъунго лъикІал муъминзабазул гІамал тІад хъварал кагътал тІадегІанал бакІазда руго. ГІаршалда гъоркъ руго гъел абун абуна

цо-цо гIалимзабаца. Гьeб буго ﴿عَلَيْنَ﴾ абураб рагIиялгъул магIна.

19. Дуда шибха лъала, я гъав инсан, гъeб Гиллиюн وَمَا أَذْرَكَ مَا عَلَيْنَا ﴿١٩﴾ шиб жо бугеб?

20. Гъeб буго лъикIал гIамалал жинда гIад хъван, كَبِّ مَرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ жинда гIад хъвай хъвагIай гъабурал муъминзабазул кагъат букIунеб бакI.

21. Гъeб кагъаталъе нугIлъиги гъабула ва гъeб يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾ цIунун букIуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гIагар гъарурал, жал хириял малаикзабаца.

22. ХIакълъунго дуниялалгъул рукъоб жидеца Аллагъ Иِنْ أَتَاكَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ разилъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал гIадамал ахираталда алжаналгъул нигIматазда жанир рукIине руго.

23. ЧIухIарал, рорхатал тахазда гIад гIодорчIун عَلَى الْأَرْأَيْكَ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеe къурал берцинал ва гIемерал нигIматазда балагъун, гъездасан бер ва раkI бохун рукIуна.

24. Гъезул гъурмазда дуда бихъила ва лъала نَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ гъел нигIматазул берцинаб гIаламат ва рохалил нур.

25. Гъезие гъекъезе кьола жинда гIад мугъру يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيْقٍ مَخْمُومٍ ﴿٢٥﴾ чIвараб, жиб бацIадаб ва лазатаб гъекъел. ﴿رَحِيْقٍ﴾-абун жинда цIар бугеб, жиндир тIагIан-махI цIакъ гъуинаб.

26. Гъeб гъекъелалгъул ахиралда мискалгъул خَمْرُهُمْ مَسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ махI букIуна. Дуниялалгъул гъекъолеб жо гIадаб кьогIаб, махI квешаб букIунаро, жиб الْمُسْتَفْسُوتِ ﴿٢٦﴾ гъекъараб мехаль черхалдаго гъуин махI бахъунеб букIуна.

Гъаб бугоха лъикIаб жо тIалаб гъабулел гIадамал жиб тIалаб гъабизе цоцаздаса цере ккезе яхI бахъизе мустахIикъаб лъикIлъи!

27. Алжаналгъул гъекъолел жалазда гъоркъоб وَمِنْ أَجْهِهِمْ مَنْ تَسْنَمُ ﴿٢٧﴾ тасним абулеб жиб борхалгъудаса чвахулеб ицалгъул лъимги жубан букIуна.

28. Гъeб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гIагар عَيْنَا يَنْسُرُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾ гъарурал, жидер даража-макъам тIадегIанал аварагзабаца وَعَلَيْهِمُ السَّكْرُ, шагъидзабаца ва цогидал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал тIаса рищарал муъминзабаца жиндасан гъекъолеб алжаналгъул гъекъел.

Гъеб гъекъел цогигаб алжаналтул агълюялге жидер гъекъолел жалазда
гъоркъобе жубан къола.

29. Х1акълъунго дунялалда ругеб
мехаль куфру-ширкалда ругел г1адамал
муъминзабазде т1ад релъанхъулел рук1ана.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا
يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

30. Гъел муъминзаби жидеда аск1осан унеб
мехаль берал къинк1ун цоцазде ишара гъабун,
гъел махсароде гъарулелги рук1ана.

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾

31. Жидерго агълу-хъязаназухъе гъел
къосарал г1адамал рохун, жиде кеп шун
т1ад руссунелги рук1ана.

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

Муъминзабазда т1ад релъанхъун, гъезие къварильти гъабиялдаса
мушриказе к1удияб лазат-кеп щолел бук1ана, жидер рукъзабахъе
щвараб мехальги гъеб жидер къабих1аб г1амал жидер агълу-хъязаналда
бицун, гъелдаса кеп шун релъанхъулел рук1ана.

32. Жидеда муъминзаби рихъараб мехаль
гъез абулеб бук1ана:

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾

«Х1акълъунго гъал г1адамал руго жал къосарал г1адамал!» - абун.

33. Гъел капурзаби гъеч1о муъминзабазул
г1амалал ц1ехезе ва гъезие хъаравулъти
гъабизе рит1арал г1адамал.

وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَفَظِينَ ﴿٣٣﴾

Аллагъ гъел жинца муъминзаби ц1унулев ва гъезул г1амал жинда
лъалев.

34.35. Гъанже ахираталда муъминзаби
руго алжаналда жанир ч1ух1арал
тахазда т1ад г1одорги ч1ун жужах1алде
унел капурзабазда ралагъун гъезда т1ад
релъанхъулел.

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ
يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

عَلَىٰ الْأَرْيَافِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

36. Гъел капурзабазул г1амалазда рекъараб
жазаъ гъабич1ишха Аллагъас гъезие?

هَلْ تُؤْتِي الْقَهَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Жидеца Аллагъасда иман лъеч1ого, гъесда иман лъурал
муъминзабазе къварильти гъабун жал хъадарал капурзабазе рекъараб
г1азаб буго абадияб жужах1алтул г1азаб. Аллагъас гъезие гъеб
г1азаб гъабун.

Аллагъас ниль ц1унаги гъеб г1азаб т1ад гъабулел г1амалалдаса.

Суратул Муттафифиналтул тафсир ва таржама хъван т1убана.

Кинабо рецц ва шукру т1адег1анав Аллагъасе буго.

84. Суратул Иншикъякъ

سُورَةُ الْاِنْشِقَاقِ

Гъаб сурат рецитине гъабуна «Суратул ИнфитIаралда» хадуб. (82 аб. сурат).

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къиямасеб къоялгъул къварилгъи-балагъалдаса
хIинкъун зобал рихъун араб мехаль إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ١
2. Жал гIадегIанав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ٢ амруялдаги
мутIигIлъараб мехаль. Гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ٣
мутIигIлъизе хIакъаб ва гIадаб буго зобалазда, ва цогидаб
кинабго махлукъалдаги.
3. Кинабго ракъги битIараб майданлъун лъугъараб وَلَا الْأَرْضُ مَدَّتْ ٤
мехаль,
4. Гъеб ракъаль жинда жанир рукIарал وَالْقَلَمُ مَا فِيهَا وَخَلَّتْ ٥
гIадамалги жиндир мугъалда гIаде къватIире
рехун жиб гъездаса чIобоголъараб мехаль.
5. Гъеб ракъги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ٦ амруялъе
мутIигIлъараб мехаль, Гъедин мутIигIлъизе
хIакъаб ва гIадаб буго гъеб ракъалда ва цогидаб кинабго
махлукъалдаги. Гъал гIаламатал жиндие ругеб Къиямасеб къо
чIараб мехаль лъазе буго капурав инсанасда кинаб гIазаб ва
къварилгъи жинда гIаде бачIунебали.
6. Я гъав инсан! ХIакълъунго мун يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا ٧
цIакъ гIамал гъабулевлъун, гъеб гIамал فَمَلَأْنِيهِ ٨
гъабулаго дуда гIакъуба къварилгъи
бихъулевлъунги вуго, мун хун дур
БетIергъан Аллагъасде данде чIвазегIан.
Ахирги мун гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ٩ данд чIвазе вуго ва дур хIисаб-
мизан гъабун дур гIамалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго дуге.
- 7.8. Жиндир гIамал хъварал кагътал فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كَيْدَهُ بِئْسَ مِيزَانُهُ ١٠
кваранаб рахъалгъан къурал гIадамазул хIисаб فَسَوْفَ يَحْشُرُ حَشَا بَاسِيرًا ١١
цIакъ бигъаго ва хехго гъабула.
9. Гъев алжаналда жанив жиндир агълуялда وَيَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِهِ مُسْرُورًا ١٢
аскIовеги вуссуна жив цIакъ вохаравлъун.

БетІергъан Аллагъас жиндие кѳураб кІудияб нигІмат ва гьесул цІоб-
рахІму букІин лъан, гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рецц гьабун вуссуна жив
алжаналда жаниве.

10.11. Ва амма жиндир гІамал хъварал
кагътал мугъалда нахъаса жиндихъе кѳурав
чи гьеб кѳоялъ «Вай дие бугеб къварилъи!» - абун
ахІдолев вукІуна.

وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَأَى ظَهْرَهُ ۝
فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ۝

12. Гьедин ахІделаго малаикзабаца гудрал-рахсаз
вухъун веxъерхъун жужахІалде жанивеги рехула.

وَيَصْلَى سَعِيرًا ۝

13. ХІакълъунго гьев капурчи дуниялалда
жиндир агълу-хъизангун цадахъ цІакъ вохун,
рахІат-лазаталда вукІана.

إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مُسْرُورًا ۝

14. ХІакълъунго гьесда раклалдеги кколеб букІана
жив гІаде вахъине гьавун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ
дандчІвазе гьечІо абун.

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَخُورَ ۝

15. Вуссине гьавизе вуго гьев Кънямасеб кѳоялъ
жиндир БетІергъан Аллагъасде!

بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ۝

ХІакълъунго гьесул гІамал жинда лъалев ва бихъулев вуго гьев
БетІергъан Аллагъ.

16. Бакъ тІерхъун хадуб букІунеб багІарлъиялхІаги
абун гьедулев вуго Дун.

فَلَا أَقْسِمُ بِالشَّفَقِ ۝

17. СордоялхІаги, гьеб сардил бецІлъи жинда гІаде
бачІараб жоялхІаги абунги гьедулев вуго.

وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ۝

18. Жиб цІун, жиндир нур камилъараб моцІалхІаги
абунги гьедулев вуго Дун.

وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ۝

19. Ахираталда нужеда дандчІвазе руго я гьал
капурзаби цоязда гІад цоял ругел балагъал ва
къварилъаби.

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ۝

20. Гьаб кинабго махлуъкги бихъулеб бугелъул,
гьелда жанир жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда
ва гьесул хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел гІемерал
гІаламаталги ругелъул, гьал капурзабазе бугеб жо шиб бугеб гьез
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечІого букІине ккани?

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝

21. Жидее гІадегІанав Аллагъасул
калам Къуръаналъул аятал цІалараб
мехаль гьез суждаги шай гьабулареб?

وَإِذَا فُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ۝

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

22. Гъел капурзабазул тIабиГIат-ГIамалго буго
жидеца гьереси гъабулел рукIин.

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаI, кIиямасеб къо букIин гьереси гъабулел руго гъел.

23. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго гъел
капурзабаца рекIель жанир рахчун ругел
аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабазде тушманлъи гъабулел
пикабри.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾

24. Дуца гъезда рохел бице, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жидее букIунеб жужахIалъул гIазабалдалъун.

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

Жинца цIакъ унтизе гъабулеб, жиб даимаб гIазаб
буго гъеб.

25. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун,
аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилълъун
лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал
муъминзабазе букIине гъечIо гъеб
жужахIалъул гIазаб.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٥﴾

Гъезие букIине буго жиндалъун бадибчIвай гъабулареб, жиб даимаб
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ажру, Гъеб буго нигIматазул алжан ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
разилъи.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб алжан нилъее ризкъилъун гъабеги. Гъеб алжан
щолеб гIамал гъабизе жинца тавпикъги гъабеги.

Сура тул Иншикъякъалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

85. Суратул Буруж

سُورَةُ الْبُرُوجِ

Маккаялда жиб рецитлiне гьабураб, жинда жаниб кьоло кIиго аят бугеб.

Гьаб сурат рецитлiне гьабуна «Сурату Шшамсалда» хадуб. (гьеб буго 91 аб. сурат).

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЦIваби жиндилъ хъвадулел нухазул
бетIергьанал зобалхIаги абун гьедулев вуго
Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ.

وَالسَّمَاءَ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾

2. Жиб букIин хIакъаб, жиб букIине кьотIи гьабураб
Къиямасеб кьоялхIаги абунги гьедулев вуго.

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾

3. Жинца нугIлъи гьабулеб ва жиндие нугIлъи
гьабулеб жоялхIаги абунги гьедулев вуго Аллагь.

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾

Гьаб аяталъе тафсир гьабун гIалимзабаца анцила шуго батIияб нух бицана. Гьел нухазул бишунго машгьураб буго: жидеца уммутазе нугIлъи гьабулел аварагаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ руго, жидее нугIлъи гьабулел умматал руго абураб. Цоги абун: жинца нугIлъи гьабулеб гьаб МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат бугин, жидее нугIлъи гьабулел цогидал киналго умматал ругин абун. Цоги абун: жинца нугIлъи гьабулев МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго, жиндие нугIлъи гьабулеб кьо Къиямасеб кьо буго абун. Цоги абун: жинца нугIлъи гьабулел инсанасул лугби ругин, жиндие нугIлъи гьабулев гьев инсан вугин абун.

Гьаб гьа гьедун тIадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ квешаб дугIа гьабулеб буго жидеца хандакъл рахъун, гьениб жаниб цIа бакун муъминзабазе гIазаб гьабулел руکلарал капурзабазе:

4. Гьел хандакъазул бетIергьабазде балагь швайги
ва гьезие Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ лагIнат буго!

فُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾

5. Гьел руго жидеца кутакаб цIа бакун букIарал.

النَّارِ ذَاتِ الْوُودِ ﴿٥﴾

6. Гьеб цIа сверухъе хандакъазда тIад жал
гIодорчIунги руکلарал.

إِذْهُمْ عَلَيْهِمْ عُودٌ ﴿٦﴾

7. Цинги жал балагъун руکلарал жидер
забаниятаз муъминзабазе гьабулеб бугеб

وَهُرَّ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾

Гакъуба-Газабалде.

8. Жидеда гьел муъминзабздаса
бихъараб шибго квешлъиги букӀинчӀо
гъез иман лъун букӀин гуреб

وَمَا نَقْمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ

الْحَمِيدِ ﴿٨﴾

жиндир къуват гуч бергъарав, жив
вещарав, кинабго рецалъе мустахӀикъав Аллагъасда جَلَّالَهُ.

9. Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго киналго
зобалазулги ракъальулги ханлъи
жиндие бугев.

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинда кинабго
жо лъалев, жив лагъзадерил гӀамалазе нугӀлъун вугев.

Къуръаналда жидер бицен гъабурал «АсхӀабул ухдуд» абулеб
къавмалъул бицун имам Муслимица бицараб халатаб хӀадис буго.
Гъелъул хӀасил буго: Жинда Аллагъ разилъаяв Ссугъайб асхӀабас
абуна: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеда
цере рукӀарал умматазул цо ханасул сихӀручи вукӀана. Гъев сихӀручи
херлъараб мехалъ гъес ханасда абуна: «Дун гъанже херлъун вуго. Дуца
цо гӀолохъанав вас витӀе дихъе, дица гъесда малъизе дида лъалев
сихӀру» - абун. Ханас цо вас витӀана гъев сихӀручиясухъе гъесдаса
сихӀру лъазабизе абун.

Гъев вас унеб нухда цо рагъиб вукӀана (Аллагъасе гӀибадат гъабулев
наsrанияб диналъул чи). Гъев вас гъев рагъибасда аскӀов гӀодов
чӀолаан ва гъес бицунеб хабар жиндие бокъулебги букӀана. Гъедин
сихӀру лъазабизе хъвадулев вуго абун гъев васас дов рагъибасдаса
гӀелму босана. Цо нухалъ гъесда цо хӀайван батана гӀадамаз
гъекъолеб лъималда аскӀоб чӀун, гъел гӀадамал жинца лъималдаса
нахъе чӀвалеблъун. Дов васас абуна: «Гъанже хӀал бихъизе буго дица
гъав рагъибасул гӀелмудай, яги дов сихӀручиясул гӀелмудай лъикӀаб
бугеб» - абун. Цинги гъев васас цо гамачӀ кодобе босана ва жинца
абуна: «Я дир Аллагъ! Гъав рагъибасул гӀелму дуда аскӀоб лъикӀаб
батани дов сихӀручиясул гӀелмуялдаса, дуца гъаб хӀайван чӀвае» -
абун. Цинги жинца гъеб гамачӀ доб хӀайваналда речӀчӀана ва гъеб
хӀайван хвана.

Рагъибасухъе вачӀун гъеб хабар рагъибасда бициндад гъес абуна:
«Я дир вас! Гъанже мун дидасаги хирияв вуго. Дуда загъирго гъаб
гӀелмуялъул гъунарги бихъун буго. Две цӀакъ къварилъиги гъабизе
буго, амма дуца цониги чиясда бицунге дир хабар!» - абун. Гъев васас
унтарал гӀадамал сах гъарулел рукӀана. Гъеб хабар рагӀана жив
бецӀлъун вукӀарав ханасул гӀакълучиясда. Гъев гӀемерал сайгъаталги

росун дов васасухъе ана ва жив сах гъаве абун гъарана. Гъев васас абун: «Дица щивго чи сах гъавуларо, гъел гъадамал Аллагъас ﷻ сах гъарула. Дуца Аллагъасда ﷻ иман лъуни, дица Аллагъасда ﷻ гъарила мун сах гъаве абун». Цинги гъев чияс Аллагъасда ﷻ иман лъуна ва дов васас Аллагъасда ﷻ гъарун Аллагъас ﷻ гъев канлъи бихъулевлъун гъавуна.

Цинги гъев чи ханасда аскIове вачIараб мехаль ханас абун: «Мун лъица сах гъавурав?» - абун. Гъев чияс абун: «Дир БетIергъанас сах гъавуна дун» - абун. Ханас абун: «Дун гурев цоги бетIергъанищха дуге вугев?» - абун. Гъев чияс абун: «Дирги дурги БетIергъан Аллагъ вуго» - абун. Ханас гъесие гIемераб гIакъуба-гIазаб гъавуна жив сах гъавурав чи бице абун. Ахирги гъес дов вас вицана.

Гъев вас ханасухъе вачун вачIана ва гъесда ханас абун: «Я гъав вас! Дуца цIакъ сихIру гъабизе лъазабун бугоха, дуца унтарал сах гъарулел руго, цогиги гIемерал гъунарал руго дур!» - абун. Гъев васас абун: «Дица щивго чи сах гъавуларо. Гъел гъадамал сах гъарула дир БетIергъан Аллагъас!» - абун. Цинги ханас гъев васасеги гIемераб гIазаб гъавуна ва гъес дов рагъибасул хабар ханасда бицана. Гъев рагъиб ханасухъе вачун вачIана. Гъесда ханас абун мун дур диналдаса вусса абун. Рагъиб диналдаса вуссинчIеб мехаль ханас амру гъабун кIудияб хъухъадиро босун гъадамал риччана гъесул бетIералдаса эхеве гъев хъухъазе. Гъедин хъухъан кIуго бутIа гъабун гIодове рехана гъев рагъиб.

Хадуб ханас жиндир гIакълучиясда абун мун вусса гъеб диналадса абун. Гъевги жиндир диналдаса вуссинчIеб мехаль ханас амру гъабун гъевги хъухъан кIуго бутIа гъабун гIодове рехана. Цинги ханас гъев васасеги гIакъуба къуна «мун дур диналдаса вусса»-абун. Жиндир диналдаса гъев вуссинчIеб мехаль, ханас гъев борхатаб къурдасан гIодове рехизе гъадамал ритIана. Гъел гъадамалги гъалагъун гъев вас сах-саламатго ханасухъе вачIана. Хадуб гъев ралъдалъ гъанкъизавизе абун гамаги бачун гъадамал ритIана. Гъел гъадамалги гамагун цадахъ ралъдалъ гъанкъун, лъималда тIаса вилълъанхъун гъев вас гъанжеги сах-саламат ханасухъе вачIана.

Цинги гъев васас абун: «Дуда кIоларо дун чIвaze, дица амру гъабураб иш дуца гъабун гурони» - абун. Ханас абун: «Щиб жо бугеб дуца амру гъабулеб?» - абун. Васас абун: «Дуца гIемераб халкъ данде гъабе, дунги цо гъветIалъул гIаркъелалда дализе гъаве. Цинги дуца дир чIорбутI кодобе босун, гъеб чIорбутIалда жаниб лъун, дида ишанги босун дуца абе: «Дица гъаб чIор рехулеб буго гъав васасул БетIергъан

Аллагъасул «Аралдалъун» - абун. Гъеб иш гъедин гъабуни кIвела дуда дун «Ивазе» - абун.

Ханас гъев васас абураб хIалалъ гIемераб халкъ цо майданалде данде гъабун ва «Орбути» кодобе босун Аллагъасул «АргIи бахъун «Ор рехана. Гъеб «Ор дов васасул къваницида (висок) цвана ва гъеб бакIалда кверги лъун гъев васи хвана. Гъаб иш бихъараб мехалъ гъеб халкъалъ абун: «Нижеца иман лъуна гъав васасул БетIергъан Аллагъасда» - абун. Цинги ханасда бичIана жив жиндаса хIинкъун вукIараб иш лъугъараблъи: Гъеб кинабго халкъалъ Аллагъ «АргIи цо гъавун гъесда иман лъей.

Гъеб мехалъ ханас амру гъабуна щибаб къотIноб кIудиял хандакъал рухъе абун, гъенир жанир кутакал «Аялги раке абун. Гъеб иш гъабун хадуб муъминзаби гъеб «Аялде аскIоре рачунел рукIана ва жал Аллагъасда «АргIи иман лъеялдаса руссин«Они, гъел «Адаре рехулел рукIана. Цо гъитIинаб лъимер кодоб ккурай «Оужуги ячун ячIана гъеб «Аялде аскIое. Лъимералда раки гурхIун гъей «Аялдаса нахъегIан къазе рекIиндал, гъеб лъимер кIалъана ва гъель абун: «Я дир эбел! Дуца сабру гъабе, мун хIакъаб диналда йго!» - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бицараб гъаб хIадисалда жаниб гIемер мунпагIат бугел, жидедаса гIакълу ва вагIза босизе мустахIикъал рагIаби ва магIнаби руго. Жинца хIакъикъияб иман лъураб мехалъ гъев чиясе кинабго дунялалъул къварилъи, захIмалъи щибго кIвар гъечIеб жольун сверулеб буго. Аллагъасул «АргIи дин загъир гъабизе гIоло жиндирго напс гъалаг гъабизе бегъиялъе далил буго гъаб хIадисалъулъ. Аллагъасул «АргIи диналде халкъ ахIулел гIадамазде данд«Ивалел захIмалъабиги ва гъел хIехъезе кколел къагIидабиги рицун руго. Аллагъас «АргIи жиндие бокъарав чиясе карамат кьолеблъиги баян гъабун буго.

гIадегIанав Аллагъас нилъее камилаб иман къеги, жиндир диналъе гIоло рухIиги, боцIи-малги къезе кIолеллъунги гъареги. Гъеб нухда хъвадулага гIаде бачIараб гIакъуба-къварилъи баччизе саброги къеги Амин.

10. ХIакълъунго жидеца муъминал бихъиназе ва руччабазе питна гъабурал гIадамал:

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَمَا يَسْتَوُوا
فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَهُمْ عَذَابٌ الْخَرِيقِ ﴿١٠﴾

гъел жидер диналдаса руссине гъарурал, гъезие гIазаб гъабурал, цинги жидеца тавбуги гъабичIел – гъел гIадамазе жужахIалъул гIазаб букIине буго жидер куфру-ширкалде данде. Гъезие жидеца муъминзаби «Адаре рехун рухIиялъул

гІазабги букІине буго.

11. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда
иманги лъун, гъесул расуласда нахъги
рильлъун, лъикІаб гІамал гъабун
хъвадарал гІадамазе жидеда жаниса
нигІматазул гІорал чвахулел алжаназул
ахал рукІине руго.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتُ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ
الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

Гъеб бугоха цІакъ кІудияб лъикІлъиялда квершел бати ва абадияб
бахъи буголъи.

12. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъасул щим
боси ва гІазаб гъаби цІакъ гучаб буго.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾

13. Гъев Аллагъ вуго жинца кинабго халкъ
авалалда бижарав: жидеда гІад таклиф лъун гъезул
хІалбихъи гъабизе. ва ахираталдаги гъеб гІалам гІаде бахъине
гъабун жинда бусине гъабизе бугев: гъезул хІисаб-мизан гъабизе
ва гъезие жазаъ гъабизе.

إِنَّهُ هُوَ يَبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾

14. Гъев Аллагъ вуго жиндие муъминзаби цІакъ
рокъулев ва жинца гъезул мунагълги чурулев.

وَهُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ ﴿١٤﴾

15. Жиндир кинабго махлукъалъул бищунго кІудияб
ва гІажаибаб ГІарщалъул БетІергъанги вуго гъев
Аллагъ.

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾

Жиндир къадру ва гъунар кІудияв, кинабго жоялда гІад жиндир
гуч бергъаравги вуго.

16. Жиндие бокъараб иш жиндие бокъараб хІалаль
гъабулевги вуго.

فَعَالٌ لَّمَّا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

Жиндие бокъараб хІукму гъабулев ва гъеб гІубазе гъабулевги вуго.
Жиндие бокъараб жоялдаса жив щибго жоялъ нахъе чІваларев
вуго.

17. Духъе хабар бачІинчІиш, МухІаммад ﷺ,
капурзабазул гІемерал боязул
Аллагъасде инкар ккурал, ва аварагзабазде
данде рагъ
гъабизе жал къватІире рахъарал?.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

18. ПиргІавнил, самудиязул ва цогидалги къавмазул.
Гъел цІакъ гучал ва гІемерал рукІана гъаб дур къавмалдаса,
цингиги Аллагъас гъел гъалаг гъаруна. Гъезие гъабураб гІазаб гъаб
дур къавмалъеги жинца гъабизе кІолев вуго дур БетІергъан Аллагъ.
Дуца сабру гъабе гъез дуе гъабулеб къварилъиялда ва дуда гІад къараб

فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾

рисалат тIубазе гьабе.

19. Гьел киналго къавмазул гIадат буго жидеца بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾
Аллагьги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ **аварагзабиги, ахиратги**
гьереси гьабулеб.

Гьал Маккаялгул мушриказги вагIза босулеб гьечIо цересел умматал гьалаг гьариялдаса ва жидерго куфру-ширкалда ва авараг гьереси гьавиялда тIад чIун руго.

20. Ва амма тIадегIанав Аллагь вуго кинабго وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِم مُّحِيطٌ ﴿٢٠﴾
рахьалъан жив гьезда сверун лъугьун вугев.
Гьесул гIазабалдаса гьел рорчIизе гьечIо, гьезие лъутун рорчIизе
бакIги гьечIо.

21. Гьел мушрикаца жиб гьереси гьабулеб бугеб жо بَلِ هُوَ قَرِيبٌ ﴿٢١﴾
жиндир къадру-къимат кIудияб Къуръан буго.

22. Анкъабго зобалда тIад бугеб ЛавхIул- فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾
махIфузалда жиб цIунун бугебги буго.

Жиндие щибго хис-бас букIунаро ва жиндие зарал гьабизе кIолеб жоги букIунаро, цохIо Аллагьас жиндие бокъараб жо хисизе гьабун гурони.

Гьаб ЛавхIул-махIфузалгул бицен гьабун буго Сурату ПрагIдалгул (39) аяталда жанибги. Гьелгул хIакъикъат лъазе нилъеда кIоларо Аллагьас бицараб хIалалъ гьелда иман лъун гурони.

Цо гIалимзабаца абуна: ЛавхIулмахIфуз буго Аллагьас махлукъ бижун гьебмахлукъальулъ гьабулеб кинабго табдир ва хIукму-къадар жинда тIад хъвараб тIехъ. Аллагьас жиндие бокъараб жо гьеб ЛавхIулмахIфузалдаса хисизеги гьабула. «Уммул-китаб» абураб жо буго тIадегIанав Аллагьасул азалияб гIелму лъай. Гьеб Уммул китабалде щивго чи вакуларо, гьелда нахъ махлукъги регIуларо, гьелъие щибго хис-басги букIунаро. Гьеб рагIи абулел гIалимзабазул мурад буго «ЛавхIул-махIфуз» ва «Уммул-китаб» кIиги батIияб жо буго абураб.

Гьал гIалимзабазул рагIиялгул мисалги буго: Уммул китаб буго цо ханасда жиндир ханлъиялда гьоркъ бугеб кинабго жо лъай, гьелгул маслахIат, гьеб хъвадизе гьабулеб къагIида лъай. ЛавхIул-махIфуз буго гьеб ханлъи хъвадизе гьабизе жинца бахъараб къанун (закон). Жиндие бокъараб мехалъ гьеб къануналде тIаде жо цIикIкIине гьабулеб, бокъани тIаса бахъулеб, бокъани цо хIукму хисун цогигаб хIукму хъвалеб.

Суратул Буружалгул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецги тIадегIанав Аллагьасе буго.

86. Сурату Тiáрикъ

سُورَةُ الطَّارِقِ

Гъаб сурат рецтiине гъабуна «Суратул Баладалда» хадуб. (Гъеб буго 90 абилеб сурат.)

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЗобалхIаги абун, гъенир ругел къаси жал
загъирлъулел, къад рахчун рукIунел цIабиялхIаги
абунги гъедулев вуго Дун. وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ١
2. Дуда лъаларо, МухIаммад ﷺ, щиб жо
бугеб «الطَّارِقِ» абураб жо. وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ٢
3. Гъеб буго жинца бецIлъаби рорлъун, жиндир нур
загъирлъулеб цIа. النَّجْمِ الثَّاقِبِ ٣
4. Гъаб гъа гъедун Аллагъас ﷻ абугеб буго
цониги напс гъечIо жинда цадахъ Аллагъасул
рахъалъан жив цIунулев малаик гъечIого. إِنَّ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ٤
5. Щивав инсанас пикру гъабеян абе жив щиб
жоялдасадай вижана абун. فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ٥
6. Гъев инсан вижана жиб кIанцIун бачIунеб,
лъымалда релъараб манидал къатIраялдаса. خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ٦
7. Гъеб мани къватIибе бачIуна
бихъинчиясул гъодалда жанисава
чIужугIаданалгун каранзул рукъбузда жанисанги. يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ٧
8. ХIакълъунго гъединаб загIипаб маниялдаса
жинца инсан вижарав Аллагъ ﷻ, гъев инсан хун
хадув тIаде вахъине гъавизе жиндир хIал кIолеб вуго. إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ٨
9. Киналго пардавалги рортун балъголъаби
загъираллъун лъугъунеб къо буго гъеб къиямасеб къо.
Инсанасул рекIелъ рукIарал лъикIалги квешалги нияталги загъирлъула,
гъесул щиб гIакъида букIараблъиги загъирлъула. يَوْمَ بَنَى السَّرَائِرَ ٩
10. Гъеб къоялъ инсанасул щибго къуват
букIунаро жиндаса гIазаб нахъе чIвазе. Жинца
гъесие квербакъи гъабулев чиги вукIунаро. فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ١٠
11. Жидедасан цоялда хадуб цогиги нухалъ
цIадал чвахулел зобалхIаги абун гъедулев вуго وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ١١

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

12. Жиб бихъун, хъвалхъун гъеб цІад бараб
мехаль жиндасан къватІибе хур-хер бижулеб
ракъалхІаги абунги гьедулев вуго.

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾

13. ХІакълъунго гъаб Къуръан буго жинца
хІакъабги, батІулабги жо батІа гъабулеб,
хІалалаб, хІарамаб жо баян гъабулеб тІадегІанав Аллагъасул
калам.

إِنَّهُ لَقَوْلُ فَضْلٍ ﴿١٣﴾

14. Гъаб къуръан гъечІо гІададисеб, батІулаб,
махсарояб жо жинца бицунеб тіехъ.

وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾

15. ХІакълъунго гъел мушрикаца дие цІакъ макро
хІила гъабулеб бугоха МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нурлъун бугеб Къуръан гьереси гъабун, Гъев
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаригІат босун вачІарав дудаги инкар ккун, мун
гьереси гъавун.

16. Дицаги гъабулеб буго гъезие цІакъ кІудияб макро.
Дица гъел тун руго жидерго купру-ширкалъуль, жидер
гІасилъи, пасикълъи гІемерлъизе, мунагълги цІикІине. Цинги дие
бокъараб мехаль дица гъел гъалаг гъаризеги руго

وَكَيِّدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾

17. Дуца гъел капурзаби нахъе рахъун те
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

فَهَلِ الْكَافِرِينَ أَزْمَنُ لَهُمْ رُزْدًا ﴿١٧﴾

Гъел хеккого гъалаг гъари тІалаб гъабуге дуца. Дуда нахъа бихъизе
буго кинаб гІазаб ва къварилъидай гъезда щвела абун.

Сурату Тіарикъальул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабо рецц ва шукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

87. Суратул АгІла

سُورَةُ الْأَعْلَى

Гъаб сурат рецтІине гъабуна сурату-Таквиралда хадуб. Гъеб буго (81) абилеб сурат.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жив кинабго жоялдаса ПІадеГІанав ва кІудияв дур БетІергъан Аллагъ вацІцІад гъаве, МухІамма СЕХ АСМЕРІКА الْأَعْلَى ١
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъесул заталда рекъоларел, гъесие мукъсанлги бачІунел сипатаздасан.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цІалараб мехалъ абулеб букІана «СубхІана рабиялагІла» абун.

2. Гъев БетІергъан Аллагъ вуго жив вацІцІад гъавизе мустахІикъав ва жиндие лагълги гъабизе тІадав: الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ٢

Жинца гъаб кинабго махлукъ бижарав ва гъелъул бижин камилго, берцинго гъабурав. Кинабго жо цоцаде рекъезе гъабун, щибаб жоялъул маслахІат цІунарав.

3. Щибаб жоялъе хІажатаб жо къадар гъабурав ва щибаб жо жиндие маслихІатаб жоялда тІобитІарав. وَالَّذِي فَدَّرَ فَهَدَى ٣

Инсанасе, хІайваназе, хІата хур-хералъецин жиндир чІаголги цІунизе сабабал рекъезе гъарурав ва гъел сабабазда гъел кантІизе гъарурав. Хоноги бекун къватІибе бачІунеб тІинчІалда гъеб бакІалда батараб рухІчІаголгиалда гозо кІутІизе лъазе гъабурав. Алхул хІайваналъ гъабун гІодобе бортараб тІинчІ гъеб лахІзаталъ эбелалъул керен хахизе унеблъун гъабурав, цинги эбелгун цадахъ хъвадун рехъалъе унеблъунги гъабурав.

4.5. Жинца гІурччинаб, берцинаб хер-гІегъ бижине гъабулев, цинги гъеб хер жиб бакъвараб, чІегІераб, турараб жольун гъабун ракъалде гъарщизе гъабулев. وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ٤
فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ٥

6. Дица дугъаб хирияб Къуръаналъул аятал цІализе руго, МухІаммад صَلَّي اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда гъал аятал кІочонге ва дуца гъел ракъалда цІунун умматалъухъе щевезе гъаре! سَقَرْتُكَ فَلَا تَنْسَى ٦

7. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кІочезе бокъараб, гъес цІали насхо гъабураб жо кІочела дуда. إِلَّا مَآءَ اللَّهِ إِنَّهُ يَبْغَاهُ الْجَهَنَّمُ وَمَا يَخْفَى ٧

ХІакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго жиндир лагъадерица загъирго гъабулеб ва балъго гъабулеб кинабго гІамал.

8. Дица дуге лъазабизе ва босизе бигъа гъабизе буго وَيُسِّرُكَ لِلْيُسْرَى ﴿٨﴾ жиб цІакъ бигъаяб шаригІат.

Гъаб исламияб дин буго киналго Иллагъиял диназул бищунго бигъаяб дин.

9. Дуца гъаб Къуръаналдалъун вагІза гъабе فَذِكْرُنَا نَفَعَتِ الذِّكْرَى ﴿٩﴾ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб вагІзаялъ мунфагІат гъабулел гІадамазе.

Гъелда гІенеккуларел, гъеб махсароде гъабулел гІадамазе гъабуге Къуръаналъул вагІза. Гъеб Къуръан жидее бичіине гІураб гІакъло гъечІел гІадамазеге гъабуге гъеб вагІза.

Гъаб аяталдаса бичІунеб буго гІелму-дин гІадамазда лъазе гъаби гъезул гІакълоялда рекъараб букіине кколеблѣи. Жидер гІакъло камиллѣицІел гІадамазда гІелмиял масъалаби рицунев чи жинца заман гІададе хвезе гъабулев чи вуго, жегиги гъеб гІелму гІададе хвезе гъаби буго.

10. Гъеб Къуръаналъул вагІза босизе буго سَيَذَكِّرُنَا مَنْ يَحْشَى ﴿١٠﴾ Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ жал хІинкъарал муъминзабаца.

11.12. Гъеб Къуръаналдаса рикІкІалъизе вуго وَيَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ﴿١١﴾ жиндир бахъи къосарав, жив кІудияб الَّذِي يَصِلُ النَّارَ الْكُبْرَى ﴿١٢﴾ жужахІалъул цІадаве рехулев чи.

13. Цинги гъев гъеб цІада жанивги вукІуна: ثُمَّ لَا يُمُونُ فِيهَا وَلَا يَخْيَى ﴿١٣﴾ жив хун хІалхъиги гъечІого, жив чІаго вуго абун рахІатги гъечІого.

14. ХІакълъунго жидер бахъи бугольарал ва فَذَاقَهُمْ مِنْ زُرْقٍ ﴿١٤﴾ лъикІлгъиялда кверщел батарал руго жидеца иман лъун ва тавбо гъабун жидер напс бацІад гъабурал гІадамал.

15. Жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІемер рехсон гъесие وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ﴿١٥﴾ какалги ралел.

16. Амма гъал капурзабаца дунялалъул بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ чІаголѣи гІаса бищун буго.

17. Ахират буго жиб даимго нахъе хутІулеб ва жиб وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَثَقَى ﴿١٧﴾ гІаса бищине лъикІаб рукъ.

Дунял буго цІакъ хехго жиб гІаса унеб, жинда щибго божи гъечІеб,

къокъабго заманалъул рукъ.

18. Гъаб сураталда жанир жал рехсарал
вагІзаби хІакълъунго пересел тІахъзадаги
жал ругел вагІзаби руго.

إِنَّ هَذَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾

19. Ибарагъим аварагасухъе ва Муса
аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ кьурал тІахъзада руго гьел
вагІзаби.

صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿١٩﴾

Гъаб бакІалда ﴿صُحُفِ﴾ абураб рагІиялдаса мурад буго Таврат гурел
цогидал вагІза насихІат жидеда тІад хъварал хъарщал. Гьединаб анцІго
хъарщи кьуна Муса аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна гІалимзабаца.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абузарица бицана: Дица Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагасда гьикъана шал рукІарал Муса аварагасул
عليه السلام сухІуфал абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гьел киналго вагІза-насихІат
букІана ва гІибрат (гІакълъо) букІана»-абун. Гьезда хъван букІана:
«Дица гІажсаиблъи гьабула жив хвезе вукІин лъалев чи киндай воххула
абун. Дица гІажсаиблъи гьабула ахираталда жуужахІ букІин лъалев чи
киндай вельулев абун. Дица гІажсаиблъи гьабула гъаб дунялги гьелъул
хис-басги жинда бихъулев чи гъаб дунялалда ракІ хІалхъон киндай
вукІуна абун. Жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму къадар букІин лъалев
чияс гІакъуба-захІмат бихъизе гьабун черх щай сваказе гьабулеб?
Жинда хІисаб мизан букІине букІин лъалев чияс ахираталъе гІамал кин
гьабулареб!»-абун.

Суратул АгІлаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

88. Суратул Гъашият

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

Гъаб сурат решитине гъабуна сурату Ззариятиялда хадуб. Гъеб буго (51) абилеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Духъе бачIанищ МухIаммад ﷺ, жинца **хIалъаткъа хIидитъу-л-гъашият** киналго гIадамал ургъел къварилъиялъулъ ва кIудияб хIинкъиялъулъ тIерхъине гъарулеб къиямасеб къоялъул хабар.

2. Гъеб къоялъ цо гIадамазул гъурамал рукIуна **у-жуд-у-мид-хIисет** цIакъ Аллагъасе **хIелараллъун.**

3. Жидеца захIматаб гIамал гъабулел, жидеца цIакъ **гIакъуба бихъунелги рукIуна.**

ЖужахIалда ругел гIадамал захIматаб гIамал гъабулел, жидеца цIакъ гIакъуба бихъунел рукIиналъул магIна буго. Гъел гIадамал жужахIалъул кIкIалахъе сверулел рукIин: Эхеда рахун гIодоре ун жиде гIазабалдаса рорчIине бакIго гъечIодай абун. Цоги аяталда бицун букIана гъел цIвакараб къедалдаса тIаде харулел рукIунин, гъеб къедалъул тIараде щолеб мехаль хъиштIун жужахIалъуре рортун унин абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIаб Шамалда вачIараб мехаль гъесда данде ккана Насраниязул рагъиб (динияв чи дибир) жив цIакъ херлъарав, жинда тIад чIегIераб ретIелги ретIарав. Гъев чи вихъараб мехаль ГIумар асхIаб гIодана. Цинги гъесда цадахъ рукIараз абун: «Мун щай гIодулев я Амирал муъминина! Гъев чи Насранияв вуго»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас абун: «Дида ракIалда щвана тIадегIанав Аллагъасул рагIи: «Жидеца захIматаб гIамал гъабулел, жидеца цIакъ гIакъубаги бихъулел»-абураб ва дир ракI гурхIана гъав херав чиясда»-абун. Гъаб рагIиялъул магIна буго исламияб динги босичIого жив хIакъаб дин гъабулел вуго абун ГIумруги ун, гIемер гIакъуба-къварилъиги бихъун, ахираталдаги гъев чи жужахIалда жанив вукIине вуго ва гъенивги гIакъуба-къварилъиялда вукIине вуго абураб.

Гъаб къокъаб къисаялда жаниб цIакъ гъваридаб магIна буго ва цIакъ кIудияб пайдаги буго. ГIемерал гIадамал руго жал Аллагъ цо

гъавун, авараг ﷺ ритІухъ гъавун, исламияб дин гъабулел абун ругел, амма жидер гІелмулъай гъечІого, гІадамаз ва щайгІабаз гуккун Аллагъасдехун жидеца ширк гъабулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гъабулеб гІибадат бацІадго ва битІун гъабизе лъаларел. Гъал гІадамал гъаб Пумар асхІабасул къисаялда бицараб рагІиялда гьоркьоре ккеялда хІинкъи буго ва гъел жидеца гъабураб гІамал гІададе хвараб, гъеб ахираталда жидеего балагъалъе сверулеблъун ратиялдаги хІинкъи буго. Щодорлъи гъабе я гъал бусурбаби! Кинабго жоялъул БетІергъан цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّ вугелъул, нужер киналго хІажатал, анищал, хъулал ва къасдал гъав Аллагъасде جَلَّ جَلَّ руссине гъаре. Гъесул рахІматалда хъул лъун гІибадат гъабе, гъесул гІазабалдаса хІинкъун хІарамаб жогите!

Жидер иман загІипал, гъеб камиллъичІел гІадамазул гІадат буго ГІадегІанав Аллагъасе гъабулеб гІибадат-гІамал дунялалъул къагІидабазда борцунеб ва жидер дунялалъул умуразуль жидеца хІалтІизе гъарулел нухал Аллагъасдехун гъабулеб гІамалалъульги хІалтІизе гъарулел.

Жидер иман камилал, жидер раки Аллагъасуль جَلَّ جَلَّ парахалъарал гІадамазе цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّ гурев щибго жо бихъуларо. Гъез кинабго лъикІлъиги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ гІалаб гъабула, кинабго дугІа-хІелиги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гъабула. Аллагъас جَلَّ جَلَّ халкъалда дин лъазабизе витІарав хирияв ХІабиб МухІаммадил ﷺ суннат лъазе гъабун, гъелда гІамалги гъабула, бидгІаял жалги тола.

Я БетІергъан Аллагъ! Дуца тавфикъ гъабе мун разияб гІамал гъабизе.

4. Ахиралда боркъараб жужахІалъул цІадареги ﷻ лъугъине гъарула гъел гІадамал.

5. Гъезда цІакъ бухІараб махІцараб иццул лъимги ﷻ гъекъезе гъабула.

6. Гъезие жужахІалда жаниб гІагІам гъечІо ﷻ цІакъ квешев, загърояб зазил гІагІам гурони.

7. Гъеб гІагІамаль гъезие черхалда рухІги ﷻ бачІунаро, жидедаса ракъиги нахъ чІваларо.

Гъеб гІагІам кванайго гІазаблъун букІина гъезие.

Хирияб Къуръаналда жаниб цо бакІалда абун буго жужахІалъул агълуялъул гІагІам ﴿غَسَّيْنِ﴾ (хъверд, рецІи) буго абун. Гъаб бакІалда абун буго квешаб загърояб зазил хер буго абун ﴿ضَرِيعٍ﴾. Гъеб гъечІо Къуръаналъул рагІи цояб цоялда данде кколареб букІиналъе гІаламат. Гъаб буго жужахІалъул гІазабал ва гІагІамал батІи-батІиял рукІиналъе,

жидее глазаб гъабулел гIадамалги батIи-батIиял рукIинальге гIаламат.

8. Гъеб къояль цо гъурмал цIакъ берцинал, жидеда **وَجُودُ يُومِئِدٍ تَأْتِعَمَّةٌ ٨** нур бугел, жал разиял рукIуна.

9. Жидеца дуниялалда гъабураб гIамалалда **أَسْعِيهَا رَاضِيَةً ٩** разилъунги рукIуна.

10. ГIадегIанал алжаназулъги рукIуна. **فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ١٠**

11. Гъел алжаназда жаниб щибago гIададисеб **لَا تَسْمَعُ فِيهَا النِّيمَةَ ١١** хабарги рагIуларо.

12. Гъел алжаназда жаниса чIвахулел иццалги **فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ١٢** рукIуна.

13. Гъенир рорхатал, чIухIарал тахалги рукIуна. **فِيهَا سُرُورٌ مُزْمُوعَةٌ ١٣**

14. Гъенир алжаналъул гъекъолел жал гъекъезе **وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ ١٤** гIодорлъун гIарац меседалъул лъгъаралги рукIуна.

15. Мухъал гъарун рекъезарун лъун хIулидал **وَنَحَارِقٌ مَّصْفُوفَةٌ ١٥** къандалъабиги рукIуна; жидеда гIаде хъибил чIван хIалхъи гъабизе.

16. Гъенир цIакъ чIахIиял ва берцинал думалги **وَرَرَايُ مُبْتَوْنَةٌ ١٦** (гIансабиги) гIиритIун рукIуна.

Гъал киналго нигIматал Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** хIадурун руго жив цо гъавун, аварaг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ритIухъ гъавун лъикIаб гIамал гъабун жал хъвадарал муъминзабазе.

17. Гъал Маккаялъул мушрикал кин **أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ١٧** ралагъуларел гъал варанабазда ва жидеца пирку чай гъабулареб Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** киндай гъел рижун руго абун.

ГIарабиязе бищунго бокъулеб ва гъезул аслияб магIишат-яшав жидеда хурхарал жал варанаби ругельул, ГIадегIанав Аллагъас гъел гIарабиязда абулеб буго: Гъал нужер щивасул рукъор ругел, нужеца жидедаса гIемер батIи-батIияб мунпагIатги босунел варанабазул пирку кин нужеца гъабулареб, нужеда Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** къудрат ва хIалкIолъи бичIине. Гъел варанаби цIакъ къо хIехъолел, дагъабго квен-лъим гIолел, рикIкIадаб сапараль хъвадулел, гъитIинаб лъимеральеги жал мутIигIал хIайванал руго. Гъезда гIад къайиги лъун сапар гъабулаан гIарабияз даран базар гъабун магIишат гIалаб гъабизе. Гъезул рахъги гъекъола, квас-расги хIалтIизе гъабула, гъел хъун гъезул гъанги кванала.

18. Гъал зобал киндай Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гIаде **وَالِى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ١٨**

рорхун ругел абунги кин гьел балагьуларел.

19. Ғал мугІрул кин рахьун чІезе гьарун ругелги.

وَالْيَ الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾

20. Ғаб ракъ кин тІибитІун бугебги щай гьел Ғадамаз хал гьабулареб ва гьелдаса ваҒІза насихІат ва Ғибрат кин босунареб?

وَالْيَ الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

21. Дуца гьел Ғадамазе Ғаб Къуръаналдалъун ваҒІза Ғабе МухІаммад !

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾

ХІакълъунго мун вуго дуца ваҒІза Ғабун гьеб къавм Аллагьасул ҒаҒІла диналда ахІизе витІарав расул.

22. Мун гьезда тІаде тІамурав гьечІо гьезда хІал Ғабун исламияб дин босине Ғабизе.

لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ﴿٢٢﴾

23. Ва амма жидеца Аллагьасда ҒаҒІла инкар ккурал, дур ваҒІза насихІаталдаса жал руссарал Ғадамал абун.

إِلَ الْآمَنَ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾

24. Ғезие Аллагьас ҒаҒІла цІакъ кІудияб Ғазаб Ғабизе буго.

فِيَعَذِبُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾

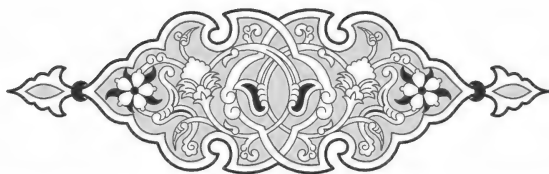
25. ХІакълъунго Диде буго гьел киналго Ғадамазул ахираталда руссин.

إِنَّا إِلَيْنَا يَأْبَهُمْ ﴿٢٥﴾

26. Ва дида буго гьезул хІисаб мизан Ғаби ва гьезул щивасул Ғамалалда рекъараб жазаъ Ғезие ҒабиҒи.

ثُمَّ إِنَّا عَلَيْهِ نَحْسَابُهُمْ ﴿٢٦﴾

Сураatul Ғашияталъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
Кинабго рецц буго тІадеҒанав Аллагьасе.

89. Суратул Фажр

سُورَةُ الْفَجْرِ

Гъаб сурат решитине гъабуна «сурату Ллайлиялда» хадуб. Гъеб буго (92). абилеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Рогъалил гIужалхIаги абун гъедулев вуго ТIадегIана وَالْفَجْرِ ١
Аллагъ.

Сардил бецIъи тIаса унеб, муъминчиясул раkI Аллагъасе гIелулеб, гъесда жиндир БетIергъанасул кIодолъи лъалеб гIуж буго гъеб.

2. ЗулхIижа моцIалъул авалаб анцIго сордоалхIаги وَالْيَالِ عَشْرِ ٢
абунги гъедулев вуго.

Гъеб буго хIажизабаца хIаж бухъунеб ва хIажалда гъарулел гIамалал гъарулел сордал ва къоял. Цоги гIалимзабаца абун: Рамазан моцIалъул ахираб анцIго сордо буго гъеб абун. Гъел сардазда жаниб Лайлатул къадри бугелъул ва гъеб тIалаб гъабун муъминзабаца гIибадат гIемер гъабулел сардалги ругелъул.

3. Кинабниги кIирекъараб ва цо-цо бугеб жоялхIаги وَالشَّفَعِ وَالْوَتْرِ ٣
абунги гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّ ٤.

Цоги магIна буго: Жив цогояв Халикъасдалъун ва гъес бижараб махлукъалдалъунги гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّ ٤ абун.

4. Жиб хъвадун унеб сордоалхIаги абунги гъедулев وَالْبَلَدِ إِذَا سَرَى ٤
вугу Аллагъ جَلَّ جَلَّ ٤.

5. Гъаб гъа гъедиялда жаниб жиндир гIакъло هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَبْرِ ٥
бугев чиясе гIураб далил гъечIишца

ТIадегIанав Аллагъ цIакъ кIвар бугеб амроялдалъун кIалъалев вукIиналда? Гъаб гъа гъедун ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго жинца купру-ширкалъул агълуялъе гIазаб гъабичIого теларо абун. Гъеб магIна бичIунеб буго гъалда хадур ругел аятаздаса:

6. Дуда бихъулариш я гъав инсан, кинаб гIазаб أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ٦
гъабураб дур БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّ ٤ ГIадил
къавмалъе.

7. ЦIакъ рорхатал минаби ран рукIарал, Ирам إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ٧
абулеб бакIалда жалги рукIарал.

Гъаб буго Еменалъул Хіазрамавт ва Гумман абулеб бакІала гьоркъоб бугеб ракъ.

8. Гъеб къавм букІана жинда релъараб цоги اَللّٰى لَمْ يُخْلَقْ مِنْهَا فِى الْاَيْلَادِ ۝٨
 ракъазда бижицІеб гІадаб, жидер кутакаб
 черх ва гучаб къуват бугеб къавм. Гъадианаб кутакаб къавм гъалаг
 гъабурав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб Маккаялъул агълуги гъалаг гъабила
 абураб магІна буго гъаб аяталъул.

9. «Вадил-къура»-абулеб бакІалда къураби وَتَعْمَدُ الَّذِىْنَ جَاءُوْا الصَّخَرَ بِاَوْلَادِ ۝٩
 рорлъун, гъенир рукъзал гъарун рукарал
 Самудиязул хабарги рагІицІиш дуда!

10. Жинца рорхатал сиял ран вукІарав وَفِرْعَوْنَ ذِى الْاَوْتَادِ ۝١٠
 пиргІавнилги, гъесул къавмалъулги хабарги
 рагІицІиш дуда!.

11. Гъал гІадамал рукІана жидеца ракъалда гІад الَّذِىْنَ طَغَوْا فِى الْاَيْلَادِ ۝١١
 зулму ва пасалъи гъабулел.

12. Гъез ракъалда гІад гІемераб пасалъи فَاَتَتْهُمْ بِهَا الْفَسَادُ ۝١٢
 гъабуна.

13. Цинги дурр бетІергъан Аллагъас гъезда فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝١٣
 гІаде гІазабги биччан тана. Щибаб къавм
 батІи-батІияб гІазабалдалъун гъалаг гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

14. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ жиндир اِنَّ رَبَّكَ لَیْلَیْمٌ صَادٍ ۝١٤
 лагъзадерил гІмалазе хъаравулъи ккурав вуго.
 Гъесдаса щибго жо балъго хутІуларо ва ахираталда шивасе жиндир
 гІамалалда рекъараб жазаъ гъабула.

15. Амма цо инсанасул жиндир فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلٰهُ رَبُّهُۥ فَقَاكِرْمَهٗۚ ۝١٥
 БетІергъан Аллагъас лъикІлъиялдалъун
 хІал бихъи гъабураб мехаль, гъесие وَنَحْنَهٗۚ فَيَقُوْلُ رَبِّیْ اَکْزَمِنِ ۝١٥
 нигІматалги къураб мехаль, гъев хираги
 гъавураб мехаль:

Ханлъи къун, къадро къимат кІодо гъабун, гъев инсанас абулеб
 буго: Дун дир БетІергъанас кІодо гъавун вугоха абун. Гъеб кІодо
 гъавиги жив кІодо гъавизе мустахІикъав вукІун гъавурав вуго абун.
 Гъев инсанасда лъаларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бечелъиги, ханлъиги
 къун букІин жиндир хІал бихъизе. Жинца щукру гъабуладай абун.

16. Ва амма гъев инсанасул Аллагъас وَاَمَّا اِذَا مَا ابْتَلٰهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهٗۚ فَيَقُوْلُ رَبِّیْ ۝١٦
اَهْدِنِ ۝١٦
 ризкъи къварид гъабун хІал бихъи
 гъабураб мехаль гъес абулеб буго дир

БетПергъанас дун ПодовеГан гъавун вугоха абун. Гьесда лъалеб гъечІо жинца сабро гъабизе кколеблти ва Аллагъасде ﷻ вуссине кколеблтиги. Гъал сипатал руго Аллагъасда ﷻ инкар ккураб къавмалъул сипатал.

17. Гъел капурзабаца абухъин гъечІо амро!

كَذَٰلِكَ لَا تُكَرِّمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾

Цо чиясе боцІи-мал кьей гъев хира гъави гъечІо, цогидасе кьечІого тейги гъев ПодовеГан гъави гъечІо. Инсан ПодовеГан гъавулеб ва гъев ПадегІан гъавулеб жо буго гъев жиндир БетПергъан Аллагъасда муГІигІлтиги, гъев Аллагъасда ﷻ ГІасилтиги.

Нужеца (капурал Падемаца) Аллагъас ﷻ нуже къараб ризкъиялдаса ятимзабазе напакъа ва садакъа кьолеб гъечІо.

18. Нужеца мискин пакъирасе тІагІам

وَلَا تَحْضُونَهُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿١٨﴾

кьолеб гъечІо, цогидазда гъеб тІагІам къеян абун абулебги гъечІо.

19. Нужеца ирсалъе щвараб боцІи-малги цІакъ хъанГІун кваналеб буго.

وَتَأْكُلُونَ التُّرَاتِ أَكْلًا لَّمًّا ﴿١٩﴾

Гъеб ирс шарГІалда рекъон гъабулеб гъечІо, гъелъул хІарамлти ва хІалаллти цІехолеб гъечІо.

20. Нуже дунялалъул боцІиги цІакъ бокъулеб буго.

وَتُحِبُّونَ الْأَمَْالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾

Гъеб данде гъабизе цІакъ яхІ бахъулеб буго, гъелдаса закат-сахІ ва садакъа кьолеб гъечІо.

21. Нуж кантІе я гъал Падамал ва нуж нахъе чІвай гъел кІудиял мунагъал гъариялдаса!

كَلَّا إِذَا دُكِّيَ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾

Нужеда Паде бачІине бугеб амро цІакъ кІудияб, жиндир хІинкъи кутакаб буго. Кутакаб багъариялдаГІун ракъ багъарараб мехаль.

22. Ва дур БетПергъан Аллагъги вачІараб

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾

мехаль халкъалъул хІисаб мизан гъабизе.

Ва мухъал гъарун малаикзабиги рачІараб мехаль.

23. Ва гъеб кьоаль жагъаннамаги бачун

وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ

бачІуна купру-ширкалъул Падемазда

الْإِنْسَانُ وَأَنَّهُ لَهُ الذِّكْرَى ﴿٢٣﴾

жиб бихъулеб бакІалда.

Гъеб мехаль инсанасда раКІалда швела

жинца дунялалда гъабураб кинабго Памал.

Гъев цІакъ пашманГІула жинца Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие Пибадат гъабичІого теялда. **Ва амма гъесие щибго муннаГІат гъабуларо гъеб**

къояль жинца пашманлъи загъир гъабиялъ.

24. Капурав инсанас абула:

بِقَوْلِ يَلِيَّتِي قَدَمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾

«Вай аман Аллагъ дица гъаб абадияб

ахиратальул ч!аголъиялъе батулеб лъик!аб г!амал гъабун

бук!араб анищ!»-абун.

25. Гъеб къояль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾

г!асилъаразе гъабулеб г!адаб гучаб г!азаб

цоги щивниги чияс гъабуларо.

26. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ г!адин маххул гудраздалъун

ва рахсаздалъун цоги щивго чияс рухъизеги

рухъуларо.

27. Муъминчиясул напсалда хит!аб гъабун гъеб

يَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾

къояль абула:

«Я Гъаб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялъуль х!алхъон бук!араб
нафс!

28. «Мун дур Бет!ергъан Аллагъасде бусса:

أَرْجِعِي إِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَّرْضِيَةً ﴿٢٨﴾

мун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ разияблъун, гъес дуге

къурал алжаназул ниг!матазда. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ дудасаги разиявлъун,

дуца гъев цо гъавун гъесдаса х!инкъун г!ибадат гъабиялдалъун».

29. «Мун лъугъа Дун разиял Дир лагъзадерида

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾

гъоркъов!»

30. «Ва мун лъугъа дир ниг!матазул рукълъун бугеб

وَادْخُلِي جَنَّاتٍ ﴿٣٠﴾

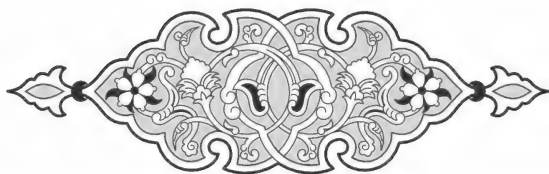
алжаналда жанивги»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб макъамалда щолеб г!амал гъабизе тавфикъ гъабеги!

Амин.

Т!адег!анав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Фажралъул тафсир
ва таржама хъван Т!убана.

Кинабго рещги Т!адег!анав Аллагъасе буго.

90. Суратул Балад

سُوْرَةُ الْبَلَدِ

Гъаб сурат рештине гъабуна «сурату Къафалда» хадуьб. Гъеб буго (50) абилеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гьедулев вуго жиндир хIурмат кIудияб,
жинда жаниб КарIба рукъ бугеб Макка
шагъаралхIаги абун.

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

2. Гъаб шагъаралда жанив чIарав вуго, МухIаммад
мунги.

وَأَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ

Кинабго халкъалдасаго тIаса вишарав, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бишунго хирияв МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб шагъаралдаса вукIиналдалъунги хирияб буго Макка шагъар. Гъаб рагIиялъ загъир гъабула цо бакIалдалъун инсанасул къадро хиралъи цIикIунареблъи. Гъев инсан жиндилъ вукIиналдалъун, гъеб бакIалъул хиралъи цIикIунеблъи. Цоги магIна гъабуна: «Дуе хIалалаб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб МаккахIарамалда жаниб дуе бокъараб жо гъабизе»-абун. Гъеб букIана Макка бахъулеб сональ.

3. Адам аварагасдалъун عَلَيْهِ السَّلَام ва гьесул муъминаб
зуррияталдалъунги гьедулев вуго дун.

وَالِدِهِ وَمَا وُلِدَ

ТIадегIанав Аллагъ гIодобегIанаб, хIакъираб жоялдалъун гьедуларо. Капурзаби жидее щибго къимат гьечIел руго, гьездалъун гъа гьедиги букIунаро.

4. ХIакълъунго Дица инсан вижана кидаго
жив захIмалгиялда ва къварилгиялда жанив
вукIуневлъун.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ

Гьесда эбелалъул чохъонив вукIун рухI лъураб лахIзаталдаса бай бихъун, ахираб гьесул рухI босулеб сагIатги, гьелда гьоркъоб бугеб кинабго заманги инсан къварилгиялда вукIунеб буго. Гьесие щиб бугониги жо камичIеб заман букIанаро, гьесдаса ургъел тIаса араб гIужги букIунаро. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жидеда гъалел муъминзаби Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чIеялъул, гъениб жидер букIунеб хIалалъул ургъел-къварилгиялда рукIуна. Капурзаби дуниялалъул ургъел къварилгиялда рукIуна. Мискинчи жиндир рухI борчIине ризкъи тIалаб гъабиялъул ургъелалда вукIуна, бечедав чи гъеб бечелъи бахчиялъул, цIуниялъул ургъалида вукIуна. Пемемер батIияб унтиги букIуна, зулму-хIалги

букІуна, бальгоял ва загьирал балагьалги рукІуна.

Гьаб аят рештІине гьабуна Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе Маккаялгул мушриказ гІемер кьварилгьи гьабулеб букІиндал, гьесул ракІ парахат гьабун, гьеб кьварилгьи ва ургьел баччине, гьелда сабро гьабизе гьесул ракІ хІалхъезе гьабун. Аллагьасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ, ахираталдаги инкар ккун чІарал капурзабазул хІал бицун ТіадегІанав Аллагьас абулеб буго:

5. Гьев инсанасда ракІалдейиш кколеб бугеб اَيَحْسَبُ اَنْ لَّنْ يَفْذَرَ عَلَيْهِ اٰحَدٌ ﴿٥﴾ **жиндир кьуват-гуч букІун,**

жив бечедав, тухум-кьибил кІудияв вукІун жиндие гІазаб гьабизе Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ **хІал кІоларо абун?** Гьедин гьечІо амро Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесие рекьараб гІазаб гьабизе буго.

Гьаб аят рештІине гьабиялгье сабаб бицун абуна: Макка шагьаралда «Абул-Ашадд» абун цІакь кутакав, кьуватав чи вукІана. Гьес жиндир хІатІазда гьокь цо цІоко (шкура) лъолеб букІана ва жинца абулеб букІана: «Гьаб цІоко дир хІатІазда гьоркьан бахъизе кІарав чиясе сайгьат кьезе буго»-абун. Цинги гьеб бахъине абун чанго чи тІаде лъугьараб мехальги гьезда гьеб бахъизе кІолеб букІинчІо тІутІун, бихь-бихьун бачІун гурони. Гьав абул-Ашадги, гьесда рельгьаралги Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ рижарал гьесул лагьзал руго. Гьезие гІазаб гьабизе Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІал кІолеб букІинги щибго щаклгьи гьечІеб амро буго.

6. Гьединго жив капурав, чІухІарав инсанас يَقُولُ اَهْلَكْتُ مَا لَا بَدَا ﴿٦﴾ **абулеб буго:**

«Дица цІакь гІемераб боцІи-мал гьалаг гьабуна Аллагьасул свалат салам лъеяв МухІаммадие ва гьесда иман лъурал муьминзабазе зарал гьабизе гІоло»-абун.

7. Гьав чиясда ракІалдейишха кколеб бугеб гьеб اَيَحْسَبُ اَنْ لَّوْ يَرَوْهُ اَحَدٌ ﴿٧﴾ **жинца гьабураб гІамал ТіадегІанав Аллагьасда бихьичІо ва лъаларо абун?**

Гьелда данде жиндие ахираталда гІазабги гьабиларо абун? Гьав чиясда ракІалда кковухъин гьечІо амро. ТіадегІанав Аллагь жинда бихьулев ва лъалев вуго гьесулги, цогитаб кинабго халкьальуги гІамал, ахираталда щивав инсанасе жиндир гІамалалда рекьараб жазагьи гьабизе буго.

8. Дица гьев инсанасе кІиги бер гьабун буго гуриш اَلَمْ تَجْعَلْ لَّهٗ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ **жинда лъикІабги квешабги жо бихъине.**

9. Гьеб бихьараб жоялдаса бицине ва гьикьизе وَلَسَا نَا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾ **кІиги кІветІги, мацІги гьабун буго гуриш!**

10. КӀиго батӀияб нухги гъабун гьелъул лъикӀалаб وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ١٠
 тӀаса бищизе гӀакъло-лъай кӀун гьесие тӀоритӀелги
 гъабун буго гурищ?: Гьев инсанас гӀал нигӀматаздаса мунпагӀат шай
 босулареб ва жиндир БетӀергъан Аллагъ лъан гьесие гӀибадат гъабун,
 гьев разилъи тӀалаб гъабун кин хъвадуларев?

11. Гъав капурав инсан Аллагъасул аварагасе فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ١١
 заралалъе жиндир боцӀи мал гъалаг
 гъабулев вукӀинчӀого Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи тӀалаб гъабун
 захӀматаб нухалде тӀаде шай кӀанцӀичӀев, гьенив шай вортичӀев?

12. Дуда щибха лъалеб я гъав инсан! وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ١٢
 Гъеб инсанасе жиб цӀакъ захӀматаб нух щиб бугеб
 ва гьелъул ажро-кири кигӀан гӀемераб бугеб?

13. Гъеб захӀматаб нух буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи тӀалаб فَكَرَّفَعَهُ ١٣
 гъабун лагъзал тархъи.

Дунялалъул рукъов лагълъиялдаса жинца цо чи хвасар гъавурав чи
 ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жиндир гӀазабалдаса хвасар гъавула.

Гъаб дунялалъул рукъор купру-ширкалъул, гъава напсалъул,
 шайтӀабазул лагълъиялда бугеб халкъ гъеб лагълъиялдаса хвасар
 гъабун исламияб диналда ахӀулев, гъезда иманалъул нур бихъине
 гъабулев чиясе цӀакъ кӀудияб ажро-кири букӀуна! Унго-унго купруялъул
 лагълъиялда гъокъ ругел бусурбаби гъеб лагълъиялдаса рахъиналъе
 хӀалтӀарал мужагъидазе, гъеб нухда жидер рухӀ кӀурал шагъидзабазе
 цӀакъго тӀадегӀанал даражаби рукӀуна!

Исламияб диналъ кидаго ахӀи балеб буго лагъ тархъе абун ва гъеб цӀакъ
 ажро-кири бугеб иш букӀин баянги гъабун буго. Гъаб аятги гьелъие
 бищунго кӀудияб хӀужа ва далил буго.

14. Яги ракъи-къеч бергъараб кьо тӀаде أَوْ اطَّاعْتُمْ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْعَبَةٍ ١٤
 бачӀараб мехаль жиндир хӀажат цӀакъго
 цӀикӀарав, жиндир пакъирлъи кӀудияв чиясе
 тӀагӀам кьейги буго гъеб захӀматаб нух.

Живгоги гъеб тӀагӀамалда хӀажатав вукӀун, жиндир нафсалдаса цогидаб
 нафс тӀаса бищун, гъеб нафс хвасар гъабизе тӀагӀам кьей буго цӀакъго
 иман камилал муъминзабазул сипат.

15. Жинда тӀагарлъи хурхарав ятимасе кьела гъеб يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ١٥
 тӀагӀам.

16. Яги жив цӀакъго мискинав, жиндир щибго أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ١٦
 магӀишат гьечӀев, ракъалда тӀад вегун вугев чиясе
 кьела гъеб тӀагӀам.

17. Гъаб захІматаб нухда жив лъугъарав
 чи Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, Аллагъ
وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَةِ ٧٧ разилъи тІалаб гъабун гъеб лъикІаб
 гІамал гъабулевлъунги жив вугев.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечІого гъабураб лъикІаб гІамалалъул
 ахираталда щибго мунпагІат букІунаро. Жидеца цо-цаде амро-
 васиятги гъабулел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло лъикІаб гІамал гъабиялда
 тІад чІун сабро гъабе абун ва муъминзабаца цо-цаде гурхІел-
 рахІмоги гъабе абун.

18. Гъал сипатал жидее ругел муъминзаби руго
 ахираталда жидер гІамал хъварал кагътал
 квараниса кьолел ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал
 алжаназда жанирги лъугъине гъарулел.

19. Гъаб дир Къуръаналъул аятазда
 жидеца инкар ккурал гІадамал жидехъе
 гІамал хъварал кагътал квегІаб рахъалдаса кьолел руго.

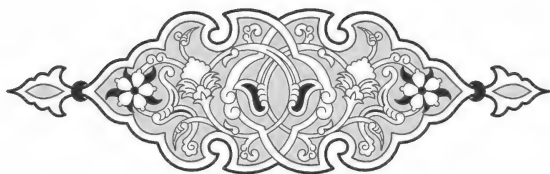
20. Гъезие жиб абадияб жужахІалъул цІаялъул
 гІазабги букІине буго:

Жидеда тІад тІальел лъун бугеб гІадин жал гъенир жанир лъугъине
 гъарулеб, жидее щибго къватІибе нухги букІунареб.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цІунаги гъаб гІазаб тІад гъабулеб гІамал
 гъабиялдаса!

Суратул Баладалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабо рецц ва щукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

91. Сурату Щамс

Гъаб сурат решитине гъабуна «суратул Къадрияда» хадуб, гъеб буго (97) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. БакъалхIаги абун, гъелъул гвангъараб, кинабго وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ①
жоялда гIамлъараб, жинца бецIлъаби нахъе ине
гъабураб нуралхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
2. Гъаб бакъ ун хадуб сардилъ жинца нур базе وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ②
гъабулеб моцIалхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
3. Жинца кинабго гIаламалъе канлъи ва нур وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا ③
загъир гъабураб къоялхIаги абунги гъедулев вуго
Дун.
4. Жинца кинабго гIалам жиндир бецIлъиялдалъун وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ④
бахчараб сордоалхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
5. Гъаб зобал рижараб ва гъел тIадегIан рорхараб وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ⑤
Дир къудраталхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
6. Гъаб ракъ бижараб ва гъеб тIибитIун وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ⑥
босен гIадин гъабун жинда тIад яшав гъабизе
мустахIикъаблъун гъабураб дир къудраталдалъунги гъедулев
вуго Дун.
7. Гъав инсанасул жиб камилго бижараб وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ⑦
нафсалдалъун, гъелъие къун ругел мухIканал
лугби, камилаб гIакъло, жинца лъикIаб-квешаб жо батIа гъабизе
рес бугеб гIелму лъаялдалъунги гъедулев вуго Дун.
8. Гъеб нафсалъе баян гъабун буго ва гъеб فَالْهَمَّهَا فَجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ⑧
жиндир хIал кIолеблъун гъабун буго жиб
Аллагъасде جَلَّالَهُ гIасилъулел квешал нухалги, жинда Аллагъ
جَلَّالَهُ разилъулел лъикIал нухалги жинда лъазе ва гъезул жиндие
бокъаралаб тIаса бищине.

Тафсир гъабулел гIалимзабаца абунa: тIадегIанав Аллагъ гъаб анкъго махлукъалдалъун гъедана, гъел ругелъул Аллагъ جَلَّالَهُ вукIиналда, гъев цогояв, жиндир къудрат-гуч бергъарав вукIиналда жидеца тIоритIел гъабулел гIаламатал. Гъал гIаламатал ратун ругелъул, гъезул гIажаибаб

гІуцІи ва камилаб тадбир гѡабунги бихѡулеб бугелѡул, гѡель инсан
гІовитІула гѡаб кинабго махлукъ бижарав, гѡельул тадбир гѡабулев цо
Халикъ вукІиналда.

Гѡев Халикъ жиндир БетІергѡан Аллагъ вукІин лѡарав инсанасда лѡазе
гІадаблѡун букІуна гѡаб камилаб гІакълю лѡайги кѡун, гѡал гІемерал
нигІматалги кѡун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив гІададаго вижун гѡечІеблѡи,
гѡев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ жинда гІад цо кинаб бугониги таклиф букІин
(гІадкъай). Гѡеб таклиф щибдай бугеб абун ургѡарав инсанасе жаваб
къолеб жолѡун буго гѡаб хирияб Кѡурѡанги. Гѡеб Кѡурѡан жинде
рештІине гѡабун гѡеб умматалѡухѡе щевезе гѡабе абун жинда таклиф
гѡабун витІарав хирияв аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гѡаб хирияб Кѡурѡаналда жаниб абулеб буго: «Дица гІадамалги
жиналги рижицІо дие гІибадат гѡабизе гІоло гурони»-абун
Хадубги абулеб буго гѡев ГІадегІанав Аллагъ нилѡеца гѡабулеб
гІибадаталда жиндир щибго хІажалѡи бугев гѡечІин, гѡеб гІибадат
инсанас жиндир абадияб ахираталда жив гІазабалдаса хвасарлѡун,
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІмталѡулъ вукІиналѡе гІоло гѡабизе кколін
абун.

Гѡаб анкъго кІудияб махлукъалдалѡун жинца гѡаги гѡедун ГІадегІанав
Аллагъас гѡельѡе жаваб гѡабун абулеб буго:

9. ХІакълѡунго жиндир абадияб лѡикІлѡиялда قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ٩
кверщел батарав чи вуго жинца гѡеб нафс купру-
ширкалѡул чороклѡиялдаса бацІад гѡабун иман-исламалѡул
нуралдалѡун гвангѡизе гѡабурав чи.

10. ХІкълѡунго жив ахираталѡе чІового хутІарв, وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ١٠
гѡениб жиндие гІакъуба-гІазаб хІакълѡарав
чи вуго жинца гѡеб нафс купру-ширкалдалѡун, къабихІал
гІамалаздалѡун чорок гѡабурав, гѡеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим
бахІиналѡе хІакъ гѡабурав чи.

11. Жидер къосин сабаблѡун Самудияз жидеда كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ١١
витІарав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гѡереси гѡавуна.

12. Жидеца бищунго къосарав чи витІараб мехалъ إِذْ أَنْبَعَتْ أَشْقَاهَا ١٢
гѡев расуласе мугІжизатлѡун бугеб варани хѡевезе.

13. Гѡеб къавмалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ١٣
расуласги абун букІана: «Нужеца
гѡаб вараниялѡе зарал гѡабуге ва гѡельѡе цо къоялѡ гѡекъезе
лѡимги те. Гѡеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер хІал бихѡизе нужеда
гІад лѡураб таклиф»-абун.

14. Жидеца гъев СсалихI авараг عَلَيْهِ السَّلَام
гъереси гъавуна ва гъеб вараниги хъуна.

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوا وَهَادَمَتْ عَلَيْهِمْ رُءُوسَهُمْ

يَذُنُّهُمْ فَسَوَّلَهَا ۝١٤

Жидеца аварагас къураб хIинкьи къабул

гъабичIо. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел

гъалаг гъаруна жидер гIасилъи ва пасикълъи сабаблъун. Гъезда

гIад гIазаб гIамлъана, гъезул рижиги бакъвазе гъабуна. Гъеб

гIазаб киназего башад гъабуна. Гъезул лъымал, руччаби, херал

бахIарал щивго чи хвасарлъичIо.

15. ТIадегIанав Аллагъас гъадианаб гIазаб гъабула

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ۝١٥

жинда гIасилъарал къавмазе ва гъеб гIазаб гъабуна

абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щибго жоялдаса хIинкьи ва нахъчIвай

букIунаро.

Гъесда гIад рагIи абугев, гъесулалдаса ханлъи бергъарав цоги хан

гъечIо. Дунялалъул ханзаби ва залимзаби жидеца зулму гъабураб

мехаль гъелъул жавабчилъиялдаса хIинкъун рукIуна.

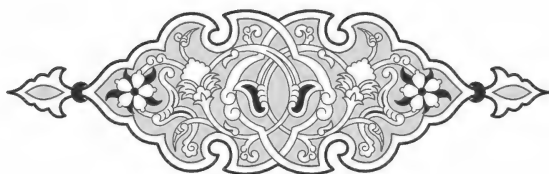
Маккаялъул мушриказеги гъабила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб гъел жидер

купру-ширкалдаса руссичIони абураб хIинкьи къей буго гъал аятазда

жаниб.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Шамсалъул тафсир
ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ТIадегIанав Аллагъасе буго.

92. Сурату Ллайл

سُورَةُ اللَّيْلِ

Гъаб сурат рештине гъабунa «суратул АгЛаялда» хадуьб, гъеьб буго (87) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго сордояхIаги абун, жиндир
бецIъи кинабго жоялда тIаде бачIулеб мехаль. وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ١
2. Жиндир нур ва канлъи загьирлъараб къояхIаги
абунги гъедулев вуго дун. وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَافَى ٢
3. Инсан ва цогидал хIайваналги бихъинал
ва цIуял гъарун кIиго тайпаялда рижараб
жиндир тадбиралдалъун ва къудраталдалъунги гъедулев вуго
Аллагъ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ٣
4. ХIакълъунго Нужеца дунялалъул рукъоб
гъабулеб гIамал цIакъ батIи-батIияб буго. إِنْ سَعَى كُفْرًا لَّيْسَ لَهُ ٤
5. Амма жинца Аллагъ وَمَا مَنَّ أَنْعَمَ وَأَنْتَنَى ٥
разилъи тIалаб
гъабун боцIи-мал харж гъабулев, жив Аллагъасул
гIазабалдаса хIинкъунги хъвадулев. وَصَدَقَ بِالْحَقِّ ٦
6. Аллагъас فَسَيُسِّرُهُ لِلْيُسْرَى ٧
жиндие ахираталда букIине
къотIи гъабун бугеьб алжанги жинца ритIухъ
гъабулев. Гъелда жинца иман лъурав. وَأَقَامَ لِلْحَيْلِ ٨
7. Дица гъав чиясе дунялалъул рукъоб бигъалъи
гъабила, гъесие тавпикъ гъабила лъикIаб гIамал
гъабизе ва Аллагъасде وَكَذَّبَ بِالْحَقِّ ٩
гIасилъи тезе. فَسَيُسِّرُهُ لِلْعُسْرَى ١٠
8. Ва амма жинца боцIи мал садакъаде ва
напакъаде къезе жив бахиллъарав, Аллагъасе فَسَيُسِّرُهُ لِلْعُسْرَى ١٠
тIагIат гIибадат гъабизе чIухIун, гъеьб жиндие хIажатаб иш гъечIо
абун жив хъвадарав чи.
9. Жинца ахиратги, гъениб бугеьб алжанги гъереси
гъабурав.
10. Дица гъесие бигъалъи гъабила жиндирго
гIасилъиялда хъвадизе ва ахираталда жив
гIазабалъуль вукIунеь гIамал гъабизе.

11. Цинги гъев жужахІалъул цІадаве ккараб
мехаль гъесие квер бакъи гъабуларо жинца
дунялалда данде гъабун букІараб боцІи-малалъ. وَمَا يُعْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾
12. ХІакълъунго Дица Дир заталда тІад гъабун буго
гІадамазда лъикІаб-квешаб жо баян гъаби,
гъезухъе русулал ритІун гъел исламияб диналда тІоритІи. إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى ﴿١٢﴾
13. ХІакълъунго Дир милк ва мулк буго гъаб
дунялги, хадуб жиб букІунеб абадияб ахиратги. وَإِنَّا لَنَآخِرُهُ وَآلَآوَى ﴿١٣﴾
14. Дица нужее хІинкъи къун буго жиб боркъараб,
лагъ-лагъун, гъалдолеб жужахІалъул цІаялдалъун!. فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ﴿١٤﴾
15. Гъеб цІада жаниве лъугъизе гъечІо жиндир
бахъи къосарав чи гурони. لَا يَصْلُهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾
16. Жинца аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъарурав ва
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса, гъесие гІибадат
гъабиялдаса жив вуссарав чиги гурони. الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٦﴾
17. Гъеб жужахІалъул цІаялдаса ахираталда
рикІада гъавизе вуго жив Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хІинкъаравлъун вукІарав муъминчи. وَسُيُجَّبُهَا الْأَتَقَى ﴿١٧﴾
18. Жинца закат-сахІ бахъун жиндир боцІи харж
гъабулев вукІарав, гъеб лъикІаб нухазда харж
гъабун, жинца напс бахиллъиялдаса ва мунагъаздаса бацІад
гъабулев вукІарав. الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ﴿١٨﴾
19. Гъаб боцІи-мал харж гъабулеб мехаль
жинца шивго чиясе къезе кколеб букІараб
налъи къолевлъун яги гъесул лъикІлъиялда данде лъикІлъи
тІалаб гъабулевлъун жив вукІунарев. РакІ бацІадго жив Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ гІоло кколеб. وَمَا أَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِّعْمَةٍ تُجْزَى ﴿١٩﴾
20. Гъес тІалаб гъабулеб жо букІуна цохІого
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи. إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى ﴿٢٠﴾
21. Ахираталда швараб мехаль гъев муъминчи
цІакъ разилъизе вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ахираталда гъев
муъминчи рази гъавизе вуго. وَسَوْفَ يُرْضَى ﴿٢١﴾
- Гъесие алжаналъул нигІматал къун, гъесда жив разилъун, жиндир
заталда валагъулевлъун гъев гъавун.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб макъам щолеб гІамал гъабизе тавпикъ гъабеги!

Гьал аятал рештӀине гьариялъе сабаб бицун гӀалимзабаца абун: Жинда Аллагъ разилъаяв Билал асхӀаб вукӀана Умаят ибну Халаф абулев Къурайшазул мушрикасул лагълъун. Гьев Билал асхӀабас исламияб дин босараб мехаль гьесул сайид Умаятица гьесие цӀакъ гучаб гӀазаб гьабулеб букӀана. Гьев Билал асхӀаб бухӀараб бакъукъ къотӀнове вегизе гьавун, гьесул черхалда тӀад кӀудияб гамачӀги лъун, жиндир хӀатал-квералги рухъун толаан. Гьесда абулеб букӀана: «Мун гьаб хӀалада вукӀине вуго мун хвезегӀан яги дуца МухӀаммадида инкар кквезегӀан»-абун. Гьев хӀалалда вугеб мехальги Билал асхӀабас رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуго ... абун абулеб букӀана.

Цо нухаль жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхӀаб швана гьев Билал асхӀабасе رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ гӀазаб гьабулеб бакӀалда ва гьес Умаятида абун: «Мун Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъуларищ гьав мискинав чиясе гьадинаяб гӀазаб гьабизе?»-абун. Умаятица абун: «Мун вуго дие гьев лагъ пасад гьавурав чи! Две гьев гӀазабалдаса хвасар гьави бокъун батани дидаса вичун восе гьев!»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхӀабас Умаяти мухъ къун жинда Аллагъ разилъаяв Билал асхӀаб тархъана. Гьаб иш бихъараб мехаль Къурайшазул мушриказ абун: «Абубакрица гьев вичун восичӀо цо щиб букӀунги гьев Билалидаса жив нечолев гӀилла букӀун гурони»-абун. Гьел мушриказул рагӀи гьереси гьабун ТӀадегӀанав Аллагъас гьал аятал рештӀине гьаруна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхӀабасги абулеб букӀана: «Нильер сайид Абубакр асхӀабас нильер сайид Билал асхӀаб тархъана»-абун. Гьаб буго хириял асхӀабзабазул берцинаб тӀабигӀат-гӀамал. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилье гьел асхӀабзаби рокъизе ва гьезул тӀабигӀат гӀамал хьвадизабизе тавфикъ гьабегӀи!.

Сурату Ллайлалъул тафсир ва таржама хъван тӀабуна.

Кинабго рецц ТӀадегӀанав Аллагъасе буго.

93. Сурату ЗзухІа

سُورَةُ الضُّحَى

Гъаб сурат рештІине гъабуна «суратул Фажралда» хадуб, гъеб буго (89) абилеб сурат.

*Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Бакъ тІаде борхун гъелъул гвангъи ракъалда
тІибитІараб зухІаялъул гІужалхІаги, жиб тІаде
бачІун жинца кинабго жо бецІлъукъе ккезе гъабураб
мехаль сардоялхІаги абун гъедулев вуго Дун.

وَالضُّحَىٰ ①

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ②

3. Дур БетІергъан Аллагъас мун рехун тун гъечІо
ва гъесул дуда ццим бахъунги гъечІо.

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ③

Гъал аятал рештІине гъариналъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Жабраил малаик вахІю босун вачІин гъоркъоб къотІун букІана дагъаб заманаялъ. Гъеб жинда захІмалъун, гъелъие сабаб лъаларого аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукІана. Гъаб хабар жидеда рагІидалго мушрикаца абун: «Гъев МухІаммадида гъесул БетІергъанасул ццим бахъун буго ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев реххун тун вуго»-абун. Гъалдаса хаду Жабраил малаик вачІун гъес, гъал аятал ва хадур ругел аятал цІалана, Аллагъасул свалат салам жинда лъеяв аварасе.

4. Гъаб жиб паналъулеб дуњалалдаса дуге
даимго нахъе хутІулеб ахират лъикІаб буго,
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ④

5. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуге нахъа къезе буго
мун жиндаса разилъулеб жо ва мун гъелда
разилъизеги вуго.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ⑤

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица абун: Гъаб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахъа кьолеб жо буго ахираталда жиндир умматалъе шапагІат гъабизе кьолеб ихтияр.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Муслимица бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жиндир уммат рақІалде цун: «Я дир БетІергъан Аллагъ, дир уммат хвасар гъабе!»-абун зигардулев вукІана ва гІодулевги вукІана. Цинги ТІадегІанав Аллагъас Жабраил малаикасда абун: «Я Жабраил! Мун гъев МухІаммадихъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ а ва дуца гъесда гъикъе жив щиб жоялъ гІодизе гъавулев вугев»-

абун. Цинги Жабраил малаик аварасухъе ﷺ вачIана ва гьесда гьыкъана щиб жоялъ мун Iодизе гъавулев вугев абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе гьесда бицана жив жиндир умматалъул ургъелалъ Iодизе гъавулев вуго абун. Хадуб IадегIанав Аллагъас абун: «Я Жабраил! Мун гъев МухIаммадихъе ﷺ а ва дуца гьесда бице дица жив жиндир умматалъул амроялъулъ рази гъавизе вугин, гьесие щибго къварилъиги гъабизе гъечIин»- абун.

ЦогихIадисалда буго: «Щивав аварасе Аллагъас ﷺ жиндие жаваб гъабулеб дугIа къун буго. Аварасзабаца ﷺ гъеб дугIа дунялалдаго гъабун. Дица гъеб дугIа ахираталда гъабизе нахъе бахъун тун буго. Гъеб дугIаги дир умматалъе шафагIат гъаби букIине буго»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимница бицана.

Цоги Iалимзабаца абун: Аллагъас ﷺ жиндир аварасе дунялалдаги къуна гъев жиндаса разилъулеб жо: Жиндир рисалат ракъалда тIибитIана, тушбабазда тIад бергъенлъиги щвана, исламияб улкаги гIуцIцIана. Гьесул уммат киналго умматаздаса гIемераб ва хириябги гъабун. Ахираталда гъев аварасе ﷺ жиби беццараб макъам буго, шафагIат гъабизе изноги буго, ХIавзги буго (жиндаса муъминзабаца гьекъолеб ици).

6. Дур БетIергъанасда мун дур эменги хун ятимлъун ватичIиш, МухIаммад ﷺ ? Цинги Аллагъас ﷺ мун тIаде къана жинца дус тарбия гъабулев дур кIудияв эмен IабдулмутIалибиде.

Ибну Касирица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе эбелалъул чохъонивго вукIун гьесул эмен Iабдуллагъ хвана. Цинги гьесул анлъго сон бутеб мехалъ гьесул эбел Аминатти хвана. Цинги гъев МухIаммад ﷺ жиндир кIудияв эмен IабдулмутIалибица хьихъун вукIана кIиго соналъ. Гъев хун хаду гьесие эменлъи гъабун жиндир инсул вац АбутIалибица. Гъев АбутIалиб живго хъанчазе лагълъи гъабулев чи вугониги МухIаммад аварасе ﷺ жинца квер бакъулев, гьесдаса мушриказул зарал жинца нахъе чIвалевлъун вукIана. Гъев АбутIалиб хвана авараселъи къун анцIго сон гIагарун заман араб мехалъ. Цинги мушриказул бетIер тIаде борхана, гъез аварасе ﷺ чIвазе хIилаги ургъана. IадегIанав Аллагъас гьижра гъабизе изно къун МухIаммад аварасе ﷺ Мадинаялда ана. Гъаб буго Аллагъас ﷺ ятимлъун вукIарав аварасе ﷺ квер бакъи гъаби.

7. IадегIанав Аллагъасда мун ватана дуда исламияб дин лъаларевлъун, купру-ширкалъул

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى

агылуялда гьоркьов вугевлъун, гьездаго релъгъун мунги къосине бегъулевлъун. Аллагъас ﷻ мун гьеб къосиналда виччачІо.

Духъе аварагълиги къун исламияб диналда дур къавм ахІулев расуллъун гъавуна.

Цо гІалимзабаца абунa гъев МухІаммад гьитІинавго вугеб мехаль Маккаялъул кІкІалахъе вилун вукІана. Гъев Аллагъас ﷻ жиндир кІудияв эмен ГІабдулмутІалибихъе вуссине гъавуна абун. Цоги рагІи буго АбутІалибгун цадахъ Шамалда дараналъе унеб мехаль гьел нух къосун рукІана абун.

8. Аллагъасда ﷻ мун мискинав, хъизан лъимал гІемеравлъун боцІи-мал гьечІевлъунги ватана.

وَوَحَّدَكَ عَالِيًا فَاغْنِ

Цинги мун бечед гъавуна даран-базар гъаби лъазе гъабун. ГІадамазда хІажатавлъун течІо. Гъезда кодоб бугеб жоялда хъул лъолевлъунги вукІинчІо хирияв авараг ﷺ.

Гъал кІудиял нигІматалги къун ругелъул. Аллагъас ﷻ аварагасда ﷺ васият гъабулеб буго:

9. Дуца ятимазе зулму гъабуге, гьел хІакъирги гъаруге!

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

Мун гьел ятимазе гурхІулев эмен гІадин вукІа. Мунго ятим вукІараблъи ва Аллагъас ﷻ мун данде вачараблъи кІочонге!

10. Гъарун вачІарав чиги дуца нахъе къотІуге.

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ

Гъев жинца гъарараб жо къечІого тоге! ГІелму тІалаб гъабун вачІарасе гІелму къе, боцІи-мал тІалаб гъабун вачІарасе гьеб къе! Гъарун вачІарасе къезе жо батичІеб мехаль гьесда берцинаб рагІи бицун, гьесул ракІ парахат гъабун витІе гъев нахъе. Гъумер букІкІун, гьесул мегІералда цебе нуцІа къан витІуге. Мун мискинав вукІараблъи ва Аллагъас ﷻ две гІейи гъабураблъи кІочонге!

11. ТІадегІанав Аллагъас две къурал нигІматал дуца ГІадамазда рице абун.

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

Гьел нигІматал рициги, гъездаса рохел загьир гъабиги нигІматазе шукру гъаби буго. Бишунго кІудияб нигІмат буго МухІаммад, Аллагъас ﷻ мун исламияб диналда тІовитІун вукІин. Гьеб нигІматалда данде шукру гъабун дуца дур къавмги исламияб диналда тІобитІе!

Жиндие гІелму къурав чиясда тІадаб буго гьеб гІелмуялда данде шукру гъаби. Гъаб шукру гъаби букІуна жинца гІелмуялда рекъараб

гІамал г҃аби ва г҃еб гІелму цогидазух҃е ш҃весе г҃аби. Г҃аб амруялдаса
г҃апулл҃арав гІалимчи ахиараталда жиндие гІазаб г҃абулевл҃ъун
вукІина абун.

ТІадегІанав Аллаг҃асул тавфик҃алдал҃ъун сурату ЗзухІаял҃ъул тафсир
ва таржама х҃ван тІубана.

Кинабго рецц ТІадегІанав Аллаг҃асе буго.

94. Сурату ШархI

سُورَةُ الشَّرْحِ

Гъаб сурат рештIине гъабуна гъалда цебе бугеб «сурату ЗзухIаялдаса» хадуь.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дица дур керен-ракI гIатIид гъабунагуриш اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝١
МухIаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, иманалдалъун ва
Къураналъул нурадалъун.

Дуда вахIю гъабулеб дин къабул гъабизе ва гIелму-хIикмат жаниб лъугъине гIатIид гъабуна Дица дур керен. ЩайтIанияб хъублти нахъе ине гъабун, Жабраил малаикас чурун, бацIцIад гъабуна абураб магIнаги гъабуна гъаб рагIиялъе. Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракI керен ссун къватIибе бахъун чурун букIана гъев гъитIинав вугеб мехаль.

2.3. Дур ракI къварид гъабун, дур мугъ бакI وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ ۝٢
гъабун рукIарал дудаса ккарал гъалатIаздаса اَلَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۝٣
Дун тIаса лъугъана.

Гъал гъалатIал рукIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъарурал цо-цо гIамалал, хаду Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб гIамал гъабуге абун гъесда амроги гъабурал. Масала: Гъазаватазда рачинчIого чIезе мунафикъзабаца изну тIалаб гъабураб мехаль аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезие изну къей, беццав чи жинда ахIдараб мехаль аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъумер букIкIине гъаби, Бадроялъул асирзаби гIакIа босун нахъе риччай, «дие Марият хIарам гъаюна»-абун жинца аби ва гъелда рельеъарал гIамалал руго гъел. Аварагъабазул Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилти ва мунагъал гъари букIунаро, амма гъезие цIакъ бакIлъун букIуна жидедаса ккараб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIайиб чIвараб гIамал, кигIанго гъитIинав гъалатI гъеб бугониги.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ жал хIинкъарал муъминзабазеги жидедаса ккараб мунагъ-хатIаъ кIудияб мегIер мугъалда тIад лъун бугеб гIадин захIмалъун букIуна. Мунапикъзабазе ва иман загIипал гIадамазе кигIан кIудияб мунагъ жидеца гъабуниги гъеб жидер бетIерлада тIад чIараб тIутIгIан бигъальун бихъула.

4. Дица дур рехсей ва даража-макъамги тIадегIан وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝٤
гъабуна.

Дунялалдаги ахираталдаги жиндир кымат ва кядро кудияв вуго жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг. Гъесул цар ПадегIанав Аллагъасул царалда хурхизе гъабун букIин гIеларищ гъесул даража-макъам пIадегIанаб букIиналгъе мисал!

Цониги жинца шагъадат битIунев, как ахIулев ва как балеv чи гъечIо жинца: «Ашгъаду ан лаилагъа ИллаЛлагъ ва ашгъаду анна МухIаммадан صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ расулуллагъ»-абун абуларев. ПадегIанав Аллагъасул цар буго «МахIмудун» абураб (жив вецарав, кинабго реццалгъе жив мустахIикъав). Хирияв аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цар буго «МухIаммадун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»-абун гъелгъул магIнаги жив вецарав абураб буго.

5. ХIакългъунго цо захIмалгъи-къварилгъиялда хадуб бигългъи ва гIатIилгъи букIуна. فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

6. Гъеб захIмалгъи-къварилгъиялда хадуб бигългъи ва гIатIилгъи букIунеб букIин жиб хIакъаб, жиндиль щибго щакългъи гъечIеб амро буго. إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

Гъаб рагIи ПадегIанав Аллагъас такрат гъабун абуна, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракI парахат гъабун, гъесие роххел бицун, гъев Маккаялда вугеб мехалъ цIакъ кудияб къварилгъиялда вукIиндал, гъесие ва гъесул асхIабзабазе мушриказ гъабулеб гIазаб ва зарал сабаблгъун. ПадегIанав Аллагъас жинца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кьурал кудиял нигIматалги рицун хадуб гъесда абулеб буго: Гъал кудиял нигIматал две кьурав дур БетIергъан Аллагъас дудаса къварилгъи тIаса босизе буго ва две квербакъиги гъабизе буго абун. БетIергъан Аллагъас жиндир рагIи хIакъаблгъун гъабуна ва жиндие хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хвелелде исламияб улка (давлат) гIуцIцIун букIана, гъесие зарал гъабулел рукIарал мушрикалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дунялалдаго гIазаб гъабун Бадроялда чIван рукIана.

7. Мун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахIиялдаса рукъов вачIун гIодов чIараб мехалъ гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабун, гъесие какал ран ва гъесде дугIа-хIели гъабун дуца дур черх сваказе гъабе. Халкъалда гьоркъов вугеб мехалъ гъел исламияб диналда тIоритIулевлгъун вукIа. Гъездаса ватIалгъун мун цохIого хутIараб мехалгъи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялда тIад чIа.

8. Дуца дур кинабго хъул ва къасд дур БетIергъан Аллагъасде буссине гъабе. وَالَّذِيكَ فَارْعَبْ

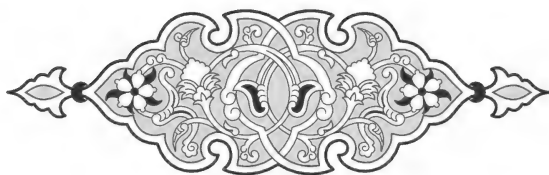
Дур кинабго мурад ва аниш Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилгъи ва лъикIаб ахират щвей букIа. Жиб паналгъулеб дунялалгъул пикру гъабуге, гъеб тIалаб

гѣбулевльѹнги вукІунге.

Аллагѣасул свалат салам лѣяв авараг гѣал сипатал жиндие ругев вукІана. Гѣаб хитІаб хирияв аварагасда ﷺ гѣабиялъул мурад буго гѣесул уммат хІакѣаб диналда тІибитІи, гѣезда лѣазе гѣаби цІохІо дуныалъул ургѣалида рукІинчІого ахиараталѣе тІамал гѣабизе кколѣблѣи. Чара гѣечІѣб магІишат тІалаб гѣабун хутІараб заман Аллагѣасе ﷺ гІибадат гѣабиялда буссиабизе кколѣб букІинги лѣазе гѣабулѣб буго. Жидер рагІаби дагѣал ва амма магІна цІакъ гѣваридал руго гѣаб сураталъул аятал. Хирияб Къуръан мугІжизат букІин ва гѣельлъул пасихІлѣи ва гѣварилѣи жинца цІакъго загъир гѣабулѣбги буго.

ТІадегІанав Аллагѣасул тавфикѣалдалъун сурату ЩархІалъул тафсир
ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ТІадегІанав Аллагѣасе буго.

95. Сурату Ттин

سُورَةُ التِّينِ

Гъаб сурат рештине гъабуна «суратул Буружалда» хадуб, гъеб буго (85) абилеб сурат.

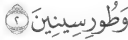
*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Тин ва Зайтун, абулеб жиб кIиялтъулъго баракат
бугеб, жиндаса инсанас квеналъе ва дару-сабабалъе
мунпагIат босулеб пихъалдалъун гъедулев вуго Дун.

Байтул-мукъадасалда жиб гIемер букIунеб пихъ буго зайтун. Гьелъул
нах буго жиб квеналъе ва даруялъе хIалтIизе гъабулеб.

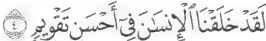

Тин (инжир, смоковинци) буго Димашкъалда гIемер бижулеб пихъ.
Гъаб кIиябго пихъ алжаналъул пихъаздасаги руго.

2. ТIурисинин абураб жиндиль баракат бугеб
мегIералдалъунги гъедулев вуго Дун.

Муса аварагасда Аллагъас калам гъабураб мегIер буго гъеб.
Жинда гIад гъветI-херги бижараб, пихъил гъутIбиги ругеб, жиндир
гIабигIат лъикIаб ва сифат берцинаб.

3. Жиндиль божилъи бугеб гъаб Макка
шагъаралдалъунги гъедулев вуго Дун.

Аллагъас жиб цIунараб, жиндиль тушманлъи гъабулареб.
Ибну Касирица абулеб буго: ГIалимзабазул цо къукъаялъ абуна:
ГIадегIанав Аллагъ гъедулев вугин халкъалда дин босун жал ритIарал,
жидехъе Инжил, Таврат, Къуръанги къурал, бищунго кIудиял ва
хириял аварагзабазул ватIаналдалъун. Муса аварагасда
Аллагъ кIальараб ТIурсайнаалдалъун, ГIиса аварагасул
ватIаналъун бугеб Байтул-мукъадасалдалъун ва МухIаммад аварагасул
ватIанлъун бугеб Макка хIарамалдалъунги. Гъаб каламалъ
гIоритIел гъабулеб буго, Гъал аварагаби хириял рукIиналда
гъел аварагабилъун ритIараб ракъги хирияб букIиналда.

4. Гъал церехун рехсарал хириял
бакIаздалъун гъа гъедун Аллагъас
абулеб буго: ХIакълъунго Дица инсан вижана бищунго берцинаб
сипаталда. Жиндир гъумер берцинав, черх чIурканав, лугби
цоцаде рекъарав, гIакъло-гIелму бугев. Жиндир хIажат-мурад баян
гъабизе кIальалевлъун гъавун, жинда гIад таклиф къан, гъеб таклиф

тубаялдалъун жиндис абадияб ахираталда алжаналъул нигІматал
рукІуневлъун гъавун.

**5. Цинги Дица гъев инсан вусине гъавуна
бищунго гІодогІанаб бакІалда.**

تُرْزَدُّدُهُ أَسْفَلَ سَفَلَيْنِ ﴿٥﴾

Жинца Аллагъ **جَلَّالَهُ** цо гъавичІого, гъес тІад къараб таклиф тІубачІого
жив хъвадараб мехаль гъев жужахІазул бищунго гъокъияб тІалаялъуве
вусине гъавула.

Цоги магІна гъавуна: Цинги Дица гъев инсан херлъизе гъавун
лъимерлъиялъул къоялда ккезе гъавула абун. Гъаб магІна загІпаблъун
гъабулеб буго хадур ругел аятазул магІанаялъ.

6. Жидеца Аллагъасда **جَلَّالَهُ иманги**

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ

лъун, аварагасда нахъги рильтъун

عَمْرَمَمْنُونِ ﴿٦﴾

лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал

муъминзаби русине гъаруларо

гІодобегІанаб бакІалде. Гъезие ахиаратлда цІакъ кІудияб ажро

буго: Жиб абадияб, жиндие нахъаса къотІиги гъечІеб.

7. Гъал мухІканал аятал ва гІаламаталги

فَمَا يَكِيدُكَ بَعْدَ الْإِيمَانِ ﴿٧﴾

рихъулел рукІадго ахират гъереси гъабизе мун

гІамулеб жогІаги щиб бугеб, я гъав инсан!.

8. Гъадин мухІканго махлукъ бижарав, гъаб

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَكَمِينَ ﴿٨﴾

берцинаб сифат-сураталда инсанги вижарав,

гъаб кинабго махлукъалъул мухІканаб хІалалъ жинца тадбирги

гъабулев Аллагъ **جَلَّالَهُ гъечІишха бищунго гІадло битІарав, хІукму**

гІадилав, жинца гъабулеб жоялъул маслахІат ва мурад жинда

лъалевлъун. Вуго БетІергъан Аллагъ жиндир гІадло битІарав, жив

цогояв хан, гъев Аллагъасе **جَلَّالَهُ буго нильеца лагълъи гъабулеб ва**

гъев цо вукІиналъе буго нугІлъи гъабулеб.

Цо хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб

сурат цІалун лъугъараб мехаль: «Вуго Аллагъ **جَلَّالَهُ** бищунго хІукму

битІун гъабулев, дунги гъельие нугІлъи гъабулездаса вуго»-абун абулеб

букІана. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Имам КъуртІубияс жиндир тафсиралда жаниб абунa: «ГІисал

Гъашими»-абулев чи вукІана жиндие жиндир чІужу цІакъ ёкъулевлъун.

Гъес цо къоялъ чІужуялдехун абунa: «ЦІураб сардилъ моцІалдаса мун

берцинай ятичІони дица дур лъабабго цІар гІамураб буго»-абун. Цинги

гъесул чІужу гъесдаса рикІкІалъун чІана ва гъевги цІакъ рекІекълъана

жинца абураб рагІиялда. Гъев ана Мансур халифаясухъе ва гъесда

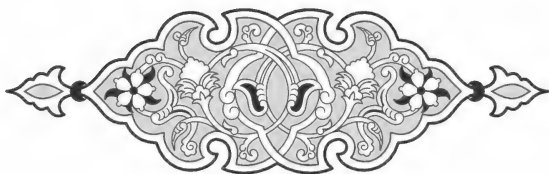
бицана жиндир къварилъи. Мансур халифаяс шагъаралъул гІалимзаби

данде ахІана ва гьезда бицана «ГІисал гьашимил» масъала ва гьел ургъизе тІамуна гьесул цІар унареб хІал гьечІодай гІелмуялда жаниб абун.

Гьел киналго гІемер ургъана ва гьезие щибго жаваб батичІо гьев ГІисал цІар ун буго абун аби гуреп. Гьеп мажлисалда вакІарав цо гІалимчи кІалъачІого чІун вукІун, гьесде Мансурица абуна: «Мун щай кІалъаларев, дур щиб жаваб бугеб?»-абун. Гьев гІалимас абуна: «Я амирал муъминин! ТІадеГІанав Аллагъас абулеб буго: «ХІакълъунго Дица инсан вижана бищунго берцинаб сифаталда»-абун. Инсанасдаса берцинаб цоги махлукъ букІунаро»-абун. Мансур халифаяс гьесул рагІи къабул гьабуна ва ГІисал чІужу гьесда тІаде юсине гьаюна. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ нилъее битІараб гІелму ва пагъму кьейги!

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ тавфикъалдалъун сурату Ттиналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ТІадеГІанав Аллагъасе буго.

96. Суратул Гіалакъ

سُورَةُ الْعَلَقِ

Гьаб сурат буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Къуръан рештіне гьабизе бай бихъараб мехаль тлоцебе жиб рештіне гьабураб сурат.

*Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца гьаб хирияб Къуръан цІале

МухІаммад ﷺ, дур БетІергъан

**Аллагъасул цІаралдалъун бай бихъун ва гьесдаса квер бакъиги
гІалаб гьабун.**

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

**Жинца кинабго махлукъ бижарав ва гьелъул тадбир гьабулев,
жив цогояв ханлъун вугев гьев Аллагъ ﷻ.**

Исламияб диналъул бишунго кІудияб гІаламат ва жиндир кІвар бугеб амро буго гІелму лъазе гьаби, хъвай-цІали лъазе гьаби. Хирияв аварасда ﷺ вахІю гьабизе бай бихъараб лахІзаталдаса хадуб кинабго заманаялъ исламияб дин цояз цоязде лъазе гьабун, кІалалъ бишун, кагъаталда хъван нильхъе шун буго. Гьеб исламияб дин абаруб жого гІелму буго. Къуръанги, хІадисги гьелъул асло буго, гьелъие гьабураб тафсир ва таржама гІалимзабазул ижтигъад буго (яхІ бахъи, хІал кІвараб жо гьабун хІакъаб мағІна ва мурад загъир гьабизе гІамал гьаби).

Гьел гІалимзабиги кинабго заманаялъ цояв цогидасе хъаравуллъун чІун, гьесул гьалатІ битІизе гьабулевлъун вукІун, гьаб исламияб дин азаралда ункънусго сон заман жиб бай бихъаралдаса ун бугониги жиндилъ хис-бас гьечІого, жиндир асло цІунун хутІун буго.

Исламияб диналъул аслиял къағІидабздаса бугеб къағІида буго щивав инсанас жинца гьабулеб гІамал жиб лъан, жиндаса мурад лъан, гьеб мурадалда рекъон гьабулеб букІин. Исламияб диналъ жиб нахъе чІвалеб жо буго жиндир гІелмулъай гьечІого, гьеб гІелму гІалаб гьабичІого цо пуланав чиясул рағІияда ва гІамалалда нахъвильлъун хъвадулевлъун инсан вукІин. Жинда нахърилълъизе гІадав чи вуго Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг. Гьесдаса мухІканаб хІадис бачІараб мехаль, гьеб хІадисалда гІамал гьабиялдаса жиндие мурад бичІулеб гьечІониги, инсан нахъвильлъуна хирияв аварасда ﷺ ва гьесул гьеб гІамал битІун ккарабги букІуна.

Гъев аварагасда ﷺ хадур рукIарал хириял асхIабзабазул раґИги хIужа-далил букIуна гъеб раґИ асхIабзабазул букIин хIакълъараб мехалъ, ва цоги асхIабзабаца хилафги гъабичIеб мехалъ. Цинги хадур ругел Ғалимзаби ва имамзаби цояв цоясдаса тIокI гъавун, гъав лъикIав, дов квешав абун гъезие къимат къезе ва гъезул цоязда нахъ вильтъун, цогидав реххун тезе нилъее нух букIунаро: гъазул раґИ ва хIукму Къуръан-хIадисалдаги боцун, гъеб цIадироялдалъун гъеб цIазе лъалев чиясе гурони.

Гъал боцизе лъалел Ғадамалги жакъа жал ратизе захIматал, жал цIакъ дагълъарал руго. Гъаб раґИялъул хIасиллъун букIуна шивав инсанасда тIадаб букIин жинца гъабулеб Ғамал гъабизе лъан, гъелъул хIужа-далил лъан гъабизе тIадаб букIин. Гъедин хIужадалил лъазе кIвечIев чи цоги Ғалимчиясда нахъвилълъизеги бегъула. Амма шарҒалда какараб Ғамал буго гъал жагъилал Ғадамал жидер имам яги устар кIодо гъавун, шибаб къукъа жал хIакъаб диналда руго абун цогидал къукъабазда данде багъулеб букIин. Гъаб буго иблисалъул ва исламалъул тушабазул мурад тIубай. Гъаб амро буго жиб бичIине ва жинда кантIизе рекъараб амро!

2. Жинца инсан вижарав вуго гъев Аллагъ ﷻ, خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿١﴾
заґИпаб бидул гороялдаса.

«Ғалакъ» абун бидул гороялда абула. Гъаб маҒна хал гъабураб мехалъ аяталъул маҒна букIуна: гъеб жиб заґИпаб бидул гороялдаса вижарав инсанасе чIухIизе бакI шиб букIинеб абураб.

3. Дуца гъаб хирияб Къуръан цIале МухIаммад ﷺ, اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴿٢﴾
ва дуда лъай дур БетIергъан Аллагъ жив хирияв ва къадро кIудияв букIин.

4. Жинца къаламалдалъун хъвадаризе инсанасда лъазе гъабурав. الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٣﴾

5. Гъев инсанасда жинда лъалареб букIараб исламияб динги лъазе гъабурав. عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٤﴾

Цогидаб инсан жинда хIажалъулеб дунял-ахиараталъул Ғелмуги лъазе гъабурав.

АлхIамдулиллагъ! Кинабго рецц ва шукру гъев Аллагъасе ﷻ буго. Жинца исламияб диналда нилъ тIоритIарав, жиндир хирияб Къуръан цIализе лъалеллъунги гъарурав, жиндие хирияв ХIабиб МухIаммадил ﷺ суннат лъалеллъунги нилъ гъарурав. Гъаб шуго аят буго Къуръаналъул тIоццере рещтIарал аятал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг «ХIираъ» абулеб нохъоде ун

Аллагъасе ﷺ гІбадат гъабулев вугеб мехаль Тпадегіанав Аллагъас
Жабраил малаик витІун гъесда Къуръан вахІю гъабизе бай бихъараб
заман буго гъаб.

Жидеда Аллагъ разилъаял имам Бухараияс ва имам Муслимица жинда
Аллагъ разилъаяй Гаишатидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул
свалат салам лъеяв авагасе вахІю бай бихъиялде цере жсал ритІухъал
макъаби рихъулел рукІана. Цинги гъев ругъунлъана Хіираъ нохъоде
ун гъенив заманаялъ чІун Аллагъасе ﷺ гІбадат гъабизе. Цо чанго
къоги гъениб бан жиндие квен-тІех босизе Хадижатихъе рукъове
вачІунаан, цингиги гъев Хіираалда унаан.

Гъедин жив вукІадго гъесухъе хІакъаб жо бачІана. Гъесухъе малаик
вачІана ва гъесда «дуца цІале!»-абун абун. Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварасе абун: «Дун цІализе лъалев гъечІо»-абун. Цинги
малаикас аварасе ﷺ жинде данде къана кутакаб данде къаялъ,
цинги гъев нахъе виччана ва гъанжеги абун: «Дуца цІале!»-абун.
Аварасе ﷺ добго жаваб къуна. Гъедин лъабго нухаль малаикас
аварасе ﷺ жинда данде къана гъесие лъикІго захІмалъулеб
хІалалъ. Хадуб малаикас гъаб щуго аят цІалана. Гъел аяталги росун
жив цІакъ хІинкъун жиндир ракІ сородулаго МухІаммад аварасе
ﷺ Хадижатихъе вачІана жинда Аллагъ разилъаяй ва гъес абун:
«Дун ратІлилъ жеме! Дун ратІлилъе вахче!»-абун. Хадижатица гъев
ратІлилъе жемун дагъаб мехаль тана. Жиндир хІинкъи тІаса ун хадуб
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе Хадижатида бицана жиндие
ккараб жо ва гъес абун: «Дун дирго нафсалде хІинкъулев вуго»-абун.
(дун унтун вугодай абун, яги дие щайтІаналъ зарал гъабун бугодай
абун).

Жинда Аллагъ разилъаяй Хадижатица абун: «Кисан мун унтун
вукІинев? Две щибго къварилъи гъечІо. Валлагъи Аллагъас мун кидаго
гІодовегІан гъавизе гъечІо. ХІакълъунго мун вуго гІагарлъиялда гурхІел
гъабулев, гІадамазул ургъел къварилъи гъездаса борхулев, хІажалъи
ккарав чиясе жо къолев, гъобаласе лъикІаб гъоболлъи гъабулев. ХІакъаб
жо хІакъаблъун букІине гъабулев, гъелъие квер бакъи гъабулев».
(гъединал берцинал тІабигІатал ругев инсан Аллагъасе ﷺ гІодовегІан
гъавуларо, гъев щайтІаналъ гуккіялдасаги цІунола).

Цинги Хадижат МухІаммадги цадахъ вачун жиндир вацІгІал Варакъат
ибну Навфалихъе ана. Гъев вукІана цебего Насранияб динги босун
гъеб дин гъабулев, жив цІакъго кІодолъун, херлъун ва бецІун вугев
чи. Гъес Инжилалдаса Гибранияб мацІалъ жиндие къваригІараб
жогои хъвалеб букІана. Жинда Аллагъ разилъаяй Хадижатица абун:

«Я дир вацІал! гъав дур вацасул васас бицунѐб жсоялда гІенеке»-абун.
(ГІарабияз хІурмат гъабун жиндаса гъитІинасда вацасул вас абула,
жиндаса кІудиясда дир инсул вац абула).

Варакъатица абуна: «Бицѐха дуда бихъараб жо»- абун. Аллагъасул
свалат салам лъѐяв аварасас гъесда бицана жинда ХІираѐ нохъода
ѐо чи вачІин ва гъес жиндие рицарал рагІабиги. Варакъатица абуна:
«Гъев чи вуго Муса аварасасухъѐ ﷺ вачІарав Жабраил малаик. Я
аман Аллагъ дун ГІолоханчи вугов аниѐ, дѐе квер бакъи гъабизе! Мун
Маккаялѐул агълуялѐ гъенисан къватІиве къотІулеб мехалѐ дун чІаго
вукІине вугов аниѐ!»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварасас абуна: «Унго гъез дун
къватІиве вахъине гъавизейиѐ вугов»-абун. Варакъатица абуна: «Мун
къватІиве вахъине гъавизе вуго. Мун гІадин вахІю босун вачІарав ѐониги
аврааг гъѐчІо жиндехун тушманлѐи гъабичІого тарав»-абун. Хадубги
Варакъатица абуна: «Дуца диналда халкъ ахІулеб мехалѐ дун чІаго
хутІани дица дѐе цІакъ квербакъи гъабизе буго»-абун. Гъев Варакъат
гъелдаса хадуб ГІемер заманго инчІого хвана. Аварасасухъѐ ﷺ
вахІю гъабизе Жабраил вачІин дагъаб заманалѐ гъоркъоса къотІун
букІана». (хІадис дагъаб къокъ гъабун хъвана).

6. ХІакъаб жо буго инсан жиндир БетІергъан
Аллагъасде гІасилѐулев вукІин.

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَظَلِيمٌ ﴿٦﴾

7. Живго жиндасаго чІухІун: Жив бечѐдав вуго,
къуватав вуго, къибил тухум кІудияв вуго абун
ракІалде ккун.

أَن رَّآهُ اسْتَغْفَرَ ﴿٧﴾

8. ХІакълѐунго дур БетІергъан Аллагъасде
буго МухІаммад ﷺ, ахираталда кинабо
халкъалѐул буссин.

إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿٨﴾

Гъѐб къоялѐ щивав инсанасе жиндир гІамалалда рекъараб жазаѐги
гъабизе буго.

9.10. Дуца пикру гъабулариѐ МухІаммад ﷺ,
жинца Аллагъасе ﷻ как баялдаса Аллагъасул
лагъ нахъѐ чІвалев чиясул?

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ﴿٩﴾
أَرَأَيْتَ إِن كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ ﴿١٠﴾

ЦІакъ ахІмакъав, хІалихъатав ва ГІодовеГІанав чи гъѐчІиѐха гъѐв?
Гъав жинца как балеѐ чи МухІаммад аварасас ﷺ вуго. Гъѐв жинца
как баялдаса нахъ чІвалев чи Абужагъал вуго.

11. Дуца пикру гъабѐха МухІаммад ﷺ,
гъѐв жинца как балеѐ чи битІараб диналдаги
вугони.

أَرَأَيْتَ إِن كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ ﴿١١﴾

12. Жинца цогидаздаги амро ғябулеб бугони

أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ ﴿١٢﴾

Аллағьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа абун ва ғьесие ғІибадат
ғябе абун.

Ғяб хІакъаб нухалда вугев чиясда данде кин ғьев къосарав мушрик
вахъунев?.

13. Ғьединго дуца пикру ғябеҳа МухІаммад

أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٣﴾

جَلَّ جَلَالُهُ ғьев инкарчи жинца Аллағьги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ғьереси ғярулев, жив иман лъеялдаса вусун
чІарав вугони.

14. Ғьев чиясда лъалеб ғьечІиш БетІерґьан Аллағь

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

жинда кинабго жо бихъулев ва лъалев вукІин?.

15. Ғьев къосарав чиясда рақІалда

كَلَّا لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾

кковухъин ғьечІо амро! Ғьев вусса абе, Ғьев

чи жиндир къабихІаб ғІамал ғябиялдаса вусинчІони бичасхІаги
дица гучалда ғьесул нодо кқун вехъерхъун ғьев цІада жанив
реххила!.

16. Жинца ғьереси бицунев, жив капурав ва

نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾

жиндир мунағғал ғІемерав чи вуго ғьеб дица
кколеб нодоялълул бетІерґьан.

17. Цинги ғьес ахІи бае абеха жиндир кумекчағІазда ва

فَلْيَنْعُزْ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾

ғьездаса квербакъиги тІалаб ғябе абе!

Ғьесие щибго квер бакъи швезе ғьечІо ғьеб къоялъл.

18. Дицаги ахІизе руго Дир жужахІ хьихъун ругел,

سَنَدْعُ الزَّانِيَةَ ﴿١٨﴾

жудер капурзабазда ццим бахъи кутакал забаниятазда.

Ғьез кутакаб ғІазаб ғябила ғьев абужағълие ва ғьесда рельлґьарал
чІухІарал, ғІамал кІудиял инкарчағІазе ва мушриказе.

19. Жив хІинкъа абе ғьев къосарав,

كَلَّا لَا تُطِغُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

хІалихъатав чи! Мун ғьесие мутІигІлґьуге

МухІаммад جَلَّ جَلَالُهُ ! Дуца как бачІого тоге ва Аллағьасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

диналда халкъ ахІинчІогоги тоге. Дуца тІад чІей ғябе как баялда ва
сужда ғІемер ғябиялда! Дуца Аллағьасде جَلَّ جَلَالُهُ ғІагарлґьиги ғьеб
как баялдалълун ва сужда ғІемер ғябиялдалълун ғябе!

Ғяб аят цІалидал сужда ғябизе сунатаб буго.

Аллағьасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадисалда буго:
«Бищунго лағъ Аллағьасде جَلَّ جَلَالُهُ ғІагарде вукІунев заман буго ғьев лағъ
суждаялда вугеб заман, нуґьеца ғьениб дуґла ғІемер ғябе»-абун.
ХІадис имам Муслимица бицана.

Гъеб сужда гъаби буго цохIo Аллагъасе جَلَّ جَلَّالهٗ гурони жиб гъабизе бегъулареб гIамал. Сужда гъабулев чи цIакъ хIелун ва гIодогIанлъун вукIуна. Гъесул кинабго черхалъул хIалалъ ва ракъалда цузе гъабураб гъумераль щибго рагIиго абичIониги бицунеб букIуна гъев лагъ кигIанав хIажатав вугев жиндир БетIергъан Аллагъасда.

Сордо къояда жаниб чанго нухаль жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالهٗ сужда гъабулев инсан гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالهٗ гIасилъи цIакъ гIажайбаб жо гъечIишха? Дунялалъул цо ханасе жинца сужда гъабулев мушрикасда кIозе бугодай гъев ханги тIаде валагъун вукIун гъесул амроялда гIасилъизе? Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالهٗ сужда гъабулев, хаду гъесул амроялдаги гIасилъулев инсан цIакъ ахIмакъав инсан вуго!

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Галакъалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци БетIергъан Аллагъасе буго.

97. Суратул Къадри

سُورَةُ الْقَدْرِ

Гъаб сурат рештӀине гъабуна «сурату ГӀабасаялда» хадуб. Гъеб буго (80) абилеб сурат.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**1. ХӀакълъунго Дица гъаб хирияб Къуръан
рештӀине гъабуна жиндир къадро кӀудияб
сordiaлъ.**

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾

ЛавхӀул МахӀфузалдаса босун гъеб Къуръан дунялалъул зодобе
рештӀине гъабуна. Цинги Жабраил малаикас къоло лъабго сональ
хӀажат бихъун, дагъ-дагъ ккун жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв
МухӀаммад аварагасда рештӀине гъабуна.

**2. Дуда шибха лъалеб МухӀаммад
гъеб Лайлатул Къадри шиб жо бугеб?
Гъельул хиралъи кигӀан гӀемераб бугеб?**

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾

**3. Гъеб Лайлатул Къадри хирияб буго азарго
моцӀалдасаги.**

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

ЦохӀо гъеб сордолялъ гъабураб лъикӀаб гӀамалалъул ажро-кири гӀемераб
букӀуна азарго моцӀаль гъабураб гӀамалалъул кириялдаса.
ГӀалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда
бициндалго цересел умматазул гӀадамал гӀумру халатал рукӀун цо
чияс азарго моцӀаль гӀаде ярагъги бан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀоло гъазават
гъабуна абун, Аварагасулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муъминзабазулги хъул лъуна
жидеegi бугеб анищ гъединаб халатаб гӀумру жидецаги Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ динаялъ гӀоло гъазават гъабун жидеe ажро-кири щвезе абун.
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я дир БегӀергъан
Аллагъ! Дуца дир уммат гъабун бугоха жиндир гӀумруги къокъаб,
гӀамалги дагъаб»-абун.

Цинги ГӀадегӀанав Аллагъас МухӀаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалъе гъаб
лайлатул Къадриялъул сордо къуна: цохӀо гъеб сардилъ гъабураб
лъикӀаб гӀамал азарго моцӀаль гъабураб лъикӀаб гӀамалалда данде
букӀунеб жиндир ажроялъул рахъалъан.

**4. Гъеб сордолялъ Жабраил малаик
ва цогидал малаикзабиги ракъалда
рештӀуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амро босун.**

نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

Гъеб сордоялдаса бай бихъун тІасияб соналъул гъединабго сордоялда швезегІан Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ жиндир махлукъалъе къадар гъабураб хІукмуги босун ракъалда рештІуна гъел малаикзаби.

5. Гъеб сордоялъ рогъел баккинегІан
малаикзабаца гІибадат гъабула ругел
муъминзабада

سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

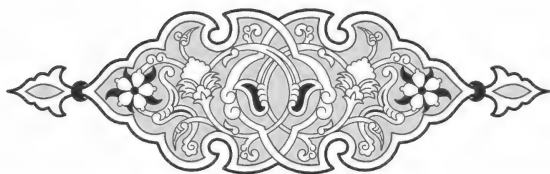
«Салам-Салам»-абун гъезие тахІият гъабулеб букІуна. Гъеб сордоялъ Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ жиндир лагъзадерие лъикІаб жо гурони къадарги гъабуларо. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ къадар кинабго лъикІаб буго, гъев жиндир лагъзадериде гурхІулевги вуго, амма инсан вуго цІакъ жагъилав, жинда лъикІабги квешабги жо батІа гъабизе лъаларев, жиндирго напсалъ, шайтІаналъ гуккун хъвадулев. Гъаб Лайлатул Къадриялъул сордо Рамазан моцІалъул ахираб анцІго сордояде жаниб букІуна. Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ гъеб сордо балъго гъабун буго гъеб сордо тІалаб гъабун муъминзабаца гъеб анцІабго сордоялъ гІибадат гІемер гъабизе ва гъезие ажро-кириги гІемераб швезе. Гъеб лайлатул къадриги шола, гъеб анцІабго сордоялъ гІибадаталда чІарав чиясе шакІги гъечІого иншаАллагъ. Цо-цо гІадамаца рицунел къучІ гъечІел харбазуль ругел гІаламатал рихъинчІониги.

Хирияб Къуръаналда Лайлатул Къадриялъул лъабго кІудияб хиралъи бицана:

- Гъеб сордоялъ гъабураб лъикІаб гІамал азарго моцІалъ гъабураб лъикІаб гІамалалда башалъулеб букІин.
- Гъеб сордоялъ цо соналъул хІукму-къадар босун малаикзаби ракъалда рештІунел рукІин.
- Гъеб сордоялъ малаикзабаца муъминзабаде салам къолеб букІин, гъел муъминзаби кІодо гъарун, гъел хира гъарун.

Суратул Къадриялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَّ جَلَّ буго.

98. Сурагул Баййинат

سُورَةُ الْبَيِّنَةِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} инкар
кколел гIадамал: Жидехье пIехь
рештIине гъабурал гIадамаздаса жал
ругел ва Аллагъасдехун ширк гъабун
хъанчие лагъгъи гъабулеллгъунги жал ругел, гъал гIадамаца
жидер купру-ширк течIо жидехье баянаб хIужа-далил бачIараб
мехаль гурони. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг
вачIараб мехаль гъесда иман лъурал гIадамал руго гъаб аятагъ жидер
бицен гъабурал гIадамал. Гъев хирияв авараг ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} вачIаниги
купру-ширкагъул агълуялгъул гIемерисел жидерго къосиналда ва
гIасилгъиялда чIана.

لَا يَكْفِي الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝١

2. Гъезухье бачIараб хIужа Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ}
русул вуго: жинца гъезие батIулаб, гъересияб
жоялдаса жал рацIадад Къуръаналгъул аятагъ цIалулев.

رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۝٢

3. Гъел аятагул киналго жидер къадро гIадегIанал,
Аллагъасул гIахъазуль бугеб гIелму-диналгъул баян
буго ва гIаса бищараб, лъикIабщинаб жоги буго.

فِيهَا كُتِبَ قِسْمَةٌ ۝٣

4. Жидехье пIехь къурал гIадамал
жидер диналгулгъу рикъаричIо жидехье
Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} рахъалгъан хIакъаб,
баянаб далил бачIун гурони.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ ۝٤

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг вачIун хаду
ккуна гъез гъев МухIаммадида ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} инкар, жидеда гъев хIакъав
Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} расул вукIин лъалеб букIингун цадахъ.

5. Гъел гIадамазда амроги гъабулеб
букIинчIо жидеца Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ}
лагъгъи гъабе абун гурони. Жидеца
Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ} цо гъавун, гъесие гIибадат
бацIадад гъабун.

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الَّذِينَ خُفِيَاهُ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِسْمَةِ ۝٥

Цогидал киналго диналги тун жиб битIараб исламияб дин гъабе
абун. Жидеца паризаял какалги рае, паризаяб закатги кье абун.
Гъаб дин буго жиб битIараб дин. Гъаб динги босун гъеб диналда

жанир шайха гьел гIадамал лъугъунарел?

6. ХIакълъунго китабиязул

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал

гIадамалги, цогидал мушрикал,

мажусиялги жужахIалгул цIада жанир

рукIине руго даимго. Гьел руго кинабго

халкъалгул бишунго квешал гIадамал. ЦIогъабаздасаги квешал

руго гьел: Жедеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIахъазда жаниса МухIаммад

аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сифатал рикъун ругелгул. Гъачагъаздасаги

квешал руго гьел. Жидеца хIакъаб диналда унел гIадамазе нух

къотIизе гъабун бугелгул.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ
هُمْ سُوءُ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

7. ХIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

иманги тьун аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги

рилъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал

муъминзаби руго кинабго халкъалгул

бишунго лъикIал. Гьел ругелгул жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ, гьесул

расулги разилъи тIалаб гъабун, гьезул амру-нагъю тIубазе гъабун

хъвадарал гIадамал.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

8. Жидер БетIергъан Аллагъасда

аскIоб гъезие бугеб жазаъ буго жидеда

жаниса нигIматазул гIорал чвахулел

алжаназул ахал. Даимго рукIинелъун

лъугъине гъарула гьел алжаналда

жанир. Гъездаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъун вукIуна ва гьел

Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَالُهُ разилъун рукIуна. Гъаб тIадегIанаб макъам

буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабун, гьесул тIазабалдаса

хIинкъун хъвадарал муъминзабазе бугеб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб

макъам щолеб гIамал гъабизе тавпикъ гъабеги!

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَسَنَ رِبَّهُ. ﴿٨﴾

Сурагул Баййинаталгул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц тIадегIанав Аллагъасе буго.

99. Сурагу Ззалзалаг

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЦIакъ кутакаб багъариялдалъун ракъ
багъараб мехаль.

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا

2. Гъеб ракъаль жинда жаниб букIараб
бакIлъиги къватIибе рехараб мехаль.

وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا

Хварал гIадамазул хутIелал ва хазина-магIданги къватIибе рехараб
мехаль.

3. ГIажайблъи гъабун, хIинкъун инсанасги абураб
мехаль: «Гъаб ракъалье къваригIараб жого щиб
бугеб?!»-абун.

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا

4. Гъеб къояль ракъаль бицуна кинабго жиндир
хабар.

يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا

Гъеб хабарги букIуна щивав инсанас жиндир мугъалда гIад гъабураб
гIамалалъе ракъаль нугIлъи гъаби.

5. ХIакълъунго гъеб хабар бициги дур бетIергъан
Аллагъас гъеб ракълда амро гъабиялъ букIуна. Ва
гъелъие кIалъазе гъунар къеялдалъун букIуна.

يَا أَيُّهَا رَبِّكَ أَوْحَىٰ لَهَا

6. Гъаб къиямасеб къояль кинабго
халкъ къукъаби гъарун гIаде рахъун
МахIшаралда рақIарун рачIуна жидеца
дуњялалда гъабураб гIамал бихъине ва гъелъул жазаъги бихъине.

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّرَوْا أَعْمَالَهُمْ

7. Жинца цохIо зарра гIадабги лъикIлъи
гъабун букIарав чияса гъелъул лъикIаб
жазаъ бихъине буго.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ

8. Жинца цохIо зарра гIадабги квешаб
гIамал гъабун букIарав чияса гъелъул
квешаб жазаъги бихъине буго.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIоб рахIматалдалъун лъикIлъи гIемерго цIикIине
гъаби, мунагъаздаса гIаса лъугъун тей Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда
бугеб, гъес жиндие бокъухъин гъабулеб иш буго. Къокъаб хIасил буго
щивниги инсанасе лъикIлъи гъабун гурони БетIергъан Аллагъас гъесие
зулму ва зарал гъабизе гъечIо.

100. Суратул ГІадият

سُورَةُ الْعَادِيَّاتِ

Гьаб сурат решитІине гьабуна «суратул Пассралда» хадуб. Гьаб буго (103) абилеб сурат.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагьасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жал цІакъ рекерун тушманасде тІаде унел,
жидер гьекиялъул (хІухьел цІай) гьаракьги
рагІулел мужагьидазул чуялхІаги абун гьедулев вуго ТІадегІанав
Аллагь. وَالْعَادِيَّاتِ صَبَحًا ١
2. Жидер хІатІаздалъун чІинхаздаса цІаги пирхизе
гьабулел. وَالْمُورِيَّتِ قَدَحًا ٢
3. Рогьалил гІужаль тушманасда тІад гьара
гьабун жал кІанцІулел. وَالْمُغِيرَتِ صَبَحًا ٣
4. Цинги гьениб кутакаб хІур бахъине
гьабулел. وَأَنْزَلَ بِهِ نَفْعًا ٤
5. Жал тушманасул боязда гьоркьорги
журалел чуялхІаги абун гьедулев вуго
ТІадегІанав Аллагь. فَوَسَّطَنَ بِهِ جَمْعًا ٥
6. ХІакълъунго инсан Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ
нигІмтазда жинца инкар кколев вуго.
Жиндие бугеб кинабго лъикІлъи кІочолев, цодагьабго къварилъи
бихъани жив зигардулев вуго. إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ٦
7. ХІакълъунго жив нигІмтазда инкар кколев,
къварилъи хІехъезе кІоларев вукІиналъе инсанас
жинцаго нугІлъиги гьабулеб буго. وَأَنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ٧
8. ХІакълъунго гьев инсан жиндие цІакъ
дунялалъул лъикІабщинаб жо бокъулев вуго.
Амма ахират кІочарав, Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе жив
кІвахІалавги вуго. وَأَنَّهُ لَحُبٌّ خَيْرٌ لِّشَدِيدٍ ٨
9. Гьав инсанасда гьаларищ хобазда
жанир рукІарал гІадамал тІаде
рахъине гьарураб мехаль, * أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْأُبُورِ ٩
10. Гьезул ракІазда бугеб щинаб жоги
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ цебе загьир وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ١٠

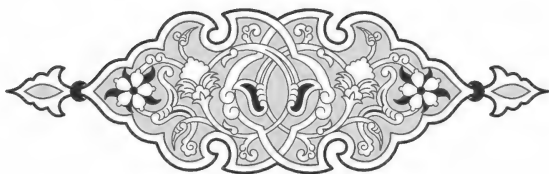
гъабураб мехаль,

11. Х1акълъунго жидер БетГергъан Аллагъ

гъезул кинабго х1ал жинда лъалев вук1ин

ва гъезие х1исаб-мизан гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жазаъ гъабизе
бук1инги.

إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

101. Суратул Къа́ригІат

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

Гъаб сурат рештІине гъабуна «сурату Къурайшалда» хадуб. Гъеб буго (106) абилеб сурат.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2.3. Жинца раклал хІинкъизе гъарулеб, мугІрул щобал ① الْقَارِعَةُ
щущазе гъабулеб, зобал рахъизе гъабулеб, жиндир амро ② مَا الْقَارِعَةُ
цІакъ кІудияб къиямасеб къо щиб жо бугеб дуда щибха
лъалеб, я гъав инсан! ③ وَمَا أَذْرَكَ مَا الْقَارِعَةُ

Исрафил малаикас авалаб ссуралъуб пуюлдалъун
жиб бай бихъулеб, кинабго халкъалъул хІисаб-мизан гъабун гъел цоял
алжаназда, цогидал жужахІалда жанир лъугъизе гъаруаб мехалъ жиб
тІубалеб жо буго къиямасеб къо. Гъелдаса хадуб жиб абадияб ахиарат
буго.

4. Гъеб къоялъ гІадамал руклІуна ④ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ
ракъалда тІибитІараб гарцІазул
боялгІадин махІшаралде раклІарун унел.

5. Гъеб къоялъ мугІрулги самараб ⑤ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ
квас гІадин тамахІъун гІодоре гъаршун
руклІуна. Кинабго ракъги цо майдан лъугъун букІуна.

6.7. Жиндир лъикІаб гІамалалдалъун ⑥ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ⑦
цІадира бакІлъарав чи жив разияб ⑧ هُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ
чІаголъиялда алжаназда жанив вуКІине вуго.

8.9. Амма жиндир лъикІаб гІамал цІадираялда ⑨ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ⑩
гІадагълъарав чи вуссулеб бакІ жагъанама ⑪ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ
буго.

10. Дуда щибха лъалеб я гъав инсан гъеб ⑫ وَمَا أَذْرَكَ مَا هِيَ
жагъаннама щиб жо бугеб:

11. Гъеб буго жиб цІакъ боркъараб жужахІалъул цІа. ⑬ نَارُ حَامِيَةٍ
Геме́рисел гІалимзаби жинда рекъараб рагІи буго
къиямасеб къоялъ гІамалал цІай цІадирабазда гІадги лъун букІине
буго абураб рагІи. Жиб цІалеб жо я лагъзадерил гІамал хъварал кагътал
рукІина, яги гъел гІамалазе Аллагъасе ﷻ боқъараб черхги гъабун
гъеб черх цІала. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасидаса бицараб

хІадисалда буго: «Муъминзабазул лъикІал гІамалал цІакъ берцинаб сифат-сураталда рукІуна. Квешал гІамалал къабихІаб сураталда рукІана. Жиндир лъикІал гІамалал цІадироялда бергъарав чи бахъи бугев чи вуго. Жиндир квешаб гІамал цІадироялда бергъарав чи бахъи къосарав чи вуго»-абун.

102. Сурату Тгакаџур

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

Гъаб сурат рештине гъабунa «суратул Кавсаралдаса» хадуб. Гъеб буго (108) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялдаса машгъул أَلْهَمُهُ التَّكْوِيْنَ гъарун руго я гъал гIадамал, нуж боцIи мал, лъимал-хъизан гIемерлъиялдалъун цо-цалаздаса бергъине бокъун къецандулел рукIиналъ.

2. Гъеб хIалалда нужги рукIадго нуж хун حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ хабалалъеги ине руго.

3. Нуж гъеб гIамалалдаса русса ва нуж Аллагъасул كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ гIазабалдаса хIинкъа.

Нужеда нахъе лъазе буго гъеб нужер ахIмакъаб хъвадиялъул кинаб квешаб ахир букIунеблъи!

4. Ахираталда швараб мехаль ва нужеда ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабги швараб мехаль лъазе буго нужеда гъеб!

5. Нужеца гъеб квешаб гIамал те! Нужеда гъеб كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عَالِمُ الْيَقِيْنِ ишалъул хIакъикъат лъалеб букIарабани нуж дуниялъ гуккун, ахират кIочон хъвадизе рукIинчIо.

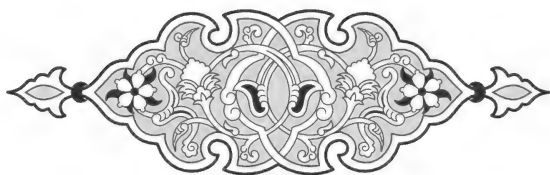
6.7. БичасхIаги нужеда жужахI бихъизе буго ва لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ нужеда гъеб якъинго нужер безада бихъизе ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِيْنِ буго.

8. Цинги гъеб къоялъ нужеда гъикъизе ثُمَّ لَتَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيْمِ буго дуниялалда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа къурал нигIматал кин нужеца харж гъабурал абун.

Чорхое къураб сахлъиги, бералъе къураб канлъи бихъиги, гъуинал, лазатал гIагIамалги, тамахал тахалги, рекIел гъеялъе къурал хъизанги кин нужеца хъвадизе гъабурал абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу Гъурайратидаса имам Муслимица бицараб хIадисалда буго: «Цо нухаль Аллагъасул Свалат салам лъеяв авараг рукъоса къватIиве вахъараб мехаль гъесда данде ккана жидеда Аллагъ разилъаял Абубакр ва Гумар асхIаб. «Гъаб гIужалъ

нуж къвитIуре рахъине гъабураб жо щиб бугеб?!-абун аварагас
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъидалго гъев кIиясго абунa: «Ракъиналъ рахъине гъаруна
нижс»-абун. Хирияв аварагасги صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Валлагъи, дунги гъеб
вакъиналъ къватIиве вахъине гъавурав вуго»-абун. Цинги гъел цо
Ансариясул бакIалде ун гъес берцинаб гъоболлъи гъабун квен кванан,
лъим гъекъон гIорцIараб мехалъ аварагас صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дир нафс
жинда кодоб бугев Аллагъасул عَلَّاهُ цIаралдалъун гъедулев вуго дун!
Къиямасеб къоялъ гъал нигIматазулги кIал гъикъи букIине буго. Нуж
ракъиналъ рукъоса къватIуре рахъине гъарун рукIана, гъанже гъал
нигIмталги кванан рукъоре руссунел руго»-абун (хIадис къокъ гъабун
хъвана).

103. Суратул Г1асср

سُورَةُ الْعَصْرِ

Гьаб сурат реиштине гьабунa «сурату Щарх1алда» хадуьб. Гьeб буго (94) абилеб сурат.

*Жив гурх1улев, гурх1ел г1амав
Аллагьасул ц1аралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Жинда жаниб г1емераб г1ажаибаб жо бугеб
заманалх1аги абун гьедулев вуго Г1адег1анав
Аллагь: «х1акълъунго инсан ч1ового
хут1иналъуль, дуниялъ ва щайт1аналь
гуккиналъуль вуго»-абун.

وَالْعَصْرِ

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ

Къатадат абулев г1алимас абунa: Бакъанил г1ужалх1аги абун гьедулев
вуго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ, гьев зух1аялъул г1ужалх1аги абун гьедун вук1арав
г1адинго абун.

3. Жал ч1орого хут1арал гьеч1о жидеца
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун аварaгасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахьги рильлъун лъик1аб г1амал
гьабун хьвадарал муъминзаби. Жидеца

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَتَوَّصَّوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَّوْا بِالصَّبْرِ

цо-цалазда х1акъаб диналда ч1а абун амро-васият гьабулел, гьeб
х1акъаб диналда рук1адго г1аде рач1унел къварильабазда сабро
гьaбе абунги цоцаде васият гьабулел. Гьаб цох1о аяталда жаниб
Г1адег1анав Аллагьас инсан г1овит1улеб ункъго к1удияб асло бицун
буго:

1- Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъей.

2- Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абухъин лъик1аб г1амал
гьaби.

3- Муъминзабаца цоцалазда амру-нагъю гьaби, лъик1аб-квешаб жо
лъaзе гьaби.

4- Х1акъаб диналда ч1еялдалъун ва къварильаиялда сабро гьaбе абун
цо-цалазда васият гьaбиги.

Гьаб аяталь абухъин хьвадарав ч1яс жиндирго нафс камил гьабула
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун ва гьесие т1аг1ат г1ибадат гьабун. Цогидал
г1адамазул нафсги камил гьабула гьезда х1акъаб жоялдалъун амро ва
васият гьабун.

Жинда Аллагь разильaяв имам Шафиг1ияс абунa: «Г1адамаз цох1о
гьаб суратальул пикру гьабулeб бук1арабани гьезие гьeб сурат г1езе

букІана»-абун.

Имам Байгъакъияс жинда Аллагъ разилгъаяв абу ХІузайфатидаса бицараб хІадисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул асхІабзабазул кІиго чи дандельараб мехаль гъев кІиявго цо-цадаса ратІалъулел рукІинчІо гъезул цояс «ВалгІасри» абураб сурат цІалун цинги цоцалазе саламги къун гурони»-абун. ХІадис Ғабаранияс бицана.*

Жинда гІамал гъабизе рекъараб ва гъеб гІамал гъабизе бигъаяб хІадис буго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъ гъабегі лъикІаб гІамал гъабизе. Амин.

104. Суратул Гъумазат

سُورَةُ الْحَمِزَةِ

Гъаб сурат рештине гъабунa «суратул Къияматалда» хадуьб. Гъеб буго (75) абулеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Квешаб гIазаб ва гъалагIьи букIине буго кинавниги жинца гIадамазда гIайиб чIвалев, гъезде гъибат гъабулев, нахъаса кIалъалев чиясе.

وَيَلِّ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ١

2. Жинца гIемераб дуниялалъул магIишатги данде гъабун, гъеб рикIкIун, гъелъул гIемерлъиялдаса вохун жив хъвадулев.

الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ٢

3. Жинда ракIалдеги колев хIакълъунго гъеб магIишаталъ жив дуниялалда даимго хутIизе гъавила абун.

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ٣

Жинца закат сахIги кьоларев сунатаб садакъаги кьоларев, гъеб магIишаталъе лагъIьи гъабун живги хъвадулев.

4. Гъесул ракIалде кковухъин гъечIо амро! БичасхIаги гъев чи жужахIалда жанив рехине вуго.

كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ٤

5. Дуда щибха лъалеб я гъав инсан, гъеб жужахI щиб жо бугеб?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ ٥

Дуда гъеб жегиги бихъун гъечIелъул гъелъул сифат-сурат дуда лъаларо.

6.7. Кутакалда жиб боркъараб, жинца ракIал рухIулеб, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндалъун капурзабазе гIазаб гъабулеб цIа буго гъеб.

نَارُ اللَّهِ الْمَوْقُودَةُ ٦

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ٧

8.9. ХIакълъунго Гъеб цIа гъезда гIад гIалъел лъураб гIадин букIуна, цIадул хIубазда жанир ругел гIадин гъелги рукIуна.

إِنهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّاةٌ ٨

فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ٩

Жидер хIатIал-кверал рахсал гудрал ран горбодеге рухъун рукIуна. Жидее щибго хвасарлъи ва бигъалъиги букIунаро.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цIунаги гъаб жужахI гIад гъабулеб гIамалалдаса! Амин.

105. Суратул Фил

سُورَةُ الْفِيلِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуда лъалариш МухIаммад ﷺ,
дур БетIергъан Аллагъас пилалги рачун
КагIба рукъ биххизабизе абун рачIарал
гIадамазе кинаб гIазаб гъабураблъи!.

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ
الْفِيلِ ۝١

2. Гъезул макро Аллагъас ﷻ цIакъ хъезе
гъабичIишха!

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝٢

3. Гъезда гIаде Аллагъас ﷻ хIанчIазул
боялги ритIана.

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝٣

4. Гъеб щибаб хIинчIалъ гъезда гIаде
речIчIана жужахIалъул ракъ бухIун
лъугъарал чIинхал.

تَرْفِئُهُمْ بِحِجَابٍ مِّنْ سِجَالٍ ۝٤

Гъеб чIимих гIаде шварав чи гъелъ ворлъгъунев вукIана. Щивасул цIар
гIаде хъвараб букIана гъаб чIимих абуна цо гIалимзабаца.

5. Аллагъас ﷻ гъел гIадамалги гъаруна
хIайваназ жиб кванараб ва гъезул хIатIаз
мерхъун хъезе гъабураб гIамахалда рельлъун.

فَجَعَلَهُمْ كَعَصِفٍ أَمَاكُولٍ ۝٥

Гъаб сураталъе тафсир гъабурал гIалимзабаца абуна: «Абрагъатул
Ашрам»-абулев Яманалъул ханас СангIаъ абулеб шагъаралда килиса
бана ва КагIба рукъалда гIаваф гъабизе унел гIадамал гъенире ине
гъукъун гъеб жиндир килисаялда гIаваф гъабиялда рачине къасд
гъабуна. Кинанат къабилаталъул цо чи сардилъ гъеб килисаялда жанив
лъугъун, жинца гъениб хъублъи гъабуна ва гъеб хъублъи килисаялъул
къадазда бахана. Цинги Абрагъатил цIакъ ццим бахъана ва жинца КагIба
рукъ биххичIого теларо абун гъаги гъедана. Пемемерал боялги цадахъ
рачун, кутакал пилалги рачун вачIун Абрагъат Маккаялъул рагIалде
решIана. Гъесул зулмуялдаса хIинкъун Маккаялъул агълоги кIкIалахъе,
нохъабакъе рахчана. Абрагъатил аскараз Маккаялъул агълуялъул
варанаби ва гIиял хъевхъулел ва кваналел рукIана. Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварасул кIудияв эмен ГабдулмутIалибил кIинусго
варани букIана. Гъел варанаби Абрагъатилаз ракIарун индалго
ГабдулмутIалиб Абрагъатиде гIаде ана ва гъев вугеб бакIалда жанив
лъугъине изну гIалаб гъабуна. Гъев жаниве виччан Абрагъатица

таржамачиясда абуна гьесда гьикъеян жиндир хІажат шиб бугеб абун. ГабдулмутІалибица жиндир хІажат бициндаalgo Абрагъатица абуна: «Дун разилъун вукІана мун вихъараб мехаль: Мун гІакъло бугев, Къурайшиязул ханзабазул чи вуго абун. Амма дур варанабазул бицун мун кІалъадалго дида мун рихана. Дуца дир аскараз рачарал варанаби тІалаб гъабулел руго, дурги дур умумузулги динлъун ва чІухІилъун бугеб КагІба рукъальул бицунебго гъечІо»-абун. ГабдулмутІалибица абуна: «Дун вуго варанабазул бетІергъан. Гъеб КагІба рукъальул БетІергъан цогидав вуго. Гъес нахъе чІвазе вуго мун КагІба рукъалье зарал гъабиядаса»-абун Абрагъатица абуна: «Дун гьелдаса нахъе чІвалеб шибго жо гъечІо!»-абун. ГабдулмутІалибица абуна: «Гъелеха КагІба рукъ ва гъелеха мунги»-абун. (ай: дуего бокъараб гъабеха абураб магІна буго гъаб рагІиялъул) Абрагъатица гъесул варанаби нахъе къуна ва ГабдулмутІалиб КагІба рукъальул нуцІил гІекІалги ккун Аллагъасде ﷺ гъарун назмо гъабун хІелулев вукІана.

Цинги ТіадегІанав Аллагъас Абрагъатил аскаразда тІад хІанчІазул боял риччана ва гъез чІинхал речІчІун гъалаг гъарун гъезул рижиго бакъвазе гъабуна. Квешаб унти баккун, жиндир гъан турун, кутакаб гІазаб чІамун Абрагъатги хвана.

Гъаб соналда гІарабияз «пилалъул сон»-абула. Гъаб сональ гъавуна хирияв авараг ﷺ абунги абуна гІалимзабаца. Гъаб къиса бицун ТіадегІанав Аллагъас Маккаялъул агълу кантІизе гъарулел руго жидее ругел кІудиял нигІматазда ва Аллагъасда ﷺ иман лъун, хъанчис лагълъи гъаби жибго тун, жидехъе витІарав аварагасде ﷺ нахърильлъун хъадиялда ахІулел руго.

106. Сурату Къурайш

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къурайшийл ругъунлъун рукIиналъе гIоло
гочарулеб гIумру гъабиялда.

لَا يَلْفُ قُرَيْشٍ

Гьел цоцаде тушманлъи гъечIого цоцаль рекъонги рукIиналъе гIоло.

2. Гьел хасало Яманалда ун, ридал
Шамалда ун даран-базар гъабун яшав
гъабиналда ругъунал рукIиналъе гIоло.

إِلَيْهِمْ رَحْلَةُ الشَّيْءِ وَالصِّيفِ

3. Жидеца гIибадат гъабе абе гъаб КагIба
рукъальул БетIергъан Аллагъасе.

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

4. Жидее ракъинчIого рукIунеб
хIалалхъ гIагIам къурав, жал
тушманасул заралдасаги цIунарав.

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ

مِنْ خَوْفٍ

Хур-хер бижунареб хъачIаб, бакъвараб ракъалда рукIун жал цIакъ
ракъун рукIарал, цинги Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} даран-базаралда хъвадизе
ругъун гъарун бечед гъарурал. Сверху ругел гIарабияз рагъал гъарун
къварид гъарулел рукIарал, цинги Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} Ибрагъим аварагасул
^{عَلَيْهِ السَّلَام} дугIаялъе жаваб гъабун, КагIба рукъальул хIурмат гъабун жидеда
гIадамаз рагъ гъабуларел, жидер адаб хIурмат гъабулеллъун гъарурал.
Гьал нигIматал жидее къун рукIин лъалебги букIадго гъез Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ}
по гъавун гъесие гIибадат бацIад шай гъабулареб?!

Пахру Рази абулев имамас абуна: Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} нигIматал къей
кIиго тайпаялда буго: Цо тайпа буго балагъал нахъе чIвай. Гъеб нигIмат
Маккаялъул агълуялъе къуна пилазул бояздаса гъезул шагъарги цIунун,
цогидал гIадамалги гъеб шагъаралда тушманлъи гъабизе хIинкъизе
гъарун.

КIиабилеб тайпа буго жидее мунфагIатал гIатIид гъари. Гъеб нигIмат
Маккаялъул агълуялъе гъабуна гъаб сураталда жаниб бицараб жоялдальун.
Гъаб амро гъадин бугеб мехаль гьал кIудиял нигIматазе жидеца шукру
гъабичIого рукIин цIакъ кIудияб ахIмакълъи гъечIишха?!

Жегиги КагIба рукъальул БетIергъан Аллагъги живго тун, гъеб рукъ
хъанчазулги цIезе гъабун гъезие лагълъи гъаби кигIан ахIмакъаб ва
къабихIаб гIамал бугеб?!

107. Суратул Мағлұн

سُورَةُ الْمَاعُونِ

*Жив гүрхІулев, гүрхІел гламав
Аллағьасул ціаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца пикру гьабуларищ я гьав инсан,
жинца ахират гьереси гьабулев чиясул
ахІмакълъиялълул.

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ

2. Гьев чи вуго жинца ятимасе зулму
гьабулев.

فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ

Гьев довегІан къазе гьавулев, гьесие гьумер
букІкІулев.

3. Жинца мискинчиясе глағІам кьоларев
ва цогидалги гьесие глағІам кьеялда
гьесизе гьаруларев.

وَلَا يَخْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ

Жиндир боцІи кьезе живго бахиллгьараб гІечІого цогидаз кьолев
жоялдаги жив бахиллгьулев.

4.5. Квешаб глазаб ва гьалагІти буго жидеца
балев какалдаса жал сагьвиллълулел
гладамазе!

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ

Мунапикъзаби руго гьел. Как бана абун
гьелълул кири швеялда жадер хьул лъоларел, гьеб бачІого тана абун
Аллағьасул جَلَّالَهُ глазабалдасаги жал хІинкьуларел. Гладамазе бихьулеб
бакІалда как балел, цогидаб бакІалда бачІого толел.

6. Гьел руго жидеца кинабго гламал чІухІи-
реццалъе, гладамал разилъи бокьун бихьдае
гьабулел.

الَّذِينَ هُمْ بِرَأْوَنَ

7. Жидеца гладамазул хІажат тіубайги нахъе
чІвалел.

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

Гіиси-бикъйнаб: РокІкен-квар гладаб, ціан-лъим гладаб жоги
мадугьаласе ва мискин пакъирасе кьоларел.
Аллағьас جَلَّالَهُ нилъ ціунаги гьаб къавмалда релълълун рукІиналдаса.
Амин.

Гладамал разилъи тіалаб гьабун гламал гьабиги ширк буго, гьелда абула
гьитІинаб ширк абун. Киниги гьев чи капурчи вуго абизе бегьуларо,
кІудияб ширкаль гурого чи исламалдаса инзавуларо.

108. Суратул Кавсар

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго Дица две къуна МухIаммад

إِنَّا أَنْعَمْنَاكَ الْكَوْثَرِ ﴿١﴾

ﷺ дунялалда ва ахираталда цIакъ гIемераб

лъикIлъи, ахираталда кавсар абулеб гIорги къуна.

Гъеб лъикIлъи буго аварглъи къей, Къуръан жинда рештIине гъаби, гIелму ва хIикмат къей, шапагIат гъабизе изну къей, ахираталда умматалъ жиндаса гъекъолеб хIавз (ищ) къей, ахираталда жиб бещараб бакI къей, жиндир уммат гIемераб букIин, тушбабазда тIад квер бакъи гъаби. Ракъалда тIад исламияб дин тIибитIизе гъаби, ва гъел гурелги гIемерал нигIматал руго Аллагъас ﷻ жиндие хирияв аварагасе ﷺ къурал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Кавсар абулеб гIор буго алжаналда жаниб. Жиндир хъалбал меседил, жиндир тIино жавгъар-якъуталъул. Жиндир ракъалъул махI мискалдасаги гъуинаб, жиндир лъим гъоцIоялдасаги гъуинаб»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

2. Гъал кIудиял нигIматал къун мун хира

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ ﴿٢﴾

гъавурав дур БетIергъан Аллагъасе как бае дуца,

цогI щибго жоялъе баге.

Гъев Аллагъ ﷻ кIодо гъавун гъесие щукру гъабун варанабиги хъве? Мушрикаца гIадин хъанчазе лагълъи гъабуге, гъезие боцIиги хъоге.

3. ХIакълъунго дудахун жинца хIалхъублъи

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

гъабулев дур тушман вуго жиндир хъон

бакъварав.

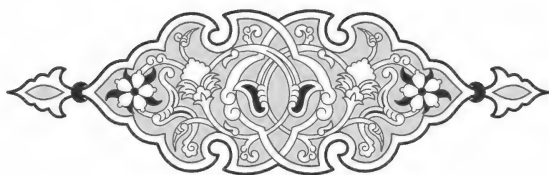
Гъев вугелъул ахираталда жив жужахIалда жанив унев.

Гъаб сурат рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Алкъасим абулев вас хвараб мехалъ АлгIаси абулев мушрикас абуна: «Нужеца гъев МухIаммад ﷺ реххун те! Гъев вуго жиндир хъон бакъварав, жиндир насло нахъе гъечIев чи. Гъев хвараб мехалъ гъесул хабар тIагIине буго ва гъев цониги чияс рехсезе гъечIо»-абун.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб сурат рештIине гъабуна ва гъев АлгIаси вукIин бицана жиндир хъон бакъварав чи. Гъесул лъимал хъизан

бугониги гъев Алагъасул рахІматалдаса рикІкІад гъавурав чи вугелъул,
гъев вукІуна жиндир хъон бакъварав ва талихІ къарав чи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул рехсей къиямасеб
къо щвезегІан нахъе хутІулеб буго. Кинабго заманаялъ, кинабго
бакІалда ва киналго мацІаздалъун гъесие рецци гъабулеб буго.
АлхІамдулиллагъ.

109. Суратул Кафирун

سُورَةُ الْكَافِرُونَ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Я гьал Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} инкар ккурал гIадамал! قُلْ يَتَّيْبُهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾
2. Дица лагъгъи гъабулел гъечIо нужеца жидее лагъгъи гъабулел алагъзабазе. لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾
3. Нужецаги лагъгъи гъабулел гъечIо дица жиндие лагъгъи гъабулел Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ}. وَلَا أَنُشْرِعُ عَبْدًا مَّا أَعْبُدُ ﴿٣﴾
4. Дица кидаго лагъгъи гъабизе гъечIо нужеца жидее лагъгъи гъабулел алагъзабазе. وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾
5. Нужецаги лагъгъи гъабизе гъечIо дица жиндие лагъгъи гъабулел Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ}. وَلَا أَنُشْرِعُ عَبْدًا مَّا أَعْبُدُ ﴿٥﴾
6. Нужее буго нужер дин: لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾
Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} ширк гъабун хъанчазе лагъгъи гъаби. Дие буго дир дин: Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ} цо гъавун гъесие гIибадат бацIад гъаби. Нужерги дирги дин кидаго цоцаде тушмангъи бугеб буго. Гъаб сурат рештIине гъабиялгъе сабаб бицун абуна: Къурайшияз Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абуна: «Дуца цо сональ ниже алагъзабазе лагъгъи гъабе, нижеца цо сональ дур Аллагъасеги ^{جَلَّ جَلَالُهُ} лагъгъи гъабила»-абун. Гъезие аврагас жаваб гъабуна: «Аллагъас ^{جَلَّ جَلَالُهُ} цIунаги дун дица гъесдехун ширк гъабиялдаса!»-абун. Цинги Къурайшияз абуна: «Дуца ниже алагъзда квергIаги хъатIизе гъабе, цинги нижеца мун ритIухъ гъавизе вуго ва дур Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ} лагъгъиги гъабизе буго»-абун.
ГIадегIанав Аллагъас жиндир аварасда ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} гъаб сурат рештIине гъабуна ва гъев хехго КагIба рукъалда ана. Гъенир рукIарун Къурайшиязул жамагIатги букIана. Гъезда аскIов вахъунги цIун, киназдаго рагIине гъабун аварас ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} гъаб сурат цIалана ва гъезул хъул къотIана МухIаммад ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} жиндир диналдаса вусиналдаса. Цинги гъез гIемераб къаврилгъи гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ва жидеда Аллагъ разилъаял гъесул асхIабзабазе.

110. Сурату Наср

سُورَةُ النَّصْرِ

Мадинаялда жиб рештине гьабураб жинда жаниб лъабго аят бугеб. Гьаб буго суратазул бищунго ахиралда рештине гьабураб. Гьалда себе сурату Тавбат рештине гьабуна, капурзабазда рагъ бай абун жиндиль амру гьабураб.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Две БетIергъан Аллагьасул квер бакъи бачIана.

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾

Дур тушбабазда тIад две бергьенлъи кьуна.

Две жиб хирияб дур ватIан, жинда жаниб хирияб КагIба рукъ бугеб Макка шагьарги две рагъана.

2. Гьеб Макка рагъун хадуб дуда гIадамалги рахъана исламияб диналда жал рачIунел кьукъаби гьарун, рагъго гьабичIого.

وَرَأَيْتِ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾

Гьаб буго Макка бахъинелде себе рештине гьабураб сурат. Гьаб Макка бихъизе букIин бицин ва гIарабиял кьукъаби гьарун исламияб диналда рачIине рукIин бициги аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугIжизат буго, Къуръан Аллагьасул جَلَّالُهُ калам букIиналтIе далилги буго.

Ибну Касирица абун: «ГIарабиязул жамагIатал ралагъун чIун рукIана Макка шагьар бахъиладай аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун. Гьеб Макка шагьар бахъани гьев хIакъав авараге صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIине вугин абубеб букIана гIарабияз. Макка бахъун хадуб киналго гIарабиял исламияб диналда рачIине лъугъана ва кIуго соналда жаниб тIобараб гIарабиязул жазират (полуостров) исламияблъун лъугъана»-абун.

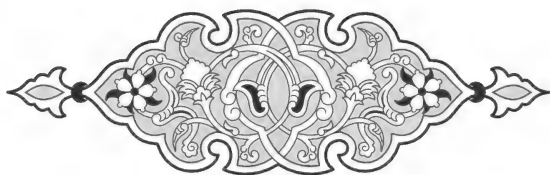
3. Дуца Аллагьасе جَلَّالُهُ тасбихI гьабе: гьев кIодо гьавун ва гьев Аллагьасе جَلَّالُهُ две кьурал кIудиял нигIматазда щукру гьабун.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ. ﴿٣﴾ كَانَتْ ثَوَابًا ﴿٣﴾

Дуца гьев Аллагьасда جَلَّالُهُ дур ва дур умматалъул мунагьал рахчиги тIалаб гьабе. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагь жинца тавбо кьабул гьабулев, жиндир гурхIел рахIмо гIемерав вуго.

Жинда Аллагь разилъаяв ибну ГIумарица абун: Гьаб сурат рештине гьабуна Минаялда (хIеж гьабулеб мехаль сардал ралеб бакI) Аллагьасул

свалат салам лъеяв аварагас ахираб хIаж гъабулеб мехаль. Гьалда цIарги абула «Къо лъикI гъабиялъул сурат»-абун. Гъаб сурат рештIине гъабураб мехаль аварагасда ﷺ лъана жиндир ажал гIагарлъун букIин. Гьалдаса хадуб «жакъа дица нуже дин тIубазе гъабуна»-абураб аятги рештIине гъабуна. Цинги ункъого къо араб мехаль аварагас ﷺ гъаб дунялги тана. Аллагъас جلاله гьесул шафагIат ва баракат нилье швезе гъабеге. Амин.

111. Суратул Масад

سُورَةُ الْمَسَدِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъав бахъи къосарав Абулагъабил кIиябго
квер бакъвайги ва гъевги гъалагъгъун хвайги. تَبَّتْ يَدَايَ إِلَى لَهَبٍ وَتَبَّ
Жиндир кверал ракъварав, жив гъалагътарав вуго гъев
Абулагъаб.
2. Гъесие щибго гIейи гъабизе гъечIо гъесул مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ، وَمَا كَسَبَ
васалаз ва боцIи-малалъ.
3. Гъев ахираталда лъугъизавизе вуго жиб лагъ- سَيَصِلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ
лагъулеб жужахIалгъул цIадаве.
4. Аварагасе وَأَمْرَئُهُ، حَمَّالَةَ الْخَطْبِ
заралалгъе зазил صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
цIул баччулей йикIарай гъесул чIужуги
лъугъизайизе йинго гъеб цIадае.
5. Гъелгъул габуралда цIакъ бицат гъабун فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ
хъухъараб кварги букIине буго гъельие
гIазаб гъабулебгъун.

Маххул гор буго гъеб абунa Мужагъид абулев гIалимас.

Ибну Мусайиб абулев гIалимас абунa: «Гъей уму-Жамилил цIакъ багъа хириял маххал рукIана. Гъей гъедун йикIана жинца гъел маххал ричилин МухIамадие зарал гъабизе гIоло абун. Гъеб сабаблгъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъелгъул горбода цIадул гор бана гъельие гIазаб гъабизе»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасидаса бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда: «Дуца дур гIагарал гIадамазе хIинкъи къе»-абураб аят рештIине гъабураб мехалъ, гъев сафа мегIералда тIаде вахун ахIана: «Я Фигърил лъимал! Я ГIадулманатил лъимал!»-абун. Гъедин ахIун жинца Къурайшиязул киналго гIадамал данде гъаруна. Цинги аварaгас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Нужеца дида бице: Дица нужеда абуни гъаб магIарда нахъа тушманасул чуйал ругин нужеда тIаде кIанцIизе хIадуран абун, нужеца дун ритIухъ гъавизе вукIанищ?»-абун. Гъез абунa: «РитIухъ гъавизе вукIана. Нижеда кидаго дуца гъереси бицунеб рагIичIо»-абун. Цинги аварaгас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дун вуго нужеце гучаб гIазаб букIине буго абун хIинкъи къезе витIарав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул»-абун. Цинги

гъенив вукIарав Абулагъабица абунa: Вай дур талихI къаяв! Гъеб хабар бицинейищ дуца ниж ахIи бан данде ракIарарал абун. Цинги ТIадеГIанав Аллагъас гъаб сурат рештIине гъабуна.

Гъев Абулагъаб аварaгасул ﷺ инсул вац вукIана. Гъесул чIужу уму-Жамил Абусуфянил яц йикIана. Гъел кIиялго цIакъ аварaг ﷺ рихарал, гъесие зарал гъабизе бокъарал мушрикал рукIана. Гъей уму Жамил гIадамазда гъоркъой мацI гъабун хъвадулей, гъезул аварaгасде ﷺ ццим бахъине гъабулейги йикIана. Къаси алахалда ун зазил магъ цIун ячIун гъеб аварaг ﷺ хъвадулеб нухахъе балейги йикIана. Гъав Абулагъабил лъабго вас вукIана. Гъесул кIигоясда чIужулъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул Рукъият ва Умукулсум абулей кIиго яс йикIана. Абулагъабица васалазда амро гъабун, гъей кIияйго цIар тIамун нахъе риччазе гъаруна. Гъезул цояс аварaгасда ﷺ щцебе абунa жинца дудаги Къуръаналдаги инкар кколеб бугин ва дур ясалъул цIарги тIамунин абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас гъесие квешаб дугIа гъабуна ва гъев ГъалбацI тIаде кIанцIун гъель инжит гъавун чIвана. Абулагъабги Бадроялда рагъ лъугъун хадув квешаб унти баккун хвана. Гъев лъабго къоялъ ракъуль лъечIого къватIивго гъорон, махIцун вукIана. Цинги цо гвэндги бахъун гъенив жанив вортизе гъавун тIаде ганчIалги ран тана.

Гъадианаб гIазаб гъабуна Аллагъас ﷺ Абулагъабие дунялалдаго. Ахираталда абадияб жужахIалъул гIазабалъульги вукIина гъев.

Аллагъас ﷺ ниль рикIклад гъареги гъеб жужахIалдаса ва жужахI тIад гъабулеб гIамалалдасаги. Амин.

112. Суратул Ихласс

سُورَةُ الْإِخْلَاصِ

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ, قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ١
мун махсароде гъавун дуда гьикъардулел мушриказда:
«Дица жиндие лагълы гъабулев дир БетIергъан Аллагъ вуго жив цогояв, жиндие шивго гIахъалчи гъечIев, жинда рельгъарав цоги Аллагъы гIагъла гъечIев.
2. Жив шибго жоялда хIажатав гъечIев, кинабго اللَّهُ الصَّمَدُ ٢
махлукъ шибаб лахIзаталь жинда хIажатав Аллагъ
гIагъла вуго гъев.
Жинда гIадехун шивго хан гъечIев, жинда ващадавги гъечIев.
3. Жиндие лъимер гъечIев. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ٣
Жиндир хъизан гъечIев, жив гъезда хIажатавги гъечIев.
Жив цоги чиясул лъимерлъунги гъечIев. Жиндир ватиналъе авал гъечIев вуго гъев Аллагъ гIагъла.
4. Гъев Аллагъасдехун гIагъла башалъи وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ٤
гъабулев, гъесда рельгъарав, гъесул гIадаб
гъунар-къуват бугев шивго чиги гъечIо.
Жинца жо бижунев, жинца хъихъулев, жинца хъезе гъарун ахираталда гIадги рахъине гъарулев гъаб кинабго махлукъалъул жив цогояв Халикъ вуго гъев Аллагъ гIагъла.
Гъаб сурат буго Аллагъ гIагъла цо гъавиялъул бицунеб жиб къокъаб амма магIна камилаб сурат. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ жинца цIаларав чи Къураналъул лъабго бутIа гъабун цо бутIа цIаларав чиясда релъун вуго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана. Гъеб хIадисалъул мурад буго: Къуръаналда жаниб бицунеб жо лъабго батIияб хIукмуялда хурхараб букIин: Аллагъ гIагъла цо гъави, шаргIиял хIукмаби рици, цересел уматузал хабар бици. Гъаб сурат Аллагъ гIагъла цо гъави жинца бицунеб бугелъул, гъеб буголъана Къуръаналъул лъабил бутIаялда релълъун.
Гъаб сурат рештIине гъабиялъе сабаб буго мушрикаца аварагасда гIагъла абун букIин: «Дуца нижее сифатал рице дур Аллагъасул гIагъла. Гъев шиб жоялдаса гъавун вугев?. Меседилищ, гIарцолищ, жавгъар-якъуталъулищ?» – абун.

Цинги ТадегІанав Аллагъас ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ – абун гъаб сурат рештІине гъабуна ва гъел мушриказ хъанчие лагълъи гъаби батІулаб жо букІин загъир гъабуна.

113. Суратул Фалакъ

سُورَةُ الْفَلَقِ

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дица цIуни
гъарулеб буго жинца рогъел баккине гъабулев
БетIергъан Аллагъасдалъун.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ١

2. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижанщинаб жоялъул
квешлъиялдаса.

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ٢

ГIадамал ругониги, женал ругони, хIайванал ругониги. РухI бугеб
букIа рухI гъечIеб букIа жинца зарал гъабизе бегъулеб щинаб жоялъул
заралалдаса цIуни гъарулеб буго.

3. Жиндир бецIлъи цIакъаб сордоаялъул
квешлъиялдасаги.

وَمِنْ شَرِّ عَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ٣

БецIаб сардилъ жидеца квешлъи гъабулел ГIадамал ва женал къватIире
рахъуна. Гъеб сордоаялъул бецIлъиги жинца ГIадамал хIинкъизе
гъарулеб жо буго. Сардилъ алхул хIайванги бихъуларо, борохъ-
къынчIги бихъуларо, квешаб гвенд, борхатаб къуро, гъваридаб кIкIалги
бихъуларо.

4. Жидеца кваралда гарцIал ран,
гъезда тIаде хIухъел пун сихIру гъабулел
сихIрочагIазул квешлъиялдасаги цIуни гъарулеб буго дица.

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ٤

5. Жинца хIал хъублъи гъабулев
чIяс хIал хъублъи гъабидалго гьелъул
квешлъиялдасаги цIуни гъарулеб буго.

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ٥

ХIасад абула цоги чIясе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къурал нигIматал гъесда тIаса
ине бокъиналда, жиндие гьелдалъун щибго хайир гъечIониги. Гъев
жинца хIасад гъабулев чи кидаго гIазабалъуль вугев чи вуго: Гъес хIал
хъублъи гъабуна абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматал ГIадамазда тIаса
унаро, гъезие нигIматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къун щинахъе гъев хIасадчIясул
ракI унтулеб букIуна.

Гъаб кIиябго «Къул агIузаби» рештIинабиялъе сабаб бицун Аразиясул
тафсиралда абулеб буго: «Лабид ибнул АгIсам»-абулев чIяс
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе сихIро гъабун букIана рас
халеп гьоркъо, гъель хан бахъараб рас, тIогъол хIур, цогиги жалги
данде гъарун, жинда тIад анцила цо гарацI бараб кварги гъезда

падахъ лъун, гъеб рокІкеналь борлълъун. Цинги гъеб гъуялъубе лъун
букІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Жабраил малаик
вачІун гъесие сихІро гъабун букІин бицана ва гъеб сихІро гъабураб
ясикІо лъураб бакІги бицана. Гъеб яsikІо аварасухъе ﷺ босун
бачІана ва Аллагъас ﷺ гъаб кІго сурат рештіне гъабуна. Гъал
суратазда жаниб анціла цо аят буго. Цо-цо аят аварасда ﷺ
цІалараб мехаль гъеб кваралдаса гарацІ бичун унеб букІана. КІябго
сурат цІалун лъугъараб мехаль гъел гарцІал ричун лъугъана ва аварасда
ﷺ вухъун вукІарав чи вичараб гІадин сахлъун тІаде вахъана»-
абун.

114. Сурату Ннас

سُورَةُ النَّاسِ

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дица قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ١
цIуни гъарулеб буго киналго гIадамазул
БетIергъанасдалъун. Жинца гъел рижарав ва хьихъулев.

2. Гъел гIадамазул ханасдалъунги. Гъезул кинабго مَلِكِ النَّاسِ ٢
ихтияр жинда кодоб бугев.

3. Гъел гIадамаз жиндие лагълъи гъабизе гIадав إِلَهِ النَّاسِ ٣
Аллагъасдалъунги.

4.5. Аллагъ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ٤ рехсараб мехаль жал
нахъе къалел, жидеца гIадамазул
рекIель вас-вас ккезе гъабулел الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ٥
щайтIабазул квешлъиялдаса.

6. ГIадамаздаса ругел гъел щайтIаби, مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ٦
женаздасаги ругел.

Гъаб цIуни гъари буго киналго щайтIабазул квешлъиялдаса. Щибго
щаклъи гъечIеб жо буго гIадамазул щайтIаби жидер зарал цIикIарал
рукIин. Женазул щайтIаби нахъе къала гъездаса цIуни гъарараб мехаль.
ГIадамазул щайтIаби гIадамалгун цадахъ рукIунелъул гъезул гукки ва
хIила балъгояб букIуна. Аллагъас цIунарав чи гурони гъел щайтIабазул
заралалдаса цIунун хутIуларо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цIунаги кинабго жинца зарал гъабулеб жоялъул
заралалдаса. Амин.

Жинда Аллагъ разилъайяй ГIаишатидаса бицараб хIадисалда буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жив босаде вегулеб мехаль:
﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ва гъаб кIиябго сурат цIалулеб букIана жиндир кIиябго хъат
гъурмада цебе ккун. Цинги гъеб кIиябго хъат бетIералда, гъумералда
ва жиндир черхалда лъульалеб букIана. Гъаб хIалалъ лъабго нухаль
гъабулеб букIана»-абун. ХIадис имам Бухарис бицана.

ГIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун хирияб Къуръаналъул
тафсир ва таржама хъван тIубана. ЦIакъ кIудияб тавфикъ ва квер
бакъи гъабуна гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Даимаб, абадияб щукру ва рецц
буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Гъаб хIалтIи гIададе хвараблъун гъабугеги
абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелулевги вуго.

Жив кюдо гъавураб свалат ва салам хирияв аварагасде ﷺ лъеги,
гъесул агълу асхIабзабаздаги лъеги. Гъезул нухалъ хъвадарал киналго
муъминзабаздаги лъеги. Амин.

ТпадеГанав Аллагъасул калам Къуръан цІалиялълул хиралъи ва адабал рицунѐб калам

Къуръан цІалиялълул хиралъи:

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуумаматидаса хІадис бицана: *Дида Аллагъасул расулас абулеб раГІана: «Нужеца Къуръан цІале! Гъѐб къиямасѐб къоялъ жинца шапаГІат гъабулеблълун бачІине буго, жиб цІалун, жиндир хІукмуялда ГІамал гъабун хъвадарал ГІадамазе»* – абун.

Аллагъ разилъаяй Гаишатидаса бицараб хІадисалда буго: *Аллагъасул расулас абун: «Жинца лебалго (тажвидалда лълун гъаракъ-макъам берцин гъабун) Къуръан цІалулев чи хириял малаикзабигун цадахъ вукІунев чи вуго. Жиндие Къуръан цІализе захІматги букІун, гъѐб лъазе гъабулев ва цІалулев чиясе кІиго нухалъ кири-ажру гъабула абун: Ай гъесул Къуръан лъазабизе бугѐб гъира-шавкъальхухги, гъѐб цІалулаго жинда бихъараб ГІакъубаялълулги кири гъабула. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.*

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІабасидаса хІадис бицана: *Аллагъасул расулас абун: «Жинда жаниб Къуръаналълул щибго жо гъѐчІев чи чІунтараб минаялда релълун вуго»* – абун. ХІадис Тирмизияс бицана.

Ай Къуръан рекІѐхѐ лъазе гъаби ва гъелда ГІамал гъаби цІакъ къадру бугѐб иш буго. Гъѐб Къуръаналда хурхичІев чи щибго жиндилъ лъикІлълъи гъѐчІев чи вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абумусадаса хІадис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварасас абун: «Нужеца гъаб Къуръан ГІемер цІалун раКІалда лълкІ чІѐзабизе хІІ бахъе! Валлагъи, Къуръан раКІалдаса унеб(билулѐб) буго, хІатІирухъѐн бан биччараб варани билулѐб ГІадин, яги гъелдасаги хѐхго»* – абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

ХІадисалдаса мурад буго Къуръан рекІѐхѐ лълан хадуб кІочене теялдаса цІуни ва гъѐб щибаб заманалъ цІалун такрар гъабизе Тпадаб букІинги.

Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса хІадис бицана: *Дида Аллагъасул расулас абулеб раГІана: «ТпадеГанав Аллагъ*

разилъула ва гленеккула берцинаб гъаракъ-макъаналда цѣлулеб Къуръаналда – абун. Хѣдис Бухарияс ва Муслимица бицана.

Бараъ ибну Газибидаса хѣдис бицана: *Дида авараг ﷺ раглана жинца богол как балаго ﴿وَالَّذِينَ وَالَّذِينَ﴾* – *абураб сурат цѣлулев ва гъедин берцинаб цѣли дида кидаго рагличѣо* – абун. Хѣдис Бухарияс ва Муслимица бицана.

Къуръаналъул цо-цо суратазул ва аятазул хиралъи бицарал хѣдисал гѣмер руго. Гъезул киналго сахѣхѣлал (битѣларал) гъечѣлълул, дица цо чанго сахѣхѣлаб хѣдис бицун тела:

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугѣаббасидаса хѣдис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Жабраил малаикасда аскѣов гѣодов чѣун вугеб мехалъ гъесда зобалаздаса цо гъаракъ раглана. Жабраил зодихъехун валагъана ва гъес абуна: «Жакъа гурони рагъичѣлеб зобалазул каву рагъана»* - абун. Цинги гъенисан гѣодов цо малаик рештѣлана. Жабраилас абуна: *«Жакъа гурони рештѣлѣлев малаик рештѣлана зодисан»* – абун. Гъев малаик аварагасда *ﷺ аскѣов вачѣлана, гъесие саламги къун жинца абуна: «Две рохел буго Мухѣаммад, Аллагъас ﷺ две къураб кѣго хиралъиялдалъун. Две гурони гъеб лъиего къунги букѣнчѣо. Гъеб буго суратул фатихѣлат ва суратул бакъараталъул ахираб кѣго аятги. Гъезул щибаб хѣларф цѣлунишинахъе две сайгъат къола»* – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнумагѣудидаса хѣдис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Щив чияс сардилъ суратул бакъараталъул ахираб кѣго аят цѣланиги гъесие гъелъ гъейи гъабизе буго»* – абун. Ай гъесда гъеб сородоялъ зарал хъатѣлизе гъечѣо.

Муслимица хѣдис бицана: Аллагъасул свалт салам лъеяв аварагас абуна: *«Нужеца рукъзал хобалазде сверизаруге (ай рукъоб Къуръан цѣале). Суратул бакъарат цѣлулеб рукъосан шайтѣан лъутун уна»* – абун.

Абу-умаматидаса хѣдис бицана: Аллагъасул свалт салам лъеяв аварагас абуна: *«Щибаб паризаяб какда хадуб Аятул курсий ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْغَفُورُ...﴾* (Суратул Бакъарат 255 аят) *цѣаларав чи алжаналдаса гъукъун гъечѣо хвелатъ гурони»* – абун. Ай гъев чи хун хадув алжаналде лъугъуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица хІадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас дун тун вукІана Рамазан моцІалъ закят бахъун бачІараб тІоршел цІунизе. Цо нухалъ гъеб тІоршел бикъизеян вачІарав чи дица ккуна ва гъесда абуна дица мун аварасасухъе ﷺ вачине вугоян абун. (Лъабго сордоялъ тІатІалаго вачІана гъев тІоршел бикъизеянги абуна цо биценалда). Гъев чияс абуна: «Дуца дун аварасасухъе ﷺ вачинчІого тани дица дуда цо лъикІаб жо лъазабила, Аллагъас ﷺ две гІемераб кири хъвалеб. Мун къижизеян бусадe вeгараб мехалъ дуца Аятул курсий цІале (Суратул Бакъарат 255 аят). Гъедин цІалараб мехалъ Аллагъас ﷺ рогъинегІан мун цІунулев чи тола ва шайтІаналда кІоларо две цибго зарал гъабизе» – абун. Дица гъаб хабар Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасасда бицидалго гъес абуна: «Гъель битІараб бицун буго кигІанго кІудияб гъерсихъан гъеб бугониги. Гъеб жо шайтІан буго» – абун.

Муслимица бицараб хІадисалда буго: «Нужеца цІале кІиги нур бугеб суратул Бакъарат ва Али Гимран. Гъеб кІиябго къиямасеб къоялъ жиби цІаларасе кумекалъе бачІуна» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагІид Ал-Худриядаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абуна: «Рузман къоялъ «суратул Кагъф» цІаларав чиясе нур гвангъун букІине буго тІасияб рузман къоялде цвезегІан» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Гумаридаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абуна: «Рузман къоялъ «суратул Кагъф» цІаларав чиясе гъесул хІатІазда гъокъан зобалазде цвезегІан нур букІине буго къиямасеб къо чІезегІан ва гъесул кІиябго рузман къоялда гъоркъор гъарурал мунагъалги чурула» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абудардаица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абуна: «Суратул Кагъфалъул авалаб аницІго аят рекІехъе лъазабурав чи дажалил фитнаялдаса цІунаравлъун вукІине вуго» – абун.

ХІакимица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абуна: «Дица нужеда бицилиц цо

чийсада кинаб бугониги къварилъи цвараб мехалъ гъес
жиб цалани гъесдаса къварилъи тласса унеб дугла? Гъеб
буго Юнус аварасул дугла: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾
(Суратул Анбияъ 87 аят) – абураб.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб
хабаралда буго: «Дир шейхаз (мугІаллимаз) дида бицана жал
рукІанин Фузайл ибну ХІарисидас аскІор гъев хвалил унтиялъ
унтун вугеб мехалъ. Фузайлица гъикъана нужер цонигиясда
Ясин цІализе лъугъана ва гъес кІикъоабилеб аят цІалилелде
Фузайлил рухІги босана. Гъединго дир шейхаз бицулаан
хвалил унти чІварасда аскІоб Ясин цалани гъесул рухІ
бахъи бигъальулин абун».

Асламица Жинда Аллагъ разилъаяв ПумарасхІабидаса
бицараб хІадисалъуль буго: Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварас абун: «Къасси дида рещІинабуна кинабго
дуњалдаса дие жиб хирияб сурат. Гъеб буго ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا﴾
– абун. (Суратул ФатхІ: 1 аят).

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица бицараб
хІадисалда буго: Дида Бичасул расул жинца абулев рагІана:
«Къуръаналда жаниб буго лъеберго аят бугеб сурат, жиб
цІаларасе гъеб кумекалъе бачІунеб гъесул киналго мунагъал
чуризегІан» – абун. Гъеб буго Суратул мулк.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб
хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас
абун: «Дуца ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ цІале мун къижизе лъугъунеб
мехалъ. Гъеб буго ширкалдаса мун рикІІалъи» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагІид Ал-Худриясдаса
бицараб хІадисалда буго: Цо нухалъ Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварас жиндир асхІабзабазда гъикъана: «Сардилъ
Къуръаналъул лъабил бутІа цІализе кІолев цив вугев
нужедасса»-ян абун. АсхІабзабазе гъеб захІматаб ишлгун
бихъана ва гъез абун: «Лъидаха гъеб кІолеб я расулуллагъ» –
абун. Аварасас ﷺ абун: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ - буго Къуръаналъул
лъабил бутІа» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяй Паишатидаса хІадис бицана:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас къижилелде цѳебе
жиндир кІиябго хъат кІалалда цѳебе ккун гъениб жаниб
﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾, ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْقَلَامِ﴾ ва ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ цІалулеб букІана,

цинги кӀиябго квер гьумералда, бетӀералда ва черхалтӀул ццебесеб ва нахӀияб рахӀалда лъулӀалейб букӀана, гьадин лӀабго нухалӀ такрар гьабулейб букӀана» – абун. Гьедин гьабурав чи Аллагьас ﷻ кинабго квешӀӀиялдаса цӀунизе вуго ва гьесда аскӀоб шайтӀанги кьазе гьечӀо гьев радал тӀаде вахӀинегӀан.

Жинда Аллагь разилӀаяй Гаишатидаса бицараб цоги хӀадисалда буго: *Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг унтараб мехалӀ гьес жиндирго кверазда жаниб кӀиябго Къул агӀузу цӀалулейб букӀана ва гьел кверал черхалда рахӀулел рукӀана. Гьев захӀматго унтун вузейб мехалӀ дица цӀалана гьейб кӀиябго сурат гьесул кверазда жаниб ва гьел кверал гьесул черхалде рахӀана*» – абун.

Гьал тӀадехун рехсарал КъурьаналтӀул хиралтӀи бицарал хӀадисал дагьалго жал руго ва кинабго Къурьан жиндир хиралтӀи ва баракат гӀемераб буго. Гьейб Къурьанги жиб цӀалун, жиндир мурад бичӀцӀун, жиндир хӀукмуялда нахӀрилтӀлӀун гӀадамал хьвадизе гӀоло рещтӀинабураб буго.

Гьаб хирияб Къурьанги жинда рещтӀинабун Аллагь ﷻ цо гьавун гӀиццӀго цохӀо гьесие лагьтӀи гьабиялда халкъ ахӀизе витӀана хирияв МухӀаммад авараг ﷺ. Ахираталда шивав инсанасе жинца гьабураб гӀамалалда рекьараб жазаӀги букӀине буго. ДуниялалтӀул рокьов вукӀадго ТӀадегӀанав Аллагьасе гӀибадат гьабиялдаса гьафулги вукӀун ахираталда шведалго лӀида бугониги божун ва хьул лъун вукӀиналъ инсан хвасар гьавуларо.

Гьаб масъала бичӀчӀине тӀадаб буго шивав чиясда ва гьес яхӀ бахӀине ккола жив чӀаго вукӀадго ТӀадегӀанав Аллагьасги, гьесул хирияв расуласги малълӀухӀин хьвадизе ва абадияб рокьоб жив гӀазабалдаса хвасарлӀулейб гӀамал гьабизе. Падамаз ургӀун рахӀарал нухалги жалго тун Аллагьасул расулас бихьизабураб нухдаса хьвадизе.

ТӀадегӀанав Аллагьас нильлъеда хӀакъаб жо хӀакъаблӀун бихьизабеге ва гьелда нахӀ рильлӀине тавпикӀги гьабеге. БатӀулаб, бидгӀаяб жоялдаса Аллагьас ﷻ нильлӀ рикӀкӀадги гьареги. Амин.

Къурьан цӀалиялтӀул адабал:

Имам СуютӀияс данде гьабураб «Ал-иткъан фи гӀулумил

Къуръан» – абулеб тѣхьалдаса росун хирияб Къуръан цѣлиятълул дагьалго адабал рицина:

- Къуръан цѣлулев чи какие чурун вукѣне рекъараб буго: гъеб бугелълул азкаразул бишунго хирияб. Бацѣадаб бакѣалда цѣлизе суннатаб буго, масжидаде жаниб цѣли бишунго лъикѣ буго.
- Къиблаялде вуссун гѣодов чѣзе, Аллагъасе ﷻ хѣлун, бетлер гѣодоб тѣамун чѣзе рекъараб буго.
- Кѣал бацѣад гъабизе сивак бахъизеги суннатаб буго.
- Къуръан цѣлизе бай бихъилелде цѣебе arlyzu биллагъи... абизе суннатаб буго. Щибаб сурат цѣлизе цѣебе биссмиллагъ... абизеги лъикѣаб буго. Сураталълул гъоркъоб бакѣалдаса цѣлизе бай бихъаниги бисмиллагъ абизе лъикѣ буго.
- Гѣедегѣчѣлого, пикру гъабун, хѣрупазул хѣакъ тѣубан цѣлизе лъикѣ буго. Щибаб аяталъ бицунеб жоялълул пикру гъабун, рахѣматалълул бицараб мехалъ роххел шун, гѣазабалълул бицараб мехалъ ракѣ пашманлълун цѣли буго кири гѣемер шолеб.

Масала: гѣедерги цѣалун кѣуго жуз цѣаларасе щибаб хѣарф рикѣкѣлун шолеб кириги, пикру-тадбирги гъабун цо жуз цѣаларасе шолеб кириги хал гъабураб мехалъ – кѣуго жуз цѣаларасул кири гѣемераб буго, цо жуз цѣаларасул кири къимат гѣадегѣанаб буго.

- Къуръаналда жанир ругел гѣазаб бицарал ва хѣинкѣи къей бугел аятал цѣалараб мехалъ ракѣ пашманлълун гѣодизе рекъараб буго: Аллагъасул ﷻ гѣазабалълул кутак хал гъабун, жиндир нафсалълул кѣарччанлѣи ва гѣайибал хал гъабун.
- Берцинаб гъаракъалъ цѣализеги суннатаб буго. Цоги чиясе ташвиш-зарал гъечѣони гъаракъ борхун цѣалиги мунфагѣат бугеб буго: гъелълул асар цѣикѣараб букѣуна, рагѣарасеги мунфагѣат гъабула, цѣалулесул ракѣги тирхула, макъу-гъафлатги тѣасса уна.
- Берцинаб гъаракъалъ мухѣканаб хѣалалъ Къуръан цѣалулев чиги гъеб цѣализе виччан гъесухъ гѣенеккизе суннатаб буго. Цояз цѣалун цогидал гѣенеккун иргаялда цѣалиги асар шолеб букѣуна.
- Ракѣихъ цѣалиялдаса Къуръаналда гѣадги балагълун цѣли кири гѣемераб буго: Къуръаналда балагъиги гѣибадат буго.

- Суратазул ва аятазул тартибалда цѣализе рекъараб буго. Цо сурат цѣалун тлубан хадуб цогигаб цѣализе бай бихъила. Аятги тлубан цѣализе рекъараб буго.
- Къуръан кинабго заманалъ цѣализе лъикI буго. Какиль цѣали, сардилъ тIаде вахъун цѣали, рузман сордо-къоялъ цѣали кири гIемераб буго.
- Щибаб анкьго къоялда жаниб Къуръан цѣалун тлубайги лъикI буго. Гьедин цѣалулеб бугони рузман къоялъ бай бихъун хамис къоялъ тлубазабила. Къуръан тлубадалго дугIа гъаби суннатаб буго: гъеб буго жаваб гъабулеб гIуж. Жиндир агълу-хъизан данделъун дугIа гъаби гIемерго лъикIаб буго.
- Цо Къуръан цѣалун тлубарабго цогигаб бай бихъун тезеги суннатаб буго. ИбнугIаббасидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалт салам лъеев аварагас ﴿قُلْ أَغْوَيْتَ النَّاسَ﴾ цѣалун хадуб суратул фатихIаги бакъараталъул авалги цѣалулеб букIана. Цинги Къуръан цѣалун тлубаялъул дугIаги гъабулеб букIана – абун.
- Къуръан цѣалиялъул сужда гъабизе кколеб бакIалда суждаги гъабила. Гъеб сужда гъабула жинца цѣаларас ва жинда цогигас цѣалулеб рагIарасги.
- Къуръан цѣалиги гъоркъоб къотIизабун гIадамаздехун кIалъай карагъатаб буго. Гъеб цѣалулаго щиб бугониги гIададисеб жо гъабулев вукIинги рекъараб гъечIо.
- ГIажамияб мацIалъ (таржама гъабун) Къуръан цѣализе бегъуларо какиль бугониги цогигаб бакIалда бутониги. Ай: как балева чияс гIараб мацIалда бугеб хIалалъ гурони Къуръан цѣализе бегъуларо. Какиль гъечIев чияс Къуръаналъул рагIиги абун, хадуб гъелъул магIна бицун гурони Къуръаналъул магIна бицизе бегъуларо.
- Къуръан цѣали магIишат тIалаб гъабиалъе сабаблъун кквезеги бегъуларо.

Цогиги гIемер суннатал ва адабалруго Къуръан цѣалиялда ва гъелъул хIурмат гъабиалда хурхарал. ТIадегIанав Аллагъасул калам бугелъул гъеб жиндир къадро кIудияб тIехъ буго. Щибаб жоялъул къадроялда рельеъараб букIуна гъелъул адаб-хIурмат гъабиги.

ТIадегIанав Аллагъас тавфикъ гъабеги гъесул хирияб калам цѣализе, гъелъул хIурмат гъабизе ва гъелда рекъон гIамалги гъабизе.

Ахиралда кинабго рецц ва шукру ТпадегІанав Аллагъасе
 буго жинца нильлъ иман-исламалъул нухалде тІоритІарав.
 Гъесда гъарулебги буго гъеб битІараб нухдасан нильлъ
 къосизе тогеян абун. Жив кІодо гъавураб свалат-салам
 хирияв аварагасда ﷺ лъеги, хадуб гъесул агълуялда ва
 асхІабзабада лъеги, гъесул суннат цІунун хъвадарал киналго
 муъминзабадаги лъеги. Амин

**Мағарул мағалда жанир Ғемер
халтһизарулел ғараб рағлабазул мағна**

Ахлакъал	чиясул ғамал-ғабигат (лҕыкҕаб бугониғи, квешаб бугониғи).
Амру	цо иш ғабейан бугеб буйрухъ, Аллағасул рахъалъан бугониғи, инсанасул рахъалъан бугониғи.
Ансарал	Мадинаялзул бусурбаби, жидеца аварағасе ва ғесул асхҕабзабазе квербакъи ғабурал.
Ағылу-зиммат	бусурбабазда ғоркьор ругел, ғезул цуниялда ғокъ ругел, инжил ва тавраталда нахъ рилғарал ғадамал. Ғезда китабиял абула: ай Аллағасул рахъалъан бугеб тҕехьалда ғамал ғабулел ғадамал.
Ағылул-байт	Аллағасул свалат салам лҕеяв Мухҕаммад аварағасул руқьалзул ағылу, ғесул хъизан.
Ажро	Аллағас лҕыкҕиялда данде кьолеб кири.
Азал	жиндие бай бихъи ғечҕеб цебе араб замана. Ай дуныл бижилелдего кинабго букҕинесеб жо Аллағас кьадар ғабун букҕана.
Аль-кавсар	алжаналда жаниб бугеб ғоралзул цлар.
Аль-хларам	макқаялда ва Мадинаялда сверухъ бугеб жиндир хлурмат цунараб ракъ. Ғеб бакҕалда кинабҕағи рухҕи бугеб жо чҕвазе ва ғветҕи-хер кьотҕизе ғукъараб буго. Цо хассал жал хутҕизегҕан.
Аманат	кьотҕи-кьай, божилъи. Ғеб букҕуна Аллағасдағи лағасдағи ғоркьоб, ғединго ғадамазда жидедаго ғоркьобғи.

Амир	КІудияв имамас тІасса вищарав, ялџуни цо кџукџаялъ жидер ццевехџанлџун гџавурав чи. ШаргІалда рекџараб амру-нагџоялџулъ гџесие мутІигІлџиги тІадаб букІуна.
АсхІаб	Аллагџасул свалат салам лџеяв МухІаммад аварагасул гџалмагъ. АсхІаб абула жинца Аллагџасда ва гџесул расуласда иманги лџун дагџабго мехаль вугониги жив аварагун цадахъ вукІарав чиясда.
Аят	Кџурџаналџул цо калам, кџотІел. Кџурџаналда жаниб 6600 аят буго.
БайгІат	кІудияв имамасе, яги жидеда тІад тарав амирасе гџабулеб кџотІи, гџесие мутІигІлџизе ва гџесул амру-нагџо тІубазе.
Баракат	Аллагџасул рахџалџан бугеб лџикІлџи, нигІмат, квербакџи, тІокІлџи.
Барзах	инсан хваралдаса бай бихџун, ахираталда гџев тІаде вахџинавизегІан гџоркџоб бугеб замана.
БидгІа	диналда жаниб жиндие Кџурџан-хІадисалдаса далил гџечІеб жо лџей, гџеб хІалтІизаби.
Буракъ	Аллагџасул свалат салам лџеяв МухІаммад авараг мигІражалда вачунеб мехаль Маккаялдаса Байтулмукџадасалда цџвезегІан гџев жинда тІад рекІун вукІараб хІайван.
Вали	бетІергџан чи. Жаваб чи.
ВарагІ	Аллагџасухџан хІинкџи, шубгџаяб жо рикІад тей.
ГІабд	лагъ. Исламияб диналда жаниб гІабд абураб рагІи Аллагџасул лагъ абураб магІнаялда хІалтІизабула.

Гаврат	инсанас цогидав чиясул бералдаса бахчизе тIадаб бакIалда бугеб гIаммаб цIар. ЧIужугIаданаль кIиябго кверги гьумерги тун цогидаб бакI бахчизе кола. Бихьинчияс цIиноялдаги накойлдаги гьоркьоб бугеб бакI бахчизе кола.
Гакъида	реклелчIей. Диналда жаниб инсанас хIакъаблъун ккураб нух.
Гакъикъа	лъимер гьабураб мехаль садакъаде хьолеб чахъу, хIайван.
Гарафат	хIеж гьабулеб мехаль зулхIижа моцIальул ичIабилеб къояль киналго хIажизаби данделъулеб бакI, гIарафамегIер.
Гарщ	тIадегIанав Аллагъас жив гьелда тIадегIанлъанаян абураб, Аллагъас бижараб жоялъул бищун кIудияб ва хIикматаб жо.
Гашура	мухIаррам моцIальул анцIабилеб къоялда абулеб цIар. Гьеб къояль кIал кквей суннатаб буго.
Гибадат	Аллагъас ва гьесул расулас бихъизабураб хIалаль Аллагъасе лагълъи гьаби, гьесие мутIигIлъи.
Гидда	рос хвараб мехаль, яги гьес цIар тIамун йиччараб мехаль чIужугIаданаль базе тIадаб заманалда абулеб цIар цогидав росасе инчIого.
Гумра	Маккаялда ун гьабулеб гибадат. ИхIрам тIаваф сагIйо гьабун ва бетIер къунцIун.
Гъаибаб жо	цохIо Аллагъасда гурони жиб лъалареб жо. Масала: кидал къиямасеб къо чIолеб, кидал инсан холеб, киве гьев инсан ахираталде кколеб.
Гъанимат	рагъ гьабун капурзабахъан бахъулеб боцIи-мал.

ДагІват	Аллагъасул диналде гІадамал ахІи.
Далил	цо иш баян гъабулеб хІужа, гІила, (доказательство).
Дийат	цо чи чІвадалго, яги гъесда ругъун лъураб мехалъ, гъелда данде рецІелалъе бахъулеб гІакІа.
Жазаъ	кинаб бугониги гІамалалда данде жо гъаби.
Жизят	бусурбабазул ракъалда ругел цогитаб диналъул гІадамаз къезе кколеб налъи (налог). Гъеб налог къезе къотІиги гъабун гъел тола жидерго дин гъабизе ва амма исламияб диналъе зарал бугеб жо гъабизе гъукъула.
Занно	якъинлъи гъечІеб лъай, ракъалда ккараб жо.
Зугъду, загъид	Ахираталда пайда букІунареб жо тІалаб гъабичІого чІарав чи.
Йавмуль-къийамат, Йавму-ддин	ахираталда абулеб цІар.
Йакъин	мухІканго, баянго цо иш лъай.
ИжмагІ	МухІаммадил умматалъул жидер гІелму камилал диниял гІалимзаби цо кинаб бугониги гІасроялъ жинда рекъараб хІукму.
Ижтигъад	цІакъго лъикІ гІелму лъалев гІалимчияс Къуръан-хІадисалдаса шаргІияб масъалаялъе хІукму босизе кІвахІ бахъи.
Икъбал	гъабулеб иш данде билътъин, гъабизе бигъалъи.
Иман	ракъиль бугеб божилъи, гІакъида, Аллагъ гурев чиясда жиндир хІакъикъат лъалареб.

Ислам	Аллагъасул амруялъе мутIигIлъи. Гьелъул щуго рукно буго: кIиябго шагъадат битIи, паризаяб как бай, закат бахъи, кIал кквей, хIаж гъаби.
Истикъамат	витIун чIчIей. Аллагъасул амру-нагъюялда мутIигIлъун хъвади.
ИхIрам	хIеж гIумра бухъи.
ИхIсан	лъикIлъи гъаби. Диналда жаниб ихIсан абула ракI бацIадго гIибадат гъабиялда.
Ихлас	ракI бацIадго, унго-унго цохIо Аллагъасе гIибадат гъаби.
Калима	цо рагIи.
Карагъат, макругь	шаргIалда жиб какараб, гъабизе рекъечIеб иш.
Кафарат	цо шаргIалда бегъулареб жо гъабураб мехаль къезе бихъизабураб гIакIа.
Куфр	инкар кквей. Аллагъасда ва гъесул диналда инкар кквей.
Къадар	Аллагъас азалалдаго гъабураб хIукму.
Къази, къади	жинца хIукму гъабулев чи. Исламияб пачалихъалъул имам, амир.
Къанун	бихъизе гъабураб хIукму (закон), шаргIияб букIа яги цогидаб букIа.
Къисас	цо чи чIвадалго, яги гъесда ругъун лъедалго гъелда данде гъабулеб шаргIияб рецIел.
Къияс	цожо цогиялда борци. Къуръан хIадисалдагъун гъабураб хIукмуялда гъеб кIиялдаго жаниб жиндие далил, хIужа гъечIеб шаргIияб масъала борци ва гъельие гъебго хIукму къей.
Магъари	чIужу ячунеб мехаль гъельие къезе кколеб жо (гIарац, боцIи, ва цоги щиб бугониги). тIалъулеб.

Мажнун	гІадалав чи, гІакъло гъечІев чи.
Макъам	цо щиб бугониги жо щун бугеб бакІ. Къимат къадро щун бугеб бакІ.
Мал	жиндаса пайда босизе бегъулеб хІалалабщинаб жо.
МатагІ	къайи-цІа, дунылалда гІадамаца жиндаса пайда босулеб жо.
МахІрам	шаргІалда жиндиргун ригъин гъабизе гъукъарав гІагарав чи.
Махлукъ	ТІадегІанав Аллагъас бижанщинаб жо.
Минбар	масжидалда жаниб букІунеб, имамас жинда тІад вахун вагІза гъабулеб борхалъи.
МугІаян	мухІкан гъабун жиб бихъизабураб жо.
МугІжизат	гІадамал жинца хІайран гъарулеб, гІадаталдаса жиб къватІиб бахъараб иш. Гъеб ТІадегІанав Аллагъас жиндир аварагасе къолеб гъунар букІана, гъезда иман лъезе гІоло.
Мугъажир	Аллагъасул диналъе гІоло жинца ватІан тарав чи.
Мукаллаф	жив балугълъиялда вахарав, жинда динияб иш тІалъулев чи.
Мунафикъ	жинца кІигъумерчилъи гъабулев. ГІадамазе гІоло дин гъабулев чи.
Муртад	бусурманавлъун вукІарав, цинги жинца гъеб исламияб дин тарав чи.
МухІаддис	жинда хІадис гІелму лъикІ лъалев чи.
Нагъю	цо иш гъабугеян бугеб буйрухъ, Аллагъасул рахълъан бугониги, инсанасул рахълъан бугониги.
Нажас	хъубаб, чорокаб жо, шаргІаль жиб нажасаб бугин бхъизабураб.
НасихІат	инсанасе лъикІлъи бокъун гъесда лъикІаб жо бици.

НикахI	ригѣин гѣаби, магѣари лѣей.
Ниссаб	магѣишатаул хасаб кѣадар, гѣеб бугев чияса закат кѣезе тѣаула.
Рагѣият	ханасул-бетѣрасул бер балагѣиялда гѣоркѣ бугеб халкѣ.
Рѣба	чѣясе тѣокѣлѣи гѣабун квен-тѣех гѣарац-месеѣ хиси. Гѣединго кѣарзалѣе жо кѣей, тѣаѣ буссинабулеѣ меѣалѣ тѣокѣлѣи кѣезе кѣотѣи гѣабун. Проценталкѣунбанкаялдаса гѣарац бѣси. (Ростовщичество)
Рисалат	битѣараѣ кагѣат, Кѣурѣан буго рисалат тѣаѣгѣанав Аллагѣас жиндир лагѣзаѣерихѣ битѣараѣ.
Самаияѣ	зѣдѣсан бугеѣб, Аллагѣасухѣан бугеѣб.
СиратI	жуѣахѣаѣлда тѣаѣ лѣураѣб кѣѣ. Кинаѣго чи гѣеѣб кѣѣдасан ине кѣѣла ва гѣелдаса ваѣарав чи алѣжаналѣе уна, вѣртараѣб чи жуѣахѣаѣлда кѣла.
Сѣфат	куѣц-рахѣ, (форма).
Сунна- (сунат)	мисал, нух, гѣаѣат. Исламалѣда жаниѣб сунна аѣула: хирияѣв аѣарагас гѣаѣураѣб яѣи гѣаѣеян аѣураѣб яѣи цѣогияс гѣабун жив тѣаѣ рекѣараѣб ишалѣда.
Тѣаѣаѣф	Кагѣѣба руѣкѣалѣда сверун хѣѣаѣѣи.
Тѣагѣут	мутѣигѣлѣиялѣдаса бахѣараѣб жо. Тѣагѣутаѣул бишун кѣлудияѣб буго иѣблис. Гѣалѣда хаѣдуб: - гѣаѣаѣмаѣца жинѣѣѣе лагѣлѣи гѣаѣбулеѣб жо, гѣаѣаѣм вукѣа гѣев (жив гѣеѣб ишалѣда раѣѣи вугѣѣѣи) яѣи гѣев гуѣрев цѣѣѣи жо букѣа, - жинѣа баѣлѣголѣи лѣѣалин аѣулеѣв чѣѣѣи, - гѣаѣаѣмал жинѣѣѣе лагѣлѣи гѣаѣѣиялѣда ахѣулеѣв чѣѣѣи, - тѣаѣѣгѣанав Аллагѣасул шаргѣѣѣи тун жиндир гѣаѣа наѣфсалѣда рекѣараѣб хѣлукму гѣаѣбулеѣв чѣѣѣи.

Тіалакъ	чІужуялда цІар тіами.
ТавхІид	Аллагъ цо гъави, гІибадаталъуль, гъаб кинабго жоялъул бетІергъан вукІиналъуль, жиндир цІаразуль ва сифатазуль.
Тагълиль	лаилагъа илла ллагъ абун аби.
Такбир	Аллагъу Акбар абун аби.
Такъва	Аллагъасул гІазабалдаса хІинкъун квешаб жо тун лъикІаб жо гъабун хъвади.
ТаравихІ	рамазан моцІаль богол какдаса хадур ралел суннатал какал.
ТасбихІ	субхІаналлагъ аби. Тадегіанав Аллагъ кинабгІаги мукъсанлъиялдаса вацІад гъави.
Тафсир	Къуръаналъул магіна баян гъаби.
ТахІият	салам къей, кІодо гъави.
ТахІмид	алхІамдулиллагъ абун аби.
Ташвиш	рахІат хвезаби.
Таяммум	лъим гъечІеб бакІалда, яги лъим бугониги гъель чуризе рес гъечІеб мехаль бацІадаб ракъалда тіад кверал къаби ва гъел гъумералда ва кІиябго квералда лъульай.
Ужра	мунфагІат пайда босиялда яги цо иш гъабиялда данде къолеб мухъ.
Факъигъ	жинда шаргІияб гІелму лъалев ва жинда шаргІияб хІукму гъабизе кІолев чи.
Фараиз	ирс бикъулеб къагІида бицунеб гІелму.
Фарз	жиб гъабизе тіад гъабураб гІибадат. Гъеб гІибадат гъабичІев чи кІудияб мунагъ гъабурав ва тамихІалъе мустахІикъав вукІуна.
Фарзул-гІайн	щивав чиясда тіадаб жо.
Фарзул-кифая	бусурбабазул цониги чияс гъабун цогідаздаса жиб гъаби тіаса кколеб жо. ЦохІо чияс гъеб иш гъабичІони гъеб иш тіад къарал гІадамал мунагъалда кола.

Фасикъ	жинца кІудиял мунагъал гъарулев чи.
Фатва	шаргІияб хІукму гъаби. Фатва къола жинда лъикІго гІелму лъалев гІалимчияс.
Фикъгъу	жо лъай, бичІчи. Исламияб диналда жаниб фикъгъу абула шаргІияб гІилмуялда.
Фитна	гІадамазул гІадло-мизан хвезаби, диналда хурхараб букІа, дуњал-нафсалда хурхараб букІа. (смута; искушение; соблазн; заблуждение; испытание).
ХІадас	какие чури биххи, яги черх чуризе тІалъи.
ХІадд	Къуръана хІадисалда жиндие далил бугеб тамихІ гъаби.
ХІадис	Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вихъарав чияс бицараб хабар гъев аварагас абураб рагІиялдалъун, яги гъес гъабураб иш бицун, яги асхІабас гъабураб иш бицун, гъелда тІад авараг кІалъачІеб (гъес бегъизабураб).
ХІадис аль-къудси	Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хабар, тІадегІанав Аллагъасда гІунтІизабун. Масала: дида дир бетІергъанас абунаян абун.
ХІайаъ	нич. (Застенчивость; скромность).
ХІаким	жиндир гІадло-мизан битІарав чи. Рекъараб жо рекъараб бакІалда лъезе лъалев чи.
ХІафиз	жинда Къуръан рекІехъе лъалев чи.
ХІикмат	цІодорлъи, (мудрость).
Халват	гІадам чи гъечІеб бакІ. ГІадамаздасан ватІа чІей.
Халифа	цо ханас яги хІакимас жиндир бакІалда тарав чи. Халифа абула исламияб пачалихъалъул бетІерасда, «аварагасул бакІалда вугев чи» - абураб магІнаялда.

Хамро	чагъир, вино. Кинабго жинца мехтизарулеб жоялдаги абула хамро абун.
Хандакъ	ракъуль бухъараб рахъ. (канал, окоп).
Хилафат	исламияб пачалихъалъул ракъалда абулеб цIар.
ХулгI	чIужуялъ росасе щиб букIаниги магIиштияб жогикъун росасдасан ятIалъи. Гъедин ятIалъараб мехалъ гъей чIужу тIад юсинайизе
	ихтияр букIунаро, цIидаса магъриги лъун ячине бегъула.
Хумус	рагъда рукIун щвараб бечелъиялдаса бахъулеб шуйил бутIа. гъеб къола бусурбабазул имамасухъе ва гъес жиндие маслихIат бихъараб хIалалъ харж гъабула.
ШаригIат	исламияб диналъул къанун, закон, Къуръан-хIадмсалдаса далил босун жиб хIалтIизабулеб.
Ширк	Аллагъасул хIакъ Аллагъ гурев цоги жоялде сверизаби.
ЩайтIан	жиб мутIигIлъиялдаса бахъараб жо. ШайтIан абула гIадамазулги женазулги Аллагъасе мутIигIлъуларев чиясда.
Щукру	баркала къей, рецц гъаби.

Хадуб раѓи

Хиријб Кјураналѓул тафсиралѓул таржама хъван тЈубајлда Тпадеѓланав Аллаѓасе рецѓи ѓабун ѓытЅинабго хадуб раѓи абизе бокъун буго.

Ѓаб хЅалтЅи ѓабизе бай бихъана 2000 абилеб соналъ. Тпоцебе ѓеб зарбојлда бахъана 2002 абилеб соналъ МахЅачхъалајлда. Ѓелда тпадѓи хЅалтЅи ѓабун, хъвајљулъ ккарал ѓьалатЅалѓи ритЅизарун, 2004 абилеб соналъ Сиријлдаѓи зарбојлда бахъана.

Хадуб дица тпалаб ѓабуна Мадинајлда бугеб, дунјаллдаго машѓураб, Фаѓд ханас тЈуцлараб Кјуранал зарбојлда рахъунеб мужамаѓЅалъул жавабияв хЅакимасулгун лъай-хъвай бугев чи ва ѓенибе битЅана тафсир тпаде хъвараб диск ва ѓезда ѓьарана ѓаб тафсир зарбојлда бахъеј абун. МужамаѓЅалъ дир ѓьари къабул ѓабуна ва 2005 абилеб соналъ хЅалтЅи ѓабизе бай бихъана.

Мадинајлда цлалулел маѓлараулазул лебалал ва божи бугел тЈолохъабиги хЅалтЅизарун тафсир кинабго рахъалъан къачЅана ва мухЅкан ѓабуна, тпалимзабазулгун тпакълуги данд бан, диргун мушавараѓи ѓабун. Ѓеб иш ѓабулаго ана анкьго сон ва Аллаѓасул кумекалдалъун тафсир тЈубанго къачЅан зарбојлде бахъине хЅадурана.

КъачЅалъ ва мухЅканљи ѓабияљ швей ѓабуна:

- Аслијб къаѓидаяљ ѓаб таржама букЅизе ккеј аѓлусуна вал жамаѓЅалъул тпалимзабаз ѓабураб тафсиралъе ѓабураб.
- Тпакъидаялда хурхарал масъалаби рукЅине, салафу салихЅиназ баян ѓьарураб къаѓидаяљ.
- хЅадисазда хурхараб масъалајљулъ кЅвахЅ бахъана къучЅал ва заѓлпал хЅадисал ралаѓизе ва ѓел шал имамзабаз рицарал ѓезда хадубго хъвазе, заѓлпал хЅадисал рацЅине, цо-цо хЅадис хутЅизегЅан, ѓелѓи тЅехъалда тана -заѓлпал рукЅин баянѓи ѓабун- ѓадамазда ѓьоркьо машѓурлгун рукЅинаљ ва ѓезда ѓел хЅадисазул хЅакъикъат лъазе тЈоло. Амма къисаби биценал кЅвар къечЅого тана нилъер имамзабаз жидерго тЅахъазда жанир рехсон рукЅинаљ ва шарѓијал хЅукмаби ѓезда хурхун ѓечЅолъияљ.

- ГIараб рагIи гIурус хIарпаздальун жиб хъвараб, ГIарабияз пасихIаб мацIалда абулаго нильеда рагIулеб кьагIидаяль хъвана. ХIарп такрар гъабун хъвана, къараб букIин лъазе. ЦIараб хIарп бугони гьелда гIад ишара лъуна (ударение). ГIараб (ث) хIарпалда данде гъадинаяб хIарп лъуна (è). Гъаб гъадин гъабуна гIараб рагIиялъул магIна цIунизе ва гIараб рагIи битIун абизе ва гьелда мацI ругъунлъизе гIоло.
- ГIурус хIарпаздальун хъварал Къуръаналъул аятал ва рагIаби гIараб хIарпаздальун хъвана Къуръаналда ругеб кьагIидаяль. Гъабги гъабуна гIалимзабаз хIарам гъабун букIиналъ Къуръаналъул аятал ГIараб гурел цоги хIарпаздальун хъвазе.

Аллагъас лъикIаб жазаъ гъабеге гъаб тафсир къачIазе ва зарбоялда бахъизе квербакъи гъабуралщиназе.

Гъаб таржама хъваялда сверухъ цо чанго суал буго цIаларал гIадамазги, цIаличIел гIадамазги жиб кьолеб ва Къуръаналъул тапсирги таржамаги гъабизего бегъуларо абун бусурбабазул ракIалда ккезе гъабулеб. Гьел суалазе кьокъабго жаваб кьечIого гIолеб хIал гьечIо: «Жиндир гIакъло бугев чиясда кьокъаб каламги бичIчула, гIакъло дагъасе Инжил-Таврат цадахъго цIаланиги щибго мунпагIат гъабуларо.

Суал: Къуръаналъе таржама гъабизего бегъулицъ? Гъеб гъабизе гIурав гIелму бугев чи щив вукIунев.

Жаваб: Бегъула Хирияб Къуръаналъе таржама гъабизе, ва гъеб таржама гъабизе гIадабги буго жиндаса гъеб гъабун бажарулев чиясда. Таржама гъаби бегъиялъе ва гъеб гIадаб букIиналъе далил буго хирияб Къуръан кинабго халкъалда ва жиназда исламияб дин лъазабизе рештIине гъабураб Аллагъасул калам букIин. Гъаб кинабго гIаламалда гIараб мацI лъазабизе гIадаб буго абун хъвараб бакI гьечIо, амма кинабго халкъ хирияб Къуръаналда нахъ рильтъине гIадаб буго. Гъедин бугельул гъаб Къуръан жинда гIараб мацI лъалев чияс гъеб гIараб мацI лъаларесда бицине ккола ва бичIчIине гъабизе ккола. Гьелда абула «Таблигъ»-абун. Къуръан цояс цогидасде щезаби.

Гъаб «Таблигъ» гIадаб бугельул, гьелъие киналго нухал хIалтIизаризе бегъула: кIалалъ бицун, кагътида хъван, касета-дискалда хъван.

Ва амма Къуръаналъе таржама гъаби бегъуларо гъелъул щибаб рагъиялъе хасаб магънаги гъабун. Гъедин гъабизе бегъунгутиялъе гъилла буго гъараб мацъалда цохъо рагъиялъул чанго батияб магъна букъин. Къуръаналъе таржама гъабулев чиясда лъазе ккола Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чъаго вугеб мехалъго гъеб Къуръаналъул рагъабазул ва аятазул магъна хириял асхъабзабаца аварагасда гъикъулеб букълараблъи. Гъелдаса хадуб жакъа къоялда щвезегъан исламалъул къудиял гъалимзабаца Къуръаналъе гъабураб тапсиралъул гъемер батъи-батиял тлахъал руго. Гъел тлахъаздаса мунпагъатги босун, гъез бицараб тапсиралда мугъчъвайги гъабун гъабизе ккола Къуръаналъул таржама.

Суал: Хирияб Къуръан Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугъжизатлъун бугелъул, гъеб цоги мацъалда буссине гъабураб мехалъ гъелъул мугъжизатлъун букъин хола гурищ?

Жаваб: Хирияб Къуръан бишунго къудияб мугъжизат буго Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухъаммад аварагасе рукъарал гъемерал мугъжизатаздаса. Гъеб мугъжизатлъун букъин буго жиндир назмоялъул рахъалъги, жинца хирияв аварагасда церехун рукъарал ва хадур рукъинесел цо-цо гъаибал умурал рицунеб букъиналъул рахъалъанги. Нилъеца гъаб хирияб Къуръан цоги мацъалда буссине гъабураб мехалъ нилъеда цъунизе къолареб жо буго гъеб Къуръаналъул назмоялъул берцинлъи, магъна гъварилъи ва пасихълъи. Нилъеда гъеб цъунизе къевчъо абун Къуръаналъе щибго мукъсанлъи бачъунаро, нилъее мунагъ-хъакъги букъунаро.

Нилъеца гъабураб тафсир мугъжизатлъун букъунаро. Гъедин бугелъул гъараб мацъалда бугеб, жиндир цохъониги хъарп ва рагъи хисизе гъабичъого жакъа къоялда щвезегъан нахъе цъунун бугеб Къуръан буго жиб мугъжизатлъун букъараб ва хадуб букъинеги бугеб. Гъеб Къуръаналъе гъабураб тапсир ва гъелъул таржама мугъжизатлъун букъунаро ва букъинеги кколоро.

Суал: Ццересел къудиял гъалимзабаца гъабичъо гурищ Къуръан магъарул мацъалда бусине. Гъеб буссине гъабизе бегъулеб батани дол гъалимзабаца шайха гъабичъеб?

Жаваб: Ццересел гъалимзабаца гъеб Къуръан магъарул мацъалда бусине гъабичъо абун гъеб Къуръаналъе таржама

гъабизе бегъуларо абураб хІукму гъабуларо. Дол гІалимзаби гъеб таржама гъабизе лъаларел рукІинчІо. Дозул заманалда ва хІалалда балагъараб мехаль гъел гІалимзабазул квер шун букІинчІо Къуръан таржама гъабун, гъеб зарбоялда бахъун халкъалда гъоркъоб тІибитІизе гъабиялда. Дагъистаналда матІбагІ рагъун гІемер заманаго инчІого Аллагъасул тушбаби болшевиказ гъеб матІбагІ къана ва исламияб диналдаги бусурбабадаги тІад гъобо хенезе гъабуна.

Гъоркъохъеб Азиялъул, Татаразул, башкиразул гІалимзабаца ва цогидалги бусурбабазул гІалимзабаца жидер квер шварабІан гІатІидго Къуръанги, хІадисги, пикъгъуги ва цогидаб гІелмути жидер мацІалда буссине гъабун букІана.

Турциялда шведалго дир беразда бихъана хирияб Къуръаналъул анцІого, къогоги мужалад (том) бугеб тапсир Турк мацІалда буссине гъабун зарбоялдаги бахъун гъезул мактабазда (библиотека) лъун. Гъединго Турк мацІалда буссине гъабун буго хирияв аварагасул хІадисги, гъесул сиярги, пикъгъуги ва цогидаб шаргІияб гІелмути.

Суал: Къуръан таржама гъабураб мехаль гъеб диналъул щибго кІвар гъечІел гІадамазги цІалулеб буго ва гъеб Къуръаналъул кьимат-къадро холеб буго.

Жаваб: Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Къуръан рештІине гъабулеб мехаль гъесда сверухъ бугеб халкъ мушрикал рукІана ва гъел Аллагъ цо гъавун гъесие гІибадат бацІцІад гъабиялда жинца ахІулевлъун аварагги вукІана. Хирияв аварагасдаги, гъес цІалулеб Къуръаналдаги гъел мушрикаца чанго бугътан лъуна, гъел махсародеги гъаруна. Мушрикаца ва цогидал инкарчагІаца щиб рагІи абуниги хирияб Къуръаналъул кьимат-къадро хвечІо.

Хирияв аварагас гъеб Къуръаналдальун исламияб диналда ахІун жидеца гъеб дин босарал багъадурзабаца Аллагъасул тушбаби гІодорегІан гъаруна ва Аллагъасул дин тІадегІан гъабуна. Хирияб Къуръан буго жинца гІадамал исламияб диналда тІоритІулеб, ва гъел купруялъул, жагъилгъиялъул бецІлъиялдаса иманалъул нуралда рачунеб ТІадегІанав Аллагъасул калам. «Гъаб жо Къуръан буго»-анги абун багІараб хамил кисинибги лъун рукъалъул бокІоналда Къуръан магІида дализе гъабиялъ щивго чи исламияб диналда тІовитІуларо. Гъеб Къуръанги цІалун, гъелда жаниб

бугеб жоги бичічІун, гьелъул пикру ва тадбирги гьабун рачІуна гІадамал Аллагъ лъаялда, гьев цо гъавиялда ва гьесие гІибадат гъабиялда.

Жинда жаниб хъвараб жоялъул магІна лъаларев чиясги ТІадегІанав Аллагъасул калам букІиналда божун хирияб Къуръан кІодо гъаби гьев чиясе ажро-кири бугеб гІамал буго. Жинда магІна бичічІуларев чиясги Къуръан цІализе лъазеги гьабун гьеб Къуръан берцинго гІараб мацІалъул хІарпал рахъулеб хІалги цІунун цІалиги ажро-кири бугеб гІамал буго. Ва амма жиндир магІнаги бичічІун, гьелъул пикру тадбирги гьабун Къуръан цІали, цинги жинца цІалараб жоялда гІамал гъабиги гьеб буго хрияб Къуръан рештІине гъабиялдаса бугеб мурад ва гъаб буго жинда ТІадегІанав Аллагъ разилъулеб гІамал.

ГІараб мацІ лъаларел гІадамазда жидерго мацІалъ гъаб хирияб Къуръаналъул магІна бичічІизе гъабулев ва гъезухъе Къуръан швезе гъабулев чи вуго жинца ТІадегІанав Аллагъасул амру гІубарав чи. Хирияб Къуръаналда жаниб ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисазда жаниб гІемер буго нужеца гІадамал лъикІаб гІамал гъабиялда ахІе ва гьел квешаб гІамалалдаса нахъе чІвае абун нилъеда амру гъабулел аятал ва хІадисал.

ТІадегІанав Аллагъас нилъее тавпикъ гъабегі хІакъаб жо лъазе ва гьелда гІамал гъабизе. Аллагъас битІараб бичічІи ва гІакъло къеги жидеца гІадамазе щерехъанлъи гъабулел цІаларал гІадамазе. Гъал гІадамал ритІун хъвадичІеб заман буго исламияб дин загІиплъараб, гьеб дин пасалъараб замана. Гъал гІадамал Аллагъасдаса хІинкъичІеб замана буго ахир замана цІакъго гІагарлъун букІиналъул гІаламат. Гъал гІадамаз жидер дин дунял тІалаб гъабилъун ккураб заман буго ТІадегІанав Аллагъ жиндир лагъзадерида рази гъечІеб заман.

Я гъал бусурбаби! Щивав инсан ТІадегІанав Аллагъас гІакъло-лъайги къун, мацІ бицулевлъунги гъавун вижун вугелъул, щивав инсанасда тІадаб буго жинца хІакъаб, битІараб нух тІалаб гъабизе ва гьеб нухда хъвадизе. Дица бицарабги, цогидаз бицарабги жоялъул пикру гъабизе гьеб шаргІалъул цІадироялда лъун борцине ва ТІадегІанав Аллагъ разилъи тІалаб гъабун гьесул мурад цІунун, гьесул расуласул нухдаса хъвадун, абадияб рукълъун жиб бугеб

ахираталда Тiадегiанав Аллагъас жив алжаналда лъугъине гъавулеб лъикIаб гIамал гъабизе.

Вореги нужеда раклалда ккоге нуж гурезул гIамалалъ нуж хвасар гъарила абун. Нужер БетIергъан Аллагъ бищунго нужеда гIагарда вуго, бищунго нужеда гурхIулевги вуго. Нужеца кинабго гIамал гъев Аллагъ разилъи тIалаб гъабун гъабе ва нужер хIажатги гъесда гъаре нужер божиги, хъул лъейги, хIинкъиги цохIо Аллагъасде буссине гъабе!.

Тiадегiанав Аллагъас тавпикъ гъабеге жив разияб гIамал гъабизе.

Кинабго рецц ва шукру жив цогояв БетIергъан Аллагъасе буго. Жив кIодо гъавиялда хурхараб Аллагъасул цIоб рахIмат хирияв МухIаммад аварагасде лъеги.

Жив гурхIулев, жинца мунагъал рахчулев Аллагъасда тавбо гъабун руссун, гъаб нилъер гIамалалда жаниб ккараб гъалатIлъи, мунагъ-хатIаалдаса тIаса лъугъин гъарулеб буго.

ХIакълъунго Тiадегiанав Аллагъ жив гурхIулев ва жинца тавбо къабул гъабулев вуго.

**ТIадегIанав Аллагъасе рецгун
ва гъесул квербакъиялдаьун
кIиабилеб жилд тIубана**

**Сурату ТIагъаялъул авалалдасан
байбихъун сурату Ннасалъул
ахиралда щвезегIан**

فَهْرَسْتِ السُّورِ وَبَيَانِ الْكِتَابِ الْمَكِّيِّ وَمَدَنِيِّ

Суратазул цIарал, гъезул Маккаялда ва Мадинаялда
рештIинарурал баян гъарулеб фигъириса

	Сураталгъул цIар	Гъумер	РештIана	السورة
20	Сурату Та-гъа	1081	Маккаялда	سورة طه
21	Суратул Анбияъ	1128	Маккаялда	سورة الانبياء
22	Суратул ХIаж	1164	Мадинаялда	سورة الحج
23	Суратул Муъминун	1198	Маккаялда	سورة المؤمنون
24	Сурату-Ннур	1230	Мадинаялда	سورة النور
25	Суратул Фуркъан	1280	Маккаялда	سورة الفرقان
26	Сурату ШугIараъ	1303	Маккаялда	سورة الشعراء
27	Сурату Ннамль	1335	Маккаялда	سورة النمل
28	Суратул Къасас	1365	Маккаялда	سورة القصص
29	Суратул ГIанкабут	1394	Маккаялда	سورة العنكبوت
30	Сурату Ррум	1419	Маккаялда	سورة الروم
31	Сурату Лукъман	1436	Маккаялда	سورة لقمان
32	Сурату Ссаждат	1453	Маккаялда	سورة السجدة
33	Суратул АхIзаб	1464	Мадинаялда	سورة الاحزاب
34	Сурату Сабаъ	1496	Маккаялда	سورة سبأ
35	Сурату ФатIир	1516	Маккаялда	سورة فاطر
36	Сурату Ясин	1533	Маккаялда	سورة يس
37	Сурату Ссафат	1556	Маккаялда	سورة الصافات
38	Сурату Ссад	1580	Маккаялда	سورة ص
39	Сурату Ззумар	1602	Маккаялда	سورة الزمر
40	Сурату Гъафир	1628	Маккаялда	سورة غافر
41	Сурату Фуссилат	1653	Маккаялда	سورة فصلت
42	Сурату Щура	1672	Маккаялда	سورة الشورى
43	Сурату Ззухруф	1695	Маккаялда	سورة الزخرف
44	Сурату Ддухан	1748	Маккаялда	سورة الدخان
45	Суратул Жаъсият	1728	Маккаялда	سورة الجاثية
46	Суратул АхIкъаф	1739	Маккаялда	سورة الاحقاف
47	Сурату МухIаммад	1753	Мадинаялда	سورة محمد
48	Суратул ФатхI	1777	Мадинаялда	سورة الفتح
49	Суратул ХIужурат	1800	Мадинаялда	سورة الحجرات

	Сураталъул цIар	Гъумер	РештIана	السورة
50	Сурату Къаф	1814	Маккаялда	سورة ق
51	Сурату Ззари́ят	1825	Маккаялда	سورة الزاريات
52	Сурату ТtгIур	1837	Маккаялда	سورة الطور
53	Сурату Ннажм	1846	Маккаялда	سورة النجم
54	Суратул Къамар	1859	Маккаялда	سورة القمر
55	Сурату РрахIман	1871	Мадинаялда	سورة الرحمن
56	Суратул ВакигIат	1882	Маккаялда	سورة الواقعة
57	Суратул ХIадид	1895	Мадинаялда	سورة الحديد
58	Суратул Мужадалат	1911	Мадинаялда	سورة المجادلة
59	Суратул ХIашр	1925	Мадинаялда	سورة الحشر
60	Суратул МумтахIинат	1938	Мадинаялда	سورة الممتحنة
61	Сурату Ссаф	1946	Мадинаялда	سورة الصف
62	Суратул ЖумгIат	1952	Мадинаялда	سورة الجمعة
63	Суратул Мунафикъун	1957	Мадинаялда	سورة المنافقون
64	Сурату Ттагъабун	1963	Мадинаялда	سورة التغابن
65	Сурату ТIалакъ	1970	Мадинаялда	سورة الطلاق
66	Сурату ТтахIрим	1977	Мадинаялда	سورة التحريم
67	Суратул Мулк	1983	Маккаялда	سورة الملك
68	Суратул Къалам	1990	Маккаялда	سورة القلم
69	Суратул ХIакъат	2000	Маккаялда	سورة الحاقة
70	Суратул МагIариж	2006	Маккаялда	سورة المعارج
71	Сурату НухI	2014	Маккаялда	سورة نوح
72	Суратул Жинн	2020	Маккаялда	سورة الجن
73	Суратул Муззаммил	2027	Маккаялда	سورة المزمل
74	Суратул Муддаџир	2033	Маккаялда	سورة المدثر
75	Суратул Къиямат	2043	Маккаялда	سورة القيامة
76	Суратул Инсан	2049	Мадинаялда	سورة الإنسان
77	Суратул Мурсалат	2056	Маккаялда	سورة المرسلات
78	Сурату Ннабаъ	2062	Маккаялда	سورة النبا
79	Сурату НназигIат	2067	Маккаялда	سورة النازعات
80	Сурату ГIабаса	2073	Маккаялда	سورة عبس
81	Сурату Ттаквир	2078	Маккаялда	سورة التكويد
82	Суратул ИнфитIар	2083	Маккаялда	سورة الانفطار

	Сураталъул цIар	Гъумер	РештIана	السورة
83	Суратул МутIафифин	2086	Маккаялда	سورة المطففين
84	Суратул Иншикъакъ	2090	Маккаялда	سورة الانشقاق
85	Суратул Буруж	2093	Маккаялда	سورة البروج
86	Сурату ТIарикъ	2099	Маккаялда	سورة الطارق
87	Суратул АгIла	2101	Маккаялда	سورة الأعلى
88	Суратул Гъашийат	2104	Маккаялда	سورة الغاشية
89	Суратул Фажр	2108	Маккаялда	سورة الفجر
90	Суратул Балад	2112	Маккаялда	سورة البلد
91	Сурату ИЦамс	2116	Маккаялда	سورة الشمس
92	Сурату Ллайл	2119	Маккаялда	سورة الليل
93	Сурату ЗзухIа	2122	Маккаялда	سورة الضحى
94	Сурату ИЦархI	2126	Маккаялда	سورة الشرح
95	Сурату Ттин	2129	Маккаялда	سورة التين
96	Суратул ГIалакъ	2132	Маккаялда	سورة العلق
97	Суратул Къадри	2138	Маккаялда	سورة القدر
98	Суратул Баййинат	2140	Мадинаялда	سورة البينة
99	Сурату Ззалзала	2142	Мадинаялда	سورة الزلزلة
100	Суратул ГIадийт	2143	Маккаялда	سورة العاديات
101	Суратул КъаригIат	2145	Маккаялда	سورة القارعة
102	Сурату ТтакIаџур	2147	Маккаялда	سورة التكاثر
103	Суратул ГIасср	2149	Маккаялда	سورة العصر
104	Суратул Гъумазат	2151	Маккаялда	سورة الحمزة
105	Суратул Фил	2152	Маккаялда	سورة الفيل
106	Сурату Къурайш	2154	Маккаялда	سورة قريش
107	Суратул МагIуn	2155	Маккаялда	سورة الماعون
108	Суратул Кавџар	2156	Маккаялда	سورة الكوثر
109	Суратул Кафирун	2158	Маккаялда	سورة الكافرون
110	Сурату Насср	2159	Мадинаялда	سورة النصر
111	Суратул Масад	2161	Маккаялда	سورة المسد
112	Суратул Ихласс	2163	Маккаялда	سورة الإخلاص
113	Суратул Фалакъ	2165	Маккаялда	سورة الفلق
114	Сурату Ннас	2167	Маккаялда	سورة الناس

إِنَّ وَزَارَةَ الشُّؤْنِ الْإِسْلَامِيَّةِ وَالْأَوْقَافِ وَاللَّعْوَةِ وَالْإِشَارَةِ
 فِي الْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
 الْمَشْرِفَةَ عَلَى مَجْمَعِ الْمَلِكِ فَهَدِي
 لِبَطَاعَةِ الْمُصَحِّفِ الشَّرِيفِ فِي الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ
 إِذْ يَسُرُّهَا أَنْ يُصَدِّرَ الْمَجْمَعُ هَذِهِ الطَّبْعَةَ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ
 وَتَرْجَمَةً مَعَانِيَهُ وَتَقْسِيرَهُ إِلَى اللُّغَةِ الْأَوَارِيَّةِ
 تَسْأَلُ اللَّهُ أَنْ يَنْفَعَ بِهَا النَّاسَ
 وَأَنْ يَحْزِي
 خَازِمَ الْجَمِيذِ الشَّيْفِيَّ الْمَلِكَ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ السُّعُودِيَّ
 أَحْسَنَ الْجَزَاءِ عَلَى جُحُودِهِ الْعَظِيمَةِ فِي نَشْرِ كِتَابِ اللَّهِ الْكَرِيمِ
 وَاللَّهُ وَلِيُّ التَّوْفِيقِ

СагІудиял гІарабиязул пачалихъалъул Исламиял ишазул,
 вакъфуялъул, диналде ахІиялъул ва нух малъиялъул, Фагъд
 ханасул Мадина шагъаралда бутеб Къуръанал зарбуялде
 рахъунеб мужаммагІалда тІад бутеб визараталъ, рохел загъир
 гъабулеб бутго.

Гъеб мужаммагІалъул рес лъугъиялда гъаб хирияб Къуръан ва
 магІарул мацІалда бутеб гъелъул таржама ва тафсир зарбоялда
 бахъизе.

Ва Аллагъасда гъарулеб бутго гъеб Къуръаналдалъун гІадамазе
 мунфагІат гъабе абун ва кІиябго хІарамалъул хъулухъчи,
 ГІабдулГІазизил вас ГІабдуллагъ ал-СугІуд ханасе лъикІаб
 жазаъ гъабе абунги, хирияб Аллагъасул тІехъ гІадамазухъе
 цвелялъе гъес гъабулеб кІудияб ишалъе Гооло.

Аллагъ жинца тавфикъ гъабулев вуго.

حُقُوقُ الظَّالِمِ مَحْفُوظَةٌ
لِجَمْعِ الْمَلِكِ فَهَذَا لَطِيفُ الْمُصْجِفِ الشَّرِيفِ

ص.ب ٦٢٦٢ - المدينة المنورة
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

Зарбоялде баҳъиналълу хӀакъ цӀунун буго
Къуръанал зарбоялде рахъунеб Фағъа
ханасул мужаммағӀалъе

Почалълу ящик 6262
нур бараб Мадина
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

③ مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف ، ١٤٣٤ هـ
فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر .

مجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف
ترجمة معاني القرآن الكريم وتفسيره إلى اللغة الأوارية. / مجمع
الملك فهد لطباعة المصحف الشريف . - المدينة المنورة ، ١٤٣٤ هـ
مج ٢

١١٢٨ ص ؛ ١٤ × ٢١ سم

ردمك : ٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٥-٧

٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٩-٥ (ج ٢)

١- القرآن ترجمة أ. العنوان

ديوي ٤، ٢٢١ ١٤٣٣/٤٦٢٠

رقم الإيداع : ١٤٣٣/٤٦٢٠

ردمك : ٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٥-٧

٩٧٨-٦٠٣-٨٠٩٥-١٩-٥ (ج ٢)

9 786038 095195